

KŐ PÁL KIÁLLÍTÁSA MŰCSARNOK 1972

Aki katalógusszöveget ír, kötelességszerűen dicsér: azért vállaltam ezt a katalógusszöveget, mert dicsérni szeretném Kő Pál szobrászművészt. Majdnem leírtam: Kő Pál fiatal szobrászművészt. Csakhogy a fiatal fogalmát a mi korunkra elhasználták, kifordították és meghazudtolták, éppen azt nem jelenti már, amit jelentenie kellene. Fiatal művész nálunk a negyven éves, kortalanul tehetségtelen örök pályakezdő, fiatal a szakmáját nem ismerő, műhibákat elkövető érettkorú, s fiatal művész a tehetséges, avatott alkotó is, ha épp úgy nem kapott kiállítási lehetőséget, megbízást, mintha fiatal és tapasztalatlan volna. A mai magyar képzőművészet egyik sorscsapása, hogy évek óta nem nem akar korosodni.

Kő Pál fiatal az anyakönyv szerint és nem fiatal művész, a fiatal művész fenti hazai fogalmai szerint. MŰVÉSZ. Szobrász, aki nagyszerűen érzi és érti két eszközét, a plasztikát és az életet, aki biztosan kezeli a fát és a tragikumot, az anyagot és a lidérces rettenetet, a bronzot és az intellektuális katarzist, a pop-tárgyat és a gyerekkori emléket. S hogy mindkettőt egyéni módon, sosem volt módon kezeli, mert kevesen hiszik majd el; túl sokszor olvashatták már érdem, ok és hitel nélkül. Am ezúttal hitelesítenek a szobrok, s szavakat inkább e szobrokkal hitelesített önállóság megfogalmazására keres a katalógusszöveg, ez lehet egyetlen feladata.

Nehéz feladat. Ha népi ihletésre utal, talán nem téved, de azonnal hozzá kell fűznie, hogy Kő Pál népiségének semmi köze a népieskedő, magyarkodó faszobor-faragáshoz, amely annyi „fatornyos" plasztikát termett már nálunk ebben az évszázadban. Nincs köze a témájához népi, tartalmában-lényegében végül is klasszicizáló és általános képzőművészethez sem, amibe népi ihletésű képzőművészetünk jobb esetben torkollik; keményebb, nyersebb, lázadóbb annál. És mégsem azonos sem a gondolati fegyelem nélkül lázadó, bizonytalanságba túllendülő plasztikával, s nem is az a gondolati szívóssággal megerősített indulat, amely valódi társadalmi erővel telt szobrászatunkat jellemzi; népibb, folklorisztikusabb annál.

A sok kizárás és nem után, talán ebben az egyetlen igenlésben megtalálható a lényeg: a népi, folklorisztikus szellemben, amely nagyon távolról, nagyon áttételesen tart kapcsolatot a konkrét magyar népművészettel; körülbelül úgy aránylik hozzá, miként egy néprajztudományi fogalom egy konkrét cifraszűrhöz. Mert folklór-erő, folklór-gyöngédség, folklór-pátosz, folklór-groteszkum, meg folklór-kollektivitás és folklór-egyenítőerő (továbbá: a népművész hatalmas anyagismerete és anyagszeretete) él ebben a szobrászatban. De olyan, mintha egy helyi hagyományokon felül álló internacionális népi művész munkássága lenne – ha létezhetne ilyen népi művész.

Mindenesetre: Kő Pál fiatalsága az életről és művészetről csaknem mindent tudó öreg népművészek fiatalsága.

RÓZSA GYULA

MŰTÁRGYJEGYZÉK

1. Van Gogh	bronz	28 cm	1967.
2. Betlehemes I.	bronz	18 cm	1967.
3. Táltos (vázlat)	bronz	8 cm	1967.
4. Menyasszony-öltöztetés	ólom	30×40 cm	1967.
5. Menyasszony-öltöztetés	körtefa	28×40 cm	1967.
6. Csónakos	szilfa	100 cm	1968.
7. Bárányos	hársfa	100 cm	1968.
8. Kislány I.	körtefa	24 cm	1969.
9. Ünnep	égerfa	34 cm	1969.
10. Asszony késsel és madárral	körtefa	50 cm	1968.
11. Kukás	hársfa	28 cm	1969.
12. Juhász Gyula	terrakotta	100 cm	1968.
13. Tanya	ólom, márvány	35 cm	1968.
14. Betlehemes II.	kő, fa	34 cm	1969.
15. Fehér Anna	kő	35 cm	1970.
16. Boronás	bronz	35 cm	1968.
17. Nagy Balogh János	szilfa	40 cm	1970.
18. Kompozició	amerikai dió	150 cm	1969.
19. Öreg	bronz	28 cm	1968.
20. Táltos	diófa	30 cm	1970.
21. József Attila	patinázott gipsz	70×90 cm	1971.
22. Boronás	gipsz	220 cm	1971.
23. Kislány arany fülbevalóval	diófa	91 cm	1971.
24. Asszony fekete órával	ébenfa	24 cm	1970.
25. Swierkiewitz Róbert	alumínium	32 cm	1969.
26. Gyűrűfű	diófa	110 cm	1971.
27. Péterfy Lajos	kő	35 cm	1970.
28. Egy régi templom emlékére	fa, kő, gipsz	100 cm	1971.
29. Mikszáth Kálmán	gipsz	70×95 cm	1971.
30. Kislány II.	körtefa	24 cm	1969.
31. Az öreg halász	diófa	35 cm	1969.
32. Kodály Zoltán	bronz	32 cm	1971.
33. Menyasszony a ládán	kő	50 cm	1971.

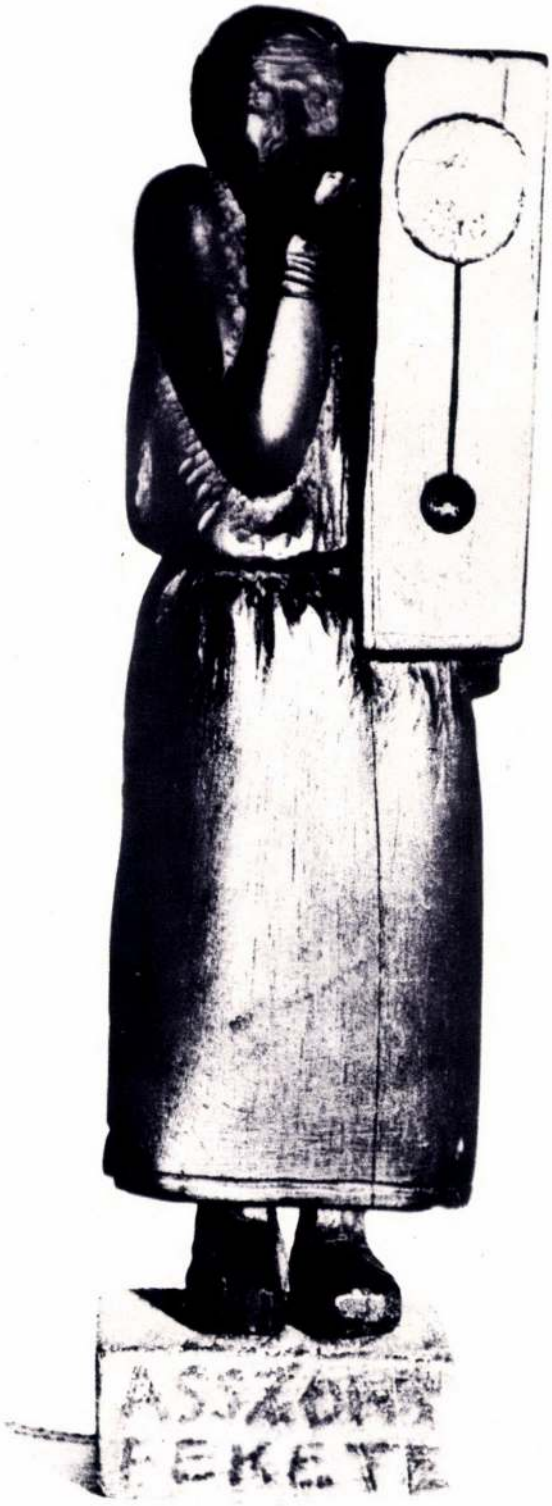

Asszony fekete órával.

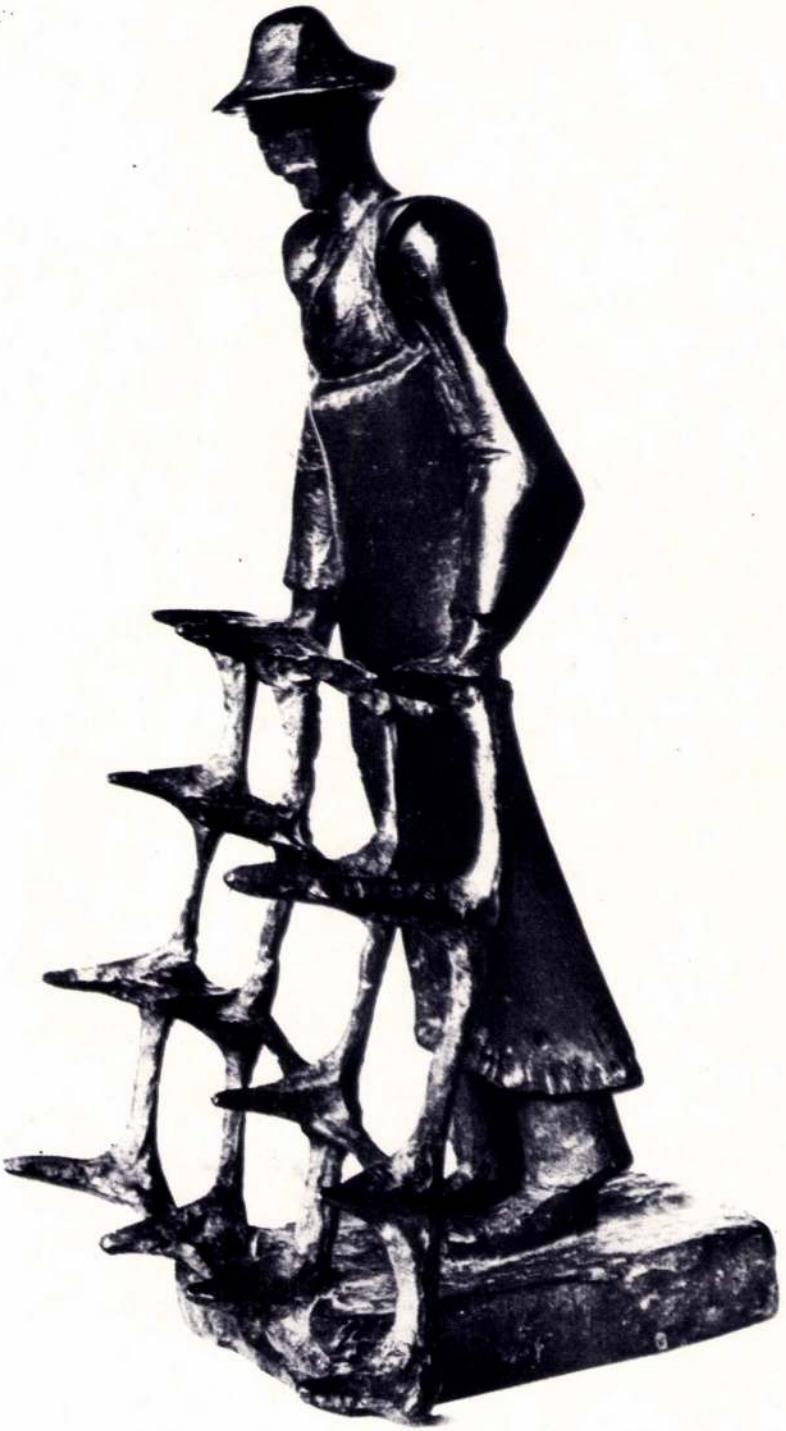

Boronás.

Kő Pál szobrászművész kiállítása – Műcsarnok,
Hősök tere. 1972. február 10–27.
Rendező szervek:
Kiállítási Intézmények
TV Galériája
A kiállítást rendezte: Kovács Béla

A katalógust tervezte: Sziráki Endre
A fotókat készítette:
Kovács Ferenc
Gyökér László
Sz. Varga Júlia
Felelős Kiadó: A Kiállítási Intézmények igazgatója

Kő Boldizsár grafikái

Katalin 2004/1

Árnyék-vető

Kapocs

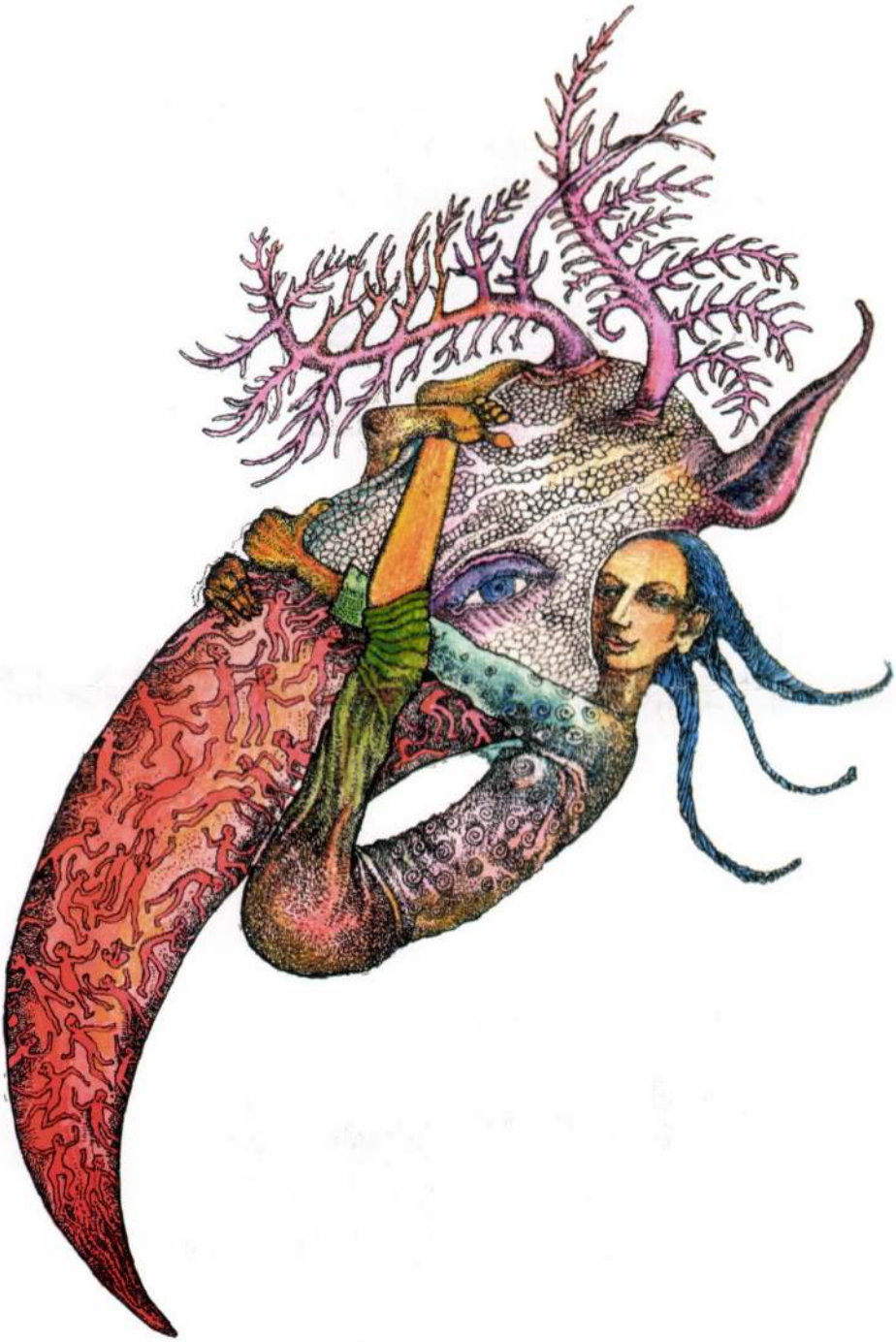

Lovas

Noé

Kő Boldizsár

KOLTAI TAMÁS:

Csak szim

Ha rosszindulatúak akarunk lenni, akkor Kosztya Trepljov (Széles Tamás) posztmodern író és rendező. Monodrámájának előadásán, amelyben a „világszellemet" akarja ábrázolni, az amatőr színész Nyina Zarecsnaját (Schell Judit) egy rúdra akasztva mozgatja a színpad és részint a közönség fölött, miközben a beszédhangot elnyomó cintányérok és tamtamok csillagszórók és görögtüzek effektusaival párbajoznak. Kosztya darabjában az egyik „néző" megállapítása szerint nincsenek emberek. A szcenírozott monológ vad és dilettánsnak tűnő lázadás a „szent művészet" ellen, amin a szerző-rendező a pozicionált idősebb kortársak művészetét érti.

A Radnóti Színház *Sirály*-előadásától földrajzilag alig néhány száz méterre jelenleg is látható olyan *Sirály*, amellyel a rosszindulatú allúzió párhuzamba állíthatja Kosztya Trepljov monodráma-rendezését.

Valló Péter sokkal intelligensebb rendező annál, hogysem ilyen olcsón adná. Arról nem tehet (s talán szabadulni sem tud tőle), hogy Csehov *Sirály*ával kapcsolatban a művészet szociológiájára érzékeny elemzők többsége kikényszeríti a választást Kosztya és Nyina, a „kezdő", illetve Arkagyina és Trigorin, a „befutott" művészek között. Teszik ezt annak ellenére, hogy ebben a darabban ugyanúgy *élet*fölfogások (és nem *művészet*fölfogások) különbségéről van szó, mint Csehov más darabjaiban. Kétségtelen azonban, hogy itt a művészethez vagy inkább az alkotáshoz való viszony az életszerepek megítélésének kritériumává válik, vagyis a színház és az irodalom a valósághoz való viszony tükörképe. (Bármilyen elavultnak tűnjék is némelyek szemében a tükrözéselmélet.) A művészet Csehov számára a *Sirály*ban csak metafora, ahogy a lelőtt sirály is – az irodalmi allegória önmagára vonatkoztatásáról hallani sem akaró Trigorin szerint – „csak egy szimbólum".

Széles Tamás hisztérikusan vagda' kozó, az elhivatottság őszinte lob gását nélkülöző Kosztyáján kívül m jelek is arra utalnak, hogy Valló ne a csillogó szemű, naiv világmegvá tók tragédiáját akarta megrendezn Ha azt akarta volna, nyilván Szávai Viktóriára osztja Nyinát (Szávai M sát játssza, kitűnően, elhanyago külsővel, lompos tartással, szemé hulló hajjal, az alkoholisták bizo talan járásával, önreflexív, kes ironikus nevetgélésével), s ne mezzo hangvételű, érettebb, fa Schell Juditra. Az ellenszerepos nak tartalma kell, hogy legyen talomjátékra" aligha gondo tunk), így is van, Schell izgék rebbenő csitri helyett félénk m lyú, szelíd, szinte álmatag Nyinát szik, aki úgy ábrándozik a színés ről, hogy fogalma sincs róla, mi kíváncsian „udvarol" Trigorinnak, mint valami érdekes városi csodabogárnak, és a legvégén, amikor már színésznőként „viseli a keresztjét", olyan meggyőződés nélküli kábulatban, önmagától elidegenedve, szinte zavarodottan beszél a színházról, mintha legalábbis droghatás alatt állna. Minthogy pedig Széles Kosztyája ebben az utolsó jelenetben ugyanaz a részletekbe vesző, fontoskodó stílbogarász, mint amilyen az elején volt (Csehov gondoskodik róla, hogy az irodalmi ellenfelek elbeszéléseikben egyaránt a kor stiláris közhelyeit használják), egyértelmű, hogy itt szó sincs holmi nagyra hivatott művészeti álmok elvetéléséről.

Akkor miről? Talán a befutott művészek apoteózisáról? Szerencsére arról se, ízlése és intelligenciája ettől is megvédi Vallót. Aminek nem

---

LITVÁN GYÖRGY:

A százéves *Huszad*

Éppen egy évszázada, 1900 januárjában indult útjára az a társadalomtudományi folyóirat, amely merészen a század nevét írta címlapjára, s amely húszéves fennállása alatt, nem kis harcok árán, annyi új eszmét és olyan új szemléletet hozott a magyar szellemi életbe, hogy szerepe és hatása körül mindmáig nem csitultak el a viták.

A lap programja így szólt: „A *H. Sz.* az egyetlen magyar tudományos folyóirat, mely a szociológia, az erkölcstan, a művészet kérdéseit épp úgy, mint korunk jellegzetes áramlatait, főleg a munka és a tőke, a vallási dogmatizmus és a tudomány harcát föltétlenül progresszív szellemben ismerteti és bírálja. Politikai és tudományos klikkektől távol, a *H. Sz.* a természettudományi és szociális világnézet minden fenntartás és megalkuvás nélküli képviselője. A tudományos kutatás tisztaságát nem engedi kompromisszumokkal megzavarni, s erkölcsi meggyőződését nem engedi osztályérdekek által korlátozni. (...) A szerkesztőség ezen programja mellett azonban módot nyújt arra is, hogy a felfogásával bár ellenkező, de tudományosan megokolt vélemények és irányok is szóhoz jussanak."

Az alapítók és szerkesztők – Berinkey Dénes, Gratz Gusztáv, Jászi Oszkár, Kolosváry Bálint, Somló Bódog, Vámbéry Rusztem és társaik – 25 év körüli fiatalemberek voltak, zömükben jogászok és szabadelvűek, akik új, európai és tudományos megközelítést kerestek a múlt századforduló sűrűsödő társadalmi, nemzeti és kulturális problémáihoz. „Irtóztunk a jogdogmatika kietlen paragrafus-magyarázataitól, a törvényszerűség gondolata nélkül kuriózumokat, geneológiákat s csatákat csépelő történetírástól, az egyre növekedő vallásos-nacionalista ideológiától s a haldokló »liberalizmusnak« tehetetlen és gyáva politikai vergődésétől" – írta a tizedik évfordulón Jászi Oszkár, aki kezdettől legdinamikusabb tagja volt a folyóirat gárdájának, majd Gratz Gusztáv és Somló Bódog után mindvégig szerkesztője és igazi gazdája a lapnak, és emigránsként vezéregyénisége a hozzá kapcsolódó körnek és eszmevilágnak. „Utalok és utópisták voltunk – 1910-ben –, akik hittünk az eszme hatalmában, a fejlődési tan biztalan optimizmusában, az igaz erejében, a züllött, elmaradt, világ gyöngeségében, s mindenfelett abban, hogy a fődolog a szép, egyszerű és tiszta igazságaira megtanítani az embereket... Ezzel a húszesztendős hittel és bizodalommal támadtuk meg a Széllkorszakbeli Magyarországot."

A „természettudományos világnézet" és a Törvény keresése természetesen utópiának bizonyult. 1947-ben, amikor a háború utáni nagy újrakezdés jegyében Csécsy Imre – Jászi aggodalmas beleegyezésével – ismét megindította a folyóiratot, s az első szám élére az idős amerikai emigránstól kért beköszöntő cikket, Jászi *Huszadik Század akkor és most* címmel nem a régi út folytatását indítványozta. (Ő maga ezzel már 1919-ben leszámolt.) „Régi alapvető tájékozódásunk revízióra szorul – írta. – Ez a pusztán kauzális világnézet mind a gazdasági, mind a természettudományi determinizmus formájában alkalmatlan mai feladataink megvalósítására... Nincs az a gazdasági vagy politikai túlerő, amelyet át ne törhetne szabad és lelkiismeretűket követő emberek elhatározása, munkája és küzdelme. Ezeknek a lelki erőknek a felismerése, a determinizmus és a szabadság kiegyenlítése az utolsó évtizedek legkiválóbb elméit foglalkoztatta."

Miért volt mégis, a naiv és gyorsan meghaladott pozitivizmus ellenére, történelmi tett a *Huszadik Század* megindítása? Mindenekelőtt azért, mert kilépett az adott konzervatív–szabadelvű keretekből, s vala-

Útirajzok a XX. század legeslegvégéről

– Kő Boldizsár élettanai –

Ha valaki az állatkertben vállal munkát, abból előbb-utóbb képzőművész lesz. Persze akadnak olyanok is, akikből nem. Kő Boldizsár joggal bizakodhatott, hogy a hüllők mellől indulva, a kaposvári Mezőgazdasági Főiskolán olyan, de olyan állattenyésztő lesz, hogy csak na! A szerveskémia-tanszék azonban mást gondolt. Így Kő Boldizsár majd egy esztendeig kémiát tanít Budapesten. Tanulság: addig tanult, míg ki nem derült, hogy nem tud eleget. Viszont a *nem eleget* taníthatja. És így tovább…

Valami központi figyelmetlenség következtében a magyar világútlevél megszületésekor a világ egy része is elérhető lett. A rövid ideig elképesztően olcsó orosz–kínai vasúti jegy indította el Kő Boldizsárt a prózaírói pályán. Mondhatnánk, ez a bi-éta végre sínre tette. Útirajzai mel-é már ekkor is úti rajzokat készített. műfaj már önmagában véve is nyira korszerűtlen, hogy érdemes yelni rá. Ezeket az írásokat tehát n is adta ki senki. Máig sem tudigazán, hogy érdemesek-e a kiara. Olvasni mindenesetre na-n jó őket, ha már *Boldi* egy ujjal, y a nagyapja tízzel legépelte.

Némi kőfaragói gyakorlat, több elvételi, még több előkészítő (képzőművészeti) kör látogatása után, már családos emberként Kő Boldizsár a Képzőművészeti Főiskolára jár. Ha éppen itthon van, ha éppen nem beteg a gyerekek valamelyike, ha nem kényszerül kőfaragással, betűvéséssel pénzt keresni, s ha nem utazik. Az utazásnak soha egyetlen feltétele sincs meg. Családos, pénztelen, függetlensége teljesen szellemi természetű. Expedíciók, ösztöndíjak, családok tagjaként vág neki a világnak. Huszonéves, elképesztően szakadt *Bogara*, szép felesége, s két kicsiny gyermeke (ennyi minden maradt a biológiai érdeklődésből) annyira megrendít egy megrendülésre kevéssé hajlamos német benzinkutast, hogy Spanyolországból hazafelé a tele tank benzinért egy vasat sem fogad el. Ha már Kő Boldizsárnak nincs módja utazni, akkor szinte nyilvánvaló, *hogy a már emlegetett Kína mellett Mongólia, Törökország, Spanyolország, Ecuador* is megnyílt előtte. Illetve nem. Kő Boldizsár nem feltáró, leleplező, beavatkozó típusú versenyző. Sőt nem is versenyző. Kedves, békés, szelíd szemlélődő ember. Leül az út szén, a pálmakunyhó vagy a jurta küszöbén, a kávézóban, a kocsmában, a sztyeppén, a parkban, és látszólag fiait pásztorolja, nézelődik, bambul, mosolyog az emberekre (főleg a nőkre), és csak úgy mellesleg rajzol. Lerajzolja házaikat, templomaikat, állataikat, tárgyaikat, tájaikat, világukat, mi több, ezzel együtt hangulataikat, érzéseiket, gondolataikat is. Így egyetlen absztrakció áll hozzá közel: a valóságból papír és vonal lesz. Rajzai szinte észrevétlenül lényegülnek önálló grafikai lappá. Extremitást, sajátos stílt annyira nem keres, hogy az már önmagában véve eredeti. Munkáiban hiába szimatolnánk az iskolák és a divatok nyomát. A természetesség a legjellemzőbb alkotói magatartása. Rajzol, mintha beszélne, rajzol, mintha írna, s legfőképpen rajzol, mintha rajzolna. Ennek a grafikai nyelvnek ugyanis semmi köze az irodalmias bőbeszédűséghez, nem elmesélő, nem szépelgő, és legfőképpen nem didaktikus. Juthatna eszünkbe Szalay Lajos *Argentin albuma*, Kondor kódorgó vonalai közül néhány, Hieronymus Bosch egy-egy állatalakzatú teremtménye. Eszünkbe juthatnának, de minek. Kő Boldizsár nem idéz senkitől és nem utal senkire. Rajzaiban annyira van múlt, amennyire beépül sejtjeinkbe minden, ami mögöttünk marad. Kő Boldizsár útijegyzetei születhetnek helybenjárás közben, honi pinceműtermében, távoli városokban egyaránt. Annyiban különül el a kétféle képi beszéd, hogy itt(hon) analitikusabb munkák jönnek ki a tollból, itt(hon) több a kétely és a szorongás, mint *idegenben*. Idegenben felhőtlenebb Kő Boldizsár rajzainak, írásainak ege. Mintha jobban bízna azokban, akiknek ő is csak egy *idegen*. A mediterráneum tengermellékén, tengeren túli mellékén az archaikusabb közösségek, egyéniségeik természetesebben fogadják, ami természetes. Valaki közéjük telepszik, odébb húzódnak, helyet adnak neki. Nem védelmezik területiumukat. Rajzolja, aki békés szándékkal teszi.

Sokkal nyugodtabb lennék, ha Kő Boldizsár marad az állatkertben a hüllőknél. Esetleg a patásoknál. Vagy elvégzi azt az állattenyésztési szakot, s vasárnap saját kedvére *rajzolgat*. Esetleg fest. De Kő Boldizsár hazavitte az állatokat. Tarantellák, gyíkok, békák mocorognak a gyermekszoba-dolgozószoba-műterem sarkában, ahol *Csikó* és *Holló* (a két gyerek) szuszog, ott távoli népszokásokat, hiedelmeket, viszonyokat rögzít, csoportosít és elemez *Anna*, serceg *Boldi* tolla. Semmi idill. Dili ez az elhúzódó pályakezdés, a rajztanársággal álcázott munka. Ami a mindennapok kásahegye alól kilátszik, az itt látszik…

Antall István

fórum

Ne legyünk a potyautasok országa!

Fekete István
a Joint Venture Szövetség elnöke

A Joint Venture Szövetség (JVSZ) egyik kezdeményezője volt annak a kiáltványnak, amely az országgyűlési választások másnapján jelent meg, s amelyben a gazdaság számos képviselőjével együtt a közös cselekvésre hívta fel a figyelmet az ország versenyképessége érdekében. Az elindult folyamatok kapcsán a JVSZ ma azt kívánja kimondani, hogy a kormány új egyensúlyi programja elkerülhetetlenné teszi mind az állam, mind a józan gazdasági szereplők részére egy új, tudatos kommunikáció felvállalását a társadalmi közmegegyezés érdekében. A JVSZ ezért a társadalom minden rétegét megmozgató társadalmi vitát kezdeményez, melyet – mint a szervezet elnöke – az alábbi gondolatokkal kívánok elindítani.

Magyarországon ma mindössze hárommillió ember biztosítja tízmillió állampolgár számára a közfeladatok fedezetét. Az államnak megnövekedett szolgáltatási igényeink kielégítéséhez, működése fenntartásához, a központi fejlesztésekhez, az egészségügy, az oktatás, a honvédelem finanszírozásához, a nyugdíjak kifizetéséhez egyre több adóra és járulékra van szüksége. Miután egyre kevesebben hajlandók önszántukból megfelelő mértékben adókat és járulékokat fizetni a társadalom termelő tagjai közül, az állam mind magasabbra srófolja a terheket. Sokan vannak, akik nem fizetnek adót és járulékot, viszont változatlan formában részesednek az állami szolgáltatásokból „potyautasként". Ezt a folyamatot meg kell állítani! Az egyik nagy társadalmi igazságtalanság ma az adófizetők és az adócsalók ellentétében van! Sajnálatosnak tartjuk, hogy számos érdekképviselet – közöttük olyanok is, amelyek aláírták a fent említett kiáltványt – látványosan kiáll az adóelkerülési kiskapuk mellett.

Tény, hogy a közgondolkodásból eltűnt az adók értelmének emléke, ismerete. Az adózást ma az emberek sarcként élik meg, és az adócsalást bátor csínytevésnek, rosszabb esetben a kreativitás jelének tekinti a társadalom. Tagadhatatlan, hogy az adómorál ily mértékű lesüllyedéséért az államot is súlyos felelősség terheli. Az emberek nem tudják követni az általuk befizetett adóforintok útját. Az állam egyfelől mint „támogatásosztó", másfelől mint tulajdonos jelenik meg a köztudatban, s szerepvállalása egyik esetben sem hatékony. A támogatások elosztásában közérthető gazdasági-társadalmi kontroll nem érvényesül. Tulajdonosként pedig az állam olyan tevékenységeket végez, amelyeket a piac szereplői tudnának hatékonyan működtetni. (Ebbe a körbe tartozik pl. a személyszállítást és árufuvarozást végző MÁV, a városi és helyközi személyközlekedést biztosító Volán, a Posta, az egészségügyi és felsőoktatási intézmények menedzselése.)

> A felhalmozást és a befektetést kell támogatni, a túlzott fogyasztást pedig „büntetni".
>
> *(Ne legyünk a potyautasok országa!)*

Az állam feladata alapvetően a társadalom működőképességének és az azt szolgáló jogszabályi és intézményi kereteknek a biztosítása kellene hogy legyen. A teljesség igénye nélkül idetartozik a jogi környezet optimalizálása, a szociálpolitikai védőháló biztosítása, a kulturális és történelmi értékek megőrzése, a verseny tisztaságának és a termékek biztonságának védelme, a gazdasági diplomácia. Jelentős az állam felelőssége a jövőorientált beruházásokat illetően is (oktatás, kutatás-fejlesztés, innovatív környezet, egészségügy), hiszen közös jövőnk nem elsősorban a mai (egyébként igazságtalan) újraelosztás, hanem a jövőorientált beruházások függvénye.

Az alapoktól felépítendő új adórendszert javaslunk, amely az adófizetők érdekeltségére és egymásért viselt felelősségre épül. Rendelkezzék egy új társadalmi egyezmény az adók viseléséről, azok – jövedelmek, fogyasztás, vagyon stb. alapján történő – felosztásának szabályairól, felhasználásuk ellenőrizhetővé, átláthatóvá tételéről és arról, hogy – mindannyiunk érdekében – keményen szankcionáljuk azt, aki netán kivonja magát a megállapodásban rögzítettek alól, valamint azt, aki a közösségi célra szánt eszközöket esetleg rendeltetésellenesen használja fel.

Legyen a megújulásra váró társadalmi egyezmény célja az adózók, járulékfizetők bázisának kiszélesítése, és azzal párhuzamosan az alacsonyabb kulcsok megállapítása – az egyre kevesebb adózni hajlandó vagy arra rákényszeríthető adófizetőre (kényszerűségből) rakott egyre magasabb adókulcsok helyett. Ennek érdekében fel kell tárni a közteher-elkerülés legjelentősebb területeit, félre kell tenni az álszociális szempontok miatti engedékenységet. Szakszerűen vizsgálni kell, hogy a ráfordítások arányban állnak-e azok várható hatásával. Az értelmetlen többletadminisztráció által is kiváltott társadalmi feszültségeket nem fokozni, hanem csökkenteni kell. Az államnak vállalnia kell, hogy a tisztességes adózókat megvédi az adóhatóságok és a végrehajtás túlkapásaitól. Célként kell kitűzni, hogy – a személyes öngondoskodást jelentő, hosszú távú és a jövő biztosítását elősegítő konstrukciókat kivéve – az adókedvezmények lényegesen korlátozódjanak, bármilyen részérdekeket is sért ez, hiszen a társadalom egészének érdekeit sérti, ha ezek fennmaradnak. Önmegtartóztatást kell gyakorolnia az államnak, hogy legalább a hosszú távú adózási kérdésekben ne változtassa a szabályozást évente, mivel ezek a döntések az államba és a jogbiztonságba vetett bizalmat nagymértékben rombolják.

A Joint Venture Szövetség a közös gondolkodás elindítása érdekében újfajta kommunikációt sürget az állam, a gazdaság szereplői és az állampolgárok között. A szemléletváltó kommunikációnak oda kell vezetnie, hogy a vállalatok és az egyének célja a jövőbe való befektetés legyen, az adófizetés mértéke pedig a siker fokmérője. A felhalmozást és a befektetést kell támogatni, a túlzott fogyasztást pedig „büntetni". Nyilvánosságra kell hozni a reformok sorrendiségét, amelyet igen átgondolt elemzés alapoz meg a társadalom előtt. Pontosan meg kell magyarázni az egyes lépések egymásra épülését és egymást erősítő hatását, hogy az emberek el tudják választani a rövid távon elkerülhetetlen stabilizációs lépéseket a hosszabb távon kibontakozó, jelentősebb reformlépésektől. Csakis így jöhet létre az a társadalmi közmegegyezés, amely az ország gazdasági versenyképességének egyedüli biztosítéka. Az ország fenntartható fejlődését csakis a reformok biztosíthatják, melyek sikeréért a kormány és az ellenzék egyaránt felelős. Alapvető reformok csak a társadalom támogatásával hajthatók végre.

A változásnak bennünk kell megkezdődnie. A jövő és az utánunk következő generációk érdekében meg kell próbálnunk!

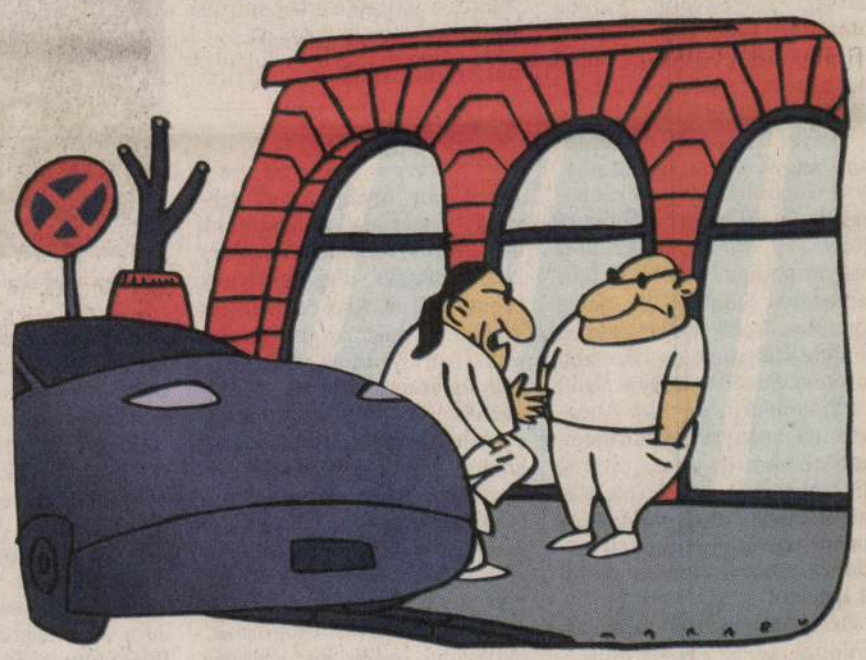

– Ezzel az áttekinthetetlen, állandóan módosított adó- meg tébérendszerrel már azt a kis örömöt is elvették tőlem, hogy ki tudjam számolni, mennyit spórolok azon, hogy egyiket se fizetem Marabu rajza

OLVASÓI LEVELEK

Le kellett volna fújni!

Bizonyára igaz, hogy augusztus 20-án hibázott az Országos Meteorológiai Szolgálat, mert nem tett meg mindent a „piros riasztás célba érése" érdekében. Ugyanígy elmarasztalandó a katasztrófavédelem, hiszen közel négy órán át „nem vették az üzenetet". Vétett a MeH osztályvezetője is, mert a szervezővel való szerződéskötéskor viharra nem gondolt, csak a tűz lehetőségére.

Én viszont úgy gondolom, hogy ennek a – több mint egymillió ember szórakoztatására hivatott – rendezvénynek csak felelősei voltak, gazdája viszont nem. Ha lett volna ugyanis, akkor az már felfigyelt volna arra a meteorológiai jelentésre, amely már pénteken jelezte egy komoly, jelentős csapadékkal járó hidegfront érkezését, 20-án estére. Azt már aggasztották volna a szombat esti, nyugat-európai heves esőzésekről szóló híradások. Az illetőt már komolyan nyugtalanította volna a vihar nyugat-magyarországi megérkezésének következményeiről kapott hírek. Nem várta volna, hogy percre, centiméterre és km/órára pontos jelzést kapjon valakitől. Ilyet ugyanis nem lehet készíteni. Ő telefonált volna lóhalálában, és tájékoztatást kért volna arról, hogy mi várható. A vihar ugyanis nem „hirtelen, minden előzmény nélkül" érkezett.

Mert ha lett volna, az már több mint egy órával a tűzijáték megkezdése előtt biztosan lefújta volna a rendezvényt, az emberi élet védelme érdekében. Lehet, hogy ennyi embertől egy óra alatt nem lehet kiüríteni az egész területet, de biztosan jóval kevesebbeket és nem váratlanul érintett volna az érkező ítéletidő. Jóval kevesebb személyi sérülést okozva. A „leürítéshez" szakértők által szükségesnek vélt, két-három órás időtartamot túlzottnak tartom, hiszen a „szervezetlen menekülés" a felhőszakadás közepette sem tartott egy óránál tovább.

Ifj. Viola János
Pilisvörösvár

> Ott voltak a helyszínen tucatnyi kamerájukkal, és szégyent hozva az újságírói szakmára semmilyen közvetítést nem adtak, inkább hazasiettek Ámbár tanár urat nézni.
>
> *(Hazamentek a legények)*

A Petőfi rádió segítsége

Horvát János (*Maradjanak velünk?*, augusztus 22.) ostorozza az elektronikus sajtót, némileg igaztalanul.

Magunk is arra jártunk. Az eredeti tervek szerint 21 órára már magam mögött akartam hagyni a fővárost annak minden fényével és szabadjára eresztett őrületével, ami a közlekedést illeti, de a nagykörúti dugó miatt 21 órára csak a Lágymányosi hidat értük el, s ahogy lehajtottunk róla, lecsapott a vihar.

A nullás vízszintes látás és a lezuhanó ágak miatt félre állva a Petőfi rádió segítségével tájékozódtunk. Élő adásban a helyszínről számoltak be a történésekről részben a helyszínen levő riportereik, részben az adásba bekapcsolt résztvevők útján. Így aztán, amikor az esőfüggöny már lehetővé tette, hogy legalább a sávokat lássuk, valamivel megbízhatóbb információk birtokában fordultunk rá az M7-esre. Tehát az elektronikus sajtóból voltak, akik igen is a helyükön voltak.

Dr. Bokros Gábor
Lenti

Hazamentek a legények

Ami történt augusztus 20-án, az botrány. Most nem az időjárásról való érdeklődés elmaradására gondolok a szervezők részéről, ezzel foglalkozik most úgyis mindenki.

A közszolgálati (!) Magyar Televízió és a közszolgálati feladatokra is kötelezett két országos csatorna órákig nem adott tájékoztatást az augusztus 20-i katasztrófáról. Ott voltak a helyszínen tucatnyi kamerájukkal, és szégyent hozva az újságírói szakmára semmilyen közvetítést nem adtak, inkább hazasiettek Ámbár tanár urat nézni (idézve az RTL Klub stúdióban ülő szellemes műsorvezetőt). És nemhogy képeket nem kaptunk, még az első telefonos bejelentkezésre is két órát kellett várni az m1 híradójában.

A tűzijáték közvetítését nyolc perc után feladó m1-en csodaszarvasos rajzfilmet, a negyedórát kibíró TV2-n hosszú reklámblokk után héttörpés német vígjátékot, a végig kitartó RTL-en az említett Koltai-filmet nézhette a mit sem sejtő néző. Eközben szerettei, barátai talán élet-halál harcot vívtak a több száz ezres, pánikszerűen nyomuló tömegben. A Hír TV volt az egyetlen, amelyik legalább adott valami képet, igaz ők is csak futottak az események után – úgy két órával lemaradva.

Szerényi Dániel
Budapest

RÓLUNK

A telefonügyeletre érkezett:

- Nagyon szeretem a lapot, de hiányoznak Orsós Jakab írásai.
- Vagy nem az ócsai templom képét tették a lapba (*Az ócsai templom a zene otthona is*, augusztus 21.), vagy nem tudják mi az a gótika. A képen látható templom a román stílus jellegzetes vonásait mutatja.
- TGM ne bántsa a III. kerület polgármesterjelöltjét (*Óbudai emberünk*, augusztus 22.), aki baloldali és rendes ember.
- Nem szeretem Várkonyi Iván írásait. Negatív beállítottságúak, pozitív hangvételű cikket hónapok óta nem olvastam tőle, inkább a Magyar Nemzetbe írjon.
- Uj Péter egy álszent, a környéken egy férfit az egyetlen arra járó villám agyoncsapta, miközben be akart szállni az autójába. Akkor miért nem hiányolt általános gyászt? Sajnáljuk a sérülést szenvedett embereket, de miattuk becsmérelni mást, akiknek közük nincs a balesetekhez, hatáskörrel való visszaélés (*Szellemi vis maior*, augusztus 23.)!
- Cser Ágnes interjúja bulvárlapba való (*Egyszerűen megfogták és elvitték a pénzt*, augusztus 23.). Cser Ágnes minősíthetetlen hangvételére, közönséges, rosszindulatú mondanivalójára nem kíváncsi az olvasó.

BLOGKÓSTOLÓ

Belekóstoltam a paradicsomba. Igazi Tündérország, igazi tündérekkel, pillangókkal, mangó lassival, szalmatéglából épített zuhanyzókkal, eszeveszett, fényes nappalig tartó törzsi tánccal a teherautónyi fából rakott tűznél – írja Kék Tündér a Sziget Fesztivál zárása után azonnal megkezdődött OZORA Fesztiválról (http://bluefairy.nolblog.hu/).

– Aztán reggel a lakókocsi előtt felállított sátorban, a rögtönzött kreatív büfében sütik neked a melegszendvicset, főzik a teát, a kávét. Charlie bárja szintén egy lakókocsi előtt van, egy alkalmi kempingasztalon műanyag poharak, meghatározhatatlan tartalmú üvegek. Mindenfelé olyan arcok, akik nem tudom, egyébként hol élik a mindennapi életüket, úgy gondolom, hogy amikor a fesztiválnak vége, akkor odébb mennek egy faluval, egy országgal, egy bolygóval, és folytatják. Így élnek. Jó nekik. Olyan érzésed van, mint amilyen a vándorló, nomád népeknek lehetett, mezítláb, fekete talpakkal, csalán csípte bokákkal, sütöd a bölényhúst a tűznél, marcangolod a puszta kezeddel, miközben apró levelibékák cuppannak a tehénbőrből készült sátrad oldalára. Megcsapott az érzés, ami után vágyakoztam.

A Fórum oldalon megjelenő vélemények nem feltétlenül tükrözik a szerkesztőség álláspontját. A szerkesztőség fenntartja magának a jogot, hogy a meg nem rendelt kéziratokat rövidítve és szerkesztve közölje.

Pálinkás jó reggelt!

Televízió

Szerbhorváth György

Kár, hogy az RTL Klub nem késő este közvetíti Reggelijét – hatékonyabb (vissza)altató nincs nála a piacon. Ébresztő-show-nak nevezik, de e funkcióját sem látja el. Nem csoda, hogy a konkurensek verik a nézettségi versenyben. Eszébe jutott hát a vezetőségnek, hogy változtassanak. Persze nem magukat menesztették, hanem a stábot.

Helyes a lépés, a kérdés csak annyi, miért vártak ennyit? Gondolták, hogy a két padö-dős végül bejön a népnek? Hogy van átjárás a lezüllött magyar popipar és a tévés műsorvezetés között? És azért maradhat *Stohl András*, mert a színház világa mégis közelebb áll a tévéhez? De melyik Stohl – a drámai színész vagy a nézhetetlen magyar akciófilmek sztárja? Mert itt már a pontos idő bejelentésével is problémái akadnak. Vagy a szombathelyi fesztiváléval: mit kell csinálni? – teszi fel tanácstalanul a kérdést.

Szerdán egyik fő témájuk az volt, hogy az EU azt fontolgatja, megtiltják a huszonegy éven aluliaknak az alkoholvásárlást. Stohl felkonferálása viszont így indult: „hamarosan bevezetik ... ja nem" – majd ifjú kolléganője, *Bakos Móni* önthetett tiszta vizet a pohárba. Később ugyan e téma kapcsán azt jegyezte meg, hogy az egész stáb felhördült, amikor meghallották, mire készül az EU. Amiből az következik, hogy vagy csupa huszonegy éven aluli készíti a műsort – ez a színvonalból is gondolható –, vagy pedig már virradatkor hazai kisüstit szopogatnak bögréikből. Ebben viszont nem vagyunk biztosak, mert egy-két kupicától többnyire megjön az emberek humora, itt meg szó sincs erről. Stohl nagy baja, hogy mindenhez már-már idiotisztikus mosolyt vág, s szakmányban lökné a poénokat. Csak ehhez éppen semmi érzéke: mi abban a vicces, hogy az időjárás-jelentés során minden egyes megemlített városra nagy gesztikulálás közepette rávágja, hogy „jó hely"? Ha Stohl tényleg akkora nagy arc lenne, mint amilyennek magát mutatja, lehet, hogy elvinné az adást, de személyiségének ilyen fokú előtérbe helyezése szimplán csak irritáló. Főleg, mert komoly gondjai akadnak az élőbeszéddel. Az ilyesfajta munkáknak kellene búcsút mondania, nem a színpadnak – mindenki jobban járna. Bakos Móni is, akit láthatólag zavar, hogy Stohl intimpistáskodva adás közben lökdösi.

De igazságtalanság lenne azt állítani, hogy a „megújított" műsor kudarca is csak Stohlék számlájára írható. Az a bűnös, aki az egész koncepciót kitalálta: hogy alig foglalkoznak közélettel, s csak szórakoztató dolgokkal jönnek. Az a hibás, aki úgy véli, hogy fél hétkor az Ötletház öt percét kell leadni – hogyan is fessük a vakolt falat. Utána meg rögtön jöhet egy kis krakkói vendéglőbemutató. De nem ám a reggelivel, hanem háromfogásos vacsorával. Kötve hisszük, hogy az efféle bejátszások pörgetik fel az ébredezőket és indítják el őket jókedvvel a munkába. A cél ugyanis alighanem ez lenne, ami nem rossz ötlet, de a szerkesztők eszközei ehhez nem elegendőek.

Ez lenne a beígért arculatváltás? Egy a biztos: immár délelőtt tízig lesz meg a visszaaltatónk. Vény nélkül.

Szambadobolás az üzleti sikerhez

Az Arts & Business tapasztalatait itthon is hasznosítanák a kultúrafinanszírozásban

Noha kevés a megbízható adat, bizonyos, hogy a hazai üzleti élet kultúratámogató hajlandósága jóval elmarad a nyugat-európaiétól. A szaktárca vezetője mégis a vállalatoktól remél több forrást a kultúrafinanszírozásnak.

Varsányi Gyula

Néhány nagy cég az imázsát erősíti, amikor a kultúrát támogatja Fotó: Kovalovszky Dániel

Angliában olyan üzleti tréninget szervez dolgozóinak a PriceWaterhouseCoopers könyvvizsgáló cég, amelynek programját az Arts & Business szervezet dolgozta ki: pantomim, kóruséneklés, drámajátszás és szambadobolás. A dolgozókat fölkérték, válasszanak, és alakítsanak csoportokat, amelyekben elsajátíthatják az alapismereteket. Bemutatókat is tartanak, és ez, a vezetés véleménye szerint, jelentősen javítja az alkalmazottak kommunikációs képességeit.

„Kreatív olvasócsoportok" működnek ebédidőben az angliai American Expressnél Burges Hillben és Brightonban. A Shell cég dolgozóinak a manchesteri Witworth művészeti galéria szervez művészeti klubprogramokat. A Cafe Milano éteremlánc a Castleward Opera művészeit lépteti föl éttermeiben, és művészeti szakköröket működtet több iskolában. A kultúra és az üzleti élet kapcsolatának e brit példái bizonyára reminiszcenciákat is ébresztenek a magyar olvasóban. Úgy két évtizede az efféle tevékenységeket munkahelyi közművelődésnek, még korábban népművelésnek nevezték nálunk, de a két világháború között a Weiss Manfrédnál és más nagyvállalatoknál is működtettek hasonlókat a tulajdonosok.

A briteknél az utóbbi évtizedekben állami programmá vált a kulturális és üzleti élet összeboronálása, amelynek a thatcherizmus közkiadásokat kurtító politikája adott ösztönzést. Harminc éve, hogy megalakult az Arts & Business (művészet és üzlet) szervezet, hogy összehozza egymással a kulturális intézményeket és a vállalatokat. Ennél többet is tesz, hiszen állami támogatásból (tavaly csaknem 10 millió fontból) közvetlenül is pénzel programokat, amelyekhez a megrendelő vállalatok hozzátesznek (ezzel 2005-ben 452 millió fontos magánráfordítás történt a kultúrában). Az A & B név már nemcsak egy országos nonprofit szervezeté, hanem egy Európaszerte magasra értékelt kultúrafinanszírozó gyakorlaté is. Hasonló törekvések léteznek más nyugat-európai országokban is.

Nálunk *Hiller István* oktatási és kulturális miniszter első bejelentései között szerepelt az idén, hogy honosítják az A & B-t. Legutóbbi nyilatkozatában már az előkészületekre utalt, megjegyezve: nem voltak előzmények az utóbbi másfél évtizedben. Holott éppen első minisztersége idején, 2004-ben alakult meg a Soros Alapítvány támogatásából a Summa Artium iroda, amely az A & B-modell alapján működik.

– Kis nonprofit szervezetként eddig csak szerény eredményeket érhettünk el, ezért örülünk, hogy a téma a kulturális kormányzat érdeklődésének középpontjába került – mondja *Török András*, az iroda vezetője. Őket egyelőre nem kereste meg a tárca, de tapasztalataik hasznosak lehetnek. Ezek között szerepel például, hogy szervezik az egyik nagy biztosítótársaság vállalati kultúrprogramját; szerzői pályázatot bonyolítanak le az egyik középvállalat karácsonyi ajándék könyvének kiválasztásához vagy támogatót találtak egy Petőfi-kézirat múzeumi elhelyezése érdekében. A Summa Mecénás napján kulturális projekteket „árvereznek" el, összeismertetik a partnereket, díjakat osztanak. Egy dologban vallottak kudarcot: a hazai magántámogatásokról sehogy sem sikerül pontos adatokat szerezniük.

A Nonprofit Kutatócsoport Egyesület 2003-ban végzett vizsgálatot a vállalati támogatásokról, amelyből *Kuti Éva* kultúragazdász azt állapította meg, hogy a vizsgálatba bevont cégek 63 százaléka adományoz közcélra, és ezek 15 százaléka kultúrára, összesen évi 3 milliárd forintot (ez csak a nonprofit szervezetek támogatása). Az adományok odaítélésénél szinte kizárólag a cégek első számú vezetőinek érzelmi beállítódása, karitatív hajlama érvényesül. Vajmi kevés szerepet játszik a vállalat tevékenységi köre, üzleti érdeke, stratégiája. (Ennél rosszabb csak az lenne, ha egyetlen tulajdonos vagy igazgató ízlése alapján „népművelnék" a dolgozókat.) A kutató megállapítja: a kulturális mecenatúra számottevő bővítéséhez nemcsak az adománygyűjtési technikák tökéletesítésére lenne szükség, hanem szemléletváltozásra is. Míg Angliában előtérbe lépett a vállalati humánpolitika közvetlen érdekeltsége, nálunk a jó példák is főként a (szűk körben élő) hagyományos szponzori szándékokat és kapcsolatokat mutatják. Több nagy cég a hírnevének, imázsának megerősítése, javítása céljából támogat folyamatosan jelentős kulturális intézményeket, programokat. A T-Mobile a Kapcsolat-koncerteket, az Antenna Hungária a Zempléni Fesztivált, az MKB Bank a Liszt Ferenc Kamarazenekart és így tovább.

Harsányi László, a Nemzeti Kulturális Alap elnöke szerint a helyi NKA-támogatásokkal meglepően sok helyi magánerőt lehet megmozgatni. Az elnök-közgazdász úgy véli, a pénzügyi megszorítások miatt csak úgy növekedhet az üzleti szféra nagyobb kultúratámogató hajlandósága, ha az állam is beteszi a maga részét. Ez lehetséges pénzügyi kedvezményekkel és készpénz folyósításával egyaránt. Az előbbire a filmtörvény és a tavaly hozott adótörvény-módosítás a példa, amelylyel a kortárs képző- és iparművészeti alkotások vásárlását ösztönzik. A hazai filmgyártásba fektetett magánerő az adókedvezménnyel 2004-ben 632 millió, 2005-ben 2,8 milliárd, az idén eddig 1,9 milliárd forintot tett ki – tehát fokozatosan nő. A budai Várfok utcai galéria vezetője, *Szalóky Károly* szerint viszont a műtárgyak forgalmát egyelőre nem lendítette fel különösebben a kedvezmény.

Híreink szerint a kulturális és a pénzügyi tárca egyeztet esetleges további kedvezményekről a kultúra területén. Az állam közvetlen szerepvállalása nem fog ugyanis nőni. Ami az inflációt is figyelembe véve alighanem azt jelenti: csökkenni fog.

A vállalati adományozás indítékai az említések arányában (2003)
(százalék)

Forrás: Kuti Éva: Jótékonyság vagy mecenatúra? Jelentés a kultúra magántámogatásáról / Népszabadság-grafika

Az árok partján

Kő Pál személyes születésszobra a horti pihenőhelyen

Trencsényi Zoltán

Élt egyszer egy kőtörő, aki állandóan elégedetlen volt, mert mindig több, hatalmasabb akart lenni. Előbb a fenséges Napot irigyelte meg, de amikor látta, hogy a felhő könnyedén eltakarja azt, akkor a felhőt. Amikor aztán a felhőt egyetlen leheletével elfújta a szél, akkor meg arra vágyott, bárcsak ő is szél lehetne. Amikor pedig látta, hogy a szél nem tud megbirkózni a sziklákkal, kövekkel, akkor kő akart lenni. Végül rájött, hogy a kikezdhetetlennek tűnő követ egyedül ő, a kőtörő tudja alakítani. És többé már nem akart más lenni, csak kőtörő.

A képen látható *Maczky Kő Bálint* ötéves kisfiú az édesapja által készített Születéskőnek támaszkodik, fülében talán még ott visszhangzik a fenti mese, melyet az emlékkő avatásán *Berecz András* mesemondótól hallott néhány perccel ezelőtt. Kezében szépen faragott fakard, kicsit tehát már igazi felnőtt: védekezésre, harcra kész, valódi bölcsességek birtokában lévő férfi.

Maczky Kő Bálint pontosan öt évvel ezelőtt, ettől az emlékkőtől néhány méterre, az M3-as autópálya 62-es kilométerénél, az árokparton született. Édesanyja, *Halassy Csilla* szobrászművész – férje, *Kő Pál* Munkácsy- és Kossuth-díjas szobrászművész igencsak aktív közreműködésével – ott adott neki életet. Hevesről jövet, félúton Budapest felé. Halassy Csilla amúgy otthon akart szülni, azt mondja, az otthoni környezetben jobban bízott, mint a kórházak rigorózus világában, az otthoni környezetből az élet kiszámíthatatlan szeszélye folytán árokpart lett, de Halassy Csilla a szülésre testileg, lelkileg alaposan felkészült, hívő emberként bízott abban, nem lesz baj. Nem lett. A köldökzsinórt nem vágta el, a gyereket pulóverbe csomagolta, majd a pici lélegző csomaggal a kezében visszaült a hátsó ülésre. Előbb az eseményeket a kocsiból figyelő, és mi tagadás, kissé értetlenkedő nagyobbik gyermekét, a négyéves *Maczky Kő Benedeket* nyugtatta meg, aztán a család továbbindult Budapestre.

De beszéljünk az országútról.

Az országúton meghalni szoktak, nem születni. Az út mentén nem a születést ünneplő emlékkövek sorakoznak, hanem tragikus balesetekben elhunytakat idéző, művirágokkal, fakó fényképekkel díszített kicsi keresztek. Kő Pál azonban elhatározta, hogy kisfia különös születésének emlékére szobrot készít: Születéskövet.

Maczky Kő Bálint a születése emlékét őrző kő előtt
Fotó: MTI – H. Szabó Sándor

Kő Pál még sohasem készített ilyet. Faragott szobrot, számosat, közte síremlékeket is. Most azonban úgy érezte: ennek a már-már mesés születéstörténetnek állít emléket, egyben világgá kiáltja, hogy az életet is lehet ünnepelni. Úgy vélte: Maczky Kő Bálint születése kapcsán jelet kell hagynia. Erős jelet. Nekilátott, és – felesége igencsak aktív közreműködésével – létrehozta a Születéskövet. Amely az eseménytől egyaránt kilométerre, biztonságos helyen, az M3-as autópálya horti pihenőhelyén, az úgynevezett 60-as fogadó előtt látható. Első pillantásra talán ezt is haláljelnek vélik az utazók, de ha valaki megáll előtte, és az orgonaág alá faragott szöveget olvasni kezdi, lassan kibontakozik előtte a történet: „A leghosszabb út is egyetlen lépéssel kezdődik..."

Ott áll tehát Maczky Kő Bálint a Születéskőnek támaszkodva, kezében szépen faragott fakarddal, szívében talán már azzal a bizonyossággal, hogy bár a kőtörő is olykor szikrázó Nap, széles vállú felhő, erős szél vagy kikezdhetetlennek látszó kőszikla akar lenni, végeredményben az a legjobb, ha kőtörő marad.

HIRDETÉS

nka
Nemzeti Kulturális Alap

KincsTár
az nka programajánlója

■ Haydn Eszterházán

A palota dísztermében egykor maga a mester játszott zenekara élén a herceg előkelő vendégeinek. A kastély, amely majd kétszázötven évvel ezelőtt otthona és munkahelye volt Joseph Haydnnek, azóta egy kicsit megváltozott, de a termek őrzik az egykori pompás koncertek hangulatát.

A „Haydn Eszterházán" fesztivál művészei a fertődi kastély egykori zeneigazgatója és a korszak egyik legnagyobb hatású zeneszerzője előtt tisztelegnek az idén kilencedik alkalommal megrendezett koncertsorozattal.

A Fertőd-Eszterházán, Fertőszentmiklóson és Fertőszéplakon zajló tíznapos komolyzenei fesztivál augusztus huszonötödikén kezdődik.

„Haydn Eszterházán"
wwww.haydn-eszterhaza.hu

a magyar kultúra védjegye

GÖRÖMBEI ANDRÁS

Kő Pál művészi világa

A nagy művész világteremtő ember. Kinyit számunkra egy olyan világot, amelyről korábban nem is tudtunk. Szembesülnünk kell vele, s ez a találkozás átformálja szemléletmódunkat is. A nagy művész világa magával ragad bennünket. Nem tudunk a hatása alól kitérni. Belépünk a világába, s attól fogva gazdagabbnak érezzük magunkat, mert a művész megajándékozott bennünket a maga látásmódjával.

Nagy oka és nagy előzménye van annak, hogy Kő Pál világa rendkívül sokrétű, tágas birodalom. A legfontosabb előzmény a tehetség, amely a világból magáévá tesz mindent, amire a művésznek szüksége van ahhoz, hogy hiánytalanul kifejezze magát, érzés- és gondolatvilágát, léttapasztalatát.

Kő Pál tehetsége mindenekelőtt a népi kultúrából és a népsorsból táplálkozott. Örökségként kapta a népművészetet és az alulsó Magyarország élményvilágát. A gyermek Kő Pál cselédként dolgozó édesanyjától a munkabírást és a küzdeni tudást örökölte, a nemesi család sarjából alkalmi munkássá lett édesapjától pedig az álmodozásra való hajlamot kapta. Művészi tehetségét is családi örökségként tartja számon. Anyai nagyapja kerülő volt, aki faragott, tárgyakat készített fából, csontból, bőrből. Édesapja pedig rajzolt és festett, fiát is korán bevezette annak szépségébe.

Ez a korai örökség azonban nem idilli körülmények között szállt rá az ötvenes években, hanem nehéz sors nyomása alatt. A szegénységet, a megélhetésért való küzdelmet hamar ki kellett próbálnia. A létminimumért dolgozó emberek mozdulata ekkor vált szemléletének szerves részévé. Nem véletlenül ragadta meg őt olyan erősen Móricz Zsigmond *Hét krajcár* című novellája. A krajcárok náluk is mindig hiányoztak. S az az irodalmi mű, amelyben a saját sorsára ismert, Illyés Gyula könyve volt, a *Puszták népe.*

Az 1956-os forradalom és annak embertelen megtorlása nagy erkölcsi és politikai iskola volt számára. Édesapja 1956-ban a munkástanács vezetőjeként megmentette a faluban a kommunisták életét, a majdani törvényes bíróságra akarta bízni az ítélkezést. A forradalom leverése után ezt úgy hálálták meg neki, hogy tizenhárom évi börtönbüntetésre ítélték.

Kő Pált a kegyetlen élmények azonban szívóssá és cselekvővé keményítették. Művészetének két eszmei alapvonását eredeztetem ebből a két nagy élménykörből: a szegények világa iránti hűséget és a történelmi tisztánlátás igényét.

Elhangzott 2004. április 22-én Mátészalkán, Kő Pál kiállításának megnyitójaként.

Csodával határos az, hogy neki sikerült fölemelkednie, sikerült megszereznie eredendő tehetségéhez a felsőfokú szakmai képzést is. A népi kultúrát és érzelmi elkötelezettséget sikerült társítania – a Képzőművészeti Főiskolán Somogyi József tanítványaként – intellektuális erővel és fegyelemmel, európai horizontú szintetizáló szemlélettel.

A fiatal Kő Pál súlyos élményekkel, mégis nyitott lélekkel indult el a művészi pályán. Tehetsége a sajátjává alakította mindazokat a művészi élményeket, amelyekkel találkozott.

Így lehet felismerni művészetén a népi fafaragók ösztönzését éppúgy, mint a szürrealizmus vagy a pop-art jellegzetességeit.

Sokkal több az ő művészete, mint elemeinek az összessége. A szintézis mindig több, mint részeinek az összeadása, hiszen nagy teremtőerő fogja össze magasabb rendű egységbe.

Művészetének kitüntető egyedi vonása, hogy a tapinthatóan tapasztalati világot roppant érzékeny szemmel nézi, s mindenkor az emberlét egyetemes távlataiba állítja. Ennek az egyetemes horizontnak jellegzetessége az is, hogy a tragédiát a humor fényeivel ellenpontozza.

Művészetének egyik vonulata az egyszerű emberek életét mutatja be sajátos egyéni szemlélettel. Népi és modern elemeket társító emlékezetes korai szobrai közül a *Boronás* például egyszerre az a hevesi parasztember, akiről mintázta, és ugyanakkor olyan mítoszi alak is, aki a legnagyobb életküzdelemre is felkészült.

Kő Pál szobrai mindig valószerűek, mégis mindig stilizáltak, többletjelentéssel telítettek. Éppen azáltal kapnak mély jelentést, hogy értelmezésre, tűnődésre ösztönöznek, mert a megszokottól mindig eltérnek, s ez a másság az egyedi jegyük. Ebben nyilatkozik meg a művész illúziótlan életszemlélete, de belső derűje, világszeretete, játékossága is. A *Boronás* 1968-ban a parasztábrázolást szabadította meg a sematizmus kellékeitől, az 1969-ben készített *Kukás* pedig a munkásábrázolás új lehetőségét teremtette meg azáltal, hogy ez a figura egyszerre valóságos és népmesei.

Sok-sok példát idézhetünk arra, hogy Kő Pál az emberi létezés valóságos mélységeit tárja föl szobraiban, de ez a létértelmezés különleges dimenziókat nyer azáltal, hogy a művész valami különleges elemet is alkalmaz: egy játékos mozdulat, különleges anyagválasztás, szokatlan tárgy lényeges művészi üzenettel gazdagítja szemléletünket.

Látásmódjában egymást kiegészítő módon van együtt a régmúlt és a jelen, az archaikum és a modernség; évezredes örökség és a mi korunk felismerhető szemléleti és tárgyi jegyei.

Művészete a magyar nemzeti önismeret mélyítésében, megújításában is különleges érték. Köztéri szobrai és domborművei nagy magyar művészek és történelmi alakok egész sokaságának állítanak a magyar sorsot, magyar történelmet tudatosító és megítélő emlékműveket. Balassi Bálint, Mikszáth Kálmán, József Attila, Kuncz Aladár domborműve mellett emlékezhetünk olyan feledhetetlen szoboralakjaira, mint a *Posztókabátos Kossuth*, a nyíregyházi Móricz Zsigmond, a sződemeteri Kölcsey Ferenc vagy

a vésztői Sinka István. Az egyik alakban meg tudja jeleníteni a néptudatban élő hőst, a másikban a hatalmas életismeretet, a harmadikban a finom intellektust, a negyedikben pedig a pásztorsors mélyéről fölfakadó poézist.

Végtelen szoboréletet ajándékoz legkedvesebb szellemi elődeinek és rokonainak, hogy így is velünk legyenek, naponta szembesüljünk velük, naponta legyen számadásunk színük előtt. Szobrai minden ízükben magyar alkotások. Népi ihletésű művei és történelmünket újraértelmező alkotásai alapján joggal nevezték őt az egyik legmagyarabb szobrásznak. Népi alakjai kimondják a kimondhatatlant: a magyar sorsot, magyar életet. Történelmünket idéző hősei pedig nemcsak emléket állítanak és értékeket tanúsítanak, hanem eszmélkedésre, cselekvésre is szólítanak bennünket. A magyar történelem nagy személyiségeit azért szólítja elő az idő mélyéről, hogy helytállásuk példájával erőforrásul szolgáljanak mai útkereséseinkben is. Gondoljunk csak a többször is, többféleképpen is megörökített Szent István-i példára: micsoda bölcsesség, erő, elszántság kellett ahhoz a szemléletváltáshoz, mely a pogány magyarságot a keresztény Európához kapcsolta, s ezáltal otthont teremtett népének a Kárpát-medencében. S ezt a hatalmas életforma- és szemléletváltást Kő Pál szobrai képesek eleven élményünkké tenni.

Történelmünk sok-sok nagy alakját örökítette meg Károly Róberttől Hunyadi Jánosig, Kossuth Lajosig, Antall Józsefig. Fölrázó, eszméltető emlékműveket állított történelmünk áldozatainak is, a hősöknek, akik történelmünk legnehezebb időszakaiban életüket adták a magyarságért. Mohács, a második világháború és az 1956-os forradalom Kő Pál teremtő látomásában is mindörökre bennünk él már.

Sok-sok köztéri szobra tudatosítja bennünk múltunkat és jelenkori felelősségünket. Művészi látásmódjának alapja az egyszerű, tiszta, szép formák szeretete, de az anyagnak, formának, technikának hihetetlen változatosságával épít az egyszerű alapformák fölé eszmeltető, tűnődésre, gondolkodásra ösztönző boltozatot.

Műveit szemlélve kitágul körülöttünk és bennünk a világ: gazdagabbak leszünk érzésben, gondolatban, szemléletben. Alkotásaiból szeretet és életakarat sugárzik. ✠

DUSA LAJOS

A levegő privatizálása

(Jáspis-csók a miniszternek)

Mi az, hogy itt potyán szívja-fújja
sok ingyenélő a friss levegőt?
Ez jó ürügy egy új konzorciumra,
mert mi leszünk a főrendelkezők.

Hogyan működnek a bennszülöttek?
– Be levegőt, ki széndioxidot.
Tőlük, lám, az ország szennyeződhet,
s még ők akarnak brüsszeli jogot?

Adót, minisztert, hivatalnokot
rájuk! S bagázst, mely gyorsan csődbe megy.
Mert aztán majd a mi fiaink jönnek:
mind bankszakértők és pénzemberek.

Ez nem fikció. Magadat köbözd meg,
mint fegyelmezett magyar birka-polgár:
– Hány köbcenti is egy lélegzeted?

A végtelen kötél

(A szívemben október van)

A kötél vége máig ér,
itt leng ma is balsorsunk jussán.
Van hóhér – ma is névtelen –
s Júdás-pénz segít pereputtyán.
Van bíró, ügyész, s ami kell,
áll még az önkény Arad-vára,
hisz csak a felszín sikolya volt
a tábornokok tizenhárma.

1021

1980.VIII.11. 22,0 Tvl. N.

Számadás

- A riporter Gellért Kiss Gábor.

- Filmünk címét a kiállitás katalógusából kölcsönöztük. Ide maga a szobrász irt rövid számadást, hiszen először mutatta be munkáit szülőföldjén. 1941-ben született Heves községben, édesanyja után után Pataki Lajosnak anyakönyvezték. Az elemi iskolában édesapja kívánságára Maczki Leventének hivták. A Képzőmüvészeti Főiskolára már egy harmadik néven vették fel.

- Kő Pál, édesanyja Maczki Béláné, azt hiszem, hogy a nézőknek meg kell magyarázni ezt a kettősséget, különösséget.

- Hát a fiam nagyon meg volt alázva az édesapja szüleik részéről és már gyerekkorában elhatározta, hogy ő ezt a sok megaláztatást, amit a Maczkiak tesznek vele, ezt már - apját kivéve - mert az apja az nagyon szerette, meg hát az megtett érte, amit családon belül meg lehetett tenni. Aztán

- és miért volt ez a megaláztatás?

- Mert én parasztnak születtem, ha lettem volna földbirtokos például Fényes Litkei kisasszony, akkor nem lett volna itt semmi baj, akkor jó lett volna a Pataki Teri nekik. De mert úgye hát én egyszerü parasztcsalád, az én apám kerülő volt és hogy hát hogy hogy gondolják azt, hogy Jóska bácsinak a lányát az én fiam veszi el, tegye le a nevét, ha leteszi a nevét, akkor elveheti. Na hát az anyját se akarta megsérteni meg minket se akart hagyni, várta a gyereknek nagyon élénken benne volt már, mikor később nagyobb volt és úgy gondoltam hogy egy müvésznevet vesz fel, amit könnyen még lehet jegyezni.

- Hát ez nagyon hosszu.

- Nagyon hosszu, Kő Pál, mint kavics aztán hadd menjen és hálistennek most már így sikerült is neki és nagyon boldog vagyok és az nekem a legnagyobb boldogságom, hogy Hevesen a szülőfalujában megmutathatta, hogy valamit ő is tud. Nagyon jól meg voltunk mi ketten ugy, hogynekem a fiam barátom is volt, gyerekem is volt, mindenem volt, mert mindnnt meg lehetett vele beszélni. És őnála nélkül nem is döntöttem soha. Jó lesz igy? Jó, hát aludjunk még rá egyet mondta. És akkor másnap, jól meggondoltad? Hát igy csináljuk, mégis helyesebbnek tartanám, ha na most fiam hát járszt iskolába, vagy pedig most mi lesz? Vagy ruhát veszek, vagy könyveket veszek, mert

- és mi lett akkor ruha vagy könyv?

- És akkor azt mondta, édesanyám nagyon jól van még nekem

ez a ruha, ami rajtam van úgy, hogy nem kell. Ne törődj vele, a könyveket megveszed, aztán ún majd felküdzöm magam ugy, hogy én tanulok, hogy legyek ösztöndijas, ami sikerült is.

- Hogyan fogadták itt a faluban az ismerősök? Barátok, rokonok, hogy Kő Pált fölvették a főiskolára.

- Hát lehetek őszinte? Volt roknnaink között is olyan, aki azt mondta, hogy többet ért volna vizesnek adtad volna, mint az én fiam, meg a másik, mert bizony ő még akkor sokáig kell érte dolgozni, hogy keressen. Soha nem kért, a főiskolai idő alatt soha, de én mindig tudtam az anyai kötelességet ugy, hogy csomagot küldtem, meg pénzt küldtem, ami szegénységemtől telt, illetve hát amit tudtam.

- És mikor hitték el itt a faluban, hogy a fia szobrász lett? Müvész lett.

- Hát akkor szinte akkor, amikor a Szegő igazgató uréknak a megrendelésük meg lett, szinte akkor. És mikor aztán már meglátta a nép a szobrot,, ami kicsit a mindenkié, a népé is, mert ugye hát az utcáról oda lehet látni, akkor mondták egyik irigykedve, másik örömmel, de legikább örömmel mondták szomszédok, ismerőseink, mindenki, hogy no hát hogy örülök. Aztán tényleg ugy volt-e vagy csak mondták, de mindenesetre ezt nekem mondták és ez nekem nagyon jól-esett.

- dr. Szegő Imre Hevesi Szociális Otthon igazgatója, annak idején nagyon sokat harcolt azért, hogy ez a szobor, Kő Pál szobra végülis ide került. Aztt itt lakók hogyan fogadták?

- Hát nagyon érdeklődéssel és nagy szeretettel, mindnyájan örültünk, amikor fölállitásra került, azóta már megszoktuk, megszerettük még jobban, hiányzik ha nincs. Ezt azért mondomm hogy hiányzik ha nincs, mert télre le szoktuk fedni ugy, hogy tavasszal mindig uj élmény, uj öröm az, mikor megpillanathatjuk először ezt a szobrot. Megtudtam, hogy az egyik keves dolgozónknak ~~vagy~~ van egy szobrász fia. akkor ebből az érte sülésből adódott az az ötlet és az a gondolatom, hogy hát ha egy szobrász fia van itt egy dolgozómnak, akkor talán kérhetném, megkérdhetném arra, hogy ide hát teremtsen nekünk egy szobrot, egy óriási parkot örökültünk itt az elődeinktől és ezt disziteni kézenfekvő gonblatnak látszott. Hát valahogy igy kezdődött. Ez a szobor, akkor már faszoborban is rögtön fölkeltette az érdeklődésemet, mert ugy láttam, hogy valahogyan csodálatosan párositja az öregséget a fiatalsággal és nekünk ez nagyon megfelelő szobor lesz, mert hiszen ezegy mindenkinek, aki szociálpolitikával foglalkozik ez egy örök problémája, hogy az öregeket nem szabadhagyni elszakadni a külső világtól, a gyerekeiktől, a fiatalságtól.

- Kaltenecker Jenő ma már az egyetlen fazekas kisiparos Heves megyében, Kő Pált mióta tetszik ismerni?

- Kő Pált? Amikor ő elkezdett a káli gimnáziumban dolgozni, ő ide jött, hogy segitsek neki, hát én adtam neki agyagot. Sőt mondom bármikor kell agyag gyöjjön egész nyugodtan. Hát ő jött többször, hát én láttam, hogy őneki ügyes keze van és ezért ugy mint fiatal gyerek mondom hát pártolom. És most, mikor megtudtam, hogy ő valóban itt kiállitást rendez, úgy gondolkoztam rajta, hogy végre, hogy már Hevesen is van és hogyőneki, mint itt kiállitást csinálnak, hogy egy kicsit észreveszik Hevesen őtet is, a müvészetével. Sokáig mondom nem vették figyelembe itten. Igy gondolom el, mivel csak olyan hosszu idő után kerülhetett neki a munkája ide. Dzsentrinek mondták az apját és mivel földbirtoka volt félreállitották.

- Jenő bácsi megnézte-e a kiállitást?

- Meg, mindjárt első nap, ott voltam a megnyitón, amikor Szegő megtartotta a , sőt utána tartott egy kis konferenciát, ott is ott voltam.

- Hogy tetszett?

- Hát szép és ügyes főleg, főleg ügyes a keze. Hogyha igy halad, sokra viheti, én ezt néztem ki belőle, ügyes keze lesz neki.

- És az a fej, amit Kő Pál elkészitett édesapjáról a maga agyagából és a maga katlanában kiégette,

- igen, itt égett ki.

- Hogy tetszik?

- Jó, szép, annyira hasonlit hozzá, hogy élethü az a fej. Élethü.

- Nagy Zoltán a hevesi RÁKÓCZI Termelőszövetkezet személyzeti vezetője.

- Hadd mondjam igy, hogy Kő Pali a mi fiunk és mi nagyon örülünk annak, hogy hosszu küzdelem után, egyrészt a saját erejéből, akaratából müvészete révén, adottságai révén ide emelkedett. És különösen jólesik nekünk hevesieknek az, hogy ő bár elég régen elment itthonról, mégis mindig nagy szeretettel gondol Hevesre és amint irja a Számadásban, ennek a kiállitásnak az előhirnöke anyagában, hát azt irja, hogy a szülőföldjének, szüleinek ajánlja ezt a kiállitást és mi ennek azért örülünk, mert érezzük az ő munkájából, ennek a kiállitásnak a szellemé-ből is, a szülőföld iránti ragaszkodását.

~~érnök~~ milyen

kban van Kő Pállal.

rek vagyunk.

lkedtek.

ünk fel.

rát látta először?

láttam sokat Pesten, el szokok én menni oda mikor rá időm, hogy hát, igaz hogy csak télen.

emlékszik, amelyik először volt?

ronást azt nem felejtem el sosem, mert az nagyon emlé- zt ismertem már gyerekkoromban is ugye, meg csak lestem át miért csináltad ezt e? Azt mondja, hogy valami szimbó- em értek én annyira a müvészethez, csak úgy látom, hogy p vagy ~~faje-~~ fajin azt jó, nem tudom én, hogy mi az.

- Azt értem, de a oronás miért tetszett?

- Hát mert parasztembereknek való vagy hogy nem is tudom, hogy hogy hozzam ki, hogy ahhoz ezekhez a parasztemberekhez vagy abból indult-e ki vagy mit tudom én ilyesmi, hogy ő is, ő nem felejtette el, hogy falun nőtt fel, emlékezik rá, hogyilyen is volt, ebben szenvedtek az emberek.

- Az, hogy fával dolgozik, az tetszik magának?

- Jó az mind. Ottan a főiskolán láttam, olyan fába belefogott, mondom ez nem lesz kész, ilyen szakálla lesz mire kész lesz, olyan nagy istentelen, nem is tudom milyen fa azt is faragcsikálja. De majd csak ki lesz belőle azt mondja valami.

- Ismeri a szerszámait?

- Mutatta, hát bent voltam a müteremben, meg a van ott egy iroda vagy micsoda neki, azt mutatta.

- Milyen szerszámai voltak?

- Valami faragó balta, meg véső, meg ilyesmik voltak ott.

- Dehát ezek nem ismeretlenek magának.

- Hát hogy volna dé hát ő avval müvészkedik. De én avval nem tudok csak fát vágni.

- Laboda Károlyné kisgyerek kora óta ismeri Kő Pált, a Kék madár előtt álltunk meg, mert hogy azt mondta ez tetszik vagy legalább-is az egyike azoknak, amelyik nagyon tetszik.

- Igen. Hát ebben a Kék madárban magát a müvészt látom, gondolom nem fejeljtette el szülőföldjét és ilyen boldogan repül haza, mint ahogyan az a Kékmadár mutatja.

- Nézzük csak meg hátul. Itt van egyöregasszony, ő meg belekapaszkodik, vajon miért?

- Sajáálja gondolom a kékmadarat, hogy ne menj el Kékmadár, maradj nálunk.

-, És ez a Kékmadár mi lehet, ki lehet?

- Ez a Kékmadár gondolom, hogy Kő Pál maga a müvész és itt édesanyjára gondolok, hogy maradj itthon kisfiam a környezetem ben.

- Melyik szobor tetszik magának legjobban?

- Énnekem, lehet, hogy elfogult vagyok az Anyám könyve.

- Miért?

- Hát az Anyám könyve azért, mert valóban az csak igy lehetett rólam szobrot késziteni, mert az én fillérem, amiket összerakosgattunk és közösen vállvetve minden erőnket megfeszitve, hogy csak birjunk ötről a hatra menni, hát ilyen jegyezéssel történt. És ez nekem nagyon tetszett, hogy mikor mondta, hogy no anyám mit szólsz hozzá, hogy csináltam egy szobrot rólad. Hát aztán hátbavágtam, mondom el is vártam. Hát már miért? Már csak anyádról is csinálsz, ha másokról csinálsz.

- Magának mit jelentett az, hogy a gyerek visszatért ide a faluba? És kiállit.

- Hát énnekem nagyon-nagy boldogságot jelentett és hogy mondjam szinte éjjel-nappal mindig azon gondolkodtam, hogy vajon hogy fogadják a hevesiek. És voltak, akik azt mondták, hogy hát nem hittem volna, hogy ilyen sokára Éssuk a dolgait a fiadnak. Meg hát, miért ilyen soká állitott ki? Szóval voltak minden formák és hát olyan is volt, hogy no végre, hogy láttuk.

- Azt tessék megmondani, hogy miért is tetszik ez a szobor?

- Mert a Kő Pálnak a nagyanyját ábrázolja, mert a KÉkmadár az felfele hatol, felfele néz, hát nem tudom, hogy mit jelent ez.

- Szintén a Kő Pálnak a nagymamájának az ábrázatja és a madár repül, az meg kapaszkodik utána.

- Ki kapaszkodik utána?

- Szintén Kő Pának a nagymamáját, nagymamájának az ábrázatja és a madár repül az meg kapaszkodik utána.

- ki kapaszkodik utána?

- Nem tudom én.

- No jó, menjünk talán tovább egy kicsit. Ennek a cime Lenin. Tetszik-e vagy sem?

- Nagyon tetszik, asak az nem tetszik benne, hogy miért ilyen fekete az arca?

- Miért? Miért baj az, hogy fekete.

- Mert ő nem volt ilyen barna, nem néger volt.

- Hanem?

- Hát mit tudom én.

- Ha fehér lenne jobban tetszenék?

- Hát igy is nagyon tetszik, de hát nem volt ilyen koromfekete ember. Akár a korom.

- Ismerős-e az a szobor ott?

- Hát az a Kő Pálnak az édesapja, ez valóságos a leventesapka, még a ráncok az arcán, katonasapka, még a ráncok az arcán az is pontosan akár csak ő, nagyon valóságos.

- Jól ismerték?

- Igen.

- Hogy szólitották?

- Béla bácsi. Az nem ment el a gyerek mellett se, hogy ne köszönt volna.

- Magának hogy tetszik ez a Kossuth szobor?

- Nekem nagyon tetszik.

- Miért?

- Valahogy olyan élethü, olyan valóságos. Csak egyet kifogásolok, hqy valahogy a nyaka ilyan rövid.

- Rövid a nyaka.

- A többi tetszik?

- Igen.

- A kalapja is?

- Igen.

- Hát a kalapján valahogy az árvalányhaj az nem oda kéne, más hova kellett volna tenni. Mert valamikor, amikor még a lakodalomban még legénykoromban is a rozmaring, hát nem a baloldalára a jobboldalára raktuk mindig, hát ezt is oda kellett volna tenni.

- Szerintem ez a reménységnek, illetve jelképe annak, hogy az ember tulajdonképpen egész élete során arra törekszik, hogy valamilyen célt elérjen, ezért küzdenie kell, én szerintem itt a mult, a jelen és a jövő is egybe van, mert itt a multat az öreg néni jelképezi a szegénységével, a megtörtségével, a jelent az ember, aki valamilyen célért küzd és azt el akarja érni, minél hehezebb,de egyelőre ez igy itt ahogy látom ez még nem valósulhat meg.

- Ez az asszonyok véleménye eddig, jöjjön közelebb mondja nyugodtan mondja el, magának is ez a véleménye?

- Nekem ez, mi megbeszéltük itten a Marikával és közös a véleményünk.

- Én ismerem a müvészt személyesen is, szerintem ezzel a művével állitja a legszebb emléket édesanyjának, aki nagyon sokat szenvedett azért, hogy ő idáig eljuthatott.

- Hát maga elég fiatal ahhoz, hogy mindezt tudja, de hallomásból tudja ugye?

- Hallomásból, édesapámnak jó barátja volt a müvész gyerekkorában.

- Na most mindezek a tételek, amik ott szerepelnek, valaminek a jelei. Mi?

- Hát takarékosság?

- Maga is takarékoskodik?

- Hát nem igy, hogy vezetem.

- És minek a megformálása végülis?

- A pénznek a beosztása.

- És maguk szerint ez szobor?

- Nem.

- Hanem?

- Inkább ez egy emlékmü igen.

- Emlékmü?

- Hát inkább.

- Miért áll közel magához az a müvészet, amit Kő Pál csinál?

- Hát én azt hiszem, hogy ennek több oka van. Először is közérthető müvészet, de mégis a modern szobrászat formanyelvével készültek a szobrai. Tehát közérthető, népi motivumokat is tartalmaz. Én, aki Heves megyében 20 éve élek ma már hát szükebb hazámnak tekintem ezt a megyét, egy olyan müvészetet ismetem meg az ő müvészetében, amelyik a Heves megyei tájjeleget tükrözi, amelyik népi motivumokat mutat, de a modern szobrászat nyelvén szól valamennyiünkhöz.

- A kiállitáson látható darabok közül melyik tetszett igazán, melyik volt az, amelyik legközelebb áll magához?

- Hát itt megint szubjektiv szempntok vezettek nyilván, mert rögtön izgatottan kerestem azt a faszobrot, amiből ez a mi kő szobrunk megszületett. Azután van egy csodálatos szobra, egy öreg parasztember, aki a tanyáját a kezében viszi, ezzel a szoborral sem tudtam betelni és ma is nagyon sokáig állok még előtte, hogy ha kiállitáson járok. Hát nálam nagyon sok olyan öreg parasztember él, aki ugy került ide, hogy a tanyáját igy hordta a kezén ma is emlegeti, ma is visszavágyik a saját tanyájába és hát nyilvánvaló, hogy ezeket láttam benne, ezeket l láttam benne megszemélyesitve. Csodálatos a többi szobra is, de hozzám biztos a foglalkozásom miatt azok a szobrai állnak legközelebb, amelyek az öregséget fejezik ki próbálják megközeliteni, megintázni müvészi formanyelven.

- Sokan mondják, hogy Kő Pál szobrászatában meghatározó jelentőségü ez a falu.

- Igen.

- Miből látszik ez maga szerint?

- Há t például a Táltos, hát tessék megnézni a Táltost, alatta van a falu, jön haza, vágtat haza falun, mindenen keresztül haza, én legalábbis igy értelmezem.

- Ki a Táltos?

- Szóval mindegy.

- Hát ő maga. Szerintem ő. És jön haza.

- Mikor készült el az első olyan munkád, amit művészetnek vallasz ma már?

- Hát azért nehéz erre válaszolni, mert igy utólag meg lehet setleg fogalmazni, de ami igazán elismert munka, szóval az sok mindentől függ. Szóval bekerül az ember egy egész más környezetbe és akkor mások szájából hallod, hogy ez, ez már szobor. Na most ez azt hiszem, hogy a főiskolai tanulmány után a Boronás volt, amit úgy másodikban vagy harmadikban csináltam. Nagyon mélyen bennem vannak ezek az emberek, hát ezek a kétkezi munkások, parasztok, akik már másféle életformát csinálnak.

- Hadd idézzek most a vendégkönyvből, amelynek azegyik bejegyzése ugy szól, hogy: Hivtunk és te jöttél haza, közénk. Kértünk és te adtál azt és úgy, ahogyjobban már nem lehet.

- Csuda. Hát én tényleg jöttem, jöttem volna előbb is, de végül is 12 év mulva sikerült ezt a kiállitást összehozni. Az ember hogyha a szülőfalujában állit ki az más. Nem tudom megfogalmazni én ezt neked, de annyit tudok, hogy egészen más. Tehát az, hogy nekem sokfelé az országban volt kiállitásom, külföldön is közös kiállitásaim voltak, de ahol jelen voltam, ott végülis idegen arcok állnak körül, végülis személytenebb a dolog. Na most itt viszont tényleg néztem ezt az embergyürüt és fedeztem föl ismerősöket, ismerős arcokat és az valahogy, szóval egy picit olyan, mintha a saját esküvődet kivülről figyelnéd vagy mit tudom én, szóval egykomoly, fontos esemény.

- Mivel szembesülsz ilyenkor, hiszen nem csak egyszerüen személyekről van szó.

- Nem személyekről van szó, többről van szó, szóval én majdnem 20 évet tanyán éltem és én ugy érzem, hogy egypicit, hiába, hogy most már megint 20 év, megint mint városi lakos élek, ami elég mindennap furcsállom, de valahogy én ugy érzem, hogy egy falusi ember az zárkózottabb, meg félszegebb.

- Amikor azt mondták a havesiek, hogy olyan a te szobrászatod, hogy nemcsak az iskolázottak, hanem az egyszerübb emberek is megértik, ez a te szemedben?

- No hát ez egy dicséret. Szóval ez nagyon jólesik, mert én pontosan erre, ezt célozom mindig a munkáimban.

- Egyszerü emberek alatt te kit értesz?

- Te én magamat például. Egyszerü érzéseim vannak, egyszerüen próbálok élni, talán egyszerüen is élek.

- A szülőföld mennyire fontos neked?

- Hát nagyon. Nagyon fontos, mert szóval az embernek mindig erőt ad, szóval amikor én nagyon el voltam keseredve valami miatt, nem jött össze valami és hazajöttem anyámékhoz, apámhoz, két-három szóval el tudtak igazitani és rendben volt minden.

- Miért jó az, hogy a gyerekkorodba visszatérsz folyton, abból akarsz táplálkozni?

- Hát nem egészen igy van azért, mert közben történt egysmás. Szóval én magam is szülő lettem, szóval vannak gyerekeim és egy picit ugyanazt a modellt, szóval ez talán a világkép, meg a tradició, tehát ugyanazt a modellt próbálom én magam is megvalósitani és azt hiszem ez egy csodálatos folyamat, ez egy csodálatos folyamat, ami egy picit az épitkezéshez hasonlitható, hogy az alapra épülnek a téglák. Ezek a gondolatok, meg ezek az események, szóval az ember belegondol ebbe és akkor megborsózik a háta, hogy az milyen baromira fontos dolog. Erre nemeztek, hogy mondjam nemzet is értendő ez alatt, tehát az egyeditől az általánosig. Szóval van a gyerek, van a szülő van a haza. Szóval én egy picit igy értem ezt, igy gondolom.

o-o-o

Kő Pál, nobrán

A fiatal nobránművész kiállítása a Műcsarnok kamaratermében látható. Az ismertetésben megemlített művek: a Kukás; Juhász Gyula; Asszony fekete órával; Táltos; Asszony kézzel és madárral; Egy régi templom emlékére...

P. Sz. J. : Groteszk Lőrisség 7.

Népszabadság, Bp. 1972. febr. 22.

Kő Pál, kobrák

Szerepel az Ernst Múzeumban.

Harangozó Márta: Stúdió '71

2.

EST/ HIRLAP, Bp. 1971. dec. 8.

Kő Pál

Bemutatott művei: „Táltos," diófa, 30 cm; „József Attila," bronzdombormű, 20 x 30 cm; „Kisleány fülbevalóval," diófa 91 cm.

Rozványi Márta: Studió 71.

Budapest, 1971.

Kő Pál, szobrászművész

A szegedi nagy víz centenáriumára az árvízi Emlékbizottság pályázatot hirdetett, melyre tíz élvonalbeli szobrász kapott felkérést. Köztük heten – a művész is – küldték el terveiket. A zsüri döntése értelmében a megbízást Segedi György kapta meg.

Tandi Lajos: Emlékmű víznek és embernek.
Délmagyarország, 1978. aug. 20.

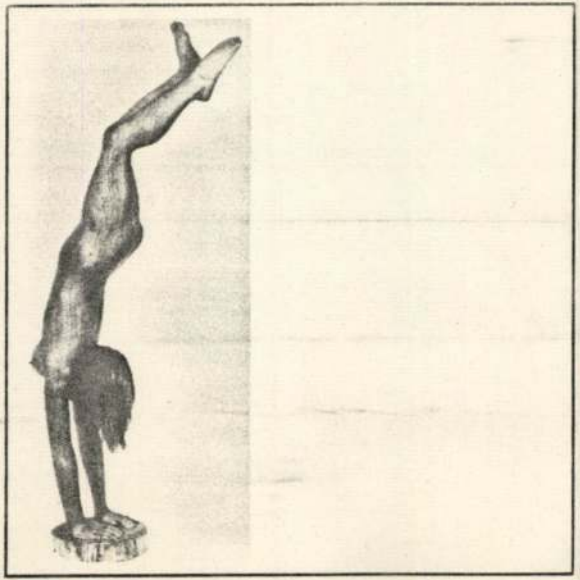

KŐ PÁL

1941. június 2-án született Hevesen. A budapesti Képzőművészeti Főiskolán Somogyi József növendékeként 1963—1968. között végezte művészeti tanulmányait. Kiállítást rendeztek műveiből Budapesten, Pécsett, Salgótarjánban, Balassagyarmaton. Számos szobrát állították fel az országban. Kitüntették Munkácsy-díjjal (1975).

Lakcíme: Budapest VI., Munkácsy Mihály utca 27.

Delila, 1974, szilfa, 131 cm

Magyar szobrászati kiállítás Bp. Műcsarnok 1978. V. 5-28.

Kő Pál

Zánkai Alapkő

------:Köztéri munkák.
MŰVÉSZET,1981.március - 59.lap.

Kiss Pál

A művész munkáit bemutatták a biennálén.

Rideg Gábor: A hetvenesek művészete.
Művészet, 1980. november – 33. lap.

Falidombornú-réglet a FORUM-szálló bécsi kávézójában KŐ PÁL Budapest 1982/5

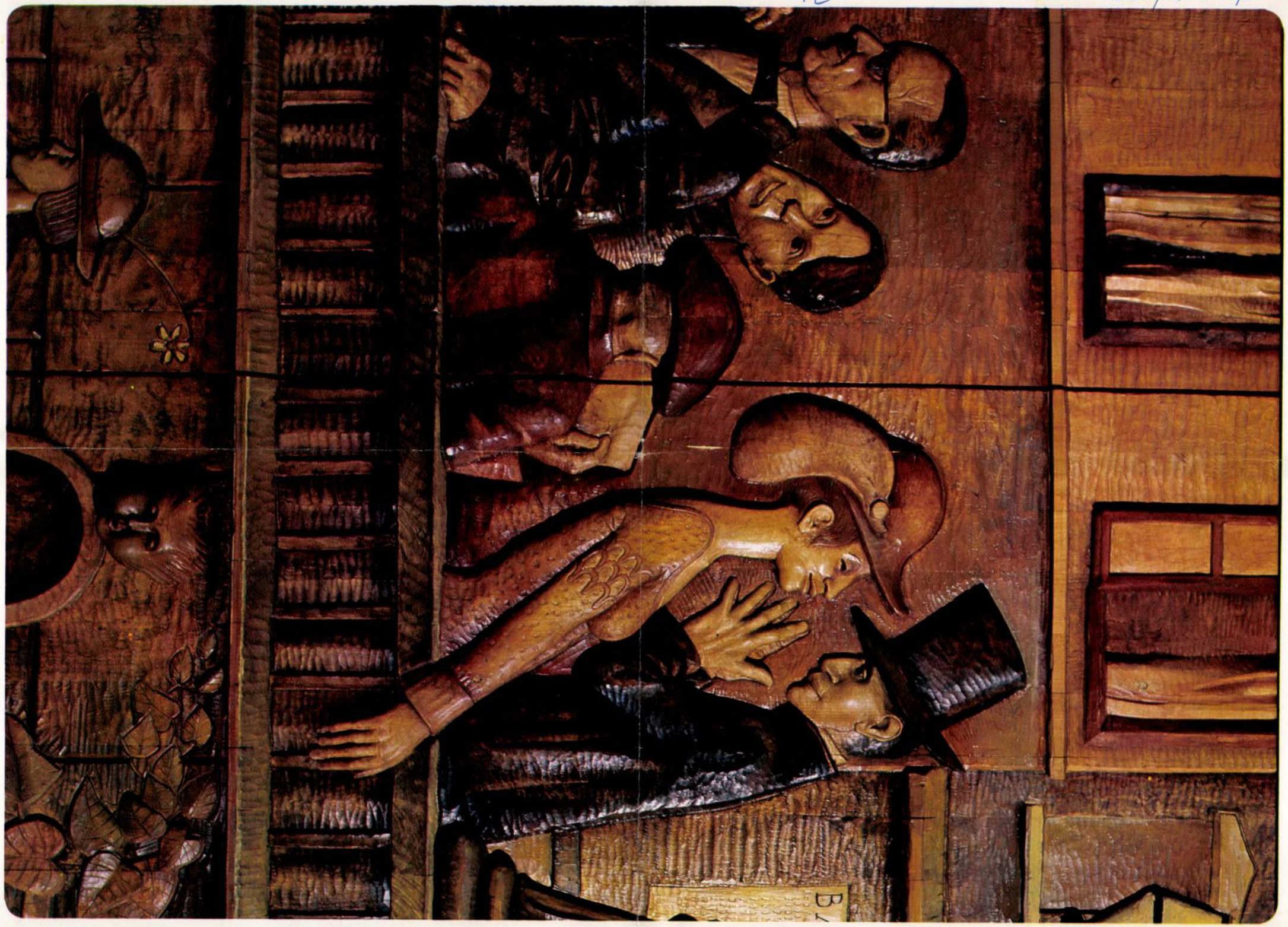

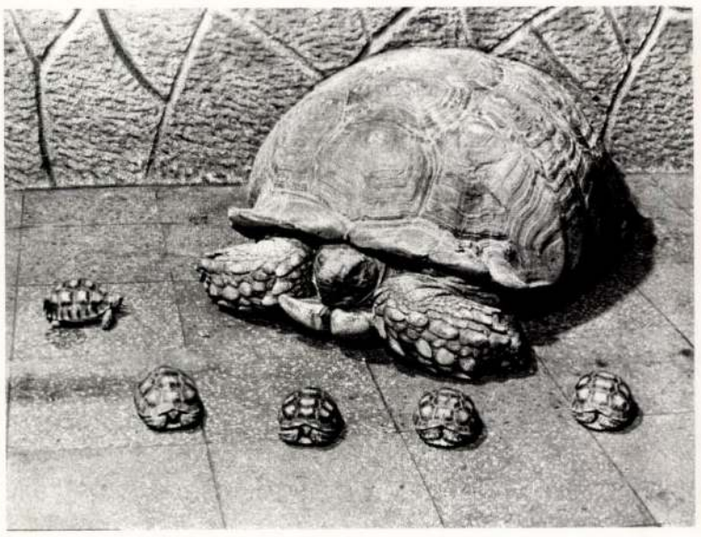

FŐVÁROSI ÁLLAT- ÉS NÖVÉNYKERT

Természettudományos ismeretterjesztés — minden korosztálynak

Hazánk lakosságának mintegy 20 százaléka keresi fel évente a Fővárosi Állat- és Növénykertet, mely mindannyiunk számára — óvodástól a nyugdíjasig — kitűnő lehetőséget kínál a kikapcsolódásra és pihenésre s arra, hogy közvetlen kapcsolatba kerülhessünk az élő természettel. Az intézmény azonban nemcsak felüdülést, hanem új ismereteket is nyújt látogatóinak. Európában egyedülálló módon rendszertani, fejlődéstörténeti sorrendben mutatja be az állatvilágot. A feliratokon ma már a magyar elnevezés mellett szerepel a teljes tudományos név, a bemutatott állatfaj földrajzi elterjedése, az életére jellemző, tulajdonságaira vonatkozó valamennyi adat. Így egy körséta alkalmával is sok hasznos tudnivalóval gazdagodhatnak az érdeklődők.

Az Állatkert közművelődési osztálya azonban ennél többet szeretne nyújtani. Igen intenzív, mélyreható és rendkívül sokrétű feladatot végeznek az itt dolgozó munkatársak. Tevékenységükről *Szidnainé dr. Csete Ágnessel*, az osztály vezetőjével beszélgetünk.

— Mit tekintenek fő feladatuknak a biológiai közművelés terén?

— Szeretnénk ráirányítani a látogatók figyelmét az állat- és növényvilág rejtelmeire. Megszerettetni velük az állatokat és a növényeket, és felébreszteni azt a szunnyadó kötelességtudatot, hogy a ma emberének meg kell védeni és meg kell menteni az élő természetet, hogy utódaink is ismerhessék és gyönyörködhessenek benne.

— Nagy gondot fordítanak az ifjúság természettudományos ismereteinek bővítésére. Említene néhány módszert?

— Kilenc működő állatkerti szakkörünk van („halas", „madaras", „hüllős" stb.). Ezekbe jelenleg — mivel egyre többen jelentkeznek — csak előzetes „tesztes" felvétellel kerülhetnek be a gyerekek. Ezenkívül több iskola rendszeresen nálunk tart szakköri foglalkozásokat, s mi ehhez megadunk minden segítséget (helyiség, felszerelés stb.). Hagyományosan megtartjuk a háromfordulós „Állatkerti biológiai vetélkedőt", amelyen legutóbb mintegy 2000 tanuló vett részt. Általában évente pályázatokat hirdetünk (írásmű, fotó, rajz stb.) az állat- és növényvilág, a természetvédelem és az Állatkert ismeretének témáiból.

— Az általános iskola biológiai tananyaga, no meg a tanulók életkori sajátosságai megkívánják a tananyag szemléltetését, ezért az 5—8. osztályosok számára állatkerti élővilágórákat tartunk. A diákokat (a Fővárosi Tanács közművelődési osztálya és a Budapesti Közlekedési Vállalat segítségével) autóbusz hozza-viszi az órákra — mégpedig ingyen. Az itt hallottak-látottak jobban érthetők, és maradandóbbakká válnak, s a gyerekek helyes méretfogalmakat alakíthatnak ki.

— A gimnáziumok részére — előzetes bejelentés alapján — a tanulnivalókhoz kapcsolódó foglalkozásokat tartunk. Különösen a tavalyi év óta nőtt meg az érdeklődés a szabadsávos rendszer bevezetése következtében.

— 1981-ben már másodízben rendeztük meg az „Állatkerti biológiai tájékozódási és akadályversenyt". Közel 6000 úttörő küzdött a győzelemért. A verseny témája: „Az Állatkert, az állatok és növények ismerete, valamint a természetvédelem", jelszava pedig: „Ismerd, szeresd és óvd az élő természetet!"

— Diplomázó egyetemi és főiskolai hallgatók számára vállaljuk a konzulensi teendők ellátását, és lehetőséget biztosítunk a vizsgálatok-kísérletek elvégzésére.

— 1978 óta évenként egy napon csak a testi és szellemi fogyatékos gyerekek számára van nyitva a kert. Ilyenkor saját kezükkel érinthetik — természetesen csak a szelídebbeket — az eddig csak képről vagy hallomásból ismert állatokat. Ebben a munkában minden dolgozónk részt vállal.

— Milyen továbbképzési lehetőségeket nyújtanak a pedagógusok részére?

— A Fővárosi Pedagógiai Intézettel közösen 1978 óta évente nyolchónapos turnusokban speciális továbbképző tanfolyamot tartunk igazgatók, biológiai-szakfelügyelők, munkaközösségvezetők és szaktanárok részére. Számukra rendezzük az állatkerti szakmai napokat is. Rendszeresen foglalkozunk a tanárjelöltekkel. Részükre is tartunk előadásokat, mintavezetéseket, bemutató órákat, szakköri és egyéni foglalkozásokat. Folyamatos a kapcsolatunk az óvónőkkel is Szakkörön, előadásokon, sétákon igyekszünk ismertetni, hogy gyakorlati munkájuk során hogyan tudják majd az óvodásoknak „élő képeskönyvként" bemutatni az Állatkertet, s a legfogékonyabb korban felébreszti bennük a természet szeretetét.

— Hogyan készülnek fel azoknak a felnőtt látogatóknak a fogadására, akik nem szakmai ismeretszerzés céljából jönnek az Állatkertbe?

— Az, hogy a vendégek hogyan tudják hasznosítani a látottakat, attól függ, milyen szakmai hozzáértéssel történik a bemutatás, szaknyelven a prezentáció. Ezért, ahol mód van rá, ott az állatok számára természetes környezetet biztosítunk, biotópokat mutatunk be. A fajokat ismertető zománctáblákon kívül az állat- és növényvilág rendszeréről, élőhelyéről harmincnál több magyarázótábla tájékoztat. Kiegészíti ezt az állatkerti Barlang Mozi, amelynek természettudományos ismeretterjesztő filmjeit szívesen nézik az idősebbek is. A felnőttek számára felújítottuk az Állatkert Barátok Körének működését is.

— Közművelődési munkájuk eredményessége érdekében milyen szervezetekkel, intézményekkel tartanak fenn kapcsolatot?

— Felsorolnék néhányat a sok közül. A Nimród Fotóklub, a Kisállattenyésztők Egyesülete, a Kiskert Barátok Köre stb. rendszeresen nálunk tartja előadásait és vetítéseit. Kutatásokat végzünk „Az egészséges, kulturált szabadidő felhasználására nevelés" témakörében a Magyar Tudományos Akadémiával és a MÉM-mel közösen, melyeknek egyik tárgya a gyermeklovaglás tanítása — tömegsportként.

— Milyen terveik vannak a jövőre vonatkozóan? Melyek azok a problémák, amelyek nehezítik elképzeléseik valóra váltását?

— Szeretnénk tovább gyarapítani diákkönyvtárunkat, és a meglévő szakköreink mellett indítani még újabbakat is. Ehhez szükségünk volna új helyiségekre, felszerelési tárgyakra és a szertár bővítésére. Szükségünk volna még további, a tananyaghoz kapcsolódó oktatófilmekre és a látogatók egyre növekvő létszáma miatt magnós „automata-ismertetőkre" az állatházaknál. (x)

Falssal bökni

Marsall ott folytatja (ott is), ahol Weöres a maga végletei szélső határán megáll; a közlés- és a versminimum terén, úgy a Panyigai ü-nél és az Egérrágta versnél. Misztériumjátékaiban pedig ott (a kötet három ciklusa három játékra van alapozva), ahol Határ Győző — hogy a körülmények miatt nálunk kevésbé emlegetett nevet iktassak ide — abbahagyta groteszk lírai játékait. Szabad képzetkapcsolású, szótorlasztásos, grammatikára, sőt, szóalakra, szóismeretre fittyet hányó szövegrendszere oly fortélyos, oly fifikus, mint egy sokismeretlenes egyenlet-rendszer. Van-e, nincs-e megoldása, eltűnődhet rajta az olvasó.

Tűnődjön is el, rendben van. Tévedés azt képzelni, hogy a művészet új jelenségeinek elsajátítása nem kíván szellemi erőfeszítést; hogy a jó verset úgy kell felhajtani, mint egy pohár friss vizet. Közhelyre gyanús az, ami túl könnyen érthető. De az üres markot az olvasó orra elé bökni: „nézzétek most repül ki belőle a madárka" — újmódi ars poeticának ez se a legszerencsésebb, bármennyire divatos is. Marsall egy biliárd hasonlatba rejti ars poeticáját és úgy vallja: *„Ha a módi kopár forma, — sehol bodor vagy cikornya, — ha a vers pár csontgolyó" „és a nyelv ha dákó vége", akkor ildomos a szógolyót „megtámasztva falssal bökni"*, vagypedig — kissé változtatva a versben a képet — „sötét múzsa-keltetőben" „feltörni a csont-tojást" *(Szavak fickós fortyogása)*. Nem véletlen, hogy az idézett vers mellett egy olyan nyelvi játék áll *(2x2-es mátrix szorzatok)*, melynek csattanója, végeredménye: szómészárszék. Könnyű volna most, a költő vallomását fejére olvasva, általánosítani. Könnyű volna Vasadi Péternek, Marsall kiváló költőtársának véleményét idézni az említett Tiszatájból: „Továbbra sem hiszem el Marsallnak, hogy a költészet szó-biliárd csata, csak jól kell »falssal bökni«, s »elmetőben« törni kell »pár szó-tojást«". Mert ezzel nemcsak a magam véleményét egyszerűsíteném, hanem Vasadiét is meghamisítanám. Ő ugyanis így folytatja: „de az biztos, hogy akinek nagy nyelvalakító, nyelvújító, nyelvkitaláló bősége és leleménye van, akár törhet is".

Marsallnak pedig van bőven — ezért is kapcsolhatjuk Weöreshez vagy Határhoz. Csakhogy ő a verbális készségét nem általában vett lírai hatások elérésére, hanem speciális lírizmus létrehozására fordítja. Nem a hagyományokhoz bizonyos távolságtartással kapcsolódó, korszerű „szép" verset akar írni, amit készsége révén megtehetne, hanem anti-szép-verset, amely merész, nyers, kínos, kellemetlen vagy akár durva plakátszerűségével éri el (módjával), hogy sikeres, hogy szép. S e célból minden költői-nyelvi hatóanyag, ami csak elüt a megszokottól, a lírai szabálytól, alkalmasnak tűnik fel számára, csak a már elismert, rögződött nem. Triviális köznapi, tájnyelvi vagy kocsma- és szexargó. S minderre a maga találékonyságával még rá is tesz néhány lapáttal.

Ha az olvasó nem fárad bele az összefüggések bogozásába, akkor jól mulathat, hogy a szöveg mennyire életszagú (olykor a mosdók kigőzölgésével keverten), milyen erős szövésű, szóljon bár a vers a leghétköznapibb témákról. Marsallnak igazán nem probléma verset írni, folyik szinte a tolla; ír ő, ha éppen arra van kedve, egész versciklust csupa t-betűs szavakból.

Ez a könnyedség azonban csak törekvései felszíne, a nem is túl komolyan vett látványos része. Mi van a mélyben? Mi ennek az anti-lírizmusnak a lényege? Valamikor évszázadokon át, de a romantika óta aztán mindenképpen, az volt a magatartás-szabvány, a hagyományos alapállás, hogy ha a költőnek meggyűlt a baja a világgal, társadalommal, sorssal, teremtéssel, szóval emberrel és istennel, akkor kifejezte azt a versben; így került a dolgok, bajok, válságok fölébe; így volt személyes életében a költészet szilárd pont vagy legalábbis menedék, reménytadó refugium. De a ma költője számára ez a hajdan szilárdnak tetsző pont, gyakran és többszörösen is, válságterület lett. A cselekvés adott és egykor biztos tere kétségessé vált. Mégpedig részben a költők 20. századi költői gyakorlata, részben a nyelvtudomány alapos kételyei következtében. (Hogy más tényezőkről most ne beszéljünk.) Mert, ha a versben a szóval és a nekilódult képzelőerővel mindent meg lehet csinálni, és ha a jelek természete, kapcsolódó-készsége révén így-úgy, de létrejön valamilyen közlés: verssé lesz a szöveg, akkor maga a költészet se különb, mint a világ; s nem lehet ír a világ sebére. S ha a személyiség a modern világban súlytalansági állapotban teng-leng, mint ahogyan ezt Bata Imre olvasata Marsall alapérzésének valószínűsíti, akkor a költő személyisége is ilyen súlytalanul van jelen a versben. Igen, a versben, amely maga is súlytalan.

Csakhogy... De hadd ne mondjam el e nem is újkeletű gondolatmenet lehetséges cáfolatait. Elég arra utalnom, hogy a líra hiteltelenedésével — feltehetően szkepszisre hajlamosító alaptapasztalatokkal épp úgy feltöltődve, mint Marsall — minden valamirevaló költő megküzd. Megküzd, még akkor is, ha lírizmusa létrehozása közben híve is a bontó, a kifejezés konkrétságát, egyértelműségét lazító költői gyakorlatnak. Híve, ha tetszik, a szó-tojás törésnek. Marsall e megfeszült, már-már elvéreztető harcban — melynek éppen korunk jelentékeny, nem súlytalan költészete az eredménye — még egyre azon az oldalon látszik állani, amely tovább bontja a vers hitelét, s amely „képes a — még költői — szöveget" (hogy ismét Vasadit idézzem) „a halandzsáig eltolni". Vagy ismét odatolni, mint a költői automatizmus. Igaz, Marsall nem magaelengedéssel csinálja, mint az automatizmus, hanem többnyire éppen erőbevetéssel, ötlethalmozással, nyelvi képzelete szinte Joyce-i (Finnegan's Wake-i) bravúrjaival.

Ezzel a szertelen ötlet-burjánoztatással azonban — úgy gondolom — távolodik attól, amihez közelíteni szeretne. A hatékony, saját lírizmustól. Nem más ugyanis a célja, mégha mást deklarál is. A Por áncfigurákban — bármit sugalmaz is a cím — nemcsak porfigurák tánca járja. Nemcsak remek vagy kevésbé remek, de elpattanó ötletek kergetik egymást. Nemcsak egy kísérleti antilíra hangol. Marsall, ha vajákos körítéssel, de lírailag meg is valósít (főleg a kötet javát jelentő, *A rekviem megtagadása* című ciklusban). Sok minden kétes trükkje mellett, a maga módján hitellel mondja a fontosat is, a mindnyájunkat érintőt. Éspedig divatos és kipelcolt szkepszisét félretolva, a költészetbe, mint szilárd cselekvésterületbe vetett természetes bizalommal.

Hogy milyen költő hát Marsall László? Pillanatnyilag ilyen.

---

csak a közvetlen tényekben mutatkozik meg: a kultúra egészét áthatja a nem-közösségi, nem-kommunikatív elmerevedés, a kihűlés és a bomlás veszélye. Nemcsak a megváltozott életfeltételek, az ember elszakadása a természettől, az életfolyamatok technicizálása, nemcsak a városiasodás, a nagycsaládok felbomlása, az érzelmi nevelés hiánya okozza ezt. „Auschwitz után nem lehet költészet" — idézte, ki tudja, hányszor, nemzedékünk. Ennek a nemzedéknek, a most halálba készülők nemzedékének sorsa, nemcsak a költészet lehetőségét törölte el, hanem — Auschwitz-cal és mindazzal, amit utána is átéltünk, megismertünk: az emberi halál méltóságát is. Talán mi, talán a mi keserűségünk az utolsó tanúja, egyszersmind vágyaival, emlékeivel és reménytelenségével ígérete is az emberi halál megszentelésének.

Mert ez szűnt meg — az, ami régen, fájdalmasságában, szenvedések, verejték és könny között is létezett: a halál ünnepélyessége. Vallásos tartalom nélkül is — a kultúra egyik arca. Valószínűleg nélkülözhetetlen, lényegi tartópillére: szakralitása. A halál — a kultúra közösségében élő ember halála — szentség. Ez emeli az elmúlás és az elvesztés iszonyata fölé.

KŐ PÁL

VADAS JÓZSEF:

Képzőművészet

Átmenetben

Vannak kiállítások, amelyek az egész közvéleményt felrázzák; megint mások üresen ásítoznak: rosszak, jók, közepesek, életművet összefoglalók és mutáló bemutatkozások. Akadnak olyanok is, amelyeket csupán körülírni lehet. Valahogy így: se jók, se rosszak, se közepesek; átmeneti állapotot tükröznek.

Az alábbiakban három ilyen — más-más értelemben félkész kiállításról — lesz szó.

A Nemzeti Galériában Kő Pál bemutatja ugyan korábbi műveit is, amelyekkel néhány éve kivívta a szakma és a közönség rokonszenvét. Itt van a *Szárnykészítő* — a körülmények képletes kalickájába zárt ember tragikusan önironikus emléke. Vagy *Delila* csúfondáros — mert kézenállva mutatkozó — ábrázolata. Egészében azonban a kiállítás nem annyira állításokat közöl, mint inkább kérdéseket tesz fel nekünk.

Kő Pál — gyors egymásutánban — több mindennel megpróbálkozott, most várja a visszajelzést. Munkáinak egyik csoportja a „felöltöztetett szobrok" címszó alá kívánkozik. Látjuk *Kossuthot* megfaragva és aranyzsinóros köpenybe, kalapba bújtatva, a névtelen pop *Énekesnőt* kóchajjal, sodronyszoknyában és blúzban. Külön egységet alkotnak madaras kompozíciói: *Csontváry*, (ha jól látom) struccon, *Bartók* gólyán lovagol, a kalocsai kút levele hattyúként nyújtogatja testét. Megint más világot sugallnak az úgynevezett *objektek*, a valóságos tárgyakból — például konzerves dobozból — formált, publicisztikai indítékú kompozíciók. S hogy a legfurcsább dologgal zárjam: a falakon a román kor stílusát idéző domborművek, a római Szent Péter bazilika Magyarok Nagyasszonya kápolnája számára készített reliefek gipszvázlatai, illetve a kész munkák fényképei sorakoznak.

Nem zavar a sokféleség éppenséggel erény — erő jele — ez a műfaji és stílusgazdagság, a változatosság. Azt mutatja, hogy a népművészeti hagyományok feldolgozásával indult Kő Pál sokféleképpen mer és tud gondolkodni. A baj ott van, hogy nem érettek a gondolatai. A sokféleség mögé tanácstalanságát rejti.

Csak gratulálni tudok a római kápolna domborműveihez. Remek történeti érzékről tanúskodnak. Mégis úgy vélem: akármilyen mestermunkák, nem sok közük van az életműhöz. Függetlenek az előzményektől, nem kínálnak folytatást. A szobrászt ugyanis nem a szentek élete, hanem a mai — nem éppen épületes — történetek *foglalkoztatják*. Ezek szereplői a felöltöztetett szobrok, amelyek azonban erőtlenek. Az énekesnő a rá vetített vörös fényben sem ragyog. A bürokrácia szennyeseként kiteregetett pecsétek, sajnos, nem jelképek. A madaras művek plasztikai megdolgozását sem érzem kellően átszellemültnek ahhoz, hogy ne tegyem fel magamnak a kötekedő kérdést: miért kellett legnagyobb művészeink alá madarat tenni? Szellemük magától szárnyal.

A Helikon Galériában Szávoszt Katalin lényegesen szerényebb műveket rakott ki. Hüvelyeket, virágokat, szirmokat, hogy a tematikáját érzékeltessem ennek a furcsa tárlatnak. Kerámiából, porcelánból, városlődi agyagból készült kompozíciókat látunk, amelyeket a természet finom organizmusai ihletnek.

Miért vélem műhelymunkáknak őket? Több okból. Ha kisplasztikának tekintem az araszny tárgyakat, akkor a több-kevesebb kellemesség érzete fog el. Gusztusos, helyenként ötletes szirom-kombinációk ezek, bár az igazi virágok szebbek és változatosabbak. Ha vázlatnak gondolom a munkákat, akkor már erősebbek a kételyeim. A művek finomsága éppenséggel méretükben érvényesül. A több méteresre felnagyított nippek aligha oldják fel modern környezetünk gyakori sivárságát. Marad — lehetőségként — egy harmadik: vázák ősformáinak kell mondanunk Szávoszt plasztikáit. Csakhogy vázának, még akár díszvázának is, túlbonyolítottak ezek a formák.

Vagyis: Szávoszt kellemes összhatású kiállítást rendezett olyan művekből, amelyek nincsenek végiggondolva. Helyük, szerepük, mibenlétük tisztázatlan. Egyelőre csupán a művész készségének bizonyítékai.

Hasonló programra vállalkozott a *Józsefvárosi Kiállítóterem* is. Új tárlata, amelynek a *Műanyag a képzőművészetben* címet adták, arról győz meg bennünket: érdekes és látványos műveket készíthetünk a mindegyre fejlődő vegyipar új meg új anyagai jóvoltából. Tehát nem valamely személy, hanem egy anyag jelenéről és jövőjéről szól.

Mit mutat a jelen? Néhány név és munka, anélkül, hogy névsorolvasást tartanék. *Bak Imre* munkájában a műanyag szinte esetleges: a föld zöld és az ég fehér voltát nyilvánító koncept mű akár vászonra festve is készülhetett volna. (Bár a természet eredendő attribútumainak jelszavasítása és a műanyag egyidejű használata ugyanannak a kornak: a környezetszennyezés ellen már átfogó programmal fellépő elmúlt évtizednek a jellemzője.) *Lugossy Mária* műve — három cső szimfóniája — a technika dicsőségét zengi, a gondosan megmunkált anyag szépségével. *Haraszty István* mozgó szobrainak hangvétele egész más: ő játékokat fabrikál a plexiből a homo ludens számára, aki a keze ügyébe akadó legártatlanabb tárggyal is képes órákon át babrálni.

Milyen lesz a jövő? Itt még nem derül ki. Csupán arról bizonyosodhatunk meg, hogy *Fajó János* vagy *Segesdi György* képes a műanyagot is elképzelése szerint alakítani. Az itt szereplő művek éppen úgy a képzőművészet és az iparművészet közötti senkiföldjén állnak, mint Szávoszt Katalin tárgyai. Ezt tudniuk kell a kiállítóknak. Azt viszont a többieknek érdemes megfogadni, hogy az élet kihívását nem lehet visszautasítani.

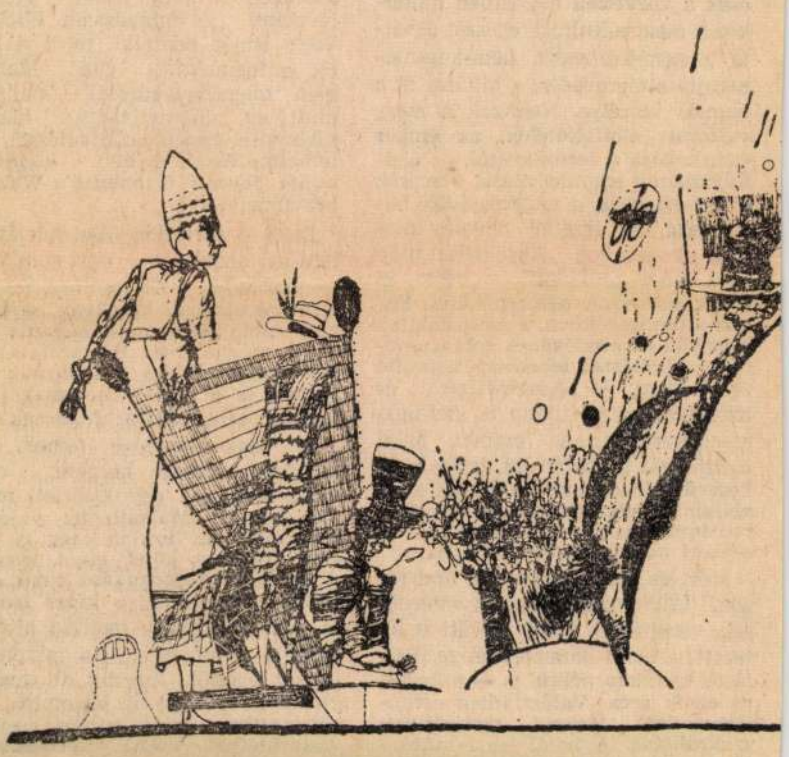

Nagy Gábor kiállításáról

1981. V. 2

Kő Pál, szobrász

L: Bajnok Béla

Tóth Lajos: „Akkor is szobrász leszek!" 59-63
Új Auróra, Békéscsaba, 1981. ápr. 1981/1

Kő Pál, szobrász

L: Péterffi Gizella

_: Péterffi Gizella .. 2.
Esti Hirlap,
Br. 1978 júl. 15.

Kő Pál, szobrászművész

Ma nyílik a Csontváry-teremben a „Faszobrászat 49." c. kiállítás, melyen szerepel a művész széken álló kislány alakja, két kis fülében aranyfoglalatú rubin fülbevaló. (említve).

Jó reggelt!

1949. VIII.9. Kossuth, 5.20

Kő Pál, szobrászművész

A Csontváry Teremben aug. 9.-én megnyílt a mai magyar faszobrászat kiállítása, melyen hírős művész alkotása – köztük a művésné is, – szerepel. A kiállítás aug. 23.-án zárul.

P. V.: Faszobrászat 1979.

Pesti Műsor, 1979. aug. 15. 49. old.

Kő Pál, szobrász

d: Vanga Imre

– Magyar kápolna Rómában 2

Esti Hírlap, Bp. 1980 júl. 25.

Kő Pál, szobrán

Nyolc szobrász művei a római magyar kápolnában

Dr. Lékai László sajtótájékoztatója

(Tudósítónktól.)

Neves szobrászaink plasztikái, magyar témájú és vonatkozású kő- és bronzalkotások díszítik majd azt *a magyar kápolnát,* amelyet október 8-án nyitnak meg *a római Szent Péter bazilika altemplomában.* Az elkészült domborműveket, a kompozíciók egyházművészeti programját és feladatát *dr. Lékai László* bíboros, prímás, esztergomi érsek ismertette pénteki sajtótájékoztatóján, a *Római Katolikus Hittudományi Akadémia* Eötvös Loránd utcai épületében.

Lékai bíboros elmondta, hogy kérésére még VI. Pál pápa adott alkalmas helyiséget a katedrálisban egy olyan, évszázadok óta hiányolt kápolna számára, amely egyebek között a magyar katolikusok zarándokközpontja lesz, jelképezi Róma és a magyarság történelmi kapcsolatát, reprezentálja a magyar szenteket, illetve a más földön született nagy egyházi személyiségek hazai történelmi-egyháztörténeti szerepét.

A közös, egyházi és állami elhatározással és költséggel épülő helyiség titulusa *a Magyarok Nagyasszonya kápolna* lesz, és főhelyére *Varga Imrének* a Magyarok Nagyasszonyát és Szent Istvánt ábrázoló bronzkompozíciója kerül. Az oldalfalakat tizenkilenc felülről megvilágított kődombormű díszíti majd, ezeket mutatják be a Rómába szállítás előtt a papnevelde kerengőjében. A magyar történelemből ismert szentek — László, Erzsébet, Margit, Gellért — mellett jelenetek sorakoznak Boldog Kinga, Szent Iréne, Magyar Mózes életéből, egy-egy dombormű alakja különféle magyar vonatkozásai révén Toulouse-i Szent Lajos, Boldog Dominici János, Portugáliai Szent Erzsébet is. Ezeket a kemény mészkő reliefeket *Csikszentmihályi Róbert, Kiss Kovács Gyula, Kiss Nagy András, Kiss Sándor, Kő Pál* és *Marton László* készítette. A római kápolna hátfalára *Amerigo Tot* négy részre osztott ovális domborműve kerül, ez a koronát küldő II. Szilveszter pápát, a déli harangszót Nándorfehérvár emlékére elrendelő egyházfőt, III. Kallixtuszt és a harangot először megkondító Kapisztrán Szent Jánost, továbbá magát az új kápolna történetét ábrázolja.

Az újságíróknak bemutatott tizenkilenc dombormű ideiglenes kiállítását mától két héten át a közönség is megtekintheti a Hittudományi Akadémia épületében.

–: Nyolc Nér. szo

6

Koszorúzás Schönherz Zoltán síremlékénél

Schönherz Zoltán, a magyar és a nemzetközi kommunista mozgalom mártírhalált halt vezető személyisége születésének 75. évfordulója alkalmából koszorúzási ünnepséget rendeztek pénteken a Mező Imre úti temető Munkásmozgalmi Panteonjában elhelyezett urnánál.

Az MSZMP Központi Bizottsága nevében *Szentistványi Gyuláné* és *Kornidesz Mihály*, a Központi Bizottság tagjai, a KISZ Központi Bizottsága képviseletében *Juhász András*, a KISZ KB titkára és *Wrschovszky Nóra*, a KISZ KB tagja, a Magyar Partizán Szövetség részéről *Rostás István* és *Andrásfi Gyula*, a szövetség tagjai koszorúztak. Elhelyezték koszorúikat a volt harcostársak, a nevét viselő kollégiumok és szocialista brigádok képviselői is.

Az általános iskolai tanulók

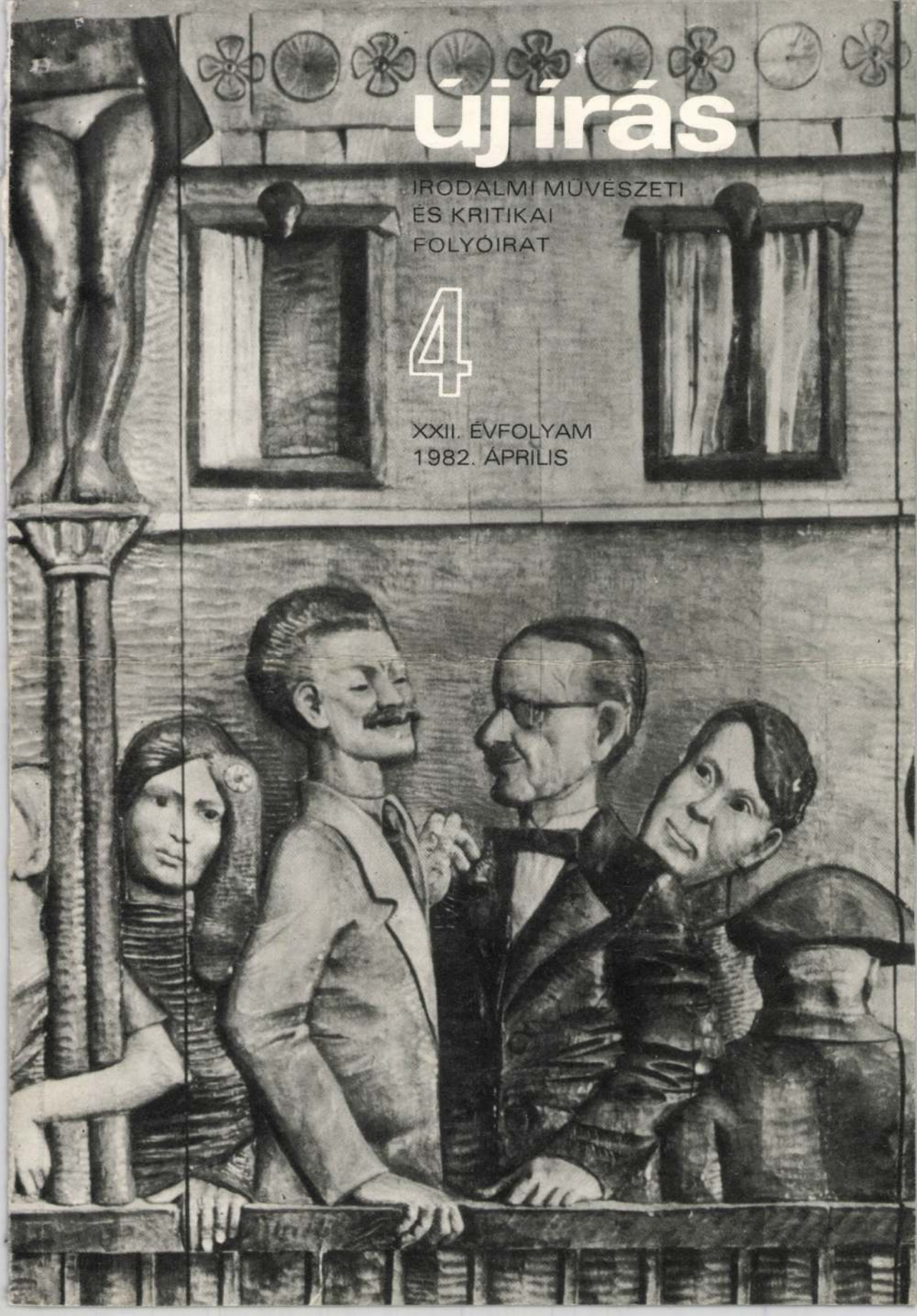

új írás

IRODALMI MŰVÉSZETI
ÉS KRITIKAI
FOLYÓIRAT

4

XXII. ÉVFOLYAM
1982. ÁPRILIS

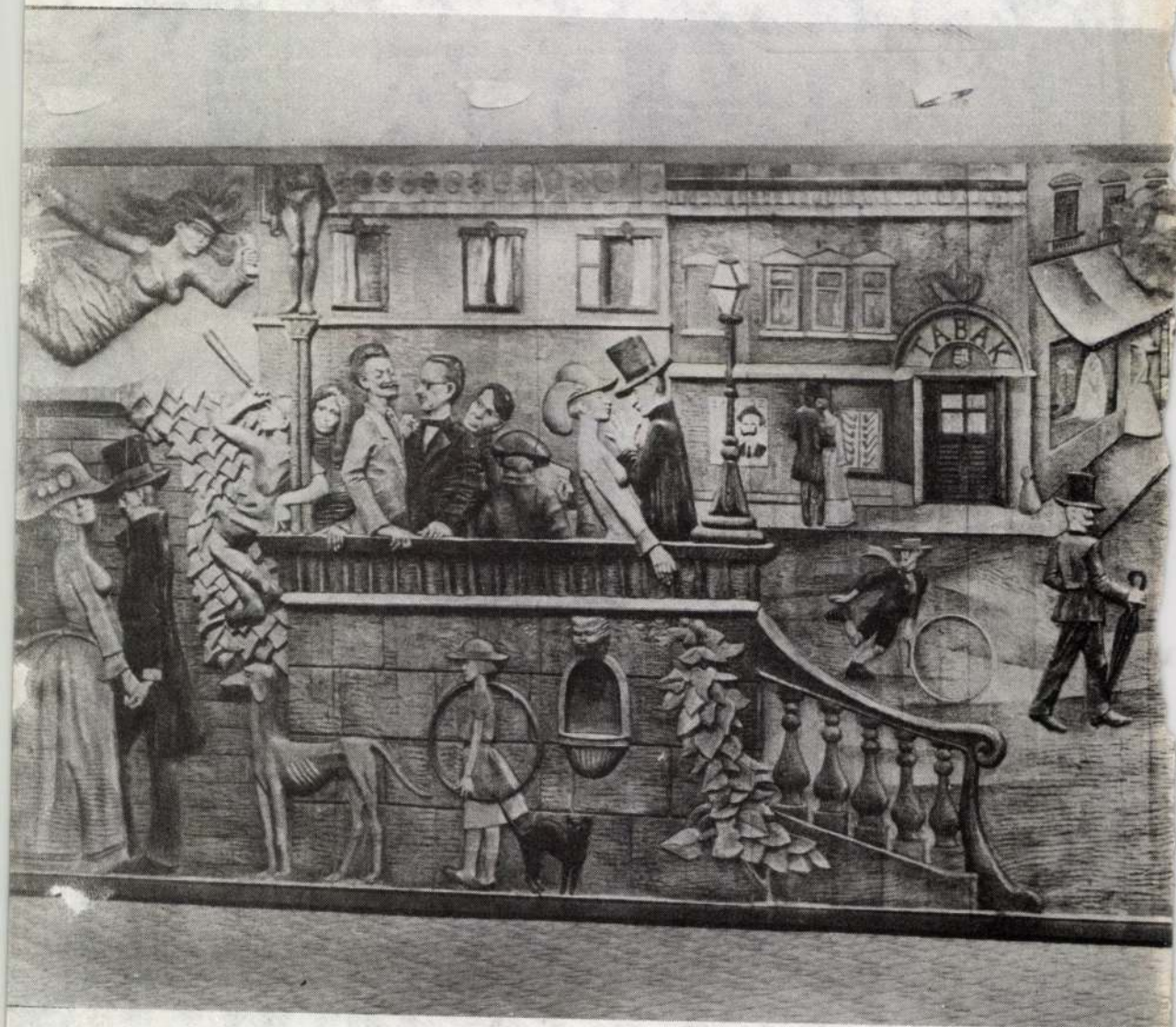
TABAK

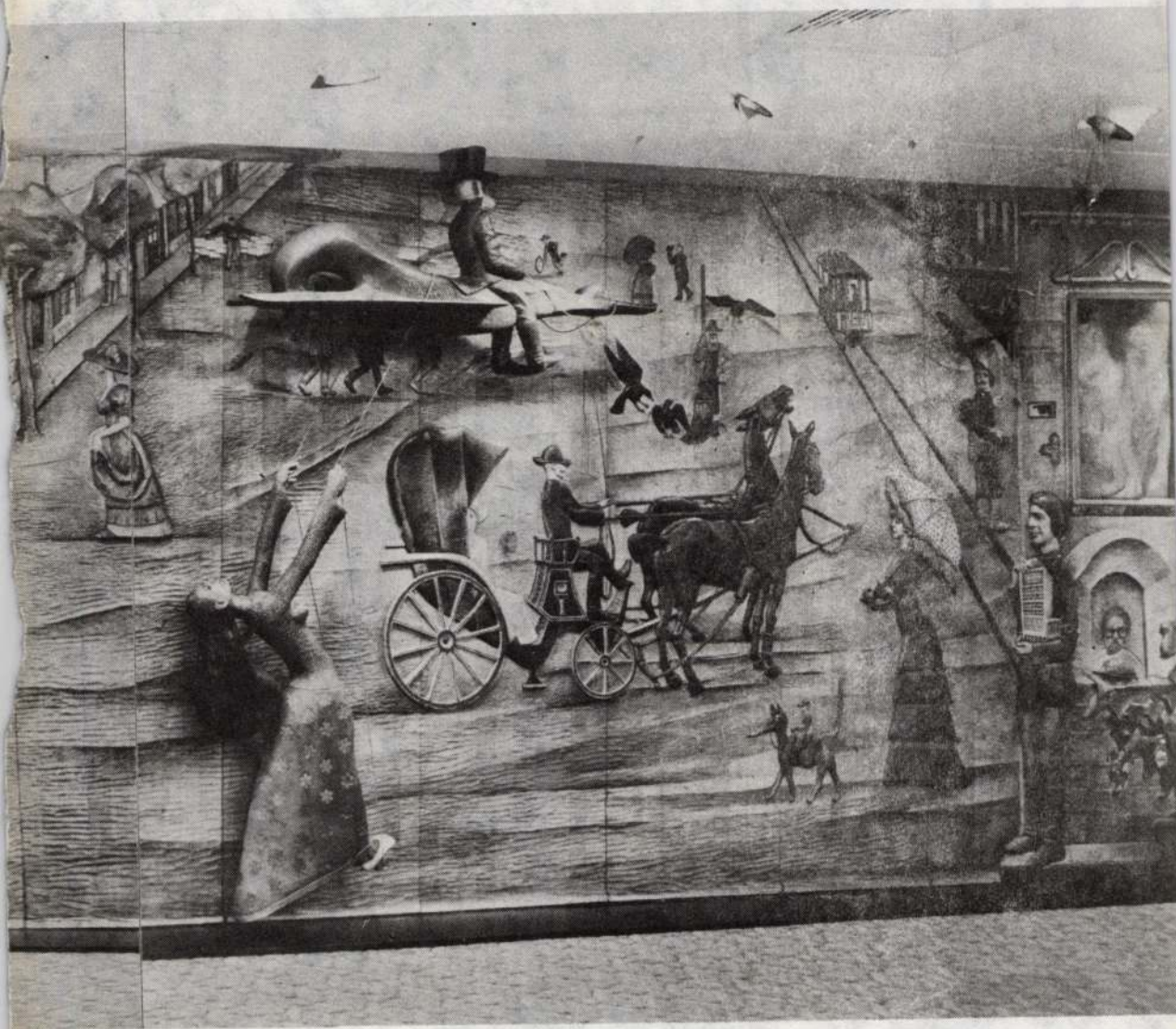

TABA

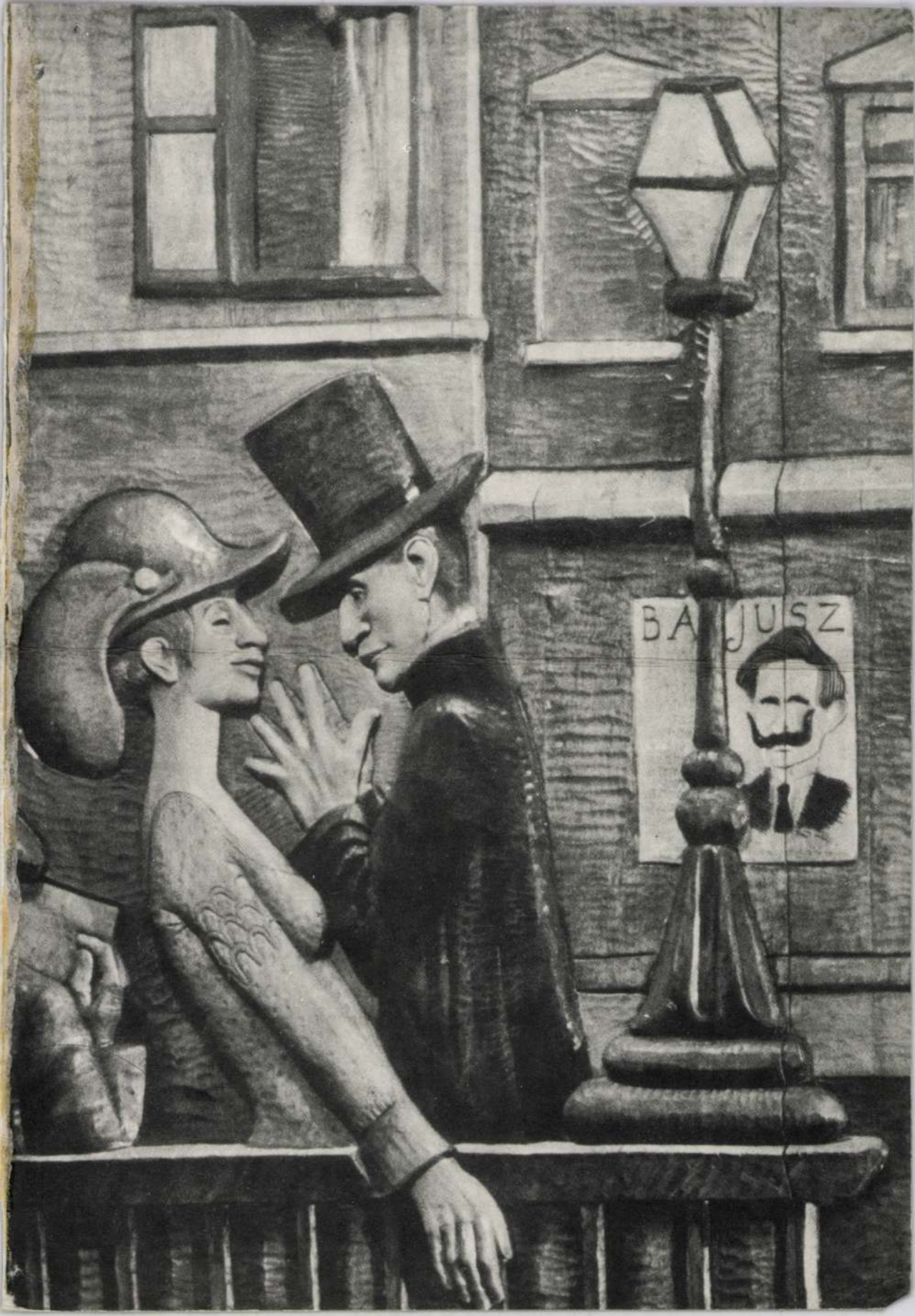
BA JUSZ

új írás

Ára: 14.– Ft

Kő Pál

dombormúvei részletei (festett fa: Bp. Fórum Szálló, bécsi kávéző Kovács Ferenc felv.)

Nyírás 1982/4

Kő Pál, szobrászművész

Az idén másodizban rendezi meg a Hatvani Galéria a portrébiennálét. A két évvel ezelőtti első alkalom bizonyította a gondolat életképességét. — Kő Pál egyéni megoldású bronzportréja szerepel a biennálén. (szulítve)

Farkas András: arcok és sorsok.
Népújság (Heves), 1979. dec. 6.

Kő Pál, szobrán

L: Gerő László

Harangozó M.: kiállítóterem a hápolnában 2.

Esti Hirlap, Bp. 1980 okt. 21.

Kő Pál, kobrán

L. Vigh Tomás

7.

– Kortárs műnek a csoutvány Teremben

Népszabadság. Bp. 1981. márc. 31

Kő Pál, Rolróm

A 11 méter hosszú és 4,5 méter széles, dongaboltozatú kápolnát *Varga Imre, Amerigo Tot, Kiss Nagy András, Marton László, Kiss Sándor, Kiss Kovács Gyula, Csikszentmihályi Róbert* és *Kő Pál* alkotásai díszítik.

-:

Felszentelték a római magyar kápolnát 3

Népszabadság BP 1980 okt. 9.

Kő Pál, [szobrász]

L.: Váli Dezső

P. Szücs J.: Ehlek tikák 6,

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1976. jan. 3.

Kő Pál, szobrász

1975 november

Címoldal [Első-kiállás-borító-]

: műve

Látóhatár, Bp. 1975. november

Kó Pál, nolván

L: Vilt Tibor

Harangozó M: A műveletnek vagy a műveletnek 2.

Esti Hirlap

Bp. 1981 jan. 23.

3 Kő Fal: Angyán könyvei, különböző anyagok, 75 cm, 1975 (fotó Kovács F.

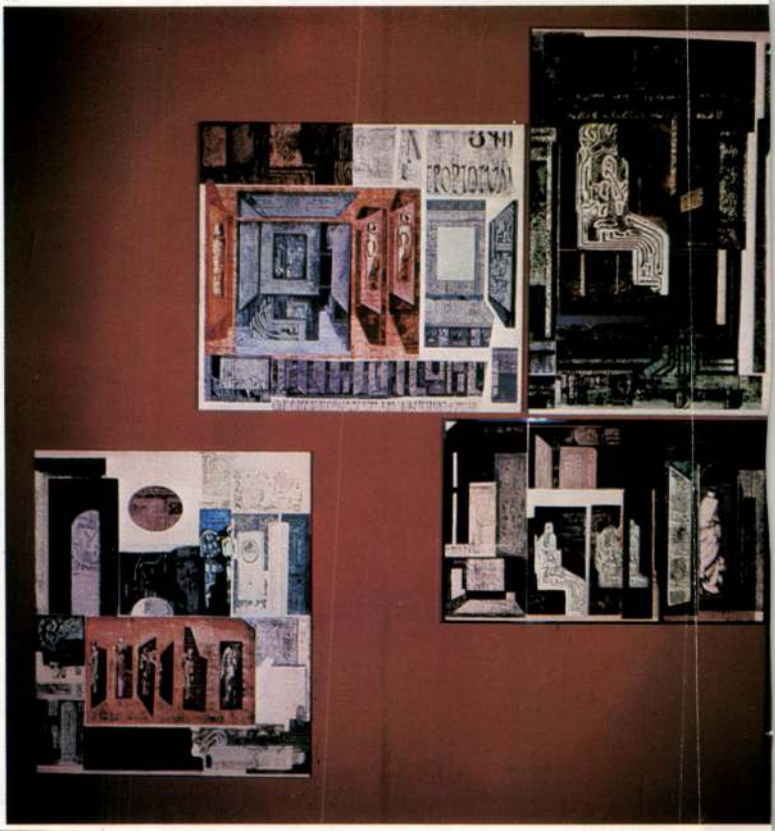

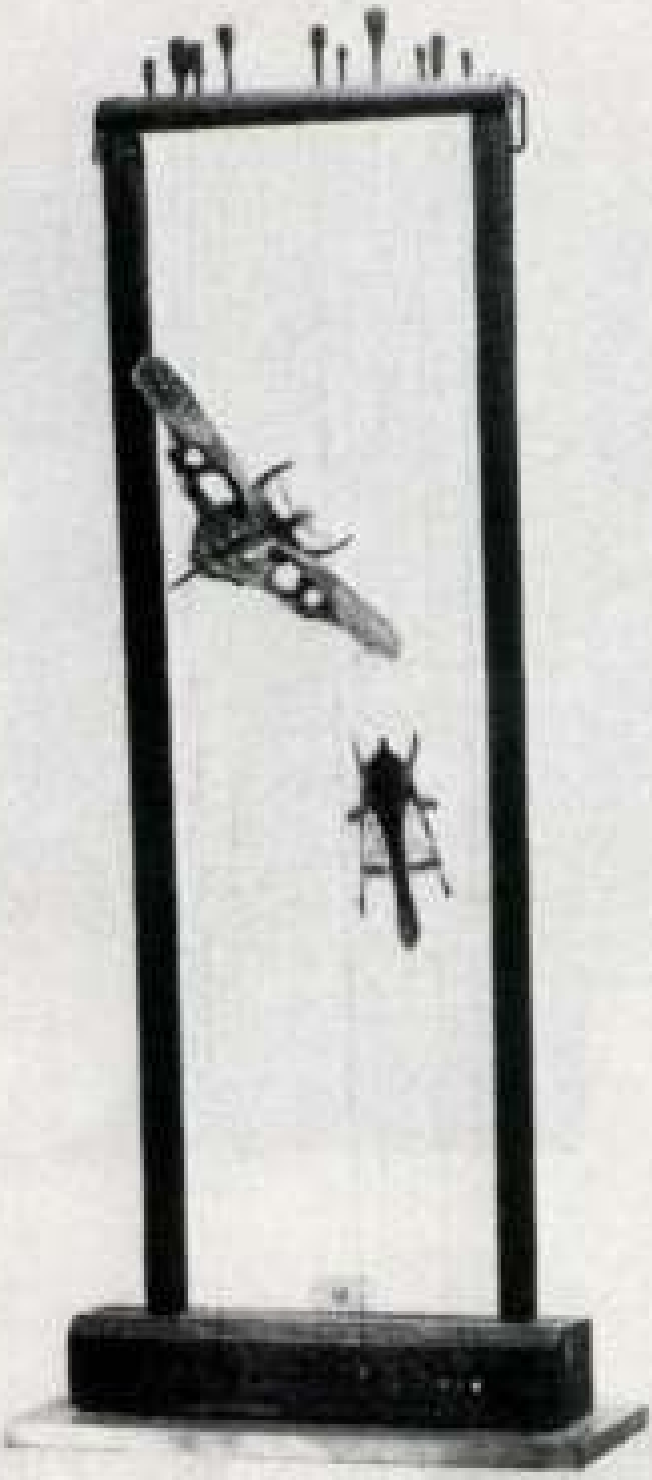

1. *Toszkánai festő: Krisztus a keresztfán*
XIII. sz. második fele, Szépművészeti M

Kő Pál, szobrászművész

„Hárfa és madár", csont,
cérna, 79 cm. 1974.

Művészet, 1979. júl. 4. old.

Kő Pál, robrón

L. Varga Ynre

Harmonizáció M: Felonották a Magyar kápolnát 2

Esti Hírlap, 8 p. 1980 okt. 8

Kő Pál, nobrán

– Mű ve

Látó ha tár, 1975. november

Kő Pál, szobrai

Kő Pál: Töredék 168.o

168.o.

Kaposvár, 1975. november

MDK

ALFÖLD, Debrecen

Kő Pál, szobrász

Műve 3 nézetben: Repr.

Kő Pál: Komputerv 110

Látóhatár, bp. 1975. november

Kő Pál, szobrász

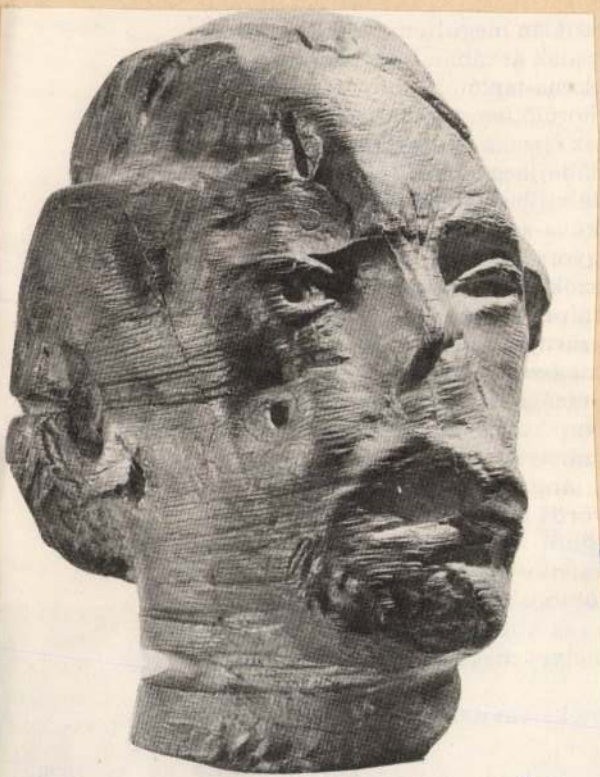

Kő Pál: Melocco Miklós 47.0.

47. 0.

1. 1975. november

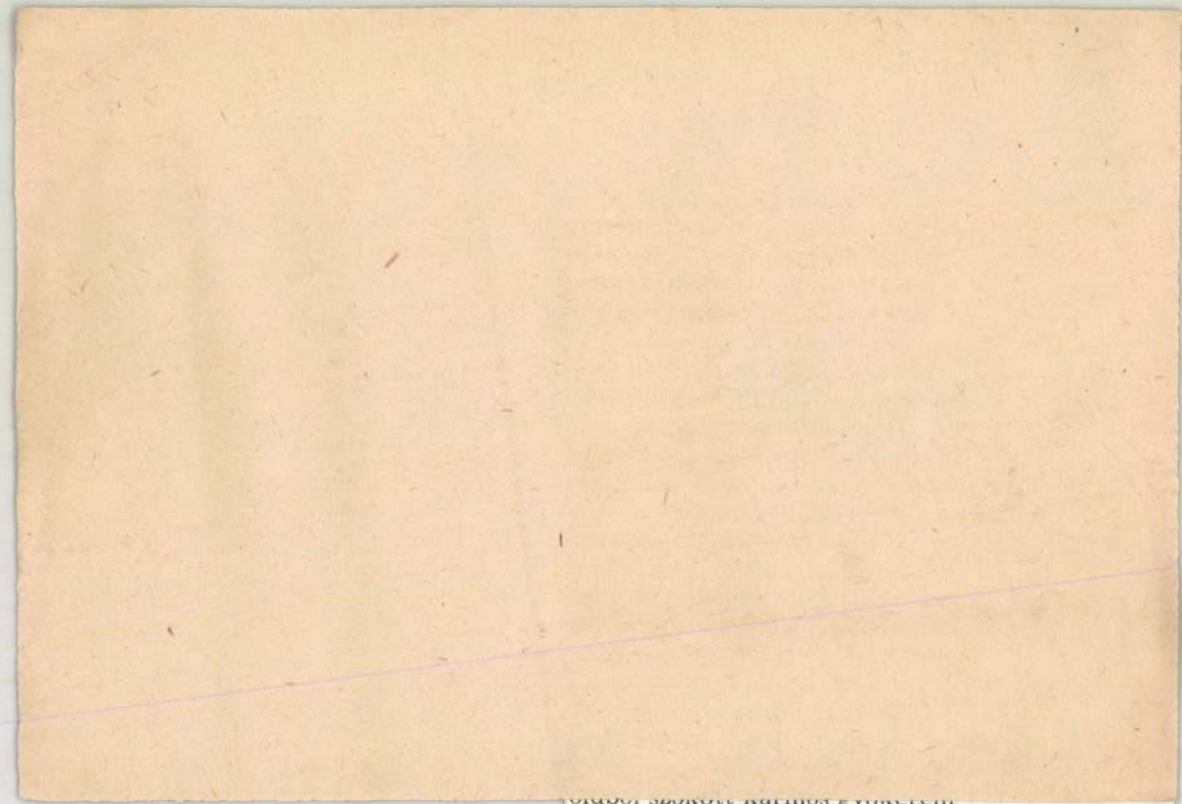

oldból szokott karmos gyökerem
a tűz a tűz a tűz a tűz
mélyet magassal magasat méllyel

énekelem a tűz énekét

(Kortárs, 1975. 10. sz. 1520. l.)

HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ
1979. NOV 3

1021

A szárny-készítő...

KŐ PÁL KIÁLLÍTÁSA DEBRECENBEN

KŐ PÁL bemutatkozása az egész éves kiállítási programban revelatív erővel bír.

KŐ PÁL tagja annak a szobrászi „új nemzedéknek", amely a SOMOGYI-iskolán nevelkedve a plasztikai műfaj minden gazdagságát képes egyéni transzpozícióban felmutatni. Ő azonban túllépve nemzedéktársai Somogyi-epigonosságán, elsősorban a szellemet, az expresszív indulatot, s a műveken belüli mindig is egyszeri egyensúlyteremtést lényegítette át mesterétől.

KŐ PÁL a magyar plasztikai hagyomány három fő irányvonalára rezonál sajátos módon. Így a népies klasszicizmusra, az egykor TELCS EDE képviselte — anekdotikus groteszkre, valamint a népi naivak „bábuszobrászatára". Ismerve ezt a hagyományvilágot feldolgozza annak tanulságait: a népies klasszicizmust az *ASSZONY KÉSSEL ÉS MADÁRRAL* című alkotásban, a stilizált „groteszket" az *ÜNNEP II.* kisplasztikájában, míg a népi naivak távolra nyúlt bábuszobrászatát a *KOSSUTH* példázza. A hetvenes évek közepére jut el munkásságának csúcsára, s egy különös, egyéni folk-szobrászati világot alakít ki, amelyben a POP-ART, a SZÜRREALIZMUS, a DADA gondolatvilága fonódik össze a hagyományokkal. A kiállított művek azonban ennél mégis sokkalta szélesebb oeuvre-t mutatnak: pl. *MENYASSZONY, VŐLEGÉNY, ISKOLÁS KISLÁNY, NÉGER ORVOS PORTRÉJA.* Hogy alkotásai mennyire sokoldalúan járják körbe a plasztika lehetőségeit, jól példázza a *HUNYADI JÁNOS* reneszánsz megmunkálása a popos réz fejboglárral, a *MENYASSZONY LÁDÁVAL* fa—gipsz—ólom együttese az anyagszimbolika sikeres kibontásával (gipsz-fehér menyasszony, nyers fa frigyláda és az ólomba merevített drapéria-együttese. A *HANN FERENC portréja* a hiperrealista alkotás példájaként szerepel a kiállításon. A *CSONTVIRÁG* „morbid" humorú, szürrealista csontkollázs. A *HOLDFÉNYBEN* (Kondor Béla emlékére) szimbolizmusa: a szárny nélküli Ikarosz labilitását, a „kondori" meg nem élt — de vágyott — közeg pillanatszerűségét fogja egységbe. Nem a „beethoveni Holdfény szonáta" klasszikus mértéktartása ez a mű — ez dráma; a meg nem értett szellem zuhanása korának harmónia húrjai között.

A *DELILA*, s az *ANYÁM KÖNYVEI* részei annak a megújulási folyamatnak, amelyik a *KOSSUTH*-ban s a *SZÁRNYKÉSZÍTŐ*-ben

Kossuth

teljesedtek ki igazán a hetvenes évek közepére. Ez idő tájt talált rá KŐ PÁL arra az egyéni transzpoziciós világra, amelyben művei méltán reprezentálják primer értékeiket.

A *KOSSUTH*-ban a heroikus történelmi személy helyett egy a saját nagyságának köpenyébe burkolódzó s a köpeny burkában védelmet találó politikust állít elénk. Arca egy típusmaszk, amely Kossuth megkérdőjelezhetetlen nagyságát még holtában is ránk testálja. A tudatos anyaghasználat (sújtás, fa arc, Kossuth-kalap) a gondolat mind jobb kibontását teszi lehetővé.

A *SZÁRNYKÉSZÍTŐ* alkotói paradoxon. Vajon emlék a cigány festő Balázs Jánosnak? Vagy sokkal több, sokkal áttételesebb mondandó sugárzik alkotásából? Nos igen. Társadalmi szintre emeli a „kalitkát", s mindannyiunk felelősségévé teszi a benne alkotó ember sorsának alakulását. A csontszárny — mementó értékű, egy a még fellelhető „szárnykészítő", alkotó típusú „emberbáb" organikus gyászemlékműveként.

A TÖRTÉNELEMKÖNYV (emlékműterv) — jelzi a továbblépés lehetséges útját, s a monumentális köztéri alkotások reformtörekvéseit is. A három jelentős sorsforduló — 1848., 1919., 1945. — szabadságmadara lebeg a megmérettetés „kapcsos könyve" fölött, bemutatva a gondolat szárnyalását (Petőfi, Ady, Veres Péter) s a tűzviharok lehetőségeiben útjára indult nemzeti kibontakozást. S ha majd megvalósul nagyban is, kiki elmélázhat történelmi lapjain, s a további lapokat egyéni tartalommal töltheti meg. A fa—réz emlékműterv — egy mobilis, történelmi idődiagram: bizonyságtétel nemcsak a múlt, hanem a jelen emberének elkötelezettségéről is.

KŐ PÁL kiállítása a művelődési központ színházi előcsarnokában november 18-ig tekinthető meg.

Vadász György András

Szárnykészítő

HÁZ

Bagamér, Báthori u. 14. sz. háromszobás, két családnak is alkalmas ház, nagy udvarral, kerttel, beköltözhetően eladó. Érdeklődni: Biharinné, Debrecen, Csapó u. 80. II. 4.

A Nagyerdőn 1980-ban felépülő 2 és fél szobás, földszinti társasház garázzsal, telekrésszel eladó. Érdeklődni 18 óra után, Postakert u. 35/A.

Vennék családi házat vagy házrészt másfél szobástól háromszobásig. Ajánlatokat „Irányárat kérek" jeligére a kiadóba.

Két és fél szobás társasházrész 1980. évi beköltözéssel eladó. Megtekinthető: vasárnap délelőtt, Bethlen u. 27. IX. 33.

Kis telkű 2 és fél szobás családi házat veszek 350 ezer Ft készpénz + OTP-átvállalással. „Belvároshoz közel" jeligére a kiadóba.

Eladó egyszobás konyhás ház, 150 négyszögöl telekkel, Debrecen, Vas Gereben u. 5. sz. alattt. Érdeklődni szombat, vasárnap egész nap.

Szentendre központjában 3 szobás, manzárdos, összkomfortos, központi fűtéses, 117 négyzetméter nagyságú családi ház beköltözhetően, 283 négyszögöles telekkel eladó. Szentendre, Acél u. 16. Kerekes Pál, 2000.

Elcserélem utcai házrészemet másfél szobás tanácsi lakásra. Lorántffy utca 23. sz.

Eladó családi ház 240 négyszögöl telekkel, garázzsal, melléképületekkel. Józsai u. 12. (Sólyom utcából.)

LAKÁS

Kettő és fél szobás szövetkezeti lakásunkat elcseréljük kertes házra. Csapó u. 86. IX. 25.

Kettőszoba-összkomfortos, parkettás, loggiás, szövetkezeti lakás eladó. Ibolya utca 10. sz. IV. emelet 15. A. Érdeklődni 18 óra után, vasárnap egész nap.

Keszthelyi első emeleti, komfortos, olajfűtésű, nagyméretű, kétszobás, bolcsó bérű tanácsi lakásom elcserélem hasonló vagy nagyobb debrecenire. „Lehet régi is 006 807" jeligére a keszthelyi Hirdetőbe.

Eladó villamosmegállónál levő magasföldszintes, 130 négyzetméter területű, összkomfortos, garázsos, 60 négyzetméter alapterületű közművesített pincével rendelkező lakás, irodának is alkalmas. „Rendezett udvar" jeligére a kiadóba.

Elcserélem szövetkezeti, VIII. emeleti 1 + 2 szobás, összkomfortos, távfűtéses, vénkerti lakásomat kertes házért. Minden megoldás érdekel. Ajánlatokat „Rövid határidő" jeligére a kiadóba.

Darabos utcai 3 szoba-gardrobos, tanácsi, távfűtéses, nagy erkélyes lakásom elcserélem 1 + 2 fél szobás tanácsira vagy 2 szobás, étkezősre, harmadik emeletig. „Kényelmes lakás 006 861" jeligére a Hirdetőbe.

Beköltözhető nagyerdei kétszobás, étkezős, parkettás, II. emeleti társaslakás garázzsal (vagy nélküle) 540 ezer forint kp. + OTP-átvállalással eladó. Telefon: 26-440. Dalmi Lajos, Debrecen, Gvadányi u. 23.

Elcserélem 76 négyzetméteres garázsos társasházi lakásom családi házra. „Ráfizetek 006 869" jeligére a Hirdetőbe.

3 szoba + étkezős lakás társasházban eladó. „Széchenyikert" jeligére a kiadóba.

Eladó 2 és fél szobás szövetkezeti lakás vagy elcserélem hasonló méretű kis telkű családi házra. Csere esetén ráfizetést kérek. Gvadányi u. 18. fszt. 1. Nagyerdő. Érdeklődni szombat délután és vasárnap.

Belvárosban, olcsó bérű tanácsi egy szoba, konyha, spájzos lakásomat ráfizetéssel elcserélem egy- vagy másfél szobás, összkomfortosra. Házfelügyelőség is érdekel. „Novemberi költözés 006 889" jeligére a Hirdetőbe.

INGATLAN

Miskolctapolcán 157 négyszögöl beépíthető panorámás telek Pákozd utcában eladó kő víkendházzal, villannyal. Miskolc, Lévay utca 6., Nyitrai Lajos.

Kondoroson 408 négyszögöl vegyes gyümölcsös kis házzal eladó. Horváthné, Nagyerdei krt. 52.

300 négyszögöl gyümölcsös felépítménnyel eladó. „Sámsonikert" jeligére a kiadóba.

Egy rész építési telek a Vámospércsi út mentén eladó. Érdeklődni Rákóczi u. 23., keresztépület. Telefon: 10-286.

A bagaméri Új szőlőskertben 2000 négyszögöl hazai szőlő, jól felszerelt pajtával, nagy pincével, megosztva is eladó. Érdeklődni: Biharinné, Debrecen, Csapó u. 80. II. 4.

Eladó Tiszafüred belterületén, közvetlen a Tisza gát mellett 100 négyszögöl telek. Rohonczy Gyula 3300 Eger, Kassai út 5.

ALBÉRLET

Külön bejáratú bútorozott gázfűtéses szoba-konyha házaspárnak vagy két lánynak albérletbe azonnal kiadó. Honvédtemető u. 27.

Összkomfortos lakást bérelnék, főbérlő nélkül, fiatal, egyedülálló férfi. „Kisiparos" jeligére a kiadóba.

Diáklánynak albérleti szoba kiadó. Kölcsey utca 6.

Három megbízható, rendes lány egy másfél vagy kétszobás, üres lakást bérelne. „Megbecsülnénk 006 871" jeligére a Hirdetőbe.

Föb... ház üres... adó. „November 1979" jeligére a kiadóba.

Külön bejáratú bútorozott szoba, fürdőszobahasználattal két dolgozónak vagy diáknak azonnal kiadó. Hortobágy u. 7. VI. em. 38. Érdeklődni egész nap.

ÁLLÁS

Fözni tudó háztartási alkalmazottat felveszünk. Béke út 54.

Angol, francia, német, orosz nyelvoktatás. Címet: trafikba, Vörös Hadsereg útja 29.

Beteg mellé gondozót keresünk. Hámán Kató utca 34. V. em. 20., szombaton 10—15-ig.

KULTÚRCIKK

Toshiba japán rádiós magnó eladó. Budai Ézsaiás u. 5. III. 10.

JÁRMŰ

UM-es Trabant Limousine eladó. Érdeklődni szombaton, Szávay Gyula u. 82.

UO-os Zsiguli 1200-as eladó. Érdeklődni 17 óra után. Petőfi tér 20—21. VII. 9.

Trabant 601 félautomata kitűnő állapotban eladó. Lugosi utca 11. Lefkovicsból nyílik.

Príma állapotban levő 426-os Moszkvics Combi, kevés km-rel, 412-es motorral, 1981-ig vizsgáztatva eladó. Debrecen, Damjanich u. 19. IV. em. 19. ajtó.

Trabant Combi UC-s műszaki vizsgázott eladó. Debrecen, Dienes L. u. 7. III. 11.

IE frsz. Moszkvics 412-es felújított állapotban eladó. Megtekinthető vasárnap, Bethlen u. 27. IX. 33.

UP rendszámú Zsiguli 1200-as eladó. Jerikó u. 16. II. em. 13.

Kis Polski Fiat, 126 p. hároméves, most vizsgázott, kitűnő állapotban eladó. Érdeklődni 16 órától. Telefon: 15-086.

3 éves műszaki vizsgázott IFA tehergépkocsi eladó. Érdeklődni Bodolai Tibor telepvezetőnél. Telefon: 17-458.

UP-s 1200-as Lada igényesnek eladó. Cím: dr. Török, Veszprémi u. 4. fszt. 8.

Hároméves Trabant Speciál megkímélt állapotban eladó. Megtekinthető jelentkezés után. „Homokszínű" jeligére a kiadóba.

HÁZASSÁG

33 éves, 178 cm magas, szőke, elvált, káros szenvedélytől mentes férfi megismerkedne házasság céljából korban hozzá illő, nővel, egy gyermek nem akadály. Fényképes levelekre válaszolok. „Szerelem" jeligére a kiadóba.

47 éves, középtermetű fodrásznő férjhez menne jól szituált férfihez 40 évestől 50-ig. Lakás Debrecenben szükséges. Leveleket a Hirdetőbe kérem „Hulló falevél 006 792" jeligére.

EXPRESSZ

Eladó összkomfortos családi ház nagy kerttel. Császár Péter utca 23.

Nyíl u. 12. sz. alatt két szoba, külön konyhás házrész eladó. Érdeklődni Sallai Imre utca 4. alatt.

Szövetkezeti, kettő szoba-összkomfortos, első emeleti lakást cserélek nagyobb garázsos tanácsira. Jerikó utca 32. I. em. 13.

250 ezer kp-vel lakásmegoldást keresünk. „Bármilyet" jeligére a kiadóba.

Elcserélem belvárosi, egy szoba, konyha, fél komfortos, gázos udvari lakásomat másfél szobás összkomfortosra, tanácsira. „Megegyezés" jeligére a kiadóba.

Eladjuk vagy elcseréljük IV. emeleti, Trombitás utcai, 2 szoba + étkezős lakásunkat. „Garzon is érdekel" jeligére a kiadóba.

Azonnali beköltözéssel eladó 2 szoba + étkezős, OTP-s lakás, Trombitás u. 8. IV. 39.

Vénkerti, tanácsi, távfűtéses két és fél szobás lakást másfelesre cserélek. Minden csere érdekel. „Vénkertben" jeligére a kiadóba.

150 ezer kp-vel lakásmegoldást keresünk. „Bármilyet" jeligére a kiadóba.

Eladó műhely telekkel, kis alakítással lakásnak vagy víkendháznak is használható, villany, víz van, 1Y-os busz végállomásánál, Létai út 295. Autószerviz.

Egy hold négyszáz kvadrát szántóföld bérletbe kiadó. Micsurin u. 13., Kovácsné.

Külön bejáratú szoba bútorozva vagy üresen, fürdőszoba-, konyhahasználattal házaspárnak kiadó. Markotányos u. 13.

Eladó gázkonvektor, olajkályha, heverő, MIA stabil motor, jó állapotban levők. Eötvös u. 15.

Fentjáró idős nő mellé nappalra, egyedül ne legyek, fizetés nélkül elmennék kevés házi munkára. „Péterfia utca" jeligére a kiadóba.

US Trabant Speciál eladó. Bethlen u. 27. IV. 13.

Felújított 601-es Trabant-motor eladó. Blahánné u. 6. fszt. 2.

850-es Fiat eladó. Domokos Lajos u. 9. VII. 31.

Eladó egy barna kétajtós, egy nyolcfiókos világos szekrény. Csapó u. 64.

Eladó 14 db 8 hetes malac. Zelemér u. 37.

Gépi fafűrészelést vállalok, rövid határidőre. Cser u. 4. szám. Telefon: 10-917.

Garázs kiadó. Poroszlay út 51. sz. I. 3. sz.

Garázs eladó a Bocskai Étterem háta mögött. Érdeklődni Dienes János u. 25. I. 29. (Minigarzon.)

Különálló szoba-konyha kiadó. Juhász Géza u. 5. Sólyom utcából nyílik.

VILLANYSZERELO-IPARI VÁLLALAT
2. SZ. UZEM
DEBRECENI KIRENDELTSEGE

VIV

FELVESZ

Debrecen környéki munkahelyeinkre:
villanyszerelőket, betanított és segédmunkásokat, lakatosokat — hegesztővizsgával —, kubikosokat.

JELENTKEZES:
Debrecen, Szabadság útja 127. szám alatt.
Telefon: 11-274.

Kő Pál,
szobrászművész

Móricz Zsigmond életnagyságú gipszalakja — Kő Pál alkotása.

Győri Lajos képriportja

Keletmagyarország,
1979. nov. 25.

Páll Géza

vből

ívész rajza

1021

Ujsag

Kő Pál: Ünnep

A neves szobrászművészről szól a televízió hétfői (tv1, 22.00) Számadás című filmje

(Kovács Ferenc felv.)

32 | XXV. évf.
1980. VIII. 11—17.
Ára: 4,50 forint

művének tévéváltozata, amelynek érdekessége, hogy az olasz színházakat is megelőzve — *ősbemutató.* A látszólag könnyed, humoros hangvételű darab korunk súlyos problémájával, a *terrorizmussal* foglalkozik. A terrorizmus egyik különös kísérő jelenségét boncolgatja: a gyanút, amely bárki szívébe beköltözhet, bármely emberi kapcsolatot megmérgezhet — hiszen a terroristák mindennapi embereknek álcázva ott élnek közöttük.

A végletessé formált helyzetben tanúivá válhatunk három szereplő különös lelki harcának, amelynek

Almási Éva, Tóth Enikő fh
lázsovits Lajos megformálás
nagyon is kevéssé szokvány
zetbe keveredve még a kézz
tó valóságot is kénytelen m
jelezni: létezik-e a terrorizm

Vígjáték? Lélektani krim
sadalmi dráma? Ne is p
skatulyába rakni, ki-ki kedve sze-
rint nevessen vagy gondolkozzék
el rajta. *Málnay* Levente rendezői
elképzelése mindent a nézőre bí-
zott, neki kell állást foglalnia.

Prekop Gabriella

Kedd tv1, 20.00

Balázsovits Lajos és Almási Éva

(MAFILM – Kiss Júlia)

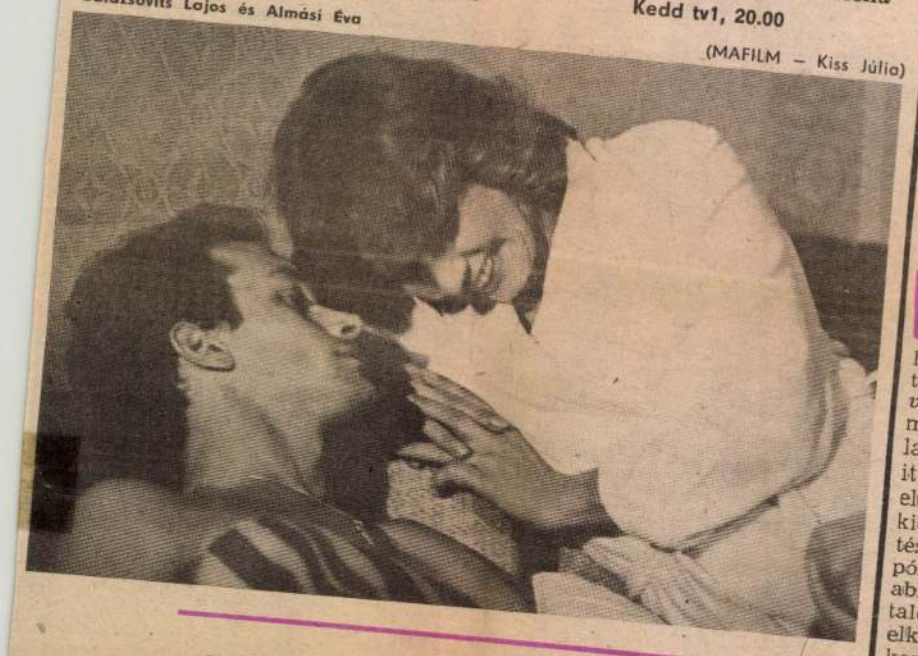

Kakas Kázmér és a többiek

1

„...Hogy részt vennék-e a *Kuckó* c. műsorban? Igen, örömmel... persze, hogy ismerem, szoktam nézni... nem, nem félek a kutyától, szeretem is, bár inkább csak messziről... tényleg harap, ha nem simogatják?" — így kezdődött. Azután kiderült, hogy meglátni és megszeretni... Mert ennek a Pancsa kutyának olyan aranyos a feje, hogy képtelenség nem szeretni — még akkor is kedves, amikor épp nem fogad szót.

Az előttem lévő asztalon Kakas Kázmér, a bal vállamon Kázmérné tyúk „önagysága" üldögél, jobbra mellettem pedig Pancsa kutya nyúlik el játékosan. Mondom a szöveget: „Kakas Kázmér és kedves felesége a baromfiak képviseletében ül itt" — miközben a „kedves feleség" minduntalan a szememhez kapkod a csőrével. Ez még nem a felvétel, csak próbálgatjuk a jelenetet. A bal kezem mindenesetre átalakul védőpajzzsá egy időre, a jobb kezemmel meg Pancsát simogatom — mire az egyik operatőr (talán a kakas gazdája?) megszólal: „Ha lehet, ne üljön olyan mereven", de alig tudja végigmondani, kitör belőle és a körülötte állókból is a nevetés. „Talán tegyük a tyúkot mégis inkább az asztalra" — szólal meg az Úr hangja, vagyis a rendező, *Beregszászi Mária*, a vezérlőből. — „Évának még szüksége lehet a szemére".

Hát így került a tyúk az asztalra.

Az augusztusi Kuckó-ban szó lesz a *fürjekről* is. A rendező kaján mosollyal kérdezte meg tőlem: „Mondd, esetleg hajlandó lennél egy tojást szétkenni az arcodon?" Zsuzsa, a rendezőasszisztens már vidoran néz és várja a választ. „Hát persze — feleltem —, miért ne" —, de lelki szemeimmel már láttam is magamat, amint végigfolyik a kicsi tojássárgája gondosan púderezett arcomon. Titokban mégis azt remélem, hogy nem kerül rá sor.

Utóirat: Megúsztam: a fürjeket csak egy későbbi számban mutatjuk be...

Kiskalmár Éva

Kuckó: szerda tv1, 17.35

SPORT

ATLÉTIKA

Budapest Nagydíj
Hétfő, Kossuth 22.15
Tv1, 18.00

LABDARÚGÁS

Körkapcsolás
Szerda, Petőfi 18.33
Szombat, Petőfi 18.00

Ú. Dózsa–Rába ETO
Szerda, Petőfi 20.33

Vasas–Dunaújváros FTC–DVTK
Szombat, Petőfi 20.33

FORMA-1 AUTÓVERSENY
Vasárnap tv1, kb. 21.35

szek. S a főváros, Algír helyén áll
rómaiak, görögök, bizánciak mind
művészi színvonalú kézművessége,
csak tovább él, s bemutatkozik
kerülő vásáron.

Sok honfitársunk van kapcsola
nökök, tanárok, muzeológusok segí
Algéria táncai, dallamai szintén
Algériai Állami Népi Együttes műs

Csütörtök

Gyümölcsoltó

1

Három évvel ezelőtt vidék
barangolásom során elvetőd
tem egy isten háta mögött
határszéli falucskába. Ott, azon
tájon ismertem meg *a kihaló falva
világát.* A község
még él, emberek
laknak benne, de
itt is, ott is látni
elhagyatott portát,
kidőlt-bedőlt kerí-
tést, néma udvart,
pókhálóval beszőtt
ablakokat. A fia-
talok többsége már
elköltözött, másutt
keresve boldogu-
lást, de akik
itt maradtak, azok
között mindmáig,
a történelemfor-
máló változások után is avítt
kölcsi törvények, megkövesedett h
gyományok uralkodnak.

Radványi Ervin

Ennek lett áldozata egy fiatal p
rasztasszony. Az ő történetét írta
meg ebben a filmben. Gyümölcsol
Boldogasszony napján, március 2
én, az ünnep éjszakáján történt

Szirmai Péter és Vörös Eszter

A hét költője

Vargha Gyula

Hétfő, Kossuth 9.00
Péntek, Kossuth 10.35
Szombat, 3. műsor 16.45

Népszabadság,
1981. márc. 31.

Kő Pál,
szobrászművész

Kő Pál: Hunyadi.

036861	VIII.	1000
036861	I—VIII.	100
037254	I—VIII.	100
037399	IV. Zaporozsec szgk.	
037399	I—VIII.	100
037985	VII. Skoda sz.-gépkocsi	
037985	I—VIII.	100
038205	I—VIII.	200
047508	I—VIII.	100
047953	I—VIII.	100
048014	I—VIII.	100
048159	I—VIII.	200
048310	I—VIII.	200
049371	I—VIII.	200
049572	I—VIII.	100
049585	I—VIII.	100
049763	I—VIII.	100
049818	I—VIII.	100

A 100—5000 forint értékkel kihúzott nyertes sorsjegyek egyben vásárlási utalványként szolgálnak és a nyereményösszeg erejéig **vidéken** bármelyik állami áruházban vagy áfész üzletben; **Budapesten** a Lottó Áruházban (VII., Rákóczi út 36.) vásárlásra felhasználhatók.

A főnyereményt nyert sorsjegyek nyereményutalványát a Magyar Újságírók Országos Szövetsége (Budapest VI., Népköztársaság útja 101.) szolgáltatja ki a sorsjegy bemutatójának. A nyertes sorsjegyek 1981. április 9-től május 9-ig válthatók be. Elveszett, megsemmisült, vagy beváltási határidő után bemutatott sorsjegy alapján semmilyen igény nem támasztható. A hivatalos nyereményjegyzék 1981. április 9-től megtekinthető a postahivatalokban és a sorsjegyárusítóknál, valamint a nyeremények beváltására jogosult üzletekben.

LIMEXPO

NEMZETKÖZI
KÖNNYŰIPARI

Kő Pál, szobrászművész

Velencei Biennale 1980. a sorrendben a 39.-ik. Visszahallva, valamint beszélgetve a látogatókkal és a tervezőkkel a művész-részvételi megállapíthatták, hogy sikere van a magyar pavilonnak.
Szerepelnek: Várpáti, Kő Pál, Vígh Tamás művei. és még több művész alkotása.

Mohor Zsolt: Selyett országunk.
Magyar Ifjúság, 1980. okt. 31.

Kő Pál, Munkácsy-díjas szobrászművész

1021

1981.IV.1.Televizió 2.Müsor 21.2o
TV Hiradó 2

- A Nemzeti Gáléria néhány hónapos szünet után ujra indul a Mühelysorozat. Most Kő Pál szobrai láthatók a harmadik emeleti teremben. A magyar szobrászat sok egyéni hangu müvésszel dicsekedhet. De köztük is elsőként kell említenünk Kő Pált. Aligha van ugyanis még valaki, aki minden szobrában ennyire uj és mégis önmagához a legteljesebb mértékben hü tud maradni, akinek nem szobrai, nem stilusa, nem felhasznált anyagai, hanem valami egyetlen szóval nehezen kifejezhető tulajdonsága adná meg egyszeri és utánozhatatlan egyéniségét, müvészetét. Ez minden valószinüség szerint a tüneményszerü tehetség miatt van igy. És a többi már ebből következik. Lira és dráma, könny és mosoly, történelem és a hétköznapi helyzetek a legtermészetesebb módon kapnak formát Kő Pál kezétől. Kő Pál kiállitását a Nemzeti Galéria mühelysorozatában május 3-ig nézhetik meg.

Kő Pál, szobrászművész

54

54 Kő Pál: Mohács, részlet.

Művészet, Budapest, 1981. márc. 16-

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Kő Pál, Munkácsy-díjas szobrászművész

VAS NÉPE

1981 JUN 17

Kő Pál szobrai

1921

Kossuth.

Szent Margit (részlet).

gyűlésen, tanács
mindhiába. Ner
miért. A sajtó,
a tv és más
gyakran foglalkoznak
olyan témával, hogy az
anyáknak biztosítani kell
a zavartalan munkavégzé-
si lehetőséget, meg kell
akadályozni az aprófalvak
elnéptelenedését. A szö-
vetkezetek ezért is léte-
sítik az ipari mellék-
üzemági tevékenységü-
ket, hogy helyben munka-
lehetőséget teremtsenek a
nőknek, az iskolai napkö-
ziket nyáron is üzemelte-
tik.

Ehhez viszont meg kel-
lene teremteni a közleke-
désben is a legjobb lehe-
tőséget. Amit megszok-
tunk, ami bevált, azon ne
változtassanak.

Dévai Géza
a Hazafias Népfront
elnöke

lt a lényeg

Nem oltani, megelőzni című
adnagy nyilatkozata alapján,

ermelőszövetkezetek Területi
s megyei Tűzoltóparancsnok-
sztaló részének helyesbítését.

rt szövegben arról volt szó,
e a tűzvédelmi előadói tan-
ő, hogy minden gazdaságban
er van már ezen a poszton.
is sok múlik, csakhogy az ő
, s ez eddig nem hozott sem-
.

k-helyettese mindössze any-
ását, miszerint a tűzvédelmi
ervezték, hanem szorgalmaz-
képzését pedig a megyei ta-
a a TESZÖV-re, és nem a

ak helyt adtunk, fenntartva
izet nem eloltani kell, hanem
íródott cikkünk.

lményeken

nyeik nem a legjobbak.
Évekkel ezelőtt szültünk az
osztályon, sajnos azóta sem
változott semmi. Természe-
tesen tudjuk, hogy ez nem
a kórház dolgozóin múlott.

Jó lenne, ha az illetékes
szervek felfigyelnének járási
kórházunk hiányosságaira

A Művelt Nép Könyvterjesztő Vállalat meghívta színjátszó szakkörünket június 2-án, hogy műsorral szerepeljünk Szombathelyen a Köztársaság téren, az Ünnepi Könyvhét rendezvényein.

Kora délután érkeztünk Szombathelyre, és a szereplésig a játszótéren, a Smidt múzeumban és a Székesegyház megtekintésével töltöttük az időt. Közben egy fagyira betértünk a Romkert cukrászdába is.

A csoportban volt három testvér, akiknek a szerepléshez használt összes ruhája egy műanyag reklámtáskában volt. Hímzett blúz, úttörőing, farmer nadrág, fehér rövidujjú ing. Több gazdája is lévén a táskának, a gyerekek elveszítették. Végigjártunk mindent, de nem találtuk meg. Különösen a hímzett blúz fájt a hetedikes kislánynak, mert azt a nagymamája hímezte neki, ajándékba.

Aki megtalálta, bizonyára tanácstalanul őrzi, mivel semmiféle utaló cím nem volt a táskában. Nagyon kérem, küldje el a **Galagonya szakkör** címére Ikervár, Általános Iskola.

Szabó Károlyné
a szakkör vezetője

Üzenjük

Kiszsidány lakóinak: Panaszukra a Csepreg és vidéke ÁFÉSZ elnöke a következőkben válaszolt.

A kiszsidányi bolt évek óta 4 órás nyitvatartással üzemel. Ennek ideje 7.30-tól 11.30-ig van megállapítva a helyi tanács vezetőinek egyetértésével, ez az időpont a lakosság igényeinek is megfelel.

A szövetkezetnek nagy problémát okoz a kicsi forgalmú falusi boltokba a megfelelő szakértelemmel rendelkező boltvezetők beállítá-

MAHIR SAJTOFIGYELŐ

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-743, 340-706

Kő Pál, Munkácsy-díjas szobrász-művész

1981 JUN 1 41

DÉL-MAGYARORSZÁG

1021

KŐ PÁL: SZENT MARGIT

Ember, a

MAG[illegible]
NEMZETI
GALÉRIA

1021

Kő Pál

Kő Pál szobrai első látásra midig meghökkentenek. Amikor évekkel ezelőtt a Műcsarnok egyik kiállításán megláttam *Delila* című szobrát, akkor is ez történt velem. A több mint egy méter magas, szilfából faragott meztelen női test kézen áll, s hosszú, *igazi* haja fürtökben lelóg. Többször körbejártam, leguggoltam, hogy ennek a sejtelmes alaknak az arcát is láthassam. De éppen így meghökkentett a diófából készített, karosszékre óvatos mozdulatokkal felmászó, bizonytalanul kapaszkodó, megrendítő tekintetű kopasz *kislánya*, amely valódi arany fülbevalót(!) visel. Különös hatást gyakorolt rám az *Asszony késsel és madárral* című piciny (32x48 cm-es) plasztikája is. Sötétre gőzölt fakeretben áll egy fejkendős paraszt néni, aki éppen saját nevelésű szárnyasát készül leölni. Az apró figura azt a szinte minden vasárnap megismétlődő „kegyetlenséget" juttatja eszembe, amelyet a falusi asszonyok hétről hétre megismételnek.

Kő Pál sokféle anyaggal dolgozik és sokféleképpen mondja el, eleveníti meg az emberi helytállást a munkában. Nemcsak a népművészetből, a paraszti világból, a népmese, a népköltészet, a népballada témáiból merít, hiszen *Lenin* figurája, egyméteres diófából faragott, színes palástba öltöztetett, pátoszmentesen megformált *Kossuthja*, a másfél arasznyi, hársfából készített, feszítő erejű, réz csuklóvédőjű *Kukása*, a groteszk, ugyanakkor lírai megformálású, narancssárga csíkos mellényt

fegyverek. A Magyar Tanácskor... radalmi honvédő háborúja. Magyarország két világháború között és a második vi... háborúban. Hazánk felszabadítása. A n... hadsereg fejlődése. Nyitva: 9—17 óráig.

MAGYAR MUNKÁSMOZGALMI MÚZEUM (Budavári Palota „A" ép. Tel.: 160—100) A magyarországi munkásmozgalom története (áll. kiáll.). Egy évszázad a főváros szakoktatása történetéből c. kiállítás ápr. 12-ig. A közgyűjtemények új szerzeményeiből.

MAGYAR NEMZETI GALÉRIA B, C, D. ép. (Budavári Palota. Tel.: 160—170). Középkori kőtár. Gótikus faszobrok és táblaképek a XIV. és XV. században. Későreneszánsz és barokk művészet 1550-től 1800-ig. XIX. századi magyar festészet. Nagybányai festészet. XIX. századi magyar szobrászat. Munkácsy Mihály és Paál László művészete. Magyar éremművészet. A hónap műtárgya: Bálint Endre: Ibizától Szentendréig. Medgyessy Ferenc szobrászművész emlékkiállítása. Nyolcak és Aktivisták c. kiáll. Barokk tervek és vázlatok. Műhelysorozat: Kő Pál szobrászművész kiállítása.

MATYÁS TEMPLOM (I., Szentháromság tér) Egyházművészeti gyűjtemény. Nyitva: mindennap 9—19 óráig.

MAGYAR KERESKEDELMI ÉS VENDÉGLÁTÓIPARI MÚZEUM (I., Fortuna u. 4. Tel.: 161—024). A kereskedelmi szakmák kialakulása a XIX. században. Vendégfogadótól a szállodáig.

ARANY SÁS PATIKAMÚZEUM (I., Tárnok u. 18.)

KÖZÉPKORI ZSIDÓ IMAHÁZ (I., Táncsics M. u. 26.).

SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM (XIV., Hősök tere Tel.: 429—759). Egyiptomi kiállítás. Görögrómai kiállítás. Régi képtár. XIX. századi európai festészet. XIX—XX. századi európai szobrászat. A XX. század művészete (áll. kiáll.) Tom Forrestall kanadai festőművész kiállítása ápr. 5-ig.

YAR... X. száza... mai lapl... atúr japá...

PETŐFI IRO... Mihály u. ... Móricz Zsig... lós emlékk... Károlyi em... zeum any... német kla... zőművészet...

ADY EMLÉ... 4—6.) Nyit...

JÓKAI EML... Nyitva: hé...

NYUGAT IR... major u. ... Nyitva: hé...

JÓZSEF AT... u. 3.).

KASSÁK EM... „Tisztelgés... Bartókról)...

A KMP ME... ZEUMA (X... Áll. kiáll. ...

TERMÉSZET... u. 13.) A ... világa As... tató Afrik... emlékei M... óráig.)

KÖZLEKEDI... krt. 11. T... lóvasúttól ... története. ... motor. A ... kiáll.).

MEZŐGAZD... nyad-vár.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Kő Pál Munkácsy-díjas szobrászművész

PESTI MŰSOR

1981 ÁPR 8

kiállítása

lő *Utcaseprője* már jól érzékelteti, hogy mi minden foglalkoztatja a szobrászművészt. Alkotásai, egyéni hangúak, merész megoldásúak, néha komikusak, néha megdöbbentően kihívó naturalizmusukkal, kegyetlenek vagy megrendítőek, de játékosan magasztosak, megejtően felemelőek is. *Rózsa Gyula* kritikus így ír lenyűgözően karakterisztikus szobrairól: *„Kő Pál nemcsak professzionista szinten tudja a szobrászat mesterségét, nemcsak tökéletesen birtokában van a népi — folklorisztikus szemléletnek..., hanem rendkívüli tehetsége van ahhoz is, hogy ezt a népballadában, népmesében, anekdotában és tárgyi néprajzban egyaránt megbúvó szemléletet szintetizálja, s olyan adekvát... formában fejezze ki, amely a katartikus nagyművészet szférájába emeli a népi témát..."*

A fiatal, Munkácsy-díjas szobrászművész mintegy húsz szobrát láthatjuk most a *Galéria műhelysorozatának* tárlatán. Régi művei mellett — *Kossuth, Szárnykészítő, Anyám* könyvei, *Delila* — alkotásait, például a *Népdalgyűjtőt*, amely Bartók-gipszváltozatát, legújabb készített köszobrainak állít emléket, továbbá a *Verseny*, a *Zsákbafutó* és az *Énekesnő* című plasztikáját is megtekinthetjük. (Képünkön „Kinyermák" c. szobra.)

Csorba Mária

Színes campi
Import szőny
Import cordbársony
méteráruk 136.-Ft-tól
Camping cikkek gazdag választékával, udvarias kiszolgálással, szaktanácsadással várjuk vásárlóinkat.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Kő Pál, Munkácsy-díjas szobrászművész

SOMOGYI NÉPLAP

1981 JUL - 5

1021

Kossuth. Kő Pál szobra

, hogy különböző vonásaik
vilatkoznak, hogy hivatásuk,
adalmi mivoltuk már a for-
latukból kitetszik. Ezeket a
t, vonalakat, mozdulatokat,
égre, krétaalá fogni — íme,

vásárolta meg a Róma-he-

Kő Pál, munkácsy-díjas szobrászművész
Műhely sorozata

MŰHELY SOROZAT

Kő Pál szobrászművész kiállítása

a Magyar Nemzeti Galéria programja.
1981. május hó.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1981 4

TÁRSADALMI SZEMLE

Kő Pál, munkácsy díjas szobrászművész

lost

Kő Pál: Áchim András (Részlet)

Ára: 10,– Ft

Kő Pál, szobrászművész

Ma felavatták a Magyar Kápolnát Rómában, a szent Péter Bazilika altemplomában. – a 11 mtr. hosszú, 4.5 mtr széles dongaboltozatú kápolnát Varga Ymre, Amerigo Tót, Kiss Nagy András, Marton László, Kiss Sándor, Csíkszentmihályi Róbert és Kő Pál alkotásai díszítik, valamint Kiss Kovács Gyula.

Esti Magazin

1980. okt. 8. Kossuth 18.30 /V. Gné/.

Kő Pál, Munkácsy-díjas szobrászművész

A Tavaszi Fesztivál rendezvényeinek keretében a Csók Galériában és a Csontváry teremben rendeztek, kiállítást. A Csontváry teremben festményeket és szobrokat mutatnak be, – Kő Pál Hunyadi János kőbe faragott mellszobrát, – a vitrinekben, ahol az érmék láthatók Pátzay Pál két érmét, melyek közül az egyik Bartók Bélát ábrázolja, – tekinthetünk meg.
|említve|.

Esti Magazin

1981. III. 20. Kossuth, 18.30 |Kiné|.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Kő Pál, munkácsy-díjas szobrászművész

KÉPES ÚJSÁG

1981 JUL 11

1021

KŐ PÁL

Népdalgyűjtő (Bartók)

Mintha Bartók maga is madár volna, száll, száll szárnycsapásokkal suhanva odafenn, ahol dallamokban múlik el az idő s tágul a tér végtelen valóvá.

De ez a Bartók — a hevesi, a csak hatvan év múlva százesztendős Kő Pálnak ez az idei, ez a centenáriumot valóban ünneplő szobra —, ez nem repül még. Vagy már. Röppenni kezdő. Tán érkező. Vagy a mindkettőben ketté váló és ugyanúgy eggyé teljesülő: Bartók maga.

Széttárt szárnyú, aztán magas, feszülő, csupa-ideg lábon álló gólya vette hátára Bartókot. Vagy maga Bartók engedte-nemzette két hosszú, és csupa-ideg-szál lába közé a gólyát, mely a születés jelképe. De most talán a születve elmúlásé is egyúttal.

Szép szobor. Szép álom. A Kő Pál-béli álomszép világ. Arra várva, hogy befogadjon.

S. GY. F.

(Fotó: Dolezsál László)

A m

termelőerő

Történt, hogy egy fiatal technikus a katonaideje alatt sűrűn eltöprengett az életéről, s rádöbbent: pályaválasztása tévedés volt. Leszerelés után bement a munkahelye személyzeti osztályára, hogy ő ugyan célgépszerkesztő, de szeretne továbbtanulni — népművelőnek. Akkor már létezett egy városi pártbizottsági határozat, amely előírta, hogy a nagyobb vállalatoknál közművelődési bizottságokat kell létrehozni, élükön szakképzett népművelőkkel. A fiatalember személyes vágyai és a vállalat káderképzési elgondolásai szerencsésen találkoztak. Amikor azután 1977. március 1-én megalakult a vállalati közművelődési bizottság, Kármán Istvánt, az egykori technikust állították az élére.

— Személyes karrierje példázatnak is felfogható? — kérdezem a 29 éves népművelőt.

zülük 600 betanított, illetve segédmunkás. Ezek a létszámarányok meg is felelnek a termelés követelményeinek. Hogy mégis tervezünk szakmásító tanfolyamokat, vagyis saját magunk képezünk szakmunkásokat, azt a minőségi munka indokolja. A nyomtatott áramköri üzemünkben szakmásító tanfolyamot szerveztünk, s hatása szinte meglepően érzékelhető a selejt csökkenésében.

Itt a közművelődés és a termelés közti összefüggés közvetlen, kézenfekvő. De számtalan művelődési forma létezik, amely csak sok áttételen keresztül fejti ki áldásos hatását.

— Éppen ez nehezíti olykor a mi munkánkat... — mondja Kármán István. — A gazdasági vezetők elsődleges szempontja: a termelési feladatok megoldása. Nem volt könnyű valamennyiükkel megértetni, hogy az eredmé-

1021

Smégis, ha mégoly egyetértéssel és méltánylással olvasom is ezt a tömör összefoglalást Kondor művészetéről, még mindig keveslem. Pontosabban fogalmazva: nem azt érzem kevésnek, ami itt elmondatott, hanem azt sürgetném, amit még el kell mondani Kondorról — és főleg Kondor ürügyén és segítségével a világról. Arról, amit hozzátett a mi világunkhoz — mert amíg erről nem beszélünk eleget, ez a hozzájárulás nem is realizálódhatik.

A kritika értelme a folytatás: a gondolat továbbfűzése, újraformálása, csomóinak kibontása. Németh Lajosnak a művészre összpontosított elemzése summáját, az alkotó és ítélkező Kondor képletét érzem továbbfejthetőnek. Az ítélkező, a morális alkat teljességében és részletezetten bomlik ki az ő portréjából is — az alkotóhoz lenne hozzátennivaló. Nem a mesterségbeli részhez, az — az adott lehetőségeken belül — teljes. Hanem az alkotónak a társadalmi aspektusához. Ehhez persze az igazán kimondandót nem egy embertől kell várni, hanem a közönség — időben remélhetőleg százezres nagyságrendű — gesztusainak, társadalmi elfogadást, megértést, „visszajelzést" képviselő tömegeitől. Azoktól is, akik ma még „furcsállják" az emlékszobát Miskolcon. De a kritika szerepe — gondolatfejtő értelmének társadalmi realizálása — épp az lenne, hogy segítsen megfogalmazni olyan mozzanatokat, amelyek ezt a társadalmi fogadtatást egyengetik.

Kondor Béla
(MTI-fotó — Sziklás Mária felvétele)

Megfogalmazni és hangsúlyozni azt, hogy Kondor ítélkezése ugyan alapvető magatartás — s mint ilyen, számunkra is erkölcsi érték —, de alkotásban, tettben valósággá vált magatartás. S ha pusztán a tetté válás hitelesítené társadalmi jellegűvé ezt az erkölcsi tartást, még a polgári humanista művészek gesztusának és magatartásának szintjén maradna. (Németh árnyalt fogalmazással, de félreérthetetlenül jelzi, hogy épp emiatt az alkati különbség miatt kellett Kondornak kitörnie a Gresham-kör bűvköréből.) Az alkotásban, vagyis teljes értékű művészeti tettben realizálódó morális érték Kondornál abban lesz minőségileg magasabbrendűvé — mondjuk ki: szocialistává! —, hogy nem semleges témákban (tájképekben, csendéletekben — sose festett ilyen neutrális esztétikumot), hanem figurális víziókban, mindig emberközpontú drámákban fejezte ki magát. És — egyáltalán nem mellékes — *hogyan* fejezte ki ezt: a drámákat a formai megfogalmazás *humorával* tolmácsolta. A humor terminust Arany költészete értelmében kell itt venni: a fájdalmat színező derű, az ítélkezés szigorát föloldó irónia együttesében. Németh idézi Kondor vallomását: „A művészet a kontrapunkt alkalmazásának tudománya..." Ez a kontrapunkt legfontosabb vetületében a tragikus szituációkat ellenpontozó — olykor mellékesnek látszó — művészi fogás. A Németh Lajos által idézett formában a képcím (s a kép is az ő tolmácsolásában), „Savonarola, a nők bálványa", csupán frivol — a képen azonban ez olvasható: „Savonarola *úr*, a nők bálványa", ez irónia! A nyelvi érzékenységét verseiben is meghökkentő erővel tanúsító művésznek ezt a képföliratát nem szabad megcsonkítani. (Ezért kell helyesbítenem a nekem oly sokat jelentő kép címét is — maga a művész így mondotta, s az én verbális érzékenységem pontosan őrzi: „Fiatal *a* menyasszony" — így dráma, pontosabban tragikomédia; ahogy az albumban szerepel, „Fiatal menyasszony", csupán deskriptív, neutrális képcímmé hígul.)

Ez a kontrapunkt, ez a humor vonul végig Kondor minden jelentős művén, a formai megoldások tekintetében minden képén, rajzán s festményén egyaránt. Ez adja a jelentését a torzításoknak, a különös tárgykapcsolásoknak, a szürreális hatású stiláris és figurális társításoknak, a fekete macskának, a törpe manónak, a szentségtörő módon profanizált biblikus vagy hagiografikus témáknak, a rútat s a gyönyörűt egymásra montírozó meghökkentő alakoknak. A tragédiát, a kor csúfságait vagy épp szörnyűségeit a humánum erejével legyőzhetővé fricskázottnak látja s láttatja a művész: ez teszi magasabbrendűvé, nem betű szerint, nem deklaratív módon, de annál szilárdabban szocialistává életművét.

Ezt hozzátenni a művészportréhoz kötelesség — de ez sem elég. A kritika kritikájának azonban ennyi a lehetősége. Kötelessége még másnak is van: múzeumoknak, kiállításrendezőknek, kiadóknak. Ezt a számunkra oly értékes életművet még sokat kell látni, láttatni s tolmácsolni — tárlaton, albumban, filmen —, hogy a miénk, társadalmunké legyen, hogy birtokunkba kerüljön, hogy eszméi s példája — erkölcsi magatartása és szocialista humanizmusa — közkinccsé, eleven erővé válva, a társadalom hajszálereibe szívódva éljen tovább. *(Corvina)*

MIKLÓS PÁL

Történelmi emlékhely Mohácson

A mohácsi történelmi emlékhely létesítésének gondolata tulajdonképpen másfél évtizeddel korábbra nyúlik vissza. 1959-ben egy megszállott hivatásérzetű régész, *Papp László* ásatásokat kezdett a csata körzetében, Nagynyárád község határában, s áldozatos kutatómunkája az addig ismeretlen tömegsírok feltárásához vezetett. Akkor, a felfokozott érdeklődés közepette természetszerűleg merült fel a hősi halottakról való megemlékezés igénye. Ezt azonban csak most, a 450. évforduló alkalmából követte a megvalósítás, amikor is az emlékhelyet előkészítő földmunkák során további tömegsírok kerültek felszínre.

Az emlékhely a visszahantolt sírokat fogja körül, s *Vadász György* építész elképzelései szerint voltaképpen meg akar maradni annak, ami, temetőnek. Nem könnyű azonban meghatározni, milyen is legyen egy ilyen művileg létrehozott sírkert. A tervező mindenesetre józan paraszti ésszel járt el, s a kialakítandó létesítményt mintaképeinek, a szép temetőknek analógiájára képzelte el, felruházta a megfelelő kellékekkel, feldúsította az építészeti reprezentáció és a parkrendezés bevált fogásaival. Így nem hiányzik az együttesből a monumentális arányú, mívesen kidolgozott kapu (*Pölöskei József* ötvösművész munkája), amely nyilván már méreteivel is képviselni kívánta a megörökített esemény jelentőségét. Helyet kapott benne egy emlékpavilon, modernül puritán falakkal, szökőkúttal — *Illés Gyula* szobrászművésznek a Mohács után három részre szakadt Magyarországot idéző kőrózsájával. Nem maradtak el a temetői hangulat hagyományos kulisszái, a zöld növényzet, a virágok és fák sem, amelyek zömükben még csemeteként várják kiterebélyesedésüket. Az egész koncepciót pedig régi falusi temetőkből Mohácsra álmodott kopjafaerdő koronázza, négy kiszemelt szobrász: *Kő Pál, Király József, Kiss Sándor* és *ifj. Szabó István* művei.

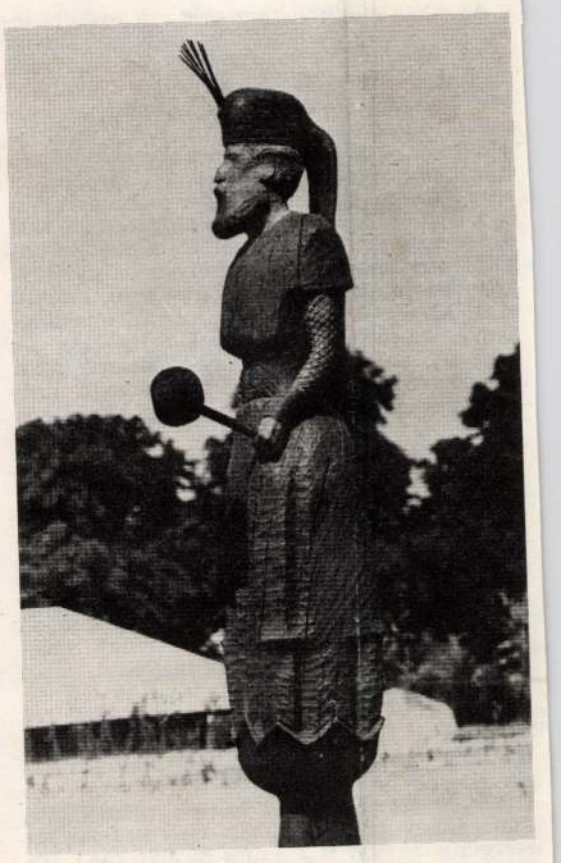

Kő Pál szobra az emlékhelyen

Ez tehát a forgatókönyv, az emlékhely szerkezeti váza, amely most már megvalósultan várja a látogató-ítélkezőket, s velük együtt az elkerülhetetlen kérdést, hogyan találnak az itt felsorolt, önmagukban szép és hatásos elemek egymásra.

Az első benyomás nem túl szerencsés. Lelépünk a gesztenyefás bekötő útról és szembetaláljuk magunkat az óriási, kerítésben nem folytatódó kapuzattal, ami furán, szinte funkciótlanul lebeg a térben, s akárcsak egy csecsemőfej, túlméretezett a szerény testhez képest. Annál inkább, mert tömege, aránytalansága sem a növendék fácskákban, sem a földbe süllyesztett emlékpavilonban nem talál kellő ellensúlyra; a teraszosan lesüllyedő térségben még kevésbé. Maga a kapu egyébként érdekesen elgondolt, szépen kivitelezett ötvösmű, ezernyi fémpálcikából összecsavarozott rácsozatával és kőkeretével egyetemben. Javára írható még az is, hogy stílusa harmonizál az emlékpavilonéval, ugyanaz a puritán, némiképp talán szikár felfogás jellemzi. Már nem találjuk meg ezt a harmóniát, ha az építészetileg oly hangsúlyosan megformált bevezető részt az emlékhely magvát képező kopjafás területtel vetjük össze. Nehéz ugyanis felfedezni bármi összefüggést az építészeti keret és a zömükben népies stílben faragott sírjelek, az egész együttes franciaparkszerű koncentrikus szabályozottsága és az utóbbiak kötetlen elrendezése közt.

Egyéb problémákat is felvet a kopjafák, illetve a mintájukra stilizált faragványok jelenléte. Mindenekelőtt azt az időrendbelinek látszó aggályt, hogy ennek a *megörökített eseménynél* századokkal későbbi, a *megörökítő kornál* pedig a századokkal korábbi jelrendszernek van-e itt jogosultsága. Felmerülhet ez a kérdés akkor is, ha tudjuk, hogy eleve igenlő vagy elutasító választ rá nem adhatunk, mert csak a művészi elképzelés és megvalósítás konkrét mérlegelésével dönthető el. Éppígy nem érdektelen rákérdezni a funkcionális, elrendezésbeli indokoltságra sem. Nem derül ki ugyanis, mi a szerepe a több tucatnyi, úgy tűnik, különösebb koncepció nélkül elhelyezett sírjelnek akkor, amikor az emlékhely tulajdonképpen öt világosan meghatározott tömegsír köré települ.

Az eddig említettekhez még egy további tehertétel járul, az, hogy a négy eléggé esetlegesen kiválasztott szobrász produkciója nem illeszkedik egymáshoz. Különböznek kvalitásban, felfogásban és faragási technikában egyaránt. Találkozni talán csak egy dologban találkoznak, ami semmiképpen sem írható javukra, hogy tudniillik alkotásaik nagyobbrészt nem kapcsolódnak túl mélyen a megörökített eseményhez. Külön-külön szemügyre véve Kiss Sándornak a népi fafaragás túl közvetlen bűvöletében készített, a székelykapus formájú csatatéri harang körül csoportosuló műveit, vagy Király József sárgára pácolt, elvontabban, jelszerűbben felfogott konstrukcióit — hogy ifj. Szabó István szimbólumainak földhöz ragadt direktségéről, faragásának brutális elnagyoltságáról már ne is beszéljünk — a fenti negatív benyomás nem változik.

Egyvalaki szerencsére mégis akad, akire ez nem áll, egyvalami mégis van, amiért érdemes lemenni Mohácsra, megnézni az emlékhelyet, Kő Pál szobraiért. Bár nem csinál semmi ördöngöset, pusztán csak beleéli magát az évszázadokkal ezelőtt történtekbe. Ennél pedig mi sem könnyebb, hiszen rendelkezésre állnak az utóbbi időben magasra csapó történészviták dokumentumai éppúgy, mint irodalmi múltunk klasszikus művekké, híres szentenciákká párolódott alkotásai. A művész pedig magától értetődően indul ki belőlük, és természetes gesztussal dúsítja faragványait egy Berzsenyitől József Attiláig ívelő idézetsorral.

Mindez azonban csak kezdet, nekiindulás, mint ahogy prológus, már csak a felállítás sorrendje szerint is a Lajos királyt vagy Tomori érseket „ábrázoló" alak. Figurális-reális könnyed bemelegítés a mélyebb síkok felé való forduláshoz, ahol a régi fegyverek, számszeríjak, pajzsok, hangszerek tárgyi konkrétságukban még tetten érhető formái érdekesen lendülnek túl önmagukon, s telnek meg szavakba kevéssé önthető érzeteivel-képzeteivel annak az egykori világnak, amelynek emlékjeleiként állnak.

Hogy ez az átlendülés, ez a jelentéstranszformáció egyáltalán megtörténhet, abban nemcsak a motívumanyag, hanem a művészi átírás is szerepet játszik. Ez néhol kisebb, máshol nagyobb átformálást tesz lehetővé, illetve elkerülhetetlenné. A számszeríjaknál például nem sok átalakításra van szükség, a népiesen díszített kitárt karú, keresztet idéző forma önmagában is megteszi hatását, akárcsak a földbe szúrt buzogányfejek. Más a helyzet a tárcsapajzsot hordó alakok esetében, ahol az ember- és hangszerforma találó egymásravetítődése készíti elő e típus legköltőibb megfogalmazását, a szélhárfának keresztelt regősfigurát.

A valóságelemek mesés, szürreális átalakítása, a részletek a megformálás gazdagságában találja meg támasztékát. A lovak sörényének szeretetteljes kalligráfiájából kirajzolódó emberfej, az egyéb ornamentális és figurális betétek a kép a képben elv alapján gazdagítják az ábrázolást, s közben természetszerűleg vezetnek ki a mindennapi tárgyszerűségből, egy másfajta, nyitottabb jelentéskörű, tágabb asszociációjú tárgyiasság kapuját tárva elénk. Az már a faragás érzékletességének, a faktúra erejének és tartózkodásának, az egész felfogás mesterkéletlen, akarnokság nélküli tisztaságának köszönhető, hogy ez a kapu valóban meg is nyílik.

Különös passiójárás vár ránk az emlékhelynek ebben a csücskében. Minden keresett vizuális jelnél egyértelműbben képviselik ezt az égnek nyerítő lófejek, amelyek buzogánykatonák és pajzs-huszárok közt terelik utunkat a számszeríj-golgota felé. A végpont pedig, ha ez az elrendezésben nem tudatosul is, egy rettenetes bálványfa. Turbános fej, csilingelő fémfüggőkkel villogó martaléc szemek, berakott üvegből győzelmi trófeák, levágott magyar fejek a kötélből font övben — alkotója Szulejmánnak nevezi.

Kő Pál szoborsorában végső soron nincs semmi anekdotikus szájbarágás vagy tetszés szerint kitölthető, elvont allegória. Mégis, illetve éppen ezért, megidéződik előttünk a vesztett csata atmoszférája és a győztesek által celebrált véres-borzalmas szertartás, amit a török források oly egybehangzóan írnak le. Ennél többet, odaillőbbet pedig művész aligha adhat.

NAGY ZOLTÁN

KRITIKA

IRODALOM

Szilágyi Domokos
(1938—1976)

A halál híre mintha csak fokozni akarná döbbent zavarunkat, most is, mint annyiszor — „lapzárta után" érkezett, s a kegyelet első gesztusait kapkodva tenni kényszerít. Pedig a veszteség fájdalmasan nagy; időbe telik, míg végiggondoljuk, mit jelentett Szilágyi Domokos a romániai magyar irodalomnak, a magyar lírának. Hiszen a szintézisre törekvők egyike volt. A jelen valóságának, az elmúlt időknek, az egyetemes művelődéstörténetnek ezernyi kis világát érlelte össze magában. Elemi természetességgel volt „népközi" költő, közíró, s volt formateremtő művész. „Alulírott, szolgálatos a tájon..."

A szolgálat most megszakadt. A művek szólanak értünk tovább.

Zelk Zoltán: Meszelt égbolt

Némely öregséghez közeledő költők verse olyan, mint az áttetsző-fehérre, simára csiszolt folyami kavics: az ember csak nézi, nézi, forgatja, és nem tud betelni csodáival. A forma véglegesnek tűnő megnyilvánulását csodáljuk benne? Avagy a mondanivalónak a talán reszketeg ujjak egyetlen intésére elővarázsolt modernségét? Úgy hiszem, mindkettőt, és mindkettőben az elmúlhatatlant. Ennek a varázslatnak titka pedig az a tragikus derű, amit bölcsességnek nevezünk.

Varázslat? Igen, az öregek varázslata, és ezt csak az tudja igazán, aki már egyszer odahajtotta fejét az emlékezés és az elmúlás közti huzatba, és akinek műve ebben a leghidegebbnek tudott légáramlatban szállni kezdett, méghozzá borzongatóan gyönyörű merészséggel, úgy, hogy közben minden szárnya-bordája kilátszik, mint Kondor Béla angyalainak, és ez több, különb minden fölösen fölaggatott jelzőnél, metaforánál, helyettük a lét alapvető élményéből transzformált valóságos álom kápráztatja szemünket.

Nincs más teendő tehát, csak követni az álom föl-le járó útjait a meszelt égbolton, megpróbálni ellesni Zelk Zoltántól az álmodás tudományát — ha sikerül —, vagy legalábbis a módszerét annak a félálomnak, amelyben a valóságos árnyak együtt mozognak a valóságos világ alakjaival-tárgyaival a mennyezet alatti szélben, elválaszthatatlanná téve őket egymástól, mint ahogy a valóságban is megkülönböztethetetlenek. Ez már a nagy költészet forrásvidéke, a nagy költészeté, amelynek egyetlen mítosza az emlékezés.

Mítosz és bölcsesség. Emlékezés és összegezés: a Meszelt égbolt fő csillagai. Nem hiszem, hogy Zelk Zoltán elalvások előtt megszámolta volna valaha kórházi égboltjának sarkait, de azt biztosan észrevette, hogy két átelleni szegletben másképp ingadoznak az árnyak, sugallatuk is más és más. A mítosz sarkában sugarasabbak, elnyúlóbbak, a gyerekkori éjszakák sejtelmekből táplálkozó riadalmaival terhesek, és mivel az emlékek szinte tárgyiasulnak a költő tekintetének fókuszában, odahelyeződnek tollára, papirosa elé, a legfontosabbat vetkőzik le, aminek segítségével biztonságos távolságból szemlélve még kivonhatnánk magunkat hatásuk alól: az időt.

Időtlenségük, illetve állandó jelen idejű természetük álomvoltukból ered, ez az álom nem ismer múltat, minden a *most történik*

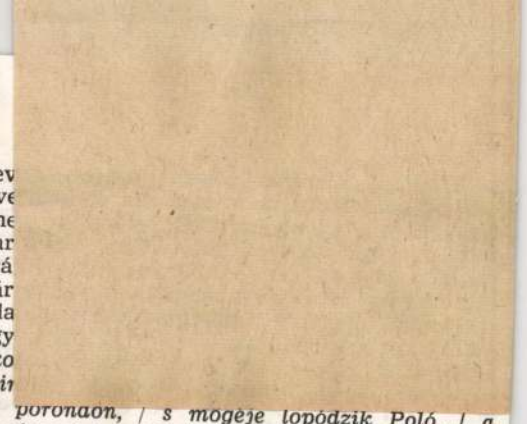

a poronaon, / s mögéje lopódzik Poló, / a nyájasságba öltözött / fehér arcú agresszió / s a merengő Charlie-t (mert mereng!) farba rúgja! / s mert az nem moccan, hát újra! és újra! / és tízszer! hússzor! ötvenedszer! / (ha bírná, akár százezerszer!) / ha lihegve, lankadva is / ha még szíve-fulladva is, / míg végül is / az íratlan törvény beteljesül / s az orv, a mindig hát-mögötti / a fűrészporban elterül — — —" — hát így, hogy még vereségünk is tréfára vehető.

A költő beteg, mégsem érezni a betegség levegőjét, a bölcsesség szegletéből nem az elmúlás szele fúj, inkább a mindent tudó öreg beszél ki onnan, kevés szóval, épp csak a lényeget közölve, és mindig van egy csepp könny a szemében, mintha éppen sírna vagy mintha csak szemének gyöngeségétől könnyezne, de ugyanakkor mosoly a szája szögletében és derű, biztatás az arcán.

Ríhattok madarak, fészket nem raktok rajtam,
már kopár hegyhez szegődtem sziklának

Ha ő mondja ezt, tudjuk, hogy így van, tudjuk, de nem vehetjük tudomásul, mert mint ahogy övé az elmúlás — mivel csöndes makacssággal kisajátította magának —, úgy övé az újjászületés is:

de egyszer majd, tudom,
elbámészkodom és legördülök
a tóba, s tóvá változom

mert övé, a költőé az egyetemes élet szeretete is, és azt hiszem, ez az, amiért ezt az egész halálhistóriát nem hihetjük el neki.

Van persze valami, ami az álomban-emlékezőkre nem, de a bölcsekre már zavarólag hat: ez az idő, pontosabban az egyre inkább fellépő időzavar:

Agyam minden fiókját
kirámolják a spicli percek,
aztán szájamon bekúszva
torkomból, nyelvemből kitépik
sarjadó szavaim.

Ez a szubjektum világa, az egyéniségé, aki a maga szűkre szabott idejének keretein belül nem érzi jól magát, és mivel a versen kívül nem ismer el más értelmes tevékenységet, tiltakozása az írás, mozgásnótlója, elemi élménye is:

Ne hagyják garázdálkodni tovább,
gondolják meg, milyen lesz a vidék,
ha golyóstollal befirkált rügyek
gyülekeznek a tavasz ereszén!

Gyógyítsák meg! a címe ennek a versnek, és egy pillanatra hinnünk kell a költészet ilyetén hatalmas erejében, mert egyre sűrűsödő belső időről érkezik felénk jelentés: *„Lehet, hogy igazad van, / hogy »oly rövid az élet«, / de mily beláthatatlan, / de mily bejárhatatlan / hosszú a délután."* Ebbe a „költészeti fekete lyuk"-ba nyelődik el a világ minden, költő által hasznosítható jelensége, és mivel Zelk abszolút értelemben vehető költő — vajon van-e olyan jelenség, amit ő nem tud verssé lélegezni?

Van egy nagyon nagy vers a kötetben, *Az ablak nyitva van* a címe. Erről külön illik szólni. Túlvilágról érkezett vagy evilágban sohasem élt fehér szakállú próféták élménybeszámolóihoz hasonlatos. Ezen az ablakon keresztül áramlik az a levegő, amiről az írásom elején mint az emlékezés és az elmúlás közötti huzatról beszéltem. Azt hiszem, nem tévedek, ha jelentőségében, súlyában a *Sirály* mellé állítom a verset, sajnos — ez feltételezés —, nem várhat rá akkora közönségsiker, mert nagyon az embermélyi mélységekből szól ki, ahová csak ritkán van hajlamunk leszállni. *„Az ablak évek óta nyitva van"*, de ki tekint föl arra az ablakra? És ki meri be-

Pál Kő

Papst Johannes Paul II. weihte ungarische Kapelle. Die 14 Meter lange, 4.5 Meter breite, tonnengewölbige Kapelle zieren Schöpfungen von Imre Varga, Amerigo Tot, András Kiss Nagy, László Marton, Sándor Kiss, Gyula Kiss Kovács, Róbert Csikszentmihályi, Pál Kő.

Daily News, 1980. okt. 9.

Kő Pál, kobrán

megemlítve

11

Zappe Lóránd: Utak a megértéshez

Nincszabadság, Bp. 1979 szept. 23.

Kő Pál, szobrán

□ FASZOBRÁSZAT 1979 címmel nyílik kiállítás augusztus 9-én délután 5 órakor a Csontváry teremben (V., Vörösmarty tér 1.). Megnyitót mond Kő Pál szobrászművész.

-: □ Faszobrászat 1979. 2

Esti Hírlap, Bp. 1979 aug. 7.

Kő Pál, szobrán

L. Szabó Iván

Harangozó M. A vásárhelyiek a Műcsarnokban 2.

Esti Hirlap, Bp. 1979. jún. 14.

Kő Pál

Részt vett a VI. kisplasztikai biennálén Pécsett.

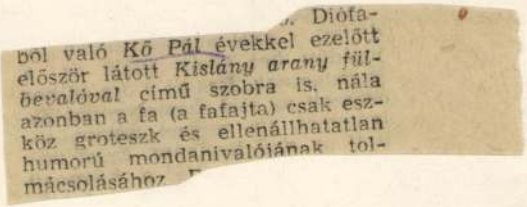
... Diófából való *Kő Pál* évekkel ezelőtt először látott *Kislány arany fülbevalóval* című szobra is, nála azonban a fa (a fafajta) csak eszköz groteszk és ellenállhatatlan humorú mondanivalójának tolmácsolásához ...

Magyar Hirlap 1979/192/6

Kenessei: Faszobor kiállitás

KŐ Pál

9.000

6.000

2.000

2.000

A SZEGÉNYEKET TÁMOGATÓ ALAPÍTVÁNY

meghívja Önt és családját
1990. december 5-én 14 órára
a Magyar Nemzeti Galéria III. emeletén rendezendő
kiállítására

A kiállítást megnyitja *MÉSZÖLY MIKLÓS*
(aki a 10 évvel ezelőtti kiállítást is megnyitotta)

A KIÁLLÍTÁS KÉPEIT
1990. december 8-án 11 órakor

AUKCIÓRA BOCSÁTJUK,
melynek bevétele a SZETA számlájára folyik be.

44.	Kő Pál:	Berzsenyi plakett, br. 24x18,5 cm
45.	"	Lány lóval plakett, br. 8x8,5 cm
46.	"	Asszony késsel lino, 13,8x16,6 cm
47.	"	Pásztorok keljünk fel lino, 12x16,6 cm

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1977 ÁPR 16

KISALFÖLD

Kő Pál, szobrászművész

1021

■ A Mohács melletti sátorhelyi mezőn, az 1526-os csata tömegsírjai fölött a közeli múltban emlékhely létesült. A hatalmas kapun és a kőmedencén túl a tömegsírok között fafaragványok emelkednek: kopjafák, haranglábak, szélhárfa és feszület formájú számszerijak. Fából mintázták meg Tomori, Lajos király és Szolimán alakját is, amelyek Kő Pál, Király József, ifj. Szabó István és Kiss Sándor alkotásai.

Csillámtestek
Acél csápjai
Tenyerembe helyeznek
Maradék erejük

A lemezteleníteit nap
Színehagyottan
Kihúzott hallókészülékkel
Sírhűvös
Kopott beton úton
Kátrányba fagyva
Üvegszemei mögött
Fekete és fehér

Minden egyforma
Minden egyformán
Éles kontúrok felé
Ahol a gyilkosok arca is
Az ítélet felé gurul

*

költő

Erdélyi Jánc

EMLÉKEZŐ

Siheder akácokhoz simuló,
tanya, kicsapódsz emlékeimen,
mint salétrom a ház falán.
Karéj mannám sosem fogy el,
orromban aludttej szaga
[fészkel,
ágyam mindig vetetten vár,
nem három, de minden
[kívánságom
teljesíti tündér keresztanyám.

szemközt

Nyugodt vagy
mint az erdő fái
véres vadászaton
azt mondod: tél lesz
kertekben háló
csillagokkal
közel vagy
közel-kék habos ingben
„nem volt nem lesz nincsen"
mondanád
de halkan mint a bánat
virágot bont a szád

- De a propagáláshoz, a reklámhoz még nem ért ez a város. A szobrait keresni kell. A helyben lakók tudják, hogy melyik hol van, de aki messziről jött, annak sokat kell kérdezősködnie. A város másik nevezetessége, országos nevezetességére a budapesti Kraitz Róbert Kollégium igazgatónője hivta fel a

1/1

1974. VII. 10. Petőfi 20.48/7.
Mohácsi Szobrok.

figyelmet. Nézzém meg a mohácsi emlékparkot. A várostól 6 km-re a Jugoszláv határ felé.Bizony keresni, kérdezősködni kellett. Az utról letérést egyetlen tábla jelezte, olyan, ami általában a muzeumokat jelezni szokta. Márt pedig ez az emlékpark nem azonos egy kisváros hagyományos helytörténeti muzeumával. Hoplaherde /fon/ Ismeretlen katona temető, képzőművészeti kiállitás, és maga a történelem. Az emlékparkban a rádiós pilóta, a gondnoknő és magam vagyunk. Egy lélek rajtunk kivül.Igy ők a riport alanyaink.
- Ezen a héten nagyon gyenge
- Véleménye szerint jó a.....az emlékparknak?
- Azt hiszem,hogy nem. Mert tényleg sehol nem lehetett hallani, vagy látni sem
- Hallott ilyen hasonló emlékparkról az országban?
- Nem.
- Mennyi a belépődij?
- Dijtalan.
- Mikortól vannak nyitva?
- Naponta 11-től. Most már 10-től.
- Este 6-ig, szombat, vasárnap
- Szombat vasárnap ugyanugy, hétfő az szünnap.
- Tehát reggeltől estig jöhetnek a látogatók,ingyen bejöhetnek, csodálatos látvány. El tudja-e mondani,hogy milyen alkalomból készült ez az emlékpark?
- Hát /belebeszél/
- Nem szokott itt kint lenni hivatalos vezető, aki vezeti körbe az embereket
- Nem. az nem.Az idegenforgalmi hivatalnál Mohácson be kell jelenteni,csak akkor kijön egy idegenvezető,és ha valaki külön kéri, akkor csak a magnó.
- Csak a magnó. Akkor hallgassuk meg most ezt a gépi tolmácsot, ill. gépi idegenvezetőt. Jó? Tessék megpróbálni, hátha most sikerül.
- ...a terület 46, mintegy 25-30 ezer főnyi lehetett. A török sereg létszámát történelemkutatóink 150 ezerre becsülik. A koradélutáni órákban bekövetkezett az a helyzet,,,.... stb.
- Történelmi lecke
- Igen. Hát az idegenvezető az egész más,
- Szebben mondja, jobban mondja
- És ugy tudja, amilyen kornak adja elő. Mert volt már olyan, hogy IV.-es osztálynak, akkor teljesen más, mint mondjuk egy középiskolásnak.És ezt tényleg csak egyszerüen,mint a történelem könyvben.
- Van-e az emlékparkról a szövegben?
- Igen,
- A masina megint elromlott, ugy hogy nem tudom meghallgatni, hogy mit mond az emlékparkról. Nem tudná emlékezetből legalább néhány mondatát idézni? Ha van benne egyátalán ilyen,hogy érdekes? Mikor nyilt meg?
- 1976.augusztus 29-én, a csata 450 éves évfordulójára, az

Országos Természetvédelmi Hivatal kezelésében van a park, Védetté nyilvánitották. Öt tömegsir van, kb. 1000-1500 halott csontvázzal. Az első kutatások 1960-ban voltak, Papp László Janus Pannónius Muzeum igazgatója vezetésével, később pedig mikor már az emlékparkot épitették és a földmunkálatos során még hármat találtak,ezt Marek Borbála régész vezetésével tárták fel, a tömegsirokat visszafedték,és kopjafák, 4 művész alkotása Kő Pál,Király József, ifj.Szabó István és Kiss Sándoré.
- Milyen jól megy,nem is kell a magnó.Látok levelezőlapokat, szerencsére,ezt legalább lehet venni,látok két füzetet is,az egyik Brodarics históriája a Mohácsi vészről, Forditotta,és jegyzetekkel ellátta Dr. Szentpéteri Imre, és egy másikat,amelyik egész Mohácsról szól. Mint hogy nincs itt más látogató, egy lélek se,igy kénytelen leszel te riport alanyom lenni,mert még ugy sem voltál sokszor gondolom, sokfelé jártál az országban már, nincs olyan falu,vagy város,ahol ne lettél volna. Mit szólsz ehhez az emlékparkhoz? Láttál-e ilyet valahol?
- Hát ehhez foghatót még se formára, se érdekességre, semmiféle téren ilyet nem lehet találni az országban még egyet. A területe is óriási nagy, és nagyon sok szép érdekes dolgot lehet látni.
- Örülsz, hogy elhoztalak ide
- Hát nagyon, Mohácson voltam, de ide még senkivel nem jöttünk el. És most csodálkozom,hogy mennyire szépen meg van csinálva
- Többi riporter kollegámat is el kell ide hozni.
- Ezután ha jövünk, akkor azon leszek, hogy ha nem látta, akkor mindenképpen jöjjünk ide.
- Azon időben,mikor Szolimán 1526-ban Magyarországot igen nagy sereggel támadta meg, Lajos uralkodott, ezen a néven a II. stb. /felolvasás/
- Az egykori krónikást, Brodorics Istvánt idéztem. ~~Mohács/körül~~ Néhány sora is mennyire hitelesebb, és mának szóló, mint az idézett magnó szöveg. Az egyiptomi piramisoknál láttam, milyen üzelet a hatásos világitás, a kiváló angol szinész hangja, a zene a mult felidézésénél. Tudom, hogy az ingyen belépőjegy mellett szemérmetlen dolog üzletet emlegetni.De a közönség a mult idézés hiteles és izléses romantikájáért szivesen fizet. A bevételből pedig talán telne a park további fejlesztésére.
- Jó erre a dologra gondolni, köszönjük a figyelmeztetést,a jelzést,rendszeres idegenvezetőt ~~Mohácson~~ nem foglalkoztatunk, de viszont ha csoport érkezik,és jelzi,hogy megkivánja látogatni, akkor az Idegenforgami Hivatalon keresztül tudunk idegenvezetőt biztositani, aki nem csak az emlékfeliratot
- történelmi leckét mondja föl,mert
- Hanem lehetőséget ad arra is, hogy a város történetével, a csata kutatással kapcsolatos információkat is közöljön.
- Hogy a várost már is a magáénak tudja, szereti az emlékparkot, azt onnét tudjuk, hogy sok embertől kellett megkérdeznünk, merre-felé menjünk. És mindenki megtudta mutatni az irányt.

- Mohács minden lakója nagyon szereti az emlékhelyet,meg-
győződésem, hogy mindenki büszkén mutogatta. Ha vendég jön
a városban, feltétlenül elvisszük, és mindenkinek a figyel-
mébe ajánljuk,annál is inkább jól esik ez a büszkeség, mert
ezt megelőzően sajnos nagyon szegények voltunk,a csata em-
lékekben. Mindössze a Csele patak partján lévő II.Lajos szo-
bor,és a 4oo éves évforduló alkalmával emelt csatatéri em-
lék templom.

- Kedves hallgatóink! Tomka Judit riportját hallották.

egykori rezidenciája ma valóban Nyugat-Dunántúl egyik művelődési központja. 1976 óta a hely-

SAJTOFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1978 JAN 28
KÉPES ÚJSÁG

Kő Pál, szobrász-művész

1021

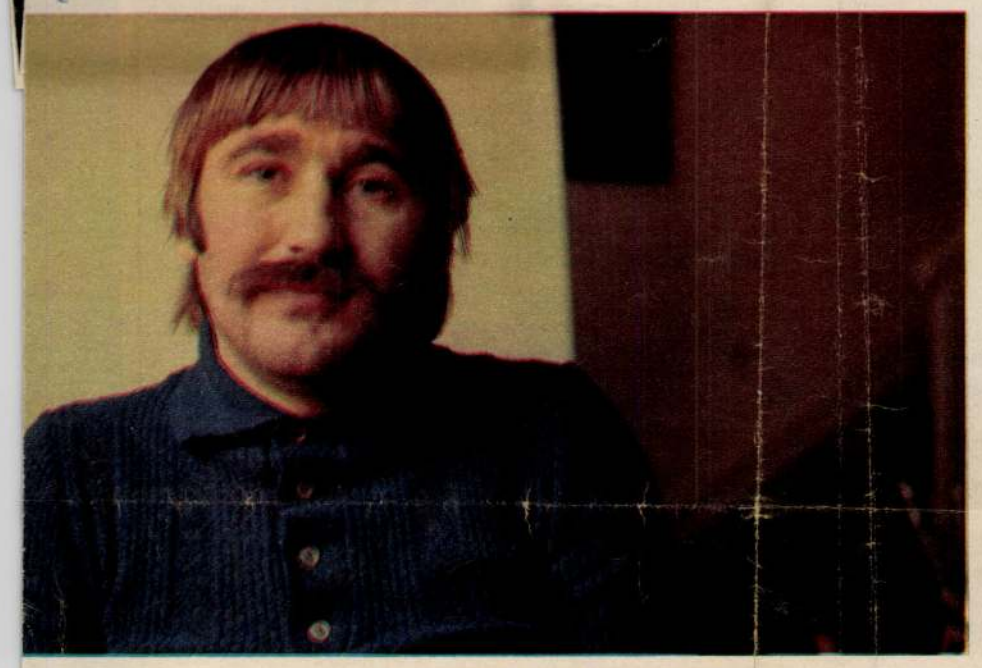

„Ha így van, akkor rendben van"

Téli estén Kő Pál műtermében

Kő Pál most egy hatalmas emlékművön dolgozik.

Illetve, nem most, nem ebben a pillanatban, amikor pesti műtermében beszélgetünk: a VI. kerületben, fent egy bérház legfelső emeletén, szinte annál is magasabban, már-már a padláson, a háztető alatt.

Csak felfelé haladván a lépcsőkön, érzi az ember, hogy ilyen magasan jár. Hiszen, amikor kinyílik a lakás s egyúttal a műterem ajtaja, csak elfelejteni lehet ezt a furcsa, idegen magasságot. A műterem felettébb lakájos, szinte meghitt, családias.

Két kisgyerek szaladgál benne, keresztül-kasul a tágas térben, csintalankodván, amíg a fiatal papájuk el nem hessegeti őket, a másik szobába. Ám ezután is mit se veszít családias, meghitt hangulatából ez a műterem. A soksok szobor, amely a művész lelkéből költözött ide, mint gyermekei, mindannyian élnek, már-már lélegeznek körülöttünk, a csendes téli estében.

Annyira családias a hangulat, hogy „Kossuth" – a művész híres szobra – az állótükör szegélyére telepedett, ott álldogál, talán nézelődik is, szótlanul, mintha arra várna, hogy mielőbb ő is részt vegyen a beszélgetésben.

Igazából azonban még mi se kezdtük el a beszélgetést, csak készülődünk hozzá.

– Sopronnak készítek hatalmas mártíremlékművet – mondta Kő Pál az imént. – Ezen dolgozom. Nézzed csak!

Azóta is, titokban, keresem ezt az emlékművet a műteremben. Ide-oda tekintgetek, noha tudom: bármennyire nagy is ez a műterem, azért akkora mégse, hogy egy hatalmas mártíremlékmű, csak úgy elférjen benne.

– Csak így! – mondja Kő Pál végül. – Hát, ennyi látható belőle – mutat a sarokba. – Ez a makett.

Istenemre mondom, az imént már jó néhányszor ráesett a tekintetem, csak hát, erről a kedves, hamvas kis virágsémáról nem gondoltam volna, hogy ez az a bizonyos, készülő hatalmas mártíremlékmű.

Úgy látszik, elfelejtettem, hogy Kő Pálnál vagyok: annál a szobrászművésznél, aki arról híres, hogy sajátos, meghitt folklorisztikus szobrászatot teremtett magának és művészete minden csodálójának, valamennyiünknek.

Lám, nem is olyan egyszerű a dolog.

– Hanem – kérdem – hogyan lesznek ezekből a virágszirmokból és virálevelekből mártírok? Hogyan lettek a mártírokból kedves virágszirmok és kedves virálevelek?

Kő Pál elgondolkozik.

– Tulajdonképpen egyszerű! – mondja aztán. – Sopronban, amikor megmutatták a helyszínt, ahová az antifasiszta harc tíz soproni mártírjának emlékműve

„Kossuth" is a műteremben
(Fotó: Karff István)

A soproni mártíremlékmű makettje

eszébe. — Hámm, hámm! — ismételte kitartóan, közben az ide-oda vibráló papírfáklyáról visszahulló pernye sűrű, fekete hópelyhekként befedte arcát, haját.

Amikor a kerítéshez ért, tőle alig egyméternyi távolságra felfedezte a sündisznót: kétököl nagyságú, szúrós gomolyag, egyik fele a kerítés innenső, a másik fele a túlsó oldalon, beszorulva, a legalsó léc és egy fél tégla közé. Sipos Ede óvatosan előrenyújtotta a lábát, s a tégladarabot kifordította a helyéből. A sündisznó eltűnt.

Sipos Ede kénytelen volt megállapítani, hogy a vadászat ezzel befejeződött, és nem tudta, hogy a kezében égő újságpapírral mit tegyen. Állt a kert végében, s magasra tartva a vibráló lánggal égő alkalmi fáklyát, elégedettnek érezte magát. Valahogy olyan megrendítő volt ez az éjszakai eseménysorozat. Méltónak érezte a befejezést is. Minden oly biztonságos volt és talán megható is egy kicsit, hogy mielőtt eloltaná a már alig-alig pislákoló papírtömeget, hosszan, erősen meglóbálja a feje felett, hogy előtűnjenek éjszakai búvóhelyükről a szomszéd kert sötétségében rejtőző gyümölcsfái is. Aztán Sipos Ede erélyes léptekkel megindult a ház felé.

Róza asszony mindvégig feszült figyelemmel ült az ágyban, s amikor meghallotta Sipos Ede visszatérő lépteit, kikiáltott:

— Megölted őket, Edus?

— Meg, izé, meg... — kiáltott vissza Sipos Ede.

Aztán arra is rájött, hogy még félelmetesebb lesz az egész, ha időnként beleszúr a levegőbe, s a képzeletében magasra ágaskodó sündisznók agyondöfködését összeszűkített szemhéjjal és diszkréten kinyújtott nyelvvel hajtja végre.

— Mit csinálsz, Edus? — jelentkezett imigyen a külvilág, s a torreádor hirtelen visszavedlet Sipos Edévé, vagy még pontosabban siposedévé.

Valami hiányzott még ebből az éjszakából, talán a győzelemnek egy kézzelfoghatóbb jele, valamelyes elismerés, egy csipetnyi dicsőség, végül is az ember nem tapsolhatja meg önmaga nagyságát, különösen nem, ha még a közönségtől is megfosztotta őt a sors.

Sipos Edének tehát meg kellett találnia a megoldást, s ebből a célból újra mozgásba lendült: a varrógép fiókjából előkotort egy gombostűt, s behunyt szemmel bal kezének mutatóujjába szúrta. A szisszenés nem hallatszott be a hálószobába, a vér viszont kibuggyant ujjhegyéből, s ezt Sipos Ede ügyesen rákente a konyhakés élére. Amikor többszöri nyomkodás után jól láthatóan piroslott a csillogó acélpenge, Sipos Ede marokra fogta győzelmének e beszédes kellékét, s mint egy vérgőzzel telített transzban menetelő, diadalmas hadvezér, bevonult a közös hálószobába.

Amikor Róza asszony meglátta a véres kést, mintha dele-

(Fotó: Moldován Domokos)

WEÖRES SÁNDOR:

A fűzvessző-kisasszony

Jártam a patak hajlatán
és szóltam egy fűzbokornak:
Ezentúl legyél leány.

— Virágnyitó évszak ege fordul,
én a hegytövi patak-oldalon
az iszaptól tiszta derekammal
nyújtózkodom, hajladozom.

Az égen fekete táltos nyargal,
patái alól éjszaka fürtökben szakad a tűz,
és fut a fehér orrszarvú a hegyről
és rámnéz: Ki ez a szűz?

Lombjaimat lehajtom,
titkomat temeti arcom,
hiába érint a szellő
s a tavaszi csillagok ezre,
bőröm alatt parázs éget,

1980. OKTÓBER

ÁRA: 20 FORINT

Kő Pál

PÁVA /Magyar messiás/

A boritón.
MŰVÉSZET, 1980. október -

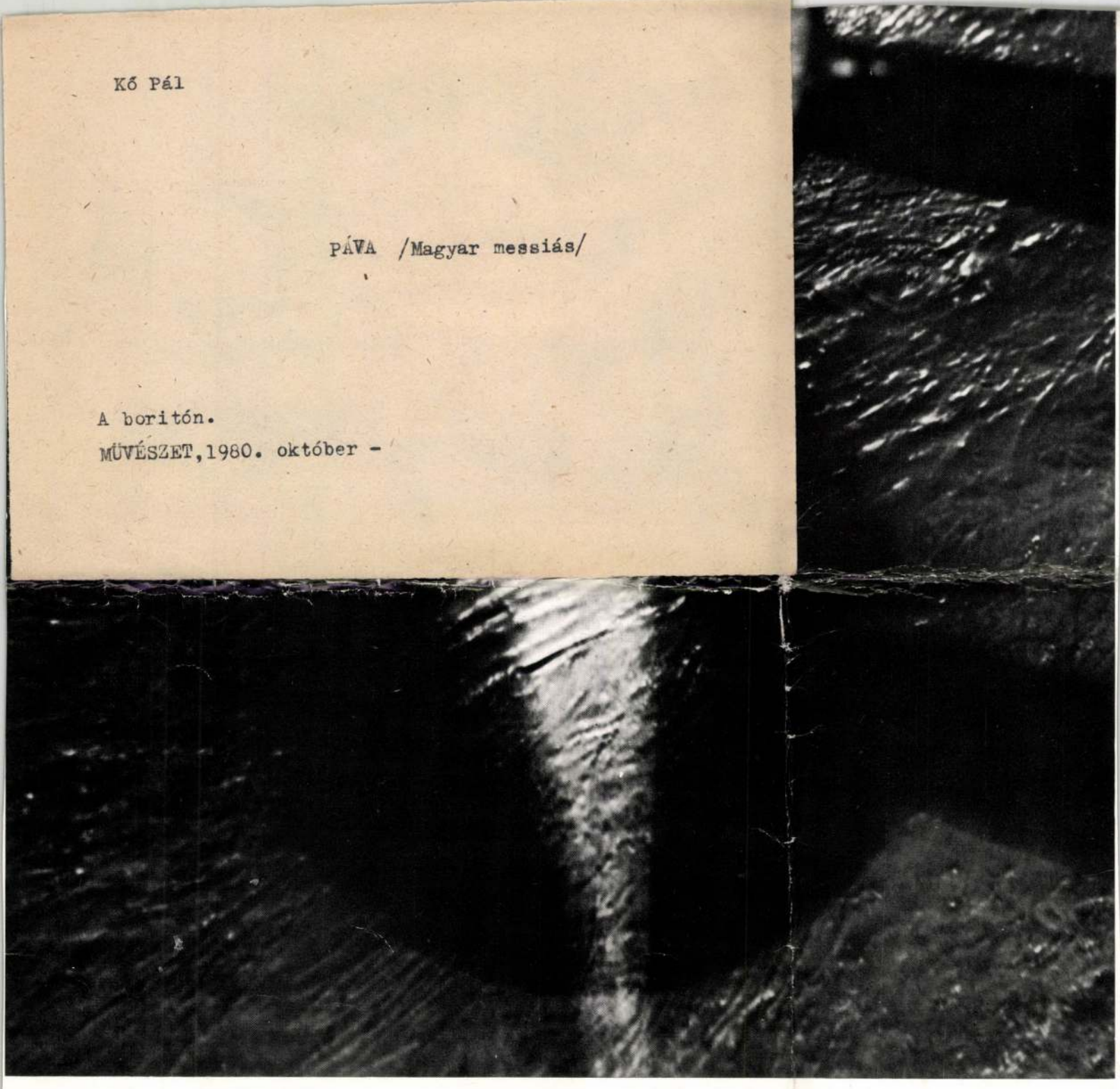

LÁTJÁTOK FELEIM·TI·BŰ
VIGADÓK·HARCOSAK·LEV
EGY TRÉFÁS KÉZ FÖL ÍRTA
EMBER-PAJTÁSOK·ERRE
SAK
ERTEK
AZ ÉGRE
YERTEK
ADY

Kő Pál

Miskolcon közös tárlaton vett részt

Napjaink 1977-1-2
Molnár Zsolt:Studió tárlatok

Kő Pál

És Péterfi Gizella alkotásaiból nyilt tárlat a kiskunmajsai Ifju Gárda Müvelődési Központban.

Magyar Hirlap 1978 -185-9

Kő Pál

„Gyurufu" (1971.) Dt. ofa. 110 cm
108. lép.

Kritikák és képek Corvina Bp. 1976.

Kő Pál

„Utcaseprő" 1972 Fa 105 cm
Köztisztasági Hivatal tul.
109. lép

Kritikák és képek Corvina Bp.1976.

Kő Pál szobrászművész

A múlt héttől a nagy könyvtár előtt áll vévadójának, Móricz Zsigmondnak bronzszobra, – a művész alkotása. (említve)

Táth Sándor: A művész és a társadalom.
Keletmagyarország, 1947. szept. 18.

Kő Pál

A Művészet c. folyóirat kiállitást rendezett "az elmult évfolyamban közült művészek munkáiból" a siófoki városi-járási Művelődési Központban. Vadas József:"Művészet a Művészetben" címmel felsorolja a művészek nevét és ismerteti alkotásaikat: Borsos Miklós, Czóbel Béla, Deim Pál, Gádor István, Gecser Lujza, Gyurcsek Ferenc, Kátai Mihály, Kiss Nagy András, Kő Pál, Makrász Agamemnon, Molnár Gabriella, Pálfy Gusztáv, Raszler Károly, Somogyi Győző, Somogyi József, Vigh Tamás.
Fenti cimü Vadas-kritikát lásd: Vigh Tamás nevénél!

Élet és Irodalom, Bp. 1976. juli. 24.
XX. évf. 30. sz. 12. lap.

Kő Pál

"Változatok a változatlanságra" cimmel Vadas József ir a "Szobrászat 77" c. Mücsarnokban rendezett Magyar szobrászati kiállitásról. Az alcimekkel ellátott, fejezetekre osztott kritika felsorolja a különböző müvészeti stilust képviselő alkotókat:
"Naturalizmus" c. alatt:
Beck O. Fülöp, Borbás Tibor, Ferenczy Béni, Marton László, Melocco Miklós, Pátzay Pál, Schaár Erzsébet, ifj. Szabó István, Varga Imre.
"Racionalizmus" c. alatt:
Bohus Zoltán, Farkas Ádám, Grantner Jenő,

folytatás a 2./ sz. cédulán.

Élet és Irodalom, Bp. 1978. május 2o. XXII. évf. 2o. sz. 13. lap.

Kő Pál

/Kalló Viktor/, Paizs László, Segesdi György, /Tóth Valéria/, Veszprémi Imre.
"A többiek" c. alatt szerepelnek: Berczeller Rezső, Boda Gábor, Borsos Miklós, Csikszentmihályi Róbert, Fekete Tamás, Kéri Ádám, /Kiss K. István/, Kiss Nagy András, Kő Pál, Olcsai Kiss Zoltán, Samu Géza,/Somogyi József/, Szervátiusz Tibor, Vigh Tamás, Vilt Tibor.
"Lovak" c. alatt /Lovasszobrok/
Győrfi Sándor, Martsa István.
Folytatása az 1./ sz. cédulának.

A Vadas-féle kritikát lásd: Beck Ö. Fülöp nevénél.

Élet és Irodalom, Bp. 1978. május 2o. XXII. évf. 2o. sz. 13. lap.

Kő Pál, szobrászművész

Megnyílt a Hatvani Galériában az első portrékiállítás, melyen szerepel a művész műve.

Losonci Miklós: Arcok és sorsok.
Pest Megyei Hírlap, 1977. nov. 22.

Kő Pál, szobrász

L: Vigh Tamás

Harangozó M: Tátlat – mindenáron 2.

Esti Hírlap, Bp. 1978. máj. 8.

Kő Pál, szobrászművész

Megnyílt a magyar szobrászati kiállítás a Műcsarnokban, melyen a művésznő alkotásai is szerepel.

Harangszó Márta: Szobrok a Műcsarnokban.
Esti Hírlap, 1938. máj. 8.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NÉPMŰVELÉS

1977 10

Kő Pál
szobrászművész

1021

Felavatták Móricz Zsigmond szobrát Nyíregyházán. A Móricz Zsigmond Megyei Könyvtár előtti téren felállított szobor Kő Pál szobrászművész alkotása. (Fotó: Csutkai) (I. B.)

VÁLOGATÁS A TV MŰ

Ajánlott műsorok november

I. ISMERETTERJESZTŐ ÉS DOKUMENTUMFILMEK

Francia és angol nyelvtanfolyam	XI. 3., 10., 17., 24. XII. 1.	(2. műsor)
Szépen, jól magyarul	XI. 2., 10., 16., 23., 30.	(1. műsor)
Kuba a VIT előtt (riportfilm)	XI. 1.	(2. műsor)
Ahol mindenki felfedez (matematika-továbbképzés pedagógusoknak)	XI. 2., 30.	(1. műsor)
Pedagógusok fóruma	XI. 4., 13., 18., 27.	(1. műsor)
	XII. 2.	
Építsük fel a matematikát! (matematika-továbbképzés pedagógusoknak)	XI. 9.	(1. műsor)
A forradalom művészete (szovjet kisfilm)	XI. 2.	(1. műsor)
Nagy pillanatok (dokumentumfilm a Szovjetunióról)	XI. 1. vagy 3.	(1. műsor)
Amák, a tenger asszonyai (japán ismeretterjesztő film a búvárokról)	XI. 2.	(2. műsor)
Hokuszai (ismeretterjesztő film a japán festészetről)	XI. 3.	(2. műsor)
Kérek egy történetet (dokumentumfilm, amelyben közismert emberek, egy-egy	XI. 5.	(1. műsor)

nek a távoli országokb
módjáról, az európai va
sok hasonlóságairól.

Soroksári út
(dokumentumfilm)

A televízió szabadegyet
(ismétlés)

Kő Pál, válogatása

L.:Bálint Endre

Bodri Ferenc:Müvészeti könyvszemle 910-913

Jelenkor Pécs, 1977. okt. XX/10.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

Pál Kő.

1979 AUG 20

BUDAPESTER RUNDSCHAU

művészet

34/1979

1021

Pál Kő: Feier

Aus „Holzplastik '79"

BUDAP
RUNDSC
WOCHENZEITUNG FÜR POLITIK,

Wir wahren das Erreichte

Die Entfaltung aller schöpferischen Kräfte ist wichtiger denn je

Sándor Gáspár, Mitglied des Politbüros der USAP und Generalsekretär des Landesrates der Gewerkschaften, stattete dem Budapester Stadtbezirk Újpest einen Besuch ab, wobei er sich von leitenden Persönlichkeiten des öffentlichen Lebens des Bezirkes über das dortige Leben, die Entwicklung informieren ließ und anschließend die Vereinigten Glühlampenwerke (Egyesült Izzó) aufsuchte. Auf einer Kundgebung, an der Betriebsangehörige und auch Werktätige anderer Újpester Unternehmen teilnahmen, führte Sándor Gáspár in seiner Rede unter anderem aus:

„Um die anstehenden Aufgaben festzulegen muß als erstes die derzeitige Lage genau und real eingeschätzt werden. Für übertriebenen Optimismus ist dabei kein Raum, aber auch schwarz zu sehen ist fehl am Platze.

Bei einer Beurteilung der Ergebnisse unserer bisherigen Arbeit kommt folgendes klar und deutlich zum Tragen: Unsere Volkswirt- kann auf die Errungenschaften der letzten mehr als dreißig Jahre stolz sein. Wir haben ein Lebensniveau erreicht, das uns auch außerhalb der ungarischen Landesgrenzen Ansehen verschafft hat. Bei den heutigen Aufgaben geht es um den Schutz dessen, was wir bereits geschaffen haben, sowie darum, die weitere Le-

Kő Pál

Anyám könyvei

Torma András:A müalkotás mint Dr.Akárki kizsákmányolója.
MŰVÉSZET,1979.október - 22.lap

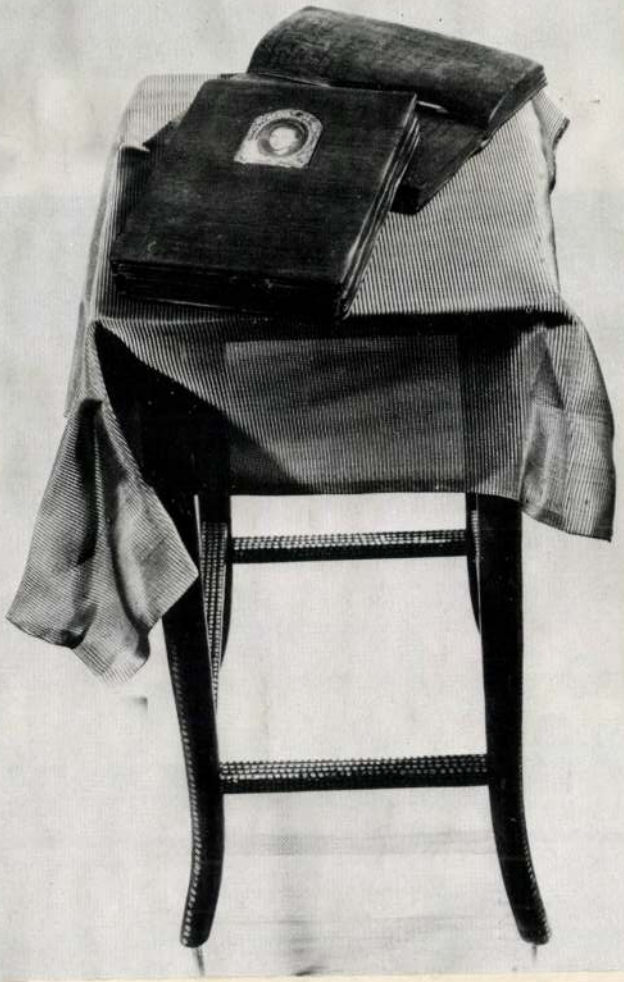

Kő Pál szobrászművész

Kiállított a Velencei Kápolnában

A TV „A Hét" c. adásának szövegét l. „Bod László festőművész" cimszó alatt

„A Hét", 1978. VIII. 27., Televízió 1900 h

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726
1979 JÚN 18

ÉLET ÉS IRODALOM

El Kazavszkij
festőművész

1021

El Kazovszkij: Címerek

979

ERŐ-E A

; Beck Mihály akadé

a kémiai tudományok osztályának piskolai érettségi után lett vegyész- n végzett, utána az Akadémia sze- zni. 1965-ben lett címzetes egyetemi Lajos Tudományegyetem fizikai-ké-

könnyebbek lettek, a korszerű információtárolás következtében. A baj inkább az, hogy a hazai kutatótársadalom nincs felkészülve az új ismeretek alkalmazására. Pedig ma már nem vágyálom, hogy valaki a könyvtárban közli kutatási tárgyát, s másodperceken belül előtte áll a lista a szakirodalommal. Igaz, az elolvasáshoz tudni kell egy-két világnyelvet, márpedig a magyar vegyészek nem állnak jól a nyelvtudással. És, persze, tudni kell a szakmát is, mert enélkül meg a nyelvismeret ér keveset.

— A magyar kémikusokról hallottam egy vádat. Azt, hogy hiába hozták létre az együttes munkán alapuló kutatás kereteit, eszközeit, nem jött létre koncentrált, iparszerű kutatás. Mi ennek az oka?

— Szembe kell nézni egy tévhittel és egy hibás általánosítással. A tudományos kutatóknak is van „kritikus tömegük". Szükség van bizonyos kutatási koncentrációra, hogy hatékony legyen a munka, csakhogy a „kritikus tömeg" egy kutatótól több tucat[i]
— némely esetben több szá[z]

Kő Pál

Szobrainak fotója a 28. oldalon,
„Kossuth apánk" c. szobrának fotója a
98. oldalon

Valóság 1977/3

Kő Pál (Maczky Lajos)

„Szobor" c. műnek fotója

a 76. oldalon

Valóság 1977/8

Kő Pál szobrász

1976 -ban elvállalta, hogy kiállit a Zalka Máté Katonai Főiskola Zalka Ifjusági Klubjában.

1976/1/21 Népmivelés

Bögös: Egy klub a vizuális kulturáért

Kő Pál, szobrász

● TALÁLKOZÓ. Ma délután Salgótarjánban a József Attila Művelődési Központban író-művész-olvasó találkozót rendeznek, Kő Pál szobrászművész és Rózsa Gyula művészettörténész részvételével.

O-. Találkozó ... 8

Esti Hírlap Bp. 1977. ápr. 21.

Kő Pál

Műve szerepelt a Csontváry Teremben rendezett Faszobor-kiállitáson, emlitve /Acikket lásd: Bencsik Istvánnál/

Magyar Nemzet, 1979. augusztus 24.

Kő Pál, mobrán

Egy mai Gellért-ábrázolás: Kő Pál domborműve, amely a római Szent Péter-templom altemplomának magyar kápolnája számára készült (Hornyánszky Katalin felvétele)

224-226

XXXV/39

pen a *dudát* választja ki. Ezzel — meg egyéb zenei kifejezések túlhajtott magyarázatával — hosszú időre elfogadhatatlanná tette felfogását.

Magától értetődik, hogy Lánczy álláspontját sokan *bírálták*. Elsősorban az egykorú zenei szakírók fűztek megjegyzést tételeihez. Így a század elejéről — egy és ugyanazon évből

Abban azonban egyetért [illegible], hogy „ez a magyar symphonia csak élcelés a malomszer zúgásával vegyest felhangzó ének felett".

A másik két szerző szereplése e tárgyban másodlagos! *Fabó* Bertalan sokat bírált műve (A magyar népdal zenei fejlődése) szinte kritika nélkül idézi Karácsonyi és Lánczy megállapításait. Erről indít azután

Pál Kő

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726
1979 JUL 23

BUDAPESTER RUNDSCHAU

Pál Kő: Braut mit Truhe (Birnbaum)

Kunst aus Hódmezővásárhely

Rezső T
dialrates
blik Nig
sein Beg

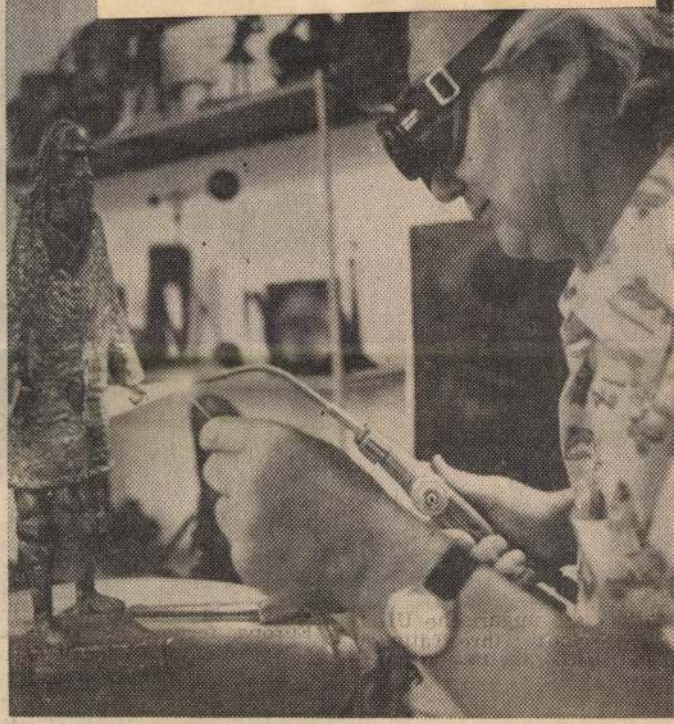

KŐ PÁK

1021
1973 JAN
Művészet 1973 Jan.
Kő Pál

Kő Pál: Gyürűfű

Kő Pál: Utcaseprő

Tányér (Baranya megye, Hosszúhetény)

Parasztláda (Veszprém megye, Nyárád)

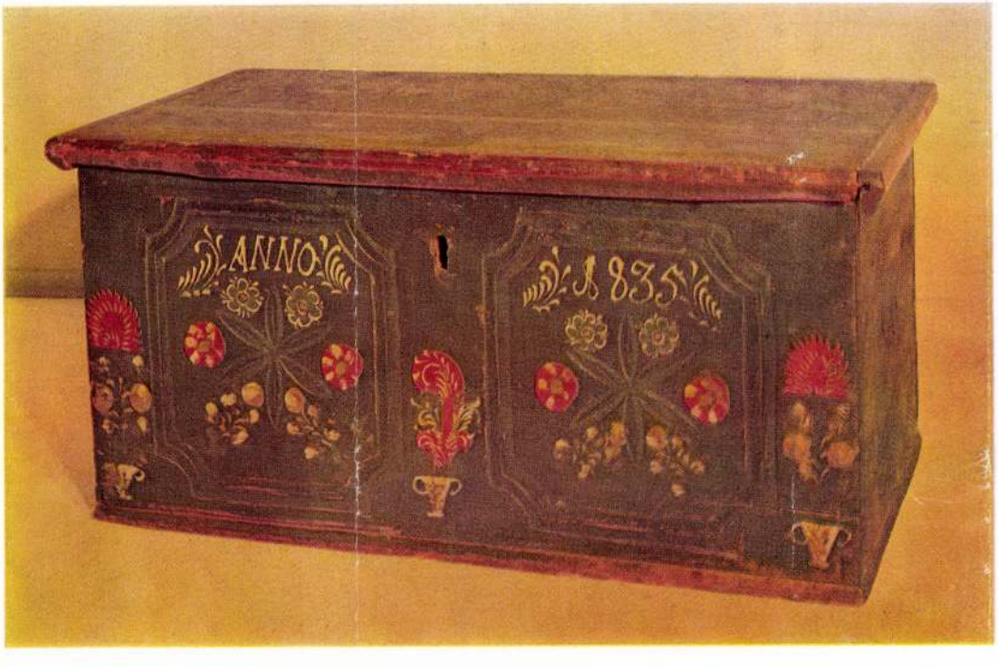

nemzeti intézményünk továbbra is ápolja és fejleszti saját maga teremtette tudományos hagyományait, gyarapítja és a nemzetközi tudományosság számára feldolgozza a Néprajzi Múzeumban egykoron működött, mintegy öt tudósgeneráció által megalapozott műtárgy-kollekciót. Megvalósítja a szakma régi álmát, tervezi és építi Szentendre határában a Szabadtéri Néprajzi Múzeumot, azt a közművelődésünkben már régóta hiányzó intézményt, mely hivatva lesz minden más múzeumi bemutatónál áttekinthetőbben dokumentálni népünknek a múltban hagyományos kultúrát teremtő, modern ipari civilizációnk által történelmileg meghaladott igyekezetét, és ezzel együtt a hagyományos kultúra célszerű és szép, eddigelé kiállításokon sosem látott nagyságrendű alkotásainak gyűjteményét.

KOVÁCS GYULA

Kő Pál szobrai

műhely

A Kő Pál név igen passzentos név egy szobrász alakjára, mintha viselője maga választotta volna. Így is történt. Kő Pál ugyanis megtehette, hogy családi körülményei forgandóságában végül is önmaga válassza meg teljes nevét. A Heves községhez tartozó Peres pusztán született 1941-ben. S édesanyja családi nevét, a Pataki előnevet írta a helybeli lelkipásztor a Lajos keresztnév elé. Pataki Lajos névvel kezdte tehát életét, Maczky Lajos néven volt a képzőművészeti főiskola hallgatója, ám édesapja gentry történelmi tudata iránti nosztalgiájából Maczkynak fogadott fiát Leventének nevezte, illetve nevezi ma is fiához írott, még mindig markáns egyéniséget tükröző szabatos fogalmazású leveleiben. Ám Kő Pál mégis csak Pataki Lujusként kapta mindazt a többlet meleget, szeretést, amit a szomszéd nénik és bácsik árasztottak rá. Édesanyja kedvéért is viselte a hajdan Hevesben nagy familiás Maczkyak nevét. Ezt a kettősséget oldotta fel, amikor végül is a Képzőművészeti Főiskola elvégzése után úgy döntött, hogy hivatását is jelöli magaválasztotta nevével. Ez a névváltoztatási történet nemcsak sajátos emberi sorsát tükrözi — hasonlóval máshol is találkozhatunk —, azért is éreztem fontosnak tovább mondanom, mert ez a történet rávezet bennünket azokra az okokra, amik lényegében határozzák meg Kő Pál szobrászatát: elsőként is témaválasztását, mondanivalóját. És befolyást gyakorol különös emberi sorsa még szobrászata technikájára is. Szobrai közlik velünk a meghatározó benyomásokat, élményeket, élethelyzeteket, melyek Kő Pál világlátását alakították, s amiket ezek a szobrok aztán mint emberi hitvallást hirdetnek tovább nekünk.

Kő Pál: Kukás

Kő Pál szobrairól szólván végső tanulságként mondhatnánk, hogy lám a jótett mindig elnyeri jutalmát: milyen bőséggel fizeti vissza most munkáiban a szobrásszá lett hálás fiú a bácsik, nénik emlékének a hajdani cirogatásokat, biztatásokat, piros almákat. Milyen szép szobrokat készít a falujabeliekről. S valóban Kő Pál azt az eddig képzőművészetben még ki nem fejezett, még nem minősített minőséget mutatja meg és formálja meg szobraiban, amelyben az élet mélyén is helyüket megálló emberek etoszára ismerünk. Méghozzá olyan nézőpontból, ahonnan szobrászatunkban csak neki van látása. Kő Pál ezzel a programmal lépett be képzőművészetünkbe. Nem a falusi és városi kisemberek életéhez járulékos néprajzi, etnografikus elemeket választotta művészete tárgyául, hanem ez emberek emberi—társadalmi magatartását, etoszát. Ő tehát tovább lépett a mai általános hazai gyakorlaton, mely mint tapasztaljuk, a népi tárgyformálás és díszítés (népművészet) interpretációjában bonyolódik. Nemes vállalkozása (elkötelezettsége) a maga tapasztalta, minősítette emberi értékek hirdetéséhez köti őt, bár

Kő Pál: Fehér Anna

Kő Pál: Kislány

Kő Pál: Kislány fülbevalóval (részlet)

azt is tudván, hogy igazából költői feladatokat is teljesít. Szobrai lelki élményanyagából akár versek is születhetnének. Vállalkozása első tekintetre egyszerű elhatározásnak tűnik: elfogadni, megismerni a nép lelkiségét, s tovább mondani azt művekben. Úgy vélem, hogy mindehhez kevés az egyszeri elhatározás, mert hogy mindig igazán jó művek szülessenek, mindig együtt kell lélegezni ez emberi értékek teremtőivel, mert felülről látásuk a szobrászat esetében üres életképet, groteszk figurákat, karikírozó naturális ábrázolásokat eredményez. Kő Pál szobrász őseinek a Kolozsvári-testvéreket és a népi fafaragókat vallja, de eszményképe a festő Chagall. Szemléleti rokonságuk miatt leikesül a nagy orosz—zsidó—francia festő művészetéért. Én úgy vélem, hogy ez a szemléleti rokonság felismerés későbbi keletű Kő Pál első népi témájú szobrai születésénél. Az asszony késsel, A betlehemes, Egy régi templom emlékére, Boronás, Csónakos, Ünnep,

KŐ PÁL

új írás

ÁRA 8 FORINT

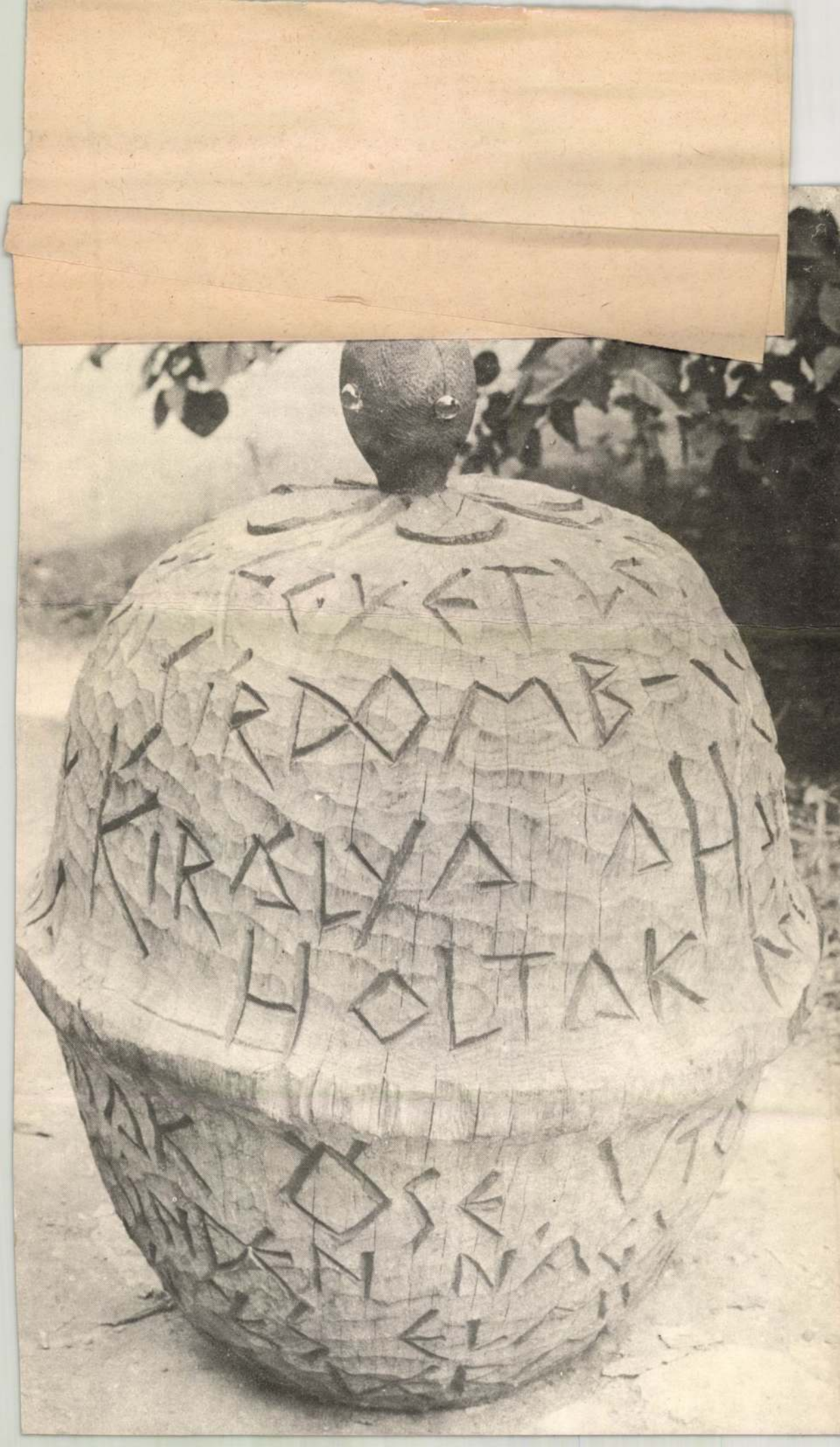

KŐ PÁL

új írás

IRODALMI
MŰVÉSZETI
ÉS KRITIKAI
FOLYÓIRAT

8

XVII.
ÉVFOLYAM
1977
AUGUSZTUS

Kő Pál

A hajduszoboszlói Városi Művelődési Központban január 25.-ig tart nyitva Kő Pál szobrászmüvész kiállitása.
A Studió Galériában január 21.-én nyitják meg Borbás Tibor szobrászmüvész kiállitását,-közli a kulturális eseményeket ismertető rovat.

Élet és Irodalom, Bp. 1976. jan. 17.
XX. évf. 3. sz. 8. lap.

Kő Pál, szobrászművész

Művészet, 1977.4.32. old.

Kő Pál, szobrászművész

a II. Orsz. Képző- és Iparművészeti kiállítás középső termében látható a művész Kossuth-szobra (emlétve), mely a közgondolkodás Kossuth-képét deheroizálja.

Csaky L. György: a Katona József Múzeum kiállítása.

Petőfi Népe, 1977. júl. 5.

Kő Pál, szobrászművész

a Petőfi Irodalmi Múzeumban Ady-kiállításra készülődnek. Még minden alkotás egyhalomban áll, a művész „felszálló párájának" erővanálai sem abba az irányba mutatnak, ahová majd a kiállítás megnyitója után. (emlétve).

Fejes László riportja: Szobrak, képek, érmék.

Film-Színház-Muzsika, 1977. nov. 19.

Kő Pál, szobrász

l.: Kepp Edit

R. Gy.: Kisgalériákban

Népszabadság, Bp. 1977 szept. 9

7.

Kőpál

„Magyar Messiás"
(vepro)

Székely András: Adyés a művészet.
Új Tükör, 1977. november 20-24. lap.

Kő Pál

Kő Pál megmintázta
Adyt.

Székely András: Ady és a művészet.
Új Tükör, 1977. november 20-24. lap.

Kő Pál, szobrász

A Mohácsi Történelmi Emlékhely

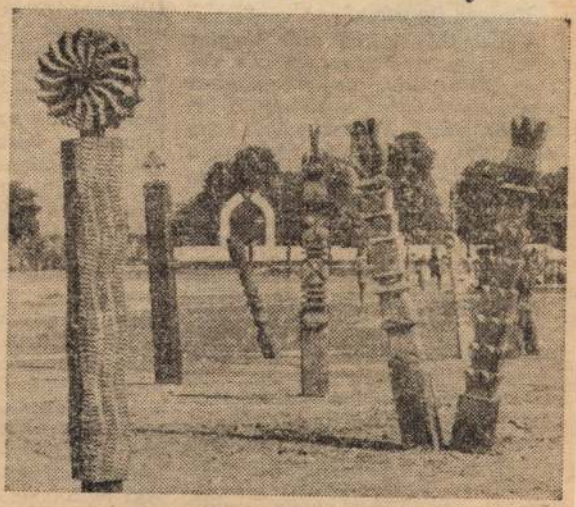

A mohácsi csata tudományos kutatói a történelmi múlt megkísértésének nevezik az ismeretek és a dokumentumok ama összességét, amelyet a mohácsi csatáról feltártak, és amelynek hangulatát a Mohácsi Történelmi Emlékhely őrzi Bólytól nem messze, Sátorhely közelében.

Az emlékhely művészi munkával kialakított temetőmúzeum Mohácstól nyugatra, a csatatér egyik „forró" pontján, egy feltárt tömegsír helyén, ahol a szándék és a cél nem csupán a csata méltó emlékművének felállítása volt, hanem egyben mementó az utókornak — nekünk és a jövőnek. Sokkal több tehát, mint egyszerű turisztikai program vagy ismeretszerzés forrása.

A Mohácsot Udvarral összekötő országútról nyílik a sátorhelyi elágazás, a széles mezőt átszelő gesztenyefasor függönye rejti az emlékparkot, amelynek hét hektárnyi területét a bólyi mezőgazdasági kombinát adta át az Országos Természetvédelmi Hivatalnak. Itt előbb Papp László, majd Maráz Borbála ásatásai folytak egy tömegsír feltárására, majd művésztársaival ide tervezte Vadász György a parkot. A főbejárathoz bronzból és süttői kőből, Pölöskei József tervei alapján nagyméretű kaput készítettek, a kapu stilizált motívumai a régészek által feltárt tömegsír csontmozaikjára emlékeztetik a látogatót. Nem a bejárat, a műalkotás tartóztat fel és döbbent le. Tanulmányozzuk vagy csak ámulunk a látványon, mindegy, de az bizonyos, hogy más hangulattal lépünk be az emlékhelyre, mint amivel odaérkeztünk.

Belépve, láthatjuk Bencsik István kőtérképét a mohácsi csata hadrendjével, melyet a Hadtörténeti Intézet kutatásai alapján készített el. Tovább egy földbe süllyesztett épület következik, falai a csata történetében igazítanak el. Innen felfelé vezetnek a lépcsők, Illés Gyula szobrászművész alkotásához, virágot formázó díszkútjához. Következik az átrium, szobrok, sírjelek, kopjafák, újrateremtett, újraátélt egyedi műalkotásokkal: 120, egyenként három méter magas kopjafa, valamennyi másfajta szimbólum, Kő Pál, Kiss Sándor, Király József és ifj. Szabó István alkotásaival. Harcosok és harci mének kopjafái ezek — köztük egy a homlokán óraszámlapot visel. Korabeli fegyverek, pajzsok, íjak és címerek — mind történelmünkre ráismerni segítő jegyekkel, valósággal névsort tartanak a látogató elé e különös temető harci népéről és egy leverő forgatókönyvet is magáról a mohácsi csatáról.

Szluka Emil

Szluka Emil

Krónika

8.

munkást a környezete elárasztó kérdésekkel, az ne panaszkodjék, hanem inkább örüljön. Hét baj van, ha egy párttitkár előtt hallgatnak az emberek. Ha megfagy körülötte a levegő. Ha nem lehet vagy nem érdemes vele vitatkozni. Hát a te türelmed el ne fogyjon, öregem, ne bánd, ha százszor ismert dolgokról faggatnak, ha piszkáló megjegyzésekkel bosszantanak, vagy ha valamelyik cimborád neked önti ki a pillanatnyi indulatát, ha beolvas, netán „provokál". Különben is, tudod mi a véleményem az úgynevezett „provokatív kérdésekről"? Az, hogy ma Magyarországon nincsenek provokatív kérdések. Nincs olyan kérdés, amire tiszta lelkiismerettel, becsületes, érthető és elfogadható (ha nem is mindenki által megértett vagy elfogadott) választ ne tudnánk adni. A kérdés mögött megbúvó szándék, nem mondom, néha tényleg lehet provokatív, de a kérdés nem. És inkább vegyünk komolyan egy rosszindulatú, a naivság álarca mögé rejtőző el-

Nyilván senki sem gondol rá, amikor így beszél; önkéntelen elszólás ez csak, de kollektív elszólás, természetes és magától értetődő, épp ezért hitelesen tanúskodik valamiről. Ugye, cimbora, nem kell megmagyaráznom, hogy miről? Az én fülemnek mindenesetre, valahányszor hallom buszon, villamoson, közértben vagy társaságban, kellemes muzsika ez a mind gyakoribb „mi". Ez a tömeges, népi „fejedelmi többes".

Mert van másfajta, fennhéjázó nevetséges „fejedelmi többes" is. Te, mint vezető, ha például egy taggyűlésen valakinek a fölvételéről a személyes véleményedet mondod el, sohase kezdd úgy, hogy „véleményünk szerint". Ha viszont a pártvezetőség nevében, egy testület vagy egy kollektíva megbízásából szólsz, akkor igenis egyedül helyénvaló a „mi". Hiszen az „én", az egyes szám is kifejezhet olykor pöffeszkedő királyi többest. Fülemben van régóta egy igazgató leereszkedő, kegyes hang-

Kő Pál

Megbízták Kő Pált, hogy Mónicz Zsigmond bronz szobrát Nyíregyháza, Eszaki lakótelep parkjában helyezze el.

—: Kortárs munkák.
Művészet, 1977. december - 48. lap.

1021

1977.IX.6.TV.19.3o/KJné/
TV Hiradó

- Engem az istenek annyira szerettek, hogyaz életemet egy olyan vidéken inditották el, amelyikeknek valóban az idill leggyönyörübb benyomásait kaphattam. - Vallja szülőföldjéről a magyar prózairodalom kimagasló egyénisége Móricz Zsigmond.

Éppen 35 ezstendeje távozott az élők sorából a szatmári szülétésü iró.

Szükebb hazája emlékétá ápolandó tiszteletét kifejezendő szobrot állittatott Móricz Zsigmondnak. A nevét viselő uj nyiregyházi megyei könyvtár előtt a Városi Tanács elnökhelyettese Czakó István avatta fel a megyeszékhely uj köztéri szobrát.

Móricz Zsigmond alakját Kő Pál szobrász müvész faragta, formálta bronzba. A leleplezés utánaz iró halálának évfordulóján koszorukat helyeztek el a szobor talapzatán.

Kő Pál

Nyíregyházán a megyei könyv-
tár előtte parkban felavatták Kő
Pál szobászművész alkotását Mó-
ricz Zsigmond szobát.

~: Új Móricz szobor.
Tiszor, 1977. szeptember 11 – 43. lap.

Ő Pál, szobrászművész

Másodszor rendezik meg Miskolcon a Művészet a Művészetben c. kiállítást, melyen a művész „Szárnykészítő" c. alkotása szerepel. (említve).

M. – Művészet a Művészetben.

Déli Hírlap, 1977. aug. 15.

Kő Pál

A Műcsarnokban rendezte Kő-Pál ki állítását. A „Délelő" azatta a legnagyobb-sikert, ez egy tótágást álló kislány figuráját mutatja

Gadányi György riportja: Tótágas.
Nők Lapja, 1978. július 1 – 10. lap.

Kőpál

Kőpál venuk alkotása
a „Delilo".

Székely András: Szolnok a Mücsarnokban.
Új Tükör, 1978. május 28-24. lap.

Kő Pál

„Delila" (repro)

Szikely András: Szolnok a Múcsarnokban.
Ujfalkor, 1978. május 28-24 lap.

Kő Pál

„Delila" (repro)

Gadányi György riportja: Tótágas.
Nők Lapja, 1978. július 1 - 10 lap.

1977 JUL 4

MAGYAR HIRDETŐ SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1977 JUL 4

BUDAPESTER RUNDSCHAU

Pál Kő

SCHAU / 1021

Pál Kő: Flügelbauer, Detail, Kleinplastik
Aus der Ausstellung „Kunst in der Kunst"

XI. Jahrgang Nr. 27
4. Juli 1977

KULTUR

Seite 10
Schriftsteller des A

Seite 11
Deutsch–ungarische
Beziehungen

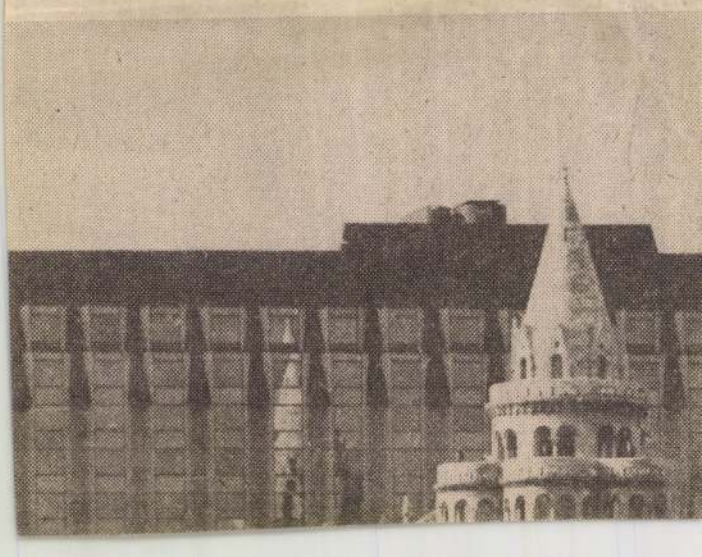

Kő Pál

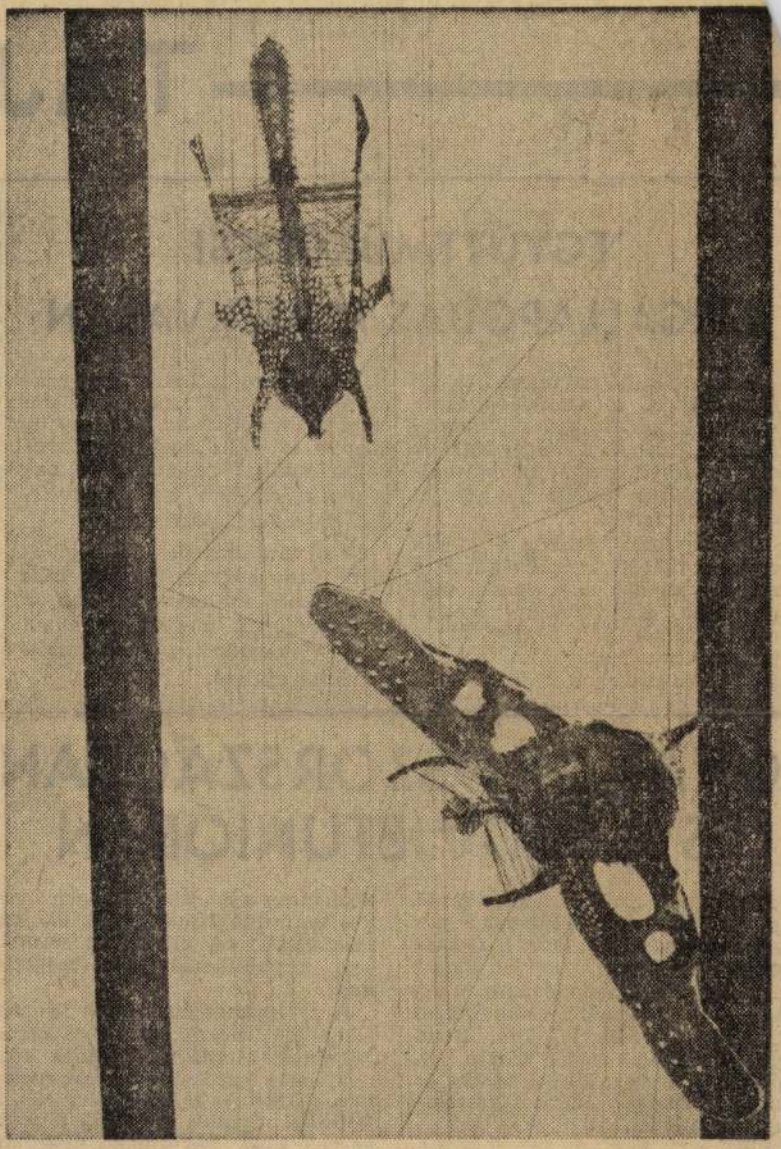

Kő Pál szobra

Élet és Irodalom, Bp. 1976. febr. 7.

XX. évf. 6. sz. 5. lap.

GADÁNYI MIHÁLY

TÁJÉKO

EGYÜTTMŰKÖDÉSI MEGÁLLAPODÁS MOSZKVÁBAN

Az elmúlt héten fejeződtek be Moszkvában a szovjet—magyar írószövetségi tárgyalások. *Dobozy Imre* főtitkár és *Georgij Markov* első titkár írták alá az együttműködés ötéves távlati programját és kétéves tervét.

Az együttes titkársági ülésen egyebek között megállapodtak a nemzetközi írótalálkozókon való részvétel kérdéseiben; szovjet részről támogatják például azt a magyar kezdeményezést, hogy a szocialista országok fiatal íróinak első találkozóját hazánkban rendezzék meg. A tárgyalásokon megfogalmazódott az az igény is, hogy a közösen rendezendő irodalmi vitákat az eddiginél nagyobb mértékben kell könyvekkel, művekkel előkészíteni.

Az új megállapodás azt is lehetővé teszi, hogy a magyar írók közvetlenül és hosszabb időn át ismerkedjenek a szovjetunióbeli KGST-építkezéseken dolgozók mindennapjaival.

ÓKAI OROSZORSZÁGBAN ÉS A SZOVJETUNIÓBAN

Alapos áttekintést adott *Radó György* Jókai Mór műveinek orosz s szovjet vonatkozásairól. Összeglalója a Magyar Szovjet Baráti Társaság kiadásában jelent meg, agy regényírónk születésének ázötvenedik évfordulójára. Radó György főként Forgács László, D. öldhelyi Zsuzsa, Fenyő István és áradi Sternberg János kutatásaia támaszkodik.

Jókai *nevét* az orosz sajtóban őször 1853-ban említették, a Débáb című magyar színházi újság erkesztőjeként, az *Otyecsesztvenije Zapiszki* című folyóiratban. nnek világirodalmi rovatát akor Csernyisevszkij vezette.) 1860-an már terjedelmes cikk jelenik eg róla a *Russzkij Mir*-ben. (Itt osztojevszkij Feljegyzések a holSzabadság a hó alatt-ot, igen óvatos, semleges címmel („A hó országában") és eltorzított formában. A publikáció így is megszakadt.

A nyolcvanas évek eleje jelentős sikereket hozott Oroszországban Jókainak. Megjelent egyebek közt a *Szegény gazdagok*, *Az aranyember*, a *Szeretve mind a vérpadig*, a *Politikai divatok*. Az *Akik kétszer halnak meg* két regényújságban is napvilágot látott.

Nem maradhattak ki a művek szerzőjéről szóló cikkek sem az orosz sajtóból. Írói működésének ötvenéves jubileumán, 1894-ben terjedelmes tanulmányt tett közzé róla a *Vesztnyik Inosztrannoj Lityeraturi* — itt Hugoval, Dumasval és Vernével méri össze egyes

Forc
vi
rang

Az *UNESC*
meg a fordít
pertóriumát, a
num 25. kötet
vány 57 tago
Szentszék ada
évi kiadásban
mertették.)

Az 1972-ben
világranglistáj
Szovjetunió
ság előtt, am
ről a második
tással. Ezután
(2767), majd a
(2189) és Ja
egyébként a
előre az ötöd
pedig 2176 fo
helyről a hat

A további
(1886), Hollan
mely az 1971-
dítás helyett 1
jelentetett m
tizenkettedik
ranglistáján, 1
veti Törökors
ság, holtvers
val.

A 930 oldal
mációval is
könyvek közü
az élen. Mar
ve 59 fordítás

A KIÁLLÍTÁSI INTÉZMÉNYEK ÉS
A TV GALÉRIÁJA
MEGHÍVJA ÖNT

KŐ PÁL

SZOBRÁSZMŰVÉSZ
KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÁSÁRA

1972 FEBRUÁR 11-ÉN PÉNTEKEN DÉLUTÁN FÉL 6 ÓRAKOR

MEGNYITJA

MELOCCO MIKLÓS
SZOBRÁSZ

MŰCSARNOK KAMARATEREM, HŐSÖK TERE

A KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTHETŐ 1972 FEBRUÁR 11–27-IG
NAPONTA 11–19 ÓRÁIG
HÉTFŐN SZÜNNAP

Kő Pál szabrászművész

MEGHÍVÓ

3518 – fnyv I.

A KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTHETŐ 1972 FEBRUÁR 11–27-IG
NAPONTA 11–19 ÓRÁIG
HÉTFŐN SZÜNNAP

A KIÁLLÍTÁSI INTÉZMÉNYEK ÉS
A TV GALÉRIÁJA
MEGHÍVJA ÖNT

KŐ PÁL

SZOBRÁSZMŰVÉSZ
KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÁSÁRA

1972 FEBRUÁR 11-ÉN PÉNTEKEN DÉLUTÁN FÉL 6 ÓRAKOR

MEGNYITJA

MELOCCO MIKLÓS
SZOBRÁSZ

MŰCSARNOK KAMARATEREM, HŐSÖK TERE

K. PÁL

MEGHÍVÓ

3518 – fnyv 1.

Kő Pál szobrászmüvész

A kulturális eseményeket ismertető rovat felsorolja az ország különböző kiállitó termeiben rendezett tárlatokat és a kiállitó müvészek nevét:
Illés Árpád, Swierkiewicz Róbert, Hegyi György, Kő Pál, Bikácsy Daniella, Csabai Kálmán, Moldován István, Somogyi-Soma László, Nagy Gabriella.
Kő Pál kiállitásának megnyitója szeptember 11.-én lesz a Helikon Galériában.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. szept. 6.
XIX. évf. 36. sz. 8. lap.

Kő Pál

A siófoki Müvelődési Központ és Könyvtár, valamint
Magyar Képzőművészek Szövetségének folyóirata által
ndezett nyári tárlaton részt vett Gyurcsek
renc és Kő Pál, Kemény Zoltán is.

Magyar Hirlap 1976-183-4
Wagner:Müvészet a Müvészetben

Kő Pál

Kő Pál mobrán Bokros Birman
Dezső munkásságát méltatta.

Kő Pál: Bokros-Birman Dezső Ulysseset.
MŰVÉSZET, 1976, február -20. oldal.

Kő Pál

Gyurcsek Ferenc és Kő Pál Somogyi József tanitván yai voltak, Mire ta nitott Somogyi c. összeállitásuk irásbeli vallomás.

Magyar Hirlap 1976-183-4
Wagner:Müvészet a Müvészetben

Kő Pál

KŐ PÁL Munkácsy-díjas szobrászművész alkotásaiból Pécsett kiállítást rendeztek. Főleg kisplasztikákat állított ki, témáit leginkább a köznapi életből merítette.

Magyar Hirlap 197673/6

Kő Pál

KÉPZŐMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁSOK nyíltak Szolnok megyében a téli kulturális és művészeti program keretében. A martfűi Tisza Cipőgyár művelődési házában Allex Kütt észt grafikusművész, Tiszafüreden, a Kiss Pál Múzeumban Nagyidai Neischel Lajos festőművész, Karcagon Kő Pál szobrászművész, Jászberényben, Kaveczki Zoltán grafikusművész tárlatát nyitották meg.

Magyar Hirlap 1976 30/13

Kő Pál szobrászművész

a III. Nemzetközi Kisplasztikai Biemálén szerepelnek művei

Láncz Sándor: Képzőművészeti Krónika. Jelenkor, 1976. 1. 63-64 old.

KŐ PÁL szobrász, Munkácsy-díjas
Heves, 1941

1968-ban nyert diplomát a Képzőművészeti Főiskolán Somogyi József növendékeként. Csoportos bemutatók mellett 1969-ben a Madách Szinházban, 1970-ben Balassagyarmaton és Salgótarján-ban, 1972-ben a Műcsarnokban és Zalaszentgróton, 1975-ben a Studió Galériában jelentkezett egyéni kiállitásokkal. Több pá-lyázati és kiállitási dij tulajdonosa, a Munkácsy-dij (1975) ki-tüntetettje. - Egyéni hangu, a folklór és a szürrealisztikus va-lóságlátás elemeiből épitkező szobrászata a mindennapok apró emberi helytállásait, groteszk hősiességét eleveniti meg az er-kölcsi példaadás szándékával.

Művész életrajzok 1975

Kő Pál, szobrászművész

„Mai magyar művészek" c. sorozatban jelent meg Rózsa Gyula írása Kő Pál munkásságáról.

Népszabadság, 1946. júl. 4.

Kő Pál, szobrász

L. Vasas K.

8.

T.A.: Öt világrész ....

Népszava, Bp. 1975. szept. 21.

Kő Pál

a Stúdió Galériában a fiatal képzőművészek stúdiójának szobrász szakosztálya rendezett kiállítást, melyen „Táltos" c. szobra szerepel. (említve)

Láttuk, hallottuk.
1972. IX. 1. 18.47 D. URH.

Kő Pál, szobrász

Megemlítve: játékos Chagall-ábrázolása.

Határozott egyéniség.

(Ernst Múzeum.)

Nagy Zoltán: Stúdió '72

7

Nérszabadság, Bp 1973. jan. 12.

Kő Pál, nekrológ

A januári számunkban cikk jelent meg Kő Pálról.

— : Új formában a Művészet 8.

Népszabadság, Bp. 1973. jan. 21.

Kő Pál

A III. debreceni országos nyári tárlaton szerepelt „Egy régi templom emlékére" c. szobra. (emlétve).

Láttuk, hallottuk.
1942. VII. 4. Petőfi, 21. 13 | 11 | Rj

Kő Pál szobrász

Az Ernst Múzeumban megnyílt Stúdió 73 kiállításon érzékeny finansággal megmunkált Gizi-portréja (cuulítve) „Boronás" c. szobra (cuulítve és repr.) szerepelt.

Harangozó Márta: Stúdió '73

Esti Hírlap, 1973. dec. 11.

Kő Pál szobrászművész.

a Moszkvában nemrég megnyílt magyar szobrászművészeti kiállításon szerepelt alkotása. A Szovjetunióban ismert a művész munkássága.

Igor Szvetlov: Magyar szobrászművészet – Moszkvában.

Tolna m. Népújság, 1973. ápr. 3.

Kő Pál szobrászművész.

A salgótarjáni tavaszi képzőművészeti tárlat szerdán nyílt meg. A város Városi Tanács egyik nagydíjat ez évben a művész kapta.

Szolnok Megyei Néplap, 1973. ápr. 6.

Kő Pál
szobász

Berki Viola, Kátay Mihály, Kő Pál,
Nemeth Éva, Probstner János és
Samu Géra kollektív kiállítása
Baján (julius 29- szept 15 ig) látható.

---:Kiállitási naptár.

Művészet,1973.augusztus 46.oldal

Kő Pál

a Művészeti Kislexikonban a jelenkori művészet képviselői közül új neveket vettek fel a szerkesztők azokat, akik a múltkori kiadvány idején -talán- túl fiatalok voltak. A művész szerepel a Kislexikonban.

Frank János: Mérész breviárium.

Élet és Irodalom, Budapest, 1974. febr. 23.

Kő Pál
szobrász

Kő Pál érdekes kísérletében az expressionizmus egyes eszközeit a népművészeti reminiszcenciákkal társítja.

I.Szvetlov: Mai magyar szobrászati kiállítás Moszkvában.
Művészet, 1973. május - 11.oldal

Kő Pál szobrászmüvész

„Chagall és én" c. müve „maradandó teljesitmény". "A tárlat főszereplője"-ként emliti meg a müvészt Vadas József: "Lépcsők" c. kritikájában, mely az Ernst Muzeumban rendezett, -Studió '72" c.- kiállitásról szól: "a mackós formákkal küzdő alkotóból virtuóz tehetség, érett müvész lett."
A tárlaton a legfiatalabb képzőművészek mutatták be müveiket.

Élet és Irodalom, Bp. 1973. jan. 13.
XVII. évf. 2. sz. 12. lap.

Kő Pál

A "tüneményesen indult" művész munkáit méltatja Vadas József: "Kisplasztika-e a kis plasztika?" c. kritikájában,/a Janus Pannonius Muzeum Déryné utcai helyiségeiben rendezett,-pécsi kisplasztikai- biennáléről szól. Külön kiemeli azt a küzdelmet, amelyet a művész "elveszni akaró önmagáért" folytat. /mely

Élet és Irodalom, Bp. 1974 nov. 2.
XVIII. évf. 44. sz. 13. lap.

Kő Pál, szobrász

Kiállít. [Munkás c. szobra]

↓

Lóska Lajos: Stúdió Galéria: csoportos bemutató

7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. nov. 12.

Kő Pál, [nobrán]

Kiállítva Nagy Balogh Jánosról
készült műve. Szürüfű c. alkotása
megdöbbentő hatású.

Laczó Katalin: Kiállítási napló
– XIII. Szegedi Nyári Tárlat
93-96.

TISZATÁJ. Szeged, 1972. október XXVI/10.

Kő Pál, szobrász

Nyíregyházán a Tanárképező
Főiskolán állítják ki alkotásait.

— : Nyírségi ősz 6.

Népszabadság, Bp 1973 szept. 18.

Kő Pál.

Az Ernst Múzeumban rendezett Stúdió 71 kiállításon 2 fafaragása szerepett, a „táltos ló" és a „Kislány fülbevalóval" (emlitve.)

Láttuk, hallottuk.

1971. dec. 10. 18.00

Kő Pál

Júl. 29.-én, Baján mjelik meg kiállítása, hat művésszel közösen.

A IV. Dunamenti Falklórfesztivál Rendező Bizottsága meghívója.

1973. júl. 29.

Kő Pál, nobrán

Szerepel az Ernst Múzeumban.

Megemlítve: a fáról faragott nép Kislány és a Táltos c. nobra.

P. Szücs Julianna: Stúdió '71

7.

Népszabadság, Bp. 1971. dec. 15.

Kő Pál, szobrász

A Műcsarnok kamaratermében
lesz kiállítva felmárban.

—: Plakátkiállítás, kerámia — és textilbiennálé

7.

Népszabadság, Bn. 1971. dec. 15.

Kő Pál, grafikus

Mehnet: Repr

Kő Pál: linóleummetszete

M. T.

Népszabadság, Bp. 1971. dec. 12.

Kő Pál

A siklósi alkotótelepen
fog dolgozni a nyáron

N. N.: Készülődés a siklósi
Szimposionra

Dunántúli Napló 1971 IV. 2

Kő Pál

"Kislány fülbevalóval" c. "diófából készült szobrán a fanyar humor és a megindult szeretet közt villódzó alkotószellem példaszerüen természetes könnyedséggel nyilatkozik meg", - irja Szabó György: "Fiatalok, öregesen" c. kritikájában, mely a Fiatal Képzőművészek Studiójának -az Ernst Muzeumban rendezett- kiállitásáról szól.

Élet és Irodalom, Bp. 1971. dec. 18.
XV. évf. 51. sz. 12. lap

Kő Pál szobrászművész

Februát 10.-én nyitják meg a művész kiállitását a Műcsarnok Kamaratermében, -közli a lap.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. febr. 5.
XVI. évf. 6. sz. 2. lap

Kő Pál
szobrai

Kiállítása volt Balasagyarmaton,
ahol halapálás, fanagás, öntés,
bronz, fa, gipsz, mamány jelzik
a kiállítás sokféleséget.

Trencsényi László: Képek és szobrok Balasagyarmaton.
Müvészet, 1971.november - 31.oldal

Kő Pál szobrászművész

jövő év febr. havában műveit bemutatja a TV-kamera.

Esti Hírlap, 1941. dec. 14.

Kő Pál

A Képzőművészet c. rovatban, "Szárnykészitők" cimmel Vadas József három kiállitást ismertet:
Schéner Mihály a Frankel Leó Müvelődési Házban, Kő Pál a Helikon Galériában és Bikácsi Daniela az ujpalotai Lila Iskola előcsarnokában mutatta be alkotásait.
A három müvész munkájáról szóló részletes leirás, -Vadas József kritikája- Schéner Mihály nevénél található.

Kő Pál: "Szárnykészitő" c. szobrának repr.-ját lásd: ugyanott .

Élet és Irodalom, Bp. 1975. október 4.
XIX. évf. 4o. sz. 12. lap.

Kő Pál
szobrász

Kő Pál eszmeiglipe Chagall, Chagallal való szemléleti rokonságuk miatt lelhe-sül a nagy orosz-zsidó-francia festőművészetért.

Kovács Gyula: Kő Pál szobrai.
Művészet, 1973.január - 21.oldal

Kő Pál

szobrász

Művészete tárgyával Kő Pál nem a falusi, kisemberek életéhez járulékos néprajzi elemeket választotta, hanem az emberek társadalmi magatartását

Kovács Gyula: Kő Pál szobrai.
Müvészet, 1973.január - 21.oldal

Kő Pál
szobrász

Mintán elvégezte a Főiskolát, úgy döntött, hogy sem a Pataki, sem a Maczky nevet nem használja, hanem hivatásat is megjelölő kő nevet választotta.

Kovács Gyula: Kő Pál szobrai.
Müvészet, 1973.január - 21.oldal

Kő Pál
szobrász

Kő Pál Peres pusztán született
1941-ben és Patakí Lajos névvel
kezdte az életet. Macchy Lajos
nevenvolt a Képzőművészeti Fő-
iskola növendeke

Kovács Gyula: Kő Pál szobrai.
Müvészet, 1973.január - 21.oldal

Kő Pál
szobrász

Kő Pál szobrász őseinek a Kolozsvár
testvérehet és a népi fafaragóhat
vallja, de eszmeinyképe a festő Cha-
gall.

Kovács Gyula: Kő Pál szobrai.
Művészet, 1973.január - 21.oldal

Kő Pál

Szabadtéri szoborkiállítás nyílt hétfőn a salgótarjáni József Attila mélv. Közp. előtti téren. Alkotásai szerepelnek e kiállításon.

Vas Népe, 1943. aug. 4.

Kő Pál

Groteszk szobrai eredetiek.

Rózsa Gyula; Fiatalok tárlata? A Studió 58--68 kiállitásról; Képzőművészeti Almanach 2, Corvina 197o, 28.l.

Kő Pál

szerepel a keszthelyi Balatoni Nyári Tárlaton
fából és kőből konstruált Egy régi templom
cimen mintegy -archeologiai lelet.

Magyar Hirlap 1974/2o2 6.

Kő Pál

Dolgozott a kecskeméti művésztelepen.

Losonci Miklós: A kecskeméti művésztelepről; Műgyűjtő 1972/4. sz. 10. l.

Kő Pál

A szegedi Horváth Mihály u.-i képtárban van kiállítva: „Gyürüfü" c. müve. (reculítve)

Kompozíció/72

1972. aug. 9. TV. 17.55 |11| KGY né

Kő Pál

1. Ünnep fa 32 cm
2. Kislány fa 22 cm

XII. Szegedi Nyári Tárlat

Kő Pál

Csónakos fa 90 cm

XII. Szegedi Nyári Tárlat

Kő Pál

1941. junius 2. Heves . AKépzőművészeti Főiskolán végzett , Résztvevője az országos-vásárhelyi és a szegedi tárlatoknak. Bemutatott müvei:Ünnep 1969, eperfa , 31 cm. Betlehemes 1968. bronz 26 cm, Asszony késsel és madárral, 1966. kürtefa, 49 cm

Romváry Ferenc : II. Országos kisplasztikai bienálé, Pécs , 1969.

Romváry Ferenc : II. Országos kisplasztikai bien-

nálé, Pécs, 1969.

Kő Pál szobrászmüvész

Részt vett a Képzőmüvészek Szövetsége által rendezett "Uj müvek" kiállitáson a Mücsarnokban.

c. Asztoy Jekete ótával

Kortárs 1971/6 1000. old.

Kő Pál szobra

Fáltos

Kortárs 1972/2 251

Kő Pál

Részt vett a Studió 1970, évi kiállitásán.

Kortárs 1970/7 1172. old.

Kő Pál
nobrán

Tatán a volt Esterházy kastély
parkjában felállítandó lovasno-
bor pályázatán részt vett.

N.Dvorszky Hedvig: Képzőmüvészeti pályázatok.
Müvészet, 1974. február - 48.oldal

Kő Pál
szobrász

Szécsény, Általánosiskola külső
fala, Mikszáth Kálmán portrédom-
bormű 100 cm x 200 cm, kő (repro)
1972!!!

-.-: Nivódijas müvek.

Müvészet, április - 35.oldal

Kő Pál
nobrán

„Kukás"
„Kislány"
„Fehér Anna"

repro

Kovács Gyula: Kő Pál nobrai,
Művészet, 1973. január – 21 oldal

Kő Pál
szobrán

Kő Pál alkotta az „Utcaseprő"-t
a „Gyűrűfűlű"-t, a „Lenni" szob-
rot és a „Chagall és en" cimű mi-
vehet.

Kovács Gyula: Kő Pál szobrai.
Művészet, 1973.január - 21.oldal

Kő Pál
szobrász

Kő Pál népi témáju szobrai: „Az asszony kissel", „A betlehemes", „Egy régi templom emlékére", „Boronás", „Csónakos", „Ünnep", „Fehete óra".

Kovács Gyula: Kő Pál szobrai.
Müvészet, 1973.január - 21.oldal

Kő Pál
szobrán

Kislányfülbevalóval (Rénlet) } repro
" Chagall és én "
" Utcaseprő "
" Gyűrűfülű "

Kovács Gyula: Kő Pál szobrai.
Müvészet, 1973.január - 21.oldal

Kő Pál

stílusa hatással volt Morvay Zsuzsa műré-
szetére.

Frank János: Two potters. The New Hun-
garian Quarterly, Budapest 1974 54. p.

1811

Kő Pál

„Munkás" c. vybrának fotója
a 15. oldalon

Kritika 1974/5

Kő Pál
nobrán

„Öreghalász" (reprod

Kovács Gyula: Studio Galéria
MŰVÉSZET, 1972.szeptember - 37.oldal

Kő Pál
grafikai

Részt vett a Szegedi Nyári
Tárlaton.

Kovács Gyula: Nyári tárlatok.
MŰVÉSZET, 1972.szeptember -.34.oldal

Kő Pál
szobrász

A debreceni „In Memoriam Bartók" kiállításon részt vett.

Kovács Gyula: Nyári tárlatok.
MŰVÉSZET, 1972. szeptember - 34.oldal

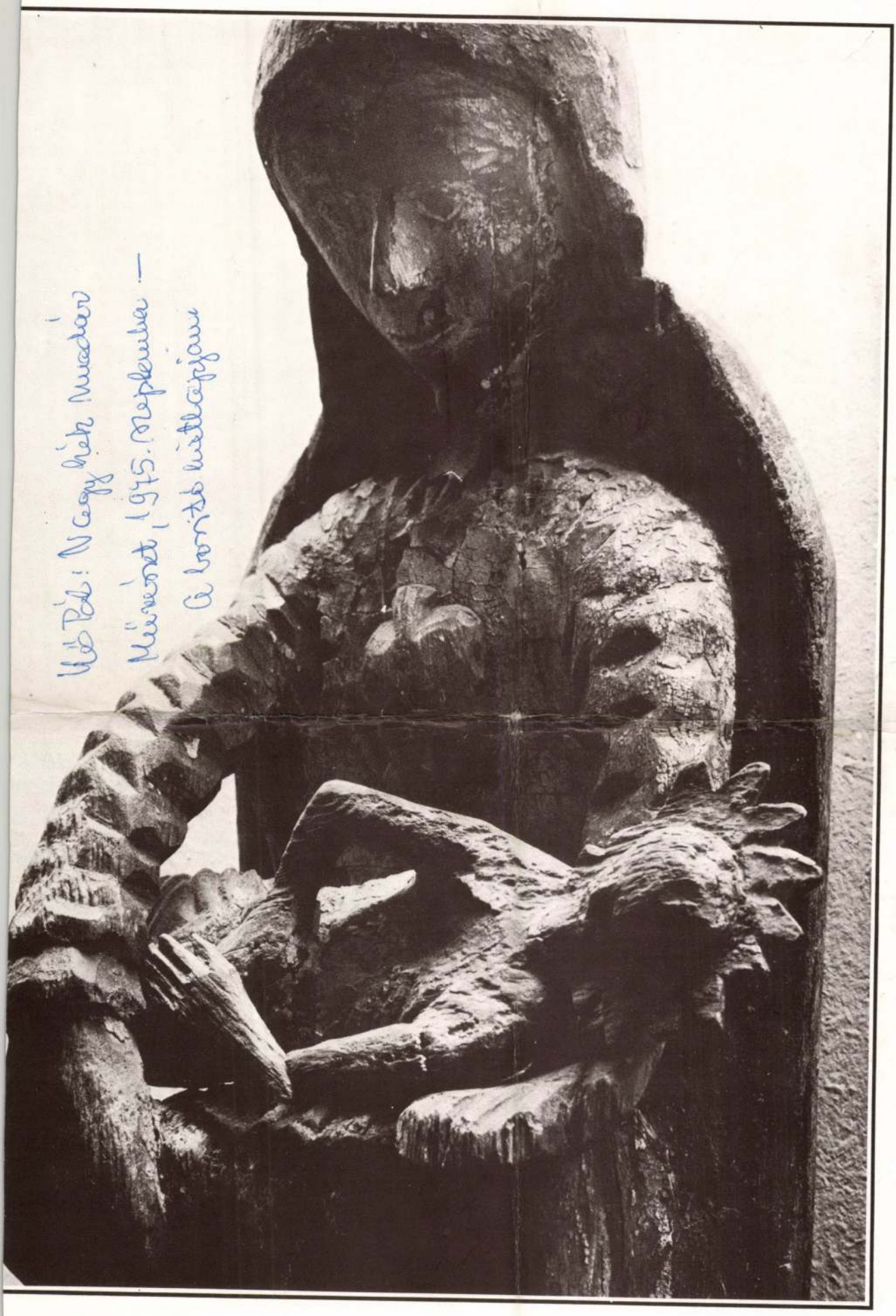

Emléklap

Emléklap: Pietà, litván népművészeti fafaragvány (Vilnius)

ifj. Rácz Endre felvétele

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

IFJÚSÁGI MAGAZIN

Kő Pál szobrászművész

1972 ÁPR

MŰVÉSZETI

TÁLTOS A TORONY FÖLÖTT

(LÁTOGATÁS KŐ PÁL SZOBRÁSZMŰVÉSZNÉL)

1021

Kő Pál műterme a Fiatal Képzőművészek Stúdiójában a VI-os számot viseli — egy Rottenbiller utcai bérház udvaráról nyílik. A kis szoba telezsúfolva szobrokkal. Itt szoronganak a színesre festett Betlehemesek, az ébenfából faragott Öregasszony, aki arcához szorít egy fekete faliórát: az élet, a kimért Idő jelképét. Itt áll Gyűrűfű, az elhagyott falu szimbóluma: barázdált arcú öreg paraszt, kezében óvón-féltőn tartva egy kis tanyát — a régi ház emlékét. Különös, ízes, kissé groteszk világ él, mesél Kő Pál szobraiban.

A művész 30 éves. 1968-ban végezte el a Képzőművészeti Főiskolát. Első önálló kiállítása tél végén volt a Műcsarnok Kamaratermében. Ez a tárlat, amelyről a Tv Galériájában a televízió is beszámolt, szinte robbanásszerűen hatott.

Kő Pál így beszél magáról: „A Főiskolán valami fenegyerekes hangulat, dac vett rajtam erőt. Nem akartam úgy látni, úgy csinálni szobrot, mint a mestereim vagy a kollégáim. Én faluról jöttem. Amit a főiskolán tanítottak, sehogy sem passzolt az én figuráimra, embereimre, asszonyaimra."

Úgy faragja ki — legtöbbször fából — szobrait, azzal a szeretettel, amellyel régen egy öreg pásztor kifaragta fa-ivópohara fülére a birkát, vagy a figyelő puli fejét. Ösztönös, tiszta szeretet ez, a legapróbb részleteket is élvező öröm —, s ez az egyetlen dolog, ami a népművészettel, a népi faragókkal rokonná teszi. Csupán szemléletmódja, alkotómódszere rokon velük, s nem a végeredmény, a művek, mert ezek egy fiatal, ízig-vérig modern szobrász alkotásai. Úgy illeszt egy ünneplőbe öltözött fiatal menyecske égerfa szoknyájába apró, csillogó rézszögeket hímzésként, mint ahogy az ostornyelet kiverték hajdan rézszögekkel. Táltos című szobrán a mese-ló hatalmassá nőve, a levegőben röpül át egy falu felett, hasa a templomtornyot súrolja.

— Gyerekkoromban sokszor voltam beteg, feküdtem a kemencesutban, és a láz furcsa figurákat vetített elém a falra. Összekeveredtek bennük a látott és a mesében hallott dolgok. Ez tért vissza furcsán akkor, amikor először ültem repülőgépen. Messze magam alatt láttam a falukat, házakat. És eszembe jutott egy teljesen „anti-szobrászi" ötlet. Megmintázni egy falut — felülről. Megcsináltam a Táltost, s alatta — a falut.

Kő Pál munkásságát féltő együttérzéssel figyeljük. Ez a fiatal művész minden szobrában arra törekszik, hogy valami lényegesen mondjon el az emberről, a környező világról. Ezt a fiatalos őszinteséget, lelkesedést, reméljük, továbbra is megőrzi.

KERNÁCS GABRIELLA
FOTÓ: B. FARKAS TAMÁS

ZENEBONA BÖNG

JOHNNY & ANDRÁS

Egy évvel ezelőtt még nagyon kevesen ismerték Delhusa Gjon nevét. Ma már százával kapja a leveleket, dalai a kívánságműsorok állandó számai. Elsőnek mi mutattuk be a tehetséges fiatal énekest, aki azóta Markó Andrással, a Gemini együttes volt orgonistájával társult. Ezentúl duóban lépnek fel, közösen szerzik a zenét és a szöveget, énekelnek, Delhusa Gjon, azaz Johnny gitározik, András orgonál. Február 4-én volt az első klubestjük a Beatzenészek Klubjában, ahol ők állandó házigazdák. A szakma elismerését nem csekélység kivívni, de a nagy taps igazolta, hogy ezt is elérték. Repertoárjuk külföldi és saját zenei blokkból áll. Remek érzékkel válogatják ki a stílusuknak megfelelő világslágereket; Miguel Rios, Simon and Garfunkel, José Feliciano vagy a Bee Gees dalait. Eltérő színezetű hangjuk érdekesen egészíti ki egymást, különösen a Boxer és a Cecília esetében.

Február 14-én zsúfolásig megtelt az Erkel Színház. Nem valamelyik amerikai jazz-király látogatott el hoz-

NA
az „E

Vasárnap esténként
tem épülettömbje f
kok által „Ezresnek
kor már kénytelene

Minden vasárnap
11-ig nonstop műso
már több ízben díj
Amatőr zenekar, de
közönséget, azt a n
hen, egy magas, szó
lemezről. Az öltözői
tek, jelenükről és a

— A jelen? Mi öte
jár; Gonda Péter a
gató; Farkas László
még csak negyedév

Kő Pál

Nagy Baloghról készített szobra szerepel a XIII. szegedi nyári tárlaton. (említve)

Ács J.: A XIII. Szegedi Nyári Tárlat. Magyar Szó, 1972. aug. 20.

Kő Pál

Páltosának végletekig megnyújtott, hengeresen fogalmazott testéből elnyúló lábai tömör együttest adnak; ezzel a nyúgodt fogalmazással ellentétes a földet jelző falap göcsörtös mozgalmassága. Részt vett a Studió Galéria negyedik kiállításán, melyen a szobrász szakosztály mutatkozik be.

Láncz Sándor: Kiállításról kiállításra.

Magyar Hírlap 1972/247 6 old.

Kő Pál
Igazában azonban – a már távaly is feltünt – Kő Pál szobrai ragadnak magukkal: mindenekelőtt az Utcaseprő.

Bojár Iván: Studio '72 Frátalok az Ernst Múzeumban.

Magyar Hírlap 1973/2 6 old.

Kő Pál

„Menyasszony a lédén" c.
csoba szerepel a „Studió 72" c.
Ziállitáson - emlitve

Kritika 1973 március
27. old.

Kő Pál

„Utcasepre" c. szobrának
fotója a 27. oldalon

Kritika 1973 március

Kő Pál

szobrai szerepelnek a

Studió '72 Riallitáson az Ernst

Múzeumban

Nyíregyháza 1973 január 14

9. oldal

Kő Pál

„Utcaseprő"
„Chagall és én"
„Menyasszony a ládán" a szobrai szerepelnek

a Studió '72 Tiállításon az Ernst Múzeumban

Magyar Nemzet 1973 január 6
4. old.

Kő Pál szobrász 1)

Egy népies „csaportról" is beszélhetünk, a Szegeden, Vásárhelyen és Szolnokon élő festők egyelőre még keresik azt a nyelvet, amelyet a szobrászok és néhány grafikus már használnak. E csaportba tartozik a művész is. – „Chagall és én" (repr.)

Vadas József: Képző- és iparművészeti kultúránk.
Ifjú Kommunista, Budapest, 1973. szept. 71. ~~70.~~ old.

Kő Pál szobrász 2.) Folytatás.

A művész, – többed magával, – egy nemzedéket vitt be a magyar szobrászat élvonalába.

Vadas József: Képző- és iparművészeti kultúránk.

Uj Jú Komunista, Budapest, 1943. szept. 41. old.

Kő Pál szobrászművész

az új belgrádi Modern Művészeti Múzeumban tegnap nyílt meg a magyar kiállítás, melyen alkotása szerepel.

B. F.: Belgrádban megnyílt a magyar képzőművészeti kiállítás.
Magyar Szó, 1943. szept. 4.

Kő Pál

Menyasszonyöltöztetés II. ólom

18 cm

Asszony késsel és macskával

kőrelief, 50 x 30

Dolgozó emberek között kiáll.

Ernst múzeum, 1968. jún.

Kő Pál

Menyasszonyöltöztetés ólom 18

Asszony késsel és madárral
körtefa 50x30

Dolgozó emberek között
képzőművészeti kiállítás
Ernst Múzeum 1968.

Kő Pál

Öreg halász (fa)

(repr.)

T.J.: Stúdió Galéria.
Magyar Ifjúság,
1972. jún. 16.

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1974 OKT 23

Nógrád

Kő Pál szobrász

1021

TIZENNYOLC FIATAL A STÚDIÓ GALÉRIÁBAN

A Fiatal Képzőművészek Stúdiója számos, tehetséges, pályája elején álló művésznek nyújt rendszeres alkotási és bemutatkozási lehetőséget. A stúdió október 23-án nyíló kiállítása a Stúdió Galéria termében (Budapest, V. Bajcsy-Zsilinszky út 52.) hét festő, öt grafikus és hat szobrász művelt mutatja be. A fiatalok között már több országosan ismert képzőművészt is találunk. Így például Kő Pált, akinek szobrai több alkalommal szerepeltek Salgótarjánban is. A november 9-ig megtekinthető kiállítást Pogány Gábor, a stúdió művészeti vezetője nyitja meg.

emberi érdek sürgeti

- mintegy hálószerűen össze-
- tartják. A ragasztott üveg
a biztonsági tulajdonságai az
n. üveg kémiai edzésével még
a tovább fokozhatók. Felhasz-
l. nálására, alkalmazására szé-
— les lehetőség nyílik az építő-
i- iparban és a járműgyártás-
us ban egyaránt.
e- A ragasztott üveg építésze-
K, ti alkalmazására a világszer-
al te szaporodó magasépüle-
a- tek irányították rá a figyel-
lat met. A nagy magasságokban,
o- az erősödő szélnyomásnak
a hagyományos

Kő Pál szobrászmüvész

A Munkácsy Mihály-dij III. fokozatával tüntették ki a müvészt, -közli a lap "Dijak, kitüntetések - 1975" cimmel.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. ápr. 5.
XIX. évf. 14. sz. 2. lap.

Kő Pál, szobrai

szerepel.

↓

– a Szabadtéri szoborkiállítás Salgótarjánban

9.

Népszabadság, Bp. 1973. aug. 9.

Kő Pál
nohán

„Gyűrűfülű" (repro)

A borítón.
Művészet, 1973. december

Kő Pál szobrász

Az Ernst Múzeumban rendezett Stúdió '73 c. kiállításon szerepeltek művei: Lemezből készült „Boronás" női fejtanulmánya. (említve)
„Boronás" (repr.)

Molnár Zsolt: Stúdió '73
Magyar Ifjúság, 1974. jan. 25.

Kő Pál szobrász

Megnyílt Keszthelyen a VII. Balatoni Nyári Tárlat, melyen szerepel műve, Kompozíciója

Tamási Attila: Balatoni tárlat Keszthelyen.
Népszava, 1944. júl. 21.

Kő Pál szobrásznüvész

Dunaújvárosban lesz a közeljövőben a művész kiállítása.

Nagy események színhelyen.

1974. II. 28. 18.15 TV -Hué- /45

Nyíri Pál
szobrászművészének a Műcsarnokban
legnagyobb nyílt kiállítása.

Magyar Hírlap 1972/42 Pold.

Kő Pál

Boronás rézlemez 240 mm

Gizi kő 30 cm

Studio '73 Ernst Múzeum Bp.

Kő Pál, [Kobrán]

Kiállít az Ernst Múzeumban.
(Boronás a műve.)

Székely András: Stúdió '73 7.

Népszabadság, Bp 1973. dec. 28.

Kő Pál, nobrán

A Stúdió '73 kiállítán.

Boronás c. nobra:

Repr

Harangozó Márta: festék és fehérség 2.

ESTI HIRLAP, Bn 1973 dec. 11.

Kő Pál

Szobra szerepel a salgótarjáni Művelődési Központ előtti téren rendezett szabadtéri szoborkiállításon

Magyar Nemzet 1973 augusztus 7
4. old.

Kő Pál, szobrász

Részt vett a megnyitáson.

S. P.: Magyar szobrkiállítás a moszkvai Puskin Múzeumban 7.

Népszabadság, Bp. 1973. febr. 16.

Kő Pál

Az Ernst Múzeumban rendezett Stúdió '42 c. kiállításon alkotásai szerepelnek, köztük „Chagall és én" c. (említve).

Tasnádi Attila: Stúdió '42
Népszava, 1943. jan. 14.

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1974 8

Kő Pál

Kritika

1021

JÓZSEF ATTILA A SZOBRÁSZATBAN

Salgótarján, József Attila Művelődési Ház (Kő Pál, 1971.)

KRITIKA

Hollós Korvin Lajos: Óbudai búcsú és más elbeszélések

A kötetben olyan elbeszélésekkel találkozunk elsősorban, amelyeknek alapanyaga az emlékezés és a vallomás. *Hollós Korvin Lajos* lírikusként és prózaíróként egyaránt ismert, ám kevéssé méltányolt művelője volt irodalmunknak. Írói pályáját nem kísérte egyenletesen méltányos kritikai visszhang: ezek az összegyűjtött elbeszélések, amelyek nagyobbik részében az önéletrajzi jelleg dominál, nyilván az író szándékától függetlenül, részben e körülményre is választ adnak.

A novellák első ciklusa az *Óbudai búcsú* címen összefoglalt írásokból áll s voltaképpen nem más, mint a gyermek- és ifjúkor egyes epizódjainak némi nosztalgiával és sok keserűséggel megformált sorozata. Az elbeszélésekké kerekített önéletrajzi epizódoknak van valamiféle pusztán esztétikai jelentőségüknél általánosabb tanulsága, amely

KAMKA

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

1973 SEP 13
Keletmagyarország

Kő Pál szobrászművész

1021

A Nyírségi Ősz programjából

Tudományos, kulturális rendezvények — Megyejárás Nemzetközi kiállítások

Gyümölcskarnevállal kezdődik szeptember 16-án a Nyírségi Ősz idei rendezvénysorozata. Reggel 9 órától tart a tsz-ek, állami gazdaságok, mezőgazdasági termékek feldolgozásával foglalkozó üzemek és a mezőgazdasági főiskola hallgatóinak felvonulása Nyíregyháza északi lakónegyedéből a főútvonalak mentén az Arany János úton át az állomásig. A megnyitó ünnepségre a Tanácsköztársaság téren 10 órakor kerül sor, ahol zsűri értékeli a kocsikon elhelyezett gyümölcskompozíciókat. Aznap a kertészeti vállalat is rendez bemutatót legszebb virágaiból a Krúdy mozi előcsarnokában. Ez a kiállítás délután 13 órakor kezdődik. A gyümölcskarnevál zsűrije este a Krúdy szállóban a hajnalig tartó kertészbál kezdetén hirdet eredményt és osztja ki a legszebb kompozíciók díjait.

Ez az egésznapos program nyitja a Nyírségi Ősz egy hónapig tartó rendezvényeit, amelyben országos tanácskozásokra, képzőművészeti és egyéb kiállításokra, színházi, zenei programokra, filmbemutatókra, valamint több hagyományos eseménysorozatra kerül sor.

Országos tanácskozást rendeznek a műemlékvédelemről, különös tekintettel a műemlékek szerepére az idegenforgalomban. A vendéglátás lesz a témája egy másik országos tanácskozásnak Vendinform—1973 címmel. Neves történészek felszólalásai hangzanak el a harmadik országos tanácskozáson a kuruckor jegyében rendezendő kétnapos tudományos ülésszakon. A Rákóczi-kutatáshoz kapcsolódó tanácskozáson Esze Tamás és Vay Ádám emlékkiállítás nyílik Vaján, szeptember 20-án.

Gazdag programot állítottak össze a kiállítások kedvelőinek. *Kő Pál* szobrászművész kiállítása szeptember 17-én a tanárképző főiskolán nyílik. A Krúdy moziban nemzetközi bélyegkiállítást rendeznek szeptember 20—30 között. Ez idő alatt alkalmi bélyegzős postahivatal is működik a kiállításon. Két nemzetközi művésztelep munkáit mutatják be a Nyírségi Ősz alatt. Nyíregyházán a városi művelődési központ kiállítótermében szeptember 27—30 között az idei sóstói művésztelepen készült alkotások láthatók, míg a hajdúsági művésztelep munkáiból október 15-én nyílik bemutató a tanárképző főiskolán. Nyírbátor az október 7-i Aranyvasárnappal — kiállítás a Nemzeti Múzeum ötvöstárgyaiból — és az október 14-i Szilgyártó műhely című kiállítással csatlakozik a tárlatok sorához.

A színházi, zenei programok között a sort a Bartók Színház nyitja hat előadásból álló vendégszereplésével Nyíregyházán szeptember 15-én. Zongoraestet rendeznek meghívott művészekkel a tanárképző főiskolán szeptember 28-án. Litván kamarazenekar lép a nyíregyházi közönség elé október 11-én a színházban. Itt említhetjük a hagyományos nagykállói néptáncverseny megrendezését is szeptember 27—30 között Kállai kettős címmel, amelyet országos minősítő versennyel kötnek egybe.

Krúdy Gyulára emlékezve ismét közönség elé kerül a Szindbád című film október 4-én. Az előadást filmanket követi. Az amatőrfilmesek fórumát szeptember 30-án a Gorkij moziban rendezik.

Több megyejáró kirándulás szerepel a programban. Főleg a megye legszebb műemlékeit és irodalmi emlékhelyeit látogatják meg a felső-szabolcsi kirándulás, a szatmári irodalmi körút, a nyírségi és a beregi körút során. Érdekes programnak ígérkezik szeptember 21—23 között a Rétköz tájismertető verseny, amely a megye északi részeinek természeti, művészettörténeti, történelmi és néprajzi értékeit ismerteti meg az országos mezőny résztvevőivel.

Állásfoglalásul
ban összegezt
imperializmus
zetközi enyhül
sem riad vis
erők elleni n
ha érdekei úg

LONDON

Brit haladó szervezetek a chilei puccs elleni tiltakozásul szerdára gyűlést hívtak össze Chile londoni nagykövetségéhez.

Az angol sajtó szerint a katonai hatalomátvétel nem jelenti a puccsisták végső sikerét, akik számára — amint a BBC latin-amerikai tudósítója hangsúlyozza „a nehéze még hátra van".

Maguk a fegyveres erők sem egységesek, s lehet, hogy nem is lesznek abban a helyzetben, hogy akaratukat az országra erőltessék. Ez majdnem elkerülhetetlenné teszi a spanyolországihoz hasonlóan baljós színezetű polgárháború kitörését — írja a Liberális Guardian.

A Morning Star Nagy-Britannia Kommunista Pártjának lapja leszögezte: a pucscsot a világ minden demokratájának el kell ítélnie.

BONN

A nyugatnémet haladó közvélemény határozottan megbélyegezi a chilei jobboldali katonai fordulatot. Kedden este Münchenben a puccs hírére több száz fiatal vonult az utcákra, hogy szolidaritását nyilvánítsa Allende elnök kormánya iránt.

A Német Kommunista Párt, valamint az SDAJ és a VDS ifjúsági szervezetek szerdára tiltakozó gyűléseket hirdettek Hamburgban, Kölnben és más nagyvárosokban.

Az NKP Düsseldorfban kiadott nyilatkozata rámutat, hogy a puccsot az amerikai titkosszolgálat, a nagytőke és a helyi reakció szervezte.

A nyugatnémet kormány még nem foglalt hivatalosan állást. A rádió, a televízió és a sajtó kommentárjainak zöme elítéli a santiagói államcsíny szervezőit és felhívja a figyelmet a puccs nemzetközi összefüggéseire.

A vezető lapok közül a liberális Süddeutsche Zeitung rámutat: ha a chilei lakosság többsége Allende elnök mögött áll, akkor a katonai puccs szervezői „csak megszakíthatják a baloldali irányba tartó fejlődést, de nem tudnak véget vetni neki, mégha puskákkal és ágyukkal rendelkeznek is".

BERLIN

Az NSZEP Központi Bizottságának nyilatkozata megállapítja, a Német Demokratikus Köztársaság dolgozói mélységes felháborodással fogadták a chilei nép egység törvényes kormánya elleni katonai puccs hírét. A nyilatkozat rámutat: a chilei reakciós erők a külföldi imperialisták támogatásával vérbe akarják fojtani a chilei nép igazságos küzdelmét, meg akarják fosztani Chile népét társadalmi vívmányaitól. Az NDK kommunistái és dolgozói egy emberként állnak a szabadságszerető chilei nép oldalán és ismételten kifejezésre juttatják internacionalista szolidaritásukat.

A chilei néppel való szolidaritásukat fejezték ki a Német Demokratikus Köztársaság más tömegszervezetei is, így az FDGB, az FDJ, a nőszövetség és a béketanács.

ROMA

Az olasz sajtó és a közvélemény feszült figyelemmel kísérte a Chiléből kedden érkezett híreket: a katonai puccs, Allende erőszakos megdöntésének híre megdöbbenést és felháborodást váltott ki az egész olasz baloldali közvéleményben.

Enrico Berlinguer, az Olasz Kommunista Párt főtitkára kedden este — még Allende elnök halálhírét megelőzően — közzétett nyilatkozatában rámutatott: a puccs a fasiszta jobboldali erők és a szolgálatukban álló katonák műve, akik erőszakkal akarják eltörölni a chilei népnek az egységkormány által elért szocialista vívmányait, szabadságát és függetlenségét. A chilei nép törekvései és erőfeszítései kivívták a világ minden dolgozójának rokonszenvét, mi olasz kommunisták is, teljes szolidaritásunkat fejezzük ki harcával. Biztosak vagyunk benne, hogy Olaszország minden demokratikus és antifasiszta rétege egyetért velünk és hallatja hangját a chilei demokratikus erő mellett."

Az Olasz Szocialista Párt ugyancsak teljes szolidaritását nyilvánította a chilei dol

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1972 OKT 8

CSONGRÁD MEGYEI HÍRLAP

Kő Pál

1071

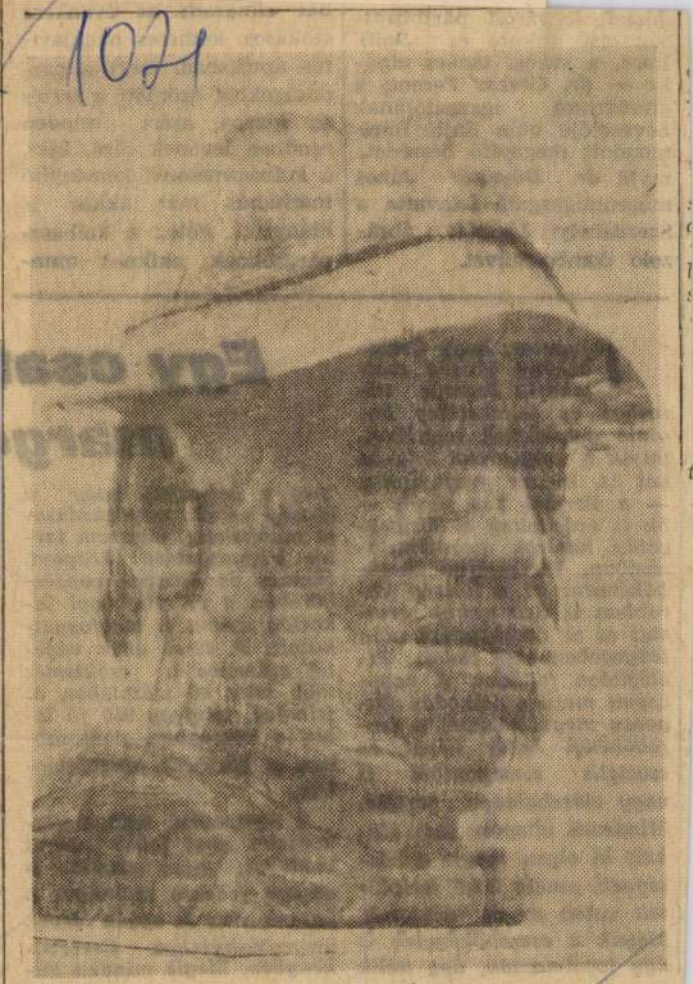

KŐ PÁL: APÁM

József, a
ság első ti
Imre, a vá
ke — dr.
gimnázium
bevezetője
mondott m
majd dr.
múzeumiga
Szerdahelyi
zoló domb

Egy csat
marg

Ismeretes, hogy Cserebökény község csatlakozik Szentes városhoz és feltehetőleg hasonló gondolatok foglalkoztatják a magyartési lakosokat is, hiszen gazdaságilag — a Termál Tsz révén — ők is érdekeltek a közigazgatási határok megváltoztatásában. Visszatérve Cserebökényre: ez a község korábban is Szenteshez tartozott és az önállósulása után lényegében nem tudott kielégítően fejlődni. A nagyüzemi mezőgazdálkodás alaposan megváltoztatta a cserebökényi határ képét és szociális szempontból is nagy előrehaladás történt. Mindezek ellenére sem alakult ki olyan magja a községnek, amely köré felépültek volna az új utcasorok. Maguk a cserebökényiek is úgy fogalmazzák, úgy ítélik meg a helyzetet, hogy a község inkább mezőgazdasági munkahely, mintsem tartós közigazgatási központ. Szentes és Szarvas vonzáskörében a cserebökényi lakosság száma is megfogyatkozott. A 40-es évek végétől számítva a csökkenés több mint 40 százalékos, és jelenleg, mintegy 950 fő lakik a községben, pontosabban a kiterjedt tanyavilágban.

A Szenteshez való csatlakozástól nem lehet várni csodákat, mert ezután is anyagi fedezet szükséges a kommunális és egyéb tervek megvalósításához Cserebökényben. Mégis minden kü-

Kő Pál

A szegedi nyári tárlaton „Gyürüfü" c. kékrefestett, tömzsi parasztalakot mintáz. „Nagy Balogh János" c. munkája szerepelnek. (emlitve).

Láncz Sándor: A szegedi nyári tárlat. Magyar Hírlap, 1942. aug. 9.

Kő Pál

A XIII. szegedi nyári tárlaton szerepel fából faragott erőteljes Nagy Balogh János arcmása, (emlétve) valamint „Gyürüfü" c. faszobra (emlétve)

Dél Magyarország, 1972. júl. 25

Kő Pál

Nagy Balogh János fa
Gyűrű fa

XIII. Szegedi Nyári Tárlat
1972. jul. — szept.

Kő Pál

A ‚Szárnykészítő' szabadsága

Munkásbeszélgetés Kő Pál szobráról

Kő Pál Munkácsy-díjas szobrászművész gyűjteményes kiállítását két hét alatt több mint kétezer néző tekintette meg a K.-i Művelődési Központ kiállítótermében. K. erősen iparosodó közepes nagyságú mezőváros, ahol ez a látogatószám még akkor is meglepő, ha tudjuk, hogy a tárlat látogatói többségükben szocialista brigádtagok, akik azért nézték meg a kiállítást, hogy „kulturális vállalásaikat" teljesítsék.

A kiállítás után pár héttel beszélgetéseket, vitákat kezdeményeztünk több szocialista brigádban a kiállítás egyik legérdekesebb műalkotásáról, a „Szárnykészítő"-ről. Kíváncsiak voltunk, milyen mély a „szakadék" a mű hivatalos-szakmai fogadtatása és elemzése – és a szocialista brigádok műértelmezése és befogadása között.

Segítségünkre volt a Művészet c. folyóirat 1976/4. száma, amelyben három elemző kritika is megjelent erről a kisplasztikáról. A kritikák előtti rövid bevezetőben ez olvasható: „Kő Pál *Szárnykészítő* c. kisplasztikája az 1975. év egyik legsikerültebb, mindenesetre az átlagot messze meghaladó érdeklődést kiváltott ilyennemű alkotása egyszerre három művészeti írót is szembenézésre késztetett – vele, a művel és egy kicsit önmagával is." A folyóirat említett száma több, különböző aspektusból készített fotót is közölt a szoborról, amelyek jelentősen hozzásegítették a beszélgetőket a mű vizuális felidézéséhez.

Az interjúkból kiderült, hogy „szakadék" valóban tátong – de a beszélgetések során inkább konvergenciát tapasztaltunk mint „mélyülést".

Az alábbiakban a MÁV egyik felsővezeték-karbantartó szocialista brigádjában lezajlott vita rövidített montázsát mutatjuk be anélkül, hogy bővebben kommentálnánk és elemeznénk a brigád kritikai-befogadói tevékenységét. A vita egy délelőtti műszak után spontán, előrejelzés nélkül zajlott le, önkéntességi alapon. A 11 fős brigádból így nyolcan maradtak ott a körülbelül másfél órás beszélgetésen.

A beszélgetést a brigád egyik tagja (J. István) irányította, aki egyébként a városi amatőr képzőművészeti kör tagja is. A brigád összetétele öt év óta változatlan. Munkájuk során ellenőrzik és karbantartják a vasútvonal villamos felsővezetékét mintegy 50–60 km-es szakaszon.

A beszélgetésben részt vevő brigádtagok: K. Sándor, 50 éves elektrikus; H. Kálmán, 45 éves elektrikus; Sz. Lajos, 32 éves villanyszerelő; Sz. Miklós,

Magyar Világ, 1979. augusztus

Kékköpenyes emberek jönnek, kezükben szerszámok. Velünk együtt seprik ki a hangulatot is. Kinn, a csarnok előtt még él valami, itt változik a jelen végleg múlttá.

Két srác egy mikrobusz tetejéről árulja többszörös életnagyságú JAGGER-képeit. Balra, a kamionok ásítva várják az erősítőket. Előttük egy indiai ruhát öltött fiú STONES-emblémákat kínál, vagy száz apró, kinyújtott nyelv halványul el mögöttünk, a sötétben.

Mint fáradt, kielégült gyerekek, baktatunk a megemészthetetlen élményanyag bűvöletében, megbéklyózott nyelvvel. Béna lábaim keresik a talajt, le kellene már érni, vissza kellene térni, de nincs hova. Gondolatban keresek valamit, kapkodok valami után, aminek segítségével majd bármikor visszatérhetek ebbe a megtörtént álomba, mint gyermekkoromban, amikor esténként csak a királyfi aranypáncéljára kellett gondolnom, és máris folytatódott a mese. Igen, megpróbáltam valamilyen hídfőállást kiépíteni a múló pillanat, a halványuló emlék, a megfoghatatlan történés túlsó partján, egy bástyát a bármikori visszatéréshez.

De a siker minden reménye nélkül vonszoltuk magunkat a jel nélküli utakon a STONES UTÁN, csatlakozva a szálloda felé tartó testvéreinkhez. Szótlan, szomorú csapatunk a múlt mankóira támaszkodva vonult. A Hilton mellett mellém lépett egy lány, végighúzta könnyű kezét agyonizzadt trikómon, adott egy szippantást rossz ízű cigarettájából és fájdalmas arccal elköszönt, elhagyta életem Woodstockját, akár egy szólógitáros.

Bolyongtunk, kerestük a megfelelő utat hazafelé – VISSZA A ROLLING STONES-TÓL – az álomba süppedt, csendes városban, ahol az ébren álmodók tétova léptű serege lassuló, szabálytalan lüktetésű szívdobogással szippantotta fel tíz év óta töltődő akkumulátorainak energiamorzsáit.

A zene lassan hátrált befelé, a vérből az agyba. Pár szó is elhangzott, cigaretta járt körbe, miközben a néptelen belváros átengedte csapatunkat. Az ablakok és kapuk zárva, a zsalugáterek behúzva. Halott város, csak a részegek szabadok, mindenki az éjszaka foglya. A lázasok falkájának fáklyái, az égő szemek egyre halványabban adnak fényjeleket egymásnak. Hátunk mögött már halványul a sötétkék, kezdenek színeket kapni az autók, az első elindul a szálloda elől, kedvesen kikerül bennünket, a sofőr mosolyog megértően, sejti, hogy valami történt velünk.

Szerémi László

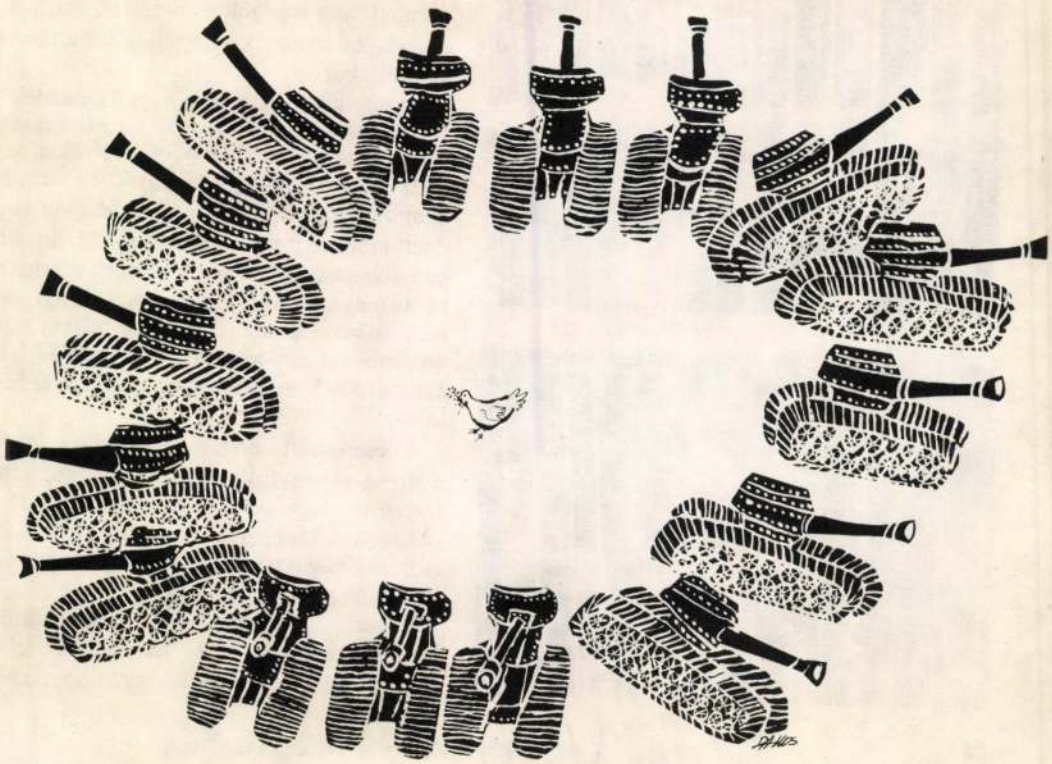

29 éves járőrszerelő; P. János, 33 éves kazánfűtő; Sz. József, 46 éves kazánfűtő; R. András, 29 éves lakatos; J. István, 28 éves járőrszerelő. A szövegben nevüket csak kezdőbetűkkel jelöljük.

– Először is azt szeretném tőletek megkérdezni, hogy amikor megnéztétek Kő Pál kiállítását, kitűnt-e ez a kisplasztika a többi szobor közül?

K. S. – Nekem kitűnt. Először arra gondoltam, hogy a kalitkában lévő figura szégyelli magát, vagy restelkedik valami miatt, azért zárkózik el embertársaitól. Még gyerekkoromból emlékszem, volt egy illető, aki libatollakat vágott le, és szárnyakat ragasztott magának belőle, és leugrott vele a padlásról. Ez az illető vallásos volt és eléggé flúgos is. Természetesen jól összetörte magát, betört az orra, és egy csomó vért veszített...

– Sanyi bácsi ezek szerint lát valami kapcsolatot a gyerekkori emlék és a szobor között?

K. S. – Igen, ez a ketrecbeli alak is szárnyat készít magának. Nem libatollakból ugyan, hanem valami csontból. Azt hiszem az, hogy ketrecben van, azt jelenti, hogy a többi embertől elszigeteli magát. Én magányosnak érzem ezt a figurát. És talán egy kicsit ütődöttnek is, mert eléggé képtelenség, hogy éppen szárnyakat csinál...

– Lajos, te nagyon belemerültél a fénykép nézegetésébe. Neked mi a véleményed?

Sz. L. – Hát, hogy is mondjam? Nekem is kitűnt a többi szobor közül. Ott amikor közelebbről megnéztem, akkor – a mű rám nagy benyomást gyakorolt. Nem tudom, hogy egy emberről szól-e ez a szobor vagy akár az egész társadalomról? Mindenesetre úgy érzem, valahogy az ember objektív rabságát akarta ábrázolni a művész. A figurát, úgy tudom, körtefából faragta ki, de ez, azt hiszem, mellékes. A szárnykészítés ténye véleményem szerint a szabadságra törekvést jelképezi. A kalitka pedig azt az objektív börtönt, amit az előbb említettem.

– Hogy érted te azt az „objektív börtönt?"

Sz. L. – Én az objektív börtön alatt azt értem, hogy azt a kalitkát nem ez az ember készítette saját magának, hanem maga a természet. Itt az embert körülvevő elemi erőkre gondolok. De lehet véleményem szerint úgy is értelmezni, hogy a művész saját életét ábrázolja. Ebben az esetben viszont a kalitkát emberek is készíthették. Így is fel lehet fogni. Szóval nem biztos, hogy csak egy jelentése van ennek a kalitkának. Szerintem innen kellene kiindulni, hogy megértsük a művet. Az is tény, hogy ennek a kalitkának az ajtaja nyitva van, és azokkal a bizonyos szárnyakkal, amiket készít...

– Igen, a kalitkának nyitva van az ajtaja, illetve nincs is ajtaja. Mit jelenthet ez?

Sz. L. – Tulajdonképpen ez egy nyitott börtön. És ez a nyitott börtön, akár egy ember körül, akár az egész emberiség körül, azt jelentheti gyakorlatilag, hogy az ember vagy az emberiség ebből a börtönből kiszabadulhat azzal a szárnnyal, amit a szárnykészítő fabrikál.

– Szerinted ezen az ajtón kifér az elkészített szárnnyal ez a figura?

Sz. L. – Persze, felmerülhet egy ilyen kérdés is. Szóval, az ajtó meglehetősen kicsi, és ez a figura igenigen nehezen tudna rajta kijutni. Szerintem ez azt jelenti, hogy csak bizonyos nehézségek árán lehet ebből a börtönből kiszabadulni, de ha akar, mindenképpen kijöhet belőle.

– Ez a kisplasztika, ha emlékszel rá, rögtön ott volt a terem bejáratától pár méterre, balra felállítva. Te mikor vetted észre? Egyáltalán milyen volt a „találkozásod" a szoborral?

Sz. L. – Amikor az ember belép egy olyan helyiségbe, ahol kiállítás van, megáll az ajtóban, akár tudatosan, akár tudatlanul, de meg kell neki egy pillanatra állni. És mindjárt vannak olyan helyek, amelyek megkapják az embert. Ezzel a szoborral úgy voltam, hogy rögtön fel kellett rá figyelnem, hiszen majdnem belébotlottam. Mindjárt odamentem hozzá, de akkor csak felületesen néztem meg, mert a többi tárgyra is kíváncsi voltam. Amikor megnéztem mindent, akkor visszamentem és jó néhányszor körbejártam. Mondom, a mű rám nagy hatást tett – főleg gondolatilag, és most is, ahogy ezen a fotón újra magam előtt látom.

– Arra lennék kíváncsi, hogy el tudnád-e képzelni ezt a kisplasztikát – de ez a kérdés szól mindenkihez – nagyban, esetleg bronzba öntve egy köztéri szobornak?

Sz. L. – Ha már nálam van a szó, véleményem szerint elképzelhető. Viszont ezeket a gondolatokat azokkal a technikai eszközökkel, amelyekre te gondolsz, nem lehetne visszaadni. Érzésem szerint ezt az eszmei mondanivalót csak ezekkel az egyszerű eszközökkel lehet kifejezni, így nagyobb hatású.

Sz. M. – Én el tudnám nagyobb formátumban is képzelni, de semmiképpen nem bronzba öntve... Így, ezekkel az anyagokkal, csak nagyobb méretben. Esetleg a kalitkát nem fából, hanem vasból elkészítve.

– Ha ebből egy nagyobb szobrot csinálnának, vagy pedig így, ahogy van, ebben a méretben, és rátok lenne bízva, hogy helyeznétek el, hová állítanátok fel?

Sz. L. – Hát, ha ezt a kisplasztikát nagyobb méretben csinálná meg a szobrász, akkor köztérre is nyugodtan fel lehetne állítani. Ott fordul meg a legtöbbször az ember, az nyilvánvaló, de így ebben a méretben csak kiállítótermekben lehet elhelyezni.

K. S. – Én még egy ipari üzem előcsarnokába is el tudnám képzelni. Nem azért, mert lehet valami összefüggés az üzem és a szobor között; hanem mert új színfoltot jelentene, azáltal, hogy nem egy szokványos mű, mint például egy hegesztőlány szobra.

– Józsi bácsi, maga még nem szólt. Magának mi a véleménye erről a szoborról? Tetszik magának?

Sz. J. – Ha már arról beszélünk, hogy hol kellene elhelyezni, hát olyan helyre, ahol nem ázik, olyan kultúrterembe, ahol nagyobb összejövetelek vannak. Ahogy hallgatom a beszélgetést, tényleg lehet sok gondolatot kiolvasni belőle, de én a lakásomba nem vinném be.

– Ez azt jelenti, hogy nem tetszik magának?

Sz. J. – Hát ez az ember ott a kalitkában, úgy gondolom, hogy egy zárkózott ember. Más emberrel nem nagyon akar tárgyalni. Neki ez a munkája, amit csinál, az leköti, úgy, hogy más emberrel nem akar foglalkozni. Én, ahogy már mondtam, a lakásomba nem vinném be.

– És te János? Még te sem nyilatkoztál.

B. J. – Én helyeslem, amit Lajos az előbb elmondott. Szerintem is olyformán néz ki, hogy ez egy szimbólum. Elhelyezni olyan helyen kellene, ahol állandóan kiállítások vannak. El tudnám képzelni egy nagyobb kiállítóteremben. Józsi bácsinak is igaza van, mi, egyszerű melós emberek ennél többet nem tudunk belőle kinézni, mint ami itt idáig elhangzott.

– Mégis mi az, ami miatt te ezt műalkotásnak tartod? Mit mond ez neked, amikor ránézel? Biztosan azon is elgondolkodtál már, vajon a szobrász miért éppen így fejezte ki magát.

P. J. – Számomra azért csodálatos és érdekes, mert ez nem egy megszokott dolog... nem egy sima meztelen nő, vagy egy pásztorlány, aki botot tart a kezében, mint a postával szemben lévő szobor. És valamiképpen a szabadságot jelképezi...

Sz. L. – Jancsikám, ez a kalitka semmiképpen nem lehet a szabadság jelképe. Ez mindenképpen valamiféle börtönt szimbolizál.

Sz. M. – Nem biztos, hogy börtön. Egyáltalán nem biztos. Én el tudom képzelni, hogy Kő Pál azt akarta kifejezni, hogy az ember a társadalomban csak bizonyos megkötöttséggel élhet. Semmiképpen nem börtön ez, annál is inkább, mert a szocializmusban készült a szobor.

Sz. L. – Szerintem ez a mű bármiféle rendszerben készülhetett volna, nemcsak a szocializmusban.

Sz. M. – De itt készült, úgy kell elbírálni.

Sz. L. – Azért elbírálhatjuk másképpen is. Véleményem szerint a szobrász nem egyfajta társadalmi rendszernek a létét vagy kritikáját fogalmazza meg ebben az alkotásban. Magának az embernek a létét, az embernek az érvényesülni akarását, és azt a bizonyos hálót, ami ebben megakadályozza. Jelen esetben ez a háló a kalitka. Most visszatérve az anyagra, a figura fából van és végső soron nagyon egyszerű. Én Kő Pálnak nem ismerem annyira a munkásságát, nem tudom, milyen anyagokkal szokott dolgozni, de ezekkel a dolgokkal, amiket itt használt fel, az eszmei mondanivalót ragyogóan ki lehet fejezni, és szerintem jól is van kifejezve.

– Te jobban szereted a kisplasztikát, mint a nagyobb szobrokat?

Sz. L. – Szerintem a nagy monumentális szobrok nem csupán azzal a céllal készülnek, hogy csak gondolatokat ébresszenek az emberben. Ha én ki akarok tenni köztérre egy nagyobb szobrot, akkor figyelembe kell venni a környezetet is. Lehet, hogy ragyogó gondolatot ébreszt az emberben, de abba a környezetbe nem illik bele. A kisplasztikában szabadabban variálhat a művész különböző anyagokkal, és szerintem ez a szabadság, ez a kötetlenség a monumentális művekkel szemben előnyben részesíti a kisplasztikát.

– A „Művészet" c. folyóirat ebben a számában három művészeti író írt kritikát a „Szárnykészítőről". Idéznék belőlük, és szeretném, ha reagálnátok rá, egyetértetek-e a megállapításokkal vagy sem? Rög-

tőn itt van Menyhárt László kritikája: „A közgazdaságtan már régen rávilágított a kereslet-kínálat dialektikus kapcsolatára, ugyanez a kapcsolat kimutatható a művészi sablon szállítója és annak elégedett, gondolkodásra lusta fogyasztója között is. A fogyasztó, az általános iskolai végzettségűtől a diplomáson át, egészen a kritikusig bezárólag, természetesen, bárki lehet. Gyakran hallani kiállításon olyan kijelentéseket, hogy a művészet elmarad az élet mögött, és idejétmúlt sablonokkal, amelyek olyanok, mint a »Prokrusztész-ágy«, a valóságot csak csonkítva lehet beléjük erőszakolni, igyekszünk megközelíteni a művészetet, tekintet nélkül a művekre. Vajon Kő Pál is erre a lehetőségre gondol, amikor »Szárnykészítőjét« kalitkába helyezi? Nem hiszem. Nem azért nem hiszem, mert Kő Pálról eleve nem tételezem fel, hogy ezekkel az olcsó jelképekkel operál, bár kétségkívül nem egy kitűnő művészünk tesz olykor ilyen irányban engedményeket, hanem ezért is, mert kisplasztikája valamennyi eleme egyértelműen sugallja, hogy másról van szó, mint a »daidaloszi« problémáról, vagy a bezártság élményéről."

Sz. L. – Kérlek szépen, van benne igazság. A kereslet-kínálat között dialektikus összefüggés van, ez nyilvánvaló. Valahogy ez objektíve kapcsolódik a művészethez is. A lusta fogyasztó szerintem az, aki nem gondolkodik el a műalkotáson, és ezek a sznobok, akiket csak a divat érdekel. Azt kérdezi a kritikus, ugye, hogy olcsó jelképeket használ-e Kő Pál? Szerintem egy jelkép akkor olcsó vagy sablonos, ha sokszor használják – mint, teszem azt, a galamb a béke jelképe. – Ez már a könyökömön jön ki, úgyhogy ez már sablonos. De ha a galamb új megvilágításban van, mit tudom én, hogyan – de nem szokványosan, akkor szerintem már az sem sablonos. Azt hiszem, az a fontos, hogyan használja a jelképet. Egy jelkép lehet több értelmű is, mint ennél a szobornál is, azt hiszem. Tehát több gondolatot indít el. Itt ennél a szobornál véleményem szerint csak a bezártságból kell kiindulni – mert ez annyira egyértelmű és nyilvánvaló, és azért nem sablonos, mert ilyen formában fejezi ki.

– A kritikus megemlíti az idealista filozófusnak, Hegelnek, rövid szabadságdefinícióját is. „A szabadság nem más mint a szükségszerűség felismerése." Egyetértetek ezzel?

Sz. L. – Mindenekelőtt azt kellene tisztázni, mi az, hogy szükségszerűség. Szerintem az, ami akaratunkon kívül bekövetkezik. Ennek felismerése lenne a szabadság? ... Hát, el lehet fogadni, bár ezen az ügyön gondolkodni kell...

R. A. – Kérlek szépen, ezzel a szabadsággal kapcsolatban... szerintem ez a mű is egy önálló, szabad gondolat. Tehát ehhez nem a vásárlók, nem is a kereslet adott a művésznek segítséget. Az alkotónak önálló gondolata van, mégpedig szerintem is a szabadságvágyással kapcsolatban. Biztos vagyok benne, hogy nem is piacra készítette ezt a művet. A saját gondolatát akarta vele kifejezni. Szerintem az a mű kétféle szempontból lehet a szabadság jelképe; vagy a művészet szabadságára vagy az ember szabadságára lehet gondolni. Valami ehhez hasonló dolgot akar kifejezni. Én másra nem tudok gondolni. Arra akarja felhívni a figyelmet, hogy a művészek szabadon a saját meglátásaikat vigyék bele a munkájukba. Azt akarja, hogy szabadabban ábrázoljon mindenki, aki egy kis művészi tehetséget érez magában. Nyíltan, konkrétan ábrázolja azt, amire gondol, vagy amit ő jónak lát.

– Én úgy emlékszem Bandi, te ott a kiállításon nem voltál elragadtatva a szobortól.

R. A. – Nézd, nekem az a véleményem, hogy különösebb szépséget nem mutat a nézőnek. Ez nem szép szobor – a szó szoros értelmében. Viszont most, ahogy beszélgetünk róla, a mondanivalóját én ezekben látom vagy sejtem. Az az érzésem, hogy valami olyasmit szeretett volna kifejezni az alkotó, mint amire én gondolok. Bár ez nem száz százalékig biztos.

– Tehát te a szabadságvágy jelképeként fogod fel a szobrot?

R. A. – Igen. Szerintem is a kalitka azt jelképezi, hogy ez az alkotó ember nem szabad. Maga a szárnykészítés azt mutatja, hogy ennek ellenére törekszik arra, hogy kiszabaduljon. A kis ajtó meg azt jelenti, hogy nehéz ebből a ketrecből kiszabadulni. Szűk a lehetőség, hogy úgy mondjam. Voltaképpen, hogy a kalitkát ki építette a „Szárnykészítő" köré, arra nincs utalás. Lehet, hogy mások, de az is lehet, hogy az alkotó a saját korlátaira gondolt.

– Örülök, hogy Kálmán bácsi is bejött. Emlékszik még erre a szoborra? Tetszett ez magának?

H. K. – Én nagyra tartok minden művészetet. Kevés ember tud ilyet alkotni, ilyen szobrot csinálni. Ez, ugye, azt mutatja, hogy egy ember, aki ketrecben van, szabadságra vágyakozik, mert szárnyat készít magának. Ezt sok mindenre lehet vonatkoztatni. Vietnamban volt, ugye, hogy ketrecbe zárták az embereket, mert kommunisták voltak. Át lehet értelmezni munkahelyekre is. Sok helyütt meg van

mérgezve a légkör, és szeretne elmenni az ember, pedig – mondjuk – jók a kereseti lehetőségek és a munkafeltételek. Ez még nem elég. Ha a dolgozók egymáshoz nem őszinték, nem bizalmasak, csak a széthúzás és a csörtetés megy, akkor az ember szeretne elmenni egy másik munkahelyre. De mi a biztosíték arra, hogy ott jobb lesz a légkör...? Szóval ez olyan téma, hogy lehetne erről estig is beszélni...

– Mit gondol Kálmán bácsi, miért van nyitva ennek a kalitkának az ajtaja?

H. K. – Hát azért, mert az az ember, aki a szárnyakat csinálja, szeretne majd kirepülni. De úgy látom, még nincs kész, még nem mehet. Sok ember meg úgy van, higgye el nekem, hogy hiába volna szárnya, hiába tudna repülni, nem mer. Lehet ezt családokra is vonatkoztatni. Nagyon sok család nincs rendben, ezt higgye el nekem – de bele vannak törődve. Beletörődik a rosszba is az ember. Illúziókból élnek sokan, mert az táplálja az emberi reményeket, de azt is mondják, az illúzió az élet megrontója...

– A kisplasztikáról Kernács Gabriella művészettörténész is írt egy kritikát. Ebből is idézek pár sort. „Nem véletlen, hogy Kő Pál helikon galériabeli kiállításán ez a szobor váltott ki legnagyobb közönségvisszhangot, a legtöbben erre reagáltak a vendégkönyvben, sokan így írták alá véleményüket: Egy szárnykészítő; azonosították vele magukat, élőnek fogadták el. Van benne valami, ami arra késztet, hogy élőnek lássam. Eljátszom a gondolattal, mit tenne, ha megmozdulna? Mi lenne, ha felállna? Nem tudna kiegyenesedni, beleverné a fejét a kalitka tetejébe. Nem állhat fel, az ajtó nyitva van, ki tudna-e rajta jönni? Talán ha négykézlábra ereszkedne, ha csúszva-mászva hason megpróbálna kiaraszolni. Talán kiférne. De lehet-e csúszómászó egy szárnykészítőből? Nem lehet. Ő ezt tudja, hiszen bölcs. A felismert szükségszerűség birtokában." – „Azt is rá lehetne írni alcímnek, hogy egy szabad ember emlékműve." – Egyetértetek ezzel a gondolatmenettel?

H. K. – Nekem a szabadságról, úgy az egyéniről, mint a közösségiről, az a véleményem, hogy az ember szabadon gondolkodhat, szabadon kinyilvánithatja a véleményét, még ha azzal nincs is pontosan tisztában, hogy az jó vagy nem jó. Viszont neki az a véleménye. Nem kell attól félni, hogy emiatt retorzió jön, vagy esetleg valami baja esne. Legfeljebb megmagyarázzák, ugye, kollektívan, hogy az nem jó, ahogy ő gondolja. Sok olyan ember van, aki nem meri kinyilvánítani a véleményét, még akkor sem, ha neki van igaza. Munkahelyeken is sokszor látja, hogy nincs igazság, és mégsem szól, mert úgy van vele – „mondd meg az igazat, betörik a fejed". – Ezért inkább hallgat. Az előbb én is úgy nyilatkoztam, mintha én lennék ott bent a ketrecben, és a szárnyakat én csinálnám. Ebben az esetben elmennék egy másik munkahelyre. Mégis gondolkodnék, hogy elmenjek-e, lehet, hogy a másik még ilyen sem lesz... Az ember nehezen kezdi újból. Magyarországon sok joga van az embernek, de még mindig vannak nehézségek is.

– Kernács Gabriella viszont azt írja: „a szárnykészítő optimista, hiszi, hogy a művész magatartása, útja egy lehet, a cselekvés. Nem látszat avantgardkodás, mutatósan szétverni a fejét képzelt, vagy létező rácsokon, hanem alkotni."

H. K. – Én az alkotást csak a közösség érdekében tudom elképzelni. Sok embernél az a baj, hogy csak magánérdekből gondolkodik. Manapság kezd elterjedni a közgondolkodás, de még mindig nem azért harcol sok ember. Arra kéne ráébredni, hogy a közösségben én is benne vagyok, a másik is benne van, és mindenkinek jó legyen. Azért kellene küzdeni, hogy a szélsőségek eltűnjenek, úgy a munkában, mint a műveltségben, szóval minden téren...

Sz. L. – Na igen, ez a Gabriella nem avantgardkodást lát ebben a műben, hanem a szükségszerűség felismerését. A szükségszerűség felismerése szerinte az alkotást jelenti. Ezek szerint az alkotás egyenlő a szabadsággal. Ezzel bizonyos fokig egyetértek. Viszont az a gyanúm, hogy nem a szárnykészítő optimista, hanem a kritikus. Ahhoz ennek a szabadságot kellene szimbolizálnia, holott egy kalitkába zárt embert ábrázol. Aki ugyan kijöhet, szabadulhat ebből a kalitkából, de csak nagy nehézségek árán. Éppen ezért nem lehet túlzottan optimista, hiszen a műve objektíve veszélyeztetve van... Abban igaza van Kernács Gabriellának, hogy a szárnykészítő azért szabad, mert alkot – tehát azt csinálja, amit szeret és amivel több embernek is segítséget nyújthat. De hát ezek a rácsok... Szerintem ez az ember szabad is, meg nem is. Azt hiszem, a művész is ezt akarta kifejezni... Ehhez persze meg kellene kérdezni Kő Pált is.

– Ezekről a rácsokról azt írja Menyhárt László kritikájában; „De a szárnykészítő mégiscsak a rácsok mögött ül, mondhatná a zsánerképekhez szokott néző. Igen a rácsok valóban léteznek, csakhogy nem a már-már megszállottan dolgozó szárnykészítőt veszik körül, hanem jelképek, sablonos értelmezésekhez szokott szemünkben, illetve a mi gondolkodásunkban vannak jelen. Bennünket választanak el tőle,

mi látjuk őt a rácsok mögött. Így kényelmesebb, nem neki, nekünk." Lehet, hogy tényleg arról van szó, hogy nem is ő van a rácsok mögött, hanem mi, akik nézzük őt?

Sz. L. – Ez a megállapítás nagyon zavaros. Véleményem szerint a kritikus túlbonyolítja a dolgokat. Egy figurát látunk a rácsok mögött, ez a tény. Hogy aztán ez milyen gondolatokat ébreszt bennünk, az teljesen szubjektív dolog. Ahogy az előbb mondtam, a szárnykészítő csak félig szabad. Az is furcsa értelmezés, hogy mi vagyunk a rácsok mögött. Ha ez így lenne, a szobrász biztosan utalt volna rá. Esetleg odatett volna egy másik kalitkát, amiben egy figura nézi a szárnykészítőt. Vagy csak egy egyszerű rácsot tett volna a szárnykészítő elé, de nem vette volna körül, hiszen még a feje fölött is rács van. – Nem, ez egy valóságos, létező kalitka. A kritikusnak kétségtelen jó fantáziája van, de érzésem szerint elrugaszkodott a valóságtól, illetve a szobortól.

– Ez a kritikus – ezt már az előbb idéztem – azt mondja lényegében, hogy ha ez a kalitka a bezártságot jelképezi, akkor olcsó jelkép. És ezt eleve nem tételezi fel a szobrászról. Tehát nem tételezi föl a művészről, hogy engedményeket adott volna a nézőnek olyan formában, hogy a kalitka egyszerűen egyenlő a börtönnel vagy a bezártsággal. Szerinte többről, illetve másról van szó.

Sz. L. – Szerintem ez már túlmagyarázása a szobornak. És az engedmények? Azok a régi nagy művészek is adtak engedményeket. El kell olvasni Michelangelónak az életét. Ők úgy csinálták, hogy azokat az engedményeket, amiket adtak, a saját javukra fordították, illetve a műalkotás javára. Szerintem ma is kell bizonyos engedményeket adni a nézőnek, mert a néző és az alkotó között dialektikus kapcsolat van. A művész alkot. Kinek alkot? A társadalomnak, annak a környezetnek, amelyben él. Végső soron egy műnek az értéke attól is függ, hogy akiknek készült, azok mit mondanak róla. Ez nem lehet közömbös a művész számára sem. Amikor egy művész nekilát egy mű elkészítéséhez, már akkor figyelembe kell hogy vegye annak a közösségnek a véleményét, akikhez a mű szól. Ha ezt nem teszi, akkor tulajdonképpen elszigeteli a művészetét. Persze lehet, hogy ez gátolja bizonyos fokig művészete fejlődését – de véleményem szerint ő maga is fejlődik ezáltal.

– Kálmán bácsitól is megkérdezem, ha magára lenne bízva, ezt a szobrot hová, milyen környezetbe helyezné el?

H. K. – Valami olyan helyre tenném, ahol adva van ugyan az embereknek a szabadság, de nem élnek vele.

Juhász István–Cs. Kovács Károly

Baranyai László

A kút

Már nem emlékszem, hogy olvastam vagy hallottam-e arról a kísérletről, amelyikben sorba állítottak egy csomó embert, és az elsőnek elmondtak egy rövid történetet, jól megjegyezhető adatokkal és tényekkel. Ez az ember továbbadta a szomszédjának, az is így tett, meg annak a szomszédja is, míg végül a hír eljutott az utolsó emberhez. Akkor aztán visszahallgatták, és ez az utolsó ember már egészen másképpen adta elő ugyanazt a történetet, szinte más történetet adott elő, nem az eredetit. Mindez csak azért érdekes, mert bár én egyedül vagyok, véglegesen, visszavonhatatlanul egyedül, velem, azaz bennem is hasonló dolog játszódhat le, ha nem vigyázok. Vigyáznom kell magamra nagyon. Mert elképzelek ma valamit, van egy bizonyos gondolatom, véleményem valamiről, általában egy, a jelenlegi pillanatra jellemző állapotom, de ismerhetem-, tudhatom-e, mivé lesz ez holnap, hogyan változom meg, miként módosul a véleményem a dolgokról s milyen irányban módosul; egy hosszúhosszú vonalban felálló embersor vagyok, ebben a sorban mindegyik alak én magam vagyok, és a napok a sorközök gondolatszünetekkel, alvásokkal, így adom át magamnak egyik napról a másikra önmagamat, a fokozatosan változó magamat, és félek, nem tudom tetten érni a változást. Pedig ez szinte a legfontosabb dolog, amiért ide kerültem, figyelni, hallgatni magamat, kilesni titkos gondolataimat. Ezért rögzítem hát szavaimat, ezért készítem ezt a feljegyzést magamról, arról, ami velem történik, amire rájövök, amit gondolok, amitől félek vagy aminek örülök. A kút. Ez a kút. Csak róla kell most beszélnem, minden, ami vele kapcsolatos, velem is kapcsolatos.

Két éve, futás közben akadtam rá. Hetente két-három alkalommal rendszeresen eljártam futni, így próbáltam megőrizni a kondíciómat. Hamar rájöttem, hogy a legtöbb emberből ellenérzéseket vált ki ez a szokásom, gúnyolódnak, hülye időtöltésnek nevezik, de én tudom, a valódi ok az, hogy belőlük hiányzik az a kitartás és lemondás, ami bennem megvan, és így leplezik gyöngeségüket. Annyit mindenesetre sikerült elérniök, hogy titokban tartottam ezt a szokásomat, de hát másoknak amúgy sem mondtam el túl sok mindent magamról. Minél kevesebbet, annál jobb, a kapcsolatok, még a legbiztatóbban indulók is véget érnek egyszer s a visszájukra fordulnak. Szándékosan olyan helyekre jártam futni, ahol egyedül lehettem. Jó pár terepet találtam az idők során a várostól nem is olyan messze, ahol egyáltalán nem, vagy csak elvétve jár ember. Leállítottam a kocsit, átöltöztem és indultam; másfél óra alatt – körülbelül ennyit szoktam futni – jó nagy utat be lehet járni. Tíz perc elég hozzá, hogy az ember lélegzése és szívverése felvegye a futás ritmusát, hogy az izmai meg az ízületei jólesően érezzék, az iram, a lendület az egyedüli természetes állapotuk. És miután elfelejtkeztem minden gondomról és úgy tűnt, része lettem a körülöttem lévő dolgoknak, hogy amint hangtalanul siklottam az ösvényeken, tökéletesen egy voltam velük, akkor néha ráéreztem arra is, hogy végre azonos lettem önmagammal, s szellememnek nem

Kő Pál

Született 1941 június 2-án. Hevesben. Képzőművészeti Főiskolát végzett, Somogyi József-et tartja mesterének. Részt vett az országos kiállításokon.

Romváry Ferenc: III. országos kisplasztikai biennale, Pécs, 1971

Kő Pál

További tárlatai: Szeged, Vásárhely, Studió. Szerepelt a II. kisplasztikai biennálén. Önálló kiállítása volt Balassagyarmaton és Salgótarjánban. (1970)

Romváry Ferenc: III. országos kisplasztikai biennálé, Pécs, 1971

Kő Pál

Tanulmányúton járt Lengyelországban.

Bemutatott műve: „Boronás," 1966, bronz, 35 cm. (fehete-fehér reprodukció)

Romváry Ferenc: III. országos kis plasztikai biennále, Pécs, 1971

Kő Pál, szobrász

A Műcsarnokban megnyílt kiállításának ismertetése. „Biczkával faragott Zsebszobrok" ez központi gondolata. — Megemlített művek: Nagy-Balogh-portré; Amony fehete órával; Ünnepi Kukás; Kislány fülbe valóval és egyik legutóbbi műve („jó lenne köztéren látni" —) kodály Zoltán szobra. (h.m.): Göcsörtös fából groteszk Kukás

2.

EST! HIRLAP, Bp. 1972. febr. 22.

Kő Pál, szobrász

februárban mutatja be
kiállítását a TV-galériája.

–: Magyar Kiállítások itthon és Külföldön

2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1971. dec. 14.

Kő Pál, szobrai

Kiállítása nyílik meg a Kamaraterémben.

Műcsarnok
(febr. 11.)

— : □ Kő Pál

2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1972. febr. 10.

Kő Pál, szobrász

– Tárlatát bemutatta a TV-Galériája.

(bársony): TV-notesz 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1972. febr. 17.

Kö Pál

művei

A borítón és a mellékleten.

Uj vias 1973/8.

Kő Pál

„Táltos" c. szobra emlékve-
szerepel a „Studió 71" kiállításon
az Ernst Múzeumban

Magyar Nemzet 1971 december 10
4. old.

Kő Pál

„Kislány fülbevalóval" c. szobra emlitve - szerpel a „Studió 71" Viállitáson az Ernst Múzeumban

Magyar Nemzet 1971 december 10
4. old.

Kő Pál

„Öreg kalóz" c. szobra
szerepel a Stúdió Galéria kiállításán

Magyar Nemzet 1972 június 7
4. old.

Kő Pál szobrász 8

„Kodály Zoltán"

„Kislány arany fülbevalóval"
c. szobrai emlitve

Magyar Nemzet 1972 február 17
4. old

Kő Pál 7

„Tanya"

„Öregkalász" c. szobai emlékre

Magyar Nemzet 1972 február 17

4. old.

Kő Pál szobrász 6

„Ünnep"

„Van Gogh" a szobrás emlékve

Magyar Nemzet 1972 február 17

4. old.

Kő Pál

5

„Kukás"

„Menyasszony öltöztetés" c. szobrai emlitve

Magyar Nemzet 1972 február 17

4. old.

Kő Pál

4

„Nagy Balogh János"

„József Attila" c. szobrai emlékve

Magyar Nemzet 1972 február 17

4. old.

Kö Pál

3

„Gyürüfü"

„Sulicsi Gyula" c. szobrai emlékre

Magyar Nemzet 1972 február 17

4. old.

Kő Pál szobrász

2

„Táltos" c. szobra
említve

Magyar Nemzet 1972 február 17
4. old.

1

Kő Pál szobrászművész

Ziállítása nyílt a

Műcsarnok Zamarateremében

Magyar Nemzet 1972 február 17

4. old.

Kő Pál szobrászművész

Kiállítása nyílik

ma a Műcsarnok Zamarateremben

Magyar Nemzet 1972 február 11

4. old.

Kő Pál, festőművész

Kiállít a Stúdió Galériában.

R. Gy.: Bajcsy-Zsilinszky út 52. 7.

Népszabadság, Bp. 1972. jún. 6.

Kő Pál

Festett fafaragás szerepelt

a Szegedi Nyári Tárlaton

Magyar Nemzet 1972 augusztus 23
4. old.

Szö Pál

Juhász Gyula

Ny irás 1972/1. melléklet.

Kő Pál

4

„Juhász Gyula" ascmása

„Gyúrufű" c. szoba

emlétoe

Pestmegyei Hírlap 1972 február 18

r. old.

Kő Pál

3

„Öreg halász"
„Kulás" c. szobrai emlétve

Pestmegyei Hírlap 1972 február 18
4. old.

Kő Pál

2

„Táltos lé"

„Menyasszony öltöztetés" c.
szobrai említve

Pestmegyei Hírlap 1972 február 18
4. old.

Kö Pál sotrág

1

A Műcsarnokban nyílt

Kiállítása

Pestmegyei Hírlap 1972 február 18

4. old.

Kő Pál

Az Ernst Múzeumban kiállított szobrászatunkat természetszerűleg nagyobb körültekintésre és mügondra készteti a nehezen megmunkálható anyag: a kő, a fém, a fa stb. Itt említem meg Kő Pál jellegzetesen magyar pop-art törekvését. Táltosa a harmincas évek romantikus turanizmusának szellemében fogant, de a Kislány fülbevalokkal című műve merész eredetiségével elgondolkoztat.

Péter Imre Studió '71.

Népművelés 1972/1 39 old.

Kö Pál

„Táltos" c. szobra szerepel

a Studio Galéria kiállításán – emlitve

Magyar Nemzet 1972 szeptember 3.

11. old.

Kő Pál 1.

fiatal szobrász első önálló kiállítását
februárban rendezte meg a Műcsarnok.
A bemutatott művek arról vallottak, hogy
Kő alapos mesterségbeli felkészültségű,
invenciózus elhivatott művész. A debütáló
szobrász kedvesanyagát a fát szépen és
ízesen munkálja meg, kár azonban, hogy
egyik-másik faparagása iskolásan
D.T. Szépszönnüvészet.

Vigilia 1972/5 350 old.

Kő Pál 2

lapad irodalmi művekhez (pl. Hamingway: Az öreg halász és a tenger) Klasszikus írókat, költőket (pl. Juhász Gyulát) megjelenítő büszteiben, reliefjeiben még nem képes teljesen elszakadni a konvencióktól, – barátairól, kollegáiról (Swierkiewicz Robert, Péterfy Lajos, mintázott portrei viszont kitűnőek. Erett szuggesztív D. I. Képzőművészet

Vigilia 1972/5 350 old

Kö Pál 3

münka „Van Gogh" cimü kisplaszti-
kája és „Egy régi templom emlékére"
kompozíciója is.

D. I. Képzőművészet.

Vigilia 1972/5 350 old.

Kő Pál

Kőzölt reprodukciók két táblán, fekete-fehér:
„Chagall és én (fa faragás, 73 cm)

Nagy Zoltán: Studio 72 - Exhibition of young artists. The New Hungarian Quarterly, Budapest, 1973. 50 p.

1921

Kő Pál

1. Táltos diófa 30 cm

2. József A. bronz domborma
20x30 cm

Studio 71

Kő Pál

Kislány fülbevalóval

diópác 91 cm

Studio 71

Kő Pál

"Boronás" c. szobormüvét méltatja Vadas József: "Holtpont után"c. kritikájában, az Ernst Muzeumban rendezett kiállitásról, amelyen a Fiatal Képzőművészek Studiójának müveit mutatták be. A szobrot -a tárlaton szereplő munkák között- a legjobbnak tartja, csupán azért érez csalódást, mivel annak első vázlata még főiskolás korában készült,„s igy magán hordja a pályakezdő alkotó bizonytalanságát," de ennek ellenére is a most -életnagyságban- elkészült mü elismerést érdemel.

Élet és Irodalom, Bp. 1973. dec. 15.
XVII. évf. 5o. sz. 12. lap.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1997 8
Kő Pál
Valóság

021

Kő Pál: Szobor

tűnik, hogy Hévízgyörkön a falu gazdasági
lakások minőségi javulásán mérhető. Az 1970-
lakások csaknem 80%-a kettő- vagy több sz
arad a 37,7%-os gödöllői járási átlagnak.[19] A
1960 óta épült. Az országos községi arány eg
ársiasodó otthonok maradásra bírják a fiatal
k. Nem véletlen, hogy egy-egy esküvőkor csup
gad — a meghívottaknak körülbelül négyötöde
ran e széles ismeretségi-rokoni körből választ
karat nélkül is. Például az említett Angyal An
házasságkötésekor mindössze 4 messziről jött
zomszédos faluból választottak (a Galga mentén a századforduló óta általá-
everedés, főként a földszomszédság és a közös uradalmi napszámos munka
A többi 47 házastárs falubeli. A falu közösségi erejét bizonyítja, hogy az
ől meg a szomszédból választók fele Hévízgyörkön maradt.
dorka Rudolf statisztikus a magyar községek átalakulását elemző tanulmá-
írja, hogy ugyan a községi népesség egyre kisebb hányadát adja az ország
gának, mégsem beszélhetünk gyors népességcsökkenési folyamatról. Többek
azért, mert „nem minden község népessége csökken, hanem inkább a közsé-
yzete, szerepe alakul át és ezzel összefüggésben egyes területeken és bizonyos
ségek népessége csökken, másoké viszont nő."
vízgyörkön nem fogy a lakosság, többen születnek, mint ahányan elköltöz-
községek helyzete, mint Andorka megállapítja, átalakult, ám — Hévízgyör-
alábbis — az új szerep és közös cél nem tűnik elő, legföljebb az egyes falusi
ámára, de közösségi feladat nélkül az autonóm ember is elvész.
zdetben volt a földközösség, melynek örökségét a XX. században az asszony-
uralma éltette, s a mai falu életképessége a matriarchátusnak köszönhető.
entiekben arra kerestünk választ, hogy milyen indítékok alapján szerveződ-
k a családok, melyek a termelésre szövetkezett falut alkották. Nem egyéni
k összegezéseként működött a közösség (még a párválasztáskor sem), mert
s célja volt. A célt pedig a viszonyok szülik, nem az ember tűzi maga elé.
közös cél eszközei és intézményei megújulnak aszerint, hogy mivel segíthetik
ség fennmaradását.

JEGYZETEK

ann Imre: Pest megye viszálya Pest városá-
ra vitt termelvények körül az 1730-as évek-
udapest, 1966.

2 Wellmann Imre: A Gödöllő Grassalkovich-uradalom gazdálkodása, különös tekintettel az 1770—1815. esztendőkre. Budapest, 1933.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

1977 JUL 29

Magyar Ifjúság

Kő Pál, szobrász
művész

1021

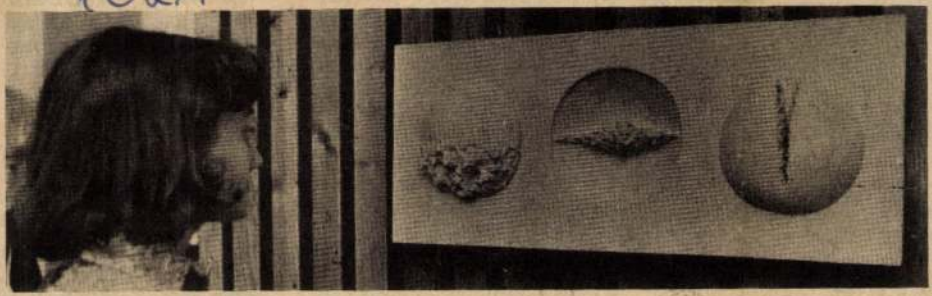

Kórházgaléria

A salgótarjáni Öblösüveggyár ifjúsági klubjának tagjai, valamint a megyei kórház betegei ugyanazt a képzőművészeti kiállítást láthatják. Az egyedülálló bemutatók szakmai vezetője, szervezője és rendezője *dr. Hann Ferenc.*

— A Kórházi Galéria kétéves múltra tekinthet vissza. A betegek közül sokan most látnak először tárlatot. A tablókon és posztamenseken elhelyezett képek, grafikák és szobrok elvonják figyelmüket a betegségről, új beszédtémát nyújtanak. Az alkotások pszichésen segítenek gyógyulásukban.

— *Üveggyár és kórház — hogyan kapcsolódnak egymáshoz?*

— Ismertetőt, egyszerű kis katalógust a kórház nem tud megjelentetni. Ezt az üveggyár Kossuth Lajos Művelődési Háza vállalta, ahol a megnyitókon szocialista brigádok tagjai is megjelennek, s találkoznak az alkotókkal.

— *Kik szerepeltek az eddigi kiállításokon?*

— Többek között Kő Pál, Péterfy Gizella, Szatmári Béla, Mustó János, Földi Péter. Jelenleg a Szolnoki Műhely két pályakezdője: Jószay Zsolt és Litke Gábor állít ki. Őket Bálványos Huba és Pető János bemutatkozása követi.

(M)

saságból — testvérmegyénkből — érkezik hozzánk egy vokálegyüttes, amelynek tagjai a többi között üzemi, ifjúsági klubokban találkoznak magyar barátaikkal. Augusztus 22-én hatvan szovjet fiatalt várunk a velemi KISZ-vezetőképző táborunkba A fesztivál ideje alatt Vasból 12 küldött lesz Leningrádban tizenhat pedig a Mari Köztársaságban. Utazásukat komoly felkészítés előzi meg: tájékoztatást kapnak szűkebb pátriájuk ifjúságmozgalmáról, az eredményekről és megbeszéljük velük, hogy miről vitázzanak Leningrádban, a szemináriumokon. A frissen tanult dalok és játékok a vonaton, az autóbuszon teremtenek majd jó hangulatot. A „prímet" minden bizonnyal regösegyüttesünk két tagja viszi, akik jó munkájukkal úgyszintén jegyet válthattak az utazáshoz.

találkozó ténye
te. Az őszin
amellyel fogad
nünket, a kitű
zés, a kölcsön
cserék, amelyek
ságát még ho
keresztül érez
napi munkába
vettem például
helyi ifjúsági tanácskozáson, ahol egyebek között szó esett a szocialista munkaverseny ér-

szettarja a kezét:
— Nagyon szeretnénk részt venni a fesztiválon. Remélem, „bevesznek a csapatba". H. J. J.

Magyar–lengyel ifjúsági barátságnapok

Július 27-től augusztus 1-ig magyar—lengyel ifjúsági barátságnapokat rendeznek hazánkban. Az eseményre barátságvonattal hozzánk érkező háromszázhúsz lengyel fiatal sok közös rendezvényen vesz részt KISZ-esekkel.

A programban szerepel a KISZ Központi Művészegyüttes és a vendégek művészeti csoportjának közös műsora, a főváros nevezetességeinek megtekintése, látogatás az Országházban, a Nemzeti Galériában és a Munkásmozgalmi Múzeumban. Budapestről Szegedre utaznak a lengyel fiatalok, ahol részt vesznek a Szegedi Ifjúsági Napok megnyitó eseményein. Ezt követően Csongrád megye üzemeibe, termelőszövetkezeteibe és állami gazdaságaiba látogatnak. A testvérmegyék képviselőinek találkozói után véget ér a barátságnapok eseménysorozata, amelynek keretében még egy érdekes rendezvény lesz: a Lengyel Kultúra Házában kiállítás nyílik fiatal

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NÉPSZABADSÁG

Kő Pál

1971 DEC 12

1021

KŐ PÁL
LINÓLEUMMETSZETE

V mondások a bemondókról

— Mondja, magának ki a kedvenc bemondója?

— Több kedvencem is van.

— Nem kell ennyire diplomatikusnak lenni. Egy privát beszélgetés nem kötelezi semmire sem. Én teljesen civil vagyok, semmi közöm a tévéhez. Egy alkalommal bejutottam egy nyilvános adásra, egy másik alkalommal néhány szót váltottam X. Y. rendezővel. Ismeri? Tehetségesnek tartja?

— Még nem volt szerencsém hozzá.

— Maga nagyon óvatos. Vagy pedig hivatalból nem nevezheti meg a kedvenc bemondóját. Tényleg, miért rejti véka alá az őszinte véleményét? Tartogatja vasárnapra, igaz?

— Hát bizony, jó, ha addigra összejön...

— Egyet áruljon el nekem. A Varga József tényleg alacsony és vékonydongájú? Mert a képernyőn karcsú, magas férfinak látszik, de valaki állítólag látta őt egy húsboltban és alig hasonlított magára. Látja, nekem ő a kedvencem. Kár, hogy csak a híradóban meg a Parabolában szerepel. Bár lehet, hogy szerencse. Mindig mondom a férjemnek, hogy kellemetlen katasztrófákról szóló híreket csak vele volna szabad bemondatni. Árvíz, földrengés, ne adj' isten: háború. De még az árrendezéseket is jobb, ha tőle tudjuk meg, mert belőle valami nagy nyugalom árad. Van, vagy inkább volt egy másik bemondó, szimpatikus fiú, de az olyan ijedten közölte a legártatlanabb dolgokat is, hogy az ember ereiben meghűlt a vér. Síntörés miatt kisiklott a huszonhetes villamos. Pontosan olyan részvéttel mondta, mintha becsöngetne és egy hozzám tartozó halálhírét hozná. Mint aki szomorú kötelességét teljesíti. Varga József ezzel szemben enyhe rezignációval közli a leglesújtóbb hírt is, férfiasan, mint aki sok mindenen átment már, és semmi sem lepi meg túlságosan. Igaz? Van benne valami rezervált bölcsesség vagy minek nevezzem. Lehetséges, hogy egyszerűen alkat kérdése az egész és semmi köze hozzá az élettapasztalatoknak?

— Sajnos nem eléggé ismerem a bemondók életútját.

— Hát a nők közül ki a kedvence?

— Azt nem ismerheti, asszonyom.

— Jópofa, azt hiszi, a magánéletére

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1974 FEB

Népművelés

Kő Pál

1021

Kő Pál: Boronás

ket — megszakítások esetén — egybe kell számítani, a munkaviszonyon kívüli időtartamokat pedig figyelmen kívül kell hagyni.

A besorolásnál annak idején a közszolgálati dolgozóknál elismert szabad pályán eltöltött időt a jubileumi jutalomra való igény elbírálásakor nem szabad beszámítani. Ezt az időt ugyanis a már említett 5/1967. (X. 8.) MüM számú rendelet alapján nem szabad figyelembe venni.

Ha a jubileumi jutalom kifizetésének említett feltételei együttesen fennállnak, a munkáltató hivatalból — a dolgozó kérése nélkül — köteles kifizetni a jutalmat. Ennek elmulasztása esetén az érdekelt a hároméves elévülési időn belül — még munkaviszonyának megszűnése után is — követelheti a jubileumi jutalom kifizetését. Ha pedig új munkaviszonyba lép, új munkahelyén is jogosult a másik munkáltatónál fel nem vett jutalomra, mégpedig új személyi alapbérének alapulvételével.

Ferencz Győző

t hitelt érdemlően
zott dolgozó esetén
§-ának (2) bekez-
időtartam kedvez-
t írja elő;
leumi jutalom ese-
lom esedékességé-
z 50. évi jubileumi
0. évi jutalom ese-
10 év, de ettől a
lgozó javára elte-

em állhat fegyelmi
jogellenes kilépés
kben az esetekben
nak a jogerős el-
kilépést megelőző
három évig nem
venni.

dványaiból

DOLGOZZ, MACSKA!

Ára: 8,50 Ft

Muharay Elemér, a kötet szerzője, a magyar népművelés jeles alakja. Olyan működedvelő parasztszínházról álmodott, amelyben a népmesét a népdal, néptánc, népviselet dúsítja szemet-fület gyönyörködtető, élvezetes műalkotássá.

Most azokat az 1944—1958 között megjelent rövid, vidám játékait gyűjtöttük kötetbe, amelyek különösen alkalmasak arra, hogy az 1973—74-re meghirdetett folklórvetélkedőn falusi színjátszócsoportok és

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

BUDAPESTER RUNDSCHAU

1972 MAR 27.
Kő Pál
1021

Ausstellungschronik

Der Monat Februar war im Hinblick auf die Budapester Ausstellungen nicht sonderlich von Bedeutung. Man könnte meinen, Publikum und Aussteller hätten sich mitten in der Hauptsaison, die von September bis Juni dauert, eine kurze Pause geleistet. Es war weder ein außergewöhnlicher Erfolg zu verzeichnen, noch ein denkwürdiger Mißerfolg. Und auch in den Gästebüchern der Ausstellungen, in denen das Budapester Publikum mit Vorliebe seine Meinung zu äußern pflegt, konnte man nicht die üblichen witzigen, bitteren oder zuweilen verletzenden Eintragungen und Kritiken finden. (Es wäre der Mühe wert, den gegenwärtigen Stand der bildenden Künste in Ungarn anhand der Eintragungen in den Gästebüchern zu analysieren.).

Diese relative Stille bedeutet allerdings keineswegs, daß in der Budapester Ausstellungschronik nichts Interessantes zu nennen wäre. Im Ernst-Museum, in der Nagymező utca, zeigte ein namhafter Maler der Provinz,

LAJOS DOBROSZLÁV

seine jüngsten Werke. Der heute Siebzigjährige ist ein Schüler der beiden großen ungarischen Kunstpädagogen dieses Jahrhunderts, Oszkár Glatz und Aladár Edvi Illés. Nach Absolvierung der Hochschule für Bildende Künste wurde er Zeichenlehrer in zwei transdanubischen Grubenstädten, Tata und Tatabánya. Die Umwelt, in der er den Großteil seines Lebens verbracht hatte, übte einen äußerst starken Einfluß auf seine Kunst aus, doch ist hier die Umwelt nicht in erster Linie im landschaftliche Sinne zu verstehen, gemeint ist vielmehr das bedeutendste Element der Arbeiterschaft dieser Städte, die Bergleute. Der Künstler lebte unter ihnen, begegnete ihnen Tag für Tag und unterrichtete ihre Kinder — kein Wunder also, wenn ihn die Lebensverhältnisse der Kumpel zutiefst beschäftigten, sein Schaffen und seine soziale Denkart prägten.

Zu Beginn der 40er Jahre, während des Weltkrieges, malte er seine berühmten Gemälde, in denen sozialistische Themen gestaltet werden. Für diese Werke wurde er nach der Befreiung als einer der ersten mit dem Munkácsy-Preis ausgezeichnet (dieser Preis wurde vom demokratischen ungarischen Staat ausdrücklich für Maler gestiftet). In den darauffolgenden zwei Jahrzehnten veranstaltete er zwei selbständige Austellungen und nahm noch öfter an Gemeinschaftsausstellungen teil.

Die Stärke seiner Kunst ist das Aquarell. Heute, da sich die Maler anstelle der herkömmlichen Technik der Ölmalerei einer wachsenden Anzahl von immer komplizierteren Malverfahren bedienen, zuweilen sogar von derart individuellem Charakter, daß sie die technischen Verfahren unter sieben Schlössern hüten, (wie etwa das mittelalterliche Venedig das Geheimnis des Glasblasens, oder Meißen die Porzellantechnologie), wird das Aquarell fast vollständig vernachlässigt und es mutet fast als Kuriosum an, wenn jemand mit dieser Technik arbeitet. In gewissen Fällen hat aber die Aquarelltechnik unermeßliche Vorteile. Eine Landschaft, eine Stimmung, ein momentanes Gefühl können im Aquarell ausgezeichnet dargestellt werden. Die Eigenschaft der mit Wasser aufgetragenen Farbe, schnell zu trocknen, also eine schnelle Arbeit zu ermöglichen, hat für einen guten Maler einen unschätzbaren Wert, will er die intimen Augenblicke der im ständigen Wandel begriffenen Natur festhalten. Wir sprachen von einem „guten" Maler, und das nicht ohne Absicht, denn mit dem Aquarell *kann* man nicht nur, sondern *muß* man auch schnell arbeiten — und das erfordert ein sicheres fachliches Können. Lajos Dobroszláv beherrscht dieses Können; seine Malerei reifte in jahrzehntelanger Arbeit zur kristallklaren Form der Farben und Kompositionen heran, wie es auch von den Bildern seiner jüngsten Ausstellung demonstriert wird.

In der Kunsthalle wurde die Austellung des zur jüngsten ungarischen Bildhauergeneration gehörenden

PÁL KŐ

veranstaltet. Er hat die Hochschule erst unlängst absolviert, sich aber bereits einen wohlklingenden Namen geschaffen. Bisher stellte er seine Werke vorwiegend in Gemeinschaftsausstellungen aus. Sowohl die Kritik, als auch die Öffentlichkeit wurden auf den jungen, doch vielversprechenden Künstler alsbald aufmerksam. Wenn ein junger Künstler urplötzlich in der Kunstwelt Fuß zu fassen beginnt, wird mitunter argwöhnisch geprüft, ob er etwas könne, was etwa die anderen nicht könnten. Mißtrauische Blikke fragen nach den Ursachen seiner schnellen Erfolge. Im Falle von Pál Kő gab es interessanterweise keine Zweifler. Die ungeteilte Anerkennung von Kritik und Öffentlichkeit wurde ihm keineswegs zu Unrecht zuteil. Die beste Bestätigung hierfür ist seine jüngste Ausstellung. Der Betrachter seiner Werke erkennt in ihm unverzüglich den in jeder Hinsicht bewanderten Meister des manuellen Teiles der Bildhauerei. Er bedient sich der verschiedensten Techniken und vermag in jeder etwas Bedeutungsvolles zu schaffen. Unter seinen Werkstoffen finden wir Bronze, Blei, Birnenholz, Ulmenholz, Lindenholz, Erlenholz, Terrakotta, Marmor, Stein, Hickory, Gips, Ebenholz, Aluminium. Diese Ausstellung zeigt nicht nur, daß ihm die verschiedenen Bearbeitungstechniken der gegossen Bronze, des gemeißelten Steines und des geschnitzten Holzes geläufig sind, sondern auch seinen Mut, innerhalb der Holzschnitzerei die verschiedensten Holzarten zu benutzen. Wer nur einmal versucht hat, einen Nagel in Holz zu schlagen, der weiß, wie unterschiedlich sich die verschiedenen Holzarten verhalten. Im zunehmendem Maße gilt das für die Holzschnitzerei, und in Kenntnis dieser Schwierigkeiten nimmt der Künstler den Werkstoff in die Hand, und zwingt dem unförmigen Holzstück seine schöpferischen Formen auf. Nun würden allerdings die bisher erwähnten Fähigkeiten nichts mehr als eine gute technische Fertigkeit bedeuten. Pál Kő, nimmt aber die verschiedenen Holzarten als bewußter Künstler in die Hand. Die Auswahl der betreffenden Holzart zum geplanten Werk ist substantiell bedingt, ebenso wie auch die Zusammenstellung eines Standbildes aus Holz, Stein und Gips, oder aus Stein und Holz oder gar aus Marmor und Blei eine genau umrissene Funktion hat. Sucht man nach einem gemeinsamen Wesenszug in den Statuen von Pál Kő, so erkennt man den Einfluß der Volkskunst, die in der Tiefe seiner Gefühls- und Formenwelt wirkt. Dieser volkstümliche Charakter zeigt keine Dissonanzen, wie etwa die phantasielose Nachahmung eines Volksliedes, sondern ist ebenso kristallklar und verständlich, wie die Musik von Bartók oder Kodály. Eine andere gemeinsame und durchaus lobenswerte Eigenschaft seiner Statuen ist die gewagte und geistreiche Ausnutzung sämtlicher Möglichkeiten des dreidimensionalen Raumes. Seine Statuen winden sich schwungvol im Raum, man kann um sie herumgehen und sie von allen Seiten bewundern, obgleich sich ihre Größe angefangen von wenigen Zentimetern bis über zwei Meter erstreckt.

Und noch etwas zu den wichtigsten Merkmalen. Pál Kő ist ein moderner Bildhauer, er kennt die verschiedensten Ismen, die jüngsten modischen Tendenzen. Doch er ist ein disziplinierter Künstler mit großer schöpferischer Kraft und vermag daher auch den stärksten Verlockungen zu widerstehen. Er ist stark genug, um die verschiedenen Strömungen in seinem eigenen Schaffen zu absorbieren, ohne befürchten zu müssen, daß dies seiner Künstlerpersönlichkeit schaden könnte. Ganz im Gegenteil, diese Offenheit gegenüber allem Neuen hat sich in seinem Schaffen fruchtbar ausgewirkt.

Die Werke des Malers

MIKLÓS SOMOS

wurden ebenfalls in der Kunsthalle ausgestellt, was ja an sich bereits eine gewisse Hochschätzung und Anerkennung bedeutet und so für sich sprechen mag. Dem heute Neununddreißigjährigen wurde bereits in seinen jungen Jahren manche Anerkennung zuteil, wie z. B. das Derkovits-Stipendium im Jahre 1960, das für die Dauer von drei Jahren jeweils dem besten jungen bildenden Künstler vergeben wird. Bereits ein Jahr später veranstaltete er eine selbständige Ausstellung, dann folgten Studienreisen nach Italien. Unterdessen nahm er mit großem Erfolg am Pariser Jugendbiennale 1965 teil. Im Jahre 1968 stellte er gemeinsam mit Gyula Hincz und Iván Szabó — Mitglieder einer älteren Künstlergeneration — im Wiener Collegium Hungaricum aus. Noch im selben Jahr hatte er eine selbständige Ausstellung in Bologna. Doch auch in Ungarn war er höchst aktiv und zeigte seine Werke in Budapest und in der Provinz zum wiederholten Male. In der jetzigen Ausstellung in der Kunsthalle präsentierte er Werke aus der Zeit zwischen 1964 und 1971. Größtenteils handelt es sich um Arbeiten der letzten drei Jahre.

Das Verständnis und die Anwendung der Errungenschaften des Konstruktivismus sind für Somos' künstlerisches Schaffen an erster Stelle bezeichnend. Seinen Bildern sind sichere Komposition, harmonisches Gleichgewicht und ein individueller lyrischer Stil eigen. Das bezieht sich vor allem auf seine figuralen Kompositionen vor einem landschaftlichen Hintergrund, doch nicht nur auf seine Kompositionsweise und die Auswahl seiner Themen, sondern auch auf die Handhabung des Kolorits. Auf seinen Bildern strahlen imaginäre Landschaften zuweilen eine echte Ruhe aus, Menschen und Tiere genießen in inniger Freundschaft den Frieden und die Stille. Seine jüngsten Werke lassen ein gewisses Insichgekehrtsein erkennen — wir würden meinen, einen langsamen, doch bewußten Stilwandel beobachten zu können. Allerdings müßten wir seine nächste Ausstellung abwarten, ehe wir über Richtung und Ziel dieses Wandels etwas Genaueres sagen könnten.

András Kenessei

Pál Kő in seinem Atelier

...herung ...fahrzeuge

...rischen Staatlichen Versicherungsgesellschaft in Anspruch nehmen. Die Angestellten der Versicherungsgesellschaft nehmen das beschädigte Kraftfahrzeug in Augenschein, machen Fotoaufnahmen, registrieren die Daten der Verletzten, empfehlen eine entsprechende Reparaturwerkstatt, bestellen und bezahlen die Notreparatur.

Falls die Kosten der Notreparatur eine bestimmte Höhe übersteigen (im Falle der sozialistischen Länder 7—8000 Forint), so klärt die Ungarische Versicherungsgesellschaft per Telex mit der ausländischen Casco-Versicherungsgesellschaft, ob die Notraparatur überhaupt ausgeführt werden soll, oder bei zu großem Schaden, das Kraftfahrzeug per Bahn oder Camion nach Hause zu befördern sei.

Vereinbarungen über Casco-Hilfeleistung bestehen mit den folgenden Versicherungsgesellschaften:

Österreich: Erste Allgemeine, Anglo Elementar, Garant

Frankreich: MAIF, Mutuelle Générale Française

BRD: Allianz, Gerling Konzern

Schweiz: Altstadt

Niederlande: De Nieuwe Eerste Nederlandsche N. V.

Luxemburg: La Luxem-

Modernisierung der Industriestruktur

(Fortsetzung von S. 1)

auf einen gemeinsamen Nenner gebracht werden können. Fehlinvestitionen sind natürlich nie ganz auszuschließen, aber der seit der Einführung des neuen Wirtschaftslenkungssystems verzeichnete große Aufschwung des Marketing wie auch die Ausarbeitung komplexer technisch-wissenschaftlich-ökonomischer Konzepte ermöglichen es, auf diesem Gebiet mit ziemlicher Sicherheit vorzugehen.

In der ungarischen Außenwirtschaft bieten die langfristigen Handelsabkommen mit den RGW-Mitgliedstaaten die größte Sicherheit.

Nutzeffekt erhöhen

Die internationale sozialistische Arbeitsteilung innerhalb des RGW macht es Ungarn in hohem Maße möglich, *Strukturpoliti einer selektiven I litik* mit einer g cherheit zu betr neue Etappe der schen Integration, die durch die Annahme des komplexen Programms gekennzeichnet ist, bietet der ungarischen Wirtschaftspolitik weitere Möglichkeiten, die Modernisierung der Industriestruktur zu beschleunigen.

Die Tatsache, daß diese Frage gegenwärtig im Mittelpunkt der Aufmerksamkeit steht, ist im Einklang mit den zentralen Bestrebungen des am 1. Januar 1971 begonnenen vierten Fünfjahrplans, den Nutzeffekt der Wirtschaftstätigkeit zu erhöhen. Die zwischen ungarischen Unternehmen und westlichen Firmen geschlossenen Abkommen über industrielle Zusammenarbeit sind größtenteils ebenfalls dazu geeignet, durch langfristige Kontakte, durch Abkommen über den Verkauf von Lizenzen und Know-hows die Koordinierung der Strukturpolitik mit den Anforderungen des Weltmarkts zu fördern. So kann man ohne Übertreibung sagen, daß die selektive Industriepolitik Ungarns einen wesentlichen Bestandteil der weiteren Einschaltung in die internationale Arbeitsteilung bildet.

Industriesparten mit beschleunigter Entwicklung

Was nun einige konkrete Zielsetzungen dieser Strukturpolitik anbelangt, so erscheint vor allem der Hinweis zweckmäßig, daß die vordringliche Entwicklung einiger, den Gegebenheiten Ungarns besonders entsprechenden arbeits- und gehirnintensiven Sparten wie *Fernmeldetechnik, Straßenfahrzeugbau, Feingerätebau* sowie einiger Sparten der chemischen Industrie — so vor allem der pharmazeutischen Industrie — seit anderhalb Jahrzehnten ein auch im internationalen Maßstab beachtenswertes Merkmal der ungarischen Wirtschaftspolitik bildet. Die Entwicklung der Datenverarbeitung im Zeitraum des vierten Fünfjahrplans bedeutet ebenfalls einen Beitrag zur Verbesserung der Struktur.

Weiterhin bildete im vergangenen Jahrzehnt die Modernisierung der Energie- und Verkehrsstruktur ein wichtiges Kapitel der Wirtschaftspolitik.

So hat sich der Anteil von Kohle an den Energieträgern von 72% im Jahre 1960 auf 47% im Jahre 1970 vermindert. Die dadurch erzielten Ersparnisse machten allein in den Jahren 1965—70 schon 10 Milliarden Forint aus.

Der Anteil der Diesel- und Elektrotraktion bei der Eisenbahn erreicht 1972 bereits 80% und bis 1975 sogar 90—95%. Dadurch hat sich der durchschnittliche Energieverbrauch pro 100 to/km von 4,70 Forint im Jahre 1963 auf 2,60 Forint vermindert.

Einschränkung der unrentablen Produktion

Was die Modernisierung der Struktur der hergestellten *Produkte* betrifft, so steht die Industriepolitik auf diesem Gebiet noch vor großen Aufgaben, um den Anteil der wettbewerbsfähigen Produkte wesentlich zu erhöhen.

Im Maschinenbau war es bereits in den vergangenen drei Jahren möglich, die staatlichen Rückerstattungen um 1,70 Forint pro Rubel und 1,90 Forint pro Dollar zu vermindern. Eine auf der Grundlage der Weltmarktpreise eingeleitete Untersuchung aber zeigte andererseits, daß gegenwärtig noch bei 18 Unternehmen des Maschinenbaus — die vor allem Schiffe, Lastkraftwagen und Traktoren sowie elektrische Maschinen und Apparate herstellen — unwirtschaftlich produziert wird.

In der Lebensmittelindustrie ist es in den vergangenen drei Jahren ebenfalls gelungen, die staatlichen Rückerstattungen zu vermindern, und zwar um 1,20 Forint pro Rubel und um 3 Forint pro Dollar, andererseits sind aber 15% der Produktion noch immer unwirtschaftlich. Zu diesen gehören vornehmlich die Konserven- und Geflügelindustrie.

Im Rahmen der geplanten Investitionen führt Ungarn während des vierten Fünfjahrplans Textilmaschinen im Werte von 60 Millionen Rubel aus den sozialistischen Staaten und um 60—70 Millionen Dollar aus den nichtsozialistischen Staaten ein. Dadurch wird eine Erhöhung der Ausfuhr um etwa 100% in die Sowjetunion, um cca. 60% in die übrigen sozialistischen Staaten und von 30—32% in die nichtsozialistischen Staaten ermöglicht. Dieses Beispiel weist darauf hin, daß Strukturpolitik und Außenwirtschaft eng miteinander verknüpft sind, in unmittelbarer Wechselwirkung stehen. Es lohnt sich, dies im Rahmen der Marketingtätigkeit in Betracht zu ziehen.

Gerd Bíró

IMPORT

Der ungarische Außenhandel exportierte bisher bereits mehrere Betriebseinrichtungen für Möbelproduktion in die Demokratische Republik Vietnam. Die Exportliste wird dieses Jahr um einen weiteren Kleinbetrieb für Tischlerei erweitert. Plangemäß wird die Mehrheit der aus Ungarn gelieferten Betriebe in Vietnam in Form von Kooperativen arbeiten.

Es wurde mit dem Export der nach ungarischer Lizenz in den Werken für elektronische Anlagen und Gerätebau hergestellten Lichtreklame begonnen. Die vierfarbigen Anlagen, die auch auf einzelne Farben geschaltet werden können, sind in Westeuropa und auch in Übersee sehr gefragt. Zum ersten Mal wurde eine Anlage dieser Art über einem Kinopalast in Mexico-City angebracht. Eine weitere Publicolor-Anlage fand auf dem Dach des Restaurants Sofia in Moskau ihren Platz. Viele Kunden aus mehreren europäischen Ländern und südamerikanischen Staaten zeigten im diesen Jahr Interesse für den Ankauf von Lichtreklamen.

★

In der Esztergomer (Graner) Fabrik der Werke für elektronische Meßintrumente wird dieses Jahr ein größerer Export geplant als im Vorjahr. Daran werden die Instrumente zur Messung des Biostromes den größten Anteil haben. An mehr als 10 Länder liefert Ungarn dieses Jahr solche Instrumente. Dabei erweist sich die Sowjetunion als größter Abnehmer. Auch vom neuen Produkt, von den Digital-Voltmessern, kauft die Sowjetunion am meisten. In diesem Jahr werden die neuen Produkte, der vierkanalige, volltransistorisierte tragbare Koffer-Enkephalograph und Nytsamograph im Ausland erprobt.

Wollen Sie in Ungarn überall herumkommen? Mieten Sie einen Wagen bei

IBUSZ

„Rent a car" – Dienst

WENDEN SIE SICH AN DIE IBUSZ-HOSTESS IN IHREM HOTEL!

Kő Pál

„Kisleány fülbevalóval" c. szobra szerepel a fiatal képzőművészek Stúdiójának kiállításán. (emlékére).

Sik Csaba: Stúdió, 41

Tükör, 1941. dec. 21.

Kő Pál

Az Ernst Múzeumban rendezett Stúdió '42 c. kiállításon fa-művei szerepelnek.

„Utcaseprő" (rep.)

Tükör, 1943. jan. 9.

1972 JAN

Kő Pál

1021

AUSSTELLUNGS-CHRONIK

Die Mitglieder des Studios der Jungen, die jungen bildenden Künstler stellen sich auch in diesem Jahr mit einer großen Auswahl ihrer Werke vor. Die Vernissage im Ernst-Museum zeugte aber kaum von Jugendlichkeit, ja nicht einmal von sog. Generationsproblemen. Das Gros der ausgestellten Werke spricht eher für den Eifer, mit dem die verschiedenen Stile der Professoren der Hochschule für bildende Künste (sie ist von diesem Jahr an eine Universität) nachgearbeitet werden. Das mag — handelt es sich doch um Kunsteleven — selbstverständlich erscheinen, weil es ja einige Zeit braucht, bis die Schüler ihre eigenen Formen finden.

Unter den Malern sind nur die an Marionetten erinnernden, spöttisch verspielten dekorativen Gemälde von *Tamás Galambos* sowie die „Eltern" von *József Wágner* — ein durch Grau- und Schwarztöne in der Stimmung eigenartig düsteres, durch die perspektivische Verflüchtigung der Gesichter beredtes Bild — hervorzuheben. Unter den Bildhauern findet man mehrere Begabungen. Der Neonaturalismus von *Pál Kő* und der auf den Ergebnissen des Kubismus aufbauende Konstruktivismus von *Károly Ócsai* zeigen hierbei Extremwerte an. Am zahlreichsten sind die Grafiker vertreten. Die ironische Verspieltheit eines Galambos kehrt in den grafischen Arbeiten immer wieder. Den reifsten Eindruck macht *Béla Tassy* — er beschwört elegische Stimmungen wie wir sie aus dem vorigen Jahrhundert kennen und zu denen verblichene Fotos anregen können — und *Gy. Gábor Rádóczi*, der z. B. unsere komplizierte Gedankenwelt durch komplexe Formen ausdrückt.

Zwei Ausstellungen bringen *Popart. László Paizs* bietet in Plexiglasblöcken Objekte und Fotos, wobei er von bloßen Einfällen über Dekorationen bis zur direkten politischen Aussage geht.

In der Ausstellung *Grafika '71* (Grafik 71) sind vor allem die Werbegrafiker der mittleren Generation vereint. Im Ausdruck ihres Anliegens begnügen sie sich nicht mit der Fläche, sondern greifen in den Raum und erweitern zugleich den Kreis der verwendeten Stoffe (neben Papier und Pappe benützen sie auch Glas, Plexiplatten oder Textilien). Sie verbleiben nicht im Bereich des rein Dekorativen, sondern fangen — über die politischen Plakate hinaus — mit ihren räumlichen Kompositionen auch allgemeine Zeitfragen, ja, philosophische Probleme ein. Das ist ein Einbruch in den Bereich, den die klassische Ästhetik bislang der Malerei und Plastik vorbehalten hat.

In *Dunaújváros* wurde die bereits traditionelle Herbstausstellung mit Werken der Künstler dieser Gegend veranstaltet. Hervorzuheben sind die Arbeiten von *Gyula Kajári, Erzsébet Ravasz, János Pálfalvai, Károly Koffán jr., István Birkás und Ilona Csasztka.*

Die junge Stadt Dunaújváros konnte in den zwei Jahrzehnten ihres Bestehens für die bildenden Künstler noch keine besondere Atmosphäre schaffen, sie bietet aber den Vorteil, daß sie die hier lebenden Kunstschaffenden sehr intensiv fördert.

Ilona Kiss Roóz mit ihren Keramiken

Die Förderung durch den *Rat für Kunstgewerbe* ist eher von geistiger Orientierung. Er veranstaltet (teils in seinem eigenen Ausstellungsraum) Ausstellungen jener Kunstgewerbler, deren Arbeiten mit der Industrieproduktion aufs engste verknüpft sind. *Júlia Imre* ist diesmal mit auch stofflich interessanten Textilien für Kleidung und Wohnung, *László Pécsi* mit den neuesten Draperien und einschlägigen Skizzen, *Ilona Kiss Roóz* mit Keramikfiguren (zweifellos sind sie vom Humor der Volkskunst beeinflußt) und schön geformten Gefäßen, *Antónia Ősz Szabó* mit ähnlichem Porzellen, *Károly Szekeres* mit Gebrauchskeramik und *György Rénes* mit Gebrauchsglas vertreten.

Die Kunstgewerbetreibenden waren übrigens vor kurzem auch theoretisch aktiv: in einer zweitägigen Konferenz erörterten sie prinzipielle und praktische Probleme ihres Kunstzweiges.

Im Spätherbst sahen wir *in Budapest interessante Gastausstellungen.* So das Lebenswerk des sowjetischen Meisters *Petrow-Wodkin* (es reicht von seiner Sezessionszeit in Paris bis in die nachrevolutionären Jahre), sodann Arbeiten der *tschechischen Kubisten*, aus Rumänien (Siebenbürgen) Werke der ungarischen Künstler *Tibor Cs. Erdős* und *Sándor Benczédi*, des weiteren Gemälde des polnischen Malers *Zydron* und *polnische Plakate* sowie Bilder des Bulgaren *Pironkoff* und Fotos seiner Landsmännin *Rajkowa.* Ein Exotikum bedeutete eine Auswahl der *Volkskunst der Eskimos* von Kanada.

Iván Bojár

Ist das auf Aluminium aufgetragene Bild ein Gemälde? Die künstlerischen Schöpfungen, die durch Vorstellungskraft und künstlerische Ausdrucksfähigkeit des Malers János Nagy geschaffen werden, entstehen in einem besonderen technischen Verfahren. Hier handelt es sich um eine wirkliche Neuheit in der bildenden Kunst. Das konnten die geladenen Gäste feststellen, die sich an einem Sonntagnachmittag im Spätherbst im Künstlerheim in Rákosliget zusammenfanden. Vielleicht waren, die Maler und Architekten, die Professoren und Studenten, die Vertreter des Rates, die „Mäzene" von heute, und die Baumeister anwesend im Augenblick der Entstehung eines neuen Kunstzweiges.

UNVERGÄNGLICHKEIT

János Nagys Neuheit dient eben dazu, große Flächen an modernen Gebäuden auszuschmücken. Ist es profan, bei einer künstlerischen Schöpfung technische Daten anzuführen? Das Bild auf der Aluminiumplatte ist beständig. Die Aluminiumplatte fällt nicht von der Wand ab. In diesem Verfahren verändern sich nicht die Farben des Bildes, das Bild ist auch gegen Säureeinwirkung unempfindlich.

Die Bildkompositionen, an denen sich die Gäste an jenem Herbstnachmittag begeisterten, haben bereits Proben bestanden, sie haben 40 Grad minus ebenso ertragen, wie 160 Grad plus.

„In meiner Jugend habe ich das Klischee einer alten Zeichnung gesehen, von hier stammt die Idee. Seitdem beschäftigt mich der Gedanke, meine künstlerische Aussage durch geätzte und nichtgeätzte Flächen auszudrücken. Die Kunst des 20. Jahrhunderts fordert die gemeinsame Sprache von Architektur und Malerei. Die Architektur tritt als Gemeinschaftskunst auf, der ich jetzt mit dieser Neuheit dienen kann." Daran anschließend spricht János Nagy über Werkstattlösungen. Er malt mit Öl, zuerst entstehen seine Kompositionen auf dem Papier. Dann erhält sie der Chemiegraph Gyula Varga. Er bereitet die Aluminiumplatte vor, auf die dann János Nagy die Farben aufträgt. Der Künstler kann sich auch die Verwendung eines anderen Metalls vorstellen, auch darauf könnte er seine Kompositionen verwirklichen, doch bei der Verwen-

Mädchen mit Ohrring
Plastik von Pál Kő

Kepler und die Ungarn

Die Welt feiert den 400. Jahrestag der Geburt von Johannes Kepler. An dieser Feier beteiligen sich auch die zahlreichen künstlichen Satelliten, die vom Menschen geschaffen wurden, um auf den von Kepler bestimmten Bahnen das Recht Keplers zu beweisen und das menschliche Wissen zu bereichern. Denn mit den von ihm erkannten Gesetzen begann in der Astronomie eine neue Epoche. Die ungarischen Blätter würdigten am 27. Dezember, am 400. Jahrestag seiner Geburt die Verdienste Keplers.

„Johannes, ich brauche Geld ..."

Diese, zum geflügelten Wort gewordene Zeile stammt aus der Prager Szene des Werkes „Die Tragödie des Menschen" von Imre Madách, einem ungarischen Dramatiker im 19. Jahrhundert. Die Frau — „diese wurderbare Mischung von Bösem und Gutem", die ewige Eva, bzw. Barbara Müller in der Wirklichkeit, zwingt Adam, in dieser Szene Kepler, die wahre Wissenshaft zu verraten und für Geld „Nativitäten" zu machen, sich mit Horoskopen zu beschäftigen. Die Beziehung der Kepler-Gleichung und der Keplerschen Gesetze zur Astrologie machte im Laufe seiner immer erfolgreicheren wissenschaftlichen Forschungsarbeit eine Wandlung durch. In seinem Werk Harmonices mundi (Über die Harmonie der Welt) bekennt er sich zur mystischen Einheit im Universum und verfertigt auch sein eigenes Horoskop. In einer anderen Feststellung verurteilt er aber die Astrologie, als einen unwissenschaftlichen Aberglauben.

Das Klima seiner eigenen Zeit jedoch bot ihm keine ruhigen und sorgenlosen Arbeits- und Lebensverhältnisse.

Kurz nach seiner ersten Ehe, im Jahre 1598 übernahm der katholische Fürst Ferdinand die Herrschaft über die Steiermark. Die Anhänger Luthers mußten Graz verlassen. Kepler, der damals Professor der Ethik und Mathematik in Graz war, flüchtete nach Ungarn. Es sind nur unsichere und unvollständige Daten über jene vier Wochen vorhanden, die er auf ungarischem Boden verbrachte. Jene Behauptung, laut der „es wahrscheinlich ist, daß Kepler die Gastfreundschaft vom Tamás und László Nádasdy in Pinkafő oder Petánc im Komitat Vas genossen habe" wartet auf weitere Bestätigung.

Eine andere Angabe stammt aus einem Brief. Den Brief schrieb Konrád Rhumelius an Albert Szenczi Molnár. Er ist in Prag vom 23. Oktober 1604 datiert. „Ich freue mich, daß Du die Gestfreundschaft von Johannes Kepler, dem kaiserlichen Mathematiker

in Anspruch nimmst. Grüße in meinem Namen den lieben Mann, mit dem ich in Tübingen, bei der Feier meines Doktorats in Freundschaft ewige Treue schwor. Kepler kehrte bald aus Ungarn nach Graz zurück. Von hier wurde er im Jahre 1600 nach Prag vom kaiserlichen Astrologen Tycho de Brahe als „Assistent" eingeladen. Nach vier Jahren, am 25. September 1604 kommt aufgrund der Empfehlungsschreiben von Rhumelius und anderen ein ungarischer „Wanderstudent", eine hervorragende Persönlichkeit unserer alten Literatur, der Sprachwissenschaftler und spätere Psalmenübersetzer, Albert Szenczi Molnár, aus Nürnberg nach Prag. In seiner Tasche das neue Dictionarium latinoungaricum, das er dem Kaiser und ungarischen König Rudolf empfahl. Bald lernt er die Prager Gelehrten kennen. Am herzlichsten wird er von Kepler und seiner Familie empfangen. „Obwohl es ihm und seiner Frau damals nicht gut ging, ließen sie es an der Gastfreundschaft dem Glaubensgenossen, dem braven Gelehrt gegenüber nicht mangeln. Molnár mußte bei ihnen wohnen. So wollten sie jene Gastfreundschaft erwidern, die Kepler bei seiner Verbannung aus Graz in Ungarn fand."

Die Freundschaft von Kepler und Szenczi Molnár wurde auch später nicht gebrochen. Der Astrologe interessierte sich für die ungarischen Ereignisse, für die umwälzenden Bewegungen Bocskais und der Haiducken. Im Jahre 1611 verlor er seinen Sohn durch die Pocken, die damals als „ungarische Krankheit" bezeichnet wurde. (Contagio febris „Ungaricae" maculosae). Und wenn wir noch erwähnen, daß Henrich Kepler, sein Vater, im Kampf gegen die Türken gefallen ist, so wird es offensichtlich, durch wieviel Fäden dieser Riese der Wissenschaft mit Ungarn verbunden ist.

Pál Bélley

...lan

so festgelegt, daß durch die Kreditverteilung weder auf dem Gebiet der Akkumulation noch des Konsums eine größere Kaufkraft entsteht als geplant, außerdem müssen bei den Investitionskrediten für die Unternehmen die gewinnbringenderen, weniger bauintensiven Objekte bevorzugt werden.

Die für 1972 vorgesehene Produktionssteigerung (5—6%) muß mit nur geringer, etwa 0,5%iger Zunahme der Beschäftigten realisiert werden und diese 8—9000 neuen Arbeitskräfte werden vor allem in den Betrieben in der Provinz arbeiten. Die Unternehmen müssen also die zur Erreichung der Mehrproduktion erforderlichen Arbeitskräfte durch Aufdeckung der inneren Reserven, durch bessere Betriebsorganisation sicherstellen. Das bedeutet zugleich, daß die Steigerung der Produktivität eigentlich die Deckung der Produktionssteigerung bildet.

Auch 1972 wird die Entwicklung ausgeglichenerer Proportionen in den Hauptindustriezweigen weitergehen, schneller als durchschnittlich wächst die Produktion der Elektroenergieindustrie, der chemischen und der Bauindustrie. Gleichzeitig erfolgen Maßnahmen zur Modernisierung der Produktions- und Warenstruktur und zur Senkung unrentabler Produktion.

Vom Gesichtspunkt der Hebung des Lebensstandards nehmen — über die einleitend erwähnten Planvorschläge hinaus — die Geld- und Sachleistungen sozialer und kommunaler Art einen wichtigen Platz ein: der 1972 vom Wirtschaftsplan gedeckte gesellschaftliche Konsum wird insgesamt um 7% höher liegen als im vergangenen Jahr. Allein dafür, daß vom 1. Januar 1972 ab für Familien mit drei oder mehr Kindern die Kinderbeihilfe pro Kind um 100 Forint monatlich erhöht wird, werden 900 Millionen Forint aufgewendet. Nach den Berechnungen werden die behördlichen Preisveränderungen und die Marktbewegungen das Verbraucherpreisniveau um insgesamt 3% erhöhen, gleichzeitig aber werden die Geldeinkünfte der Bevölkerung — wie der geplante Kleinhandelsverkehr — voraussichtlich um 10% höher sein als im Vorjahr.

ERHÖHTE EXPORT-ORIENTIERUNG

Für die Außenwirtschaftsbeziehungen sieht der Plan zwar die Beseitigung des Defizits der Außenhandelsbilanz noch nicht vor, rechnet aber mit einer wesentlichen Verminderung, Voraussetzung dafür ist, daß die Exportsteigerung in Rubel- und Dollarverrechnung größer ist als die Zunahme des Imports Dem Voranschlag nach ist beim Export in die sozialistischen Länder eine 13—14%ige Steigerung zu erwarten gegenüber einer 6—7%igen Ausweitung des Imports, während sonst einer 5—6%igen Importsteigerung eine ungefähre 13%ige Ausweitung des Exportvolumens gegenübersteht.

Die Realität der Zielsetzungen wird durch die Tatsache untermauert, daß einerseits durch die konsequente Anwendung des bestehenden wirtschaftlichen Regulatorensystems und andererseits duch die ergänzenden Maßnahmen zum Plan, früher durch unbegründet hohe Akkumulation gebundene Mittel frei werden, die — neben dem Warenüberschuß aus der geplanten Effektivitätssteigerung — erfolgreich in den Dienst gesteigerter Exportorientierung gestellt werden können.

János Follinus

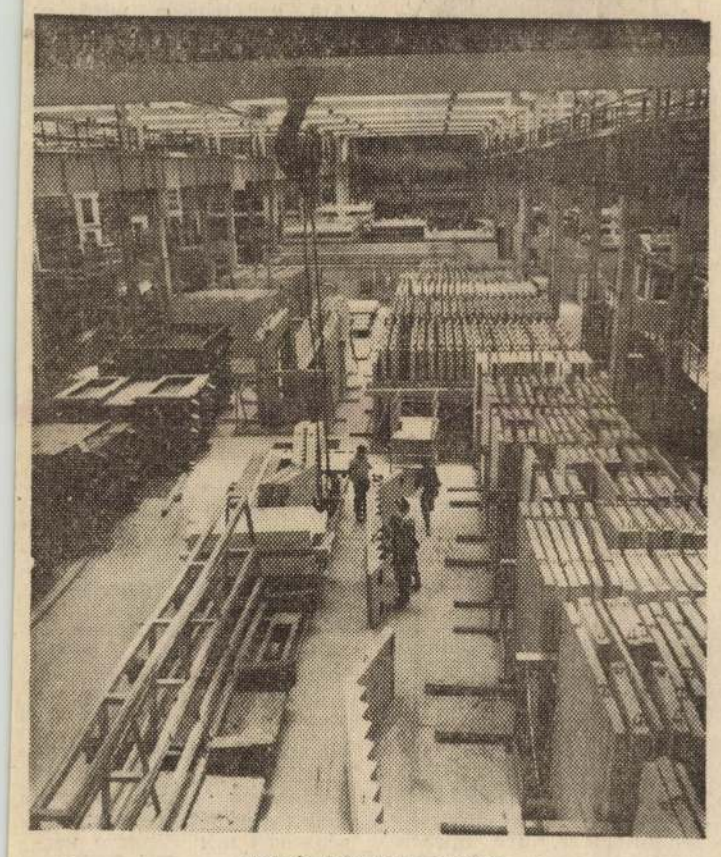

Häuserfabrik in Szeged

Im Spieg

Warenaustausch... Ungarn—DDR

In Budapest wurde das Binnenhandelsabkommen für den Warenaustausch zwischen Ungarn und der DDR für das Jahr 1972 unterzeichnet. Auch das Programm der technisch-wissenschaftlichen Zusammenarbeit der beiden Länder für das kommende Jahr wurde festgelegt.

Dem Abkommen zufolge werden 1972 Güter im Wert von 12 Millionen Rubel zwischen Ungarn und der DDR ausgetauscht. 50% sind Waren der Schuh- und Textilindustrie sowie Konfektionsartikel, darüber hinaus liefern beide Länder Haushaltsartikel, Papier-, Sport- und Spielwaren.

Beim Import von Konsumgütern in der DDR ist seit zehn Jahren unverändert einer der größten Partner die UVR. Im neuen Jahr erhalten die wissenschaftlichen Institute beider Länder größere Aufgaben zur Entwicklung der Zusammenarbeit, im Austausch von Dokumentationen, für gemeinsame Publikationen und Forschungen.

Wachsender ungarisch-polnischer Warenverkehr

In Warschau wurde ein Protokoll unterzeichnet, das den ungarisch—polnischen Warenverkehr und die damit zusammenhängenden Zahlungen regelt. Demzufolge wird sich der Verkehr im Vergleich zu den Plänen 1971 sowie auch zum langfristigen Abkommen 1971—75 weiter erhöhen. Die gegenseitigen Warenlieferungen werden im Vergleich zu denen des Vorjahres um 15% ansteigen und das Protokoll sichert Ende 1972 das Gleichgewicht der Zahlung.

Im Warenverkehr der beiden Länder spielen gegenseitige Lieferungen von Maschinen sowie im Rahmen der Kooperation hergestellte Fahrzeuge eine besonders wichtige Rolle, die aufgrund der bereits früher zustandgekommenen Kooperationabkommen produziert worden waren. Das Protokoll sieht gegenseitige Lieferungen von Rohstoffen und industriellen Grundstoffen vor: im ungarischen Export werden vor allem die Erdölprodukte, die Alaunerde, im polnischen Export dagegen die Kohle, Kox- und vereinte Waren bedeutend sein.

In der Versorgung beider Länder spielen die Lieferungen der Verbrauchsartikel im neuen Jahr eine bedeutende Rolle.

Wirtschaftsbesprechungen zwischen Ungarn und Malta

Unter Leitung von *Péter Veress*, dem stellvertretenden Außenhandelsminister hielt sich eine ungarische Goodwill-Delegation in Malta auf, wo sie mit der von *Paul Xvereb* (Minister für Industrie, Handel und Landwirtschaft) geleiteten maltesischen Delegation über die Möglichkeiten der Entwicklung der Wirtschafts- und Handelsbeziehungen zwischen beiden Ländern Verhandlungen führte. Das Ergebnis der Beratungen wurde in einem Protokoll festgelegt, das von den Leitern der beiden Delegationen unterzeichnet wurde.

Delegation der Ungarischen Handelskammer in den USA

Auf Einladung des Handelsministeriums der Vereinigten Staaten weilte eine ungarische Delegation in den USA. Nach der Heimkehr der Delegation führte *Ödön Kallós*, Vorsitzender der Ungarischen Handelskammer, der diese Delegation leitete, in seiner Erklärung unter anderem folgendes aus:

Unsere Delegation war die erste, die vom amerikanischen Handelsminister *Maurice Stans*, nach seinem Moskau- und Warschau-Besuch in Washington empfangen wurde.

Der ungarischen Delegation gehörten die Mitarbeiter der Handelskammer sowie einige Leiter von Industrieunternehmen an, die an den Beziehungen mit amerikanischen Firmen interessiert sind. Ziel unserer Verhandlungen war vor allem Informationen zu sammeln, wir erklärten, daß ähnlich wie andere sozialistische Länder auch wir es für beleidigend halten, daß die Vereinigten Staaten bei den Verhandlungen mit uns unterschiedliche Formen der Diskriminierung anwenden.

Zu Beginn unseres Aufenthaltes in den USA informierten uns kompetente Persönlichkeiten des Handelsministeriums über ihre Handelsentwicklung und über ihre Vorstellungen. Zum Abschluß unseres Besuches führten wir Gespräche mit Handelsminister Stans und mit dem Stellvertreter des Ministers *Scott*, dem Berater des Weißen Hauses in internationalen Wirtschaftsangelegenheiten sowie mit einigen Mitgliedern der amerikanischen Gesetzgebung. Unser Besuch beim Vorsitzenden der Chose Manhattan Bank *David Rockefeller* sowie die Besichtigung von modernen Industrieunternehmen waren nützlich.

Wir haben den Eindruck gewonnen, daß Möglichkeiten bestehen, ungarisch—amerikanische Wirtschaftskontakte auszuweiten. Auch bestehen Möglichkeiten zur Produktionskooperation zwischen beiden Staaten, die für beide Seiten von Vorteil sind.

Während unseres Besuches kam es auch zu konkreten Verhandlungen, die möglicherweise in Verträgen realisiert werden.

Wollen Sie in Ungarn überall herumkommen?

Mieten Sie einen Wagen bei

IBUSZ

„Rent a car" – Dienst

WENDEN SIE SICH AN DIE IBUSZ-HOSTESS IN IHREM HOTEL!

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1977 JAN
KRITIKA
Budapest
Kő Pál, szobrai

1021

KÉPZŐMŰVÉSZET

V. Országos Kisplasztikai Biennálé, Pécs

A nagy, csoportos kiállításoknak a XVIII. századi francia szalonokig visszamenő régi hagyományuk van. Szívósak, gyökerük mélyre nyúlik, megújulásra mindig kész természetüket csak ez magyarázhatja. Sokat beszélünk tájékoztató voltuk szükségességéről, de valójában miről is ad képet egy-egy ilyen nagy bemutató? A művek nyilván nem ilyen kiállításokon, nem ebben a közelharcszerű összecsapásban találják meg lételemüket. A művészet alakulása és pillanatnyi helyzetképe vajon mennyire ismerhető meg a munkáknak tartalmi kapcsok, közös irányok nélküli összegyűjtéséből?

Legutóbb az országos kisplasztikai biennálé idézte fel ezeket a gondolatokat. Pedig a pécsi seregszemle ebben a műfajban a legjobbak közé tartozik. Mindig is erénye volt ugyanis, hogy valódi művészi értékeket képviselő szobrászoknak adott helyet. Az egymás után következő biennálék egyben tükrözték — díjazottjaik révén — azt a változást, amely a magyar szobrászatban az utóbbi tíz évben történt. Kérdés, hogy most, ötödik megrendezése alkalmával, elmondható volt-e ugyanez?

*

Értő rendezője, érdeklődő és nagyszámú közönsége volt a város szívében elhelyezett tárlatnak. A szobrok sem voltak rosszak, nagy részük nem. Mi okozta tehát a kiállítás láttán érzett tanácstalanságot?

Igaz, hogy sok volt a már látott munka, de az elmúlt két év is gazdag volt a szobrászati kiállításokban. A jubileumi kiállítás, a Nemzetközi Kisplasztikai Biennálé és az egyéni tárlatok csak a főváros közönsége számára mutatták be azokat a darabokat, amelyeket most Pécs láthatott. Igaz az is, hogy sok volt a szükségszerű töltőanyag, a régieskedő vagy moderneskedő, a kiállítási színvonalat épp hogy csak elérő szobor. Jelenlétüket ismét csak vitatható, ámbár Magyarországon szokásban levő engedékenység magyarázta. A biennálé eredetileg levegős termében így sűrű szoborerdő magasodott; csak keresgélve volt követhető benne az, amit országos kiállításnak feltétlenül meg kell mutatnia: hogy hol vannak az erővonalak és a súlypontok a mai sokarcú művészetben. Hiszen a 60-as évek líraian értelmezett vagy érdesebben fogalmazott valósághű szobrászata már csak az epigonok munkáiban fedezhető föl. Borsos vagy Schaár, Somogyi vagy Varga utánzói helyett nyilván azt kell nézni, merre vezet a mesterek által kijelölt út, a kiállításon azonban éppen ez az út, a legújabb szobrászat karaktere nem rajzolódott ki.

*

Az elmúlt évek alatt kiteljesedett nemzedék, a most negyvenen felüli szobrászgárda nem szakadt el az emberábrázolástól, de az antropomorfiának csak másodlagos szerepet adott művészetében. *Kiss Nagy András* a drámaiságnak veti alá, ezt a dinamikus forma és a keményen megfogalmazott tömeg társításával éri el. *Mészáros Mihály* pedig a bronz felületi játékát helyezi az előtérbe; a szilárdságában is képlékeny anyag mozgalmasságát idéző bronz az ecsetjáráshoz hasonló kalligrafikus izgalmat teremt.

Ezt a nemzedéket követte egy másik, a most harminc és negyven közöttieké. Ők a sík, a tömeg és a tér viszonyában nem csupán az esztétikumot keresték. Vagy hagyományosabb formákat dolgoztak át, új egységet és főleg áttételes szimbólumokat keresve, mint ahogy *Asszonyi Tamás* és *Kő Pál* szobrai bizonyították, vagy — mint *Bohus Zoltán*, *Paizs László* — félretették a jelképeket, és a tömegnek, a térnek és a síknak a viszonyítási lehetőségeit úgy vizsgálták, hogy a szépségen túlmutató intellektualitást kapták eredményül. Mások a változás folyamatában szobrászi elbeszélést — csupán a plasztika eszközeivel élő narrációt — teremtenek, mint *Farkas Ádám* vagy *Gulyás Gyula*.

Generációjuk indulása semmivel sem volt könnyebb, mint a náluk tíz évvel idősebbeké. Ha azoknak a stílusdogmatika fegyverével támadó középszerrel kellett megküzdeniük, nekik sok év lemaradását kellett pótolniuk. Ízlésük akkor formálódhatott, amikor hirtelen több kitekintés nyílott a világ művészetére, nyugatra és keletre egyaránt. Amikorra aztán tiszta és határozott formanyelvvel léptek elő, a kiállítótermek is kinyíltak az ilyen alkotások előtt. Helyzetük ekkor annyival is szerencsésebb lett, hogy már nemcsak nézni, látni mehettek a gyárakba. Nemcsak élménygyűjtésre és környezettanulmányozásra, hanem munkára. A szobrászat által addig nem vagy pedig más módon alkalmazott anyagokkal kísérletezhettek. Az új anyag és a másfajta megmunkálási mód új formákat is szült. (*Fajó János* esetében például; — kár, hogy ezekből nem volt több vagy jelentősebb a biennálén.) Amikor pedig az iparművészet felől közelítettek a szobrászathoz, már nem a hagyományos „díszítő"-művészet, hanem az ipari forma funkcionalitásában felismert szépség állt előttük (sajnos erről a törekvésről is csak kevés példa beszélt.)

Kő Pál: Szárnykészítő
(Nádor Katalin felvétele)

Ez a két korosztály jelentős túlsúllyal szerepelt a tárlaton. A részt vevő összes művész majdnem kétharmada közülük való; kiállított munkáik száma több mint kétszer annyi volt, mint a többi szobor. Jelenlétük mégsem mutatott semmiféle szemléletbeli egységet, hiába volt a rendezés igyekezete. Hiszen az epigonok nagy része is közülük került ki, és az érdekes törekvéseket elnyomta a középszer. A fő benyomás az volt, hogy az említett számbeli fölény merő véletlen műve, s mint minden ilyen: esetleges. Az esetlegességből a rendezési elvek engedékenységére következtethettünk. Kérdés, hogy ez a fajta nyitottság kárpótolt-e sok más szobrász távolmaradásáért? Vagy azért, hogy a legfiatalabbakat, a huszonéveseket alig képviselte valaki? Bár hiányuknak kárát látta az összkép teljessége, valljuk be: ha azok is kiállítanak, akik most távolmaradtak, hasonlóan vegyes lett volna az anyag. Hiszen jelentős szobrászok mégiscsak szerepeltek, az újítás kiváltsága pedig nem mindig a fiataloké. A hatvan körüli *Berczeller Rezső* és *Maróti János* például már ismert munkáit küldte be, de ezek még így is érdekesebbek voltak, mint néhány itt szereplő fiatal jellegtelen portréja. Nemcsak azért, mert valami eredeti elképzelést láthattunk a kollekciójukban, hanem mert a magyar szobrászat egyik valóban élő ágát képviselik, nem pedig régen elhalt törekvéseket követnek.

Azt az érzést, hogy a biennálé anyaga mintegy találomra verődött össze, nem magyarázta tehát sem személyek, sem nemzedékek, sem tendenciák távolmaradása. Inkább bizonyos, egy-két *tendenciát hangsúlyozó vagy összekapcsoló művek hiányoztak*. A zavart az keltette, ami a csoportos nagy tárlatoknak már lassan két évszázada hibája: a munkák nem egy nyelvet beszéltek, és nem volt közöttük tolmács. A gép hasznosságában, az olajozottan működő mechanizmusok tökéletességében rejlő szépséget kereső Bohus Zoltán értékei például nem érvényesülhettek teljesen az épület-ember viszonyát elvonatkoztató *Deim Pál* szomszédságában. Felfogásukban látszólag van hasonlóság, nevezetesen a díszletlen mértaniság. Ez a rokonság azonban különbözőleges, hiszen Deim Pál *a világot éppen az ellenkező oldaláról közelíti meg:* az ember és az ember környezete felől. Még nagyobb, szinte anakronisztikus az ellentét — hogy végleteket említsek — a fával dolgozó *Weeber Klára* és a díjjal is jutalmazott Paizs László munkái között. Egyikük a gyermekkor és a népi világ bálványteremtő képzeletét idézi, a másik átlátszó műanyag-plasztikákat készít. Az utóbbiak szigorú mértaniságú formák, melyek egyszerre „plasztikusak" és „rajzosak", feloldódni látszanak a környezetben, de tükrözik és torzítják is azt. Levegősen és fényesen hívják fel magukra a figyelmet, hogy a dolgok átlátszóságában az áthatolhatatlanra figyelmeztessenek.

A nagyvárosi látomásról az archaizáló faragásokra, a szigorú geometriáról a bonyolult jelképekre ugrált tehát a tekintet. Vagy — hogy más példára hivatkozzam — a szobrászat régi hagyományait folytató *Péterfy László* szobrairól *Gergely Sándor* színes és fényes absztrakt munkáira. A nézőnek pillanatonként kellett észjárást változtatni, és akaratlanul is felületes formai jegyek alapján kellett általánosítania. Egy törekvésűnek gondolhatta például *Farkas Ádám*, *Szöllőssy Enikő* vagy *Váró Márton* szobrait. Holott Farkas Ádám tulajdonképpen elemez: úgy vezet végig egy szobrászi folyamatot, hogy megőrzi az eredeti formarendszert. Bronzsorozatán így lesz a homorú formából domború, hogy mindig csak árnyalatnyit változtat az arányokon és közben kimondja: mindez elfér egy kockában. Ugyanezt a kockát szabdalja fel, ám egészen más céllal, Szöllőssy Enikő. Az összerakós játékok izgalmát egyesíti a határozott és éles formák szépségével. Váró Márton pedig hatalmas, képzeletbeli domborműből (szoborból?) vág ki egy-egy kockányit, hogy ellentétet állítson a drapéria lágysága és a márvány keménysége közé.

*

Ez a természetes sokféleség, mely a művészetben szervesen és világosan tagolódik törekvésekre és egymásból következő fejleményekre, itt a kiállításon csak zavaró összeférhetetlenség maradt. A különbségekhez képest az azonosságok, rokonságok korántsem voltak nyilvánvalóak, és mint a túl közelről nézett kép: ez a kiállítás is homályos és bizonytalan benyomást adott a magyar szobrászatról. Hiányzott a kiemelés, az eltompítás, egyszóval az, ami rendezői elvnek nevezhető. Ez sohasem valósulhat meg tökéletesen hazai csoportos kiállítás alkalmával. Hiszen a véletlen szeszélye dönti el úgyszólván, hogy melyik művész tud és akar jelentkezni és hogy melyik munkáját küldi be. Így hát ott, ahol minden a kiválasztáson, a csoportosításon múlna, a rendező munkáját túl sok eleve adott tényező, méghozzá esetlegességekből összeálló tényező köti meg. Egyetlen hatalmas, tagolás nélküli tér volt a kiállítóterem is — nem kedvezett ilyen sok kisméretű szobor bemutatásának. A biennálén nem lévén más szempont a művek kiállításánál, mint a szépség és a minőség, épp e kettő nem juthatott érvényre.

Hiába életképesek és szívósak tehát a csoportos kiállítások, közülük mindig is csak azok voltak maradandók az utókor számára és csak azok jelentettek tanulságot a kortársaknak, amelyeket tartalmi kapcsokra építettek. Ha nincs összefogó belső vonalvezetés, a tárlatok nem érhetik el céljukat, nem tölthetik be feladatukat: hogy kirajzolják a nézőt elé a művészet dinamikáját és szembesítsék őt a munkák létrejöttének értelmével, a teremtő gondolattal.

ILLYÉS MÁRIA

KRITIKA

Mai magyar grafika és kisplasztika

Van egy művész ezen a kiállításon, aki erre az alkalomra készített művet, ő szól egyedül arról, amit a kiállítás témájául meghirdettek; hat bemutatott lapjával véleményt mond erről az abszurditásról. A kiállítás szervezői, a *Magyar Képzőművészek Szövetsége* és a *Magyar Nemzeti Galéria* megtalálta egy véletlen évfordulós egybeesés kapcsán a XIX. századi magyar művészet két, egymással legkevésbé összeegyeztethető művészegyéniségét, s az ő emléküknek szentelte a *Mai magyar grafika és kisplasztika* címet viselő sorozat ez évi kiállítását. *Szemethy Imre* sorozata valóban e két művészről szól. A sorozat egyik felének címe: *Zichy Mihály mulatságai*, a másiké *Ferenczy István keservei*, Zichy a cár kedvelt udvari festője, minden szakmai ismeret és könnyedség birtokában valóságos életművész volt, könnyedén élt az élet színén és legnagyobb tetteként ismerjük, hogy a kortárs irodalomból jó ízléssel választotta ki azokat a műveket, amelyeket valóban magas szakmai szinten illusztrált. Valóban vidám mulatságai lehettek a *Pétervári muzsikusok*, a *Pétervári komédiások* és a *Pétervári kisasszonyok* körében. A plebejus módon nehézkes Ferenczy István keservei viszont a *Rossz márvány*tól a *Monumentális ábrándon* át odavezettek, hogy *Nem indul az örökmozgó*. Minden erőlködés, minden emberi nagyság és minden jó szándék kevésnek bizonyult, aki a „magyar nemzeti művészetet" akarta megteremteni, még egy emlékmű megvalósításáig sem juthatott el.

A két „ünnepelt" művész nemcsak egymással-összeférhetetlensége miatt maradt a kiállított anyagban visszhangtalan, hanem elsősorban azért, mert önmagukban sem tudnak a ma művészeinek inspirációt adni. Ferenczy István emberi és művészi küzdelme valóban megrendítően hatna, ha művészi hagyatéka nem volna annyira szánalmas, Zichy mívessége és mesterségbeli tökélye viszont tartalmi sekélysége miatt nem lehet inspiráló.

A kiállítás ettől még lehetne jobb, hiszen a rendezők igazán nem ragaszkodtak szigorúan a megemlékezéshez, minden magyar szobrász alkotta műnek köze van végső soron Ferenczyhez, aki céljául a magyar szobrászat megteremtését tűzte ki, és minden magyar grafikának Zichyhez, aki elsőként szerzett annak világhírnevet. A Magyar Nemzeti Galéria előző hasonló jellegű kiállításai — különösen az 1971-ben Dürer emlékére rendezett — azt bizonyították, hogy egy jól megválasztott alkalom valóban elősegítheti jó művek létrejöttét.

Jelen esetben az alkalom mondvacsinált, új művek alig jöttek létre a kedvéért — szinte a Szemethyé az egyetlen. A résztvevők azt küldték be, ami éppen otthon volt, jobb esetben annak a javát. Most tehát csak szokványos grafikai és kisplasztikai bemutatót láthatunk, minden különösebb ok nélkül összehozott anyagot. A két műfaj összekapcsolása megint csak igen szerencsés lehetne, hiszen fegyelmet követelő méreteik és ökonómiát kívánó műfaji meghatározóik valóban egymás kiegészítésére rendelik őket. A gyakorlati probléma azonban már ott kezdődik, hogy a kiállítás időben egybeesett a pécsi Országos Kisplasztikai Biennáléval — a legfontosabb hazai szobrászati bemutatóval —, s ily módon minden olyan jelentős szobrászunk, aki átall azonos művekkel szerepelni két helyen, és jónak ítélt műveit elküldte Pécsre, hiányzik a Nemzeti Galéria kiállításáról. Hiányzik *Borsos Miklós*, *Deim Pál*, *Kiss Nagy András*, hiányzik *Melocco Miklós*, *Varga Imre*, *Vigh Tamás*, *Vilt Tibor* is. Tehát a mai magyar kisplasztikáról adott kép eléggé töredékes.

Pedig a válogatás nem volt szűkkeblű, hiszen *Halmágyi István* naiv realizmusától *Marosán László* erőlködő elvonatkoztatásáig sok minden belefért. Az összkép ennek ellenére sem változatos, az alaphangot a már unásig ismételt témák és variációk adják meg, a tartalomban és megfogalmazásban százszor is kipróbált sztereotípiák. Az új próbálkozások legtöbbjén sajnos messziről érződik a kényszeredettség, hogy valami újat mégiscsak kellene csinálni, de ez az új nem belülről, fejlődés eredményeként jön létre, hanem leginkább csak elhatározásból. Elég talán *Rátonyi József* két lábon merev függőlegesen álló lovaiból és vízszintes lovasaiból alkotott *Kompozícióját* említeni. Hasonló hatású a szobrász Marosán László négy fémoszlopból komponált „3 darabból álló oszlopcsoportja". Az oszlopok tömegének primitív bontása az iskoláskorunkban faragott virágkaróra emlékeztet, egymáshoz rendelésük is meglehetősen esetleges és a szép kivitel nem tudja az ellentmondást sem feloldani, sem a mondanivalóig fokozni.

A „fémműves" *Lugossy Mária Kontaktus* című plasztikája viszont a téráthatások elvont problémáját nemcsak megjeleníti, hanem egyben az esztétika szintjére is emeli. Ismét példa adódott arra, hogy az elvontság önmagában nem határozhatja meg a mű esztétikai értékét, sőt arra is, hogy nem feltétlenül a képzőművész az, aki az iparművészhez képest több mondanivalót vagy esztétikumot tud közvetíteni a nézőhöz.

A kiállított művek közül több utal valakinek vagy valaminek az emlékére — *Tassy Béla* Michelangelóra, *Cs. Kovács László* Cézanne-ra és Brancusira, *Feledy Géza* Kassákra, *Varga Hajdú István* meg éppen a finnugor kongresszusra! Ezek az „emléklapok" ki is fejeznek több-kevesebb kapcsolatot, de a kiállítás egészében Latinovits Zoltán egyik legnagyobb szerepének állít igazán emléket. Meglepő, hogy a szobrászok között milyen elterjedt lett a „dobozolás"! *Herczeg Klárától Szentirmay Zoltánig* a fi-

gu
sz
ke
tö
an
vá
M
lány körül, mert e hazsarok-jelképből egy-
oldalon egy telt kebel, míg a másikon egy dús ülep mered a nézőre. A legkövetkezetesebb viszont *Riger Tibor*. Mindhárom kiállított szobrának alapeleme a doboz, ő végigviszi a plasztikai problémát: *Az építészet allegóriáján* a hasábnak csak a váza szerepel, a *Menyegzőn* a szoborcsoport már az áttört dobozon belül ül, míg a *Titok* önmagában a doboz, amelynek kijáratán egy fej, a bejáraton egy eltűnő alak utoljára eltűnő része látható — amely ez esetben sokkal fejletlenebb az *Utcasarki lány*énál.

A dobozolással természetesen nem az a baj, hogy az emberi figurát attól hangulatban eltérő, merevebb megfogalmazású környezetbe helyezik a művészek, hanem az, hogy nem keresik az ötletben rejlő igazán bő kifejezési lehetőségeket, hogy a pop-artból vagy Schaár Erzsébet meg Varga Imre műveiből csak fogásokat vettek át felszínesen. Más szóval: hogy a figura és a környezet *konfliktusa* dobozzá silányult és az előfordulás gyakorisága már tartalmatlan divatot jelez.

A grafikai anyag talán kevésbé hiányos, mint a plasztikai, de összességében nem sokkal jobb annál. Vannak technikailag, mesterségbelileg megnyerően szép művek (a két szélsőség *Gyulai Líviusz* ironikus-figuratív és *Gy. Molnár István* konstruktív-elvont kollekciója, de megemlíthetnénk *Sziráki Endre*, *Hertay Mária*, *Sulyok Gabriella*, *Rékassy Csaba* műveit is). És van sok-sok üresség. Hogy példaként a legnagyobb méretűt említsem: *Kass János* három és fél méter hosszú fríze; de méltánytalanság lenne itt meg nem emlékezni *Tassy Béla* vagy *Rádóczy Gy. Gábor* munkáiról.

Az élménytelenségében kicsit lehangoló kiállításon jó megállni néhány olyan alkotó művei előtt, akik — ha a világ élvonalába ezzel a teljesítménnyel nem is fognak feltehetően betörni — önmagukkal, a művészettel és a világgal folytatott küzdelmükről hitelesen tudósítják a rájuk figyelő nézőt. Gondolok itt elsősorban *Tóth Menyhért* igazán megrendítő rajzsorozatára (kiemelt elhelyezéséért köszönet a rendező *Supka Magdolnának*) vagy *Gácsi Mihály* linómetszeteire.

Gácsi formavilágából most eltűnt a közvetlen humor, de groteszksége megmaradt. A lapjain szereplő szerkezetek emlékeztetnek Kondor Béla szerkezeteire, de annál földhözragadtabbak, parasztosabbak — ugyanúgy, mint régebben. A kapcsolatot Gácsi tudatosan vállalja, s nemcsak a Kondor emlékére készített *Repülni vágyón*. Nem merném mondani, hogy tudatosan, bár kizárni sem merném annak a lehetőségét, hogy lapjainak Gácsi a Sancho Pansa szerepet szánja a Kondor-lapok Don Quijoté-i mellett. Ez a párhuzam végigkövethető mindkettőjük pályaindító Dózsa-sorozata óta. Mindenesetre: szó sincs itt epigonságról, hiszen a megjelenítés módja alapvetően különböző — inkább rezonőrségről, Gácsi Mihály a maga vaskosabb módján újra átéli és megfogalmazza az azonos élményeket.

Mindezek ellenére bánatos ez a kiállítás, úgy általában. Vannak ugyan elszórtan jó művek, de olyanok, amelyek a felfedezés élményével ajándékoznának meg bennünket, egyáltalán nincsenek. Hacsak nem *Marton László* kb. félméteres mellszobra. Mert valljuk be őszintén, azt eddig még nemigen láttuk, hogy egy kulturális intézményben a még aktív igazgató bronzszobrát állítják *fel* (és az sem enyhít a dolgon, hogy csak *ki*).

GÁBOR ESZTER

Sárosi András Miklós: Béke; színes rézkarc. (Waht János felvétele)

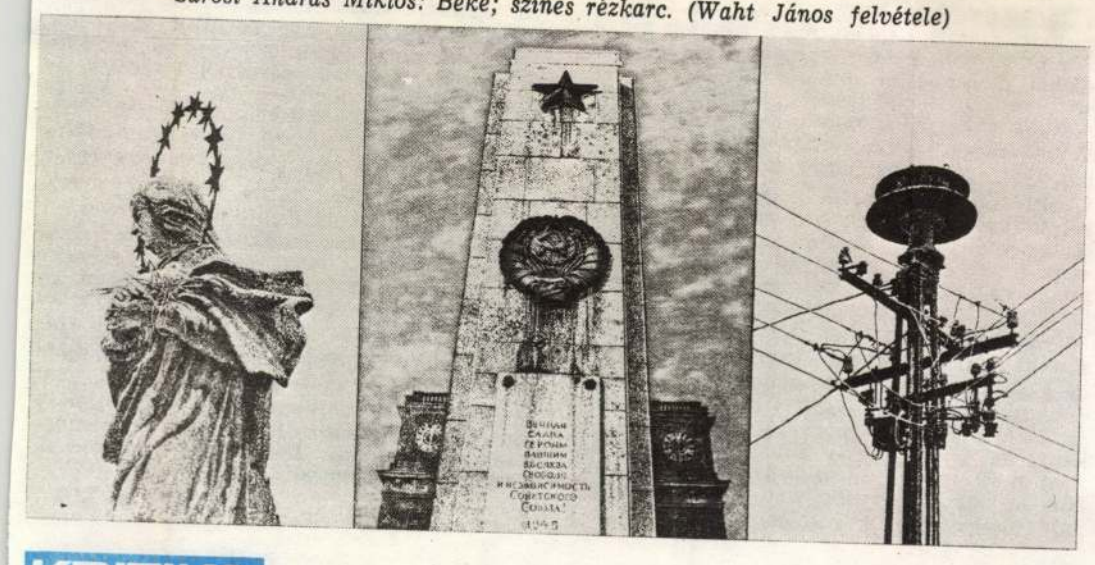

Kő Pál

az I. salgótarjáni tavaszi tárlaton „Boronás" c. alkatása szerepel. (említve)

Papp Lajos: Egy új, tavaszi szeregszemléről.

Eszakmagyarország, 1971. ápr. 28.

Kő Pál szobrászművész

febr.-ban a TV-ben. kiállítása

látható lesz.

Dunántúli Napló, 1971. dec. 15.

Kő Pál

Az Ernst Múzeumban nyílt Stúdió '71 c. tárlaton diófából faragott táltoslovát látjuk. (említve).

Harangozó Márta: Stúdió '71

Esti Hírlap, 1971. dec.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068. 337-748. 340-726

1972 MAR 1 1

NÓGRÁD

Kő Pál szobrászművész

Köztudott, hogy ebben az évben ünnepeljük Mikszáth Kálmán születésének 125. évfordulóját. Iskolánk, a pásztói gimnázium mellett a másik a megyében, amely a nagy író nevét viseli. Készülünk az évfordulóra. Minden tanuló megismeri Mikszáth életét; az őrsök tagjai képeket, cikkeket gyűjtenek a nagy író életútjáról, munkásságáról és ezeket albumokba rendezik. A legszebb albumokat bemutatjuk az év végi iskolai kiállításon. Versenyt is rendezünk, melyre meghívjuk a megye más iskoláinak legjobb úttörőit is. Már a legtöbb rajban lezajlott a válogatóverseny. A rajok három legeredményesebben szereplő tagja megy az iskolai versenyre. Április 14-én, a nagy Mikszáth-ünnepélyen avatjuk fel Kő Pál szobrászművész alkotását, melyet iskolánk falán helyezünk el.

Varga Erzsébet, Szécsény

*

Főagror

Az almást megnyesték. Az asszonyok kátránnyal „gyógyítják" a frissen vágott sebeket. A szőlőből a venyigét hordják. A metszéssel végeztek már. Vetőmagot raknak

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NÉPSZAVA

DEC 1 2

Kő Pál szobrász

December 4-én délben nyitották meg az Ernst Múzeumban a Fiatal Képzőművészek Stúdiójának szokásos évi tárlatát. A rendezők a kiállítást a KISZ VIII. kongresszusának tiszteletére ajánlották. Ez a megajánlás bizonyos várakozást ébreszt, például azt, hogy a látogató politizáló mai ifjúságunk világról, életünkről, társadalmunkról alkotott véleményének művészi megfogalmazásával találkozik a tárlaton. Vannak-e olyan művek, amelyek ezt a világot tükrözik, van a művészeknek véleményük mai valóságunkról? Igen, de mintha mégis kevés lenne *a szellemi izgalmakat hordozó, közérdekű, társadalmi tematikájú és tartalmú alkotás.* Mintha annak merészsége hiányozna kissé a művészekből, hogy a társadalmi mondandó felvállalásával, fiatalos szenvedéllyel fogalmazzák meg az élet legfontosabb problémáinak művészi kifejezését.

A bemutatott — egyébként jó színvonalú — festmények, szobrok, grafikák többségében az alkotók megelégedni látszanak partikuláris feladatuk teljesítésével, magának a művészi megfogalmazás problémáinak felvetésével és a megoldásukra tett kísérletekkel. (Ez utóbbi sikere változó.)

Mindez nem volna enynyire szembetűnő — hiszen végső soron a tehetség kibontakozása és kibontakoztatása, amelynek ezen a tárlaton is tanúi lehetünk, szintén társadalmi ügy —, ha a különös alkalom nem fokozná fel az említett igényeket.

STÚDIÓ '71

Fiatal képzőművészek kiállítása az Ernst Múzeumban

Ezt a kiállítást a nyáron megelőzte egy belső stúdiópályázat, amelynek a célja az volt, hogy a fiatalok életéről, érzéseiről, a fiatalok mai világáról bírja vallomásra a fiatal képzőművészeket. Ezt követte egy másik, a KISZ Központi Bizottsága által meghirdetett képzőművészeti pályázat kiírása — éppen a kongresszusra gondolva —, amely azonban olyannyira megkésett, hogy már a kiírás időpontja eleve kétségessé tette a pályázat komolyságát. Ez is egyik oka lehet annak, hogy az idei tárlaton kevés a tematikus alkotás, s a belső stúdiópályázat eredménye sem tükröződik eléggé a kiállítás anyagában. A KISZ azonban így is magáénak érezte a kiállítást, s ezt díjakban is kinyilvánította, a SZOT-tal, a Művészeti Alappal, a fővárosi tanáccsal együtt bőkezű mecénásként anyagilag és erkölcsileg egyaránt támogatva a fiatal képzőművészeket.

Mindenesetre a jövőben ezeket a tanulságokat levonva érdemes, sőt kívánatos lenne, ha mind a stúdió vezetősége, mind a kiállítás zsűrije ilyen szempontból is jobban ügyelne az anyag válogatására, hogy elkerüljék az önmagukba fordulást, a művészet aktív társadalmi szerepe, hivatása feladásának veszélyeit.

Mert ez a veszély megvan! Most azonban arról beszéljünk, amit ezen a kiállításon láthatunk: *mindenekelőtt sok jó munkát, ha nem is annyit, mint amennyire fiatal művészeink tehetségéből egyévi munkájuk alapján futná.*

Ebben az évben is a plasztikai anyag a legkiegyensúlyozottabb, a legrangosabb. Nem véletlen, hogy a KISZ KB nagydíját is szobrász, *Kő Pál* nyerte, s a többi díjazott között is sok szobrász található. Kő már a tavalyi stúdiókiállításon is sikeresen szerepelt. Ötletes művész (a kifejezésnek korántsem pejoratív értelmében), de éppen túláradó ötleteivel kell vigyáznia.

A szobrászok között figyelhető meg leginkább az a művészi, minőségi kiválasztódás is, amelynek elősegítése szintén feladata lenne egy ilyen, évenként ismétlődő, s az erőfelmérést is szolgáló kiállításnak. *Gáti Gábor, Czinder Antal, Szőllősy Enikő, Janzer Frigyes, Rajki László, Rátonyi József* és *Szabó Gábor*, valamint *Lisztes István* és *Blaskó János* — hogy csak a most kiállító művészek közül említsünk név szerint néhányat — ma már valamennyien szerepet játszanak a mai magyar plasztikában, tehetségük művészi fejlődésükkel és jó néhányuknál már az önálló kifejezési forma megtalálásával párosul.

Szintén nem meglepő, immár évek óta ismétlődő probléma, hogy a kiállítás festészeti anyaga a legkiegyensúlyozatlanabb. Bár a festmények között is bőven találunk tehetséges, értékes műveket, bizony elég sok a formai utánérzés, elsősorban a Kokas-reminiszcencia. *Kokas* művészi példája nem követhetetlen út, még tartalmilag sem, de csak úgy, ha a művet egyébként szenvedélyesség, az önkifejezés kényszere hatja át. Kokas azonban hosszabb művészi fejlődés után jutott el mostani stílusához, találta meg kifejezési eszközeit. Az átvétel akkor válik utánérzéssé, ha részben figyelmen kívül hagyja ezeket a mögöttes dolgokat, de főleg akkor, ha valaki célnak tekinti az átvett formát, s nem olyan eszköznek, amelyből kiindulva önálló művészi gondolatainak kifejezésére a legalkalmasabb formát, stílust teremtheti meg.

Hogy kiindulási alapként mennyire használható ez a formanyelv, azt többek között *Mizser Pál* példája is igazolhatja. Mizser művészete a legutóbbi időkig nagyon sok rokonságot, formai hasonlóságot mutatott Kokas Ignácéval. A fiatal művész fejlődése során azonban, úgy tűnik, túljutott ezen a korszakán, s megtartva a szemléleti rokonságot, képes volt önálló képzőművészeti hangját kialakítani.

A mai „Kokas-követők" közül is tehetségükkel, művészi mondanivalójukkal jó néhányan ugyanezzel a fejlődéssel biztatnak. *M. Novák András, Csavlek András* vagy *Végh András* most bemutatott képei, ha nem is tekinthetők még kiforrott alkotásoknak, művészileg értékesek — gondolatébresztők.

Sokan már megtalálták egyéni hangjukat, azok közül elsősorban *Lóránt Jánost* és *Galambos Tamást* kell kiemelni. Mindkettő művészi világa önérvényű, jelentős hozzájárulás mai képzőművészetünk gazdag értékeihez.

Sok a tehetséges grafikus is. A grafika az a képzőművészeti műfaj, amelyik a legnagyobb teret enged a kísérletező kedvnek, a formai útkeresésnek is. A rangsorolás igénye nélkül, puszta nevek említésével szeretném érzékeltetni a kiállításon látható grafikák sokszínűségét, művészi kvalitását: *Kádár János Miklós* ezen a kiállításon elsősorban grafikáival hívja fel magára ismételten a figyelmet, s az egyéni kifejezés igényét tükrözik *Engel Tevan István, Kovács Tamás, Kocsis Imre, Rádóczky Gy. Gábor, Révész Napsugár, Szabó László, Sáros András Miklós, Szabados Árpád* és *Swierkiewicz Róbert* munkái is.

S végül még egy általános megjegyzés: a stúdió évenként ismétlődő országos kiállítása fiatal képzőművészeink olyan fóruma kellene hogy legyen, amelyen rendszeresen megméretnek az alkotók és alkotások, amely a műkritika segítségével (alaposan elemző, felelősségteljes értékeléseket feltételezve) a szelekció, a minőségi kiválasztódás megbízható eszköze is lehetne. Mert ámítás lenne azt hinni, hogy a stúdió több mint 300 tagja egyforma képességű, a pályára egyformán alkalmas és érett művész. Ez nemcsak önmagunk, hanem mindazok megtévesztése lenne, akik más pályán nemcsak társadalmilag hasznosabb, hanem boldogabb emberek is lehetnének. Ma sajnos, gyakorlatilag, ha valaki a stúdió tagja lesz, az hosszú távon a pályán érezheti magát, s még akkor is, ha képességei szerényebbek, olyan igényekkel léphet fel a társadalommal szemben, amelyeket ma csak a legjobbaknak képes kielégíteni.

Ahhoz azonban, hogy egy-egy ilyen tárlat alkalmával a felmérés feladatát a kritika vállalhassa, elengedhetetlenül szükséges a zsűri, s a stúdió vezetőségének a segítsége. Érzésem szerint ebben az évben az zsűri értékítélete ilyen kritikai felmérést eleve lehetetlenné tesz, s nehezíti ezt a munkát az a fajta rendezési elv is, amely a művészek helyett kiállítótermekben gondolkozik, s legfőbb törekvése a dekoratív elrendezés, a kiállítás művészi egyensúlyának megteremtése.

Rideg Gábor

GERGELY MIKLÓS:

a nap revüje

VASÁRNAP, DECEMBER 12.

A Nap kel 7 óra 22 perckor, nyugszik 15 óra 52 perckor.

IDŐJÁRÁS

Várható időjárás vasárnap estig: Időnként felszakadozó felhőzet, szórványosan előforduló esővel, ónos esővel, a keleti megyékben átmenetileg egy-két helyen havas esővel, havazással. Megélénkülő, helyenként megerősödő nyugati, északnyugatira forduló szél. Enyhe idő. Várható legmagasabb nappali hőmérsékletek vasárnap: 5 fok körül. — A Duna Budapestnél 147 centiméter.

Szeretettel köszöntjük névnapjukon GABRIELLA nevű kedves olvasóinkat.

A nap kérdése:

— A NATO-miniszterek Brüsszelben már kezdtek rájönni, hogy a folytonos halogatás azért mégse olyan gyerekjáték, mint a Match Box autó?

Jó reggelt!

Olvasom a Népszavában, hogy a kereskedelmi felügyelők tapasztalatai szerint a vásárlók nem ismerik a jogaikat.

Miután (mondhatnám, mellékfoglalkozásként, másodállásban, sőt azt is mondhatnám, hogy ezen betegre keresem magam, mert vannak árucikkek, amelyeket addig kell keresni, amíg az embernek megfájdul a lába) én is vásárló vagyok, ezen komolyan elgondolkozom, és elpirulok a saját járatlanságomon, de a cikkből kiderül, hogy az eladók sem ismerik tökéletesen a jótállást szabályozó rendeletet, a fogyasztókat védő jogokat, helyettük is pirulok egy porciót, ez egy kicsit úgy van, mint a régi viccben, amely arról szólt, hogy egy lóra alkudo-

Átadás előtt az újpalotai ABC-áruház

Az újpalotai lakók régi kívánsága teljesül december 15-én: a Legénybíró úton megnyílik a kísérleti, könnyűfém-szerkezetből készült új ABC-áruház. A megnyitás délutánján a lakosság megkezdheti a vásárlást.

Tizennyolc millió forint könyvterjesztésre

A Kiadói Főigazgatóságon kidolgozták a könyvterjesztés korszerűsítésének tervét. Évente 18 millió forint áll a könyvkereskedelem rendelkezésére. A könyvterjesztés új szervezetét úgy formálják, hogy a termelőerők területi elhelyezésével és a települések fejlesztésével összhangban mérsékelje az egyes területek népességének kulturális színvonalbeli különbségét.

Szovjet festőművész kiállítása a Műcsarnokban

K. Sz. Petrov-Vodkin szovjet festőművész 40 olajfestményét és ugyanannyi grafikáját bemutató tárlat nyílt szombaton a Műcsarnokban. A kiállított anyagot — a művész legsikerültebb alkotásait — a leningrádi Orosz Múzeum és a moszkvai Tretyakov Képtár bocsátotta rendelkezésre.

Sántha Kálmán-emléktábla

Dr. Sántha Kálmán Kossuth-díjas akadémikusnak, a modern magyar

Vasárnapi mozaik

A KELET- ÉS NYUGAT-EURÓPAI ENERGIARENDSZEREK ÖSSZEKAPCSOLÁSA

Az Európai Gazdasági Bizottság villamos energia bizottságának Genfben tartott decemberi ülésszakáról dr. Vajda György professzor elmondotta, hogy az energiaszükséglet rohamosan nő mind a szocialista, mind a tőkésországokban. Ezért a szakembereket az a gondolat foglalkoztatja, miként lehetne gazdaságosan növelni az energiamennyiséget. Ennek egyik módja — mint a bizottság ülésén meghatározták — a kelet- és a nyugat-európai országok energiarendszerének összekapcsolása lenne. Ez a megoldás mindkét partnernek jelentős hasznot hozna. A tudományos programban a magyar kutatók az atomerőművek kommunális hasznosítását elemzik. Azt vizsgálják: milyen szerepe lehet az atomerőművek hulladékhőjének a háztartások fűtésében.

Táplálék a mélyből

A Nyírségben sok a terméketlen, illetve gyéren termő futóhomok, mert a víz- és tápanyagtároló rétegek a felszín alatt mintegy nyolc méter mélységben helyezkednek el. Ezért nyár- és fűzfaféléket telepítenek ide, mert ezek gyökérhálózata 12 méter mélységig is lejut a talajba.

Újítással 15 milliós megtakarítás

A Csepel Fémmű fémszalaghengerdéjének háromtagú újítóbrigádja két hengerállvány korszerűsítésével 15 millió forintos beruházást takarított meg. Az átalakítás a henger felújításával együtt csupán egytizedébe kerül a külföldről vásárolt berendezések árának.

VÍZÜGYI SZERVIZSZOLGÁLAT

Ez év elején kezdte meg működését Szolnokon a Tiszamenti Regionális Vízmű és Vízgazdálkodási Vállalat, négy megye komplex vízügyi tevékenységének irányítója és fejlesztője. A vállalat több mint ezer dolgozója már az idén jelentős feladatot hajtott végre. Hatvanhárom millió forint értékű vízhasznosítási, belvízrendezési és vízügyi építési munkát végzett. Az aszályos nyári időszakban 106 ezer katasztrális hold kultúrnövény öntözését biztosította. A vállalat az ipari szennyvíztisztítók, öntözőtelepek, hidroglóbuszok szervizszolgáltatására is berendezkedett.

Csőtörések a fővárosban

A Vízművek pesti ügyeletének jelentése szerint a XVIII. kerületi Garay utca 10—12. számú ház előtt szombat reggel eltörött egy százas nyomócső. A Vízművek szerelői elzárták a vizet, ezért az utca egy szakaszán délelőtt nem volt vízszolgáltatás. A VIII. kerületi Tömő utcában ugyancsak eltörött egy százas cső.

Hideg éjszaka a Bartók Béla úti lakásokban

Péntek délután 5 órától szombat hajnali fél háromig nem volt gáz, és a fűtés is szünetelt 340 Bartók Béla úti lakásban Budapesten. Mint a Gázművek ügyeletese elmondta: a földgázfogadó állomáson a biztosítóberendezés automatikusan elzárta a gázt a túl nagy nyomás miatt.

Szünidei matinék

Elkészült a televízió szokásos téli szünidei matinéjának műsora, amely a korcsolyázásban, kirándulásban „kifáradt" gyerekeknek ígér színes, kellemes és nem utolsósorban tanulságos szórakozást.

ÁRAK A MÉRLEGEN

Az építkezések betonalapanyagának kifogástalan összetétele igen fontos, ezért nagy jelentőségű a Hódmezővásárhelyi Mérleggyár új automatikus mérlegrendszere. A metripond berendezése három nagyságban készül: 30, 60 és 120 köbméter betont keverhet óránként. A mérlegrendszer segítséget nyújt az építőknek a Kiskörei Vízlépcsőnél, a Nyíregyházi Házgyárban és a Beremendi Cement- és Mészmű nagy teherbírású betonútjának készítésénél. Az építőiparon kívül más ágazatok munkáját is segíti a gyár. A Dunai Vasműben működik öntőüstmérlegük, amelynek segítségével az öntési sebesség is ellenőrizhető. Erre a daruba épített mérlegrendszerre a KGST-országok is felfigyeltek. A kereskedelmi mérlegek egyik prototípusa a mért súlyt és a fizetendő árat egyszerre mutatja.

Magyar—csehszlovák árucsere-egyezmény

Szombat délután dr. Sághy Vilmosnak, a belkereskedelmi miniszter első helyettesének vezetésével hazaérkezett az a Csehszlovákiában járt küldöttség, amely december 8-a és 11-e között részt vett a magyar—csehszlovák belkereskedelmi állandó bizottság IV. ülésszakán. Az igények és a lehetőségek reális felmérése alapján az 1972. évre 15 millió rubel értékű árucseréről szóló egyezményt írtak alá.

Közlekedés a Margit-hídon

Péntek este 8 óra óta a villamosok és az autóbuszok közlekedésén kívül szünetel a forgalom a Margit-hídon. A 6-os és a 26-os autóbuszok terelőúton jutnak el a hídra; a 86-os és a 60-as autóbuszok megállójában állnak meg. A híd lezárása miatt lassult a forgalom a Lánchíd és az Árpád-híd környékén, a BKV szakemberei azonban viszonylag zökkenőmentesen terelték a kocsikat a helyes irányba.

— A budapesti kohászati napokra érkezett külföldi szakemberek 20 főnyi csoportja szombaton meglátogatta a Dunai Vasművet.

Új üzem Zalaegerszegen

A Kőbányai Textilművek könnyűipari üzemet telepített Zalaegerszegre. Az új könnyűipari üzemben a jövő év végéig 400 automata szövőgép működik.

Teljesítették vállalásukat

Húszezer Békés megyei fiatal együttesen 10 millió forint értékű munkát vállalt a KISZ VIII. kongresszusa tiszteletére. A hét végére ígéretüknek eleget tettek.

APCSOLAT

erelések Gyára 1960 óta különát az NDK-tól. Azóta kevesebbvő mennyiségben, és garantált

HETI POSTÁNKBÓL

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

MAGYAR HÍRLAP

Kő Pál szobrászművész

1971 APR 19

A kultúra vasárnapja

Tárlatok, hangversenyek, művészeti vetélkedők

A vasárnap országszerte gazdag volt kulturális eseményekben. Több városunkban tegnap emlékeztek meg *a költészet napjáról*, s megrendezték a hagyományos szavalóversenyeket. *A salgótarjáni József Attila Művelődési Központban* rendezett ünnepség egybeesett az intézmény avatásának 5. évfordulójával. Ebből az alkalomból — a város vezetőinek, több szocialista brigádjának és számos József Attila-díjas írónak, költőnek jelenlétében — felavatták *Kő Pál* szobrászművész József Attila-reliefjét; író—olvasó találkozót rendeztek, dokumentumkiállítást nyitottak a művelődési központ ötévi munkájáról. Országos József Attila-szavalóversenyt rendeztek a fennállásának 100. évfordulójára készülő *soproni József Attila Gimnáziumban;* a zsüri egyik tagja *dr. Makai Ödönné*, a költő testvére volt.

A *makói* ünnepségek keretében a helyi eszperantisták két nyelven tartottak felolvasásokat és szavaltak Lenin, József Attila, Zamenhof műveiből, illetve róluk írt alkotásokból. Ugyanott tartották meg a *Szóljatok, szép szavak* vetélkedő megyei elődöntőjét.

Nem volt hiány vasárnap egyéb művészeti versenyekben sem. *A kaposvári Latinca Sándor Megyei Művelődési Központban* a *Tegyünk többet Somogyért* művészeti szemlén eddig kitűnt legjobb együttesek mérték össze tudásukat. *Komárom* megyében, *Tatán* és *Esztergomban* az úttörők seregszemléjére került sor; a Duna menti városban ezenkívül budapesti, dunaújvárosi és helyi *táncklubok* vetélkedtek; *Komáromban* és *Kisbéren* a járás legjobb városi és falusi versmondói találkoztak. A kalocsai járásbeli *Miskén* ugyan nem volt ezen a napon program, mégis volt esemény: a helyi Kiskunsági együttes ötven dalosa, táncosa, színjátszója és szavalója *a jugoszláviai Stará Moravicára utazott vendégszereplésre.* Annál hangosabb volt *Szeged:* tegnap fejeződött be a kétnapos, országos területi B osztályú *társastáncverseny,* amelyen tizenöt páros — egyebek között — latin-amerikai táncokat mutatott be.

Nyári hangversenyéletünk „nyitányára" is sor került *az aggteleki cseppkőbarlangban.* Az októberig tartó évadban tervezett nyolc hangverseny közül az első tánczenei koncert volt az Óriások termében; *Koncz Zsuzsa* és a *Bergendi-együttes* adott műsort. Nagyszabású zenei eseményre került sor a Szegedi Nemzeti Színházban: a Mozart-matinén a francia *Paul Capolango* vezényelte a helyi szimfonikus zenekart, amely több szimfónia mellett a salzburgi mester klarinétversenyét adta elő.

Tárlatok egész sora nyílt meg vasárnap. A sárospataki várban *Debreczeni Zoltán* helyi festőművész grafikai kiállítását, a balassagyarmati Palóc Múzeumban *Pataki József* salgótarjáni festőművész tárlatát láthatja a közönség. Cegléden a Kossuth Múzeumban *Cseres Tibor* író nyitotta meg *Lipták Pál* festőművésznek a Viharsarok életét, embereit bemutató kiállítását. A Hajdú-Bihar megyei Művelődési Központban a *Medgyessy Ferenc-kör* tehetséges fiataljai állították ki munkáikat; ugyancsak Debrecenben; a Kossuth Lajos Tudományegyetemen *fotókiállítás* enged bepillantást a *baráti finn nép* életébe. A balmazújvárosi Veres Péter Művelődési Házban *Taar Zoltán* debreceni festőművész tárlatát nyitották meg. Berettyóújfalun a fennállásának 25. évfordulóját ünneplő *Arany János Gimnázium* fejlődését mutatja be a tegnap megnyílt kiállítás.

MAGYAR HIRLAP

Playa Giron-i évforduló

(TASZSZ, UPI) Kubában megemlékeztek a gyászos emlékű Playa Giron-i inváziós kísérlet 10. évfordulójáról. Az ünnepségen *Fidel Castro* miniszterelnökkel együtt részt vett a Kubában tartózkodó *Heinz Hoffmann* hadseregtábornok, az NDK nemzetvédelmi minisztere is.

Raul Castro, a fegyveres erők minisztere ünnepi beszédében kijelentette: a Playa Giron-i kísérlet azt bizonyította, hogy a földrész egyedüli agresszora az imperializmus, mint azt a Peru és a Chile ellen irányuló fenyegetés is megmutatta. A Playa Giron-i támadást csak a kubai nép hősiességével, a nemzetközi szolidaritás révén és a szocialista országok — különösen a Szovjetunió — támogatásával lehetett elhárítani.

Andrej Grecsko marsall, a Szovjetunió honvédelmi minisztere táviratban üdvözölte Raul Castrót az évforduló alkalmából.

Líbia népe üdvözli

(AFP, Reuter) Miután *Kadhafi* elnök beolvasta a tripoli rádióban a hármasszövetség megalakításáról szóló üzenetet, *tízezrek tódultak a líbiai főváros utcáira a három arab ország föderációját ünnepelni.* Külön éltették Kadhafit, akinek jelentékeny személyes szerepe volt az egyiptomi—szudáni—líbiai hármasszövetség létrehozásában, s most az új szövetség megalakításában.

Nimeri vezérőrnagy, a Szudáni Forradalmi Tanács elnöke *teljes támogatásáról biztosította Egyiptom, Szíria és Líbia újonnan létesített szövetségét.* Az üzenetben, amelyet az omdurmani rádió közvetített, a szudáni vezető annak a reményének adott hangot, hogy a föderáció „erőt ad az arab nemzetnek felszabadító harcához". Nimeri, aki egyelőre belpolitikai okok miatt nem csatlakozott a szövetséghez, ismét leszögezte: országa szilárdan áll a föderáció oldalán.

Moszkvai vélemény az arab hármasszövetségről

Telefonjelentésünk:

A szovjet főváros diplomáciai életében ismét az arab ügyek kerültek az első helyre. *Nimeri* szudáni állam- és kormányfő — sokak számára váratlan — kétnapos villámlátogatását követően *Riad* egyiptomi miniszterelnök-helyettes és külügyminiszter folytat Moszkvában sorozatos megbeszéléseket *Gromiko* külügyminiszterrel és más szovjet vezetőkkel.

csatlakozott az államszövetséghez, ugyanakkor idézik azokat az arab forrásokat, amelyek szerint *bizonyos körülmények nem tették lehetővé, hogy az adott szakaszban Szudán belépjen a föderációba, de remélik, hogy a jövőben erre is sor kerül.)*

Az izraeli agresszió ellen küzdő EAK és Szíria a társadalmi átalakulások útját járja — állapítja meg a *Pravda* vasárnapi számában *J. Gluhov*, a lap kairói tudósítója. — Szudán és Líbia az imperializmus pozícióit gyengítő intézkedéseket hoz. A haladó arab rendszerek egységének megszilárdítása az egész antiimperialista harci front és minden egyes szóban forgó ország megerősödéséhez vezet, közelebb hozza a végleges győzelmet az agresszió, a cionizmus és az újgyarmatosítás erői felett a Közel-Keleten — írja a Pravda.

Kulcsár István

A CSKP és a né

Gustáv Husák felszólalás

Flesch István, az MTI tudósítója jelenti:

A CSKP prágai városi pártkonferenciáján a vitában szombaton délután felszólalt *Gustáv Husák*, a CSKP KB első tit-

MAGYAR HIRDETŐ SAJTÓFIGYELŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-063, 337-748, 340-726

MAGYAR NEMZET

Kő Pál szobrászművész

1972 FEB 11.

Kő Pál szobrászművész kiállítása ma délután fél hatkor nyílik meg a Műcsarnok Kamaratermében.

Kő Pál

a Fiatal Képzőművészek Stúdiájá-
nak kiállításán diófából készült
szobra: „Kislány fülbevalóval" c.
szerepel: (említve).

Szabó György: Fiatalok, öregesen.

Élet és Irodalom, Bpest, 1971. dec. 18.

Kő Pál szobrászművész

Tanársiban a nyári képzőművészet-alkotótáborban a szobrászok „instruktora".

Tolna m. Népújság, 1973. júl. 13.

Kő Pál

Salgótarján főterén rendezték meg a szabadtéri szoborkiállítást, melyen „Boronás" c. forrasztott bronzszobrát, valamint „Chagall és én" c. fából készült alkotását látjuk a kiállításon. Az utóbbi mű már szerepelt az idei salgótarjáni tavaszi tárlaton. (említve)

(ok): Szoborkiállítás '73.
Nógrád, 1973. aug. 14.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

1973 SEP 18

Keletmagyarország

Kő Pál szobrászművész

Kő Pál szobrászművész kiállítása

A Műcsarnok, a Bessenyei György Tanárképző Főiskola és a Nyíregyházi Városi Művelődési Központ közös rendezésében nyílt meg a Nyírségi Ősz első képzőművészeti kiállítása, *Kő Pál* szobrászművész tárlata, amelyet a tanárképző főiskolán szeptember 17-én délután nyitottak meg. A kiállítás megnyitóján *Szabó Lajos* Munkácsy-díjas festőművész tartott tárlatvezetést. Harminc alkotásból állították össze a kiállítás anyagát. Főleg kisméretű fa és fémszobrok, illetve úgynevezett vegyes technikájú művek szerepelnek, de bemutatják a nagyméretű Boronás című szobrot, valamint néhány portrét is. A főiskola mozaikterméből rendezett tárlatot október 15-ig tekinthetik meg az érdeklődők.

szentimiklósi Vasas—Hajdú-szoboszlói Bocskai 4:0. Mátészalkai MEDOSZ—Hajdú Vasas 1:1. Debreceni Kinizsi—Jászberényi Lehel 1:1. Tüzséri MEDOSZ—Tiszalök 1:0.

MEGYEI I. OSZTÁLY

Nagyhalász id
Nyírma

A megyei I. osztályú bajnokság ötödik fordulójában egy-két eredmény kivételével a papírforma érvényesült. Legnagyobb meglepe-

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Kő Pál, Munkácsy-díjas szobrászművész

DOLGOZÓK LAPJA

1982 MÁR 6

1021

Kő Pál: Ünnep

lő faszobrászt.

Elmondása szerint le
ett volna nagyobb i
nű mérete, de nem fért
bban a kis konyháb
hol a Székelyfonót fába
éste. Egyelőre műterem
élkül dolgozik.

Salló István néhány éve
l Magyarországon, de
nár több helyen találkoz-
atunk munkáival. Kifa-
agta a Székely kaput, a
Cantata profanát, megfa-
ragott jó néhány népballa-
lát. Vagyis mindig olyan
émát keres, mely attól
kap erkölcsi tartást, attól
válik magatartássá, hogy
nélyen a hagyományokban,
a folklórban, a népben
gyökerezik.

Kodály Zoltán
most Salló István keze
nyomán átfogalmazódott.
Széles paraszti arcok,
maszkok, ölelkezések és
távolodások hordozzák
egy székely falu hangula-
tát. Itt érintkezik a két
mű. Mert Salló István úgy
játszik a terekkel, figurák-
kal, mozdulatokkal és moz-
dulatlansággal, ahogy a
nép a hangszálaival, a
népdalokkal.

Vaderna József

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 217-748, 340-726

Kő Pál, Munkácsy-díjas szobrászművész

NAPLÓ (VESZPRÉM)

1982 JAN 23

1021

Kő Pál szobrai Veszprémben

Ismert szobrászművészt üdvözölhetünk a közeljövőben megnyíló kiállítása alkalmából Veszprémben. Az utóbbi évek magyar szobrászművészetének egyik legmarkánsabb egyéniségének, Kő Pálnak alkotásait láthatják a Georgi Dimitrov Művelődési Központban január 25-től a tárlatlátogatók. Kő Pál népi ihletésű világa a valóságélmények tükröződésén túl, elrendezett, különleges formavilágukkal hívják fel magukra a figyelmet.

Csakhogy ezeket az alkotásokat nem a felszíni realitás valóságértékén keresztül kell mérnünk, hanem, önmaguk sajátos világán belül. Vannak művei, melyekről az elvont alakítás és konstruktív rend sugárzik. Mondanivalója gazdag, egyszerű, tiszta, lüktető érzelmeket hord magán. Az elvont szobrászi formákba öntött emlékeknek és képzelettársításoknak eredetét a közvélemény nagy része is ismerheti, hisz nem olyan régen a televízióban szép szavakkal vallott erről a művész édesanyja, valamint a szobrász gyermekkori barátai.

Veszprémi kiállítása, amely január 25-én, hétfőn délután 16.30 órakor nyílik a megyei művelődési központ kamaratermében, azért is érdemel különleges figyelmet, mert Kő Pál nyaranta Balatonkenesén alkot és dolgozik, így megyénkhez is szorosan kötődik.

MI

vázók

.a. és a 6.c. osztály. Az iskola a a már hagyományos Zalka– ésen tölényesen 16:2-re nyert. atos tanulók részvételével kö- el gyorskorcsolya-versenyt ren- ek: 2. osztály, Nagy Péter és 3.o., Sági Gábor Kocsi Melin- Gyöngyi és Kone János tanu- ályánkon a hangulatos zenét nár biztosítja. A jeget pedig s Oroszvári Péter testnevelők anulók gondozzák.

Koncz Sándor testnevelő

Úttörővezetők, népművelők!

Az ötnapos munkahét bevezetésére való felkészülés érdekében hirdette meg a múlt év októberében a Magyar Úttörők Szövetsége Veszprém megyei Elnöksége, és a megyei tanács művelődésügyi osztálya azt a pályázatot, amelynek résztvevőitől a kisdobos és úttörő-korosztály hétvégi szabadidejének eltöltéséhez várnak ötleteket. A pályázatot három témakörben írták ki. Ezúton hívjuk fel a pedagógusok, népművelők, a közművelődésben

Fórum a Honvéde

Együt

Az úttörőélet nagy élménye, amikor a Fegyveres Erők Napja alkalmából laktanyákat látogatnak a pajtások. De ki ne emlékezne úttörő, vagy kisdobos korából az erőt és ügyességet egyaránt próbára tevő vidám harci túrákra, ahol természetesen „némi" szellemi erőkifejtésre is szükség volt. A mai úttörők szervezettebb formában már az Úttörő Gárdában is találnak érdeklődésüknek, képességeiknek megfelelő elfoglaltságot, miközben megismerkednek a fegyveres testületek életével, munkájával, s sok hasznos ismeretre tesznek szert. Az Úttörő Gárda létrehozásáról 1975-ben, Dunaújvárosban, az úttörővezetők VI. országos konferenciája döntött.

Folyamatos munka

Várpalotán 1976-ban alakult meg a Zalka Máté Úttörő Gárda zászlóalja. Ma 36 szakaszban 380 pajtás vesz részt munkájában. A várpalotai és a város környéki iskolák úttörőgárdistái minden évben sikerrel szerepelnek a különböző versenyeken, szemléken. Mi ennek a titka, hogyan tudták megnyerni ennek a munkának a gyerekeket, a pedagógusokat és a társadalmi segítőket? Erről beszélgettünk a városi KISZ-bizottságon *Pados Károlyval*, az Úttörő Gárda megyei parancsnokával, *Sütő Tündével*, a városi úttörőelnökség elnökével, valamint *Kárász Jánossal*, az egyik honvédségi alakulat pártvezetőségi titkárával és *Simon Árpáddal*, az alakulat megbízott KISZ-titkárával.

Az úttörőmozgalom és a KISZ tevékenysége szorosan kapcsolódik egymáshoz, így talán érthető az is, hogy együttműködésükről először Simon Árpád beszél.

— KISZ-bizottságunknak, illetve a KISZ-alapszervezeteinknek valamennyi általános iskolával kapcsolata van, ahol Úttörő Gárda működik. Rendszeresen előadásokat tartunk, harci túrákat szervezünk és segítünk a szakképzésben is. Őrsi foglalkozásokra éppúgy elmegyünk, mint a csapatrendezvényekre. Az iskolák honvédelmi felelőseivel minden évben tapasztalatcserét tartunk, itt értékeljük a közös

Kő Pál

a bajai képző- és iparművészeti kiállításon – mely júl. 29.-én nyílik – szerepel alkotásaival.

Petőfi Népe, 1943. júl. 24.

Kő Pál

a hétfőn megnyílt salgótarjáni szabadtéri szoborkiállításon szerepel alkatása.

Népszabadság, 1973. aug. 7.

Kő Pál, Munkácsy-díjas szobrászművész

13., szombat

MŰVÉSZET ÉS IR

Kő Pál: Kossuth

1848. március 15.

Népújság (Heves)
1982. márc. 13.

Mozaikkép a Venus felhőzetéről. A felvétel ibolyántúli fényben készült, 5800 kilomé

A Venyera—13. útjáról

Hogyan sikerült a lesz

A szovjet sajtó néhány érdekes technikai részletet közölt az újabb Venus űrszondákról. A korábbi szovjet szondák védőburok nélkül hatoltak át a bolygó atmoszféráján. Mivel most a szondákon a fúróberendezések számára különleges nyílásokat kellett hagyni, külön kellett gondoskodni a hővédelemről, ezért gömb alakú védőszerkezetben helyezték el a szondát. A gömb két fele azután megadott magasságban robbanópatronok se-

gazás következtében fellépő áramlási jelenségek mintegy stabilizálták a szonda helyzetét a leszállás közben.

Maga az ütéscsillapító szerkezet is ige megoldású. A szo szerelt gyűrű arr hogy biztosítsa a mentes leszállást, Az elgondolás az leszállás közben gyűrű megtelik a vegőjével" — a kü másnak megfelelő A földi próbákor

Kő Pál

Hárfa és madár

Menyhárt László: Amit a művész lát /Interju Varga Imrével 1979.áprilisában/.
MŰVÉSZET,1979.julius - 2.lap.

Kő Pál szobrász

a Fiatal Képzőművészek Stúdiója a Stúdió Galériában rendezett bemutatóján alkotása szerepel.

Meglívó

1974. okt. 23.

Kő Pál

Pécsi Galéria kiállítása

Magyar Nemzet 1985. VIII. 29.

Kő Pál

Kiállítás a Pécsi Galériában

Magyar Nemzet 1985. VIII. 29.

Kő Pál, nekrológ

● KŐ PÁL Munkácsy-díjas szobrászművész alkotásait tekinthetik meg mától az érdeklődők Zalaszentgróton, a művelődési házban.

— o Kő Pál

Esti Hírlap Bp. 1982 jan. 11.

8.

Kö Pál

P. Kücs Julianna: Rész az egészből?
Jegyzet egy országos tárlat
emblémajához

Nyíregyháza, 1985. VIII. 24.

Kő Pál, szobrán

L: Kéri Ádám

Frank János: Tendenciárik Rodrigban

12

Élet és Irodalom Bp. 1983 nov. 4. XXVII/44

Kő Pál, szobrász

L. Püspöky István

P. Szűcs J.: Kalitka-kelepce J.

Népszabadság, Bp. 1978. jún. 16.

Kő Pál, szobrán

L. Finta József

Sáfrán István: Kérek egy sztorit! 12

Nagyszabadság Bp. 1981 dec. 31.

Kő Pál szobrász

Lóska Lajos: Tárgyak direktben

Művészet, 1983. június

Kő Pál szobrász

P. Szabó Ernő: Kalitkák és Árgyélusok

Művészet, 1983. augusztus

Kő Pál szobrász

Menyhárt László: Vihar előtt

Művészet, 1982. szeptember

Kő Pál szobrász

Wehner Tibor: kő-tér

Művészet, 1982. február

Ilf Pál szobrai

Lóska Lajos: Képmesék

Művészet, 1982. február

Kő Pál rajzai

Loska Lajos: Földközelben
Beszélgetés Kő Pállal

Művészet, 1982. június

Kő Pál szobrász

Menyhárt László: A közvetlenségről – közvetlenül

Művészet, 1982. junius

Kő Pál, szobrász

L: Lauza Márta

Lauza Márta Munkácsy-díjas grafikusművész 44-46
. Jászkunság, Kolnok, 1983. szept. XXIX/3

1984 JUN 16

SAJTÓFIGYELŐ

MAHIR

1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Kő Pál Munkácsy-díjas szobrászművész

ÉSZAK-MAGYARORSZÁG

Károly Róbert szobra

1024

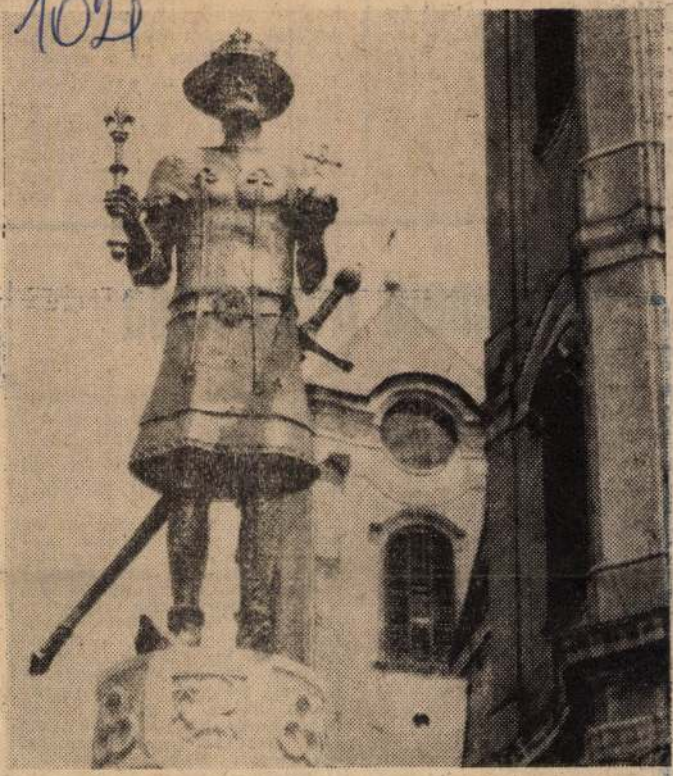

Szobrot kapott a Mátra-aljai települést, Gyöngyöst városi rangra emelő király, Károly Róbert. Kő Pál szobrászművész alkotását, a várossá nyilvánítás 650. évfordulója alkalmából megrendezett jubileumi ünnepségen, június 9-én avatták fel.

VSC—Prüg
arugó-talál
ok sportte
szecsapás
öntetlen e
y a vissz
ázigazda v
ek ellenére
ták fel a
inden biz
elemre, le
látás a
igba való
asárnapi,
ecsapáson.

téli felkészülés, lázabbra ...

Súlyemelő Avas Kupa

A DVTK súlyemelő termé-
en került sor csütörtökön és
enteken a már hagyomá-
os súlyemelő Avas Kupa
etnapos versenyére. Tizen-
at egyesületből nyolcvan
erős ember" indult, s a len-
el súlyemelők részvételével
emzetközivé szélesedett a
upaküzdelem. A hazai egye-
iletek révén az egész ma-
ar élmezőny képviselve
olt a versenyen. Már az el-
versenynap nagyszerűen
került, hiszen négy új or-
ágos csúcs született. Az 56
g-os súlycsoportban *Oláh*
éla (Tatabánya) szakításban
6,5 kg-ra javította a csú-
ot. A 75 kg-ban *Messzi Ist-*
n szakításban 155 kg-ra,
szetettben 337 kg-ra javí-
ta a csúcsot, míg nagy ri-

A 82,5 kg-os súlycsoportban *Rozanics Péter*, szombathelyi fiatal súlyemelő 187,5 kilogrammos lökésgyakorlattal állított fel ifjúsági csúcsot.

Az Avas Kupa győztesei és helyezettjei, 56 kg: 1. Oláh (Tatabánya) 257,5 kg, 2. Pátrovics (KVSE) 235 kg, 3. Zawadzki (Lengyelország) 215 kg. 60 kg: 1. Stefanovics (Bp. Honvéd) 247,5 kg, 2. Tobolski Darius (Lengyelország) 247,5 kg, 3. Marosi (ZTE) 245 kg. 67,5 kg: 1. Szűcs (Csepel) 285 kg, 2. Romhányi (Csepel) 280 kg, 3. Imre (Szekszárd) 275 kg. 75 kg: 1. Messzi (Kecskemét) 337,5 kg, 2. Csengeri (Ózd) 335 kg, 3. Csereklei (Szekszárd) 277,5 kg. 82,5 kg: 1. Király (Tatabánya) 362,5 kg, 2. Rozanics (Sz. Haladás) 332 kg. 90 kg: 1. Mandzák (Csepel) 365,5 kg, 2. Kalmár (Tatabánya) 362,5 kg, 3. Balázsfi (Oroszlány) 357,5 kg. 100 kg: 1. Bökfi (Békéscsaba) 370 kg, 2. Pélyi (Csepel) 345 kg, 3. Holové (Bp. Hon-

5 Kő Pál: Utcaseprő, színezett szilfa, 1972
(fotó Kovács F.)

6 Kő Pál: Kossuth, diófa, textil, 1973
(fotó Kovács F.)

Mennybemenetel, novgorodi freskó részlete, 1380 körül (M. V. Alpatov nyomán)

O. P. Plahotnüj: Olvasztárok, patinázott gipsz, 1975 (fotó Bulovszkij-Rajak)

és Győrött, *Kisfaludi Strobl Zsigmond*nak és *Frank Frigyes*nek Zalaegerszegen, *Pátzay Pál*nak Kapuváron, *Szőnyi István*nak Zebegényben, *Victor Vasarely*nek Pécsett van emlékmúzeuma, -háza, vagy -kiállítása.

Megközelítés, föltevésekkel *(Mi lehet ezeknek az alapításoknak az elvi indítéka?)* Kezdeményezheti az emlékmúzeum-alapítást maga a művész, illetve özvegye. Kezdeményezi azért, mert nem tud mit kezdeni a műteremben az évtizedek során felgyűlt művekkel, és mert dolgozik benne az a minimális hiúság, amely nélkül egészséges művészi magatartás nem képzelhető el. Vagyis valamilyen módon szeretne az emberek emlékezetében megmaradni.

Kezdeményezhet a tanács is. A megyei, a városi, a kerületi vagy a községi vezetés, amelyre – egyrészt – kötelességeket rónak a funkciók, valamint a közművelődési határozatok, és amely – másrészt – maga is érzi, hogy kötelezettségei vannak. Értelmes emberek alkotják ezt a vezető garnitúrát, tehát szeretnének valami látványos eredményt felmutatni. Annál is inkább, mivel mint isme-

PÁL KŐ: CHAGALL AND ME (WOOD CARVING, 73 CMS)

Photo: Ferenc Kovács

ANDRÁS VÉGH: THEY HAVE GONE (OIL, 90×108 CMS)

Photo: Károly Szelényi

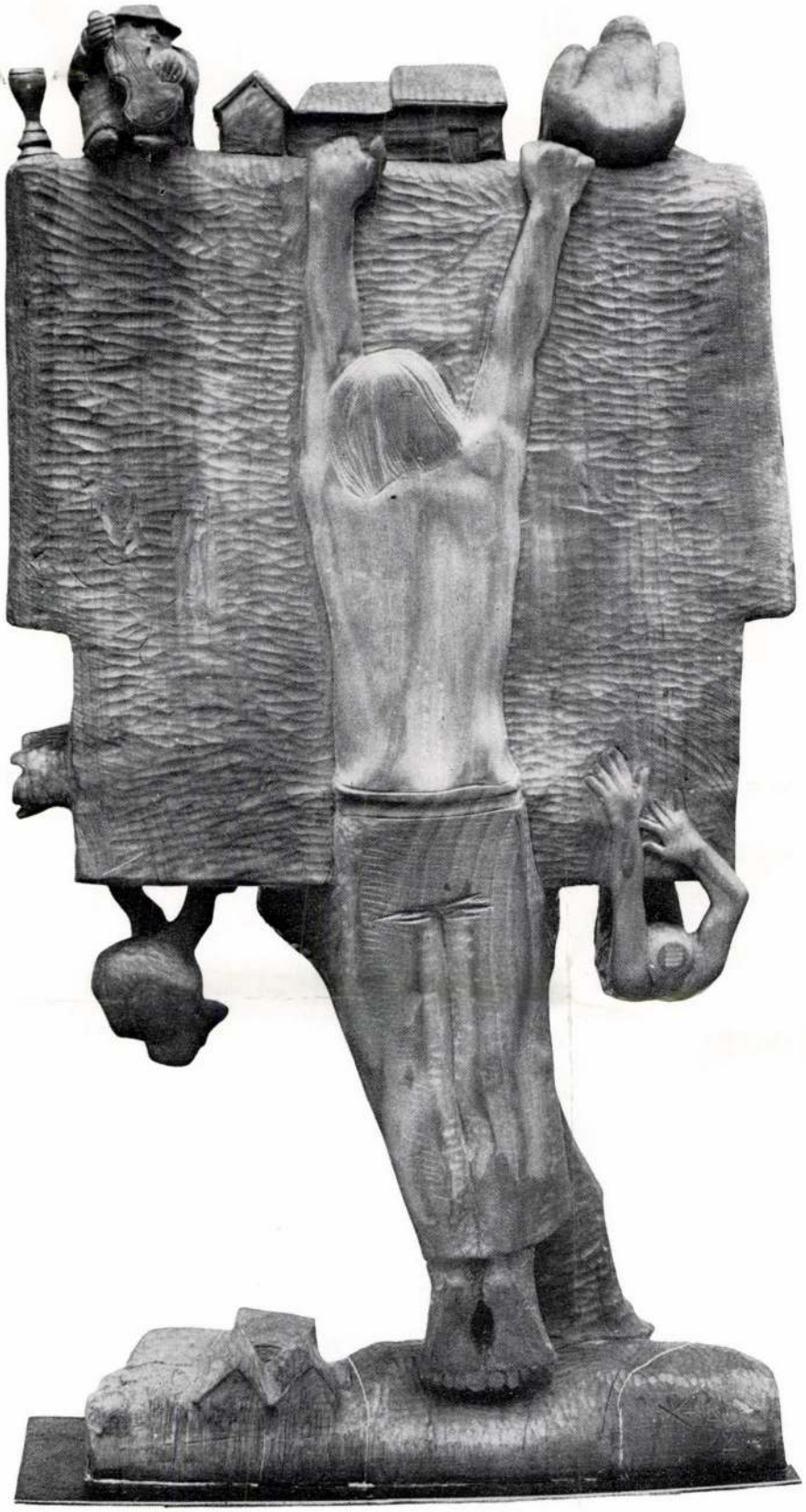

ENIKŐ SZŐLLŐSSY: FLOWERING (WOOD CARVING, 66 CMS)

Photo: Ferenc Kovács

SAJTOFIGYELO
MAGYAR HIRDETO
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 31
Telefon: 387-748, 340-726

1980 FEB 4

BUDAPESTER RUNDSCHAU

Pál Kő

1021

Pál Kő: Frau mit schwarzer Uhr (Holz)
Staatliche Kunstkäufe 1979

service, Hungaroplast und die Maschinenausstellung der Leichtindustrie *Limexpo*. Die vier Fachschauen im Frühjahr nahmen eine Netto-Ausstellungsfläche von 41 000 m² ein, mehr als die Herbstmesse.

Die größte Veranstaltung des Messezentrums war auch im Jahre 1979 die Frühjahrsmesse, die eine zehn Prozent größere Fläche als im Vorjahr einnahm: fast 78 000 m². Die Exponate wurden in acht Warengruppen eingestuft.

In der zweiten Hälfte der Ausstellungssaison, gleichzeitig mit der Budapester Herbstmesse, fand die internationale Spielzeugausstellung INTERPLAYEXPO statt. Anschließend wurden Fachausstellungen für Korrosionsschutz, für Industrieelektronik und Umweltschutz veranstaltet.

Kő Pál: Chagall és én

LOSONCI MIKLÓS

Dohnál Tibor útja

Dohnál Tibor festői térhódítása szívós és szerves folyamat, párhuzamosan halad gondolati fejlődésével. Olyan természeti mozzanatokat figyel, melyeknek intenzív alakzata már-már önmagában is művészi forma. Gyökerek, madarak, égitestek emblématikus sűrítései fokozódnak festői címertanná a táj, a népművészet és a gondolkodás közös meghatalmazásából. Ez az alapja a Dohnál-kép optimális mértékkel szerveződő egyéni és objektív együtthatóinak. Áhítat és fölismerés kíséri szüntelen utazásaiban, melyeket együtt végez a láb és értelem, ezen állandósult belső és külső mozgalmasságból születik a rajzvonal, a szín, a mű véglegesített formája.

Hosszú az út, míg a festői hivatásig eljutott. Dohnál Tibor 1942-ben született Cegléden, ifjúságát az ugyeri tanyavilág csönd-élményei határozták meg. 1965-ben kapott rajztanári oklevelet a Pécsi Főiskolán, később elvégezte a filozófia—esztétika szakon az esti egyetemet. Ösztöndíjasként Erdélyben járt, a néprajzi ismeretszerzés hevületével portyázott Szigetközben, számára Ormánság, Ibafa festői tanulsággal is szolgált. Világkörútján különös erővel szólította meg a krakkói, lőcsei, bártfai szárnyasoltár, a chartresi székesegyház, Itáliában Giotto és Mantegna. Nemcsak gyűjt — ad is, hiszen a győri,

motívum segítségével közelíti — szellemi látókörét és gondolatait Káin és Ábel témában szólaltatja meg —, s az „Öregség" jelenítésére elég, ha a fahasábok és az emberi homlok ráncainak évgyűrűit egyezteti. Festői útjának és készülődésének eddigi eredménye, hogy szívósan építi a látvány és szemlélődés megörökítésének dohnáli nyelvjárását — képi szótárában fák, nők, virágok, lovak és madarak tömörülnek.

A szüntelenül gyarapodó igazság esztétikai megközelítése Dohnál Tibor esetében

Dohnál Tibor: Bakonyi madonna

Dohnál Tibor: Évgyűrűk

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1975 SEP 8

Budapester Rundschau

Pál Kő

SZEMLE, brachte eine Stu-

1021

Pál Kő: Braut auf der Truhe (1971)

Die Demokratische Republik V
tag ihres Bestehens. Unser ga
mit dem Gefühl der Solidaritä

Militärische Ents

Helsinkis

Die Berücksichtigung der politischen, wirtschaftlichen und militärischen Realitäten des internationalen Lebens, ihnen entsprechende Haltung und Handlungen führten schließlich zum Entstehen jenes „Geist von Helsinki" genannten Gedankenkomplexes, der in den kommenden Jahren und Jahrzehnten bei der weiteren Verbesserung der Atmosphäre in Europa, der friedlichen Koexistenz und viel-

Kő Pál szobrászművész,

Harmadszor kerül megrendezésre a Nemzetközi Kisplasztikai Biennále, melyen a művész kisplasztikái szerepelnek, festett kőrtefa kompozíció „Chagall és én" c. (emlétve)

Kertész Ilona: Vita a Nemzetközi Kisplasztikai Biennáléról.

EGYT Híradó, 1975. okt. 7.

Kő Pál szobrász,

a Műcsarnokban szept. 20.-án nyílik meg a III. nemzetközi kisplasztikai biennále, melyen két magyar szobrász szerepel, – köztük a művész is.

Magyar Ifjúság. 1975. aug. 29.

Kő Pál szobrászművész

Szept 20.-28.-között lesz első ízben hazánkban képzőművészeti világhét melynek keretében a Helikon Galériában a művész legújabb plasztikáit állítják ki.

Esti Hírlap, 1971. szept. 10.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726
1975 SEP 29

Budapester Rundschau

Pál Kő

1021

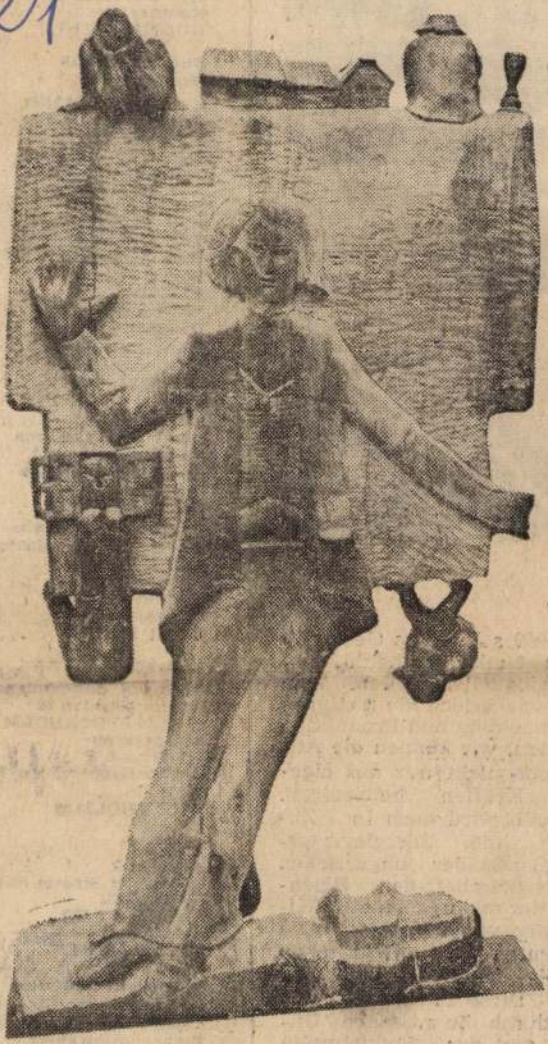

Aus der Ausstellung der Kleinplastik-Biennale
Pál Kő: Chagall und ich
(Birkenholz, 65x37x14 cm)

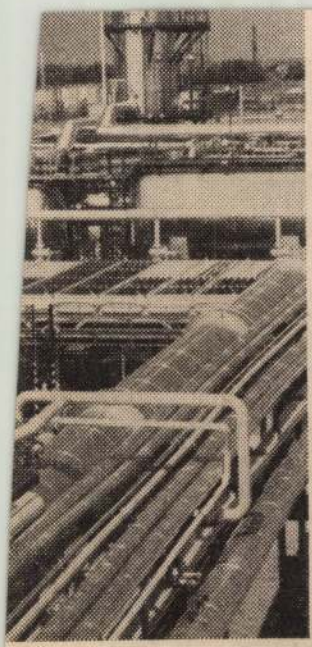

s

st. 1980 soll dieses Gebiet 30 rozent aller einheimischen nergiequellen stellen. Wie ehr wir jedoch die Aktivität n Forschung und Produktion teigern, wir können die Anprüche nicht nur aus eigeen Kräften befriedigen. Deshalb wird auch in Zuunft die Energieversorungsbasis der ungarischen Volkswirtschaft der Reichum der mehrere tausend Kiometer von unserem Land nfernten sowjetischen rdöl- und Erdgasfelder ein. Diese Produkte gelanen durch die zwischen Unarn und der Sowjetunion rbaute Pipeline Freundchaft und die Erdgasleitung rüderlichkeit in unser Land.

Wilhelmstrasse 4.
7 STUTTGART 1
Hans Leipnitz.
Hölderlinstrasse 10
6 FRANKFURT/Main
W. E. Saarbach GmbH
Follerstrasse 2
5 KÖLN 1

Dänemark:
Munksgaard Ltd.
Norregade 6 DK-1165
KOPENHAGEN K.

Finnland:
Rautatiekirjakauppa Oy.
Koivuvaarankuja 2.
SF-02670 Hämevaara

Österreich:
Globus Vertrieb ausländischer Zeitschriften
Höchstädtplatz 3.
A-1200 Wien —
Morawa u. CO.
Wollzeile 11
A-1011 WIEN

Schweden:
Nordiska Bokhandeln
Alströmergatan 22
S-101 10 STOCKHOLM 1
Wennergren-Williams A B
Nordenflychtsvägen 70
D 104 25
STOCKHOLM 30

Schweiz:
AZED AG
Dornacher Strasse 60-62
4000 BASEL
PINKUS ET CO.
Froschaugasse 7.
8001 ZÜRICH 1.

Bulgarien, Deutsche Demokratische Republik, Polen, Rumänien und Tschechoslowakei:
Bestellungsannahme bei allen Postämtern

Kő Pál szobrászata

/1021

Kő Pál: Kislány (Diófa, 91 cm.) A Művészeti Alap tulajdona
(Bánhalmi János felvétele)

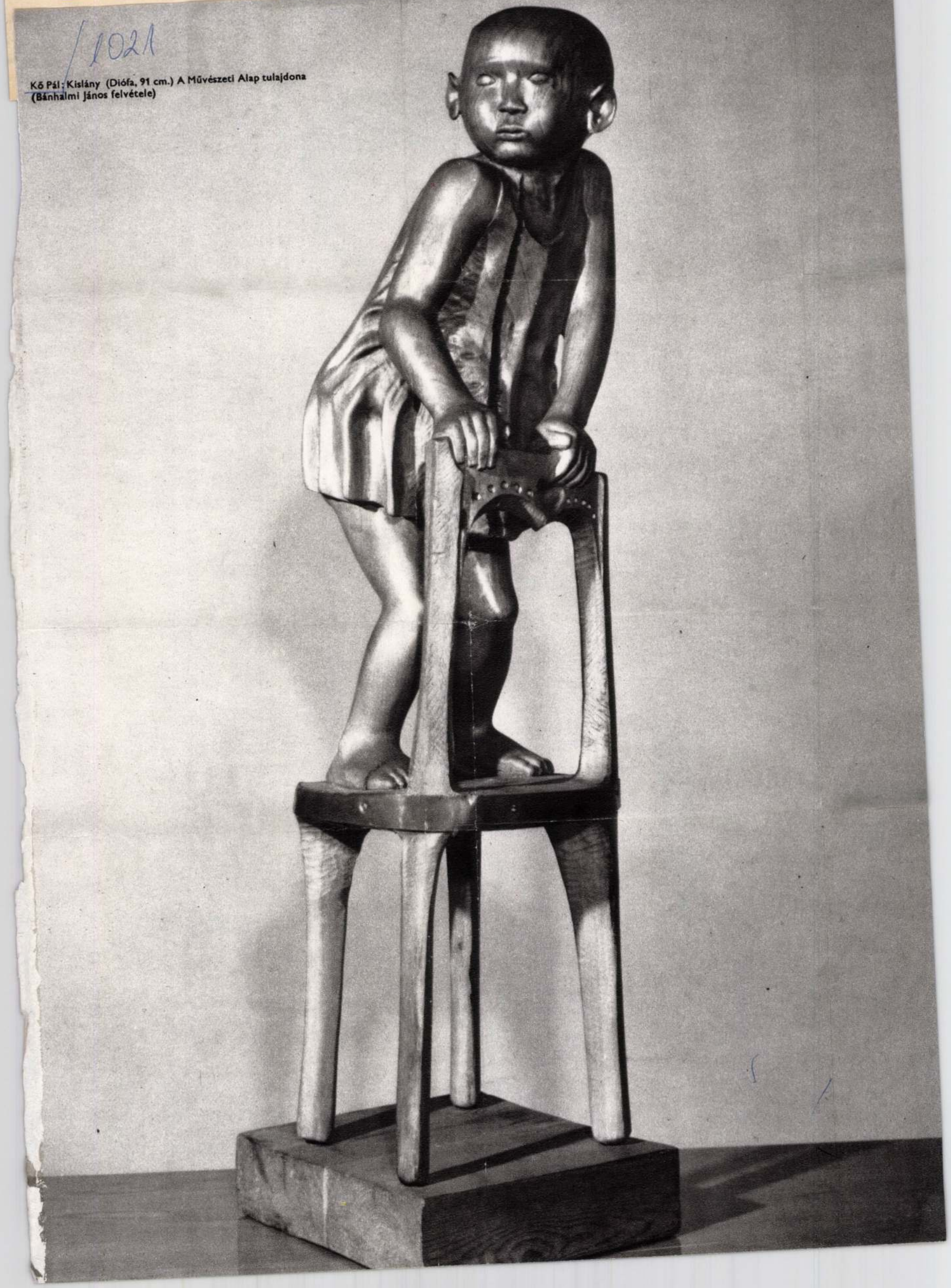

Kő Pál

Anyám könyvei V. terv.
75 × 45 × 35

III. Nemzetközi Kisplasztikai Biennálé
Bp. Műcsarnok 1975. szept.-nov.

Kő Pál szobrászművész

A III. Nemzetközi Kisplasztikai Biennálé indítja 1975. szept. 20.-án hazánkban a Képzőművészeti Világhetet. A Műcsarnokban 25 ország szobrászainak művét fogjuk látni. Hazánkat nyolc alkotó képviseli, a művész is. — a Helikon Galériában szept. 11-okt. 5.-ig a művész alkotásaiból rendeznek kiállítást

Keve Mária: Képzőművészeti Világhét,

Jeffjü Kommunista, Budapest, 1975. 9. 120. old.

Kő Pál szobrászművész

a III. Keramikai Kisplasztikai Biennálé sept. 20-án nyílik a Műcsarnokban, mellyen 4 magyar szobrász vesz részt. Alkotása szerepel a tárlaton.

(Vörös): Kisplasztikai Biennálé, Pesti Hírlap, 1945. szept. 3.

Kő Pál szobrász

a Hatvani Galériában rendezett tárlaton szerepelnek művei. Minden szobra a gyerekkori élményekre támaszkodik, onnan hozza tiszta és szenvedés érzést. „Gyűrűfű", – „Gizi", – „Betlehemes", – „Ünnep" c. művek (említve)

Farkas András: Heves megyei képzőművészek a Hatvani Galériában.

Népújság (Heves), 1977. aug. 31.

Kő Pál szobrászművész

Az idei kisplasztikai biennálén 28 ország 110 művésze állít ki, köztük a művész is.

Menyhárt László: Képzőművészeti világhét, Magyarország, 1995. aug. 24.

Kő Pál szobrász

a Műcsarnokban rendezett III. Nemzetközi Kisplasztikai Biennálén szerepelnek művei.

Vadas József: Szobrok, csata után.

Élet és Irodalom, Budapest, 1975. szept. 27.

Kő Pál

Munkács fa 66 x 13 x 12
Nagy kék kabát festett fa 63 x 35 x 12

III. Nemzetközi Kisplasztikai Biennálé
Bp. Műcsarnok 1975. Szept-Nov.

Kő Pál

Menyasszony a ládán kőtfa
53x22x15

Chagall és én kőtefa 65x37x14

III. Nemzetközi Kisplasztikai Biennálé
Bp. Műcsarnok 1975. Szept-Nov.

Kő Pál

A népművészet formakincset
használja fel művészetében ir-
ja S. Szvetlov az Iszkusszvóban.

Szilágyi Péter: Szovjetkörkép a magyar .....
Müvészet, 1975. október - 40. oldal

Lő Pál

Részt vett a III. Nemzetközi Kisplasztikai Biennalen.

-----:Kiállitási naptár.
Müvészet,1975.október 45.oldal

KŐPál

A III. Nemzetközi Kisplasztikai
Biennale részt vett a művész.

—: Kiállítási naptár
Művészet, 1975. szeptember - 45 old.

Kő Pál, nobrán

L.: Vasas Károly

Rózsa Gy.: A kisplasztikában ... 7.

NÉPSZABADSÁG,

Bp. 1975. okt. 11.

Kő Pál, szobrász

Érdekes, már a kezdeményezés miatt is figyelmet érdemlő kiállítást nyitott meg tegnap este a XV. kerületi Lila iskolában *Somogyi József* Kossuth-díjas s[illegible] Hipolota

va-akaratlanul *ezrek ismerkedhetnek meg a fiatal alkotók ígéretes munkáival*, s talán hosszabb távra is magukkal vihetik az érdeklődést. A tárlat egyébként egy kiállítássorozat nyitánya. A közeljövőben, nyáron és ősszel egyéni kiállításon mutatkozik majd be *Várnagy Ildikó, Mihály Gábor* és *Bujdosó Ernő, Duschanek János, Szabó Gábor, Leitner Sándor, Szeift Béla* és *Bikácsy Daniella.*

FIATAL KÉPZŐMŰVÉSZEK TÁRLATA

2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1975 jún. 14.

Kő Pál (szobrász)

1975.-ben a Munkácsy-díj II. fokozatával tüntetlek ki.

Népszava, 1975. ápr. 3. 103. evf. 78 sz. 4 p.

Kő Pál, szobrok

Tárlatvezetések. A Magyar Nemzeti Galériában háromnegyed 10-kor: Munkácsy Mihály festészete; háromnegyed 11-kor: Paál László festészete. Mindkét tárlatot Wagner István vezeti; 11-kor: magyar népi bútorok és Európán kívüli népek művészete. Vezető Mészáros Johanna. —

TÁRLATOK

Kulturális Kapcsolatok Intézetének Kiállítóterme: Hegyi György festőművész kiállítása. — **Helikon Galéria:** Kő Pál szobrászművész kiállítása. — **Fényes Adolf Terem:** Szekeres Emil festőművész kiállítása. — **Józsefvárosi Művelődési Ház:** Németh András grafikusművész kiállítása. — **Pálotai Tárlat** (lila iskola): Bikácsi Daniella festőművész kiállítása. — **Csepel Galéria:** Kaubek Péter és Pálffy Katalin szobrászművész tárlata.

– : A hét végi kulturális programokról

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. szept. 13

Kő Pál, szobrai

Kossuth-szobor posztókabátban

KŐ PÁL KIÁLLÍTÁSÁRÓL

A feszülő cérnaszálak között madárcsont vergődik. Kossuth Lajos faszobra talpig érő posztónagykabátban, hetyke illúziórombolással néz a világba. A tótágast álló nőfigurának eredeti haj hull az arcába. Szokatlan szobrokkal találkozhatunk *Kő Pál* helikon galériabeli kiállításán.

A fiatal szobrász néhány évvel ezelőtti bemutatkozása figyelmet ébresztett. Munkái olyan lírai-groteszk tehetségről árulkodtak, amely egyben friss hangot is jelentett a fiatal magyar szobrászok körében. Ezért is vártuk kíváncsian az újabb munkákat, amelyek Kő Pál szobrász kiteljesedését ígérhették. Kétségtelen, azóta sok anyagot hódított meg, illetve próbált meghódítani a szobrászat számára. A mai plasztika mindent, így a textília felhasználását is elfogadhatónak érzi, s pontosan ezért a nézőnek is el kell fogadnia, ha a műben a hitelességhez szükséges érvénnyel szólal meg a szokatlan, a plasztikától idegennek tetsző anyag. Úgy tűnik azonban, Kő Pálnak ez az eggyé olvasztás még nem egészen sikerült, s így inkább kísérleteket láthatunk, semmint beért eredményeket.

A kézenálló Delila mutatja leginkább, hogy eredeti, erőteljes formai tehetséggel bír. Ebben a munkájában nemcsak a szakmai bravúrt ismerhetjük fel, hanem a tartalmi erőt is. A magakellető erotika és a póz, amelyben ez az erotika jelentkezik, egymásnak ellentmondó, s így átfordul valami másba, egy olyan groteszk látványba, amely éppen kettős hatásánál fogva jelent élményt. A Delila Kő Pál szobrászatában az az út, amely talán a továbblépés lehetőségét is magában rejti. A talpig posztóba öltöztetett, pörge kalappal felcicomázott Kossuth figurája inkább egy Kossuth Lajost utánzó bábu benyomását kelti, mint az adott történelmi személyiség akár csak groteszk megformálását. Nem is lenne azonban érdemes ennél a kompozíciónál mélyebb összefüggéseket keresni, mert inkább egy elhibázott munkáról van szó, semmint valamiféle áttételes tartalmakat képviselő műről.

Új munkáival inkább mesélni akar, s nem plasztikailag megjeleníteni. Az irodalmiaskodó munkák éppen plasztikai jellegüket veszítik el. A kalitkába zárt, öregségénél és összetörtségénél fogva szárnyalni már amúgy sem képes, szárnyakat gyártó öreg olyan, többszörös szájbarágás, ami már megszünteti az érdeklődést.

Ezeknek a problémáknak az említése korántsem arra vall: Kő Pál nem eredeti tehetségű szobrász. Az sem baj, ha *játszani* akar. De ha már *játszadozássá* válik a gondolat, a plasztikai ötlet, akkor nem feltétlen bizonyos, hogy hasznára válik a művészi

szobor .... - 2.

1975 okt. 4.

Kevés lesz a felhő, csapadék csak futó eső formájában, már csak elszórtan valószínű,

a hőmérséklet kellemes marad, — autósoknak, túrázóknak a lehető legjobb kirándulóidő ígérkezik. Több órás napsütésre számíthatunk; az autósok mindenütt jó látási viszonyok között vezethetnek. Az éjszakai legalacsonyabb hőmérséklet — főleg a Dunántúlon — 10 fok alatt marad, a nappali felmelegedés megközelíti a 20 fokot.

orradalom szakasza

esztendővel ezelőtt döntöttek meg Belaunde Terry elnök népellenes rendszerét. Bermudez az új kormány előtt álló egyik alapvető feladatként a *békeszerető, független külpolitikai irányvonal folytatását*

icából or-
rést kiváltó
értek el.

öldeken, ha-
ttartásban is
az eredmé-
szatuk például
zdasági vásáron
kapott.

n és a kíséretében
lev etnami személyiség-
gek elismerően szóltak a
látottakról.

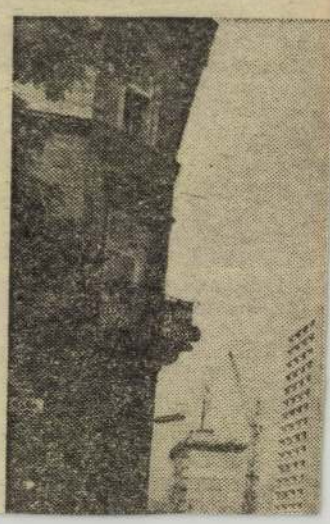

Kő Pál

Gyümölcs, fa, 140 cm

7. Balatoni Nyári Tárlat
Balatoni Múzeum, Keszthely, 1977.

Kő Pál

Csónakos, fa, 90 cm
Egy régi templom, fa + kő, 100×60 cm

7. Balatoni Nyári Tárlat
Balatoni Múzeum, Keszthely, 1974.

Kő Pál, szobrász

Szerepel a Műcsarnokban.

Harangozó Márta: Számadás harmine évről 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1975. ápr. 21.

Kő Pál

Az 1974-es Balatoni Tárlaton kesztheleyen részt vett kisplasztikájával.

Népszava, 1974. júl. 21. 102. erf. 169 n. 9 p.

Kő Pál, szobrász

Munkácsy M.-díj III. f.

–: Művészeti díjasok 8.

EST i HIRLAP, Bp. 1975. ápr. 2.

Kő Pál, szobrász

Munkácsy M.-díj III. f.

– : Kiosztották az idei irodalmi és művészeti díjakat 6/D.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. ápr. 3.

Kő Pál

Balerina / 1973. / fa, nád, textil
64 cm

IV. Országos Kisplasztikai Biennálé
Pécs, 1974.

Kő Pál

Kinyerniák, 1974., fa, vas,
94 cm.

IV. Országos Kisplasztikai Biennále
Pécs, 1974.

Kő Pál

Csónakos, repr. 35. old.

7. Balatoni Nyári Tárlat
Balatoni Múzeum, Keszthely, 1976.

Kő Pál

Helikon Galéria

Kő Pál szobrászművész kiállítása

Szeptember 11–október 5.

—: Kiállítási megnyitók.

Művészet, 1975. szeptember – 45 oldal

Kö Pál, nobrán

L.: Bokros Birman

Harangozó M.: Nemzetközi .... 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1975. szept. 23

Képzőművészeti világhét

Gazdag program • Sátrak az utcán

Szeptember 20—28. között első ízben rendez hazánkban képzőművészeti világhetet a *Magyar Képzőművészek Szövetsége*. Erről tájékoztatta *ma délelőtt* az újságírókat *Mészáros Mihály* szobrászművész. A kezdeményezést, melynek célja, hogy elősegítse a képzőművészet és a társadalom egymásra találását, a közönség és a művészet kapcsolatának erősítését, a *Képzőművészek Nemzetközi Szövetsége*, az UNESCO szervezete határozta el. Kongresszusán javasolta, hogy a tagállamok nemzeti bizottságai ugyanabban az időpontban rendezzék meg a képzőművészeti világhetet.

Ingyen múzeum

A szeptember 20-tól 28-ig tartó programban több kulturális és politikai szervezet vesz részt. A tanácsok, a szakszervezet, a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat, a KISZ, a múzeumok, a könyvkiadó, a sajtó, a rádió és a televízió összefogása támogatja a rendezvényeket.

A képzőművészeti világhét idején ingyenesek lesznek a múzeumok, a mozik képzőművészeti témájú kisfilmeket vetítenek, csaknem minden kiállításon tárlatvezetést, munkás-művész találkozókat rendeznek. Nem lehet felsorolni a több száz programot, csupán ízelítőül említünk néhányat. Az ünnepi megnyitó szeptember 20-án lesz a *Műcsarnok* termeiben. Ekkor nyílik a III. nemzetközi kisplasztikai biennálé. *Pécsett* ismét megrendezik az országos kerámiabiennálét, *Kecskeméten* *Medgyessy Ferenc* szobrászművész munkáit állítják ki.

Óceánia művészete

Az UNESCO vándorkiállításán *Óceánia művészetét* tekinthetik meg az érdeklődők, a *Helikon Galériában* *Kő Pál* szobrászművész legújabb plasztikáit állítják ki, a *Kulturális Kapcsolatok Intézetének* kiállítótermében pedig *Hegyi György* festőművész képei kapnak helyet. A *Fiatal Képzőművészek Stúdiója* öt vidéki városban rendez tárlatot.

A *Corvina Kiadó* két kötetet jelentet meg az ünnepi alkalomra: *German Karginov* Rodcsenkóról írott és *Kampis Antal* Szinyei Merse Pálról írott monográfiáját.

Az én hazám

A *Képzőművészeti Alap Kiadó Vállalata* a képzőművészeti világhét alkalmából jelenteti meg új típusú, nagy alakú reprodukcióit, a postereket. Összesen húsz magyar műalkotás különleges papíron előállított művészi nyomata kerül forgalomba. Szeptember 20-tól Budapesten és Csepelen utcai sátrakban is árusítják az ünnepi alkalomra megjelent kiadványokat. A *Magyar Úttörők Szövetsége* szeptember 20-án nyitja meg Dunaújvárosban *Az én hazám* című rajzpályázat első kiállítását, amely innen tovább vándorol az ország különböző városaiba.

Zánkán az úttörőtábor nemzetközi gyermekrajzkiállítása nyílik. A képzőművészeti világhét idején a *Magyar Televízió* csaknem mindennap sugároz képzőművészeti műsort. A hét szeptember 21-i műsorában *Somogyi József* Kossuth-díjas szobrászművész, a Képzőművészeti Szövetség elnöke tájékoztatja a nézőket a képzőművészeti világhét céljáról és programjáról.

...ések

A közleményben hangoztatják: a PPD *ellenzi* a

adott a Bolgár Kommunista Párt Központi Bizottsága, az államtanács és a minisztertanács. A fogadáson jelen voltak *Todor Zsivkovval* az élen a bolgár

...TERVEGYEZTETÉSRŐL

A KGST-...

integrác...

újabb biz...

Moszkva, szeptember 10. A Magyarország és a Szovjetunió 1976—1980. évi népgazdasági terveinek összehangolásáról szóló jegyzőkönyv aláírását kommentálja mai számában a *Szocialisztyicseszkaja Inlusztrija.*

A kommentár kiemeli, hogy

a Szovjetunió és Magyarország árucsere forgalgalma a következő ötéves tervben az előzőhöz képest 40 százalékkal emelkedik.

Fejlesztik a gépipar és a

ÉSZAK-ÍRORSZÁG

SZAKADÁS AZ ...

BERKE...

Szakadás következett be szak-Írországban a jobbolali protestáns, úgynevezett nionista csoportok között,

N

...epítés

...s feketefenyőt, valamint az ...vek óta gyenge makkternés és csemetehiány miatt ...sak kevés *tölgyet* ültettek termőhelytől, a talajdottságoktól függően. A ...aksi Dunamenti Egyesülés ...sz-nek például már ezer

Kitűnő formaérzékű, zenein verselő, Babits előtt ilyen hangütéssel:

„Lágy, méla béke enyhe karja
Öleli s álma tiszta, mély.
Köd elfedi és eltakarja
A hideg, csendes, hosszú éj...

Már-már az absztrakt szabadság és végtelen vágyának ihletével írta a néha Hugo és Sully-Prudhomme hatású verseit. A Reviczky versek hódításának idején nagyon is tiszta és szép szín volt ez akkori líránkban. A valóság feletti végtelenből az idő szólítása és a természet ihleti. Költészetünkben a nép-nemzeti hangot vagy egyszerűen csak az emberi érzésvilágot igénylő áramlatok között egyéninek is mondhatjuk ezeket a Szalay Fruzina verseket. A Kisfaludy—Ányos örökségből és érzésvilággal együtt egy választékos, érzelmes és dekadens hangulatú, előítéletektől független, kötelező társadalmi hang nélküli artisztikus lírát viszi tovább. Ugyancsak szokatlan volt ez a hang akkor a Szokola-berek és Ivánfahegy közötti vidékies kis Kaposváron. Korából ma is annak hat egy-egy életképe, tájleírása, amelyet bágyadt fény zománcoz. Ezoterikus művelt magányában írta ezeket a verseit Szalay Fruzina a kisváros Kontrássy utcájában. Ebben az elzárt világban nagyon is tiszta és őszinte ez az időtlen, kicsit Verlaine-i költészet, melynek költője már-már úgy él világában, mint maga a tiszta, őszi természet a bánatával, virágaival, kertjeivel.

A hazai félfeudálisból lassan alakuló — nézzük csak édesanyjának kötcsei birtokos világát — kisvárosi polgárság világában élt. És ebben kereste a helyét, és ebből akart kitörni. Magányában társait a vele egyvilágú művelt európai költők között vélte megtalálni, verseikkel azonosulva és együttérezve fordította — édesanyja példáját is követve — Immermann, Lenau, Coppée, Sully-Prudhomme, Geibel, Hugo Victor, Alfréde de Vigny, Eichendorf és Beranger verseit. Velük elzárkózva a világtól a művészetben és a szépben látta az élet értelmét.

Egy nagybirtoktól ölelt, vadászgató és kártyázó kisváros csendjéből és unalmából jól megírt versekkel vallott érzéseiről, a szárnyalás, a bánat és a szerelem távlatából.

Ragyogva int felém a távol,
Hívó dalt vélek hallani.
Úgy csal, úgy von, úgy visz magával
Egy legyőzhetetlen valami.

Vagy a Hintán verséből idézve:

A földet messze, messze hagytam,
Csodás erő sodor, ragad,
itt a szabad határtalanban
Köszöntelek, oh sugarak.

Édesanyjával együtt a költészet volt az életstílusuk, akárcsak Ripp-Rónainak a kép, akinek művészetéből, kedélyéből sokat merítettek. Gyakran találkoztak. A művészet és a szép hozta össze társaságukat az ivánfai műteremben és Szalay Fruzina Kontrássy utcai szalonjában. A rokon Roboz Istvánnal, a Somogy szerkesztőjével és a fővárosi íróbarátokkal együtt gyakorta kis falusi Párizs volt Kaposváron. A városukban, amely a két költőt nemcsak alig-alig emlegette, de sírjukat is betemette, talán azzal a naplóval-együtt, amely minden bizonnyal Szalay Fruzina legőszintébb vallomása volt a múlt századvég és a századelő irodalmi és társadalmi életéről.

Takáts Gyula

Cincérfarkú lények

1969-ben születtem Budapesten. Édesanyám Péterfy Gizella festőművész, édesapám Kő Pál szobrászművész, a húgom Kő Virág festőnek készül. Én megpróbáltam menekülni.

Elhatároztam, az állatoknak szentelem az életemet. Gyermekként órákon keresztül guggoltam a források vizénél. A mélyben drámák zajlottak, szerelmek születtek, új életek keletkeztek. Megértettem a halál szépségét az érintések sokféleségét a búvárpoloskák és evezős csápú rákok életén keresztül.

A biológiai könyvek, amelyek (Durell-en kívül) akkor a kezembe kerültek, mind az ember pusztító mivoltát hangsúlyozták. Emiatt úgy éreztem, sokkal inkább vagyok a törpék és óriások, a hangyák és atkák, a csillóshasúak és az ikerszelvényesek testvére, mint az embereké, inkább őket választom.

Kipróbáltam a Mezőgazdasági Főiskolát, dolgoztam az Állatkertben, és ki tudja, hány lépcsőfokot bolyongtam volna végig, ha nem csodálkozom rá felnőttként szüleimre, és nem világosodik meg számomra, hogy a művészet visz legközelebb a papucsállatkák megértéséhez.

Állatember-cincérfarkú lényeim ezt a tanulságot próbálják megfogalmazni.

Kő Boldizsár

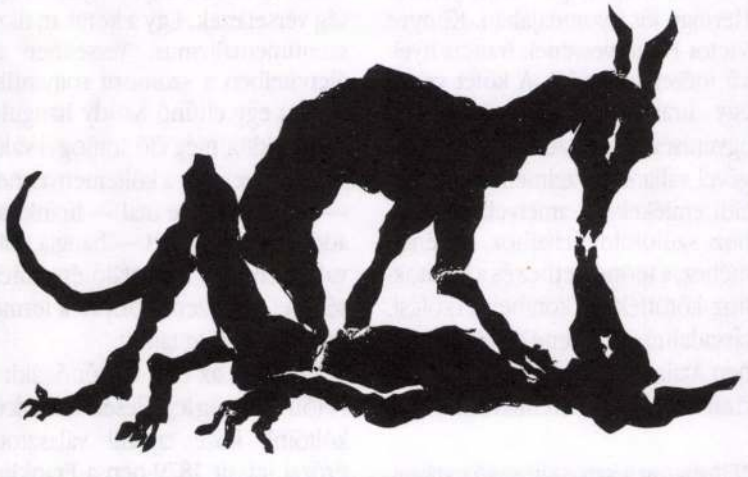

Kő Boldizsár graf.

Kisfaludy Atala 1836—1911 és Szalay Fruzina 1864—1926*

Kisfaludy Atala Kötcsén született egy szerény birtok udvarházában. Apja dragonyos kapitány volt, és Atala családi múltjában ott vannak Kisfaludy Károly és Sándor. Családi körében a „Boldog" és „A kesergő" és a „Himfy szerelmei" és az Ányos rokonságából Pál versei és emlékei. Szép fekvésű, eldugott falu volt Atala Kötcséje, de olyan, ahol több napot és színdarabot játszottak e tizenöt udvarházas faluban a vándorszínészek, mint akkor Kaposváron. A dragonyostiszt ifjú leánya ebből a kis faluból több nyelv, francia és német irodalmi olvasmányok távlatával tekintett szét és írt. Atala „első kísérletei" és a folyóiratokból csokorba szedett újabb költeményei összegyűjtve elég későn, 1880-ban jelentek meg Kaposváron Jeiteles Herman kis nyomdájában. Könyve Victor Hugo versének francia nyelvű idézetével indul. A kötet versei egy lírai idegrendszert öröklött egyéniség természetes egyszerűségével vallanak érzelmeiről és a családi emlékekről, amelyek ifjúságához, szülőföldje tájaihoz, történelméhez, a természethez és a barátokhoz kötötték. A korabeli erkölcsi, társadalmi és szellemi divattal szemben Atala nyílt közvetlenséggel „lírizál" és vall a szerelméről is. Egyszerű, de a francia és német költők verseinek ismeretében a romantika stílusával teremti boldogságvágyát és szerelmének eszményképét is. Olyan ideált választ a férjben, akinek valójában „több a szellem mint a test". „Ó, tehát maradj csak álom. — Édes titkos sejtelem, — Ne valósulj, maradj az én — Ismeretlen kedvesem." — Másik versében így ír: — Tán a föld azt, mire vágyok, — Meg sem adhatja nekem"? — Családásaiból, az ábrándok gazdag és színes világából később a szeretet tiszta hangjaira váltott. Néha oly közvetlen és egyszerű, hogy e versek női filozófiájuk puritánságában már alig líraiak. És épp ezért meglepő ez a női líra.

Kisfaludy Sándor 1788-ban megjelent „Kesergő szerelmei" után száz évre jelentek meg Kisfaludy Atala női „kesergőszerelmeinek" versei. Természetesen Provance és Kötcse—Lelle—Kaposvár lírai távlatának különbségével. Egy testi és lelki szerelem között vívódó női költészet szólalt meg a századvégi olvasók szellemi ízlésének örömére.

— Mi ez, mit szívemben érzek.
S mit nem mondhat meg dalom?!
Én nem értem, — és nem tudom,
Gyönyör-e vagy fájdalom!?

Föld és ábránd közötti valami pannon jellegű csehovi, turgenyevi világban utolérhetetlen szerelmi vágyak elérhetetlen ábrándjai teszik boldogtalanná ezt a lírát. A szerelmében csalódott asszony szerelmes versei és az asszonyi — családi hűség versei ezek. Egy a korában úszó szentimentalizmus. Versekben és életvitelben a szomorú romantika hangja egy eltűnő Krúdy hangulatú, de akkor még élő somogyi valóságból. Ezeknek a költeményeknek — sikerük is erre utal — líránkban addig alig pendített — hangja volt, valóságával és filozofáló érzelmességével is. „Szent könyve a természet" volt. Tőle tanult.

Méltán ő az első költőnő, akit a Petőfi Társaság legjelesebb íróink és költőink közé tagjául választott. Prózai írásait 1879-ben a Franklin-társulat szép kiadásában adták ki „Rajzok" c. alatt. Könyvét „A kötcsei temetőnek" ajánlja. Ezek esszészerű levelek, vagy a szülőföld és falujának társadalmi, hétköznapi világából novellaszerű rajzok. Stílusukat és hangulatuk indítását hol Heine, hol Rückert, Roquette vagy Schiller idézettel jelzi. Arany János Figyelője és a Fővárosi Lapok kritikája egyaránt elismeréssel elemezte írásait. A korabeli európai irodalmi szellem irányította tollát, amelyre ahogy írja, a kötcsei Phaedrus fordító atyai barátja, Mocsy Antal már ifjan tanítgatta. „Ő, a kedves mély tudományú öreg, kedveltette meg velem a tudományt. A klasszikus költészetet, a komolyabb olvasmányt. Ő iparkodott nálam helyrehozni a felületes női nevelés hiányát"

Ezt az európai szellemet örökölte anyjától, ezt élte és mélyítette tovább leányának, Szalay Fruzinának költészete. Örökölt irodalmi távlata, angol, német, francia költőktől gazdag könyvtára és utazásainak élményvilága, Párizstól Itáliáig tanulva és látva, emelte a valón is túl ezt a parnasszista lírát. Szellemi távlat és eszményi szabadságvágy jellemzi ezt az elmúlás és szerelem ihlette női költészetet. Gondolati mélysége a tárgyi vaskos somogyi realitáson túl egy szellemi hinta szárnyán a végtelenbe és fénybe emelte.

„A hinta mind gyorsabban lebben,
És visz magával engemet,
Sebesen és egyre sebesebben
Repülök el a föld felett.
Minő gyönyör: lélegzetvesztve,
Merészen, fennen, szabadon —
Repülni, feljebb, messze, messze
Gyors, szélvész-adta szárnyakon!"

*Elhangzott a kaposvári sírkőavatáson.

„KLÓNOZNI KÉNE A HELYI MDF SZERVEZETBEN FOLYÓ MUNKÁT"

Az itt élők tudják mi az, hogy polgár

A Magyar Demokrata Fórum kerületi szervezete június elsején közgyűlést tartott, melyet jelenlétével megtisztelt a párt elnök asszonya is. *Dr. Dávid* Ibolyával ebből az alkalomból beszélgettünk.

– Milyen kapcsolata van a XI. kerülettel azon túl, hogy itt van az MDF legnagyobb szervezete?

– Képviselőségem első időszakában Tolna megyéből mindig busszal jártam Budapestre, így a Bartók Béla úton sokszor mentem keresztül. Sőt, akkor még a Feneketlen tó körül is volt időm sétálni, kikapcsolódni. Mostanában a Gellért Szállóban rendezett események miatt fodrulok meg sokszor a kerületben. De leginkább az itteni MDF tevékenysége szólít ide.

– Mennyire tartja ütőképesnek az itteni MDF szervezetet? Lehet-e a párt jövőbeni építkezésének alapja?

– Klónozni kéne ennek a szervezetnek a munkáját! Nagy létszámú és komoly munkát végző szervezet a XI. kerületi. A mostani közgyűlés alkalmából új belépőknek adhattam át belépési igazolványaikat, *dr. Csapody* Miklós pedig már harmadik ciklusát tölti egyéni képviselőként. Az itt élőknek nem kell elmagyarázni, hogy mit jelent a polgár szó, a demokrácia, a keresztény értékrend. Ezek miatt nagyon itthon tudom érzni magam ebben a kerületben. A Budai Fórum megalakulása pedig újabb teret biztosít arra, hogy magasabb szinten és más

– A közvélemény-kutatási eredmények MDF-re vonatkozó jelzései szerint már több mint hat százalékon állnak a pártot választók között...

– A választási ciklusnak félidejében vagyunk, és ha így fejlődünk tovább akkor a biztos befutók közt leszünk.

– Milyen a viszonya ahhoz, hogy az ország egyik legnépszerűbb politikusa?

– Ezt óriási megtiszteltetésnek tartom.

– Hogyan ítéli meg az MDF mozgásterét és helyzetét az átalakuló koalícióban?

– Én általában is koalíció pártinak tartom magam, egyébként pedig ennek a koalíciónak is híve vagyok. Egy több pártból álló kormány esetén mindig kisebb az esélye visszafordíthatatlan hibák elkövetésének. Nézetem szerint a politikai stílus eltérő volta okozza a súrlódásokat. Ez különbözteti meg az MDF-et koalíciós part-

Dávid Ibolya pártelnököt Szőke László fogadta (F.: T. Szántó)

tetlennek tartja a két nagy rendszerváltó párt közötti együttműködést?

– Táncolni nem szeretek. Ha rákényszerítenek akkor is csak a férjemmel vagyok hajlandó. *Demszky* Gábor a saját véleményét mondta, amikor együttműködést kezdeményezett és nem az SZDSZ-ét. Abban azonban egyetértek a főpolgármesterrel, hogy képviselőinknek az önkormányzatokban és a parlamentben egyaránt együtt kell tudniuk működni. Hiszen azzal a céllal küldik oda a képviselőket a választók, hogy kreatív erőiket egyesítsék és a közjót szol-

KŐ BOLDIZSÁRT MEGIHLETTE A NÉPMESÉK VILÁGA

A grafikus játszóteret épít

A Magyar Képzőművészeti Főiskolán grafikusművészként végzett két évvel ezelőtt Kő Boldizsár. A most harmincegy éves művész indíttatásához, pályaválasztásához minden adott volt, hiszen szülei is képzőművészek. Édesanyja *Péterfy* Gizella festőművész, akinek egy nagyméretű tábla-festménye a XI. kerületi Polgármesteri Hivatalban látható. Édesapja *Kő* Pál szobrász, a Képzőművészeti Főiskola tanára. Testvére, *Kő* Virág szintén festőművész.

Boldizsár kezdetben csak „kerülgette" a képzőművészetet. Írással is próbálkozott, majd három évig járt a kaposvári Mezőgazdasági Főiskolára, és közben minden évben felvételizett a biológia szakra, mert biológus szeretett volna lenni. Tanonckodott *Fáskerti* István kőfaragó műhelyében, majd *Benedek* György szobrász rajzszakkörébe járt, végül felvételt nyert a főiskolára. Számára a legkedvesebb műfaj a rézkarcolás. Az idén Derkovits-ösztöndíjat nyert. Feleségével, *Gulyás* Anna antropológussal, a négy és hat éves fiaikkal egy félig rendbe hozott kertes házban laknak a Cenkhegy utcában.

Kő Boldizsár eddigi munkái közül legbüszkébb *Bella* István költő Hú-péri-hú Öreg című verses kötetébe készített illusztrációira. A Biográf kiadó gondozásában Huron's néven jelent meg egy angol-magyar szótanulós vicces könyv, melynek az illusztrációit készítette. Legutóbb a 45. Vásárhelyi Őszi Tárlaton is kiállított.

Kő Boldizsár és a mókuskerék

– Épp most fejeztük be a Nemzeti Kulturális Alap pályázatára készített Zöld Péter játszótér egyik darabjának prototípusát – mondja Kő Boldizsár. – Az ötletet *Balla* Gábor szobrász barátommal találtuk ki: egy-egy népmesét jelenítünk meg játszótér gyanánt. A játszótér egy klasszikus tündérmese-típus, a mindent látó királykisasszony történetét eleveníti fel. Az általunk tervezett Zöld Péter játszótér anyaga javarészt fa, igen sok eleme kézi megmunkálás eredménye. A kertünkben állítottuk fel a játszótér egyik elemének prototípusát. Van egy nagyméretű mókuskerék, amibe bemászhatnak a gyerekek. A mókuskerék mellett tengelymeghajtással egy lánc felviszi a kismadarat az oszlop tetejére, ahol azt az anyamadár várja. A kismadár megérkezését csengő megszólalása jelzi. A játszótéren több hasonló nagy játékot képzelünk el.

A saját gyerekeim elhívták a barátaikat és kipróbálták a játékot. Nagyon élvezték, jónak, biztonságosnak és kreatívnak tartották. Ha a saját munkadíjunkat nem számítjuk több mint 700 ezer forintunkba került a játék. Szeretnénk bemutatni a prototípust a Fővárosi Kertészeti Részvénytársaságnak, vagy a MATÁV illetékeseinek, hiszen ők már eddig is több játszóteret szponzoráltak.

E nagy munka mellett szeretnék továbbra is minél több időt a grafikának szentelni. Nagy örömömre szolgál, hogy a közelmúltban egy mecénásra is rátaláltam: *Schäffer* Lívia, a Feneketlen-tónál lévő Tér Galéria vezetője a munkáimat bekeretezteti és forgalmazza. Tervei között szerepel, hogy édesapámmal közösen rendezzünk a galériájában egy kiállítást.

-író-

Kő Pál szobrászművész

Felszabadulásunk 30. évfordulója alkalmával művészeti díjakat adtak át a Észek Klubban: Munkácsy Mihály-díj III. fokozatát s kapta a művész.

Magyar Nemzet, 1975. ápr. 3.

Kő Pál szobrászművész
a kultuszminiszter 1945. ápr. 4.-e alkalmából a művésznek a Munkácsy Mihály-díj III. fokozatát adományozta.

Szolnoki Hírlap, 1945. ápr. 3.

Kő Pál, szobrászművész

A pécsi V. kisplasztikai biennálén szerepelnek a művész művei: „Szárnykészítő" (emlétve és repr.) – „Rókafáráó"-ja (emlétve)

Láncz Sándor: Képzőművészeti krónika. Jelenkor, 1977. 1. 72. old.

Kő Pál, szobrász

emlékművet készít a Dachauba elhurcolt soproni mártírok emlékére.

(Sopron mellett a Tacsi árokná l helyezik el)

—: Hír

8.

Bp. 1977, jún. 16.

Népszabadság,

Kő Pál: Szárnykészítő,
fehérre festett szabvány madárkalitka,
benne faragott fafigura és festett állatcsontok,
kalitkaméret 40×40x30 cm,
figuraméret 25 cm,
1975

Ember és kalitka

(fotók Roboz)

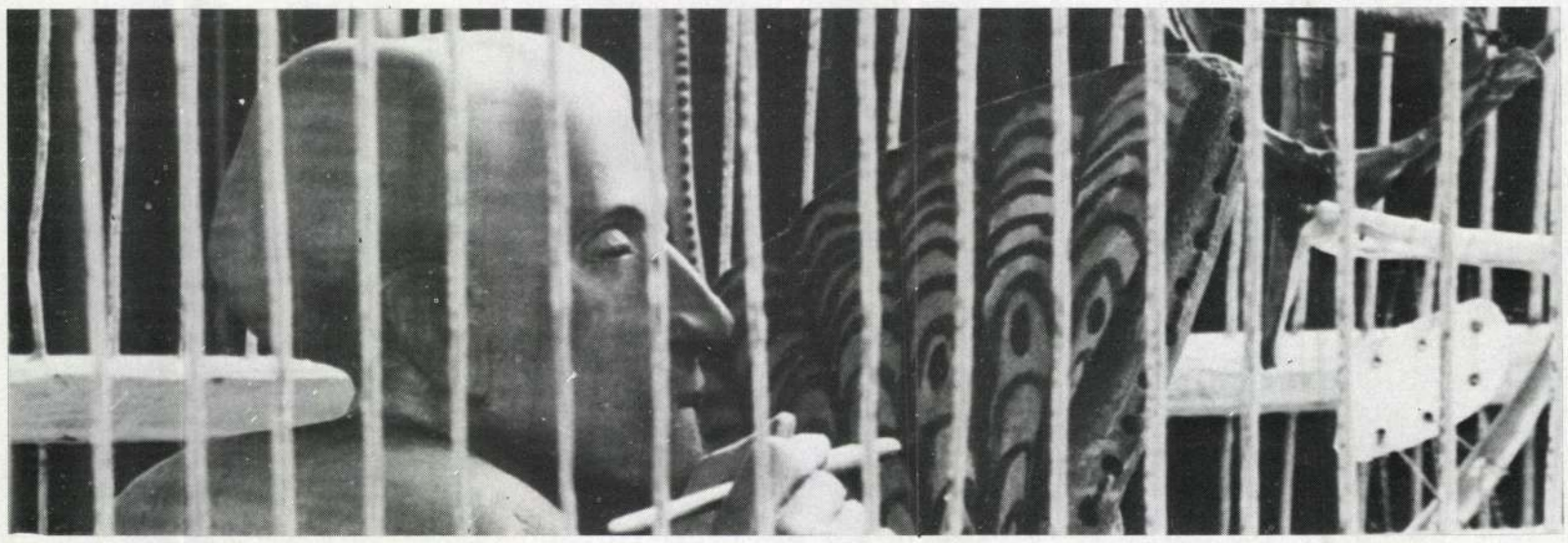

Ennek a műnek első pillantásra szembetűnő jellegzetessége az, hogy nem lehet megnézni. Nem lehet *zavartalanul* megnézni. Kő Pál *Szárnykészítő*je teljesen rendellenes mozgásra kényszeríti a szemet – legalábbis a megszokott műalkotás-szemléléstől eltérő mozgásra. Állandóan át kell állítanom az „élességet" – ha a kalitkára állítom: a figura és a szárnyak elmosódnak; ha gyönyörködni akarok a szoborban és a szárnyakban: feloldódik, eltűnik a kalitka. Mire kényszerít tehát engem, a nézőt a szobrász – ravasz trükkel – már az első pillanatban? Anélkül, hogy szellemileg közel kerültem volna a műhöz, még azelőtt, hogy elkezdtem volna gondolkodni rajta: optikailag el kell végeznem a figura kiszabadítását a rácsok mögül. Ezt teszem, amikor az alakra koncentrálva szemem elmossa, eltünteti a kalitka kontúrjait. Ezt teszem, mert fizikailag már akkor irritál a kalitka léte, mielőtt a mindenfajta bezártság ellen tiltakozó természetes emberi ösztönök felébrednének bennem. Első érzésem a zavar, a nyugtalanság: mert lehetetlen két olyan dolgot *egyszerre* néznem, amelyeknek együttvalósága éppen a mű lényege – egyforma élességű együttlétüket csak az agyamban tudom megteremteni.

Más okból is felkavar ez a kalitka. Talán azért, mert valódi? Csakugyan az, ha jól megnézem, felfedezhetem fáján a kanáricsőr-csípések nyomait, girbe-gurba drótjain esetleg egy törpepapagáj csőrének feszegetését – kicsit szúette, kicsit ócska, de abszolúte valódi, hiteles kalitka. Napjaink képzőművészetének több irányzata – a poptól a szupernaturalizmusig – gyakran él azzal a módszerrel, hogy valódi tárgyakat épít bele kompozícióiba, az így elért, általában sokkoló hatás egyik titka éppen a tárgyhoz fűződő megszokott képzetek és az új szerep, az új közeg között feszülő ellentét. Kő Pál azonban úgy épített be valódi tárgyat ebbe a kompozícióba, hogy *megfosztotta* azoktól a megszokott képzetektől, amelyek hozzátapadnak. Fehérre festette, s ezzel a kalitka idegesítően hangsúlyossá vált, kínosan szembeszökő, letagadhatatlan lett az a tulajdonsága, amit általában a valódi kalitkák szemérmesen titkolnak: színtelenségükkel igyekeznek úgy tenni, mintha nem is lennének, mintha csak véletlenül vennék körül a bennük ugráló, lélegző, színes kis csodát. Ez az igyekezetük többnyire sikeres, ezért a madárkalitkát mindenki kedves, vidám dolognak tartja. Alighanem a méretei is alkalmat adnak némi jóleső önáltatásra. Pedig próbáljunk csak eljátszani a méretekkel!

a) Végy egy kicsike ketrecet (de ne illesd ezzel a goromba szóval, adj neki egy kedvesen csilingelő nevet, mondjuk: kalitka), tégy bele egy bohókás madarat, amely még esetleg beszél is: mindennapos örömforrás.

b) Végy egy nagyobb ketrecet, tégy bele egy tigrist: vasárnapi szórakozás, enyhe borzongással fűszerezve.

c) Tégy a tigrisketrecbe embert vagy embereket: drámai. (Emlékezzünk a dél-vietnami iszonyatos tigrisketrec-fotókra!)

Kő Pál valami ilyesmit csinált a fehér festéssel: méretnövelés nélkül félreérthetetlenül azzá tette a kalitkát, ami: ketreccé. (A ketrecjelleget a benne levő emberi figura tovább erősíti, de alapvetően nem az teremti meg: ha madarat képzelek egy pillanatra a Szárnykészítő helyére, az érzés, amely láttára elfog, csak szánalom lehet. Ezeket a fehér rácsokat nem lehet nem látni: ordítanak – s mindenféle derűs szemlélődésnek elvágják az útját.) Ennek az illúzióinktól megfosztott kalitkának azonban van egy feltűnően kalitkaszerűtlen vonása: nincs ajtaja. Nyitva van. A fehér festés mellett ez a „második csavar" rajta: a lényeget brutálisan feltáró mozzanat mellé a lényegnek alapvetően ellentmondó mozzanat lép. Tehát már a kalitka is ide-oda dobál engem, a szemlélőt: erőszakkal rádöbbent valamire, és ezzel egyidejűleg kétségeket támaszt – irritál, taszít és vonz, nem hagy meg nyugalmamban. Cselekvésre késztet. A nyitott ajtó elsősorban arra, hogy keressem azt, ami értelmezheti – hogy az élességet átállítsam a kalitkáról a figurára.

A Szárnykészítő úgy görnyed zsámolyán, mint a hindu mitológia bölcs, vénséges-vén majom-istene: *Hanumán.* Titok lengi körü' – ő maga is titok. Ki ő? Azt hiszem, ennek a szobornak a vonzása éppen abban rejlik, hogy kényszerít: kérdezzek, és kényszerít arra is, hogy megpróbáljak válaszolni. Magához húz az ismeretlen, magukat nehezen feltáró, nehezen megadó dolgok mindennél erősebb vonzásával. A rejtvényfejtés izgalmát kínálja: elengedhetem a fantáziámat, repülhetek. Megfejthetem a titkot, úgy, ahogy a saját életem, emlékeim, egyéniségem, vágyaim diktálják. Nem engedi, hogy közömbös szemlélő legyek, akinek semmi dolga nincs már a bámészkodáson kívül. Megtisztel azzal, hogy bevon az alkotásba. Továbbalkothatom magamban. befejezhetem. A Szárnykészítő két részből áll – abból, ami látható belőle és ami láthatatlan: a láthatatlan részét ki-ki megteremtheti saját magának. Feladatot ad – s az emberek többsége igényli is ezt, pesszimista esztéták és hivatalból optimista hivatalnokok véleményével ellentétben. Nem véletlen, hogy Kő Pál Helikon Galéria-beli kiállításán éppen ez a szobor váltotta ki a legnagyobb közönség-visszhangot, a legtöbben erre reagáltak a vendégkönyvben, s sokan így írták alá véleményüket: *Egy szárnykészítő.* Azonosították vele magukat: élőnek fogadták el. Van benne valami, ami arra késztet, hogy élőnek lássam. Eljátsszam a gondolattal, mit tenne, ha megmozdulhatna? Mi lenne, ha felállna? Nem tudna kiegyenesedni, beleverné a fejét a kalitka tetejébe. Nem állhat fel. Az ajtó nyitva. Ki tudna-e rajta jönni? Talán ha négykézlábra ereszkedne, ha csúszva-mászva, hason megpróbálna kiaraszolni – talán kiférne. De lehet-e csúszómászó egy szárnykészítőből? Nem lehet. Sohasem lehet. Ő tudja ezt. Hiszen bölcs – a felismert szükségszerűség birtokában. Azt is rá lehetne írni alcímnek: „Egy szabad ember emlékműve". Aki egy determinált helyzetben azt az egyetlen dolgot teszi, ami logikus és emberhez méltó: a számára adott térben cselekszi meg a csodát. Szeme csukva: nem látja a rácsokat, csak levegőt hasító színes szárnyakat lát.

A művet létrehozó sokféle indíték, kiindulópont között volt egy valóságos figura is: az öreg cigányfestő, *Balázs János.* Ő köl-

az előző két képhez. A *Szárnykészítő* egyes elemei sem mint független valóságrészletek szerepelnek, hanem részleges ábrázolásai a témának, amely áthat minden részletet. Az ilyen részlegesen ható elemek szembeállítása életre hívja a néző agyában azt az általánost, amit a részletek is sugallnak ugyan, de kissé „halkabban". (Hasonló alkotói módszert figyelhetünk meg Kő Pál *Nagy kék madár* c. kisplasztikájánál is.)

A dinamikusan értelmezett művészi alkotás nem más, mint a megjelenített kép kialakulásának folyamata (az agy mozija) a néző érzéseiben és értelmében, ellentétben a statikus alkotással, amely a nézővel valamilyen lezárt folyamat eredményét közli, (például: a kalitkában dolgozó szárnykészítő, elidegenedett ember önmagába fordulása, kalitkába bújása, magánya foglalkozási ártalomnak tekinthető), ahelyett, hogy bevonná őt az alkotás logikai folyamatába. Mivel Kő Pál plasztikáját dinamikus alkotásnak tartom, véleményem szerint minden olyan következtetés, amely a szárnykészítő és a kalitka statikus értelmezéséből indul ki, a mű félreértéséhez vezet.

Melyek azok a részletek (részletfinomságok), amelyek félreérthetetlenül jelzik: nem egy, a külvilágtól elzárt, tehát nem szabad ember problémájával állunk szemben? Először is olyan, maga készítette tárgyakkal van körülvéve, amelyeknek áramvonalas, játékos, vitális formái, életvidám

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

Kő Pál, Munkácsy-díjas szobrászművész

DUNÁNTÚLI NAPLÓ
1976 MÁR 26

Az anyag fejezze ki a gondolatot

Kő Pál szobrász-művész kiállítása

1021

A nagyszabású mohácsi emlékpark műhelymunkái között szemlélődöm Kő Pál Munkácsy-díjas szobrászművésszel, akit kiállításának megnyitója előtt rövid beszélgetésre kértem. Az ún. „műhelyszoba" vázlatrajzai, fából készült szobortervei láttán felsejlik a néző szeme előtt az augusztusban nyíló, Mohács határában elhelyezkedő, mintegy 150 méter körsugarú emlékpark képe, amely történelmünk 450 év előtti tragikus sorsfordulójának, a mohácsi csatavesztésnek kíván emléket állítani. A plasztikai munkákkal megbízott négy szobrász között ott van Kő Pál is. Fegyverek, lovak, harcosok. Rajzban, plasztikában megfogalmazva. Ezek az erdélyi kopjafákra emlékeztető „sírjelek", mint egy óriási temető alkotó elemei szervesen illeszkednek majd a leendő emlékpark impozáns plasztikai együttesébe.

— Minden alkotói gondolat, minden szobrászi feladat más-más megközelítést igényel. Az anyagnak mindenkor együtt kell szólalnia az adott témával, a kifejezni kívánt gondolattal — mondja a művész.

A plasztikai alapanyagok sokféleségével találkozunk a kiállításon. A kérges, repedezett fatörzsből „kinövő" munkásportré, vagy a bizarr pillanatot rögzítő, súlypontjából szinte kibillenő, kézenálló „Delila" aktja sajátos látásmódot tükröz.

Beszélgetésünkkor kiderült, hogy a művészt több bírálat érte a művein jelentkező ún. „pop art"-hatások miatt. A színezés, a használati tárgyak beépítése valójában a kifejezés teljességét, a lényeg megragadását segítik.

Kő Pál szobrászművész kiállítása tegnap délután 5 órakor nyílott a Déryné utcai kiállítóteremben. Megnyitó beszédet mondott Erdélyi Zoltán Ybl-díjas építész. A kiállítás április 8-ig látogatható.

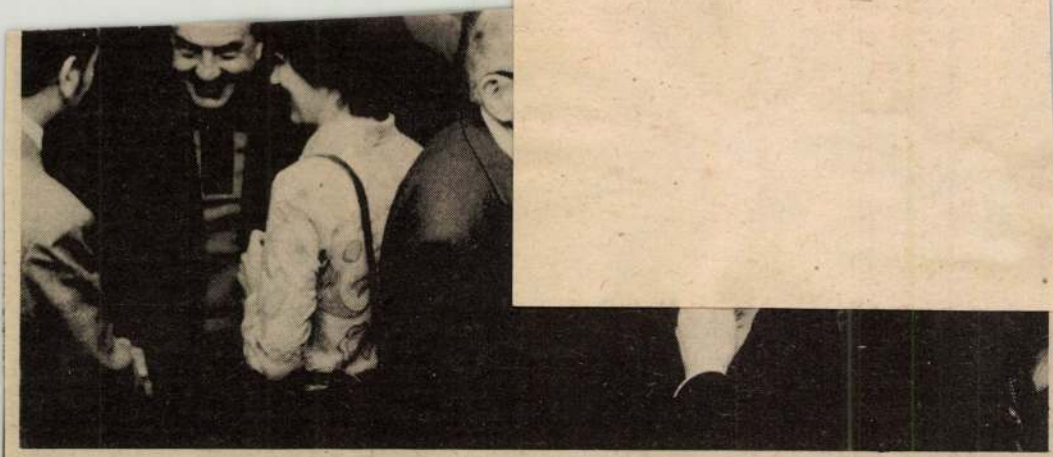

A tanácskozás szünetében (Erb János felvétele)

Önzetlenül a városért, elismerés a munkáért

Két új rendelet, egy új intézmény

Az utóbbi években megnyilvánuló fokozott közéleti-társadalmi aktivitás nemcsak a dol-

rolhatnánk: a Szénbányáktól az Ércbányáig, vagy a Hőszolgáltatótól a Dohánygyárig. Különösen a szocialista brigádok vették ki részüket a városért végzett munkából. A tanács — elismerésképpen — felszabadulásunk évfordulóján adja át az „Egy napot Pécsért" kitüntetéseket, emléklapokat és plaketteket. A tegnapi tanácsülés úgy határozott, hogy 1977-től a társadalmi munkában élenjáró szocialista brigádok a város címerével díszített brigádnaplót is kapnak.

Feladatok

Az V. ötéves tervben a társadalmi munkákra még nagyobb szükség lesz. Különösen két területen számítanak a lakosság, a közösségek segítségére: az óvodaépítési akcióban és a környezetvédelemben. Elég itt arra utalni, hogy a következő öt esztendőben 900 óvodai férőhely felépítésére és ezek közül 600 fenntartására a városnak a társadalom segítségét kell igénybe vennie. A tanács úgy tervezi, hogy a társadalmi munka értéke évenként 28–29 millió forintot ér majd el.

Intézkedések

A tanácsülés értékelte a végrehajtó bizottság 1975. évi tevékenységéről tartott beszámolót, majd két tanácsrendeletet alkotott. Az egyiket a közműves vízellátásról, a másikat a közműves csatornázásról. A vita után a tanács úgy döntött, hogy a közkutakból folyó víz után a lakosságnak nem kell díjat fizetnie, azt a tanács vállalja. Ezt követően a tanácsülés javaslatot fogadott el Gyermek- és Ifjúságvédelmi Albizottság létrehozására, majd „Pécsi Sportcsarnok Igazgatóság" néven új, városi tanácsi intézményt hozott létre.

Kő Pál

„Szárnykészítő"

Mesnyári László: Egy szárnykészítőről és egy...
Művészet, 1976. április — 16 oldal

színtelenségükkel
ntha nem is len-
enül vennék körül
színes kis csodát.
vire sikeres, ezért
kedves, vidám do-
méretei is alkal-
náltatásra. Pedig
a méretekkel!
ecet (de ne illesd
j neki egy kedve-
juk: kalitka), tégy
amely még eset-
s örömforrás.
etrecet, tégy bele
órakozás, enyhe

embert vagy em-
nk a dél-vietnami
kra!)
t csinált a fehér
lkül félreérthetet-
t, ami: ketreccé.
ne levő emberi figura
tovább erősíti, de alapvetően nem az te-
remti meg: ha madarat képzelek egy pilla-
natra a Szárnykészítő helyére, az érzés,
amely láttára elfog, csak szánalom lehet.
Ezeket a fehér rácsokat nem lehet nem
látni: ordítanak – s mindenféle derűs szem-
lélődésnek elvágják az útját.) Ennek az il-
lúzióinktól megfosztott kalitkának azonban
van egy feltűnően kalitkaszerűtlen vonása:
nincs ajtaja. Nyitva van. A fehér festés mel-
lett ez a „második csavar" rajta: a lényeget
brutálisan feltáró mozzanat mellé a lényeg-
nek alapvetően ellentmondó mozzanat lép.
Tehát már a kalitka is ide-oda dobál engem,
a szemlélőt: erőszakkal rádöbbent valamire,
és ezzel egyidejűleg kétségeket támaszt –
irritál, taszít és vonz, nem hagy meg nyu-
galmamban. Cselekvésre késztet. A nyitott
ajtó elsősorban arra, hogy keressem azt, ami
értelmezheti – hogy az élességet átállítsam
a kalitkáról a figurára.

A Szárnykészítő úgy görnyed zsámolyán,
mint a hindu mitológia bölcs, vénséges-vén
majom-istene: *Hanumán*. Titok lengi körü'
– ő maga is titok. Ki ő? Azt hiszem, ennek

a szobornak a vonzása éppen abban rejlik,
hogy kényszerít: kérdezzek, és kényszerít
arra is, hogy megpróbáljak válaszolni. Magá-
hoz húz az ismeretlen, magukat nehezen
feltáró, nehezen megadó dolgok mindennél
erősebb vonzásával. A rejtvényfejtés izgal-
mát kínálja: elengedhetem a fantáziámat,
repülhetek. Megfejthetem a titkot, úgy,
ahogy a saját életem, emlékeim, egyéniség-
gem, vágyaim diktálják. Nem engedi, hogy
közömbös szemlélő legyek, akinek semmi
dolga nincs már a bámészkodáson kívül.
Megtisztel azzal, hogy bevon az alkotásba.
Továbbalkothatom magamban. befejezhe-
tem. A Szárnykészítő két részből áll – abból,
ami látható belőle és ami láthatatlan: a
láthatatlan részét ki-ki megteremtheti saját
magának. Feladatot ad – s az emberek
többsége igényli is ezt, pesszimista esztéták
és hivatalból optimista hivatalnokok vélemé-
nyével ellentétben. Nem véletlen, hogy
Kő Pál Helikon Galéria-beli kiállításán éppen
ez a szobor váltotta ki a legnagyobb közön-
ség-visszhangot, a legtöbben erre reagáltak
a vendégkönyvben, s sokan így írták alá
véleményüket: *Egy szárnykészítő.* Azonosí-
tották vele magukat: élőnek fogadták el.
Van benne valami, ami arra késztet, hogy
élőnek lássam. Eljátsszam a gondolattal,
mit tenne, ha megmozdulhatna? Mi lenne,
ha felállna? Nem tudna kiegyenesedni,
beleverné a fejét a kalitka tetejébe. Nem
állhat fel. Az ajtó nyitva. Ki tudna-e rajta
jönni? Talán ha négykézlábra ereszkedne,
ha csúszva-mászva, hason megpróbálna ki-
araszolni – talán kiférne. De lehet-e csúszó-
mászó egy szárnykészítőből? Nem lehet.
Sohasem lehet. Ő tudja ezt. Hiszen bölcs –
a felismert szükségszerűség birtokában.
Azt is rá lehetne írni alcímnek: „Egy szabad
ember emlékműve". Aki egy determinált
helyzetben azt az egyetlen dolgot teszi, ami
logikus és emberhez méltó: a számára adott
térben cselekszi meg a csodát. Szeme csuk-
va: nem látja a rácsokat, csak levegőt hasító
színes szárnyakat lát.

A művet létrehozó sokféle indíték, kiin-
dulópont között volt egy valóságos figura
is: az öreg cigányfestő, *Balázs János.* Ő köl-

két olyan dolgot *egyszerre* néznem, amelyek-
nek együttvalósága éppen a mű lényege –
egyforma élességű együttlétüket csak az
agyamban tudom megteremteni.

Más okból is felkavar ez a kalitka. Talán
azért, mert valódi? Csakugyan az, ha jól
megnézem, felfedezhetem fáján a kanári-
csőr-csípések nyomait, girbe-gurba drótjain
esetleg egy törpepapagáj csőrének feszegetését – kicsit szúette, kicsit ócska, de abszo-
lúte valódi, hiteles kalitka. Napjaink képző-
művészetének több irányzata – a poptól a
szupernaturalizmusig – gyakran él azzal a
módszerrel, hogy valódi tárgyakat épít bele
kompozícióiba, az így elért, általában sok-
koló hatás egyik titka éppen a tárgyhoz
fűződő megszokott képzetek és az új szerep,
az új közeg között feszülő ellentét. Kő Pál
azonban úgy épített be valódi tárgyat ebbe
a kompozícióba, hogy *megfosztotta* azoktól
a megszokott képzetektől, amelyek hozzá-
tapadnak. Fehérre festette, s ezzel a kalitka
idegesítően hangsúlyossá vált, kínosan
szembeszökő, letagadhatatlan lett az a tu-
lajdonsága, amit általában a valódi kalitkák

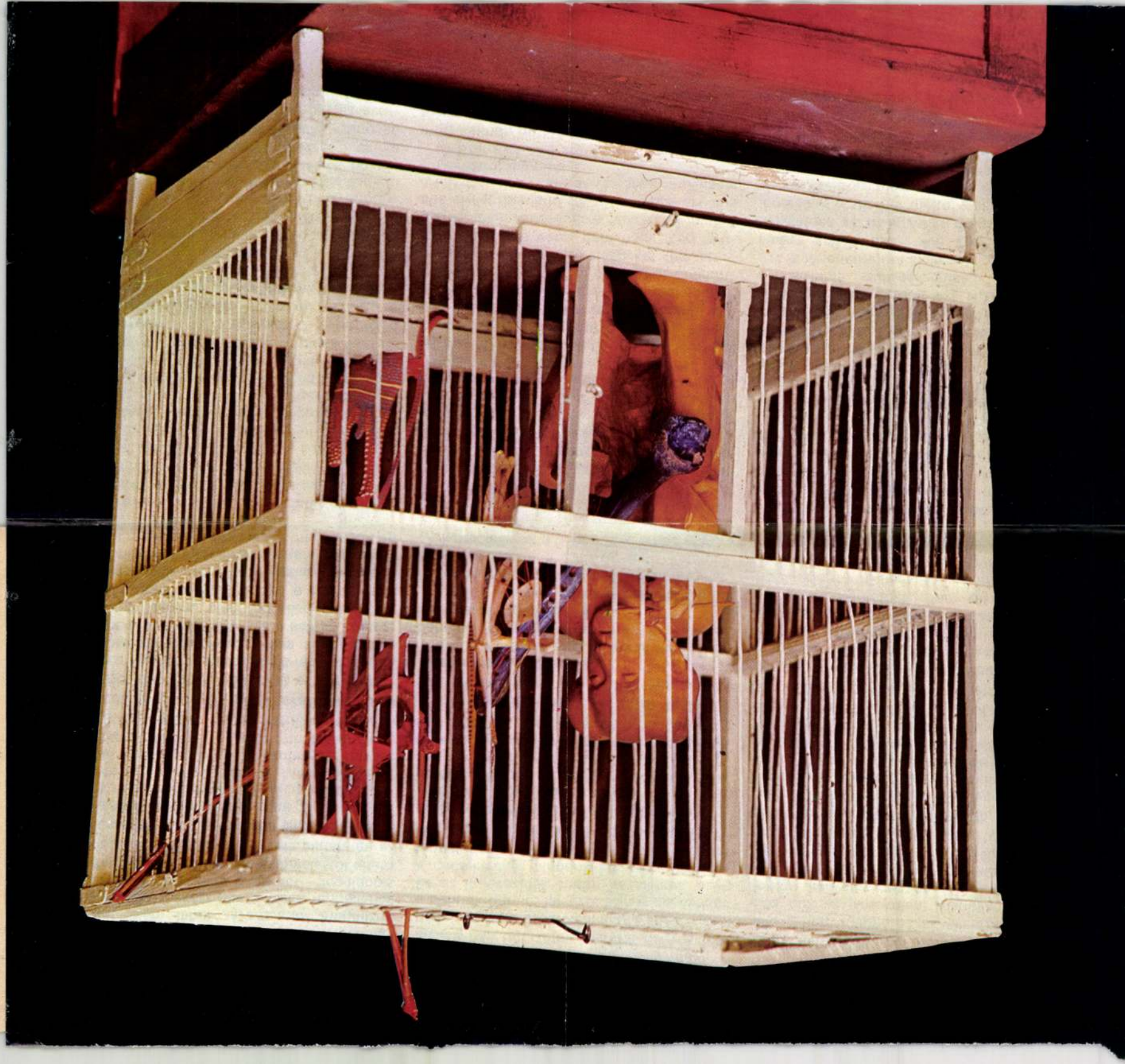

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Kő Pál, szobrász-művész

SOMOGYI NÉPLAP

1980 JUL

Sokszínű portékát kínáltak

Várdombi vasárnap Boglárlellén

1021

A boglári vendéglátók nem panaszkodhattak a hét végi forgalomra. A várdombi vidám vasárnapok egész napos rendezvénysorozatán mintegy ötezer látogató fordult meg, és tapasztalatunk szerint elmenyékkel terhetett mindenki haza. Kicsinyek és nagyok jól szórakozhattak az idei első vidám vasárnapon.

A korábbi években a kíváncsiság vonzotta az üdülőhely nyaralóit a Várdombra, ahonnan remek a kilátás a Balatonra. A déli part kedvenc kirándulóhelye, Balatonboglár (Boglárlelle) képviselik azt a populáris műfajt, melyet a várdombi vidám vasárnapok rendezői e programmal kapcsolatban elképzeltek. A platánsoron a tavalyinál sokkal gazdagabb népművészeti vásár vonzotta az érdeklődőket és a vásárlókat. Az ország minden részéből jelentkeztek népművészek és iparművészek, s kellően sokszínű portékát kínáltak. A hagyományos népművészeti termékek, cserepek, faragások, hímzések és bőráruk mellett megjelentek az iparművészeti munkák is. Feltűnően sok bőr-, üveg-, kerá-

Kő Pál Táltos című szobra.

vonzza az érdeklődőket a két kápolna színvonalas nyári kiállítássorozatával is. Tavaly felfigyelhettünk a Várdombra, ahol kedvező körülmények között tölthettünk el egy napot, a dús program minden korosztálynak és igénynek megfelelőt nyújtott. Az idei első rendezvény látogatottságán lemérhettük a tavalyi sikert, a mostani szervezés figyelmességét.

Újdonságként tovább bővült Bogláron a képzőművészeti rendezvények száma. *Szombaton megnyílt az Árpád utcában, a Kun Béla szakközépiskolai kollégium ifjúsági klubjában az első pincetárlat.* Hangulatos helyen rendezett kiállítást a Magyar Képző- és Iparművészek Szövetsége *Kő Pál* szobraiból, *Lacza Márta* és *Somogyi Győző* grafikáiból. Különösen Kő Pál munkái

mia »ékszert« láttunk. A fiatalok divatja lett az olcsó, de ízléses ékszer.

A Várdombon bohócok, bűvészek szórakoztatták kora délután a gyerekeket. Később a *BM Kaposvár Táncegyüttes* és az *OKISZ Erkel Művészegyüttese* foglalta le a közönség figyelmét.

Talán valamivel kevesebb volt a program, mint tavaly, de amelyek elmaradtak, nem hiányoztak. Ám arról gondoskodniuk kell a rendezőknek, hogy a Várdomb vendégei minden évben új szereplőkkel találkozhassanak.

Háromezer fiatal jött el este a *Halló, itt Balaton* című könnyűzenei műsorra, melyben a népszerű *Korda György* és *Angyal János* lépett föl az *Expressz zenekarral* és a *Blum trióval*.

H. B.

jául kinevezett *Balajcza nost*, a Kaposvári Városi nács volt elnökhelyettesé

Változás történt a me kórház-rendelőintézet v tésében is. *Dr. Nemes T mer* helyére — akinek igazgatói megbízatása le — *dr. Varga Leventét* megyei egészségügyi osz vezetőjét nevezték ki.

— **Ma érkezik haza** a KISZ Somogy megyei Bizottságának 3 tagú küldöttsége a lengyelországi Ciechanówból. A két testvérmegye ifjúsági szervezeteinek vezetői úttörők, építőtáborozók és kulturális delegációk cseréjéről tárgyaltak.

— **Tegnap nyílt meg** a siófoki nyári táncszínház. Az első előadást a Népszínház tánckara tartotta, folklór elemekre épülő tematikus koreográfiákat mutatott be.

— **Ülést tart ma a** Siófok környéki mezőgazdasági üzemeket összefogó gazdasági kiskörzet. Az ülés résztvevői az aratási előkészületek aktuális kérdéseit vitatják meg.

— **Hatos ikreket szült** egy 25 éves egyiptomi asszony vasárnap a Kairótól 300 kilométerre fekvő egyik kisvárosban. A hat újszülött és az anya egészséges. Az ikreknek már négy testvérük van: egy fiú és három lány.

— **Egyre eredményesebben működnek** a Kaposvári Szarvasmarha-tenyésztő Közös Vállalat takarmánybetakarító géptársulásai. Az 1978. évi 879 helyett tavaly már csaknem 5000 vagon silókukoricát takarítottak be. Jobb gépkihasználással az idén ennél tovább nő a társulásokra váró feladat.

— **Lőrincz Gyula iparművész alkotásaiból** kiállítás nyílt Balatonföldváron a Neptun-szállóban. Bőrből készült faliképek, tükrök és tulipános ládák láthatók a július 16-ig nyitva tartó bemutatón.

— **Vegyesüzletet nyitott** Kaposváron tegnap reggel a Zaranyi lakótelepen a kaposvári áfész. A főként élelmezési cikkeket árusító boltban — egyelőre — havi egymillió forintos forgalomra számítanak.

Szerkesztőségi ügyelet este 8-ig

Telefon: 11-510

Film Martinovics Ignácról

Martinovics Ignácról szóló film forgatását kezdik meg júliusban. A szereposztás érdekessége, hogy a címszerepet Ács János, az amatőrökből álló Stúdió-k együttes tagja alakítja. A győri Kisfaludy Színház vezető rendezője, Szikor János Batsányi alakját kelti életre. A szereposztás kuriózuma, hogy a nádor szerepét színésznőre, Gaál Erzsébetre osztotta a rendező.

— **Térzenét ad** szerdán délután 5 órakor Kaposváron, a Szabadság parkban a kaposvári fúvószenekar.

— **Kirándulást szervez tagjainak** és az öregek napközi otthonának július 9-én a csökkentlátók szövetségének megyei szervezete. A siófoki, nagyatádi és kaposvári idős emberek és csökkentlátók ellátogatnak Fonyódra, Siófokra és Badacsonyba.

— **200 ezer darab Főzike hagymát** exportál ebben az évben az Erdei Termék Vállalat kaposvári telephelye. A szállítmányt Hollandiába indítják, s a híres tulipánnemesítők használják majd.

— **Paraszt Hamlet Szegeden is:** a boglári nyári színház egyik produkciójának, Ivo Bresan tragikomédiájának bemutatóját tervezi a szegedi színház társulata is a jövő évadban.

— **Strandolásra nem alkalmas időben** foglalkoznak az üdülő gyermekekkel a Dél-balatoni Kulturális Központban. A tegnap délelőtti foglalkozáson 30 gyermek vett részt. Szőni tanultak, gyurmáztak, bábokat készítettek.

— **Pontykirály Hetesről.** Vasárnap reggel rekordpontyot fogtak Hetesen a horgászegyesület vizén. A kaposvári Pátkai István 18 kg 14 dkg súlyú pontyot akasztott meg.

A tabi Otthon Áruháznál vásárolt cementet és kavicsot kívánságra négy napon belül házhoz szállítjuk. Áfész, Tab.

— **„KEDDTŐL—KEDDIG"** a Zselic Áruház élelmiszer osztályán bolgár csemege uborka 800 g-os, Balaton-saláta, hasági szendvicshús 400 g-os, Univer vegyes zöldség 20% engedménnyel kapható.

Kő Pál

szobrászművész

a Műcsarnokban rendezett Nemzetközi kisplasztikai Biennálén szerepelnek művei.

„Anyám könyvei" c. (említve).

T. Pataki László: A tétova lépések kora lejárt?

Kisalföld, 1975. okt. 25.

Kő Pál szobrászművész

Kő Pál és Péterfi Gizella közös kiállítása febr. 2-án nyílik meg Salgótarjánban, a Művelődési Házban. A kiállítást Erdei Sándor iparművész nyitja meg. – A művész 1941-ben Heves megyében született. Művei gyakran szerepeltek nógrádi tárlatokon. Most rajzokat mutat be, melyek szobraihoz készített vázlatok.

Nógrád, 1976. jan. 11.

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1980 ÁPR 20

FEJÉR MEGYEI HÍRLAP

Kő Pál,
szobrászművész

1021

Móri galéria

35 ÉV MŰVÉSZETE

Mintegy ötven alkotó festményei és szobrai láthatók Mór Járási Művelődési Központjában, a Lamberg-kastélyban, 35 év magyar művészete címmel. Válogatás a Magyar Nemzeti Galéria anyagából. A vendégszereplő és a házigazda intézmény hagyományaihoz egyaránt illő, szépen rendezett, sok vizuális örömet okozó és művészetpolitikai tűnődésre alkalmat nyújtó kiállítás. A katalógus ugyan szerényebb kivitelű a megszokottnál, dehát az anyagi háttér változása ismeretes, s különben is *O. Jobbágyi Zsuzsa* okosan kalauzoló előszava többet ad a látogatónak, mint néhány elegáns reprodukció műnyomó kartonon.

Viszont egyetlen helytelenítő megjegyzés mégiscsak engedtessék meg. A felszabadulás óta eltelt idők művészetéről lehetetlen valós keresztmetszetet adni grafikai művek bemutatása nélkül, annál is inkább, mivel volt egy nagyon fontos időszak, úgy nagyjából 1957-től a hatvanas évek végéig, amikor — *dr. Solymár István* sokszor idézett észrevétele szerint — a stagnáló festészet, a kísérletező szobrászat előtt a grafika képviselte világszínvonalú, érett művekkel az akkori magyar képzőművészetet. (Gondoljunk *Kondor Béla, Gross Arnold, Gyulai Líviusz, Feledy Gyula, Gácsi Mihály, Pásztor Gábor* és még néhány társuk szinte forradalmi erejű berobbanására, amely a két másik műfajra is lendítőleg hatott.)

Lehet ezzel vitatkozni, s tudjuk, korlátozott a kiállítóhelyiségek mérete, véleményünk szerint mégis teljesebb lett volna a kép, ha elhagyják a festmények, mondjuk, negyedrészét, s grafikai lapokat mutatnak be helyettük.

Persze, milyen festményeket hagytunk volna el? *Bernáth Aurél* függőnyös, kancsós csendéletét semmi esetre sem, noha nem tartozik az életmű kiemelkedő darabjai közé, mégis dúsan, színesen reprezentálja az úgynevezett posztnagybányaiak eleganciáját. Még jobban hiányolnánk egy másik gyönyörű csendéletet, *Fónyi Géza*ét. Érdekes, hogy bár Bernáthhoz és *Szőnyi Istvánhoz* hasonlóan Kossuth-díjas volt, s tanár a Képzőművészeti Főiskolán, művészi és pedagógiai erényeit senki nem vonta kétségbe, már életében összehasonlíthatatlanul kevesebb szó esett róla az említetteknél, néhány évvel ezelőtti halála óta pedig szinte semmi. Egyetlen mű ugyan nyilvánvalóan nem bizonyíték, de a móri tárlaton a Gyümölcsöstál körtékkel című gouache megingathatatlan nyugalmú elrendezése, ernyedt zöldjeinek bársonya, s hozzá az ezüst színű széles keret: sok más nagyszerű munkáját eszébe juttatja ismerőjének, s egyben azt is, hogy menthetetlenül hátrányba kerülnek a visszafogottabb, szerény egyéniségek nem nagyobb talentuma, de nagyobb önbizalmú, bravúrosabb pályatársaikkal szemben.

Kő Pál: Munkás (Fotó: Fási László)

Varga Imre: Páholy

Szalay Ferenc: Anya

Még inkább bizonyítja ezt *Bene Géza* példája, aki úgyszólván elfeledve, általános iskolai szakkörvezetőként halt meg már több mint egy évtizede, s annak idején posztumusz tárlata világította meg, hogy milyen gazdag, egyéni értékű életművet alkotott meg nagy csendben. Móri parkrészlete ezt fokozottan bizonyítja, mert néhányan azok közül, akik részben kortársai, részben stílusban rokonai voltak, itt gyengébb művekkel, illetve vázlatokkal szerepelnek, így olyan kitűnő mesterek is, mint *Barcsay Jenő, Domanovszky Endre, Hincz Gyula, Bartha László* Behavazott faluja, *Szentiványi Lajos* Szeles Balatonja elnagyoltságuk miatt, *Gyarmathy Tihamér* kompozíciója viszont Paul Klee túlzott tisztelete miatt akár el is maradhattak volna a kiállításról, hogy ilyet is mondjunk.

Remek *Szabó Vladimir* régiségárusának egyszerre groteszk és lírai hangulata, lenyűgöző a rajztudás s a színek illesztése. Egységesen szép a valamilyen módon Szentendréhez illetve az Európai Iskolához kapcsolódok munkája: *Bálint Endréé, Gadányi Jenőné, Kmetty János*é, *Anna Margité* s két későbbi követőjüké *Fóth Ernőé* és *Kocsis Imréé*. Különös, hogy egyikük képe sem hasonlít a másikéra, mégis érezhető rajtuk az azonos szellemi forrásvidéken búvárkodók tiszta műhelyhangulata. A hozzájuk hasonlóan modern irányba kutatók közül viszont úgy tűnik, *Deim Pál, Vecsési Sándor* és kivált a bántóan harsány *Gerzson Pál* nagyon elrugaszkodott az elődök nemes modorától.

Az alföldieket azaz ahogy mostanában inkább nevezik őket, az expresszíveket *Holló László, Kurucz D. István* egy-egy jellemző munkája képviseli, fiatalabb rokonaikat pedig *Szalay Ferencnek* egy megrázó erejű paraszt anyája, *Svéby Lajosnak* egy mélyen karakterizáló Tóth Árpád-portréja és *Szurcsik Jánosnak* egy markáns disznóvágás-jelenete. (Különösek ezek a megkövesedett, iskolába soroló kategóriát. Szurcsikot általában tétovázás nélkül alföldinek minősítik, holott ezen a munkáján nyilvánvaló, hogy inkább Rembrandtból indult ki.)

A legrokonszenvesebbek, a leginkább magukkal ragadóak azok, akik besorolhatatlanok. Többször megemlékeztünk már majd mindegyikükről az utóbbi időben, így most indoklás nélkül csak nevüket írjuk le: *Tóth Menyhért, Kondor Béla, Ország Lili, Kokas Ignác, Berki Viola, Orosz János, Lakner László*. A kis számban szereplő szobrászok közül pedig *Schaár Erzsébet, Borsos Miklós, Somogyi József, Lessenyei Márta, Vígh Tamás, Varga Imre, Kő Pál, Farkas Ádám*. Hagyományához kapcsolódó, de fölényes magabiztossággal formált *Tar István* emlékműterve. Meglepő viszont, hogy az emlékművein sokszor közhelyszerű *Kiss István* Népmesék című kisplasztikája mennyire szellemes eredetiséggel kapcsolódik a folklór hitregéihez. Kár, hogy a különben jelentős *Mikus Sándortól* s a szobrászatunkban egészen sajátos szint jelentő *Papachrisztosz Andreásztól* nem fontosabb művet küldött Mórra a Nemzeti Galéria.

Á. Szabó János

Hirdetés

iparcikk

Fürdőkád olcsón!

ÁPRILIS 21-TŐL MÁJUS 3-IG
40 % ENGEDMÉNNYEL
árusítunk

150-es szovjet zománc öntöttvas
FÜRDŐKÁDAT

SZÉKESFEHÉRVÁRON:
VASBOLT, Piac tér 35. Tel.: 14-161.
SZERELVÉNYÁRUK BOLTJA, Vörös Hadsereg u. 48.

2107

Felveszü

KOTRÓGÉP (NEHÉZ

Földkotrógép
munkahelyre

Emelővillás t
rakodógép ke
raktári munk

Sárvízi Malor
Székesfehérv

APRÓHIRDETÉS

x Eladó ZK-s **WARTBURG** 37 000 km-rel. Érdeklődni: Szfvár, Mancz J. u. 8. VII. em. 52. 17 óra után. 1993

x 1200-as fehér **ZSIGULI,** IZ-s, garazsírozott, megkímélt állapotban, első kézből eladó. Szfvár, Május 1. tér 13. IV. em. 2. 2010

x 1981 augusztusig érvényes műszaki vizsgával ZE-s **GAZ** 69 eladó. Érdeklődni: Szfvár, Zsolt u. 3. 2063

x Eladók UE 28 **TRAKTOR,** eke, fűkasza, pótkocsival, 50-es Szuper tűzifavágó-fűrésszel, hosszvágóval. Stil láncosfűrész. Kandi János, Tolnanémedi. 2071

x CO-s 601-es **TRABANT,** friss műszakival eladó. Érdeklődni: vasárnap 10—14 óráig, hétköznap 17—20 óra között. Dobai, Szfvár, Vörös Hadsereg út 72. IV. 3. 2085

x 750-es CR-es **ZASTAWA** lejárt műszakival, olcsón eladó. Érdeklődni: Belsőbáránd 3. 2088

x 601-es CP-s **TRABANT** megkímélt állapotban eladó. Érdeklődni: hétfőn egész nap, Kisfalud, Malom út 29. 2050

x UP-s **TRABANT** eladó. Érdeklődni: egész nap, Szabadbattyán, Árpád u. 76. 2051

x UD forgalmi rendszámú **WARTBURG** de Luxe szgk. 1982 októberig érvényes műszaki vizsgával eladó. Megtekinthető: Szfvár, Palotai u. 65. hétköznap 17.30 után, Török Tibor. 2100

— ZI-s 1300-as **LADA** friss műszakival eladó. Nádasdladány, József u. 34. 032 924

— ZK-s **TRABANT** Speciál és Simson Schwalbe eladó. Érdeklődni: 18 órától. Sasvári Attila, Szfvár, Kőszegi F. út 63. II. 1. 032 923

— CO-s **SKODA** 1000 MB eladó. Kőszárhegy, Fő u. 25. 032 917

— UX-es **DACIA** megkímélt állapotban eladó. Szfvár, Szabadságharcos út 37. I/7. Heinrich, du. 1/2 5 után. 032 918

— Eladó **KERTITRAKTOR** és egy 125 cm³-es Cross-motor. Magyaralmás, Alkomány u. 10. 032 890

— Felújított IG-s **SKODA** 100-as sürgősen eladó. Vál, Petőfi u. 28. Valler. 032 882

— CL-es 1000-es **WARTBURG,** felújított motorral, tartalék alkatrészekkel augusztus 15-ig érvényes műszaki vizsgával eladó. Érdeklődni: Szfvár, Lövölde u. 9/A. IV/3. Gáspár.

x Eladó **WARTBURG** ZB-s rendszámú személygépkocsi. Érdeklődni: Mór, Tábor u. 10. 2120

x 285 n.-öl beépíthető **TELEK.** Szfvár, Öreghegyen, Sallói u. 2. eladó. Érdeklődni: Szabadegyháza, Kossuth 30. 1888

x Móron, Kossuth u. 22. sz. alatti 2 szoba összkomfortos kertes családi **HÁZ** eladó. Érdeklődni: Mór, Táncsics u. 9/a. alatt lehet, bármikor. 2066

x Kőszárhegyen, hetvenes úttól 150 méterre 2 szoba, 1 konyha, mellékhelyiségekből álló családi ház, és házhelyek 1200 n.-öl, azonnal beköltözhetően eladók. Érdeklődni: Kőszárhegy, Fő út 37. 2065

x A Vértes aljában 900 n.-öles **TELEK** eladó, fele gyümölcsös. Pince, kút, épületalap, építési engedéllyel, megosztva. Érdeklődni: Szfv. Zsolt u. 3. 2054

x Egy szoba + konyhás házat **VENNÉK** 40 000-ért, plusz részfizetés. Megegyezünk. Azonnali költözés. Ajánlatot: Kovácsné, Szfvár, Csiki út 1. szám alá kérek. 2079

x **ELCSERÉLNÉM** szfvári, központban levő 2 szoba összkomfortos tanácsi lakásomat kisebb családi házra vagy építési telekre — városkörnyék is lehet — vagy tartási szerződést kötök. „Előnyös" jeligére a Kiadóba. 2076

x Gánt, Gránásban 210 n.-öl **TELEK** eladó. Érdeklődni: Szfvár, Titeli u. 46. sz. alatt. 2068

x **BUDAPEST ZÖLDÖVEZETI** 62 m²-es, kettőszobás, tanácsi lakásomat székesfehérvári tanácsi lakásra cserélem. „Kelenvölgyben 2087" jeligére a Kiadóba. 2087

x **ELCSERÉLNÉM** Tatabánya-Újvárosi másfél szobás, távfűtéses összkomfortos, földszinten levő lakásomat székesfehérvári hasonlóra. „Tanácsi bérlakás" jeligére a Kiadóba. 1931

x 2 + 2 fél szobás összkomfortos **SZEGEDI** tanácsi lakásomat elcserélem hasonló székesfehérvári lakásra. „Napfény" jeligére a szfvári Kiadóba. 1930

x **VENNÉK** panorámás telket Pákozd, Sukoró határában, esetleg szőlővel, épülettel, ármegjelölést kérek. Angyán János, 1024 Budapest, Mártírok útja 91.

x Két szoba összkomfortos OTP **LAKÁS** eladó kp. + OTP-átvállalással. „Fecskepart 2092" jeligére a Kiadóba. 2092

x Elcserélném, belvárosi, liftes házban levő 1 1 2 szobás, összkomfortos tanácsi lakásomat, 1 szoba összkomfortosra, első emeletig. „Téglaépület" jeligére a Kiadóba. 2095

x 2 szobás **CSALÁDI HÁZ ELADÓ,** Szfvár, Bercsényi u. 70. 2105

— **ELCSERÉLNÉM** 1 szoba-konyhás, félkomfortos belvárosi olcsóbérű tanácsi lakásomat kettőszobás összkomfortos, tanácsi vagy szabadrendelkezésű lakásra. „Romkertnél" jeligére a Hirdetőbe. 032 940

— Eladó székesfehérvári háromszobás, fürdőszobás családi **HÁZ** ipari árammal, beköltözhetően. Gáz bevezethető. Érdeklődni: Szfv. Kun B. u. 3. I/3. 032 933

— Székesfehérvári két szoba összkomfortos tehermentes szövetkezeti lakást **ELCSERÉLEK** meleg vízes fürdő térségében levő üdülőre. „Horvát István utca" jeligére a Hirdetőbe.

— 300 n.-öl szőlő **KAKÓN** eladó. lődni: Juhász Szfvár, Kolozsvári

— Öreghegyen, kális út vagy Hadsereg út köz társasház építésé kalmas telket **VE** „500—700 n.-öl" j a Hirdetőbe.

— **CSÁKVÁRON,** Gánti út 27. sz. a n.-öl beépíthető eladó. Víz, villany Érdeklődni: Csák Petőfi S. út 29. ala

— 250 n.-öl tel adó **CSÁKVÁR** Villany van. 17—1 ig. Farkas Ist Szfvár, Novemb ltp. 16. II. 21.

— **SZABADBA TYÁNBAN** két konyha + mell letekkel, szép családi ház eladó deklődni: szomba sárnap. Szabadb Dózsa Gy. u. 81.

— Kertes csalá eladó, 550 n.-öl te Szfvár, Szeredi Horváth.

— **CSÁKBEREN** területén, közel teshez házrész, épületekkel eladó deklődni: Söréd, suth u. 9.

x **ELŐNEVELT CSA** és csirke ka Szfvár, Koppány

x 1 **TEHÉN,** köz elléshez sürgősen Sárszentmihály, lis 4. u. 40 a.

x 1 db 2 éves **CSIKÓ** és 2 db 6 pos bikaborjú Sárkeszi, Dózsa 12.

— 5 hónapos **BORJÚ** eladó. göndpuszta, Fő u

— Egy db **BIKA** JÚ eladó. Úrhida. nyi u. 4.

— Választási **COK** eladók. Bö puszta, Szabóék.

— 3 éves ellésh zél álló **TEHÉN** Szabadbattyán, csics u. 3.

— Vemhes **TEH** adó. 10 nap múl lik. Zámoly, Koss 1/a.

V. B. K. M. VÁV GYÁRA

Budapest, XI., Kőérberki út 36.

felvesz változó munkahelyre

LAKATOSOKAT,
VILLANYSZERELŐKET,
BETANÍTOTT MUNKÁSOKAT.

Szállást biztosítunk.

Jelentkezés:

Dunai Vasmű „VÁV" Kirendeltség
Katona József kirendeltségvezetőnél,
hétfőtől péntekig.

Telefon: 15-252/29-84.

Levélben, 2401 Dunaújváros, pf. 11.

1922

HALLOT

A Fehérvár-Skála Áruh
ÚJ PAPÍR-ÍRÓ
a Vörös Hadsereg út
a Gépipari Technikum
HÉTFŐN REG
NYÍLIK.

Az első 50 vásárló aj

Várjuk vásárlóinkat!

Kő Pál

Mohács, részlet

Aradi Nóra: A magyar művészet története 1945 után.
Tanulmány.
MŰVÉSZET, 1981. március - 16.oldal

Kő Pál, szobrászművész

Az „Arcok és sorsok" címmel összeállított országos gyűjtemény kiállítását Hatvanban rendezték meg.

A művész bronzfej-műve szerepelt a kiállításon. /említve/.

Farkas András: Portrébiennálé Hatvanban.
Hevesi Szemle, 1980. márc. 6. old.

Kő Pál, szobrán

HIT ÉS HITEL

Kő Pál kiállítása a Nemzeti Galériában, Körösényi Tamás kiállítása a Vigadóban

Szó, mi szó, ha én a müncheni akadémia szobrász-tanára volnék a múlt század második felében, *Kő Pál nemzeti galériabeli* és *Körösényi Tamás* Vigadó galériabeli tárlatai láttán egyaránt csóválnám a fejem. Mielőtt még mérlegelném e két teljesítmény különféle mondanivalóját, már meg is hoznám sommásan elmarasztaló ítéletemet. Mert az még hagyján, hogy Kő ruhába öltözteti esztergályozott faszobrait, Körösényi meg hintára ülteti színezett figuráit. Végül is a szomszéd Párizsban egy Degas nevű impresszionista festő, ha jól emlékszem, bronzba öntött balerinájára adott igazi tülltütüt. De azért mégis minden tanmenetet felrúg, hogy Kő a lerágott madárcsontot lépteti elő műalkotássá némi fazonírozás után, vagy hogy Körösényi egyszerűen *belefest* az érmeibe. Szerencsére azonban sem én, sem más nem kéri számon a régi akadémia követelményeit Kőtől és Körösényitől. Olyannyira nem, hogy ha akarják, köztérre állítják szobrukat, ha módjuk van rá, tanítanak, és ha hinni lehet a fiatal plasztikai termés átlagának, már most annyi követőjük van, mint megállapodott korszakokban az ősz mestereknek.

Hagyománytalan hagyományukat nagyjából így lehet összefoglalni. Nincs tabu anyag. A színezett bronztól a likacsos műkőig, a kőre dolgozott ólomtól a törmelék tárgyakig minden szoborrá válhat a kezük nyomán. Nincs tabu téma. Szent Margittól a tapétás falra függesztett blondell keretes forradalmárportréig, asztalkára helyezett könyvtől a Black and Decker fúróig minden megörökítésre méltó lehet. Nincs tabu korszak. A két háború közötti hivatalos művészettől a neoavantgarde „csomagolásművészetig", a tárgyak új kultuszától a finom szimbolizmusig mindenhonnan illik meríteni. Végül pedig nincs tabu műfaj. Az emlékművé alakított csendélettől az allegóriává felküzdött zsánercsoportig, az áléremtől az áltörténelmi emlékig minden számban indulhatnak alkotók.

Minek az alapján mondom mégis, hogy az egyik teljesítmény alól elszivárgott a valóság, a másik meg nyakig benne ül? Hiszen nem segít ebben semmiféle technológiai receptúra, de még egy árva adminisztratív rendelet sem.

Amikor egy évtizeddel ezelőtt Kő Pál szenzációt keltett a fiatal szobrászok között, olyat mutatott fel, amit a gátlásoktól, előítéletektől, epigonizmustól gyötört többitől hiába is vártak volna. Ezermesteri adottságai, a népművészettől tanuló, de a népművészet eszköztárát nem misztifikáló művészi magatartása, legfőképpen pedig kifogástalan szakmai felkészültsége együttesen hozták létre e generáció csúfondáros ellenemlékműveit. Ezekben a „szentségtörő" tettekben lebegve egyensúlyozott hit és kétely. Mint ahogy a szobrok külső formája is kötéltáncot mutatott be a „nem úgy van, mint régen" és a „mégis meg kell próbálni" között. A tagadás legalább annyi volt bennük, mint a vállalás. A vicc legalább annyi, mint a pátosz. A modern legalább annyi, mint az ősi. Így kerültek valódi kalitka mögé és „madárstátusba" szépen faragott, komoly *Szárnykészítő* mesterei. Így viselték el a kertitörpe-létet az igaz eszmétől hevített *Kossuth* apák. És így sorolódtak be a múzeumi vitrintárgyak közé a mágikus hangulatú *Rókafáraók*.

És most? Mára ez az egyensúly felborul a hit javára, és a kétely rovására, a pátosz javára és a humor rovására, az ősi javára és a modern rovására. Pár éve még nem volt szüksége Kő Pálnak kiállítani egy zászlót, és azon — ha jól számoltam — hetvenkilenc tételben felsorolni a szobrok megcélzott közönségét történésztől gyógyszerészig, anyától szeretőig. Nem is kellett, a szobrok plebejus tartalma, fifikásan bonyolult népisége egyrészt vállalta „osztályát", másrészt üzent az osztályon kívül rekedteknek. De mit vállaljanak az új sütetű „Árpád-kori" reliefek? Mit a szárnyaló honfibútól vezérelt, elátkozott magyar géniuszok? Mit a világkesergést jelképező apró műanyag tankok és pecsétnyomók? Alighanem osztályöntudat helyett össznemzeti érzületet, jelenérzékenység helyett múltidézést, valódi hit helyett kicsikart hitet. És ahol az önmanipuláció a hit mögül eloldozza a valóságtartalmat, ott felborul az esztétikai egyensúly is. A feszesen két lábon álló figurák az új Kő Pál-szobrokon immár irracionális madáron lovagolnak, az óriási levél szárának emberarca nő, és az emberi lét küzdelme leegyszerűsödik egy lapos, rövidre zárt hasonlattá, három zsákban futó, lógó nyelvű figurává.

Hit dolgában mintha Körösényi több fokkal lenne hűvösebb Kő Pálnál. Bartókja nemhogy madáron nem lovagol, a lábán is alig áll. Nőalakjai nemhogy nem cigánykerekeznek, hanem elbújhatnékjukban még lepedőt is fejükre húznak. Minden olyan szobrászi csomóponton tehát, ahol azelőtt egy konvenció teremtette meg az érzelmek szokványos jelenlétét, Körösényi *plasztikai szünetjelet* alkalmaz. Így történhetett, hogy egy egész éremsorozatot szentelt a nevenincs ünnepeknek, biankóéremmel tisztelegve az összes éremkibocsátási alkalomnak. És így érthető, hogy emlékműtervei között nemcsak antik ruhás, szépen mintázott emberi figurák, hanem fúrógép is szerepelt. Lévén szobrász, e szerszámnak feltehetően több örömteli pillanatot köszönhetett, mint azoknak a történelmi hőszoboknak, akikhez nem minden esetben fűlik a megrendelést tisztességgel elvégző művész foga.

Hogy *Táncsics* figurája például nem tartozott az ímmel-ámmal végzett emlékező feladatok közé, azt nemcsak a félalakos körplasztikában és éremben is többször előforduló portré bizonyítja. Bizonyít egy plakettre kiírt idézet is: „Belőlem a valódi szabadságot ki nem irtották az önérdekek, keblem csak a közjóért dobogott." Véleményem szerint e mondat kidomborítása a szó konkrét és átvitt értelmében egyaránt a Körösényi-féle szobrászat szimbolikus sorvezetője. Az alulfogalmazott szobrászi gesztusok, a félszeg mozdulatokban ábrázolt figurák és mellettük a manuális szabad öröm természetes tárgyai a szobrászi alázat új dokumentumai. Önérdek és közérdek szembesítéséből születtek, valamennyien önérzetes felkínálkozások nagy, értelmes feladatok végzésére. *Művész és feladatvállalás ebben a rendszerben nemcsak puszta hit, hanem a világ relációjában értelmezendő hitelesség kérdése is.* Következésképpen, ha az értelem úgy kívánja, Körösényi hagyománytisztelő marad. Ha meg az értelem, azaz a valóság, úgy kívánja — éppen a jól értelmezett szabadság nevében-jegyében —, Körösényi túllép a kiürült hagyományokon. Nem mindig biztos léptékkel és nem csalhatatlanul. Jelenleg huszonnyolc éves.

A párhuzamos kritikának itt tulajdonképpen vége van. A tanulság ebből tehát nem az, hogy vagy az akadémikus konzervativizmust kell a pokolba küldeni, vagy pedig a tiszteletlen gegeket, hanem hogy e vonzalmak és választások a külvilág értelmezése nélkül nem sokat érnek. A tudat kontrollja nélkülözhetetlen. Egyrészt azért, hogy ne higgyünk túl könnyen. Másrészt azért, hogy azért mégis higgyünk valamiben.

P. Szűcs Julianna

hány fokkal magasabb, mint az országnak megfelelő átlag. Európa más részein az időjárást jobbára a helyi tényezők alakítják ki. Ezeken a területeken csak kissé növekszik meg a felhőzet, néhány helyen keletkezik zápor, zivatar. Kelet-Európa nagy részén 2—4 fokkal alacsonyabb a nappali hőmérséklet, mint a sokévi átlag. Kedden napközben a Brit-szigetekről, valamint Ukrajnából jelentettek esőt, záport, néhány helyről zivatart. A következő 24 órában a Kárpát-medencében nyárias idő várható.

Hazánkban kedden időnként kissé megnövekedett a felhőzet, de záport csak egy-két helyen észleltek. A hőmérséklet a délutáni órákban általában 20—25 fok között váltakozott.

Előrejelzés ma estig:

Kevés nappali felhőképződés, zápor, zivatar nem valószínű. Mérsékelt, változó irányú szél. A legmagasabb hőmérséklet 25 fok körül.

A Duna vízállása tegnap Budapestnél

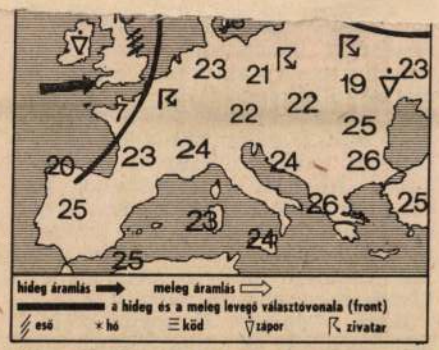

261 centiméter volt; mára 255 centiméter várható.

A Balaton vizének hőmérséklete kedd délben 18 fok volt.

(Az előrejelzés kedd este készült.)

...ával

...együttesének me-
...sikerrel bemuta-
...tűzi műsorára az
...háza május 24-én
...rin című tánc-

...éjére — immár
... — *Seregi Lász-*
...gráfiát. A lány
...ldikó, a manda-
...ncolja. Az öreg
...ő, a fiatal diá-
...kítja.
...r *János* vezényli.

...mi baleset ...on

... az *Ózdi Koh...*
...ürítő terében üríl...
...alak egy sínen já...
...daru vezetőfülké...
...kigyulladt. A fül...
...49 éves *Eke Béla*
...akos égési sérülé...
...seibe azonnal belehalt.

A helyszínre vonult tűzoltóság a tüzet rövid idő alatt eloltotta. Az emberhalált és nagy anyagi kárt okozó tűz keletkezésének körülményeit a tűzoltóság és a rendőrség vizsgálja. (MTI)

Csempészeket ítéltek el

Jugoszláv óracsempész fölött ítélkezett kedden a Győri Megyei Bíróság. *Granimir Mladenovic* 26 éves, Bécsben dolgozó jugoszláv vendégmunkást február 3-án a soproni közúti határátkelőhelyen leplezték le: kocsijában — különböző helyeken

Ezen nem csodálkozom. Így elkerülték a feljelentést és hárman a vállalati felelősségre vonást. Egyébként is megbízható partnerekkel dolgozom. *Balogh Ferenccel* és *Kovács Józseffel* évek óta ismerjük egymást. Ha ők azt mondják: az illető tilosba hajtott, akkor erre mérget lehet venni.

Balogh Ferencet a főút mellett találom. Szinte beleolvad a járókelők tömegébe, URH-rádiója elvész a kezében. Ám amint egy fehér Lada, mit sem törődve az utolsókat pislogó sárga színnel, mintegy 30 méterrel a lámpától felgyorsul, szájához emeli a készüléket.

A tőlünk mintegy 500 méterre levő rendőr leállítja a Ladát. A rádión hallom a gépkocsivezető magyarázatát: — Azt hittem, még átjutok a sárgán.

— A múlt évben húszezerszer kellett helyszínen bírságolni vagy el-

Ismét a temetőkapunál vagyunk. A törzsőrmesterrel egy Simson kismotor vezetője próbál egyezkedni: — Esküszöm, a sárgán jöttem át.

A törzsőrmester kérdésére Balogh Ferenc határozottan állítja: — Piros volt már az a sárga!

A következő húsz percben egy kávészínű Zsuk, egy 1200-as Lada és egy Trabant vezetője nyúl a pénztárcájába.

Délután ötkor az akció részvevői új lámpákat keresnek. Mondják, nem érdemes sokáig egy helyen vesztegelni: a járművezetők előbb-utóbb „kiszúrják" a rendőröket. Később megtudom: aznap 78 szabálysértőt bírságoltak meg 15 500 forint összegben, és 15 járművezetőt jelentettek fel. Három jogosítványt ittas vezetés miatt és két rendszámtáblát bevontak.

Horváth Kálmán

Kő Pál, szobrászművész

„Páva", /repr./

Kiállítás a Műcsarnokban.
Új Tükör, 1980. márc. 23.

Kő Pál, szobrán

kiállítását V. 31-ig meghosszabbították

a Magyar Nemzeti Galériában

–: Hír

8.

Népszabadság. Bp. 1981. ápr. 29.

Kő Pál, rozbrán

L. Mátis K.

Gyór S.: Művéntelep ~ 75-89

..., Kecskemét, 1980. márc. XII/3

Kő Pál, szobrász

L: Bukta Imre

P-kűrsz: Határon innen, határon túl 7.

Népszabadság, Bp. 1979. ápr. 27

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

Kő Pál, szobrász

PETŐFI NÉPE, művész

1978 AUG 16

1021

Egy sikeres kiállítás

hiány külföldön

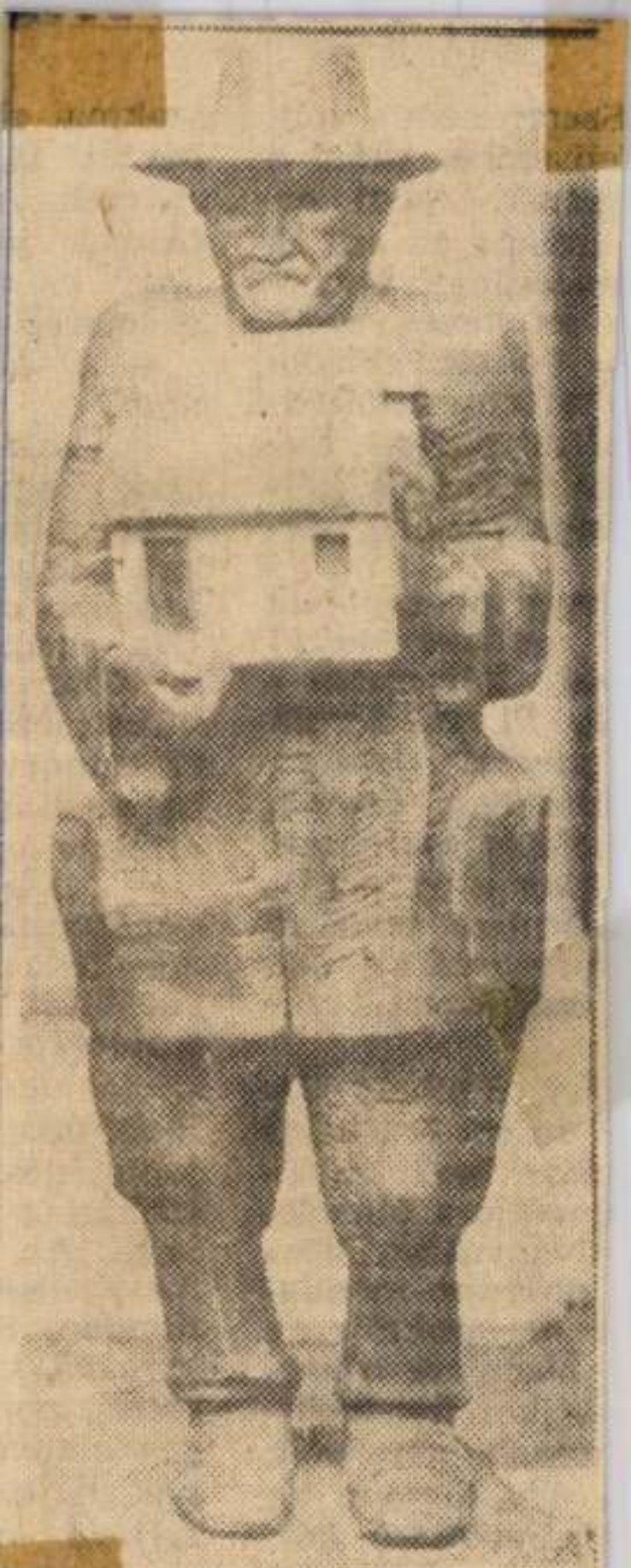

Kő Pál: Gyűrűfű

Szerencsém volt,
elismerés után a
gemet sosem vi-
amikor az ország
áncosának tartot-
ı ez kevés volt,
ı voltak előadói
ıkartam, színpad-
ɔi anyagokat. Eh-
ɔn széles és kel-
ségi háttérrel le-

ogy a korábban
: művei közül
ɔta háromszor—
a. Pl. a Bartók
paraszt dalokat.
ıltabbak, jobbak,
ıéletet igazolnak.
ajon elég politi-
hogyan politizál
correográfus, egy
művészeti veze-

ért, mint 20 év-
lem ezt érzékelni
kkor direkt anya-
ematikus táncok-
ilvánvalóan köz-
program-monda-
: megszokták az
bizonyos alkal-
ɔlitikai ünnepein-
nűvek képviselik
úgy hiszem, ha
ɔménykötésű fiút.
:" egy Szatmári
a közönségnek
akkor ez az én

szakmai s
bántott is,
egyesek a
gaimat je
hogy ez
elismerés
— *A k*
nyos?
— Csak
gyon egy
amit min
kell végi
azonban c
tíva szolg
a többi e
hitben erő
ez minden
ta, enélkü
értelmetle
— *Mi a*
vonatkozó
— Sok
rül látni,
a néptánc
a stációka
moly ered
jobb egés
fizikailag
lést. Az
rosszpassz
illetően. S
mények k
tessel, aho
ges alapve
nak, de ez
zeljövő n
se. Szeret
barátságát
idáig nem

Kő Pál, szobrászművész

Zalai Hírlap, 1978. aug. 20.

Kő Pál, szobrászművész

a Műcsarnokban látható a „Magyar Szobrászati kiállítás" melyen szerepelnek a művész művei: a bibliai Delilát kézállásban mutatja szobra. (emlétve)

Heitler László: Mai magyar szobrászat. Napló (Veszprém), 1978. jún. 10.

Kiss Pál

Dekorációs Kossuth Lajos
portréval szerepel a tárla-
ton.

P. Szabó Ernő: Határesetek.
Új Tükör, 1979. április 29 - 4 lap.

Kő Pál

Részt vett orosz írókkal is találkozott.

Losonci Miklós: Találkozott. Új Tükör, 1979. május 6- 3. lap.

Kő Pál

Megbízást kapott Kő Pál, hogy a soproni, Tacsi ároknál állítsa fel Antifasiszta emlékhövet.

—: Közteri munkák.

Művészet, 1979-március-47. lap.

Kő Pál, szobrászművész.

A Műcsarnokban rendezték meg a magyar szobrászati kiállítást, melyen szerepel a művész műve: párkával díszített kis női figurája, ironikus hangvételével. (említve)

Művészeti magazin.
1948. VI. 15. Televízió 21.45 (Gné)

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726
1978 JUN - 5

BUDAPESTER RUNDSCHAU

Pál Kő

1021

Pál Kő: Delila

Kő Pál

A Velencei Galériában Péterffi Gizella és Kő Pál julius 24.-ig,
a Helikon Galériában Lóránt Zsuzsa szobrász julius 27.-től,
az Ozdi Kisgalériában Bodrogi Sándor, Bolyos Sándor és Bolyos Sándorné népi iparmüvészek augusztus 3.-ig mutatják be müveiket,-közli a lap a kulturális eseményeket ismertető rovatában.

Élet és Irodalom, Bp. 1978. julius 22 .
XXII.évf. 29. sz. 8. lap.

Kő Pál

"Szobrok csata után" cimmel Vadas József ismertetését közli a lap a "Képzőművészeti Világhét"-ről.
A "III. Nemzetközi Kisplasztikai Biennálén" szereplő külföldi művészek mellett megemliti a magyar művészeket is: Bokros Birman Dezső, Vasas Károly, Szabó Iván, Mészáros Mihály, Kiss Kovács Gyula, a fiatalok közül: Asszonyi Tamás, Csikszentmihályi Róbert és Kő Pál.
A konstruktivizmussal kapcsolatban idézi Moholy-Nagy egyik megállapitását.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. szept. 27. XIX. évf. 39. sz. 13. lap.

Fent idézett cikket lásd: Bokros Birman Dezső nevénél.

Kő Pál szobrász

A 30. éves jubileumi kiállításon szerepelnek művei.
„Történelmi táj" (említve)

Molnár Zsolt: Jubileumi tárlat a Műcsarnokban.
Magyar Ifjúság, 1975. máj. 16.

Kő Pál

„Már egy hete csak a mamára
gondolok mindig, meg-megállva.
Nyikorgó kosárral ölében,
ment a padlásra, ment serényen."

(Mama)

(Reménytelenül)

öltő vagyok – mit érdekelne
em a költészet maga?
n volna szép, ha égre kelne
éji folyó csillaga.”

(Ars poetica)

Kő Pál

Tandi Lajos: A költő arcai,
Kincskereső, 1975. ápr. 4.

Kő Pál, szobrász

— A TÉLI KULTURÁLIS ÉS MŰVÉSZETI PROGRAMOK keretében a hét végén több képzőművészeti kiállítás nyílt Szolnok megyében. Martfűn Allex Kütt észt grafikusművész, Tiszafüreden Nagyidai Neischel Lajos festőművész, Karcagon Kő Pál szobrászművész tárlatát rendezték meg.

14

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1976. febr. 15.

Kő Pál monográfia

PÉCSI KIÁLLÍTÁSOK. A Képcsarnokban március 4-én *Scholz Erik* festőművész kiállítását nyitotta meg *Hernádi Gyula*. – A Déryné utcai kiállítóteremben március 25-től április 11-ig *Kő Pál* szobrászművész kiállítása látható. – A Kisgalériában március 8–30-ig *Anna Beska*, opolei festőművész kiállítását rendezték meg. – *Bérczes Gábor* grafikai kiállítása február 19-én nyílt meg a Ságvári Endre művelődési házban.

– :A Jelenkor krónikája

384

JELENKOR, Pécs, 1976. április

XIX/4

Kőpál

A műtárgy jelentésének vizsgálata
közben felmerül az a kérdés, hogy
a szobrász, a szolorral analóg mó-
don nem a saját énjét ábrázolja, hogy
rácsok közül néz a világra.

Lásha Lajos: Kőpál Szárnyakészítője.
Művészet, 1976. április - 15. oldal.

Kő Pál

Kő Pál szárnyakészítő kisplasztikája 1975-ös évi legsikeresebb alkotásai közé tartozik. A szárnyakészítő kisplasztika összetett kompozíció.

Lóska Lajos: Kő Pál "Szárnyakészitő"-je.
Művészet, 1975. április - 15.oldal.

Kő Pál

Kor ántsem állítjuk, ho gy közvetlen kapcsolat mutatható ki Kő Pál „Szárnyakészítőjének" belső tere és Schaár Erzsébet különböző méretű és anyagú szobrainak térértelmezése között.

Lóska Lajos: Kő Pál "Szárnyakészitő"-je.

Müvészet, 1976. április - 15. oldal.

Kő Pál

Kő Pál „Szárnyakészítő"-je 25 cm. - es
kis faszolor, amelyik egy 30 x 40 cm.
- kalitkában van elhelyezve. A szolor
előtt félig elkészített szárny vára lát-
ható. A kalitka ajtaja nyitva van.

Lóska Lajos: Kő Pál "Szárnyakészitő"-je.
Müvészet, 1975. április - 15. oldal.

Kő Pál

A „Szárnyakészítő" kisplasztika, összetett kompozíció. 25 cm-es kis faszolor fehérre festett 30x40 cm-es kalitkában van elhelyezve.

Loska Lajos: Kő Pál Szárnyakészítője
Művészet, 1976. április - 15. oldal.

Kő Pál

Kő Pál művészetében a pop-art határokat nem szabad figyelmen kívül hagyni. Erre a példa az III. Veszprémi Kisplasztikai Biennálén látható „Anyám könyve".

Lóska Lajos: Kő Pál "sárgyúkészítő"-je.
Művészet, 1976. április - 15. oldal.

Kő Pál

Kő Pál „Szárnyakészítő"-je előtt félig elkészített szárny vára látható. A kalitka bejtaja nyitva van, légtérben fonallal a kalitka vázsaéhoz erősítve, a készülő szárny vészei függnek.

Loska Lajos: Kő Pál "Szárnyakészitője"
Müvészet, 1976. április - 15. oldal.

Kő Pál

Kő Pál művészetében a pop-art hatásokat nem lehet figyelmen kívül hagyni.

Loska Lajos: Kő Pál "Szárnyakészitője"
Művészet, 1976.április - 15.oldal.

Kő Pál

Kő Pál „Szárnykészítője" jelentésének vizsgálata közben fölmerül az a kérdés, hogy a szobrász nem ~~e~~ saját ingének rácsai közül nér e világba.

Loska Lajos: Kő Pál "Szárnyakészitője"
Müvészet,1976.április - 15.oldal.

Kő Pál

Kő Pál alkotásánál a Szárnyakészítőnél a figuráért van a tér, míg Schaár Erzsébetnél a térért van a figura.

Lóska Lajos: Kő Pál "Szárnyakészitő"-je.
Művészet, 1976. április - 15. oldal.

Kő Pál

Kő Pál Helikon Galéria-beli kiállításán a „Szaring akészítő" szobor váltotta ki a legnagyobb hőrőzség visszhangot.

Kernács Gabriella: Ember és halítka.
Művészet, 1976. április – 18. oldal.

Kő Pál

Kő Pál a „Szárnyalószitó" mű szilegos gondolati tartalmát szines-mives formákba öltöztette.

Kernács Gabriella: Ember és kalitka.
Müvészet, 1976. április - 18.oldal.

Kő Pál

„Szárnyhésítő"

Lóska Lajos: Kő Pál „Szárnyhész
Művészet, 1976. április – 15. old

szabad ember problémájával állunk szem-
ben? Először is olyan, maga készítette tár-
gyakkal van körülvéve, amelyeknek áram-
vonalas, játékos, vitális formái, életvidám

KŐ PÁL UJ TÜKÖR 1980/XVII/34.sz.

„Föl-földobott Kő...”

EGY SZOBRÁSZ SZÁMADÁSA

Szeretem Kő Pál szobrait. Éppenséggel talán a tévéfilmben látott hevesi kettős figura tetszik a legkevésbé. Azazhogy *félig* tetszik: az idős nénit vezető fiatalasszony csodálatosan tiszta és mégis kissé rideg arca, bálványegyenes tartása, nehéz élettől edzett keménysége. Hajnalban kelő, fejen hordott súlyos kosaraktól egyenes hátú falusi nők és az erdélyi Szervátiuszok időtlen szépségű asszonyalakjai jutnak eszembe róla. Ez a szobor bizony nem tűr maga mellett másik figurát, annyira teljes egész önmagában; még kevésbé tűri a másikkal való életképszerű kapcsolatot. Tömbszerűségében fölötte áll az olyan mindennapi történésnek, mint hogy „egy fiatalember támogatja az időset”. Eljátszom a gondolattal: milyen lenne ez a szoborcsoport *kétféle* anyagból? A menyecske fényét megőrző fehér kőből, a töpörödő anyó pedig fából, amely a szabadban állva idővel maga is öregszik? Restaurátornál láttam egyszer egy kidobásra ítélt, „menthetetlen” barokk Pietát — döbbenetes volt. A Madonna szinte teljesen ép volt, az ölében fekvő, kiszáradt, össze-vissza repedt Krisztus-testből viszont alig hagyott valamit a fában őrlő bogár... Persze, megette a fene az olyan művészt, aki egy kritikus ötleteire hallgat, bár belőlem sem a kritikus szól most, hanem az embrióként jobblétre szenderült alkotó. Ha a hevesieknek tetszik a szoborcsoport — nem csupán fából faragott kisplasztikaként, mint nekem, hanem szabad térben, kőszoborként is — teljék benne nagyon sok örömük. Szép, tiszta öröm ez, a Kernács Gabriella és munkatársai által összeállított tévéfilm igazi élménye. Remélem, a Budapest-nagydíj versengő atlétái és a mulatságos némafilmtörténeti összeállítás után még akadtak nézői este tíz órakor.

Jól tették az alkotók, hogy elsősorban a nézőket faggatták. Szavaik tanulságos véleményformáló zsüri számára is. A hétköznapi anyagok felhasználása a szobrászatban a Pop art módszere, a Pop art Nyugatról gyűrűzött be hozzánk; ezért aztán néhány évvel ezelőtt még talán ki sem lehetett volna állítani az árvalányhajas kalpagú Kossuthot, nehogy megrontsa a népet. Most megszólalt a nép: neki tetszik ez az emberi arcú Kossuth. Csak az árvalányhajat tette a szobrász rossz helyre, a másik oldalon kell viselni. Holmi nyugatias Pop artról valószínűleg sohasem hallott a megkérdezett hevesi bácsi, ám lévén a közeli szlovák népművészetnek egyik legfontosabb műfaja az emberábrázoló fafaragás, a textil és a szobor társítása meg nem ritka a templomi művészetben, eszébe sem jutott megütközni azon, hogy a szobor-Kossuth fején igazi kalap van. Egy „csárdás kis kalap” kell is oda; és esőtűrő filcből az igazi, hiszen „valahány csepp esik rája, annyi áldás szálljon rája”...

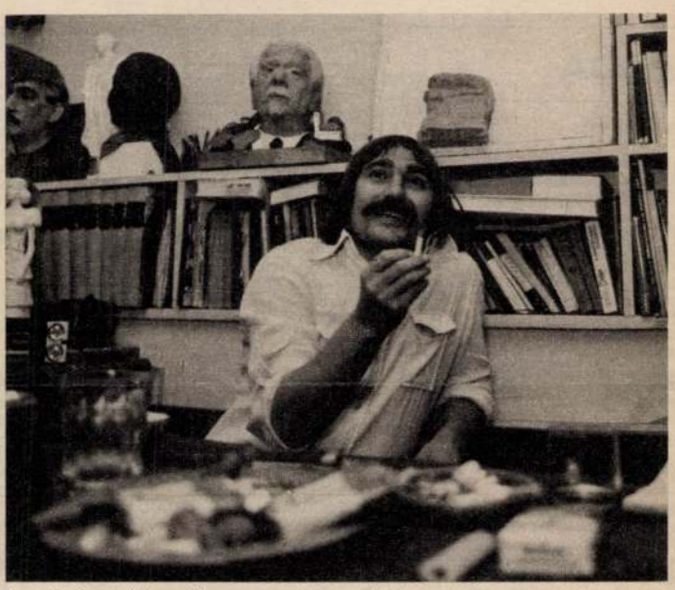

A művész otthonában
— a háttérben (baloldalt) édesapjának portréja

FELVÉGI ANDREA FELVÉTELE

Ám a hozzászóló hevesieknél is jobban tetszett Kő Pál édesanyja. Az a sok hamiskás ránc a szeme körül! Ahogy kicsit szégyenlősen bevallotta, hogy ő bizony saját fiát látta a táltosban, a falucska fölött repülő lóban! (Mulatságos egybeesés: épp a megelőző műsorban mutatták be Muybridge angol fényképész százéves mozgóképkísérletét, amellyel bebizonyította, hogy az őskorban kitalált „galop volant” nem létezik, a lónak legalább egy lába éri a földet — s most bebizonyosodott, hogy a levegőben úszó ló látványa ma is a vágta legtisztább kifejezője.) És ahogy véleményt mondott Kő Pál apjának rokonságáról, ország-világ előtt, nyilván az ellenségeskedés újult rohamát véve vállaira! Kő Pálnak volt honnan örökölnie tehetségét; csak édesanyjának nem volt műfaja. Bár, ahogy az *Anyám könyve* című szobor tanúsítja, kiváló érzéke volt a pénz beosztásához, ezt a hétköznapi művészetet pedig kezdem a szobrászatnál is jobban tisztelni; mintha faragni könnyebb volna.

Kő Pál felvillantott szobrait — kiállításokról, Rózsa Gyula kismonográfiájából — szinte mind ismertem. Szeretem őket. A film végén megjelenő, rokonszenves külsejű-modorú, velem egy generációjú művész szavai azonban gondolkodóba ejtettek. Szép gesztus ez a számadás a falunak. Szép az is, ahogy a falu elfogadja a számadást; akár azért, mert tetszik neki, akár azért, mert aki csinálta, „a mi kutyánk kölyke”. Kevésbé tetszett, ahogy a szülőhely—művész kapcsolatát Kő Pál eszményi, tovább viendő „modellé” formálja. Az idő nem áll. A „modell” magával, hogy — remélem divatszavát is az idő hozta —, el is vigye majd. Minden „modell” merev. A gyermek—család—haza „modellje” meg egyenesen szűk is. Gyermek—család—haza—nagyvilág „modelljében” kellene gondolkozni. Mint Ady, akinek az Érről az Óceán jutott eszébe. Vagy akár a gólyák, akik igazán jellegzetes magyar falusi madarak (voltak), ám az ösztöneikben ott őrzik a fél földgolyó térképét.

SZÉKELY ANDRÁS

ÁLLANDÓ MŰSOROK:

● Kossuth: 4.25–7.59: Jó reggelt! (közben: 4.30–7 félóránként hírek; 4.45 és 6.45 Szót kérek! 5.40: Falurádió. 7.30: Könyvismertetés. 10.00: Hírek. 12.00: Harangszó. Déli Krónika. 15.00, 17.00: Hírek. 18.15: Hol volt, hol nem volt... 18.30: Esti Magazin. 22.20, 24.00: Hírek.

● Petőfi: 4.25–7.59: Reggeli zenés műsor. (közben: 4.30–8.30 félóránként hírek. 5.55 és 6.55: Torna. 6.45: Könyvajánlat). 10.00: Zenedélelőtt. 10.30, 12.30, 14.30, 16.30, 18.30, 20.30, 23.00, 24.00: Hírek.

● 3. műsor: 8.00, 11.00, 13.00, 19.00, 23.30: Hírek.

SZERDA

KOSSUTH:

09: Operaáriák. 10.05: Timmy-om. 10.42: Zenekari muzsika. .35: Falurádió. 12.50: Operaslá-erek. 14.32: Kóruspódium. 15.10: ass Sylvia operettfelvételeiből .30: Winnetou. 16.10: Kritiku-ok fóruma. 16.20: A Szovjetunió épeinek zenéjéből. 17.32: Ver-unkosok, nóták. 19.15: Könyv-árbaj. 20.25: Bemutatjuk új fel-ételeinket. 21.00: Közvetítés a lagyarország—Szovjetunió válo-atott labdarúgó-mérkőzés II. élidejéről. 21.50: Lajtha László: oproni képek. 22.30: Zenekari uzsika. 0.10: Somló Tamás áncdalaiból.

PETŐFI:

0.00: Zenedélelőtt. 12.00: A Ma-yar Rádió zenekara. 12.33: 'ánczenei koktél. 13.30: Színes zőttes. 14.00: Kapcsoljuk a 22-es túdiót. 14.15: Csárdások. 14.35: lágermúzeum. 15.19: Fúvószene-ari hangverseny. 16.40: Sammy avis zenés játékokból énekel. 7.30: Ötödik sebesség. 18.33: könnyűzenei olimpia. 19.12: A eat kedvelőinek. 20.00: Közv. a lagyarország—Szovjetunió vá-ogatott labdarúgó-mérkőzés I. élidejéről. 21.05: A Magyar Rá-ió automata közönségszolgála-a. 23.15: Miljutyin operettjeiből.

3. MŰSOR:

30: Barokk versenyművek. 10.10: urij Mazurok operaáriákat éne-el. 10.40: Dzsesszfelvételekből. 1.25: Magyar szerzők vokális ű veiből. 12.00: A kamarazene edvelőinek. 13.05: Zenekari mu-sika. 15.01: Bécsi klasszikus uzsika. 15.57: A haramiák. 7.00: Csajkovszkij: Esz-moll onósnégyes. 17.37: Az Osztrák tádió szimfonikus zenekara. 9.35: Anna Tomova-Sintow ope-aáriákat énekel. 20.55: Nagy si-er volt!

CSÜTÖRTÖK

KOSSUTH:

0.05: Hobbi — Domino. 11.42: 'tazás a Balaton körül. 12.35: 'estő és kora. 12.50: Zenemű-eum. 14.11: Irodalmi kiránduló-ok. 14.43: Nóták. 15.34: Timmy-'om. 16.29: Bemutatjuk új Gold-nark-felvételünket. 17.27: Ma-eczky Oszkár operafelvételeiből. 7.47: Délutáni Rádiószínház. 9.15: Isten teremtményei. 21.00: eethoven: F-dúr vonósnégyes. 1.23: Ferencz Éva népdalokat nekel. 22.30: XX. századi szer-ők műveiből. 0.10: Barabás Mi-ály táncdalaiból.

PETŐFI:

0.36: Zenedélelőtt. 11.30: Csak lataloknak! 12.33: A Népművé-zet Mestereinek felvételeiből. 3.30: Az MRT gyermekkórusa. 4.00: Szórakoztató antikvárium. 5.00: Tánczene. 16.35: Idősebbek ullámhosszán.

18.00: Disputa

lár Csehov is egymás mellett árhuzamosan futó párbeszéde-et írt. Sajnos, ez ma is jellem-ő az emberekre. A műsor er-ől a kérdésről szól: tudunk-e eszélgetni. De arról is, aka-unk-e? A résztvevők — anschburg Jenő, H. Sass Judit, egyetemisták, dolgozó fiatalok — a zavarok fő okát ebben látják.

18.33: Könnyűzenei olimpia. 19.03: Barangolás régi hanglemezek között. 19.22: Jónás Mátyás népi zenekara. 19.55: Slágerlista. 21.33: Zeneparódiák. 22.00: Portré slágerekből. 23.15: A gerolsteini nagyhercegnő.

3. MŰSOR:

9.30: Geraint Evans operaáriákat énekel. 10.00: Leonard Pennario, Jascha Heifetz és Gregor Pjatigorszkij triófelvételeiből. 11.05: Vivaldi: Tizenkét concerto. 13.07: Dzsesszfelvételekből. 13.45: A hugenották. 14.55: Nagy mesterek kamarazenéjéből. 16.20: Muzsikáló fiatalok. 16.50: Popzene sztereóban. 17.45: Zenekari muzsika. 19.35: Szvjatoszlav Richter zongorázik. 20.30: A progresszív beat híres előadói. 21.12: Jelena Obrazcova operaáriákat énekel. 21.40: Bemutatjuk a Magyar Hanglemezgyártó Vállalat új lemezét.

PÉNTEK

KOSSUTH:

9.50: Lottószámsorsolás. 10.05: Timmy-Tom. 10.32: Az MRT énekkarának és szimfonikus zenekarának operafelvételeiből. 11.00: Pegazus istállója. 11.49: Howart: Giles Farnaby szvit. 12.35: Zenekari muzsika. 14.24: Amatőr zenei együttesek felvételeiből. 15.10: Janácek: Mondókák. 16.35: Beethoven: D-dúr szonáta. 17.10: Gyurkovics Mária és Székely Mihály nótafelvételeiből. 17.31: Láttuk, hallottuk. 17.56: Bemutatjuk új felvételeinket. 19.15: Claudio Arrau három Liszt-hangversenyetűdöt zongorázik. 20.00: A Mozarteum zenekarának hangversenye. 21.25: Népdalok, néptáncok. 22.30: Csirizesvödör. 23.17: Sámson és Delila. 0.10: Dzsesszfelvételekből.

PETŐFI:

9.18: Nemzetközi magazin. 10.00: Zenedélelőtt. 11.45: Tánczenei koktél. 12.38: Népi muzsika. 14.00: Jó utat! 14.45: A beat kedvelőinek. 15.45: Dallamról dallamra. 17.00: Ifjúsági Rádió. 17.30: Ötödik sebesség. 18.33: Csákányi László és Mezei Mária énekel. 20.00: Régi nóta, híres nóta. 20.33: Anyegin. 21.23: A tegnap slágereiből. 22.10: Zenés játékokból. 23.15: Verbunkos muzsika. 23.30: Gyöngy Pál szerzeményeiből.

3. MŰSOR:

9.30: Magyar zeneszerzők műveiből. 11.05: Zenekari muzsika. 12.35: A Svájci Olasz Rádió énekkara. 13.07: A Bonney M., a Bee Gees, Donna Summer és a többiek. 14.06: Operaegyüttesek. 15.26: Bach-művek. 16.51: Tip-top parádé. 17.21: A Leningrádi Filharmonikus zenekar hangversenye. 19.35: Romantikus operákból. 20.30: Újdonságainkból. 21.33: A kamarazene kedvelőinek.

SZOMBAT

KOSSUTH:

10.05: „Szép hangok özöne." 11.09: Embermesék. 12.45: Boccaccio. 13.26: Évszázadok mesterművei. 14.15: Az MRT gyermekkórusának Bartók-felvételeiből. 14.30: OMÉK 1980. 15.40: Ökrös Oszkár cimbalmozik. 16.00: 168 óra. 17.30: Lemezmúzeum. 18.40: Rádiószínház. 19.39: Örökzöld dallamok. 20.37: Az Állami Népi Együttes. 21.20: Orosz Júlia és Udvardy Tibor operaáriákat és kettősöket énekel. 23.25: Haydn-művek. 0.10: Melódiakoktél.

PETŐFI:

10.00: Szerelmem: Színház. 11.06: Térzene a budai Várban. 11.34: Fiataloknak! 12.33: Jó ebédhez szól a nóta. 14.00: Harminc perc rock. 14.40: Daljátékokból. 15.18: „Emléked gyönyörű birtokunk..." 16.33: Pophullám. 17.30: Boross Lajos népi zenekara. 19.00: Debreceni Dzsessznapok. 19.45: Közvetítés a Vasas—Ú. Dózsa bajnoki labdarúgó-mérkőzés II. félidejéről. 20.33: A Magyar Rádió Karinthy Színpada. 21.30: Sanzonalbum. 22.17: Cigánydalok, csárdások. 23.10: Slágermúzeum.

3. MŰSOR:

8.58: Vladimir Askenazi zongorázik. 11.05: Új lemezeinkből. 11.36: Új operalemezeinkből. 15.00: Huszonöt perc beat. 15.25: A Bartók vonósnégyes játszik. 16.24: Hangfelvételek felsőfokon. 17.14: A Nyugat lánya. 18.16: Legszebb stúdiófelvételeinkből. 19.05: A King's Singers együttes. 19.30: Kapcsoljuk a Salzburgi Festspielhaus-t. 21.40: Dzsesszfelvételeinkből. 22.53: Napjaink zenéje.

VASÁRNAP

KOSSUTH:

10.08: Bolond csütörtök. 11.07: Híres előadóművészek felvételeiből. 13.10: Filmzene. 13.47: Így láttam Bartókot. 15.14: Daloló, muzsikáló tájak. 16.02: Az országépítő. 17.40: Frank Sinatra felvételeiből. 18.45: Rádiószínház. 20.06: Színes népi muzsika. 20.49: Gluck: Iphigenia Taurisban. 23.11: Händel-felvételek.

PETŐFI:

9.00: Vasárnapi koktél. 11.20: Híres zenekarok albuma. 11.51: Jó ebédhez szól a nóta. 12.48: A halhatatlanságra vágyó királyfi. 14.05: Hilde Güden operettdalokat énekel. 14.33: Slágerek mindenkinek. 18.33: Magyar századok dalaiból. 18.50: Újdonságainkból.

20.43: Népek egy hazában — A riportműsor a nemzetiségi kérdéssel foglalkozik. A résztvevők előbb általánosságban beszélgetnek arról, hogy mit jelent egy hazában több népnek élni, majd konkrét példákkal mutatják meg, hogyan férnek, illetve nem férnek meg a népek egyes országokban.

21.53: Magnóról magnóra. 22.38: Marica grófnő. 23.10: Dzsesszfelvételekből.

3. MŰSOR:

9.32: A zeneirodalom remekműveiből. 11.06: A Rádiószínház bemutatója. 11.54: Hi-fi varieté. 13.05: Ránki Dezső Schubert-zongoraestje. 14.44: Don Juan. 15.45: Művészlemezek. 16.42: Zenekari muzsika. 18.10: Kapcsoljuk a 6-os stúdiót. 19.44: Nagy siker volt! 21.07: Slágerlista. 22.20: Kiáltó. 23.05: Magyar zeneszerzők.

Földközelben

Beszélgetés Kő Pállal

– A te szobraidon meglátszik, hogy faluról jöttél. Ha nem onnan származnál, lehet, hogy most konstruktivista, esetleg konceptműveket készítenél.

– Valóban fontos az, hogy az ember milyen környezetből érkezik, de ez nem zárja ki a stiláris elhajlásokat, a buktatókat. A kifejezés módját az elvárások, a megrendelések is befolyásolják. Ha adva van egy konkrét feladat, akkor a környezet is, a téma is beleszól a kivitelezésbe. Rengeteg mindennel kell számolni, amíg végül is megszületnek a szimbólumok, a jelek...

– A művészeted azért volt új, mert nem a klasszicizmusban és a neoakademizmusban, hanem a népi fafaragó hagyományokban gyökerezett.

– Népi szobrászati hagyomány nem volt, csak csodálatos népi tárgyak voltak. Brâncuşi művészetének sem voltak szobrászati előképei. Voltak kerítések, szépen ácsolt haranglábak, boronaházak. Ezeknek a jeleit, képleteit vitte magával Párizsba. Számomra a városi művészet mindig dekadens és egy picit racionális. A művészetet azok tudták megújítani, akik belszagoltak az ősibe, a régi letisztultba, és abból próbáltak töltekezni. Például a néger plasztikákból, amelyek felkavarták egész Párizst. Braque, Picasso, Matisse egyaránt lelkesedett értük. Addig azt sem tudták, hogy ezek léteznek, de tehetségesek voltak, és a hatásokat bele tudták építeni művészetükbe.

– A hatvanas évek elején kezdtél főiskolára járni...

– A főiskolát megelőzően engem már ért egy meghatározó élmény: még a gimnázium előtt egy évet kocsisként dolgoztam. Az, hogy mi a művészet, engem tudatosan nem foglalkoztatott. Rajzolgattam, de csak egy művészről tudtam: Munkácsy Mihályról. Aztán két év gimnázium után felkerültem Pestre a Képzőművészeti Gimnáziumba harmadikosnak. Akkor derült ki, hogy mennyire nem vagyok tájékozott. Úgy néztek rám, mint egy hülye gyerekre, hogy nem hallottam Derainről, Matisse-ról meg Botticelliről. Én azt sem tudtam, hogy a világon vannak ezek az emberek. Heves faluból tudniillik tizenöt éves koromban mozdultam ki először.

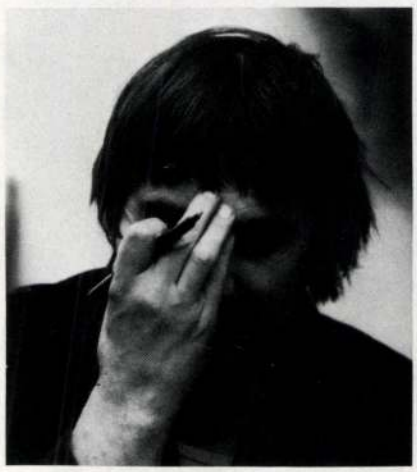

(fotó Somfai)

Mire a főiskolára kerültem, már pontosan megfogalmazódott bennem, hogy mit fogok és mit akarok csinálni. A tanulmánykészítés is csak azért érdekelt, hogy az elmulasztott ismeretanyagot bepótoljam.

– Ezt a friss szemet, azt, hogy te nem úgy mintázol, mint a többiek, látta meg 1965-ben Perneczky. Volt egy elképzelésed, amelyet meghatározott az a kultúrkör, ahonnan jöttél. Szinte önkéntelenül adódik a párhuzam a te életutad és Samu Gézáé között, bár ő pár évvel fiatalabb nálad. Ő is egy eldugott faluból jött, és az ottani környezetétől befolyásolva dolgozik.

– Ha nem figyelsz senkire, ha nem vagy manipulálva, ha csinálod azt az egyedül lehetséges szobrászatot, amit te találsz ki – ez a lényege a dolognak. Akkoriban még nem dolgoztam tudatosan. Nem úgy kezdtem hozzá: na most faragok egy szobrot. Mert a szobor nekem azt jelentette, amit köztereken meg kiállítótermekben láttam, tőlem idegen volt és olyan tökéletes, amit megközelíteni sem tudok, mert manuálisan nem voltam felkészült. Leginkább Medgyessy Ferenc munkái izgattak. Úgy éreztem, azokat értem és másolni is tudnám őket. De aztán rájöttem, hogy az már ki van találva, azzal nekem már nem érdemes foglalkoznom. Engem Somogyi József jól megtanított mintázni, mégis az segített ki a bajból, hogy abbahagytam a mintázást. Úgy éreztem, amit én akarok csinálni, azt teljesen szűzen kell elkezdenem. Ha megnézed az akkor készült munkáimat, nagyon ügyetlenek, de van egy erényük, hogy nem hasonlíthatók más szobrokhoz. Szellemileg is megértem, és a faragás csínját-bínját is kitanultam. Elhatároztam, hogy készítek egy tökéletes szobrot. Akkor faragtam a *Delilát* (1974) – majdnem egy évig dolgoztam rajta –, és úgy gondolom, hogy minden bizarrsága ellenére is olyan szobor, amelyik arányrendszerében megfelelő, és kifejezi saját mondanivalómat. Később is ezt állítottam magam elé mércének.

– 1968-ban befejezted a főiskolát. Utána mi történt veled? Megbízásokat kaptál, esetleg valami másból éltél?

7

esetben kockáztattam. Az egyik ilyen szobrom Salgótarjánban, a könyvesbolt kertjében áll, a másik meg Pásztón, a strandon. Egy köbméter első osztályú kő 40 ezer forint. Én olyan kiviteli szerződéseket írok alá, hogy valamennyi pénzt előlegben kapjak, ami persze, biztos, hogy nem lesz elég. A *Földművesh*ez például még egy milliót valahogy hozzá kell keresnem. Vagy maszek síremlékeket csinálok, vagy bedolgozok a Képcsarnoknak, különben nem készül el. Már a Lektorátus is ravasz, mert az előleget utólag fizeti. Tehát föltételezi rólam, hogy van némi tőkém. Ám nem tudom, mit csinálnak azok, akik most kerülnek ki a főiskoláról? Legföljebb sztrájkolhatnak. De mondd meg, a lehetséges megrendelő nincs meg szobor nélkül? (Ha Varga véletlenül nem örököl, nem tudja megcsinálni a *Prométheusz*t. Akkor marad egy kisplasztika, ami kétségbe vonható.) Én csak úgy tudtam lépést tartani, hogy az összes Adyt és a Földművest is egy az egyben gipszben megmintáztam. Nem beszélve arról, hogy rengeteg olyan kő van, amihez valuta kellene. Egy rendelet tiltja, hogy vegyek 3 m^3-es rhodesiai gránitot. Pedig az ebből elkészült szoborral könnyű helyzetbe hozhatnám a majdani megrendelőt. Mert a szegény általában nem ért hozzá, sőt úgy jelenik meg a zsüriben, hogy ő csak mint javaslattevő, megfigyelő vesz részt, és majd beszámol a főnökének, szóval abszolút döntésképtelen. Nos ő kénytelen a bemutatott gipszmodellről, egy pindurka hófehér tárgyról azt elképzelni, hogy ez majd az erdőben tökfeketén és fényesen miként fog kinézni. Az az ikonográfiai igény, ami az elmúlt évtizedekben nálunk különböző társadalmi-történelmi okokból tételesen is megfogalmazódott, tulajdonképp végig van zongorázva. Majdnem mindenütt ki van elégítve, tehát ez a bizonyos szinekúra-állapot úgy-ahogy megszűnt. Egyfelől hála istennek, mert végre őszinte, szubjektív gondolatoknak, érzelmeknek is helye van. Ezeket viszont nehezebben finanszírozzák, egyébiránt roszszabbul is fizetik. Ha meg olyasmit csinálok, ami az ismert műfajokba nem sorolható, akkor mi szerint fizetik ki? Ha kijelentem: sajnos túl kell lépnem a határidőt – ami egyébként sem művészeti kategória –, akkor mikor fizetik ki? Tehát megtehetem azt, amit Leonardo: disszidálok az adósságaim elől? Annyi szobrot csináltam már, mint *Michelangelo*, de ő szerencsésebb volt. (Egy jól jövedelmező vámház nekem se jönne rosszul. Ha én 100 szoborra való márványt hitelezhetnék a pápának!) Állandóan képes volt dolgozni. Nagyon nagy adomány. Egyedül kifesteni a Sixtusi kápolnát! Minden épeszű ember segítséget használt volna.

– *Mi a véleményed a kritikáról?*

– Hát nem értenek hozzá, ez az igazság, noha engem 20 éve folyamatosan megdicsérnek. Egyetlen kritikának nevezhető sort olvastam magamról. *Perneczky Géza* írta valamikor 70-ben az Ady-szobor vázlatáról: Melocco formailag nem hoz semmi újat, de legalább szakítani akar az irodalmi hagyományokkal...

(1982. március 10.) *Menyhárt László*

6 Melocco Miklós: Földműves emlékmű, részlet, gipsz, 600x600 cm, 1979 (fotó Tahin Gy.)
7 Melocco Miklós: Radnóti, fekete gránit, 190 cm, Győr, 1980 (fotó Fellegi J.)

– A főiskola előtt és utána is a Kivitelező Vállalatnál tevékenykedtem, rengeteg házat, középületet restauráltam. Kinn a Kerepesi temetőben is, sőt vidéken is dolgoztam. Rögtön a főiskola után nekem már sok kisplasztikám volt készen, mert a tanulmányok mellett több pici faszobrot faragtam.

– És azokban az apró szobrokban már benne rejlett a mai Kő Pál? Vagy azok csak zsengék voltak?

– Nagyon sok változatban megcsináltam a *Menyasszony-öltöztetést* (1967), elkészült körtefában, ólomban és terrakottában. Aztán faragtam a *Betlehemest* (1967), az *Asszony késsel és madárral*t (1968), amit később a szófiai Nemzeti Múzeum vett meg. Akkoriban készült az *Ünnep* (1969), a *Bárányos* (1968), a *Tanya* (1968)...

– Azért az ritka eset, hogy egy fiatal szobrász 1972-ben, tíz évvel ezelőtt, rögtön a Műcsarnokban tudjon kiállítani. Hogyan jött létre ez a bemutatkozás?

– Közvetlenül a főiskola után szülőfalumban, Hevesen akartam bemutatkozni. Ez nem jött össze, helyette létrejött a hajógyári kiállítás. Jóban voltam az ottani lap szerkesztőjével, Kovács Jánossal. Gyakran kijártam hozzájuk: rajzoltam az újságnak meg mintáztam is ott. Ők mondták, hogy be lehetne mutatni a szobraimat. Ez meg is történt. Nagy hírverés volt, kijött a filmhíradó is. Rengetegen látták az anyagot. Addig a kutya sem tudta, hogy a könyvtárban van egy pici kiállítóterem, de az én szobraimat jóformán az egész gyár megnézte. Mert ott engem ismertek. Mindig mondták: itt jön a gyerek, aki lerajzolta ezt meg ezt. Utána érkezett a felkérés

1

1 Kő Pál: Boronás, bronz, 35 cm, 1968 (fotó Kovács F.)
2 Kő Pál: Az öreg halász, fa, 35 cm 1970 (fotó Kovács F.)

a Műcsarnokból. Vízy Ottótól kaptam egy levelet, hogy állítsak ki náluk. A kecskeméti művésztelepre is azért mentem, hogy bővítsem a már meglévő anyagot. Nem volt semmi megbízásom, tehát azt faragtam meg, ami bennem volt. 1972-ben aztán 25 munkával jelentkeztem a Műcsarnokban. Odafigyeltek a kiállításra. Szerepeltem a Tv-Galériában és kritikákat is nagyon jókat kaptam.

– A tárlat után egy csapásra híres ember lettél? Vagy minden ment tovább, úgy, mint azelőtt?

– Az túlzás, hogy híres lettem, bennem mindig működött valami gyanakvás, mert már sokszor megégette a kása a számat. Mindenesetre jólesett, hogy amit megcéloztam, azt észrevették.

– És mit céloztál meg?

– Soha nem hallottam jelentéseket és híreket azokról az általam ismert emberekről, akik megérdemelték volna a híradást. Arról az emberről, aki részt vett az első világháborúban, két gyerekét elveszítette a másodikban, és a nagy történelemformáló prés alatt képes volt becsületes, tisztességes kis öregember maradni. Arról, akit soha az életben semmi különös dolog nem ért, aki soha nem került olyan helyzetbe, hogy észrevették volna becsületességét, és közölték volna vele: maga, Laci bácsi, tényleg nagyon rendes, jó ember... Ezért is akartam először nekik, a hevesieknek megmutatni a szobraimat. Azért fájt, hogy különböző piti dolgok, a helybéli vezetők szűklátókörűsége miatt ez nem jöhetett létre. Ez a Laci bácsi a modellje a *Boronás* (1971) című művemnek. Ebben benne van az, amit nekem ezek az emberek jelentenek. Ez a szobor az ő jelképük.

2

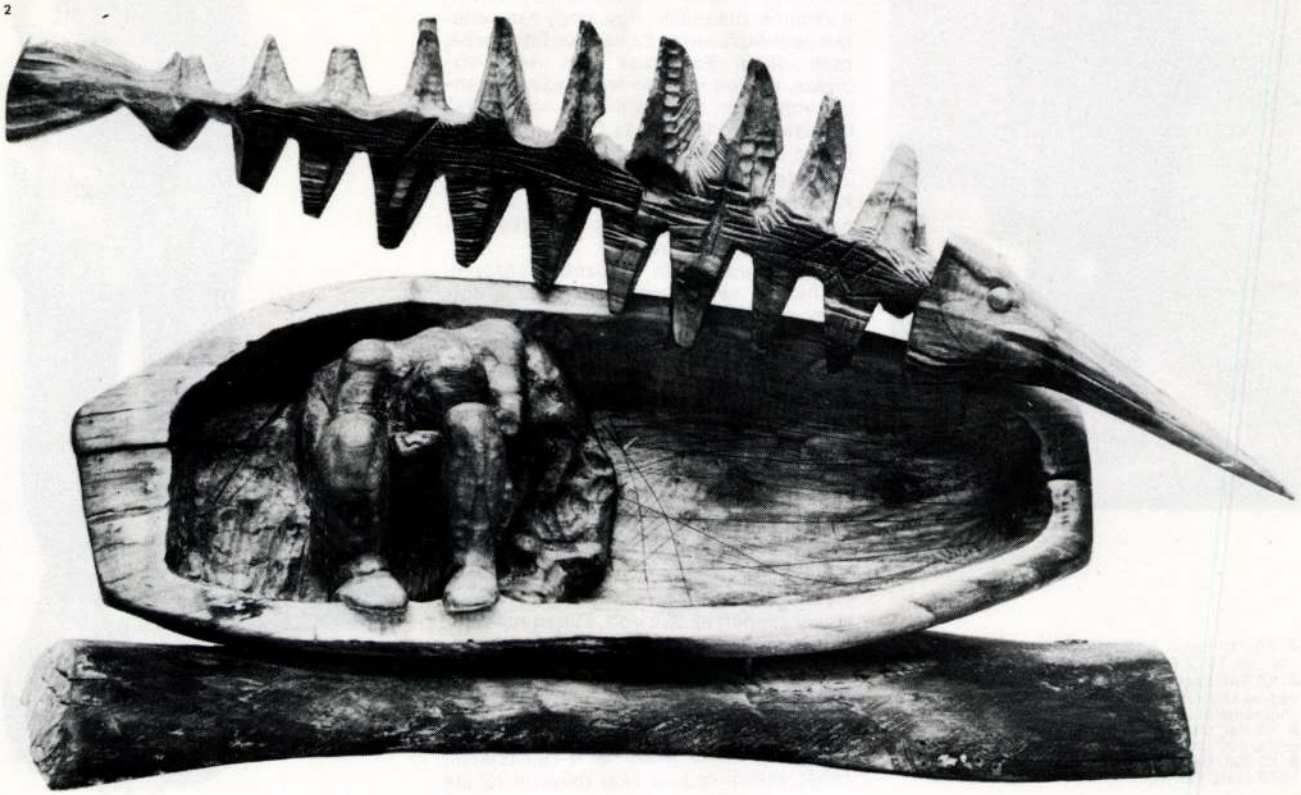

Két évtized

A szemlélettel egyáltalán nem voltam úttörő, mert Veres Péter is pontosan ezt tárta a világ elé; ezért szeretem.

– Azt a gondolatkört, amit az irodalomban a népi írók felvetettek, a képzőművészetben nem nagyon próbálták megvalósítani. A két háború között folyó őstehetségkutatás nem vezetett eredményhez. Akit kiemeltek természetes környezetéből, elkallódott. A negyvenes évek parasztmítosza éppen úgy hazug volt, mint az ötvenes évek heroikus parasztképe, hiszen a valóságban erőszakos kollektivizálás folyt.

3

4

– Erre csak annyit tudok válszolni, hogy ilyesmi művi úton nem is születhet. Nem lehet erőltetni! Majd jön egy ember, aki erre hivatott. A kiléte bizonytalan, csak később, amikor letisztulnak a percnyi napi állapotok, amikor szépen kirostálódik a felesleg, akkor marad ott az a valaki, aki megcsinálta a kor emlékművét.

Legtöbben úgy ismernek, mint fafaragót. El szeretném hárítani magamról ezt a beskatulyázást. Nem tudom, miért mondják ezt rám.

– Valószínűleg azért, mert ez a munkásságod legkarakteresebb része.

– Ez nem karakter kérdése. Első szobraim valóban fából készültek, egyszerűen a szegénységem miatt. Akinek nincs pénze, az nem tud bronzot öntetni. De egy darab kőből is lehet gyönyörű szobrokat faragni, ahogy Borsos tette, aki az utcakövekből faragott alkotásaival jelentkezett a Velencei Biennálén, úgy, hogy nem lehetett nem észrevenni. Ez nem került pénzbe, csak időbe. Borsosnak sem volt megbízása, de volt ideje és tehetsége. Ugyanígy voltam én is a fával. Volt egy favéső készletem, volt időm és fám – faragtam. De ez nem jelenti azt, hogy nem tudnék 20 méteres bronzszobrot készíteni. Ha ilyet kérnének tőlem, akkor azért nem tenném, mert nem értek vele egyet. De felkészültségem feljogosít erre.

Szemléletem nem változott jelentősen, de nem is változhatott. Csinálom a dolgom, mert mást nem tudok tenni. Állandóan egy bizonyos dologra törekszem, csak mindig más és más aspektusból közelítem meg.

– És mi ez az aspektus?

– Egy témám van, az általam ismert ember. Őt próbálom ábrázolni nagyon sok modell alapján, ahogy már a *Boronás* kapcsán elmondtam. Vagy ott van a *Chagall*-szobrom: tisztelgés egy olyan ember előtt, akit szeretek zseniális ügyetlenségéért. Ügyetlen volt, viszont valami olyan szemszögből vizsgálta az életet, amely csupán az övé volt. Ebben rejlett az eredetisége.

– És te miben látod az eredetiséget?

– Az eredetiség olyasmi, amit csak egyvalaki tud. Például Karinthy diákfigurája, aki úgy akar egy hegedűt megszólaltatni, hogy közben fél lábon áll a rúd tetején. Tehát valami csodát akar művelni tanára előtt, amitől az meghatódhat, láthatja azt, hogy ő kicsoda, hogy mi van a lelkében.

– És a te szobraidnak mi a sajátossága? A lényegüket az adja, hogy a popos elemeket és a fában rejlő lehetőségeket összekombinálod?

– Az eredetiség nem formai dolog. Vagy kiderül az illető munkásságából, vagy nem. Én legutóbb a Michelangelo korában készült Bakócz-kápolnában ámultam el. Ami ott vörösmárványban meg van faragva, az csoda. De a hírhordozás felgyorsulása óta nagy bajban vagyunk. Mindig számon akarunk kérni valamit, nyomozunk és oknyomozunk, hol a mikro-, hol a makrovilág felé fordulva. Pedig a művésznek más a feladata. A művész teszi a dolgát, és nem magyarázza magát.

– Említetted, hogy az egyszerű embereket, a névtelen hősöket akarod megformálni. Már arról is beszéltünk, hogy ennek az irodalomban milyen reprezentánsai vannak. De hogyan van ez a képzőművészetben? Te hová sorolnád magad? A neo-

5

3 Kő Pál: Lenin, festett fa, 140 cm, 1972 (fotó Somfai)
4 Kő Pál: Szárnykészítő, vegyes technika, 40x40x30 cm, (figuraméret 25 cm), 1975
5 Kő Pál: Utcaseprő, szilfa, 100 cm, 1972 (fotó Kovács F.)
6 Kő Pál: Részlet a mohácsi emlékparkból, 1976 (fotó Panyik)

primitív művészek közé tartozol? Érzel valami rokonságot olyan alkotókkal, mint Berki Viola vagy Samu Géza? Esetleg magányos farkasnak tartod magad?

– Rendkívül jó helyzetben vagyok, mert az Akadémiai Kiadó küldött nekem egy kérdőívet sok kérdéssel, és volt közöttük egy hasonló is. Itt van nálam a válasz, a legegyszerűbb, ha felolvasom. Kisplasztikákat készítek, főleg fából. Mindig vonzott az anyagok társítása: a csont, a réz, a bronz, az ezüst, a bőr, az ólom, a kő, az üveg, a vászon, a selyem, a filc. Számomra ezek egyformán kedves anyagok. A stíluskategóriák nem érdekelnek; rámfogottak. Az egyiptomi művészet és a magyar népművészet vonzásában élek. Egyébként a magam útját járom.

– Sok minden foglalkoztat, többek között a történelem is, hiszen több ilyen tárgyú szobrot is készítettél, például megfaragtad Kossuthot. Ez a szobor a korábbi patetikus bronz-Kossuthoknak egy deheroizáló változata?

7

8

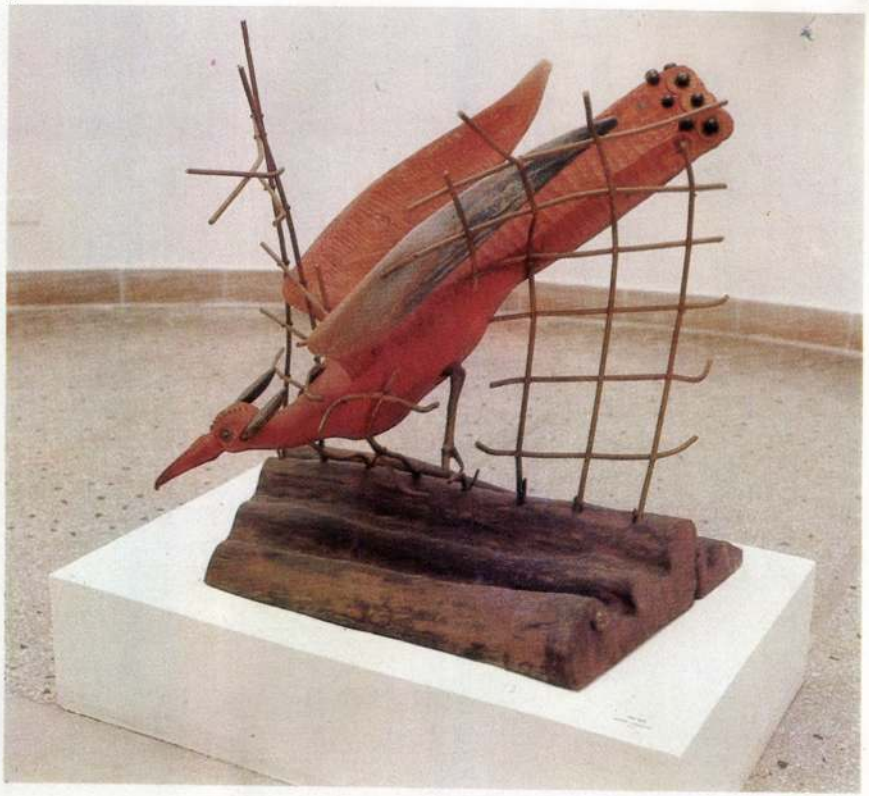

– Tényleg érdekel a történelem. Szomorú, hogy mennél távolabbi egy kor, annál nyíltabban beszélhetünk róla. A mai történelmünk is foglalkoztat, de úgy tudom, ötven év elévülés kell ahhoz, hogy a jelen dolgairól beszéljünk...

– Azért próbáljunk meg a történelmi témákról is szót váltani.

– A Kossuth-szobor nem úgy született, ahogy gondolod. Édesapám Görgey-párti volt, én meg Kossuth-párti. Sokat beszélgettünk, vitatkoztunk 1848-ról. Akiket én ismertem, minden családnál – nálunk is – volt egy Kossuth-olajnyomat a falon. A vizuálisan érzékeny embert ez megérinti. Olyan sokat jelentett nekem, hogy meg kellett fogalmaznom a saját Kossuth-képemet.

– Kifejtetted, hogy a fán kívül más anyagok is érdekelnek, például a csont. A Helikon Galériában 1975-ben kiállított csontszobraid hogyan keletkeztek?

– A művészet akkor izgalmas, ha teljesen nyitott, játékos. A csontokkal is játszottam. Először ösztönösen közeledtem hozzájuk, megtetszett a formájuk, aztán kifestettem őket, és ezáltal valami egészen bizarr dolog keletkezett belőlük. Kezdtek mindenfélére hasonlítani. Ahogy a kukoricacsutkából néhány mozdulattal és egy kis dróttal ökröt lehet csinálni, ezzel a fölszabadultsággal dolgoztam a csonttal.

– Beszélgetésünk során lassan eljutunk a mához. Nemrégiben volt egy megbízásod a Fórum-szállóban. Ennek mi a története? Adva volt egy kötött ikonográfiai program, vagy azt mondták, csinálj, amit akarsz?

– A megrendelés története a következő. Volt egy kiírás, amire hárman pályáztunk, Gross Arnold, Péter Vladimir és én. A Fórum-szálló Bécsi kávéházának egyik oldalfalát kellett elkészíteni. Ketten vittünk be terveket, mert Gross végül nem vett részt a pályázaton, és a bizottság az enyémet választotta. Péter Vladimiré is nagyon szép színes terv volt, csak szimmetrikus, és a Finta Jóska által kialakított belső tér nem bírta el a szimmetriát. A munka üteme borzasztóan fel volt gyorsítva. A teret csak tervrajzból ismertük. Ehhez kellett fiktív tervet készíteni. A megkötés különben csak annyi volt, hogy a századforduló, a szecesszió legyen a téma.

– Még a magnó beindítása előtt említetted, hogy szeretnél néhány szót mondani köztéri szobrászatunkról.

– A köztéri munkákhoz vagy meghívás, vagy pályázat, vagy egyenes megbízás által lehet hozzájutni. A pályázat sokszor meddő, az egyenes megbízás pedig elég ritka. A furcsa az, hogy bárhonnan és bárhogy is kapod a megbízást, az mindig az utolsó pillanatban érkezik. Ez néha jó, de legtöbbször kimeríti a szobrászt. Közismert történet az, hogy Medgyessyt megbízták a Déri Múzeum elé kerülő négy fekvő figura elkészítésével, és a szobrok kivitele-

7 Kő Pál: Hunyadi János,
vegyes technika, 320 cm, 1980 (fotó Maczky L.)
8 Kő Pál: Páva (Magyar Messiás),
fa, fém, 79x50x80 cm, 1977
9 Kő Pál: Részlet a Fórum-szálló
Bécsi kávéházának domborművéből,
fa, 240x900 cm, 1981 (fotók Somfai)

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
1982 6
MŰVÉSZET

zésének határideje fél év volt: a munka mégis megszületett. De ez a művész szellemi kizsákmányolása. Medgyessy sem volt az alkotásaival teljesen megelégedve, annak ellenére, hogy a világkiállításon Maillolék Grand Prix-vel jutalmazták a négy figurát. Ez a fajta elégedetlenség mindenkiben megvan, ha az idő rövidsége miatt nem tudja azt a minőséget nyújtani, amit szeretne. Itt jegyezném meg, hogy a mohácsi, a római és a budapesti munkáimnál az idő szorításában vergődtem, de ez minden kollégára vonatkoztatható!

– A mohácsi emlékművel részben te is elégedetlen vagy.

– Valóban nem tudtam az elképzeléseimet teljes mértékben megvalósítani. Bár én így is szeretem – a kaputól az épületen keresztül a sírjelekig és a kertészeti környezetig. Körülbelül hatvan év múlva lesz igazán hatásos. A hiányérzetem abból adódik, hogy elképzeltem egy térszerkezeti rendet, ami ott nem valósulhatott meg. Az általam fölvetett Mohács-kép egy térbeli történelemkönyv lett volna.

– És mit kifogászolsz?

– Az idő rövidségét. Mindig papírmunkával megy el az idő nagy része. Amíg az akta átjut az egyik irodából a másikba, az kiszámíthatatlan idő. A szobrot pedig határidőre kell szállítani. Mi például frőcskölő nyers fából faragtunk, de a kész alkotásra elkészítésének nehézségei nincsenek ráírva.

– A köztéri szobrászat után forduljunk most újra az életpályád felé: 1978 óta tanítasz a Képzőművészeti Főiskolán. Hogyan kerültél oda, és mit oktatsz?

– A főiskolára úgy kerültem, hogy Somogyi mester felhívott és megkérdezte, vállalom-e ezt a feladatkört. Azt válaszoltam, gondolkoznék a dolgon, hiszen egészen jól érzem magamat a saját bőrömben, élem az életem, csinálom a szobraimat. Műtermem ugyan nincs, de ennek ellenére úgy érzem, nincs szükségem semmire. Sokáig hánytam-vetettem magamban a dolgot, a családdal is megbeszéltem. Mindig vágyakoztam arra, hogy fiatalok között legyek, hogy amit tudok, elmondhassam. Próbálkoztam is a képzőművészeti gimnáziumban, de éppen nem volt üresedés. Amikor Somogyi szólt nekem – őszintén elmondhatom –, magam helyett Meloccót ajánlottam. Természetesen nekem nagyon jólesett, hogy ennek ellenére kitartott mellettem. Úgy kerültem oda, mint első- és másodéves tanulók irányítását végző tanársegéd, a szobrász-restaurátor szakon.

– A főiskolán biztosan többször is rákérdeznek arra, hogy mi a szobrászat lényege?

– A szobrászat lényegét csak az találhatja meg, aki tehetséges. A művész érzékenyebb az átlagembernél, a társadalmi mozgásokra hamarabb reagál. Ha jó művet hoz létre, mindenki jobb lesz tőle és több lesz általa. Ezek a megsejtések természetesen a világ különböző pontjain egy időben is létrejöhetnek. Azért dolgozunk, hogy megszüntessük, elhárítsuk vagy legalább késleltessük a kataklizmákat.

Nem értem azokat az okvetetlenkedőket, akik állandóan azt kérdezik, hogy ez a művész miért ilyen és miért nem olyan munkákat készít, hiszen éppen a többféle gondolkodás- és megfogalmazásmódtól lesz gazdag és színes a művészet. Nekünk az a feladatunk, hogy elhiggyük, a másik ember is becsületes és jót akar. Mert különben testvérháború veszi kezdetét, ami senkinek sem jó.

(1982. március 30.) *Lóska Lajos*

9

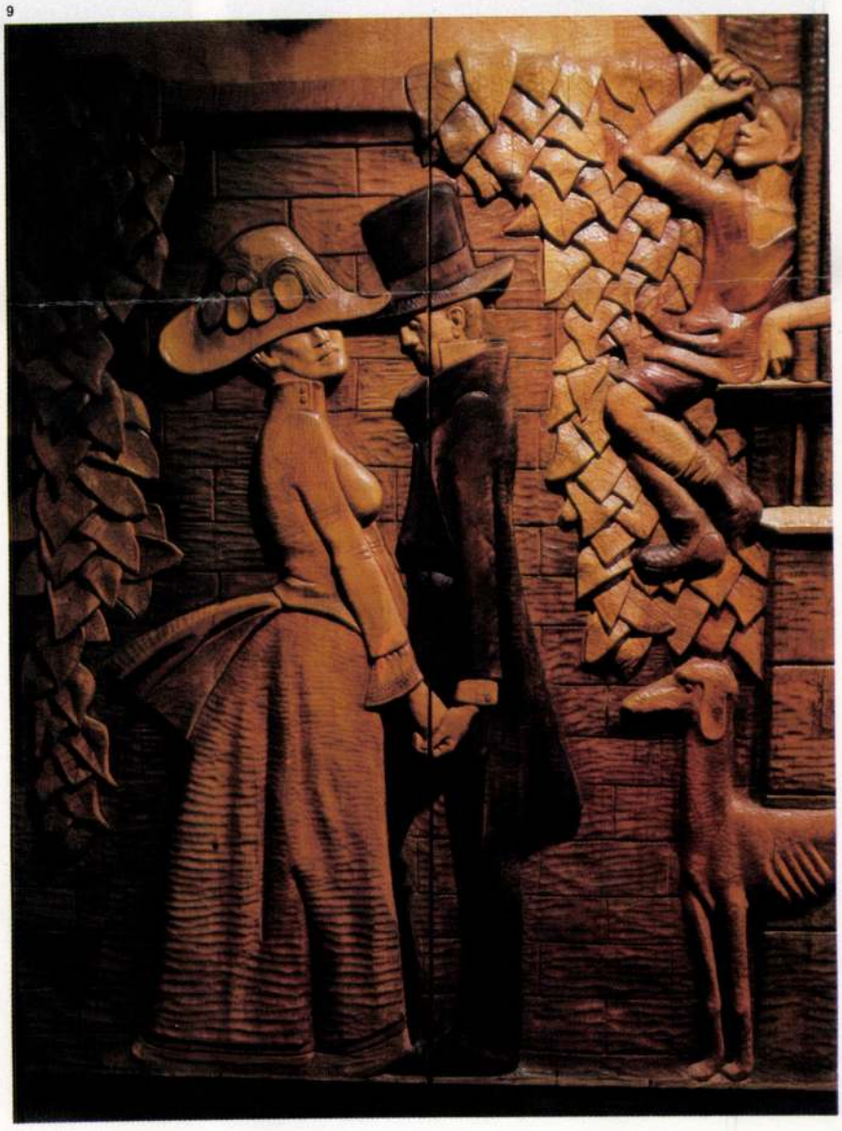

Tizenöt év a Miskolci Galé

1

2

A Miskolci Galéria 1967-ben, létrehozásakor az ország első önálló vidéki, csak kiállítási funkciót ellátó intézménye volt. Az eltelt 15 év elsősorban nem ünneplésre kínál okot, hanem lehetőséget ad a tapasztalatok összegzésére egy olyan intézménynél, amely vidéki viszonylatban úttörőnek tekinthető. A Galériában több olyan, országosan is egyedülálló kiállításnak adtak és adnak állandó otthont, mint például a jól ismert Grafikai Biennálék. A Miskolci Galériának is, mint bármelyik kiállítóteremnek Magyarországon, a képzőművészet és a közönség között az idők során egyre nagyobb távolságot kell áthidalnia. Ez a „hídépítés" érdekelt elsősorban: hogyan kezdődött, folyt és hogyan áll ma, amikor a feltételek mindenütt egyre nehezebbé válnak?

Az épület jól megközelíthető, a belvárosban van, a Déryné utcában, közel a színházhoz. Sárga színű, 70 éves épület. „Bécsi szecesszió" – olvastam róla valahol. Az utóbbi 70 év történelméből kivette a részét. Egy régi kúria helyén építette 1911-ben a Kereskedők és Gazdák Köre. Itt működött az egyetlen vidéki áru- és értéktőzsde. A Tanácsköztársaság idején a Szakszervezetek háza. Az északi hadjáratkor Stromfeld Aurél vezérkarának egy része működött falai között, majd rögtön utána a megszálló román csapatok tiszti étkezdéje. Itt fogadták Carol román trónörököst is. Később visszakerült a Gazdakör és a tőzsde birtokába. A fordulat évétől a Magyar–Szovjet Baráti Társaság székháza volt. 1954-ben a Miskolci Nemzeti Színház Kamaraszínházává alakították át. Ennek megszűnte után kapott itt helyet a Miskolci Galéria.

– Dusza Árpádné, úgy tudom, a kezdetektől a Galéria igazgatója. Kérem, legyen a vezetőm az eltelt tizenöt év bemutatásában.

– 1967 májusában kerültem ide, akkor végeztem a főiskolán népművelés-könyvtár szakon. 1967 januártól már üzemelt a Galéria.

– Hogyan indult a Galéria szervezése?

– A Galériának minden bizonnyal a Miskolci Grafikai Biennálé volt a szülőanyja. A helyi Képzőművész Szövetség a helyi grafikusokkal, a múzeummal együtt 1961-ben kitalálta és elkezdte a Grafikai Biennálék szervezését. Hol a múzeumban, hol a színházban rendezték ezeket a kiállításokat. Kerestek egy alkalmas, állandó helyszínt, amiből megteremthették – amit sokáig emlegettek is – a „grafika fellegvárát". Amikor a Galéria 1967-ben beindult, automatikusan a Biennálé helyszíne is lett. A Biennálé nagymértékben ösztönző lehetett, de nemcsak azért hozták létre. Az Országos Képzőművészeti Kiállítással indult a Galéria, aminek utóda a Téli Tárlat lett. A Városi Tanács önálló épületként, intézményként hozta létre a Galériát, ami sem múzeumi hálózathoz, sem művelődési intézményhálózathoz nem tartozott. A Miskolci Nemzeti Színház Kamaraszínházából alakították ki a Galériát. A Képzőművész Szövetség helyi szervezete bábáskodott az építkezés fölött. Az első két év úgy zajlott le, hogy a Szövetség és a Műcsarnok közösen szervezték a kiállításokat. Nem voltak ezek vándorkiállítások, de a legtöbb a Műcsarnokban már bemutatott anyag volt.

– A jó ötleten kívül mennyire volt az indulás átgondolt? Mennyire teremtették meg a feltételeket? Majd minden esetben azt látom, hogy a kezdeti állapotok konzerválódnak.

– Én egy féléves üzemelés után léptem be a már folyó munkába. Akkor már egy éves kiállítási program meg volt beszélve a Műcsarnok és a Szövetség között, s a Műcsarnok hozta le a kiállításokat. Az üzemelés anyagi feltételeit biztosította a tanács – ez a tétel akkor a Szimfonikus Zenekar költségvetésébe volt beépítve. Annyi volt, amennyivel egy háznak működnie kell: fűtés, takarítás, hóeltakarítás, képakasztás. Ennél többre nem gondolt senki. Viszont az is igaz, hogy tapasztalatok sem álltak rendelkezésre. Elképzelhető lett volna, hogy egy hozzáértő társaságtól tanácsot vagy javaslatot kérjünk. Ki lehetett volna alakítani már az indulás előtt egyfajta elképzelést, de ebben én még nem vehettem részt.

– Tehát végül is elindult valami, tapasztalatok, állandó technikai, személyi háttér híján. 1968-ban, alighogy önállósultatok, a Miskolc által átvett Diósgyőri Vár-

1021 Kő Pál szobrászművész

Utcaseprő (A Fővárosi Köztisztasági Hivatal tulajdona)

Rózsa Gyula

Kő Pál terézvárosi műtermében

Harmincnégy éves szobrászt kategorizálni: ez vagy nagyon jót, vagy nagyon rosszat jelent. *Kő Pált* máris „népi szobrászként" emlegeti a közvélemény, és ez szintén jót is, rosszat is jelent — a közvéleményre nézvést.

Azt jelenti — kezdjük a rosszabbal —, hogy a szellemi kényelem, amely szereti patika-fiókokban látni a művészet teljesítményeit, máris rácsukná az egyik feliratos reteszt egy életműre. És azt is jelenti — még mindig a rossznál tartunk —, hogy ennek a még mindig elején levő pályának máris szeretne haladási irányt szabni egy életre. Harmincnégy éves szobrászt kategorizálni pedig legalább annyira kockázatos, mint húsz éves alanyi költőt, huszonöt éves színházrendezőt és harmincnégy éves prózaírót — a szobrász későn érő fajta.

De ha harmincnégy éves korára Kő-Pált „népi szobrászként" emlegeti a felületes közvélemény, ebben seregnyi jó is van — folytassuk most ezzel. Ez először is azt jelenti, hogy a szobrászra odafigyelnek és számon tartják. Aztán azt jelenti, hogy ha felületesen figyelnek is rá, valami fél-igazságot csak észrevettek. S minthogy a „népi" jelző féligazságként, felületes véleményként elfogadható, mert Kő Pál plasztikájának valóban megtévesztően sok jegye utal paraszti—pásztorművészeti ihletésre, a kategorizálás, önmagában, nem lehet semmiképp sem káros. Enynyit a közvélemény mentségére. A többi Kő Páltól és a Kő-szobrokat méltató kritikától függ.

A kritikának látszólag el kell mélyítenie a fentemlített féligazságot az életrajzi adatok révén. Kő Pál harmincnégy évvel ezelőtt, a Heves községhez tartozó Perespusztán született, az ötvenes évek tanyasi gyerekeinek nem túl bőséges életét élte tizenkét esztendős koráig, s akkor is csak annyit változott a család társadalmi meg anyagi helyzete, hogy a megélhetésért bent a községben, Hevesen dolgozott az apja alkalmi munkán, anyja a helyi szociális otthon konyhájában. A fiú először a közeli Kál gimnáziumába került, aztán a pesti képzőművészeti gimnáziumban hamarosan *Somogyi József* keze alá; szabályosan leérettségizett, majd néhány évi munka és katonaság után annak rendje-módja szerint elvégezte a képzőművészeti főiskolát, ugyancsak Somogyi József osztályában — de első szobrai sem a művészeti gimnázium, sem a főiskola nyomait nemigen viselték magukon. Annál inkább a tanyasi gyerekkor, falusi kamaszkor élményvilágát.

Mármint első *önálló* szobrai. Mert a Somogyi-növendékekre jellemző nyers és még szükségképpen érleletlen darabosság ott kísértett első bronzszobraiban — s *nagyplasztikájában* egészen a legutóbb elkészültekig nem sikerült megszabadulnia tőle —; de nem ezek a szobrok voltak azok, amelyeket a jószemű kiállításlátogató először a Kő Pál név fölött megjegyzett. Hanem a „népi faragások". Ezeknek köszönhette korai, tartós feltűnését, azt, hogy 1968-ban végzett a főiskolán és 1968-ban már észre kellett vennie a kritikának, hetvenben már számon tartották kiállításlátogatók és közületi megbízásokat kiosztó szervek, hetvenkettőre pedig már kialakult az a máig makacs, féligazságokat variáló vélemény, hogy az ő szobrászata valamiféle népi vadvirág.

Ritka karrier, a fának köszönheti. A fának, amely köztudomásúan a legolcsóbb nemes anyag, amivel a szobrászok dolgozhatnak, amit már főiskolás korában is megvásárolhatott magának, és megmunkálási fogásait idejekorán elsajátíthatta. Ezért léphetett kész kollekcióval a közönség elé rögtön a főiskolai műteremből. S azért, mert a fa anyagához, a faragás technikájához *szemléletet*, ihletett, hiteles és eredeti hangulatokat tudott párosítani.

Az első két feltétel, az anyag és a technika vihette volna persze zsákutcába, mint annyi népinek nevezett faszobrászatot a magyar művészettörténetben. De a harmadik vonás, az erős, hiteles szemlélet akadályozta — akadályozza — meg legjobb műveiben, hogy ezek felé elkanyarodjék. Magyarországon „népi szobrászatnak" számít a fából faragott, lehetőleg falusi témájú, klasszicizáló akadémizmus, nálunk népi szobrászatnak szokás nevezni a középosztályos szemlélettel megfejelt anekdotikus parasztábrázolást, ha konstruktív modorral, expresszív szenvelgéssel „modernesíti" a parasztpásztorművészet faragott groteszkjét, s végül ugyancsak „népi" nálunk (negyven éve még „őstehetségnek" mondták, manapság „naiv művésznek" hívják) az az ügyetlen, vagy kevésbé ügyetlen *iskolázatlan* fafaragó, aki esztétikai értékét tekintve kuriózumdarabokat, keresettségét tekintve pedig kuriózum-árukat kínál a mindenkori felfedezőkedvű művészettörténészeknek.

Kő Pált ezektől a tévutaktól mentette — és menti — meg ízlése, tehetsége, *az igazi népi szellem* öröksége. Nem tudom, végiggondolta-e valaha is tudatosan, hogy a magyar parasztművészetben önálló plasztika, *„népi szobrászat" soha nem fejlődött, nem is fejlődhetett ki*, s hogy a pásztorművészet faragott betyárjai, de még a betlehem-készítők önálló figurácskái is az alkalmazott plasztika, a díszítőművészet szintjén voltak kitűnőek; következésképpen a szobrászatban nem lehet a „nagyművészetet" olyan egyenesen és *áttétel nélkül folytatni népi nyomokon*, mint a zenében, vagy a költészetben. Mondom, nem tudom, teoretikusan végiggondolta-e mindezt Kő Pál, de a szobrai már a kezdetektől bizonyították, hogy mindezt tudja ott, ahol valóban tudnia kell: a munkájában.

A megoldást, vagy akár megváltást a véletlen adta: „*Aztán egyszer láttam valakit. Egy olyan igazi ázott alakot. És akkor megjelent előttem a fa. Ez többet ért minden megfigyelésnél. Megsejtettem valamit abból, amit belső realitásnak neveznek.*"

Ebbe a belső realitásba a tárgyi világ is erősen belejátszik. Olyasféleképpen, mint József Attila verseibe egy faldarab, vagy egy vaslábos. Megfigyelhetjük itt azt a ritka esetet, hogy egy lírai vívmány helyet kér a prózában. Hogy fogalmazza meg Mándy ezt a József Attila-i fordulatot?

„*A táj . . .*

Valaha kötelességszerűen megpróbálkoztam a tájleírással. Ezzel se sokra mentem. Eltelt egy idő, amíg rájöttem, hogy nekem egy pinceablak a táj, egy pocsolya. Legjobb esetben üres mező, elhajigált ócska lavórokkal."

József Attila nevét nem mondja ki. Prózaíró elődeiről beszél itt, a lírikus alkatúakról.

„*Van egy vonulata a magyar irodalomnak. Krúdy, Gelléri . . . Egy bizonyos oldottabb, líraibb próza. Semmi köze a hülye, gennyes »költői« prózához. Tehát, úgy érzem, hogy ehhez a vonulathoz tartozom.*"

S ha már eddig idéztem, ide kell írnom a folytatást is, azt a kritikusi telitalálatát, amitől a széplelkek talán felhúzzák az orrukat, pedig jogos ítélet: „*Ezen az se változtat, hogy Krúdy néha már egyenesen felbosszant. Hőseitől, nőalakjaitól ágyban fekvő beteg leszek, annyira hamisnak érzem őket. De mellékfigurái, utcaképei, elromlott, örökké csöpögő vízcsapjai feledhetetlenek.*"

A Károlyi-kert

Mándy Iványnak a Károlyi-kertből kellett indulnia irodalmi vesszőfutásra, mert a szomszédban, a Reáltanoda utcában székelt Schöpflin Aladár, a Franklin Társulat nagyhatalmú szépirodalmi mindenese. Neki írt akkor Németh László, Kolozsvári Grandpierre Emil, Illés Endre, Jékely Zoltán, Cs. Szabó László, Laczkó Géza, Kádár Erzsébet, s mások, a „befutottak". És ő gyűjtött össze kéthetenként a *Tükör* című irodalmi revübe novellát, karcolatot, apróságokat.

A Károlyi-kerti startot megkönnyítette és megnehezítette egy bizonyos Rózsi és a kislány, akit pásztorolt.

„*A kislány előttem ugrált, rugdalta a port és a homokot, és közben ütemesen kiabálta:*

— I-ró I-ván! I-ró I-ván!

Hacsak feltűntem a kertben, egy pillanatra el nem mozdult Rózsi mellől. Sokszor már arra gondoltam, inkább ő vigyáz Rózsira. Valahogy nem volt gyermekarca, inkább mintha máris házsártos felesége lenne valakinek. Utáltam szívből. De most az utálatot elnyomta az izgalom, amit akkor éreztem, ha Schöpflinhez felmentem, Schöpflin Aladárhoz, a Franklin épületébe. Már nem is láttam a gyereket, már Rózsit sem hallottam, csak Schöpflinre gondoltam, meg a zsebemben lapuló novellára. Egy külvárosi macskáról szólt meg egy öregasszonyról. Történni nem történt benne semmi."

(Erről lásd fent.)

„*— No — mondta Schöpflin odafent, a szűk kis szobájában (hányan megírták már ezt a szobát!) —, lássuk a medvét!*

Leraktam a novellát, valami köszönésfélét makogtam, és már megint lent voltam a kertben."

Sok stációja volt a Reáltanoda utcai zarándoklatnak. Először ilyen mondatokat kellett hallania Schöpflintől: „*Szorgalmas méhecske! Kéthetenként egy novella... Nem szabad erőltetni, ha nem megy, nem megy. . . Kedves fiam, én ilyen rossz novellát talán még nem is olvastam.*" De később már ilyet is: „*Korrekt írás, itt tartom a Tükör részére.*" Még az sem jelent meg, amire ezt mondta, mert: „*Szívesen kicserélném egy másikra.*"

„*Cipeltem tovább a kéziratokat. Utam a Mátyás tértől az Egyetem utca sarkáig. Közben a József utca és a Károlyi-kert. Ez volt az életem, ezt hurcoltam magammal. Ismertem minden kis üzletet, kapualjat. Lassan, észrevétlenül fölszívtam magamba ezt a városrészt.*"

Kezdő prózaírók már ennyiből is levonhatják a következtetést: írni kell, írni, rengeteget, míg megtalálják a tehetségüket. Vers, az születhetik isteni kegyelemből is, de novella nem.

Még egyszer, nyomatékosan kimondja ezt Mándy a Károlyi-kerti emlékezés befejezésében.

„*A ház, ahol Schöpflin olvasott, elrepült. A kis utca, a Franklin féle, kibicsaklott, az egyik sarkában egy időben sírok voltak, valóságos kis temető.*

Egyszer Németh Lászlót láttam jönni ezen a kis utcán. Leült egy padra a Károlyi-kertben, írni kezdett egy könyv fedelén.

Órák múlva jöttem vissza. Ő még mindig ott ült és írt.

Dolgozni kell — nincs más. Meg hűnek maradni ezekhez a sokat szenvedett terekhez, utcákhoz."

A Nyugat

A *Tükör* nem volt se nagyon olvasott, se nagyon tekintélyes folyóirat. De azért valószínű, hogy több példányban nyomt
mint a rettegett és áhított N
gatot.

Mándy — minő tájékozatlanság! — a *Nyugat* leghűségesebb olvasója jogán remélte, hogy novellát közölnek tőle. Nem előfizetője! Zugolvasója, de annak a leghűségesebb.

„*Órákig kotorásztam egy ládában a folyóirat régi példányai között. A láda egy telek sarkán állt a Múzeum körúton. Még egy könyvszekrény is akadt azon a telken, meg egy sötét kis bolt. A szekrényből kiemeltem egy-egy könyvet, de a boltba nem mertem bemenni. Be se mertem szagolni.*

Egyáltalán, meddig tűrik még, hogy naponta megjelenek, és a ládában kotorászom? Aztán szépen darabonként visszarakok mindent.

Abból a ládából ismertem meg a Nyugatot. Csörömpöltek a villamosok, én meg olvastam."

Az ember nemcsak a szemével olvas, az orrával is. A postán frissen érkezett, felvágatlan Nyugatban ugyanazok a betűk voltak, mint a láda „félig szétmállott, kávéfoltos" példányában. De a szaguk! És a színhely! És a rettegés, hogy megszólítja a ládatulajdonos!

Mégis fel kellett vinni a három novellát, amiket hosszas megfontolás után leginkább odavalónak ítélt. S újabb megfontolás után sorrendbe is rakta őket, hogy először *Az elnöknőt* olvassák el a paksamétából, aztán *A tréfát*, végül azt, amiben legjobban bízott, *A fűszerest*.

(Szerkesztőség és kiadóhivatal: V., Vilmos császár út 34.) — a cím ott volt minden számon. Menni kellett.

„*Már a lépcsőházban éreztem, hogy jobb lenne visszafordulni. A Nyugat, ott fönt az emeleten, egészen más, mint a láda Nyugatja. Azt már ismertem, abban otthon voltam. De a szerkesztőség egy ilyen házban! Az ember becsönget egy lakásba, és akkor. . . Milyen a Nyugat szomszédja? Milyen lehet az az alak, aki a Nyugat mellett lakik? Tévedésből beállítanak hozzá kézirattal? Egy-egy szerkesztő néha átmegy, és ledől a diványára? . . .*

Hogy csengettem be? Vagy nem is kellett csöngetni? (Közben mintha egy konyhát is láttam volna kredenccel.)"

A *Nyugat* szomszédja — ez a képzet szinte törvényszerűen megterem a lépcsőház, a sok bejárat láttán. De hogy a Nyugatnak konyhája, benne kredence van! Ez a kredenc arra lett volna hivatva, hogy feloldja a neurotikus görcsöt, lehozza a villámló istenséget, a Nyugatot a mindennapok barátságos tárgyai közé.

jaira tévedtünk.

„*Egyszerre csak bent voltam abban a szobában. Körös-körül ültek és beszélgettek. Az ablaknál, egy hatalmas asztalon, könyvek. Valaki, úgy hanyagul, belelapozott az egyik kötetbe. Társaság, ahol mindenki ismeri egymást. Most csak az a fontos, hogy otthonosan mozogjak. Én is beelapoztam egy kötetbe. Jankovich Ferenc: Kenyérszegés.*

Ők meg körülülték a szobát, és mind engem néztek, ahogy beleragadtam a Kenyérszegésbe. Szinte hallottam.

— Hogy tartja azt a könyvet?

— Milyen a nyaka?

— A kabátja?

— Ez lapozni se tud!

Külön utáltam mindent magamon. A nyakamba nőtt hajat, az ostobán lelógó kabátszárnyat, a mozdulatot, ahogy a könyvet tartom. Hogy teszem le? Hogy lehet ezt majd letenni?"

Anélkül, hogy csöppnyit is rájátszana, Mándy itt már Myskin herceg testvére, a félkegyelműé, akit mindenki furcsán néz, aki maga is nézi, *látja* magát. S mozdulatai csak idétlenebbek lesznek attól, hogy belső látásával elképzeli, ellenőrzi őket.

„*Hogy fordulok vissza a többiek felé? Ezek már mind írtak a lapba. Megjelentek. De én ezzel a három novellával.*"

Mielőtt még neki is megnyílna a belső szoba ajtaja, még egyszer *átcsoportosítja* a három kézirat stratégiai sorrendjét.

„*Az ajtó kinyílt.*"

Nem a megváltásra, az újabb megaláztatásra.

„*Egy homlok és egy bajusz előtt álltam. Riadtan fellobbanó tekintet.*

Babits a karosszék előtt, félig behunyt szemmel. Arcán valami olyan fáradtság. . . Igen, fáradtság meg üzöttség.

— Kérem szépen . . . — Közben csak néztem azt a sovány, elgyötört arcot. — Novella . . . novellát hoztam.

— Gellért!

Ezt mondta, ezt a nevet. Mereven állt, egyik kezével szinte védekezve belekapaszkodott a szék támlájába."

Csak a lépcsőházban ötlött eszébe a megoldás: „*Szóval a novella — Gellért.*"

Hetekig, hónapokig folyt még a viaskodás a ládabeli Nyugatokkal, meg a Vilmos császár úti szerkesztőséggel.

A keserves fölavatás megtörtént.

Asszony fekete órával (Ébenfa, 22 cm.)

váltképp nézzük Kő Pál új *csontszobrait*, amelyeknek sorát egy izgalmasan különös formájú csirke-mellcsont indította el, s ez vált először szépen festett, virítóra pöttyözött „népi" madárrá, majd színes cérnahurok közé húzva — „modernnek" írjam? — eredeti, fantáziadús szoborrá.

Kő újabban csontot gyűjt és izgalmas, antropomorf, ember alakú szobrokat készít belőle, s miközben faszobrászként, még mindig elsősorban faszobrászként tartja számon a közvélemény, bronzot önt, követ farag, vörösréz lemezeket hegeszt, ha köztérre készülő nagyplasztikája úgy kívánja. Ifjúkori bronz-kompozíciója, egy különös szimbolikájú *Boronás* parasztember-figurája a Szabolcs-Szatmár megyei Levelek községben áll, s „falusi pop artja", *Ünnep* című műve a szülőfalu, Heves szociális otthonát díszíti. Érdemes volna ezt is összehasonlítani öt évvel korábbi, fa-kisplasztika változatával, érdemes megnézni (a főváros szoborállítási illetékeseinek különösen érdemes volna megnézni), miként „mentette át" hiánytalanul a „népiesen" fából faragott, „népiesen" gombostű-fejekkel és rézzel kivert sokszoknyás, pruszlikos figurákat mészkőszobrába, ahol különleges „pop art" üveggömbök díszítik a monumentálissá komponált két figurát. Mégis fejezzük be az idén Munkácsy-díjjal jutalmazott szobrász bemutatását egy markánsan jellegzetes szobrával, a fővárosban kiállításon még nem szerepelt, de több vidéki tárlaton már bemutatott *Kossuth*-tal.

A *Kossuth* egy méter magas, diófából és textilből készült, sárga köpenyén arany zsinórokat visel, „igazi" kalapossal készíttetett „igazi" pörge kalapjára „igazi" darutoll borul. Püspöklila a ruhája, aranyrojtokkal díszített fekete nyakravalója, mint egykor a református tiszteletesek nyakravalója. Arca bálványszerűen zárt, szeretetteljesen groteszk, és egészében nagyon emlékeztet a pop arton kívül azokra a felöltöztetett Boldogasszonyokra, amelyekkel a szentes öregaszszonyok még mindig feldíszítik a templomokat falun, sátoros ünnepen. Kő Kossuth-figurája szeretnivaló és megrázó, monumentális és szívet melegítő, emberi és fenséges. Éppen olyan, amilyen Kossuth-kép még élt a mi századunkban, a mi gyerekkorunkban, az ötvenes években is forgalomban levő népi mondákban, ál-történelmi titkokban, öregektől hallott hagyományokban. Olyan, *mint a szellemi népművészet, a folklór megteremtett Kossuth-alakja.* Amelyet a *tárgyi* népművészet, a népi faragás-festés soha nem tudott méltóképpen megalkotni. A valóságosan megfogható Kossuth-képet a mi gyerekkorunkban, de már a nagyapáink gyerekkorában is népszerű olajnyomatok helyettesítették a szentképek között a tiszta szobában.

Most, a század vége felé adott először Kő Pál valóságos, megfogható és hiteles testet ennek az eddig csak folklórban élő, onnan is lassan kihaló Kossuth-figurának, ő teremtette meg utólag *a nemlétező Kossuth-népábrázolást.*

Itt, a Terézvárosban, a Nyugati pályaudvar tőszomszédságában.

Egy festett kisplasztika: a Munkás

Egy az újabban készülő csontszobrok közül

Kő Pál **Bánhalmi János felvételei**

Egyik első kompozíciója, az *Asszony késsel és madárral*, már választ adott erre. Az alig arasznyi körtefa-figura első pillantásra csak minőségében, gondos-szépen megfaragott formájában válik el a „naiv szobrászat" „aranyoska-meghatócska" termékeitől; s a pirosra festett szoknyaszegély virításában, a „valódi" fémből berakott késben és a kék üvegből beapplikált kékséges szemekben ugyancsak nem nehéz felismerni a karikásnyelet berakással, fémbeveréssel szívesen díszítő pásztorművészek technikáját. Csakhogy Kő tisztában volt azzal már 1968-ban, amit a népművészetet gépiesen utánozni akarók ma sem képesek felfogni: hogy ő nem pásztorművész, az ő közönsége szellemileg kevésbé zárt, mint a népi faragóké volt, és a kor, amelyben él, és amelyet ki akar fejezni, régen túlhaladta már a pásztorművészek múlt századát. S minthogy figurája nem *díszítés* egy faragott eszközön, hanem *önálló mű*, a technika és az intimitás megkívánta apró méretet megnövelte, a védtelenül kicsi figurát optikailag is megerősítette egy nyersen fűrészelt, alig hántolt vastag keményfa-kerettel. Teret, léptéket adott a zsánerének, így lett figurából igazi plasztikai-optikai értékű, önálló szobor. Nem utolsósorban azért, mert az erősítő-védelmező-elidegenítő kereten belül az asszony szeme olyan döbbentően-nevetnivalóan kékséges, a fenyegető fémkés olyan játékos-fenyegetően üt el a fától, amelybe belekalapálták, s az asszony szoknyaszegélyének ringó vöröse, meg az elvágott nyakú szárnyas vére olyan egyformán virító — hogy tökéletesen kerekedik ki az egészből az a véresen komoly és egyszersmind nevetnivalóan *szívvidító mindennapi véres misztérium*, ami egy rendesebb ünnepi ebédnek vidéken okvetlen feltétele.

Ugyanezt a plasztikai-optikai eszközt használja fel a *Betlehemes II.*, alig színezett fa helyett piros-arany, tarkára festett figurával, s gőzölt keményfakeret helyett súlyos bazaltkockával. A betlehemet tartó fafigura szinte megegyezik elődeivel, a hajdani, festett-fabrikált népi betlehem-figurákkal, de a bazalt (súlyánál, színénél, komolyságánál fogva még tömörebben, mint a késes asszony fa-diadalkapuja) megerősíti, s egy kicsit *szellemileg idézőjelbe is teszi* elődjét, az elmúlt, de szépségesen ihlető népi művészetet.

A szobrásznak azonban ilyen keretmegoldásokra sincs szüksége, hogy *népművészetinek* és népművészeti *eltávolodásának* ezt a kettősségét megteremtse szobraiban. Ébenfával soha nem dolgozott a magyar népművészet, az ingaóra meg éppen nem tartozik a kedvelt pásztor-motívumok közé. A félelmetes címet viselő *Asszony fekete órával* kompozícióján — mindössze huszonkét centiméteres a szobor — mégis ott érezni a falusi éjszakák babonás rettenetét, rémséges balladák sötét fordulatait, tél-éjszakák gyerekfélelmeinek és öregasszony-szorongásainak megtisztítóan igaz hangulatát. Kő Pál ugyanis nemcsak a népművészet *technikáit* leste el, nemcsak az anyagokat és a mesterfogásokat hasznosította, hanem — és ez művészetének lényege — a népművészet, a mindenfajta, énekelt, elmesélt, faragott, korongozott, közmondásokban és anekdotában egységesen meglevő népművészet *egységes szellemét, szemléletét tudta megőrizni*, magával hozni gyerekkorából. És ezt a magában összegyűjtött, elraktározott és egységesített szemléletet tudja felhasználni, alkalmazni hitelesen úgy, *ahogyan az soha nem létezett*, ahogyan csak szuverén művész teremtheti meg nagyonis korszerű mondanivalói szolgálatára.

Hogy érthető legyen ez a kor és táj fölötti népművészeti szellem: Kő gyerekkorában, az ötvenes években már alig volt népviselet, bizonyára nem volt a környéken élő, funkcionáló fafaragó művészet (a „szuvenir-népművészeket" most ne számítsuk), s ha látott, inkább múzeumban, mint funkció közben látott szépséges karikásostorokat. De hallott — a mi generációnk falun még hallott — babonás történeteket kútba ugrott leányokról, népmese-számba menő anekdotákat laza erkölcsű plébánosokról, s hallhatott nótákat — népdalt is, műdalt is —, meg hallott helyi legendát Kossuthról, s látott múltszázadi népi olajnyomatot a tisztaszoba falán Rákócziról.

Mindez lassan felszívódik, eltűnik. Mindezt szellemi egységbe fogni úgy, hogy az hiteles legyen, úgy, ahogyan az szellemi egységben soha nem volt, s úgy, hogy a ma embere számára ez befogadható és hiteles legyen — erre csak rendkívüli tehetség képes. Ha pedig képes rá, *ha művészi plasztikai hitele van* annak a sűrű szellemiségnek, amit a népművészetből teremtett, de már nem népművészeti — vagy téren és időn kívül népművészeti —, akkor bármi belefér a tehetség „folklórjába".

A jó megértéshez Kő Pál egyik legnépszerűbb, legerősebb szobra, a *Kukás* ad támpontokat. Címét, témáját tekintve nem valami „népies" figura: mesebeli szemetesember — ilyet meglehetősen nehéz elképzelni. De ez a kétarasznyi, dagadó erejű, rézpánttal megpántolt, dühös-kedves kis munkásalak mégis a *népmesék szépségébe* emeli a nem éppen alkotói szimbólumként ismert munkáját — s vele együtt az osztályt, a típust, amit ritka erővel, elkötelezettséggel és plasztikai erővel képvisel. Mert a figura heroikus — csak éppen kis iróniák bujkálnak benne, a mérete, a megformálása, a felhasznált anyagok vegyessége, egyszóval a „népművészeti" ihletettség révén. És a figura kicsi, megejtő és „népművészien" meghitt — csak éppen monumentális gondolatok kapnak hiteles erőt benne. Olyan hitelt, amit Kő Pál megteremtett „népművészete" nélkül soha nem hordozhatnának, s olyan hitelt, amelyet szorgosan utánzó *népieskedők* modernné soha nem fokozhatnának.

A *Kukás* 1969-ben készült, abban az esztendőben már erősen hatott a pop art a magyar művészetben is, igazán érthetetlen, hogy pop artpárti és pop art-ellenes esztétáink nem vitatkoztak hosszan azon, pop hatás-e vagy nem a *körtefafigurán* a csuklót védő, valóban láthatóan szorító *réz* csuklószorító, furcsa, drasztikus naturalizmusával. A népművészet ismerői ugyan tudják, hogy a rézzel kivert, csontberakásos ostornyelek technikájától nem idegen ez a már korábban is említett applikációs megoldás, a pop artban tájékozottak viszont azt tudják, hogy Európa és Amerika legújabb művészetébe ez az áramlat hozta be a legkonkrétabban konkrét anyaghatásokat, a drasztikusan ellentétes anyagokat. A két évvel később született *Kislány arany fülbevalóval*, meg az *Egy régi templom emlékére* című kompozíciónál aztán a vélemények már meg is oszlottak. A kislányszobor ugyanis minden emberi erőfeszítések örök szimbolizálására alkalmas mozdulatával, de a heroikus mozdulat pátoszát groteszk arcocskával, s groteszk igazi arany fülbevalóval (amelyet különösen groteszk módon a fotózás előtt a műtárgy-raktárból kiloptak) válik feszültségteljessé — azaz ismét nem mentes a naturalisztikus, és a tárgyakat közvetlen valóságukban felhasználó pop-hatásoktól. És az *Egy régi templom emlékére* is úgy állít megrendítő-intim monumentumot a nagyrészt elpusztult, töredékeiben szeretett magyar kora középkornak, hogy valóságosnak látszó faragványtöredékeket, meg valóságosnak látszó „igazi" feszület-korpuszt állít kompozícióba. Hogy pop artként, vagy nem pop artként, a vélemények, említettem, már megoszlottak. Maradt a két kompozíció, és mindkét oldalról az elismerés, hogy kitűnő alkotásokat láthatunk.

Nekünk pedig maradt egy újabb tanulság, az, hogy a Kő Pál-féle népi ihletésbe, a valódi, *szellemileg kötődő*, de *nem utánzó* népi ihletésbe nemcsak a kukás ember, nemcsak a munkás-téma, hanem a pop art is, a magyar művészettörténet is belefér. S bár ezek után szép, hosszú és felettébb tanulságos eszmefuttatást illeszthetnénk ide arról, milyen mesterkélt és mennyire értelmetlen a „népi" művészet, meg a „kozmopolita" ihletés szembeállítása, mihelyst jó művészről, szándékait tisztán látó, gondolatait előítéletek nélküli szuverenitással megvalósító művészről van szó — elméleti fejtegetések helyett ismerjük meg Kő Pál, a „népies szobrász" Kő Pál további munkáit. Az *Utcaseprőt* már csak azért is említsük meg, mert a *Kukás* témáját némiképp érzelmesebben felolgozó faszobrot figyelemre méltó mecénás-öntudattal a *Fővárosi Köztisztasági Hivatal* vásárolta s őrizte meg, ismét példáját adva annak, mi minden fér a „népiességbe". Nézzük inkább a *Delildt*, ezt a szilfaszobrot, amely „valódi" hajból készült parókájával, bizarr testtartásával a bibliai és a biblián nevelkedett népi, meg a modern mitológia számára a nőstény-eszmény, a nember-eszmény érzéki, rafinált megtestesítője. S ki-

Betlehemes II. (Festett fa és bazalt)

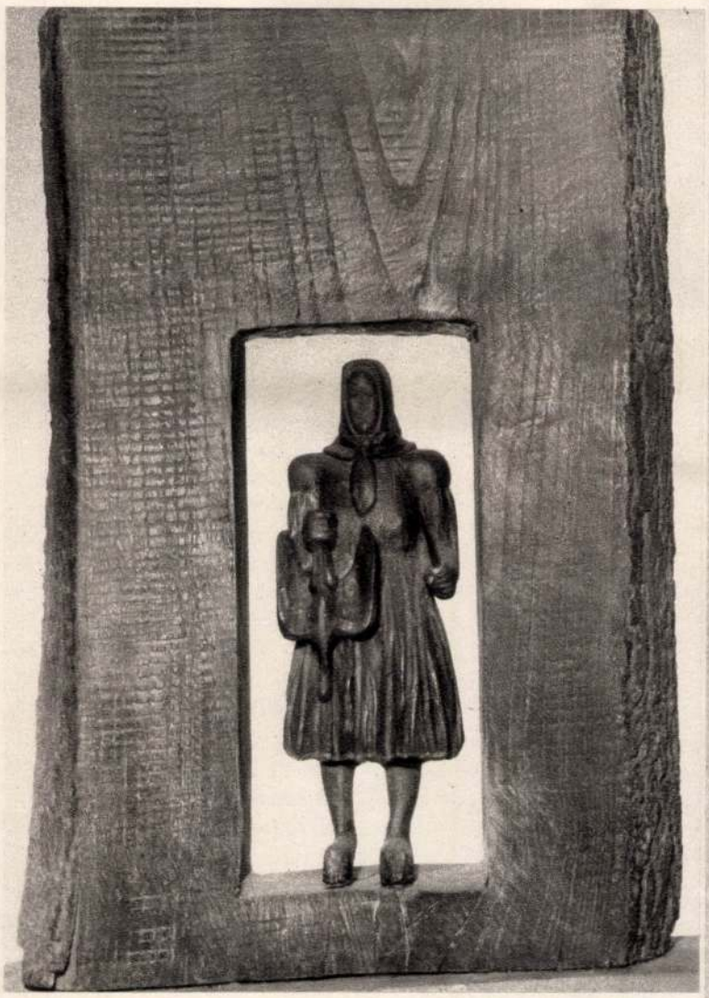

Kék üvegből berakott szemet, festett piros szoknyaszegélyt visel és „valódi" fém kést szorongat az Asszony késsel és madárral.

Kukás (Hársfa, fémberakással)

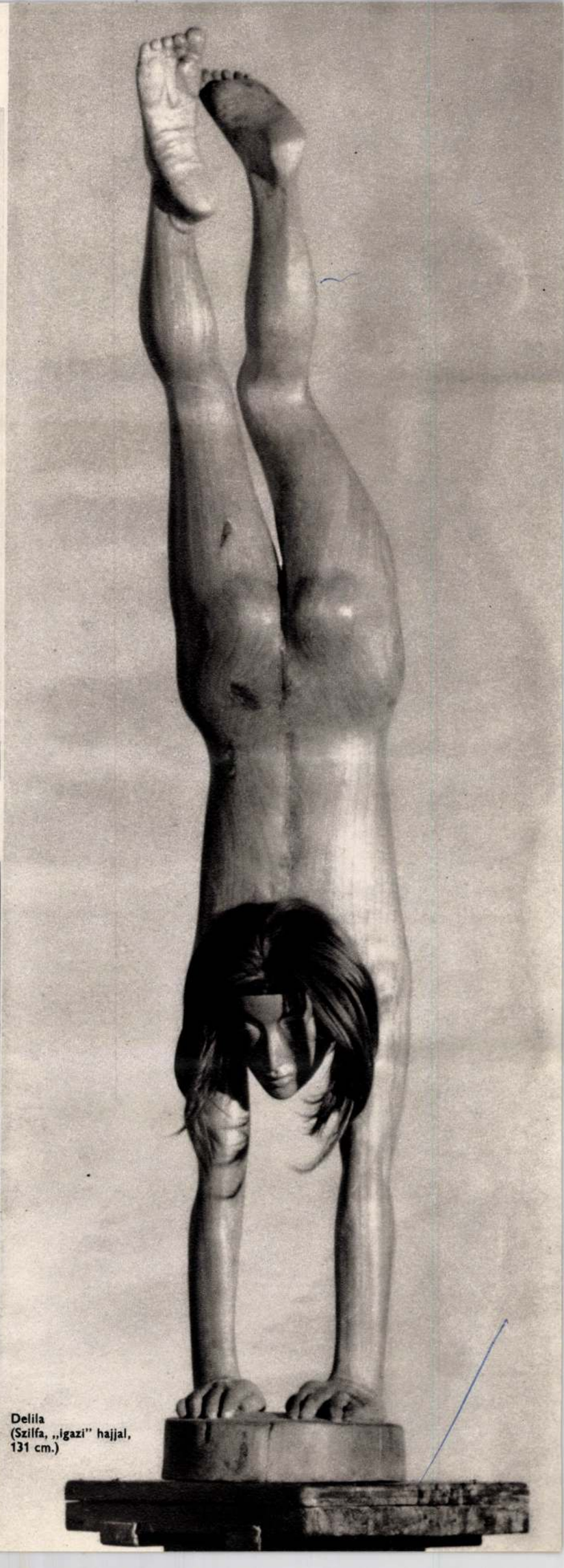

Delila
(Szilfa, „igazi" hajjal,
131 cm.)

Városfejlesztési ankétok Csepelen

Új házak Csepelen (Siklós Péter felvétele)

A tavasszal rövid újságközlemény adta hírül, hogy Csepelen városfejlesztési konferenciát tartottak. A közvéleményt érthetően nem rázta meg az esemény, hiszen egy kerület jövője – mellesleg a főváros perifériáján levő kerületé – minden bizonnyal csupán az ottani lakosság szívügye. Azután nem ritkák nálunk a csepelihez hasonló rendezvények – gondolhatták –, rendszeresek immár a népfront ankétok a városról, a várospolitikáról. Nos, a csepeli városfejlesztési konferenciát mi sem akarjuk a páratlanság jelzőjével felruházni. Amiért visszatérünk rá: ebben a kerületben – a főváros egészének is példát adva – sikerült szervezett, értelemmel gondolkodó kampánnyá fokozni sok száz csepeli lakos kerületszeretetét és bekapcsolni őket a távlati tervek kidolgozásába.

A pártértekezlet állásfoglalása

A tél utóján a kerületi pártértekezleten fogalmazódott meg e konferencia megtartásának igénye. Elmondották ott a küldött kommunisták, hogy a kerület lakóit megelégedéssel tölti el Budapest és Csepel – igaz, ellentmondásoktól nem mentes – fejlődése. Csepelen 1969 és 1975 között majd 3 ezer új lakás épül, több mint 1200 új otthont teremtenek az üzemek, a lakásépítő szövetkezetek, aminek eredményeként 1976 végéig 14 000 személy költözhet modern lakásba. A boltok, szatócsüzletek egykori kerületében öt új ABC-áruház épült, és az utóbbi években négy korszerű élelmiszerbolt s néhány bisztró is nyílt. Kimagasló a gondoskodás a gyerekekről: ebben a tervidőszakban tanácsi erőfeszítésből és nagyarányú üzemi támogatásból úttörőtábor, napközis tábor és nyolc óvoda épült; a királyerdei új művelődési ház, az ifjúsági klubház, az ifjúsági park, a városközpontban megépült nyugdíjasok háza: mind a kerület gazdagodásának jelei. A pártértekezlet állásfoglalása szerint ezekre az eredményekre alapozva el lehet érni, hogy a kerület lakossága még cselekvőbben kapcsolódjék be a tervek kialakításába. Hiszen nemcsak ott van helye vitának, ahol sok a baj. S a pártértekezletnek abban is iga-

Kő Pál, Munkácsy-díjas szobrászművész 2.) Folytatás

Menyhárt László; Beszélgetés Kő Pállal.

I. István Király, bronz, 55 cm, 1974. |repr.|

III. Béla Király, -"- 260 cm, 1985. |repr.|

Boldog Eusebius, kő, 100×100 cm, 1980. |repr.|

Károly Róbert, Király, bronz, 160 cm, 1983. Gyöngyös. |repr.|

-"- -"- -"- Texas, Usa, 1987. |repr.|

„Kakasos fiú", 150×140 cm, 1983. Bécs. |repr.|

„Zöldszemű lány...", részlet, festett fa, 240×900 cm, 1981. Fórum Szálló, Budapest. |repr.|

Művészet, 1989., január, 23-24-25-old. 27 és 29-old.

Kő Pál

Méltatás.

Kernács Gabriella: Ember és kalitka.
Művészet, 1976. április - 18.oldal.

Kő Pál

Kő Pál „Szarinyakészítő"-jének festése
történelem előtti időket idéz, ausz-
tuál kéregfestményeket és perui izó-
csészéket pottyjert

Kernács Gabriella: Ember és kalitka.
Művészet, 1976. április - 18.oldal.

Kő Pál

Kő Pál szomorú an szépet álmodó plasztikája mérföldkő. A „Szár-nyakészítő" jelez valamit. Ujat a plasztikában.

Kernács Gabriella: Ember és kalitka.
Művészet, 1976. április - 18.oldal.

Kő Pál
szobrász

Pécsett a Dérjué utcai Kiállító Terembe március 4-én rendezte Kő Pál szobrászművész tárlatát.

----:Kiállitási naptár.

Művészet,1976. március - 48.oldal.

Kő Pál, nobrán

L.: Lóránt J.

7.

Rózsa Gy.: Becsületes ...

Nérszabadság, Bp. 1976. júl. 14.

Kő Pál, szobrász

h.: Kossonczy T.

— : A Mai magyar . — — 14.

Népszabadság, Bp. 1976. júl. 4.

Kő Pál nobrán

Mai Magyar Művészet

ÚLKÉRZŐMŰVÉSZETI

Kő Pál, nobrán

Mai Magyar Művészet

A Képzőművészeti Alap Kiadóvállalatának Mai Magyar Művészetet Rózsa Gyula mutatja be az olvasóknak. (MTI)

— Mai Magyar Művészet 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1976. júl. 6.

Kő Pál, szobrász

Horváth Te

Népszav

5.

A „jelenség" varázsa

Aki ismerte már Kő Pál egyéni hangú, néha meghökkentő, kissé naiv, vagy líraian groteszk szobrászi ábrázolásmódját, humorára, iróniájára, bohóckodással álcázott elérzékenyüléseire hangolt várakozással keresi fel helikon galériabeli kiállítását, ez alkalommal sem csalódik benne.

A kis kamaratermi bemutató olyan sokarcú, anyagban és élményekben gazdag, mint keveseké a kortárs művészek között. Igaz, hogy úgynevezett szakmai következetesség, egységes stílus nem érvényesül hiánytalanul műveiben; sohasem róhatjuk fel neki azonban, hogy unalmas, agyoncsépelt sémákat ismételget, mint a közmegegyezés szerinti plasztikai elveket érvényesítők közül annyian.

Három év munkájának válogatását mutatja be: tizenhat kisebb-nagyobb szobrot. Az első, ami szembetűnik, a művek nagy változatossága. Kő Pál szívesen használ fel műtárgy készítésére minden alkalmasnak látszó anyagot: fát, követ, fémet, csontot, sőt textíliát is, és ezeket egy-egy művön belül is társítja. A szobrok többsége festve is van, vagy valami kiegészítő „natúr" anyaggal ellátva (haj, húr, posztó, fémveret). E tekintetben rokon tehát a népi- és primitív művészek módszerével. A „Rókafáraó", a „Csontvirág", a „Hárfa és madár" például csirkecsontok formája adta ötletekből született. Máskor egzotikus (afrikai, óceániai) faragványok előadásmódját érvényesíti.

Sokoldalú tematikájának egyik jellemzője a történelmi érdeklődés. Ilyen természetű alkotásai nemcsak anyaguk, előadásmódjuk tekintetében összetettek, hanem érzelmileg, gondolatilag is több síkon mozognak.

A kiállítás legérdekesebb darabjai azok, melyekben a klasszikus szobrászi hagyományoknak megfelelő előadásmód keveredik valami nagyon is pillanatnyi és múlandó életszerűséggel, s a dolgok elsődleges, naiv felfogásának ötletszerűségével. Kossuth Lajosról például mintegy méteres nagyságú, fából nagyvonalúan kialakított szobrot készít, de színes, sujtásos posztóruhába öltözteti, s így szokatlan groteszkvitásában megszólal a gyermekkor- és utókor-teremtette mítosz torzító — színező - hatása is. A „Balerina" tükör előtt öltözködő figurája valódi selyemben illeg aranyozott keretű fémtükre előtt, a „Varró nő" fareliefjének valódi fémszál, s más, apró fémberakás adják játékos elevenségét.

A „Szárnykészítő"-mester jelképisége kissé paradox: a reálisan ábrázolt figura egy valódi madárkalitkában ülve készíti a festéssel hímezett csontszárnyakat. Áthághatatlan korlátok közt is szabadulni kész — vagy az önhittségében korlátot nem ismerő ember talányos ábrázolása.

A kiállítás együttese, mint gesztus, bizarrságaival együtt hivatott visszaszerezni az érvényt az érzéssel, közvetlenséggel, életszerűséggel bíró ábrázolás, az örömet, élményt szerző művészi alkotás megújuló szellemének.

Horváth Teréz

e azt állítani, hogy [illegible]
hinden rendben van. A
lubokban tovább kell
olytatni *a kemény mun-*
it és a fiatalítást, mert
álogatni csak abból lehet,
mi van. *De abból lehetne*
zerencsésebben is! Nem
zabad félni a fiataloktól,
ert csak ők hozhatnak
rőt és lendületet a ma-
yar labdarúgásba.

Az utánpótláscsapatban,
21 éven aluliak és az ifi-
álogatottak között na-
yon sok a tehetséges já-
ékos, de hogy közülük
ánél többen megfelelően
ejlődhessenek, ahhoz jó
ehetőségek is kellenek.
em kell mereven ragasz-
odni nevekhez, s olyan
dottságokhoz sem, ame-
ek mérkőzés közben
sak nagyon ritkán érvé-
yesülnek, vagy csak sok-
al gyöngébbekkel szem-
en domborodnak ki.
agyis az öncélú csillo-
ástól nem szabad elva-
ulni, ha előbbre akarunk
épni.

[illegible] *unióba* utazik a válogatott, majd sor kerül a Bajnokok és Kupagyőztesek Európa Kupájára. Ebben a „*sorban*" az első és a hazai közönség számára látványosságot ígérő esemény a szombat-vasárnapi MNK-finálé, amelyben a Vasas, az Ú. Dózsa, az OSC és a SZEOL vesz részt.

— *Minden a Vasas mellett szól* — mondta *Gyarmati Dezső*, szövetségi kapitány, amikor az MTI munkatársa azt kérdezte, hogy kire tippel. — A piros-kékek a bajnokságban megmutatták, jelenleg a legjobbak, kitűnő a csapatjátéka, összetétele, erre az évre „*beérett*" a kemény munkájuk. Ráadásul nagy előnnyel is indulnak, hiszen az OSC-t a középdöntőben már legyőzték, ezt az eredményt magukkal viszik. Érzésem szerint csak az *Ú. Dózsa* szoríthatja meg őket, a SZEOL ellen

Kő Pál, szobrász

Emlékmű a Lővérekben

Antifasiszta-emlékművet állítanak a Lővérek hegyvonulataival körülvett Tacsi-árokban, amely az 1940-es években az antifasiszta mozgalmak résztvevőinek találkozóhelye volt. A szelídgesztenyéssel övezett Tacsi-árokhoz minden évben ellátogatnak a soproni diákok és munkások, és megemlékeznek a soproni kommunisták fasisztaellenes tevékenységéről. A találkozók színhelyét most emlékművel jelölik meg. Kő Pál szobrászművész munkája: ötszirmú virágból és öt levélből álló, terméskőből kirakott emlékmű örökíti meg annak a tíz soproni kommunistának az emlékét, akik a fasizmus elleni harcban életüket vesztették. (MTI)

kmű a Lővérekben 4.

– AP, Bp. 1975. dec. 2.

Kő Pál, szobrok

Kisplasztikai Biennálé '75

A korábbi találkozók kissé disszonáns, szenzációhajhászó atmoszférájával szemben az idén kiegyensúlyozottabb, konstruktívabb légkör fogadja a *Nemzetközi Kisplasztikai Biennálé* látogatóját a Műcsarnokban, amit elsősorban annak tudhatunk be, hogy a kiállítás egésze most sokkal inkább *belül marad* az esztétikai értelemben vett művészeten, mint 1971-ben vagy 1973-ban. Része van ebben bizonnyal annak is, hogy a rendezőség ezúttal szigorúbban megkövetelte a részvevőktől a biennálé szabályzatának betartását, de része van — *s ez a fontosabb* — azoknak az általános fejlődéstendenciáknak is, amelyek eredményeként az utóbbi évtizedek neoavantgarde kitérője után a kortárs művészet ismét a kifejezés konkrétabb, a valóságból kiinduló útjait keresi.

Számos jel mutatja, hogy az ösztönösségekre és a spekulációra építő irányzatok világszerte visszaszorulóban vannak: a társadalmi és gazdasági gondokkal bajlódó emberiség esztétikai élményeiben is bizonyosságra, perspektívára vágyik. Nem kétséges, hogy a budapesti kezdeményezés csak úgy nőheti ki magát a nagy tradícióval rendelkező, de napjainkban funkcióját vesztett kisméretű szobrászat nemzetközi jelentőségű rehabilitációs fórumává — aminek alapítói tényleges szánták —, ha *felismeri és prezentálja ezeket a törvényszerűségeket*, mert a művészeti fejlődés régebbi korszakaiban éppen a kifejezés közvetlensége és agitatív ereje révén lehetett a kisplasztika a vizuális ábrázolás egyik legnyomatékosabb műfaja.

Szemléletesen tükrözi ezt *Bokros Birman Dezső* emlékkiállítása is, amely a hagyományoknak megfelelően megnyitja a művek sorát. A tíz esztendeje elhunyt mester azok közé a művészek közé tartozott, akik korán ráébredtek, hogy a szobrászat csak akkor töltheti be hivatását, ha tárgyát, az emberi figurát, nem önmagában, hanem a kor történeti adottságaiba kapcsolva vizsgálja, azaz nem a formaproblémák megoldása, hanem a valóságos élmények, a világ változásainak szüntelen értelmezése felől közelíti meg feladatait. Művészetének fanyar báját az együttérzés, a rokonszenv motiválja; közösségvállalás mindenkivel, aki rászorul a szolidaritásra. Ez a mélyen humánus és szociális alapállás magyarázza meg monumentális hangú kisplasztikáinak intim hangulatát, azt az utolérhetetlen készségét, hogy a legátfogóbb kérdésekre is a hétköznapi összefüggések alapján válaszoljon.

A Bokros mögött felsorakozó kis magyar tábor — sajnos — csak módjával tükröz hasonló erényeket. Nem rossz kollekció pedig, amit itt láthatunk, de túlontúl sokszínű ahhoz, hogy reális képet adjon mai szobrászatunk törekvéseiről. Az egymást konfrontáló egyéni elképzelések közepette egyik stílus sem tud igazán kibontakozni, s ez a bizonytalanság még a sikeresen szereplő művészek, *Szabó Iván*, *Kiss Kovács Gyula* és *Asszonyi Tamás* teljesítményét is megkérdőjelezi. Szabó Iván finom művű kisbronzaiban, a szépség, az érzés és a gondolat nemes egyensúlya, a folklórhagyományok korszerű feltámasztása ragadja meg leginkább a szemlélőt, Kiss Kovács és Asszonyi munkáiban a formai viszonylatokban rejlő tartalmi és dekoratív értékek invenciózus kiaknázása. *Mészáros Mihály* és *Vasas Károly* kompozícióinak hatását az erőszakolt dinamika rontja le, ugyanez vonatkozik *Csikszentmihályi Róbertre* is, akinek romantikus hevületű, a jelenségek rejtett értelmét kereső szobrászatából vajmi keveset villant fel a kiállított Aréna-sorozat. *Kő Pál* groteszkjei ebben az „elegyes" környezetben díszletszerűvé laposodnak.

A biennálé legszínvonalasabb munkáival egyébként nem a formaalkotás új lehetőségeivel kísérletező, hanem a *hagyományos stílusirányzatok eredményeit újszerűen alkalmazó* alkotások körében találkozunk. Főként a konstruktivizmusként összefoglalt, de tulajdonképpen nagyon sokféle árnyalatot tartalmazó tendencián belül figyelhetünk meg számottevő előrelépést, de érdekes, eredeti kezdeményezéseket láthatunk a kubisztikus, az expresszív, sőt a szobrászi formálás klasszikus hagyományait folytató realista és újrealista törekvéseket illetően is. A téralkotásnak, sőt az építészetre is ható plasztikai gondolkodásnak eddig nem ismert lehetőségei jelentkeznek a *holland, finn és nyugatnémet* művészek munkáiban; a *bolgárok* és *portugálok* a kubizmus analízisét az ember realista megjelenítésének igényével ötvözik; a *lengyelek, görögök* érzékletes diszharmóniája az egyensúlyából kizökkent egyén tragikus sorsáról, helykereséséről vall; a *spanyolok* makacs valósághűsége az élet értelmére, emberi értékeire figyelmeztet... És még hány, itt fel nem sorolható, megszívlelendő tanulság.

A biennálé, mely tárgyilagosságával már eddig is sokat tett a nemzetek közötti kapcsolatok elmélyítéséért, most, hogy tisztánlátásunkat is elősegítette, feltétlenül több lett, mint egyszerű tájékozódási fórum. Szócső, amely az emberarcú művészet igazát hirdeti.

Ódi Attila

A szombathelyiek okozták a legkevesebb csalódást. Kevés nemzetközi tapasztalattal is tudták, hogy milyen taktikát kell idegenben választani, hogy a hátrányt azután odahaza le lehessen dolgozni. S így is történt. *Sárosi László* edző jogosan bizakodó: *„Nem játszottunk alárendelt szerepet, sőt, ha gólhelyzeteinket kihasználjuk, akár döntetlen is lehetett volna. Továbbjutunk!"*

Ha pedig most tippelni kellene, azt kockáztatnám meg, hogy a *Vasas* és a *Haladás* jut tovább a négy magyar csapat közül...

(v. k.)

lent meg a mérlegelésnél, így *Tóth* küzdelem nélkül jutott az elődöntőbe.

Az első versenynaphoz viszonyítva némileg emelkedett a színvonal, és érdekesebbek voltak a mérkőzések is. Ezúttal már óriási meglepetés is született: kisváltósúlyban a 25 éves *Rácz Ferenc* (Orosháza), aki korábban serdülő-, majd ifjúsági bajnok is volt, utána hosszú időre *„eltűnt"*, most bravúros győzelemmel visszatért. A bajnoki cím egyik esélyesét, a válogatott keretbe is bekerült *Borbély Istvánt* (Kun Béla SE) egy menet alatt legyőzte. A rendkívül keményeket ütő *Rácz* horgától *Borbély* már az 1. percben padlóra került (utána még kétszer), így menetben nyert. Pehelysúlyban a tavaly még légsúlyú bajnok *Tézsla* (Ü. Dózsa) nagyon keményen ütött, és ellenfele, *Dudás* (Bp. Honvéd), a 2. menetben feladta. Ebben a súlycsoportban meglepetés, hogy *Filó* (Bp. Honvéd) a 2. menetben egy jobbegyenessel kiütötte *Dezamitsot* (Oroszlány), a súlycsoport egyik erősségét. *Badari Tibor* (Bp. Honvéd), kétszeres Európa-bajnok, óriási küzdelmet vívott *Pálfalvival* (Törekvés), végül is *Badari* 4:1-es pontozással győzött.

Az ökölvívó-bajnokság harmadik versenynapján, pénteken, 17 órától az elődöntőket rendezik meg a *Sportcsarnokban*.

ben alul maradt. A dologban az a legfájóbb, hogy az eddig játszott 13 *magyar—holland* összecsapás közül a *„tulipánosok"* egyet sem tudtak megnyerni... A *magyar* válogatott már 2:0-ra vezetett, de a *hollandok* nem adták fel: 2:2 után 15:13-ra nyerték a döntő játszmát.

A *magyar* női együttes, amely idáig veretlenül állt, túlságosan nehéz feladatot kapott a hétszeres Európa-bajnok *Szovjetunió* női válogatottjában: *Szovjetunió—Magyarország* 3:0 (2, 8, 8).

Dr. Kotsisné, a csapat edzőjének véleménye a mérkőzés után:

KŐ PÁL

KŐ PÁL szobrászművész kiállítása csütörtökön a Helikon Galériában megnyílt.

Magyar Hirlap 1975/245/ IX.11./

Kő Pál

Kinyermák cimü alkotásával szerepelt a IV. kisplasztikai biennálén Pécsett. Szellemiségében a haut-reliefek müfajába tartozik lapos figuráival. A mü maga is trouvaille: lapos, hasáb alaku fatörzsön egymással viaskodó, egymást letaposó lapos füreszelt figurák viaskosnak egymással.

Magyar Hirlap 1974 3o1/6

Láncz: Kisplasztikai biennálé Pécsett

Kő Pál

szobrászmüvész, a Munkácsy Mihály dij III. fokozatát kapta 1975-ben.

Magyar Hirlap 1975 92/5

Kő Pál, szobrász

L: Attorjai István

Tüskés Tibor: Képzőművészek műhelyében 1083-1090. o.

Jelenkor, Pécs 1976 dec. 12/XIX.

Kő Pál

Kő Pál a mohácsi emlékhelyen eredeti emlékművet állított fel, fából faragottan, különböző hurakásokkal díszítve.

Rózsa Gyula: Kő Pál fa-panteonja
Tükör, 1977. március 27-36. oldal.

Kő Pál, szobrász

L.: Farkas Ádám

Műmellék let: 5

Kő Pál: Szárny lészítő

Jelenkor, Pécs 1977. jan. 1/XX.

Kő Pál

Kő Pál „Kubás"-a olyan mintha a népmesétől elevenedne meg. Egerfalól faragta ki az Ünnep amű szobrát 1969-ben.

Rózsa Gyula: Kő Pál fa-panteonja
Tukör, 1977. március 27 - 36. oldal

Kő Pál

Kő Pál folklórszellemet teremt szobraiban. A nyolcenti méteres Munhás szobor balladás, groteszk és hiteles.

Rózsa Gyula: Kő Pál fa-panteonja
Tükör, 1977. március 27-36. oldal.

Kő Pál

A művész a vótak és históriák sallangtalan, i gazi kosszalkját rekonstruálta művében. Fi gurája hicsi és díszesen öltöztetett. Az egész dófától készült.

Rózsa Gyula: Kő Pál fa-pantonja

Tükör, 1977 március 27-31. oldal.

Kő Pál

Kő Pál szárhat centiméteres Kossuth-
jó diófából faragott, textillel borított
félszeg-erős Kossuthot állít elénk

Rózsa Gyula: Kő Pál fa-panteonja.
Tükör, 1977. március 27 - 36. oldal.

Kő Pál

Kő Pál 34 éves korában Munkácsy díjat kapott. A művész nemzetkön biennalékon állít ki és harai biennalékon díjakat nyer.

Rózsa Gyula: Kő Pál fov-pantonya.

Tükör, 1977. marcius 27 - 36. oldal.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

TOLNA MEGYEI NÉPÚJSÁG

Kő Pál szobrászművész

1975 DEC 3

1021

Emlékmű a Lőverekben

Antifasiszta emlékművet állítanak a Lőverek hegyvonulataival körülvett Tacsi-árokban, amely az 1940-es években az antifasiszta mozgalmak résztvevőinek találkozóhelye volt.

A találkozók színhelyét most emlékművel jelölik meg Kő Pál szobrászművész munkája: ötszirmú virágból és öt levélből álló, terméskőből kirakott emlékmű örökíti meg annak a tíz soproni kommunistának az emlékét, akik a fasizmus elleni harcban életüket vesztették.

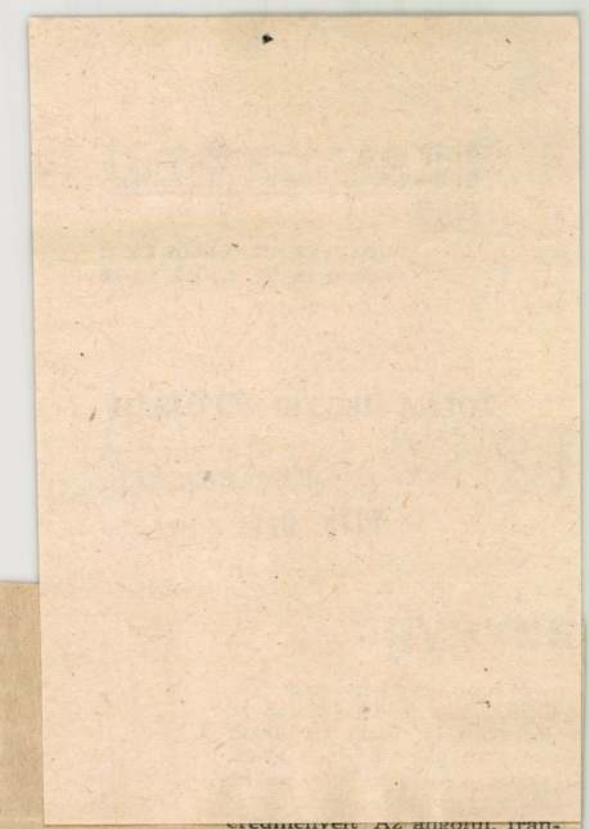

eredményeit. Az angolul, franciául, németül, spanyolul, olaszul, csehül, szlovákul és finnül megjelenő színes köny-

Kerekes Imre:

Egy vak

történ

Kö Pál

Művészet, 1976. 4.

19

volt Moholy-Nagy, a festés és rajzolás, milyen sajátos értékvilágot képviselt a XX. század rajzművészetében és festészetében. S ez munkásságának csak egyik oldala!

Az 1917–19 között készült rajzoknak és festményeknek találkozniok kellett 1920–21-es, még rokon stílusban készült társaikkal, hogy tudatosodjék jelentőségük, táguljanak rejtett dimenzióik. Ez a találkozás néhány falon létrejött, annak ellenére, hogy a kiállításról több fontos mű hiányzott, nemcsak külföldi gyűjtemények anyagából, hanem – mint például az 1919-es ceruza és akvarell *Önarckép* (közölve: Művészet 1975/3. sz.), a *Budai hegyek* című 1918-as olajkép (közölve a *XX. századi magyar származású művészek külföldön* című 1970-es műcsarzoknak talán nemzetközi viszonylatban is először érzékelhető kvalitása Moholy-Nagy 1920–21-ben is még őrzött, expresszionista-aktivistának nevezhető stílusa felé kell hogy fordítsa a kutatás figyelmét, annak ellenére, hogy 1921 után maga a művész sem tartotta fontosnak ezt a stílust, s a külföldi kutatás eddig alig foglalkozott vele érdemben. Az viszont tény, hogy a hozzávetőleges datálások pontosítása a magyarországi anyag nélkül nem oldható meg. A kiállításon látott rajzok közül kettő volt keltezve. *Dr. Reinhold Schreyer portréja* 1921-re, a jobb felső sarokban a művész kezeírásával (sajnos a fényképen a halvány 21-es szám nem olvasható), s a *Táj drótakadályokkal* című rajz, szinte félig a borítón 1917-re, idegen kéz

Pál Kős (1941) Plastiken sind von Folklore und Popart inspiriert. Seine aus Nußholz geschnitzte Statue Gyürűfű setzt dem entvölkerten südungarischen Dorf ein Denkmal

Budapester Rundschau
1977. März 7.

Was tut's! Uns

ist großes Gl
Uns gab der

am warmen F

Wir sorgen ni

bei jeder Mal
der Herr barı
für uns manc

Zwar pfeift u
und zischt u
oft grausam
doch Hundeh

Er winkt uns
sobald verrau
wir lecken ih
von hinten u

HEINE ÜBER PETŐFIS

„Petőfi ist ein Dichter, dem nur Burns und Béranger zu vergleichen sind, eine Natur, so überraschend gesund und primitiv inmitten einer Gesellschaft voll krankhafter und Reflexionsallüren, daß ich ihm in Deutschland nichts

Kő Pál
nokrán

Mai Magyar Szobrászat címmel kiállítás
nyílt a Moszkvai Puskin Múzeumban.
Erre az alkalomra szobrán delegáció
utazott Moszkvába. Kő Pál a delegáció
egyik tagja

- . - A szövetség életéből.
Művészet, 1973. február - 45. oldal

Kő Pál
grafikus

Kő Pál hét grafikával szerepel a tárlaton: „Chagall és én", valamint az „Utcaseprő"-vel.

Kovács Gyula: Studió '72
MŰVÉSZET, 1972.december - 31.oldal

Kö Pál domboruúve

József Attila
(Salpótarján Kův. Ház)

Kritika 74/8 27.o.

Kő Pál, szobrász

kerepel.

Rózsa Gyula: Pécsi jelentés 7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. okt. 15.

Kö Pöl

Nök (nobor)

Konnek, 1973. aug. 32. ut. 8 m. 1228 p.

Kö Pál

„Gyűrűfű" c. szobra szerepel a XIII. Szegedi Nyári Tárlaton – említve

Népszava 1972 augusztus 2 2.old.

Kő Pál
portán.

Kő Pál Tálba "című művével
lett részt a tárlaton.

Vidos Zoltán: Studio Galéria 72/IV. kiállitása.
MÜVÉSZET, 1972.október-november - 65.oldal.

Kó Pál, rozbrón

L: Minya Mária

-: Új alkotások, megnyitik a .. 4

Nérszabadság Br. 1982 jan. 7.

Kő Pál szobrászművész

Morvay Zsuzsa keramikust a műszaki konstelláció mellett inspirált egy vizuális szellemi kör, évek óta ebben él: férje, Fekete Tamás, Melocco Miklós, Kő Pál, Sváby Lajos művei és gondjai kö-zött.

Frank János: Dekoratív bírálat. Élet és Irodalom, 1976. máj. 15.

Kő Pál szobrászművész

Karcagon megrendezték a művész tárlatát a hét végén.

Népszabadság, 1976. febr. 15.

Kő Pál, szobrai

Kő Pál kiállítása a Helikon Galériában

A bibliában *Delila* aligha kereste kézen állva Sámson kegyeit. *Kossuth Lajosnak* sohasem volt földig érő pünkösdi ruhája, fekete bársonykravátlival. Fáncsontból sem faragtak fáraószobrot, még kevésbé *Rokafáraót*. A hagyományos szobrászetika nyilván mélységesen elítéli a lila selyembe öltöztetett fatáncosnőt és a vándorkereskedő figura dobozait összetartó igazi zsineget is. A hagyományos szobrászetikát ugyan már egy évszázada kikezdte Degas tüllruhás balettpatkány-szobra, később pedig számtalan hóbortosnak látszó ötletről derült ki, hogy remekül elférnek a mind tágabban értelmezett plasztika határain belül, de ezek az évszázados előítéletek még ma is meg tudják tölteni a *Helikon Galéria* vendégkönyvének egy részét *Kő Pál* kiállításának ürügyén.

Végül is nem könnyű megszokni, hogy egy ótestamentumi hősnő tótágast állva, simára dörzsölt faidomokkal, valódi szőke hajzuhataggal csábítgassa biblikus párját és a nézőt; hogy a leghíresebb magyar államférfi, aki tekintélyes bronzba öntve áll a városok főterén, árvalányhajjal, sujtásos kabáttal és illetlenül kackiás fekete kalapban merészkedjék a kiállítóterembe; hogy múzeumok féltett kincseihez hasonlóan üvegkalitkába kerüljön egy picinyke madárcsont, arannyal bevonva, gyönyörű pirossal díszített ébenszínű talapzatra állítva.

Ilyen előítéletekkel nehéz tudomásul venni: akinek ma, a hetvenes években van olyan szobrászi mondanivalója, hogy azt csak Delilákkal, Kossuthokkal és fáraókkal tudja megjeleníteni, akkor céltalan az évezredes formák újramondása, a kiürült jelkép konvencióhű felidézése. Kő Pál felmondás helyett *hozzátesz*, sőt ezt a hozzátevést érzi igazán sajátjának. Delila volt már tragikus és alattomos, végzetes és csábító. De Kő Pál *Delilája ezenkívül még* ordenárén magabiztos és sután erotikus. A kibővített jellemrajzhoz — és nem a biblikus jellemhez — készültek a levegőben kalimpáló lábak, a cirkuszi akrobatamozdulat, az ügyességnek és az ügyetlenségnek ez a hajszálfinom elegye. A történelemkönyvek Kossuth-arca ma már elkopott és érzelem nélküli. Kő Pál Kossuth-mondanivalójához ezért kevés a hiteles arcmás és korszakáll. Igazi ruha és kalap kell a történelemből kigyűrűző mitológia megjelenítéséhez. Ez nem a Függetlenségi Nyilatkozat Kossuthja, hanem gyerekkorunké, akinek kalapjára eső és áldás szállt, aki talán még ma is él, akinek népszerűségével legfeljebb Mátyás király versenyezhet.

Kő Pál jól tudja: a hagyományos plasztikától idegen anyagok — pozitív és negatív — indulatokat keltenek a tiszta bronz-, kő- és faszoborhoz szokott nézőben. Am az érzelmeket irányítani, pontosan *azt az érzelmet kifejezni*, amiért érdemes volt megcsinálni a szobrot, csak végtelen leleménnyel, *ezermesteri ügyességgel* lehet. Ezermesternek kell lenni a szó mindkét értelmében. Sok mindenhez kell érteni, tudni kell csontból madarat, fából embert, kőből füves dombot fabrikálni. Ki kell találni, hogy a csontszárnyak akkor lesznek szépek, ha pirosra és aranyra festve belegabalyodnak egy csomó cérnaszálba. Rá kell jönni, hogy a fabalerina akkor lesz igazán hiú és butácska, ha éppen lilába öltözve duplázódik meg a mellé illesztett egész alakos tükörben.

Am ezermester az Értelmező Szótár szerint az is, aki egy valamihez ért, de ahhoz aztán ezerszeresen. Kő Pál *ezermestere a groteszkben oldott érzelmességnek*. Erősen hisz alapmondanivalójában, és ezért még olyan feladatokra is vállalkozik, amelyekről már nemcsak a szobrászat, hanem az egész modern képzőművészeti gyakorlat lemondott. A kalitkába zárt ember, amint a repülésre képtelen madár számára szárnyat csinál: túlirodalmias közhely, a „mindennek ellenére életképes művészet" érzelmeskedő allegóriája. A szobor puszta tartalma az is. De a kis famesterember aggályoskodó arca, a pirosra és fehérre festett csirkecsontok finom műtárgyjellege, a kalickamühely gyerekjátékszerűsége pontosan annyi komolytalan elemmel bővíti a banálisan komoly mondanivalót, amennyitől az felszikrázva, új életet kap.

Éppen ez a könnyedség hiányzik azokból a szobrokból, amelyekben a groteszk érzelmességből *csak az érzelmesség* valósult meg. Élet és halál, művészet és történelem dolgairól most is, és három évvel ezelőtt a Műcsarnokban is, egyszerre tudott meghatottan komoly és szellemesen nagyvonalú szobrot csinálni Kő Pál. Egyetlen téma volt csak, ahol a meghatottságot képtelen volt gördülékenyen előadni, ahol az érzelmessége még ezermesteri jókedvén is felülkerekedett. A Gyűrűfű az elpusztult paraszti élet szimbólumának készült akkor. Jelképnek jó volt, szobornak kevésbé. Gyűrűfűnek még az sem használt, hogy ezúttal a *Történelmi tájkép* és a *Töredék* bonyolult, hagyományos anyagokból készült kompozíciólnak részlete lett. Hiányzik belőlük az az eszesség, amely az *ezermestert* a többi szoborban *igazi mesterré avatja*.

P. Szücs Julianna

Azonosulni az emberrel?

— Maradjunk még az előbbi té-
nánál, hogy a bíró kettős minő-
ége milyen terheket ró rá embe-
leg. Ön nem azonosul olykor
zok szerencsétlenségével, akik
n előtt állnak?

— Ha a bíró gondolatilag bele-
elyezkedik az előtte álló szemé-
ek helyzetébe, akkor többet ké-
es megtudni és megérteni az
gyből is. Én is, sok más bíró is
gy van vele, hogy ügyek és ar-
k az akták lezárása után is még
káig és sokszor „visszajönnek".
ályám kezdetén fiatalkorúakkal
glalkoztam. Itt különösen szük-
ges volt, hogy megpróbáljam
egérteni a személyiséget mozga-
okokat-rugókat. Velük kapcso-
tban lehetett érezni a pozitív

vatkozik, kibúvókat keres. S nem-
egyszer talál is, mert vannak jog-
szabályok, amelyeken még szak-
értők sem tudnak egyértelműen
eligazodni. A bírónak ezért az
ügyek kapcsán végig kell követnie,
hogy hány rendeletet hányszor és
mikor módosítanak. Mondom, ezeket néha még a szakmai szervek se tudják követni. Aztán ismernie kell mást is. A saját állásfoglalásokat, a Legfelsőbb Bíróság elvi döntéseit, a gazdaságpolitikát, a társadalompolitikai elveket. Különben légüres térben mozogna. Nem is szólva a segédtudományok fejlődéséről, a kriminológia és kriminalisztika eredményeiről. A bíró csak tágabb látókörbe helyezve világíthatja meg helyesen az ügyeket.

Aztán a szocialista társadalomban a bírónak még sajátos feladata is van: jelezni azokat a tenden-

ről választaná?

— Igen.

Rózsa László

KÖZLEM

FORGALMI TERVPÁLYÁZAT. A fővárosi tanács végrehajtó bizottsága nyilvános tervpályázatot hirdet a Móricz Zsigmond körtér és környéke forgalmi rendezésére. A tervpályázati kiírás és mellékletei október 1-től vehetők át a fővárosi tanács közlekedési főigazgatóságán (V. kerület, Városház utca 9—11. I. em. 161.), félfogadási napokon, 40 forint befizetése ellenében.

FORGALMI VÁLTOZÁSOK. A fővárosi tanács közlekedési főigazgatósága és a Budapesti Rendőr-főkapitányság közlekedésrendészete tájékoztatja a gépjárművezetőket, hogy ma délelőtt 10 és 12 óra között a XIII. kerületben, a Hegedűs Gyula utca—Gogol utca—Váci út—Szent István körút által határolt részen a forgalmi rend megváltozik. Ennek során a Visegrádi utca

Kő Pál

szerepelt az V országos nyári tárlaton

népi szürrealizmusból és pop artból táplál

kozó tárgyaival

Alföld 1976/1o/87

Szabó:Mire kiváncsi a látogató?

Kő Pál

Kossuthja a népi hiedelemvilág alakját ábrázolja.

Alföld 1976/10/88

Kő Pál

Megbízást kapott Kő Pál, hogy a
szobrászi Történelmi Emlékhely
részére 30 db. sírjelet készítsen.

-----:Köztéri munkák.

Művészet, 1976.december - 48.oldal

Kő Pál, nobrán

L.: Udvardi E.

Rózsa Gy.: A nagyalom ... 7.

Népszabadság, Bp. 1976. szept. 28.

Kő Pál, nobrán

Három festőművészünkről és egy szobrászunkról szólnak az új kötetek. Az előbbiek közül a Csohány Kálmán pályáját bemutató

meleg ételt, ameddig csekély készletünk tart...”

És mégis felvonultak

És az első szabad május elsején mégis felvonultak. Az első sorban masírozott *Tóth István* és *Leotkai István*. Akkor már Tóth István,

f. R.: Könyvnemle 7.

Népszabadság, Bp. 1976. aug. 10.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRKERETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
1976 FEB 7

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Kő Pál

1021

Kő Pál szobra

EGYÜTTMŰKÖDÉSI MEGÁLLAPODÁS MOSZKVÁBA

Az elmúlt héten fejeződtek be Moszkvában a szovjet—magyar írószövetségi tárgyalások. *Dobozy Imre* főtitkár és *Georgij Markov* első titkár írták alá az együttműködés ötéves távlati programját és kétéves tervét.

Az együttes titkársági ülésen egyebek között megállapodtak a nemzetközi írótalálkozókon való részvétel kérdéseiben; szovjet részről támogatják például azt a magyar kezdeményezést, hogy a szocialista országok fiatal íróinak első találkozóját hazánkban dezzék meg. A tárgyalás megfogalmazódott az az igén hogy a közösen rendezendő dalmi vitákat az eddiginél gyobb mértékben kell köny kel, művekkel előkészíteni.

Az új megállapodás azt is tővé teszi, hogy a magyar közvetlenül és hosszabb idő ismerkedjenek a szovjetun KGST-építkezéseken dol mindennapjaival.

JÓKAI OROSZORSZÁGB ÉS A SZOVJETUNIÓBA

Alapos áttekintést adott *Radó György* Jókai Mór műveinek orosz szovjet vonatkozásairól. Összeglalója a Magyar Szovjet Baráti rsaság kiadásában jelent meg, gy regényírónk születésének zötvenedik évfordulójára. Radó örgy főként Forgács László, D. ldhelyi Zsuzsa, Fenyő István és radi Sternberg János kutatásaitámaszkodik.

Jókai *nevét* az orosz sajtóban ször 1853-ban említették, a Déáb című magyar színházi újság *Szabadság a hó alatt*-ot, i tos, semleges címmel („A ságában") és eltorzítot ban. A publikáció így is kadt.

A nyolcvanas évek elej sikereket hozott Orosz Jókainak. Megjelent egy a *Szegény gazdagok*, *Az ber*, a *Szeretve mind a v Politikai divatok*. Az *Ak halnak meg* két regén is napvilágot látott.

Nem maradhattak ki

Kő Pál

„Nemezcdéhek"

Kormik

1976 VIII. 576 oldal

Kő Pál, nobrán

L.: Kéri Ádám

Rózsa Gy.: Naprakészen 7.

Népszabadság Bp. 1976. okt. 26.

musát egy elvi tévedéssel is tetézve. Többször elhangzott már, le is írták, hogy a kerámia nem műfaj; anyagot jelöl, nyersanyagot és technológiát, de nem műfaji meghatározó. A modern magyar kerámiaművesség „műfajteremtő triászának" tagjai közül az egyik, Gorka Géza, dísztárgyakat alkotott, Kovács Margit plasztikát, Gádor István mind a kettőt, de az utóbbi időben főleg az utóbbit.

Ezek után felmerül a kérdés, valóban válságban van-e a magyar kerámia, van-e ok a sopánkodásra? Igen is, meg nem is. Ha azt nézzük, hogy a magyar kerámia-plasztika, dísztárgy- és edényformálás az utolsó évek során mit produkált, s hogy jószerivel most első ízben sikerült betörnie a nemzetközi kiállításokon és díjakkal hazatérni (mégpedig nagydíjjal és aranyéremmel), akkor korántsem beszélhetünk válságról. Továbbá közismert, mennyi tehetséges fiatal dolgozik, s ez szintén nem a válság jele. Ha azonban arra gondolunk, hogy egy-egy művész az évek során önmaga epigonjává vált (pl. Majoros János), másrészt, hogy az ipar nem zárkózik fel a művészek kívánsága szerint, s mind az edény-, mind a burkoló kerámia nagyipari gyártása messze elmaradt a lehetőségektől és az igényektől, s figyelembe vesszük végül, hogy a tehetséges fiatalok milyen feltételek mellett dolgoznak – akkor valóban van válság. Ez azonban nem a művészek, nem is a művészet, hanem az ipar válsága. S ha emellett még azt is tudjuk, hogy a megnövekedett lakásberendezési igények erre a pályára csábítottak egy sor embert, aki szériában gyártja a „modern" kerámia dísztárgyakat az új lakások, vagy az újonnan átrendezett régiek számára, hozzájárulva ezzel a korszerű giccs születéséhez és terjedéséhez, akkor nem válságról, hanem egy vállalat művészeti vezetésének, koncepciójának csődjéről kell beszélnünk.

Rátérve ezek után a biennálén látottakra, a bemutatott anyag három funkció szerint oszlott meg; s ezek elég élesen elkülönültek egymástól; a rendezés is igyekezett ezt hangsúlyozni, már amennyire a hely megengedte: a plasztikai törekvések, az edények – ezúttal dísztárgy viszonylag kevés akadt – és a burkoló kerámiák. A plasztika kifejezés ezúttal szabatosabb meghatározást igényelne: nem a görög hagyomány értelmében készített szobrokat kell értenünk alatta, inkább térformákat. Ezek alkotói közül három művészt kell kiemelnünk: Schrammel Imrét, Csekovszky Árpádot és Benkő Ilonát.

Schrammel legutolsó pesti kiállításával a magyar képzőművészet legjobbjai közé emelkedett; s ahogy az ötvenes évek elejének kerámia-művészetét meghatározza Gádor István alkotótevékenysége, úgy határozza meg napjainkban ezt Schrammel tevékenysége. Világos problémalátása, magasan kvalifikált anyag- és technológiaismerete és kiemelkedő tehetsége együtt eredményezi, hogy elképzeléseit magas színvonalon képes realizálni, s ezzel egyúttal az *egész* magyar plasztikai gondolkodás számára is új utakat keres. Ezúttal bemutatott fehér oszlopai egy nagyobb sorozat részei, amelyben az élet keletkezése, a növekedés formáit revelálja.

Örömteljes az a megújhodás, amelyet Csekovszky Árpád művei mutatnak. Csekovszky volt az első, aki az ötvenes évek végén új utakat tört a magyar kerámia-művészet számára, letérve az addig egyetlenként követett gádori útról. Mégis, úgy tűnt, hogy ezen az úton megrekedt, s kocsihajtóinak szerkezetes terrakotta sorából nem talál kiutat. Városlődi mázas agyagból készített, magas hőfokon égetett keresztjeinek és a köztük tébláboló alakoknak a szimbolikája kétségtelenül kissé lapos, mégis az együttes mondanivalója elgondolkodtat.

Benkő Ilona már a következő nemzedék képviselője. Káposztafejei látszólag semmiségek: valójában azonban igen nagy szakmai felkészültségről, anyag- és technológiai ismeretről tanúskodik a vékony, rétegesen rakott, hajlított lapokból készített plasztika. A nyitottabb és zártabb gömb-formák, a fényes és a matt máz mindegyike más-más hatást kelt, együttesük pedig az új forma-alkotás érdekes példája.

Figurális kerámiáink egy részét megihlette a népművészet. Ezek közül Németh János kályhacsempéi érdekes kezdeményezések, de a kiállításon bemutatott nagy méretet nem bírják el. Geszler Mária és Vértesi Nándor együttesei pedig ahhoz

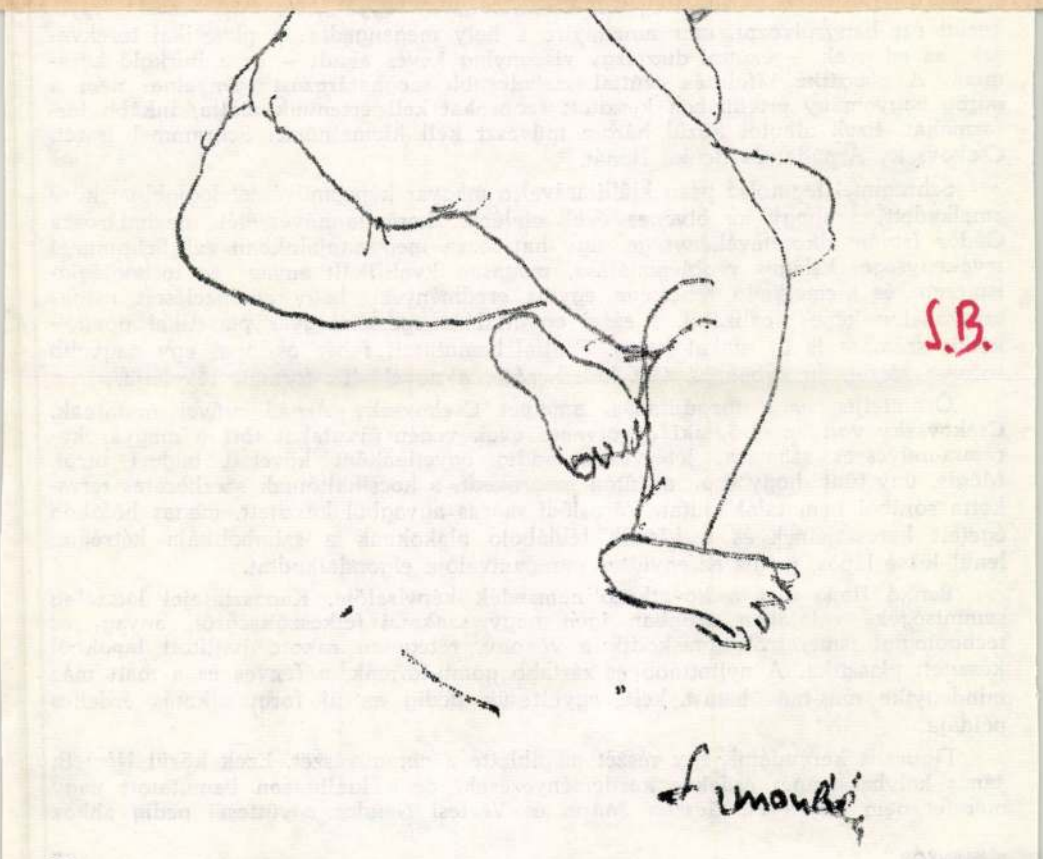
S.B.

LÁNCZ SÁNDOR

KÉPZŐMŰVÉSZETI KRÓNIKA

KÉT BIENNÁLÉ

A III. Nemzetközi Kisplasztikai Biennálé mérlegének elkészítése igen nagy körültekintést igényel. A második biennálé – 1973 őszén – még keltett némi revelációt a kritikusok körében, s a közönség érdeklődése is élénk volt. A harmadik, amely 1975 szeptemberében került megrendezésre, a kritika erős tartózkodása mellett zajlott le, s a közönség érdeklődése is mérséklődött. Pedig a résztvevők száma ezúttal is nagy volt – ha el is maradt a legutóbbi mögött – s nem túlzás, ha azt mondjuk, hogy a világ minden részéből érkeztek műtárgyak a kiállításra. Hogy milyenek? Amilyenek ma készülnek. Egymás mellett élnek a különböző áramlatok: a figuratív ábrázolás épp úgy megtalálható, mint a non-figuratív (nem-ábrázoló), ún. jel-alkotó előadásmód, a legszigorúbb formaigenlés és a forma végletes feloldása, a törvényszerűségek alkalmazása és az „irányított" véletlen egyidejűleg jelentkezik. (Majdnem azt mondtam, épp úgy, mint legutóbb – csupán most már művészek munkái voltak jelen.) Ennek okát talán abban jelölhetném meg, hogy az avantgard „új" és „újabb" áramlatai, az ezeket kifejező program-deklarációk más irányt jelölnek a „művészet" fejlődése számára. A művészet szót pedig azért tettem ezúttal idézőjelbe, mert a szakirodalom tekintélyes része ezeket az áramlatokat nem a művészet, hanem az anti-művészet nevével jelöli. Ide sorakoztatja a videoábrázolás – a képernyőn az élet legkülönfélébb megnyilvánulásai jelennek meg – válfajait, a concept-művészet – lényege az elgondolás és nem a megvalósítás – különböző formáit s újabban a performance, azaz az előadó-művészet különböző megnyilvánulásait is; teszi pedig mindezt avval a jelszóval, hogy az idő a művészet legfontosabb kategóriája, sőt *témája.*

Mindez azt jelenti, hogy a „hagyományos" művészet műfajai az utolsó évek során kissé háttérbe szorultak az egyetemes művészetben, s így a szobrászat, ezen belül pedig a kisplasztika kissé kiszorult az egyetemes művészet fősodrából. Ennek kétségtelen jele a harmadik biennálén az a tény, hogy kimagasló műalkotásról vagy említésre érdemes új törekvésről nemigen beszélhetünk – anélkül, hogy a kettőt azonosítani kívánnám. Nem azt keressük, ami mindenáron új akar lenni – ilyen ugyanis akadt –, hanem azt, aminek kifejezni valója van, jelenteni kíván valamit. Mégis: épp a seregszemle jellegéből és a világ minden részéből idesereglett résztvevők örömteljesen nagy számából következően a biennálé valós tájékoztatást adott a tényleges helyzetről, s így nagy mértékben segíti a szakma – nem csupán a magyar, de a nemzetközi – eligazodását, és a közönség tájékoztatását is.

A napilapok idézték a számokat: hány ország hány résztvevővel, hány művel szerepelt. Erre most már kár szót vesztegetni. Ennél sokkal fontosabb, mert tanulságosabb, a magyar művészek szereplése. A bemutatott anyag két részből állt: egy retrospektív kiállításból és a mai művészek alkotásaiból. A retrospektív tárlat ezúttal Bokros-Birman Dezső szobrait mutatta be. A magyar szobrászatnak ez a Don Quijotéja egész élete során a szocialista eszme odaadó híve – s majdnem egész művészi alkotómunkássága (a húszas évek elejétől 1965-ben bekövetkezett haláláig) a hivatal értetlenségével, meg nem értésével való viaskodásban telt el. Innen az a körülmény, hogy egész oeuvreje kisplasztika; hogy valóban alig akad a magyar szobrászok közt művész, akinek művei a biennálé részvételi feltételeinek jobban megfelelnének (e szerint csak olyan mű küldhető be, amely végleges formájában nem haladja meg a 80 cm magasságot; nagyobb művekhez készített tanulmányok,

A mintázás expresszivitása, a térformálás ereje mutatja nagyszerű szobrászi tehetségét – ez a mű is „a szocialista világképből" lépett elő.

Tragikus sors az övé: mikor oly sok hányattatás, nélkülözés után végre nyugodtabb élet várt volna rá, akkor ragadta el a halál. Életműve azonban itt maradt – s egyben minősíti is az utódok alkotásait. Mindjárt itt, a biennálén is: s evvel a mércével mérve (s lehet-e, szabad-e mással mérni?), a vele egy teremben bemutatott hét művész alkotásairól viszonylag kevés jót mondhatunk, annak ellenére, hogy egyik művész a nemzetközi zsüri díját, egy másik pedig a főváros különdíját nyerte el. Egész szobrászatunk az állandó nyilvánosságra szánt alkotások vonzásában él: így a kisplasztika – más okok miatt ugyan, mint az egyetemes művészetben – nálunk sem jelenti a fejlődés fővonalát. Ilyen körülmények közt nehéz a bemutatásra kerülő művek spektrumát szélesíteni; még nehezebb lenne azt beismerni, hogy nincs annyi kitűnő szobrászunk, vagy kitűnő alkotás, hogy három egymás után következő biennálén más-más művészt mutassunk be (ami nem is lenne igaz, mert mű is, alkotó is akad). Ezúttal még a válogatás is nehézséget jelentett: a biennáléval egyidejűleg a budapesti Helikon-galériában rendezett tárlaton pl. Kő Pál azt bizonyította, hogy az elmúlt egy-két év megtorpanása nem jelentett mást nála, mint a szükséges művészi érés időszakát; a biennálén bemutatott szobrainál többet is, jobbat is tud már. Érmészeink megfelelő szinten szerepeltek: mind Aszszonyi Tamás, mind Csikszentmihályi Róbert rászolgáltak a válogatás által kifejezett bizalomra.

*

Negyedik alkalommal került megrendezésre Pécsett a kerámia-biennálé, de sem a beérkezett anyag mennyisége, sem pedig a helyiség, ahol végül is megrendezésre került (a Déryné utcai három szoba), nem tűnt a korábbiak méltó folytatásának. Mindennek ellenére a kiállítás eléggé pontosan jelezte kerámia-művességünk jelen állapotát, tükrözte problémáit. A napisajtó értékelése eléggé elmarasztaló volt; ennek a hangulatnak már a katalógus bevezetője is hangot adott, pesszimiz-

Kő Pál

KŐ PÁL: NEMZEDÉKEK (Foto Kovács Ferenc)

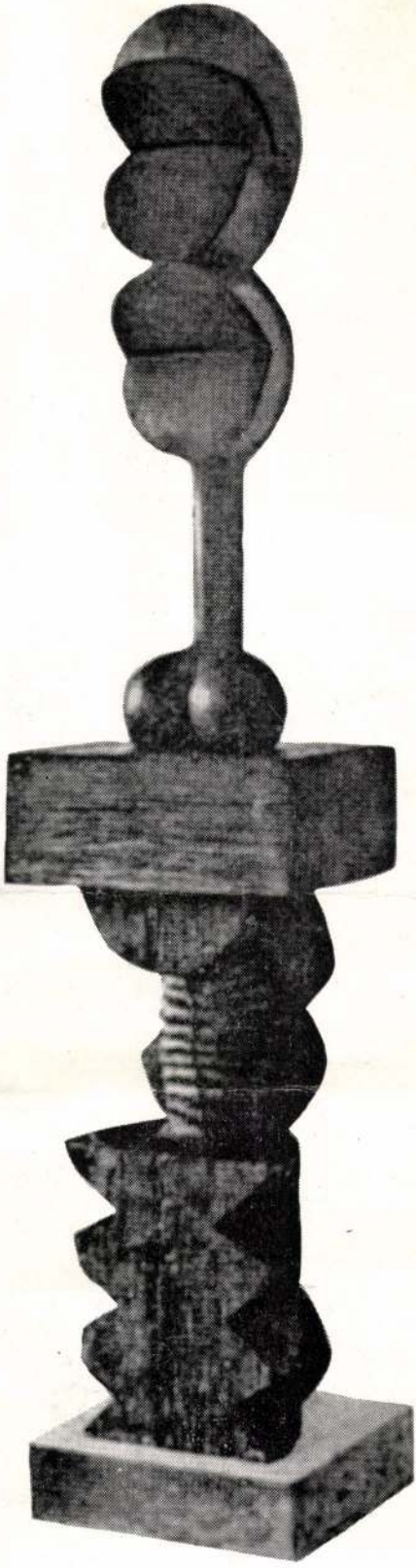

CONSTANTIN BRÂNCUȘI: ÁDÁM ÉS ÉVA

Kő Pál, szobrászművész

A pécsi V. Országos Kisplasztikai Biennálé III. díjasa. Előszeretettel él a pop art triviális eszközeinel, különböző anyagokat használ fel másmás, szokatlan szerepkörben. „Szárnykészítő" je is különböző anyagokból készült. Az alkotó magányosságát, magárautaltságát, belső vívódását, gyötrődését jelképezi. (említve és repr.)

Bonváry Ferenc: Kisplasztikai biennálé.

Dunantúli Napló, 1976. okt. 10.

Kő Pál

Kiállítás nyílt okt. 21-én Mai Magyar Kisplasztikai Kiállítás címmel Debrecenben. – Láthatunk művet az 1975-ös III. biennálén részt vevő művésztől.

Hajdu-Bihari Napló, 1976. okt. 22.

Kő Pál szobrászművész

Ötödízben nyílt meg a pécsi Országos Kisplasztikai Biennálé, melyen műveiért a művésznek ~~kom~~ a harmadik díjat ítélte a zsüri

Horváth György: Országos Kisplasztikai kiállítás.
Magyar Nemzet, 1946. nov. 17.

Kő Pál

„Kossuth"

Pap Gábor: Élmények és tanulságok.
Művészet, 1977. április – 32. oldal.

Ifj. Pál

Utcaseprő

Papp Gábor: Elmélyedés és tanulságok
Művészet, 1977. április - 32. oldal

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1976 AUG 16

Hétfői Hírek

Kő Pál,
szobrászművész

1021

Szulejmán és II. Lajos király

Harminc szobor Mohácsra tart...

Sírok, sírjelek. Szám szerint harminc. Többségük másfél-két méternyi magas, de van, amelyik öt. Tölgyfából faragott feszülő számszeríjak, nyerítő paripák, pajzsok, szablyák, kardok, kígyók, virágok. Néhányon évszám: *1526*. Az egyik sírjel tetejéről *Szulejmán* szultán tekint a messzibe, a másikon a mohácsi csatában odaveszett *II. Lajos király* alakja emelkedik. Valamennyi *Kő Pál* szobrászművész alkotása. Ott állnak majd egymás szomszédságában a *Mohácsi Történelmi Emlékhelyen*, körbefogva az elsőként feltárt tömegsírokat.

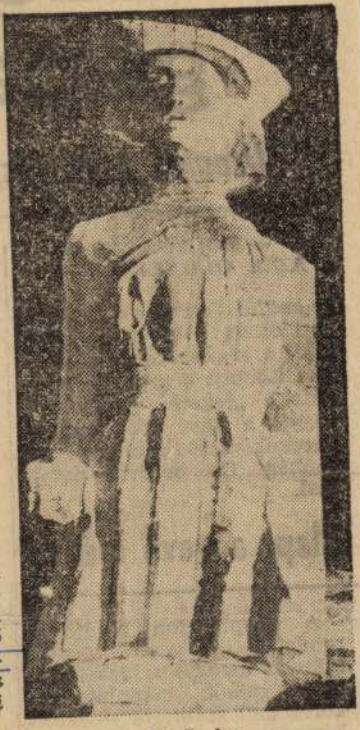

II. Lajos

Tomori Pál kalocsai érsek

— *Másfél esztendős munkám során felkutattam és átolvastam minden fellelhető, a mohácsi csatáról írott könyvet, tanulmányoztam rajzokat, fegyvereket, csataleírásokat* — mondja a művész. — A sírjeleken a csata három „főszereplőjének": az embernek, a fegyvernek és a lónak kívántam emléket állítani. Ezt idézik *a színek is:* a vérét a *vörös*, a gyászét a *fekete*, a *kék* pedig a néphit szerint a rontásűzés színe. A sírjelek egynémelyikére költők — *Berzsenyi, Kisfaludy, Vörösmarty, József Attila, Juhász Ferenc* — szavait véstem fel.

A harminc faszobrot és mellettük *Kiss Sándor, Király József* és *ifjú Szabó István* szobrászművész egyéb alkotásait az Emlékhely hatalmas parkjában avatják a mohácsi csata *450.* évfordulója alkalmából, *augusztus 29-én.*

(—cs—)

Izzósok gépagya

Ütemes termelés, exporthatáridők

— FOLYTATÁS AZ 1. OLDALRÓL —

egymillió elemi művelettel veti össze, kombinálja, amíg eljut a kívánt végeredményhez. Közben a gyorskiíró készíti a „fekete papírokat", vagyis a kész programokat. Percenként 900 sort ír ki, soronként 165 betűvel, számmal.

Alap: a vevő igénye

A gépprogram alapja a rendelés, a vevő igénye. Minden megkötött üzlet *adatai* — miből, mennyit, mikorra kell szállítani — lyukkártyára kerülnek. A többi már a számítógép feladata. A memóriából kikeresi, *milyen és mennyi nyersanyag kell a kívánt szállítmányhoz.* Megállapítja, hogy abból *milyen alkatrészeket* kell készíteni. A már rögzített rendelések és a műhelyek feladatai alapján *kiszámolja, melyik hétre, napra lehet a kívánt munkákat programozni.* S ha már minden adat együtt van, a gyorskiíró kiadja a programot. A munkaadagolók eszerint készítik elő a megfelelő anyagot, az alkatrészműhelyek a kiutalt anyagból az alkatrészt, a készreszerelő műhely pedig, amit ebből gyártani kell. Az expedíció a programon megjelölt napra előre megrendeli a kamiont, a vasúti kocsit. Az elvégzett munkáról minden műhely, minden üzemrész *jelentést tesz a számítóközpontnak, s a gép ezután a teljesítményt összeveti a tervezett programmal.* Ha a kettő között *eltérés* van, azonnal intézkedni kell, különben felborul az egész rendszer. Az altárgyalóban. Ellenőrzik, melyik műhely, gyáregység hol tért el a termelésprogramozási utasítástól, milyen tételeket kellett emiatt *soronkívül* elkészíteni: *„kötényben áthordani" a következő műhelybe.*

Bizony az Izzó dolgozói, az egységek vezetői eleinte nem nagyon szerették a számítóközpontot. Nehezen igazodtak el a programokon, s ráadásul a gép a legkisebb lemaradást, lazaságot is „beköpte" a főnökségnek. Azután a jobb szervezettség, a feszített tempójú, de egyenletes ritmusú, nyugodt munka *népszerűséget szerzett* a számítástechnikának. Most már ugyanolyan természetes része a gyárnak, mint a forgácsolóműhely vagy az étterem. Ez utóbbiban sem kérdezzük, miként készül az étel. *Fontos, hogy jó legyen.*

Faludi András

An

Hétfőn: újból ny

Hétfőn — kéthónapos szünet után — kicsinosítva, átalakítva ismét megnyílik a főváros legnagyobb használt könyvvel foglalkozó kereskedése, a Múzeum körút 15. szám alatti központi antikvárium.

Több mint *150 ezer kötettel, metszettel, térképpel* várja a vásárlókat az önkiszol

Kő Pál szobrász

L.: Vigh Tamás

Sz. M. É.: Munkás művészek 2

Esti Hírlap, Bp. 1976. nov. 12.

Kő Pál, szobrász

— A MAI MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZET jeleseit bemutató rendezvénysorozatban a kalocsai Szilády Galériában Kő Pál Munkácsy-díjas szobrászművész és Svábi Lajos Munkácsy-díjas festőművész tárlatát láthatják az érdeklődők.

— : Hír

14.

Népszabadság. Bp. 1976. dec. 12.

Kő Pál

Kő Pál Kossuth ja valódi posztó mezelet és valódi árvalányhajas Kossuth-kalapot visel.

Pap Gábor: Élmények és tanulmányok, Művészet, 1977. április – 34. oldal.

Kő Pál szobrászművész

Az idény kezdetén átadott új siófoki Műv. Közp. és Könyvtár, valamint a Magyar Képzőművészek Szövetségének folyóirata újszerű országos szeregszemlét szervezett a nyári idényre. – Somogyi József kamaratermében „Mire tanított Somogyi?" „Összeállítás alapján két tanítványa Kő Pál és Gyurcsek Ferenc is a közönség elé áll írásbeli vallomásával és kisplasztikáival.

Wagner István: Művészet a Művészetben.

Magyar Hírlap, 1976. aug. 4.

Kő Pál, szobrászművész

Pécsett megnyílt az V. országos kisplasztikai bizonnálé, melynek harmadik díját a művész kapta.

Zalai Hírlap, 1976. szept. 28.

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1977 3

VALÓSÁG

Kő Pál

1021

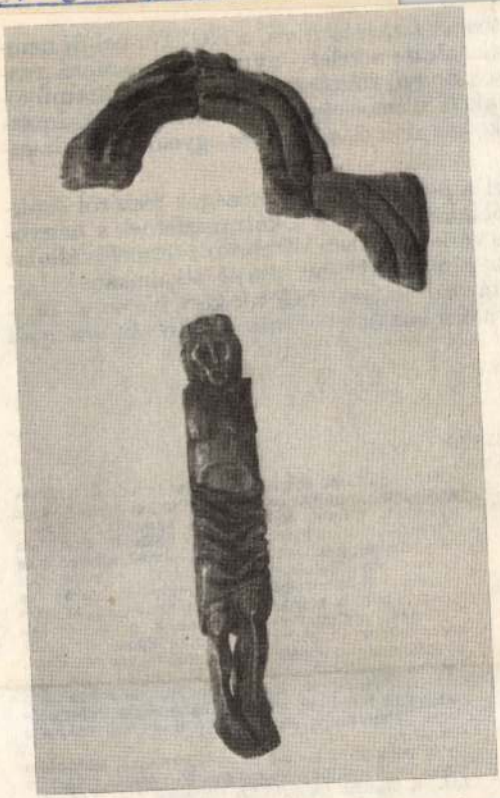

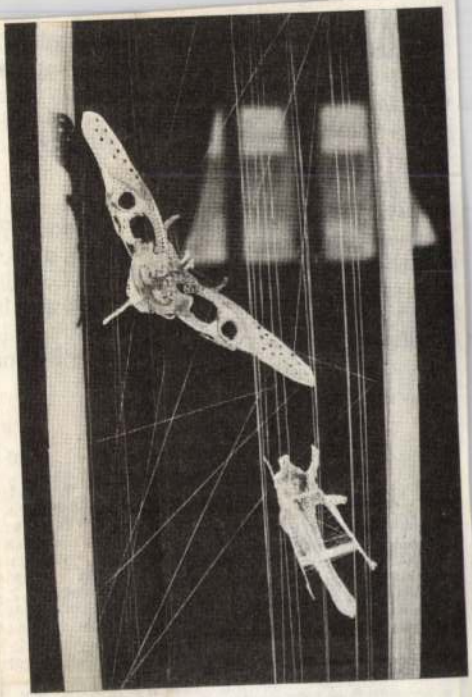

Kő Pál szobrai

Végül, ami a kooperációval kapcsolatos *trans*
zetközi munkamegosztás gazdag tapasztalatai, d
korlatának példái is mutatják, hogy igen sok olya
dési forma — így a közös vállalkozásoknak is sz
ható, amely nem vezet tartós külföldi tőketulajd
lásához.

Ezek mellett és szolgálatában — ahol a par
séges és pénzügyi forrásaink szempontjából lehet
mányos hitelformákon kívül olyan, a közös vállal
alaptőkéjéhez és gazdaságos működéséhez kapcsolódó formája is alkalmasnak
szik, amely a tulajdonosi részvételt meghatározott *átmeneti időhöz* köti, illetve a tőke-
hozzájárulásnak a vállalat jövedelméből való fokozatos visszafizetése révén *önmagát*
felszámolja, vagyis tartalmilag hitelforma.

JEGYZETEK

1 Így — többek közt — azt ENSZ VI. és VII. Rendkívüli közgyűlése, az UNCTAD IV. konferenciája, az ILO Foglalkoztatottsági Világkonferenciája, az UNESCO 1976. évi Közgyűlése stb. valamint a Béke Világtanács budapesti Fejlődési Világkonferenciája.

2 Exportunkban a SITC 5—8. csoportjába tartozó áruk az összkivitel mintegy 9/10-ét, ezen belül a 7. tétel (gépek és szállítóeszközök) kb. 1/3—2/5-részét teszik ki. Ez utóbbi részarányának növekedése mellett az ipari fogyasztási cikkek részaránya az utóbbi években jelentősen csökkent (1969 és 1975 között 30%-ról 18%-ra).

3 A SITC 0. és 2. csoportjába tartozó árucikkek részaránya 1963 és 1973 között 93,1%-ról 70,6%-ra csökkent, míg a SITC 5—8. tételeinek aránya 3,2%-ról 17,3%-ra emelkedett.

4 Az eddig megvalósított, valamint a már tervbe vett vagy ajánlott *ipari kooperációk* főbb szférái a következők: különféle elektromos mérőműszerek, áram-mérők gyártása; vákuumtechnikai termékek gyártása; telekommunikációs berendezések és felszerelések gyártása; tömegközlekedési és speciális (mentő-, tűzoltó- stb.) szállítóeszközök és különféle szállítási berendezések gyártása; különféle orvosi műszerek és kórházi berendezések előállítása; textil- és ruhaipari üzemek; élelmiszeripar, takarmányfeldolgozás és konzervipar; a mezőgazdasági termelés és állattenyésztés; mezőgazdasági szerszámok, gépek és felszerelések gyártása: alumíniumfeldolgozó üzemek; gyógyszerek, vakcinák és különféle vegyszerek gyártása; a helyi feltételekhez és a tömegigényekhez igazodó, a vidéki körzetekbe is könnyen transzferálható házgyárak termelése, sport- és iskolaszerek, laboratóriumi felszerelések gyártása; kisipari szövetkezeti termelés.

5 Ilyen például az Indiában gyógyszereket, különféle vegyi és fermentanyagokat gyártó *Themis Chemica Ltd.*, a nigériai *IMARSEL Chemical Co. Ltd.* és

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 5.
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

1976 DEC 23
DÉLI HÍRLAP
(MISKOLC)

Kő Pál

1021

* Sziluettek — csatamezőn... A Mohács melletti sátorhelyi mezőn, az 1526-os csata tömegsírjai fölött a közeli múltban emlékhely létesült. A hatalmas kapun és a kőmedencén túl, a tömegsírok között fafaragványok emelkednek: kopjafák, haranglábak, szélhárfa és feszület formájú számszerijak. Fából mintázták meg Tomori, Lajos király és Szolimán alakját is. Az alkotók: Kő Pál, Király József, ifj. Szabó István és Kiss Sándor.

olciaké a szó

k érdekében hányzás!

December 16-án azután hallottam a hírt, hogy a Tiszai pályaudvar előcsarnokában és összes helyiségeiben tilos a dohányzás. Örömmel siettem ki, örülni a látottaknak. De az öröm egyszerre ürömmé változott. Az előcsarnokban rengeteg csikket, gyufaszálat láttam eldobálva. A szeméttartóban a papír füstölgött a beledobott végektől. A csarnokban nagyon sokan dohányoztak. „Bánatomban" elvonultam a kisbüfébe. Megérte, mert bár nagyon sokan tartózkodtak a helyiségben, senki sem dohányzott. Ami itt négy hónap alatt a dohányzás elleni küzdelem terén elér-

Köszönet a megtalálónak

1976. december 10-én délután a 2316-os számú budapesti személyvonat I. osztályú kocsijának egyik fülkéjében felejtettem kézi irattáskámat, benne minden fontos okmánnyal. A miskolci Tiszai pályaudvar forgalmi szolgálattevői — Orczy László, Zsurcsák Tibor, Körmendi Géza és Nemesi József —, minden tőlük telhetőt megtettek, hogy a továbbhaladó vonaton megkerestessék a tás-

1977
VALÓSÁG

Kő Pál

1021

Kő Pál: Kossuth apánk

drasztikusan fogalmazzam
felelős ezért a termésért, amit itt
más elvárásokat közvetítsen az alkotók
valósághoz való közeledésben. Mert azt hiszen
van annak a közegnek, amelyik itt a *megrendelőt*
Valakik nevében történik a „megrendelés”, de nem
a közönség — a társadalom, ha úgy tetszik — igény
tókhoz? Nagyon félő, hogy nem. Tehát, hogy megt
megteremthető az is, hogy az agitációs és propag
kívül triviális, bántó és önmagába visszafordul
valódi valósságföltárás történjen és közművelődési

VÁNCSA ISTVÁN: Egy rendező általában két-három évenként csinál egy játék-
filmet. Közben alkalmasint bemegy a tv-be s ott létrehoz valamit, de az nem nagyon
tapasztalható, hogy dokumentumfilmet készítene. Nem tudom, jó-e ez a merev szer-
vezeti elkülönülés: vannak, akik predesztinálva vannak arra, hogy megcsinálják azt
az évi 16 dokumentumfilmet, csak ők csinálják, és a magyar filmművészet mint olyan
ebben szinte nem vesz részt. Filmművészet alatt azt értem, ami a mi művészetünkből
Európa-hírű. Vajon nem lehetne-e olyan szervezeti kereteket teremteni, amiben
összeolvadna a játék- meg a dokumentumfilmezés?

ZALÁN VINCE: Amikor a magyar filmművészet fellendült, akkor én „hivatalból”
a magyar dokumentumfilmet vizsgáltam, s elkezdtem azon gondolkodni, hogyan le-
hetséges az, hogy filmművészetünkben a játék- és a dokumentumfilm szinte teljesen
különbözik egymástól... Képzeljetek el egy hatalmas filmvásznat, amelynek egyik
felén a magyar játékfilmeket vetítik a *Sodrásbantól* a Jancsó-filmekig, a másik felén
pedig ugyanannak a korszaknak a dok mentumfilmjeit. Akik ismerik a magyar
dokumentumfilm-gyártás termékeit, nem kell bőven magyaráznom, hogy

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

1976 JUL 26

Budapester Rundschau

Pál Kő

1021

Pál Kő (geb. 1941):
Straßenkehrer
(im Kulturzentrum Siófok)

Innenhof des Siófoker Kulturzentr
István Bors (geb. 1938): Götzen —

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

1976 JAN 31

NÓGRÁD

Kő Pál szobrászművész

Munkás ifjúsági klubok

Jelentős anyagi ráfordítással felújították a salgótarjáni Kohász Művelődési Központ ifjúsági klubját. Korszerű, sztereó akusztikus berendezések — lemezjátszó, magnetofon —, fényorgona, új, kényelmes és modern bútorok kerültek a felújított klubba. A vezetőséget is felfrissítették, s a szép, otthonos helyiségben várhatóan pezsgő klubélet alakul ki. Ugyancsak nemrégen működik a salgótarjáni öblösüveggyár ifjúsági klubja. Már eddig is sok figyelemre méltó rendezvény került lebonyolításra. Legközelebb képzőművészeti kiállítás nyílik — hétfőn délután —, ahol Kő Pál szobrászművész és Péterfi Gizella festőművész alkotásait tekinthetik meg a látogatók. A tárlat egy hétig tart nyitva.

kirendeltsége

1976. évi utaz

Bulgária: Primorskó repül

Csehszlovákia: Prága gyors

Zakopán
aut

Kő Pál, szobrász

L.: Somogyi József

[Kő Pál: Nagy kék madár Mn.: 4.

Somogyi J.: —— . Műmelléklet: 3

Jelenkor, Pécs, 1976. október XIX/10.

Kő Pál, szolnász

megemlítve

Rózsa Gyula: Görcs nélkül.

6

Népszabadság, Bp. 1976. nov. 20.

Kő Pál, szobrász

a Pécsett rendezett V. országos kisplasztikai bienná-
lén szerepelnek a művész művei, a művész díjban
részesült. Vállalja a pop-art rendékony anyagait, a
baromfiesontot, a spárgát, a fakalickát is. Művei még sem
rekednek meg az említett áramlat lapos filozófiájánál,
mert gondolatot, érzelmet és plasztikai tartalmakat
képes megfogalmazni.

Rózsa Gyula: Az V. országos kisplasztikai
biennálé Pécsett.
Népszabadság, 1976. okt. 26.

Kő Pál

"Dekorativ birálat" cimmel Frank János tájékoztat Morvay Zsuzsa mütermében folytatott beszélgetéséről. Munkásságának részletes ismertetése mellett elmondja, hogy 1973-ban a bemutatkozó kiállitás, még nem mutatta későbbi kvalitásait, de a Ferencvárosi Pincetrálat-beli, már meglepetést keltett. 1974ben a Margitszigeti Nagyszállóban és a Müegyetemen, 1975-ben Zürichben,-ahol nyolcvanhárom müvével szerepelt-majd a Győri Mücsarnokban és legutóbb a Hévizi Termál Szállóban rendezett kiállitást.

Élet és Irodalom, Bp. 1976. május 15.
XX. évf. 2o. sz. 12-13. lap.

Kő Pál

Morvay Zsuzsa hivatkozik azokra a művészekre, akik évek óta inspirálják, vizuális és szellemi körét képezik. Elsősorban férje, Fekete Tamás, Melocco Miklós, Kő Pál szobrászművészek, valamint Svéby Lajos festőművész.
Frank János élénken szemléltető felsorolása átfogó képet ad a művész gondolatait tükröző kerámiákról, ötletgazdagságáról, munkáinak mondanivalójáról..
Külön kiemeli nagyplasztikai igényü kerámiáit, s ezek közül főképpen, a beszámoló illusztrációjaként szereplő- "csupa cirádából épült, áttört katedrális"-át.

Élet és Irodalom, Bp. 1976. május 15.
XX. évf. 2o. sz. 12-13. lap.

Kő Pál

Frank János igen nagy elismeréssel méltatja az egyik főmüvet, Morvay Zsuzsa "Ördögkut" elnevezésü, két méter magas, ördögfigurákkal ékes monumentális kerámiáját.
Arra is rávilágit a kritika, hogy müvész játékos kifejezési formájában,-azonos müvészi szinten- Kondor Béla világát idézi, de olyan vad iróniával, ami Kondort jellemzi, annak inkább csak gunyoros vetületét érezni müvészetén, mint ahogy a fentebb felsorolt müvészek munkája, müvészi felfogása hatott részben az ő müvészetének kialakulására is.

Élet és Irodalom, Bp. 1976. május 15.
XX. évf. 2o. sz. 12-13. lap.

nem

Kő Pál

Altorjai István Kő Pállal és Gyurcsek Ferenccel tíz évig együtt járt a művészeti gimnáziumban és a főiskolán.

Tüskés Tibor: Beszélgetés Altorjai Istvánnal, Jelenkor, 1976. 12. 1088. old

Kő Pál, szobrászművész

Kő Pál fiatal szobrászművészt mutat be ~~Ra~~ Rózsa Gyula írásával, a Képzőművészeti alap kiadóvállalat „Mai magyar művészet" c. sorozatában.

Népújság, [Heves], 1976. jul. 4.

Kő Pál szobrászművész

Magyar Konyvszemle, 1946. febr. 25.

Kő Pál

Szárnykészitő
/fehérre festett szabvány madárkalitka, benne faragott fafigura és festett állatcsontok.

Menyhárt László:: Utak a megértéshez.....
MÜVÉSZET, 1980.január - 45.lap /Napló/

Kő Pál, szobrai

Rózsa Gyula: Kő Pál c. kötete

—: Most jelent meg 8.

Népszabadság, Bp. 1976. jún. 24.

Kő Pál

Az itt felsorolt három fiatal művész munkájában fáradtságot észlel Vadas József műkritikus, aki a Pécsi Galériában rendezett, 6. kisplasztikai biennálén bemutatott műveket ismerteti.
Farkas Ádám "szereplése csalódást okoz," Kő Pál és Lóránt Zsuzsa "sem olyan elementáris, mint korábban volt", de hozzáteszi, hogy ennek ellenére tehetséges művészeknek tartja őket.
Vadas József: "Érem a kalitkában" c. kritája és abban megemlített valamennyi művésznév Szabó Iván nevénél található.

Élet és Irodalom, Bp. 1979. szept. 1.
XXIII. évf. 35. sz. 12. lap.

Kő Pál szm

[illegible]

→ Vilt Tibor

MŰVÉSZET 1985/7/13

Kő Pál, szolnár

L: Huszár Tibor

Vadas József. Rezignált bohócok 12.

Élet és Irodalom Bp. 1985. júl 26 XXIX/30

Kő Pál, szobrán

L: Osváth Miklós

Vadas József: Víz – festmények 12.

Élet és Irodalom Bp. 1985. máj. 10. XXIX/19

Kő Pál szem

"Csontváry" c. szobra
áll.

→ Czinder Antal sz

MŰVÉSZET 1985/11-12/
/50
51

Kő-Pál.

Érdemes munkák.

M. Hirlap
1986.IV.3

Kö Pa

A Gyöngyösi Galíria krónikája

Hevesi Szemle 1985/3

Kő Pál

III. Béla sobra Bajáh

Magyar Nemzet 1986. VIII. 2.

Kő Pál, nobrán

L: Egyed Zoltán

46 – 48

Trinta József: A, Központi Váltó és Hitelbank RT

Magyar

Epitom üvészet, Bp. 1983

83/3.

Kő Pál, szobrán

L. Eltér István

– követségi kirch

10-12

Magyar

Építőművészet

Bp. 1983

83/4

Kő Pál szobrász

a Magyar Népköztársaság
érdemes művésze kitüntetést
kapott

Újpalota, 1986. IV. 3

Kő Pál szobrán

• Kő Pál szobrászművész kiállítása március 14-én nyílik meg, és április 13-ig látogatható a Budapest Galéria kiállítóházában.

Népszabadság, 1986. III. 11

Ki Pál szobrász

a Művészeti Alap 1985 évi képzőművészeti és kiállítási művédíját kapta

Újpalota, 1985. XII. 10

Kő Pál, Munkácsy-díjas szobrászművész

A Fő. Tanács végrehajtó bizottsága ülésén a múlt évben 31 és fél millióat ~~költött~~ a főváros szobrokra és emlékművekre, ezeknek megvalósulása a tárgya az ülésnek!

Újpesten állítják fel Kő Pál „Nyár" c. kompozícióját. /említve/.

TV-Híradó

1984. I. 18. TV 1. 19.30 /Id. Kiss Jné/.

Kő Pál, Munkácsy-díjas szobrásznüvész

a Magyar Nemzeti Galériában kiállítás nyílt meg „Válogatás 3 év szerzeményeiből" ámnel. A Galéria tudatos vásárlási programja már az új kortárs anyagát gyűjti. Nagyon helyesen gondolnak, a multra az egymást követő nemzedékek kivétel nélkül szerephez jutnak. – Yók a fiatalok, elsősorban Váli Dezső, Kő Pál, Nagy Gábor és különösen Szabados Árpád.

Losonci Miklós: Nemzedékek találkozása.
Pest Megyei Hírlap, 1984. febr. 8.

Kő Pál, Munkácsy-díjas szobrászművész

A Gócsej Múzeum kis földszintes kiállítóter-
mében jún. 24-ig díj nyertesekkel ismerked-
hetünk: Kő Pál egy művével.

Magyar Hajnalka: Gyűlik-e a gyűjtemény?
Zalai Hírlap, 1984. jún. 9. 9.-old.

Kő Pál, Munkácsy-díjas szobrászművész

Gyöngyösön, a Galériában, Kő Pál szobrász-
művész kiállítása látható.

Ötödik sebesség.

1984. VI. 11. Petőfi 17.30

Kő Pál, Munkácsy-díjas szobrászművész

Tamásiban sikerült kialakítani egy kiállítóhelyiséget, amely nagyon jól megfelel rendeltetésének. Szívesen állítanak itt ki jónevű képzőművészek, Péreli Zsuzsa, Kő Pál művét is láthatták az érdeklődők.

Láttuk, hallottuk.

1984. VI. 21. Petőfi 10.45 /K.B./.

Kő Pál

Magyar Nemzet

1986. IV. 6.

Kő Pál

Ritka és szerencsés véletlen, hogy egy alkotóművésznek éppen akkor van kiállítása, amikor munkásságáért kitüntetést kap. Így járt most Kő Pál, s e sorok legméltóbb módon talán úgy tiszteleghetnének művészete előtt, ha csupán tárlatának helyét — Budapest Galéria Kiállítóháza (Óbuda, III., Lajos u. 158.) — jelölnék meg, s arra biztatnának minden olvasót: látogasson el oda. Hiszen egy művésznek az az igazi kitüntetés, az minden rendjelek és díjak csúcsa, ha a közönség ismeri el, ha felismerik műveit, ha köztéri alkotásai neki, a szobrásznak is megőrzik és ismertté teszik nevét. Kitüntetése és kiállítása jó ok most arra, hogy megjegyezzük, és el ne feledjük, Kő Pál az alkotója a budapesti Váci utcában az új Taverna Szálló bejáratát díszítő Szárnyas lónak, a gyöngyösi Fő téren álló Károly Róbert szobornak, a mohácsi Történelmi Emlékhely sírjeleinek, és aki kedveli, a kávékülönlegességeket az az ő faragott, színes fali képe előtt üldögélhet a Fórum Hotel Bécsi Kávézójában.

Hihetetlenül vonzóak Kő Pál alkotásai. Egy kicsit groteszk, egy kicsit valóságon túli még legrealisztikusabb alakja is, s ettől olyan izgató. Meglódítja képzeletünket, könnyen érezzük magunkénak világát. Talán azért, mert „hitem szerint érdekel minden, ami az emberrel megtörtént és megtörténhet" — írja egy vallomásában. Nem a kívülálló kíváncsisága, hanem a résztvevő őszinte érdeklődése ez. Bizonyára ezért szeret tanítani is és ezért szeretik őt tanítványai.

H. É.

lemaradása a vízvezeték-hálózat mögött. A községekben száz kilométernyi vízvezeték-hálózatra mindössze 8,3 kilométernyi, a városokban is csak 54 kilométernyi közcsatorna-hálózat jut. 1984-ben ***több mint 640 olyan települést tartottak nyilván, ahová palackban, tasakban vagy lajtkocsival kellett az ivóvizet szállítani.***

Keresett a kívi, e

és dió

Közepes a választék szaporítóanyagokból a faiskolai lerakatokban. A kitavaszodástól függően

Kő Pál

Kő Pál szobraiból nyílik meg kiállítás március tizennegyedikén este hét órakor a Budapest Galéria Kiállítóházában (III., Lajos u. 158.). A kiállítást Farkasinszky Lajos, a fővárosi tanács általános elnökhelyettese köszönti.

Magyar Nemzet 1986. III. 11.

Kő Pál

Kiállítás a Hotel Interpress Galériában

Nézsa, 1985. VIII. 28.

Kő Pál

Kiállítás a balatonszéplaki
Hotel Interpress galinájában

Népszava 1985. V. 16.

Kó Pál

Niródij – Mūvészeti Alap

Magyar Nemzet 1985. XII. 10.

Kő Pál

Kiállítási minőség – Művészeti Alap

Nyíregyháza 1985. XII. 10.

Kő Pál

Kiállítás az Interpress Galériában

Veszprém 1985. VI. 3.

Kő Pál

Érdemes művész

KŐ PÁL

Munkácsy Mihály-díjas szobrász-művész;

Magyar Nemzet 1986. IV. 3.

Kő Pál, robrón

L: Csányi Árpád

–: Díjak, kitüntetések 8.

Élet és Irodalom Bp. 1986 ápr. 4. XXX/14

Kő Pál, rolvár

L: Balla Margit

– Közművelődés, klubkiadó, közönség nolg. 46

Új Tükör, Bp 1986. jan. 5. XXIII/1

Kő Pál, szobrász

L: Vonya Géza

– Közművelődés, Klubkéradó ...

46

Új Tükör, B p. 1986. ápr. 13

XX 14/15

Kő Pál, szobán

L: Batári Lánló

– Közművelődés, Klubkiadó 46

11.j Tükör, B n. 1986 ápr 27. XXIII/17

Kő Pál, költő

L: Vali Dezső

–: Heti ajánlat

3.

Új Tükör, Bp. 1986 aug. 17

XXIII/33

Kő Pál, Munkácsy-díjas szobrászművész

Tóth Béla szobrászművész alkotása: „Tatai Diana".

Bírálóbizottság:

Bírálóbizottság: Kő Pál, Mészáros Mihály, dr. Pusztai Gabriella, Riegel Tibor (fotó Sulyok Miklós)

Művészet, 1988. júl., hátsó borító belső oldala.

Pál Kö.

"... auch die anderen Häuser von Hungarhotels sind mit ungarischer Kunst geschmückt. Diesmal aber sind die Bilder und Skulpturen ganz vom spanischen Geist inspiriert. Die begabtesten Künstler wie Amerigo Tot, Margit Balla, Károly Reich, Miklós Melocco, Miklós Borsos, Pál Kő und Imre Varga haben für das „Flamenco" gearbeitet."

K. Rösicke: Flamenco eröffnete „Flamenco."
Daily News, 1983. dec. 13.

Kő Pál, Munkácsy-díjas szobrászművész

Új alkotmányelv.
Kiállítás a Magyar Nemzeti Galériában.
Új Tükör, 1984. május 11.

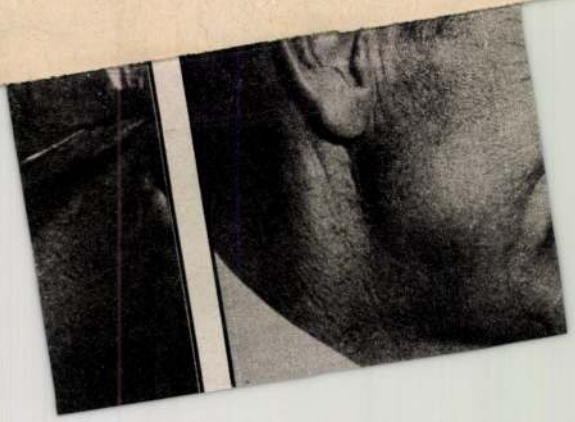

Kő Pál, nekön

AZ UTAK KÉT ÉVE
Bartók 32 Galéria

Az UTAK első két betűje lapunkra utal, úgyhogy tulajdonképpen hosszú ú-val kellene írni — de akkor hova lenne a finom célzás arra, hogy az immár egész szép múltra visszatekintő grafikai kör felfedezte a műpártolás figyelemre méltó új útjait?

Működik tehát egy gyűjtőcsoport, amely érmet és kisplasztikát tíz-tíz, sokszorosított grafikát 25 példányban rendel meg. Ez eddig még nem lenne több a pénzromlás elleni küzdelem kulturáltan agyafúrt módszerénél, hiszen a többnyire fiatal művészektől előállított művek értéke nemsokára sokkal több lesz a mai áránál. A dolog jelentősége mégcsak nem is abban rejlik, hogy az említett fiatal művészek számára sem kellemetlen egy-egy ilyen megrendelés. Hanem abban, hogy ez a csoport igen jó érzékkel válogatja művészeit. Az erdélyi Ady Józseftől Almásy Aladáron, Balla Margiton, Banga Ferencen, Bálványos Hubán kezdve Szabó Tamásig és Tassy Béláig terjed a névsor, az érmészek és kisplasztikusok közt ott van Samu Géza, Kő Pál, Fekete Tamás, Lóránt Zsuzsa, Ligeti Erika... (A névsor szubjektív.) Nevek és főként leendő nevek. Egy a közös bennük: nem vallják, hogy a fenti műfajok a múlt maradványai.

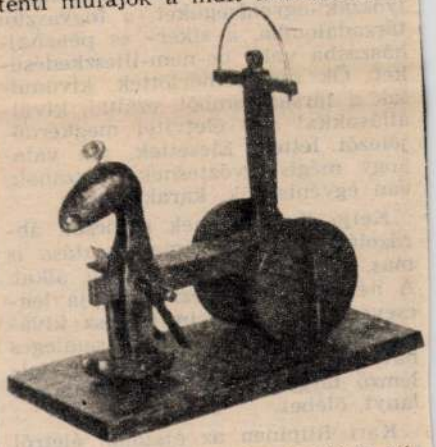

Érdemes megőrizni a kiállítás képes katalógusát, és néhány és múlva elővenni: milyen „orral" válogatott a kör? *(Képünkön Samu Géza bronz Napszekere)*

Székely András

+Heti ajánlat

Új Tükör

3.

XXIII/4

Egy [illegible] mindhárom, a harmincas évei elején járó fotós. A punkok, a koncertek, az éjszakai mulatók világát dokumentálják szuggesztíven, magas művészi szinten.

Stefan Bremer kiállított munkái nagyrészt portrék. Hálás dolog punk fiatalokat fényképezni, hiszen ők elsősorban a külsőségekben — hajviseletben, öltözködésben — hangsúlyozzák egyéniségüket, a fogyasztói társadalomba, a siker- és pénzhajhászásba való be-nem-illeszkedésüket. Ők megcsömörlöttek, kivonultak a társadalomból, ezáltal, kívüllállásukkal egy életvitel megkérdőjelezői lettek. Elesettek, ám valahogy mégis győztesnek látszanak: van egyéniségük, karakterük.

Keijo Kansonennek nemcsak ábrázolásmódja, de témaválasztása is más, mint Bremeré. Ő lírai alkat. A hétköznapok poézisét kapja lencsevégre. Fényképein merész kivágásokat alkalmaz, nagy semleges háttér előtt jelenít meg egy-egy jellemző tárgyat vagy figurát, napozó lányt, ölebet.

Kari Riipinen az éjszakai életről beszél, de sokkal visszafogottabban, artisztikusabban, lágyabban, mint Bremer. Felvételein a csillámokat látjuk, a mulatók fényeit, a szépruhás lányokat, azt, ami az éjszakában vonzó, kalandra csábító.

MAHIR
MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Kő Pál, Munkácsy-díjas

NÓGRÁD
1984 JUN 15

1021

Szobrot kapott a mátraaljai települést, Gyöngyöst városi rangra emelő király, Károly Róbert. Kő Pál szobrászmuvész alkotását, a várossá nyilvánítás 650. évfordulója alkalmából megrendezett jubileumi ünnepségen, június 9-én avatták fel

a somosi és
kat, azért i
lyezésükkel
kat — lévé
együttesekke
— előbbre
ki tabellán.
lassi SE fe
dig éppen il
hiánya mia
tett a harm

Mátranovák

Mátranov
Káposzta. Góllövő: Varga (5), Gubán (1).

Jók: Az egész hazai csapat, illetve a vendégeknél senki sem nyújtott kiemelkedő teljesítményt.

A bajnokcsapat tetszés szerint érte el góljait, a vendégeknek csak lelkesedése dicsérhető.

Pásztói SE—2. sz. Volán 5—0 (3—0)

Salgótarján, Baglyasalja, 150 néző, v.: Barka. Góllövő: Králik (3), Hegedűs, Király, Nagy.

Jók: Králik, Nagy, Király,

(1—1)

Szendehely, 100 néző, v.: Laczkó. Góllövők: Kövesi, Vizinger, illetve Lengyel, Ruga.

Jók: a két csapat góllövői.

Az ifik — mint a felnőttcsapatok is — megosztoztak a bajnoki pontokon.

Nógrádmegyer—Kazár 1—0 (0—0)

Kazár, 100 néző, v.: Gilyen. Góllövő: Bangó.

Jók: a vendégcsapat középpályás sora, illetve a hazaiak kapusa.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Kő Pál, Munkácsy

BÉKÉS MEGYEI NÉPÚJSÁG
díjas nehran m
1984 JUN 2 01

1021

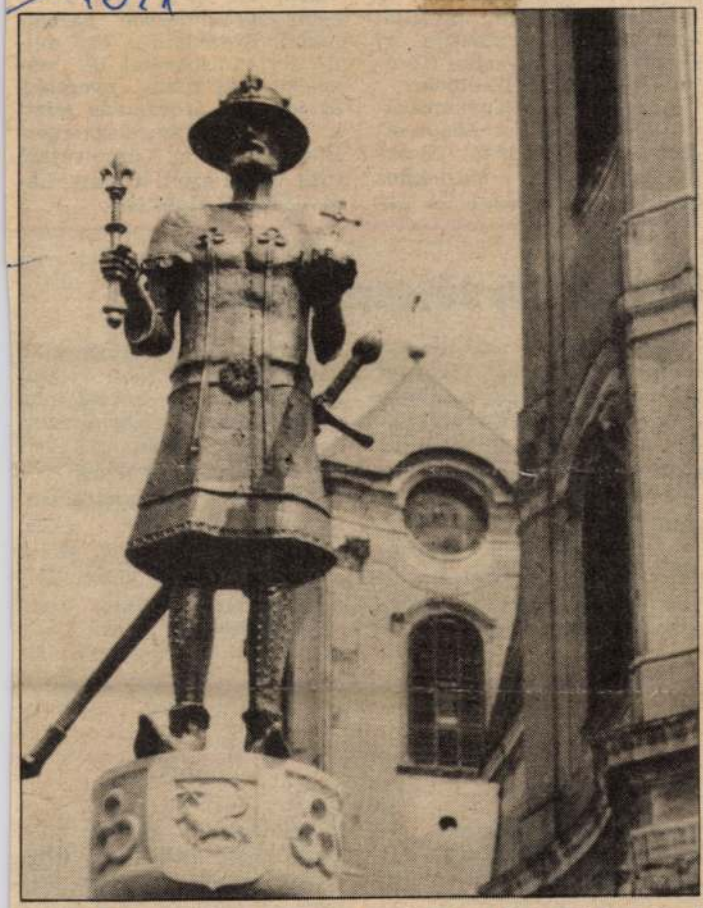

Szobrot kapott a mátraalji települést, Gyöngyöst városi rangra emelő király, Károly Róbert. Kő Pál szobrászművész alkotását a várossá nyilvánítás 650. évfordulója alkalmából megrendezett jubileumi ünnepségen, június 9-én avatták fel

(MTI-fotó: Szabó Sándor felvétele — KS)

A kecskem
kötöttünk m
vállalat az
erre a felada
— elemzi a
nyi Lajos, Á
Az edényel
ról kerültek i
szétszedte a h
tán egy, a n
értő kádár ös

Korszerű új növényvédőszerek

Nagyhatású növényvédő szerek forgalomba hozását hagyta jóvá a mezőgazdasági és élelmezésügyi miniszter. Az új kémiai anyagok segítik a mezőgazdasági termelőket abban, hogy megakadályozzák a növényi kórokozók és kártevők elterjedését, kártételét. Összesen 23 korszerű vegyianyag gazdagítja a kémiai védekezés lehetőségeit.

A mezőgazdasági nagyüzemek és a kistermelők összesen mintegy 450 vegyszerből válogathatnak. Nem kerül folyamatosan forgalomba valamennyi engedélyezett anyag, hozzávetőleg 250 van a termelői körben. Ezek számítanak a leggyakrabban használt termékek közé. Azért ilyen viszonylag széles a választék, mert időről időre hatástalanná válik egy-egy készítmény, lévén, hogy a kártevők alkalmazkodnak hozzájuk. Ilyenkor újabb kemikáliára van szükség.

jogi megkülönböztetését, alkotmányosan biztosítja állampolgárai számára a nemre, fajra, nemzetiségre, a bőre színére való tekintet nélkül a teljes egyenlőséget és szabadságot, s az, hogy kiből mi lesz a szocialista társadalmakban, az attól függ, hogy a képességeit hogyan fejleszti ki, és hogyan

hangsúlyoznunk kell a kölcsönösséget, nem elég csak mások számára megadni azt, mert ez alázattá fajul a viszonzás és a magunk önbecsülése nélkül, szolgalelkűséggé válik, ez pedig idegen a szocialista embertől.

A szocialista humanizmus minden ember egyenlőségére épít, mindenki számára

Kő Pál, szobrai

KŐ PÁL
SZOBRAIHOZ

A nomen itt nem lett omenné: Kő Pálnak legkevésbé a kő az eszköze, bár, ha jól emlékszem, ő is ott volt a villányi nagy szobrásztelep születésénél. A bronz, a fa vagy épp a különféle textil az anyaga, és ez érthető is: az élete ötödik évtizedének felénél járó, elismert, megbecsült Somogyi-tanítvány egyre távolabb kerül attól a hagyománytól, amelyet indulásakor a művészetpolitika a szobrászok számára kijelölt: az emelkedett és – remélten – meggyőző-nevelő hatású köztéri szobrászat minél szinvonalasabb művelését. Kő a mohácsi szoborparknál másfajta köztéri szobrászat művelésébe fogott, s felöltöztetett Kossuth-szobra a maga népművészetinaiv bájával új irányzatának fontos kezdőállomása.

Kő Pál a humánus, ám annál inkább elgondolkoztató irónia és a szelíd groteszk művelője lett szobrászatunkban – s mint ilyen, e művészeti ágban a látásmód egyik ritka úttörője . . .

SZ. A.

Judit

IV. Béla

Ádám és Éva

Csontváry hagyatékából köztéri lovasszobor lesz

RUSKA JUDIT FELVÉTELEI

színpadán. Sorra jönnek neves énekeseink, van itt egy olasz tenorista is, aki Itáliából utazott Budapestre, hogy hallgassa, s tanuljon tőle. A próba előtt néhány perccel megérkezik a Mester. Egyszerű ruhában, nyaka körül hosszú, vastag kötött sál, amilyet Rodolphe-ként, a *Bohémélet* költőjeként hord a színpadon. Mindenki izgatott. Pavarotti mosolygós szemeivel, jóságos arcával mindenkit úgy üdvözöl, mint régi barátot. Az embereket megöleli, megsimogatja, megcsókolja. Partnereit derűvel megnyugtatja. S végighallgatja régi tanítványait, a Pavarotti-verseny magyar résztvevőit és győzteseit. A próbaterem zsúfolásig megtelt, van, aki a folyosón áll fél lábon, van, aki csak hallja őt az előtérből, de mindenki ámulva követi a próba minden rezdülését.

— *Miért ez a rendkívüli kedvesség mindenkivel szemben?* — kérdezem a próba szünetében.

Természetesen vágja rá:

— Barátságos vagyok, mert csak szeretetben, derűben tudok élni, s mert arra van szükségem, hogy mindenki a barátom legyen.

Nem engedi ki hangját a próbán, de a sejtetett hangfoszlányok, s amilyen komolyan veszi a ki tudja hányszor játszott szerepet, mindenkit piszszenés nélküli csendre int. S a kezdetben heccelődő kollégáktól is teljes átélést kíván. A vidám jelenetekben viszont igazi, jókedvű mediterrán játék keveredik a színpadon. Forr a levegő már a próbán. Pavarotti becsukott szemmel hallgatja a zongorát, nemcsak a maga szerepére ügyel, hanem a többiek hangját, játékát figyeli, s mintha mindenkivel együtt dalolna, élné a szerepet.

— Ha lagymatagon játszunk és énekelünk — mondja —, jobb, ha az operát ott felejtjük a 19. században.

Végül elégedett a próbával, néhány változtatást kíván a rendezésben, hogy a jelenetek és érzések intimségét ne zavarják felesleges színpadi járások. Nem hajlandó rutinból játszani, s hazudni még színpadi szituációkban sem.

Őszintén mer szeretni, nyíltan kiadja magát a színpadon és a kulisszák mögött. Rendkívüli technikája és hangja mellett sugárzásának ez a titka.

FEBRUÁR 24-E, HÉTFŐ ESTE DÉLUTÁN

Majd egy órával az előadás kezdete előtt szinte járhatatlanok az utak az Erkel Színház körül. Belépni a művészbejárón is csak annak lehet, akinek leadták a nevét a portán. Mégis,

A függöny előtt

hogy-hogy nem, Pavarotti öltözőjének folyosója már az első felvonás előtt tele rajongókkal. A harmadik felvonás után annyian gyűlnek öszsze, hogy Pavarotti alig jut vissza a színpadra.

Frenetikus siker — az élmény egy életre szóló.

Csak Failoni Nellyt, Failoni karmester özvegyét fogadja a szünetekben. Titkárnője van vele, jegeli a művész nyakát. Zúg a hajszárító, friss sminket tesz, s közben a hozzá bejuttatott könyveket, lapokat szívesen dedikálja. Hibátlanul működik a sztárüzem.

Öt perccel hét után, egyenesen a repülőtérről érkezik a Milánói Scala művészeti igazgatója.

— Most énekelt nálunk Pavarotti az *Aidá*ban, győzedelmes előadás volt — mondja a szünetben. — Bár Pavarotti saját bevallása szerint a hetvenes években jutott a csúcsra, hangja azóta sem kopott. Állandóan figyel technikájára, s repertoár darabjait váltogatja. Olasz temperamentuma mögé rejti okosságát.

Dr. Cesare Mazzonis elégedett a magyar előadással, tetszenek neki az énekesek.

Luciano Pavarotti az előadás után mindenkinek ad autogramot, a rajongók kordonszerű fala kíséri öltözőjébe, jobbra-balra kinyúl a tömegbe, kezet nyújt, csókot ad egy-egy szép lány arcára.

— Ragyogó előadás, nagyszerű karmester, jó zenekar, kitűnő kollégák. Szóval boldog vagyok — mondja.

— *Azt beszélik, fél gázsiért jött Budapestre.*

— Sokkal kevesebbért, mint fél gázsiért, de nem érdekes.

— *Miért kívánkozott hozzánk?*

A riporter, a Mester és Madelyn Renée

Pavarotti, Sólyom Nagy Sándor és Kincses Veronika

MEZEY BÉLA FELVÉTELEI

— Második mamám, Failoni Nelly kedvéért vagyok itt. Nagyon szeretjük egymást. Amikor kezdő énekes voltam, Itáliában hallgatott meg, s emlékszem, nagyon izgultam. Éneklés után Failoni asszony odajött, s megkérdezte, miért izgulok. „Úgyis magából lesz a legnagyobb tenorista!" — így Nelly. Azután elhozott Budapestre, ahol a mantuai herceget és Alfrédot énekeltem a *Rigolettó*ban, illetve a *Traviátá*ban. Szóval Nelly azóta egyfolytában hív, s most itt vagyok.

Mellette áll az öltözőben Madelyn Renée, akire a Pavarotti könyvből úgy emlékszünk, mint Pavarotti titkárnőjére.

— Nemcsak a titkárnőm volt, hanem a növendékem is, most pedig már a kollégám.

— *Milyen tanár Pavarotti* — kérdezem partnernőjét, aki Musettet énekelte.

— Fölöttébb igényes, maximalista, sokat követel és nagyon kemény.

— *Ön, kedves Mester köztudottan szereti a fiatalokat. A Pavarotti-énekverseny legutóbbi magyar győzteseit kihívta Modenába, s egy hétig foglalkozott velük, majd közös koncertet adtak.*

— Mindenkit szeretek, de a fiataloknak nagy szükségük van a szeretetre és segítségemre. Ifjú koromban engem is sokan segítettek, s csak úgy lehetek nekik hálás, hogy most én karolom föl a kezdő tehetségeket. Nehéz pálya a miénk, s egyedül érvényesülni lehetetlen.

— *Milyen képet őriz magában Magyarországról?*

— Ami a legfontosabb, hogy igen szépek az asszonyok. Az ország történelme megrázó, népe büszke és tehetséges, nagy művészei, zenészei ismertek sokfelé a világban. Romantikus nép, hasonlítunk egymásra.

— *Ha megkérdezik Öntől, hogy hol él, mit felel?*

— Modenában, egy észak-olasz kis faluban, ahol születtem, s amelynek templomában énekelni kezdtem. Ezt válaszolom, de az az igazság, hogy többet vagyok távol, mint otthon.

Azután még ígéretet tesz, hogy igyekszik majd újra jönni, mert Magyarországra nosztalgiából, emlékezésből és barátságból jön. Újra jeget kér és egy nagy pohár hideg vizet. Majd, ahogyan ígérte, a folyosón kígyózó sor minden tagjának autogramot ad, s biztatóan mosolyog. Mintha azt mondaná: — Ne féljetek az élettől, én mindig megvigasztallak benneteket, s eljuttatom hozzátok a muzsikálás boldogságát.

BOGYAY KATALIN

Kő Pál

Szoborkiállítás Salgótarjánban

A tizenhetedik alkalommal rendezték meg Nógrád megye székhelyén a köztéri, szoborkiállítást. A már hagyományosnak mondható tárlaton huszonhárom művész alkotásaiban gyönyörködhetnek az érdeklődők.

A Nógrád Megyei Tanács nagydíját érdemelte ki Kő Pál alkotása, III. Béla szobra.

KULCSÁR JÓZSEF FELVÉTELE — MTI FOTÓ

23.20: A mai dzsessz. Szt.
24.00: Virágénekek. Szt.

3. MŰSOR

9.08: Régi angol kórusmuzsika. Szt.
9.44: A Wilanow vonósnégyes hangversenye. Szt.

21.10: [illegible] szerkesztőség műsora.
22.10: Vívó-világbajnokság. Kard egyéni döntő. Közvetítés felvételről Szófiából.
23.10: Hírek.
23.15: Himnusz.

Kő Pál

Kedd, 1986. augusztus 19. Magyar Nemzet Magyar

Mobilművészet '86 és XXV. Nyári Tárlat

Két vidám kiállítás Szegeden

„MA MÁR nem pusztán a *«mozog, tehát szép»* maximájának jegyében dolgoznak e műfaj alkotói" — írta a szegedi November 7. Művelődési Házban rendezett *Mobilművészet '86* című kiállítás bevezetőjében *Aknai* Tamás művészettörténész, miközben azt fejtegette, hogy a magyar mobil-művészet is túljutott már „a kezdetnek azon az időszakán, amikor még csak az egyetemes eredmények adaptálása lehetett a cél". Alátámasztja ezt a megállapítást — ha „alátámaszthat" valamit valami, ami mozog... — ez a kamaratárlat is. Még akkor is, ha az újszegedi túlparton, az Odesszai körúton, nem a legkedvezőbb helyi körülmények között jött létre; ám egy régi kultúrház egyetlen nagytermét szellemesen boxokra bontva, a nézelődők útvonalát megszabva, a betévedőket szakavatott idegenvezetői magyarázattal kísérve: sikerült olyan eseménnyé tenni, melyre a mobil-művészet hazai története vissza fog utalni. Különben is a második seregszemléje volt már ez a tárlat a kinetikus művészetnek Szegeden, s úgy hallom, vannak kezdeményezések, hogy a város kösse magához ezt a típusú művészetet — ha lehet valahová „odakötni" valamit, ami mozog... —, azaz rendezze meg a jövőben rendszeresen, esetleg biennálészerűen, az újabb alkotások felvonulását.

Be kell vallanom: csupán élvezője s nem műértője vagyok ennek az újfajta művészeti ágnak, jómagam még nem jutottam túl a *«mozog, tehát szép»* ámulatán, s úgy vélem, sokkal többet kellene tudnia lézertechnikáról, kibernetikáról, számítógépes programozásról, vezérlési variációs lehetőségekről annak, aki hozzá akar szólni. Így becsületesen csak annyiról számolhatok be, hogy örömmel láttam viszont *Tilless* Béla *Kettős spirál*-ját, örömmel ismertem rá *Bodó* Károlynak az új Ferihegyi repülőtéren már látott gomba-fényjátékára, érdeklődéssel vegyes borzongással figyeltem *Csáji* Attila *Rugók Voltaire-nek* című három, térhatású — mijét is? hologramfényképét? homorú-domború plasztikáját? sárgás-zöldes villódzású fény-moziját, rém-filmjét, melyből egy rugó kilépni, melybe egy halotti maszk visszahúzódni látszott?

A legkülönbözőbb kísérleteknek enged teret ez az új művészeti ág — *Hencsei* Vilmos *Ritmikus relief*-jétől kezdve, mely talán a Kemény Zoltán hagyományát tovább vivő fémfonadék, *Dargay* Lajos Eger városa számára készült (egyelőre meg nem valósult) *Fénytornyáig*, melyen — gondolom — furulyázna a szél, csilingelnének a jégcsapok... Nyilvánvalóan nem feladatom itt „névsorolvasást" rendezni, meglehet, olyat hagytam ki, ami a tárlat igazi szenzációja, mégis inkább a vendégkönyvből idézem ide egy kislány véleményét: *„Baró volt!"* (azaz baromi jópofa).

MINDEN BIZONNYAL a véletlen muve, hogy a *XXV. Szegedi Nyari Tarlat* (a Horváth Mihály utcai Képtárban) a groteszk jegyében fogant, vagyis hogy a beküldo muvészek humoros, ironikus, vagy legalábbis jótékonyan kétértelmu müveket adtak be ilyen mennyiségben, ilyen átütő többségben. De ezért hat ránk üdítően.

Nem is olyan régen még elképzelhetetlen lett volna egy országos seregszemle, amelyen nem önmagukat-komolyan-vevő alkotások „reprezentálták" volna az „évi termést", s a kiállításnéző a kiállított művek mögött látni vélte a zsűrorok fontos arcát... Hála a jelen tárlat szervezőinek-rendezőinek és bírálóbizottsági tagjainak, az alaphangot a földszinti terem közepén *Kő* Pál tréfás szobra láttán éreztük leütve, ez a kék-zöld-lila festett műanyag *Ádám-Éva* nyerte el az idei egyik fődíjat; a műben minden férfi-keserv megtestesülni látszik, miközben ó-indiai és cigány formaelemek, századeleji európai életérzés és húszas—harmincas évekbeli paraszti gyermekjátékok máig érvényes élménye élteti.

S ahogy jön-megy a látogató a tárlaton, mind erősebben veszi készüléke a humor hullámrezgéseit. Mert, ugye, komolyan venni nem lehet, csakis önironikus gesztusként fogható fel *Dienes* Gábor nagyméretű festménye a cölöpön rothadó tetemmel, körülötte a vérfolyóval, s a kép címe is *Vérmező*? *Samu* Géza, aki szobrot lát minden faágban, éppen csak egyet csavarint rajta, éppen csak idegen anyagba foglalja, Szegedre most ennek a minimálisra redukált művészetnek talán még az eddigieknél is megmunkálatlanabbnak látszó darabját hozta el: *Szónokló faágát*. Mindig is hajlott a groteszk felé *Szabó* Tamás, már másutt is látott bronz *Tudós*-a fricskának is beillik. Mindig is groteszk hatást tettek *Dorosz* Károly színes krétarajzai, még inkább azok, átütve több rétegen (*Ördögök III.*). *Pásztor* Gábor továbbfejlesztette groteszk litográfiái gyönyörű sorát — megolvadt lemezen elrontott fényképnek állít be egy aktfotót. *Veress* Pál *Villámsújtotta bálvány*-a, rózsaszínben, mintha a művész saját bálványain élcelődne. *Varga* Géza *Labirintus*-a szoborvicc. *Tardi* Sándor epébe mártott tollal, fekete indulattal rajzolt meg egy anyát — tigrisanya az inkább, fekete felhőből lecsapó anya. Szelíd gunyorosságukban szeretetre méltóak *Incze* Judit

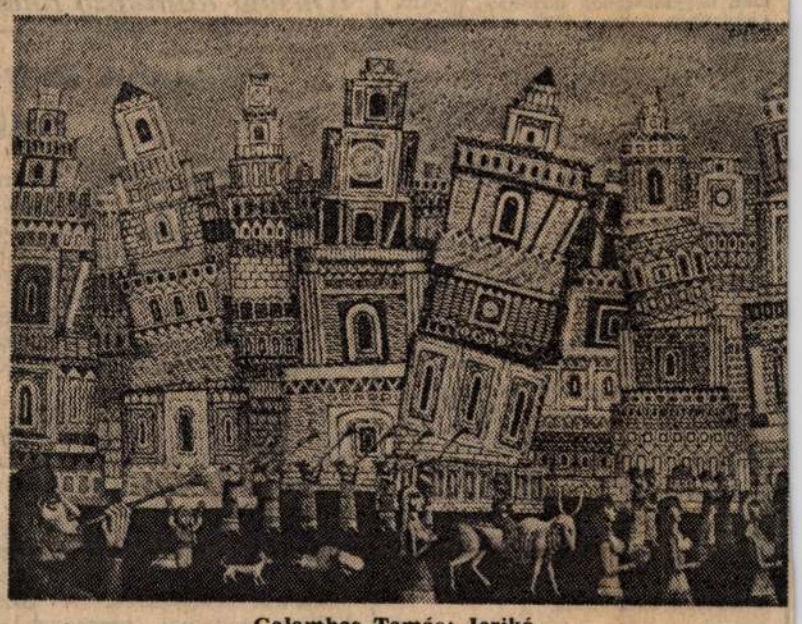

Galambos Tamás: Jerikó

fa figurái, az új ruhájában magát illegető *Próbababa* s az ugyancsak próbafán termett *Kalapos hölgy* (kinek ruháján három rézcsavar a gomb...). Leheletfinom iróniával dolgozik *Katona* Zsuzsa *Intelmek és mesék* című egyiptomias kompozícióján. Brutálisan tenyeres-talpas *Kaubek* Péter *Figura II.*-je (fa) és szánalmasan esendő húshegy-nője (*Figura I.*, kő). *Jóláthy* Attila Urváros című festménye mintha a geometrikus absztrakcióból és a sci-fiből úzne gúnyt. *Csoma* Gergely mókás fa szobra (*Architektúra-Szelet*) félig holdvilágkép, félig városkép. *Galambos* Tamás *Jerikó* című festményén színes, vidám tornyok inognak a komor harsonaszóra. *Meszes Tóth* Gyula futurisztikus kisbronzai saját anyagukkal incselkednek — mintha nem is bronzból készültek volna, hanem valami kevésbé komolyan vehető anyagból, mondjuk: plasztilinből. Akárcsak *Várnagy* Ildikó „gyurma"-érmei. A Liszt-évfordulót *Balás* Eszter karikaturisztikus *Öreg Liszt*-plakettel ünnepli... De pofon az elkényelmesedett közízlésnek, fricska az orrunkra az a tény is, hogy *Veres* László Sándor a témát, mely kiabálni szokott, a cirkusz világát a fehérből alig-alig kibomló kékekkel-rózsaszínekkel festette meg.

SZABAD TALÁN MOST, enynyi példa után, kissé eltöprengeni a látványon, s töprengéseinkhez a történelem tanulságait is segítségül hívni. Miért éreztem úgy a helyszínen, hogy *üdítő* ez a kiállítás? Nem kellett volna inkább elvárni, hogy egy országos tárlat komolyan vegye magát? „Megbecsülje" magát?

A humor nyilvános megjelenési lehetősége: szabadságfokmérő.

Tapasztaltuk: a patetikus naturalizmus gigantomán korszakaiban nincs derű!... S jóllehet nyilvánvalóan nem szeretném, nem kívánnám, hogy a jövőben minden országos kiállítás csöpögjön az élcektől, mégis jó érzés volt a három emelet kiállítási anyagával való ismerkedés közben azt tapasztalni, hogy ide bizony beengedték a szellemesség szellemét! Egyedül a színvonalat követelték meg — de *játszani is engedték* a művészeket.

És beeresztették e falak közé *Babos* László *Pubertás* című festményét, ez életkor vágy- és emlékképeivel, *Nagy* Sándor Zoltán *Képzeletbeli téli vikkendjét* (két „k"-val; már a címben egy Móricka-vicc van elrejtve — s a festmény tízszer tíz kockára osztott mezején ugyanaz a téma variálódik pillekönnyedséggel, az, „amit a lepkék is így csinálnak": egy Arisztid-vicc szerint...) Szabad volt eljátszadoznia *Nagy* B. Istvánnak Velazquez kis infánsnőjétől kezdve több elidegenített figurával, szabad volt *Bódi* Ágnesnek egy ismert németalföldi arcképre tintapacát folyatnia. Ide beküldhetett *Hézső* Ferenc egy intim kis képet, de milyen jót! egy kapirgáló tyúkkal, itt beadhatta saját önironikus *Önarckép-plakett*jét *Fenyvesi* Marta. Itt érinti meg igazán a játék komolysága a nézőt *Kéri* Imre *Gyerekjátékok* (hidegtű, rézkarc) sorozata előtt: régi népi játszóeszközök sorát kezdi megörökíteni — mondhatnám úgy is, hogy folytatja Bruegel nyomán —, de nem kellett hozzá több száz év, hogy *ne tudjuk*, pontosan hogyan is kellett ezekkel játszani: némi klasszikus talányosság máris sajátjuk...

S HA VÉLETLENÜL kicsúszott tollamon egy nagy elöd neve, nem volna tanulság nélkül végiggondolni, mely elődökre támaszkodik ez a kiállítás, kiket vallanak mesterüknek a művészek? Változást vélek érzékelni ebben is.

Mintha Gulácsyt folytatná (iróniusra fordítva azt, amit ő még komolyan vett) *Tenk* László is *Tóth* Ernő is. Az iránta való tiszteletről vallanak még szobrok is *Váradi* Sándor samott Gulácsy-fejszobra és *Horváth* Tibor parányi (tenyérnyi...) Gulácsy-mellszobra. Mintha Mokry-Mészáros követője volna finomságukban őserejű előképekre utaló akrilfestményeivel *Kalmárné Horóczi* Margit. Mintha a naivok közül jönne *Prunkl* János. Talán egy absztraktabb Bálint Endre válhat *Pólya* Józsefből. Szervátiuszék nyomán indul a faszobrász *Salló* István.

Nem folytatom, ennyi is elég annak érzékeltetésére, hogy megint fordul a kor, vált az ízlés. Fordulatot vélek látni abban is, hogy ezen a kiállításon nem olyan szegényes a szobrászati anyag, mint az országos tárlatokon általában; kezd felzárkózni a szobrászat, s ezt a rendezők *nem minőségi* engedmények árán érték el. De a tíz díjból egyelőre még csak kettőt kapott szobrász — Kő Pál mellett *Benedek* György, valóban kitűnő, mély emberismeretről (sőt, humorról...) árulkodó portrészobraiért.

UTÓIRAT. Van azért, persze, a kiállításon más is. *Szüts* Miklós komor kollázsa, a *Vigasztaló* jut hirtelen eszembe, azután *Tölg-Molnár* Zoltánnak a festékrétegek alól előkapart *Táblaképe*, *Buhály* József szomorúan csíkozott tájai... *Makovecz* Benjámin rendkívül szép ceruzarajzait sem nevezhetem vidámnak. Habár, ha jobban belegondolok, van valami szemérmes feszültség e rajzok gyönyörködtető műgondja és a megörökítésre választott állati tetemek-csontvázak (*dögök!*) foszszilis rútsága között. Aminthogy *Neuberger* István festményét (*Megfutamodás*) is az a sajátos különbség élteti, ami a figurák ordenáré felfogása és a megfestés módjának kulturált simasága között van: tehát a *groteszk*.

Ember Mária

r Nemzet

KA

— A debr
hétfőn befe
minden eddi
az érdeklődés
nem négyszá
Debrecenbe,
országból, O
ciaországból
hallgatók ne
portban tanulták a magyar nyelvet, s hallgattak magyar történelmi és zenetörténeti szemináriumokat.

— A HIMALÁJÁBAN LELTE HALÁLÁT Alan Rouse, akit a legtapasztaltabb hegymászónak tartottak, jelentik Londonból. Rouse a világ második legmagasabb hegyormát, a K—2 csúcsát akarta megmászni. Ezt a csúcsot veszélyesebbnek ítélik, mint a legmagasabbat, a Csomolungmát. Egy nappal korábban életét vesztette Julice Tullis, a legismertebb brit női hegymászó is. Neki a világ női hegymászói közül elsőként sikerült feljutnia a K—2-re, az úton visszafelé azonban végzett vele a kimerültség.

— ELLOPTAK A HOLDRÓL származó kőzetminták közül hatot szombaton a Louisiana-i Tudományos Természeti Központból. A lopást nagyon súlyos veszteségnek nevezte az intézet igazgatója. A tettes egyszerűen kiszakította a falból azt a kis szőfet, amelyben a tudományos szempontból rendkívül értékes kőzeteket tartották.

— HELIKOPTEREKEN SZÁLLÍTOTT ÉLELMISZERT az indiai légierő a hét végén az áradás sújtotta délkeleti-ázsiai területekre, a mentőalakulatok pedig csónakokon igyekeztek kimenteni csaknem százezer embert. A mónszunesőket követő áradás rendkívül nagy károkat okozott a térségben; Andra Prades államban csaknem hárommillió embernek kellett elhagynia lakóhelyét. Az utóbbi hetekben kilencven halálos áldozatot követelt a természeti katasztrófa.

— A pécsi Tüzér úti felüljáró felújítását az előzetesen vállalt kivitelezési idő fele alatt, hétfőre befejezte a Pécsi Közútépítő Vállalat, s az alvállalkozó Pécsi Köztisztasági és Útkarbantartó Vállalat. Így a város egyik legnagyobb forgalmat lebonyolító útvonalán augusztus vége helyett már kedden megindulhat a forgalom.

— **Értesítjük** mindazokat, akik szerették, hogy Ugodi Jánosné, Dódika hamvasztás előtti búcsúztatása augusztus 22-én, péntek délután 14 óra 30 perckor lesz a Farkasréti temető ravatalozójában.

— **HALÁLOZÁS:** Mély fájdalommal tudatjuk, hogy **dr. Baksay László** ny. református lelkész július 29-én, elhunyt. Temetése augusztus 27-én 11 órakor lesz a Farkasréti temetőben. Gyászoló család. ×

— Szomorú szívvel tudatjuk azokkal, akik ismerték, szerették, hogy **Layer György** 1986. augusztus 3-án, 86. évében, rövid szenvedés után elhunyt. Temetése 1986. augusztus 22-én, 11 órakor lesz a Rákoskeresztúri új köztemetőben. Dr. Dán Tiborné. ×

— Fájdalommal tudatjuk, hogy **dr. Esztó Miklós** aranydiplomás bányamérnök, 1986. augusztus 12-én elhunyt. Temetése augusztus 22-én, fél háromkor a Farkasréti temetőben, a római katolikus egyház szertartása szerint lesz. A gyászoló család. ×

— Mély megrendüléssel tudatjuk, hogy szeretett éresanyánk, **Örkényi Józsefné** (sz. **Temesvári Lucia**) 1986. aug. 13-án, áldozatos életének 78. évében, váratlanul elhunyt. Drága halottunkat 1986. aug. 22-én, 15 órakor helyezzük örök nyugalomra a Farkasréti temetőben. Gyászolják: fiai, Zalán Vince és Zalán Péter, valamint menyei és unokái. ×

— **Köszönetnyilvánítás:** Ezúton mondunk köszönetet mindazoknak, akik **dr. Renner Antalné. dr. Joó Mária** elhunyta alkalmából részvétüket nyilvánították és együttérzésükkel fájdalmunkat enyhítették. Férje és gyermekei. ×

— TEMETTETNI FAJ ÉS NEHÉZ. GYÁSZ GMK MINDENT INTÉZ. Temetkezési Szolgálat VIII., Mátyás tér 1. 332-960. ×

A VÉGNAPJAI

A hőmérséklet este 16, 22 fok között várható.

A Duna vízállása Budapestnél

A kedvezőtlen termőhelyi adottságok közepette gazdálkodó termelőszövetkezet már a korábbi években kitűnt dinamikus fejva az ostffyasszonyfaiak legújabb tervét, hogy jövőre rátérjenek a folyékony műtrágyázásra.

Ifjúsági találkozó Budapesten

A fiatalok szerepe a szocializmus építésében

A szocialista országok fővárosai XIII. ifjúsági találkozója augusztus 25-én kezdődik Budapesten. A kétévente sorra kerülő eseménynek idén már másodszor lesz házigazdája fővárosunk. A rendező, a KISZ budapesti bizottsága meghívását 19 ország fiataljainak ifjúsági szövetsége fogadta el.

A találkozó megnyitóját a Petőfi-csarnokban rendezik, ahol többek közt fellép a *Voga—Turnovszky duó*, és a Rock Színház társulata is.

A rendezvény politikai tanácskozásán a küldöttek megvitatják: *mi lehet az ifjúság szerepe a szocializmus építésében.* A SZOFIT-en szakmai versenyek is lesznek. A különböző országokból érkezett női fodrászok, esztergályosok, számítógép-programozók és autószerelők mérhetik össze tudásukat, ügyességüket.

Az öt nap zsúfolt programján szerepelnek még gyárlátogatások, baráti összejövetelek a magyar fiatalokkal. A Schönherz Kollégiumban, a vendégek szálláshelyén, a találkozó ideje alatt fesztiválklub várja a kikapcsolódásra vágyókat és itt mutatkoznak be fotókiállításon a részt vevő városok.

Augusztus 29-én a vígszínházbeli gálaműsorral búcsúznak el a vendégek és vendéglátóik.

(d. j.)

Szociológiai kongresszus Új-Delhiben

(MTI) Több mint hatvan országból érkeztek küldöttek a XI nemzetközi szociológiai kongresszusra, amely hétfőn nyílt meg az indiai fővárosban. Az ötnapos tanácskozást most először rendezték meg ázsiai országban. Kétezerötszázan vesznek részt rajta

A kongresszus fő témája: „Szociális változások — problémák és kilátások".

Magyar küldöttek is jelen vannak a tanácskozáson, élükön *Kulcsár* Kálmánnal, a Magyar Tudományos Akadémia főtitkárhelyettesével, a Nemzetközi Szociológiai Társaság vezetőségi tagjával.

Káros és hasznos fajok

Nemzetközi eszmecsere a legyekről a Kertészeti Egyetemen

(MTI) Hétfőn a budapesti Kertészeti Egyetemen ötnapos nemzetközi dipterológiai tanácskozás kezdődött, amelyen a legyekkel kapcsolatos rendszertani, élettani és ökológiai kutatások eredményeit vitatják meg. A Magyar Tudományos Akadémia Biológiai Tudományok Osztálya, az MTA Növényvédelmi Kutató Intézete és a Természettudományi Múzeum szervezésében összehívott konferencián 36 ország több mint 300 kutatója vesz részt. A világon első alkalommal megrendezett tanácskozást *Jermy* Tibor akadémikus nyitotta meg.

A szakemberek elmondták, hogy Földünkön több százezer légyfaj él, s ebből egyelőre csak 120—130 ezer ismert a kutatók előtt. Rendszerezésük és tulajdonságaik feltárása azért is fontos, ment egy részük veszedelmes járványos betegségeket terjeszt.

Hazánkban körülbelül 9400 légyfaj fordul elő. Ezeket a rovarokat többnyire hagyományos kémiai módszerekkel pusztítják a szakemberek. A jelenleg rendelkezésre álló vegyszerek ugyanis a hasznos rovarokra és más élőlényekre, például a halakra is veszélyesek.

A tanácskozáson a magyar dipterológusok beszámoltak legújabb kutatásaikról. A konferencián 250 előadás hangzik el a legyek, illetve szúnyogok, káros és hasznos fajainak rendszerezéséről.

Százhúszmillióért

Esztétikusabb hírlappavilonokat ígér a Posta

(MTI) A belső régi városrészeken, illetve az újonnan épült modern lakótelepeken rontják az utcaképet a jellegtelen, ormótlan hírlapárusító bódék, melyek már 10—15 éve készülnek változatlan formában.

A Magyar Posta esztétikusabb kivitelű, tágasabb, jobb munkakörülményeket biztosító, s a környezetbe is jobban illeszkedő pavilloncsalád tervezésére adott megbízást. Összesen négyféle — különböző igényeknek, városképi környezetnek, hangulatnak megfelelő — pavilon terveit fogadták el, közülük egynek már a kiviteli tervei elkészülnek.

Mintegy 120 millió forintot fordít a posta a korszerűbb, esztétikusabb pavilonokra, melyeket a jövő évtől kezdődően folyamatosan telepítik az ország különböző részeibe.

Elsőként a városképbe legkevésbé illeszkedőket, illetve a legforgalmasabb helyeken levőket váltják fel az újakkal. A még jó állapotban levő régi pavilonokat a kevésbé forgalmas városrészeken, a peremkerületekben állítják majd fel, ahol nem rontják a városképet, s a kisebb igényeknek is meg tudnak felelni.

Kevesebb program marad el...

Utazási irodák együttműködése

(MTI) Hétfőn a Győr nevű motoros hajó fedélzetén hat utazási iroda — a Volántourist, a Budapest Tourist, az OTP Penta Tours, az Utastours, a Locomotiv Tourist és a Viatours Idegenforgalmi Közös Vállalat — képviselői ismertették az újságírókkal őszi—téli ajánlataikat.

Elmondták, hogy az utazási irodák együttműködésének lényege: az utazni vágyók bármelyik társirodában jelentkezhetnek a társult idegenforgalmi cégek által meghirdetett programokra. Kedvező ez a fajta értékesítési közösség azért is, mert jóval kevesebb program marad el amiatt, mért nem elégséges a jelentkezők száma. Előnyös a közös fellépés a külföldi partnerekkel folytatott tárgyalások során is, hiszen kedvezőbb feltételekkel lehet a szerződéseket megkötni. A későbbiekben az együttműködést a közös piackutatásokra és a programok összehangolására is ki kívánják terjeszteni.

A hat utazási iroda az őszi—téli programok széles skáláját kínálja.

— AZ ORÁNKENT 120 KILOMÉTERES SEBESSÉGGEL száguldó Charley nevű hurrikán hétfőn elérte az Egyesült Államok keleti partvidékének középső részét. Hatósági bejelentés szerint a rendkívüli időjárásnak eddig négy halálos áldozata van, köztük egy magánrepülőgép három utasa, akik Baltimore közelében csapódtak gépükkel a földnek. Az áradás veszélye miatt több ezer embert kellett kiköltöztetni Észak-Karolina állam part menti házaiból.

Kő Pál

Magyar

III. Béla szobra Baján

Bács-Kiskun megyében a bajai ünnepség nyitotta meg az augusztus 20-i rendezvénysorozatot. Az alkotmánynapi megemlékezés ünnepi tanácsüléssel kezdődött, ahol emlékérmet adtak át a legjobb társadalmi munkásoknak. Ezután településfejlesztési kiállítást nyitottak Baja 2000-ig címmel, majd Péter János, az Országgyűlés alelnöke felavatta Kő Pál Munkácsy-díjas szobrászművész alkotását, III. Béla király szobrát a róla elnevezett gimnázium előtti téren.

(Kommentárunk a 4. oldalon.)

MTI Fotó: Kabáczy Szilárd

Pannónia ilyen irányú reputációja alapján — számításba veszik a magyar rajzolókat is. Akik munkavállalással ki is mennek... Minthogy esetenként odakint magasabb a jövedelme egy rajzolónak, mint itthon forintban. Ezért a reálkeresetek indokolt növelése szinte létkérdés. Sokféle intézkedésre van itt szükség. Ami a kockázatot illeti: tudjuk, még a hollywoodi filmgyártásban is sok a bukás. A rajzfilm, amennyire hálás műfaj, éppen annyira kockázatos. Ezt a kockázatot nem viselheti csak a vállalat — részeinek, a műtermeknek, stáboknak és vezető művészeknek is át kell vállalniuk a felelősség rájuk eső részét, hiszen a bevétel, a nyereség, az elismerés is elsősorban ott jelentkezik. A kockázatot tehát a mi műfajunkban sem szabad eltagadni, ugyanakkor folyamatosan kell keresni azokat a módszereket, amelyekkel a szükségszerű veszélyeket csökkenteni lehet. A felelősség vállalásának újszerű formáját hozza az egyik ren-

zők a rajzfilm végén vagy elején azt olvashatják: *összeállította és vágta Czipauer János*. A nagyapámat is csak *Czipinek* hívták.

— *Hány filmet vágott már „össze" életében?*

— Jaj, édes Erzsébet, egy ideig számolgattam, aztán belefáradtam. Először nem is darabszámra akartam, hanem méterre, mert úgy hatásosabb, szebb, elegánsabb, aztán lemondtam róla. Nézze, gyerekko-

MAHIR
MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Kő Pál, Munkácsy-díjas

KELET-MAGYARORSZÁG

1984 JUL 8

1021

KÁROLY RÓBERT KIRÁLY SZOBRA GYÖNGYÖSÖN. Szobrot kapott a mátraaljai települést, Gyöngyöst városi rangra emelő király, Károly Róbert. Kő Pál szobrászművész alkotását, a várossá nyilvánítás 650. évfordulója alkalmából megrendezett jubileumi ünnepségen, június 9-én avatták fel.

mi munkával új öltözőt és klubtermet építettek. Felújították a villanyvilágítást, bitumenes teniszpályát építettek, amelyen kosárlabdázni, röplabdázni is lehet. Lőtérrel rendelkeznek, valamint az évek óta kihasználatlan úszómedencéjüket most felújítják. Már megérkezett a víztisztító beren-

MAHIR
MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
1984 JUN 13
DAILY NEWS

Pál Kő

1021

FOTO MTI — S. SZABO

Vor 650 Jahren verlieh König Robert Karl der nordungarischen Ortschaft Gyöngyös das Stadtrecht. Zum Jubiläum wurde ein Standbild des Königs von der Hand des Bildhauers Pál Kő feierlich enthüllt.

bei: die sowjetisch
die in den vergar
Jahren alles gew
was es zu gewinn
Ungarn, die Hochs
erlebten, 1983 aber
Vizeeuropameister v
Bundesdeutschen,
ster von 1981, die
Italiener und Holl
eh und je Mitglied
ternationalen Elite,
Amerikaner, zumir
schnellsten, wenn a
die besten Wasserballer der Welt, und die Kubaner, die in den letzten Jahren große Fortschritte gemacht haben und immer für Überraschungen gut sind.

Einen zusätzlichen interessanten Aspekt soll das Acht-Nationen-Turnier durch das Auswahl-Comeback eines Mannes gewinnen, der bei internationalen Umfragen nach dem weltbesten Wasserballer noch immer am häufigsten genannt wird: Tamás Faragó. Auch kühle Experten kommen unweigerlich ins Schwärmen, wenn sie seine Qualitäten preisen: er verkörpert die seltene

lassen, daß mich das Presti
der Auswahl kalt läßt." Es gi
noch einen anderen Grund, d
die Freunde des Wasserbal
eher wehmütig stimmt. „D
alte Garde mit Leuten w
Csapó, Horkai, Somossy, Cse
nyák, Gerendás wird n
noch bei drei, vier Turniere
beisammen sein. Dann wi
eine ganz neue Mannscha
aufgebaut werden müssen."

Also eine Auswahl-Rückkeh
im Zeichen der Nostalgie? D
winkt Faragó ab. „Mit diese
Begriff kann ich nicht viel a
fangen. Dem Abschied von d
großen Schauplätzen des Spor
blickte ich mit Fassung en

CERVIA — Der frühere ungarische Tennis-Champion István Gulyás gewann im italienischen Cervia die Tennis-Weltmeisterschaft für Senioren ab 45. Der Vorsitzende des ungarischen Tennisverbandes wurde somit zum dritten Mal hintereinander Weltbester der

MAHIR MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
Kő Pál Munkácsy-díjas szobrászművész
DOLGOZÓK LAPJA
1984 JUL 22

1021

Képes mozaik

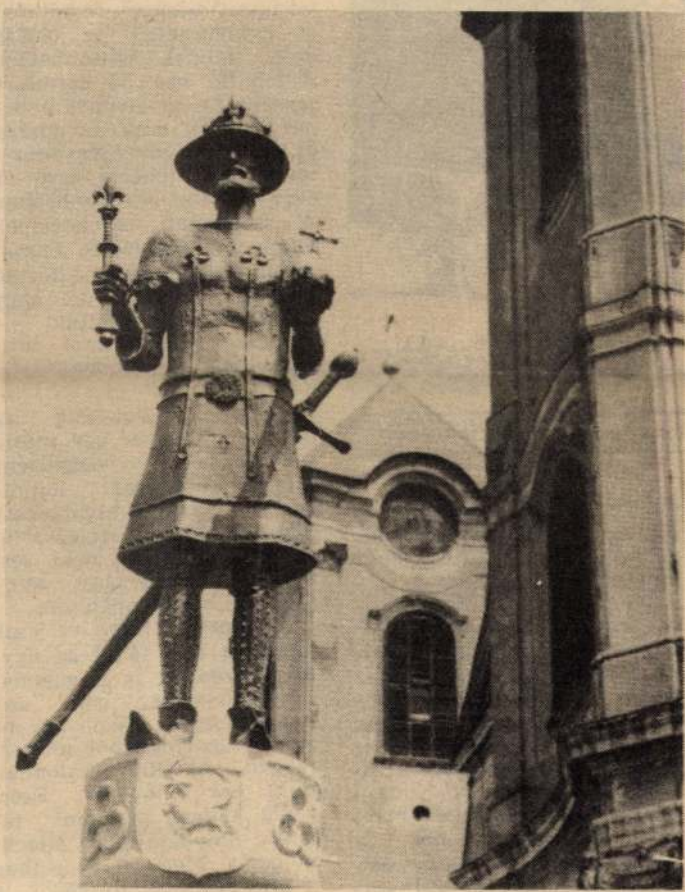

'Szobrot kapott a mátraalji települést, Gyöngyöst városi rangra emelő király, Károly Róbert. Kő Pál szobrászművész alkotását, a várossá nyilvánítás 650. évfordulója alkalmából megrendezett jubileumi ünnepségen, június 9-én avatták fel.

paza

spár Gusztáv karikatúrája

egyetemben — már hetek óta nem tudtak elmosolyodni sem, most érezték, hogy katasztrófa lesz.

Mondtam a főállattenyésztőnek, hogy csinálhatnának valamit ezzel az elhanyagolt teleppel, de az emberem csak a vállát vonta: „Van magának fogalma arról, hogy mennyibe kerülne a telep **rekonstrukciója**?" Ezt kérdezte, majd hozzátette: „Egyébként máshol sem sokkal jobb a helyzet, **mert az ország** sertésférőhelyeinek 85—90 százaléka elavult, korszerűsítésre, felújításra vár'".

A kijelentés sajnos igaz. A hetvenes évek első felében, a sertésprogram keretében nagy számban épült akkor korszerűnek vélt, szakosított telepek, amelyekről azóta kiderült, hogy

rencse, hogy az időjárás a segítségünkre van"...

Való igaz, hogy az idén tavasszal bőséges felhőtakaró gyülekezett az ország egén, aminek köszönhetően a lehulló eső bő termésre serkentette az elvetett gabonát. Ám ez csak az amúgy kitűnő növénytermesztés dolgát tehette erre az évre rendbe — remélhetően. A szakosított sertéstelepek állapotán, helyzetén önmagában még nem változtat. S még kevésbé azon, hogy — láttuk, tapasztaltuk — vannak helyek, ahol hozzászoktak a gabonapazarláshoz.

Látszólag távol esik az ügytől, amit már egy másik mezőgazdasági nagyüzem állattenyésztőjétől hallottam. Arra hivatkozott ugyanis, hogy a felvásárlási árak abszolút nem serkentenek a sovány, zsírszegény hús termelésére.

Mondom, hogy ez csak látszólag esik távol az ügytől, hiszen itt is a gabonafelhasználásról van szó. Arról, hogy a disznó ugyanannyi takarmányból növeszt magán egy kiló szalonnát, mint egy kiló húst. Ezért végig kellene gondolni talán a súlyhatárokat, a technológiát! Mert az exportban a zsír ára csak töredéke a húsnak, a magyar fogyasztó pedig — különösen az áremelések után — epeömlést kap, amikor a kilencven forint árú sertéslapockából tizenöt deka zsír. Ezért az árrendszernek valóban ki kell kényszerítenie

MAGYAR HIRDETŐ SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068. 337-748, 340-726

1972 FEB 19
PEST MEGYEI HÍRLAP

Kő Pál szobrászművész

PEST MEGYEI Hír

1021

TV-FIGYELŐ

A térképen nem található.

A 60 esztendős *Darvas József* maga is megjelent rövid időre a képernyőn, hogy Dersi Tamással beszélgessen, de írót legméltóbban mégis csak művei bemutatásával lehet ünnepelni. Jól tette a televízió, hogy izgalmas erkölcsi-társadalmi kérdésekkel szembesítő riportdrámáját tűzte műsorra ez alkalommal. Hogy Darvas nem egyszerűen felmutatja az itt-ott még kísértő, félelmetes elmaradottságot, hanem ennek ürügyén lelkiismeretvizsgálatot is végez, írói-emberi helyzetének következménye. Hiszen egyesül benne a közéleti ember és a tollforgató, aki joggal érzi felelősnek magát és a vele egyívásúakat azért, ami az országban történt és történik.

A Madách Színház előadása — *Lengyel György* gondolatokra összpontosító rendezése, *Fehér Miklós* fotókkal mozgékonyan operáló díszletmegoldása — jól értette az író szándékot. A publicisztikus eszközök s az időnként felizzó drámai helyzetek kiaknázásához néhány színészi teljesítmény is hozzájárult. *Szirtes Ádám* és *Koltai János* író—párttitkár kettőse hatásosan képviselte a polémia két sarkpontját, mellettük *Némethy Ferenc* és a kis jelenetében is markáns *Rákosi Mária* alakítását említjük.

„Békévé oldja az emlékezés"

A korombeliek még élénken emlékeznek a nemzetiségi gyűlölködés nálunk is felcsapó lángjára, újkori népvándorlások tragédiáira, népnevek szitokszóvá züllésére. A Tolna megyei Felsőnánára látogató kamera azt fürkészte: miként törődtek egymáshoz a viharokban összesodródott székelyek és svábok, hogyan oldja gyerekek közös játéka, fiatalok összeházasodása a sokszor kőnél is keményebb előítéleteket. Egy menyegző hejehujájából, táncos forgatagából még nem lehet elsietett következtetéseket levonni — a jelek mégis biztatóak. Maga a film eléggé lazára sikerült, a befejező képsor végtelenbe nyúló terjengőssége vágóollóért kiáltott. A rendezői önfegyelem egyenes arányban áll a látvány tömörségével; jó néhány riport- és dokumentumfilmünk hatását rontja le a bőbeszédűség, amit nem győzünk elégszer ismételni.

Díszmagyar. *Gertler Viktor* komédiája a megújult magyar filmgyártás első alkotásai közé tartozott. Eszköztára még magán viselte a korábbi rutin nyomait, szemléletéből azonban friss szellők fújdogáltak. Aki ma sablonosnak ítéli kifejezésmódját, megfeledkezik róla, mekkora előítélet-csődtömeggel vette fel a harcot a nevettetés egyszál fegyverével. Korabeli sikere érzelmi fordulatot jelentett: szakítást a neobarokk urizálás iránti hódolattal, áltekintélyek megsüvegelésével, szurkolást egy tiszta életvitel győzelméért. A film tömeghatása politikai tett volt, naivitásában is meggyőző igazságszeretete ma is érték, kedves fordulatai ma is mulatságosak.

Röviden. Az Állami Bábszínház szovjetunióbeli vendégjátékát bemutató film (*Petruska és a huszárcsákó*) képei közül a gyerekek örömét, bábtapogató áhitatát bemutató részek tetszettek a legjobban, mert érzékeltették a tartalmas művészet elemi hatását.

Kő Pál szobrászművész rokonszenves egyéniség. A Tv Galériájában ugyan meglehetősen szűkszavúnak mutatkozott (az önmutogatás nyilván távol áll tőle) — szobrai viszont annál beszédesebbek voltak.

Ma délután új sorozat indul útjára: a *Magyarország kisvasútjai* bizonyos fokig ürügy szép tájaink bemutatására. Ismét jelentkezik a *Fabula*, az „irodalmi műsor nagy gyerekeknek". Este Marcel Aymé népszerű novellájának, *A faljárónak* francia filmváltozatát láthatjuk Bourvillal a főszerepben, az éjszakai előadásban pedig korunk egyik legjelentősebb filmművésze, a lengyel Andrzej *Wajda* sorozatban bemutatott alkotásai közül az elsőt (*A mi nemzedékünk*) vetítik. Vasárnap délután rég várt meglepetés a fiatalságnak: végre indiántörténet, *Az utolsó mohikán* francia—román filmváltozata kerül képernyőre. Mikszáth után ismét angol klasszikus, Thackeray regénye mutatkozik be millióknak: vasárnap este kezdődik a *Hiúság vására* folytatásos sugárzása.

Lehotay-Horváth György

Százhalombatta: jelkép

A barátsági szerződés közös nemzeti ügyünk

(Folytatás az 1. oldalról.)

vára használhassa fel. S a Szovjetunió később sem — és sohasem — hagyta cserben barátait, testvéreit. Népünk súlyos helyzetében, a szovjetellenes hisztéria közepette is segítségünkre sietett 1956-ban: a magyar forradalmi munkásparaszt kormány kérésére segített szétverni az ellenforradalmi bandákat, és utat nyitottak a szocialista konszolidáció előtt.

— Nem szólam tehát — mondotta —, hanem mélytartalmú igazság az, hogy

a magyar—szovjet barátsági szerződés vérrel megpecsételt és történelmi ta-

lyen területet is veszünk sorra, azonnal kitűnik, hogy bár eltérő stílusú fellépésünk, néha mások a módszereink, különbözőek méreteink,

de egységes a magyar és a szovjet külpolitika, töretlen az együttműködésünk a nemzetközi porondon.

Ugyanazokért a célokért ugyanazon elvek alapján küzdünk szoros egységben — jelentette ki az MSZMP X. kongresszusára utalva, s szólott arról, hogy elvi alapon utasítunk vissza minden olyan közeledést, amely szovjetellenességet takar.

Ezen az elvi alapon barátkoznak, konzultálnak egymással vezetőink az alkotó eszmecsere légkörében. Ez történt a napokban Kádár János elvtárs Moszkvában tett látogatásakor.

Ugyanilyen szívélyes barátság érzéseivel várjuk ez évben a szovjet párt- és kormányküldöttséget hazánkba, amely újabb jelentős hozzájárulás lesz a magyar—szovjet kapcsolatok további fejlesztéséhez.

Annak felidézésével fejezte be a megemlékezést, hogy az 1948-as szerződést 1967 szeptemberében megújítottuk, és aláírtuk a Magyar Népköztársaság és a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége barátsági, együttműködési és kölcsönös segítségnyújtási szerződését.

— Meggyőződésünk — mondotta végül Berecz János —, hogy

mind a két nép jóban és rosszban egyaránt századokon át hűséges lesz a barátsági szerződéshez,

és szorosan összefogva közösen járul hozzá a béke és a szocializmus világméretű győzelméhez.

Az üzemi MSZBT-tagcsoport ajándéka

A nagyhatású beszéd után *Szalahetdinov Fatekné* mérnöknő, az üzemi MSZBT-tagcsoport ügyvezető elnöke szólalt fel, s hálásan emlékezett meg azokról a *szovjet szakemberekről, akik odaadóan segítettek* az itt kibontakozó nagyüzem munkájának megkezdésében és továbbfejlesztésében mind a mai napig is. Nagy taps kíséretében nyújtotta át ezután a magyarországi szovjet nagykövetség képviselőjének *az üzem termékei kis mintakollekcióját.* Ezeknek minden darabja — mint mondotta — abból *az olajból származik, amelynek szülőföldje, hazája a Szovjetunió.*

A. M. Szorokin felszólalása

lalnak el a szovjet—magyar kapcsolatok. Idézte ennek kapcsán *Kádár János* kijelentését, amelyben arra utalt, hogy *ez a történelmi barátság megdönthetetlen és erős, bármilyen is legyen az időjárás.*

— Barátságunknak *tartós alapja van* — mondotta. — Ez nem más, mint a marxizmus—leninizmus, *pártunk teljes nézetazonossága és egysége* a szocializmusért, a kommunizmu-

KORTÁRS

Kő Pál

1021

KŐ PÁL: Táltos

a boszorkány szalmaszállal, fűsza
csúffá, királyfit békává.

Hiszen – tudjuk – mindez cs
elfeledkezünk róla.

Még a néprajzosok emlékezne
nak, hallgatják, jegyzik a mesék
mesekatalógusba, kutatják az elté
rajzosok még emlékeznek.

S talán a gyerekek még...?!
mint mi.

Mehetsz hát világgá legkisebb fiú, próbálj szerencsét másutt! S te ne várakozz ilyen mesés hűséggel királylány, elmúltak azok az idők! S ti Hamupipőkék, ha vagytok még, s pedig vagytok, Hófehérkék, Jancsik és Jusliskák, Tündérszép Ilonák, Hüvelyk Matyik, Piroskák és farkasok, garabonciások és boszorkányok, jószívű királyok és medvék, kutyák, lovak, madarak... Veletek mi legyen?! Látjátok, elmúlottak a falusi hosszú esték, elmúlottak a mesélő öregemberek, öregasszonyok, s bizony múlnak az egyszerű igazságok is lassan, egyik a másik után. Tudjátok: megdönti őket az emberi elme! A fölvilágosodott, józan, objektív gondolkodás. Az objektív valóság!

Féltek? Hogy elbújtok könyvek lapjai mögé, összeszorultok az előszó és a jegyze-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1972 FEB 18

NÉPÚJSÁG
Eger

Kő Pal

1021

Hevesi szobrász milliók előtt

Kő Pállal leginkább a vásárhelyi művésztelepen találkoztam. Ez pályája kezdetén volt. Abban az időben, amikor szülőfalujában, Hevesen nem volt még szívesen látott vendég. Mi több: lefújták tervezett kiállítását. *Holott természetes és szép gesztus, ha valaki elsőként ott kíván elszámolni a rábízott aranyakkal, ahonnan vándorútra kelt.*

Most a televízió jóvoltából, milliókhoz szólt Kő Pál művészete. Egy egész ország lehetett tanúja beérkezésének, stílust meghatározó szobrászi munkásságának. Annak az újszerű törekvésnek, amely korábban ellenségesnek tartott anyagokat, követ és fát, ólmot és rezet békít össze, s teremt általa eddig nem érzékelt harmóniát.

Tematikájában szintúgy rokonszenves a képernyő által közelünkbe hozott szobrászi anyag. Fő jellemzője: *kötődés az elhagyott szülőföldhöz, annak egyszerű paraszti világához.* Itt boronára támaszkodik egy munkában edzett, szikár figura, amott repülő paripa teste szeli a levegőt. Majd jönnek a balladás szobrok, közülük is Budai László és Budai Anna történelmének művészi vetülete, amelyet nyugodtan tekinthetünk a kétfrontos ábrázolás egyik iskolapéldájának.

Öröm és bizonyosság számunkra a Tv Galériájának szerdán este sugárzott műsora. Egy romlatlan, tiszta szándékú művész érvényre jutása okozza boldogságunkat. Bizonyosságot pedig abban a hitünkben találunk Kő Pál szobrai láttán, hogy: a mi megyénk, a hevesi táj sem hátrábbvaló a többinél. Megtermi, ime, képzőművészetben is a maga erős tehetségeit. Az olyan művészeket, akiknek mestersége által nemzeti öntudatunk gyarapszik, alkotókedvük fókuszában pedig mindenkor az ember, s az emberi sors található karakteres megfogalmazásban, ízes sokszínűségében.

Csak egyre vagyunk most már kíváncsiak! A hevesi származású fiatal művész műcsarnoki kiállítása, illetve a televíziós közvetítés hatott-e úgy itthon, a megyében, hogy mielőbb valóságos közelből mondjuk, egri tárlaton láthassuk viszont Kő Pál nagyszerű munkáit? Kisgalériánk jó szolgálatot tehetne e dologban...

(molnár)

lat vezetőitől véleményét egy nyugdíj előtt álló géplakatos. És sorolhatnánk még a felszólalásokat, mert egyre több üzemben, vállalatnál lett „téma" az elmúlt hónapokban a túlóráztatás.

Miről is van szó tulajdonképpen? Mit, illetve miért reklamálnak, akiknek nem jut, vagy ahogyan ők mondják: akiknek nem adnak túlórát?

A túlóráztatás mindig is drága „mulatság" volt, de különösen az lett az utóbbi években, amikor is a túlórákért kifizetett összegek az utolsó fillérig a részesedést terhelik. Lehet az engedélyezett, vagy fekete túlóra, a kassza mindig ugyanaz: a vállalat kollektívájának zsebe, pénztárcája. Ez ma már 2x2-nek számít az üzemekben, mindenki tudja, ismeri a túlórákkal kapcsolatos szabályokat.

Érthető tehát a felszólalók panasza. Ezért nem mindegy, hogy kik és mennyit túlóráznak, illetve, hogy kik kerülnek be a „kalapba". Mert akik sokat és rendszeresen túlóráznak, azok leg-

megvalósít

Ko

A kézi
növények
zinkban
nológiai
szerűsítik. Az ezzel kapcsolatos idei tervekről tájékoztatták az MTI munkatársát a MÉM-ben.

Az elmúlt két évben a cukorrépa-termelés fejlesztésére egész sor intézkedést hoztak, ezekkel főképpen a legkorszerűbb termelési eljárások feltételeit igyekeztek megteremteni. Tavaly mintegy 30 000 hektáros területen alkalmazták azt a komplex módszert, amelynek lényege, hogy a vetéstől a betakarításig egyetlen nagy munkafolyamatnak tekintik a növény termesztését, és ily módon az ipari üzemekéhez hasonló, futószalagszerű termelést valósítanak meg a mezőgazdaságban is. 1972-ben további 20—25 ezer hektáron

mázsánként

bet kapnak a cukorgyári alapanyagért a termelők, akik további 5 forintos felárat kaphatnak akkor, ha az iparral hosszú távra szóló szerződést kötnek és ily módon kötelezik magukat a cukorrépatermelés fejlesztésére. A MÉM szakemberei szerint idén várhatóan 10—11 ezer hektárral növekedik majd a cukorrépa vetésterülete a termelési kedvezmények hatására.

A dohány termesztését is modern gépekkel korszerűsítik. 1972-ben 1500 hektáron valósítják meg a termelők számára is a lehető leggazdaságosabb gépesített eljárásokat.

Kő Pál

a Fiatal Képzőművészek Stúdiójának kiállításán „Kislány fülbevalóval" c. szobra szerepel. (említve)

1941. XII. 28. Tv. 12.00 Ka.

Kő Pál

a Fiatal Képzőművészek Stúdiójának kiállításain főbb faragott művei szerepelnek.

Élelezőipar és Városgazdaság, 1972. jan. (?)

Kő Pál, Munkácsy díjas szobrászművész

A városok mellett a községekben is egyre több igény merül fel az utcák, terek, középületek szépítésére. — Köztudott, hogy tavaly át a egyebek mellett Kő Pál díszkútja Kalocsát gazdagítja. (említve).

V.M.: Új köztéri alkotások.
Petőfi Népe, 1983. szept. 8. 5. old.

Kő Pál, Munkácsy-díjas, szobrászművész

Polyák Ferenc fafarago népművész a Bpesti Tavaszi Fesztivál egyik rangos eseményét produkálta. Világszerte ismert művészek csodálták meg a nemzetközi vásár egyik parzlonjában rendezett tárlatát.

– Kő Pál szobrászművésznek nagyon tetszett, annyi szeretet van a művekben", mondta, különösen két kis öreg-akik hiába állnak egymásnak háttal, – látszik, hogy összetartoznak. /említve/.

Fahrádió.

1984. III. 27. Kossuth 5,40

KŐ PÁL

emlitve "Áchim András"

Székely András: Türelmes támogatás

UJ TÜKÖR 1981/VIII/ 6.sz.23.o.

Iparművészeti
ızeum
ráskiadványai

mogyi Árpád -
einer Mihályné

ósművészeti

Kő Pál, Munkácsy-díjas szobrászművész.
Borbás Tibor: „Tisza", mészkő M: 2,4 m.

Bírálóbizottság: Kő Pál, Pusztai Gabriella,
Tóth Attila, Tóth Pál.

Borbás Tibor: Tisza, mészkő, M:2,4 m,
Bírálóbizottság: Kő Pál, Pusztai Gabriella, Tóth Attila,
Tóth Béla

Művészet, 1982. márc., 64-old.

Kő Pál, Munkácsy-díjas szobrászművész.

Rideg Gábor: Pálya-tér. Az 1987-es nyilvános szoborpályázatokról.

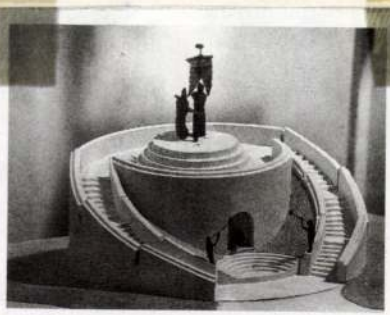

Pécs, Mátyás király-pályázat:
Kő Pál díjazott terve

Művészet, 1988. márc., 5-old.

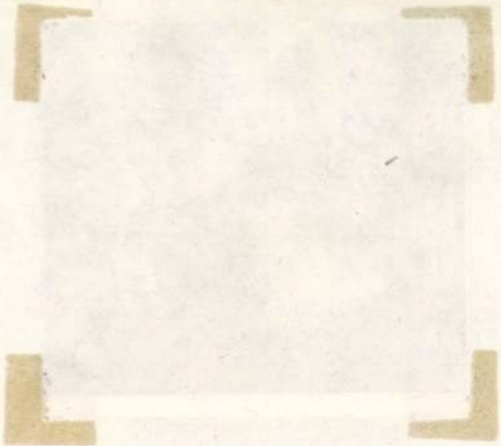

Kő Pál, Munkácsy-díjas szobrászművész

Pesten, a Hilton Szálló földszintjén, az úgynevezett Kerengőben alakították ki a Hilton Galériát, a rézkarcolók alkotó közösségének vállalkozását. – A magyar képzőművészek kiemelkedő alkotóinak művei szerepelnek itt: Barcsay Jenő, Varga Imre, Melocco Miklós, Borsos Miklós, Würtz Ádám, Reich Károly, Kass János, Kő Pál, Kárpáti Márton.

Szombat délelőtt.

1984. VIII. 18. Tetőfi 10,00

Kő Pál, Munkácsy-díjas szobrászművész.

Közös kiállítása nyílt Kő Pál- és Banga Ferencnek, a Képcsarnok Dürer termében, ahol dec. 8.-ig látható. —
Kő Pál külföldön is kiállított. Bécs – München – és Franciaországban, a vatikáni Magyar Kápolnában dombornűve látható. A Főiskolán Somogyi József növendéke volt, 1968-ban diplomázott. Az utóbbi időben főleg köztéri szobrokat alkot, – ezek vázlatait mutatja most be. Egyik terve Podmaniczky Frigyes emlékműve.

TV-Híradó 2.

1984. XI. 28. TV-2 műsor, 21.15 (Kerekes)

Kő Pál, Munkácsy-díjas szobrászművész

Mihály Gábor: Fortuna Kút (Veszprém). 1:5 léptékű terv elfogadva. A bíráló bizottság tagjai: dr. Faludy Anikó, Kő Pál, Rieger Tibor, Szalay Tamás.

Művészet, 1987. augusztus, 61-old.

KŐ Pál szobrász

Értékes képzőművészeti alkotásokkal
gazdagodnak a közterületek

Népszabadság 1983. 1. 16.

KŐ PÁL

említve ld. Bálint Endre

Székely András: A tárlat eladó

UJ TÜKÖR 1983.] XX.évf.43.sz.24-25

Kő Pál, Munkácsy-díjas szobrászművész

Lantos Gyöngyi szobrászművész: „Nike" bronz, figuramagasság 140 cm, Győr, Liszt Ferenc u. 20.

Megbízás bírálóbizottság:

Borbás Tibor, Kő Pál, Mészáros Mihály,
Puskás István, Rieger Tibor.

Művészet, 1989., 3., hátsó, belső borító.

Kő Pál

fafaragó

Zoppafája és fervei a mahácsi emlékpart
vénére

Zalai Hírlap
1984. okt. 31.

Kő Pál

nobránnűrén

„Nyár" c. műre, amely a régi Újpestet idézi.

Hétfői Hírek
1981 nov. 30.

Kő Pál, Munkácsy-díjas szobrászművész

Palotás József: „Diszkút", kő, bronz, 560 cm, Kehidakustány.

Birálóbizottság:

Dárday Nikolette, Horváth György,
Kő Pál, szabó Tamás.

Művészet, 1989., 9., hátsó borító belső oldala.

(K) Kő Pál

szobrászművész

A leztorátus Tüzlemények az 1988 –
as Tüzléri alkotásokról:
Vérstőn a Művelődési Központban:
Sinka István mellszobra, bronz
Művészet 89/0

Kő Pál, Munkácsy-díjas szobrásznuvész

Jankovics Marcell: Péterfy Gizella: Jelenések Balassiról. Egyoldalú rajzott egy rendhagyó falképről.

Salgótarján, Balassa Bálint Megyei Könyvtár — Finta József tervezte. Posztmodern épület, a városközpont új ékessége. Lebegő felirat: „Balassa Bálint Könyvtár". A hivogató felirat is Péterfy Gizella munkája — a szobrász férj Kő Pál közreműködésével készült. — Péterfy Gizella festőművész műve a felvanóházat díszíti.

Művészet, 1989., 7., 34-37. old.

Kő Pál, Munkány-díjas szobrászművész
Vadász György: XIX. Salgótarjáni Szoborkiállítás.

XIX. Salgótarjáni Szoborkiállítás

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!*

Hiszek a lélek halhatatlanságában. Poklokat járó népünk saját véréből táplálja fiait – és újjászületünk, újra és újra.

Tizenkilencedik ünnepét köszöntheti a megye, a Lektorátus és a Város, tizenkilencedik ünnepre invitál a belső harang, tizenkilencedszer emelik fel szíveinket – és azé, aki felemeli.

Van itt valami nagy egyensúly. A nincstelenség, az érzelmi-értelmi-lelki kifosztottság, a vallásnélküliség, az istenhit hiánya, a becsület torzulása, a céhmesteri nívó csődje, az adott szó bukása – átfordulnak egy nem evilági mélybe, és megtisztulva, hibátlanul ragyogva és fényesedve törnek újra felfelé, hogy világítsanak kívül és belül is.

„Szemünk pillás függönye fent, – / Hol a Színpad, – Kint-e vagy Bent?!" *(Balázs Béla)* Hiszem „a Dal Énekessé Avat!" És ebben a gregoriántól *Kurtág*ig burjánzó zenében énekessé válunk mindannyian, az adó és vevőkészülék együtt működik.

Ragyogott az út Budapesttől a pannon hegyek és völgyek között, ragyogott az út a napraforgós mezők aranya között, ragyog a tér és ragyog az idő, változó árnyékokat rejtve a szobrok köré, fényben fürdök magam is – itt lehetek!

„Játszani is engedd / Szép komoly Fiadat" *(József Attila)*, Játékok vesznek körül: a halhatatlan emberi lélek Játékai. Ezek a játékok nem tárgyak – „Sunt lacrimae rerum" –, ezeknek a „tárgyaknak vannak könnyeik".

Kő Pál köve emberré válik, Szondija kővé; *Melocco Miklós Derkovits*át a játék izgalmában csámpássá gyerekesedő láb (*Ember és drapéria*) és térbeli varázsló kéz emeli; *Mihály Gábor Paradicsomi oszlopfő*je pogány vallás arany vízióját ragyogtatja az égi kékbe; *Szabó Beáta* holdbéli csónakosként ringatja-álmodtatja Napfiú-Holdleányát; és *Nemes Attila* ősi kőmenhíre időtlenné avatja az anyát.

Mindannyiunk falujának emlékét őrzi *Bobály Attila* tárggyá misztifikálódott *Őspap*ja, míg *Mitsui Sen Tavaszi szellő*je láthatatlan, az érintés utáni mozdulatlanná dermesztő szuggesztió pillanatát idézi csupán. *Várnagy Ildikó Szénagyűjtő*je, áldozatára váró ősi, gonosz hatalom; időtlen bigáját tévedhetetlenül hajtva újabb és újabb cirkuszi korokon át.

„Hal-álom", álom-hal, *Varga* pillekönnyű térbeli vonalvíziója bambusz hálójába vonja emlékezésünk öreg halászát, ahol talán újból oroszlánokról álmodhat az öreg.

„Mindenik embernek a lelkében dal van, / és saját

Kő Pál: Szondi szarkofág, 120×150×120 cm, 1989.

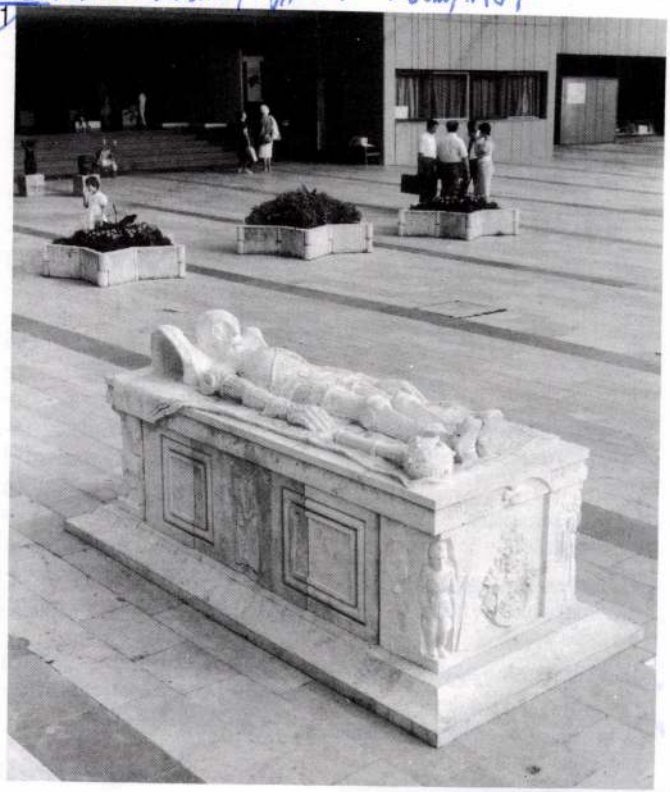

tói mértékkel és beosztással adagolták lehetőségeinket. Míg az *álomállam* eszméjének szerzői az egypólusú ember létrehozásában szereztek soha el nem évülő érdemeket, közben a játékszabályok kérlelhetetlen észjárásának szellemében kialaberendezett magánélettér vajon kinek jött össze? Szinte mindegyik kiállító hasonló gondolatokat sugároz műveivel. *Gerber Pál* kínosan komoly játékosságú hatalmi jelképek megfogalmazásával, *Kicsiny Balázs* pedig az expresszív festői könszemlélve. A fejlődő világ igézetét, színes neonkirakatok és autók nyüzsgését látjuk mi is. Mint a kutya! A szebb, boldogabb jövő romantikus képzetét és a soha be nem váltott ígéreteket emlékezetünkbe idéző hétköznapi tárgyak keverednek össze szándékoltan művein.

4

5

1 A kiállítás részlete Gerber Pál munkájával

2 A Hejettes Szomjazók installációja (fotó Halas István)

3 Julius Gyula: Lángoló fagylalt, papír, pasztell, 70×100 cm, 1986 (fotó Julius Gyula)

4 Kiállítási enteriőr (fotó Halas István)

5 Kungl György: Jimmy és kedvese, mázas kerámia, 12×26×33 cm, 1986 (fotó Sulyok Miklós)

Kungl György színvonalas kerámiáin sajátosan olvadnak össze a tömegkultúra kommersz tárgyainak és az elcsépelten hősies szocreál jelképeknek az elemei. Egyik legkiemelkedőbb munkáján az arctalan, hivatalnoki rangsorpiramis csúcsán végzetes birodalmi mutáns, az arany fejű első számú vezető díszeleg. A kiállítás rendezőjét dicséri, hogy a mű színvonalát hangsúlyozandó, szellemes téri elhelyezésével és megvilágításával kiemelte a piramist. A kiállítás legkevésbé didaktikus jellegű műveket felvonultató része a *Sugár János* által berendezett terem. Kevert technikájú, talányosan meditatív lapjai jól szemléltetik, hogy a kiállítás rendezőjét nem a közvetlen politizálás és a múlt sóvárgó bemutatása vezette az anyag összeállításánál. A KÉK ACÉLban megjelent egy angol is, *Thomas Mulligan*, akinek művei arról tanúskodnak, miként lehet vállalt program egy történelmi időszak értelmezése művészeti, képi eszközökkel. Mulligan egyszerű eszközökkel készített nagy szénrajzai képzettársító, költői szövegeikkel egy megvalósíthatatlan társadalmi álom kritikái.

Az amnézia rossz dolog! A hatalom szelektív emlékezetvesztésben szenved, s erre készteti alattvalóit is. E furcsa múltidézetek e kiállításon nem a párás tekintetű múltbanézés eszközei. Az érzelgős nosztalgiázás helyett inkább önironikus, fanyar bohózat. Önmosoly! Ennyi füstbe ment terv után csak mosolyogni szabad és eltakarítani a régi játékosok triumfusainak maradványait, és játékszabályokat írni, új játékszabályokat!

Szabaduljunk meg végre a mozdíthatatlan ötletektől! – hirdetik a kiállítók.

Lengyel László

lelkét hallja minden dalban. / És akinek szép a lelkében az ének, / az hallja a mások énekét is szépnek" *(Babits Mihály)*.

Azt hiszem, itt köszönetet mondhat mindenki mindenkinek. A dalnokok, hogy a mecénásnak igénye volt dalra, a mecénások – hogy nem volt a dalnokoknak alja –, mi – érintésre vágyók –, hogy megérintettünk, és én, hogy mindezt elmondhattam! Köszönet érte!

A kiállítást megnyitom!

Vadász György

* Elhangzott a XIX. Salgótarjáni Szoborkiállítás megnyitóján, 1989. VII. 28-án. *(A szerk.)*

1 Kő Pál: Szondi-szarkofág, 120×250×120 cm, 1989

2 Mitsui Sen: Tavaszi szellő, 100×140×140 cm, 1988

3 Bobály Attila: Falum emlékére, fa, 300×300×300 cm, 1988

4 Melocco Miklós: Derkovits, bronz, 170×100×100 cm, 1989

5 Mihály Gábor: Paradicsomi oszlopfő, 260 cm, 1988

(fotók Sulyok Miklós)

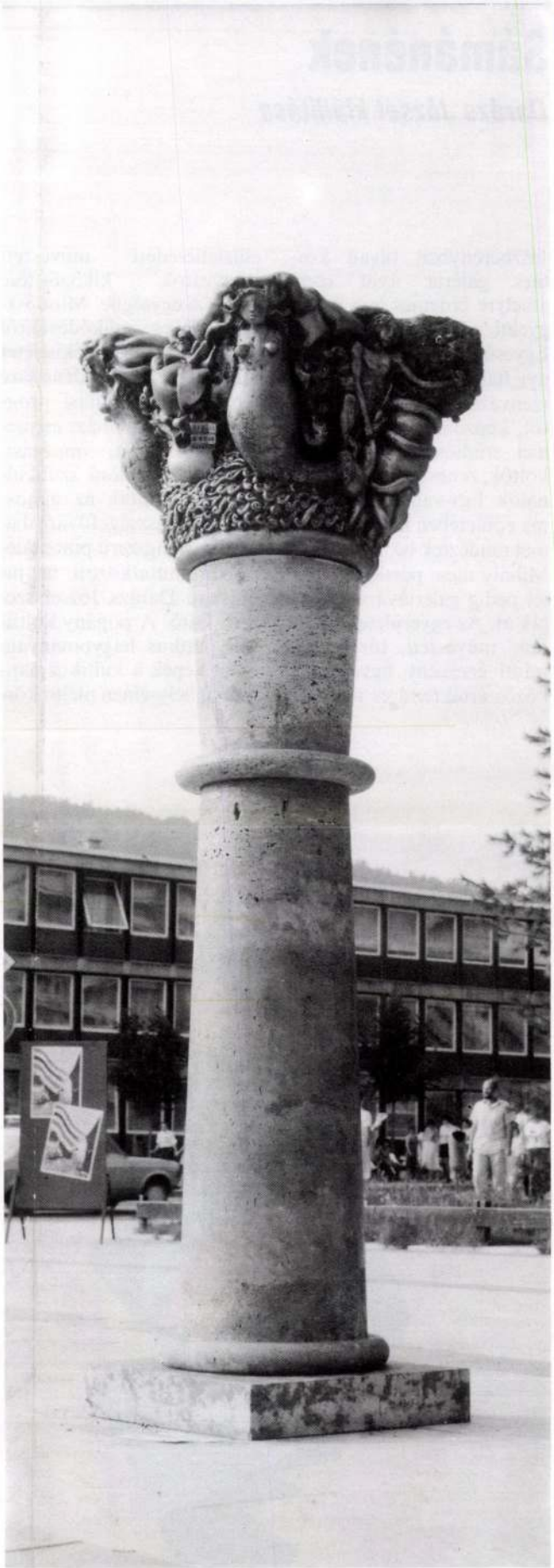

Sámánének

Darázs József kiállítása

Jászberényben olyan kortárs galéria nyílt meg, amelyre érdemes lesz odafigyelni. Alkotás Művészeti Egyesület címmel kéttucatnyi fiatal alkotó és rokonszenvező alakított csoportot, képzőművészek – zömmel stúdiósok –, továbbá költők, zenészek, színházcsinálók. Egy valamikori kocsma épületében közös műtermet rendeztek be, a Táncsics Mihály utcai pártház pincéjét pedig galériává alakították át. Az egyesületet a kortárs művészeti törekvések iránti érzékeny figyelem, a közös értékrend és talán az elüzletiesedett művészeti irányzatok kiközösítése szervezi egységbe. Mindössze féléves működésükről még korai lenne értékítéletet mondani, mindenesetre tény, hogy kiállítási programjaikkal, színházi eseményeikkel színt, mozgást, kortársi rezdülésű szubkultúrát plántáltak az álmosnak tűnő jászsági fővárosba.

A barlangszerű pincegalériában mutatkozott be júniusban Darázs József szegedi festő. A pogány kultúrák mitikus hagyományain érlelt képek a kultikus hangulatú helyszínen méltó környezetre leltek. Darázs autodidakta művész. A szigorú önképzés késztethette talán arra, hogy csak kiérleltnek érzett festői nyelvezet birtokában élt a nyilvános bemutatkozás lehetőségével. Először 1987-ben, Szegeden mutatkozott be a „B" Galériában, majd az idén jelentkezett újból, s ugyanezzel a válogatással jutott el Jászberénybe. Szakmája szerint erdész, faipari szakember. Talán innen eredeztethetők festői alkatának természetimádó, panteisztikus vonásai, szerves világszemlélete.

A szegedi képzőművész körökben megszerezhető szakmai ismeretek birtokában eljutott a vérbő expresszszionizmusig. Alighanem ráérezhetett arra, hogy ezen az úton csak a jelenségvilág burkait feszegetheti. Közben érdeklődése, olvasmányai, s legfőképpen lelki alkata az értelmező ábrázolás, a fogalmi festészet felé terelték. Egyre mélyebben hatolt a történelem előtti kultúrák tanulmányozásába, a kozmikus erők és a természet kölcsönhatásainak kutatásába. Izgatta az úgynevezett primitív népek világértelmezése. Innen már természetszerűen adódott a népművészet jelkincsének, fogalmi tárának fölfedezése a maga számára.

A 80-as évek elejére ezek a hatások döntő fordulatot hoztak alkotói módszerének alakulásában. A szentendrei pályatársak – *ef Zámbó, Wahorn* – s az idősebbek, mint *Bak Imre, Deim Pál* szellemi nyomvonalán elindulva alakítgatta, érlelte ki saját motívumvilágát, különös légkörű festői világát. Ezekkel az új munkákkal eleinte az amatőrök kiállítási fórumain jelentkezett. Később, 1986-tól a Fiatal Művészek Stúdiójába történt fölvétele után az éves beszámoló kiállításokon. 1989 őszén lett a Művészeti Alap tagja.

1

1 Darázs József: Sámánének, olaj, farost lemez, 100×100 cm, 1987

2–3 Darázs József: Bálványanya álma és halála I–II, olaj, farost lemez, 100×100 cm, 1988
(fotók Fecske József)

Kő Pál, Munkácsy-díjas szobrászművész
Mihály Gábor: „Fortuna", vörösréz, 200 cm, Veszprém.

Bíráló bizottság:

Szabó Tamás, Kő Pál, Rieger Tibor, Gádor Anna.

Művészet, 1969., okt., hátsó belső borító.

Kő Pál, Munkácsy-díjas szobrászművész
közterületi alkotásai. Összeállította: Holló Éva.
1989. szeptember.

Veszprémi vár, Szent György-kápolna:
„Géza fejedelem és István király", dombormű, mészkő,
100 × 80 cm (restaurálva).

Művészet, 1989, január, 64. old.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

NAPLÓ (VESZPRÉM)
1982 JAN 3 1

1021

Népdalgyűjtő.

Kukás.

Kő Pál szobrai előtt

„Szem: gomb, nyilj nagyra, kerekre, élesre, hogy behatolj csontjaimba és hitembe. Az öröm vagy a szorongás imájába alakítja át világomat. Vattából készült szem, szűri a véremet. A művészet, az idő gyermekkorában, imádság volt. A fa és kő igazsága volt. Az emberben én ott látom a holdat, a növényeket, a feketét, a fémet, a csillagot, a halat. S azt is hogyan siklanak mértanilag a kozmikus elemek. Deformálódás, forrongás. A kéz nagy, erős. A szájban benne van a sötétség ereje, a láthatatlan lényeg, a jóság, a félelem, a bölcsesség, a teremtés, a tűz . . .”

Trisztán Tzara román származású francia költő volt az, aki a század elején állhatatosan felhívta a figyelmet azokra a szobrászi jelenségekre, amelyek a primitív művészeknek és népeknek a világfelfogásához kapcsolódott.

Kő Pál Veszprémben bemutatott szobrai előtt állva, én is kerestem a kapcsolódást, azokkal az irányzatokkal, ahova őt besorolták, vagy be akarják sorolni. Igaz, hogy megleltem a jegyeket, amelyek a népi szemléletet is hivatottak hirdetni, fel-felvillant avantgard lázadása, az elszigeteltség jelensége is. De itt mégis mást érzünk és látunk felfedezni.

De mi is az a más, – amit Kő kitárulkozása mutat. Mindenekelőtt az, hogy a társatalom minden rétegéhez szól és mindnyájunk lelkületét megérinti. Hol pátyolgatja nosztalgiánkat, hol durván feltárja gyengeségeinket, a belenyugvást, a törtetést, a megalkuvást. Zsák mögé rejti izmaink lossú petyhüdtségét, mindezt úgy, hogy ne érezzünk pírt az arcunkon. Mindent ránk bízva azért, hogy foglalkozzunk, morfondírozzunk ezeken az érzéseken. Van itt jelkép, álom és történelem. De ami a legfontosabb: valóság, abszolút valóság az, amely tükröződik bennünk. Kő Pál a 80-as évek emberéhez, a fiatalokhoz szól, visszaadja erőnket, amelyet az előítéletek elnyomtak. A szobrokon érződik alkotójuk nyílt és gazdag tájékozódási érzéke. Nem kell megmagyarázni semmit, érzelmeinket zabolátlanul elengedhetjük, vad vagy engedékeny útjára. Így a jó, így az egészséges és így nem lehetünk képmutatók a szobrok előtt sem. Kő Pál még arra is figyel, hogy visszaadja a civilizált városban, vagy falun élő embereknek primitív ösztöneit. Szobrászatának itt van igazán nagy jelentősége. Szobrászi kvalitása vitathatatlan. Az, hogy nem csinál mindig szobrot, hogy fest, öltöztet, keresi az anyagok egymáshoz méltó igazát is, ez nem bántó, sőt fokozza esztétikai élményünket. Talán túl is akar lépni a szobron, a szó igazi értelmében, – hisz azt igazán tudjuk, hogy a textil vagy festék alatt nemes anyag rejlik. Vagy talán ez is kétséges? Ezt ismét nekünk kell eldönteni.

Mohácsi emlékműve vagy a vatikáni magyar kápolnához készült domborműve, amelyről sajnos csak fotókat láthatunk a kiállításon, vagy akár a legutóbbi alkotása a Fórum szálló bécsi kávézójában készült domborművének gipsze meggyőz minket arról, hogy Kő Pál szobrász, és a ma élő fiatal alkotók egyik legjobbja.

Példa ő arra is és be is bizonyítja, azt hogy aki mesterségét tudja, az játszhat, az érzelmeket, formákat alakíthat, kedve és belátása szerint szabadon, csak mindennek valós tartalma legyen.

A veszprémi Georgi Dimitrov Művelődési Központ kamaratermében, ahol a tárlat látható, most igazán van légkör és forma, no meg tiszta, érthető igaz tartalom, művészet.

Veszelí Lajos

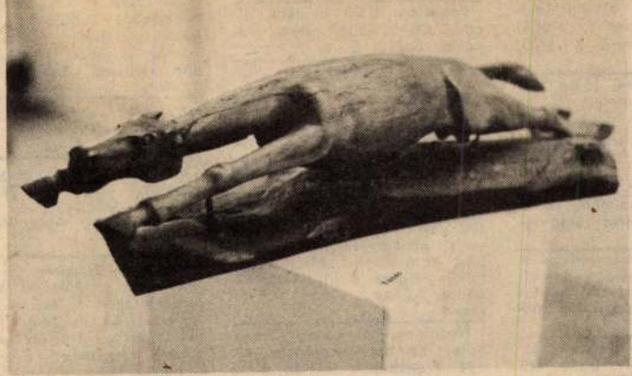

Táltos.

Fotó: Borbás János

IS frsz. S 100-as Skoda 1984-ig műszakizott eladó. Érdeklődni: Tapolca, Kossuth u. 64. 15 óra után.

UX Dacia eladó. Cím: Veszprém, Munkácsy út 1/E.

Tapolcán a rutinpálya mellett garázs eladó. Érdeklődni: Tapolca, Deák F. u. 6. 1/3.

UT-s Trabant Speciál megkímélt, garázsban tartott, kifogástalan állapotban 1985-ig vizsgáztatva eladó. Balatonalmádi, Ferenczy K. út 6. Fadgyas.

1500-as Polski Fiat 1984-ig műszakizva eladó. Cím: Pápa, Ságvári E. u. 27/A.

1500-as Polski Fiat eladó alkatrészként is. Vörösberény, Széchenyi u. 4. Obermayer.

UG Polski Fiat 1500 eladó. Veszprém, Haszkovó u. 16/D. III. 8.

TN-es Wartburg igényesnek eladó. Szabó László, Vonyarcvashegy, Székely Bertalan u. 33.

Veszprémben, Haszkovó úton garázs egész évre kiadó. Haszkovó út 14/C. fsz. 5.

ID 100-as Skoda sürgősen eladó. Szerecseny, Dózsa u. 1.

Fiat 127-es jó állapotban eladó, vagy elcserélném Daciára 6–7 évesig. Cím: Pápa, Killián ltp. 35. sz. I. em. 4. ajtó, délután 16 órától.

CM frsz. 601-es Trabant műszaki vizsga után eladó. Cím: Pápa, Vasút u. 50.

Autósok figyelem! Indítómotor, dinamó, generátor javítása garanciális akkumulátortöltés, műszeres gyújtásbeállítás, CO-mérés. Ajka, Kolónyi F. u. 22. Kórház utcája, autósbolt mellett. Nagy Zoltán, járművillamossági üzemmérnök kisiparos.

Hároméves, műszaki vizsgázott Wartburg eladó. Megtekinthető minden nap 17 óra után. Sümeg, Ifjúság út 2. sz. lakásán.

6 voltos és 12 voltos autórádiók, különböző típusú antennák, zavarszűrők, póthangszórók, kardánboxok és kiegészítő kellékek kaphatók a veszprémi GELKA Szerviznél. A nálunk vásárolt rádiókat soronkívül beszereljük. Ingyenes szaktanácsadás. GELKA Szerviz. Veszprém, kereskedelmi központ.

VEGYES

Redőny, reluxa készítés, javítás, garanciával. Levélcím: Ifj. Hegedüs Lóránt, Balatonfüred, Petőfi Sándor u. 53.

Eladó 120 mázsa prima istállótrágya. Ádám József, Káptalantóti, Petőfi u. 61.

Villanymotor-tekercselő-műhely közületek és magánosok részére 1 és 3 fázisú motorok tekercselését vállalja. Balatonrendes, Rendesihegy 5/1.

Szalagparketta, PVC és szőnyegpadló burkolását rövid határidőre vállalom. Goreczki, Veszprém, Jókai út 10.

Pentacon 4/300 objektív eladó. Cím: Szám Lajos, Tapolca, Glázer S. u. 21.

Modern nyúlketrec és olajkályha eladó. Cím: Nagyacsád, Széchenyi u. 39. Balogh Lajos.

4 éves 8 hónapos vemhes vöröstarka tehén eladó betegségem miatt. Cím: Mihályháza, Kossuth u. 2.

Juhász-társat keresek 50–100 birkához, téli, nyári legeltetés, minden feltétel biztosított. Válaszokat: „Megbízható társ" jeligére a hirdetésfelvételhez, Pápa, Jókai u. 8. kérem.

Nyárádon 16 méter hosszú hátsó házrész lebontásra eladó. Érdeklődni: Nyárád, Kossuth u. 21.

6 hónapos
adó. Nemes
u. 18.

Két fotel,
rekamié e
Stromfeld A

Elektron 2
képcsővel é
szemfelszedő
Attila, Bal
u. 7/A.

Alakuló gazdasági munkaközösség Veszprém környéki kőműves szakembereket keres. Jelentkezés írásban. „Alapító tag" jeligére a Magyar Hirdetőbe, Veszprém, Kossuth u. 6.

Kétéves kislányom mellé gondozónőt keresek, naponta 7–8 órás elfoglaltsággal heti 4 alkalommal. A felügyeletet lakásomon kellene ellátni, lehetőleg volt egészségügyi dolgozó jelentkezését várom. Bérezés megegyezés szerint. Jelentkezés személyesen a délelőtti órákban. Cím: Dr. Major Erzsébet, Pápa, Fő u. 8.

Központifűtés szerelést vállalok, anyaggal közületnek is Veszprémben és környékén. Telefon: 11-722.

1 db sodrott 8 hónapos csődör csikó eladó. Cím: Pápasalamon, Széchenyi u. 28.

Németjuhász kutyák 9 hónapos és 3 éves kan, kitűnő őrző, védő, költözködés miatt olcsón eladó. Érdeklődni: Csabrendek, fogászat, hétköznap.

Gázfűtéses, bútorozott szoba fürdőszoba használattal nő részére kiadó. Veszprém, Pipacs u. 58.

Vennék vagy bérelnék Tapolcán üzlethelyiséget, vagy ennek kialakítható helyiséget. Válaszokat: „Lady N" jeligére a tapolcai könyvesboltba.

Balaton északi partján szabadstrandon lévő melegkonyhás büfé eladó, kiépített vendégkörrel. Özv. Hornyák Imréné, Balatonarács, Láczy L. u. 20/A.

Makramé golyók, karikák különböző méretben, rusztikus karnisok méretre, szimpla és dupla kivitelben olcsón kapható. Cím: Pápa, Muskátli u. 10. III. em. (KISZ-lakótelep.)

Eladó szalagfűrészhez egy pár 500-as kerék. Lovas, Ady Endre u. 14.

250 kg-ot mérő mázsa súlyokkal együtt eladó. Veszprém, Kertalja u. 7.

Észak-balatoni Vadásztársaság eladna 1 db könnyű parasztszekeret és 2 db hintót használható állapotban. Érdeklődni: Schweiger Rezső, Balatonkenese, Urbán E. u. II/2, vagy telefonon: 70-144, 9–17 óráig.

Használt műkorcsolyát vennék 27–38-asig és 42-es méretig. „Árajánlat" jeligére a Veszprém megyei Lapkiadó Vállalathoz. Veszprém, Szabadság tér 15.

Zalakarosi üdülőövezetben négyszobás üdülőnket kiadnánk vállalatnak, közületnek üdülés céljából. Utazási irodán keresztül. Sümeg, Építők u. 62.

Négy és kilencéves jófejős tehenek eladók. Szabó, Kerta, Dózsa Gy. u. 7. sz.

4 fejes parketta-készítőgép végelővel együtt és PC 202 parketta-csiszológép eladó. Tarczal István, Ajka, Ady E. u. 43.

Felhívás! Értesítem az ügyfeleket, hogy Hencsel Sándor órásüzletében lévő órákat február 6-án és 13-án 8 órától 16 óráig át lehet venni a kiadott cédulák ellenében. Böröczky Mária Pápa, Márton I. u. 1.

ken 14–18 óráig. Bizonyítvány és személyazonossági igazolvány szükséges.

Tagozatvezető

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁSOK

Ezúton mondunk köszönetet mindazoknak, akik

MOLNÁR LÁSZLÓ

temetésén részt vettek és mély fájdalmunkban osztoztak. Gyászoló család, Veszprém.

Hálás köszönetet mondunk mindazoknak a rokonoknak, ismerősöknek, volt munkatársaknak, akik felejthetetlen halottunkat,

STUKSZA FERENCET

utolsó útjára elkísérték, sírjára koszorút, virágot helyeztek, fájdalmunkban osztoztak. A gyászoló Stuksza család, Pápa.

Ezúton mondok köszönetet mindazoknak, akik szeretett édesapám,

SIMON ANTAL

temetésén megjelentek, sírjára koszorút, virágot helyeztek, részvétükkel fájdalmunkat enyhíteni igyekeztek. Gyászoló család.

Hálás köszönetet mondunk mindazoknak az ismerősöknek és rokonoknak, akik drága férjem, édesapánk, apósunk, nagyapánk és dédapánk

Id. SOLYMOSI ANDRÁS

temetésén megjelentek, sírjára koszorút, virágot helyeztek, az Erkel Ferenc Fúvószenekar tagjainak, hogy mély fájdalmunkban részvétükkel osztoztak. Gyászoló család.

Ezúton mondunk hálás köszönetet mindazoknak a rokonoknak, ismerősöknek, jó barátoknak, akik szeretett édesapánk, nagyapánk, testvérem,

GUROBI JÓZSEF

temetésén részt vettek, sírjára koszorút, virágot helyeztek, fájdalmunkat részvétükkel vagy bármi módon enyhíteni igyekeztek. A gyászoló család, Pápa.

Hálás köszönetet mondunk mindazoknak a rokonoknak, jó barátoknak, ismerősöknek, akik felejthetetlen édesanyánk, nagyanyánk, dédmamánk,

Özv. TÓTH JÓZSEFNÉ

temetésén részt vettek, sírjára koszorút, virágot helyeztek, fájdalmunkat részvétükkel vagy bármi módon enyhíteni igyekeztek. Külön köszönetet mondunk a Pápai Húskombinát vezetőinek és a Szál I. Dobozüzem dolgozóinak. A gyászoló család, Nagygyimót.

Köszönetet mondunk mindazoknak az ismerősöknek, pápateszéri hozzátartozóknak, rokonoknak, akik felejthetetlen férjem, testvérem, édesapánk, apósunk, nagyapánk, dédapánk, sógorunk,

REIDMÁR FERENC

temetésén részt vettek, sírjára koszorút, virágot helyeztek és mély fájdalmunkat enyhíteni igyekeztek. Gyászoló család Veszprém–Pápateszér.

Ezúton mondunk köszönetet mindazoknak, akik szeretett fiam és unokám,

VADÁSZ KÁROLY

temetésén részt vettek, sírjára koszorút, virágot helyeztek, mély fájdalmunkat bármily módon enyhíteni igyekeztek. Gyászoló család Gyulafirátót.

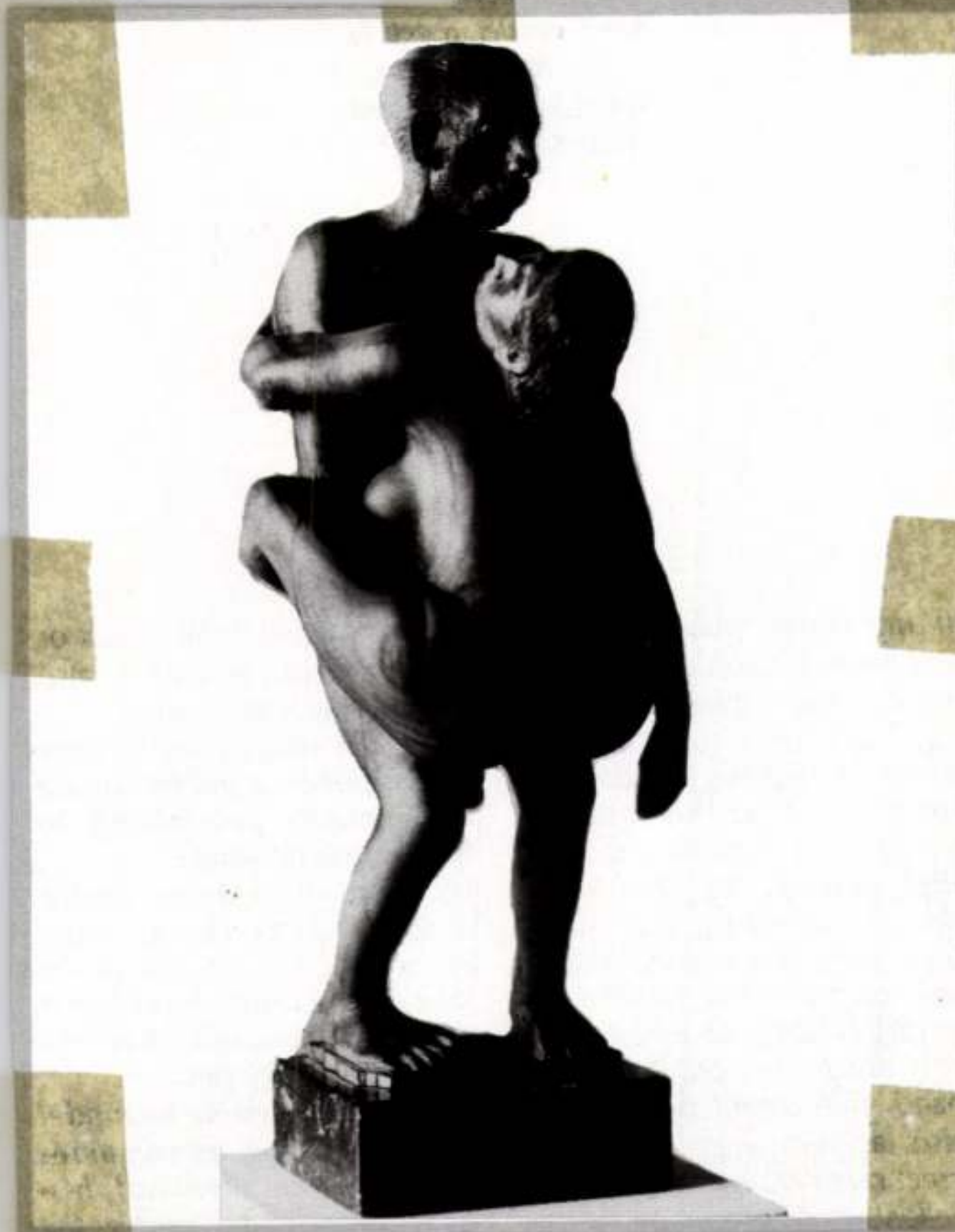

Kő Pál: Pár / Couple, fa, 40 cm, 1982–84 (fotó Wolf Gábor)

Kő Pál: Zöldszer
The Green-eye
detail, részlet, festett fa,
240 × 900 cm, 1981,
Fórum Szálló, Budapest
(fotó Somfai István).

In my career public place—and small sculpture went always parallel: I think that sculptors can truly unfold their talents in the latter. By the way, I was never pushed into the background because my ***Man with Harrow,*** *my chief work after the academy, was made quite early. It remained largely unknown because it stands in a small village: you forget what you don't see; on the other hand, permanent presence is also a permanent test. We erect many sculptures, and excellent works are made for the squares of provincial towns or small villages; of course also works of inferior quality.*

Why can your *Street-Cleaner* ***not be put on a public square in a country proclaiming to be a workers' state?***

Well, it is not a public-square sculpture in the classic sense. By the way, the director of the Sanitary Department bought it at an exhibition but I have no idea where they put it.

How did you come to model the outstanding personalities of Hungarian medieval history, visibly also under the

Kő Pál. Munkácsy díjas szobrászművész. 4.) Folytatás (vége).
Menyhárt László: Beszélgetés Kő Pállal.

Művelet, 1979. január, 28. old.

Kő Pál, Munkácsy-díjas szobrászművész 3.) Folytatás.
Menyhárt László: Beszélgetés Kő Pállal.

Kő Pál: Utcaseprő / Street Cleaner, szilfa, 100 cm, 1974 (fotó Kovács Ferenc)

Művésnet, 1989., január, 28-old,

SCULPTURE IN THE MORTIER TONGUE

INTERVIEW WITH

Pál Kó

KÖ Pál

Ágh István: A szabad választásról: [Beszélgetés Kö Pállal] = Magyar Fórum. III. évf. 24. sz. 1991. június 13. 11. p.

. allo 6. kötettel beleje-

ık ki a Documenta Artis

Elkezdtük az Iratok a

ınetéhez cimü sorozatot,

1946-1948. évek levél-

ozat több okból, nem müvé-

ból egyelõre nem folytat-

lettõl fogva törekedett

l együttmüködve - kiálli-

rendezésével hozzájá-

rténet un. fehér foltjai-

etõséget adjon munkatársai-

KÖ Pál

KOVÁCS Péter: Fejezetek a magyar szobrászat közelmultjából. = Életünk, XXVIII. évf. 1990

1106

Kő Pál

nekrológ

A vésztői művelődési ház előtt:

Sinka István szobra, Kő Pál alkotása.
FAZEKAS LÁSZLÓ FELVÉTELE — MTI FOTÓ

Népszabadság, 1988. nov. 14.

Kő Pál, Munkácsy-díjas szobrászművész

Taverna-szálló, Budapest. Építész: Finta József, (Rakótero)

2. Váci utcai homlokzatrészlet (Kő Pál szobrával, Jeney Tibor és Oborzil Edit aluminiumöntvényével.) (repr.)

5. **5. Homlokzatrészlet Kő Pál szobrával**

Magyar Építőművészet, 1986. 3, 26-old.

Piaci bíróink Balaton

Unokáink sem fogják látni

Az idén nyaraltam a Balatonnál. Egy napot fényképezéssel töltöttem, hogy megosszam a nézőkkel a tapasztala-

téveszthető Elefántcsonpart, India, Irország és Niger nemzeti színeivel, amelyek narancssárga-fehér-zöld. Ha kicsit megázik a zászló, lehetne akár piros-sárga-zöld mint Bolívia

A különböző megyékből érkező hírek alapján kezdetben úgy tünt, hogy az évtizedek óta súlyos veszteséggel működő termelőszövetkezeteket könnyűszerrel felszámolják. A téeszek mellett üzemelő mezőgépészeti állomások elavult, de még mindíg működőképes gépparkja a továbbiakban a kialakulóban levő új gazdaréteg megrendeléseinek hivatott volna eleget tenni.

Erdély számos megyéjében, főleg a dombos-hegyes vidékeken a lakosság zöme az önállósodás mellett döntött, jóval az új földtörvény megjelenése előtt. Annakidején a nemzeti egységkormány választási fogásként, homályos törvénybe burkolva, elméletileg szabad kezet adott a domb- és hegyvidéki falvaknak, hogy felszámolják a termelőszövetkezeti rendszert. Konkrét útmutató híjján azonban mindenki másként értelmezte ezt a kezdeti földosztást, ami végülis súlyos visszaéléseket eredményezett.

A magyar lakta vidékeken – főleg Maros, Hargita és Kovászna megyében – hamar megalakultak a régi, hírnévnek örvendő gazdakörök utódjai. Ezekbe tömörülve próbáltak a gazdák egy érdekvédelmi hálózatot teremteni. Jó példa erre a Maros megyében aktiváló 130 gazdakör. A magyar települések többségében sikerült visszaigényelniük egykori birtokaik jelentős részét. Nem volt könnyű dolguk, mert a termelőszövetkezeti konzervativizmus minden eszközzel akadályozta kiválásukat. Parázs viták lángoltak fel, nézeteltérések sokasága került felszínre, mégis az esetek többségében született valamilyen közmegegyezés. Ahol a nagyüzemet nem számolták fel teljesen, ott a két különálló tábor külön területeken látott hozzá a gazdálkodáshoz. Ez volt az első földosztási szövetkezeti nagyüzemeinek a többségét. Az új körülmények azonban a legtöbb földtulajdonost teljesen váratlanul érték. Ahol sikerült valami módon konszenzusra jutni, ott a földeket továbbra is táblásított formában művelték a mezőgépészeti állomások traktoraival. Az esetek többségében azonban a sok ezernyi kisgaza teljesen önállóan próbált szerencsét: szamárral, szarvasmarhával, vagy jobbik esetben lóval kezdték el a szántást, boronálást.

Kommunisztikus eszmék

Az idei esztendő fordulópontot kellett volna jelentsen a mezőgazdaságban. Nyilvánvalóvá vált, hogy agrárpolitika nélkül ez az egész folyamat beláthatatlan káoszba torkollik. Ezért várta az ország türelmetlenül az új földtörvény megjelenését. Sajnos a vitára bocsátott törvénytervezet alapján sejteni lehetett, hogy az új szabályozás egymagában elégtelen a fonák helyzet rendezésére. Ráadásul számos kitétele kommunisztikus eszmék jegyében született. A parlament hosszas vita után, de lényeges változtatás nélkül szavazta meg. A tavaszi idénymunkák kellős közepén jutott el a falúhoz, és ezzel elindult a lavina. Megjelenésével egyre inkább kirívóbbá vált a román mezőgazdaság tragikus, tarthatatlan helyzete. Ezt a zavarodottságot legjobban egy számadattal lehet érzékeltetni: április végéig országos viszonylatban 800 ezer hektár termőföldön nem indultak el az ékek, s egy millió hektárra tehető a bevetetlen területek nagysága. Mindenki várta, hol kapja majd meg a földjét és egyáltalán mikor.

A törvény kimondja, hogy a termelőszövetkezeti rendszer felszámolódik, az állami mezőgazdasági vállalatok területeit azonban sérthetetlennek minősíti. Sok faluban a faluról-falura másként értelmezik a földtörvényt, és a helyi "sajátosságok" alapján próbálnak igazságot teremteni.

Ezt a zavaros helyzetet igyekeznek kihasználni a visszarendeződés hívei, akik elszánt nagyüzempártiként valójában nem a mezőgazdaság működőképességére törekszenek, hanem a régi központosított struktúra átmentését szeretnék elérni. Falvakon a már említett két különböző tábor komoly érdekellentétekben áll egymással szemben. A helyzetet súlyosbítja, hogy a földtörvény életbelépésével egyidejűleg a volt termelő szövetkezetek vagyona vagy árverezésre kerül – és a tagság inflációs pénzben kapja meg a maga csekélyke részesedését –, vagy ebek harmadjára jut: mindenki azt hord el belőle, amit akar. Ennek megértéséhez tudnunk kell, hogy Romániában – legalábbis a falvakban – a központi törvényhozás és a helyi végrehajtó szerv között kitölthetetlennek tetsző űr tátong. Egy nyugati demokrácia szemszögéből nézve szinte hihetetlen, hogy a volt nagyüzemek állóalapjait mindenki a saját belátása szerint kezelheti: magyarán szólva megfékezhetetlen stádiumba került a szabad rablás gyakorlata.

Néhány példa: A Kolozs megyei Ördögkersztesen megdöbbentő látványban volt részem: a lakosság teljesen lerombolta a termelőszövetkezet istállóit. A különböző műhelyek több százezer lej értékű berendezését egy-két ember önkényesen hazaszállította. Kérdésemre, hogy a falu miért nem akadályozta meg a közvagyon ilyen mérvű széthordását, puszta vállvonogatás volt a válasz. A rendőrség egyáltalán nem avatkozik közbe, hiába is jelentenék az emberek. Kalotaszegi falvakban az istállók egy részéről elhordták a cserepet, a faanyagot, máshol a takar-

Elűzték a szakembereket

A román mezőgazdaság jelenlegi helyzetét számtalan ilyen esettel tudnám jellemezni. A földműves – akiből elméletileg agrárvállalkozó válhatna – teljesen kilátástalannak látja a helyzetét. Senki nem képes épkézláb jövőképet mutatni; teljesen egyedül maradt tucatnyi gondjával. Hogy az elhúzódó bürokratikus aktatologatás miatt mikor fogja megkapni a tulajdonát igazoló hivatalos papírt, nem tudja. És azt sem, hogy végülis hol mérik majd ki a földjét, mert hivatalos álláspont szerint a mostani földosztás nem más önkényes földfoglalásnál...

A gazdaköri találkozók az emberek szemben bizalmatlan.

Egyre inkább érződik, hogy az agrárértelmiség szinte teljesen hiányzik a falu közéletéből. A rokkant állapotban született földtörvény, a mezőgazdaság normális fejlődését biztosítani tudó szakembereket még jobban eltávolította a falutól, eleve létbizonytalanságba taszítva őket. Ezzel a roppant veszélyes balfogással földművesek százezreiben erősítette meg azt a beidegződést, hogy agrárszakemberre tulajdonképpen nincs is szükség. A nagyüzemek felszámolásával több tízezer agronómus vesztette el állását, ugyanakkor a földtörvény előírásai alapján 0,5 hektár termőföldre jogosult. Újabb pénz, másrészt a hazai gyártmányú mezőgépek többsége igen gyenge minőségű. A külföldi behozatal egyelőre illuziónak tűnik, hiszen a valutatartalék gyakorlatilag nullával egyenlő.

Mint várható volt, a földtörvény alkalmazásának nemzetiségi vetületei is adódnak. A negyvenes évekbeli földreform idején Erdélyben még nem indult be a későbbi, nagyfokú elrománosítás gyakorlata. Következésképpen a régi birtokviszonyok elsősorban a nemzetiségeknek, főleg a magyarságnak kedveznek. Többek között ezért korlátozták most a visszaigényelhető terület felső határát 10 hektárra.

A Békéscsaba Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatala megbízásából a Csaba Center Kft.

PÁLYÁZATOT HIRDET

Békéscsaba belvárosában lévő, Andrássy út–Gyóni G. u.–(tervezett) Csaba u.–Jókai út által határolt 21 000 nm terület

ÉRTÉKESÍTÉSÉRE

KERESKEDELMI ÉS BEVÁSÁRLÓKÖZPONT LÉTESÍTÉSE CÉLJÁRA

Magyar és külföldi befektetők érdeklődésére egyaránt számítunk.
A pályázat beadási határideje 1991. december 01.
Magyar, angol, német nyelvű ismertetőt kérésre küldünk.
A pályázati füzet 10 000,– Ft térítés ellenében átvehető, illetve megrendelhető:

CSABA CENTER Kereskedelmi Központot Szervező Kft.
5600 Békéscsaba, Gyulai út 1.
Telefon: 66/21-366, 66/23-795, Telefax: 66/25-623.
Ügyintéző: Laczó Szabolcs, Lagzi György

3829

Bitte, hier ist Balaton

tanul.

„Zimmer frei"-ek mindenütt, ameddig a szem ellát. Néhol „Zu vermieten" a „Zweiter Haus" (ami egyébként helyesen: Zweites Haus.) Semmi baj. Már minden magyar tudja, hogy ez a kifejezés „kiadó szobát" jelent. S hamar megtanulják azok a turisták is, akik nem német nyelvterületről érkeznek hazánkba, hogy ezt így mondják magyarul: Zimmer frei. Pesze azt is megtanulnák gyorsan, hogy „szoba kiadó", ahogy mi megtanuljuk külföldön, hogy a fagylalt: „zmrzlina" vagy „marozsennoje" az élelmiszerbolt: „alimentari" vagy „lebensmitel", s nem tévesztjük el a kenyérboltot, vagy a zöldségest, ha az csak a meglátogatott ország nyelvén van kiírva. Nekem például kifejezetten tetszik, hogy Magyarország nyugati határszélein csak németül írják ki a zöldség-gyümölcsboltokra, hogy „Obst und Gemüse", mert látható a külföldiek számára, hogy a magyar nép annyira okos, hogy jól felismeri a dinnyét és a fokhagymát, csak a gyengébb felfogóképességű német ajkúak számára készítünk feliratokat.

Nagy német nyelvlecke

Egyébként ez már valóban több, mint amivel viccelni érdemes. Négy balatoni városban összesen négy kultúrált, kétnyelvű táblát láttam: ilyen a két legrégebbi széplaki étterem cégtáblája és a Veszprémi állatkert reklámja az északi parton. Az a mód, ahogy a nagybetűs német feliratokat lefordítják magyarra a szegény bennszülöttek számára, sokszor felháborító. Bár, ki tudja? Talán jó, hogy egyáltalán lefordítják. Mert ez sem szokás.

Az egyik „lebensmittel" két nyelven tart nyitva, míg a „Part bisztró" csak németül, akárcsak a „Kocsi csárda". De az utóbbi az általános. A sajkodi „Apáti restaurant" feliratait ráadásul nehezebben olvasható gótbetűs jellegű dizájnnal írta meg a címfestő mester. Egyébként az egész Balatonpart egy nagy német nyelvlecke! Van itt-ott véletlenül angol szövegű tábla is, meg vegyes is, amelyen a „Zimmer" csak németül „frei", de a bicikli angolul tudók számára kölcsönözhető.

Az is csoda sokszor, ha kiírják az utca nevét magyarul. Zuhanyozni a szobában a „Tünde strassén", sátorozni az „Aradi strassén", régiséget vásárolni az „Erkel strassén" lehet Siófokon. Az aláírt „gegenüber" azt jelenti, szemközt – a gyengébbek kedvéért. A „Hubertus"-ház tulajdonosa „Josef strassét" hirdet. Józsefet semmilyen nyelven sem írják Josefnek. Mellette a Diana étterem elegáns reklámtáblája, amelyen „c"-vel írják a különlegességeket „z" helyett, így: specialitaten. Zamárdiban a „toples bár" levetette már az egyik „s"-sét. Almádiban az egybeírandó vendégházat (Gasthaus) két szóban írják, és „s" helyett „z"-vel a végén. Tihany központjában a beefsteaket a jobboldali táblán még jól írják, a baloldalin viszont megfűszerezték egy plusz „a" betűvel így: (beeafsteak). Én már csak szomorúan néztem a nádfedeles „Shopping Hof"-ot és Siófokon a rövid „o"-val, de magyarosan írt „panziot", ahol „muzik" is jut az „Oázis"-ra vágyóknak.

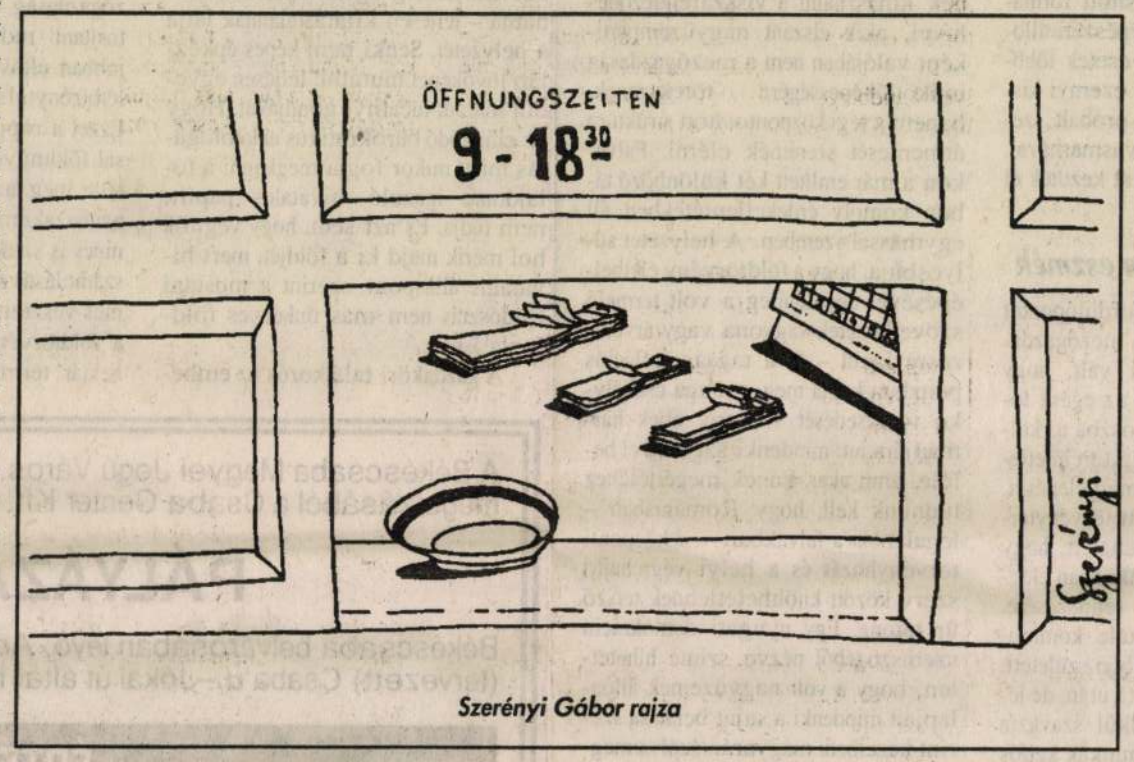

Szerényi Gábor rajza

Az eltűnt időjárásjelző

Tudom, hogy a Club Tihanyt főleg németek és osztrákok keresik föl, bár láttam sok hollandot is. És nyaralnak itt szép számmal külföldön élő magyarok. Vajon miért kell az amerikai magyaroknak és gyerekeiknek megtanulniuk németül, ha ismerni akarják a „Kinder Club" heti programját? De a szórakozási lehetőségek a felnőttek számára is csak német prospektuson hozzáférhetők, akárcsak az összes felirat, beleértve a reggelizőhely kávé- tej-, teagépeit is! A „Balatoner weinstube"-ről már nem is beszélve. Nem tudom miért „Lavender" az étterem neve? Lehet, hogy valamilyen személynév? Mert a tihanyi levendulát németül is „l" betűvel írják a szó végén. S azt sem értem, miért írják a „Delikatesz shop" táblán – idegennyelvű szövegkörnyezetben – a szót „sz"-szel? Azon meg egyenesen felháborodtam, hogy a Balaton neve németül került a Club Tihany nyomtatványaira, beleértve a papírszalvétát is! S ugyancsak „Plattenseé"-t írt – Balaton helyett – cégtáblájára a „Csöpi divat" tulajdonosa Zamárdiban. Önök már láttak olyan országot Európában – a miénken kívül – ahol még az ország földrajzi neveit is „külföldiül" írják a turisták kedvéért? Én soha.

Lehet, hogy bennem van a hiba, hogy nyaralás közben ilyenekkel bosszantom magam. Aztán azt vettem észre, hogy egy olyan táblán is a feliratokat olvasgatom szorgosan, amelynek a helye a feltűnőbb. Ugyanis ott, ahová a „Badacsonyi borozó" hirdetőtábláját állították – eredetileg a híres siófoki időjárásjelző házikó állt. Kedves színfolt volt a városközpontban. Vajon hová lett?

Megmosolyoghatjuk ezeket a táblákat, feliratokat, ha a helyesírásukra gondolunk, de el kell komolyodnunk, mert ez tükre egy nemzet magabiztosságának, önbecsülésének is. Ki kell mondanom, olyan országban élünk, ahol a nemzeti lobogót sem mindenki ismeri. Az Áfor biztosan nem, hiszen nem ilyen a magyar zászló, mint amilyet használnak például a Mészáros utcában Budán, s a Hungária Biztostó sem, ha ilyen formájú ragacsot osztogat, amilyet sokat láthatunk a gépkocsikon, meg azok sem, akik ezt felragasztják az autójukra.

A magyar zászló ugyanis úgy piros-fehér-zöld színű, hogy sávjai merőlegesek a rúdra, oszlopra, kötélre, amelyre felfüggesztik. vagyis olyan, mint amilyet a Lánchíd melletti Duna-parti zászlórúdon is láthatnak – többek között. Ha rajta a címer, az a színsávokra merőleges! Nem helyezhető el másképpen, mint például a Kálvin-téri Korona Szállodán Budapesten. És nem olyan a főváros zászlója sem, amilyet ott kifüggesztettek. A Budapest feliratú fehér lobogó az előző rendszer által minden városunkra rákényszerített egyenzászló utóda Budapest visszavette – mint oly sok városunk az elmúlt két évben – eredeti színeit, címerét. Vagyis a főváros zászlója pirossárga világoskék. Olyan, mint amilyet a Lánchíd melletti másik zászlórúdon láthatunk lobogni, vagy közgyűlési napokon az Újvárosházán a Váci utcában. A fővárosi zászló sávjai, akárcsak a Magyar Köztársaságé, merőlegesek a tartórúdra. És ezt fontos tudni, mert a világban alkalmazott „csíkos" lobogók – kevés kivételtől eltekintve – három dologban különböznek egymástól: a színek sorrendjében, a sávoknak a felfüggesztési vonalhoz való viszonyukban, és meghatározó a rajtuk ábrázolt címer, vagy más jelkép.

Piros-fehér-zöld (zöld-fehér-piros): Olaszország, Mexikó, Madagaszkár, Magyarország és Irán. Egy kis kifakulás, s zászlónk máris összetalál piros sáv, mint Bolívia, Etiópia, Ghana, Guinea, Mali, Raunda és Szenegál színei.

Szobor Podmaniczkynek

Meg kell szoknunk, hogy sok ország zászlója hasonlít egymásra – de hát nincs annyi színvariáció, ahány ország. S akkor a városokról, futballcsapatokról, híres kollégiumokról nem is beszéltünk. Egyik város, vagy ország sem reklamált még egy másiknál azért, mert a zászlóik hasonlítanak. Fontos az, hogy saját történelmi hagyományaikat követik mindenütt. S az azonos színek tulajdonosai gyakran még szomszédok is. Piros-fehér-kék, illetve kék-fehér-piros a zászlója Jugoszláviának (és köztársaságainak!), Paraguaynak és az egymással szomszédos Franciaországnak, Luxemburgnak, Hollandiának. Gyakran használnak piros-fehér-kék stráfokat – zászló helyett – az amerikaiak és az angolok is. Teljesen azonos Andorra, Csád és Románia lobogója színben, a színek sorrendjében és a zászlórúdhoz való viszonyukban is. Ezektől tér el Budapest eredeti zászlója, a sorrendet és a csíkozás irányát illetően egyaránt. A középső mezőben elhelyezett címer is a különbségtételt segíti…

1982-ben ebben a műsorban még nem engedték a televízióban, hogy kimondjam Podmaniczky Frigyes nevét. 1984-ben már sikerült elérni, hogy tér viselje a nevét az V. kerületben. Kő Pál szobrászművész – kérésemre – 1986-ban ingyen megtervezte, milyen legyen a legnagyobb budapesti városatya szobra. Ezt valamikor régen be is mutattam: a mester kezében városvédő Pallasz Athéné alakját tartja. A szobor idén elkészült a főváros költségén, helye a Podmaniczky téren van, a metró állomástól balra Föléje egy nagy bronz esernyő kerül, s a csúcsára óra. Padok veszik majd körül, hogy kedves találkozóhelye legyen a budapestieknek az új, az első Podmaniczky szobor. Még az idén felavatjuk.

Ráday Mihály

adásmódjában pedig a rajz virtuozitása, a feketének tónusokra osztása, s így az egy színnek több színként kezelése egyénítik lapjait. Szimbólum-mezeje azonban nem szubjektív, önkényesen kialakított, hanem – mint azt Petőfiről készült lapjai, s most a Sakknovella változatai is igazolják – a kollektív tudatban, a népi és antifasiszta hagyományban gyökerezik.

Érdekes vargabetűket leírva változik-módosul Kass János művészete. Legutóbb műanyagból préselt fejek módosított változataival fejezte ki gondolatait: a változatlan alapon a változó előadásmód nem adott elég lehetőséget az árnyaltságra, szimplifikálódott kifejezésmódja, emiatt a mű és a gondolatot jelző cím gyakran nem fedte egymást. A most bemutatott Fríz a számítógép szalagra szériaszerűen applikált, alacsonyabbra és magasabbra helyezett ökölbeszorított kezekkel a modern tömeg újszerű kifejezését célozza.

S ezzel el is érkeztem a legújabb törekvésekhez. Ezek közül ezúttal nem kívánok minden egyes alkotóról szólni – erre nincs is elegendő hely – meg aztán nem is akarom magamat ismételni. A Jelenkor ez év márciusi számában a Stúdió kiállítás kapcsán jellemeztem Szabados Árpád, Szemethy Imre és Banga Ferenc művészetét: az ő művészetük e rövid idő alatt is tovább gazdagodott. Szemethy rajzain megnőttek a motívumok, Banga tollrajzain is egybeforrtak a töredék-motívumok, nagyobb, egységesebb formákká álltak össze. A fiatalok új hadáról egyébként is lesz majd még alkalom szólni: arcélük mind jellegzetesebben rajzolódik ki, s grafikánk ígéretes jövőjét rajzolják fel. Sulyok Gabriella, Farsang Sándor, a váci kiállítása óta nagyot fejlődött Kéri Imre, a konceptben kiteljesedő Swierkiewicz Róbert – Pécsett érdekes szobra is szerepelt – a legjobbak közé felnövő Tulipán László és Somogyi Győző mindannyian a magyar grafika új aranykorát ígérik. Most még csupán – régi adósságom törlesztéseképpen – kettőről kell szólnom: Sziráki Endréről és Sáros András Miklósról.

Ellentétes arculatú művészek. Sziráky Endre lapjai inkább festői-plasztikai, semmint grafikai hatásokra épülnek. A felület gazdagsága, a motívum reliefszerű előadása, a kontúrvonalak mentén jelentkező mélyedések mind ezt bizonyítják: monochrom lapjain az árnyalatok finom rendje uralkodik. A motívum elhelyezése az aranymetszés-elrendezés klasszikus elvét követi, de fogalmazása eltér minden megszokottól: tömbszerű, szinte kvázi-forma, s amorf voltát geometrikus alakzatok egyensúlyozzák a felületen. Zárt, nehezen feltáruló világ ez, mely másfél évezred előtti egyiptomi sír-sztélékkel rokon; kétségeket, belső gátlásokat fogalmaz képpé.

Sáros András Miklós sorozatai a modern assemblázsok (tárgyi- vagy anyagegyüttesek) példái: a kubista kollázsra, azaz kivágott részek összeragasztására vezethetők vissza. Ő azonban a fotót rámásolja a képre; ez az új kontextusban megőrzi ugyan eredeti értelmét is, de a sorozat olyan új kontextust hoz létre, melyben az egyes elem új értelmet is nyer. Ezt látjuk a Béke című lapon, ahol a három elem egymásra vonatkoztatottsága együttesen fejezi ki a címadó gondolatot.

•

A grafikáról adott széles tabló után csak röviden kívánok szólni a másik két kiállításról. Ezt az is indokolja, hogy a kisplasztikák bemutatója közel sem ennyire történeti jellegű. A bemutató inkább a jelen helyzetet rögzíti; s az itt jelentkező alkotók egy részére vonatkozik leginkább, amit az alkotói módszerek közül elsőként jellemeztem. Elsősorban a pécsi seregszemle pedig azt is jelzi, hogy kisplasztikánk is behozta vélt elmaradását: a kiállításnak mintegy a fele – s mindjárt hozzá is tehetjük, hogy a pécsi hírlapolvasó meglehetősen zsúfolt kiállítótermében bemutatott műveknek a színvonalasabb része – a nem ábrázoló alkotások körébe sorolható. Közös sajátságuk minden romantikának, az anyag szépségéből adódó hatásoknak az elutasítása egy tárgyiasabb, az anyag fizikai tulajdonságaira épülő, benne rejlő lehetőségeknek a kihasználása javára. S e törekvések élén – sajátos fintora a magyar viszonyoknak – életkorát meghazudtolóan legfiatalosabb művészünk, századunk második fele magyar művészetének egyik legzseniálisabb alkotó

ahogy a katalógus jelöli, a fotó/művészet régebbi és új jelenségeit mutatja be. Nem fotóművészeti kiállításról van tehát ezúttal szó, amilyenből az ország minden sarkában évente több tucatnyit láthatunk, s amely az exponálás és előhívás, valamint a rálátás megválasztásának eltérő módozataival hoz létre képet. Ezen a kiállításon – idézem a katalógus előszavát, Beke László szavait – azokat a műveket mutatták be, amelyek „a képzőművészek kreatív fotóhasználatán" alapulnak, azaz „az új fotóhasználat előre megkonstruált látványt rögzít, vagy meghatározott gondolati koncepció dokumentumait mutatja fel, az emócionális hatású felületi szépséget általában kerüli." A fényképezés közel másfél évszázados találmányát az utóbbi évtizedek során a képzőművészek mind többen használják fel alkotásaikban; mégpedig nem úgy, mint egykor Delacroix vagy Munkácsy, akik a modellt fényképezték le és ezt használták festés közben, mintegy jegyzetként. Az új felhasználásnak különböző módjai vannak: a grafikusok beépítik munkáikba a fotót; felhasználják a fotográfia technikai eljárásait – így az új sokszorosító eljárások (szerigráfia, fotolitográfia vagy az ún. vegyes technikák) ezen alapulnak; festők montázs és kollázs eljárásaik során komponálják meg a fotókat stb. Mindennek ma már rendkívül elterjedt gyakorlata, s ennek megfelelően széles irodalma is van.

A hatvani kiállítás történeti visszapillantással indult: Moholy-Nagy László gép nélkül készült fotogramjaival és Kepes Györgynek az ő munkásságát a Massachusetts Institute of Technologie élén folytató tevékenységével; Kepes különböző energiaforrások fény-effektusait rögzíti fotó-papírra (szintén a fényképezőgép kiiktatásával), mint ezt a közelmúltban a Műcsarnokban rendezett kiállításon is láttuk. Ezek a művek a fotó-elven, nem pedig a fotózáson alapulnak. A többi azonban a fényképezésen alapul: így Vajda Lajosnak és a vele analóg gondolkodású Korniss Dezsőnek a harmincas évek során készült fotó-montázsai, Lengyel Lajos szocio-fotói, Kassák Lajos kollázsai és Pap Gyula művei – mindannyian a húszas-harmincas évek során készítették alkotásaikat. Ezek, jóllehet egymástól igen eltérő jellegűek, keletkezésük idején éles szembenállást jelentettek az ellenforradalmi korszak művészetpolitikájával, művészeti nézeteivel, s így avantgard voltukkal egyfajta szellemi ellenállást, vagy legalábbis szembenállást képviseltek a maguk idején.

A kiállítás másik része a felszabadulás utáni évek irányzatait mutatja be: Gyar-

Kő Pál, szobrász

LÁNCZ SÁNDOR

KÉPZŐMŰVÉSZETI KRÓNIKA

A tárlatok igazán nagy bősége kínált ezúttal anyagot a krónikás számára. Három olyan volt, mely szélesebb áttekintést vagy sok új jelenséget kínált, az egyik a Nemzeti Galériában megrendezett Mai magyar grafika és kisplasztika, a másik a pécsi V. Kisplasztikai Biennálé; s ezek mellé kívánkozott egy rendhagyó tárlat is, a hatvani múzeumé, ahol magyar grafikusok és festők egy csoportjának – köztük néhány pécsinek – a fotó új lehetőségeit kereső tevékenységéről kaptam képet. Ezek egy sor érdekes kérdést vetettek fel: igazán nem lehet panaszunk mostanában arra – amiről olyan sokat beszéltünk vagy másfél évtizede –, hogy a magyar művészet langyos pocsolya, nem mozdul helyéből, „nem ad munkát" a kortárs művészettel foglalkozó művészettörténészeknek.

A magyar művészet gyors fejlődése során alig tíz esztendő alatt rohammal vette be az egyetemes művészet „hadállásait". Anno 1962 még arról beszéltünk, hogy a festészet és grafika világa nem haladt túl a posztimpresszionizmus kérdéskörén, amely nem más, mint az impresszionizmusé; mint ezt Fülep Lajos 1923-ban írt tanulmányában kifejtette: „... az impresszionizmus után (s ellene) következő művészet szélsőkig felszabadítja az Én tevékenységét, de itt is csak kiderül, hogy ez magában nem elég, akármilyen korlátlan és határtalan is... Az új forma-akarat elsősorban reakció az impresszionizmus ellen, de *amin megvalósul*, még az impresszionizmus szubsztanciája". Anno 1976 a kép alapvetően módosult. Az impreszszionista és posztimpresszionista módszerek – a futurizmustól az expresszionizmusig és a szürrealizmusig – a természettel ilyen vagy olyan kapcsolatban, de mindig tőle elkülönülten alkottak. Napjaink alkotóinak egy része önmagát a természet helyébe kívánja állítani, s az ember, mint vele egyenrangú, alá nem vetett hoz létre alkotásokat; mintha a természet évmilliós evolúciós és revolúciós folyamatait néhány órába vagy percbe sűrítve, helyette, vagy éppen ellenére kívánna teremteni. Ebből fakad, hogy majdnem mindig jelen van a „negyedik dimenzió", az idő „ábrázolásának", a képzőművészeti alkotásba való bekapcsolásának a problémája. Ez eddig is szinte mindig ott rejtőzött a képzőművészeti alkotásokban, még az építészet látszólagos statikusságában is (a befogadást jelentő termékeny pillanatban), de még talán soha ennyire központi, „kihegyezett" módon nem jelent meg, mint napjainkban.

Ez az alkotói magatartás látszólag csupán formai kérdéseket érint, hiszen az e nembeli alkotások egy megújult formavilág képét öltötték – mégis, amikor a művész, mint demiurgosz jelenik meg, egy új magatartás képviselője is. Ez a magatartás igen sokféle arculatot mutat. A természettel való „egyenrangúság" érzetét leginkább azokban az alkotásokban, amelyek a természetben nem létező, abból elvont formai elemekből épülnek: pontból, vonalból, s az ezekből konstruált geometrikus testekből. A beidegződöttségektől lassan mozduló látás- és ítéletmódunk nem egyszer hajlamos e művekben semmitmondást, sőt nem egy esetben éppen világunkkal ellenséges szemlélet megnyilatkozását látni, minthogy a keletkezett művek nem „tükrözik" világunkat a megszokott – elsősorban az irodalomra épülő esztétika kategóriáinak megfelelő – módon. Kétségtelen, hogy e művekben lényeg és jelenség dialektikájának szokatlan megnyilvánulásairól van szó, ahol a jelenség nem mindig a lényegnek azt az arculatát tárja fel, amit mi óhajtanánk; arról nem is szólva, hogy kétségtelenül a szubjektum túltengésének – nem is mindig rokonszenves módon kifejezésre jutó eluralkodásának – eseteiről is szó van nem egy ízben.

tárgynak a rokona. Ez a rokonság itt pusztán [illegible] történeti kapcsolatukról nem beszéltünk. Ilyen közvetlen vonatkozásban nem is beszélhetünk: itt csak párhuzamról, nem szerves kapcsolatról van szó. Nagyobb összefüggésben, az emberi gondolatnak a „longue durée" típusú változásaiban felfogva a két jelenséget, azt kell mondanunk, hogy a valódi történelmi kapcsolat is van a kettő között: a design-törekvések ma az ember és tárgyvilága, tárgyi környezete olyan optimális, kiegyensúlyozott, az adottságok közt harmóniát megvalósító megoldásait keresik, amiket a maga idejében és körülményei között a paraszti tárgyformálás létrehozott: az embertől elidegenült tárgy humanizálását a mértéktartó s a tárgy eszközjellegét nem tagadó formálással, s amit az iparművészet (és a művészi kézművesség) a tárgy túlhumanizálásával éppen azért nem tudott – legfeljebb kivételesen – megtalálni, mert művelői számára a humánum szűk és történetileg már előregedett vagy terméketlenné vált rétegek eszméit jelentette, „örök" emberivé abszolutizálva, a megrendelő, illetve a piac kényszerében.

(Németh Lajos és Miklós Pál írása előadásként hangzott el a Magyar Néprajzi Társaság pécsi vándorgyűlésén, 1976 szeptemberében.)

lódott; innen fakadt grafikánk néhány új hajtása is. Ezt vállalták akkor Csohány Kálmán, Gacs Gábor, Kajári Gyula, Keserű Ilona. Később Gacs is, Keserű is új élmények hatására más útra tértek, Csohány és Kajári azonban hűek maradtak a felvállalt gondolathoz. Míg a vásárhelyi festészet később megrekedt egy magaalkotta paraszt-mítoszon, a grafikára – a korábban általam is vallott nézettel ellentétben – ez nem állt: Kajári expresszív rajzai híven követik a paraszti élet ezerarcú mozgását; öregedés, családi élet, új benyomások, új élmények hatását a felbomló régi közösségekben, s ezt a magyar grafikában szinte egyedülálló hűséggel teszi téma és eszköz iránt egyformán: mindig a rajzszén feketéjével alkot a fehér papíron, hol simán futó, hol görcsösen megakadó, hol meg-megvonagló futásával a vonalnak, a fekete-fehér ősi kontrasztjára építve. Csohány Kálmán rézkarcai ugyanebből a világból fakadnak, s mégis gyökeresen mások: míg Kajári rajzai a drámát idézik elénk, még a megbékélés látszólag csendes állapot-tudósításaiban is, addig Csohány lírikus: a népmese ősi világából fakadt csendes világ párosul nála a természet finom megérzésével. Látszólagosan önismétlések ezek a karcok: felrepülő vagy éppen elesett madarak, egymást finoman megérintő növények, békésen lépdelő jószágok mögött baktató parasztok, vagy éppen égi lények óvatos röpte, félénk megjelenése a téma. Valójában ennél többről van szó: szimbólumokban megjelenő világ az övé, a természetből elsajátított jelek érzékeny, szinte rezgő kontúrvonalakra épített nagyszerű együttese, mely nagyon finoman, a hegedű gazdagon áradó hangjához hasonlatosan egyszólamban vall a világról, jóról és rosszról, s ahol minden dolgok mércéje az ember, az emberiség.

Más talajból nőtt ki Raszler Károly grafikai világa. A magyar mozgalmi grafikának erős expresszionista hangvétele a német – s részben az ahhoz kapcsolódó két háború közti szovjet – grafikából fakadt; de nehezen tudott megszabadulni a naturalista „leábrázolás" nyűgétől. Raszler tovább tudott lépni ebből: megőrizve annak eszmei hűségét, festői elemekkel dúsítva a vonal kifejező mozgalmasságát, a foltok feketeségéhez nem egyszer a szín gazdagságát is párosítva, jellegzetes, önálló arculatot alakított ki, mely az átlók irányába kitörő kompozíciókkal jelentkezik. Élményvilága gazdag és sokrétű: rá is erősen hatott a természet, alapélmény nála is a bartóki zene, akárcsak a szüntelen keletkezés és elmúlás, mely körülöttünk zajlik.

Raszlerrel némileg rokon – már grafikáinak expresszivitását tekintve – a Miskolcon visszavonultan élő, rendkívül szorgalmasan alkotó, de ritkán jelentkező Kunt Ernő. Az ő grafikai világa szinte egyenesen nőtt ki a századeleji német expresszionisták művészetéből: Nolde, Kirchner neve ötlik fel leghamarabb. Nagy színes, kontrasztos foltokra épülő művészete azonban lokális élményeket hordoz: az ózdi és diósgyőri mindennapok, a Bükk szépsége, legújabban a Balaton vonzása nyűgözi őt le. Ebből erednek nagyon mozgalmas színes tusrajzai, linóleum- és fametszetei, melyek mindig nagy méretűek: kifejezésmódja nem tűri a parányi léptéket.

Miskolc egyébként is jelentős műhelye a magyar grafikának. Egyik legjelentősebb – de mondhatnók azt is, hogy legrapszódikusabb, újabb és újabb hatásokat befogadó s ezen keresztül megújuló – alkotó vallja a várost otthonának: Feledy Gyula. Emlékezetesek nagyszerű rajzai: az Énekek éneke sorozata, vagy legutóbb a karancslejtői bányászok emlékére alkotott megrázó lapok. A most bemutatott Variációk anyám nyelvére újabb változás jelzői művészetében. Mellette Lenkei Zoltánnak a Szalay Lajos művészetéhez (Szalay is Miskolcról indult a harmincas években) kapcsolódó, a tiszta, vékony vonal formaképző erején alapuló tusrajzai és Lukovszky László folthatásokra épülő rézkarcai képviselik a tárlaton a műhelyt.

Kifejezésmódjában természetesen Miskolc is heterogén: Feledy új alkotásai a szürrealizmus kompozíciós eljárásából merítenek, konstruktív elemekkel párosítva. Az előbbi módszerrel a grafikusok egész sora él: kiemelkedik közülük Pásztor Gábor az ábrázolt motívumhoz fűződő gazdag asszociációs mezővel és a technikai megoldás bravúros precizitásával. A konkrét látvány mindig szimbólumot hordoz; elő-

mástól idegen tárgyak váratlan asszociálásával létrehozott új realitással mondják el többnyire etikai jellegű problémáikat. Ebben a módszerben nagy szerepet kapott a történelmi beidegződöttségek, sztereotípiák elleni fellépés; ennyiben analóg az előző magatartással. Mások az „új tárgyiasság" hűen leképező, vonalas, kemény kifejezésmódját alkalmazzák, nem egy ízben a film szeriális kifejezésmódjával párosítják: a valóság töredékeinek kiválasztásával, bemutatásával, új kontextusba ágyazásával fejezik ki magukat. Ezek az alkotók is többnyire a morál síkján maradnak, általában a negatív jelenségeket célozva meg, a jobbítás szándékát hordozva.

•

Az alkotói módszerek számbavétele után térjünk rá az egyes alkotók munkásságára. A Magyar Nemzeti Galéria kiállítása Ferenczy István és Zichy Mihály emlékének kívánt hódolni a tárlattal, anélkül azonban, hogy szigorúan megkötötték volna a művek témáját. „Az első magyar szobrásznak", „hazai szobrászművészetünk megteremtőjének" és a romantikus magyar piktúra, de elsősorban grafika mesterének párosítása meglehetősen mesterkéltnek hat első pillantásra: szerencsére, ez nem bizonyult többnek alkalomnál. Ez a tárlat széles történeti összefüggésében mutatta be a kortárs magyar grafikát. A hagyományőrző-teremtő mesterektől a főiskolát éppen elhagyó fiatalokig áttekint, s a rendezés jóvoltából bizonyos fokig rendszerez is. A mesterek, akik átvették és továbbadták a mesterség fogásait, műveikkel indítják a kiállítást: Varga Nándor Lajos vonalperspektívára épülő tollrajzai, Barcsay Jenő tömeget megjelenítő, teret reveláló alkotásai, Szalay Lajos a vonal tér-teremtő hatására épülő tus-kompozíciói, Szabó Vladimir mesei hangulatot idéző szines ceruzarajzai, Tóth Menyhért kontúrvonallal határolt nagy tömbökre épülő groteszk figurái, Hincz Gyula nyugtalan, állandóan változó, mert kereső szellemiségű, a népművészet és a néger plasztika hatását egyaránt mutató, a szürrealista rajzkultúra előadásmódját idéző rézkarcai jelzik azt a platformot, amelyből felszabadulás utáni grafikusművészetünk elindult.

E sokféle, a tér és a tömeg megjelenítésében eltérő eszközzel élő nemzedék nyomában bontakozott ki az új magyar grafika – még mindig a természet vonzásában –, amelynek első generációjából már csupán szellemével és hatásával van jelen a korán eltávozott Kondor Béla. Ez a nemzedék indulásakor eltérő impulzusokat kapott – alapélménye azonban a „más" volt: a változás, amely a mélyből emelt fel egy egész népet. Nem véletlen, hogy ebben a nemzedékben nagy hangsúlyt kapott az alföldi piktúra hagyománya, hogy az ötvenes évek végén Vásárhely körül virágzott fel először a sematizmus béklyóitól megszabadult és a poszt-nagybányaiság és az akadémizmus nyűgét lerázni kívánó fiatal magyar képzőművészet. Ennek okát több körülményben látom. Az egyik: az „ezeréves per" eldőlte e vidéken párosult leginkább egy paraszti indítékú piktúrával, Tornyai és Koszta drámai hangú festészetével, melynek olyan képviselői voltak az utódok közt, mint Kohán György és Kurucz Dezső. A másik: az az erős szellemi hatás, melyet Bartók újra felfedezett muzsikája jelentett; összes műveit a fordulat éve után első ízben 1955-ben mutatták be. Ez a zene, mely a magyar népdalon, egy ősi, évszázadokon át fennálló közösség zenei önkifejezésén alapul, a természetbe menekülés, az abban való feloldódás gondolatát is hordozza. Bartók művészete mindig közösségi talajból fakadt; gondolatvilága haladó, formája úttörően korszerű: mindez vonzerejét még csak fokozta, és segítette, hogy a fiatalok új impulzusért a természethez forduljanak, s ezen át közvetve az avval ősidők óta együtt élő parasztsághoz. S közrejátszott egy harmadik tényező is: a magyar képzőművészetnek ez a vonulata volt a legerősebb, látszott leginkább alkalmasnak a megújulásra. A látvány megújuló értelmezése így a vásárhelyi talajból indult el, annak drámai hajtásaihoz kapcso-

Kő Pál, szobrász

6-

mathy Tihamér, Vajda Júlia, Jakovits József, Bálint Endre és Ország Lili alkotásait; többségük szürreális tendenciájú kollázs, illetve montázs (Gyarmathyé fotógram). Majd Kondor Bélának élete utolsó évében egy lapon készített fotó-szériáit (többszörös expozícióval). Innen indul napjaink irányzatainak a bemutatása. Huszonkilenc művész alkotásán a közös fotó alkalmazása: e műveket másként nem lehetett volna létrehozni. Problématikájukban sok az eltérés csakúgy, mint a kivitelezésben. A művek a mindennapok valóságát szembesítik azzal a valósággal, amelyet a műalkotások képviselnek; a művészet, mint közeg, mint médium új lehetőségeivel kísérleteznek. A problémák: a tükörkép – a tükröződés variációinak – vizsgálata; az idő bevezetése a műalkotásba (régi gondolat új formában jelenik meg); a műtárgy, mint modell; a nagyítás, mint új struktúra-alkotó módszer: ezek foglalkoztatják a kiállításon szereplőket. Forma-kísérleteik egyelőre nem igen nőnek túl a kísérleti fokon; nem egyben van valami nem is túl rokonszenves „mindenáron újat" akarás. Azt a közösségi szellemet, melyet elődeik közül többen – elsősorban Lengyel Lajos – képviselt, de még a szürrealista irányzatok, vagy éppen Major Jánosnak a kispolgáriságot sírkő-fotóin pellengérre állító művei is, általában nem tartják céljuknak. Jól tudom, hogy új forma nélkül nincs új művészet: ezért nagyon fontosak a formai kísérletek, az új próbálkozások. Nem feledkezhetünk meg azonban arról sem, hogy minden forma világnézetet is hordoz; s az új önmagában még nem feltétlenül előremutató is egyben.

6.

Lár

Jelenkor, Pécs 1977. jan 1/XX.

Új Ember LX/50. 2004. dec 17. 16.

Advent titkától Szent Ferencig

Különleges kiállítás Pest szívében

Gloria in excelsis Deo! – Dicsőség a magasságban Istennek! címmel nyílt egyházművészeti kiállítás december másodikán a budapesti Mednyánszky Galériában. Az esemény védnökségét *Veres András* püspök, a Magyar Katolikus Püspöki Kar titkára vállalta el, a művészek jelenlétében tartott szakmai megnyitón pedig *Seregély István* érsek, a püspöki kar elnöke mondott beszédet. A nagyközönséget a galéria nevében az egyik fő szervező, *Vas Imre* köszöntötte, kiemelve a tárlat adventen túlmutató jelentőségét. Valóban különleges kulturális ünnep, hogy több tucat magyar kortárs művész közel hetven vallási vonatkozású munkáját sikerült egybegyűjteni. Adventi ihletettségű képektől és egyénien megformált feszületektől egészen a madarakat etető Szent Ferencig számtalan téma felvonul. Az anyag színvonalára megfelelő biztosíték a kiállító művészek névsora. *Gross Arnold, Hertay Mária, Kisléghi Nagy Ádám, Kő Pál, Melocco Miklós* és mások festményei, kisplasztikái mellett az ötvösművész *Ozsvári Csaba* és *Nagy István János* alkotásaiban gyönyörködhetünk. A tárlat január 6-ig (Vízkereszt napjáig) tekinthető meg Budapesten, a Károly körút 26. szám alatt, naponta 10 és 18 óra között – advent időszakában vasárnaponként is.

Kligl Sándor: Madonna

Zsille Gábor

KÖ PÁL

Kő Pál

Katai
2003/1

Éremverde, 2002

KIÁLLÍTÁS A SZEGEDI VÁRBAN

Az életünket meghatározza, hogy milyen családba születünk, s hol növekedünk fel. Tanyán vagy városban.

Szeged gyönyörű város. Elég, ha fekvését nézzük. A szőke Tisza partján elterülő eleven város szép épületeivel, templomaival, múzeumaival, iskoláival, egyetemével méltán az Alföld akropolisza. Lakói szorgalmas, iparkodó emberek. Közülük is kiemelkedik a tradíciót tisztelő, szerető aranykoszorús ötvösmester, a Pro Urbe-díjas Szabó Géza úr.

Folytatván édesapja mesterségét, mára már egy erős, jól működő műhelyt mondhat magáénak, fiával, Szabó Tamással együtt. Képességes emberek ők, hiszen műhelyük munkát és szép feladatokat ád Magyarország jeles szobrászainak, érmeseinek. Különösen fontos megjegyezni, hogy egy időben – a hetvenes évek végén – a magyar kisplasztika és azon belül az érmészet – a textilművészet mellett – európai rangra emelkedett.

Az érem világa otthonra is talált a 700 éves Sopron városában. A Soproni Biennálék igencsak nagyszerű termést mutatnak be kétévente, a fiatal művészek oda viszik munkáik legjavát. S a nagy mesterek szintén iparkodnak, hogy a magyar szobrászklasszikusok méltó utódai legyenek. Beck Ö. Fülöp, Borsos Miklós, Ferenczy Béni, Kis-Nagy András nyitják a sort, s ma már ez olyan művészek nevével bővül – a teljesség igénye nélkül –, mint Vigh Tamás, Csíkszentmihályi Róbert, Asszonyi Tamás, Czinder Antal, Ligeti Erika, Gáti Gábor, Kiss György, Szöllőssy Enikő, Szabó György, Hadik Gyula.

Az utána következők, akik az éremművészet „határait" feszegették, és merőben új nyelvezetet *cizelláltak* maguknak, már a Képzőművészeti Egyetemen is éreztetik hatásukat: Várnagy Ildikó, Péter Ágnes, Budahelyi Tibor, Balás Eszter, Bakos Ildikó, Dienes Attila, Ézsiás István, Varga Éva, Jószay Zsolt, Muzsnay Ákos, Tornay Endre András, Friedrich Ferenc, Nagámi – újító szándékú alkotók.

A vert érem műfajában, úgy is mint házi szerző, Fritz Mihály a császár, ám Soltra E. Tamás, Lebó Ferenc, Kiss György szintén remekül forgatják a metszőkést. Említésre méltó még Holdas György, Cs. Kovács László és Nagy Sándor – ők azok, akik kőből és márványból készítettek érméket. A korán meghalt Samu Gézának szintén voltak a hagyományos érmet megújító kísérletei; tollból létrehozott munkájára gondolok.

Az érmekészítés a pici felületen való sokatmondás megvalósítása. Varázslatos dolog, mert ha egy kicsinyke felületre jelet képezünk, már részeseivé válunk egy gyönyörű cselekvésnek. A „rajtunk", személyiségünkön való „eligazodást" szolgálja a nyakban hordott ezüstkereszt vagy aranyskapuláré, gyűrű vagy fülbevaló, óra vagy karperec.

Sőt, a testre rajzolt jelek, tetoválások, billogok szintén ősi vágyból születtek: hogy megkülönböztethessük magunkat másoktól. Katonák, matrózok, rabok, szerelmesek, éppúgy, mint az utazók, törzsi harcosok, szintén megjelölték, „megbélyegezték" magukat – színes szalaggal vagy az arcukra, karjukra, lábukra festett szép színekkel, ábrákkal.

Ám térjünk vissza a fémhez, a medálhoz. Erős és tartós érték az emlékérem, az emlékpénz, a díj, a serleg... Végül is – Szabó Géza műhelyével együtt – azon fáradozunk, hogy kultuszt teremtsünk az emlékpénznek, amely hallatlan nagy tért hódított szerte a világban, de Magyarországon is nyomot követhető és tetten érhető szép hagyománya. Gondoljunk csak nagy királyainkra, Szent Istvánra, Károly Róbertre, Nagy Lajosra, III. Bélára és Mátyás királyra. S a sort folytathatnám napjainkig, csak a királyokat felváltották a híres emberek, írók, zenészek, tudósok.

Áldassék a hagyomány, valamint az éremverők – nemkülönben a tervezők – dolgos keze!

Bozó József: Klapka György

Kő Pál: Szent István király (2002)

VADAS JÓZSEF:

Képzőművészet

Zsákbafutó

Szívesen vettem volna, ha a *Budapest Galéria* a Lajos utcában retrospektív kiállítást rendez *Kő Pál* munkásságából. Mert amit helyette kínál, az csupán szemezgetés a pálya korszakaiból. Véletlenszerűnek ható, esetleges válogatás, amely nem ad számot sem a szobrász indulásáról, sem az életműben bekövetkezett jelentős változásról. Nem tisztáz, hanem impresszionisztikusságával összezavar.

Egyetlen mű nincs itt a korai korszakból. Pedig a pálya kivételes lendülettel indult. Kő Pál, aki 1968-ban végezte el a Képzőművészeti Főiskolát, már az 1970-es Stúdiótárlaton felhívta magára a figyelmet. Nem sokkal később rendezett első önálló tárlatán szinte minden kritikus szólt róla. Méghozzá nagy tehetségnek járó elismeréssel. Alig harmincöt éves, amikor könyv jelenik meg munkásságáról, amely a hetvenes évek derekára már számszerűségében is tekintélyes. S nemcsak kisplasztikákat vonultat fel; köztéri darabokkal büszkélkedhet akkor, amikor kortársainak nagy hányada ritkán jut megbízáshoz. De ne ragadjunk meg az életrajzi adatoknál. Kő Pál a szellemi produkciójával vívta ki rangját. Azzal a nemzetközi mezőnyben népiesnek, a provinciánk felől meg éppenséggel pop artosnak mutatkozó, valójában ebből is, abból is merítő egészséges plasztikai nyelvezetével, amely mindkét élményt meghaladta. A tanyák szülöttje éppen úgy nem volt hajlandó népieskedésre, ahogy a kortárs művészet ismeretében epigonizmusra. Innen fakadt szobrainak bumfordi varázsa.

Hiányos a folytatás. A kiállításon ezért nem látható az a fordulat, amely a hetvenes évtized derekán vált érzékelhetővé az országos seregszemlére küldött műveiben és egy egyházi megbízás teljesítésén. A római magyar kápolna díszítésére számos művész kapott megbízást, köztük Kő Pál is, aki középkori reminiszcenciákkal telítve faragta meg domborműsorozatát. A feladatból — a vértanútörténetekből — következett, hogy szakított korábbi művészetének józan vagányságával és az élet otrombaságain elnéző mosollyal felülemelkedő stílusával. Ráadásul azonban a pásztorfaragás személyes attitűdjét is elhagyta, s egy sosemvolt provinciális magyar kora reneszánsz archaikus elemekkel élénkített modorában készítette el rendkívüli rajztudást és mintázókészséget mutató reliefjeit. Amikor a Nemzeti Galériában bemutatta őket, azt hittem: ez csupán intermezzo. De mára kiderült: Kő Pálnak minden kirándulás tetszik. Ettől a művétől számítva nem annyira stílusa van, mint inkább technikája. Amit csinál, az mindig a feladattól (a helyszíntől, a funkciótól) kapja folytonosan változó karakterét. Ha a dombormű a Fórum Szállodába készül, annak is bécsi kávézó nevet viselő helyiségébe, akkor a századvégi boldog békeidők könnyedségét és a fin de siècle pikáns eleganciáját viseli magán. Ugyanannak a szobornak a műtermi változata a formát szerénységével hangsúlyozó bronz, az étteremben díszelgő példány azonban olyan hivalkodóan színes, mintha csak tollazatával ékes páva volna.

Viszonylag gazdag képet kapunk arról, mit csinál ma — mostanában — Kő Pál. Fotókon láthatjuk a bécsi Hotel Hungaria több részletét, amelynek néhány vázlata — a szobrok makettje — helyet kapott a kiállításon. A Taverna homlokzatát díszítő *Szárnyas ló* úgyszintén megtekinthető, csak el kell sétálni a Váci utcába. Mint a példák mutatják, Kő Pálnak mindenekelőtt az új szállodák adtak munkát. Feladatot, amit ő mindig sikerrel teljesít. A rúgkapáló pegazus jól hat a szűkszavúan monumentális üveghomlokzat előtt, az *Ádáméva* és a *Kakasos fiú* látványos attrakció a belsőben.

Ha most a régi emlékeket és a frissen látottakat, a fényképeket és a műveket, mint mozaikokat, összerakom, akkor a következőt mondhatom Kő Pálról: óriási átalakulást mutat életműve. Egy olyan szobrászból, aki a közösség nagy ügyeinek felvállalására készen indult, alkalmazott díszítőművész lett. Nem tartalmában mélyült el, hanem árnyalatokban gazdagodott ez a művészet. Súlya, sajnos, nem gyarapodott; jelentőségéből éppenséggel veszített, miközben olyan stiláris fordulatokat munkált ki és honosított meg, amik korábban nem léteztek.

Hogy az eredmény kompromisszum, hogy létezik tehát egy másik Kő Pál is, aki másra — többre — volna képes, mint vendéglátóipari létesítmények üdítő dekorálására, azt nem a kötelező jóakarat súgja a fülembe. Művek jelzik. Itt, a kiállításon is. Remeklések, mint a *Verseny* vagy a *Zsákbafutó*, amelyek tragikomikus jeleneteiben mintha önmagát, önnön kinkeserveit fogalmazná meg. Mert nem vitás: ezekkel a feladatokkal zsákba dugta a lábát, és erejéből még így is bravúros teljesítményekre futotta. Jó lenne megszabadulnia a zsákjától.

13

CX/14

nak az illegális mexikói bevándorlók az USA-ba. Romániához képest Magyarország az ígéret Földje lehetett, különösképpen egy frissen felszabadult rabszolga szemével. A baranyai uradalmakban fakitermelő munkát végeztek a beások. Ott laktak az erdőben. És itt kezdődött G.-falva szerencséje. A beások szerettek volna megszabadulni az uradalmi hatáskörből, de ezt csak akkor tehették meg, ha valamelyik gazda legalább egy kunyhónyi helyet ad a számára. Ezt a szívességet a gazdák csak akkor tették meg, ha a család bizonyos számú robotnapot felvállalt. Ez lehetett heti két nap is, de négy is. A gazda többszörösen jól járt. Ingyen munkaerőt kapott, nagy földeket bérelhetett az uradalomtól. Másrészt nem kellett tartania attól, hogy az erdő őzei, vaddisznói lelegelik a vetését, mert a földje végiben, az erdőhöz legközelebb eső részen ott állt a beás család kunyhója. A beás család pedig úgy érezte, ő is jól jár, kikerült az erdőből, megindulhat a szolid parasztizálás útján.

Lényegét tekintve ez a viszony földesúr-jobbágyviszony volt, csak kicsiben. 1930-ig nem sokat változott. A beás gyermekek nem járhattak iskolába, a beás felnőttek pedig csak akkor léphettek a falu területére, ha házi napszámba mentek, avagy a boltba. Az állam azonban elkezdte komolyan venni az általános iskolakötelezettséget, és a beások átkerültek az addigi féllegális létformából az állampolgári szférába. A jegyzőknek el kellett számolni minden iskolakötelés gyermekkel, akár magyar, akár beás gyerekről volt szó. A jegyzők segítették hozzá aztán a beásokat, hogy földet vásárolhassanak a falu külterületén, és ott kialakítsák

Így ment ez két napig. Esett az eső, da
sarat. Megörökítettük mindazt a nyomorúság
ható, lefotózható. Csonka tárgyakat, és a tárg
Zsúfoltságot, rongyosságot, betegségek látható
zös munkánk harmadik napján rátértünk a
rálódott családokra. Kevesebb bajjal, nyomo
találkoztunk, de legalább volt hova leülni, an
jút készítettem. Paulina nagyon jól birta az
ponta tíz tekercset is elfotózott. Még az elej
tett, miért van ez így, mitől ez a rettenete
mit szól ehhez a szociális gondozó, a parlam
a jótékonysági szervezetek. Később, ahogy
szociálpolitika rejtelmeibe, leszokott a kér
Láttam rajta, belenyugodott, biztosan így va
van. Fotózott, és a Telep macskáival próbál
kozni. Mondta, hogy otthon négy angóramac
nagyon hiányoznak neki. A G.-falvi macská
nem vol
kényezte
zik mac
ret, patl
harcias
koltak el

Egy
családjá
szélétől
vergődte
beli mag
köszönés
Nem az

KŐ PÁL

Szerelem Alfréd emlékoszlopa

HEVES – Hosszú évek után az idén először fordíthatott pénzt a város önkormányzata *a település képét javító fejlesztésekre*. A polgármesteri hivatal, a rendőrkapitányság, a Felső temető, az 1. számú általános iskola, valamint a rendelőintézet előtti leállósávok rendbetétele után most *az Egri és a Szerelem Alfréd utak kereszteződésében emlékoszlopot állítottak* egy ízlésesen kialakított kis tér közepén.

Az emlékoszlopot *Szerelem Alfréd, az utca névadója, egykori hevesi földbirtokos tiszteletére állíttatta a város.* Ismeretes, hogy Heves szülöttje *saját pénzén építtette a település első portalanított útját*, amely a Nyitra-tótól a tbc-kórházig tartott.

A helyiek által csak „csinált" útnak nevezett főúti részt *macskakövekkel rakták ki, amelynek eredeti darabját beépítették az emlékoszlop alapzatába.* Az áthelyezéssel az útjelző követ ábrázoló emlékoszlop nagy valószínűséggel az eredeti helyére került vissza. Már alig-alig olvasható feliratát aranyozással teszik láthatóvá, és elhelyezik rajta *Kő Pál* hevesi szobrászművész ajándék emlékplakettjét is.

(h. budai)

HEVES MEGYEI HÍRLAP 1997 dec. 1

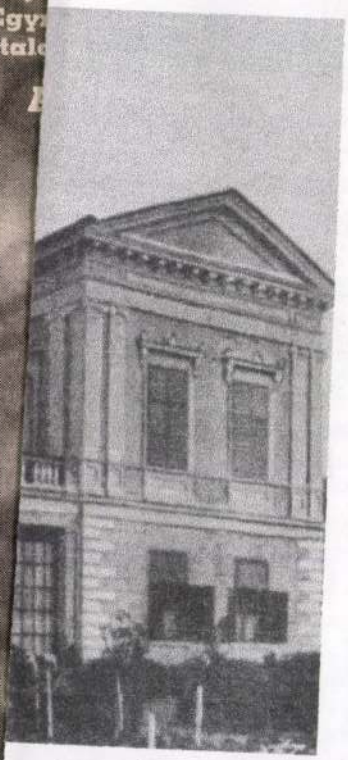

provszky nyomán

(Gyöngyös) tel.: 37/316-448, 30/556-604 • GITA Kft. (Eger) tel.: 30/
mina Kft. (Hatvan) tel.: 37/340-128 • BayWa Agrár Kft. (Eger) tel.: 30/350-365
formációkért forduljanak munkatársainkhoz:
s (tel.: 30/326-247, 37/373-834) • Hegedűs Vince (tel.: 60/306-044)
l.: 60/306-458, 47/386-022)

Kő Pál szobrai

Heves megyei Hírlap 1996. sept. 20.

Vetőmag-falu

Döbbenten látjuk, hogy Kálból háromfelé vezet az út: Tenkre, Nagyútra és Vetőmag-faluba. Nem vicc: a települések neve mellett, egyenrangú jelzéssel van feltüntetve a magtár.

Pedig csak némi figyelmességen múlna, hogy az efféle bakikat elkerüljük. Addig, amíg egy szórakozott vezető egyszer el nem kezdi a térképen soha nem szereplő Vetőmag-falut keresni.

(sz. r.)

Kő Pál tárlata nyílik

Szombaton délután 3 órakor nyílik *Kő Pál* hevesi szobrászművész tárlata *Hevesen*, a régi községháza épületében. Megnyitót mond *Szőke Mátyás*, s a művész *Belső tárlat* című alkotását *Ágh István* költő mutatja be. A tárlat október közepéig megtekinthető.

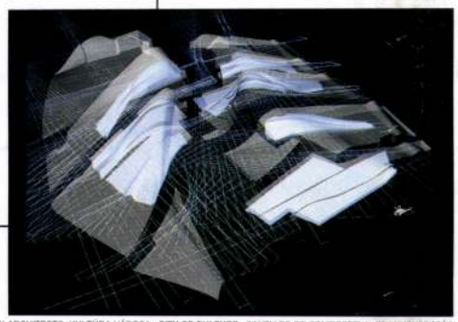

EISENMAN ARCHITECTS: KULTÚRA VÁROSA · **CITY OF CULTURE** · SANTIAGO DE COMPOSTELA, SPANYOLORSZÁG

TADAO ANDO: PENTHOUSE, MANHATTAN, USA

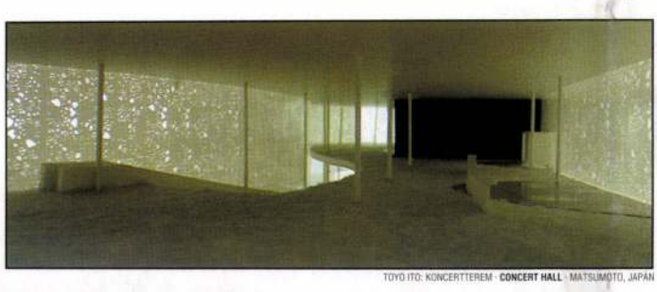

TOYO ITO: KONCERTTEREM · **CONCERT HALL** · MATSUMOTO, JAPÁN

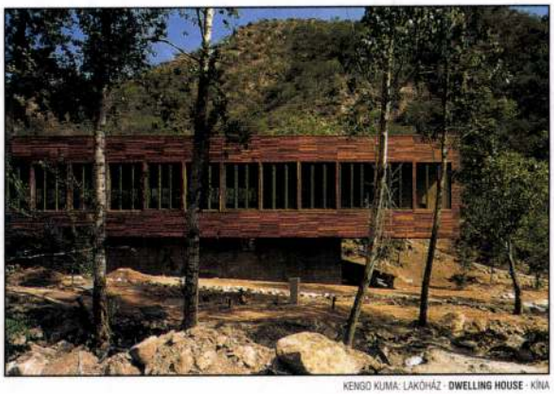

KENGO KUMA: LAKÓHÁZ · **DWELLING HOUSE** · KÍNA

SAUERBRUCH HUTTON ARCHITECTS: SZÖVETSÉGI KÖRNYEZETVÉDELMI ÜGYNÖKSÉG · **FEDERAL AGENCY FOR THE ENVIRONMENT** · DESSAU

INGEHOVEN OVERDIEK UND PARTNER: FŐPÁLYAUDVAR · **MAIN STATION** · STUTTGART

Közlekedés Templom

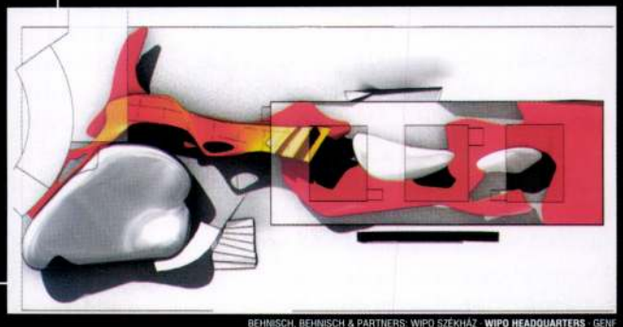

BEHNISCH, BEHNISCH & PARTNERS: WIPO SZÉKHÁZ · **WIPO HEADQUARTERS** · GENF

KERESZT
a város felett

A MILLENNIUM ALKALMÁBÓL országszerte számos helyen keresztállítással emlékeztek meg a magyar államiság ezredik és a kereszténység kétezredik évfordulójáról. Kaposvár „Európa legnagyobb fából készült kettős keresztjeként" aposztrofált millenniumi emlékkeresztjét például 2001. augusztus 20-án avatták fel. A Csikós Nagy Márton szobrászművész tervezte, tizennyolc méter magas, éjszaka kivilágított kereszt a város legtöbb pontjáról jól látható.

A keresztállítások különösen fontos szerepet kaptak Győr-Moson-Sopron megye településeinek millenniumi ünnepségei sorában. A Kisalföldi Erdőgazdaság Rt. a jelentkező településeknek egy-egy fakeresztet ajánlott fel ajándékként a millenniumra. A Lebó Ferenc szobrászművész által tervezett változatokból összesen százhatvanhárom darabot állítottak fel főként a megye falvaiban, de jutott a keresztekből Veszprém és Bács-Kiskun megyébe is. A kereszt köré sok helyütt emlékparkot létesítettek, másutt a főutcán, a templom vagy a világháborús emlékmű mellett helyezték el.

A millenniumi emlékkereszt-állítás kultuszában keveredett a politikai, a vallási és a történeti tartalom, az utókor számára azonban inkább mint az európai kultúrkörben általános emlékjelforma jelennek meg. Ismerünk olyan eseteket is, amikor a keresztállítás kifejezetten valamely vallásos jellegű kezdeményezéshez vagy szakrális helyhez kapcsolódik. A budapesti Szentimrevárosi Egyesület például a millecentenárium óta minden évben fakeresztet állít valamely hazai hegység csúcsán egy-egy magyar szent emlékére.

A keresztállítások közül városképi jelentősége miatt külön kiemelendő egy budapesti akció, a gellérthegyi Sziklatemplom keresztjének 2001 augusztusában történt újrafelállítása. A lourdes-i barlang mintájára a húszas években kialakított kegyhely bejárata fölött, a sziklafal egy magas pontján eredetileg egy kivilágított fakereszt állt, amíg 1951-ben le nem döntötték. A templomot bezárták, bejáratát befalazták, a helyén karsztmegfigyelő állomást alakítottak ki, a kolostor pedig az Állami Balett Intézet kollégiuma lett. A templomot 1990-ben visszakapták a pálosok. 1992-ben robbantották fel a bejáratot évtizedekig elzáró falat. A templom bejárata mellett egy alkalmi memento látható: a betonfal maradványára elhelyezett emléktábla idézi fel a kommunista korszakot.

A helyreállítással párhuzamosan felmerült, hogy a Sziklatemplom keresztjét is visszaállítsák. 1993-ban Finta József elkészítette az ehhez szükséges tervet, a fővárosi önkormányzat azonban nem járult hozzá a kereszt felállításához, ennek ellenére az építmény betonalapzatát elkészítették. Finta tervében a kereszt rozsdamentes acélból készült volna. „A kereszt koracél matériája (önrozsdásodó barnásvörös színe) a legjobban idomulhat környezete mindenkori (évszakonkénti) színvilágához, magassága pedig nem haladja meg egy kifejlett fa léptékét" – olvasható a műleírásban.

A Finta-terv a millennium alkalmából került elő újra, de változatlanul nem nyerte el a Budapest Galéria bíráló bizottságának támogatását. Tekintettel a műtárgy városképi jelentőségére, a zsűri egy meghívásos pályázatot javasolt a pálos templom igazgatójának. A pályázatra Bitó János, Finta József, Török Ferenc építészek, valamint Pölöskei József ötvösművész kapott meghívást (az ő munkája a Sziklakápolna bejárati kovácsoltvas rácsozata). Tervet egyedül Pölöskei József adott be, amely azonban szintén nem nyerte el a bírálóbizottság tetszését. A zsűri kifogásolta, hogy az egyszerű latin kereszt köré nagy mennyiségű díszítőelem került, amely következtében a főmotívum látványa nehezen érvényesülne.

A pályázat eredménytelensége arra ösztönözte a megrendelőt és a közreműködő Budapest Galériát, hogy a feladatot – a szakrális funkció jelzését – közvetlen megbízással oldják meg, s a meglévő alapzatra egy egyszerű, kőből készült latin kereszt kerüljön, amely mind nappali fényben, mind kivilágítva jól látható, nem hivalkodó, és jól illeszkedik a műemléki-természetvédelmi környezetbe, amely a Gellérthegy, a Gellért Szálló és a Szabadság híd együttesével Budapest egyik legszebb, leghangulatosabb pontját alkotja. A hely szemiotikai vonatkozásában is igen találó. A pályázaton való részvételt írásban lemondó Bitó János építész szavaival „ha a Sziklakápolna természeti alakulataiba egy templom jelrendszerét érezzük bele, akkor a bejárat dunai oldalán lévő, erőteljes és függőlegesen tagolt sziklatömbhöz az oldaltorony képzete társítható, ezért a kereszt annak tetejére illik, ahogyan a kereszt-szimbólumot használó templomok esetében általában szokásos."

A megbízást a Pomsár és Társai Építész Iroda kapta, a kereszt Pomsár András terve alapján készült. A felállítást makettpróba előzte meg, amely alapján a fővárosi közgyűlés városrendezési és városképvédelmi bizottsága a már megépített alapon egy maximum hat méter magas kőkereszt elhelyezéséhez járult hozzá. A szürkés gránitlapokkal burkolt vasbeton kereszt nem az eredeti állapot rekonstrukciója, hiszen az eredeti fakereszt a templom bejárata felett magasodott. Megváltozott a tájolása is, amely megegyezik a hegyet megkoronázó Felszabadulási emlékmű tájolásával. A kereszt köré kovácsolt védőkorlát került (Pölöskei József munkája). A kereszt újrafelállítását a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma „Politikai okok miatt elbontott, megcsonkított, megrongálódott köztéri alkotások rekonstrukciója" című meghívásos pályázatán elnyert ötmillió forint támogatás tette lehetővé.

A Sziklatemplom környezetének az arculatát a visszaállított kereszt mellett jelentős mér-

FOTÓK · PICTURES · BUJNOVSZKY TAMÁS

tékben befolyásolja Kő Pál Szent István-szobra, amely a millenniumi kormánybiztos hivatala támogatásával 2001 májusában készült el a templom bejárata előtti téren. A süttői mészkőből készült kompozíció lováról leszállva ábrázolja a királyt, kezében a templommodellel, a letelepedés, a hitépítés, a kultúrateremtés jelképével. A mű eredetileg nem ide készült, hanem egy régebbi mű, egy 1973-as bronz kisplasztika felnagyítása és alkalmi adaptálása. (Kő Pál Szent Istvánja nem csupán a Gellért-hegyen látható: a bronz kismodellt 2000-ben a Vas megyei Lukácsházán, a kőszobor egy másik példányát pedig nemrégiben Gyöngyös főterén állították fel.)

A művet az avatás meghívójában méltató Antall István szerint Kő Pál szobra „legalább olyan meghatározó elem, mint a csúcson álló nőalak, vagy Szent Gellért emlékműve az Erzsébet-hídnál" . A gond csak az, hogy az említett emlékművek a Gellérthegyre készültek, maximálisan figyelembe véve a helyszín adottságait, szemben a nevezett művel, amelynek a plasztikai erényei csupán a főnézetéből érvényesülnek, a kompozíció hátoldala (a ló oldala és fara) a város felől nézve hangsúlyos ugyan, de nem igazán előnyös látvány, a környezetbe nem illeszkedik harmonikusan. (A felállítás előtt felmerült, hogy a szobor esetleg a város felé nézzen, aminek viszont a Sziklatemplom felőli nézet látta volna a kárát.) Sajnálhatjuk, hogy anyagiak hiányában nem valósulhatott meg a Török Péter táj- és kertépítész eredeti elképzelésben szereplő lépcső, amely új, közvetlen kapcsolatot teremtett volna a Szent Gellért tér és a szoborterasz között, s amely az egész beruházásnak egy nagyvonalúbb építészeti keretet adhatott volna. Sajnos a környezetrendezés csupán a szobor közvetlen környezetére korlátozódott, a felvezető út ugyanolyan elhanyagolt maradt, mint volt korábban, s a tervezett díszvilágítás sem készült el mindmáig. Mindazonáltal a szobor és a kereszt új hangsúlyt ad a Sziklatemplomnak és környezetének, gazdagítva a kegyhely szimbolikáját, növelve a hely vonzerejét.

Boros Géza ▪

Jegyzetek:

1 A keresztállítások adattárát lásd Medgyasszay László országgyűlési képviselő honlapján: www.medgyasszay.hu

2 A kezdeményezésről lásd: Sz. Cs.: A szentimrevárosiak ötödik keresztje. Új Ember, 2000. szeptember 24. 16. o.

3 A szobor kritikai fogadtatásához lásd: Zrinyifalvi Gábor: Kő-pocsékolás, Élet és Irodalom, 2001. június 29. 15–16. o.

Kő Pál madaras embere

Most, amikor szemközt ülök vele, a figura megnőtt, s a madár, nos a madár némileg elvesztette madárságát, miközben kisebb lett, gacsosabb, tömöttebb is, mint egy jó regény.

Megszoktam már, hogy valamivel a fejem felett áll, a füsttől kékesen fehér alak tágas sarkában, azon a kályhaperemen, ahonnan jól lehet látni. Megtudtam elégszer, a férfialak kisebb a madárnál, éppen annyival, amennyivel nagyobb segítség kell számára a repüléshez, mint ami az effajta bronzgólyának. A repülő és a repített egymáshoz illeszkedése ferdén tekintve és fölfelé, azzal a bizonyossággal ajándékozhat meg minket, amely a halandóknak kijár: semmi sem az, aminek első pillanatban látszik, vagy legalábbis nem teljesen az. A rész és az egész viszonya ez persze, jó arra ráismerni, még ha nem is tudjuk (de hát ebben a szoborban olyan sok mindent nem lehet, azaz inkább nem szabad tudni; tisztán érzékeljük az ilyesmi tárgyakról, amelyekről végtére sem szabad eldönteni, ugyan mire szolgálnak, való tudásunkat is darabokra tudja verni), hogy ugyanitt, ebben a lábnyi bronzmunkában ki vagy mi lenne a rész, s ugyan ki vagy mi az egész?

Mert a gólya hátán ülő férfi kellékként képes lenne a háttérbe vonulni, vagy azon úri kalap alól európaiasan kitekingető alatti izgő-mozgó tollas jószág?

Ez a gólya és ez a Bartók egymásba nőtt, s egymáshoz forrásuk óta gólyával több Bartóknak, illetve Bartókkal súlyosabb madárnak nevezhető, ha könnyebbik végét fogjuk meg a dolognak.

Az, hogy a gólya Bartók két egymástól alig különböző nézetből oly karakteresen különböző oldalát mutatja, arra is ráirányíthatja figyelmünket, hogy itt nem csak a szobrászati szempontban kell a másságra indokot vagy indokokat keresni. Persze, a nézetekkel való munkálkodás a szobrászat egyik alaplehetősége, de azért arról már nagyon régi a tapasztalatunk, mindaz, aminek csupán nézetei, kis eltolásokban tetten érhető más-más megmutatkozásai vannak, az még nem szobor. Amint ha a meglehetősen kétes fogalmakkal manipulálható esztétikumban vagy netán ebben az alig kétszáz éves európai esztétikaváltozatokban keresnénk indokokat a szoborságra, akkor is meglehet, csupán a semmivel labdázunk. Végsőkig vive ez okfejtést és alaposan megnézve az első megfeleltetés szerint adott nevet, látnunk kell, nem, hogy szó sincs itt egy általunk ismert (tudott), képviselt Bartókról, gólyáról, de kétséges lesz más is. Ugyan mitől ilyen bábuszerű a férfi figurája, nagy a feje, semmi nincs benne, ami anatómiának, struktúrának, sőt ami valóban embernek mutatná, amint abban sem lehetünk biztosak, ilyen lábai lehetnek-e egy madárnak, de abban igen, hogy azoknak a markáns kávákat a súlyával nemhogy képes lehet a gólya repülni, de még csak a fejét sem tudná egyenesen tartani. Szóval az a valami nem azt ábrázolja, amit először látunk benne, azt sem, amire a neve utal.

De hála istennek, ez a tárgy, figurális kompozíció nem is jel. Láthatólag nincs kedve a jelöléshez, üzengetéshez, tartalomhoz.

Ez a tárgy így, elegáns elhanyagoltságában, bronzfényű irrealitásában mindenféle szabálytalanság a szobrászati hagyományokkal való kapcsolatával s e hagyományok törpítésével maga lenne az, amit tilos szobrászati terméknek s még tilosabb képzőművészetnek nevezni. Ez a munka, amely legfeljebb népdalokból vagy mesékből léphetne ki, és akkor is illusztráció lehetne, kispolgári szobadísz, amerikai képeskönyv a képeskönyvtől elaléló (ezért a kép szélére gondosan odarajzolt) műítész. Ez a térforma maga a bizonytalanság, a lehetetlenség.

Ez a munka csak akkor létezhet, állapíthatjuk meg, ha mindenféle megközelítésnek ellenáll, ha önmagának az alfája és az ómegája.

Ez pedig ilyen. Igen nagyszerű.

Kő Pálé.

Géczi János

Kő Pál: Népdalgyűjtő, bronz, 41 cm, vörösmárvány talapzaton

(Reprodukció: Gáspár Gábor)

A táncóráktól félt Ajka szépe

Egyfolytában mosolygott. Magabiztosan sétált a színpadon, nem zavarta, hogy nyolcszáz kritikus szempár figyelte minden mozdulatát. Úgy tűnt, számára természetes ez a felhajtás, amelynek végén mindenki őt ünnepelte. A zsűri *Oláh Szilvia* ajkai középiskolai tanulót találta legszebbnek a verseny résztvevői közül.

Szőke, kék szemű, karcsú, víg kedélyét fokozta a tűzpiros estélyi. Az erősebb nem többségének ez a típus a kedvence. Húszéves, és rövidesen ápolónői vizsgát tesz a Szent-Györgyi Albert Szak- és Szakközépiskolában. Azt mondja, álmában sem számított arra, hogy megnyeri az ajkai középiskolás lányok szépségversenyét. Abban pedig végképp nem bízik, hogy dobogóra kerül az országos verseny nyugat-magyarországi döntőjén, ahol Ajkát képviseli.

– Ma apró gyerekeknek is szépségversenyt rendeznek. Egy ilyen eseményen sikk a megjelenés. E szerint döntöttél te is?

– Ezalól kivétel vagyok. A család és az osztálytársaim biztattak, akik azt mondták, ha nem nyerek, legalább elmondhatom, hogy ilyen eseményen is részt vettem. Nincs kellő önbizalmam, ezért csak hosszú idő után hagytam magam meggyőzni.

Oláh Szilvia: – Kitartóbb, magabiztosabb lettem Gáspár-fotó

– Aztán jött a felkészülés, amely nem egyszerű feladat. Neked mi jelentette a legnagyobb erőpróbát?

– Fárasztó és nehéz munka előzte meg a nyilvános bemutatkozást. A rendszeres táncóráktól féltem leginkább, melyekkel egy táncpedagógus a színpadi megjelenésre készített fel minket. Görcsbe rándult a gyomrom, amikor arra gondoltam, hogy közönség előtt kell mozognom, amelyre eddig még soha nem került sor.

– Valószínűleg történt olyan is, amire szívesen emlékezel.

– Nem hittem volna, hogy ennyire jó kapcsolat alakulhat ki olyan lányok között, akik végül is egymással rivalizálnak. Mindenki abban segített a másiknak, amiben tudott. Egyebek mellett a sminkelésben, a frizura elkészítésében, és még a ruha kiválasztásakor is. A felkészülés alatt sokat csiszolódott a megjelenésem, a mozgásom. Kitartóbb, magabiztosabb lettem.

– A színpadon úgy tűnt, hogy gyakran viselsz magas sarkú cipőt és alkalmi ruhát. Legalábbis ez derült ki a mozgásodból, amely a 13 lány közül keveseknek sikerült ilyen kecsesen.

– Szerintem a nőies megjelenéshez a magas sarkú cipő hozzátartozik, én is ezt hordom a leggyakrabban. Estélyi ruhát viszont egyáltalán nem viselek, mert olyan helyekre nem járok, ahova ilyen holmit illik felvenni.

– Szép vagy és fiatal. Nem jársz szórakozni?

– A vőlegényemmel gyakran elmegyünk. Szeretek táncolni, szépen felöltözni. Ilyenkor sminkelek is, noha egyébként nem festem magam. Persze nemcsak a szórakozás határozza meg a szabadidőmet, tornázom és szeretek olvasni is.

– Nemsokára vizsgázol. Marad-e időd a tanulásra?

– Azt nem mondhatom, hogy szívesen tanulok, de muszáj.

– Akik egy ilyen versenyt megnyernek, többnyire olyan munkát választanak, amely nem áll messze a szépségipartól.

– Én nem tartozom közéjük. Vőlegényemmel, aki Tapolcán dolgozik, rövidesen összeházasodunk, és Lesencetomajon telepedünk le. Ugyanis ott található olyan intézet, ahol Down-kóros gyerekekkel foglalkoznak. Ott szeretnék dolgozni.

– k. e. –

A férj, a f

A feleség felébreszti a férjét:

– Az előbb azt kiáltoztad álmodban: Malvin! Malvin! Ki vele, kicsoda az a Malvin?

– Malvin... A Malvin egy ló, éppen tegnap nyertem vele ötezer forintot a lóversenyen.

A feleség megnyugszik, elalszik. Másnap délután azonban ingerülten fogadja a munkából hazatérő férjét.

– Csakhogy megjöttél, te szélhámos! – mondja, majd így folytatja: – Vízszintes 1. és 37.

Vízszintes: 1. A vicc csattanójának kezdőszavai: 7. Kikelet. 13. Tréningruha. 14. Ízes, zamatos. 15. Fejér megyei község lakója. 16. Czuczor Gergely írói álneve (ritka férfinév is). 18. Női név. 19. Számára. 20. Nagy főzőedény állványa. 22. Idegen tagadás. 23. Vélő, gondoló, tájszóval. 25. Itt, népiesen. 26. Zöld szárú, hengeres hagymafajta. 27. Kaszáló. 28. Óda vége! 30. Régészeti feltárás. 32. Reng páros petűi. 33. Körömmel vagy szerszámmal erősen dörzsölő. 35. Északi férfinév. *37. A csattanó második, befejező része.* 41. Tartozást visszafizet. 42. Manuel...; francia válogatott labdarúgó (AMOROS) 43. A kurcsatóvium vegyjele. 45. Az uralkodót ideiglenesen helyettesítő személy. 47. AAA! 48. Kis is, kerek is előzheti! 49. Forma, idom. 51. Község Baranya megyében, Szászvár szomszédságában. 53. Nagy testű papagájfaj. 55. Ollós vízi állat. 56. Szélben halkan zúgó (pl. fenyves). 57. Szembetűnően nagy. 58. Ritka női név (ez pl. Éva neve Az ember tragédiája konstantinápolyi színében). 60. A cirkónium és az ittrium vegyjele. 61. Alkohol. 62. Fő műve Az ember tragédiája (Imre). 64. Hajnali kukorékolás. 66. Az APEH-nak fizet.

MINODORA HOROSZKÓP

Fontos esemény történt tegnap: a kínai naptár szerint megkezdődött az új év, amely a Bivaly éve lesz. A Bivaly az egyensúly és az állhatatosság jelképe, így az idén ezek a tulajdonságok lesznek az

-102- Kő Pál szobrász

1972.I.9. Petőfi, 19.4o /6/ KJ

Fiatal művészek

- Rózsa Gyula jegyzete

- Kő Pál szobrász és Banga Ferenc grafikus. Szeretném ha megjegyeznék ezt a két nevet és ezt a két fiatal művészt, mert találkozni fognak velük jövőre, két esztendő mulva és minden reménynk meg van rá, hogy találkozunk velük 25-3o év mulva is. Ők maguk most 25-3o évesek és pályájuk első jelentősebb diját kapták a napokban. Ez az az alkalom, aminek ürvén szólok róluk. Az igazi ok nem ez. Az igazi ok az, hogy művészek, már művészek. Szándékosan nem használtam azt a szót, hogy tehetségesek. Tehetséges grafikus és szobrász sok van, tehetséges fiatal grafikus és szobrász még ennél is több. Az idei studió kiállitáson, ahol Kő p Pál és Banga Ferenc dijat kapott több tucat tehetséges fiatal kiállitó szerepelt. A tárlatról méghis ezt irta a kritikák többsége, hogy langyos, szürke, üreges bemutató. A tehetséges fiatalok egy része ugyanis arra használta a tehetségét, hogy nagyszerü mesterek nagyszerü életmüvét utánozza, legalábbis ezt olvastam a kritikákban. A tehetséges fiatalok másik nagy része meg megelégedett annyival, hogy szakmailag preciz, mesterségbelileg kielégitő, technikailag megbizható müveket állitson ki. Ők a gondolati eredetiségig az érzelmi ujdonságig nem jutottak el tehetségükkel, vélekedtek a birálók. Azaz még tehetségesek csupán nem igazi művészek. Igazi fiatal művész hiányzott az

idén a fiatalok kiállitásáról. Nem a megállapodott ,tökéletes mesterek hiányoztak természetesen, hanem az olyan, mesterségüket jól ismerő, de ezen tul már a világot is ismerő, a világról véleményt alkotó és véleményüket hitelesen kifejező müvészek, mint Kő Pál és Banga Ferenc, akiknek a nevét figyelmükbe ajánlom. Életrajzukat is közlöm, hoha életrajzuk is most kezdődik. A müvészeti lexikonban még nem szerepelhetnek, mert Kő Pál főiskolás volt amikor a K betüs kötetet 1966-ban imprinálták, Banga Ferenc meg éppen középiskolás diák, amikor a b betüs lexikont nyomdába adták. Adataikat tehát kiállitási katalógusokból idézem külön-külön. A Kő pálét a szeptemberi pécsi kisplasztikai biennálé füzetéből, mert az a legfrissebb és legbővebb közlés róla. Ennyi: Kő Pál, Heves 1941.junis 2. Képzőmüvészeti Főiskolát végzett, Somogyi Józsefet tartja mesterének. Résztvesz az országos, a szegedi, a vásárhelyi tárlatokon és a studió kiállitásain. Szerepelt a második kisplasztikai biennálén. Önálló kiállitása volt Balassagyarmaton és Salgótarjánban 197o-ben. Tanulmányi uton járt Lengyelországban. A pécsi katalógus öt sorához hozzátehetem a legujabb adatokat, ami igy hangzik. A studió 71. kiállitás alkalmából 1971.decemberében a KISZ Központi Bizottságának 15 ezer forintos nagydiját kapta meg. És hozzátehetem még, hogy Boronás cimü szobra köztéren áll. József Attila

emléktáblája pedig a salgótarjáni művelődési házat díszíti. Egyébként két studió kiállítással ezelőtt, 1968. decemberében hívta fel magára a figyelmet. Számomra legalábbis ott tűnt fel erős és sűrű szobraival, amelyek nevetni valóan vidámak voltak, mint egy népi játék, hidegrázósan fenyegetők, mint egy székely ballada és szivósak, mint a refrén a balladák versszak végén. Szándékosan nem használtam hímzés, faragás és fazekas hasonlatot, előre megfontolt szándékkal kerestem a szellemi néprajz, a folklór s nem a vizuális népművészet köréből a párhuzamokat. Kő Pál szobrászata ugyanis azért kötődik az igazi népi alkotásokhoz, mert nem kapcsolódik közvetlenül a népi faragáshoz. Műveinek szelleme ezért folklorisztikus parasztí, mert nem hasonlít sem a parasztí hímzéshez, sem a parasztí kerámiához. A rokonság mélyebb és igazabb. A népművészet szellemére, kollektiv bölcsességére, tiszta iróniájára, mélységes fekete tragikumára és harmóniáira figyel, nem a hímzők, a faragók, a fazekasok stílusára. Ritka adottság ez. Azt ugyanis Kő Pálnál öregebb, tapasztaltabb szobrászok próbálták ebben az évszázadban, hogy a faragó pásztor bicska nyomán vezessék vésőiket. Minél hűségesebben követték a népművészetet annál kevésbé volt népi és annál kevésbé volt szobrászat, amit művéltek. Népi szobrászat, ilyen nálunk nem létezett, aminthogy nem létezett népi festészet sem. A pásztor, ha ivó csanakot

faragott, a paraszttasszon, ha párnaszélt himzett mindig diszitett, azaz alkalmazott művészetet, ha ugy tetszik iparművészetet művelt. S amennyire nem tudta elméletileg, hogy az iparművészet, annyira betartotta a gyakorlatban azokat a szabályokat, amelyek az ivóeszközt a ruhadarabot diszitő, hangsulyozom diszitő művészetre érvényesek. Aki tehát közvetlenül kötődik a faragók és himzők alkotásához csak iparművészetet csinálhat. Abból is csak utánzatot, mert a pásztor és a paraszttasszony mindezt jobban tudta, de erre most nem térjünk ki. A lényeg az, hogy a népballadától, a népmesétől, amely mind önálló alkotás egyenes ut vezet az ugyancsak önálló nagy epikáig az irodalomig. De a faragástól és a himzéstől amely alkalmazott művészet sosem visz egyenes ut a szobrászat és a festészet önálló alkotásaiig. Petőfi és Arany közvetlenül folytathatta a népköltészetet. Barabás Miklós és Izsó Miklós akkor sem folytathatta volna, ha akarta volna. Nem hiszem, hogy Kő Pál mindezt igy végiggondolta volna pályája legelején. De érezte a szabályokat, mint a népművész. Mert Betlehemes cimü bronz szobrában amit először láttam tőle már csak a téma, meg a bohócosat az átszellemülttel vegyitő hangulat volt népi. A csucsos süveg toronysisakja, meg a betlehem tornyának kis sisakja közötti ritmus rokonság nagyon is magabiztos, tudatos szobrászra vallott, arra vallott a bronz kezelése és a minden játékosságon átütő szilárd szo-

bor szerkezet is. De a üvegcsucsok ritmus játéka, a bronz kezelése és a szobor szerkezet éppen ezt a népies, játékos fenyegető hangulatot szolgálta, ezt a sosem volt népművészetet, amelyet Kő Pál néhány év alatt maga teremtett. Ebbe a népművészetet - láttuk - belefér a bronz, az ólom és a márvány, amivel a valóságos népművészet sosem dolgozott. És belefér a munkás, sőt a történelmi téma, ami ugyancsak nem jellemzője a paraszt művészetnek. Kő Pál amerikai diófából faragott Lenin szobra horsány kékre festett kgével, valódi fémből belekalapált sapka csillagjával olyan, amilyennek a népmesék láthatták volna Lenint, ha születtek volna Leninről népmesék. És munkása, domborodó izmaival, a csuklójára feszülő fémszalagokkal éppen ugy él, mint egy mindenkit lebiró mese alak, aki történetesen munkás és az a dolga, hogy történetesen nagy terheket cipeljen. Még a pop art is belefér Kő Pál népművészetébe. Erről a mostani legutóbbi szereplése győzött meg. Kislány fülbevalóval, diófa szobra igazi fülbevalót visel. Igazi hamis aranyból, igazi hamis rubinokkal ékes bazári ékszert, s ez adta meg a nagyon erős lirai szobornak azt a kis irónikus felhangot, amitől költészete mai, fiatalos és érzelgősmentes lett. S folytathatnám mindjártm ezzel az iróniával a másik fiatal dijnyertes Benga Ferenc bemutatását. De kezdjük itt is az életrajzi adatoknál, amelyeket ezuttal a Dürer évfordulóra rendezett magyar grafikai kiállitás

katalógusokból idézek.Igy hangzik:Banga Ferenc 1947-ben született Ujpesten,1965-től Lőricz Vitus,Zilahi György és Tamás Ervin voltak mesterei.Egyéni kiállitása volt az Epitők Müszaki Klubjában 1970-ben és a Derkovits ifjusági klubban 1971-ben.1969-ben Wroclawban egy csoportos kiálliátsen vett részt. A fiatal képzőművészek studiójának tagja,ahol 1970-ben ösztöndijat és egy rajzpályázaton másdik dijat kapott.És ahol -ezt már en teszem hozzá frissen - az 1971-est kiállitas alkalmából a müvészeti alap 10 ezer forintos diját kapta grafikáiért.Hozzáfüzhetnem azt is,hogy 24 esztendejével legfiatalabb résztvevő volt azon a Dürer emlékére rendezett kiállitáson,mégis a legjobb kiállitók között tartottuk számon.Ez talán kiderül a kovetkező jellemzésből is,amelyből magabiztosan kócos tollrajzait próbálom leirni.Nehéz lesz,Banga Ferenc szemlélete es technikája is olyan,amire nincs pontos elfogadott szakkifejezesünk.A groteszk,az irónia amire már utaltam kétségkivül segithet a meghatározasban,hiszen már a grafikák cime is ekepp hangzik,a Szomszéd Falova,Kibeszélés, táng,ahol másképp lépnek.Banga mindenesetre máskepp lép. Tüskés,makacs tollvonásokat huz,sürün szövi őket egymas mellé,mint testetlen,de erős körvonal lesz belőlük,olyasmi mint egy dróttekercs,es ugy szur is,olyan légies is ez a vonal csomó.A finom,korvonallá kuszalódott vonal gombolyagból fokozatosan levag,gonosz mostohák,csábos mézeskalács házak es

naiv, buta Jancsik és Juliskák kerekednek ki, aztán a vonalak tovább gombolyodnak, önálló csomókká gubancolódnak, a mák fejü emberkékből fák, virágok lesznek, meg csak önmagukat jelentő foltok. Egyszóval bosszantóan nevetnivalóan és félelmetesen sokkoló, többértelmü teljesség. Éppolyan kusza és gyönyörüségesen egyértelmü, mint maga a világ, amelyet csak érett művészek tudnak egészében kifejezni,s nagy ritkán egészen ifju művészek is. Olyanok,,mint - biztos vagyok, hogy e két nevet nem fülöslegesen jegyezték meg - Kő Pál szobrász és Banga Gyula grafikus.

Kő Pál grafikusművész

Dunaújváros Kiállítási Termébe tervezve van tavaszra tárlatának megnyitása.

Dunaújvárosi Hírlap, 1972. jan. 7.

Kő Pál, zolnán

L: Barczi Pál

–: Több új kiállítás nyílik vidéken J.

Nincszabadság, Bn. 1982 jan. 6.

Kő Pál

Gyürüfüjének kékre festett, tömzsi parasztalakja mindkét kezével kétségbeesetten, védelmezve öleli magához kicsiny házát; Nagy Balogh János cinnü munkája szimmetrikus tömegelosztásával, nyak nélküli markáns fejével a festő konok magabiztosságát fogalmazta meg.

Láncz Sándor: A szegedi nyári tárlat

Magyar Hirlap 1972/219 6old

Kő Pál Munkácsy-díjas szobrászművész

Balla Zsuzsa azt irta, örömmel csatlakozom a Budapestért inditott mozgalomhoz. Szivesen segitek ha hasznomat veszik, hiszen nem kevésről van szó, városunk hangulatáról, értékeiről, szépségéről, és ezért igazán érdemes tenni. Én is igy érzem. Szeretném, ha minél többen tennénk valamit, a városért. Ezért ugy gondoltam, kapjon valami elismerést az, aki hivatali kötelezettsége felett, vagy attól függetlenül tesz valamit városa védelméért, megóvásáért. A legérdekeltebb intézmények, az Épitési és Városfejlesztési Minisztérium, a Fővárosi Tanács, a Magyar Televizió vezetői fölkarolták ezt a gondolatot és közös elvi és anyagi alapon megszületett a városvédő emlékérem, amely Kő Pál szobrászmüvész alkotása, és amelyhez egy szerénytartalmu boritók is tartozik. Igy, azoknak akik önként végeznek valami olyan munkát, ami segit a városvédelemben és pénzbe kerül, a kiadásuk megtérül. A legegyszerübb példa erre, ha mondjuk valaki a saját pénzén megmenti, vagy rendbehozza az IKV helyett lakóháza rozsdásodó vas diszitményeit. Az adás utáni héten az első érmeket, remélem az Önök egyetértésével a következők

1982. I. 15. Telefon 21,35 /5. ima/.
Utnokaink nem fogyják látni.

kapják. A K rzót részleteiben is ujra álmodó Wild László, a Rajk László utca 10. kapuját megvédő lakók, a Váci utca 25. liftrács harcaiban eredményes lakók és végül Dalmi Tibor kormánybiztos és munkatársaik, akik a Szabadság-hid felujitásán dolgozva, megmentettek két lámpát a hid előtt az első kettőt a nagy pusztulásban. Ez volt ennek a müsornak, amely pont most két éve, hogy mondom a magamét, az első két emlékoszlopa. Tekintsék meg ezt a könyvecskét, ez a Budapesti Epitőmesterek Kőmüves Kőfaragó és Ácsmesterek Ipartestületének 10. évkönyve, 1914-ből. A végén egy hosszú lista van, épitőmesterek neveinek és munkahelyeinek felsorolásával, kőmüvesmesterek, kőfaragó mesterek ácsmesterek, beton cement iparosok, képesitett müvezetők, mennyi kiváló szakember dolgozott akkoriban a város szépitésén. Ma sajnos alig van olyan szakember, aki az általuk létrehozott városképet karban tartaná. Dr. Czépényi Piroska, a udapesti Müemlékfelügyelőség vezetője elmondta, hogy nagy hiány van diszitő festő, diszmübádogos, vasöntő, lakatos és diszlakatos, mümárványozó, kályhás, üvegmüves, asztalos és kerámia mühelyekben, ahol egyedi tárgyakat tudnak készitení, illetve helyreállitani. Még a müemlékek gondozása is nehézségbe ütközik, nemhogy a város más értékeinek védelme. Jó lenne, ha az új vállalkozási forma, lehetőség, kedvet csinálna új mühelyek létesitéséhez. Higgyék el, aki ilyenre vállalkozik, nem fog éhen halni. És már vannak kedvező előjelek. A multkori felhivásomra már jelentkezett segiteni a Hiradástechnikai Gépgyár és az ő segitségükkel megindult a Vajdahunyad vára mögötti kis széchenyi -hid felujitásának tervezése. Jelentkezett öntőmunka vállalására, az Egyesült Villamosgépgyár, az EVIG. Felajánlásukra, megkezdődött a Palota uton Ybl Miklós gyönyörü korlátjának helyrehozatalára, a tervezőmunka.

/ zene. /

FElajánlotta segitségét, Antal Árpád, mosonmagyaróvári öntőmintaészitő mester is. A hódmezővásárhelyi Fémtechnika Vállalat, Dalmi Tiborhoz irt levelében közli, hogy készek ujragyártani a kipusztult régi lámpákat. A megóvás helyett elpusztitani majd ujra elkészíteni drágább lesz, de meggyőződésem, a hibát korrigálnunk kell szép városunk érdekében. Ezzel kapcsolatban is megindultak a tárgyalások. Végül egy új vállalkozás neve, Arány. Restaurátor gazdasági munkaközösség.Felajánlják müemlék és müemlék jellegü egyedi tárgyak állagmegóvását, kerámiából, stukkóból és kőből készült egyedi diszitőelemek pótlását, restaurálását. Kérem, sajnos az időnk elszaladt, pedig ezuttal kis forgatócsoportunk vidékre is ellátogatott. Készitettem felvételeket Miskolcon, Gyöngyösön, Tokajban is. Ezeket azonban már csak a következő adásban, körülbelül két hónap múlva tudom Önöknek bemutatni. Még valamit. A müsorban bemutatott régi postai képeslapok Gyökér István gyüjteményéből valók és az a három amelyet most a müsor végén, bucsuzóul bemutatok Önöknek, szintugy. A képek érdekessége, hogyha átvilágitjuk, az épületek belsejét láthatjuk. Ez a lebontott Népszinház épülete és egy népszinmü a szinpadán. Az Opera, egy postai kártyán, és ha átvilágitjuk, itt a belseje. Az Andrássy út

eljei volt földalatti állomás, és ime amit a mélyben láthatunk.
A viszont látásra.

/ zwne./

-.-.-.-.-

Kő Pál 1.

fiatal szobrászművész munkásságra
eddig sem volt ismeretlen: a pécsi kisplasz-
tikai biennálén láthattuk munkáit, leg-
utabb pedig a Fiatalok Stúdiójának hárla-
tán Kislány című faszobra a nagydíjat
kapta. A Műcsarnokban azonban most
első ízben jelentkezik önálló hárlathal.

Bojár Iván: Kiállításról kiállításra

Magyar Hírlap 1972/47 6old.

Kő Pál

Ez a jelentkezés igen korainak lát-
szik, hiszen alig néhány esztendeje fejez-
te be főiskolai tanulmányait, de a tárla-
ton tehetséges, érett, s habár sok problémát
felvető, mégis egységes szemléletű műrészként
jelentkezik. Fiatal és lendületes.

Bojár Iván: Kiállításról kiállításra.

Magyar Hírlap 1972/47 6old.

Kő Pál 3

Lendülete és dinamikája kontrapasztós kompozícióban is megmutatkozik: az emlitett Kislány testhelyzetének tényleges ellentétes irányaiban ugyanúgy, mint a Juhász Gyula-portré alig érzékelhető belső mozgásának visszafogott formaiban. De az ellentétek más módon is jelentkeznek Kő Pál művészetében.

Bojár Iván: Kiállításról kiállításra.

Magyar Hírlap 1972/47 6 old.

Hő Pál

Ugyanazok a problémák izgatják, mint a geometrikus vagy organikus alakzatokat mintázó kortársait: a negatív és pozitív formák ellentétei. De míg amazok kisebb a formák építkezésére figyelnek, addig Hő Pál az elsajátított ismereteket az emberábrázolás céljaira használja fel.

Bojár Iván: Hiállításról kiállításra.

Magyar Hírlap 1972/47 6old.

Kő Pál 5

Az emberalakok pozitív tömegei, ajtók, ablakok négatív üregei előtt, vagy benne álnak, ezzel különös feszültséget teremtve. (Asszony késsel és madárral, Fehér Anna, Egy régi templom, Tanya, Betlehemes ...) De még a Gyürüfű cimü kompozicióban is ez a problémа tér vissza. Ennek az utóbbi csoportnak faragásmódja és alakjai a népi fafaragó művészet ihletésére utalnak; olyan forrásra, amelyből Kő áttételesen egyéb műveiben is szívesen merit.

Bojár Iván: Kiállitásról kiállitásra

Magyar Hirlap 1972/47 6 old.

Kő Pál
szobrász

Az 1963-64-es tanévben a
Főiskolának első éves hallgatója
volt.

Kő Pál: Mire tanitott Somogyi
Művészet, 1975. április - 7. oldal

Kő Pál
grafikus

Kő Pál a Főiskolára 1962-ben került, két évi katonáskodás után.

Kő Pál: Mire tanitott Somogyi.
Művészet, 1975. április - 7.oldal

Kő Pál (Maczky Lajos)
szobrász

"Erzsi"
"Beatrice" } regno

Kő Pál: Mire tanitott Somogyi.
Müvészet, 1975. április - 7.oldal

Kő Pál
szobrász

Kő Pál az 1959-60-as tanévet a képzőművészeti Gimnázium-ban kezdette. Tanára Cseli-Pogány István festőművész volt.

Kő Pál: Mire tanított Somogyi
Művészet, 1975. ajmlis-7. oldal.

Kő Pál
szobrász

Kő Pál félév után a képzőművészeti Gimnáziumban nem feldt meg a festészetiszakon áthelyezték a szobrászati osztályra.

Kő Pál: Mire tanitott Somogyi.

Müvészet, 1975. április - 7.oldal

Kovalovszky Márta: Ketrec, mérték után.
MŰVÉSZET, 1980. október - 23. lap.

Szárnykészitő

Kovalovszky Márta: Ketrec, mérték után.
MŰVÉSZET? 1980. október - 23. lap.

Ketrec, mérték után

Gyermekkorom rémületei közé tartozott egy üzlet Kispest közepén. A boltot ketten bérelték, s ennek megfelelően a piciny kirakatot is megosztották. Egyik felében Hecht Anna díszpárnái, tűfestései, indigókékkel „előrajzolt" kézimunkaanyagai porosodtak. „Gyönyörűek" voltak. A másik oldalon azonban a pamutok és anyagok színpompájának váratlan ellentéteként csupa sárgás-barna, fémes tárgy foglalt helyet, a másik cégt. termékei: sérvkötők, fűzők, műkezek, járógépek. A legfélelmetesebb mégis az az apró cipőpár volt, melynek egyik darabja csak méretében különbözött a közönséges lábbelitől, nem lehetett több 6–7 centiméternél: a másiknak viszont furcsán magas talpa mutatta: arra szolgál, hogy kiegyenlítse a beleképzelt miniatűr félláb rövidségét. A sérvkötőkön, fűzőkön csupán az ismeretlen vagy félig sejtett rendeltetés miatt ámuldoztunk akkoriban, de – jól emlékszem – az ortopéd cipők láttán émelygő iszonyat fogott el. Az okát nem tudtam volna megmondani. Ma már biztos vagyok benne, hogy nem ortopéd formájuk, nem is a beteg lábak, a sántaság képei taszítottak. A *méret* lehetett olyan iszonyú, viszolyogtató. A mérettel a felemás cipők szomorúsága, a deformált emberi test látványát felkeltő titkos ereje nem zsugorodott, éppen ellenkezőleg, növekedett; a cipők kicsinysége felnagyította, hatalmassá növelte egyszerre groteszk és fájdalmas hatásukat.

Ezt az elfeledett, iszapos borzongást évtizedek múltán egy kisplasztika hívta elő emlékezetemből, *Kő Pál Szárnykészítő*je. A mű 1975-ben készült, több kiállításon szerepelt, a Művészet 1976-os évkönyvében Kernács Gabriella részletesen elemezte és értelmezte. Így magam is többször találkoztam vele, és valamennyi alkalom után maradt valami nyugtalanító, amit épp olyan nehezen fejtettem meg, mint a cipők rejtélyét. Végül is egy másik, hasonló problémával foglalkozó, de szinte homlokegyenest ellenkező tartalmú alkotásból, *Haraszty István Madárkalitká*jából értettem meg, hogy – akárcsak egykor – most itt ismét a *méret*, pontosabban a *lépték* váltja ki ezt. Később még világosabbá vált, és ismét csak Haraszty műve felől nézve a a dolgokat, hogy nem is magáról a méretről van szó; ez csupán külső formáját adja meg a gondolatnak, kézzelfogható, vizuális közvetítője ez egy gondolkodásmódnak. Forma, amelynek tartalmát érzem viszolyogtatónak, és idegennek, noha nagyon is ismerős.

Kő Pál munkája két elemből áll: egy madárkalitkából és egy fából faragott kisplasztikából. Az első elem valóságos használati tárgy, nem utánzat, valamikor madár lakott benne. A másik, a szárnyat készítő öregember alakja azonban szobor, mely arra törekszik, hogy minél jobban hasonlítson a valósághoz. Csak éppen... Megformálása nem naturális egészen, és nem is pop artos, noha mindkettőből tanult valamit. Őriz portrészerű vonásokat is, *Balázs János* cigányfestő alakját idézi a néző emlékezetébe. Az egész úgy hasonlít a valósághoz, mint egy huszonöt centiméternyire redukált valóság, mint az emberméretű lábbelihez a kispesti félkirakat ortopéd minicipője. Egyfajta csapda ez: a miniatürizált valóság megnyugtató és ámulatba ejtő csapdája. Megnyugtató, hogy *olyannak, azonosnak, mintha-valóságnak* látszik; és ámulatba ejtő, hogy a valóság ebben a zsugorított méretben is létezik. Olyasmi történik itt, ami a szűknyakú dunsztosüvegben csipesszel összeillesztgetett csodaszerkezetek, enteriőrök, fantáziaképek, a néprajzból ismert ún. rabmunkák, a csak nagyítón át látható, mákszemre

Kő Pál: Szárnykészítő, fehérre festett szabvány madárkalitka, benne faragott fafigura és festett állatcsontok, kalitkaméret 40×40×30 cm, figuraméret 25 cm, 1975 (fotó Roboz)

Haraszty István: Mint a madár, acél, bronz, plexi, króm, elektronika, madár, 35×40×65 cm, 1972, István király Múzeum, Székesfehérvár (fotó Haraszty)

készült faragások, a búzaszemre írt regények vagy a gyufaszálakból felépített Eiffel-tornyok esetében. Mutatvány ez, melyben az elképesztő és abszurd teljesítmény mérhetetlenül aránytalan a tartalommal, a vállalt feladat hiábavaló, kisszerű, olcsó tétjével. Kő Pál *Szárnykészítő*je műnek készült és aztán belecsúszott ebbe a gyanús mutatvány-kategóriába. Tanulságos végiggondolni, mit történt és miért?

A mű „Egy magatartás portréja... Egyfajta művészi magatartásé, vagy talán *a* művészi magatartásé... A Szárnykészítő konokul teszi, amit kell, teszi az egyetlen tisztességes alapon: úgy, ahogy *belül* érzi, nem figyelve a nyitott kiskapuk integetésére... A Szárnykészítők sorsa gyötrelmes, de tévedhetetlen biztonsággal tudnak valamit: azt, hogy az embereknek – túl a pillanatnyi látszatokon – kellenek a szárnyak." Kernács Gabriella interpretációja a mű szemszögéből nézve tökéletes, mivel gondosan megértve és átélve a kalitka–figura szituációt, igyekszik pontosan érzékeltetni, kifejteni a műben rejlő „súlyos gondolati tartalmat". Értelmezésében Kő Pál a heroikus vállalkozás, a szabadság határait belátó és mégis optimista cselekvés emlékét, egy korlátaival együtt szabad ember emlékművét készítette el. És mit kívánhatnánk ennél többet?

Itt azonban ismét vissza kell térnünk a méret kérdéséhez. A kalitka a maga 40×40×30 centiméterével egy 25 centiméterre kicsinyített emberi figurát zár magába. Az eredeti és a redukált valóság (kalitka és ember) egyetlen kompozíción belül nemcsak egymásnak mond ellent, hanem az egész mű tartalmának, gondolatrendszerének is. A méret ketrecbe zárt törpévé, panoptikumfigurává fokozza le a szárnykészítő alakját. És ebben még a kalitka nyitottsága, az ajtó hiánya is a mű alapgondolata ellen játszik: ahogy Kernács is írja, kényszerít elképzelnem, „ki tudna-e rajta jönni"? E kérdés kimondása zúzza szét, törli el végleg a kalitkában élő, rab, de mégis cselekvő ember, a korlátai tudatában is szabad alkotó tiszteletreméltó illúzióját. Ha a szárnyakat építgető, munkájába elmerült emberke első ránézésre Ikarosz vagy Sziszüphosz történetét is involválja, a mitológia most semmivé omlik, sőt rosszabb történik: nevetséges lesz; a tragikusan is gyönyörű erőfeszítések helyett – méret, formálás következtében – egy liliputi alak kisszerű barkácsolását figyelhetjük. És így sem a tetszetős kompozíciós ötlet, mely a valódi kalitka és a faragott plasztika kettősségével operál, sem a formák, a részletek színessége nem leplezheti el, hogy a a mű „filozófiáját" némi házias konyhaszag lengi be: az ember környezetének, lehetőségeinek, önmagának rabja, és létének rácsai közt „kényszermunkára" ítéltetett. Egyszerű ez, belenyugodhatunk.

Kő Pál Szárnykészítőjének és Haraszty Madárkalitkájának párhuzama és – végső soron – ellentéte annál érdekesebb, mivel néhány ponton azonos vagy hasonló elemekből építkeznek. A valóság–teremtett realitás viszonya Harasztynál fordított. Madárkalitkája a hagyományosnak modernizált és gépszerűvé tett változata, hibátlan és tárgyilagos fémketrec, hintával, automatikus etetővel és itatóval. Benne viszont igazi madár, kanári ugrándozik. A két mű közös eleme még az ajtó: Kő Pálnál nincs, Harasztynál van; egyiknél hiánya, másiknál léte funkcionál, és kap kulcsszerepet.

Nagyjából a méretek is hasonlítanak; Haraszty kalitkája 60×32×49 cm; vagyis mindkettő igazi kalitkaméret. De éppen itt a döntő különbség: Haraszty kalitkaméretű szerkezete a benne levő eleven madárra vonatkozik, Kő Pálé viszont egy zsugorított figurára. A kalitka és a belehelyezett „figura" (a plasztika, illetve a madár) léptékviszonyai kétféleképpen alakítják a kompozíciót: az első esetben a valódi rácsos kis doboz képletes értelművé alakul, a második esetben megmarad annak, ami, kalitkának. Haraszty kalitkája ugyanis funkcionál: „összkomfortos" tartózkodási helyet kínál a kanárinak, egyfajta mesterséges paradicsomot a rabnak. Akkor hát Haraszty műve is a szabadság viszonylagosságáról beszél?

Természetesen igen. Módszerei és eszközei háromszorosan vizsgálják a problémát. Magáról a kalitkáról már volt szó. Ezt kiegészíti egy elektronikus szerkezet, mely figyeli a madár mozgását, és egy számlálóval ellenőrzi (az eredményt pedig ki is vetíti), hányszor repült át a kalitkát két részre osztó plexifal kör alakú nyílásán. Az ellenőrző berendezés így láthatatlanul, „második rácsként" működik. Groteszk és félelmetes egyszerre, hiszen tökéletesen működik, feltartóztathatatlanul számlál, ugyanakkor tökéletesen értelmetlen: olyasmit ellenőriz, aminek végül semmi jelentősége. Az igazi csapda azonban a kalitka ajtaja, amely csukva van, egyetlen esetet kivéve. Amikor a madár véletlenül a rács bizonyos pontján elhelyezett billentyűre száll rá, súlya a billentyűt lenyomja, zárul az áramkör, és az ajtó lassan, könnyedén kinyílik. Mindaddig tárva marad, amíg a madár – megsejtve a szabadulás útját – fel nem röppen felé. Ebben a pillanatban hirtelen becsapódik. Kegyetlen mechanizmus ez, a szabadság illúziójának és az összkomfortos bezártságnak iszonyú váltakozása, mely mindkettőt viszonylagossá teszi, és egy zárt rendszeren belül szabálytalan, de örökös körforgást tart fent.

A madár minderről mitsem tud, nem érzékeli a röptét ellenőrző berendezés jelenlétét, sem a kinyíló ajtó gonosz és kiszámított „viselkedését". Talán csalódik olykor, de tágas otthona, automatikus etetője, hintácskája és a benyújtott sárgarépadarabkák, friss zöldek hamar megvigasztalják. A madárnak ugyanis nincs tudata. Az ember azonban, akinek memóriája egymás mellett raktározza az ITT telefonlehallgatási botrány emlékét, Graham Green Haitijének képeit, a Watergate-tekercsekről vagy a délamerikai és afrikai diktatúrákról szóló újsághíreket – az ember iszonyú leckét kap. Ehhez képest a Szárnykészítő bölcselkedése a korlátok közt is tevékeny emberről csaknem kispolgári idillként hat. Kő Pál kalitkájának ajtaja örökké nyitva, öregembere azonban elmerülve a csontocskák illesztgetésében egy pillantásra sem méltatja a csábító lehetőséget – örökké rácsai közt marad. Haraszty Madárkalitkájának többszörösen ellenőrzött rendszeréből mégis van kiút. A legelső alkalommal, amikor a művész a kalitka takarítása előtt kikapcsolta az elektronikus berendezést, a madár hirtelen felrebbent, és a nyitott ajtón, majd a szoba ablakán át szimbolikusnak is tekinthető szárnycsapásokkal – a szabadságba szökött.

KOVALOVSZKY MÁRTA

KŐ Pál

H. É.

Kő Pál

Magyar Nemzet. 1986. ápr. 6. 4.

k értelmében Vautier művészete vala-
e nem a megjelenítés, se nem a nem-
án áll, szemantikai aspektusból pedig
nak és a látszat hamisságának érintke-
ikus tulajdonságai abban a törekvésé-
ogy abszurdumig viszi az ego szellemi
nmeghatározási próbálkozásait. Olya-
menekülne az Én releváns tudatiságá-
menekülne önmagától, annál jobban
lajdon egójába. A beni teljesítmény
i a kora Dada és a korai koncept atti-
agos elegyítésében ismerhetők fel. A
konceptualizmus között Ben átviteli
ató meg, olyan médiumként, mint aki
gesztust és tompítja a koncept ezote-
Személyiségének belső ellentmon-
svágy és az elszemélytelenítési szán-
tusra vezethető vissza.
letes." Ben sem.

V L D
Jan

M viz

KŐ Pál

Vadas József

Zsákbafutó

[Kő Pál, Lajos utca]

Élet és Irodalom, 1986. ápr. 4. 13.

1021

Kő Pál szobrászmüvész

1972. II. 18. 2o.2o D. Petőfi.

Láttuk, hallottuk.

- A Műcsarnok Kamaratermében állitották ki Kő Pál szobrászmüvész alkotásait.

- Erről a tárlatról Ambrus Tibor számol be hallgatóinknak.

- A Műcsarnok Kamaratermében láthatjuk Kő Pál szobrászmüvész első önálló kiállitását, 33 alkotását, amelyet a főiskolai tanulmányai befejezése óta eltelt esztendők termésből válogatott össze. Bemutatkozása, müveinek együttes benyomása, még azoknak is a meglepetés erejével hat, akik az elmult 5 évben különböző csoport kiállitásokon láthatták müveit, és figyelemmel kisérhették tehetségének igéretes bontakozását. Mint annyi más fiatal müvész, Kő Pál is a hódmezővásárhelyi őszi tárlaton mutatkozott be első izben, 1967-ben. Akkor három müvét állitotta ki, a Tanyát, a Betlehemest, és a Menyasszony öltöztetést. A rákövetkező két őszi tárlaton ismét kiállitott Vásárhelyen, de közben, és azóta is, részt vett a pécsi kisplasztikai biennálén, a fiatal müvészek studiója évenkitni bemutatóin. A legutóbbi studió kiállitáson pedig kislány arany fülbevalóval szobrával elnyerte a tárlat plasztikai nagydiját. Kő Pál müvészetének méltatói szivesen, és teljes joggal emlitik fel azt a közeli rokonságot, amely plasztikai kifejezését a népi faragó müvészethez füzi. Ennek a rokonságnak a leglényegesebb eleme azonban az eszközül választott anyag alapos, és mély ismerete. A forma alakitása közben vezetője maga az anyag, a kő szemcsés, vagy szálas szerkezete irányitja vésőjét, a fa simasága, vagy gürcössége, erezetének rajza faragó kését. A méretektől függetlenül ugy tapo-

1001

1972. II. 13. 20.30 D. Petőfi.

Láttuk, hallottuk.

- A Műcsarnok Kamaratermében állitották ki Kő Pál szobrászmüvész alkotásait.

- Erről a tárlatról Ambrus Tibor számol be hallgatóinknak.

- A Műcsarnok Kamaratermében láthatjuk Kő Pál szobrászmüvész első Unálló kiállitását, 33 alkotását, amelyet a főiskolai tanulmányai befejezése óta eltelt esztendők terméséből válogatott Vesza. Bemutatkozása, müveinek egyöttes benyomása, még azokra is a meglepetés erejével hat, akik az elmult 5 évben különböző csoport kiállitásokon láthatták müveit, és figyelemmel kisérhették tehetségének ígéretes bontakozását. Mint annyi más fiatal müvész, Kő Pál is a hódmezővásárhelyi őszi tárlaton mutatkozott be első izben, 1967-ben. Akkor három müvét állitotta ki, a Tanyát, a Betlehemest, és a Menyasszony Sitöztetest. A rákövetkező két őszi tárlaton ismét kiállitott Vásárhelyen, de közben, és azóta is, résztvett a pécsi kisplasztikai biennálén, a fiatal müvészek studiója évenkitni bemutatóin. A legutóbbi studió kiállitáson pedig kislány arany fülbevalóval szobrával elnyerte a tárlat plasztikai nagydiját. Kő Pál müvészetének méltatói szivesen, és teljes jogal emlitik fel azt a közeli rokonságot, amely plasztikai kifejezését a népi faragó müvészethez füzi. Ennek a rokonságnak a leglényegesebb eleme szonban az eszközül választott anyag alapos, és mély ismerete. A forma alakitása közben vezetője maga az anyag, a kő szemcsés, vagy szálas szerkezete irányitja vésőjét, a fa simasága, vagy gürcsüssége, erezetének rajza faragó kését. A méretektől függetlenül ugy tapo-

gatja, ismergeti anyagát, mint a világmindenség egy részét, a természet egy darabját, amelyben megtalálja, és amelyből kiszabaditja a mondanivalót kifejező formát. Munkálkodása tehát szüntelen tapasztalat szerző tevékenység, szinte játékos gyakorlat, amely azonban végülás elvezette mai sajátos, mély tartalmakat kifejező modorához. Munkájának, az alkotás óráinak eredménye a kőbe, fába faragott, ólomba, bronzba mintázott szobrok méretektől független monumentalitása, egyszerüségében is kiáltó erejü. Elmélyülten gondolkodó elme irányitásáról vallanak, az ülő, álló, terhet emelő, jelképet felmutató akkok mozgalmas formái, a térbe szép ábrát iró konturjai, a kő, a fa, az anyag jellegét ismerős emberivé szeliditő idomok türelmes gondos megmunkálása, valahogyan a természeti erők lassu, következetes tevékenységét juttatja a szemlélő eszébe. Kő Pál müvészi skálája a felhasznált anyagok, és a megmunkálás sokfélesége ellenére, nem tulságosan széles, inkább önmagába forduló, befelé mélyülő, érzelmében gazdag. Képzelet világa is zárt, saját belső törvényeinek igazodó autonom világ, tartalmi, és formai rendjét azonban éppen ettől az autonomiától ..... végeredményben megkapja müvészetének jellegét, stilusát. Szobrai, mint az igazi müalkotások általában, és mindig tulajdonképpen jelképek, emlékeit süriti bennük, tapasztalatait adja közre, de abban, amit feltár, nemcsak a valóság arculata mutatkozik meg, hanem a szellem, a gondolkodás benső világa is. Ősi, emberi élmények rétegei alól bontakozó eszmélés, ...

- - - - - - -

Müvésztkritikai müsorunk hangzott el. Szerekszti Vajda Ferenc.

Kő Pál

nohánmúrén (Munkácsy díjas)

„Utak a megértéshez"

Műrének
Bj 1980 jan.

Mennyhárt Lánló
ádne

94.

MAGYARORSZÁG
HONGRIE

KŐ Pál
Cím — Adresse : 1063 Budapest
VI., Munkácsy M. u. 27.

1941-ben született Hevesen. A budapesti Képzőművészeti Főiskolán 1963—1968 között Somogyi József szobrászművésznél végezte tanulmányait. Rendszeres résztvevője a jelentős hazai és a külföldön rendezett magyar kiállításoknak. Egyéni kiállítása 1972-ben volt (Műcsarnok, Budapest). Több köztéri szobra került felállításra. Munkái megtalálhatók számos hazai közgyűjteményben. Munkácsy-díjas (1975).

Né en 1941 à Heves. De 1963 à 1968, études à l'École Supérieure des Beaux-Arts de Budapest chez le professeur József Somogyi. Participation régulière à des expositions nationales importantes et à celles d'art hongrois, organisées à l'étranger. Exposition individuelle en 1972 (Palais des Expositions, Budapest).
Auteur de plusieurs sculptures conçues pour des places publiques. Il est représenté par des œuvres dans des collections publiques du pays. Lauréat du Prix Munkácsy (1975).

94. MENYASSZONY A LÁDÁN, 1971
kő+fa, 53×22×15 cm
Művészeti Alap tulajdona

FIANCÉE SUR LE BAHUT, 1971
pierre+bois, 53×22×15 cm
propriété du Fonds Artistique

95. CHAGALL ÉS ÉN, 1972
körtefa, 65×37×14 cm
Művészeti Alap tulajdona

CHAGALL ET MOI, 1972
poirier, 65×37×14 cm
propriété du Fonds Artistique

96. MUNKÁS, 1972
fa, 66×13×12 cm

OUVRIER, 1972
bois, 66×13×12 cm

97. NAGY KÉK MADÁR, 1975
festett körtefa, 63×35×12 cm

GRAND OISEAU BLEU, 1975
poirier peint, 63×35×12 cm

98. ANYÁM KÖNYVEI, 1975
vegyes technika, 75×45×35 cm

LES LIVRES DE MA MÈRE, 1975
technique mixte, 75×45×35 cm

89.

A VIGADÓ GALÉRIA
TISZTELETTEL MEGHÍVJA ÖNT ÉS BARÁTAIT

"A MONUMENTÁLIS SZOBRÁSZAT RAJZAI ÉS KÉPI TERVEI"

CÍMŰ

VII. ORSZÁGOS SZOBRÁSZRAJZ KIÁLLÍTÁS
MEGNYITÓJÁRA

2003. NOVEMBER 6-ÁN,
CSÜTÖRTÖKÖN 17 ÓRÁRA

A KIÁLLÍTÁST RENDEZTE ÉS MEGNYITJA:

WEHNER TIBOR
MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ

A TÁRLATON MEGTEKINTHETŐK BAJI MIKLÓS ZOLTÁN (BMZ), BALÁS ESZTER, BENEDEK JÓZSEF, BOBÁLY ATTILA BUDAHELYI TIBOR, CSONTOS LÁSZLÓ, DRABIK ISTVÁN DROZSNYIK ISTVÁN, FISCHER GYÖRGY, GULYÁS GYULA GYURCSEK FERENC, HERITESZ GÁBOR, ILLYÉS ANTAL JÓZSA BÁLINT, KISS GYÖRGY, KOCSIS ELŐD, KOVÁCS TAMÁS LÁSZLÓ, KŐ PÁL, KUNGL GYÖRGY, B. LABORCZ FLÓRA, LUGOSSY MÁRIA - KÉRY BALÁZS, NAGÁMI, ÓCSAI KÁROLY, PAULIKOVICS IVÁN, PÁL MIHÁLY, PÁLFFY KATALIN PÉTER ÁGNES, PUSZTAI ÁGOSTON, RAJKI LÁSZLÓ, RUPPERT JÁNOS, SALLAI GÉZA, SIMON FERENC, STREMENY GÉZA SZABÓ GYÖRGY, SZANYI PÉTER, SZÉRI-VARGA GÉZA SZÖLLŐSSY ENIKŐ, SZUNYOGH LÁSZLÓ, TRISCHLER FERENC, VARGA TAMÁS, VELEKEI JÓZSEF LAJOS, VIZSOLYI JÁNOS TANULMÁNYRAJZAI, VALAMINT MAKETTJEI AMELYEK KÖZTÉREN FELÁLLÍTOTT VAGY PÁLYÁZATON SZEREPELT MŰVEIK MEGVALÓSULÁSÁT KÉSZÍTETTÉK ELŐ.

A KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTHETŐ:
2003. NOVEMBER 6-23. KÖZÖTT
HÉTFŐ KIVÉTELÉVEL NAPONTA 10-18 ÓRÁIG

2003. NOVEMBER 21-ÉN, PÉNTEKEN
15 ÓRAI KEZDETTEL TARTJUK

"A MONUMENTÁLIS SZOBRÁSZAT RAJZAI ÉS KÉPI TERVEI"

CÍMŰ

SZIMPÓZIUMOT

A VIGADÓ GALÉRIA EMELETI
KIÁLLÍTÓTERMEIBEN.

ELŐADÓK:

BOROS GÉZA - MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ

LUGOSSY MÁRIA - SZOBRÁSZMŰVÉSZ

ÓCSAI KÁROLY - SZOBRÁSZMŰVÉSZ

SIMONFFY SZILVIA - MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ

WEHNER TIBOR - MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ

VIGADÓ GALÉRIA
1051 BUDAPEST, VIGADÓ TÉR 2.
TELEFON: 318 70 70
E-MAIL: GALERIA@VIGADO.HU

KÖ PÁL

KOVÁSZNAI GYÖRGY

Kockáról kockára, a magyar animáció krónikája

1948 – 1998

book (1996), whose carefully selected critical terms in the
of art excluded not only "style" but also its key cognates—
"form," "connoisseurship," even that interesting and frequent
entailment of stylistic art-historical analysis, "the artist." And
yet, to change my (male) metaphor from monarchy to paternity,
the father has been impossible to lay entirely to rest. It is not just
that the moment an academic discipline enters a paradigm shift
we begin to experience a certain nostalgia for things as they used
to be. It is also that the new art history—so much more method-
ologically and theoretically grounded, so much more historicist
and contextually subtle, so much more politically nuanced and so-
cially explicit—seems to lack the empathetic, almost tactile
closeness to objects that is the special quality of style art history
at its best. Moreover, most of those whose insights guide the field
in its new guise were trained and are expert in its old ways: hid-
den in (post)semiotics the stylistic reflex may still lie. Dead
though the father may be, we cannot be entirely sure how much
his children are fashioned in his likeness.

So what do we mean by "style art history," and how does
it remain both evident and relevant? Let me begin with a picture
(as all good formal analysis should) and with some old art histo-
rians from a long way back. Plate 7.1 is a detail from the Arch of

KŐ PÁL

ÚJ MŰVÉSZET 2000/AUG.

P - 9765

9.o.

I.18-i levelére. Ld. 1108.sz.

. Ceruzával írt fogalmazvány a

KÖ Pál

textilmüvész és Kö Pál szobászmuvész
Riállítása, Siófok, Hotel Interpren Galéria, 1985
maj 15.–szept. 30. Bev. Gönczi András, Kö Pál.
Bp.: Interpren Hotel, 1985 [12] p. ill 6.

vén a Mihail Dimov által jegyzett történetben — éjjel az utcán éppúgy összegyűlnek, mint hajnalban a parkban. (Nevezetesen amikor osztályfőnökük irodalomszeretetét próbára teendő azt lesik, hogy Tányecska sorban áll-e egész éjjel, ha nyitáskor előjegyzést vesznek fel a Csehov Összesre.) Ezenkívül komolykodva családlátogatást tesznek a tanító szüleinél, s azt is ambicionálják, hogy pártfogoltjuk összekerüljön a nála nem kevésbé mafla, fiatal iskolaorvossal. Ebben a fordított mesében az ifjú és tapasztalatlan pedagógus hősiesen kiállja a próbákat, s végül nem lehet kétségünk afelől, hogy az V./b. valahogy majd csak tanárembert farag osztályfőnökéből.

Stuber Andrea

A MEGJELENÉS KÖTELEZŐ
Színes NDK film

Karl-Marx-Stadtban, az 1984-es játékfilmfesztivál megnyitása előtt az FDJ vezetői csak heves vita után járultak hozzá e film ünnepélyes bemutatójához és széles körű forgalmazásához. Hogy mi lehetett a vita oka, az *A megjelenés kötelező* láttán nem derül ki egyértelműen. Helmut Dziuba, a DEFA ismert gyermekfilm-specialistája, Mihail Romm egykori tanítványa ugyanis határozottan állást foglal az ifjúsági szervezet mellett. „Vád" talán csak azért érhetné, amiért nem fest túl rózsaszín képet az FDJ életéről, amiért a problémákat sem hallgatja el. Igaz, egy-két kényesebb témát is érint (filmjében szerepel hatalmával visszaélő funkcionárius, részeg „osztályellenség", szó esik a másik Németországba átszökött értelmiségről), ám ezt csak felszínesen, különösebb hangsúly nélkül teszi. A rendezőt ennél sokkal jobban foglalkoztatja a fiatalok önmegvalósítási törekvése. A nálunk tavaly bemutatott *Sabine, 7 éves* című filmjéhez hasonlóan most is azt hirdeti: mindenki maga fedezze föl a saját világát, ne mások mondják meg ki is ő valójában. A leegyszerűsített, modellszerű történet főhőse, Elizabeth is kénytelen ezt tenni, amikor addigi védettsége, kiváltságos helyzete a magas beosztású papa halálával egycsapásra megszűnik. A gimnazista lány (alakítójáról, a tehetséges Vivian Hanjohrról még biztosan hallunk), akit kezdetben a szeretett apa emlékének szolgai tisztelete vezérel csak, lassan rádöbben: ezentúl meg kell küzdenie az elismerésért, a helyes utat egyedül kell megtalálnia. S amikor egy „önkéntesen kötelező" iskolai kirándulás után, hazatérőben a békenagygyűlésről egy részeg férfi el akarja venni tőle az FDJ kék lobogóját, Elisabeth ellenáll. Jelképes tettével az alkotók — ha kissé didaktikusan is — a hűség, a kitartás, a valahová tartozás fontosságára figyelmeztetnek.

Hollós László

FANTOM AZ ÉJSZAKÁBAN
Színes amerikai film

Az egyik oldalon ott áll a Jó: DaSilva, a New York-i rendőrség őrmestere, akit Sylvester Stallone alakít. A Vietnamot is megjárt, feltűnően sokat moralizáló, keményöklű, becsületes fiatalember hol nőnek(!), hol csarvagónak álcázva magát elszántan küzd — természetesen fekete bőrű társának segítségével — az erőszakos bűncselekmé-

nyek elkövetői ellen. A másik oldalon ott áll a Rossz: Wulfgar, a hírhedt terrorista vagy inkább bérgyilkos, akit az első számú holland sztár, Rudger Hauer alakít. A cinikus, kegyetlen, elvetemült, cezaromániás fiatalember hidegvérrel végez mindenkivel, aki csak az útjában áll.

Ebből a szokványos alaphelyzetből indítja naiv és kissé zavaros akció-krimijét Bruce Malmuth. Itt csak ürügy a nemzetközi terrorizmus, a rendező elsősorban a két rettenthetetlen férfiú ádáz párviadalára koncentrál. Egyetlen eredeti ötlet nélkül, hajszálpontosan követi az emberrablásos-váltságdíjas filmek már jól ismert sémáit. A túszejtéstől a gyönyörű nőkön át a véres gyilkosságokig mindent bevet, csak éppen a feszültségkeltésről feledkezik meg. Öncélúan látványos, valószerűtlenebbnél valószerűtlenebb jelenetekből álló filmjében még a végső „nagy" fordulat is előre kiszámítható. A *Fantom az éjszakában* teljességgel hidegen hagy. Mert mit ér az olyan akció-krimi, mégha a nagyszerű Keith Emerson szerezte is a zenéjét, amely egy percig sem tartja izgalomban a nézőt? „Mentőövnek" ugyan ott van még Sylvester Stallone, de most ő sem az igazi. Idétlen sapkájában és ódivatú trapéznadrágjában láthatóan idegenül mozog jellegtelen, csak a külső adottságaikra építő szerepében. Bokszolónak sokkal jobb volt.

H. L.

HANGLEMEZ

KÉT MOZART-QUINTETT

Mozart két hegedűre, két brácsára és gordonkára komponált *vonósötösei* közül a két legkiemelkedőbbet, a zeneszerző érett stílusát reprezentáló *C-dúrt* (K. 515) és a *g-mollt* (K. 516) hallhatjuk a lemezen. A C-dúr szokatlanul terjedelmes, dramai fűtöttségű Andantéjával és az előbbi szenvedélyességet derűbe oldó Allegrójával ragad meg, a g-moll két Adagiójának vígasztalan, rezignált borújával, s a finálénak — az előzők után — meghökkentően mámoros derűjével. Mindez csupán szűkszavú jelzése a két mű karaktereinek, „trambulin", hogy rátérhessünk az előadás méltatására.

A legfontosabbak, amiket a Takács-vonósnégyesnél immár természetesnek tekinthető instrumentális felkészültségen kívül méltathatunk, az alapos stílusismeret, a kölcsönös alkalmazkodóképesség, a kellően árnyalt előadás. A quintett példás összhangban játszik, de külön kiemelésre kívánkozik hogy ezen az összhangon belül az öt szólam külön-külön is megtartja egyéni jellegét. A kidolgozott tolmácsoláson érződik, hogy a kamarazene-társaság tagjai nemcsak saját szólamukat tudják, hanem átérzik, átélik az egész mű emocionális tartalmát, intenzitását, hangulati világát. Mit válasszunk ki az általánosságok után a szebbnél szebb részletek, epizódok dícséretére. A C-dúr ötösből talán a prímhegedű és cselló meghitt dialógusát, az Andante-tétel brácsáinak bársonyos tónusát, a g-moll quintett Allegro non troppójában a *„messze tűnt szépségeken bánatosan búsongó kantilénáknak"* ihletett megszólaltatását, a brácsaszólót és csellókíséretét, valamint

az örömhangokat visszhangzó zárórészt megelőző, vígasztaló hegedűdallamot. Bizonyára nem véletlen, hogy a *Takács-Nagy Gábor* (I. heg.), *Schranz Károly* (II. heg.), *Ormai Gábor* (mélyhegedű) és *Fejér András* (gordonka) alkotta quartettet olyan szívvel-lélekkel pártfogolja a hajdani Magyar Vonósnégyes kiváló tagja, *Koromzay Dénes*, aki a lemez tanúsága szerint, ezúttal, mint brácsás ötödikként csatlakozott hozzájuk. *(Hungaroton)*

Albert István

KIÁLLÍTÁS

ÚJ SZENZIBILITÁS
Óbuda, Budapest Galéria

Évek óta új fogalmazásmód, új hangvétel, új élményvilág jelenik meg a magyar kultúrában, amely elsősorban — bár nem kizárólag — a húsz év körüli generáció sajátja. E még nem igazán felismert nem igazán körülírt világlátás egyik legfőbb jellemzője, hogy *nem verbális, nem analitikus* módon akar kifejeződni. Gesztusokhoz, az érzelmek és indulatok lehető legközvetlenebb, a megszokott formáktól leginkább érintetlen kifejezéséhez folyamodik. Csendes lázadás ez az irodalomcentrikus, hagyományosan verbális kultúra ellen — ezért is alkalmas éppen a képzőművészet arra, hogy közelebbről megismerhessük.

Az *Új Szenzibilitás* című kiállítás igazolja pontosan és találóan megválasztott címét: a magyar képzőművészetben szokatlanul erős és harsány színek, lendületes, a gesztusfestészet indulatait és misztikáját idéző formaalkotás, az önkifejezés és -megfogalmazás vágyától vezérelt szubjektív és bátor anyag- és eszközhasználat jellemzi a műveket. Szuggesztív egyéni mitológiák, szokatlan játékosság és gátlástalan kolorizmus van itt jelen. Nádler István, El Kazovszkij és Kelemen Károly kiforrott művei mellett Mazzag István, Szörcsey Gábor és Koncz András képei keltenek figyelmet, mivel olyan természetes, közvetlen megnyilatkozások, amilyenekhez más generációkhoz tartozó művészek csak fáradságos kerülők árán jutottak el. Ez önmagában nem érték, viszont felhívja a figyelmet arra, hogy új szempontokat kell találnunk e művek megértéséhez és értékeléséhez. S mivel ehhez a kiállítás nemcsak a művekkel, hanem szépen szerkesztett, összefoglaló, a laikust is eligazító katalógusával is segítséget ad, mindenekelőtt annak kell örülnünk, hogy létrejött. Ez Hegyi Lóránd művészettörténész érdeme, aki vállalva a tévedés kockázatát, 1981-ben rendezte meg e kiállítás egyik előzményét, az I. Új Szenzibilitást. Állítását igazolták az események, s pontosnak bizonyult az a felismerése is, hogy nem *új stílus* jelentkezett, hanem olyan *új szemlélet*, amely a legváltozatosabb stiláris ötletek képében jelenik meg. Külön érdeme, hogy mer felfedezni: a kiállító művészek közül öten most szerepelnek először nyilvánosan. Nagyon jó, hogy ezúttal — kivételesen — szinte fejlődésével párhuzamosan ismerhetünk meg valami újat, éppoly elfogulatlanul, mint amilyen elfogulatlanul maguk a művek szólalnak meg.

Forgács Éva

KŐ PÁL ÉS GÖNCI ANDRÁS MUNKÁI
Balatonszéplak, Interpress Galéria

A balatonszéplaki Nemzetközi Újságíró Üdülő igazgatójának kiállításrendezői ötlete immár a harmadik szezonban gyümölcsözik; a Hotel Interpress bel- és külföldi üdülői a szálló galériájában Kő Pál szobrászművész és Gönci András iparművész műveit élvezhetik. Mindkét alkotó elismert, erős egyéniség, akiknek munkásságát jelentős művek jelzik. Csak néhány köz-

területi munkát említve: Kő Pál nevéhez fűződik a mohácsi Történelmi Emlékhely 29 sírjele, a vatikáni magyar kápolna három domborműve, Budapesten, Bécsben, Gyöngyösön, Hevesen, Nyíregyházán és más vidéki városunkban álló köztéri munkája. Gönci András fali kárpitjai díszítik a Magyar Rádió székházának, a Keringő Eszpresszóház épületeinek belső tereit, hogy csak a budapesti közterületi munkáiból említsünk néhányat. Vidéken is több épület őrzi keze nyomát.

Kő Pál farag fát, követ, készít érmeket, kisplasztikát bronzból; a „mívesség" vonzásában használati tárgyak, ékszerek születnek ujjai között. Egy-egy kompozíciójába különféle tárgyakat applikál, amelyeket átalakítva-átköltve szervez műve alapgondolatához. Vonzzák a népművészet, az archaikus korok sajátos kifejezési formái.

Gönci András az ARAX nem szövött textiltechnológiájának hazai adaptálója. Ez a textilművészeti eljárás a falikárpit keretein belül tág teret biztosít alkotó fantáziája számára. Gönci egyaránt dolgozik

HETI AJÁNLAT

természeti motívumokkal, konstruktív-geometriai elemekkel, konkrét tárgyi formákkal és költői szépségű, álomszerű mozgásban levő festői foltokkal. Az ARAX technikája és Gönci tehetsége találkozásának több színházi díszlet, jelmez köszönhető. Többek között az Operaház, a Nemzeti Színház, a Gyulai Várjátékok, a televízió számára dolgozott és dolgozik.

A kitűnően válogatott szobrok, textíliák mindkét művészről munkásságukról, szemléletükről kielégítően tájékoztatnak, információt nyújtva a hazánkban pihenő külföldi újságírók, riporterek számára. *(Képünkön Kő Pál Károly Róbert című szobra.)*

Egri Mária

FOLYÓIRAT

TERMÉSZET VILÁGA

Sokak lelkesedése, mások szkepszise kíséri a hazai kiskertmozgalomban is terjedő bio-irányzatokat, a természetes tápanyagok és védekezési módok kultiválását a műtrágyázással és permetezéssel szemben. Ám a kemizálást még nehéz helyettesíteni. A lap szeptemberi számában Sáringer Gyula *A kémiai növényvédelem alternatívája* címmel a rovarkárok elleni biológiai védekezés lehetőségeit taglalja. 1. A *genetikai módszer*rel megtermékenyíteni nem, de párzani képes hímek seregét vetik be, s így elvész a szaporulat. 2. *A sterilizáló vegyi anyagokkal* esetleg hasonlóan járhatunk, mint a hagyományos, mérgező vegyszerekkel. 3. Bizonyos *rovarhormonok* fejlődési zavart idéznek elő, kizárólag adott rovarokban, ám ezek megfelelő „célzása" nehéz. 4. Szexuális, *csalogató illatanyagokkal* főként a rovarrajzás idejét lehet észlelni, s ezzel a védekezést jól időzíthetjük. 5. Kísérleteznek *rovarkárosító baktériumok és vírusok* elterjesztésével, kérdés viszont, hogy — főként a vírusok — mennyire szelektívek, csak ott ártanak-e, ahol kell. 6. Talán a legérdekesebb a *táplálkozásgátló anyagok* kutatása. Kitűnt ugyanis, hogy a rovar nem azt a növényt fogyasztja, amit „szeret", hanem nem eszi azt, amiben neki nem „ízlő" anyag van. S a nemesítés során elérhető olyan új fajták kitenyésztése, amelyek nem ízlenek a hagyományos rovarkártevőknek... E módszerek kimunkálása különböző fázisban van, általában azonban alighanem hamarabb lehet majd közülük a valóban ígéreteseket a nagyüzemekben alkalmazni, mint a kiskertekben. S egy-egy módszer teljes uralma helyett valószínűbb az integráció, a különféle védekezési eljárások váltott, kevert, egymást kiegészítő felhasználása, úgy, hogy valamennyinek a hatása maximális, a káros mellékhatása minimális legyen.

Lázár István

MŰEMLÉKVÉDELEM

A műemlékvédelmi és építészettörténeti szemle most megjelent száma különös figyelmet szentel a helyreállított műemlékek hasznosításának. Régi, ma is lényeges kérdés, miként szolgálhatják a jelenvalóságot a történelmi múlt emlékei. Hazánkban, ahol a történeti folyamatosságot minduntalan megszakították a háborús pusztulások, örökös problémája lesz a műemlékvédelem és városépítés-szépítés embereinek, miként lehetne célszerűbben megőrizni feltárt és rekonstruált építészeti emlékeinket. E felelősség másképp jelentkezik mondjuk Amszterdamban, ahol például a mohácsi csata esztendejében épült házakat ma is lakják, s ezeket szemlélve eltűnődhetünk, hogy csupán 1526 óta hányszor pusztult el Esztergom vagy éppenséggel a budai vár. Ugyanakkor azt is tudomásul kell vennünk, hogy a régvolt korokból ránkmaradt épületmaradványokat, romokat nem bízhatjuk a pusztító időre, s felelősségünket sem háríthatjuk a történelem szerencsétlen fordulóira. Ami megmaradt, ami itt van és föltárulkozik immár nem az enyészeté, hanem a jelen valóságé és az is marad. Szép hogy a jelen, amelyben élünk egyben a jövendő körvonalait is hordozza, s hatalmas felelősséget hárítva reánk, parancsolóan kényszerít, hogyha kell, korrigáljuk a történelmi fordulatok következményeit. A Vésztő-Mágocshalomnál (Békés megye) föltárt Csolt-monostor helyreállításáról vagy a győri történelmi város rekonstrukciójáról szóló beszámolókat olvasva újra és újra eszünkbe jut, hogy az előrelátó jó szándék milyen szép csodákat tehet e tájakon. Jobb lenne, ha mindig ilyesféle eseményekről értesülhetnénk, s nem pedig az ordas közöny mai pusztításairól tudósítanának még a napi hírek is.

Kiss Károly

VÁROSÉPÍTÉS

A területrendezési, várospolitikai és városépítési folyóirat mostani száma tíz tanulmányt és cikket szentel a hazai vízgazdálkodás időszerű kérdéseinek. E gondolatkör igen széles; nemcsak a községi, közüzemi vízművek jelenlegi helyzetét érinti, de további lehetőségeket keres, amikor egyik-másik írásban például a lakossági részvétel nagyobb esélyeit latolgatja. *A belvizek hatása és az ellenük való védekezés Békés megyében* című tanulmány írója Araczki János országos gondokra is emlékeztet, akárcsak Perecsik Ferenc, aki elemzésében figyelmeztet a vezetékes vízellátás és a szennyvízelvezetés célját szolgáló csatornázás szoros környezeti hatásaira is. A folyamszabályozás és árvízvédelem összefüggése napjainkban is időszerű föladatokat ró az országra, s azt is hangsúlyozza Bencsik Béla tanulmánya, hogy a bonyolult kapcsolati rendszer minden szakterületen mélyebb együttmunkálkodást követel. Cséry Pál a főváros vízellátásának mai helyzetét és távlatait elemzi, rámutatva, hogy mind fokozottabban figyelembe kell venni az agglomeráció kapcsolatát és szükségletét is. A Bács-Kiskun megye vízellátási, csatornázási és fürdőszolgáltatási egység helyzetével és fejlesztési lehetőségeivel foglalkozó tanulmány gondolatai az ország legnagyobb közigazgatási egységében szerzett tapasztalatok szélesebb körű föllhasználását sugallják. A településrendezési tervezés korszerűsítését sürgető kormányhatározatok egyben mind nagyobb társadalmi részvételt kívánnak, ekképp egyengetve a beleszólás, vagyis a szocialista demokrácia jobb esélyeit. Nem vízgazdálkodási témával foglalkozik Kubinszky Mihály Óbuda, Flórián tér című tanulmánya, de bírálatának gondolatébresztő észrevételei ugyancsak országos észrevételre számíthatnak.

K. K.

KAJÁN

EURÓPAI AUTÓIPAR

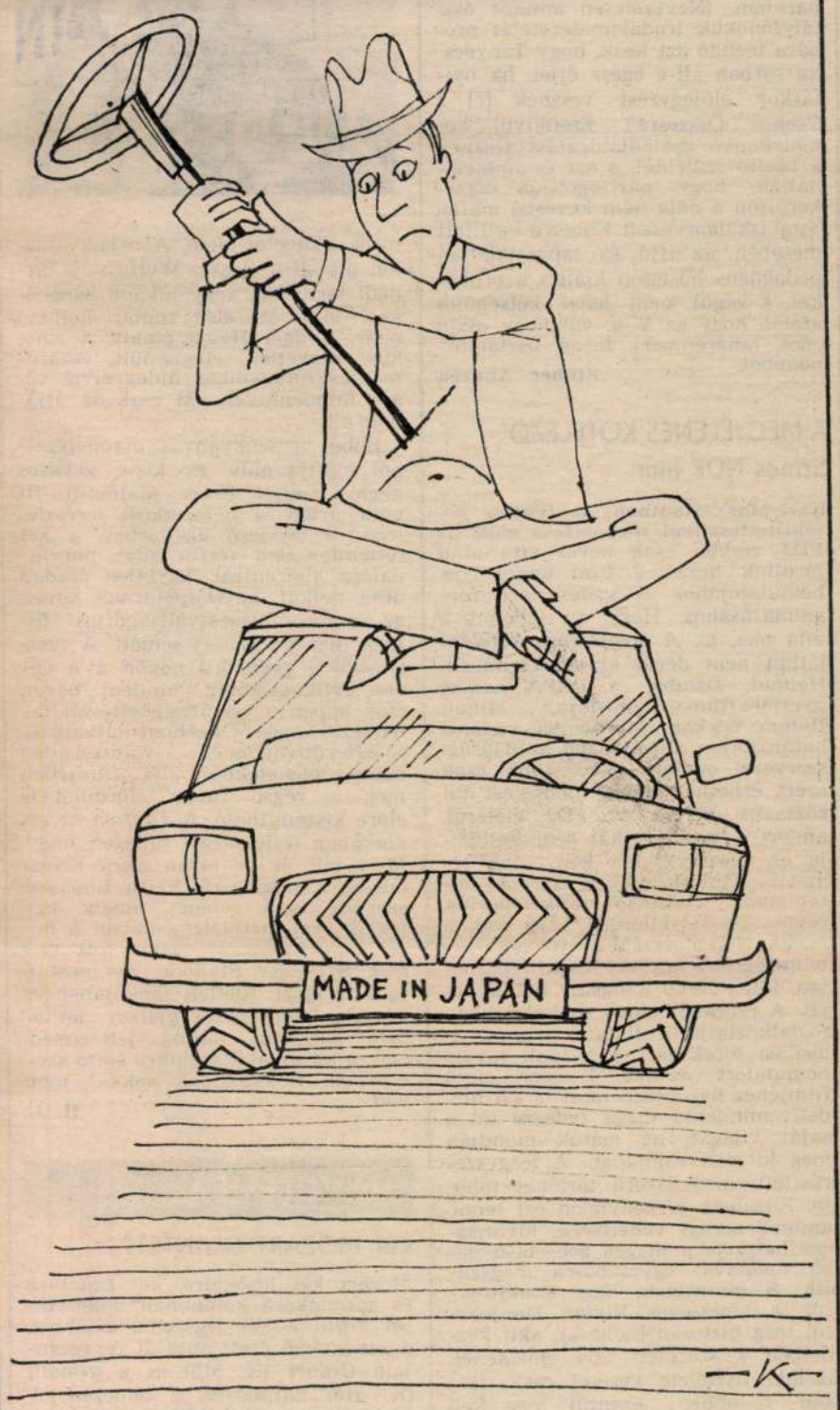

ÚJ TUKOR / Képes kulturális hetilap

Szerkesztőség: Budapest VII., Lenin körút 9–11. 1073
Telefon: 221-285, 429-350, 222-408
Főszerkesztő: **BENJÁMIN LÁSZLÓ**
Főszerkesztő-helyettes: **FEKETE SÁNDOR**

Kiadja: **LAPKIADÓ VÁLLALAT**
Budapest VII., Lenin krt. 9–11.
Felelős kiadó: **SIKLÓSI NORBERT**, a Lapkiadó Vállalat vezérigazgatója
HU ISSN 0133–1361

Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető bármely hírlapkézbesítő postahivatalnál, a hírlapkézbesítőknél, a Posta hírlapüzleteiben és a Hírlapelőfizetési és Lapellátási Irodánál (HELIR) Budapest V., József nádor tér 1. – 1900 –, közvetlenül, vagy postautalványon, valamint átutalással a HELIR 215–96162 pénzforgalmi jelzőszámra. Előfizetési díj: negyedévre 120,– Ft, 1/2 évre 240,– Ft, 1 évre 480,– Ft.

85.1786 Athenaeum Nyomda, Budapest, rotációs mélynyomás. Felelős vezető: **Szlávik András vezérigazgató. INDEX: 25 817.** Meg nem rendelt fényképekért és kéziratokért a szerkesztőség nem vállal felelősséget.

KŐ Pál

M. Fórum
1992. ápr. 15

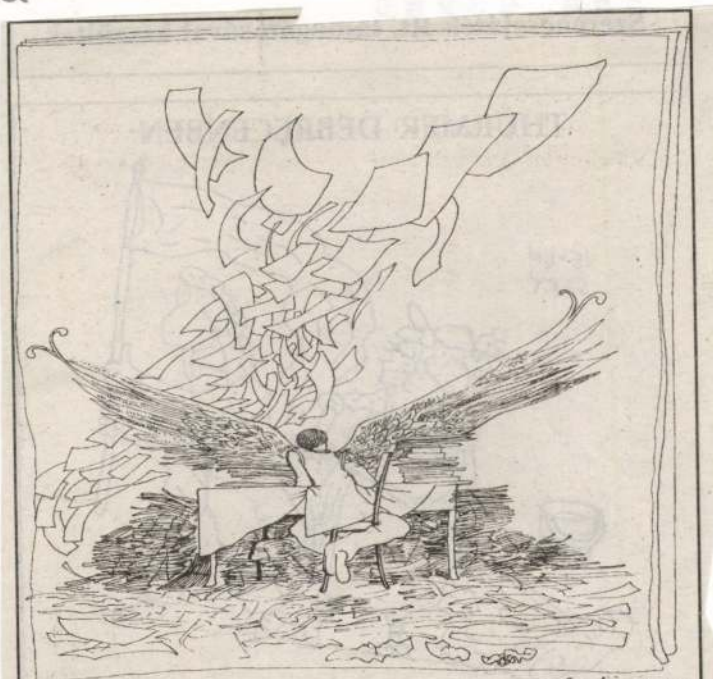

KŐ PÁL RAJZA

A megcsontosodott látás hajlandó a dolgokat és
zatosságuktól, a túl heves képzelet meg sutba dobj
lát és szertelen, elvont, rendezetlen, ábrázolhatat
művészetében is emberséges ember marad, csupa
lendülete a látványból indul ki, és a láthatatlant kö
a tárgyi világ határait tágítja.

Szőnyi nem tartozik a fiatal korában divatos ár
hászta a mindenáron újat. Művei legnagyobb rés
munkál. Leginkább francia és hazai hagyományok
gás is az élet dicséretére fordul.

Művészetének leggazdagabb korszaka Zebegé
József festészete is elválaszthatatlan Badacsonytó
futott be a teljes festői-költői szabadság révébe, s N
közösségben a természettel és az egyszerű embere
a kicsi falu virágzó gyömölcsösei, a tündéri fényb

KŐ Pál

LÓSKA Lajos: Magyar szobrászat 1970-1980.
= Uj Forrás, 1987.1.

57.p.

új nyugati áramlata, a konverzió. A gyermekéért reszkető, fájdalomtól remegő, vagy az anyaság fényében felmagasztosuló Szűz Máriák, expresszív Sárkányölő Szent Györgyök, apostolok és más szentek – melyek egész életművét változó jelentésrétegekkel végigkísérik – mutatják, mennyire nem divat, hálás külsőségek átvétele nála a hit, mennyire a legmélyebb emberi drámát látja a Biblia történeteiben, mennyire saját belső problémáit, érzelmi válságait éli át a vallásos témában.

1936–40 között művészete új fordulatot vett. Noha már korábban is próbálkozott különböző csillogó és mattított mázak előállításával, az agyagba való vésés mintázási lehetőségeivel és tematikus jellegű alkotások létrehozásával, a döntő élményt a francia gótika és Bizánc művészetének ösztönzéséből merítette. Ide vezethető vissza későbbi népies alkotásainak kompozíciós rendje és tematikájának egyszerűsödése. A törekvést az akkori hivatalos kultúrpolitika is támogatta, mert a nacionalista magyarkodást várta tőle. Ennek tulajdonítható, hogy Kovács Margit, Gádor István és az 1949-ben elhunyt Zilzer Hajnalka is a magyar történelemmel összefüggő kerámia alkotásokat hozott létre.

Kovács Margit már 1926-ban megtanulta Hertha Buchertől a korongolt plasztika ismeretét, szeretetét. Ennek ellenére csak az 1930-as évektől foglalkozik a korongolt figurákkal. Formái egyszerűek, zártak. Tulajdonképpen a korongolás – ez az ősi fazekas

csönözhe
a fedőmá
lön-külön
alkalmazz

Dombo
szerűen o
Organisat
részére 1
vagy az 1
szok, halá
kompozíc
expresszi
lönös erő
csak az á
sával jut
zolások t
lyességéb
sonló meg
Iparművés
pozíciója
nozza, gy
tott, elsős
menő szer
ságot ad

Brestyá
emberi pr
Margit po
vész hoss
meg a sz
vészete k
lajdonkép
teljesülés
irodalmi r
hogy hite
Kovács M
emberről
takargat,
tes. A szé
a kötet ür

Köszön
a Kiadót

SZERDA

10.50: Hajszálgyökerek
Vasszőlő
(A tegnapi adás ism.)

11.00: HÍREK. Időjárás

11.03: CSALÁDI TÜKÖR
Szerkesztő: Fodor Csilla
(A szombati adás ism.)

11.33: Rólunk van szó!

11.40: Hold, hold, fényes lánc
Óvodások műsora

12.00: Nótamuzsika
Petró István és Vas Gábor szerzeményeiből, Bura Kovács Andor zenekarának felvételeiből

12.53: 5×5 perc a Rádióról

12.58: Műsorismertetés

13.00: HÍREK. Időjárás

13.03: A tegnap slágereiből
1. Collins—Stuermer: Csak te és én tudom (Phil Collins), 2. Németh Alajos—Márkus József: Ha volna még időm (Bikini egy.), 3. Vega: Csini (Suzanne Vega), 4. Szörényi Levente: Végtelen úton... (Szörényi Levente), 5. Bródy János: Hová tűntek (Koncz Zsuzsa), 6. Jagger: Csak még egy éjszakát (Mick Jagger), 7. Gibb fivérek: Újra győztél (Bee Gees egy.), 8. Bornai Tibor: Szerelem a Kárpát-medencében (Bornai Tibor), 9. Drosztmér István: Drága otthon (100 Folk Celsius egy.), 10. Blank—Meier: A verseny (Yello egy.)
Szerkesztő: Varga Péter

13.45: Időjárás- és vízállásjelentés

14.00: Nemcsak zene
Pódiumon: Izrael (nép)zenei világa
Dénes Péter műsora. Km. Székhelyi József. Munkatárs: Szakács Emese. Szerkesztő: Korányi Tamás

15.00: HÍREK. Időjárás

15.03: Reklám

15.05: Pihenőidő
Zenés délután nyugdíjasoknak
A tervezett tartalomból: F. Nagy Angéla receptajánlata — Dr. Szegő Tamás: Jogi tanácsok. Hogyan kell végrendeletet készíteni? — Dr. Iván László: Hogyan lazítsunk? — Latin Anikó: Lazító tornagyakorlatok — Régi dalok új lemezen. Karády Katalin énekel
Vendégek: Lomb Kató (tolmács, műfordító), Forgács László (színész), Kovács Péter (zenetanár), Sipos Jenő (énekmester)
Műsorvezető: Petress István. Bemondó: Erőss Anna. A szerkesztő munkatársai: Milcsevics Enikő, Puskó Mónika és Szabó Zoltán. Szerkesztő-rendező: Török Mária
Az adás idején hívható telefonszám: 138-8962

16.55: Reklám

16.58: Műsorismertetés

17.00: HÍREK. Időjárás

17.03: ÖTÖDIK SEBESSÉG
Felelős szerkesztő: Béres László. A mikrofonnál: Indri Gyula. Zenei munkatárs: Maloschik Róbert
Cserebere-ajánlatok felvétele 16.30—17.00-ig: 138-8011. Telekocsi-szolgálat: 138-7927

18.00: Kölyökrádió

Szerkeszti és vezeti: G. Németh György. Zenei munkatárs: Maloschik Róbert. Felelős szerkesztő: Fenyő Katalin
Az adás idején hívható telefonszám: 138-7600

18.30: Pop-regiszter
Top-les — Válogatás nemzetközi slágerlistákról
Műsorvezető: Klamancsek Krisztián. Munkatárs: Maloschik Róbert. Szerkesztő: Komjáthy György

19.00: HÍREK. Időjárás

19.03: Garázs
A mikrofonnál: Nagy Feró. Munkatársak: Pálosi István és Szűcs Alfréd. Szerkesztő: Kőszegi Gábor
A 19.05—20.05-ig hívható telefonszám: 138-8789

19.35: Az illem nyomában...
A diszkréció
Titoktartás az iskolában — Ki a diszkrét ember? — Ki mennyit érvényesít az információkból? — Az indiszkréció az érvényesülés egyik lehetősége?
Dallos Szilvia és Kiss Magdolna műsora
Rendező: Kelemen László

20.05: Albumajánlat
A Mission együttes Carve Dinsand című lemeze
Szerkesztő: Herskovits Iván

21.00: HÍREK. Időjárás

21.03: Közkívánatra!
Ezer apró cikk
Közreműködik többek között: Bencze Márta, Csákányi László, Feleki Kamill, Mikes Éva, Toldy Mária, Eddie Calvert, Dave Dee, Dozy, Beaky, Mick and Tich, Terry Jacks, Patty McCormack és a Mamas and Papas együttes — Lászlóffy Kata verset mond. La Fontaine: A kakas és a róka; Petőfi Sándor: Szeget szeggel — Egy régen hallott kabarétréfa: Kőváry Gyula: Lipi és Lupi (a szerző, valamint Feleki Kamill, Pogány Margit és Horkai János)
Munkatárs: Tari Viktor. Szerkesztő: Katona Terézia

22.00: Stabat Mater
Változatok egy fájdalomra
Bányai Gábor műsora
Az elhangzó irodalmi művek szerzői: Jacopone da Todi, József Attila, Nemes Nagy Ágnes, Ördögh Szilveszter, Dsida Jenő, Wittgenstein, Rainer Maria Rilke, Hernádi Gyula, Paul Verlaine, Esterházy Péter és Pilinszky János
Az elhangzó Stabat Mater-részletek zeneszerzői: Pergolesi, Poulenc és Rossini
Km.: Csonka Ibolya, Jordán Tamás, Kelemen Csaba, Törőcsik Mari és Vajda László
Zenei munkatárs: Gerenday Ágnes. A felvételt Szmicsek János és Kádár László készítette. Rendező: Galamb Sándor
(Az 1986. október 16-i adás ism.)

23.00: HÍREK. Időjárás

23.03: Sporthíradó
Szerkesztő: Deák Horváth Péter

23.10: Örökzöld filmmelódiák
Szerkesztő: Divéky István

0.15: Magyar és idegen nyelvű vízjelző szolgálat
(Csak középhullámon)

0.15—4.20: Éjfél után
Szerkesztő: Adorján Ágnes, Kiss Imre, Sugár Miklós és Tarnai Kiss László. Bemondó: Szlotta Judit
0.15: Eros Ramazzotti, a Solaris és a Satöbbi együttes felvételeiből
1.00: HÍREK. Időjárás
1.03: The Missing Jewel. Angol társalgás középhaladóknak.
Szerkesztő: Sillár Emőke (50/9. lecke: hétfő, Éjfél után 1.03)
1.23: A Spyro Gyra dzsesszegyüttes játszik
2.00: HÍREK. Időjárás
2.03: A Ray Charles énekegyüttes, a Petrucciani trió, Cserháti Zsuzsa és Vukán György felvételeiből
3.00: HÍREK. Időjárás
3.03: Schumann: IV. szimfónia (Clevelandi Szimf. Zkr, vez. Széll György) (monó)
3.30: Nóták
4.00—4.03: HÍREK. Időjárás

BARTÓK

6.00: Muzsikáló reggel
Szerkesztő: Ménes Aranka. Bemondó: Bozai József
A zenei kínálatból: Mozart: Serenata notturna K. 239 — A bécsi Johann Strauss Zenekar Lanner táncaiból játszik — Beethoven-művek — Híres gitárosok felvételeiből — A Rekkenze Rézfúvós Együttes felvételeiből
Közben: 6.00, 7.00: Krónika; 6.30: Hírek, lapszemle; 8.00: Hírek, időjárás (azonos a Kossuth rádió műsorával), valamint hangversenyajánlat, könyvismertetés, művészetkritika. 6.50: Nyelvünkről néhány percben. Szerkeszti: Szathmári István

9.00: Műsorismertetés

Kb. 9.05: Mai programok (x)

9.10: Werther
Részletek Massenet operájából. Km.: Victoria de Los Angeles, Mady Mesplé, Nicolai Gedda, Roger Soyer, a Francia Rádió és Televízió gyermekkara, a Párizsi Szimf. Zkr, vezényel: Georges Prêtre

10.05: MAGYAR ÍRÁS
A Rádió irodalmi hetilapja
Szerkesztő-műsorvezető: Stifner Gábor. Felelős szerkesztő-rendező: Dorogi Zsigmond
(A pénteki adás ism.)

10.50: Vonós muzsika
1. Csajkovszkij: B-dúr vonósnégyes-tétel (Borogyin Vonósnégyes) (14 p), 2. Mendelssohn: Oktett (St. Martin-in-the-Fields Kamarazkr tagjaiból alakult oktett) (32 p)

11.38: Vokális muzsika
1. Lantins: In tua memoria (Grayston Burgess, Ian Partridge, Geoffrey Shaw, vez. Grayston Burgess) (3 p), 2. Kósa György: Három kórusmű Hajnal Anna verseire — a) Emlékezem, b) Elmondom én, c) Tavasz (MRT énekkara, vez. Révész László) (7 p), 3. Lajtha László—Áprily Lajos: Hol járt a dal? (Liszt Ferenc Kamarakórus, vez. Párkai István) (12 p)

12.00: HÍREK. Időjárás

12.03: Műsorismertetés

12.05: Szimfonikus zene
1. Grieg: Peer Gynt — II. szvit — a) Ingrid panasza, b) Arab tánc, c) Peer Gynt hazatérése, d) Solvejg dala (Patricia Clark és Sheila Armstrong — ének, az Ambrosian Kórus és a Hallé Zkr, vez. John Barbirolli) (18 p), 2. Richard Strauss: Függelék a Sinfonia domesticához (Peter Rösel — zongora és a Drezdai Állami Zkr, vez. Rudolf Kempe) (22 p), 3. Kodály: Marosszéki táncok (Philadelphiai Szimf. Zkr, vez. Ormándy Jenő) (14 p)

13.00: Rádiószínház
A kutya
Ardi Liives hangjátéka (1980). Fordította: Fehérvári Győző
A történet hőse egy kutya révén kerül kapcsolatba a galeriba tartozó lánnyal, akit mindenképpen ki akar menteni a rossz társaságból. Igyekezete meglepően alakítja az eseményeket.
Kais — Harsányi Gábor, Reet — Molnár Piroska, Az anyja — Sulyok Mária, Rein — Dunai Tamás, Colos Volts — Csurka László, A társa — Dégi István, Rendőr — Turgonyi Pál
Technikai munkatárs: Kiss László és Fehér Zoltán. Dramaturg: Maráz László. Rendező: Pós Sándor

13.50: A Rádió Dalszínháza
Fényes Szabolcs: Királyi szélhámos
Zenés játék. Szövegét Szerb Antal Ex című vígjátékából rádióra alkalmazta: Ruitner Sándor. A verseket Bradányi Iván írta. Vezényel: Makláry László. Km.: az MRT szimfonikus zenekara és a Harmónia énekegyüttes. Zenei rendező: Fejes Cecilia. Rendezte: Bozó László
Sancho, Alturia királya, később Oszkár — Szakácsi Sándor, Emerita főhercegasszony — Psota Irén, Medina Sidonia, a szárnysegéd — Tímár Béla, Ortrud hercegnő — Császár Angela, Miniszterek, később szélhámosok — Buss Gyula, Ivánka Csaba, Szerednyei Béla, Alcala dr. — Csákányi László, Összeesküvők — Basilides Zoltán, Csere László, Raksányi Gellért, Harry Steel, amerikai újságíró — Mikó István, Saint Germain gróf, a szélhámosok főnöke — Márkus László, Marcella, Oszkár szerelme — Bánsági Ildikó, Mr. Compton — Kállai Ferenc

JÚNIUS 20

15.37: Beethoven: f-moll szonáta
Op. 2. No. 1.
(Claudio Arrau — zongora)

16.00: HÍREK. Időjárás

16.03: Műsorismertetés

16.05: A Francia Nemzeti Zenekar hangversenye
Vezényel: Rudolf Barsaj. Km.: Ewa Podles — ének, és a Francia Rádió énekkara
1. Sosztakovics: V. szimfónia (46 p), 2. Prokofjev: Alekszandr Nyevszkij — kantáta (Podles, énekkar) (32 p) (Francia Rádió Nagy Auditóriuma, 1988. február 13.)

17.32: B. Nagy János operaáriákat énekel
1. Donizetti: Lammermoori Lucia — Edgar áriája, III. felv., 2. Verdi: Az álarcosbál — Richard áriája, III. felv.

17.46: Magyar zeneszerzők
1. Sugár Miklós: Találkozások (Szombathelyi Szimf. Zkr, vez. a szerző), 2. Jeney Zoltán: Öt zongoradarab (Sirokay Zsuzsanna), 3. Soproni József: I. hegedűzongora szonáta (Perényi Eszter — hegedű, Kiss Gyula — zongora), 4. Balassa Sándor: Az örök ifjúság szigete Op. 32. (MRT szimf. zkra, vez. Lehel György)

18.30: V materinskom jazyku
Szlovák nyelvű nemzetiségi műsor Szegedről. Szerkesztő: Marga Mária

19.00: HÍREK. Időjárás

19.03: Műsorismertetés

19.05: Zenekari muzsika
1. Bach: VI. brandenburgi verseny (Angol Kamarazkr, vez. Benjamin Britten) (19 p), 2. Haydn: D-dúr gordonkaverseny (Msztyiszlav Rosztropovics és a St. Martin-in-the-Fields Kamarazkr, hangversenymester: Iona Brown) (25 p), 3. Mozart: C-dúr (Jupiter) szimfónia K. 551. (amszterdami Concertgebouw Zkr, vez. Nikolaus Harnoncourt) (42 p)

20.32: Fúvósműhelyek
Országról országra, korról korra Németország
Műsorvezető: Tóth Anna. Szerkesztő: Ménes Aranka
(XIII/3. rész jövő szerda, B. 20.18)

21.00: Zenetörténeti értéktár
Brahms: Rinaldo — kantáta (James King — ének, az Ambrosian Kórus és az Új Philharmonia Zkr, vez. Claudio Abbado)
Szerkesztő: Varga Ferenc

21.43: Zenekari operarészletek
1. Smetana: Az eladott menyasszony — nyitány (Cseh Filharm. Zkr, vez. Karel Ancerl), 2. Moniuszko: A grófnő — balettzene (Varsói Nagyszínház zkra, vez. Mieczyslaw Mierzejewski), 3. Muszorgszkij—Rimszkij-Korszakov: Hovancsina — közzene (Szovjetunió Állami Szimf. Zkra, vez. Jevgenyij Szvetlanov), 4. Erkel Ferenc: Bánk bán — balettzene (Magyar Állami Operaház énekkara, a Budapesti Filharmóniai Társaság zkra, vez. Komor Vilmos), 5. Csajkovszkij: Anyegin — Polonéz (Moszkvai Nagy Színház zkra, vez. Mark Ermler)

22.08: Karintiai Nyár — 1989
A Circus Bassissimus együttes hangversenye
1. Pillinger: Preludium a Svájci szvitből, 2. Bach: Herzlich tut mich verlangen — korálelőjáték BWV 727., 3. Ismeretlen szerző: Velencei táncok, 4. Fryba: Gavotte, 5. Satie: Téged akarlak, 6. Thausig: Keringő, 7. Pillinger: Pannonica, 8. Karas: Harry Lime témája, 9. Lennon—McCartney: Michelle, 10. Pillinger: Bécsi anyósok, 11. Jobim: Szamba egy hangra, 12. Két La Rocca-ragtime — a) Tigris rag, b) Capri halászok (Ossiach-i Alapítványi templom, 1989. augusztus 6.) (részletek)
(X/6. rész: jövő vasárnap, B. 8.15)

23.08: Oszlopos Simeon
Sarkadi Imre regényét rádióra alkalmazta és rendezte: Gellért Péter (1983)
„Ismerem ezt az arcot, sokszor találkoztam vele... a magára maradt emberek szomorú arca, gondjaimra bízatott..." (Sarkadi Imre)
Kis János — Schlanger András, Vinczéné — Gobbi Hilda, Mária — Varju Olga, Zsuzsi — Pápai Erika, Müller úr — Székhelyi József, Postás — Csuja Imre
A felvételt Hornyák György és Mészáros Zsuzsanna készítette. Zene: Melis László. Zenei munkatárs: Veress Jolán. A rendező munkatársa: Merkei Kornélia

24.00: HÍREK. Időjárás

0.10: Szózat

KOSSUTH

4.30: REGGELI KRÓNIKA
Műsorvezető-szerkesztő: Havas Henrik. Hírszerkesztő: Szelestey Lajos. Zenei szerkesztő: Szőke Cecília. Bemondó: Gaál Anna
5.38: Reklám

8.00: HÍREK. Időjárás

8.05: Hangszemle
Szerkesztő: Nagy Márta

8.20: Ez aktuális

8.50: Külpolitikai figyelő

9.00: HÍREK. Időjárás. Útközben

9.05: NAPKÖZBEN
a Balatonról
Szerkesztő-műsorvezető: Stefka István. Zenei szerkesztő: Kiss Gyöngyi
Az adás idején hívható telefonszám: 138-7951
Kb. 9.50: Reklám
10.00—10.05: HÍREK. Időjárás. Útközben

11.00: HÍREK. Időjárás. Útközben

11.05: Műsorajánlat

11.10: Népzenetár
Km.: Gránics Péter, Joó Andrásné énekes, Németh István citerás, Halla János, Bátor Mihályné, R. Nagy Józsefné énekes, a hosszúhetényi fúvószenekar, Balabás Bertalan, Nagy József, Nagy Józsefné, Vincze Lajosné énekes, és az öcsényi népi együttes

11.25: A Szabó család
(A keddi adás ism.)

11.55: Reklám

12.00: DÉLI KRÓNIKA
Szerkesztő: Martin Kovács Miklós

12.30: Ki nyer ma?
Játék és muzsika tíz percben

12.40: Múzeumi híradó (x)

12.43: Reklám

12.45: Válaszolunk hallgatóinknak
Szerkesztő: Kósa Judit

13.00: HÍREK. Időjárás. Útközben

13.05: Klasszikusok délidőben
Új lemezeinkből
Ormándy Jenő vezényli a Philadelphiai Szimfonikus Zenekart
1. Debussy-művek: 1. Egy faun délutánja, 2. A tenger — három szimfonikus vázlat — a) Hajnaltól délig a tengeren, b) Hullámok játéka, c) A szél és a tenger párbeszéde
II. Ravel: Daphnis és Chloe — II. szvit

14.00: HÍREK. Időjárás. Útközben

14.05: Szabó Lőrinc: Bírákhoz és barátokhoz
Domokos Mátyás könyvszemléje
(Ism. holnap, B. 19.05)

CSÜTÖRTÖK JÚNIUS 21

14.15: Így láttam Kodályt
A mikrofonnál: Telmányi Emil (ingfelv.)
Szerkesztő: Bónis Ferenc

15.00: HÍREK. Időjárás. Útközben

15.05: Könyveim — barátaim
Magyarország egyik legősibb nemesi családjának sarja, a lovas mezőőr és a napszámosasszony gyermeke, a tanyasi „kölök", a Képzőművészeti Gimnázium „festő szakra alkalmatlan"-ja, a Képzőművészeti Főiskola tanára, szobrász, országjáró garabonciás, akinek a kezében a homokkő, a csirkecsont, a fadarab is szoborrá változik...

Kő Pál

Szerkesztő-műsorvezető: Antall István. Rendező: Gáll Ernő

16.00: DÉLUTÁNI KRÓNIKA
Szerkesztő: Tamássy Zoltán

16.10: Műsorajánlat

16.15: Színi-tanoda
A mi színházunk
Műsorvezető: Szücs Katalin. Szerkesztő: Palotás Ágnes

17.00: HÍREK. Időjárás. Útközben

17.05: Agrárműhelyek
— a Szombathelyi Városgazdálkodási és Parképítő Vállalat
Szerkesztő: Pais Judit

17.30: Filmpremier!
Részletek a Lethal Weapon (Halálos fegyver) című film zenéjéből (1989)
Szerkesztő: Divéky István

17.55: Műsorajánlat

18.00: ESTI KRÓNIKA
Szerkesztő: Martin Kovács Miklós

18.30: Ráadás
Szerkesztő: Pfeiffer Júlia

19.00: HÍREK. Időjárás

19.05: Sportvilág
Szerkesztő-műsorvezető: Deák Horváth Péter

19.15: Láttuk, hallottuk, olvastuk
Művészet- és művelődéskritika
Műsorvezető-szerkesztő: Rózsa T. Endre

19.30: Hol volt, hol nem volt...
Várépítő mese. Írta: Hervay Gizella. Elmondja: Pálos Zsuzsa

19.40: Fábián Éva népdalokat énekel

19.50: Hajszálgyökerek

140 éve született **Goldziher Ignác** *orientalista, korának egyik legnagyobb sémi filológusa, a magyar és számos európai tudományos akadémia tagja. Róla beszélget Fodor Sándor és Iványi Tamás egyetemi tanárral Albert Gizella.*
Szerkesztő: Stifner Gábor. Felelős szerkesztő: Cservenka Judit
(Ism. holnap, P. 10.50)

20.00: HÍREK. Időjárás. Lottó

20.05: Közvetlen kapcsolat
A műsor témáit ezúttal a hallgatók választhatják meg. Június 18-án reggel 8.00 órától 12.00 óráig, valamint az adás idején kérdéseket tehetnek fel, elmondhatják javaslataikat a 138-8156-os telefonszámon.
Szerkesztő: Pásztor Magdolna

21.00: HÍREK. Időjárás

21.05: Három szólamban
Manapság sok szó esik arról, hogy miképpen őrizzük meg nemzeti azonosságunkat úgy, hogy közben a nyugat-európai művészeti hatásoktól se zárkózzunk el. A kérdés különböző hangsúllyal a középkortól kezdve jelen van zenetörténetünkben.
Zenéről beszélget Batta András, Komlós Katalin és Kovács Sándor

22.00: KÉSŐ ESTI KRÓNIKA
Szerkesztő: Tamássy Zoltán

22.30: Szemben az Ugarral
Hol keresik gyökereiket, hová nyúlnak vissza, milyen hazai, szellemi vonulatokból merítik a folytonosságot a tudományos körök, szövetségek? Milyen gondolati szál köti össze az 1901-ben először és most harmadszor megalakult Társadalomtudományi Társaságot és a Polányi Mihály Szabadelvű Filozófiai Társaságot? Ezeket a kérdéseket teszik fel Litván Györgynek, Kende Péternek, Fehér Mártának, Gábor Évának, Ujlaki Gabriellának.
Szerkesztő-riporter: Sipos Júlia

23.00: HÍREK. Időjárás

23.05: Balakirev: Lear király — kísérőzene
(Moszkvai RTv szimf. zkra, vez. Lev Ginzburg)

23.42: Schubert: g-moll szonatina
(Lukács Pál — mélyhegedű, Rados Ferenc — zongora)

24.00: HÍREK. Időjárás. Lottó

0.10: Himnusz

0.15—4.20: Éjfél után

PETŐFI

4.30—6.00: Reggeli zenés műsor
Adásvezető bemondó: Nagyidai István
4.33: Dallamról dallamra 5.03: Népdalok
5.33: Szórakoztató dallamok

6.03: REGGELI CSÚCS
Zene—szóval
Felelős szerkesztő: Ördögh Csilla. Műsorvezető: Balla Ferenc. Munkatársak: Gaál Péter, Pálosi István
Az adás idején és 17.00—19.00-ig hívható telefonszám: 138-8628

7.35: Sportreggel
Amiről az aréna mesél
Szerkesztő: Molnár Dániel

7.57: Műsorismertetés

8.00: HÍREK. Időjárás

8.05: Rivaldafényben
Magyar együttesek
Km.: a Napoleon Boulevard és az Első Emelet
Szerkesztő: Takács Annamária

9.00: HÍREK. Időjárás

9.03: Útikalauz üdülőknek

9.08: Népdalkörök pódiuma
A mélykúti népdalkör és a Nyíregyházavárosmajori citeraegyüttes felvételei
Műsorvezető: Csapó Károly
(A múlt heti adás ism.)

9.30: Kolozsvár '90 — Gálakoncert
Közreműködik többek között: a Hobó Blues Band, Varga Miklós, Szikora Róbert, a Step, a Bumm, a 100 Folk Celsius, a Pa-Dö-Dö együttes, Lerch István, Delhusa Gjon, Plexi és Frutti (Részletek a március 3-i hangversenyből)
Szerkesztő: Szigeti Ferenc

10.15: Édes anyanyelvünk
Lőrincze Lajos műsora
(A vasárnapi adás ism.)

10.20: Operaslágerek
1. Erkel: Bánk bán — előjáték (Magyar Állami Operaház zkra, vez. Ferencsik János), 2. Weber: A bűvös vadász — Annuska áriája, II. felv. (Edith Mathis), 3. Verdi: A végzet hatalma — Alvaro és Carlos kettőse, IV. felv. (Mario Del Monaco, Ettore Bastianini, km. Fernando Corena), 4. Delibes: Lakmé — Csengettyű-ária (Joan Sutherland), 5. Wagner: Lohengrin — Nászkar (Bayreuthi Ünnepi Játékok ének- és zkra, vezényel: Wilhelm Pitz)
Szerkesztő: Kertész Iván

10.50: Peres, poros iratok
A latin nyelv tanításának századai a Debreceni Református Kollégiumban
Orvos Erzsébet levéltárossal beszélget Holakovszky István

11.00: HÍREK. Időjárás

11.03: A mi korunkban
A Napközben szolgáltató műsora nyugdíjasoknak
Szerkesztő-műsorvezető: Harsányi Ildikó
Az adás idején hívható telefonszám: 138-7951

KÖNYVSAROK

BAKTAY ERVIN születésének századik évfordulójáról a GORDIUSZban (csütörtök, Petőfi 17.03) emlékeznek meg. A kiváló tudósra emlékeztetnek több kiadást megért könyvei is. Így az impozáns *India művészete* (Képzőművészeti—Corvina, 1958, 1963, 1981), a *Körösi Csoma Sándor* (Gondolat, 1962, 1963, 1984), s az ifjúságnak összeállított *Indiai regék és mondák* (Móra, 1963, 1977, 1979, 1986). Legutóbb *A csillagfejtés könyve. Az asztrológia elmélete és gyakorlata* című Baktay-kötet keltett némi közfigyelmet (Szépirodalmi, 1989). Ebben az eredetileg 1942-ben kiadott műben azt foglalta össze, amit egy európai embernek érdemes tudnia az asztrológia elméletéről és gyakorlatáról.

Ritka alkalom, hogy indokolt nyelvészeti szakmunkákat ajánlani legalább az értelmiségi olvasó figyelmébe. A MAGYARÁN SZÓLVA e heti adása is (hétfő, Petőfi 10.45) természetesen a helyes, s szép beszéd nyelvvédő szemléletét sugározza. Az a két könyvújdonság viszont, amelyet szülőnek, nevelőnek, minden közéletben szereplő civil embernek egyaránt érdemes elolvasnia, egy nagyon mély kérdésre keresi a választ: menynyire és milyen feltételekkel képes az egyén széttörni azokat a a kulturális béklyókat, melyeket társadalmi környezete rak rá, miközben megtanul bizonyos színvonalon beszélni? **Réger Zita** cigányszociológus könyve, az *Utak a nyelvhez. Nyelvi szocializáció — nyelvi hátrány* (Akadémiai, 1990), a csecsemőkortól a kisiskolás korig vezeti végig, hogyan válik egyre hatékonyabbá annak a gyereknek beszédmódja, akit meg is tanítottak beszélni, szemben a másik gyerekkel, akit a beszédtanulásban magára hagytak. A gyerekkor beszédkülönbségeinek társadalmi és politikai következményeit a '68-as nemzedék egyik társadalomtudományi sikerkönyve, *Az egydimenziós ember* (Kossuth, 1990) elemzi. **Herbert Marcuse** kötetét ez a kiadó a funkcionárius kör számára már negyedszázada lefordíttatta. Így az újdonság kissé megkésett, de a mai informatikai társadalom kialakulási folyamatában megkésettségében is tanulságos. Fő tétele az, hogy a társadalompolitikai cselekvést önmagában az is megakadályozhatja, ha a gyerekkortól kezdve egydimenzióssá sorvasztott gondolkodás és beszédmód nem engedi kifejlődni az egyén kritikai felfogását a világról.

K. G.

KÖRZETI STÚDIÓK

DEBRECEN 5.55—8.00: Reggeli zenés műsor 5.55: Hírek 6.12: Műsorajánlat 6.15: A nap eseményei 6.30: Hírek, lapszemle 6.45: A szerk. vendége 6.55: Az ügyeletek jelentik 7.25: Körzeti időjárás 7.30: Hajdúsági Hírmondó 7.55: Napi összefoglaló. Szerk.: Kazinczi Károly 16.30—18.30: Kereskedelmi és szolgáltató adás
GYŐR 5.55: Műsorismertetés 6.30: Körzeti hírösszefoglaló 6.45: (Egy) vélemény... 7.00: Nyugat-dunántúli krónika 7.15: Körzeti lapszemle 7.30: Útravaló 7.45: Hétközben. Szerk.: Nagy István 16.00—18.00: „Az Ön rádiója"
MISKOLC 5.55: Műsorismertetés, hírek, időjárás 6.15: Információk 6.20: Észak-magyarországi krónika 6.30: Hírek, lapszemle (Kossuth) 6.45: Közelkép mikrofonnal 7.30: Szóvá tették, megkérdeztük 7.45: Filmlevél. Kiss József jegyzete Szerk.: Jakab Mária 16.00—18.00: Kereskedelmi, információs, zenés műsor
NYÍREGYHÁZA 17.00: Hírek — Könyvszemle 17.30: Észak-tiszántúli krónika 18.00: Hangraforgó. Közművelődési magazin — Műsorelőzetes. Szerk.: Nagy Miklós
PÉCS 5.55—8.00: Hajnaltól reggelig Dél-Dunántúlon (6.15: Dél-dunántúli krónika — Lapszemle — Az ügyeletek jelentik — Körzeti időjárás 7.15: Dél-dunántúli krónika 7.55: Esemény-összefoglaló) Szerk.: Dán Tibor 13.00: Szerbhorvát nemzetiségi műsor 13.45: Német nemzetiségi műsor 14.30: Háromnyelvű szolgáltató-kereskedelmi műsor 18.30: Szerbhorvát nemzetiségi műsor 19.00: Magyar nyelvű hírek 19.05—19.35: Német nemzetiségi műsor
SZEGED 5.55—8.00: Alföldi Hírmondó. Zenés hírműsor. Szerk.: Vécsey Ágnes (5.55: Rövid hírek, útinform 6.15: Dél-alföldi hírek — Lapszemle három megyéből 6.45: Reggeli párbeszéd 6.55: Hasznos tanácsok közlekedőknek 7.15: Rövid hírek — Táborról táborra) 16.00—18.00: Szolgáltató adás
SZOLNOK 15.00—17.00: Kereskedelmi adás (Zene, hírek, reklám) Szerk.: Korim Éva (Tel.: 44-618) 17.00—18.30: Alföldi magazin (Hírek — Zenés percek. A tegnap slágerei 17.30: Alföldi krónika. Hírek, tudósítások, riportok 18.00: Szóváltás, Aktuális párbeszéd. — Közben: Zeneturmix) Szerk.: Deák László (Tel.: 41-133)

Kő Pál

Kő Pál

Visszakapja hollóját a Kolduskapu

A Budai várban sétálva rendszerint mindig valami újjal, meglepővel találkozik az ember. Mostanság például örömmel konstatálja, miként szépül a polgármesteri hivatal épülete, és alig várja, hogy végre teljes pompájában láthassa. Továbbmenve, a Halászbástyánál kicsit szomorkodik, hogy egy bástyát – ideiglenesen, de mégiscsak – elvettek tőle. Felújított részeit látva azonban megnyugszik, érdemes rá várni, hamarosan ismét a budai panoráma ékköve lesz. A Szent György téren újfent örvendezik: sürgölődő munkások a várat évekig csúfító épületet tüntetik el, és egyben reménykedik is, hogy a mögötte található épület új köntöst kaphat, akárcsak nemrég a gyönyörű Sándor-palota. A köztársasági elnöki hivatal előtt elmereng: milyen jó lenne, ha mint Prágában, vagy Londonban, itt is lenne díszőrség. De addig is kicserélhetnék a szemközti rudak tetején éktelenkedő szakadt nemzeti zászlókat. Letekintve viszont elismeréssel nyugtázza, hogy a lassan már történelmi léptékű feltárást, ügyes, informatív leplekkel fedik el, amelyekből pontosan megtudhatja, hol találhatóak hazánk világörökségei, vagy egyéb látnivalók.

A palotához vezető úton érdemes megállni a Kolduskapunál, elgyönyörködni a csodálatos térbeli kovácsoltvas kapu motívumain. A főváros térképe rajzolódik ki a szemlélő szeme előtt, középen a Dunával. Kilincsein a kapu készítőinek, Vadász György tervező, és Lehoczky János vasművész portréja.

A pókhálószerű hármas szerkezet – amely a másik oldalon található Hauszmann kapu ellenpontja – a ma funkcionalizmusát vegyíti történelmi szimbólumokkal. Pontosabban vegyítette. A kapu tetejére pillantva ugyanis hiába keresi bárki is a Mátyás király emlékét őrző százhúsz centis, csaknem egymázsás fekete hollót; az bizony már hónapok óta hiányzik onnan. Vajon mi lett vele?

A választ a Várgondnokságon kapja az érdeklődő: a Ludwig Múzeum kiállítására rakodó darus kocsi leverte, és darabokra tört. A fenséges madár szülőatyjától, *Kő Pál* szobrászművésztől azt is megtudhatjuk, hogy tavaszra igyekszik új életet lehelni a kapu díszébe. Mert jó munkához idő kell. Meg télen nem lehet szerelni a magasban. De jön majd a tavasz, és vele remélhetőleg megérkezik a holló is.

SZABADOS TAMÁS

Népszabadság 2003. nov. 11.

fekete, belül hófehér, melegvíz-fűtéses, ventilátorszellőzéses, kényelmes, alig rázkódó. Mivel Szent István napja alkalmából állították forgalomba, már részt vehetett az ünnepségeken előadódó 172 rosszullét ellátásában is. Augusztus amúgy is bővelkedett a váratlan helyzetekben. Volt verekedés, falomlás, ütközött autóbusz és villamos, 18-án pedig, amikor a berlini olimpia győztesei megérkeztek a Keleti pályaudvarra – tíz aranyérem! –, kilencen lettek rosszul az ünneplő tömegben.

A BÖME lapja mindazonáltal nem ragadt le a fővárosi esetek ismertetésénél. Közöltek összehasonlító statisztikákat a mezőgazdasági balesetekről, dicsérték az olimpiai játékok jól szervezett mentőszolgálatát. Nem mulasztották el hangsúlyozni, hogy Berlinben több nézőt kellett ellátni, mint sportolót.

Nagy teret szenteltek a különféle harci gázoknak: a polgári légoltalmi mentőcsapatok okulására a hólyaghúzó, fojtó, nyálkahártya izgató és egyéb gázokról is részletesen szóltak. A kishírekben ugyanakkor arra is kitértek, hogy Anglia ingyenesen szétosztott gázálarcokkal kezdte el fölszerelni a polgári lakosságot. Svájc sem késlekedett tovább: az alpesi államban darabonként 20 frankért lehetett védőfelszerelést kapni.

N. KÓSA JUDIT

■ www.nol.hu/lelohely

utcának, a csillaghegyi Kurszán és a Lehel utca kereszteződését pedig dr. Zsámboki Pál térnek hívják a jövőben – ha a Fővárosi Közgyűlés is úgy akarja. Személyre utaló nevet ugyanis mint ismeretes, budapesti utca csak a Városháza hozzájárulásával viselhet.

Várostörténeti szempontból a Kurszán és a Lehel utca kereszteződésének reménybeli neve a legizgalmasabb. Dr. Zsámboki Pál Csillaghegy első lelkipásztora volt.

Sokat tett a városrészért. Ő volt a csillaghegyi templom építésének kezdeményezője, szellemi kivitelezője, nevéhez fűződik a helyi közösségek, egyesületek – Mária Kongregáció, Legényegylet stb. – szervezése. Ismert volt szociális érzékenységéről: a szegény családokat a hívők adományaiból segélyezte. Kulturális téren is aktívan tevékenykedett, hogy mást ne említsünk, lelkipásztorsága idején egyházközségének saját mozija és kultúrterme volt. Dr. Zsámboki Pál 1953-ban hunyt el.

B. T.

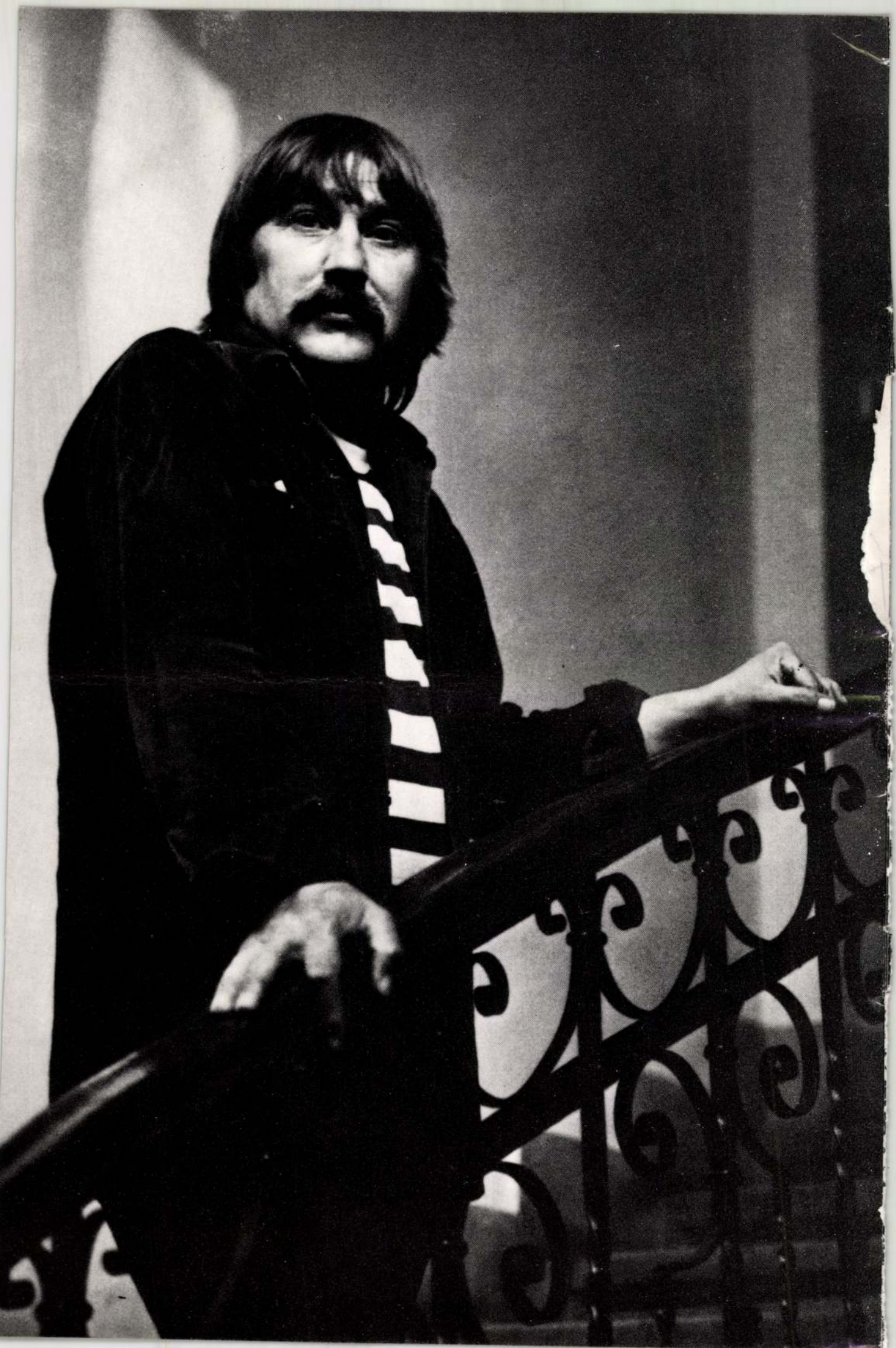

KŐ PÁL
SZOBRÁSZMŰVÉSZ
KIÁLLÍTÁSA

BUDAPEST GALÉRIA
KIÁLLÍTÓHÁZA
1986.
MÁRCIUS 14–
ÁPRILIS 13.

BUDAPEST
GALÉRIA

Királyok és közemberek

„A köveket mindig szerettem
voltak és mégsem éltek –
Köveken szállt hódolatom
a semminek s a mindenségnek."

(Csoóri Sándor)

Munkáim emberközpontú ábrázolások.
Hitem szerint érdekel minden, ami az emberrel megtörtént és megtörténhet.
Közel tíz éve már, hogy a köztéri szobrászat komolyabban érdekel. Pályázatokon vettem részt és felkéréseknek fohászkodtam neki.
Szerelmetes hőseim mindig a jót akarták ... kergették a délibábot.

Hitem szerint van tisztesség, és a munkát el kell végezni.
Van **Barátság,** van **Család,** van **Nemzet.**

„Itt élned, s halnod kell."

Életem igazi értelme most kezd el látszani. A szobrok lassan veszik fel végleges formájukat. Szorít az idő. Mindig az idő rövid számunkra ...

Ma a művészet iránt óriási az érdeklődés, látszólag. Ennek ellenére a művészetre szükség van ma, és szükség lesz holnap is. (És nem tart el bennünket senki sem, mert a szakma nevében tiltakozom ez ellen.)
Tanítok a főiskolán 1978 óta, nekem felelősségem van a tanítványaim iránt. Kérdeznek és nekem válaszolnom kell; tisztességgel.

Most királyokat mintázok, így hozta a sors ..., de Kőrösi Csoma Sándor szerintem nagy király volt, és egyetlen fegyvere a tudása csak, birodalma az egész világ.
Legutóbb egy domborművemen előtte tisztelegtem. A sorsa nem hagy nyugodni. Szeretnék még visszatérni hozzá, a vándorhoz, aki képes egyhelyben ülni napokon, heteken keresztül jéghidegben. Fűtés nincs, a pára meglátszik, a Himalája lábánál ül egy magyar nyelvész a cellájában, és dolgozik.
Hát ebből a témából nehezen készülhetne operett. Talán ezért lett belőle dombormű.
Királyok és közemberek, konkrét személyek és ideák ... mindig kétségbe esek egy újabb feladatnál, mert félek, hogy nem felelek meg, hogy még keveset tudok.
Talán ezért kevés mindig az IDŐ.

Kő Pál

Kings and Commoners

"I always liked stones
they existed but were not alive –
I paid my homage through the stones
to the nihil and to the universe."

(Sándor Csoóri)

My works are representations centred upon man.
To the best of my belief everything is interesting that happened or can happen to man.
Nearly ten years have passed since I started to take an earnest interest in public sculpture. I participated in competitions and set about requests.
My beloved heros always meant well ... they were building castles in the air.

There is honesty in my belief and the work must be accomplished.
There is **Friendship,** there is **Family,** there is **Nation.**

"You must live and die here."

The real meaning of my life is just beginning to be visible. It takes time to get the final forms of sculptures. We are pressed by time. We are always short of time.

Today there is, apparently, a great interest towards the arts. Nevertheless, the arts are needed today and they will be needed tomorrow as well. (And we are not kept by anybody, I protest in the name of the trade.) I have been teaching at the Art School since 1978, I have responsibility for my students. They ask questions and I must answer them, with honesty.

Now I am modelling kings, fate willed it so ... but I think Sándor Körösi Csoma was a great king and his only weapon was his knowledge alone, the whole world was his realm.
I paid him my respect with a relief recently. I am fascinated by his fate. I would like to return to him, to the traveller who is able to sit in one place for days, for weeks in icy cold. There is no heating, breath can be seen, and a Hungarian linguist is sitting in his cell at the foot of the Himalayas, and he is working.
Well, this subject could hardly be made into an operatta. Perhaps, that's why it became a relief.
Kings and commoners, concrete persons and ideas ... I always despair when I face a new task because I am frightened that I am not equal to it, that my knowledge is still not enough.
Perhaps, that's why we are always short of TIME.

Pál Kő

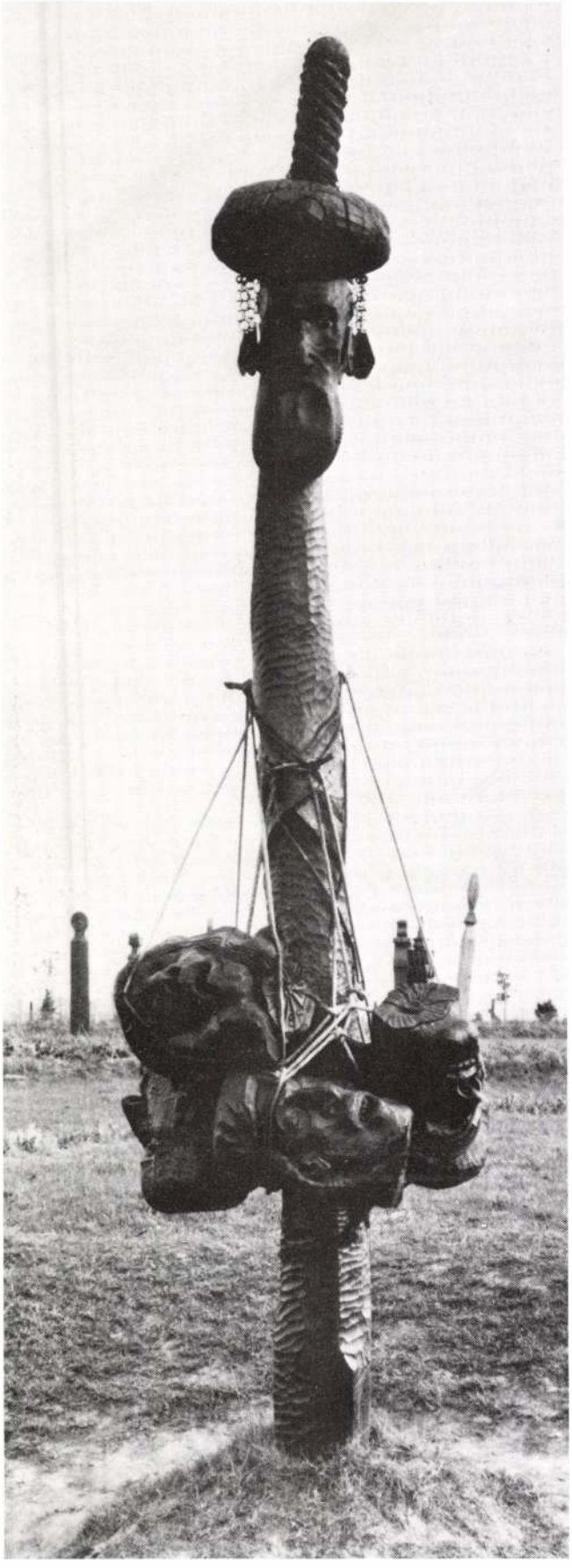

Kenéz Ferenc

HORIZONTOK

Kő Pálnak

1.

Egyfelől

a szivárvány
a csillaghullásos ég
a délibáb csodálatossága

másfelől

konyhaajtókig beszántott föld
a tanyák körül

az egyetlen igazi lendület
a kétlábra emelkedő táltosló
szárnyaló belefekvése a levegőbe
aj csak az a pata
a pata ne
lenne
belegyökerezve
a földbe.

2.

Amikor
az ember

örvénylő csöndjéből
két karját küszködve
kiemeli a mindenség ege alá
s a két tenyér ujjai fénylőn
széttárulnak odafenn
s

mint régi hajósok
égi jelekre figyelve

az ember két
hihetetlenül magasban fénylő kezére
mint

két idegen csillagra
föltekint.

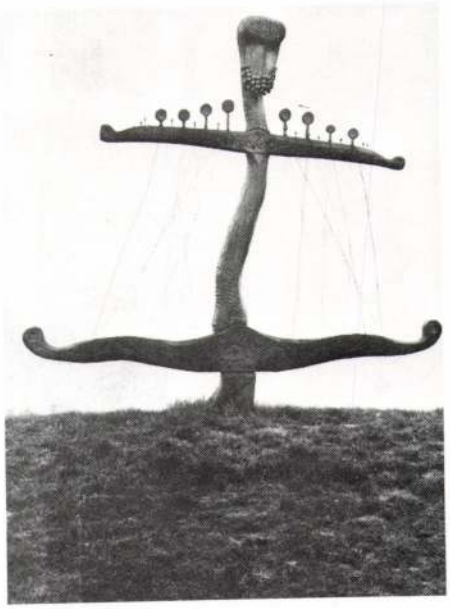

MOHÁCS, TÖRTÉNELMI EMLÉKHELY SZOBRAI 1974—77.

A NAGY KÉK MADÁR TERVE 1970-ES ÉVEK VÉGE

ÉLETRAJZI ADATOK

1941. június 2-án született a Heves melletti Perespután.

1963—1968 között a budapesti Képzőművészeti Főiskolán tanult, mestere Somogyi József szobrászművész irányításával és
1968-ban szobrászművészi diplomát kapott.

1969-ben és 1971-ben KISZ-nagydíjjal jutalmazták.

1975-ben kitüntették Munkácsy-díjjal.

1976-ban az V. Országos Kisplasztikai Biennálé (Pécs) III. díját nyerte.

1978 óta a budapesti Képzőművészeti Főiskola tanára.

1984-ben a Kodály Társaság kitüntetését kapta.

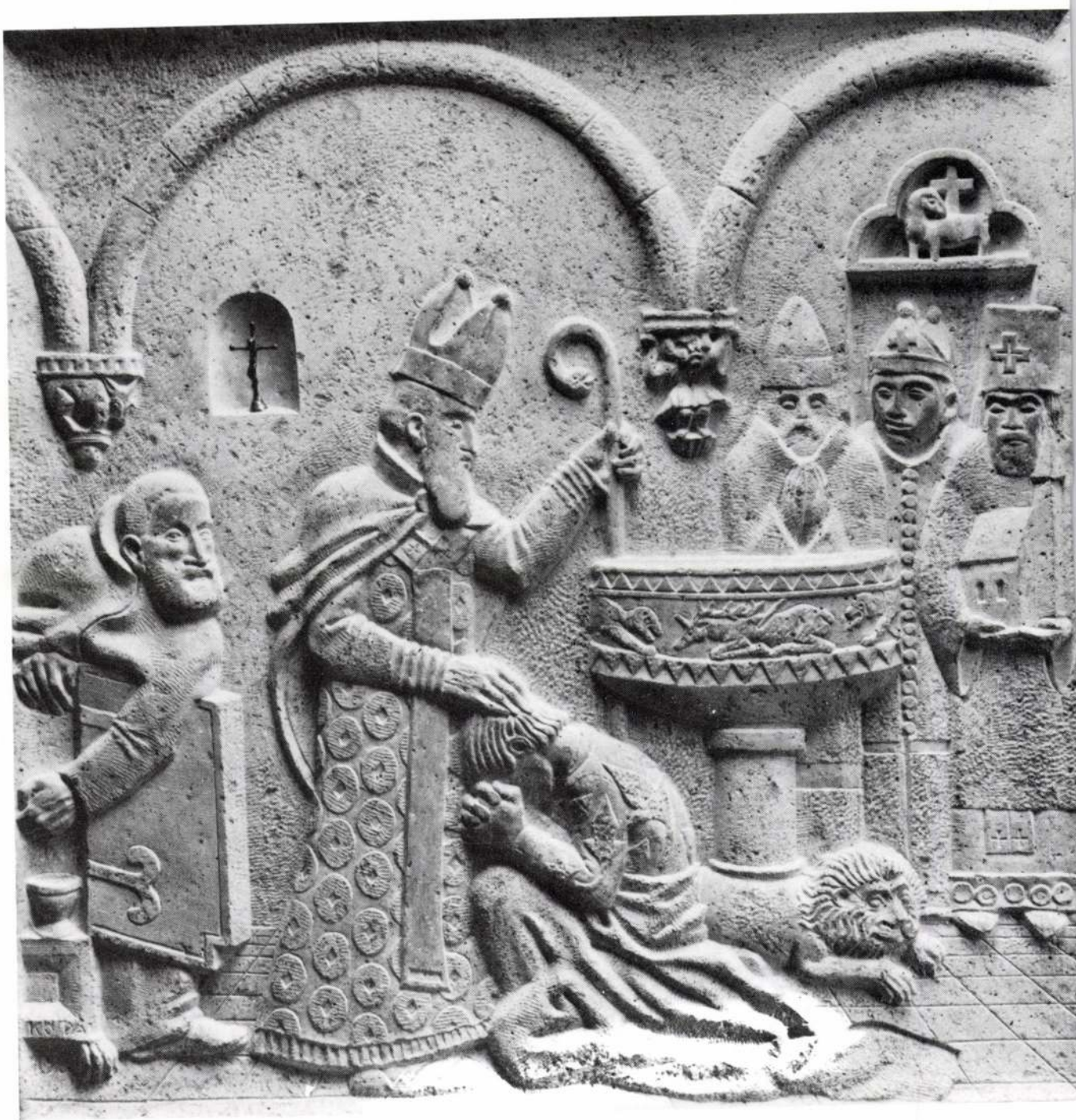

SZT. ADALBERT PÜSPÖK ÉS VÉRTANÚ 1980, (Vatikán)

SZT. GELLÉRT PÜSPÖK ÉS VÉRTANÚ, 1980. (VATIKÁN)

BOLDOG ÖZSÉB, 1980. (VATIKÁN)

ÍIÁLLÍTÁSOK

968 Budapest, Magyar Hajó- és Darugyár Könyvtára.
969 Budapest, Madách Színház.
970 Balassagyarmat, Horváth Endre Galéria.
Salgótarján, József Attila Művelődési Ház.
972 Budapest, Műcsarnok.
973 Törökszentmiklós, Művelődési Központ (feleségével, Péterfy Gizellával közös kiállítás).
Nyíregyháza, Bessenyei György Tanárképző Főiskola.
974 Dunaújváros, Uitz-Terem.
975 Budapest, Helikon Galéria.
976 Hajdúszoboszló, Városi Művelődési Központ.
Salgótarján, Művelődési Ház (feleségével, Péterfy Gizellával közös kiállítás).
Pécs, Déryné utcai kiállítóterem.
Kiskunhalas, Szilády Galéria (Sváby Lajossal közös kiállítás).
978 Velence, Velencei Galéria (feleségével, Péterfy Gizellával közös kiállítás).
Kiskunmajsa, Ifjú Gárda Művelődési Központ (feleségével, Péterfy Gizellával közös kiállítás).
979 Debrecen, Művelődési Központ.
980 Heves, Móricz Zsigmond Művelődési Központ.
981 Budapest, Magyar Nemzeti Galéria.
982 Zalaszentgrót, Művelődési Ház.
Veszprém, Georgi Dimitrov Művelődési Központ.
Tatabánya, Népház Galéria.
Celldömölk, Kemenesaljai Művelődési Központ.
984 Gyöngyös, Gyöngyösi Galéria.
Visegrád, Salamon torony (feleségével, Péterfi Gizellával közös kiállítás)
Budapest, Dürer Terem: Váci utca 16/b. (Banga Ferenccel közös kiállítás).
985 Heves, Népművészeti és Háziipari Szövetkezet Tájháza (feleségével, Péterfy Gizellával közös kiállítás).
Budapest, Erzsébetvárosi Galéria.
Siófok, Hotel Interpress Galéria.

1968 óta művei szerepelnek csoportos kiállításokon Magyarországon és külföldön:

968
Budapest, Fiatal Képzőművészek Stúdiója kiállítás.
Budapest, Ernst Múzeum, Dolgozó emberek között.
972
Moszkva, Puskin Múzeum, Kortárs magyar szobrászat.
973
Baja, Hat művész kiállítása.
Belgrád, Sarajevo, Kortárs magyar művészet.
Moszkva, Kortárs magyar művészet.
975
Budapest, Műcsarnok, III. Nemzetközi Kisplasztikai Biennálé.
Hatvan, Hatvani Galéria, Hevesiek című kiállítás.
1976
Pécs, V. Országos Kisplasztikai Biennálé.
1978
Budapest, Műcsarnok, Magyar Szobrászati Kiállítás.
1979
Budapest, Csontváry Terem, Faszobrászat '79.
1980
Velence, Velencei Biennálé.

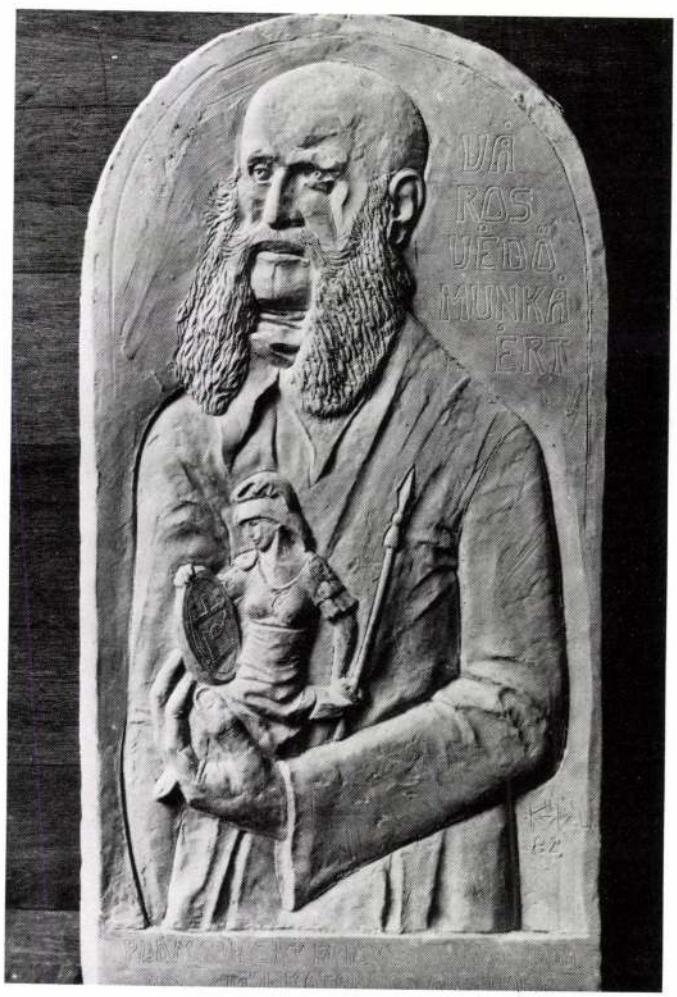

PODMANICZKY FRIGYES BÁRÓ (DOMBORMŰ), 1982

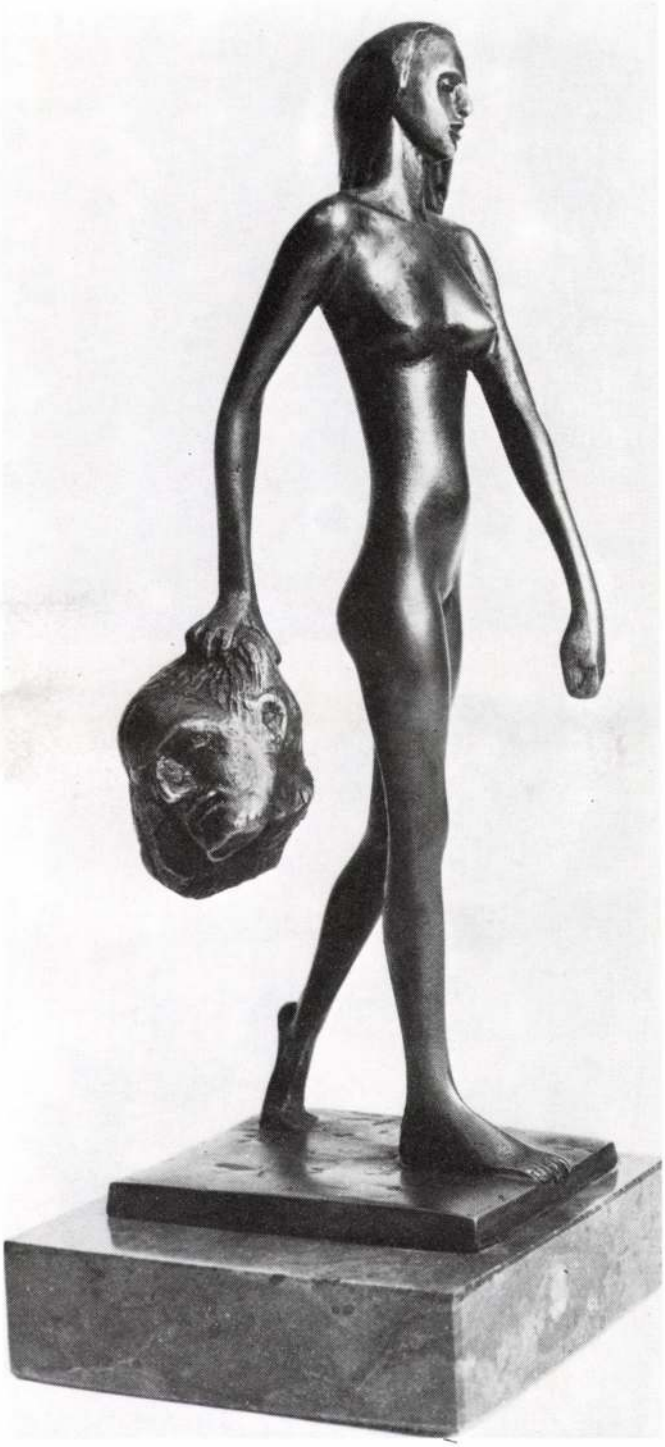

JUDIT, 1983.

NÉPDALGYÜJTŐ (BARTÓK) 1980—81

KÖZTÉREN FELÁLLÍTOTT SZOBRAI

aja	III. Béla
écs, Bankház	Fiú kakason
ékéscsaba, lunkácsy Mihály Múzeum	Áchim András
udapest	
XVIII. ker. KISZ-lakótelep	Dombormű
Köztisztasági Hivatal	Utcaseprő
XX., Mártírok u. lakótelep	Kutyás fiú
Hotel Fórum	Bécsi cukrászda dombormüve
XVII. ker. Általános Iskola	Kőrösi Csoma Sándor dombormű
Hotel Flamenco	Táncoló
Lebstück Mária utca	Nyár
Grand Hotel Hungária	Cégér I—II.
Hotel Taverna	Szárnyas ló I—II.
Orégelypalánk	Szondy emlékmű
Gyöngyös, Fő tér	Károly Róbert
Heves, Szociális otthon	Ünnep
ánoshalma	Hunyadi
alocsa	Kút
evelek, Művelődési Ház	Boronás
Iohács, Történelmi mlékhely	Sírjelek
agykőrös, Arany János úzeum parkja	Kőkapu
yíregyháza, Megyei önyvtár	Móricz Zsigmond
óma, Vatikán, Magyar ápolna	Szent Adalbert püspök és vértanú, dombormű Szent Gellért püspök és vértanú, dombormű Boldog Özséb, dombormű
algótarján, József Attila ővelődési Központ	József Attila, dombormű
opron, Tacsi-árok	Antifasiszta emlékmű
zécsény, Általános Iskola	Mikszáth Kálmán, dombormű
ánka, Úttörőváros	Alapkő

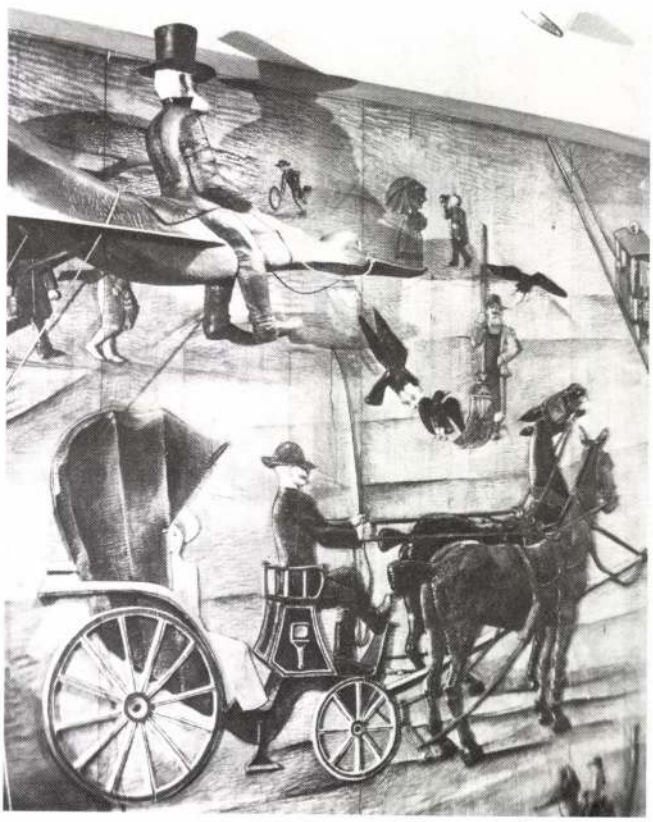

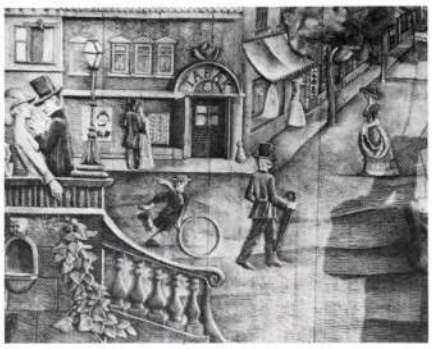

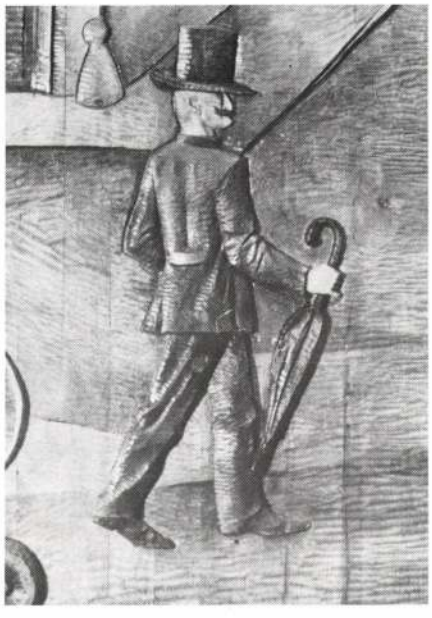

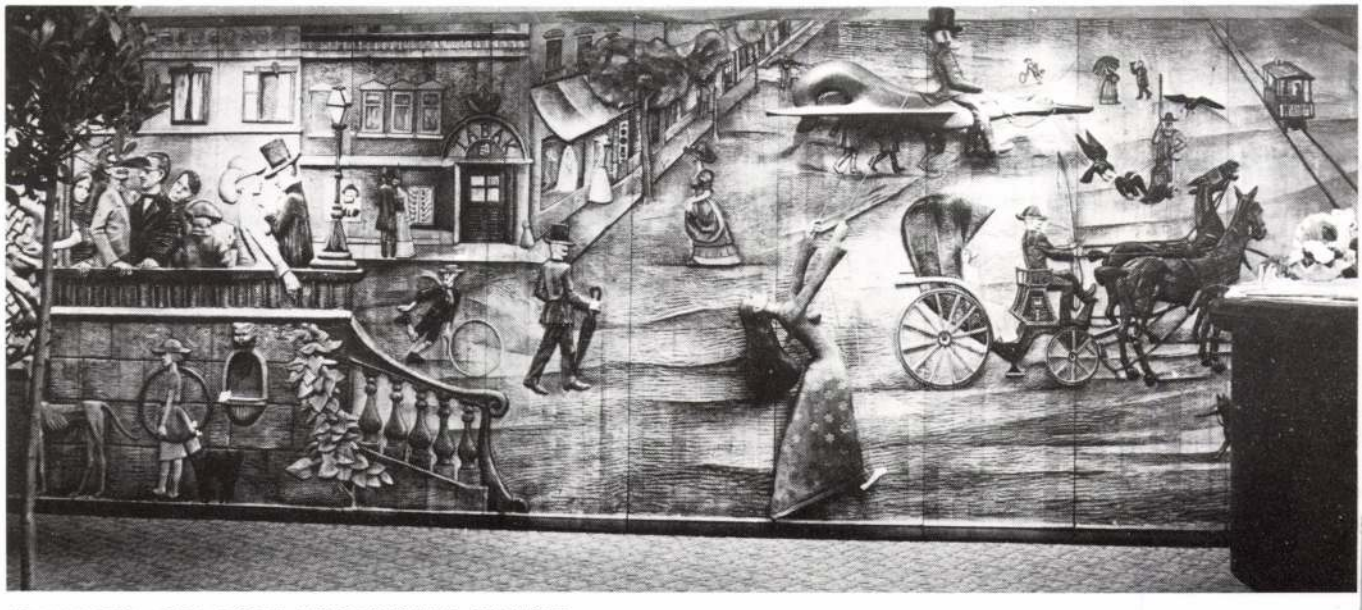

FÓRUM SZÁLLODA BÉCSI KÁVÉZÓJÁNAK FALKÉPE

FONTOSABB IRODALOM

1970

Rózsa Gyula: Stúdió '70. Fiatal képzőművészek az Ernst Múzeumban.
Népszabadság, 1970. április 12.

Passuth Krisztina: Stúdió '70. Fiatal képzőművészek kiállítása.
Tükör, 1970. április 21.

Rózsa Gyula: Fiatalok tárlata? A Stúdió 58—68. kiállításról.
Képzőművészeti Almanach 2. Budapest, Corvina, 1970.

M. Zs.: Kő Pál szobrai.
Nógrád, 1970. november 21.

1971

Rideg Gábor: Stúdió '71. Fiatal képzőművészek kiállítása az Ernst Múzeumban.
Népszava, 1971. december 12.

1972

Rózsa Gyula: Kő Pál kiállítása (katalógus előszó).
Budapest, 1972.

(horváth): Kő Pál szobrai a Műcsarnok kamaratermében.
Magyar Nemzet, 1972. február 17.

(moldvay): Hevesi szobrász milliók előtt.
Népújság (Eger), 1972. február 18.

(h. m.): Bicskával faragott zsebszobrok. Göcsörtös fából groteszk Kukás. Kő Pál kiállítása a Műcsarnokban.
Esti Hírlap, 1972. február 22.

P. Sz. J.: Groteszk hősiesség. Kő Pál szobrai a Műcsarnokban.
Népszabadság, 1972. február 22.

András Kenessei: Ausstellungschronik. Pál Kő.
Budapester Rundschau, 1972. március 27.

D. I.: Képzőművészet.
Vigilia, 1972/5.

1973

Kovács Gyula: Kő Pál szobrai.
Művészet, 1973. január.

Kő Pál: Szabálytalan írás egy szobor születéséről.
Palócföld, 1973/1.

Vadas József: Lépcsők.
Élet és Irodalom, 1973. január 13.

I. T. B.: Fából faragott emberke.
Képes Újság, 1973. február 10.

Nagy Ildikó: Stúdió '72.
Kritika, 1973. március.

Kernács Gabriella: Táltos a torony fölött. (Látogatás Kő Pál szobrászművésznél).
Ifjúsági Magazin, 1972. április.

Igor Szvetlov: Mai magyar szobrászati kiállítás Moszkvában.
Művészet, 1973. május.

Vadas József: Holtpont után.
Élet és Irodalom, 1973. december 15.

Új Írás 1973/8.: szobrainak reprodukciói.

The New Hungarian Quarterly 1973. június 8.: szobrainak reprodukciói.

1974

Birkás István: Két kiállítás a dunaújvárosi Uitz Teremben. Kő Pál szobrászművész kiállítása.
Életünk, 1974/4.

1975

Kő Pál: Mire tanított Somogyi.
Művészet, 1975. április.

Moldvay Győző: Képek, szobrok: szérűskert (katalógus előszó).
Hatvan, 1975.

Kő Pál: Rövid jelentés a műteremből (katalógus előszó).
Budapest, 1975.

Rózsa Gyula: Kő Pál terézvárosi műtermében.
Budapest, 1975. augusztus.

P. Szücs Julianna: Kő Pál kiállítása a Helikon Galériában.
Népszabadság, 1975. október 1.

(harangozó): Kossuth-szobor posztókabátban — Kő Pál kiállításáról.
Esti Hírlap, 1975. október 4.

h.: Három tárlat.
Magyar Nemzet, 1975. október 7.

Horváth Teréz: A „jelenség" varázsa.
Népszava, 1975. október 10.

1976

Rózsa Gyula: Kő Pál.
Budapest, 1976. Mai Magyar Művészet sorozat, Képzőművészeti Alap Kiadóvállalat.

TÁNCOLÓ, (HOTEL FLAMENCO, 1983.)

Kő Pál: Bokros Birman Dezső Ulysses.
Művészet, 1976. február.

Proksza L.: Az anyag fejezze ki a gondolatot. Kő Pál szobrászművész kiállítása.
Dunántúli Napló, 1976. március 26.

Aknai Tamás: Jegyzetek Kő Pál kiállításáról.
Miniatűr a falon.
Dunántúli Napló, 1976. április 7.

Lóska Lajos: Kő Pál „Szárnykészítője".
Művészet, 1976. április.

Menyhárt László: Egy szárnykészítőről és egy Prokrusztész ágyról.
Művészet, 1976. április.

Kernács Gabriella: Ember és kalitka.
Művészet, 1976. április.

—es—): Szulejmán és II. Lajos király — Harminc szobor Mohácsra tart . . .
Hétfői Hírek, 1976. augusztus 16.

Rózsa Gyula: Az V. Országos Kisplasztikai Biennálé vécsett.
Népszabadság, 1976. október 26.

Nagy Zoltán: Történelmi emlékhely Mohácson.
Kritika, 1976/12.

1977

Rózsa Gyula: Kő Pál fa-Panteonja.
Tükör, 1977. március 27.

. Szabó János: Velencei Galéria — Játékos szobrász, érzékeny festő.
Vejér Megyei Hírlap, 1978. július 18.

1978

Simon Gy. Ferenc: Téli estén Kő Pál műtermében.
Képes Újság, 1978. január 28.

Sadányi György: Tótágas.
Nők Lapja, 1978. július 1.

1979

Puhász István — Cs. Kovács Károly: A „Szárnykészítő" szabadsága — Munkásbeszélgetés Kő Pál szobráról.
Mozgó Világ, 1979. augusztus.

Vadász György András: A szárnykészítő . . . Kő Pál kiállítása Debrecenben.
Hajdú-Bihari Napló, 1979. november 3.

1980

Menyhárt László: Utak a megértéshez . . .
Művészet, 1980. január.

Rózsa Gyula: Kő Pál hevesi kiállítása (katalógus előszó)
Heves, 1980.

Kő Pál: Számadás (katalógus bevezető).
Heves, 1980.

Kovalovszky Márta: Ketrec, mérték után.
Művészet, 1980. október.

1981

— —: Oratorium Magnae Dominae Hungarorum Romae.
Budapest, é. n.

Aradi Nóra: A magyar művészet története 1945 után.
Művészet, 1981. március.

Csorba Mária: Magyar Nemzeti Galéria — Kő Pál kiállítása.
Pesti Műsor, 1981. április 8.

Vadas József: Átmenetben.
Élet és Irodalom, 1981. május 2.

P. Szücs Julianna: Hit és hitel — Kő Pál kiállítása a Nemzeti Galériában, Körösényi Tamás kiállítása a Vigadóban.
Népszabadság, 1981. május 20.

(I. S.): Kő Pál szobrai. Ilyen névvel csak szobrász lehet az ember.
Ország-Világ, 1981. szeptember 23.

1982

Magyar Hajnalka: Kiállítás. Gondolatok méltó köntösben.
Kő Pál zalaszentgróti tárlatán.
Zalai Hírlap, 1982. január 13.

Harangozó Márta: Bem apó a griffmadáron — Kövek, szobrok, grafikák.
Esti Hírlap, 1982. január 22.

— —: Kő Pál szobrai Veszprémben.
Napló (Veszprém), 1982. január 23.

Veszeli Lajos: Kő Pál szobrai előtt.
Napló (Veszprém), 1982. január 31.

Kratochwill Mimi: Kő Pál kiállítása (katalógus előszó).
Tatabánya, 1982.

Lóska Lajos: Tárgyak direktben.
Művészet, 1982. február.

Wehner Tibor: Köz-tér.
Művészet, 1982. február.

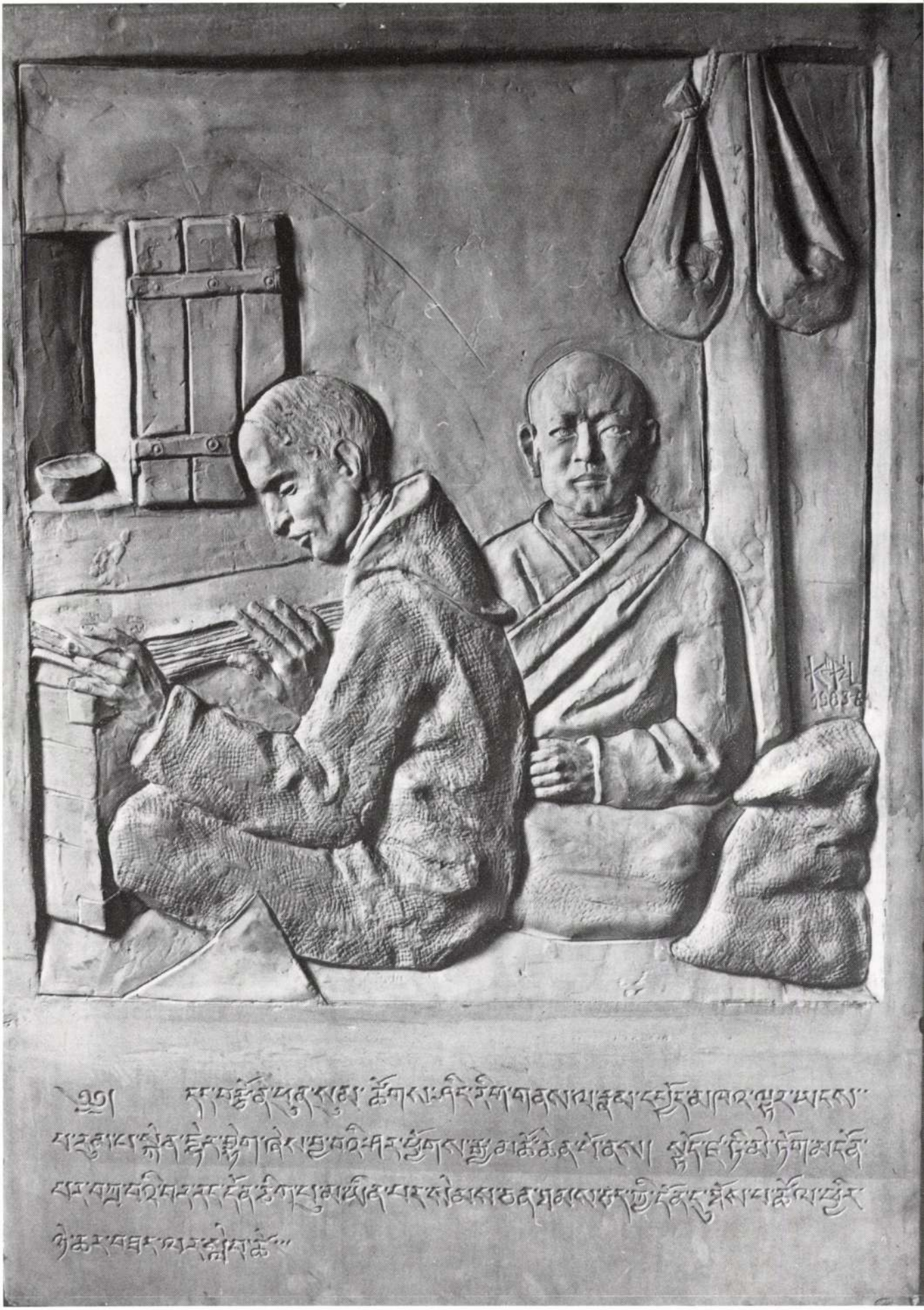

KÖRÖSI CSOMA SÁNDOR, 1983—84.

Menyhárt László: A közvetlenségről — közvetlenül.
Művészet, 1982. június.

Lóska Lajos: Földközelben — Beszélgetés Kő Pállal.
Művészet, 1982. június.

Menyhárt László: Vihar előtt.
Művészet, 1982. szeptember.

1983
Lóska Lajos: Tárgyak direktben.
Művészet, 1983. június.

— —: Szobor Drégelypalánknak.
Nógrád, 1983. június 7.

P. Szabó Ernő: Kalitkák és Árgyélusok.
Művészet, 1983. augusztus.

1984
(gmf): Össze nem hasonlítható — Olykor a bőség.
Népújság (Heves), 1984. június 17.

— —: Fából, fémből, kőből...
Népújság (Heves), 1984. június 30.

Wagner István: Páros tárlat Visegrádon.
Magyar Hírlap, 1984. szeptember 15.

Bodri Ferenc: A magyar középkor ihlete — Kő Pál szobrai Visegrádon.
Művészet, 1984. november.

1985
— —: Interpress galéria.
Népszava, 1985. június 3.

Németi Zsuzsa: Péterfy Gizella és Kő Pál munkái Hevesen.
Népújság (Heves), 1985. július 17.

KATALÓGUS

EGY RÉGI TEMPLOM EMLÉKÉRE
1971, kő, fa, gipsz, 10^3x50 cm

RÓKAFÁRAÓ
1973–74, csont, 25 cm

MELOCCO MIKLÓS
1974, bronz, 90 cm
Melocco Miklós tulajdona

I. ISTVÁN
1973–75, bronz, 57 cm

HÁRFA ÉS MADÁR
1974, csont, fa, cérna, 79 cm

PAJZSOS
Mohács, Történelmi Emlékhely
1974–75, fa, 91 cm
Melocco Miklós tulajdona

LÓFEJ
Mohács, Történelmi Emlékhely
1975, fa, 70 cm
Magántulajdon

SZÉLHÁRFA
Mohács, Történelmi Emlékhely
1976–77, bronz, 37 cm
Savaria Múzeum tulajdona, Szombathely

SZÁMSZERIJ
Mohács, Történelmi Emlékhely
1976–77, bronz, 36 cm
A nagykanizsai Thury György Múzeum tulajdona

TÖRTÉNELEMKÖNYV
1976–77, fa, fém, 60x80 cm

ÁCHIM ANDRÁS
1977, bronz, fa, 47 cm
A békéscsabai Munkácsy Mihály Múzeum tulajdona

HUNYADI JÁNOS
1979, homokkő, 35 cm

ÁRPÁDHÁZI SZENT MARGIT
1979, kő, 55x83 cm

NAGY KÉK MADÁR TERVE
1970-es évek vége, bronz, 13 cm

DOBOZOS
1970-es évek vége, fa, spárga, 35x61 cm
Dr. Magyary-Kossa Béla tulajdona

TERV A VATIKÁNI MAGYAR KÁPOLNA DOMBORMŰVEIHEZ I–III.
1979, bronz, 22x24 cm

KÚT (FALEVÉL)
1980, bronz, 120 cm
A Kalocsai Városi Tanács tulajdona

SZENT ADALBERT PÜSPÖK ÉS VÉRTANÚ
(a vatikáni magyar kápolna dombormű terve)
1980, gipsz, 100x100 cm

SZENT GELLÉRT PÜSPÖK ÉS VÉRTANÚ
(a vatikáni magyar kápolna dombormű terve)
1980, gipsz, 100x100 cm

KÁROLY RÓBERT, (VÁZLAT, BRONZ) GYÖNGYÖS 1983—84.

BOLDOG ÖZSÉB
(a vatikáni magyar kápolna dombormű terve)
1980, gipsz, 100x100 cm

ZSÁKBAFUTÓ
1980, kő, bronz, 73 cm
A Művészeti Alap tulajdona

VERSENY
1980, fa, vászon, bronz, 58 cm

ÉNEKESNŐ
1980, vegyes technika, 190 cm
Dr. Makausz Gyula tulajdona

NÉPDALGYŰJTŐ (BARTÓK)
1980–81, bronz, 35 cm

PODMANICZKY FRIGYES BÁRÓ
(VÁROSVÉDŐ EMLÉKÉREM)
1981, bronz, ø 9,5 cm

PODMANICZKY FRIGYES BÁRÓ (DOMBORMŰ)
1982, pirogránit, 40 cm

PODMANICZKY FRIGYES BÁRÓ (EMLÉKMŰ-TERV)
1985, vegyes anyag, 72 cm

SZONDY SZARKOFÁG (EMLÉKMŰ-TERV)
1980-as évek eleje, gipsz, 27x58 cm

PÁR
1982–84, diófa, 43 cm

JUDIT I–II.
1983, bronz, műanyag, 23 cm

KRÚDY DOMBORMŰ
1983, bronz, 36x50 cm
Dr. Makausz Gyula tulajdona

KRÚDY DOMBORMŰ
1984, mahagóni-faragás, 36x50 cm
Benedek Tamásné tulajdona

MAGYAR KÖZÉPKOR I–II.
1983, bronz, relief, 29x18 és 30x18 cm

VÁGTÁZZUNK
1983, ólom, 30x20 cm

MERÉNYLET INICIÁLÉ I–III.
1983, ólom, bronz, 25x24 cm

„1526"
1983, festett fa, 60 cm
Szakály Ferenc tulajdona

TÁNCOLÓ, HOTEL FLAMENCO (TERV)
1983, kő, 45 cm

MESTER ÉS MARGARITA
1983, bronz, 30x20 cm

ÚTON
1983–84, bronz, 19 cm
Pauncz Imre tulajdona

KŐRÖSI CSOMA SÁNDOR
1983–84, bronz, 90x66 cm
A Kőrösi Csoma Társaság tulajdona

KÁROLY RÓBERT (VÁZLAT)
1983–84, bronz, 35 cm

KÁROLY RÓBERT
1984, gipsz, 170 cm
A visegrádi Mátyás Király Múzeum tulajdona
(Bronz felállítva: Gyöngyös)

GŐG
1984–85, bronz, 17,5 cm

LÁTOMÁS
1984, fa, 80 cm

SZÍNÉSZNŐ
1984–85, ólom, 11,5 cm

SZÍNÉSZNŐ
1984–85, kő, 68 cm

SZÍNÉSZNŐ
1984–85, porcelán, 69 cm

ÁDÁMÉVA
(Vázlat a Grand Hotel Hungária cégéréhez)
1985, bronz, 30 cm

CÉGÉR I–II.
1985, műanyag, 90 cm és 45 cm

(Bronz felállítva: Grand Hotel Hungária)

KIS AKT (HAJÁT IGAZÍTÓ)
1985, bronz, 8 cm

EURÓPA
1985, bronz, 27 cm

SZÁRNYAS LÓ I–II.
1985, gipsz, 250x250x100 cm
(Bronz felállítva: Budapest, Hotel Taverna)

III. BÉLA
1985, gipsz, 240 cm

III. BÉLA
1985, bronz, 40 cm

A BRIGÁD
1986, fa, 40 cm

IV. BÉLA
1986, viasz, 29 cm

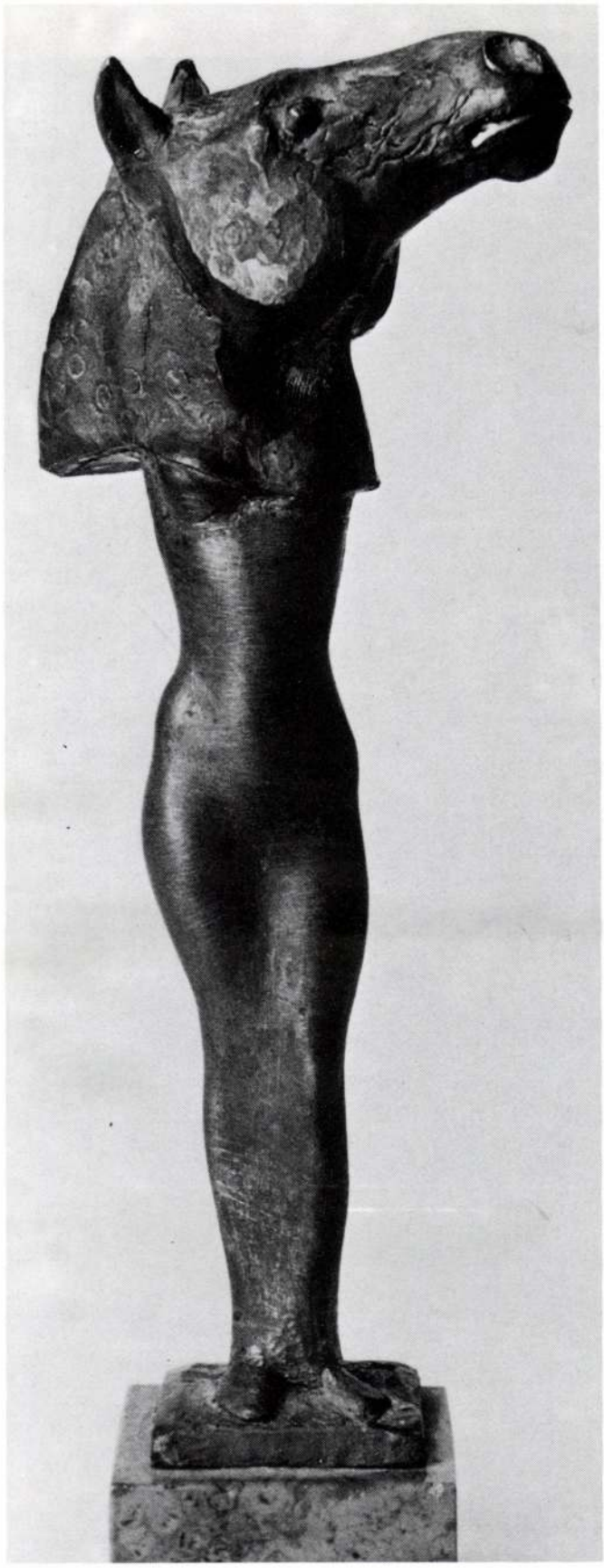

SZÍNÉSZNŐ, 1984—85.

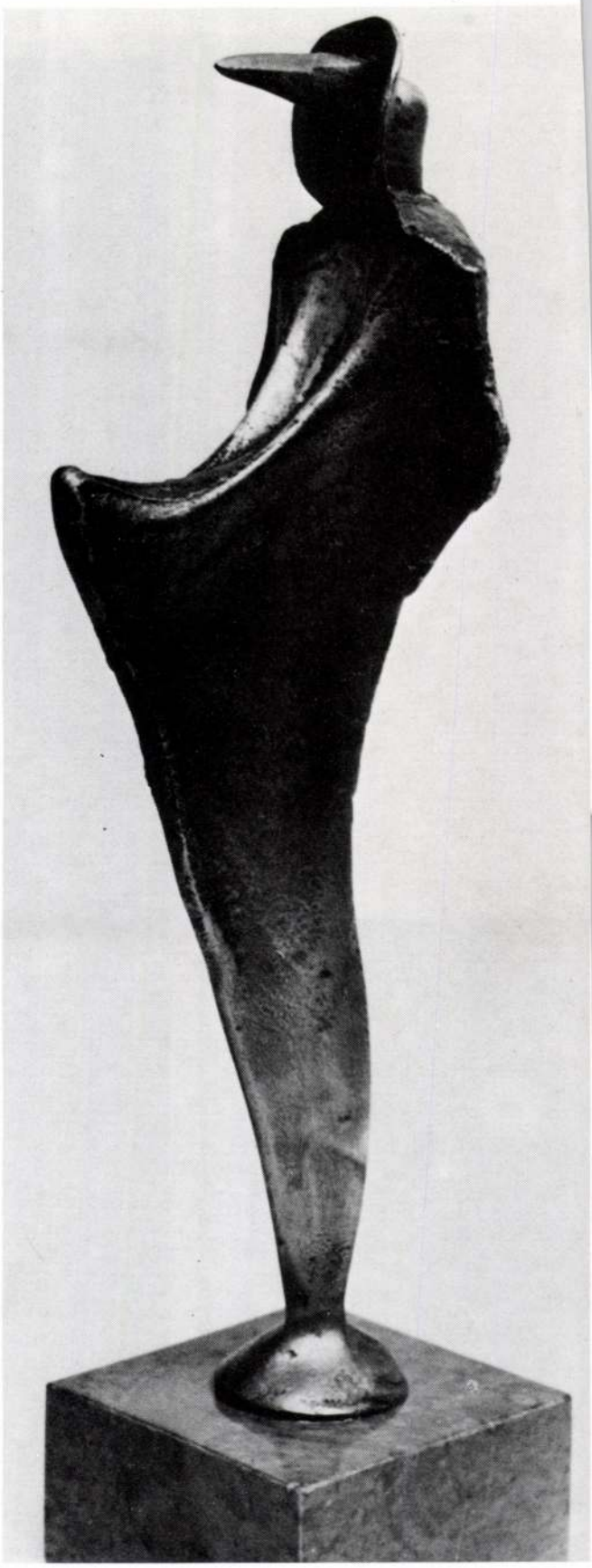

GÖG, 1984.

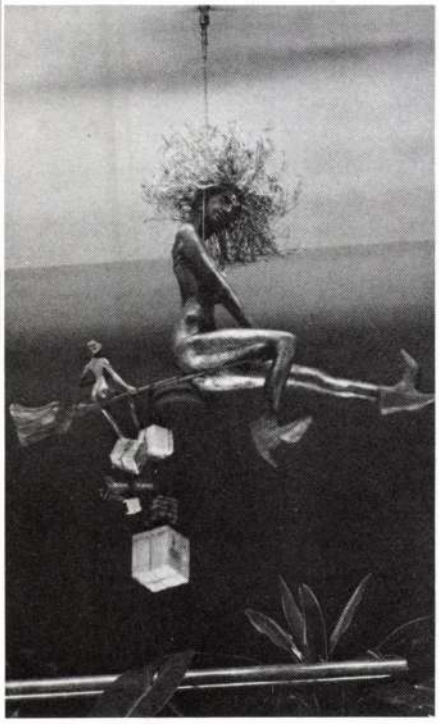

CÉGÉR, (GRAND HOTEL HUNGÁRIA) 1985.

ÁDÁMÉVA, (GRAND HOTEL HUNGÁRIA, BRONZ) 1985.

ÁDÁMÉVA, (VÁZLAT) 1985.

KIS AKT, 1985.

EURÓPA, 1985.

SZÁRNYAS LÓ (HOTEL TAVERNA) 1985.

ÉNEKESNŐ, 1980.

FIÚ KAKASON, (BÉCS, BANKHÁZ) 1983.

TANÍTVÁNYAIVAL A FŐISKOLÁN, 1983—84.

KŐ PÁL szobrászművész kiállítása
a Budapesti Tavaszi Fesztivál keretében
a Budapest Galéria Kiállítóházában
(III., Lajos utca 158.)
1986. március 14—április 13-ig.
A kiállítást rendezte: KRATOCHWILL MIMI
Fotó: RUSKA JUDIT
KOVÁCS FERENC
VASS KÁLMÁN
HAIDER ANDREA
Angol szöveg: VARGA KATALIN
Grafika: KATONA LÁSZLÓ
Címlapon: Károly Róbert, 1983—84. (Gyöngyös)
Első oldalon: Dobozos, 1970-es évek vége
Felelős kiadó: ZSIGMOND ATTILA főigazgató
MAHIR — Zalai Nyomda 86 511

AKNAI TAMÁS ARADI NÓRA Á. SZABÓ JÁNOS
BALIPAP FERENC BIRKÁS ISTVÁN BODRI
FERENC CHIKÁN BÁLINT CS. KOVÁCS
KÁROLY CSORBA MÁRIA DÉNES IST
VÁN DR. EGRI MÁRIA ERDÉLYI
ZOLTÁN ÉPITÉSZ GADÁNYI
GYÖRGY GYIMESI ZSUZS
A DR. HANN FERENC HA
RANGOZÓ MÁRTA H
ORVÁTH GYÖRGY
HORVÁTH TER
ÉZ IBRÁNY
I TÓTH
BÉLA
ITB
IGOR SZVETLOV JANKOVICS MARCELL JUHÁSZ
ISTVÁN KENESSEI ANDRÁS KERNÁCS GABRIELLA
KOVALOVSZKY MÁRTA KOVÁCS GYULA KŐ PÁL KRAT
OCHWILL MIMI LÓRÁNT JÁNOS FESTŐ LÓSKA LAJOS
MAGYAR HAJNALKA MELOCCO MIKLÓS MENYHÁRT LÁSZLÓ
MOLDVAY GYŐZŐ MOLNÁR ZSOLT MÓZER ZOLTÁN NAGY ILDI
KÓ NAGY ZOLTÁN NÁDOR TAMÁS NÉMETH ZSUZSA PAPP GÁBOR
PASSUTH KRISZTINA POGÁNY GÁBOR PROKSZA L. P. SZABÓ ERN
Ő P. SZŰCS JULIANNA RÁTH ZSOLT RIDEG GÁBOR RÓZSA GYULA
RUFFY PÉTER SIMON FERENC SOMOGYI JÓZSEF SZOBRÁSZ SVÁBY LA
JOS FESTŐ SZAKÁLY FERENC TÓTH ZSIGMOND VADAS JÓZSEF VADÁSZ GY
ÖRGY ANDRÁS VADÁSZ GYÖRGY ÉPITÉSZ VÁNCSA ISTVÁN VESZELI LAJOS VI
GH TAMÁS SZOBRÁSZ WÁGNER ISTVÁN WEHNER TIBOR ÍRTAK KŐ PÁL MUNKÁIRÓL

ra: 45 Ft.

Antall István

Kő, kövön... (magyar népmese)

legkisebb királyfinak már egy fia királyság sem jutott. Dédapja, a legöregebb király még legénykorában elkártyázta - nagy szilajon - az egész maradék, fele-nede királyságát is. A legkisebb királyak így nem maradt egy árva sadombi, Andrássy úti, dél-budai kalábon forgó palotája sem, hát kényen volt a napvilágot egy vidéki pici parasztházban meglátni. Akkoran szinte csak a szél nyargalászott badon ezen a szabad tájon, ahol egyre vesebb kurtafarkú malac túrt. Később án ezeket is elvitte a beszolgáltatás. A legkisebb királyfi azonban mit sem ott erről. És egyáltalán, keveset tudott ilágról. Igaz a világ is keveset tudott a. Ez a kevés azonban épp elég volt oz, hogy osztályidegen legyen.Megta tehát a legdemokratikusabb viseletet yes ülepű ruhatárához. És fekete klott yájában boldogan kergethette ő is a tőle nmiben sem különböző parasztgyerekkel között a labdát. Mi több, a rongylabda. Mert az óperenciás tengeren innen kor még volt foci. Legfeljebb labda nem ott mindenkinek. Bőrből.

A legkisebb királyfit aztán - talán banából - keresztelték így, hívták úgy. lt egyszer Pataki Lajos, - holnem volt aczky Lajos, s amikor már végképp m fért a bőrébe, lett belőle Maczky vente. Azóta is törhetjük a fejünket, gy ki az a *Kő Pál*?

De, hogy egyik szavamat a másikba öltsem, az apró legényke, a legkisebb összes királyfiak között, nagyon szete az öreg királyt, az édesapját, akinek észen a lovas mezőőrségig fölvitte az en a dolgát. De nem kevéssé szerette édesanyját is, aki kétkezi munkával óbált a semmiből valamit csinálni. Addig, meddig míg ki nem derült, hogy a legkisebb királyfinak is van valami ügyessége a zöld gyepen kívül.

„...a nagy betűk közébe /kis képecskéket ékel,/ Madonnát fest örökké /arannyal s égi kékkel.../ írta volna róla Dsida Jenő; ha addigra meg nem halt volna. Igy neküknek kell bevallanunk, hogy festett piros őzikéket, tavakat hattyúkkal, s egeket felhőkkel... Festett mindent, amit a vásárokban oly kedvtelve nézegettek a menyecskék, s apró talléroként vitték a spór, a stelázsi fölé, a Nők Lapja falinaptára mellé.

Mire a kis királyfi, a legkisebb iskoláskorúra cseperedett, már János vitéz levágta a hétfejű sárkány mindenik fejét kivéve egyet. Az üreset. Így aztán már éppen kipenderült volna a fiúcska a nehezen meghódított művészeti középiskolából, mikor egy jóságos, ám koránt sem öreg ember, aki nagy-nagy sárcsómóból telt idomú nőket bombázott éppen azidőben, szárnyai alá nem vette.

Dehát, jó tett helyébe jót várj! Kinőtt a mester szárnyai alól, már hamarost a legkisebb királyfi, aki addigra már deli legénnyé serdült. Nem utánozott ő senkit. Csak farigcsált naphosszat. Amit aztán farigcsált, azt elvitték tágas termekbe és még tágasabb múzeumokba.

A legkisebb királyfi aztán megbecsülte magát. Talált egy boszorkányosan zöld-kék szemű királylányt igaz nem könnyen, véle aztán egybekeltek, gyerekeik lettek, s még ma is élnek, ha... ha...

Ha nem írtak volna róluk egy mesét, valami komoly kiállítási megnyitóbeszéd helyett. Mert tudom én, hogy mit kellett volna eddig mondanom a szobrokról, az anyagszerűségről, az ötletekről, s az alkotó nagyszerűségéről, kiemelve az ő mélységes kötődését néphez, hazához emberekhez.

Csakhogy én egészen biztosan tudom, érzem, hogy a szobrok nem fából készülnek, nem kőből, agyagból, vagy bronzból, nem spárgából és csirkecsontból...

A szobrok megaláztatásból, félelemből, emlékekből, örömből, bánatból, szerelemből, féktelen jókedvből, csöndből és éktelen zajból vannak. A szobrok hitből vannak és álmokból. Hát mit lehet ennél többet mondani róluk?

Legyen nekünk elég, hogy országnyi nagy vitrinünket az elhomályosuló üvegidő mögött telis, de tele rakja nippjeivel *Lujos anyó*. Olyan szerettetteli minden darabja, hogy nem tudunk eldobni belőle egyet sem. Fontosak számunkra, talán megmagyarázni sem tudjuk, miért. Mindegyikhez tartozik egy-egy történet, s ha véletlenül nem tudjuk a mesét, kitalálhatunk hozzá magunk. Hát sértődjenek a sznobok, hogy nem skatulyázunk! Komolykodjanak s elmélkedjenek azon, amit csak egyszerűen érezni kell. Keresztrejtvény-agyukban tele minden rubrika, csak a fekete kockák jelzik, a lényegről mit sem tudnak...

Hát íme, itt van előttünk a sehová be nem sorolható, a stiláris jegyekkel nem meghatározható, koordinátáit nem nekünk kell megrajzolnunk, kitűzi itt minden mű maga.

Mellesleg, közlöm Önökkel Hölgyeim és Uraim! A legkisebb királyfi, az egykeként is legkisebb királyfi, Pataki Lajos, Matzky Levente, Kő Pál, a rektorhelyettes úr a szemünkben örökös Kossuth-díjas, a született hátvéd, a Mester, egyszóval *Lujos 50 éves*!

Mondom, mellesleg közlöm. Mert sem a művek, sem az ő szempontjából ez abszolút nem fontos. Ha Kő Pál 50 esztendős, az csak alkalom az evésre, ivásra, beszélgetésre, akár egy kiállítása. Alkalom egy mesére, alkalom újabb anekdoták születésére. De Kő Pál 50 évesen is kamasz. S remélem, hiszem amíg élünk, az is marad! □

Elhangzott 1991. június 1-én Simontornyán a Vármúzeumban Kő Pál szobrászművész kiállításának megnyitásán. □

KÖ Pál

KŐ Pál

ÁGH István: Kő Pál munkája „Örökkévalósága gondolat" [Interjú] • Magyar Fórum, III. évf. 22. sz. 1991 június 6. 11. p. ill

KŐ Pál
91 2. 6

Új Művészet

Magyar Hírlap, 1991. nov. 28

rvényességi óvás
ástanácsok érdekében

ában
edési
erhes
a vál-
n ki-
lésé-
ok —
nek a
, így
ogát.
a ta-
nács
ások
torít-
léká-
vol-
ént a
gedi
miu-
zése
alap-
et a
ul a
tör-
erint
egy-
bér-
ójo-
aná-
yez-
g! A
snek
tnál
ot is
ően
k. A
unai
első
So-
ista-
kál-
unai

Vasmű vezetősége is illegitimnek ítélte a legújabb kori demokráciában alakult érdekvédelmi szervezetet. Így a Dunai Vasműben is elutasította a vezetés a munkástanács kifogását, miszerint alapbéresítették volna a vezetők megemelt prémiumát. E kérdésben a munkástanács egyszerűen nem érvényesíthette egyetértési jogát — állítja Simon Ervin. Szemben a fizikai állományú dolgozók tervezett bér- és teljesítményszabályzata módosításával — amely jelen pillanatban függő ügyként kezelendő —, s immár Dunaújvárosban is bíróság elé került a munkástanácsok jogállása.

Tény: a dunaújvárosi munkástanács is perre viszi igazát, ami azért is érdekes, mert eközben a Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága hatályon kívül helyezte a Szegedi Munkaügyi Bíróság határozatát, mégpedig a Butrovil Munkástanács törvényességi óvását követően. A határozat kimondja:

„...A felperesi vállalatnál dolgozó érdekképviseleti szervezetként, a Butrovil Munkástanácsot a Csongrád Megyei Bíróság 1990. november 22-én hozott Pk. 60 120/1990/3. számú végzésével 437. sorszám alatt társadalmi szervezetként nyilvántartásba vette. A felperesi vállalatnál 1991. évben bértárgyalások kezdődtek. Ezek során a felperes általában bérfejlesztésként, dolgozónként 1800 forint emelést; továbbá az étkezési hozzájárulásnak havi 800 forintról 1200 forinttal — 2000 forintra való emelését indítványozta. Ezt az SZKV Dolgozóinak Szakszervezete, valamint az SZKV Munkástanácsa elfogadta, az alperes azonban nem. Az alperes 1991. június 27-én a bérkiegészítés mértékét kifogásolta s egyben élt vétójogával. Ezek után fordult a Szegedi Közlekedési Vállalat a munkaügyi bírósághoz.

A Legfelsőbb Bíróság szerint azonban a jogerős ítélet törvénysértő! Ugyanis a munkaügyi jogszabályokban említett szakszervezeteken (érdekképviseleti szervezeten) nemcsak a szakszervezeteket, hanem az egyéb elnevezésű olyan munkavállalói érdekképviseleti szervezetet is érteni kell, amelynek célja a munkavállalók érdekeinek előmozdítása és védelme (M. törv. II. 10 079/1991/3. számú határozat.) Ennélfogva téves az a határozat, amely szerint szakszervezeti jogot csak az a szervezet gyakorolhat, amelyet szakszervezeti szervezetként vettek nyilvántartásba. Az elbírálásnál és a joggyakorlásnál a társadalmi szervezet alapszabályszerű célja s annak működése az irányadó. Tehát nyilvántartásba vétele a szakszervezeti jelleget nem zárja ki, és alapszabálya szerint alapvető rendeltetése a dolgozók érdekeinek képviselete... Minderre tekintettel a Legfelsőbb Bíróság elnöke a Szegedi Munkaügyi Bíróság 1. M. 632/1991/4. számú jogerős ítélete ellen, a Pp. 270 paragrafusa /1/ bekezdése alapján törvényességi óvást emel. Indítványozza, hogy a Legfelsőbb Bíróság helyezze hatályon kívül a Szegedi Munkaügyi Bíróság 1. M. 632/1991/4. számú jogerős ítéletét, és annak helyébe hozzon a törvénynek megfelelő határozatot."

• Bercsi János

December 4-én avatják fel az Arany János utcai metróállomás mellett Podmaniczky Frigyes, a főváros egykori polgármesterének szobrát. Kő Pál alkotása a Budapesti Városszépítő Egyesület és a Fővárosi Önkormányzat közös akciójaként kerül felállításra

FOTÓ: SZIGETI TAMÁS

az érdekeltség korlátozása

zű-
ség
új
leg
dó-
fel-
zó-
he-
lati
etői
ve-
ed-

ményből fizetni, az év végi részesedések, prémiumok és jutalmak mind a bérköltséget terhelik. A munkáltató dolga lesz tehát eldönteni, hogy kitűz-e a vállalati igazgató számára prémiumfeladatot, vagy jutalmazásra érdemesnek tartja-e munkáját.

Mint ismeretes, tavaly még jogszabályi korlátja volt a vezetői prémiumoknak: az nem haladhatta meg a vezetők alapbérének 100-150 százalékát. Idén ugyan a jogszabályi korlátozás már megszűnt, ám hallgatólagos megállapodás alapján továbbra is tartották magukat ehhez a mértékhez a vállalatok.

Elképzelhető azonban, hogy azoknál az államigazgatási felügyelet alá tartozó vállalatoknál, amelyek jelentős társadalombiztosítási járulékkal tartoznak, valamilyen formában mégis korlátozni fogják a vezetői prémiumok kifizetését.

• Mr. Á.

Tiltakoznak a nyugdíjasok

MTI

A nyugdíjasok eddigi megmozdulásai csak az elégedetlenség első hullámai voltak, a rendelkezésre álló erőnek csak egy töredékét használták fel — hangzott el a Nyugdíjasok Országos Érdekegyeztető Kamarájának tegnapi sajtótájékoztatóján. Bejelentették: a nyugdíjasok tiltakozó nagygyűlést rendeznek november 30-án a fővárosban. Követelik a nyugdíjak összegének még ebben az évben történő emelését. A kormány biztosítsa a nyugdíjak kompenzálására tartalékolt 7,5 milliárd forintot, valamint törvény garantálja valamennyi nyugdíj folyamatos értékállóságát. Lehetővé kell tenni a nyugdíjasok létszámarányos képviseletét a társadalombiztosítási önkormányzatokban és képviseletét az Érdekegyeztető Tanácsban. „A kormány többel adós a társadalombiztosításnak, mint a vállalatok, de amíg a tb-alap a kormány felügyelete alatt működik, a kormányzat bármikor elvehet az alapból" — jelentették ki végül.

KÖ Pál szobrán

Traffipax

Méregdrága felvételek készülhetnek a gyorshajtókról a következő útvonalakon:

Ma délután – XIV., Kacsóh Pongrác út, XVII., Ferihegyi út, XIV., M3-as bevezető szakasz, XVIII., Gyömrői út, XVIII., Ferihegyi reptérre vezető út, X., Gyömrői út, XIV., Hungária krt., IX., Soroksári út.

Holnap délelőtt – XIII., Béke út, XIII., Róbert Károly krt., XIV., Kacsóh P. út, XIII., Béke út, XIV., Hungária krt., IV., Váci út, VIII., Kerepesi út.

A BRFK közlekedésrendészete a „műsorváltoztatás" jogát fenntartja.

Kemény pofonok, csattogó bakancsok ● Roy, az Aranykopjások vezére

Csak túlerőben vállalják eszméiket

Roy, Döme, Spiller, Gejzir, Tomka, Gata, Fricz és *Cini,* az egriek által jól ismert figurák álltak a városi bíróság előtt. Öten közülük a hírhedt egri skinheadek kemény magját alkotják, hárman pedig a rockerek irányvonalát követik. A két ideológia képviselői nem mindig kedvelik egymást, most azonban félretették ellenérzéseiket, s teljes egyetértésben verték a belvárosban csellengő cigányokat.

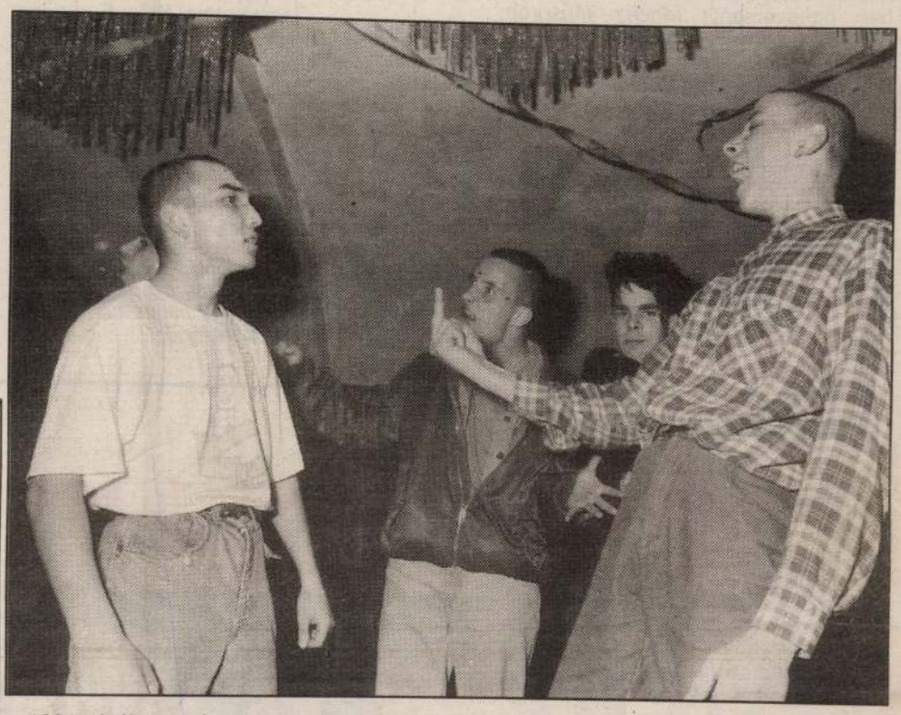

1991. október 14-én este *F. B.* kilenc társával a belvárosi moziból jövet akadt össze a 20-30 fős kopasz-rocker társasággal. A tar fejűek bevezetésképpen cigányokat gyalázó jelszavakat kiáltoztak, majd fenyegették a kiszemelteket, végül F. B.-t utolérve a földre teperték, botokkal, kábeldarabokkal ütlegelték, és összevissza rugdosták Martens bakancsaikkal. Mire a rendőrök megérkeztek, az áldozat már véresen feküdt az aszfalton. A kopaszok közül a három leglelkesebb verőlegényt – köztük a vezért, Royt is – a rácsok mögé kísérték. De három nap múlva a hűvösből kisétálva vígan lobogtatták a bírói végzést, amely a cigányverést afféle „gyerekes csínytevésnek" minősítette, és szabadlábra helyezte őket.

A zárka hűvösét megpróbáló kopaszvezérkar ezek után más taktikát választott: egy időre felhagytak az erőszakkal, inkább ideológiai síkra terelték „mozgalmukat". Klubot alakítottak, és szervezetten koszorúztak november 23-án, és május elsején is kivonultak a Szépasszony-völgybe. A per közeledte miatt viszont a főnök ezúttal szigorúan megtiltotta az ellentábor bántalmazását, annál is inkább, hiszen a történtekből okulva a rendőrség is elrettentő készültségben figyelte a kopaszok bevonulását a festői völgybe. Így az estére beszeszelt tar tagok jobb híján egymással kötekedtek. Royt egyébként időközben regionális főnökké avatták, s így Heves, Borsod és Szolnok megye szkínvezérévé lépett elő. S természetesen az egriek is csatlakoztak az Aranykopjások társaságához.

Furcsamód a törvény előtt aztán már nem annyira kérkedtek skinhead mivoltukkal. Kétcentisre növesztett hajjal, öltönyben és fehér ingben jelentek meg a tárgyaláson. Irtó egyformák voltak, akárcsak a sértettek, akik egytől egyig cigány fiatalok.

Az ügyész csoportosan elkövetett garázdaság bűntettével vádolta meg a fiúkat. A kétnapos tárgyalás után ítélet még nem született, mert a sértettek közül mindössze ketten jelentek meg a bíróság előtt. A folytatás augusztusban következik.

– J –

(Felvételünk nem az írás szereplőiről készült)

Spree-parti krimimorzsák

BERLIN, A BŰN VÁROSA

Átlagosan nyolcpercenként törnek fel egy autót Berlinben, s csupán tavaly több mint kétszázan haltak meg kábítószer-túladagolás következtében a német fővárosban. Virul a nemzetközi bűnözés, a lengyel és orosz maffia éppúgy megvetette a lábát a Spree partján, mint kínai gengszterek. A jugoszláviai (?) itt a piros, hol a piros játékosok kiűzésére legutóbb május végi, helyhatósági választási kampánya során a CDU tett ígéretet. Fogadkozásuk dicséretes, ám az már kétséges, vajon sikerül-e a beözönlő romániai cigány koldusokhoz hasonlóan szívós pirosozókat kiűzni a „paradicsomból".

Szó esett már többféle nációról, azt viszont nem tudni, milyen nemzetiségű és politikai beállítottságú volt az a berlini rabló, aki sarló helyett kalapáccsal kaszált. Ezzel a „fegyverrel" támadt egy békés utcai járókelőre, méghozzá oly meggyőző erővel, hogy egy 49 éves Charlottenburg kerületi hölgy kénytelen volt átadni az útonállónak több száz márkát rejtő pénztárcáját.

Fegyveres rablásokból sincs hiány. A közismerten veszélyes S-Bahnban két férfi előbb tüzet kért egy 16 éves fiútól, majd stukkert szegeztek rá. Utóbb az órájától és pénzétől megfosztott tinédzsert még alaposan össze is verték a gengszterek.

Záráskor érkezett a Friedrichsfeld kerületi állatkerthez egy hívatlan látogató, s pillanatokon belül kiderült, hogy a fegyveres férfi nem orvvadász, hanem rabló. A Tierpark aznapi bevétele bánta az állatbarát gazfickó akcióját.

Mrázik Géza, Berlin

– Édesapám! Édesapám! Nem látta az édesanyám?

FEKETE OLDAL

MOZAIK

☛ *Lajtha László* zeneszerzőre és zenekutatóra emlékeznek kedden, születésének századik évfordulója alkalmából. Reggel megkoszorúzzák a művész egykori otthonát (V., Váci utca 79.), a Magyar Tudományos Akadémia Zenetudományi Intézetében hangversenyt rendeznek, és megnyílik a Lajtha-emlékkiállítás. Délben koszorúzással egybekötött ünnepi megemlékezés lesz a Farkasréti temetőben a zeneszerző sírjánál, ahol *Fekete György* helyettes államtitkár mond beszédet. Este pedig a Mátyás- templomban ünnepi hangversenyre kerül sor a Concentus Hungaricus Kamarazenekar közreműködésével.

☛ *Mikszáth Kálmán* A Noszty fiú esete Tóth Marival című darab bemutatójára készülnek *Gali László* rendező vezetésével a Gyulai Várszínházban. A főbb szerepeket *Bessenyei Ferenc, Peremartoni Krisztina* és *Kállai Ferenc* alakítja. A premierre július 17-én kerül sor. A színmű négy alkalommal szerepel a műsoron.

☛ Az újjáalakult Szinyei Merse Pál Társaság tagjai kedden délután találkoznak a Csók István Galériában. A társaság elnöke *Csáji Attila*, tagjai között van *Jankovich Marcell, Gross Arnold, Makovecz Imre, Kő Pál* és *Sváby Lajos*.

☛ Budapest új „koncertteremben", a városligeti Vajdahunyad várának udvarán holnap este a *Kodály vonósnégyes* ad hangversenyt.

Hologramos video

Farkangyal, Freddy halála, a *Rémálom-sorozat* utolsó, befejező része, a legújabb *Van Damme-film*. Ezek azok a filmek, amelyek moziforgalmazásával bemutatkozik egy új film- illetve videoforgalmazó cég, a tisztán angol érdekeltségű *Guild Entertainment Hungary*. Az ügyvezető igazgató *Stencer Noémi*.

– A Guild a legnagyobb független angol filmforgalmazó cég, amely éppen most igyekszik betörni Kelet-Európába. Lengyelországban, Csehszlovákiában, és nálunk egyszerre jelentek meg a piacon.

– Kis ország vagyunk, s mostanság a filmüzlet olyan nálunk, mint annak idején a zöldségesszakma: mindenki ebbe akar belevágni, mert azt hiszi, ezen lehet most meggazdagodni. Hovatovább több az eszkimó, mint a fóka. Szóval labdába rúghat még egy filmes cég itt, Magyarországon?

– Való igaz, hogy jelenleg Magyarországon a videoforgalom stagnál, a mozié pedig visszaesett. De mi hosszú távon gondolkodunk. Fő profilunk a video lesz, mi forgalmazzuk kizárólagos joggal az amerikai *Fox* cég videofilmjeit. De önmagában a video nem alkalmas arra, hogy egy cég saját image-e kialakuljon, ezért foglalkozunk filmekkel is. Havonta egy-két új mozit mutatunk majd be.

– Az angol tulajdonosok tisztában vannak a hazai feketepiac reménytelennek tűnő állapotával?

– Igen, de bíznak abban, hogy végre megszületik a megfelelő törvényi szabályozás.

– Ezenkívül minden lehetséges védelemmel, illetve megkülönböztető jelzéssel látjuk el a kazettáinkat – mondja *Csócsics Zsolt* marketingmenedzser. – Ez ügyben szerencsére nem kell „megfizetnünk a tanulópénzt". A borítóinkat olyan minőségben nyomjuk, hogy lehetetlen legyen lefénymásolni, a kazettáinkra pedig Angliában gyártott hologramos matricákat ragasztunk. **karizs**

Világpremier a Vigadóban

WEBBER-SZVIT

A Pesti Vigadóban július 3-án két világhírű és Magyarországon is rendkívül népszerű zeneszerző, *Bernstein* és *Webber* művei csendülnek fel a MÁV Szimfonikus Zenekar előadásában.

– Nemcsak egyszerű koncert lesz ez, amelynek műsorán ismert musicalek részletei hangzanak fel szimfonikus hangversenyzenekarral – mondja az est karmestere, *Makláry László*. – Bernsteinnek van két olyan műve, amelyet gyakran tűznek műsorra koncerttermekben szimfonikus zenekarra hangszerelve, mégpedig a West Side Story táncszvitje és a Candide nyitánya. Ezek előadásával kezdjük a programot, majd *Malek Andrea* és *Bardóczy Attila* énekel az Evitából, a Macskákból és Az Operaház fantomjából. A koncert érdekessége a Webber-szvit premierje lesz. Az Operaház fantomja című musicalből az év elején ugyanis született egy harmincöt perces szvit, amelyet egy angol zenész hangszerelt szimfonikus nagyzenekarra.

Malek Andrea angolul énekli a világhírű musicalek dalait (Manek Attila felvétele)

Ezt a művet hangversenydobogón még sehol a világon nem adták elő. Színpadi ősbemutatója tehát itt lesz Budapesten a MÁV Szimfonikusok előadásában.

A koncertet július 10-én a Pesti Vigadóban megismétlik. **(s. e.)**

A Budapest Főváros XII. Kerületi Önkormányzat

Polgármesteri Hivatal

Pénzügyi és Költségvetési Irodája

felvételre keres középfokú, illetve felsőfokú közgazdasági végzettséggel, mérlegképes szakvizsgával és minimum 5 éves szakmai gyakorlattal rendelkező

PÉNZÜGYI ELŐADÓT, KONTÍROZÓ ÉS VEZETŐ KÖNYVELŐT

Számítógépes gyakorlat előnyt jelent.

Jelentkezés szakmai önéletrajzzal személyesen a személyügyi referensnél.

Cím: Budapest XII., Böszörményi út 23–25. I. em. 115.

UNIGROUP

SZENZÁCIÓS LEHETŐSÉG AZ UNI-GROUP-nál!

24 HAVI KAMATMENTES RÉSZLET FIZETÉSE MELLETT JUTHAT KONYHA- ÉS SZOBABÚTOROKHOZ, HÁZTARTÁSI GÉPEKHEZ

(hűtő- és fagyasztószekrények, mosógépek, konyhai kisgépek stb.).

SZÓRAKOZTATÓELEKTRONIKAI KÉSZÜLÉKEKHEZ

(tv, video, Hi-Fi berendezések stb.).

Budapesten már 3 helyen: Bp. V., Kossuth Lajos u. 15. Tel.: 118-3143
Bp. XIV., Vezér út 134. Telefon: 183-2009.
Bp. X., Pataky I. Műv. H. Tel.: 157-0712/18 m.

Vácon: Zrínyi u. 9. (VGV, a rendőrség mellett) Tel.: 27-15-200/28 m.

Nyitva tartás: hétfőn, csütörtökön 9–20 óráig,
kedden, szerdán, pénteken 9–18 óráig, szombaton 9–13 óráig

KŐ PÁL: MENYASSZONY

KŐ PÁL szobrász

Magyar Hirlap, 1991.dec.20. 5.p.

Gimnáziumi szoboravató

Azt szeretnénk, ha a most felavatandó szobor olyan jelképértékű lenne, mint a Március 15. téren álló Petőfi-szobor, amely a fasizmus és a kommunizmus időszakában is az ellenállás szimbólumává vált — mondta a Kölcsey Ferenc Gimnázium névadójának szobra felavatásakor Podoski Istvánné, az iskola magyartanára. Kő Pál alkotását Schvábv Lajos, a Képzőművészeti Főiskola rektora adta át a gimnázium tanulóifjúságának

• Sz. A. J.

szerint szintén polgárnaznak lehettek.[4] Az utca névadója, a Mindszent-kápolna feltétlenül jelentősebb építmény volt, és a városképben is szerepet játszott. A telkek utcai mérete itt is megfelelt az első település szabványszélességének[5], a 3 „rúd"-nak. A rúd (perche) a földmérésnél használt középkori mértékegység volt, 3 öllel, illetve 18 lábbal volt egyenlő.[6] Az átlagos telekszélesség tehát nagyjából 54 láb volt. (1. kép.) E szabályos kiosztás a későbbiek során módosult. A Haüy-térkép 67. és 68. sz. telkei például egy normál telek felezésével keletkeztek, míg a 61. sz. telek harmadát a 62. sz.-hoz csatolták. A 63—65. és a 138—140. sz. helyén pedig két házhely 116—122 láb szélességét osztották három felé, hasonlóan az Országház u. 18—22. sz. házakhoz,[7] melyeknek architektúráján világosan leolvasható, hogy az osztódás még a középkorban történt. A várfalak szorító gyűrűjében a házhelyek számát ugyanis csak osztással lehetett növelni. A szabványmérettől való mintegy 10%-os ingadozás nemcsak a középkori gondolkodás fegyelmezetlen és pontatlan voltát tükrözi, ami az összes ház alaprajzi szabálytalanságában is megnyilvánul, hanem a mások rovására terjeszkedő kapzsiságot is, ami nem riadt vissza okmányhamisításoktól, határkövek áthelyezésétől sem.

Az 1686. évi ostrom a vár északi és déli keskeny oldalára koncentrálta a támadásokat. Az állandó ágyútűz, az aknaharc és a torlaszoknál folyt utcai harcok alapos pusztítást végeztek. A Szombati-piacon, Buda kereskedelmi életének egyik központjában még a telekhatárokat sem tudták az ostrom utáni felméréskor megállapítani.[8]

Az 1696-ban felvett „Zaiger über die Vöstung" hű képet[9] ad a pusztulásról. A rombadőlt templom környéke temetőnek használt puszta térség, tőle délre égett helyeket (Brandstatt), csekély falakat, beomlott és törmeléktől eltömődött pincéket találni. A „Császár-réstől" távolabb eső házak már viszonylag

KÖ Pál

Vigilia 1984/7.

teremtett központi tér- és tömegrendszerének harmóniáját így rombolta szét a (barokk) hosszház hozzáépítése.

Végeredményben arra lehet következtetni, hogy a latin-keresztény templom építőművészete az említett stílusokban alapvető ellentétet tartalmazott. Ezzel tusakodott a művészet állandóan. Hiszen a művészi megvalósítás mindig harmóniába foglalás és harmóniateremtés igényével lép fel. Minden részletet összefogó és önmagát minden részletben kifejező harmónia az, amire a művészet törekszik és ami által létezik. Egységet akar, számára minden részlet „szükséges". Rendezett gazdagságot, amelyben minden részlet esetlegességét megszünteti az *egész* belőlük teremtett értelme. A művészi megformálás mint összességgé rendezés ellentétben áll a hosszanti irányultsággal – tehát azzal, amely a hierarchiában a konkrét közösség viszonyát érvényesítette. Közösségi szellemével került ellentétbe, mert az összegezés harmóniáját akarta közös valósággá tenni, mert a szellem világában akarta a harmóniát megteremteni. Amikor a közösség alapját adó közöst formálja és létezteti, akkor kerül a közösséggel – annak rendjével – ellentétbe. A művészet egyszerre fejezi ki és tagadja tehát a közösség létmódját, mert a közöst harmóniának akarja és ekként is igyekszik azt megvalósítani.

Az útipoggyász

Pilinszky János emlékére

Minek az óra,
és minek a térkép

A tengericsillag nyugalma,
és a havasi gyopár igyekezete
a ránk testált
útipoggyász.

BODNÁR ISTVÁN

KÖNYVJELZŐ

Major-Zala Lajos: AJSA. Civilizációnk XX. század végi állapotát valószínűleg a televízió tükrözi leghívebben. A tévé napi adásaiban képek és látványok önkényes egybefűzésével ott nyüzsög az élet kivonatolt változatossága. Hírek és hírek, valódi és látszatesemények! És mégis: a mai ember – egyik közönyét a másikra cserélve – egyre unatkozik. Képzeletét a világ nagy ellentmondásai – mint mondjuk: az éhezés kontra szupergazdagság – nem tudják lázba hozni. Mint ahogy hidegen hagyják érzékeit a fegyverkezési statisztikák is. Masszív öntudatossága – kikezdhetetlen: ő a modern társadalom Fogyasztója; így másra nem, csak önmagára kíváncsi. Nem meglepő tehát, ha a jóléti társadalom eme díszpolgára azzal sem törődik, hogyha moralitásának nincs fogható mércéje: az valamikor nyomtalanul elveszett.

Ezen az ezüstszürkébe váltott, komputerizált világon talán már segítség sincs: rohan önmaga vesztébe. Hacsak . . . ! Hacsak egy valamilyen űrbéli, „tévéntúli" lény megjelenése képernyős glóbuszunkon nem gyújt végre világosságot. Mert talán csak egy ilyen különleges, Földön kívüli lény – a maga makulátlan érzéseivel s szűztiszta gondolataival – tudná ráébreszteni korunk emberét a szomorú igazságra: az alkotó, a gondolkodó homo sapiens helyett önmagát csak *Egyazomá*, *Négyszögletessé*, vagyis csak *Fogyasztóvá* volt képes formálni.

A nagy ráébresztés persze csak a mesében lehetséges. És ott is csak az olyan angyalszerű, „tévéntúli" lények segítségével, mint amilyen a képzeletszülte Ajsa is, aki – Major-Zala Lajos meseregényének hőseként – puszta felbukkanásával figyelmeztet: másként is, szebben is élhetnénk e számunkra kijelölt bolygón.

A képzelet és valóság kapuját szélesre táró meseregény műfaja rendkívül nagy írói szabadságot kínál az alkotónak. Major-Zala Lajos, a Svájcban élő magyar lírikus első prózakötete azonban ezzel csak részben, mondhatni: óvatosan élt. Így az *Ajsa*, a többféle hang kipróbálása-megszólaltatása mellett is *csak* az emberiség jövőjét féltő, szelíd aggodalmaskodássá alakult. *(Aurora Könyvek; München, 1983)*

De Coll Lajos

Farkas Attila

A VATIKÁNI „MAGNA DOMINA HUNGARORUM" KÁPOLNA

I. Előzmények

1980. július 25-én a budapesti Központi Szemináriumban Lékai László bíboros, esztergomi érsek – mint a római Magyar Kápolna létesítésének eszmei szerzője és mecénása – sajtótájékoztatót tartott a magyar sajtó, a televízió és a rádió munkatársai előtt. A szeminárium földszinti körfolyosóján rögtönzött kiállításon mutatta be a már elkészült és szállításra váró domborműveket.

Ezen a sajtótájékoztatón Lékai bíboros vázolta a kápolna létesítésének előzményeit és a megrendelő szándékát. II. Szilveszter pápa az első magyar király két kérését teljesítette egykor: a korona megküldésével megerősítette Szent Istvánt a nyugati típusú államhatalom alapításában, és a XVI. század elején lebontott, Nagy Konstantin-i Szent Péter-bazilika mellett kápolnát és zarándokházat ajándékozott a Rómába, Péter sírjához zarándokolni szándékozó magyaroknak. Ez a két épület 1776-ig fennállt, mígnem a barokk sekrestyéjével dél felé terjeszkedő új székesegyház áldozatává nem lett. A levéltári adatok tanúsítják, hogy a terület kisajátítási összegét a Szentszék annak idején bőven megtérítette. A lebontott két épületnek Serédi Jusztinián hercegprímás állíttatott emléktáblát 1929-ben a Szent Péter-bazilika mai sekrestyéjének oldalfalán. Lékai bíboros azt is elmondta, hogy 1977-ben, a bíborosi konzisztórium alkalmával kéréssel fordult VI. Pál pápához, hogy a lebontott, ősi magyar kápolna helyett jelöljön ki új területet a mai Szent Péter-székesegyház altemplomában a Magyarok Nagyasszonya – Patrona Hungariae – végleges titulusával: a „Magna Domina Hungarorum" tiszteletére létesítendő új vatikáni kápolna számára.

VI. Pál a kérést teljesítette, és a vatikáni grották egy olyan helyiségét ajándékozta nekünk, amelyben hosszú évtizedeken át az ókeresztény szarkofágokat raktározta a vatikáni Szent Péter-bazilika műhelye (Fabbrica de S. Pietro). Inkább kuriózum és jelkép, mint lényeges összefüggés, hogy ez a kápolna most délnyugati irányból közvetlenül csatlakozik ahhoz a kriptához, amelybe az ajándékozó VI. Pál pápát temették el.

Lékai bíboros részletesen kifejtette a kápolna létesítésének célját is: „Első célja, hogy a Magyarok Nagyasszonya kápolna a Szent István-féle szellemi örökség folytatása legyen. Mindig közelebb Rómához, a továbbélő Péterhez, a Vatikánhoz – mondotta. – A kápolna létesítésének második célja, hogy a Magyarok Nagyasszonya római otthonában testvérként találkozzanak az itthoni és a külföldi magyarok, akik nemegyszer felfogásban és érzelmileg távol állnak egymástól. Végül a kápolna harmadik célja a Pax Europae, Európa békéje kimunkálásában irányt mutatni azoknak a magyar szenteknek az életéből vett jelenetekkel, amelyek a kápolna falait díszítik." Ezután köszönetet mondott az illetékes állami hatóságoknak, mindenekelőtt az Állami Egyházügyi Hivatalnak, hogy a terv kimunkálásához és kivitelezéséhez előzetes hozzájárulásukkal és támogatásukkal hathatós segítséget nyújtottak.

A kápolna belső díszítésének részletesen átgondolt ikonográfiai programját ugyancsak a megrendelő és kiviteleztető esztergomi érsek-prímás, Lékai bíboros állította össze a sajtótájékoztatón kifejtett szándékok szellemében. A kápolna belső terének, architektonikus megjelenésének tervezésére *Gerő László* professzort kérték fel. A művészeti irányítást *Patakyné Brestyánszky Ilona* művészettörténészre, a Magyar Nemzeti Galéria tudományos főmunkatársára bízta. A hivatalos adminisztrációt a Képzőművészeti Alap lektorátusa vállalta, amely a munkafolyamat során többször konzultált a megrendelővel és az egyházi, valamint világi szakértőkből álló zsürivel. Az előzményeknek nem elhanyagolható mozzanata volt a II. vatikáni zsinat szellemében működő Országos Egyházművészeti és Műemléki Ta-

nács állásfoglalása 1978. szeptember 8-án. A kápolna tervét megtárgyaló Magyar Katolikus Püspöki Kar ugyanis az Országos Tanács szakvéleményét kérte Kádár László egri érsek, a Tanács elnökének közbejöttével, mielőtt a bíboros programjában állást foglalt volna. A Tanács külön ülésen foglalkozott a Magyar Kápolna ügyével, és memorandumban nyilatkozott a püspöki karnak. Ebben a következőket fogalmazta meg: „A 10×5 méteres alaprajzú, kisebb szentélyre és nagyobb hajótérre osztott, dongaboltozatos helyiség egy 2,5×6 méteres, két 3×3 és két 20–20 négyzetméteres falfelülettel rendelkezik. A történelmi építészeti és művészi adottságok, továbbá a magyar katolikus egyház jelenlegi állapota, nem utolsósorban a helyiség méretviszonyai őszinteségre és diszkrécióra kötelezneknek. A Bíboros úr intencióinak szellemében a főfal középrészére a Patrona Hungariae életnagyságú alakja kerülhetne, az országát és koronáját oltalmába ajánló Szent István, az egyház erejét és biztonságát jelentő Szent Péter apostol, továbbá a Rómához hű magyarság kapcsolódását jelképező néhány figura hasonló nagyságrendű ábrázolása. A jelenet mottójának javasoljuk VII. Gergely pápa történelmi jelentőségű levelét: »Országod véneitől tudhatnád, hogy Magyarország, melyet hajdan István király minden joggal és hatalommal Szent Péternek ajánlott fel és adott át, a római anyaszentegyházé«."

A memorandum hangsúlyozta: „Az oldalfalakra vonatkozó bíborosi javaslat, a zsúfoltság és elaprózás veszélye, továbbá az alapgondolat markáns érvényesítésének veszélyeztetése nélkül aligha valósítható meg. Rómát járó zarándokaink és turistáink igényeit és lehetőségeit is figyelembe véve, az a meggyőződésünk alakult ki, hogy a feladatoknak ez a része súlyos esztétikai problémát is jelent. Néhány jól kiválasztott és sommásan ábrázolt figurával a javasolt gondolat... bizonyosan jobban ábrázolható, mint a historizáló, vitatható történelmi hitelű, illetve a modern művészeti kifejezésmód eszközeivel képileg nehezen megfogalmazható epizódokkal." A Tanács kérte, hogy a kivitelezésnél kerüljék a hivalkodó anyagok – pl. a tervezett hímeskő – alkalmazását, és javasolta, hogy a munkára feltétlenül a mai magyar művészet szintjét tükröző művész(ek) kapjon megbízást. „Mindenképpen törekedni kell arra, hogy a harmonikus egység biztosítása érdekében kevés számú (egy-két) művészt" foglalkoztassanak.

A terv végleges megfogalmazásában és kivitelezésében a Tanács ajánlásai csak részben valósultak meg.

II. A terv összeállítása, a művészek megbízatása és a mű kivitelezése

A művészeti előadó, P. Brestyánszky Ilona előterjesztésére a Képzőművészeti Alap lektorátusa Borsos Miklóst, Csikszentmihályi Róbertet, Kiss Kovács Gyulát, Kiss Nagy Andrást, Kiss Sándort, Kő Pált, Marton Lászlót és Melocco Miklóst hívta meg a pályázatra.

1979. május 4-én ült össze a zsüri, amelyen részt vettek a Képzőművészeti Alap, az Országos Műemléki és Egyházművészeti Tanács, valamint a Lékai bíboros által delegált vendég zsüritagok, többek között Németh Lajos tanszékvezető professzor és Vadász György építész. A résztvevők érdemben csak ikonográfiai problémákat érintettek, de többen aggályuknak is kifejezést adtak, hogy a megadott témák sokasága, azok illusztratív jellege és a művészek egymástól eltérő kifejezésmódja, stílusirányzata veszélyeztetheti a kápolna díszítésének egységét, zsúfolttá teheti belső terét. Mivel az ikonográfiai program témája tovább bővült, a zsüri tagjai – különösen Németh Lajos – nyomatékosan tanácsolták a megbízást nyerő művészek számának legfeljebb egy-két személyre történő redukálását. Többen egyetértettek azzal, hogy Kő Pál naivul archaizáló ábrázolása közelíti meg leginkább a vatikáni grotta hagyományos, antik emlékeit őrző szellemét, javasolták, hogy fa vagy bronz alkalmazása helyett egységesen nemes kőanyagból kellene készíteni a domborműveket. Az Alap tájékoztatta a zsürit, hogy a szentély díszítésére és szobrainak kivitelezésére pályázati kötelezettség nélkül Varga Imrét, a kápolna hátsó zárófalának díszítésére pedig a Rómában élő, magyar származású Amerigo Totot kérték fel.

A kivitelezésre végül is azok a művészek kaptak megbízást, akiknek pályaterve a leginkább megközelítette az előírt formai és tartalmi követelményeket. Mind a tervezés egészének elbírálására, mind a függő kérdések eldöntésére vonatkozó jogot a vatikáni Fabbrica érsek elöljárója, *Lino Zanini* tartotta fenn magának. A domborművek kivitelezésének időszaka alatt a zsürinek módja volt figyelemmel kísérni a munkálatokat, és a sorozat elszállítása előtt az elkészült alkotásokat megtekinteni. A vatikáni grotta magyar kápolnájának építészeti kialakítását – Gerő László professzor tervei szerint – a Vatikáni Műhely végezte *Rosario Regi* építésvezető szakszerű irányításával.

A kápolna belső terének kiképzése, díszítése és berendezése 1980. október 8-ra elkészült, amikor is Lékai László bíboros, prímás, a Magyar Püspöki Kar, a Magyar Kormány hivatalos küldöttei és nagyszámú zarándok jelenlétében II. János Pál pápa ünnepélyesen megáldotta.

Az egyenes záródású apszis egész felületét *Varga Imre* nagyméretű, mattírozottan aranyozott, kalapált rézdomborítása tölti ki. A félköríves kompozíció középsávjában a honfoglalás kori magyar tarsolylemezek életfa-motívuma látható, két oldalán három-három szkíta aranyszarvassal (vö. a tápiószentmártoni lelettel). Ez a kompozíció idézi a magyar vallásos legenda-mondavilágot, amely háttere a hazai kereszténység Nagyasszony-Boldogasszony tiszteletének. Az életfán függ a „kun arcú" Madonna szobra, bal karján az arányaiban kissé nagyra formált és az anya oldalából kiemelkedő gyermek Jézus figurájával. Mária fején kettős fejkendő van, egyik az öntött szoborhoz tartozik, a másik krómozott, hajtogatott-gyűrt acéllemez. Varga eredetileg speciális fényeffektusokat kívánt alkalmazni szobrának megvilágítására, periodikusan felerősödő, illetve gyengülő fényforrás igénybevételével. Terve szerint a Madonna-szobrot a felette elhelyezett királynői koronáról lecsüngő, sűrű ezüstdrót háló fedte volna el, és az alakot csak a tervezett, változó intenzitású fény világította volna meg, mint egy látomás égi jelenségét. A főfaltól balra, az első ajtónyílás lépcsőjéről lép le a kompozíció második figurája – Szent István király. Az elhelyezése szerint is körkompozíciósan megmintázott bronzplasztika a markáns arcélű férfit ábrázolja, vállán a hegesztett acéllemezből készült koronázó palásttal, jobbján a hagyományosan szentistváninak mondott magyar koronával. A szent király fején a hun fejedelmek diadémjával tekint a mennyei jelenségre. A jelenet azt a pillanatot idézi, amikor az országépítő Szent István elkötelezi magát a kereszténységnek, a múltból a jövendőbe lépve.

Amerigo Tot a kápolna hátsó, zárófalára készített nagyméretű, ovális alaprajzú bronz domborművet. A középtengelyben egymást metsző két merőlegessel négy mezőre osztott felületen négy jelenet látható: II. Szilveszter pápa megalapítja a római magyar kápolnát; III. Callixtus pápa a nándorfehérvári győzelem emlékére elrendeli a déli harangszót; VI. Pál a Szent Péter-bazilika altemplomában kijelöli az új Magyarok Nagyasszonya kápolna helyét; végül az új kápolna ünnepélyes megáldásának jelenete.

Az oldalfalakat a következő domborművek díszítik: a bal oldali, bejárati oldalon

1. Boldog Gizella († 1060 k.), Szent István bajor származású felesége, aki a ma hagyományosan „koronázási palástnak" nevezett liturgikus öltözéket tartja kezében. A tradíció szerint a királynő maga is részt vett a hímzés munkájában (*Kiss Sándor* műve).

2. Szent Imre († 1031). A tragikus bihari vadászat, amelyen a trónörökös ifjú halálos sebet kapott (*Kiss Kovács Gyula* műve).

3. Magyar Mózes († 1043), Vladimir kijevi herceg katonája, aki a környék barlangjaiban élő remetékhez csatlakozott (*Marton László* műve).

4. Skóciai Szent Margit († 1093), III. Malcolm skót király felesége. Az Árpád-házból származó, szent életű anyakirályné nyolc gyermekét nevelte, közöttük a mai angol uralkodóház ősanyját, Mathildot (*Kiss Kovács Gyula* műve).

5. Szent László († 1095). A lovagkirály megalapítja a somogyvári bencés apátságot (*Kiss Nagy András* műve).

6. Boldog Piroska (Pirsca v. Irene † 1134) Szent László leánya, akit Komnenosz János bizánci császár vett feleségül. A domborművön mint kolostor- és templomépítő mecénás jelenik meg (*Kiss Nagy András* műve).

7. Toulouse-i Szent Lajos († 1297). Az Anjou II. Sánta Károly és Árpád-házi Szent Erzsébet unokahúgának, Magyar Máriának fia. Mint Toulouse püspöke a ferences rend tagjaként jótékonykodott: ruhájától – a legenda szerint – egy fekélyes beteg meggyógyult (*Marton László* műve).

8. Boldog Hedvig (Jadwiga † 1399) Nagy Lajos Anjou-házi királyunk leánya gyermekkorában került a lengyel trónra, majd a pogányságból megtért férjével, Jagelló Ulászlóval litvánia apostola lett (*Csikszentmihályi Róbert* műve).

9. Boldog Dominici János († 1418). A firenzei származású, raguzai érsek és domonkos rendi bíboros V. Márton pápa követeként érkezett Budára. A művész a domborművek figurái között a budavári ásatások gótikus szobrait is megmintázta (*Csikszentmihályi Róbert* műve).

A jobb oldali domborművek:

10. Szent Adalbert († 997) prágai érsek, aki a történészek jelenlegi feltételezése szerint Szent Istvánt a bérmálás szentségében részesítette (*Kő Pál* műve).

11. Szent Gellért († 1046) a velencei Szent György kolostor apátja, Szent Imre lelki nevelője. A lázadó magyaroktól szenvedett vértanúságot a róla elnevezett budai hegy lábánál. A legenda szerint szekerét letaszították a sziklárol, majd a püspököt ledöfték (*Kő Pál* műve).

12. Boldog Özséb († 1273) az egyetlen magyar alapítású szerzetesrend, a pálosok megalapítója. A művész a szent életű remete legendás „fény-látomását" ábrázolta. (*Kő Pál* műve).

13. Árpád-házi Szent Erzsébet († 1231), II. Endre és Gertrudis leánya búcsút vesz a kereszteshábórúba induló férjétől, Lajos thüringiai őrgróftól (*Kiss Sándor* műve).

14. Árpád-házi Szent Margit († 1276), a Nyulak-szigeti kolostor domonkos rendi apácája békére bírja atyját, IV. Bélát és lázadó fiát, későbbi trónutódját, V. Istvánt (*Kiss Sándor* műve).

15. Boldog Kinga (Kunigunda † 1272) IV. Béla legidősebb leánya, Szemérmes Boleszláv lengyel király felesége. A legenda szerint egy bányász átnyújtja neki a wieliczkai sóbányában megtalált gyűrűjét (*Kiss Nagy András* műve).

16. Boldog Jolánta († 1299) IV. Béla kisebbik leánya, aki a tatárok elől Kingához menekült, majd pomeránia hercegéhez, Jámbor Boleszlávhoz ment nőül. A buzgó és szent életű fiatalasszony Jézus keresztje előtt imádkozik (*Marton László* műve).

17. Boldog Szalome († 1268). A lengyel fejedelem leányát II. Endre fia, Kálmán, Halics királya vette feleségül. Az országának határain túl harcoló férjét támogatta önmegtagadó életével, menekülve az udvari élet csábító pompájától (*Marton László* műve).

18. Szent Izabella (másképpen Portugáliai Erzsébet † 1336) II. Endre királyunk és Árpád-házi Szent Erzsébet leszármazottja, Dénes portugál király felesége. A tevékeny felebaráti szeretet szentje (*Kiss Kovács Gyula* műve).

19. Boldog Erzsébet († 1338) III. Endre leánya, aki a svájci Töss domonkos zárdájának lakója volt. A legenda szerint a haldokló Erzsébetnek egy kis madár dalt csicsergett a kolostor ablakából (*Csikszentmihályi Róbert* műve).

A kápolna berendezéséhez tartozik még a vatikáni Fabbrica által adományozott, VIII. századból származó és a XII. század cosmata mozaik-díszítménnyel ellátott versus oltár, ambo, papi szék és az evangéliumi, valamint az oltárra helyezhető gyertyatartók. A helyiséget régészetileg ugyancsak a Fabbrica vizsgálta meg Lino Zanini érsek irányításával, és készítette elő a hazai műalkotások befogadására. A kovácsolt vas ajtók *Kovács József* munkái.

III. A megvalósult mű bírálata

Elfogultság és szerénytelenség nélkül megállapítható, hogy a magyar kápolna belső kiképzése és díszítése egészében véve átgondolt és művészeti szempontból igényes, ugyanakkor nem problémamentes alkotás. El kell fogadnunk és tárgyilagosan ki kell értékelnünk a több oldalról elhangzott kritikát a tervezésre és a kivitelezésre vonatkozóan: a római travertino oldalfalburkolaton, egymástól huszonöt centiméterre elhelyezett dombormű-sorozat a képzőművészeti kiállítások benyomását kelti. Ezt a hatást csak fokozza a rejtett fény-

csővilágítás, amely a domborművek fölé emelt, a falsíktól harminc centiméterre kiugró, kőkonzolokra illesztett kőlemez alól szórja a fényt egyrészt a donga mennyezetre, másrészt (igen lapos szögben) a domborművekre. Az oldalfalakhoz simuló padkasor – szellemes megoldással – a belső teret vizuálisan meghosszabbítja, de túl nagy hangsúlyt kap a fényesre csiszolt tardosi vörösmárvány (kemény mészkő) padozat. A szentély (presbyterium) arany hátterének kellemes reflex-fényeiben úszik Varga Imre kettős szoborkompozíciója, de a két figura – különböző szobrászi felfogása, ellentétes stilizálása miatt – nem nyújtja az egységes kompozíció élményét. A Madonna konzervatívabb felfogást képvisel, mint a bravúrosan komponált és rutinosan megmunkált felületű szent király alakja.

A tizenkilenc kődombormű harmóniáját biztosítja a felhasznált anyag és a megadott méret, de a remélt összhang a hat művész egyéni adottsága, felkészültsége és egymáshoz, valamint a programhoz történt alkalmazkodása ellenére sem valósulhatott meg maradéktalanul. Kétségtelen, hogy az ábrázolt szentek és a boldogok sora sokoldalúan reprezentálja annak a hitből táplálkozó erkölcsi erőnek hatékonyságát, amely nem csupán a középkori szerzetes-eszményt ihlette, hanem a keresztény uralkodóházak kiterjedt családi kapcsolatai révén meghatározó jelentőségűvé vált a népek és nemzetek életformájában és az államok közötti politikai viszonyokban. II. János Pál pápa a kápolna megáldásakor mondott beszédében is célzott arra, hogy a „szentek életművéből született meg a Krisztus evangéliumára épített európai civilizáció, származott az igazi humanizmus kovásza, amelyet áthatottak az örök értékek ... A hit eme tanúinak állhatatossága folytán megnyílott távlat ma is időszerű, s azt a kiváló utat jelenti, amelyen haladva tovább építhetjük a békés, szolidáris, valóban emberi Európát ..."

Ennek a sokrétű és gazdag modanivalónak kifejezésére mégsem érezzük eléggé hatásosnak és korszerűnek a választott „illusztratív" ábrázolási formát. A világ minden részéből Rómába zarándokoló hívők és hitben járatlan turisták, akiknek módjuk lesz megtekinteni a kápolnát, még kevésbé ismerik szentjeink és boldogaink legendákkal átszőtt életrajzát, mint mi, magyarok. A jelenetek a nevek megjelölése ellenére sem mondanak el többet a szentek és boldogok titkairól, mint ha azokat elvontabb formában, a modern szobrászat kifejező eszközeivel és a szentekre jellemző attribútumaikkal – jelkép-, és jelvényszerű ismertetőjeleikkel – ábrázolták volna művészeink. Az illusztratív tematika feldolgozását és megértését jól szolgálhatja a látogatók kezébe adott tájékoztató füzet vagy leporelló, de ami a témák mennyiségét (és a megbízott művészek számát) illeti, szolgáljon tanulságunkra a rendezés-esztétika egyik alapelve: a kevés több, mint a sok.

Elgondolkoztató, hogy a San Pietro-grotta kőkoporsóinak és őskeresztény domborműveinek világában milyen szerencsésen illenek kápolnánkba azok az ásatási töredékek és leletanyagok, amelyeket hátsó, zárófalába illesztettek a vatikáni Fabbrica emberei. Úgy tűnik, mintha ez a mértéktartó, szerény és mégis időtállóan korszerű díszítés lenne leginkább rokona szkíta aranyszarvasainknak, tarsolylemezeink életfa-motívumainak és a királyi koronáját alázatos gesztussal jobbjában tartó Szent István szellemének.

A VIGILIA KIADÓHIVATALA közli: Megjelent a Vigilia 1983. évi négyoldalas tartalomjegyzéke. Előfizetőink részére a januári számunkhoz díjtalanul mellékeljük. Példányonkénti vásárlóink számára 2 Ft-os bélyeg beküldése ellenében készségesen megküldjük a kért címre.

ÁRA: 35,-Ft

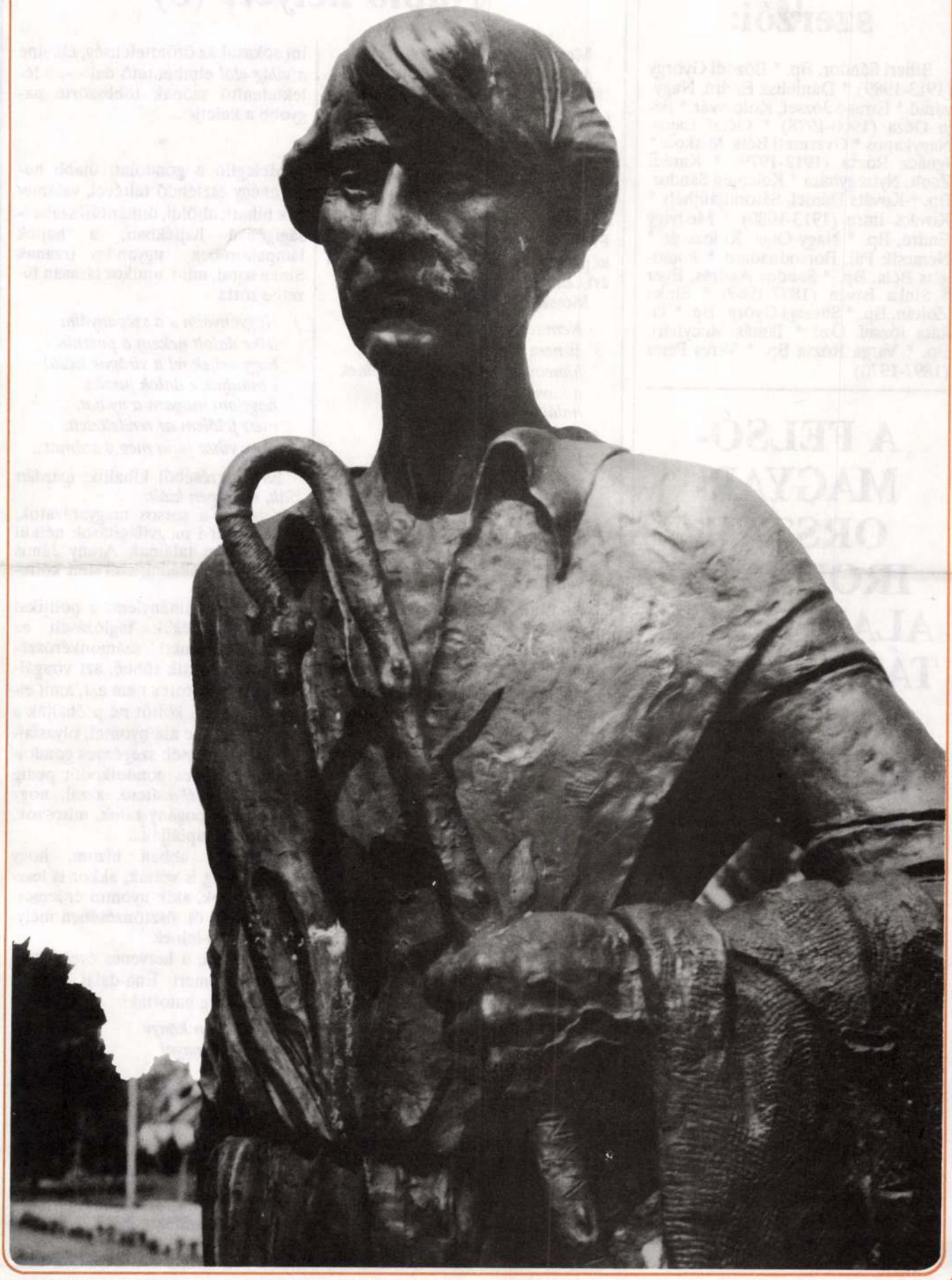

KŐ Pál

Sinka István Holnap 1993/4

E számunk szerzői:

Bihari Sándor, Bp. * Bözödi György (1913-1989) * Dánielisz Endre, Nagyvárad * Faragó József, Kolozsvár * Féja Géza (1900-1978) * Géczi Lajos, Nagykapos * Gyarmati Béla, Miskolc * Ignácz Rózsa (1912-1979) * Karádi Zsolt, Nyíregyháza * Kelemen Sándor, Bp. * Kováts Dániel, Sátoraljaújhely * Kovács Imre (1913-1980) * Medvigy Endre, Bp. * Nagy Olga, Kolozsvár * Nemcsik Pál, Borsodnádasd * Pomogáts Béla, Bp. * Sándor András, Eger * Sinka István (1897-1969) * Sinka Zoltán, Bp. * Sümegi György Bp. * Takács József, Ózd * Tamás Menyhért, Bp. * Varga Rózsa Bp. * Veres Péter (1897-1970)

A FELSŐ-MAGYAR-ORSZÁG IRODALMI ALAPÍTVÁNY TÁMOGATÓI:

Művelődési és Közoktatási Minisztérium
Borsod-A.-Z. Megyei Önkormányzat
Miskolc Megyei Jogú Város Önkormányzata
Tokaj Város Önkormányzata
József Attila Irodalmi és Szociális Alapítvány
Szerencsejáték Rt.

***

További támogatóink felajánlásait az OKHB 276-11328 számlaszámon

A Holnap szerkesztősége köszönetet mond Medvigy Endrének a Sinka-összeállításhoz nyújtott segítségéért.

Tájékoztatjuk olvasóinkat, hogy a Felsőmagyarország Irodalmi Alapítvány kuratóriumának döntése alapján a Holnap című folyóirat jelenlegi formájában utoljára jelenik meg. Az átalakuló, kéthavonként megjelenő Holnap legközelebbi száma június első felében lát napvilágot Jenei László szerkesztésében.

TAMÁS MENYHÉRT

Napló helyett (5)

Mert közsorsú ember volt...
Mert közsorsú költő volt...
Mert a Köz Fia volt, képzeletbe fogható, megfejthető.
Mert közsorsot kinőtt ember volt...
Mert közsorsot kiéneklő ember volt...
Mert a Köz megváltására indult Fiú volt, mindmáig rejtekét járja a képzelet, s időtlen idejét járva sem érkezik titkához, varázslatához.
Messziről hallgatom:

Nem testvére ez a regének
és nem csak az álmok vihara,
hanem, ahogy a szegények élnek
a kavargó élet maga:
halál és születés,
sírás és öröm,
föld, emberek, ima, babona,
sorsok, utak, rossz tanya,
csillagok az égi körön,
és verejtékes
mivoltában is a múlt,
a drága, édes,
alulsó Magyarország.

Az alult, a mélynek is messzét; majorok poklát zúgatja az idő. Panaszlója a némaság neveltje, aki a csend ezer és ezer hangját ismerte, érzékelte, ezer és ezer rezzenetét szűrte át a szívén, hogy aztán világgá dobogja.
Dobogja, mind hangosabban dobogja, mígnem a kín, a szomorúság, a keserűség, a tovább nem némítható sóhajtás énekké hangosult.
Forrás-fakasztó dallá.
KÖLTÉSZETTÉ!
Megismételhetetlen csodává, amelyre gyéren nyílnak meg a fülek...

*

Halálát (1969) követően, egy rosszkedvű vita hevében, jövendölésre fordítottam a szót: legalább ötven esztendőnek kell ráhavazódnia, míg Sinka István SINKA ISTVÁN helyét elfoglalhatja irodalmunk, a magyar irodalom Kincsesházában.
Azóta huszonnégy esztendő ráhavazódott...
Tisztult, sokat tisztult a neve a ráhányt rágalmaktól, a „hivatott" ítélethirdetők trónusa szétkorhadt, hallói s értői szaporodnak, igazán nem rajtuk múlik, hogy — bár megint sokasul az örömtelenség, elkelne *a világ elől* elpihentető dal —, a lélektelenítő szónak többszörte nagyobb a keletje...

*

Melegítő a gondolat: újabb huszonnégy esztendő teltével, valamelyik bihari; alföldi, dunántúli szabadságigényű hajlékban, a hajlék lámpakörében ugyanúgy izzanak Sinka sorai, mint amikor lázasan füzetbe rótta:

Nagyanyáim s a szépanyáim
lelke dalolt nekem a pusztán,
hogy keljek fel a virágok közül
s induljak e dalok jussán,
hagyjam magára a nyájat,
mert felőlem az rendeltetett,
hogy vihar fújja meg a számat...

És zengzéséből kihallik: *igazáért kiált, és szépen kiált.*
Kihallik a sorsos magyarázatok; Veres Péter-i megvilágítások nélkül is értésükre találnak Arany János fölé fénylő balladái, szerelmi költeményei...
És azt is reménylem: a politikai számonkérőszékek taglózásait az irodalomtörténeti számonkérőszékek sem követik többé, azt vizsgálják, amit alkotott s nem azt, amit elvárnak tőle, a költőt ne próbálják a szellem szintje alá nyomni; olyasfajta méricskéléssel: szegényes gondolkodó, az életes gondolkodót pedig ösztönig sekélyesíteni, azzal, hogy költészetét pogány hitek, mítoszok, hiedelmek táplálják...
Legvégül abban bízom, hogy ahogy eddig is voltak, akkor is lesznek fiatalok, akik nyomra érdemesnek tartják őt, ösztönzésében mélyerejű társra lelnek.
Miképpen a hetvenes évek közepén megismert Éna-dalai rám is szárnyalólag hatottak:

Kezemben könyv
Éna-szárnnyal
szárnyal
majdani időkből
égi kéken
viola gyúl
őszt ifjító
alkonyt igéző
mágiya

Budapest, 1993. március 1.

KÖRKÉRDÉSÜNK:

ÉS a köztéri szobrok?

A rendszerváltás óta már jó néhány köztéri alkotás aluszsza örök álmát a szobortemetőkben. Most, amikor egyre kevesebb pénz jut kultúrára, művészetre, vajon készülnek-e újabb alkotások, egyáltalán: manapság milyen lehetőségei vannak ennek a műfajnak? Erről kérdeztünk néhány jeles szobrászművészt.

Melocco Miklós

Hullanak a szimbólumok. Kommunista ikonográfia nem volt. Régi jelképeket kereszteltek át. Ügyelve a rabszolgalélek érzékenységére, a dátumokat is csak átkeresztelték. Karácsony — fenyőfaünnep, Mikulás — Télapó, Szent István — új kenyér ünnepe.

Lehetőleg az alak és a kép hangulata is megmaradt, csak a név változott. Diana — Niké — Szűz Mária — Nagy Honvédő Háború. Világjelenség a szimbólumok elcsigázása, de a szovjet területeken komoly ideológiai harc volt, egy „jottányit" sem engedtek a nevek jellegéből.

Most már nem kötelező ez a szigorúság, és az ikonográfia egy lépést vagy kettőt visszalépett az időben. A Nagy Honvédő Háborúból újra Szűz Mária lett vagy Niké.

Valószínű, hogy hosszú időnek kell eltelnie, hogy a fogalmak erőszakos jelenléte, hatása a képekben elcsendesedjék, a szépség és minőség ne szoruljon magyarázatra.

A hatalomnak, a megrendelőnek is meg kell nyugodnia, el kell hinnie önmagát ahhoz, hogy ne régi szimbólumokat sürgessen saját maga igazolására.

Amíg a megrendelő vágyai, igényei güzsba vannak kötve, addig a szobrász sem gondolkodik szabadon, és a szobrász épp úgy meg van fertőzve a közelmúlt által, éppen olyan fafejű, félművelt, mint a megrendelő.

„Éljen a Szabadság! Éljen a Függetlenség! Éljen Európa!" Könnyű és jó ezeket mondani, de ezek nem képek.

A jelszavak szabadsága nem azonos a szabadsággal. A jelszavak általános érvényű közhelyek, nem kell és nem lehet őket a szobrászat nyelvére lefordítani abból a célból, hogy a járókelő visszafelé fordítsa le magának a szobrot újra jelszóvá.

Javaslat a szépség, és ha ez nem érthető, akkor sem kell a Biblia pauperum.

Fekete Tamás

A Budapest Galéria gondozásában jelent meg két kiadvány, amelyek köztéri szobrászatunkkal foglalkoznak. A kiadványok szerkesztői Szöllössy Ágnes, Szilágyi András, Hadházy Levente. Pontos, minden sallang nélküli rendszerező munkát végeztek, ezért is említem nevüket.

A számszerű adatokat és még jó néhány információt ezekből a kötetekből merítettem.

Az egyik kötet 1985-ben jelent meg *Negyven év köztéri szobrai Budapesten* címmel. A másik 1987-ben egy kiállítás kapcsán létrejött katalógus, melynek címe: *Budapest köztéri szobrai 1692—1945.*

Az első, talán legfontosabb számszerű adat: a ma Budapesten álló köztéri szobrok több mint háromnegyed része 1945 és 1985 között készült, illetve került felállításra. A katalógus 544 szobrot sorol fel. Ez átlagolva annyit jelent, hogy évenként 13,6 szobor került közterületre.

Ezeknek jó megközelítéssel több mint háromnegyed része politikai vagy politikai jellegű alkotás.

Jók, rosszak vegyesen. Főleg rosszak, különösen mai szemmel. Néhány jó is akad.

Ki a felelős? Költői kérdés. Választ nem várok magamtól sem. Legalábbis objektív választ. Mondhatnám, hogy a hatalom, az államapparátus, hiszen ő adta a megbízásokat. De volt szobrász, sok szobrász, aki elvállalta a munkákat. Na igen, de a szobrász abból él, hogy szobrokat csinál.

Ha megbízásra, akkor jól él, ha csak saját kedvtelésére, akkor rosszul. Ki nem akar jól élni? Arról nem is beszélve, hogy az a rendszer, az a korszak egy csomó fiatalt, tehetséges vagy annak vélt fiatalt beküldött a főiskolára, esetleg vidékről hozta fel őket, taníttatta, kiképezte, természetesen a ránk erőszakolt stiláris normák szerint, szovjet módra, demagóg módra.

És — horribile dictu — az a korosztály, a „fényes szelek" korosztálya — ha nem is teljes egészében — hitt abban, amit csinált, kitekintése nem volt a nagyvilágra; arra gondosan ügyeletek, hogy „meg ne fertőződjenek" az „átkos nyugati imperialista" irányzatokkal.

Nem akarom védeni őket, de 56-ig, tehát több mint tíz éven át butított és/vagy megfélemlített évfolyamok kerültek ki a főiskoláról, akik közül csak nagyon keveseknek volt bátorságuk, hogy nyíltan ellenálljanak, és elvérezzenek a szakmai vágóhídon.

Bűnösök voltak a tanárok, akik jobb meggyőződésük ellenére szovjet mintára tanítottak? Bűnösök voltak a diákok, akik noha — esetleg — látták a hibát, a tévutat, mégis fejet hajtottak a nyilvánvalóan idegen elvárások előtt? Nem tudom; nem hiszem.

Mindenütt találhatunk gyengéket, megfélemlítetteket azok között, akik átélték, túlélték az elmúlt néhány évtizedet.

És hogy hasonlíthatók össze a „bűnös" szobrászok felelősségben azokkal, akik egy nagy reményű ipart, egy ígéretes mezőgazdaságot, egy potenciálisan virágzó jövőt tettek tönkre (felső vagy külső parancsra), de olyan alapossággal, hogy ma is annak nyomorúságait szenvedjük.

A művészetben talán azok a leginkább elmarasztalhatók, akik mint elméleti szakemberek, zsűrorok, műítészek, gyáván vállalták a szakmai ítéletvégrehajtó szerepét.

Károsak voltak az agitatív plakátok, amelyek emberek millióit próbálták az orruknál fogva vezetni. De hol vannak már azok a plakátok?!

A propagandakönyvek, szindarabok, az ostoba operettek. De hol van már Ázsájev: Távol Moszkvától, hol vannak a „Szabad szél" nyekergő dallamfoszlányai?!

Talán frivolnak tűnik egy óvatos kijelentés: *az egyik legbűnösebb a szobrászat anyaga.* Aere perennius, ércnél maradandóbb. A szobrokat nem mosta el az eső, mint a plakátokat!

Ma is itt állnak élő mementóként, mint egy letűnt korszak megkövesedett maradványai. Fosszíliák. Túléltük őket, mint gyerek a bárányhimlőt, még ha maradt is egy-két ragya a lelkünkön. Tanulságok: ilyen ostobák is voltunk, ha hittük, és ilyen tehetetlenek, ha türtük őket, de elhullatták már fogaikat, mint falusi cirkuszok öreg oroszlánjai.

Persze általánosítani és két emberöltőnyi korszak köztéri szobrászatát elítélni ugyanolyan hiba lenne, mint amit azok követtek el, akik idegen stílusjegyeket kényszerítettek ennek a korszaknak a művészeire. Hiszen kitűnő művészek is működtek ebben az időszakban, és igen jó szobrok is születtek.

Az utókornak pedig nincs joga számonkérni a remekműveket. Remekművek csak ritkán születtek és ritkán születnek ma is; és nemcsak itt Közép-Kelet-Európában.

Az utókornak arra van joga, hogy levonja a tanulságokat és okuljon a múlt hibáiból... Úristen! Megáll a kezemben a toll... Micsoda nyegle vállveregető okoskodásokkal próbálok meghatározni, sőt megítélni egy kort, melynek magam is részese — szenvedő vagy résztvevő, szinte mindegy —, de részese voltam?

Mi az, hogy társadalom, ki az utókor, milyen tanulságokat vonjon le... ki milyen jogon?

Hiszen a művészetnek, és csakis a művészetnek, mindig joga volt a kísérletezéshez, sőt, a tévedéshez is!

Minden időben, minden hatalom — akár egyházi, akár világi, akár politikai — felállíttatta a maga emlékműveit.

Szenti Ernő rajza

A különbség, az eltérés — általában — az alkotó személyében, képességeiben keresendő; úgyszintén az eredmény, a minőség is ennek függvénye.

A művésszel szemben mindig bizonyos elvárásokat támasztott a megbízó, aki anyagi lehetőségeinek, illetve ízlésének megfelelően kereste meg az alkotót.

Az alkotó viszont vagy szervilisen megfelelt az elvárásoknak (esetleg még elébük is ment), vagy önállóan gondolkozva hozta létre művét, kitéve magát annak, hogy elveszti a megbízást. Egyébként a fokozott megfelelési kényszer általában a kisebb tehetségekre jellemző.

Természetesen azok a politikai helyzetek is bénítólag hatnak a művészetre, amelyek egy-egy elmúlt korszakot, illetve annak produktumait válogatás nélkül földbe „tapossák", kijelentvén, hogy „nem lehet jó, amit az előző korszak létrehozott". Ezek a törések és kényszerhelyzetek tanácstalanságot és talajtalanságot okoznak.

Nem akarnék művészettörténeti fejtegetésekbe bocsátkozni, és csak érintőlegesen hadd jegyezzem meg, hogy az úgynevezett „szocialista realizmus", amely Kelet-Európában működött, a németországi nemzetiszocialista realizmussal és az olasz fasiszta realizmussal együtt — szerintem — tulajdonképpen vadhajtásai a Nagy Realizmusnak, amelybe beletartozik az őskori barlangfestészet, az egyiptomi szolgaszobrok, a görög hellenista és a római szobrászat, a németalföldi festészet, a gótika egy része, a holland, a spanyol barokk, Chardin és Courbet, vagy nálunk Munkácsy, Paál László, Szinyei és még sorolhatnám.

Különbözősége, mármint a „szoc-reál" különbözősége a gigantomániában, a figurák expozíciójában és az alkalmazott attribútumokban manifesztálódik.

Ezekkel a különbözőségekkel együtt is találhatunk a korszak plasztikáiban jó műveket. Legyen itt példa, mondjuk, az Osztapenko-szobor, amely expozíciójában és attribútumaival idegen a hazai régebbi plasztikáktól, ám jó szobor, jó szobrász csinálta.

Csak rossz helyre tették, túl nagyra méretezték. De összehasonlíthatatlanul jobb mű, mint a Steinmetz kapitány, ami úgy ahogy van, csapnivaló.

De hát azért ne tagadjuk meg a Nagy Realizmust, mert vadhajtásai is voltak!

Nem attól lesz egy alkató tehetséges, jó, kitűnő, zseniális, mert egy bizonyos stílusirányzatot követ. De értéktelenebbé sem válik azáltal, hogy más vonulathoz tartozik.

Mi maradt volna a reneszánszból, ha a barokk „stílusidegen" bélyegzővel ellátva eltávolította volna alkotásait. Egy korszakot totálisan megtagadni és megsemmisíteni bűn. Mérlegelni kell minőség szerint, és a jónak megadni a kellő tiszteletet.

Egy városban, sőt egy téren is elfér egymás mellett remekmű és gyengébb alkotás; legyen erre példa Firenze, ahol a Piazza della Signorián a Palazzo Vecchio előtt egy sorban áll Michelangelo Dávidja, Donatello Marzoccója és Juditja, Ammanati Neptun-kútja és Bandinelli Herkules-csoportja — pedig micsoda különbségek!

Bandinelliről és Ammanatiról sokkal kevesebbet jegyez a művészettörténet, mint a géniuszról és a zseniről, Michelangelóról és Donatellóról. De csak néhány száz esztendőnek kellett eltelnie, és együtt beleférnének a turista kamerájának keresőjébe.

Békében.

Azt hiszem, ideje lenne már nekünk is megbékélni, és okosan tudomásul venni, hogy mögöttünk van néhány keserves évtized.

Talán nem is kell néhány száz évet várni a békére!

Kő Pál

Valamikor lóháton bóklásztam át Angyikámékhoz, soért, zsírért a Bazsó-majorba. Egy allén kellett végighaladnom. *Tárt, zöld alagút.* Az igásló fáradtan poroszkált alattam, volt valami ringatózó érzésem, amint jóval később csónakázás közben éreztem a Balatonon. A császi gyepen volt egy terméskőből rakott kút. Mi, gyerekek lemásztunk a kútba. Lent hűvös volt a félhomály. Azt beszélték az öreg pásztorok, hogy a betyárok idebújtak a zsandárok elől. Emlékszem, Fülöp Pista '52-ben itt rejtette el a dohányvágó gépet olajos rongyba csavarva a rendőrök elől. 1980 őszén leereszkedtem egy etruszk tomba gyomrába, ahol vaksötét volt, és miután a bőregér arcomtól a falnak vágódva sorsomra hagyott, eszembe jutott a császi kút. Gyufát sercintettem, és három sírt találtam a tufába vágva. Jegenyefasor, szalmakazal, magányos kút, barlangsír, határkaró, templomtorony... egyetlen ember a tájban Giacometti magányos figurája, Bokros Birman szomorú délceg Don Quijotéja, Van Gogh Karosszéke kék árnyékával... Brancusi végtelen oszlopának erőtere, égbenyúló, szaggatott üvöltése.

Az égi lajtorján megyek fölfelé, az első repülés csodája jut eszembe. Égi terélmény: utazásom Mongóliába. Itt aztán nagy az ég kék burája. A hideg vizű tengerszem partján ülök, izzik a levegő, a fennsík távoli pontján fekete, óriás madarak szerelmes nászt ánca. Akkorák, mint egy vitorlázó sárkányrepülő. Ég és föld között.

Barsboldt Den Zen egy levágott kecskefejet emel föl a földről. Dent most értem meg igazán. Idehaza van, otthonosan jön-megy. Obudán áll egy szép kicsi kútfigurája. Pásztor- vagy vándorszobra. Lehetne. Körösi Csoma Sándor is akár. A méteres bronzfigura mellett száraz fát látunk, rajta színes szalagokat lobogtat a szél. Időtlen szépségű szobrocska.

Három szoborról akarok hírt adni. Az a közös bennük, hogy mindhárom alkotója fiatal szobrász, és tehetségük vitathatatlan.

A szárnyalás *Szabó Tamás* szobrának leglényegesebb gondolata. Karl Lutz emlékművének gyönyörűen röppenő angyalfigurája, egy hatalmas pesti tűzfal és kerítés által bezárt L alakú térben lebeg fenn a fejünk felett, egy drapéria (szakmai bravúr!) zuhan alá, lenn a földön szakállas, leeresztett szemhéjú figura fekszik dermedten, görcsben. Megrendítő plasztikai alakzat. Jó szobor. Csak az tud ott maradni a közelében, aki hisz az álmoknak. Aki érti a meséket, és aki érti Fellini ködben járó öregemberét. Rettenet üli meg a városi tájat. Rembrandt angyala megfogja Ábrahám kezében a kést. *Török Richárd* Kotlán Sándorról készített portrészobrot az Állatorvosi Főiskola kertjébe. Boltozatos koponyán feszül a felpolírozott bronzbőr, szemöldök alól ragyognak alabástrom szemek fehérjének fényei. Itt a térélmény a portré hatalmas belső formáiban van. Sárga az egész arc, mintha egy tüdőbeteg halott bőrét kölcsönözte volna magának, feszes és tengődő.

Beszédesek a ragyák, a ráncok. A szemölcsök ott guggolnak az orr alatt. Több mint 5 éve láttam először, de ha tehetem, elsétálok, hogy újra megnézzem.

A terek szobrai olykor szemérmesek, elhúzódnak temetőkbe, kertekbe, utak mentén álldogálnak, rájuk telepedik egy-egy bokor, a por vagy a feledés. Néha ellopják vagy ledöntik őket. De van remény, néha friss virágot látok a Vándor szobrának lábánál.

KÖ Pál

ÉS 1992 május 8

Kiss Gy. Csaba

Párbeszéd Európáért

A dialógus mindig partnereket föltételez. Ellentétben a monológgal, amelyben egyetlen hang szólal meg, egy igazság. A dialógusban ott van a másik fél, a másik vélemény. Benne van az egyetértés lehetősége, de a kételkedésé, a kétségbevonásé is. A dialógus *per se*, létezésével tagadja a kizárólagosságot, a kirekesztést, hiszen a párbeszéd éppen a másik meghallgatását jelenti, azt, hogy kíváncsi vagyok az érveire. Dialógust vállalván elfogadom, hogy amit én gondolok, azt nem tekintem eleve és föltétel nélkül igaznak.

A dialógusban részt vevők csak egyenjogú partnerek lehetnek, nem képzelhető el közöttük alá- és fölérendelés, mert azzal épp a dialógus lényege sérülne meg. Tudjuk jól, nincs egyenrangú helyzetben a tanár és a tanítvány, a tévébemondó és a néző, az író és az olvasója, hiszen az egyik félnek a közlő, a másiknak pedig a befogadó szerepe jut, az utóbbiaknak hallgatniuk kell a közleményt, fölfogniuk, miről van szó, legfönnebb az értelmezés szabadsága marad számukra.

A monológ egy vélemény, zárt és végleges forma. Olyan világban, ahol lépten-nyomon igazodnia kell az embernek, ahol elsősorban lojalitásra van szükség, ott mindenhatóvá válik a monológ. Egy csoport vagy egy személy monológja megkérdőjelezhetetlen igazságként hallatszik. Tudnivaló, hogy a monológ – szóljon állam, egyház, osztály, nemzet nevében – a diktatúra beszédmódja, a dialógus a demokráciáé. Hiszen, ha már ketten beszélgetnek, az eszmecsere, akkor ott van az eredendő különbözés, a másság, mivel az emberi nem bármely két egyede a maga egyszeriségében senki mással föl nem cserélhető, minden személy csak önmagával azonos. A párbeszédben ott van a másik, akivel szembefordulva tudatosítanom kell magamban, hogy én bizonyos értelemben hozzá *képest* vagyok, kölcsönösen formáljuk egymást, függünk egymástól.

Az európai civilizáció fejlődésében meghatározó szerepe van a dialógus elvének. Ahogy érvényre jut a tolerancia, vagyis az a fölismerés, hogy az abszolút isteni igazságnak a hirdetése sem kizárólag egyféleképpen történhet, úgy terjed a dialógus elve és gyakorlata az élet különböző területein, a piactól a politikáig. Persze ez nem volt egyszerű folyamat, mivel az abszolút igazság birtoklásának a vágya képes volt újra és újra elcsábítani vezetőket, politikai eliteket – néha úgy látszott, egész népeket, népcsoportokat is. Hiszen óriási kísértést jelentett az a – többnyire hamis – meggyőződés, hogy a fölismert igazság egyben szükségszerűség, következésképpen az én, a mi küldetésünk az, hogy megvalósítsuk, függetlenül attól, akarják-e mások vagy nem.

Úgy tetszik, 1989-cel Európa az új párbeszéd korába lépett, elévül a *Pax jaltanensis* kölcsönös kizáráson alapuló hidegháborús logikája. Évtizedekig kelet-nyugati párbeszédről hallhattunk, s ez nekünk, itt, Európa közepén azt jelentette: beszélnek ők, mirólunk – minélkülünk. A megszólalás lehetőségét megkaptuk már, nem csak passzívan vártuk ezt a lehetőséget, tettünk érte mi magunk is, nem szólva arról a különös tapasztalatról, hogy nekünk az európai átlagnál jóval nagyobb adag jutott a totalitarizmusból.

És most beszélünk, ágálunk ezen az új, hevenyészetten ácsolt európai színpadon. Mondjuk panaszainkat, elsoroljuk nehézségeinket. Beszélünk a történelemről, keressük az okokat a múltban, támolygunk a szabad levegőn, cipeljük tovább ballasztjainkat. Az az Európa, amely vasfüggönnyel volt tőlünk elválasztva, gyanakvóan szemlél bennünket. Szegények vagyunk; elfelejtettük, mit jelent eredményesen dolgozni, ápolatlanok vagyunk és megbízhatatlanok. Érezzük, hogy valamiféle fél-barbár számba vesznek bennünket, olyanoknak, akiktől tartani lehet, mert veszélyeztetik a jólétüket.

Értetlenül szemlélik a kontinens nyugati felén, hogy a demokráciáért vívott küzdelem jelszavai között ott szerepelnek a nemzeti méltóság szavai. Olyan kifejezések, amelyek ott részint érthetetlenek, részint pedig riadalmat keltők. A riadalom egyik oka nyilvánvalóan az a jelenség, amelyet nacionalizmus néven tart számon a történelem, és a XIX. századhoz kapcsolnak elsősorban. Európa szerencsésebb vidékein joggal úgy gondolták, a második világháború borzalmas tapasztalatai után a nemzeti közösség mindenek fölöttiségére apelláló ideológia végleg idejét múlta.

A párbeszéd lehetőségeiről és akadályairól kívánok szólni, hiszen nem lehet gyors mozdulattal lesöpörni és elavultnak nevezni mindazt, amit a nemzeti kérdés, a nemzeti identitás ebben a „harmadik Európában" jelent. Félrevezető – és hatásában éppen az intoleranciát és kizárólagosságot erősítő – olyan kétpólusú sémák fölállítása, amely egyrészt haladót, európait, fölvilágosultat, másrészt maradit, nemzetit, reakciósat fordít szembe egymással. A föléledő nacionalizmusok a rövid idő alatt is ijesztő dolgokat produkáltak (csak Marosvásárhelyt és Koszovót

Elhangzott Gyulán, az MDF és az Adenauer Alapítvány nemzetközi tanácskozásán, október 11-én.

nak tartjuk 4 évtized belvárosi bódulatát. A kuratórium, az alapítvány független a politikusoktól, mindennapi, és örökös, és megszámlálhatatlan győzelmeiktől.

Szélcsend van a magyar művészetben? A magyar művészetnek évszázados sajátossága, hogy nem alkuszik. Inkább magába borul, hallgat, s újabb csodákra készül. Az alapítvány kuratóriuma szeretné hinni, hogy látja a szunnyadó erőt, s azt, hol kell egy kézfogás. Művészetünk egyszer biztosan megint olyan lesz, ahogyan Krúdy Álmoskönyvében: „Madártoll van a kalapján, százesztendős csizma van a lábán, deres szakáll verdesi az állát, a köpönyege ezer folt, és a tekintete mindig jókedvű, mintha valami nagy titkot tudna, amiért örökké mosolyoghatna. Nagyon meghálálja, ha valahol éjszakára szállást adnak neki. Mikor hajnalban útra kél, egy láthatatlan kis tojást felejt a zugolyban, amely tojásból egy csodálatos szép madár támad. A hosszú mesemondások, képzeletek, álmok madara. Mintha álöltözetű királyfi lett volna, aki fejedelmi ajándékkal fizetett a vendégszeretetért."

Nekem ez a garabonciás diák jut eszembe Tolnai Kláriról és Páll Antalról, Udvardi Erzsébetről és Szörényi Leventéről. De közben nem felejtem a garabonciásnak azt a tudását, hogy ha nem tesznek eleget kívánságának, vihart támaszt.

(Az érvelésnél is többet mondhat, ha a Hitel egyszer – a magyar sajtóban egyetlenegyszer – **együttesen** *közli az elmúlt 3 év művészeinek nevét, A Magyar Művészetért díjazottjait. E névsor arról szól, hogy van* **magyar művészet,** *„S ha késlekedik az okosság, Nem poéta-fajták okozzák".)*

A Magyar Művészetért Alapítvány

1988. évi díjazottak

(átadás: 1988. nov. 11.)

Mészöly Miklós
Szécsi Margit
Vass Lajos (karnagy)
Gulyás János és **Gulyás Gyula**
Sík Ferenc és **Kerényi Imre**
Bubik István
Kubik Anna
Orosz János
Samu Géza
Sebestyén Márta és a
Muzsikás Együttes
Novák Ferenc és
Györgyfalvai Katalin táncművészet
Szabóki Zsolt
Dobos László író

Posztumusz díjak

Latinovits Zoltán
Huszárik Zoltán — **Kondor Béla**
Harag György — **Martin György**
B. Nagy László — **Szilágyi Domokos**

1989. évi díjazottak:

(átadás: 1989. nov. 10.)

Nádas Péter író
Utassy József költő
Kocsis Zoltán és a
Cantemus kórus megosztva
Ragályi Elemér operatőr
Ruszt József rendező
Mensáros László színész
Törőcsik Mari színésznő
Szalay Ferenc festő
Szervátiusz Tibor szobrász
Zsuráffszky Zoltán táncművész
Sütő András író
Gink Károly fotóművész
Halmos Béla népművészet
Kunkovács László fotográfus

Posztumusz díjak

Szirtes Ádám
Ratkó József — **Mocsár Gábor**
Mészáros Ági — **Fehér Ferenc**
Tóth Menyhért — **Darázs Árpád**

A Magyar Művészetért, 1990. – Díjátadás a Nemzeti Színházban (1990. XI. 8.)

A díjazottak:

1. *Az irodalmi élet* tisztaságának bátor, következetes megvédéséért a *Tiszatáj* című lap 4 szerkesztőjének: **Annus Józsefnek**, **Ilia Mihálynak**, **Olasz Sándornak**, **Vörös Lászlónak**.
2. A *költészet* kategóriában: **Nagy Gáspárnak**.
3. *Zene* kategóriában: **Gulyás György** karnagynak.
4. *Színházi rendező* kategóriában: **Balikó Tamásnak**.
5. A *filmrendezők* közül: **Szőts Istvánnak**.
6. *Férfi színészek* közül: **Eperjes Károlynak**.
7. *Női színészek* közül: **Tolnai Klárinak**.
8. *Tánc* kategóriában: **Imre Zoltán** koreográfusnak.
9. *Népművészeti* díjat: **Berecz András** énekművésznek.
10. *Az építőművészet* díját: **Csete György**nek.
11. A *festészetben:* **Udvardi Erzsébet**nek.
12. A *szobrászatban:* **Kő Pál**nak.
13. A *határon túli magyar művészek díját:* **Gombos Gyulá**nak és **Herceg János**nak.
14. *Különdíjat* kapott: **Szörényi Levente** és **Bródy János.**
15. *Különdíjat* kaptak a korondi fazekas művészet képviselői: **Páll Antal, Páll Magdi** és **Páll Ágoston.**

A díj kategóriánként 100 000,– Ft, valamint egyedi készítésű, aranyozott, erdélyi tűzzománc (sodronyzománc) emlékérem.

A kuratórium tagjai:

Sinkovits Imre
Czine Mihály — Makovecz Imre
Cserhalmi György — Markó Iván
Csoóri Sándor — Pozsgay Imre
Gubcsi Lajos — Sára Sándor
Korniss Péter — Sütő András
Kósa Ferenc — Szokolay Sándor □

NYUGAT-EURÓPAI REFORMÁTUS LELKIGONDOZÓI SZOLGÁLAT
THE HUNGARIAN REFORMED PASTORAL SERVICE IN WESTERN EUROPE
UNGARISCHER EVANGELISCH-REFORMIERTER SEELSORGEDIENST IN WESTEUROPA
SERVICE PASTORAL RÉFORMÉ HONGROIS EN EUROPE OCCIDENTALE
HONGAARSE HERVORMDE/GEREFORMEERDE PASTORALE DIENST IN WEST-EUROPA

Nyilatkozat

Nyugat-Európai Magyar Református Lelkigondozó Szolgálat Központi Tanácsa a Magyar Református Lelkészegyesület elnökének meghívása alapján az 1990. szeptember 26-án Heidenheimben tartott ülésén megtárgyalta az 1991. évi II. Magyar Református Világtalálkozón való részvétel kérdését.

A Központi Tanács 21 szavazattal (2 tartózkodás mellett, ellenszavazat nélkül) úgy határozott, hogy a Világtalálkozón való hivatalos részvételét illetve a Tanács képviseltetését, a Svájci Magyarnyelvű Protestáns Gyülekezetek Szövetségének erre vonatkozó határozatával egyetértésben, csak a következő három feltétel megvalósulása esetén látja lehetségesnek:

1. Ha megtörténik az ártatlanul meghurcolt, az egyházi felsőbbség által jogtalanul elítélt, elbocsájtott vagy száműzött lelkészek és világiak teljes és maradéktalan rehabilitálása, a velük szemben elkövetett bűnök megvallása.
2. Ha a Magyarországi Református Egyház vezetősége határozottan és egyértelműen elhatárolja magát az atheista államhatalmat elvtelenül kiszolgáló korábbi egyházvezetéstől és attól a „szolgálat teológiától", amelyik e szégyenletes egyházpolitikát igazolni próbálta és ezzel kapcsolatban őszinte bűnvallást tesz.
3. Ha a szükséges, kitűzött tisztújítás szabadon, demokratikusan, megfélemlítés és manipulatív befolyásolás nélkül folyik le, ha az Egyház vezetése megszabadul a múltbeli vezetőfunkciójuk által beszennyezett személyektől és helyreáll az egyház zsinat-presbiteri önkormányzata.

A Központi Tanács 1991. márciusában meg fogja vizsgálni, hogy a Világtalálkozón való részvételhez szükséges fenti feltételek megvalósultak-e.

A Központi Tanács egyben egyetértését fejezi ki a Magyar Protestáns Közművelődési Egyesület Intézőbizottsága református tagjainak és más református személyiségeknek a Reformátusok Lapja 1990. évi szeptember 23-i számában közölt állásfoglalásával és ahhoz teljes mértékben csatlakozik.

Isten mindenre elégséges segítségét kérjük ahhoz, hogy Egyházunk népe a szolgálatra és a megújításra képes és arra hiteles személyekkel újítsa meg az egyházi tisztségeket viselők sorait. □

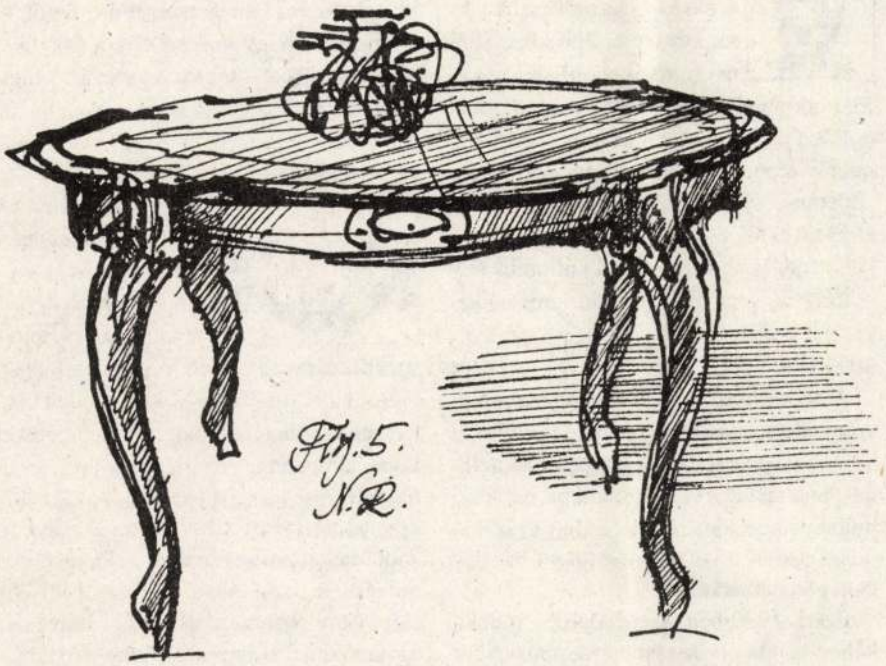

EPMSZ

Az Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem 1990. október 20-án Bázelban tartotta tisztújító közgyűlését, az új elnökség pedig őszi rendes ülését. Immár harmadízben választotta meg Bárczay Gyulát (Therwil, Svájc) elnökének, Balla Bálintot (Berlin) alelnöknek, Steinmann Judithot (Zürich) jegyzőnek és Szöllősy Árpádot (Riehen, Svájc) pénztárosnak. Megerősítette tisztében a három ellenőrt és a két tanácsadó lelkészét, Donáth Lászlót (ev., Budapest) és Vályi Nagy Ervint (ref., Budapest).

Meghatározta az 1991. május 4–7 között Magliaso-ban, a lugánói tó partján (Tessin, Svájc) tartandó Akadémiai Napok témáját *(Bibó István és a magyar politikai kultúra)*, műsorát és előadóit. Nyugati és magyarországi szakemberek, valamint a fontosabb hazai politikai csoportosulások Bibó életművét ismerő képviselői előadásokban, kerekasztal formájában s a résztvevőkkel együtt alkotott munkacsoportokban fogják feldolgozni a megadott témát.

Döntött könyvkiadásának három soronkövetkező kötetéről: Pikó Gábor Mózes: *Orosznak lenni;* Pap László: *Tíz év és ami utána következett* (1946–1963). Adalékok a magyarországi református egyház legújabb kori történetéhez; Karády Viktor: *Zsidóság és magyarság*.

Foglalkozott a Magyarok Világszövetségének hozzá intézett felhívásával, hogy lépjen be tagjai közé és vegyen részt munkájában. Az EPMSZ elnöksége mindaddig nem tartja lehetségesnek belépését a MVSZ-be, ill. az együttműködést, amíg a szervezet múltban kompromittált apparátusa – melyhez az újonnan megválasztott főtitkár is hozzátartozik – hivatalában van.

Az elnökség foglalkozott a magyarországi hitoktatással kapcsolatos vitával és egyhangúlag az ökumenikus vallásismereti és erkölcsi oktatás szükségessége mellett foglalt állást és erre vonatkozólag részletesebb tervvel fog jelentkezni. Megbízta egyik tagját a javaslat kidolgozásával. Therwil, 1990. október 22. □ ***Bárczay Gyula***

Gubcsi Lajos

Szélcsend a magyar művészetben

A magyar művészetek, a magyar kultúra zilált életet él. A művészi filmek helyét éppúgy horror és szex foglalja el, mint ahogyan ugyanez pöffeszkedik a könyvek helyén is. Színházaink az év vége felé haladva anyagi – és következésképpen művészi – végnapjaikat élik. Zenei kultúránkban Kodály ma már legjobb esetben csak a szellemi elithez szól. Szénszünetre küldték a magyar művészeteket, úgy tűnik. A pedellus, Aczél György és próbált csapata emlékezni kényszerül arra a lepusztult földre, amelyet birtokbavétel végett hátrahagyott. De az elmúlt másfél év új erői sem mutatkoztak senkinek a művészetek ápolásában. Az igazságtétel részben megtörtént a Kossuth-díj idei kiosztásakor. Gyenge vigasz.

A *Magyar Művészetért Alapítvány* 1987–88. fordulóján azért jött létre, hogy részben ellensúlyozza a lapuló művészi sivárságot. Az akkori, zsebből revolverező hivatalos kulturális irányítás teljes erővel termelte – a három „T" – jegyében az űrt és a zűrt. Az alapítvány kuratóriumának legtöbb tagja megszenvedte a kurzust, de Makovecz Imrének vagy Kósa Ferencnek, Czine Mihálynak vagy Csoóri Sándornak sohasem jutott eszébe a szellemi-etikai revans. Az alapítvány 12 fős kuratóriuma – Sütő Andrással kiegészítve – mindig is azt a reményt keltette bennünk, alapítókban, hogy a választott tagok etikai tartása és vitathatatlan művészi kvalitása hosszú éveken keresztül garancia lesz a tisztességes döntésre. Talán éppen ezért történhetett meg, hogy a méltatlanul laikusnak tartott nagyközönség fellélegzéssel, örömmel fogadta az első döntéssorozatot. A Nemzeti Színházban végre méltó módon emlékezhettünk meg az egész ország színe előtt Latinovits Zoltánról, Huszárik Zoltánról, Nagy Lászlóról, Harag Györgyről. Az élő, még alkotó művészek közül A Magyar Művészetért Alapítvány odamehetett Szervátiusz Tiborhoz, Dobos Lászlóhoz, Novák Ferenchez vagy Ruszt Józsefhez, Sütő Andráshoz és Vass Lajoshoz, azt mondhatta: köszönjük.

1989-től egyre zaklatottabbá teszi a művészeket is a zavaró politikai tolakodás. Radikális váltásról lévén szó, ez még talán megemészthető volna. A torzsalkodás azonban aligha.

Közéleti embereket hallgatunk nap mint nap, s közben mélyen hallgatunk. Ők arról hallgatnak, hogy az állami költségvetésnek mindössze 0,6%-át fordítják a kultúrára.

Mi meg arról hallgatunk: mintha eltűntek volna „csillag-szóró éjszakák", és bizony árválkodik a strázsa ott, ahol pedig a művészeteket kellene vigyázni, őrizni.

„Kétkedő, magyar lélekkel" aligha tarthatott volna ki A Magyar Művészetért kuratóriuma. Mondom ezt mindannak ellenére, hogy oly sok minden szól a kétkedő magyar lélek mellett, s oly kevés az, ami erőre ösztönzi. Szét- és elválasztottak bennünket, atomizált lett ez a társadalom. Legjobb embereink, köztük kitűnő művészeink érzik úgy, hogy létük most a lázas semmittevés.

árjuk a szép időket, egyre várjuk. S a várakozás közben, 1990-ben is láttuk: szükség van a művészi díjakra, a bennük rejlő közösségi és művészi elismerésre. Elárvult a művészet. A mostani kulturális politika azonnal, már a kezdetekben, még mielőtt léphetett volna, máris megkapta a „dilettáns" jelzőt, természetesen a régi kegyencektől és uraktól. Csoda-e, ha a kelleténél is tétovább a mai kulturális irányítás? És csoda-e, ha a kuratórium szükségesnek érezte létét, a kézfogást a művészekkel az idén is.

A kuratórium tagja is – hol űzötten, hol szenvedélyesen – belemártóztak a politikai harcok végtelenjébe, vagy éppen védtelenül elmenekültek saját stúdióikba, művészi műhelyeikbe, oda, ahol esetleg évszázadokra szólót alkothatnak és nem bántják őket percemberkék.

Ezért 1990-ben szenvedélyes munka kellett az alapítvány fenntartásához. Nem egyformán hittünk benne. De mert tudtuk, hogy országunkban továbbra is élnek, alkotnak a művészet szerény szolgálói – szegények! –, akik sohasem adják fel, az idén is kiosztottuk a díjakat. Mecénásokra volt szükségünk. Többé-kevésbé biztosak lehettünk benne, hogy ilyeneket semmiképpen sem találunk. Ki áldozna ilyenkor művészekre?

S lass csodát: áldoztak. Az OTP és Bábolna, a szakszervezetek és Szekszárd, a Videoton és Kiskunfélegyháza, a SZÁMALK és a TESZT. Akadtak vezetők, akiknek jó érzésük támadt attól, hogy a kultúrát támogathatják. S cserében nem kértek semmit. Nem akartak beleszólni, nem énekeltettek hozsannát, nem kértek személyes- és cégreklámot.

Kicsi csodák ugyan, de láthatóak. Szerencsére ebben az összefüggésben valószínűleg Kő Pálnak van igaza (az idén ő nyerte el a díjat szobrászat kategóriában: „A művészet hit kérdése. Aki nem hisz, az messziről búzlik."

„Anyanyelvű szobrászat, amit csinálok" – hiszi Kő Pál, s jól hiszi. Bizonyára a kuratórium munkájáról mond valamit az, hogy tavaly Samu Gézát választotta, az idén pedig Kő Pált. S csak utólag derült ki számunkra, hogy milyen szoros köztük a személyes és alkotói összetartozás. Mindkettőjük vésője, kalapácsa ugyanazt az anyanyelvet beszéli, s a kuratóriumnak könnyű kihallani az azonos szót.

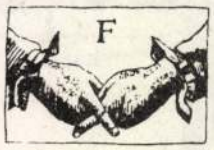

ennmaradt tehát A Magyar Művészetért díj. Megőrizte egyedi vonásait. Kiterjed a művészetek teljes spektrumára (az idén 15 kategóriában osztottunk díjakat). Mivel eredetében, létében és jellegében magyar művészeteket kíván támogatni, vonása az is, hogy csak hazai forrásokat vesz igénybe. Továbbra is szempontja, hogy kárpótoljon mindenütt, ahol méltatlanság történt a kiemelkedő művésszel, művészetével szemben. Az alapítvány számára a vidéki művészet egyenrangú a budapestivel, méltánytalan-

Kő Pál szobrász

BAÁR-MADAS

BUDAPESTI REFORMÁTUS GIMNÁZIUM

1907
1990

LAUS VIVENTIDEO

MEGHÍVÓ

Megnyitó: 1992. október 15.
csütörtök, du. 6 órakor

A kiállítást megnyitja:
Dr. Bibó István művészettörténész,
a Gimnázium igazgatója.

Közreműködnek:
Faschang Eszter - hegedű
Bolla Anita és Barna Gábor - szavalat
A Baár-Madas Kamarakórusa

A kiállítás látogatható: november 8-ig;
hétköznap 14-18 óráig,
szombat-vasárnap 10-18 óráig,
a Budapesti Református Gimnázium
(Baár-Madas) dísztermében.
Bp. II., Lórántffy Zsuzsanna u. 3.

Meghívjuk

KŐ PÁL szobrászművész,

a Képzőművészeti Főiskola rektorhelyettese,
a világhírű Mohácsi Csatamező Emlékhely
és számos köztéri szobor alkotója
válogatott műveit bemutató

KAMARAKIÁLLÍTÁSÁNAK

megnyitójára.

Tisztelettel:
a Baár-Madas Alapítvány.

KŐ PÁLLAL BESZÉLGET MESTER ILDIKÓ

„A szeretet a legfontosabb"

Esendő figurák, a szenvedés és a munka alkotta évgyűrűk pókhálófátyolával borítva. Kérges tenyerek, az időjárás viszontagságainak kitett cserzett testfelületek. Idő szántotta árkok az arcokon, a tekintetekben kiszolgáltatottság, megalázottság, megtörtség. De érződik, hogy ezek az emberek nem tiporhatók el: megkeményedtek, megcsontosodtak, tartásuk van, valamiféle öntudat árad belőlük. Sok-sok kompozíció, amely az egyszerű, névtelen embereknek állít emléket.

A parasztok és a kétkezi városi munkások mellett történelmünk nagy hőseit, uralkodóit is megörökítette: Géza fejedelmet, István királyt, Károly Róbertet, III. és IV. Bélát, Szondi Györgyöt, Hunyadi Jánost, Kossuth Lajost; s a magyar kultúra, főként az irodalom néhány jelentős képviselője is modellként szolgált alkotásaihoz.

— Lendületesen indult pálya. A főiskola elvégzése után jó sajtóvisszhangú műcsarnoki kiállítás, aztán díjak, kitüntetések, meghívások, pályázatok. Életművéről már 35 éves korában könyv jelent meg. S most mintha viszonylagos csönd honolna Ön körül.

— Nem tudom. Hogy csönd? Milyen csönd? Kinek a csöndje? Én nem érzem ezt gondnak. 1976 körül tényleg fantasztikusan sok minden történt velem. De a szoborkészítés abszolút csöndben is történhet, mindenféle híradás, reflektorfény nélkül. A szobrászat nagyon hosszú időt vesz igénybe, végtelenül lassan megelevenedő műfaj. Ez nem görögtűz, itt lehet csönd is. Én elég hosszasan töprengek, az anyag kiválasztása sem történik nálam hirtelen. Körülményesen kezdek hozzá mindenhez. Ez fiatalabb koromban is így volt: minden kiutat megkeresve, műteremsöprögetéstől kezdve különféle pótcselekvésekbe menekülve próbáltam elodázni az idejét annak, hogy hozzáfogjak a munkához. De amikor elkezdtem, elég kitartóan és rendesen igyekeztem végigcsinálni, amit kellett, vagy megkíséreltem megjeleníteni a megcélzott dolgot, ami mozgatott, foglalkoztatott.

Az a fajta eszkábálás, applikálás vagy faragás, amit én végzek, rendkívül időigényes, és keresi is azt a sosemvolt helyzetet és kifejezési formát, hogy valami létrejöjjön. Mert csak úgy keletkezhet bármi, ha sikerül az embernek leráznia ezeket a kisszerű dolgokat, miszerint vannak formák, formulák és előképek, amelyek a születendő dolgot befolyásolják. Ha bekerítetten, körülhatároltan kell dolgoznom, nehezen tudok belőle kilábalni és kikerülni a dolgok direktségét. Mikor az ember föllírja, hogy házi feladat, és konkrétan ki kell fejtenie valamit, akkor az előtte levő üres füzetlap megbénítja. Nem érzi a szabadon fürdés örömét, amit átél a vízben, amikor nem azt kell néznie, hol a bója, és számolnia, hány hosszat úszik időre, hanem alig-alig figyelve magára lubickol, s közben boldogság hatja át. Fölnéz az égre, majd letekint a mélybe, és önfeledten lebeg, ugyanakkor van benne némi borzongás is, mert mégiscsak ijesztő, ha sokáig visszatartja a levegőt. Ennek ellenére hallatlanul könnyed állapotba kerül, ami igen kellemes. Az alkotás is eljuthat idáig.

— Majdnem húsz évig tanyán élt, viszonylag zárkózott emberek között, akik tették, amit tenniük kellett, amit rájuk méretezett a sors, nem hirdetve fennen se fájdalmukat, se boldogságukat. Mit jelentett az, hogy ilyen háttérrel indult, ennyire mélyen gyökereztek a népszokások, hagyományok, s csak öntudatra ébredve lett városlakó?

— A tanyasi élet számomra egy csoda, egy gyönyörű, szépséges tabló. Igazi figurák jelennek meg előttem: a tanyagazda, a kocsis, Nyerges Aladár agronómus. Vagy a kitelepített Patay százados, aki kőműves lett a bélistázás után. S mikor befogta két gyönyörű paripáját — Remény és Soha volt a nevük — a homokfutó elé, úgy röpült ki a tanyáról, mint a római kocsihajtók: a hintóban állva vágtatott. Emlékszem a présházak körül uralkodó, nagy szüreteket rendező Ollári Pistára is, s nagyon érdekes személye volt a tanyának egy nyugdíjas gyógyszerész, Pethő tekintetes, aki minden reggel 17 tojásból evett rántottát. S ott voltak még a gyerekek — közöttük sok kedves barát —, akikkel általában tehenet legeltettem, meg néha kecskét is. És tudja, ki van beékelődve perespusztai életembe a sok-sok ismeretlen, nagyszerű ember közé? Lázár Ervin, aki egy időben ott járt, s több szálon érint engem, sokszor keresztezi az életemet.

Aztán a tanyák elpusztultak. Jött az államosítás, felszámolták a birtokokat, lebontották az apró házacskákat. Apám volt a legnagyobb tanyabontó. Nem azért, mert nem szerette a tanyát, hanem mert őt bízták meg ezzel a feladattal. Az én szememben ő áldozata lett ennek a mozgalomnak. Nekem a tanya meghatározó volt. Mindig vissza is jönnek ezek a képek.

— Hogy alakult a későbbiekben Hevessel, a szülőfölddel való kapcsolata?

— Bennem kényszer a szülőföldre való állandó visszajárás. Mindig megyek, keresem a kapcsolatot, próbálok emberekkel barátkozni. Hat évvel ezelőtt létrehoztunk ott egy művésztelepet. Igen jó produkciók születtek, de vergődik kissé az egész, mert pénzkérdés minden. Itt van az a II. világháborús emlékmű, ami már három-négy éve vajúdik, és ez a késlekedés mindenkit eléggé megviselt. Egy pályázattal indult, amit megnyertem, a kivitelezésre azonban anyagi fedezet hiányában még nem került sor.

– 1986-ban a mohácsi történelmi emlékhelyre készített sírjeleket.

– A harminc darab sírjelből 29-et én csináltam: magyar és török figurákat, buzogányokat, díszkardokat, számszeríjat, szélhárfát. Ezeknek a mérete igen változatos, van köztük 120 cm-es és 7 méteres is. Egy történetté fűztem fel az egészet, tehát olvasata van. Kanizsai Dorttya síremlékszobrát Samu Géza faragta ki, akit én loptam be ebbe a munkába, mert mindenki ellene volt, és akkor őt még egyáltalán nem ismerték el.

– Egyes műveit több változatban is elkészíti, más-más anyagból. Boronás*a megrendítő vallomás a földművessorsról. Először bronz, később vörösréz szolgált anyagul a kompozícióhoz. A* Menyasszonyöltöztetés *kortefából, ólomból és terrakottából is megmintázódott. Miért kísért még elkészülte után is ugyanaz a téma, s hív életre újabb megjelenési formát?*

– Ez tulajdonképpen variáció egy témára. Mohácsba annyira beleéltem magamat, hogy a szélhárfát mindenképpen meg akarom csinálni még egyszer bronzból és nagyobb méretben. Vagy amikor Kőrösi Csoma Sándorral foglalkoztam, szerettem volna kifejezni azt a magányt, a lázas munkálkodást, szellemi erőfeszítést, amibe végül is belepusztult. Milyen szellemi erőtérré változhat egy fülke, ahol egy nagyszabású ember él és dolgozik? Ez teljesen rabul ejtett, de a mai napig nem tudtam kiélni ezt a mániámat, az igazi Kőrösi Csoma még nem készült el.

Ilyesmi foglalkoztat Ottlik Gézával kapcsolatban is. Akarok róla csinálni egy szobabelsőt. Régóta tervezem, de már hosszú ideje nem jutok hozzá, hogy magamat teljesen elengedve saját bolondériámnak éljek: barkácsoljak, szögeljek, fessek, építgessem a dolgokat. Mert ezt a fajta szabad munkálkodási időt állandóan megtorpedózza, erősen korlátozza az a sok-sok más jellegű feladat, ami évek óta folyamatosan hárul rám.

– „Munkáim emberközpontú ábrázolások. Hitem szerint érdekel minden, ami az emberrel megtörtént és megtörténhet... Szerelmetes hőseim mindig a jót akarták... kergették a délibábot" – vallja a Budapest Galéria Kiállítóházában rendezett 1986-os tárlata katalógusában.

– Sokféle ember létezik a világon, s egy-egy emberi figura is rendkívül differenciált. Nem lehet róla valamit kategorikusan kijelenteni. Amikor elkezdem őt megismerni, egyre bonyolultabbá válik, mert ilyen is, meg olyan is.

Az emberközpontúság nálam ezért alakult ki, mert úgy vélem, a művészet sodró erejű, széles spektrumú, nagy volumenű dolog. Nem öt-hat év

dilije, ami divat, izmus, ostobaság. A direkt faragás, amiben én élvezetet találok, rendkívül fegyelmezett, soksok gondolkodással járó, nagyon kevéssé előremozduló, hosszú folyamat, majdhogynem az a fajta állapot, ahogy a víz koptatja a követ, vagy a patak görgeti a törmeléket.

– Az anyagok társítása mindig vonzotta: fa, csont, kő, réz, bronz, ezüst, bőr, üveg, textília. Balerinája *lila selyemruhában forgolódik fémkeretű tükre előtt; diófából készült, a világba csodálkozó kislány-szobra fülében valódi arany fülbevaló csillog; kézenálló* Delila*-aktjának fejét igazi hajból készült paróka ékesíti; selyemzsinóros paszománnyal szegélyezett posztókabátba öltöztetett* Kossuth*ja filckalapot visel – árvalányhaj-díszítéssel.*

– Egymást szülik ezek a dolgok. Az ember gyűjtögeti a tárgyakat, anyagokat, s egyszer csak céljai szolgálatába állítja őket. Hogy használok egy textilt vagy hogyan csavarok magamra egy törülközőt? Ott van a kezem ügyében és megtetszik. Ha felhalmoztam különböző dolgokat, akkor már van egy készletem, amiből mindig kiválasztok valamit, s ezáltal épül a világom.

– A különleges csontok is megindították a fantáziáját. Először megfestette, kipötyögette őket, majd hálórendszert, keretet, ketrecet varázsolt köréjük.

– Elkezdtem figyelni a mellcsontokat. A szárnyas, amelyik repül, az kész csoda. Olyan gyönyörűen száll felfelé. A szép forma meg a repülés fogalma nagyon együtt van és finomságot hordoz. Ahogy a természeti népek a különböző dolgokat magukra aggatják; ahogy a csont is lehet relikvia például, vagy olyan tabu, ami kimondottan jelentéstartalommal bír, illetve egy vallási ceremónia része; van aztán mumifikálódás, léteznek dinoszauruszok, vértesszőllősi leletek – ezek nagy hatással voltak rám.

– S eredendő hatást gyakorolt Önre az egyiptomi művészet is.

– Az egyiptomi művészet nagysága uralja a képzeletemet. Olyannyira, hogy eddig bármit összevetettem vele, mindegyik alulmaradt, s csupán próbálkozásnak tűnt mellette. Ez a művészet végtelenül vonzó számomra, mert sokat tud. Egyszerűség, tisztaság, szépség jellemzi, s igen magas szintű halálkultuszt tükröz. Nagyon vágynék arra, hogy lássam eredetiben ezeket a műalkotásokat, mert amikkel eddig találkoztam, azok megfogtak, feltüzeltek, inspiráltak, és feltöltődtem általuk. Legeslegelőször a Szépművészeti Múzeumban bukkantam egyiptomi szobrokra. Oda járkáltam, és arra gondoltam, milyen jó lenne, ha én is ilyen kis egyszerű szobrokat tudnék csinálni. De sok-sok tévelygésre, hosszú út bejárására van szükség ahhoz, hogy az ember egyszer csak egyszerűen tudjon beszélni, gesztikulálni, szobrot készíteni. Később, már felnőtt fejjel egy óriási lábfejdarabot láttam Párizsban. Döbbenetes volt, gyönyörűségesen szép és olyan meggyőző, lenyűgöző. Az egyiptomi művészet valóban sorsdöntőnek tekinthető munkálkodásomban, alkotásaimban.

– Nem múlt el nyomtalanul az sem, hogy tanulmányait a Képzőművészeti Gimnázium festészeti szakán kezdte. Művei egy részét színezi. Az elnéptelenedett baranyai falu által ihletett Gyűrűfű *című kompozíciójának parasztembere a természet kék-zöldsárga színeiben pompázik. A* Nagy kék madár *vakító kékre festetten tárja szét szárnyait. Bazaltkőbe zárt bet-*

lehemes-figurája pirosra és kékre pingált ruhájú. Hogyan állandósult művészetében a szoborfestés?

— Az ember igazi vágya az, hogy munkája színes legyen, szép legyen. Ezért kezdtem el színezni a szobraimat: a portrékat, figurákat, kompozíciókat. Még Szent Antalt is festettem. Akadtak természetesen nagy melléfogásaim. Feleségemnek, Péterffy Gizella festőművésznek külön vágya és képessége volt arra, hogy kifesse a szobraimat, így egy idő után ez átkerült az ő hatáskörébe. Ő festette a Fórum Szálló tízméteres domborművét és a mohácsi sírjeleket is.

A régi szobrok egyébként színte mind ki voltak festve. A középkorban, sőt korábban is használtak festéket a szobrászok. Kiszínezték a fát, a köveket, a márványt, hogy tessék. Azok a naiv szobrászok is, akikkel életem során találkoztam, mind festették. Kifabrikálták, majd valamilyen színre kikecmeregték, bedörzsölték alkotásaikat. Kölcsönösen hatottunk egymásra a naivokkal. Örsi Imre egyszer bevallotta, milyen nagy jelentőségű volt számára a karcagi kiállításom. Ennek megtekintése után kezdte el csinálni azokat a nagyméretű szobrokat, amelyeket öltöztetett, ruhába bújtatott. Én nagyon is vállalom, szeretem a naiv szobrászokat. Ők annyira szabadok és bátrak, s mindennél izgalmasabb módon történik az, ahogy előlépnek a szürkeségből vagy az unalomból, s egyszer csak jelen vannak, nézhetők, élvezhetők. Hiszen a művészet nem arra való, hogy teljesítsen, kijelöljön egy penzumot, aztán végrehajtsa azt. Akkor az úgy rossz, ahogy van.

A népi tárgykultúra engem mindig magával ragadott, minden elérhetőt összegyűjtöttem. Igaz, mire kialakult ez a szenvedélyem, akkor már szinte semmit nem lehetett találni, mert mindent eladtak alólam vagy mellőlem. Vannak nagyhírű művész urak, akik ebből éltek, ezáltal vagyonosodtak meg: külföldre menekítették a szebbnél szebb népművészeti tárgyakat. Ez bűn!

— A háromdimenziós, térbe komponált művek létrehozása mellett néha írásos önkifejezésre is vállalkozik. Saját maga készít katalóguselőszót; feleleveníti emlékeit mesterével, Somogyi Józseffel kapcsolatban; méltatja Bokros-Birman Dezső munkásságát. Miféle belső késztetés hatására születnek ezek az írások?

— Magában az írás tényében örömömet lelem. Tehát megírok valamit, elolvasom, aztán kihúzok belőle eztazt, és ahogy a dolog vergődik a kezem alatt, az ugyanolyan, mint amikor szénrajzot készítek és érzem, valahol vastagon fogott a szén, ezért visszatörlöm. Így halványabbá válik,

de ott már finomabban, jobban, egyszerűbben meg tudom húzni a kontúrt. Ugyanígy átformálható az agyagszobor is. Ha akarom, letörlöm a mosolyt a megmintázott arcról. Kész, volt, nincs.

Olykor lejegyzek egy-két dolgot, amit fontosnak tartok. Témákat, hangulatokat rögzítek, s ezek kapaszkodót jelentenek, meg összetartom magam általuk. Néha elkap a vágy, hogy írjak, szépen írjak, például díszlevelet valakinek, s köszöntsem. Ilyenkor valami különös varázslat vesz körül. Lassan már ezekben élem ki magam, mert nem tudok szobrot csinálni, nincsen rá időm.

— 1978 óta tanít a Képzőművészeti Főiskolán. Milyen szakmai tudást, gondolkodás- és szemléletmódot igyekezett átadni az évek során a gondjaira bízott hallgatóknak, s jelenleg rektorhelyettesként milyen törekvései vannak a művészképzés egész rendszerét illetően?

— Mindig is vágytam rá, hogy elmagyarázzam, mi hogyan van, mi számít igazán. Ugyanakkor próbáltam megértetni a gyerekekkel: nem kell azt csinálni, amit mondok, csupán megpróbálok nekik segíteni abban, hogy rácsodálkozhassanak a dolgokra. Például arra, milyen gyönyörű a természet, mennyire inspiráló és tényleg a legnagyobb tanítómester. Hogy szuverén alkotó legyek, ahhoz a természet felé kell fordulnom, és nem egy reprodukció reprodukálását kell reprodukálnom. Ha látok egy művet, az természetesen megérint, de nem szabad nagyon belefeledkezni, mert akkor epigonná válok. Előttem nőttek fel az epigonok, ott álltak körülöttem Somogyi József utánzói. Ő rendkívül eruptív erejű, lenyűgöző ember, jól tanít és nagyszerűen ad elő. Ha megmutatnám, milyen tanulmányokat készítettem annak idején, kiderülne, azok teljesen somogyis dolgok, bár kicsit szelídebbek. Én úgy tudtam tőle elszakadni, hogy elkezdtem faragni, amit ő sose mutatott meg. De ha egy figurát mintázok, még most se nagyon tudok mást csinálni, mint amit tőle tanultam.

Meggyőződésem szerint egy tanár legyen tele szeretttel, ötlettel, tudással, ismerje a növendékét, és vegye őt körül egy aurával. 14 éve tanítok, s azóta görcsösen vigyázok arra, hogy ne nyúljak bele a munkájukba. Pedig nagyon sokszor majd megőrülök, annyira szeretném nekik megmutatni, hogy lenne jobb, mégsem teszem, mert azt akarom, maguk jöjjenek rá. Nagyon sok növendékkel foglalkoztam ez alatt az idő alatt. Voltak közöttük szelídebb gyerekek és drasztikusabb, erősebb személyiségű fiúcskák, leányocskák. De mindegyik külön világot jelentett. És mindig találtam egy-egy zseniális alkotót, majdnem minden csoportban felbukkan egy igazi talentum. A dolognak az a pikantériája: amikor megszagolom, hogy ő *valakicsoda*, akkor meg már szinte reszketek, nehogy elrontsam, nehogy hangosan rákiáltsak, s elillanjon a tehetség.

Sokan ismernek, sok embert meg tudok nyerni jó dolgoknak. Arra gondoltam, hogy azokat a szobrokat, amelyek szépek, nézhetők, leviszem Hevesre és elhelyezem egy-egy iskolában. A főiskola archívumát is részben a hevesi művésztelepre akarjuk áttelepíteni, mert itt nincsen hely, raktárgondokkal köszködünk. Azonkívül kellene egy kollégium és egy kézművesiskola. Nagyon szeretek a tanítványaimmal lenni, de most úgy érzem, meghatározatlan időre abba kellene hagyni a tanítást, hogy akku-

mulálódjak. Szeretnék elmenni megcsinálni azt a sok-sok felgyülemlett szoborábrándot, ami bennem van, s amit lassan már túlhordok. De most hosszabbították meg 93-ig a rektorhelyettességemet...

Én úgy voltam a környezetemmel, a körülöttem dolgozó emberekkel, hogy beleszerettem egy-egy alkotónak bizonyos munkáiba. És eltűnt belőlem az a fajta kivagyiság, ami kezdetben még megvolt. Bölcsesség lépett a helyébe. Mert mindenki úgy indul, hogy ő az első, a legjobb. Ez a normális, így kell indulni. Aztán az idő során az ember kifutja, kiugorja magát, és elkezd rácsodálkozni arra, mennyi nagyszerű művész van körülötte. Bennem már nincs irigység. Eljutottam odáig, hogy jobban tudom szeretni a többiek munkáját, mint a sajátomat. Voltak hosszú hónapok, talán éveket is mondhatnék, amikor már abszolút nem érdekelt, csinálok-e valamit, annyira nem magamra figyeltem, hanem mindig másokra. Most Csongrádon volt egy olyan kiállításom Melocco Miklóssal közösen, ahol a barátaim, ismerőseim, szeretteim alkotásait raktam ki.

A szeretet a legfontosabb a világon – mondta Kondor Béla. Valóban ez a legnagyobb tanítás, olyan megfoghatatlan, megfizethetetlen, hogy semmi nem ér fel vele. A szeretetet nem lehet előidézni. Az vagy bennünk van, vagy ha nincs, akkor törekedni lehet arra, hogy megszerezzük. De miképpen vagy mi által, azt nem tudom. Nekem ez nagyon fontos megbizonyosodás.

A másik pedig a családom fontossága. A család, ami számomra egy nagy birodalom. A lányom nagyszerű lény, érzékeny ember. Kitűnő kolorista, a festészettel kacérkodik és szövi a szőnyegeket, a fiam pedig szobrászkodik és rajzol. A feleségem a legkeményebb kritikusom. Én is belebeszélek az ő munkájába, ő is az enyémbe, így sokszor már nem is nagyon lehet tudni, ki mit talált ki. Holott erősen őrizzük műveink szuverenitását: ő fest, én meg szobrászattal foglalkozom.

Nagy lelki energiát igényel, hogy az ember szobrász legyen, mert ez rendkívül térigényes tevékenység. Ha valami elkészül, az ott van. Mit csináljak vele? Hova tegyem? De ha muszáj, létre kell hozni. Ebben a legnagyobb példa számomra Samu Géza, aki azt az óriási három termet telerakta a Műcsarnokban az ágaival, fáival, behozta oda az erdőt. Azt kérdeztem tőle: Hogy van ehhez lelkierőd? És utána mi lesz vele? Hova kerül? S most, hogy meghalt, én vagyok a felelőse a hagyatékának. Ez nagyon megrázó, emberpróbáló helyzet. Foglalkoznom kell ennek az összegyűjtésével, megvédésével. Helyet kell neki szereznem, hogy beférjen ez a rengeteg szobor. Létrehoztunk egy kuratóriumot, ebben Makovecz Imrének óriási érdemei vannak. *Samu Géza Alapítvány*ként működünk, de teljesen szárnyaszegetten, rendkívül sok nehézséggel küszködve. Az ő szellemi örökségének és tárgyi emlékeinek együtt-tartása és megóvása a cél. De hogy tudunk ennek megfelelni?! Mert az embernek egy élete van, teendője pedig rengeteg. Ahogy a Géza művészete megszületett, ahogy ehhez az egész dologhoz viszonyult, ahogyan lebontotta és máshol másképp építette föl a konstrukcióit, ugyanazokat az elemeket variálva – ebbe belebolondul az, aki nem ért hozzá. Aki meg ért hozzá, az azt mondja, hogy ez így meg így meg így lesz. De most már nem lehet, mert nincs Géza. Akkor van kiállítás, ha van Géza. Így csak tárgyakat válogatunk ki és összerakjuk, hiszen Géza mint műfaj meghalt. Ez is egy nagy kérdőjel, megoldásra váró feladat.

Mester Ildikó felvételei

RÁBA GYÖRGY

Köszöntő

Szabó Magda ünnepére

Csak bolondozik velünk ez a naptár
nekem most is az emlék a jelen
párbeszédektől zsibongott a Centrál
s villogtak egy barna lány eleven
eszméi kávégőzben mára könyvtár
nagyságú látás humor értelem
Szellemi fények gyöngysora belőle
mi lett térnénk a régi kikötőbe

A történet lerángatta az égből
íráshibák csőszének tette meg
de ő kiszűrt családtörténetéből
a nagycsaládnak történeteket
a jogafosztott tolla erejéből
portáján gazdává emelkedett
az alkotó ma és holnap is éljen
lírai és széppróza igékben

KÖ Pál

Kenessei András

A középkor fénye

Perbáli Galéria [KÖ PÁL]

17/210

Magyar Hírlap, 1984. szept. 7. 6.

zet – arra szolgálnak, hogy az emberi élet eredenességigényét az ősi kultúrák emlékein átsütő emvilágkép felidézésével szólaltassák meg, hiszen n csak úgy érthető, ha a múlt tanulságaiból és ktívájából nézzük". Emberlétünk ünnepivé vasának szándéka, az élet magasztos csodája előtti nntartás nélküli hódolat kisméretű munkáiban y testet ölt, mint a Pennsylvaniában felállított aust emlékművében, *Az élet kapuja* című, gigankőlapokból álló megalitikus konstrukciójában, s á csatlakozó, három láb magas mázas kemény*Relikviáriumban*. Ősi, akár – mint itt – prehisztotárgyiasult gesztusok, fokozott kifejező értékű, rű – ugyancsak ősi – technikai eljárások (raku, éses kerámia, tűszőttes), kollázsszerű megoldáerámiatárgyak élénkítése VIII–IX. századi arab rabkákkal) – mindez, párosulva a klasszikus gárd formai eszköztárával, még elevenebbé teszi ész eredeti szándékát, a múlt jelenbe átsugárzó erejének érzékeltetését.

undžić és Papp Oszkár ugyanazon nemzedék tagár úgy is, hogy mindkettőjük művészetéhez az gárd klasszikusai szolgáltatták a formai és esz-

KŐ Pál

[szobrászművész (kiállítás : Visegrád, Salamon Torony, 1984. július 15- szept. ?. [Hu][Pu] 1984 [8] n. l.

13

06, 407

14, 102

, 131, 159, 287, 302, 342, 356, 357, 359

KŐ Pál

BODRI FERENC: A magyar középkor ihlete : Kő Pál szobrai Visegrádon. = Müvészet, XXV.évf. 11.sz. 1984 33 - 37.p. ill.

Visegrád, Salamon Torony ?

KÖ Pál

3. 76.- Ludwig-gyűjt-ban

W. x. 5.

Új Művészet 1992

KŐ PÁL
szobrászművész, egyetemi tanár

Műterem: Budapest, Bajza u. 41. • Tel.: 153-0366
Lakás: 1063 Budapest
Munkácsi M. u. 27. • Tel.: 112-3309
Főiskola: 1062 Budapest
Andrássy út 69-71 • Tel.: 142-8556

KŐ PÁL, SZOBRÁSZMŰVÉSZ

A Képző- és Iparművészeti Gimnáziumban Somogyi József növendéke. A közvélemény és a szakma 1968-tól tartja számon, amikor karakterisztikus faszobrokkal mutatkozik be a jubiláris stúdió-kiállításon. Ugyanebben az esztendőben készíti első megbízásos munkáját, egy terrakotta domborművet. Kő Pál nemcsak professzionista szinten tudja a szobrászat mesterségét, nemcsak tökéletesen birtokában van annak a népi, folklorisztikus szemléletnek, amely szakmai-esztétikai esendőségek ellenére egyedüli értéke a „naiv szobrászoknak", hanem rendkívüli tehetsége van ahhoz is, hogy ezt a népballadában, népmesében, anekdotában és tárgyi néprajzban egyaránt megbúvó szemléletet szintetizálja, s olyan adekvát formában fejezze ki, amely a katartikus nagyművészet szférájába emeli.

PÁL KŐ, BILDHAUER

Im Gymnasium für Bildende Kunst und Kunstgewerbe war er Schüler von József Somogyi, Die öffentliche und berufliche Meinung kennt ihn seit 1968, als er sich durch charakteristische Holzskulpturen an der jubilären Studio-Ausstellung vorgestellt hatte. In demselben Jahr ist sein erstes Werk auf Auftrag entstanden, ein Terrakotta-Relief. Pál Kő beherrscht nicht nur auf professionistischem Niveau die Bildhauerkunst und kennt die volkstümliche, folkloristische Anschauung eingehend, die trotz der beruflich-ästhetischen Fehlbarkeit der einzige Wert der „naiven Bildhauer" ist, sondern er hat eine außer-ordentlische Begabung, die in Volksballaden, Volksmarchen, Anekdoten und in der gegenständlichen Folklore versteckte Anschauung zu synthetisieren und in einer adequaten Form zum Ausdruck zu bringen, die ihn in die Sphäre der kathartischen großen Kunst hochhebt.
Künstlerische Preise: Munkácsy-Preis, Ausgezeichneter Künstler, Preis für die Ungarische Kunst.

MR. PÁL KŐ, SCULPTOR

He was one of the students of József Somogyi at the Arts and Industrial Arts High School. He is known to the public and the profession alike since 1968, since his introduction at the Jubilee Studio Exhibition with his characteristic wood carvings. He has received his first commission the same year requesting a terracotta mural. Mr. Pál Kő is not merely a professional sculpture, he is not merely a master of folk art, which, in spite of the fact that the profession tends to put a doubtful aesthetic value on such works labelled as „naive sculpture", but he has enormous talent to synthesize a kind of view characteristic to popular ballads, folk-tales and specific to an ethnographic approach, yet he is able to express himself and to deliberately adapt to this form at a high professional level of a great artist.
Art awards received: Munkácsy Prize, Artistic Meritorious Award (Érdemes Művész), Award for Hungarian Arts.

KŐ Pál

Bán András

Történelmi emlékhely
Kő Pál kiállítása óbudán

Magyar Nemzet. 1986. ápr. 10. 4.

KŐHEGYI GYULA KÖSZÖNTÉSE

Néhány hónappal 60. születésnapját követően, gyűjteményes kiállításán-a Pataky Művelődési Házban-a megnyitóra érkezett népes hallgatóság jelenlétében méltathattam munkásságát.

A kirakatrendező iskola elvégzése után a Képzőművészeti Főiskolán sokszorosított grafika szakon folytatta tanulmányait. Mesterei Barcsay Jenő, Ék Sándor, Hincz Gyula és Kmetty János voltak, akik közül ez utóbbit tartja legjelentősebbnek. Tőle a mesterség mellett a művészi munka szeretét is megtanulta.

Munkái 1962 óta láthatók országos tárlatokon. Első önálló kiállítása 1964-ben a Fiatal Művészek Klubjában volt. A most bemutatott 90 alkotás a 30 éves művészpályát reprezentálja. Nemzetközi ex libris kiállításokon szereplő kisgrafikáiból - mintegy kiegészítésképpen - a szomszédos könyvtárban láthattak válogatást az érdeklődők.

Mesterségbeli sokoldalúságát is bizonyítja, hogy rézkarc, linómetszet, fametszet, pasztell, akvarell, tollrajz egyaránt szerepel a tárlaton. A három terem egyikét szociográfiai grafikái töltik meg.

Mártély és Mindszent, ahova rendszeresen visszatér. Évente hónapokat tölt a délalföld vonzásában. A táj jellegzetes motívumait, a hajdani alföldi élet emlékeit örökíti meg. Szétomló

Kőhegyi Gyula linója: Fejfák

vályogházak, apró ablakú tanyák, kidőlőfélben álldogáló gémeskutak és útmenti keresztek, használhatatlanná vált szekerek, korhadó kerítések láthatók lapjain.

A faranciaországi Vence nemzetközi művésztelepen készült – illetve élményei alapján született – képein megelevenedik a mediterrán táj. Röppenő madarak St.Paul fölött, ősi templomkapuk, lapos háztetők. Ebbe a sorozatba tartozik az a néhány kép is – dicsévre a rendezők figyelmességét – mellyel érzékeltetik, hogy művészetében a részletes képi megfogalmazástól miképpen halad az absztrakció, a jelképes ábrázolás felé.

Lapjain gyakran fák, házak, tornyok árnyképei tükröződnek vissza tengerben, tóban, alkalmi vízgyűjtőkben. Alkotásainak többsége az elmúlásra, a pusztulásra figyelmeztet. Az Elhullt varjú, A madárijesztő, és a Rekviem figyelmeztet az emberiség felelősségére: megőrizzük-é környezetünket az élet alkalmasságára, vagy csak önpusztulásunkba rohanni leszünk képesek.

Kőhegyi Gyula grafikusművész munkái alaposan átgondolt, aprólékosan szerkesztett, nem véletlenszerű alkotások. A közismerten - túlzottan is- szerény művészember mives gondossággal írja be nevét a magyar képzőművészet történetébe.

Geröly Tibor

mester stílusát - ahogy egykor [illegible] művészérmek követelményeként megkívánta.

Művészünk érmeivel rendszeres résztvevője a Ravennában megrendezett Dante-biennáléknak. Az éremművészek nemzetközi szervezete, a FIDEM-nek 1970 óta tagjaként művei számos hazai és külföldi kiállításon sikerrel szerepeltek. Mégis a legszélesebb körű elismerés 1964-ben mintázott, kétoldalas Van Gogh-érmét kísérte.

Az elhunyt, neves belga művészettörténész, Marc Edo Tralbaut 1967-ben írt "Van Gogh az éremművészetben" c. tanulmányában két oldalon át foglalkozik ezzel az alkotással, kiemelve az érem Van Gogh-portrés előlapjának plasztikai értékeit. Az érem hátlapjáról sem marad adós véleményével a belga tudós. Szerinte az ott megjelenített "Csillagos ég" című olajfestményből a magyar művész kis remekművet alkotott. Cséri Lajos Van Gogh-érmének egy példánya a Tralbaut-hagyatékkal együtt az amszterdami Van Gogh Múzeum tulajdonába került. Egy másik példányát a hollan-

Van Gogh érem előlapja

adatát: az ábrázolt személyiség művészi bemutatását. A megalkozásban a modell iránt érzett affinitás, szellemi rokonság érzése vezette. A megjelenített modell szellemiségét alkotásainak megismerése (olvasás, zenehallgatás, tárlat-megtekintés) útján közelítette meg. Ismertetett gazdag éremtermésében az egyetemes irodalom, művészet valóságos antológiáját teremtette meg, mindezt közérthető, világos stílusban, mintázásbeli vénájának éremről-éremre érzékelhető, változatos megnyilvánulásaival.

Cséri Lajos az elmúlt 40 esztendőt, az alkotók többsége számára nem éppen rózsával behintett korszakot, pártonkívüliként élte át. Azt is elismeréssel mindhatjuk el róla, hogy a rendszerváltozáskor neki nem kellett radíroznia sem életrajzán, sem műveinek jegyzékén. Művészetével, a fentiekben felvillantott érmeivel négy évtizede nyújt esztétikai élményt a szemlélőnek, velük szebbé, jobbá, gazdagabbá teszi életünket.

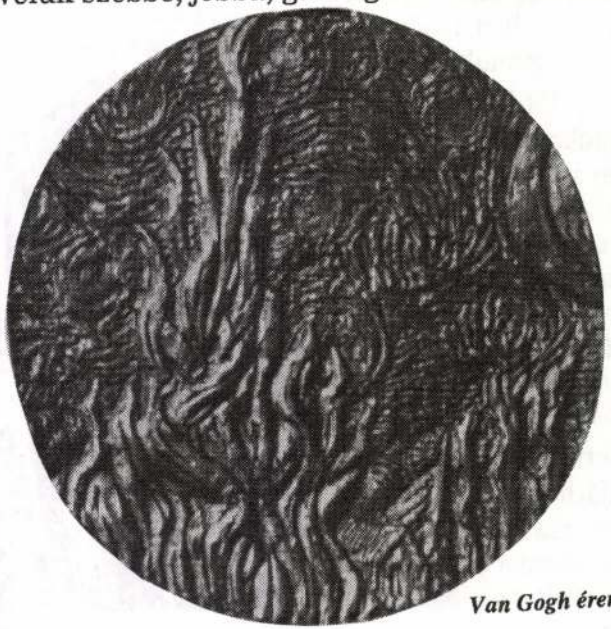

Van Gogh érem hátlapja

KÓ Pál

A JÁSZOK EGYESÜLETE ÉVNYITÓJÁN

Aktuális körkép a megye múzeumi hálózatáról

T.G.

A Jászok Egyesülete kedden este tartotta meg az idei első összejövetelét a fővárosban, a Pest Megyei Megyeházán. Az egyesület vendége ezúttal *Tálas László* megyei múzeumigazgató volt, aki szűkebb hazánk múzeumi hálózatáról, a kutatásokról stb. tartott előadást.

Mint ismeretes, Jász-Nagykun-Szolnok megyében nyolc múzeum és hat kiállítóhely — a Szolnoki Galériától, a Karcagi Fazekasházig — különböző állandó, illetve időszaki kiállításokkal várja a látogatókat. A múzeumokban 450 ezer tárgyat őriznek, ám ezeknek körülbelül 10-15 százalékát látja a közönség a tárlatokon. Ez természetes jelenség, a világon mindenütt így van, hiszen a látogató képtelen lenne „feldolgozni" ennyi látnivalót, másrészt egy- egy alkotó minden munkája — köztük nyilván kevésbé sikeresek — nem biztos, hogy „öregbítenék" a művész hírnevét.

A megye múzeumaiban 26 kutató dolgozik, évente 200-300 kisebb-nagyobb tanulmányt, könyvet jelentetnek meg. A kutatók közül eddig öten szerezték meg a kandidátusi minősítést, négyen pedig most készülnek a disszertációjuk védésére.

A jövőt körvonalazva Tálas László megállapította, hogy valószínűleg új formákkal gazdagodik a múzeumi hálózat, elképzelhető, hogy lesznek magánmúzeumok is. Alapvetően azonban nem változnak meg a múzeumok hagyományos feladatai: a gyűjtés, a feldolgozás, leltározás, s a tárgyak bemutatása.

A múzeumi hálózat legnagyobb gondja az épületek állapotának javítása. Szinte valamennyi múzeum több mint 100 éves épületben található. A legkritikusabb helyzetben a szolnoki Damjanich Múzeum van, amelynek felújítása immár a hatodik évbe lépett. S enyhén szólva az idén sem várható kedvező fordulat a rekonstrukcióban, hiszen mindössze 5 millió forintot szavazott meg a megyei közgyűlés a felújításra, amelyet azonban csak július elseje után használhat fel a múzeum. Ez a csekély összeg még talán arra sem lesz elegendő, hogy azt a két-három életveszélyes gócot megszüntessék, amely a felújítás elhúzódása miatt keletkezett.

A mostoha körülmények ellenére is a muzeológusok dolgoznak, pályázgatnak, szponzorokat keresnek a kiállításokhoz, ásatásokhoz, a kiadványok megjelentetéséhez, hiszen a költségvetésből mindössze csak hétmillió forint jut ezekre a célokra.

A Jászok Egyesülete április 12-én tartja következő összejövetelét, amelyen *Sára Sándor* filmrendező lesz a vendégük.

KÖZTÉRI PREMIER MÁRCIUS 18-ÁN

Forró dróton Kő Pállal

TISZAI LAJOS

— Halló, Kő Pál? Szolnokról keresem...

— Valami baj van?

— Az ég egy világon semmi, várjuk Kossuth Lajost. Tehát a szobrát. Mondja, egy új szobor felállítása ugyanolyan izgalom az alkotó számára, akár a színésznek a premier?

— Sokkal nagyobb, azt hiszem! A színész másnap este, vagy amikor, javíthat, de ha egy szobrot már felavattak...

— Mégpedig a szolnoki Kossuth-héten, a Kossuth téren, március 18-án, pénteken délután 3 órakor felavatják új, köztéri szobrát.

Ki is az első szolnoki Kossuth-szobor alkotója? Ha Móra Ferenc élne, akkor Kő Pál alakja, pályája megjelent volna valamelyik szép könyvében: az életút az ő tollára kívánkozna.

Szobrászunk „itt a szomszédban" a Heves melletti Perespusztán született, érett férfikorát éli, alig valamivel múlt ötvenéves.

A tanya indította, üstökösként. Szerencsére erős anyag, nagyhitű ember, nem égett el, nem hasonlott meg.

A káli gimnáziumban már festegetett, másodikos amikor az a furcsaság történt vele, hogy meghívták a Budapesti Képző- és Iparművészeti Gimnázium harmadik osztályába.

1963 és 1968 között *Somogyi József* növendéke volt a Képzőművészeti Főiskolán.

Hány fiatal színészt ismertem, aki évekig nem tudott szabadulni mestere modorától, gesztusaitól!

Kő Pál úgy tanult meg minden érdemeset Somogyitól, amit egyáltalán szobrásznak tudnia kell, hogy művészetének „génjei" érintetlenek maradtak. Kő Pál az Kő Pál.

Még egy „termékenyítő veszély" fenyegette művészetében hamar kiteljesedő szobrászunkat: a „népi szobrászat" — egyenként is érdemleges — különböző megjelenési formájának hatása. Kő Pált szintetizáló képessége ezen a buktatón is átsegítette, művei önálló gondolatvilágának tárgyi példázatai.

— Említette, éppen csomagol...

— Igen, Bukarestbe megyek, egyáltalán nagy a „felfordulás" most körülöttem, akármennyire is igyekszik az ember jól gazdálkodni az idejével, néha összetorlódnak a dolgok. De a jövő hét végétől már minden létezhető percem a szolnoki szobromé lesz. Ha ugyan már régen nem ennek lázában égek.

— Jó utat, viszontlátásra.

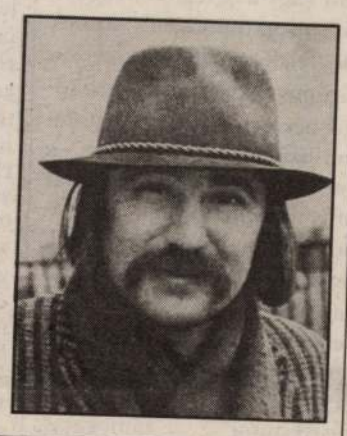

A művész portréja, Koffán Károly felvétele, 1976-ban készült

Boronás (Bronz, 35 cm) a Magyar Nemzeti Galéria tulajdona

A II. Szolnoki Zenei Fesztivál programja

1994. március 18—április 25.

A *nyitórendezvény március 18-án* a városháza dísztermében lesz, melyet a Bartók Béla Kamarakórus tart. Közreműködik az Auer Vonósnégyes.

Március 25-én a Szigligeti Színházban a Magyar Állami Hangversenyzenekar koncertjét tekinthetjük meg, melyen a Magyar Állami Énekkar is szerepel, Antal Mátyás vezényletével.

Április 7-én a Városi Sportcsarnokban a Liszt Ferenc Kamarazenekar ad hangversenyt Maurice André trombitaművész közreműködésével.

Április 10-én a megyeháza dísztermében a Szolnoki Szimfonikus Zenekar lép fel Jeremiás Margit közreműködésével, vezényel: Robert Janssens.

Április 11-én a Szigligeti Színházban ismét a Liszt Ferenc Kamarazenekar műsorában gyönyörködhetünk. Hangversenymester: Rolla János.

Április 17-én a Belvárosi Nagytemplomban a III. Nemzetközi Magánének Mesterkurzus záróhangversenye lesz. A műsorban a Capella Savaria Együttes, a mesterkurzus hallgatói, valamint a Cantus Corvinus Énekegyüttes is szerepel. Végül a zárórendezvény ismét a Belvárosi Nagytemplomban lesz, ahol az Alziriai Vegyeskar (Spanyolország) és a Szolnoki Szimfonikus Zenekar ad koncertet. Vezényel: Ernest Artal (Spanyolország).

AZ EGYETLEN HIVATÁSOS NŐI ÉNEKKAR

A Bartók Béla Kamarakórus 25 éve

Szép számmal akadnak olyanok, akiknek ismerősen cseng a szolnoki Bartók Béla Kamarakórus neve. Ez az együttes immáron negyedszázada színesíti nem csak városunk, országunk, de Európa zenei életét is.

TAPASZTÓ ILDIKÓ

A kórus 1969-ben alakult, az akkori városi tanács művelődési osztályának vezetője, *Buday Péter* támogatásával. Eredetileg a társadalmi ünnepségeket és szertartásokat szervező iroda (későbbi nevén Családi Intézet) szolgálatában álltak, így sokan emlékezhetnek rájuk névadókon, esküvőkön való egykori fellépésük alapján, s igen gyakran szerepeltek különböző vállalatoknál társadalmi rendezvények, nemzeti ünnepek alkalmával is. A kórustagok ezzel a tevékenységgel azonban nem elégedtek meg, tehetségük, előadásmódjuk más oldalaival is szerették volna megismertetni közönségüket. Sokrétű feladatokra vágytak, s egyre több városi, megyei, országos meghívásnak tettek eleget. Külföldre is eljutottak: jártak például a volt Szovjetunióban, Ausztriában, Finnországban. A mindenkori karnagyokat (*Bali József, Molnár László, Berényi Bogáta* és *Vajna Katalin*) is ezek a célok motiválták, s igyekeztek kórusuk számára minél nagyobb önállóságot kiharcolni. Ez azonban pár éve még meglehetősen nehézkes dolog volt, s valójában csak a társadalmi-politikai változások hozták meg a megoldást, s persze nem kis szerep jutott ebben az új karnagynak, *Molnár Évának* sem, aki 1989 februárja óta vezeti és vezényli a kórust. Vele beszélgettem az együttes múltjáról, jelenéről és jövőjéről:

— Manapság Magyarországon úgy tűnik, hogy egyre kevesebb igény és pénz van a kultúrára. Önök hogyan tudnak mégis nem csak egyszerűen megmaradni, hanem egyre inkább érvényesülni is?

— Valószínűleg ez egyrészt annak köszönhető, hogy míg sok-sok éven keresztül a Családi Intézet által rendezett programokon, rendezvényeken, ünnepségeken vettünk részt, rutinossá edződtünk, s emelett sikerült kialakítani egy meglehetősen hasznos kapcsolatrendszert. Így miután 1990 körül szinte megszűnt az igény korábbi tevékenységünk folytatására, már eléggé ismert volt a nevünk országszerte, s továbbra is sok meghívást kaptunk különböző fellépésekre. Talán az is szerencsés körülmény esetünkben, hogy Magyarországon nincs több hasonló együttes, mi vagyunk az egyetlen hivatásos női kamarakórus. Sőt, olyannyira „kuriózumnak" számítunk, hogy Európa-szerte is csak még egy hasonló közösség van, mégpedig Stockholmban. Persze a véletlen, s a kedvező körülmények nemigen bizonyulnának elegendőnek, a sikerhez mindannyiunk kitartására és állandó kemény munkára is szükség van.

— Mindehhez persze jól képzett énekesek kellenek? Hogyan találja meg a megfelelő embereket?

— Kezdettől fogva 12-13 státuszunk volt. Jelenleg 12-en énekelnek, s van egy hang-

Molnár Éva, a Bartók Kamarakórus vezetője FOTÓ: NOVÁK

képzőtanárunk is, *Csizmadia Géza* személyében. Mindig kemény felvételi meghallgatás után dől el, hogy valaki bekerülhet-e a csoportunkba. Éves szerződésekkel dolgozunk, s év végére elválik, hogy kinek hosszabbítjuk meg a tagságát, s kitől kell esetleg elbúcsúznunk.

— Milyen a csoport összetétele életkor szerint? Van-e esetleg olyan, aki az alapítás óta itt énekel?

— A nagy többség huszonéves, páran vagyunk csak harminc körüliek, s egy olyan kórustag van, Benedek Borbála, aki majdnem kezdettől fogva, 1971-től részese a Bartók Kamarakórus mindennapjainak.

— Hol és hogyan készülnek a fellépésekre, miként tartják karban hangjukat?

— A HEMO-ban van a próbatermünk, ott dolgozunk minden nap, ezenkívül hetente két alkalommal van magánének, s igény szerint szolfézsóra is.

— Természetesen a legfontosabb dolog az, hogy szakmailag jól felkészült csoport állhasson ki az érdeklődők elé. Ehhez azért nyilván nem kevés pénz is szükségeltetik. Honnan teremtik elő a megfelelő fedezetet?

— Hivatásos kórustagok vagyunk (régebben a személyi igazolványunkban is ez szerepelt), azaz közalkalmazottak, s mint ilyenek, a Szolnok Megyei Jogú Város Önkormányzatától kapjuk a fizetésünket. A dologi kiadásokra pedig (például terembérlet, utazás, kották, stb.) pályázatok megnyerésével lehet pénzhez jutni, esetünkben a Művelődési és Közoktatási Minisztérium Színház-, Zene- és Táncművészeti Főosztályától.

— Kérem, beszéljen a közelmúlt eredményeiről, koncertjeikről.

— 1993 mozgalmas és izgalmas év volt számunkra. Ekkor jelent meg első CD- lemezünk, ami nagyon fontos lépés volt affelé, hogy egyre inkább megismerjenek bennünket. Ebben az évben voltunk egy nagyszerű koncertkörúton is, Olaszországban. Szintén '93 őszén indult egy magyarországi turnénk is, ami '94 júniusáig tart, s melynek során 10-15 megyeszékhelyet, várost keresünk fel. Főként templomokban, bazilikákban énekelünk. Művészeti munkánkért már több elismerésben részesültünk, például: Magyar Rádió Liszt Ferenc emlékplakett, Országos Béketanács kitüntető oklevele, Kiváló Művészeti Munkáért Nívódíj. 1989 őszén az országos minősítésen sikerült elnyernünk a hangversenykórus fokozatot.

— Jelenleg milyen terveik vannak?

— Március 18-án kezdődik a II. Szolnoki Zenei Fesztivál, melynek nyitórendezvényén mi adunk koncertet. Ez az említett napon, este 7 órakor lesz a városházán, ahol 25 éves jubileumunkra való tekintettel a korábbi tagok is fellépnek, s az egykori karnagyok (Berényi Bogáta kivételével, aki sajnos már nem lehet közöttünk) is közreműködnek majd. Erre az eseményre elkészül újabb prospektusunk is. Áprilisban Pécsett a XV. Nemzetközi Kamarakórus Fesztiválon veszünk részt, majd májusra szerzői estet tervezünk, ahol ma élő zeneszerzők műveivel kívánjuk megismertetni a közönséget, mely alkalomra a szerzőket is meghívjuk. Szintén májusban Szekszárdon a Művészetek Házában is találkozhatnak velünk. Augusztusban a Zempléni Zenei Fesztivál résztvevői leszünk, s a Balatonhoz is ellátogatunk néhány koncert erejéig. Novemberben szeretnénk megrendezni a Bartók Kórusok I. Találkozóját. S ez persze nem a teljes paletta, sok program még szervezés alatt áll. Talán megemlíteném még, hogy 1995 Bartók-év lesz, s ekkor még több zenei esemény várható itthon is, külföldön is. Újabb lemez kiadását is tervezzük, aminek talán szintén jövőre kezdődnek el a felvételei.

— Végezetül, kérem, mondjon néhány szót repertoárjukról is.

— Az ókori zenétől a barokk, klasszikus és romantikus szerzők művein át, a XX. századi külföldi és magyar művekig egyaránt sokféle műfajjal foglalkozunk. Különösen fontosnak tartjuk a XX. századi művek megismertetését, megszerettetését. Persze igyekszünk folyamatosan bővíteni is „készletünket", szeretnénk például megtanulni Bartók összes egynemű karra írt anyagát. S reméljük, hogy szakmailag is egyre felkészültebben állhatunk az értő, érdeklődő közönség elé, hiszen talán ez a legfontosabb dolog egy kórus életében.

MARTONYI JÁNOS SAJTÓTÁJÉKOZTATÓJA

Európa megérti a magyar igényt

folytatás az 1. oldalról

Jacques Delors magyarországi útját jelentőségének megfelelően kezelik, hiszen a vendég minden jelentős hazai politikai személyiséggel találkozik. Holnap délelőtt először vendéglátójával tárgyal, majd a magyar Országgyűlés Európai Közösségi Ügyek Bizottságának, illetve a Külügyi Bizottság tagjaival találkozik. Ezen a megbeszélésen jelen lesznek az Európai Unió tagállamainak budapesti nagykövetei is. Délután *Jeszenszky Géza* külügyminiszterrel és *Kádár Bélával* a Nemzetközi Gazdasági Kapcsolatok miniszterével tárgyal.

A hivatalos program holnap reggel az ellenzéki pártokkal való találkozóval folytatódik. Ezután *Göncz Árpád* köztársasági elnök fogadja őt. Delors délelőtt előadást tart a Közgazdaságtudományi Egyetemen, ahol díszdoktorrá avatják. Ezt követően látogatást tesz a Magyar Tudományos Akadémián, ahol találkozik *Kosáry Domokossal*, az akadémia elnökével és a magyar tudományos élet személyiségeivel. Délután a parlamentben megbeszélést folytat *Szabad György* házelnökkel, majd a gazdaság egyes ágazataiért felelős miniszterekkel. Kora este *Boross Péterrel* együtt nemzetközi sajtókonferenciáján értékeli a látogatását.

Útjának végén, szombaton délelőtt látogatást tesz a Szerencsi Állami Gazdaságban, majd elutazik Budapestről.

A magyar—EU kapcsolatok felmérése

MÉCS LÁSZLÓ, BRÜSSZEL

Az udvarias kapcsolatápolás szintjét messze túlhaladónak kell tekinteni Jacques Delors, az Európai Unió brüsszeli bizottsága elnökének hivatalos budapesti látogatását.

Az Európaszerte kimagasló tekintélynek örvendő nemzetközi politikus olyan időszakban tárgyal felelős magyar politikusokkal, amikor Brüsszelben, a Tizenkettek székhelyén egyre több szó esik az Európai Unió kibővítéséről.

A vélemények azonban eltérőek.

Jacques Delors — minden híreszteléssel ellentétben — a párbeszéd embere, aki a tagságra pályázó országokat egyenrangúnak tekinti.

Ez az álláspont a magyar vezető politikusok előtt is ismert. Természetesen vannak olyan sajátságos magyar igények is, amelyeket jóindulatú hozzáállás esetén mindenkit kielégítő módon meg lehet oldani. Jacques Delors elnök látogatása ehhez járulhat hozzá.

Egyházi iskola lesz

MTI • A II. kerületi Ady Endre út 3. szám alatti önkormányzati iskola tulajdonjogát azonnali hatállyal visszaadják egykori tulajdonosának, a Szent Orsolya Rendnek. Erről kedden éjféltájban — több mint nyolcórás, feszültséggel terhelt vita után — rendkívüli ülésén döntött az önkormányzat képviselő- testülete. A résztvevők név szerinti szavazással, a polgármester és az SZDSZ indítványától gyökeresen eltérő Fidesz-javaslatot fogadták el. Eszerint az Ady Endre iskolát nem szüntetik meg, a tanítás jövő év júliusáig a mai iskolaépületben zajlik tovább. Ez idő alatt az önkormányzat bérleti díjat fizet az épület használatáért az egyháznak. A továbbiakban pedig az Ady iskola, egy Medve utcai ingatlanban működne. A bővítéshez szükséges 100 millió forintot az idei költségvetésében biztosítja az önkormányzat.

A Fidesz-javaslat alapján döntöttek arról is, hogy az egyházi oktatás iránti igények teljesítése érdekében a Ferences Rend számára lehetővé teszik, hogy ez év szeptemberétől három osztályt indítson a Marczibányi téri iskolában.

A vitában az MDF, a KDNP és a Kisgazda-frakció egyaránt azt az álláspontot képviselte: reális társadalmi igény van arra, hogy a tizennyolc kerületi iskola közül legalább egy egyházi iskola is működjön. Az új iskola építését elutasítva úgy vélték, hogy a meglévő létesítményt kell átszervezni, még akkor is, ha ez várhatóan feszültségekkel jár majd.

Kereszténydemokraták az FKgP-be igazolnak

MTI A Független Kisgazdapárt tegnap Szegeden tartott sajtótájékoztatóján bemutatta a párt Csongrád megyei képviselő- jelöltjeit. *Maczó Ágnes* alelnök a párt kormányzati terveit ismertette az újságírókkal. Beszélt arról, hogy miután a kisgazdák korábbi programjukat ma is aktuálisnak tartják, nem készítettek újat, viszont 30 pontban rögzítették a végrehajtás garanciáit. Ezek között szerepel a köztársasági elnök és a polgármesterek közvetlen választása, új alkotmány, új államháztartási és költségvetési törvény megalkotása. A párt nagyobb szerepet kíván biztosítani az önkormányzatoknak és a megyéknek. Létszámcsökkentést tart indokoltnak a központi államigazgatásban és a minisztériumokban. Az alelnök szerint a Független Kisgazdapárt az egyetlen, amely nem támogatja a nők nyugdíjkorhatárának emelését, tiltakozik a nők mellőzése ellen. A sajtótájékoztatón elhangzott, hogy főleg a Dunántúlon a KDNP-ből folyamatosan lépnek át a tagok a Kisgazdapártba.

BM ORVOSOK KONFERENCIÁJA

Katonaorvosok tanácskozása

K.É.

Szerdán háromnapos tudományos konferencia kezdődött Budapesten „BM Orvosok '94" címmel, a Haynal Imre Alapítvány szervezésében. A tanácskozáson a civilizációs betegségekről, az életminőséget befolyásoló tényezőkről, a legújabb diagnosztikus és terápiás eljárások mellett speciálisan a BM orvosok „szakmájába" vágó témákat is megvitatnak, mint például a bűnügyi orvosszakértő munkáját segítő új vizsgálati módszerek és a rendőrjelöltek egészségi alkalmasságának elbírálása. A programban előadássorozatot biztosítanak az egészségügyi szakdolgozók számára is, elismerve, hogy a beteg körüli teendők terén, a rehabilitáció során a nővérek, ápolók szerepe meghatározó lehet.

A Haynal Imre Alapítványt azért hozták létre, hogy támogassák a BM Központi Kórház és Intézményei fiatal diplomásainak és egészségügyi szakdolgozóinak magas színvonalú képzését, elősegítsék a szakmai tapasztalatcserét. Ezt szolgálja ez a 62 cég támogatásával létrehozott tudományos konferencia is.

MAGYAR ZSIDÓ HELYREÁLLÍTÁSI ALAP

Közel a megegyezés

Nyilatkozatot tettek le az asztalra tegnap délelőtt a Pénzügyminisztériumban azok a zsidó szervezetek, amelyek megjelentek a kormánybizottsággal folytatandó tárgyaláson. E nyilatkozatban — melyet a Magyar Zsidó Hitközségek Szervezete is aláírt — kijelentik, hogy alapvető fontosságúnak tartják a zsidó közösségi kárpótlás ügyét, s ennek érdekében megegyeznek, hogy közösen kijelölik azokat, akik a magyarországi zsidóságot, a Magyar Zsidó Helyreállítási Alap intézőbizottságában képviselik. Erről tegnap délután Isépy Tamás igazságügyi politikai államtitkár, a tárgyaló kormánybizottság tagja beszélt.

ZIMBER SZILVIA

Az államtitkár hangsúlyozta: a kormány nemcsak jogi, erkölcsi kötelességének is tekinti a zsidó közösségi kárpótlás alkotmányos és végrehajtható rendezését, ami vagy megállapodással, vagy törvényi szabályozással lehetséges. Lényegesen egyszerűbb megoldás volna a megállapodás, ehhez azonban az kell, hogy a zsidó szervezetek egymás között megegyezve jelöljenek tagokat az intézőbizottságba. Már-már úgy tűnt, hogy ez nem sikerül, hiszen a február 16- i tárgyalást azért kellett elhalasztani, mert a Mazsihiszt levélben közölte: A közösségi kárpótlás ügyében kizárólag saját magát tekinti a magyar zsidóság jogos képviselőjének. E kijelentésével éppen azon szervezeteket akarta kizárni a részvételből, amelyeket korábban éppen ő jelölt meg tárgyalópartnerként. Levélben a Mazsihisz azt írta hogy más szervezetek bevonását a tárgyalásokba szükségtelennek tartja, ezért bevonások esetén részt sem vesz. A tegnapi tárgyaláson nem jelent meg, ám a többi szervezet képviselője — igaz január végi dátummal —, letették az asztalra a már említett megállapodást. A kormánybizottság ezek után optimistán tekint a március 23-ára kitűzött újjabb tárgyalás elé, mert a megállapodás alapján a szervezetek vállalták, hogy megjelölik azt a 24 személyt, akit az intézőbizottságba javasoltnak. A Mazsihisz nélkül ez természetesen nem lehetséges — de, mint azt Isépy Tamás mondotta —, remélhetően a Mazsihisz az alárírt megállapodás alapján jár el.

EGÉSZSÉGÜGYI SZAKMAI PÁLYÁZATOK

Kórházkiegyenlítő program

K.É.

A Népjóléti Minisztérium mintegy két és fél milliárd forintot fordít a kórházi ellátás színvonalkülönbségeinek kiegyenlítésére — mondta *Surján László* miniszter a tegnapi sajtótájékoztatóján. Köztudott, hogy a teljesítményarányos finanszírozás bevezetésekor a fekvőbeteg gyógyintézetek nem azonos helyzetben voltak, ezért a most pályázat útján elnyerhető összeget a színvonalbeli különbségek kiegyenlítésére szánták. A „Kórházkiegyenlítő szakmai program" keretében valamennyi fekvőbeteg gyógyintézmény pályázhat kórházátvilágításra és a technikai feltételek javítására.

Az intézmények átvilágítása témakörben pályázhatnak egyrészt a kórházak, amelyek pontos képet szeretnének kapni saját működéséről, másrészt szakembercsoportok jelentkezését is várják, akik értenek a kórházak átvilágításához.

A technikai feltételek javítására beérkező pályázatok közül előnyt élveznek azok, amelyek gazdaságosabb működést tesznek lehetővé, energiatakarékos megoldást jelentenek és használatukkal az ápolási időt lehet csökkenteni vagy a betegek mozgatását megkönnyíteni. Ennek megfelelően például a laboratóriumi munkát segítő eszközök beszerzéséhez, a központi sterilizálók fejlesztéséhez, a koraszülött és újszülött ellátás műszaki feltételeinek javításához, diagnosztikai eszközök fejlesztéséhez, művese kapacitás növeléséhez, vagy a vérellátás gondjait csökkentő autotranszfúziós technika bevezetéshez nyerhető el minisztériumi támogatás. Ugyancsak lehetőség nyílik a meglévő eszközök korszerűsítésére, kiegészítésére vagy cseréjére, a laparoszkópos és endoszkópos eljárások továbbfejlesztésének támogatására.

A pályázatok beadási határideje március 16.

Brit diploma távoktatással

A hazai közoktatás történetében két magyar állampolgár most első alkalommal vehetett át nemzetközileg regisztrált, brit posztgraduális másodfőiskolai diplomát úgy, hogy miközben anyanyelvén tanult, egyetlen percre sem esett ki a munkavégzésből.

MUNKATÁRSUNKTÓL

Az diplomaosztó esemény színhelye a fennállásának ötödik évfordulóját ünneplő Europe-Contact Business School volt, melyben eddig több mint 1800 menedzser tanult, illetve tanul. Az intézményben elsők között honosították meg a távoktatás módszerét — a mai magyar viszonyokra alapvetően brit támogatással adaptált külföldi tananyaggal. Az intézményben szerzett diplomát — mely az Open University OBS tananyagainak elsajátítását igazolja — a világ 18 országában fogadják el. Az Egyesült Királyságban létező kredit rendszerben az Open University oktatása a legtöbb kreditpontot adó képzés. Az idei esztendő újdonsága, hogy befejezték a teljes Professional Diploma in Management szint adaptációját, így magyarul tanulhatók olyan, eddig nem létezett, a hazai viszonyok között egyedülálló és alapfontosságú tantárgyak, mint a Változásmenedzsment vagy a Menedzselés Versenyhelyzetben, illetve a Munkaügyi Minisztérium ajánlásával rendelkező az Emberek kezelése elenevezésű középfokú humánerőforrás menedzsment tananyag, és a Magyar Marketing Szövetség minősítésére váró, ugyancsak középfokú marketing tananyag.

Az oktatás sikerének köszönhető, hogy az Euro-Contact vezetője a múlt év szeptembere óta a Nemzeti Távoktatási Tanács Szakértői Kollégiumának társelnökeként képviseli a távoktatás érdekeit, miként az is a menedzserképzésben elért eredmények elismeréseként értékelhető, hogy az Országos Képzési Jegyzékbe először bekerült általános menedzseri szakképesítés tanulmányi és vizsgakritériumait meghatározó team vezetésére szintén a cég vezetőjét kérték fel.

NEM FIZETNEK VÁMOT AZ UTCAI ÁRUSOK

Fokozott ellenőrzés a közterületeken

D. J.

Az elmúlt évben csökkent a pénzügyi bűncselekmények száma, de az értékük viszont jelentősen nőtt — mondta lapunk érdeklődésre *Mák János* főhadnagy, a Vám- és Pénzügyőrség Fővárosi Parancsnokság sajtószóvivője. A tavalyi év értékeléséről szólva elmondta: a vám- és pénzügyőrök mind gyakrabban találkoznak szervezett bűnelkövetéssel, okmányokkal való manipulációkkal, jogszabályok rafinált kijátszásával. A szóvivő elmondta, hogy Budapesten a VPFP 140 milliárd forintnyi befizetési kötelezettséget állapított meg az elmúlt évben, s ez az országos befizetési kötelezetségnek mintegy fele.

A piacokon és a közutakon végzett ellenőrzések során, tavaly mintegy 62 millió forint jövedéki bírságot szabtak ki. Az idén még több ellenőrzésre lehet számítani — tudtuk meg Mák Jánostól. Arra is felhívta a figyelmet, hogy ne lepődjenek meg az állampolgárok, ha a rendőrök mellett a vám-és pénzügyőrség emberei is intézkedni fognak. Ők elsősorban a jövedéki termékeket (szesz, dohány), illetve az utcai árusítókat fogják ellenőrizni, ugyanis a tapasztalat azt mutatja, hogy az ilyen árusok többsége a termékeik után nem fizetett vámot.

Mák János szerint a főváros vám-és pénzügyőrei továbbra is fontos feladatuknak tartják a közterületek megtisztítását az engedély nélküli árusítóktól, illetve további erőfeszítéseket kívánnak tenni a tisztességes kereskedelem feltételeinek megteremtése, a jövedelmi termékek jogellenes előállításának és forgalmazásának visszaszorítása érdekében.

IGAZODÁS A KÜLHONI GYAKORLATHOZ

Előnyben a villamos

V. P. G.

Még a nyári túrista főszezon előtt, május 1-, vagy 15-ével lép hatályba a KRESZ módosítása. A tárca ezzel nemcsak a legutóbbi változtatás gyengéit korrigálja, hanem a hazai lehetőségekhez képest igazodik az e tárgyban megfogalmazott bécsi egyezményhez.

Szakújságírók előtt tegnap *Gyurkovits Sándor*, a KHVM helyettes államtitkára elmondta, a bécsi egyezmény az autóbuszokban is ajánlja — a menetiránnyal háttal ülők kivételével — a biztonsági övek használatát. Megengedi a pótféklámpák felszerelését, azaz Magyarországon is el kell dönteni: engedünk a mai elhelyezésbeli, műszaki tarkaságnak, vagy a szabály valamilyen egységes irányt szab. Könnyen elképzelhető, hogy a sínpályás járművek esetében a magyar KRESZ visszatér az 1975 előtti megoldásra, amikor a villamosok nemcsak az útátjárókban élveztek előnyt; mint ma.

Várható az emissziós értékek közelítése az európai szabványokhoz. Ez az új járműveket importálókat fogja érinteni, hiszen a meglévő járműpark katalizátorral való ellátása sem mehet egyik napról a másikra. A környező államok szokásaihoz igazodva az idegenforgalmi csúcsszezon hétvégéin nem közlekedhetnek a kamionok. A tilalmi időzónát most egyeztetik.

Humánpolitikai szolgáltatás

MTI• A Munkaügyi Minisztérium kiemelt, létszámarányukat meghaladó támogatást javasol a munkaerőpiacon hátrányos helyzetű rétegek felzárkóztatására. A megyei munkaügyi tanácsoknak, illetve munkaügyi központoknak készítendő ajánlásról — további szakértői egyeztetést követően — az Érdekegyeztető Tanács munkaerőpiaci bizottsága dönt — közölték a munkaügyi tárcánál. Különösen a pályakezdő fiatalok, a tartósan munkanélküliek, a munkanélküli-járadékra már nem jogosultak, a cigány munkanélküliek és a csökkent munkaképességűek elhelyezkedését kellene elősegíteni. Ehhez fontosak a felzárkóztató tanfolyamok. A tartósan munkanélküliek foglalkoztatása érdekében az önkormányzatok új lehetőségeket kereshetnek a közhasznú munkavégzésre. Fontos az egy-egy megyében alkalmazott eredményes megoldások országos megismertetése, ezért törekedniük kell a megyei munkaügyi tanácsok közötti kölcsönös informálódásra.

Ezért lényeges a megfelelő kapcsolattartás, tájékoztatás. Az együttműködésre önként vállalkozó — az ellátásból már kikerülő — munkanélküliekkel csak magas színvonalú humánpolitikai szolgáltatással tartható fenn a további kapcsolat.

Lapszél

Vendégjog

Szeretjük mi a vendégeket! Az osztrákokat meg különösen. Közös a múltunk, s nagyon úgy néz ki, hogy a jövőben is egymásra leszünk utalva. Kis városkánk már régóta kamatoztatja a közelségből fakadó előnyöket, s mi is gyakorta látogatunk át szomszédolni, de közben betartjuk az együttélés szabályait. Nagyjából.

Mostanában mintha a mi szabályainkra kevésbé ügyelnének vendégeink. Zsörtölődtem már e hasábokon a Marx Károly utca forgalmi rendjének be nem tartásáról, a tiltás ellenére parkírozókról, az ámokfutókról. De mostanság pénteken és szombaton a piac kanyarulatánál elképesztő zűrzavar uralkodik. Nem csupán veszélyeztetik a kanyarban, a megállni tilos tábla alatt két sorban parkoló autók a forgalmat, de az áthaladást is lehetetlenné teszik. A múlt héten hosszas várakozás után lehetett egy sávot szabaddá tenni. A balkáni állapotokat artikulátlan üvöltés kíséri, magyar és német káromkodásokkal.

Elhiszem, hogy a rendőrség nem sokat tehet. A néhány ezer forintos bírság csak nekünk sok. Ordítozó „vendégeink" odahaza szolid polgárokká nemesednek, s rendőreik egyformán könyörtelenek hozzájuk és hozzánk. Már más megoldás nem nagyon kínálkozik, mint az autók elszállítása, az utcák megtisztítása. Ha bujkálna bennem némi gonoszság, akkor a fuvar végállomásaként Nyíregyházát ajánlanám. Ez talán az igazi vendégek érdekeit is szolgálná, mert ha így megy, már csak egy szinten aluli réteg látogat át hozzánk. S a tökéletes megoldás része lehetne még a parkolóhelyek bővítése is. Így lenne kerek a világ.

Böröndi Lajos

Zólyom tisztelgett a nagy költő emléke előtt

Balassi-emléktábla

Tábla őrzi június közepe óta Zólyom várán Balassi emlékét. Rajta magyarul a felirat: a reneszánsz költő szülőhelye. Kettős évfordulója van az idén Ballassinak. Születésének 440., halálának 400. éve. Hol lehetne méltóbban megemlékezni róla, mint Zólyomban? Arról a költőről, aki az első magyar nyelvű költőként él a nemzet tudatában.

Zólyom ma Szlovákiához tartozik, s a szlovák keresztségben a Zvolen nevet kapta. Hogy a szép vár falára tábla kerülhetett, nagy szó! Az alkotás (*Kő Pál* munkája) a Magyar Köztársaság Művelődési és Közoktatási Minisztériumának ajándéka. A meghívót a Szlovák Kulturális Minisztérium, a Szlovák Nemzeti Galéria, a pozsonyi Magyar Kulturális Intézet és Zólyom városa jegyezte. A névsorban van valami szívet melengető. Azt is lehet mondani: reményt keltő.

B. L.

Fotó: *Görföl Jenő*

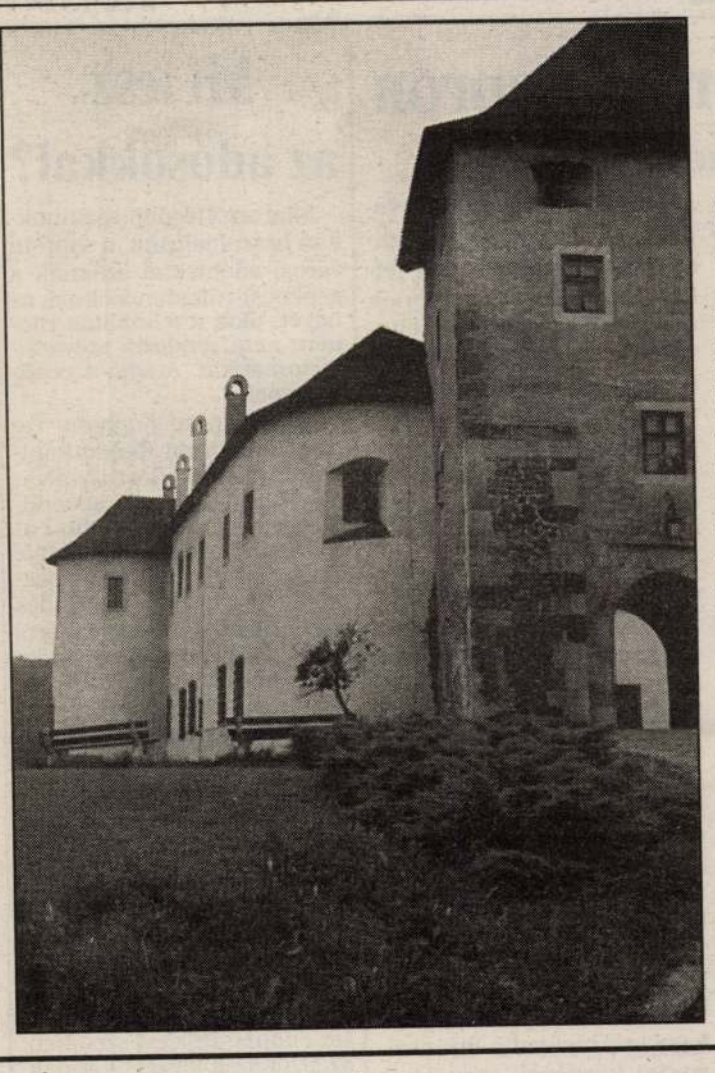

Szántási bemutató Cikolaszigeten

Tegnap délelőtt a Vogel-Noot Mezőgépgyár Kft. szántási bemutatót tartott Cikolaszigeten a környékbeli – felső-szigetközi – egyéni gazdálkodók részére. A megjelent érdeklődőket *Koncos Nándor*, a Vogel-Noot Mezőgépgyár Kft. értékesítési igazgatója köszöntötte, majd tájékoztatta a jó nevű mezőgazdasági gépeket gyártó kft. tevékenységéről.

A tájékoztatót követően került sor a háromvasú farmereke bemutatására. *Dán Sándor*, cikolaszigeti egyéni gazda MTZ 50-es traktorával előbb kötött, réti agyagtalajon, majd középkötött, erősen gyomos talajon végzett 20–25 centiméter mélységben szántást. Az eke munkáját a megjelent gazdálkodók jónak ítélték.

L. L.

Szomszédolás Székelyföldön

A hegyeshalmi vegyes kar kirándulása

Szép és emlékezetes utazásról érkezett haza a napokban a hegyeshalmi Erkel Ferenc Vegyeskar. Széppé tette az utazást a szívet melengető székelyföldi táj, emlékezetessé pedig az a mód, ahogy az utazók hazaérkeztek. Minderről *Ludván István* önkormányzati képviselőtől kértünk beszámolót.

– Az utazás a székelyudvarhelyi vegyes kar októberi hegyeshalmi látogatásának viszonzása volt. Szerdán negyvennégyen indultunk útnak *Vincze Zoltán* polgármester vezetésével. Gyulánál léptük át a határt, a román oldalon némi ajándékkal meggyorsítva az átkelést. Útközben megálltunk Kolozsváron, ahol megnéztük Mátyás király lovasszobrát és szülőházát, valamint ellátogattunk a házsongárdi temetőbe. Este Székelyudvarhelyen Geréb Attila helyi református lelkész fogadott bennünket.

– Gazdag program várt ránk a következő napokban. Pénteken városnézéssel és ismerkedéssel telt a nap, a vegyes kar pedig este a református templomban tartott próbát. Szombaton székelyföldi kirándulásra vittek bennünket vendéglátóink. Gyilkos-tó, Békás-szoros, Farkaslaka volt az útirány, Csíksomlyón pedig hangversenyt adott a vegyes kar. Vasárnap a református templomban istentiszteleten lépett fel a két helyi kórus és a mi kórusunk. Este közös vacsorával ért véget a látogatás, ezen részt vett Székelyudvarhely polgármestere is.

– Ami a hazautazáskor következett, az felér egy rémálommal. Alig indultunk el, amikor a Mercurius Utazási Iroda Mercedes busza elromlott. Stoppal néhányan visszamentek Székelyudvarhelyre, segítséget kérni. Az ottani polgármesteri hivatal készséges volt, odaadta a saját buszát, így négyórányi veszteglés után elindulhattunk. A határig azonban a polgármesteri hivatal busza is kétszer elromlott. Teljesen elcsigázva értünk a határra, ahol várt bennünket az utazási iroda értünk küldött másik busza. A tortúrának azonban még nem volt vége. Ceglédnél egy halálos kimenetelű baleset helyszínelése miatt álltunk hosszabb időt. Testileg-lelkileg megfáradva értünk haza.

– Persze, azért nem ez az élmény maradt bennünk dominánó, hanem az a végtelen szeretet, ahogy fogadtak bennünket az ottaniak. Hihetetlenül erősen él bennük az anyaországhoz való ragaszkodás érzése. Erejükön felül próbálták kellemessé, emlékezetessé tenni számunkra ezt az utazást. Ez pedig sikerült nekik. Nagyon szeretnénk, ha ez a kapcsolat közöttünk tovább élne, reméljük, jövőre folytatása lesz.

Kiss Miklós

A Laktanya köz és környéke

Terv a beépítésre

Mosonmagyaróvár képviselő-testülete a legutóbbi ülésén tárgyalta meg a Laktanya köz és környéke rendezési tervét. *Dimény Gábor* városi főépítészt kérdeztük a részletekről és a döntésről.

– A mosoni gyógyszertár mögötti terület évek óta üres és gondozatlan. Többször merült fel jogos lakossági igényként e terület rendezése. Eddig azonban akadályt jelentett, hogy általános rendezési terv híján nem tudtunk érdemben foglalkozni a megoldással. Most azonban, hogy az általános rendezési tervet elfogadták, lehetőség nyílt a Mosonyi Mihály út és Vilmosrév út közötti terület rendezésére is.

– A rendezési tervet *Fátay Tamás* településtervező építész készítette el. Lényege kettős: egyrészt, hogy megőrizzük a Szent István király út felől kialakult zártsorú beépítés építészeti értékeit, másrészt, hogy a leszanált területen a beépítés lehetőségét biztosítsuk. A korábban kialakult lapostetős házaktól eltérő, a mosoni városrészbe illő utcás, zártsorú beépítéssel mintegy hetven lakás építhető fel az említett részen. A gyógyszertár mögötti területen a rendezési terv lehetőséget ad magasabb, tömbszerű, többlakásos épület felhúzására. Az Aranyosszigetet út felőli önkormányzati tulajdonú ingatlanon garázsépítésre is lehetőség lesz az új lakástulajdonosok részére.

– Lényeges része a rendezési tervnek az egykori Tüzéptelep, ami elhanyagolt és gazos. Ez ügyben számos lakossági panasz érkezett az önkormányzathoz. A rendezési terv értelmében a területen kereskedelmi jellegű létesítmények kapnak helyet azzal a kikötéssel, hogy a Szent István király út helyett a Petőfi Sándor út felől kell megoldani a terület megközelítését.

– A Laktanya köz és környéke rendezési tervét a képviselő-testület elfogadta, így július elsejétől az építési engedélyek és telekalakítási engedélyek kiadására mód nyílik.

(Kiss)

Megjelent a Moson Megye

Készülődés a folyók napjára

Mint minden hónap második péntekén, most is megjelent a Moson Megye legújabb száma. A címlap az óvári malomról hoz egy felvételt, mely épületről mostanában érdekes hírek kaptak szárnyra. A továbbiakban a közéleti napilap beszámol a választások eredményéről, a mosonmagyaróvári Királyhidai és Gorkij utcai lakóknak a szeméttelepp el kapcsolatos polgármesternek címzett leveléről.

Olvashatunk egy írást a féltoronyi „vörös udvar"-kastélyról, a Haller János Általános Iskola és Szakiskola által szervezett „ÉKP Fesztivál" színes eseményeiről, a Mosonmagyaróvári Környezetvédelmi Egyesületnek a szeptemberi, folyók napjára való készülődéséről. A kultúrarovat verseket, tűnődésre szánt gondolatokat, egy grafikát, s egy rövid cikket közöl a Városi Művelődési Központban megtartott indiai estről.

A lap felhívja a figyelmet egy fotóstanfolyamra, visszautal a Játék Határok Nélkül versenyre, valamint a Bezenyén megrendezett Gradistyei Horváth Napok történéseire. Tartalmaz még egy interjút *Szentkuti Károllyal*, s megemlíti az évtized legnagyobb vállalkozását is. Végezetül: nem maradt ki a sport sem.

B. E.

Filmvetítés a könyvtárban

A Huszár Gál Városi Könyvtár 3. számú fiókkönyvtárában (Mosonmagyaróvár, Fő út 26.) holnap délután 2 órától *Zeffirelli*: Názáreti Jézus című filmjének első részét vetítik. A belépés díjtalan.

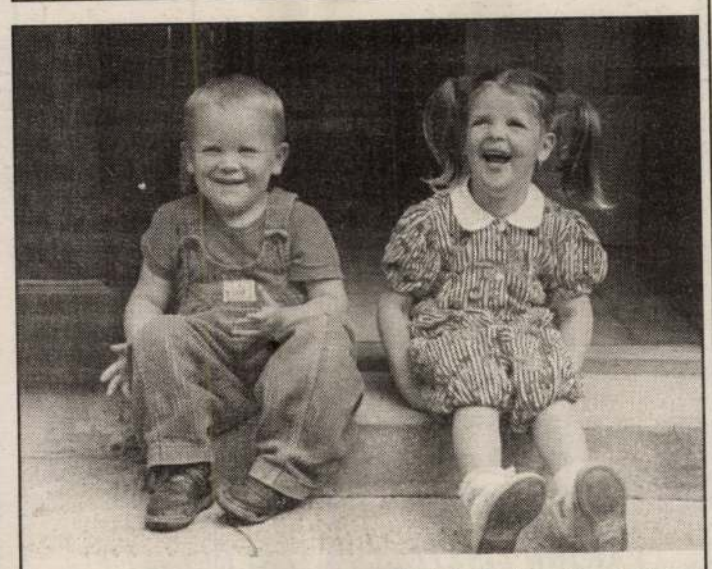

Kacagunk... **(Fotó: *Moldoványi Géza*)**

Kutyaszépségverseny, citeraszó

Falunap Mosonszolnokon

A hétvégén falunapot rendeztek Mosonszolnokon. Az egész napos program reggel nyolc órakor, a Motim-fúvosok jóvoltából zenés ébresztővel kezdődött. 10 órától a gyermekek aszfaltrajzoló-versenyen vehettek részt. Az alkotásokat *Veres András* rajztanár értékelte. Ezt követően nagy érdeklődés kísérte a kutyaszépségversenyt, ahol a legkülönbözőbb fajtájú ebek vonultak fel.

Délután a sportpályán folytatódtak az események, ahol először *Szitás József* polgármester köszöntötte a megjelenteket. Ezután a helyi általános iskola néptáncegyüttesének műsora következett. Közben megérkezett a balatonkenesi nyugdíjasklub énekkara, akik az ország különböző tájairól származó dalokat adtak elő citerakísérettel.

A határőrség kis küldöttsége azt mutatta be a nagyérdeműnek, hogy kutya segítségével miként lehet elfogni a határsértőket. Az impozáns együttműködés ember és állat között méltán aratott sikert. Ugyancsak népszerű volt a fiatalok körében az a lehetőség is, hogy a határőrség két lovával a rendezvény ideje alatt lovagolhattak.

Nem hiányozhatott a műsorból a helyi tűzoltócsapatok látványos „vizes" gyakorlata, valamint a mindig nagy érdeklődésre számot tartó céllövőverseny sem, melyet a helyi MTTSZ patronált. Főleg a gyermekek számára szerveződtek a játékos ügyességi megmérettetések, így a kerékpáros gyorsasági versenyek, a sportversenyek, kötélhúzás és a labdajátékok. A póznamászásba viszont a felnőttek is beneveztek. Volt még sminkverseny, szkander, sőt még lekvároskenyér-evés madzagról is. A futballpályán pedig az öregfiúk rúgták a labdát.

A vidám napot tábortűz és szabadtéri diszkó zárta. Köszönet a magánszemélyeknek, vállalkozóknak, egyesületeknek, s mindenkinek, akik a hétvége színesebbé tételéért, a sikeres falunapért fáradozott.

R. E.

ÜGYFELEINK FIGYELMÉBE!

Az **ÁB–Aegon Általános Biztosító Rt.** mosonmagyaróvári fiókja tisztelettel értesíti ügyfeleit, hogy a Szent István király út 28. szám alatt lévő székházának felújítása miatt

JÚNIUS 23-ÁN ÉS 24-ÉN AZ ÜGYFÉLFOGADÁS SZÜNETEL.

A szeptember közepéig tartó felújítás ideje alatt június 27-től Mosonban, a Szent István király út 128. szám alatt (ÁFÉSZ-központ) állunk tisztelt ügyfeleink rendelkezésére. (30231/2/1F)

Shoping Center Sopron

Mégis felépül az üzletközpont?

Bizonyára sokan emlékeznek még a „Shoping Center Sopron" tervére, amely eddig külterületen lévő helyeket szeretett volna bevonni a város vérkeringésébe, s egyben a bevásárló turisták hadát is távol tartani a belvárostól. Mivel jó ideje nem érkezett hír az üzletközpont építéséről, *Andor Károly* főmérnök tájékoztatta lapunkat a legújabb fejleményekről.

Mint kiderült, a hosszú évek óta vajúdó ügy tavaly vett újabb fordulatot, amikor is a befektető Shoping Center Sopron Bt. belátta, feltételeit a város nem fogadhatja el. A Mestervonal Kft., illetve a soproni közgyűlés néhány szakértő képviselőjéből összeállt egy munkacsoport, amely e hatalmas nagyságrendű elképzelést az Általános Rendezési Terv rendszerével összhangban dolgozza ki. A bevonni kívánt terület óriási voltának érzekeltetésére, csupán egy adat: a 152 hektár körülbelül a mai, tágabb értelemben vett belváros területének megfelelő nagyságú.

Az ÁRT főtervezőjének véleménye alapján a területeket csak fokozatosan, a felhasználás ütemezésének megfelelően vonhatók belterületbe és az egyes szakaszokról részletes rendezési tervet kell készíteni, a konkrét tervezési program alapján. A július 5-i közgyűlésen tárgyalja a képviselő-testület az ÁRT koncepcióját, s így a nyári szünetben mód nyílhat a hiányzó hatósági, főhatósági engedélyek, jóváhagyások megszerzésére. Ez már csak azért is rendkívül fontos, hogy az ősszel rendeletet lehessen alkotni, s ezzel párhuzamosan megkezdődhessenek a részletes rendezési terv előkészítői munkái, amelybe az SCS első fázisának kidolgozása is beleértendő.

Mint látható, ugyan láthatatlanul, de folyik az előkészítés, s a tervezési szakasz lezárásával,a finanszírozási kérdések tisztázása után konkrét eredményét is láthatjuk az elképzelésnek.

B. K.

Mi lesz az adósokkal?

Mint arról tegnapi számunkban beszámoltunk, a soproni városi adóhivatal azoknak a gépkocsi-tulajdonosoknak az ügyét, akik a felszólítás ellenére nem rendezik súlyadótartozásukat, átadja a rendőrségnek.

Kérdésünkre *Koppány Tamás*, a Soproni Rendőrkapitányság közlekedési osztályának helyettes vezetője elmondta, a gépjárművek forgalmi engedélyének kiadását, illetve bevonását egy 1990-ben megjelent, s a közúti közlekedés rendőrhatósági igazgatásáról szóló belügyminiszteri rendelet szabályozza. Ennek 11. paragrafusa első bekezdésének „f" pontjában rögzítettek alapján – „A tulajdonos a gépjárművel kapcsolatos, külön jogszabályban meghatározott pénzügyi kötelezettségének nem tett eleget..." –, az adott gépjárművet a rendőrhatóság a forgalomból kitilthatja.

A rendőrség igazgatásrendészetének eljárása hasonló lesz, mint amilyen a kötelező felelősségbiztosítás befizetését elmulasztókkal szemben: az érintettek idézést kapnak, s ha nem rendezték időközben tartozásukat, a rendőrség megteszi a szükséges intézkedéseket.

A bolzanói Il mattino írása Peter Raffeinert soproni útjáról

Nem fogadta a polgármester

Olasz testvérvárosunk, Bolzano Il mattino című napilapjában a közelmúltban egy különös „élménybeszámoló" jelent meg. A Sopron hálátlan című írás szerzője tényszerűen és elszomorítóan mutatja be, milyen negatív hatások érték *Peter Raffeinert*, a speciális kerékpárral városunkba érkezett mozgáskorlátozott férfit, aki egy betegség miatt veszítette el a bal lábát.

A cikk elején a következő mondatot emeli ki az újságíró: „a biciklista a mozgássérültek élni akarását akarta bizonyítani, de a magyar polgármesternek nem volt rá ideje". A továbbiakból megtudhatjuk: Peter Raffeiner – bolzanói lakos – 1500 kilométeres túrára indult, hogy találkozzon Sopron vezetőivel, s hogy bebizonyítsa, tolókocsisan is lehet teljes értékű életet élni. A kaland azonban a férfi számára nagy kiábrándultsággal ért véget. A vállalkozó kedvű biciklistát kísérőjével – a mozgáskorlátozottak szövetségének elnökével együtt – egy Fertő-parti házban helyezték el, amely egy tolókocsis ember számára nem volt megfelelő. Ahhoz, hogy elérjék a hálószobát, egy meredek lépcsőn(!) kellett felmenniük. Raffeiner úr a kellemetlen élmények ellenére sem veszítette szem elől látogatásának célját, s egy barátja – *dr. Riedl Béla* – közreműködésével megpróbálta elérni, hogy találkozhasson városunk polgármesterével. A megbeszélt találkozóra keramiából készült ajándéktárgyakat vittek magukkal. Amikor megérkeztek a városházára, a titkárnő közölte velük, hogy a polgármester nem tud időt szánni rájuk. Peter Raffeinernek a soproni mozgássérültekkel sem sikerült kapcsolatba kerülnie, pedig azért is jött, hogy segítsen nekik abban, hogy mérsékelt áron jussanak tolókocsikhoz.

„Nem tudom megmagyarázni magamnak ezt a fogadtatást, amit Sopronban kaptam. Jóllehet, amikor magyar delegáció érkezik Bolzanóba, a legkitűnőbb szállodákban szállásoltuk el őket, és minden alkalommal maximális ellátásban volt részük..."

M. A.

Pótelőirányzat karbantartásra

A soproni közgyűlés a közelmúltban karbantartási pótelőirányzatokat hagyott jóvá oktatási és kulturális intézmények részére.

A Középiskolai Leánykollégium tetőzetének javítására több mint másfél millió forint fordítható. A Széchenyi István Városi Könyvtár 580 ezer, a Kőműves közi bölcsőde 220 ezer forintban részesül. A Gárdonyi Géza Általános Iskola 400 ezer, a Dózsa György úti óvoda 120 ezer, a Roth Gyula Erdészeti és Faipari Szakközépiskola 650 ezer, a Kempelen Farkas Gépipari Szakközépiskola 160 ezer, a Lippai János Kertészeti Szakközépiskola és Szakmunkásképző Intézet 350 ezer, a Gyermekek háza 500 ezer, valamint a csáfordjánosfai szociális otthon egymillió forint pótelőirányzattal számolhat.

A Petőfi Színház költségvetési támogatása (dologi kiadása) 2 millió forinttal emelkedik, amelyet pályázat alapján pótelőirányzatként nyert el.

HÍRSOROK

❒ **Elmarad a júniusi összejövetel.** A Lyme-klub értesíti tagjait és az érdeklődőket, hogy júniusi összejövetelüket július 29-re halasztották.

❒ **Megyei Jogú Városok Szövetségének közgyűlése.** *Fejes Zoltán*, polgármester holnap Dunaújvárosba utazik, ahol részt vesz a Megyei Jogú Városok Szövetségének kétnapos közgyűlésén.

❒ **Kerékpárút-avatás.** Fertőbozon pénteken délután nyitják meg a községet átszelő kerékpárutat. Avatóbeszédet mond *Blága Márton* polgármester. Az ünnepségre meghívták *Botos Gábort*, a megyei közgyűlés elnökét is.

❒ **Szent Iván-éji muzsika.** A Soproni Városi Fúvószenekar holnap 20 órai kezdettel a városi zenepavilonban – Szent Iván-éj alkalmából – szabadtéri koncertet ad *Fohner János* vezényletével. A fúvószenekar minden szórakozni vágyó zenebarátot szeretettel vár.

❒ **Pucér Ámor.** Holnap 20 órától a Pucér Ámor című pajzán, erotikus komédiát adja elő a soproni Civitas Pinceszínház társulata. Az előadás rendezője Kövesi György, zeneszerzője a Kövesi-Magyar duó, szereplői: *Ulrich Judit, Horváth Jolán, Kövesi György, Magyar Attila, ifj. Kövesi György, Lentavits Éva, Cryns János* és *Vecsei Balázs*. Jegyek elővételben a helyszínen (Templom utca 16.) válthatók.

❒ **Semmelweis-nap.** A soproni kórház munkatársai a régi hagyományoknak megfelelően idén is megünneplik a Semmelweis-napot.

Az ülést pénteken délután tartják a kórházban, ahol megemlékező beszédet mond *dr. Csécsei Károly* osztályvezető főorvos.

Az ünnepségen új főorvosi és adjunktusi kinevezésekre, címek adományozására, törzsgárdatagsággal járó jutalmak kiosztására, valamint a kiemelkedő munkát végzettek jutalmazására kerül sor.

A bőséges csapadék megtette hatását

Cukorrépából jó termés várható

A Petőházi Cukoripari Rt. felügyelői ezekben a napokban tartanak határszemléket, hogy megállapítsák, milyen termés várható cukorrépából. Mint megtudtuk, eddig kedvező tapasztalatokat szereztek. A legtöbb gazdaságban – néhány kivételtől eltekintve – a répatáblák hatvan-hetven százaléka jó minősítést kapott, húsz százaléka közepesnek, tíz százaléka gyengének mondható. A cukorgyár – akárcsak az előző évben – az idén is legalább 400 ezer tonna cukorrépát szeretne felvásárolni. Ennyire van szükség a biztonságos cukorellátáshoz és a folyamatos száznapos feldolgozó kampányhoz.

Az idei jó terméskilátások elsősorban a bőséges csapadéknak köszönhetők. Remény van rá, hogy a mezőgazdaságban véget ér a „hét szűk esztendő" és növekednek a terméshozamok, az aszály okozta kár pedig mérséklődik.

A cukorgyár különböző támogatásokkal, kedvezményes hitelekkel, olcsóbban beszerzett műtrágyával és növényvédő szerekkel segíti a termelőket, természetesen szerződés alapján. A kárpótlás eredményeként alapvető változások következtek be a földtulajdonlásban. Míg korábban a szövetkezetek és az állami gazdaságok répatermesztése volt a meghatározó, az idén a százkétszáz hektár földtulajdonnal rendelkező magángazdaságok is beálltak a termelők sorába. Akik két hektárnál nagyobb területen termesztenek cukorrépát, hektáronként harmincötezer forint termelési előleget vehetnek fel, ebből vásárolhatnak vetőmagot és műtrágyát. Az előleget az őszi betakarítást követő végelszámolásnál vonják le a termelőktől. A kisebb területekkel rendelkező magángazdaságok támogatása már nem éri meg a gyárnak, mert ezek döntően nem veszélyeztetik a cukorgyártás biztonságát. Azok a termelők, akik a cukorrépa-termesztéshez és betakarításához szükséges gépeket vásárolnak, húszszázalékos vissza nem térítendő támogatásban részesülnek. A cukorgyár milliókat fordít a répa preventív lombvédelmére is.

K. T.

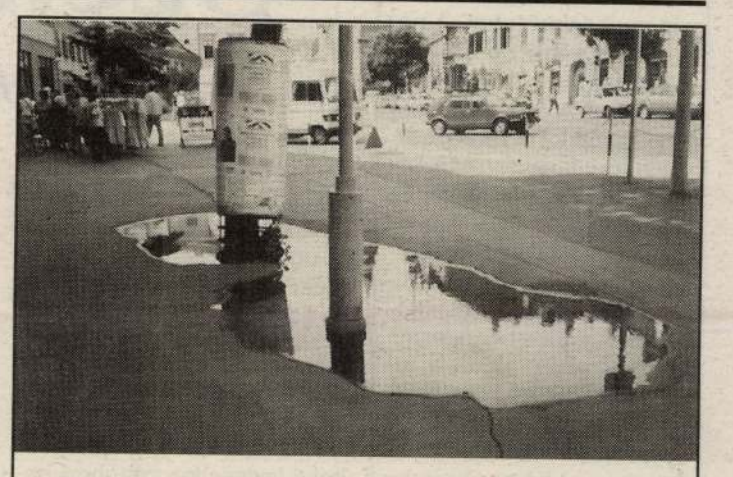

Sopronban a Várkerületen feltűnést keltett az a hatalmas tócsa, amely a rekkenő hőség dacára sem akart eltűnni az aszfaltról.

A vízművek illetékesétől megtudtuk, a csapadékelnyelő eltömődése okozta, hogy a vasárnap lehullott nagy mennyiségű eső a felvételünkön látható részen még kedden este is megmaradt. A vízmű időközben intézkedett a csapadék-elvezető megtisztításáról.

Megvadult a kutya

A sietség nem vezet jóra...

Ha mindenki megfogadná a magyar közmondásokban rejlő bölcsességeket, valószínűleg mind a rendőröknek, mind a mentőknek sokkal kevesebb lenne a munkájuk.

– Lassan járj, tovább érsz! – ez a nép ajkán született, tömören megfogalmazott mondás bizonyára eszébe juthatott annak a személygépkocsival közlekedőnek, aki tegnap délelőtt Nagycenk felől Sopron irányába autózva, Kópháza tájékán délelőtt 11 óra tájban meggondolatlanul előzésbe kezdett, mert a manőver vége baleset lett.

Történt ugyanis, hogy miközben a személyautó sofőrje lendületből előzött egy Barkast, a vezetőnek elkerülte figyelmét az a tény, hogy eredeti sávjában forgalmi ok miatt megállt egy Fiat Ducato. Így tehát, amikor a személyautó viszonylag nagy sebességgel visszatért saját sávjába, menthetetlenül nekiütközött az álló gépjárműnek. A balesetet okozó autóvezető szerencsés módon 8 napon belül gyógyuló, a vétlen sofőr pedig könnyű sérülést szenvedett. Az anyagi kár félmillió forint.

Sopronban a MÉH-telepen tegnap egy német juhászkutya megtámadott egy középkorú férfit, akit vállról egészen csuklóig végigmart és több helyen véresre marcangolt. A kihívott mentők a sokkos állapotban lévő férfit a kórházba szállították.

Tervezői gyakorlattal rendelkező, számítógépes tervezésben jártas építészmérnököt (összeszokott társak esetén két főt) **keresünk.**
Mesteriskolát végzettek előnyben.
MESTERVONAL Kft.
Sopron, Lejtő u. 12.
Telefon: 99/329-302.
Tel./fax: 99/312-830.
(30216/2/1H)

Értesítjük jelenlegi és leendő Tisztelt Ügyfeleinket, hogy a **HÓDGÉP JÁRMŰGYÁRTÓ Rt.** (6800 Hódmezővásárhely, Erzsébeti út 5/A, telefon: **06-62/345-211**) területi képviseletét a **WINTEX Kft.** (9400 Sopron, Arany János u. 13. telefon: **06-99/313-545**) látja el.

Vállaljuk: közúti haszonjármű-felépítmények tervezését, gyártását széles típusválasztékban, pótkocsik és félpótkocsik szállítása, mezőgazdasági szállítójárművek tervezését, gyártását, mezőgazdasági szállító járművek tervezését, gyártását, speciális jármű- és egyéb rendeltetésű fém alkatrészek és fémszerkezetek tervezését és gyártását.

VÁRJUK TISZTELT PARTNEREINKET!
(30225/1/1F)

A Soproni Fűtőerőmű Kft. felajánlja az alábbi szolgáltatásait:

Hőszolgáltatás:

gőz (7 bar)	440 Ft/GJ
gőz (3,6 bar)	410 Ft/GJ
fűtési forró víz	370 Ft/GJ
hőteljesítménydíj: lakossági:	732 Ft/kW/év
ipari:	920 Ft/kW/év

Víz- és vegyszerszolgáltatás:

ioncserélt – lágyított víz 9 Ft/l
(vasalóba, családi ház fűtésrendszerébe, autóhűtőbe)

Ipari fogyasztóknak:

sósav (30%)	11 Ft/l
nátronlúg (47%)	28 Ft/l

Egyéb szolgáltatások:

Ipari víz- és hőmennyiségmérők karbantartása, szerelése, üzembe helyezése.
Villanyszerelő-, lakatos- és épületgépészeti munkák elvégzése. Idény jellegű segéd-, betanított munka feladatok ellátása. Füstgázelemzési mérések elvégzése. Hő- és villamosenergia-felhasználás témákban szaktanácsadás.

Cím: Soproni Fűtőerőmű Kft.
9400 Sopron, Somfalvi u. 3.
Tel.: 99/313-681 (műszaki iroda)
99/312-022 (Erőmű központ)
(30221/1/1H)

KŐ PÁL

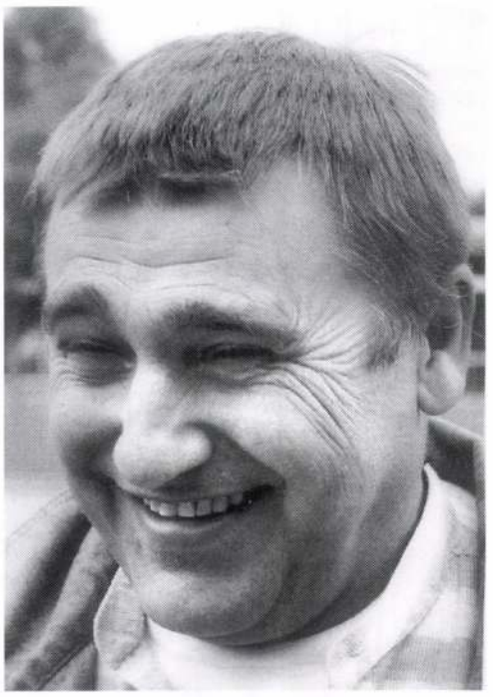

Pál Kő, sculptor
1063 Budapest, Munkácsy Mihály út 27.
Telephone: +36 1 112-3309
Studio: Budapest, Bajza utca 41.
Telephone: +36 1 153-0366

Born in Heves, 1941. József Somogyi was his master at the Secondary School of Fine Arts and Applied Arts. He graduated from the Faculty of Sculpture at the Hungarian College of Fine Arts. Since 1978 he has been a teacher of sculpture there and is now Vice-Principal. He lives in Budapest and Balatonkenese.

Kő Pál, szobrász
1063 Budapest, Munkácsy Mihály út 27.
T: 1-112 33 09
Műterem: Budapest, Bajza utca 41.
T: 1-153 03 66

1941-ben született Hevesen. A Képző és Iparművészeti Gimnáziumban Somogyi József a mestere. A Magyar Képzőművészeti Főiskola szobrász szakán végzett, 1978-tól az intézmény szobrász-tanára, jelenleg rektorhelyettese. Budapesten és Balatonkenesén él.

Egyéni kiállításai:

1968. Budapest, Hajó és Darugyár
1970. Balassagyarmat
Salgótarján
1972. Budapest, Műcsarnok, TV Galériája
1973. Baja
1975. Hatvan, Hatvani Galéria
1976. Pécs
1978. Velence
1979. Debrecen, KLTE Aula

1980. Budapest, Magyar Nemzeti Galéria
1984. Gyöngyös
Visegrád, Salamontorony

Fontosabb csoportos kiállításai:

1972. Moszkva, Puskin Múzeum
1976. Hajdúszoboszló
Kiskunhalas
Mohács
Karcag
Belgrád
1978. Linz
1979. München
1980. Velence, Biennálé
Heves, Móricz Zsigmond Művelődési Ház
Boglárlelle
1982. Zalaszentgrót
Veszprém, Várgaléria
Tatabánya
Celldömölk
1984. Budapest, Dürer Terem
1985. Heves
Budapest, Erzsébetvárosi Galéria
Siófok, Hotel Interpess Galéria
1986. Székesfehérvár, Vörösmarty Színház
1987. Sopron, Káptalan Terem
1988. Szentes
1989. Worpswede

Köztéri munkák:

1972. Levelek, Boronás
Széchény, Mikszáth-dombormű
1974. Heves, Ünnep
1976. Mohácsi Történelmi Emlékhely
1980. Róma, Szent Péter-bazilika, Boldog Eusebius
Jánoshalma, Hunyadi
1981. Budapest, Fórum Szálló, Zöldszemű lány
1983. Gyöngyös, Károly Róbert
Bécs, Kakasos fiú
1987. Texas, USA, Károly Róbert

Továbbá: Baja, Bécs, Budapest, California,
Drégelypalánk, Kalocsa, Nagykőrös, Nagypalád,
Nyíregyháza, Parádfürdő, Salgótarján, Siklós,
Sopron, Szécsény, Szigetszentmárton, Szolnok,
Sződemeter, Veszprém, Visegrád, Zánka

Díjak:

1975. Munkácsy Mihály-díj
1976. Pács, V. Országos Kisplasztikai Biennálé díja
1982. Kodály Társaság diplomája
1984. Művészeti Alap Díj
1986. Érdemes Művész
1989. Salgótarján, Szabadtéri szoborkiállítás nagydíja
1990. Magyar Művészetért Díj-

Tagság:

1967. Magyar Népköztársaság Művészeti Alap
1992. Magyar Alkotóművészek Országos Szövetsége
1991. Veszprémi Művész Céh

Irodalom:

Menyhárt László: Anyanyelvi szobrászat, Művészet 1989/1.
Rózsa Gyula: Kő Pál (monográfia), Budapest, 1976.

KŐ PÁL

Csontváry lovasszoborterv
festett fa, olaj, 30 cm, 1988.

Equestrian statue plan of Csontváry
painted, wood, oil, 30 cm, 1988

KÖ Pál szobrász

Veszprémi Művész Céh, 1994

Kő Pál

Balatonszeplak, Helikon 6. '85

Egri Mária: Kő Pál és Gáncsi András munkái.

Új T. 85. szept. 29. 3-4. ill

Kő Pál

Kő Pál szobrán művész, Péterfy Ida festőművész
Ziállítása, Kőlesd, Kőrségi Parthaz, 1985.
május 10-26. Bev. Péterfy Ida, Kő Pál.
Kőlesd: Kossuth Műv Ház, 1985 [12] p. ill
(Kossuth Művelődési Ház mai magyar művészet ámű sorozata;
28.)

KÖ Pál

Kö Pál: Fel, fel a „csillagok felé":
Csikász tune emlékkiállításának megnyitása.
= Új Horizont, 1994, 4-5. 60-62.

KÖ Pál

A Kossuth és Széchenyi bíj. tagja

mburg volt a hároméves további két
ávon könnyedén bánt el ellenfeleivel.
den-i Nagydíjban csak két ellenfele
három hosszal győzött. Annyira nem
s verseny, hogy hat napra rá Frankfurt-
l verte két ellenfelét, melyeknek

ész Európa zengett Kincsem újabb
hazájában is látni szerették volna
egymást követő napon könnyen győzött
október 7-én 10 hosszal nyerte Pesten
sőbb a Magyar Kancadíjat. Igy októ-
naui Díjban már egyszerüen nem akadt
" /walk over/ a célvonalon. Október 21.
állomás, ahol két ellenfelét bizto-

KŐ PÁL

S Z O B R A I

Miskolci Galéria, Déryné utca 5.
Tel.: 46/47-895
1990. október 24.–november 18.

KŐ PÁL

„. . . az ismerttől, s az azonostól,
s nem az idegentől fél az ember.
Talán nem egyéb szorítja össze
a szívét, mint ezekben az
azonos dolgokban, ezekben a régtől fogva
meglévő dolgokban
gyanított változás."
(Jékely Zoltán)

A mese soha sem akar valóra válni, nem egzotikus, mert nem idegen, de felkereshető, bár távoli országokról szól. Az igazi mese a soha nem volt ország soha nem élt lakóiról szól. Szörnyű is, édes is, gonosz és okos, és naiv is.

Kő Pál mesealakokkal, a mesealakok szobraival lépett be a szocialista realizmusba. Melynek csak jelzője a szocialista, a keresztapák elsietették a keresztelőt, hiszen az egész világon „szocreál" köztéri szobrok készülnek réges-régóta, az első világháború óta, a költséges plakátok megjelenési formájában. Egy dübörgő jelszó és több tonna bronz ötvözete nem lehet nagyon más és más.

Amikor Kő Pál szobrász kezdett lenni, akkor már több mindent szabad volt elgondolni és megcsinálni Magyarországon. Nem tudom, mit csinált volna, ha tizenöt évvel idősebb.

Amikor először láttam a szobrait, egy szanaszét elhelyezkedő, nagy Betlehemet láttam, új, ismeretlen szereplőkkel. Az egyiptomi sírokból előkerülő népet, (a rabszolgákat, ahogy akkoriban a nép egy részét hívták) – ahogy sürögnek-forognak, dolgoznak, és közöttük a mozdulatlan fáraó szobra, akit a nép szoboralakban a túlvilágon is szolgál.

Kő Pál szobrai Betlehemet túlnépesedték, és lassan a fáraó teljes, túlvilági kényelmét ki tudták volna szolgálni, naiv igyekezetben már-már az egész nép voltak meseszerű megjelenésükben.

A mesét, amit a naiv birodalom népe kezdett mesélni, körülvették a szakértők, művészeti írók, tanácselnökök, miniszterek és kezdték befalazni, mint ősrégi egyiptomi rokonaikat a sírboltok, ahogy két sorban föléje hajoltak és lassan összeérő homlokkal, az eget eltakarva dicsérték, dicsérték.

A népiességét hangsúlyozta mindenki, aki a művész életrajzi adataira támaszkodott, vagy keveredett a nagy szinekúrában, amikor művészetről kellett volna beszélni. Eszerint Heves egyik végén született ember ugyanazt csinálja majdnem, mint, aki a másik végén született, ha művész. Ez olyan nyilvánvalóan nem igaz, hogy nem foglalkozom vele, keresse az egzotikumot, aki nem tud szemlélődni, vagy gondolkozni.

Egy boronával álló, idősebb férfi nem egzotikus! Kő Pál népe nem volt népies, hanem nép volt, és nem az ábrázolt, a mesélt nép volt naiv, hanem az alkotó.

Az összehajló homlokok kezdték agyonkövezni e nép alkotóját, azt követelték tőle, hogy mondja állandóan, hol volt, hol nem volt, vagy térjen rendes útra és készítsen megnyugtató köztéri szobrokat, ahogy ezt világszerte minden tisztességes szobrász teszi.

Ne nézzük le a személytelen megrendelő fertőző hatását!

A mesealakok méretei megnőttek, Kő Pál, mint társadalomban élő ember, felnőtt módra tudatosan, mint művész naivan kergetve tovább álmait a lassan teljessé váló népről, óriási kakasra kisfiút ültetett, bemutatva egy általa elképzelt, hagyományosnak csak nyugtalanul mondható lovasszobrot. A kis Szavojai Eugén különös lován. A mese háromnegyed részt diadalmaskodott, a kakas gyönyörű lett, a kisfiú csak engedelmes.

A Hősök terén az arkatúra betelt, de kell még király, jó király, utalásul a jóra a múltból, amit pozitíve értékelünk.

Gyöngyösön áll a mesékből, a mondákból egy oszlop tetején egy kicsi, finom király, Károly Róbert, komolyan véve mindent, ami királyi. Szép szobor.

A király már nem államférfi Magyarországon, bár még élnek, akik még éppen hogy láttak itt valódi királyt, de szerencsére ő nem pozitív, és ezt a csúf, kiábrándító királyt nem kell megmintázni.

A mai államférfiak már nem királyok, nem mesehősök, túl sokat látjuk őket a tévében, hebegnek, csúnyák, vigyorognak és prosztataműtétjük van.

A karizmatikus személyiség nem ilyen, és nem váltják le, hanem feláldozzák. És szép. Ahogy Károly Róbert tűnik fel, egy kisfiúra emlékeztetve, aki megható szorgalommal a lehető legtöbbet akar magára akasztani királyi jelvényeiből.

A második király nagy szobor, III. Béla, Baján. Itt a meséből ornamentika lett, ez már nem a megálmodott nép királya, ez rossz fénykép szerint állhatna a Hősök terén. De a tehetség működik, készítője döntése ellenére. Él a fenség, a király őfensége fenséges ténye, a királyé, akit nem ismerünk, aki nem egészen olyan, mint mi, „vállal magasb mindeniknél". Pedig ebben a szoborban már-már igaza lett a megrendelőnek, aki fojtogatóan hajol a mű fölé. De talán neki is tetszik a fenség. (Sok királyszobrot láttam már, általában nem fenségesek, a kolozsvári Mátyás király szobor az.)

Az összes kőpáltalanságot eltakarja, elfakítja a fenség. A mesék és mondák karizmatikus személyisége jelent meg!

*

A mondavilág első szobrászáról beszéltem, Kő Pálról, akinek a nevét a mondák késői megőrzői remélem, majd így írják le: „Kőpál".

Melocco Miklós

PÁL KŐ

„. . . man fürchtet sich nicht vor dem Bekannten, und nicht vor dem Gleichen, und auch nicht vor dem Fremden. Es wird einem vielleicht nur dadurch das Herz schwer, dass man in diesen gleichen Dingen, in diesen von alters her vorhandenen Dingen die Veränderung ahnt."

(Zoltán Jékely)

Nie will das Märchen Wirklichkeit werden, es ist nicht exotisch, weil es nicht fremd ist, doch es kann aufgesucht werden, obgleich es darin von fremden Ländern erzählt wird. Das wahre Märchen gibt Kunde über die nie gelebten Einwohner eines nie existierten Landes. Es ist zugleich schrecklich und süss, böse und klug, aber auch naiv.

Pál Kő trat mit Märchenfiguren, mit Märchenfigurskulturen in den sozialistischen Realismus ein. Doch nur das Beiwort heisst sozialistisch, die Taufe war etwas übereilt, zumal doch auf der ganzen Welt seit Menschengedenken „sozialistisch-realistische" Freiraumplastiken gefertigt werden, und zwar seit dem ersten Weltkrieg in Form kostspieliger Plakate. Die Mischung einer dröhnenden Devise und mehrerer Tonnen Bronze kann nicht sehr anders geartet sein.

Als Pál Kő Bildhauer zu werden begonnen hat, konnte bereits vieles gedacht und gemacht werden in Ungarn. Ich weiss nicht, was er getan hätte, wenn er fühfzehn Jahre älter gewesen wäre.

Als ich seine Plastiken erstmals sah, sah ich ein zerstreut herumliegendes Betlehem, mit neuen, unbekannten Figuren. Ein Volk, das den ägyptischen Gräbern entschlüpft war (Sklaven, wie man damals einen Teil des Volkes zu nennen pflegte), in emsigem Treiben und Schaffen und zwischen ihnen die Skulptur des Pharaos, die das Volk auch im Jenseits bedient.

Die Skulpturen von Pál Kő stellten eine Überbevölkerung Betlehems dar und wären imstande, für das gesamte Wohl des Pharaos in Jenseits zu sorgen, sie repäsentierten in ihrer naiven Dienstbefliessenheit bereits das ganze Volk in ihrer märchenhaften Gestalt.

Das Märchen des Volkes dieses naiven Reiches umdrängten die Experten, Kunsthistoriker, Ratsvorsitzenden und Minister und begannen es zuzumauern, wie die Gräber ihre uralten ägyptischen Vorfahren gehütet haben: sie bückten sich in zwei Reihen darüber, neigten ihre Häupter aneinander, verdeckten mit ihnen den Himmel und lobten und lobten es, und hörten nicht auf, es zu loben . . .

Alle betonten die Volkstümlichkeit, die vom Lebenslauf des Künstlers ausgegangen waren, oder redeten an der Sache vorbei, wo es doch um die Kunst hätte gehen müssen. Ihnen zufolge mache nämlich dieser Mensch, der in einem entlegenen Winkel des Komitates Heves geboren wurde, fast das gleiche wie einer, der im anderen Winkel zur Welt gekommen wäre, wenn er nur Künstler ist. Was ja doch so offensichtlich nicht stimmt, dass ich darauf auch nicht eingehen will; es mag derjenige nach dem Exotischen forschen, der keine Ahnung davon hat, wie man etwas betrachtet, oder wie man denkt.

Ein älterer Mann mit einer Egge ist nicht exotisch! Das Volk von Pál Kő war nicht volkstümlich, sondern es war einfach das Volk selbst; auch war nicht das dargestellte Volk, von dem das Märchen Kunde bringt, naiv sondern sein Schöpfer. Man belästigte ihn ständig, er möge doch angeben, wo er gewesen oder nicht gewesen ist, oder er möge mal einen anständigen Weg einschlagen und Freiraumplastiken herstellen, die nicht Beunruhigendes enthalten, wie das ja in aller Welt jeder anständige Bildhauer zu tun pflegt.

Doch wollen wir mal die ansteckende Wirkung des unpersönlichen Auftraggebers nicht missachten!

Die Märchenfiguren wurden grösser, Pál Kő hat als ein Mensch, der in einer Gesellschaft lebt, als ein Erwachsener und als ein bewusster Künstler, der aber seine Träume weiterträumt von dem allmählich zur Totalität werdenden Volk, auf einen riesengrossen Hahn einen Knaben gesetzt, um damit eine, von ihm vorgestellte Reiterstatue zu zeigen, die man ja nur höchst unruhig traditionell nennen würde. Der kleine Prinz Eugen von Savoyen auf seinem sonderburen Ross. Ein 75 prozentiger Märchenerfolg, der Hahn ist prachtvoll, der Knabe nur folgsam.

Am Heldenplatz stehen Könige in Fülle, doch man braucht noch Könige, gute Könige freilich, als Hinweis aus der Vergangenheit auf das Gute, was wir positiv einstufen können.

In Gyöngyös steht eine Märchen- und Legendenwelt, auf einer Säule ein kleiner feiner König, Karl Robert von Anjou, ernst, wie es sich einem König ziemt. Ein schönes Bildwerk.

Es gibt keine Könige mehr in Ungarn, obzwar noch manche leben, die noch einen wirklichen König gesehen haben, doch zum Glück war er kein positiver König, und man brauchte ja diesen hässlichen, ernüchternden König auch nicht zu modellieren.

Die Staatsmänner von heute sind keine Könige mehr, keine Märchenhelden, wir bekommen sie auch all zu oft im Fernsehen zu sehen, sie stottern, sie sind hässlich, sie grinsen und haben eine Prostataoperation hinter sich.

Eine charismatische Persönlichkeit ist anders, sie wird ihres Amtes nicht enthoben, son-

Műtárgyjegyzék

1. **Boronás, 1966,** bronz, 35 cm	Magyar Nemzeti Galéria tulajdona
2. **Iskolás lány, 1968,** bronz, 12 cm	
3. **Juhász Gyula, 1968,** terrakotta, 100 cm	D. Fehér Zsuzsa tulajdona
4. **Betlehemes I., 1968,** bronz, 26 cm	Szepesi Ilona tulajdona
5. **Betlehemes II., 1969,** festett fa és bazalt, 34 cm	Schwierkiewicz Róbert tulajdona
6. **Schwierkiewicz Róbert, 1969,** bronz, 32 cm	
7. **Kislány II., 1969.** körtefa, 24 cm	
8. **Nagy Balogh János, 1970,** szilfa, 40 cm	Magyar Nemzeti Galéria tulajdona
9. **Asszony fekete órával, 1970,** ébenfa, 22 cm	Magyar Nemzeti Galéria tulajdona
10. **Gyürűfű, 1971,** diófa, 112 cm	Kótun Károly tulajdona
11. **Chagall és én, 1972,** körtefa, 70 cm	Magyar Nemzeti Galéria tulajdona
12. **Utcaseprő, 1972,** szilfa, 100 cm	Fővárosi Köztisztasági Hivatal tulajdona
13. **Kossuth, 1973,** diófa, textil, 106 cm	Magyar Nemzeti Galéria tulajdona
14. **Varrónő, 1973,** dombormű, 20x20 cm	Stremeny Géza tulajdona
15. **Erdély, 1973,** carrarai márvány és fa, 35 cm	Szepesi Ilona tulajdona
16. **Vidróczky, 1973,** kő, 24 cm	
17. **Móricz Zsigmond, 1973,** körül, bronz, 40 cm	Petőfi Irodalmi Múzeum tulajdona
18. **Rókafáraó, 1973–74,** csont, 25 cm	Melocco Miklós tulajdona
19. **I. István, 1973–75,** bronz, 57 cm	
20. **Gizi, 1974,** kő, 35 cm	Külügyminisztérium tulajdona
21. **Kinyermák (Bal vállamon), 1974,** vas, fa, 42 cm	Kartal György tulajdona
22. **Hárfa és madár, 1974,** csont, fa, cérna, 79 cm	
23. **Tanú (Melocco Miklós), 1974,** bronz, 90 cm	
24. **Delila, 1974,** szilfa, 131 cm	
25. **Sváby a festő, 1974–75,** fa, 24 cm	Sváby Lajos tulajdona
26. **Anyám könyvei, 1975,** különféle anyagok, 75 cm	Magyar Nemzeti Galéria tulajdona
27. **Szárnykészítő, 1975,** fa, csont, 40 cm	
28. **Samu Géza, 1975,** festett terrakotta, 30 cm	
29. **Magyar Messiás, 1976,** fa, 70 cm	Petőfi Irodalmi Múzeum tulajdona
30. **Szélhárfa, sírjel (Mohács), 1976–77**	Savaria Múzeum, Szombathely tulajdona
31. **Számszerij, sírjel (Mohács) 1976–77,** bronz, 36 cm	Farkasdy Zoltán örökösei tulajdona
32. **Terv a vatikáni magyar kápolna domborműveihez I–II–III., 1979,** bronz, 22x24 cm	
33. **Hunyadi János, 1979,** kő, 35 cm	
34. **Dobozos, 1970-es évek vége,** fa, spárga, 35x61 cm	dr. Magyary-Kossa Béla örökösei tulajdona
35. **Csillagszemű, 1980,** festett terrakotta, 20 cm	
36. **Zsákban futó, 1980,** kő, bronz, 73 cm	Művészeti Alap tulajdona
37. **Népdalgyűjtő (Bartók), 1980–81,** bronz, 35 cm	
38. **Pár, 1982–84,** diófa, 43 cm	
39. **Judit, 1983,** bronz, 23 cm	
40. **Jankovics Marcell, 1983,** terrakotta, 50 cm	Jankovics Marcell tulajdona
41. **Krúdy-dombormű, 1983,** mahagóni faragás, 36x50 cm	Benedek Tamásné tulajdona
42. **Flamenco, 1983,** kő, 45 cm	
43. **Károly Róbert, vázlat, 1983–84,** bronz	Melocco Kinga tulajdona
44. **Károly Róbert, vázlat, 1983–84,** terrakotta	
45. **Kőrösi Csoma Sándor, 1983–84,** gipsz, 90x66 cm	
46. **Góg, 1984,** bronz, 17,5 cm	
47. **Látomás, 1984,** festett fa, 80 cm	dr. Balogh Árpád tulajdona
48. **Színésznő, 1984–85,** kő, 68 cm	
49. **Ádáméva, terv a Grand Hotel Hungária Interturist részlegében elhelyezett műhöz, 1985,** bronz, 30 cm	
50. **Ádáméva, 1985,** festett műanyag, 90 cm	dr. Balogh Árpád tulajdona
51. **Kis akt (Haját igazító), 1985,** bronz, 8 cm	
52. **Európa elrablása, 1985,** bronz, 27 cm	Móra Ferenc Múzeum, Szeged tulajdona
53. **III. Béla, 1985,** bronz, 40 cm	Puskás István tulajdona
54. **IV. Béla, 1986,** viasz, 29 cm	
55. **A brigád, 1986,** fa, 40 cm	dr. Balogh Árpád tulajdona
56. **Mátyás, 1987,** bronz, 90 cm	
57. **Sinka-portré, 1987,** bronz, 75 cm	Petőfi Irodalmi Múzeum tulajdona
58. **Vetési Albert, 1989,** bronz, 50 cm	
59. **Szarvasfiú, terv, 1990,** viasz, 40 cm	
60. **Kölcsey, 1990,** bronz, 40 cm	
61. **Vitéz János, 1990,** bronz, 40 cm	

Fentieken kívül kiállításra kerülnek a művész rajzai, érmei és köztéri műveiről fotók.

Életrajzi adatok

1941	június 2-án Perespusztán (Heves megye) született
1963–1968	a budapesti Képzőművészeti Főiskolán tanult, mestere Somogyi József szobrászművész
1975	Munkácsy-díjjal tüntették ki
1976	Pécsett az V. Országos Kisplasztikai Biennálé díjasa
1978	óta a budapesti Képzőművészeti Főiskola tanára
1986	Érdemes Művész címet kapott
1990	a budapesti Képzőművészeti Főiskola Szobrász Tanszak docens-tanszékvezetője és a Főiskola rektorhelyettese

Köztéri szobrai

Baja III. Béla, bronz

Bécs Fiú kakason, festett fa (felrobbantották, jelenleg a Magyar Nemzeti Bank pincéjében)

Budapest

XVIII. ker. KISZ-lakótelep
Menyasszony öltöztetése, terrakotta dombormű

Köztisztasági Hivatal
Utcaseprő, festett fa

Hotel Forum
Bécsi cukrászda, festett fa domborműve

XVII. ker. Általános Iskola
Kőrösi Csoma Sándor, bronz dombormű

Újpest, Nyár utca
Nyár, bronz

Grand Hotel Hungária
Boszorkány, festett műanyag (Cégér)
ÁDÁMÉVA, festett műanyag (Cégér)

Hotel Taverna
Szárnyas ló I–II. (Pegazus), bronz

Podmaniczky tér
Podmaniczky Frigyes-emlékmű

Drégelypalánk
Szondy szarkofág, emlékmű

Gyöngyös
Károly Róbert, bronz

Heves Ünnep, kő

Jánoshalma
Hunyadi, kő + baldachin

Jászszentandrás
Aba-Novák, bronz

Kalocsa Kút, bronz (nincs felállítva)

Levelek Boronás, rézlemez

Mohács Történelmi Emlékhely: Sírjelek, 29 db fa + különböző anyagok applikációja

Nyíregyháza
Móricz Zsigmond, bronz

Róma, Vatikán
Szent Adalbert püspök és vértanú, bronz dombormű
Szent Gellért püspök és vértanú, bronz dombormű
Boldog Özséb, bronz dombormű

Salgótarján
József Attila-bronz dombormű
Balassi Bálint, festett fa cégér
Pétery Gizella: Jelenések Balassiról, pannó

Sopron, Tacsi árok
Antifasiszta emlékmű (Kővirág), kő

Szécsény Mikszáth Kálmán, kő dombormű

Veszprém Vetési oltárkő
Géza fejedelem és István király kő dombormű

Vésztő Sinka István, bronz

Zánka, Úttörőváros
Sinka István, bronz
Írnok, bronz

Síremlékei

Budapest

Kozma utcai új köztemető
Kovai Lőrinc, kő síremlék

Farkasréti temető
Reich Károly síremlék: Orfeusz és Euridiké, bronz, kő síremlék

Siklós, Vár
Gróf Batthyányi Kázmér koporsó és kődombormű

A KATALÓGUSBAN SZEREPLŐ REPRODUKCIÓK JEGYZÉKE

Borító (első): KÁROLY RÓBERT (részlet) Soproni Káptalan Terem

2. KÁROLY RÓBERT (utolsó simítások)
3. SZÍNÉSZNŐ
4. SZONDY-SZARKOFÁG (részlet)
5. NÉPDALGYŰJTŐ (Bartók Béla)
6. KÖLTŐ
7. „ÁDÁMÉVA"
8. FLAMENCO (táncosnő)
9. GŐG
10. SINKA ISTVÁN (műhelyfotó)

Ősi kifejezésmód a festés, a rajzolás – úgy, mint a beszéd. A különbség: a festészet azt mondja el, amit szóban kifejezni nem lehet. Nem különösebb titok. Önmagunkat fedjük fel, gondolatainkat magunkról, környező világunkról, csak éppen el is kell tudni olvasni azt.

Természetesen lehet félreolvasni is. Nagyszerű lehetőséget nyújt a vélemények szembeállítására, érzelmek lemérésére, fejtegetésekre, de nem feltétlenül végső megoldásokra.

A mű azonban megmarad. Létezik és hat.

Kovács Tamás

A Majomkirály története – XX.

1941. június 2-án születtem Heves Perespusztán. Meghatározónak érzem szülőhelyemet, akkori társadalmi helyzetemet, neveltetésemet a későbbi művészetemet illetőleg.

Somogyi József szobrászművész szárnyai alatt cseperedtem. Őt vállalom ma is mesteremnek. Az igazi tanítvány mit tehet? Rögvest igyekszik szabadulni a varázslat alól.

A faragás segített a magam lábára állni. Sok kisplasztikát faragtam fából. Közel 10 éve köztéri szobrászattal foglalkozom.

1978 óta tanítok a Képzőművészeti Főiskolán. Közben persze én is tanulok a tanítványaimtól. Az idő szorításában élek, mint valamennyien. Néha szárnyakat kapok, néha csak lassan odébbcsoszogok. A tennivalóimnak nem érek a végére, csak bizonytalan időre próbálom elodázni aggodalmasan. Eddigi működésem során eljutottam az öncenzúráig.

Jelenleg a magyar történelem újratanulásával foglalkozom és ebből már született néhány szobrocska, egy-két nagyobb méretű munka is.

Az egyiptomi és a magyar népművészet vonzásában élek. Újabban utazgatok is, így ejtett rabul a görög szellem és szobrászat. Felelősséggel élek Magyarországon...

Úton

Kő Pál

V. ÉVFOLYAM, 254. SZÁM Új MAGYARORSZÁG 1995. OKTÓBER 30.,

ÁLLÁSPONT

Szobor és árnyéka

Folytonosan meggyalázzák egyes szolnokiak *Kő Pál* Kossuth-szobrát; letörték kardját, aztán meg azt festették föl a bronzalak hátára: „A tej habos, dögölj meg, Lajos." Szórófestékkel. Hozzá egy horogkereszt is járult, mintha *Haynau* pertuban lett volna *Hitlerrel*, ahogy azt az Aradtól néhány száz kilométerre lévő barbárok képzelik. Van gond tehát bőven a Tisza-parti városban: vagy Kossuthot viszik át Romániába, vagy azok menjenek-e oda, akik Lajost meg akarják dögleszteni, mert nem tetszik nekik: kicsi a talapzata, maga az alak pedig éppenséggel nem monumentális: mondjuk, olyan, mintha a börtönévei után a reformkorba visszaigyekvő Kossuthot látnánk. (Esetleg: benne egy kissé a másikát a szabadságharcnak: *Petőfit*.) A helybélieknek azonban az az eseményük – Szolnok városában –, hogy ha valaki hős, akkor ne legyen köznapi ember, az legyen óriás és magasodjon fölébük. Így követelik ezt a tankönyveken neveltek, akiknek egyébként a tankönyvekről, történelemről, Kossuth Lajos börtönéveiről vagy a szobrászatról még egy segédeszméjük sincs. Ha most a szegedi Kossuth-szobor átsétálna hozzájuk, nem is szólván a pestiről, akkor az valószínűleg nem így szolnokolna nékiek: „Szolnok népe – nemzetem büszkesége!" Igaz, a fiatal Kossuth nem klipekről tanult meg angolul, s valószínűleg jobban bírta a német nyelvet is, mint akiknek a szemébe kívánt volna nézni, hogy lássa a tekintetüket. Most tekint, de tetűket lát. Gyűlöletet és szórófestéket azoktól, akik a lábujjáig sem érhetnének föl.

Szoborsors. Tipikus. Lettországban a tengerparti üdülőhelyen, Dubultiban időzvén akkora *Lenin*-szobrot láttunk, hogy a térde kalácsáig lehetett csak érni, ha már fölkínlódta magát az ember a posztamensre. Fölébe magaslott a régi templomnak, mindennek és mindenkinek, holott az tudvalévő: az orosz forradalom vezére (akárcsak a gulagok generalisszimusza) nem volt valamiféle óriás, körülbelül akkora, mint *Napóleon* avagy Hitler, *Mussoliniről* nem is szólván. A szolnoki szoborgyalázás azért is tipikus, mert ugyanaz az ember, aki szereti maga fölébe emelni a hőst avagy zsarnokot, lelkében lázad is ellene; azt sem szereti, ha emberi, azt sem szereti, ha góliátkodik.

A szolnoki barbárok, persze, nem tudják, hogy tőlük tiszántúlilag ugyanez esett meg valamikor, amikor is Hódmezővásárhely ugyanilyen keszeg szobor ellen tiltakozott: mely hál' istennek máig is azért megmaradhatott: a *Szántó Kovács Jánosé*. Merthogy – ezt aztán tudhatták *Németh László* városában – kissé művészileg volt megformálva az alak. Olyan életlegesen. Hosszú viták után hozzászoktak a gondolathoz, de az vásárhelyi volt, és nem szolnoki, ahol nagyon kevés magyarnak maradhat így nyoma, ha csak a várost nem tesszük át a múltba, mert jelenlege ezt kívánja. Kő Pál emberi Kossuth Lajosa helyett egy jó nagydarab valamit, amire fölnézhetnek.

Akkor aztán ellegelészhet mindenki a szobrok árnyékában. Minél nagyobb az, annál hosszabb az árnyék. Akár Lajosé, akár a horogkereszté, mely utóbbi viszont nem éppenséggel keresztényi ábra.

A szolnoki eset – mindenesetre – azt juttatja az ember eszébe, hogy milyen szellemisége lehet egy magyar városnak, ha ott Kossuth Lajos sem állhat nyugodtan, habár önnön magát is kritizálandó: ilyen szobrot énrólam! Szerény véleményem szerint inkább azokat kellene bronzba önteni, hogy maradjanak meg a helység példaképéül (akiket mellesleg szoborgyalázás címén a helyi rendőrség úgysem talál föl), akiknek unalmából arra telik, hogy – ha már nem olvasnak – „lángbetűkkel" írják belé nevük a halhatatlanságba. Ugyanolyanok is lehetnének, mint a Kő Pál által odaállított Kossuth: csak annak a sorsa a forradalomért volt börtön, ahol fiatalságát eltöltötte, nem pedig a lázadás barbarizmusa. Valószínűleg azt a, *Leonardo da Vinciről* készült hosszas regényt sem ismerik (merthogy alapvetően tudatlanok), amelyet a Krisztus és Antikrisztus trilógia részeként egy *Merezskovszkij* nevű orosz írt, s amelyben lefesti azt a jelenetet, amikor a Milánóba bevonuló hódító hadak (sváb puskások, graubündeni lövészek, picardiai parittyások, gascogne-i íjászok egymással versengve) lövik szét a nagy művész szeme láttára a reneszánsz egyik legnagyobb alkotását, a Lovaskolosszust. A rémtett végére érkezik a helyszínre a francia király fővezére, *Gian Jacopo Trivulzio*, aki azonnal föl akarja akasztatni barbár katonáit, de ebben épp Leonardo da Vinci gátolja meg: „Monsignore, mi haszna lenne akár rám, akár művemre, ha sorra felakasztaná is őket? Nem tudják, mint cselekszenek."

A szobor tehát céltáblája is lehet a műveletlenségnek, a primitivizmusnak, leginkább azért, mert valamiféle halhatatlanságot is jelképez, máskülönben pedig igenis korhoz, időhöz kötött. Azok szemében, akik félnek az elmúlástól, a szobor ezért kétszeresen is gyűlöletes. Ha odaül közéjük, akkor azért, ha fölmagasodik, akkor azért. Ha jelkép, akkor azért, mert változandó politikai helyzetben időnként cserélni kell a szobrokat, a változó szemléletű emberek helyett is, ha pedig más kifogás nem akad, akkor újabbak is lehetnek.

A Szegeden 1876-ban megjelent *Dugonics*-albumban például elolvasható első prózaírónknak, az Etelka szerzőjének kálváriája, midőn a város úgy döntött, hogy szoborban akarja látni. Halhatatlan művészünket, *Izsó Miklóst* bízták meg e feladattal, ki nagybetegen is elkezdte készíteni a tervét, hogy tájékoztatnák Dugonics termetéről, járásáról stb. A művész halála után a tervrajz szerint *Huszár Adolf* szobrászművész fogott hozzá az agyagmintázáshoz, hogy aztán a bírálóbizottság kifogásait is figyelembe vegye. Íme (kései utódok okulására): „a/ A kissé feszesen kidomborodó vállak némi ruharedő-motívumok segélyével élénkítendők, miáltal azok térfogata is valamivel összébb fog szorulni. b/ Az alak csipeje jobboldalt erélyesebben kiemelendő; mert jobb lábán nyugszik az alak testsúlya, s ama változtatást egyéb műbonctani tekintetek is igénylik. c/ A jobb kéz feje, amely mutató-ujjával az arcot érinti, kicsinynek találtatván, kevéssel nagyobb alakúvá mintázandó." Huszár Adolf bólintott, s megtette a szükséges változtatásokat, holott sem a bírálóbizottság, sem ő nem látták sohasem Dugonicsot.

Az emlékkönyv egy romantikus körmondattal zárul, mely talán megnyugtathatja a jelen igencsak elkeseredett szobrászát, amiként a fenti példázat is a kétfajta ítéletről. „Dugonicsnak, irodalmunk egyik úttörő, bátor bajnokának szobra ott áll Szeged egyik legszebb terén, tanulságául azon tiszteletnek s elismerésnek, mellyel a legnagyobb magyar város a szellemnagyságok iránt viseltetik; ott áll emlékeztetőül a végelsorvadás és elenyészés felé közelgett napjainkra, melyekből oly férfiasan és dicsteljesen küzdöttük ki magunkat egy szebb jövőre; ott áll buzdítóul a munkásságra és hazaszeretetre, mely nélkül föl nem virágozhatik e hon, nem lehet boldog e nép."

Utóbbinak ma is meg kell gondolnia, hogy művészeinek szobrai-e a hozzá való méretűek, vagy maga bizonyul kicsinek a jövő szemében. A halhatatlanság helyett a kihalhatatlan barbárság!

Veress Miklós

INTERJÚ

Szellemi légszomj a kultúrában

Az embernek tudnia kell: ő nem más, mint Isten teremtménye

Művészetet, kultúrát érintő kérdéseket taglaló levelet küldött a minap *Fejér Ádám*, a szegedi bölcsészkar docense *Gyulay Endre* szeged-csanádi megyés püspöknek. Mivel a levél nem magánjellegű, szélesebb érdeklődésre tarthat számot, úgy véltük, nem bizonyul haszontalannak, ha megszólaltatjuk a feladót és a címzettet egyaránt.

– Milyen megfontolásból ragadott tollat, és írta meg levelét éppen a püspök úrnak?

– Sajnálatosnak tartom, hogy a világi gondolkodás manapság nem tudja egymástól megkülönböztetni a tekintélyt és az erőszakot, és emiatt önpusztító módon, értelmetlenül elveti a szellemi tekintélyeket. Ez az oka, hogy kulturális életünk szellemi légszomjban szenved, a szellemi teljesítmények létrehozása elapad. Úgy vélem, hogy mai világunkban az egyház szellemi tekintélyének elismerése és a kultúra, a tudomány, a művészet érdekében való kamatoztatása jelenthet ebből a helyzetből valamiféle kiutat.

– Nem látja-e problematikusnak a mai szekularizált világban a kérdés felvetését?

– Természetesen magamat is a szekularizált világ részesének tekintem. A szokatlan csupán az, hogy a jelen helyzetért szellemileg felelősnek gondolom magam. Továbbá az, hogy a közfelfogással ellentétben nem érzem kényszerítve magam bizonyos személytelen szükségszerűségek, erőviszonyok és érdekszempontok elfogadására. Polgári világunk közhelyeivel ellentétben magamat mint értelmiségit szellemileg szabadnak gondolom.

– Az egyház részéről, az ön megítélése szerint, mennyiben van erre fogadókészség?

– Kétségtelenül van olyan elképzelés, amely az egyház szerepét bizonyos kultikus-klerikális kérdésekre szűkíti le. Ugyanakkor nyilvánvaló, az egyház, a vallás szellemi-kulturális alapítású. Világos az is, hogy a hagyomány vagy a kultúra kérdése nem a klérus belügye, nem sajátos kultikus kérdés, hanem az egész kulturális közösséget érintő szempont. Érdemes arról is szólni, hogyan találkozik egymással az egyház, illetve a tudomány és a művészetek érdeke. Mindkét fél érdekelt abban, hogy emberi létezésünk szellemi, kulturális megalapozottságának ténye mindennapi életünkben, gondolkodásunkban és magatartásunkban tükröződjön. A spirituális tényező fokozott jelenléte a szellemi teljesítőképességnek és a vallási érzés elmélyülésének egyaránt javára szolgál.

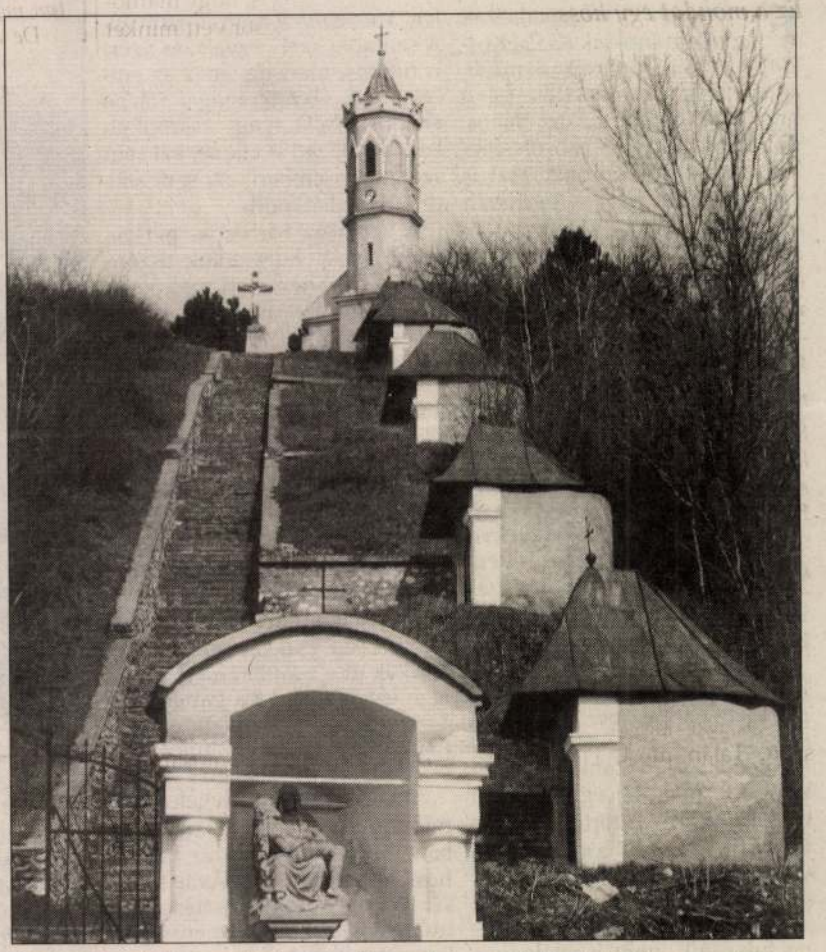

Ám nem szabad a szakértelem nevében sem elzárkózni a szellem nem pozitív, nem kézzelfogható szempontjából.

– A Fejér Ádám által felvetett kérdéseket, annak megállapításait hogyan kommentálhatja az egyházmegye püspöke? – kérdeztük Gyulay Endrétől.

– Valóban volt az egyház életében olyan időszak, amikor a klérus úgy vélte, hogy mindenhez ért. A századok folyamán azonban ezt a gyerekbetegséget kinőtte. A II. Vatikáni Zsinat világosan kimondja, hogy mindenkinek a saját területén a szabadságát meg kell hagyni. Ide sorolható a művészeti, az írói szabadság, és természetesen a tudósoké is, fenntartva azonban, hogy mindez az erkölcsiségen belül értendő. A szekularizált világ, melyben ma élünk, felelősséggel kell eltöltenie azokat a gondolkozó embereket, akik ebben élnek, és valami jobb világot szeretnének maguk előtt látni, egyszerűen attól függően, hogy jól éljenek, sok pénzük legyen, és ez jelenti az ő értéküket. Bármilyen művelt emberről van szó, tudnia akár a zsidó történelemre, akár az egyház történelmére gondolunk – bizonyos emberi fejlődést jelentett. Ha semmi mást nem mondok, csak a tíz parancsot, mennyi mindentől megmentette az embereket. Úgy gondolom, hogy a kultúrának a felépítése, a hagyományba való gyökereztetése rendkívül fontos. Az egyház célja, hogy az ember tisztában legyen azzal: ő nem más, mint Isten teremtménye, aki értelemmel rendelkezik, akarata, felelősségtudata van. Felelős azért, hogy az értelmében a közösséget szolgálja, akaratával megfékezze magát, ne tegyen rosszat a közösség és a társadalom ellen. Felelős a jövőért, akár a családi élet, a gyermekáldás biztosításán, a tudomány továbbadásán keresztül. Arra mindenképpen ügyelnie kell, ha bármire vállalkozik, azt ne romboló szándékkal tegye. Emberek, így a papok, a püspökök és a tudósok is tévedhetnek, de egy egész egyház nem. A zsinatok nem törvényt, de el-

házat

s ipart!

ar Kolping Szövetség-dez – mint a szerény, elo Acerbi érsek, apos-koron a honi Kolping pában a második leg-yleti mozgalmat 1849-g, az első magyar szer-jelen volt – 1856-ban y a híres jelmondatot an áll.

korú ember csak az le-zer, hanem belső meg-i erkölcsi életét.

céloknak a teljesítésében zgalom?

óta eltelt öt esztendő l fejezhető ki, bár az , hogy például az első kásképző Intézet és don – ahol egyébként helyzetű fiatalok kép-ában – ma már 400 ta-agy a tavaly felavatott nyünk, melyben 200-ontos a szervezeti épü-megalakultak a körzeti ek igazodnak az egy-hez.

lom milyen támogatásban szervezet részéről?

az alapok megteremté-et ad a Kolping moz-„internacionalista", ha-teten alapuló nemzet-ind a nemzetközi szö-

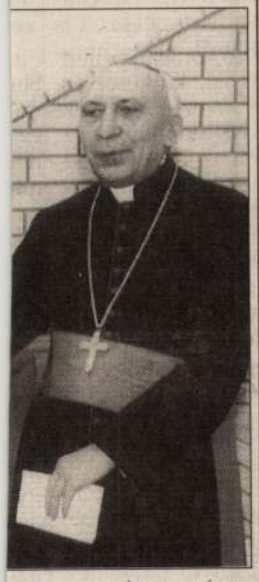

FOTÓ: VAJDA JÓZSEF

Angelo Acerbi apostoli

Kő Pál

ÁGH István: A szobrok balsorsúról /beszélgetés Kő Pállal/
= Magyar Fórum, III.évf. 24.sz. 1991. junius 13. 11.p

Történelmi sorsközösség

Kő Pál királyszobrainak kiállítása a veszprémi Csikász Galériában

Minden alkotóművészben élnek eszményképek, nagy ideák, amelyek létre szólóan vagy akár időlegesen is meghatározóak. Szinte nincs is olyan képzőművészünk, akit történelmünk egy-egy kiemelkedő alakja alkotásra ne inspirált volna.

A puszták népe időről időre elküldte hírnökeit a magyar szellemi életbe. *Kő Pál* is olyan népmesei hősök módjára érkezett a Heves megyei Perespusztáról, akár Illyés Gyula, vagy az idén Kossuth-díjjal kitüntetett írónk, Lázár Ervin Rácegrespusztáról.

Kő Pál immár több évtizede olyan alkotásokkal van jelen képzőművészeti életünkben, amelyek pregnánsan mutatják, az alkotó mély szimbiózisban él a történelemmel, olyan egyéniségeknek kíván emléket állítani, akik felbecsülhetetlen szerepet játszottak a magyarság fennmaradásában, akik életre szóló példát mutattak. Kő Pál oldhatatlan kötésben él királyok, főpapok, hadvezérek szellemiségével. Arra vállalkozott, hogy szüntelenül jelenvalóvá tegye a magyarság nagy fiainak emlékét. Felemelő, szép misszió.

Akik ellátogattak már a mohácsi emlékparkba, bizonyos, hogy meglepetéssel álltak meg a gyermekkirály, II. Lajos Tomori Pál emlékét megidéző alakja előtt, de legfőképpen Szulejmán alakjánál. A török övére fűzött, lekaszabolt magyar fejek látványa minden korábbi ábrázolásnál döbbenetesebben fejezi ki a nemzetünk nagy tragédiáját. S azóta is országteremtő népet megtartó királyok, nagy államférfiak sereglenek elő Kő Pál műtermében.

Kő Pál vállalt programjának megvalósulását immár több mint hatvan köztéren, intézményekben elhelyezett alkotása fémjelzi. A művész a történelmi városban, Veszprémben is jelen van több alkotásával. A várban látható Géza fejedelem és István király domborműve, legfiatalabb gimnáziumunkban pedig Vetési Albertet ábrázoló körplasztikája.

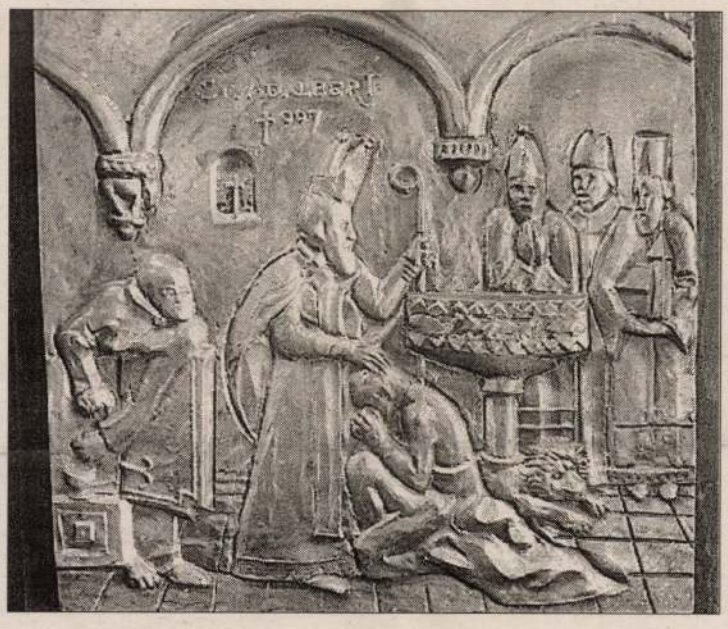

Kő Pál alakjai benépesítik a magyar középkor századait
Fotó: Oszkó Zsuzsa

Elismerés illeti mindazok szándékát, akik a millecentenáriumi kiállítássorozatba iktatták Kő Pál tárlatát. A tárlat egyes darabjait más kiállításokról már ismerhettük. A Csikász Galériában látható bemutató – szobrok, domborművek, plakettek, érmek, fotóábrázolások – új minőséget képvisel. A kompozíciók egymásba kapaszkodó, egymást erősítő hatása, sajátos karaktere adja azt a különös atmoszférát, amelyet csak nagyon ritkán érzékelhetünk. E kivételesen ritka élmény ígérete vonzott ezreket a kiállítóterembe.

Kő Pál a szobrászat kifejezőeszközeinek, legnemesebb hagyományainak továbbfejlesztésével s új elemek, motívumok felhasználásával építkezik. Az alkotó kiváló érzékkel kutatja fel azt a történelmi szituációt, lélektani pillanatot, amely a legalkalmasabb a szellemiség tömör és nagyon találó kifejezésére. Sokan és sokféleképpen ábrázolták első királyunkat. Kő Pál azt a királyt állítja elénk, aki lováról leszállva egy templom makettjét öleli magához. Egy elmúló életforma s az új születésének szép szimbóluma ez a kompozíció. A szobrász gazdag mesterségbeli tudásának is eszenciája ez az alkotás. Az apró részletek míves kimunkálása, a király alakjának hátteréül szolgáló drapéria, a ló fejállása, visszahajló íve – ritka szép megoldás. De érdemes elidőzni Mátyás király alakja előtt is. Minden külső pompa nélkül állítja elénk a nagy királyt. Mátyást, a gondolkodót mutatja meg. Az arc, a tekintet szinte mindent elárul a királyról, méltóságot, felelősséget, erőt, idők fölötti bölcsességet. Szép szimbólumnak is tekinthetjük, hogy a tárlat nyitódarabja – avagy záróköve – Krisztus megfeszített teste. Sok remek Krisztus-ábrázolást ismerünk a képzőművészet történetéből. Kő Pál leleményes, művészi invencióját mutatja, hogy a megtöretett Krisztus kínját sajátos motívummal érzékelteti, a felgörbedő, ágyékot takaró lepel két szárnyával. Ahogy a művész a tárgyra átsugárzó fájdalmat érzékelteti – ritka szép megoldás.

A megtöretett Krisztus kínját sajátos motívummal érzékelteti, a felgörbedő, ágyékot takaró lepel két szárnyával

A kiállítás minden darabja gazdag gondolatiságot hordoz. Alakjai benépesítik a magyar középkor századait. Ebből az együttesből talán Szent László alakját hiányolhatjuk. Bizonyos azonban, hogy az alkotóerejének teljében lévő művész őt sem hagyja ki királyi kertjéből.

Érdemes legalább egy mondatot szólni a kiállításhoz szorosan kapcsolódó Belső Tárlat című szép albumról is, amely gazdag illusztrációkkal, önéletrajzi vallomásokkal, dokumentumokkal teszi teljessé a művészről kialakítandó képünket.

Hamar Imre

(A nagy érdeklődésre való tekintettel a kiállítás nyitva tartását a Csikász Galéria szeptember 15-ig meghosszabbította.)

Magánóvodára nem telik

Idén tavasszal írattuk be a lányunkat óvodába, mivel az 1996-os évben tölti be a harmadik életévét. A beíratás után talán egy hónap telt el, és olvashattuk az óvodai faliújságon, hogy szeptember 1-jével felvették kiscsoportba. Így sokat beszélgettünk az óvodáról, nagyon várja, s mivel jó értelmi képességű és már elmúlt két és fél éves, szüksége van gyerektársaságra is.

Augusztus 29-én telefonáltam az óvodába, és ekkor közölték, hogy a gyereket egy új önkormányzati rendelet szerint nem vehetik fel, amíg be nem tölti a harmadik életévét, erről majd levélben is kiértesítenek.

A mi esetünkben decemberben lesz hároméves a gyermek, ekkor vihetném már óvodába, de mire beilleszkedne, jön a kb. kéthetes karácsonyi szünet. (Így nem biztos, hogy sok értelme van 1997-es esztendő előtt óvodába vinnem a gyermeket.) Továbbá ekkor már lehet, hogy az óvoda azt mondja, betelt a csoportlétszám már 1996-ban, ami 25 fő.

Kinek jó ez így? Mi az, amit tehetek? Nem lehetett volna legalább ezt előbb megmondani? Nekem is jó lenne, ha délelőttönként a gyermekem óvodában lehetne, mert tanfolyamra járok, hogy mihelyt megszűnik a gyesem, biztosan kapjak állást. Ezért is örülnék néhány órának délelőtt, amíg a gyermekemmel biztos helyen foglalkoznának.

A gyes mellett nem tudunk magánóvodát fizetni. Így is nagy megterhelés az én iskolám eszköz- és tandíja, továbbá a férjem is szeretne szeptembertől esti tagozaton három év alatt leérettségizni, szintén saját költségből.

Kérem, gondolják végig, nálunk sokkal rosszabb helyzetű családok is vannak, akiket most azzal sújtanak, hogy gyermekük majd csak valamikor később, december hónap végén kezdheti meg az óvodát. Nagy segítséget jelentene, ha legalább féléidőben bejárhatnának az olyan gyerekek is az óvodákba, akik szeptemberben még nem, de következő év júniusáig betöltik a harmadik életévüket, azaz az adott tanévben lesznek háromévesek.

Gondolom, sok szülőtársam problémája ez, ne indítsuk hátrányos helyzetből a jövő nemzedékét.

Dobosné Igaz Ildikó,
Veszprém

Fél emberek vagyunk

Sok szó esik a nyugdíjasokról, de van egy réteg, az úgynevezett rokkant járadékosok, akikről sosem írnak.

Ez azt jelenti, hogy elismerik, hogy csak „fél" emberek vagyunk, 50%-os a besorolásunk. Ennek az összege 8700 Ft évek óta. Mi nem kerülünk bele az emelésekbe, mert ez nem számít nyugdíjnak. Vajon miért van az, hogy ránk senki nem gondol, pedig nem a mi bűnünk, hogy az egészségünk tönkrement. Én is ennyit kapok, nevelek egy 5 éves kislányt, utána kapok 3750 Ft családi pótlékot és 1650 Ft nevelési segélyt. Ez 14 ezer Ft havonta kettőnknek. Ebből kellene megélnünk.

Bognár Ferencné,
Pusztamiske

Szimpla autóbuszok

Tapasztalatból tudjuk mi, utasok, hogy különbség van a hét közben és a munkaszüneti napokon közlekedő buszok között. Már ami a méretüket illeti. Ugyanis hétköznap szép számmal futkosnak a csuklós autóbuszok Veszprémben. Még ülőhely is jut az utasnak. Aztán jön a szombat, a vasárnap, és megjelennek a „szimpla" buszok, például a 4-es és a 7-es vonalon.

Ember legyen a talpán, aki felfurakodik az utastérbe. Pedig jegye van vagy bérletet szorongat a kezében. Ilyenkor heringeknek érezzük magunkat és bosszankodva mondogatjuk, hogy most jöhetne egy ellenőr, hogy ő is furakodjon. Valaki megjegyzi: hol vannak a csuklósok? Más válaszol: a garázsban, a telephelyen.

Ha lenne ellenőr meg a csuklós busz közlekedne, nem kellene ilyen embertelen körülmények között utaznunk vasárnap, amikor amúgy is kevés a járat. Jó lenne választ kapnunk a sok-sok kérdésre, de még jobb lenne csuklós buszokat kapnunk, amelyen nem nyomorítjuk egymást,

Petőfi-ünnepség Koltón

A Teleki Sámuel Kulturális Egyesület szervezésében a veszprémi Cholnoky Nyugdíjasklub harminc fővel augusztus 29-én az erdélyi Koltóra indult. Késő délutáni érkezésünket népes csoport várta. Többek között ott volt a polgármester, a református tiszteletes, az RMDSZ helyi vezetője, az ünnepség fő szervezője, Téglás József magyar szakos tanár. A polgármester meleg szavakkal köszöntött bennünket, majd forró fánk és finom pálinka fogyasztására invitáltak. Családi házaknál szállásoltak el bennünket, ahol meleg vacsorával vártak ránk.

Másnap ismét autóbuszba ültünk, és Szatmárnémetibe, Nagykárolyba és Misztótfaluba, mentünk. A harmadik napon Nagybánya nevezetességeivel ismerkedtünk, megnéztük a híres ásványtani múzeumot, majd délután a máramarosi havasokon át Máramarosszigetre látogattunk el. Vasárnap délelőtt istentisztelettel kezdődött a Petőfi-ünnepség. Varga László tiszteletes lélekemelő prédikációja után Madarász Katalin népdalénekes énekelt. Az istentiszteleten számos neves vendég vett

Verset mondanak a veszprémiek

kastélykertben az ünnepséget Téglás Lajos polgármester nyitotta meg. Ezután Téglás József tanár ismertette a programot, mely után elsőként a Petőfi-szobor koszorúzása következett. A meghívott vendégek ko-

A meghívott vendégek és pártok képviselői elmondták Petőfi Sándor munkásságát méltató beszédeiket, majd Madarász Katalin népdalénekes énekelt szép dalokat. Ezután versek, néptánc, népdalok következtek, melyben részt vettek fiatalok, idősebbek, magyarok, románok, romák stb. A Cholnoky klub részéről Sturz Mihályné és Cziráki Jánosné mondott verset nagy sikerrel. A Petőfi-ünnepség a Székely induló elénekelésével ért véget.

Vasárnap az ünnepi műsor után a helybeli vezetőség fogadta a veszprémieket, és terített asztal mellett, meleg szavakkal köszönték meg, hogy részt vettünk a rendezvényükön. Amint mondták, szívesen vennék, ha a következő évben a Petőfi-ünnepségen a Petőfi Színháztól is fellépne egy-két művész. A következő ünnepség 1997. szeptem-

KŐ PÁL

szobrászművész

Munkácsy Mihály-díj (1975), Művészeti Alap Díj (1984),
Érdemes Művész (1986), Magyar Művészetért Díj (1990)

Kő Pál akkor tűnt fel, és feltűnt, amikor a magyarországi szobrászat majdnem olyan helyzetben volt, mint ma az ikonográfia változása idején.

Megszokott, megörökölt képi megoldások alakultak át hatalmi igényre, hogy címükkel alkalmasak legyenek az ideológia hirdetésére. A férfi alak munkás lett, a nő munkásnő. A képek régi szerkezete nem változott: Atlasz, harcos, Gondolkodó, anya gyermekével (Madonna), mártír (Szentsír), tehát a keresztény ikonográfiát visszafelé átugorva a görög kultúrát óhajtották akkoriban aktualizálni. A körülbelül ugyanilyen célokra kialakult "római iskola" azért volt formailag és témáiban is alkalmas a szocialista realizmusra.

Amikor Kő Pál elkezdett kiállítani, akkor már az ideológia követelése szelídebbé vált, de a módosuló római iskolát legfeljebb nyugat felől támadták új igények.

Magyarországon természetes életét élte, jellemzője az egyszerű gondolatok erőszakos formálása volt.

Kő Pál szobrai nem voltak alkalmasak az erőszakosságra, és nem követték a régi sémákat. Szobrai természetesek, naivak, bájosak és meghatóak voltak.

A kemény diktatúra nem fogadta volna el Kő Pált Zsdanov és Révai idején, mert nem volt harcos.

Jólesett látni ezt a szobrászatot állathős igék és a nyugatról importált, szintén agresszív tárgyak és Pszeudoképek között. Sokfelé menekült akkoriban a magyar művészet, Kő Pál egymaga menekülési út volt.

Egyik legszebb szobra, a siklósi Batthyány Kázmér koporsója a maga természete szerint föld alá került, talán egy későbbi kor majd kiássa és elhiszi.

Ha Kő Pált megbíznánk, hogy kenyérről készítsen szobrot, azon dolgozna, hogy jóízű legyen.

Amikor a magyar szobrászat kikapaszkodott a sivárságból, ezt Kő Pál segítségével tette. Aki ezt a kort ismeri és vizsgálja, az tudja, hogy milyen nehéz volt kiutat találni a sok becsületes tévedésből, ezt Kő Pál istenáldotta tehetséggel, mint leleményt találta meg.

/Melocco Miklós szobrász Kő Pál "BELSŐ TÁRLAT" című katalógusából)

A veszprémi Művészetek Háza
szeretettel meghívja Önt és Barátait

KŐ PÁL

szobrászművész
kiállításának megnyitójára
1996. augusztus 10-én, szombaton 11 órára
a Csikász Galériába.
(Veszprém, Vár utca 17.)

Megnyitóbeszédet mond:

Dr. SZENDI JÓZSEF

veszprémi érsek

Ezen tárlat egyúttal Kő Pál millecentenáriumi
kiállítássorozatának második állomása,
itt kerül bemutatásra a művész

"BELSŐ TÁRLAT"

című katalógusa.

KIÁLLÍTOTT MŰVEK:

Körplasztikák:

Szent István
III. Béla
IV. Béla
Károly Róbert
Károly Róbert
Egy régi templom emlékére
Hunyadi János
Árpádházi Szent Margit
Vetési Albert
Szondi szarkofág
Korpusz
Pajzsos
Ló
Történelem
Mátyás király

Domborművek, plakettek:

Szent Adalbert
Szent Gellért
Boldog Özséb
Magyar középkor I.
Magyar középkor II.
In hoc signo vinces
Vágtázzunk
Berzsenyi-díj

A Kő Pál munkásságát bemutató album megjelenését tiszta szívből támogatom. Nemcsak azért, mert a magyar szobrászat kiválóságát megilleti ez a kiadvány, de elfogultságból is. Elfogultságom onnan származik, hogy magam is pusztán nevelkedtem, mint Kő Pál. Ő a Heves megyei Perespusztán, én a tolnai Alsórácegresen. Jól tudom hát, hogy ez a közeg milyen útravalót adott. Éppen ezért tisztelettel nézem a szobrászt, aki máig hű maradt a közösséghez, amely útnak indította, vállalja közössége földhöz szorító realitásait s közben mégis ott ül a fölső világ felé emelkedő griffmadár nyakában, és jól tudja, hiába gyűjtött élelmet garmadával, a madár csak akkor ér célt, ha - akárcsak a népmesében - az utolsó pillanatban saját magából kimetszett húsával táplálja.

Lázár Ervin

Veszprémi köztéri munkái:
Géza fejedelem és István király
dombormű
Vetési Albert
körplasztika
Auer Lipót
dombormű

A kiállítás megtekinthető: Veszprém, Vár u. 17.
szeptember 12-ig, naponta 10-18 óráig,
csütörtökön 20 óráig.

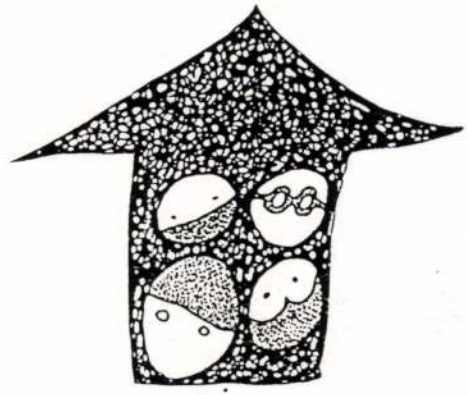

MŰVÉSZETEK HÁZA
VESZPRÉM
CSIKÁSZ GALÉRIA

MEGHÍVÓ

Őstehetség

Etűdök fára, bronzra és Kő-re

Nem a felvégről indult és nem is az alvégről. Messzebbről. Tanyáról. Mégpedig alföldi tanyáról. De olyan vidékről, ahol már nemcsak a kenyérnekvaló hullámzik, de maga a föld is. Mielőtt azonban e lágy hullámzás kőből, sziklából, fasorokból tajtékot vetne, föláll a Mátra és legmagasabb csúcsa a Kékes, és mesés díszletet épít a vidék köré. **KŐ PÁL** tehát sem nem hegyvidéki sem nem alföldi... Édesanyja a földet túró kétkeziek közül való szépséges cselédlány, apja viszont olyan ágas-bogas családfával dicsekedhet(ne), ahol a legkorábbi kutyabőrt még IV. Béla pecsétje, keze vonása hitelesítette. Így hát Kő Pál sem nem paraszt, sem nem arisztokrata...

Mi több, még csak nem is dzsentri-ivadék, mert a mozgalmas életű ősök alól kipergett a föld, elfogyott a birtok, s különös természetű édesapjának már a hivatal sem kellett. Csak a ló és a fegyver. Vitte hát a lovas mezőőrségig a sarzsi. Kő Pál tehát sem nem deklasszált, sem nem megbízható „mélyről érkezett"... Sem nem Kő Pál...

Mert nevet maga szerzett magának. És kacskaringós tanulóévek után talál is. De ez a besorolhatatlanság, ez a skatulyákba nem kényszeríthető magatartás, ez a zavarbaejtő eredetiség máig pályája legjellemzőbb vonása. Őstehetség, írhatnám, ha nem lenne tanult ember, igazi, minden iránt nyitott értelmiségi... Őstehetség, mondhatnám, ha munkáiban az ösztönök mellett nem munkálna ott a szakmai tudás, a fegyelem, az okosság, esetenként a finom rafinéria...

Ha csak azokat a címkéket szeretném összegyűjteni, amelyeket ráaggattak, akkor is kitűnik a kritika tehetetlensége. Kő Pál gyermekien tiszta és naiv. Őrzi a parasztfaszobrászat hagyományait. Népi fafaragó. És egyáltalán: nem több, mint fafaragó... Más: Kő Pál a pop-art művésze. Szobrain valódi tárgyak válnak plasztikává, a gyermeknek igazi fülbevalója, az aktnak valódi haja van. S a szárnykészítő mester a kalickában csirkecsontokból készíti ikaroszi eszközét. Vagy a menyecske carrarai márvány szobrán igazi üveggyöngyök díszelegnek... És ismét más: Ha belső térbe készít szobrot, akkor „kávéházi szobrász", táncosnőjének bája „édeskés"... Vagy ismét más: Hunyadi János portréja, Szondy szarkofágja túl drabális, túl archaikus, Sinka István pásztorarca fittyet hány a szalonbéli portréábrázolásnak. Kölcseyje, Kossuthja, Podmaniczkyje túl esendő, túlságosan vékonydongájú, túlságosan is *ember*. Nem eléggé szobor...

Kő Pál pedig — minden címke ellenére — változatlan kedéllyel és energiával dolgozik. Kossuth díjat eddig *csak magától* kapott a mohácson felállított emlékkert szobraiért. S amit az ítészek az istennek se vesznek észre: ez a hallatlanul változatos, sokarcú életmű egy módon egységes. A tehetség okán. Leonardói, picassói értelemben...

Mert itt soha nem a megrendelő keresi föl a mestert. Itt az alkotó találja meg feladatait...

ANTALL ISTVÁN

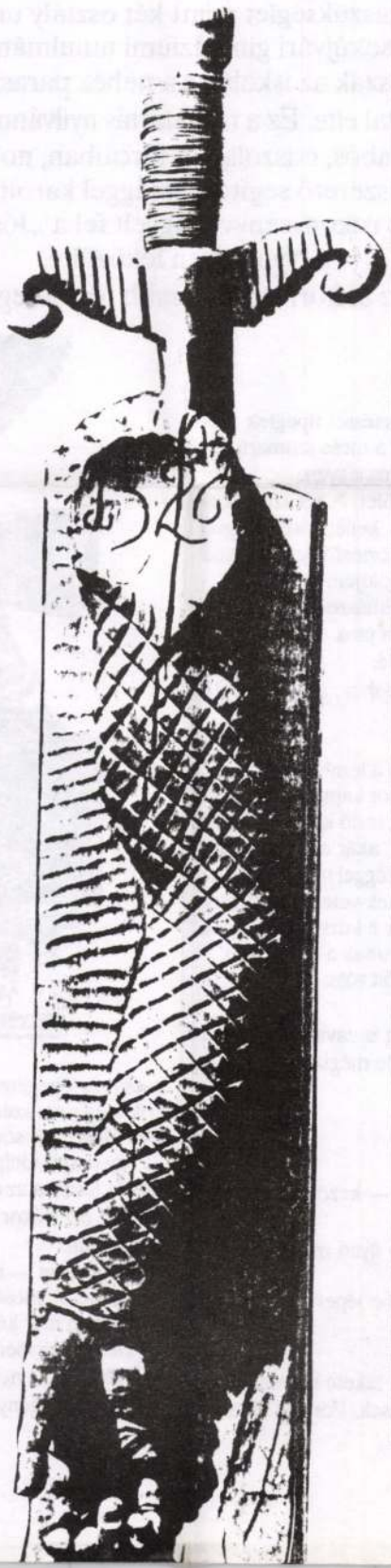

Horváth Sándor versei

Józan ima

Ó, hát csak ennyi az igazság?
Lelkekkel játszó
félhazugság?
Süllyedő hajó
gályarabság?
Fényt hazudó
igazságvakság?
Hát ennyi jut nekünk
szószomjazóknak,
kisebbségraboknak,
magyarrávakítottaknak?
Hát akkor
vigyétek felét
a keresztnek.
De, míg minket feszítettek
minden anyaszóra,
elhazudott dallamra,
rá a Megváltóra...
Addig mienk a kín,
de mienk az érem,
Velünk álmodja magát
szentté a szégyen.
Bennünk menekül az elkárhozott.
(S hitünkkel megmenekül.)
Velünk szenvedi
életté magát az Isten.
Igéje velünk teljesül.

Ha meghalok

Ha meghalok,
velem is elmúlik valami.
Valami hiány marad utánam.
Olyan emberi,
megfoghatatlan űr.
Azt mondják majd:
vele voltunk egy tucat,
nélküle lassabban forr
az indulat.
Persze,
teszik hozzá bölcsen:
azért még indul
a hathúszas vonat.

Most vigyázz

Most vigyázz!
Törd színekre a szivárványt.
Ne magyarázz!
Légy átok a fogantatásban.
Nincs logika,
értsd meg,
nincs logika
a megalkuvásban.

Kő Pál

Sellyei József

Tizenhat liba pásztora

A Vágsellyén 1909-ben született és ugyanott 1941-ben 32 évesen meghalt Sellyei autodidakta parasztíró volt, a nagy irodalmi sikereket elért magyarországi népi írók (Veres Péter, Szabó Pál stb.) szerény szlovákiai társa. A szülei taníttatni akarták őt, de aztán a szorító mezei munkaszükséglet miatt két osztály után abbahagyatták vele az érsekújvári gimnáziumi tanulmányokat.

Sellyei nem sírta visszak az iskolát, s a nehéz paraszti életet az elrendelt sors érzése mellett nagy öntudattal élte. Ez a magatartás nyilvánul meg erős érzelmi telítettségű, de nyelvileg-stilisztikailag darabos, csiszolatlan tárcáiban, novelláiban és kisregényeiben.

A pozsonyi sarlós egyetemisták szerető segítőkészséggel karolták őt fel, s a Szlovákiába gyakran járogató Móricz Zsigmond is rokonszenvvel figyelt fel a „Jóska gyerekre", s egy novelláját a Nyugatban leközölte.

Sellyei korai halálát az akkori legsúlyosabb népbetegség: a tüdővész okozta.

TURCZEL LAJOS

Tizenhat liba legelt a tarlón.

A tarka tollú nagy madarak életes feleselgetéssel tipegtek ide-oda a szikadt földön a kalászok miatt, mint a mese szamara Jézus ekéje előtt, hogy a Tisza medre kanyargós legyen.

Hosszú és széles volt a tarló, nagy legelőterület. A két szélét kukoricaföldek kerítették be. Libapásztor is kellett, aki megvigyázza a sétálgató madarakat, hogy a kukoricaföldek tilosába be ne tévedjenek. Lány ült az útnál a tarló földjén.

Hosszú vessző volt a lány kezében, akár a juhászok pásztorbotja. De ő nem állott a nyája fölött, a bottal is csak a földet veregette, és csak néha-néha nézett el a libák felé.

Amikor már közel értek a libák a kukoricáshoz, akkor feléjük kurjantotta a hívó szót mély alt hangján:

— Burika, buri, burííí!

Elnyújtotta, hogy szinte éneknek hallatszott a lomha ég alatt.

Minthogyha a nyelvükön kifejezett parancsot kaptak volna a libák, hirtelen elfordultak a kukoricától, és a tarló közepe felé tipegtek. Úgy nézett ki ez a visszavonulásuk, akár a katonák jelképes hadgyakorlata: teljes harci felkészültséggel meneteltek az ellenhad ellen, s amikor már szinte összeértek vele, hogy ökölre menő közelharc fejlődhetett volna ki: akkor a kürtösök lefújták az egész gyakorlatot, és mindenek visszaindultak a hazájukba.

Amikor Bali a lányhoz ért a kocsijával, leszólt róla:

— Jó reggelt, Zsuzsika.

A lány rápillantott, rögtön el is pirult, meg is zavarodott, mint aki olyan helyre ér, ahová éppen elindult, de mégis meglepődik azon, hogy ott van.

Visszaköszönt:

— Jó reggelt, Bali.

Megállt a kocsi az úton, a tarló végében.

— De jó dolgod van, hogy így pihengetsz — kezdte Bali a beszélgetést.

A lány, minthogy szégyenkezbe azon, hogy ilyen munkában találták, védekezően mondta:

— Mariska megsántult. Tegnapelőtt üvegbe lépett. Hát én legeltetem őket. Már úgyis csépeltünk.

Fölkelt a földről és odajött a kocsihoz.

Sudár, ringó mellű barna lány volt. Tüzes, fekete szemei olyan csillogósak voltak, mint a sötétben a parazsak. Formás lábaival kacsázva lépegetett a tarlón, vigyázott, hogy az éles szalmacsonkok meg nem szúrják.

Bali cigarettát sodort, mert már látszott, hogy beszélgetés lesz itt egy darab ideig. Amire a lány a kocsihoz ért, már rá is gyújtott és leszívta az első füstöt.

— Hát ezt mikor fattyaztad? — csodálkozott a lány a kocsi rakományán.

— Reggel ezt — mondta a legény.

— Még csak most van reggel.

— Nekem már kettőkor volt.

— De friss ember vagy te!

— Hát friss — nevetett a legény a dicséretnek.

— És ilyen legény nem köll a Borisnak?

Kő Pál

ANTALL István: Kő, kövön : Magyar népmese. Hitel, IV.évf.15.sz. 1991. julius 24. 40.p. és ill.

Elhangzott Somontornyán a Vármuzeumban 1991. junius 1-én a kiállitás megnitóján

KŐ Pál

ÁGH István: Kő Pál mondja „Örrekkeválóságra gondolok." [interjú] = Magyar Fórum, III. évf. 22. sz. 1991 június 6. 11-p. ill

Versünnep

Kő Pál József Attila dombormű vét is megkoszorúzták tegnap, a költészet napján Salgótarjánban, a költő nevét viselő kulturális intézményben. Köszöntőt Turczi István író, műfordító mondott. A koszorúzási ünnepséget követően tartották meg a Parnasszus című lap – amely hazánkban az egyetlen költészeti folyóirat – irodalmi délutánját Turczi István főszerkesztő, Czigány György és Petőcz András költők részvételével.

A Hammer Hungária Bt. igazgatója nem érti az elégedetlenséget

Sztrájkot termel a szalag?

A bátonyterenyei Hammer Hungária Bt. varróüzemében április 11-én délelőtt 7 és negyed 10 között az ügyvezető-igazgató megfogalmazása szerint munkamegtagadásra került sor.

Manfred Hildebrand, a nagybátonyi üzem ügyvezető-igazgatója csöppet sincs mosolygós kedvében, amikor találkozunk.

– Az, amit tegnap a kapu előtt mondtak azok, akik GYES-en vannak, vagy régóta nem dolgoznak, egyszerűen nem igaz. Minden a megállapodásaink szerint történik, tehát a szüneteket is betartjuk, vagy például leülhetett a székre az a terhes kismama, aki egyébként álló munkavégzésbe lett besorolva. Azt pedig mindenki elmondhatja a jelenlévők közül (közben legalább húsz dolgozó jött be az igazgatói szobába), hogy 1994 óta, mióta itt van a *Hammer*, mindig 10-ei napokon volt a fizetés. Utánanéztem annak is, hogy a környéken dolgoztató egyik nagy gyár sem fizet olyan jól, mint mi. Ezért viszont többet, és jobban kellene teljesíteni.

– Mi nem uralkodunk itt, hanem továbbra is dolgozni szeretnénk, méghozzá jól – mondja *Sándor Ilona* az üzemi tanács egyik tagja.

– *Sztrájkra nem gondolnak a továbbiakban?*

– Természetesen nem. Ez a mai sem volt sztrájk. Megpróbálunk megegyezni az igazgatóval, de ha nem sikerül, akkor folytatása lesz a dolognak.

– *Az elmúlt években soha nem volt problémájuk Hildebrand úrral?*

– De igen, csak most telt be a pohár.

b. m.

HÍREK

FAO-konferencia

Pásztó/Hollókő – A városi önkormányzat és a Nógrád Megyei Regionális Vállalkozásfejlesztési Alapítvány helyi irodája április 13-án, szombaton 11-től 15 óráig FAO-konferenciát szervez az alábbi szakmai előadásokkal: – a térségfejlesztés lehetőségei – az agrárátalakulás kérdései. Ezt követően Hollókő bemutatkozására kerül sor.

Hangverseny

Balassagyarmat – A Rózsavölgyi Márk Zeneiskolában ma 16.30 órakor koncertet ad a zeneakadémia két növendéke, András Tamás (hegedű), Morva Péter (zongora), valamint Filip Viktória, a balassagyarmati és a kőbányai zeneiskola végzős növendéke. Műsorukon Vivaldi, Schubert, Paganini művek szerepelnek.

Jehova tanúi

Salgótarján – „Az élet a legértékesebb kincsünk . . . Ezért felmerül a kérdés: Élhetsz-e örökké és ha igen vajon fogsz-e?" címmel rendezik a gyülekezeti előadássorozat legközelebbi

Kő Pál
Nógrád megyei Hírlap 1996. IV. 12.

Szép arcú kínai kislányok – E három pekingi kislány nyerte a legszebb arc versenyét Kínában. Később modellként szeretnének dolgozni. FOTÓ: REUTERS

Szuperokos óvodások – Nem is olyan nehéz felismerni őket

Ne erőltessük, hagyjuk fejlődni!

Elérkezett az idei óvodai beiratkozások ideje. Jó néhány gyerek rendkívüli intelligenciával rendelkezik. Hogyan vehetik észre a szülők, hogy gyermeküket érdemes tehetségüknek megfelelő óvodába íratni?

A tehetséges gyerekek nagy része hamar megismeri a betűket és a számokat. Remek emlékezőtehetséggel rendelkezik, feltűnően logikus kérdéseket tesz fel lelhetően hamarabb tanult meg ülni, járni, futni ha szeret zeneszó mellett táncolni és ütemre tapsolni, akkor a szülők jól teszik, ha olyan óvodába adják tűnően hamar megtanult szépen, folyamatosan, helyes kiejtéssel beszélni, házilag is tesztelhetjük, mennyire tehetséges idegen nyelvekben. Próbaként tanítsunk meg neki néhány idegen szót, mondassuk vissza vele, s figyeljük a kiejtését! A jó nyelvérzékű kisgyereket érdemes idegen nyelvű óvodába

Hogyan tarthatunk rendet

Legfontos

Akinek van gyereke, pontosan rendetlenséget tudnak teremt Amikor pedig megkérjük őket, rűen nem értik, mit várunk tő mondjuk, hogy tegye be a szek nagy dobozba a legókat, akkor

A gyermekneveléssel foglalkozó szakértők kilenc tanácsot adnak arra, miként védekezhetünk a gyerekszobában uralkodó káosz ellen.

1. A kicsik szívesen fölakasztják a ruháikat a saját, alacsonyra szerelt és vidám, élénk színű fogasra, amelyre nyugodtan pingálhatunk mosolygós napot, törpét, mackót.

2. Ahhoz, hogy a gyerekek megszokják a rendet, szabályozott napi ritmusra van szükségük, tehát meghatározott időben kell enniük, fürödniük, ágyba bújniuk.

3. Szinte mindent a felnőttektől lesnek el. Valljuk be őszintén: mi is ledobjuk olykor

Csecsemőnyelvkönyv fiatal a

Mit is r

A pöttömök is tudnak a felnőttekk nikálni, bár mondandójukat m Desmond Morris ismert amerik nyelvkönyvet" készített a fiatal a

Mit is mond a kisbaba, ha . . .
. . . az ágyából pufi arcocskáj

1996/11

Kő Pál belső tárlata

A művész kiállítása mellett írott szavakkal is megajándékoz bennünket. Úgy illeszkedik ide ez a kötet, mint a Sinka-szobrára akasztott Biblia, s a műtárggyá lényegített *Anyám könyvei*. Ne szálljon el a szó, rögzüljön a műtermi töprengés, tűnődés! Hadd legyen közkincs a teremtés közege is, a hittevés és vita, a szellemi pereskedés, a pontosra faragott vallomások, gyönyörű, színes mellékletekkel, amatőr fotókkal, illusztráció-rögtönzésekkel, cikkekkel, kritikákkal a művészet örökkévalóságának megállított homokórájában.

Belső tárlat, kitárulkozás ez a könyv. Nagyobb tér jut benne az ölelésnek. S fogadjuk élvezettel, milyen kiváló stiliszta, milyen pontos és plasztikus a nyelve. Nem meglepő a képzőművészek és az építészek körében a szépirodalomba és az értekezésbe kalandozó és otthonra találó próza és költemény. Bernáth Aurél önéletrajza, Egry József és Rippl-Rónai naplója, Kondor Béla versei többek között. Ekként szólalnak meg e könyv művészei is, Vadász György, Finta József építészek, Melocco Miklós és Tóth Béla szobrászok.

„Az írott szó szentség — vallja meg Kő Pál. — Annak ellenére mondom ezt, hogy ezzel sokan és sokszor visszaéltek." „Magában az írás tényében örömömet lelem. Tehát megírok valamit, elolvasom, kihúzok belőle ezt-azt, és ahogy a dolog vergődik a kezem alatt, az ugyanolyan, mint amikor szénrajzot készítek és érzem, valahol vastagon fogott a szén, ezért visszatörlöm."

Nem házifeladatnak érzi, hanem a szabadon fürdés örömének. A görcsöt és a tétovaságot mindig a szeretet oldja föl: *„Eljutottam odáig, hogy jobban tudom szeretni a többiek munkáját, mint a sajátomat... A szeretet a legfontosabb a világon* — mondta Kondor Béla. Valóban ez a legnagyobb tanítás, olyan megfoghatatlan, megfizethetetlen, hogy semmi sem ér fel vele. A szeretetet nem lehet előidézni. Az vagy bennünk van, vagy ha nincs, akkor törekedni lehet arra, hogy megszerezzük." Ezért lehetnek olyanok a művei, ahogy Melocco Miklós mondja: „Ha Kő Pált megbíznánk, hogy a kenyérről készítsen szobrot, azon dolgozna, hogy jóízű legyen." Írásai is úgy teremnek, hogy jól érezzük velük magunkat. A legkisebben is megtudunk valamit a végtelenségből. Részt vehetünk e dohányzás szertartásában, mi pattantjuk föl a dóznit, lángot sercentünk, beszívjuk, kifújjuk a füstöt, közvetlenül, mint egy baráti körben, ugyanakkor a távoli sorsokban is. Regény kerekedhetne az apróságból, akár Tersánszky biciklifék történetéből. Hasonlóan otthonos a miskolctapolcai „fogyós szani" naplója. Szinte az ott töltött idő célját is elfelejtve, a természettel, az emberekkel és a művészettel való találkozások érdeklik igazán, a rácsodálkozás serkenti láttató leírásra. Fölmelegszik érdeklődésétől a sziklakápolna, a cserépváraljai templom, megélednek az emlékek, az egyszeri lakodalom bősége. Azonnal kedvessé, emberivé válik minden, mint egyetlen mondatban a pillanat, „amikor szinte egy hatalmas érzelmes hájtömeggé váltunk, nemre, súlyra és korra való tekintet nélkül." Lehetne-e hűbben szólni a véletlenül alakuló kapcsolatok szépségéről?! Sohasem évül el az a bizalom, ami a nagykalapos, mackós apróság szemében látszik jövője felé indulóban.

Könyvének bemutatója a szülőföldjén történt, hát még inkább Kő Pál szülőföld iránti szeretetére kívánom irányítani a figyelmet. Olyan erős kapcsolat ez, amilyen csak a hűséges hűtleneké lehet.

Világgá kellett mennie, hogy megvalósíthassa álmait, de az eredetet sosem felejtve visszatér, ahonnan vétetett. Föl kell itthon mutatnia hozadékát. Ahogy a szeretet és a ragaszkodás megépül a szülőktől a szomszédokig, a tanyasi élet csodájától, a faluktól, városoktól, az iskoláktól a felnőttkor világegyetemeéig, ahogy művészete Californiától, Rómától Bécsig ér, s tele a Kárpát-medence az ő magyar anyanyelvű műveivel, amint keze nyomának dokumentuma, úgy alakul ez a könyv is. Kezdi az édesanyaköszöntő versével és szép kalligráfiájával, nyomában föltör a gyerekkor, a szülei nyomorúsága, megalázatása, ami csak a szeretet által lehetett kibírható. „Nekünk soha nem volt tehetőségünk, akár egy pár csirkére, akár hogy tarthattunk volna saját malacot... Edényünk kevés. Mindig éppen hogy meghúzódtunk valahol. Ekkor bontották a tanyákat. Édesapa ezeken a bontásokon dolgozott, és ebből jött valami kis jövödelem." A birtokos utód saját világa lerombolására kényszerült. Az anya egy ország cselédje lett: „A könnyek mindent elmesélnek / mennyit dolgoztál össze értem." — írja tizenhárom évesen a köszöntő versben. S mintha szobrász is azért lenne, hogy apját megmintázza katonasipkában, megviselte a háború az arcot, a posztót, lógnak a gombok, csak a sapkarózsa nemzetiszínű tekintete töretlen. A mű és az írás az igazi rehabilitáció. „Rájöttem, az ő nyughatlan lényét semmi más nem képes fölidézni, csakis a szavak gyertyalobogása." Így idézi föl az itteni régi embereket is, név szerint és cselekedeteikben válnak általa maradandóvá, akár élete későbbi társai. De az írást művészete kiterjesztésének is tartja, nyilvánvalóan fontosak a hivatására vonatkozó megszólítások, hívások, vallomások. Fölmutatja az embert és művészt a tárlatok örömében, születésnapokon meg a sírnál, egyszer tárgyilagosan, máskor kedéllyel, és sajnos, egyre sűrűbben olyan szavakkal, melyeket a halál tagol nehézzé az édesapa, a mester, Somogyi József, a barát, Samu Géza fölidézésében. Nemcsak mi olvassuk, nézzük őket, ők is figyelnek, s megszólítanak Kő Pál nyelvjárásában. *(Kráter Műhely Egyesület, 1996.)*

Ágh István

Balogh F. András: Az erdélyi szász irodalom magyarságképe

Roli anyja gyergyói volt, az apja segesvári szász. Hatévesen egyformán beszélt németül, magyarul és románul is. Én azt hittem, hogy a szászok mind ilyenek, akárcsak a zsidók, amolyan magyar-félék, csak egy kicsit mások, mint Udvarhelyről nézve — mondjuk — körösztúriak. Azt hittem, hogy a szászok mind magyarok, s a szászság amolyan cifraság. Később megismertem Csíkban és Udvarhelyen néhány szász családot, amelyek tagjai egy-két nemzedék alatt pontosan olyan nyakas és fafejű székelyekké asszimilálódtak, amilyennek mi hisszük magunkat. A nyolcvanas években aztán rádöbbentem arra, hogy szászok — tulajdonképpen — nincsenek, mind kitelepedtek, s csak néhány öregember és egy-egy lelkész árválkodik a hatalmas templomok körül a feledésbe gyepesedő temetőkertben. Venci bátyám — az egyik szomszéd — mondogatta, hogy a *bakszász* az más, kicsit s jót vele, dolgozhatsz neki látástól vakulásig, az nem *istáll* sokat, ha kéreted magad, nem kínál kétszer, mehetsz el tőle este étlenszomjan; a szászoknál nem úgy van, mint nálunk felé, vélük másképpen kell bánni. Ha végigmész egy szász falun még azt sem tudod, hogyan kérj vizet — ha nincs ismerősöd —, csak mész a nagy kőkapuk, s a kerítések előtt, minden zárva, nagy a csend, mintha senki nem volna otthon, de érzed végig, hogy innenonnan kilesnek rád, az idegenre.

Nyolcszáz évig egymás mellett élt Erdélyben a magyar és a szász. És a román. Nyolc évszázadon át kimérten méregették egymást a különböző nyelveket beszélő emberek. Látható hidak alig képződtek. A román—magyar kapcsolatok eléggé erősek voltak (az örökös torzsalkodások ellenére is), de a szász—magyar és a szász—román összefonódások mindvégig gyengék és törékenyek maradtak.

Balogh F. András arra tesz kísérletet most megjelent tanulmánykötetében, hogy feltérképezze a szászok irodalmának magyarságképét, hogy — így utólag — számba vegye azt, ami volt, azt, amit mindkét részről elmulasztottak ezen etnikumok az együttélés, de együtt-nem-működés során, 1141 és 1989 között — kimondani is szörnyű — nyolcszáznegyvenhét esztendő alatt.

A tanulmányíró nem klasszikusan olvasmányos esszét ír, hanem filológiai és történelmi pontossággal építkező monográfiát, amelyben minden elérhető szakmunkát felhasznál, könyvéhez részletes kronológiát és lényeges bibliográfiajegyzéket is mellékel. Kései és hiánypótló munka. Olyan területre teszi a lábát, amelyen a korán elhunyt Ritoók Jánoson és a műfordító Kányádi Sándoron erdélyi magyar értelmiségi nem nagyon járt az utóbbi fél évszázadban.

Az etnikai és a kulturális távolmaradás dacára volt eredménye ennek az egymás mellett való élésnek. *Sokminden a szászok által sugárzott Erdélybe:* építészeti stílusok, vallási eszmék, könyvnyomtatás és a polgárosodás. Szászok nélkül nincsenek céhek, nincsenek középkori városmagok, nélkülük a reformáció sem képzelhető el. Mindig volt egy *deviáns* réteg (lásd Heltai Gáspárt), mely városainkban szívesen keveredett, polgári és üzleti érdekből (is) a magyarokkal. *Mikecs László*nak (Románia. Minerva, 1938.) nincs teljesen igaza: nem minden lányt küldtek el német földre kijózanodni, ha román vagy magyar legénybe szeretett!

1277 táján a szászok fellázadnak a gyulafehérvári püspökség ellen, be is veszik a várat, lerombolják ugyan a katedrálist, de néhány évvel később ők az építőmesterek. A török elleni harcokból is kiveszik a részüket, majd Dózsa seregében is felbukkannak. A reformáció során többször szembekerülnek az erdélyi vajdákkal és a fejedelmekkel, Bocskai Istvánnak, Báthori Gábornak és Bethlennek is baja van velük. A szászok nem bizonyulnak jó kurucoknak a XVIII. század elején, ragaszkodnak privilégiumaikhoz, a bécsi udvar felé húznak, hiszen sokáig Nagyszebenben székel az erdélyi gubernium, a császári hadvezetés és a kormányzó. 1848 is szembefordítja őket (a románokkal együtt) a szabadságharccal — eszközök a Habsburgok kezében. A dualizmus korában is hűvösen, szigetként zárkóznak el, nehezen tanulnak meg magyarul, hiszen kénytelenek a budapesti vezetéssel valamiképp érintkezni, ha a *matyarok* nehezen törik a német nyelvet (nem is akarják, hiszen a Béccsel kötött házasságuk eléggé kínkeserves). Ez az oka, hogy 1918-ban a szászok Romániától remélnek jobb sorsot, szembefordulnak a magyar érdekekkel. 1933 után felvillan a vészes nagynémet gondolat. 540 000 német él ekkor Romániában, ebből 229 000 szász. De ekkor már nem működnek a transzilvanizmus ürügyén létrejött kapcsolatok, egyre kevesebben hallgatnak a józan elitre. Megalakul a romániai németek nemzetiszocialista önsegélyező mozgalmának pártja (NSDR), majd ennek radikális szárnyából a Romániai Német Néppárt (DVR). 1937-ben néhány lap még méltatja a Vásárhelyi Találkozót. 1939-ben aláírják a német—román gazdasági szerződést. 1943-tól a romániai németek az SS-ben teljesíthetnek szolgálatot. 1945 és 1956 között a *bűnös népet* kollektív büntetésnek veti alá a sztálinista román vezetés és megfosztja utolsó vagyontárgyaitól. Elkezdődik az 1989-re lezajló tömeges kivándorlás. Ezekben az évtizedekben az irodalmi és társadalmi kapcsolatok az államilag engedélyezett és kötelező protokoll-szintre, a spontán kapcsolatok családi szintekre vagy szűk értelmiségi körökre korlátozódnak, majd fokozatosan elsorvadnak.

Valószínű, hogy Roli ma valahol Észak-Rajna-Vesztfáliában él és beszél még magyarul; akcentussal bár, de nagyon jól meg tudná értetni magát. Felesége (bizonyára) kinti lány, aki derül néha a Roli által kiejtett *nyelvemlékeken*. Gyermekeik már nem beszélnek magyarul, sem románul, esetleg megkeresik a térképen Segesvárt és méricskélik majd a távolságot, mert a papa messziről származik... Az öreg szomszéd most kilencvennégy éves, készen áll arra, hogy az Úr magához szólítsa, mint az Erdélyben maradt *bakszászokat*, akik számára ez maradt a haza, ez a nyolcszáz éves cinterem... Végigsuhantam a múltkor autón az egykori szász falvakon, mállott a vakolat az elhagyott házakról, s a kapuk deszkahíjas résein cigánygyerekek fényes szeme villant elő... Az újabb nyolcszáz év kezdete ez. Figyelnünk kellene, hogy ne veszítsünk el semmit, ne legyenek örökre elillant illúzióink! *(Littera Nova, 1996.)*

Simó Márton

kozó *Mária Terézia* királynő emlékét őrzi. Az ötvösművészeti alkotások (oltáredények, ereklyetartók, pásztorbotok és -gyűrűk, püspöki mellkeresztek) szintén kiemelkedő értéket képviselnek. A XI. századi ereklyetartó ősisége, a színes barokk úrmutató-szentségtartó pompázata miatt érdemel figyelmet. A művészi porcelán kerámia- és üvegtárgyak ritka együtteséből kiválnak a bakonyi üveghuták termékei, melyek a hazai üvegipar első fejezetéből adnak ízelítőt. Az öntöttvas munkák az iparművészetet hozzák be a kiállítótermekbe, a népi szakrális emlékek pedig azt a vallásosságot elevenítik meg, amelynek elsődleges jellemzője az őszinte hit. A több mint 4000 műtárgyat, emléket őrző főegyházmegyei múzeum rövid múltja mellett is rangos hellyel büszkélkedhet a hazai múzeumok sorában.

*

Hazánk első püspökségét nem rendítették meg a történelmi viharok, háborúk. Immár ezeréves alapokon — kevésbé viszontagságos jövőjét reméljük.

Szárnykészítő

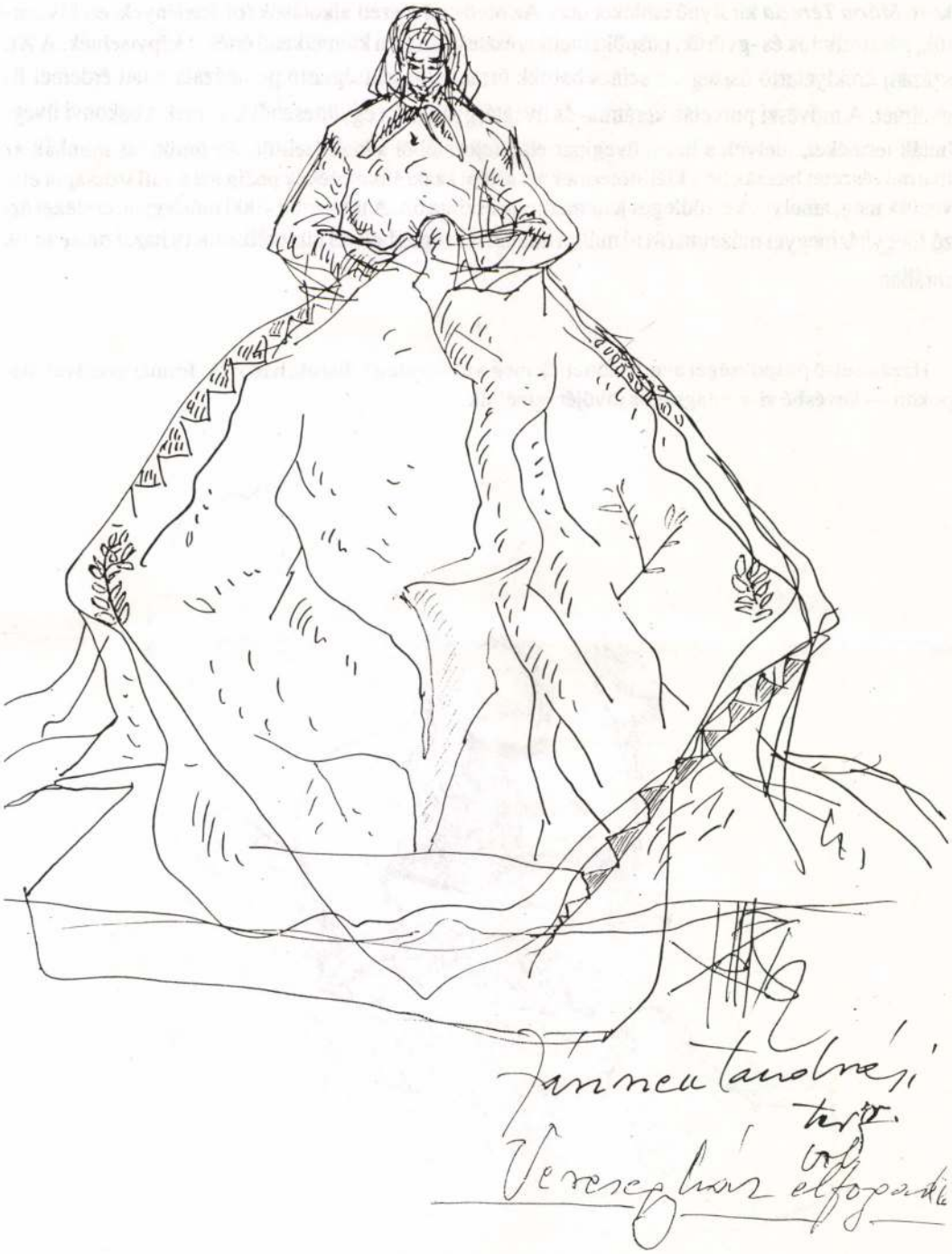

Háborús emlékmű vázlata

Lászlóffy Csaba

Civitas $\frac{\text{plebs}}{\text{DEI}}$

Salétromos koponyafal a kikezdett
világ! záporok (könny- s lövedék-
záporok) után új hajnalt keresve
ugrál benne egy feketerigó —
az más mese hogy valakik
folyton belebeszélnek a képbe
jóval meghaladva az optimális
hangerősséget mely szélpumpával sem
semlegesíthető —
te pedig
embernek fia (mivelhogy pártos ház ez)
akkor is hallod ha nem akarod

a szemhéj lecsukódott már mint a
zongora fedele a partitúra becsí-
pődött — ők kint akkor is fújják —
kizöldül-e még a salétromos koponya-
fal? nincs más önvédelem (villámszarvú
antilopnak a természetadta gyilok)
halld mit izen Ezékiel próféta
a magasból hol beázott tetők úsznak
mint felfordult hajók az idő látomásain:
„az ő beszédjöktől ne félj ha bogáncsok és
tövisek vannak is veled és ha skorpiókkal
lakol együtt — orcájoktól ne rettegj"

jóllehet óvodáskorú voltál
amikoron a varjú elkárogta
a szabadon szálló sajt(ó) meséjét
embernek fia állj lábaidra
szürkevakon is.

keztünk, hogy a kis vityilló fölé építettük a házat. S csak akkor bontottuk el teljesen a nádpallós vakolt épületet, amikor a nagyobb családi ház — a szülőké és Gizi testvéreié — állt fölötte, csak a belső munkák voltak hátra. Soha nem áztunk meg.

De még egy szeretett várost emlegetnék a Dunántúlról: Sopront. Fölkértek, hogy egy antifasiszta emlékművet csináljak oda a háború vége felé áldozatul esett emberek emlékére. Nem nagyon ismeri senki, pedig komoly munka volt. Kőszobor. A Tacsi-árokban van egy szelídgesztenyés oldalában. Akkoriban határsáv volt még, és így sokan nem is láthatták. Brennbergbányától olyan hat-hét kilométer. Hatalmas kővirág, ami úgy simul a hegyoldalba, mintha egy temető lenne. A virág szirmai és szára, a levelei egy-egy kőszarkofág. Tíz áldozat jelképes sírja ez. Ráadásul a virág a túlsó partról nézve tükröződik a tó vizében. Nagyon el van dugva a világtól, nekem mégis fontos, hogy ott van. Pannónia nyugati végén.

Antall István

Antall Pistának

Ha a Dunántúlra gondolok nem feledkezhetem meg *Somogyi Józsefről*, mesteremről és későbbi tanártársamról sem. Ő a tihanyi főiskolai telep létrehozója, de amúgy is számtalan szállal kötődik e tájhoz. Persze nagyon sok kiállítást is rendeztem a Dunántúlon, Zalaszentgróton, Zalaegerszegen, Veszprémben, Celldömölkön, Simontornyán, amit említettél, az ötvenedik születésnapomon, ahol lehettünk vagy kétszázötvenen. A „várkapitány": Takács Mária múzeumigazgatónő igen jó házigazdának bizonyult, mert nagyon ott ragadtunk. Eszemiszom, muzsika, focimeccs, három napig bírtuk a gyűrődést.

— És a másik királyi székváros, Székesfehérvár? Hiszen — ahogy beszélgetésünkből is kitűnhet — neked különös vonzódásod van a középkorhoz...

— Sok barátom van ott is. Péntek Imre, az igen eredeti hangú költő, szobrászok, festők: Filep Sándor, Újházy Péter és Nagy Benedek Mórról. De bevallom neked töredelmesen, hogy érzékeny ponthoz nyúltál. Kovalovszky Márta és férje itt igazgatnak egy múzeumot és minden bizonnyal igen értékes munkát végeznek. Egy fura rosszízű írás mégis mély nyomot hagyott a velük való kapcsolatomban. Pedig tizenöt éves történetről van szó, és én igazán nem vagyok az a típus, aki esztendőkig nyalogatja a sebeit. Inkább csak egy akkori Művészetben megjelent írás indulatai, hegei sajognak máig. A teljes félreértés tunúbizonysága az a dolgozat, amelyet Kovalovszky Márta írt, összehasonlítva Haraszty István mobilját és az én szobromat. Azóta is többször elolvastam az elemzést, hogy pontosan értsem szándékait, ám máig sincsen jobb ötletem, csak az, hogy Kovalovszky Márta — az az igen fölkészült művészettörténész — valamiért haragszik rám. Haraszty István kalickáját és az én Szárnykészítő című szobromat veti össze. A Haraszty István szobrát én nem kívánom minősíteni. Az egy madárkalicka sajátos mechanikával. Úgy van megkonstruálva, hogy amikor a madár ül a hintáján, akkor kinyílik a kalitka ajtaja, amikor ki akar repülni, elhagyja az ülőkét, akkor egy gépezet által az ajtó becsapódik. Én most nem vitatom azt, hogy mi a szobor és mi nem. A gondolat mindenesetre eléggé embertelen. Az állatkínzás mint művészi üzenet hordozója sajátos. Lévén, hogy a madár nyilván addig kísérletezik, míg el nem pusztul.

Ezt a produkciót veti össze Kovalovszky Márta egy faszoborral, amit egy hófehér kalickába úgy faragtam bele, hogy ott (a szabadságról álmodva) szárnyat készít magának a figura. Ráadásul Kovalovszky végig pejoratív módon „zsugorított emberről" beszél. A szobor az szobor. Ha kicsi, az nem azt jelenti, hogy zsugorított, hanem hogy a szobrászat klasszikus szabályai szerint, az anatómia minden arányát figyelembe véve kicsinyített. Egy negyvencentis emberábrázolás nem zsugorított ember. Itt van a tévedés, a rosszindulat... A városhoz való viszonyomat persze ez sem tudta megrontani. Filep Sándorral, a festővel — akit idehaza alig ismernek, miközben igazán jelentős mester — nagyokat tudok beszélgetni. Ott él Pati Nagy Bence és Sasvári Edit, a barátaink, akik nagyon közel állnak hozzám. Volt Fehérváron kiállításom is, no nem a múzeumban, a színházban. Nekem az a lényeg, hogy ha hívnak valahová, akkor be tudjak mutatkozni. Rossz szájízem azért megmaradt.

— Térjünk még vissza Kenesére. Nemcsak a feleséged él ma ott, de apósod is és oda jár haza szinte az egész család, te is.

— Igen, egy kicsit kétfelé lakunk. A feleségem apját, Apót el kell lássa, és így ő ott él, ott a műterme. Ott áll a szüleinek háza is, az emlegetett családi telken, ahol az én módszerem szerint úgy épít-

— Vannak-e munkáid, amik odakötnek téged Keneséhez, amit ott faragtál Isten szabad ege alatt? Mert Gizinek, Péterfy Gizellának, feleségednek már a fél életműve ott született, mi több, egy gyönyörűséges háborús emlékmű is az ő tehetségét dicséri, amiről mindig azt hiszik, te csináltad...

— Első perctől kezdve tudtam, hogy azt csak ő tudja megcsinálni, annyira eredeti volt a gondolat. Csak annyi részem volt benne, hogy leutaztam a falugyűlésre és elmondtam az érveimet amellett, hogy ne a falu főterére kerüljön, hanem a temetőnek egy régi, egykori pestisjárvány miatt lezárt részére. Akkoriban szabadult föl ez a terület és valóban gyönyörűséges emlékművet állított oda Gizi.

Sok munkám született nekem is a kenesei kertben. Ott csináltam a Delilát, az Utcaseprőt, a Dobozos szobrocskámat, a soproni Mártír emlékművet, fa Kossuth-szobromat, ami a Ludwig múzeumban van. Emlékszem, amikor leszedték ebéd után az asztalt, oda fölraktam, és akkor borítottam be filccel. A családtagok mindegyike jött az ötleteivel, hogy hogyan csináljam, hogyan adjak rá ruhát, a sógornőim varrták volna, én meg fölszögeltem a diófára.

Ahol most is lakunk, ott a ház végét elbontottuk és építettünk egy szép kis műtermet. Azt először én használtam, akkor volt a Fórum Szálló Bécsi Kávézója nagy, tízméteres festett domborművének a munkája, na az ott készült. Éppenhogy elfért az egyik és a másik falon. Úgy igyekeztem együtt látni a dolgot, hogy megnéztem tükörben a mögöttem lévő részét. Hosszú ideig odakötött ez a munka Keneséhez, és nagyon nyugodt életem volt, mert talán akkor még nem tanítottam a főiskolán... De, már akkor ott dolgoztam, mert 1983-ban készült ez a munkám. Öt éve tanítottam már. De az életem úgy alakult, hogy faragtam reggeltől délután háromig-négyig, akkor ebédeltem, aludtam, s lementem fürödni a vízre. Addigra már csöndesedett a part, elviharzott a nagy ricsaj, béke volt, enyém volt az egész víz.

— Szakadjunk most el a Balatontól. Tekintsünk körül Pannóniában...

— Veszprém az egyik legfontosabb hely. Itt három munkám is akad. Mindig voltak ott olyan emberek, akik megkerestek, hogy csináljak valamit. A várban van a Géza fejedelem és István király. Fölkértek korábban, hogy csináljak egy Gizella-domborművet a Gizella-kápolna falára. Akkor megnéztem a Gizella-kápolnát és elszomorodtam, mert az építmény annyira egységes szépségű, annyira teljes, hogy oda egy bélyeget sem lehet fölragasztani az egykori építők megsértése nélkül. Annak eredeti szépségében kell pompáznia, a közérzetem is tiltakozott a terv ellen... Kralovánszky Alán a vár kutatója, szellemi gazdája. A Nemzeti Múzeumban fölkerestem őt és kértem, hogy segítsen. Együtt leutaztunk és ő talált egy kitűnő helyet. A vártemplom mögött van egy szép kertecske, egy középkori altemplom, s azzal átellenben van egy fal. Arra tettük rá — a létező Gizella-ábrázolásoknak is teret hagyva — a Gézát és Istvánt ábrázoló domborművet. A másik munkám a Vetési Albertről elnevezett gimnáziumban a névadó szobra. Egy új épületben egy nagyon érdekes belső térben talált magának helyet. Nem tudom elmesélni, hogy milyen, csak azt kívánom mindenkinek, hogy nézze meg. B. Farkas Tamás barátom azt mondta róla, hogy ez egy Vetési-oltárkő. Én persze a Bakony Múzeumban megnéztem, ott van egy Vetési-kő, oszlopfő, valóban abból indultam ki. Persze a saját elképzeléseim szerint készítve el az emlékművet. A harmadik munkám pedig Auer Lipótnak a cári udvar világhírű hegedűsének, tanárának arcképe. Arra a házra került, ahol ő született, a veszprémi várban egy kicsiny házacskára.

is nagyon jó véleményem van a vasutasokról, mert a pesti vasutaskört is ismerem, amit Benedek György szobrászművész vezetett, szigorúan követeltek és mindig jól felkészült gyerekeket engedtek útra.

Kaposvárott aztán a Rippli, a Rippl-Rónai villában táthattuk a szánkat. A helyi múzeum igazgatója a jeles költő, Takács Gyula volt, hozzá is bejártunk. Én már az ottani kiállításra adtam be egy kis fametszetet és egy ólomszobrocskát, mint Kő Pál honvéd....

— *Ezek szerint a névváltoztatáson már túl voltál. Hiszen eredetileg Patakinak születtél, majd édesapád után a Maczky nevet viselhetted.*

— Igen, ez egybeesett a behívásommal. Ott aztán megszokhattam választott nevem: „Kő honvéd mossa föl a követ! Kő honvéd menjen őrségbe!" Szebeni György egyébként nagyon a hónom alá nyúlt, kijárhattam a Balázs János képzőművészeti körbe, ahol Gerő Kázmér volt a tanár. Mintázhattam. Kossovits ezredes úr pedig azt intézte el, hogy kint is lakhassak a tiszti klub színpadán, nyáron pedig a kugliházban priccsen. A tiszti klub falára csinálhattam is egy háromalakos domborművet táncoló leányokat mintázva. Eléggé zsenge munka, de én nagyon szeretem, gipszből csináltam, ma is megvan — egy csomó modellem volt... összeismerkedhettem Bors Istvánnal, aki nagyszerű szobrász, felesége Honti Márta, kitűnő gobelinművész, ma is ott élnek. Szabados Jánossal, Lóránt Jánossal, Szekeres Emillel, Ruiz Györggyel is onnan van az ismeretségem. Mint egy kis honvéd barátkoztam velük, segítettek, megnézték a dolgaimat. Nekem nagyon jó emlékem Kaposvár. Utóbb Balatonkenesére kezdtünk járogatni, ahol Péterfy Giziéknek — későbbi feleségem családjának — volt telke, ott sok szép napon át sátoroztunk, lévén, hogy a telken nem volt a szó szoros értelmében a füvön kívül semmi. Aztán amikor Gizi a feleségem lett, Boldizsár fiunk oda született. Nem akármilyen körülmények közé. Egy fémkeretes, nádpallókból összerótt, bevakolt, nagyon szellős nyári lakban fagyoskodtunk. Talán túlontúl romantikus volt a dolog, amikor Boldizsárral a mózeskosárban átlépegettünk a zsombékoson, ahol bokáig ért a víz, a sár. Áprilisban a Tétényi úti kórház komfortja után ez a házikó lett a fiunk első otthona. Nem volt hová mennünk, csakis oda. Lőrincen épülő 27 négyzetméteres, tenyérnyi lakásunk az istennek sem akart elkészülni. Halogatták, s így fedél nélkül maradtunk. Illetve a vityilló volt a fedél. 1969. április 29-től számíthatjuk magunkat kenesei polgárnak.

— *Mikortól lehettél háztulajdonos is ugyanott?*

— A kis nádházat eléggé gyorsan kinőttük. Dolgozni ugyan tudtam a szabad ég alatt, de „szűk baráti körünk" ott szorongott általában a telek sarkában. Igaz, a család önmagában sem volt kicsinek mondható, mert nem egyszer kellett egy-egy vasárnapon harminc, harmincöt széket az asztal köré tenni, hogy mindenki étkezhessen. Ez nyáron még elment, de télen... Így aztán hetvenhatban vettünk egy házat benn a faluban. Ez egy saroktelken álló régi kocsmaépület volt, vadászházként is emlegették. Kuti József református tiszteletes úr mondta, hogy ez igen öreg fogadóféle, szekérállásokkal bíró hosszú ház volt. Ezt aztán eladogatták telkenként, és bontották, építették. A Borgáta családé, Borgáta bácsi a budapesti állatkertben volt gondozó, de mi már csak a feleségét ismertük. A házat végül nem is tőle vettük, hanem egy Méreg Róza nevezetű idős asszonytól. Ő volt a ház őrizője. Mikor elköltözött a fiához Veszprémbe, akkor vehettük birtokba a házat. Ekkor már két gyermekünk volt, mert Virág is megszületett '72-ben. '76-ban lettünk végleg kenesei lakosok. Hát az sem ma volt...

KŐ Pál

2742871

PLASZTIKUS PANNÓNIA

(Emlék)képes barangolás Kő Pállal

A Mátra árnyékából, a hevesi tanyavilágból, Peres-pusztáról már a Balaton is az Óperencián túli messzeségbe veszhetett. De ha gyermekkorodban kevéssé adatott is meg neked a nagy utazások, kalandozások élménye, érett emberként, szobrászként többszörösen is „belaktad" ezt a hazát. Talán nincs is olyan tája az országnak, ahol nem áll munkád, köztéri alkotásod, nem díszlik általad készített plasztika, emléktábla. Ráadásul barátaid, tanítványaid, művésztársaid mindenütt várnak. Még az ötvenedik születésnapodat is Dunántúlon, Simontornyán — gyűjteményes kiállítással — ünnepelték azok, akik kedvelnek téged emberként, művészként.

— Heves, Budapest, Balatonkenese. Mintha egyre nyugatabbra kalandoznál Magyarországon megtelepedéseid során.

— A Dunántúlon életemben először akkor jártam, amikor négyen osztálytársaimmal biciklis kirándulásra szántuk el magunkat. Pázmándy Tóni, Swierkiewitz Robi, Pálfy Guszti és én. Először a Velencei-tóhoz mentünk, majd körülkarikáztuk a Balatont. Az érettségi után, talán hatvanegyben. Gárdony volt az első állomás. A régi hetvenes úton járművel is alig találkoztunk, mindenütt szabad vízpart, csönd. Sehol nem voltak a hétvégi parcellák, zsúfolt telkek, a bódék. Az ostoba és veszélyes „új urbanizáció" még nem pusztította a természetet. Ott vertünk sátrat, ahol akartunk. Egy öreg pákász mutatta meg, hogy melyik fűzfa alá húzzuk föl az ócska katonai sátrunkat. Akarattyán képzőművészeti gimis osztálytársunkat kerestük meg. Náluk voltunk néhány napig. Aztán három hétig körbe. Édesapa még börtönben volt. Olyan szegény voltam, mint a templom egere, lehetett olyan kétszáz forintunk fejenként. Tej, kenyér. Nem volt lángossütő, sülthalas, nem ittunk szeszt, sportoltunk. A természet szűzi tisztaságú. Mindenütt vízimadarak, nádasok. Semmi nem volt lekerítve, kisajátítva. Csak szabadstrand volt. Nem is rajzoltunk semmit, pihentünk, fürödtünk. Utána nem sokkal el is vittek katonának.

— No, ez azért nem volt olyan egyszerű...

— Hát nem. Négy—öt évvel korábban származásom miatt nem vettek fel gimnáziumba. Végre sikerült, elkerültem Hevesről Pestre a párttitkár szeme elől. Aztán nem akartak elvinni katonának. Én pedig mindenáron főiskolára akartam kerülni. De még a sorozás idején is börtönben volt édesapa — ötvenhatos szereplése miatt. Ott ordítozott valami helyi féleszű, hogy ennek a mocskos ellenforradalmárnak a fia nem megbízható, ezt nem lehet katonának vinni. Nekem szinte létszükséglet volt, hogy egy katonacsalád fiaként elvigyenek, hogy messzire kerüljek. Én tudtam, hogy figyelnek és jelentenek mindent rólam, hát mintakatona lettem. Abasárra vonultam, aztán következett Zalaegerszeg. Sportoltam, bírtam. Elküldtek tisztesiskolára Nagyatádra. Térképeket rajzoltam mintegy „képzőművészeti készülődésként". Szebeni György alezredes vizsgáztatott, s megtetszett neki az elszántságom, hát átvitt Kaposvárra a hadosztályhoz. Ott már képzőművészeti körbe járhattam. Kaposváron laktak Swierkiewitz Robi szülei. Az édesapja szakkört vezetett mint vasutas festő. Nekem egyébként

hát egyenest a mészárszékre. Akik maradtak, összetartanak. Nem marják egymást, tudják: csak a szorgalmuk, a munkájuk mentheti meg őket.

Kopátsy Sándor írja: „A szorgalmas, tiszta, fegyelmezett és takarékos emberekkel szinte a klasszikus közgazdasági feltételek bármilyen foka és formája mellett elérhető a gazdasági siker. Hozzátéve, hogy minden nép előbb volt szorgalmas, aztán gazdag."

Az abonyiak szorgalma mindig is megvolt. Ez a nép mindig tudott vetni és aratni. A Dobozi-félék és az Ungárok különösképpen. A műhelyfőnökkel a túlélés tudományát próbáljuk megérteni. A falusi demokráciát.

Az elnök úgy adja át autója kulcsát beosztottjának, mintha egy tollat kölcsönözne aláírás végett.

— Egy cső kukorica itt nem terem — mutat ki az autó ablakán Dobozi László, s csüggedt, sárguló tengerifiszárak bólintanak igent szavaira. Úgy látszik, az aszály Abonyt állandó lakhelyévé akarja tenni.

A József Attila Tsz átalakulóban van. Kevesebb embert foglalkoztat. Kevesebb a pénze. A közösség azonban megmaradt a két torony tövében. Aszály ide, szárazság oda, majd' ötven mázsa életet termesztettek hektáronként. Megtartottak több tanyát is. Az *Egedy Antalékét* például.

Anti bá' lassan, komótosan fogja kézbe a kaszát. Nyolcvanegy esztendős. Mondják, a temérdek munkában repedt meg parasztkardjának pengéje is…

Valkó Béla

A Magyarország 1995. július 14-i számában megjelent,

Faggyas Katalin újságírónő, "Maffiamódszerek az egészségügyben ? "

című cikkével kapcsolatban, a RoliCare Rt. az alábbi helyreigazítást kéri közzétenni:

* **Faggyas Katalin újságírónő, a fent megnevezett írásában - Dr. Kis Gyula országgyülési képviselő úrra hivatkozva - megalapozatlan és téves állitásokat tesz közzé a RoliCare Rt. és egyes területi önkormányzatok által közösen alapított közhasznú társaságok tevékenységéről és működéséről. A Dr. Kis Gyula által állitott és Faggyas Katalin által közreadott vélekedésekkel kapcsolatban az alábbi kiegészítéseket, helyreigazításokat tesszük:**

1. A RoliCare Rt. valóban kezdeményezte különböző önkormányzatoknál olyan közhasznú társaságok (KHT) létrehozását, amelyek tevékenysége - az önkormányzati tulajdonban lévő egészségügyi intézmények (kórházak, rendelőintézetek) - működésének optimazilására, új vezetési - szervezési módszerek bevezetésére és működtetésére irányul.

2. Az említett közhasznú társaságok - a képviselő úr állitásával ellentétben - a már megkötött szerződések szerint nem válnak az egészségügyi intézményekben testet öltő vagyon tulajdonosaivá, ezért egy esetleges KHT-felszámolás esetén a RoliCare Rt., mint a KHT egyik résztulajdonosa, az önkormányzati vagyon semekkora hányadára sem tarthat igényt.

3. A közhasznú társaságok ügyvezetői kizárólag a KHT-k alkalmazottai vonatkozásában rendelkeznek majd munkáltatói és munkaadói jogokkal, így - képviselő úr és az újságírónő vélekedésével ellenkezően - a kórházak közalkalmazotti jogviszonyban lévő alkalmazottai felett csakis a kórházak mindenkori, a tulajdonos önkormányzatok által kinevezett kórházvezetése gyakorolhat munkáltatói jogokat.

4. A RoliCare a közhasznú társaságokon keresztül - a képviselő úr és Faggyas Katalin véleményével ellentétben - nem juthat szállitói monopolhelyzetbe, mivel meghatározó önkormányzati tulajdonrésszel rendelkező közhasznú társaságokra a közbeszerzési törvény ugyanúgy kötelező , mint minden közpénzből finanszírozott egészségügyi intézményre.

*** Faggyas Katalin újságírónő durván rágalmazó és alaptalan vádakat terjeszt akkor, amikor a RoliCare Rt. és az egészségügyi kormányzat egyik vezetője között olyan, a törvénybe ütköző jelenlegi kapcsolatot vél felfedezni, amelyen keresztül nevezett személy " a magyarországi egészségügyi hálózatot alacsony áron, egyenlőtlen szerződésekkel volt kenyéradója, a RoliCare Rt. kezére játssza. Mindezt megtetézi azzal a hazug állitással, hogy " a cégcsoport bejuttatta emberét a népjóléti tárca vezetésébe, s éppen ez a tárca dolgozza ki azt a cselekvési programot, amely a kórházak esetében az egészségügyben kialakítandó közhasznú társaságokra épit."**

Kérjük, hogy a Magyarország a fenti durva és alaptalan rágalmak közzététele miatt, az érintett személyektől és szervezetektől nyilvánosan kérjen bocsánatot, mivel a Legfelsőbb Bíróság Pf. IV. 21020/1989. számú állásfoglalása értelmében " sajtóhelyreigazítási kötelezettség terheli a sajtószervet, abban az esetben is, ha a valótlan tényállitást nem mint bizonyosat közli, hanem célzásokkal és utalásokkal, szóbeszédre hivatkozással és nem saját állitásaként hanem feltételezhető tényként közli.

*** A cikk szerzője arra hivatkozik, hogy " A Fővárosi Cégbíróság szerint a RoliCare ügye kétszer járta meg a Legfelsőbb Bíróságot, hatósági engedély nélkül nem tudták bejegyezni négy tevékenységi körét ... ".**

A tények tudatos meghamisításának és újabb hitelrontásnak tekintjük a cikk ezen állitását, mivel ez minden alapot nélkülöz. A RoliCare Rt. 1990. december 27-én került bejegyzésre a Fővárosi Cégbíróságon, az alapitói okiratban feltüntetett összes tevékenységgel, s eddig, tudomásunk szerint semmiféle legfelsőbb birósági aktivitás cégünkkel kapcsolatban nem volt.

Rózsahegyi László,
a RoliCare Rt. igazgatóságának elnöke számára

Igen tisztelt Rózsahegyi Úr!

Természetesen közreadtuk szenvedélyes hangú helyreigazítási kérelmét. Nem is hiszi, mennyire megértem önt, hiszen nem lehet jó dolog reflektorfénybe kerülnie annak, aki idáig elzárkózott a nyilvánosság elől. Az önök által propagált és szerte az országban ajánlgatott HMS-program szerint: *„létrehozunk és működtetünk egy alternatív, nem állami irányitású, csak részben központi finanszírozású, részben magánmenedzsmentű, majd később vegyes tulajdonú, integrált, országos kiterjedésű, szabványos működésű egészségügyi ellátó hálózatot."* Most, hogy a figyelem önök felé irányult, meghiúsulni látszik a milliárdos nagyságrendű bombaüzlet — természetes hát, hogy dühe az újságíró(k) ellen irányul. Ez már az unalomig jól ismert és kínosan recsegő lemez.

A helyreigazítási kérelme 1., 2. és 3. pontjában foglaltak megfelelnek a valóságnak. Csak éppen azt „felejtette el" megemlíteni, hogy *dr. Kis Gyula* június 13-án tette meg az interpellációját, az *akkori* helyzetnek megfelelően. Ő az önök által reklámozott HMS-rendszert ismertető anyagból olvasott fel szó szerinti idézeteket, illetve az önök szerződési *ajánlatát* ismertette. Éppen az interpelláció hatására a Vas megyei közgyűlés többször megtárgyalta az ügyet, és többszöri nekifutásra most már valóban az önkormányzatoknak kedvezőbb szerződést írt alá. Bár azért azt még számosan ma sem értik Vas megyében sem, miért van szükség a közhasznú társaságokban a RoliCare *50 százalékos* részvételére, ráadásul úgy, hogy az rt. az ügyvezető testületben *kétharmados* szavazati joggal bír. A Magyar Nemzet cikkéből vettük át a bírósági bejegyzésükre vonatkozó — ezek szerint — téves információkat, ezért valóban meg kell követnem önöket.

A 4. pontban megfogalmazott állításával szemben viszont *Sztojanov Rumen,* a RoliCare Rt. vezérigazgatójának sajtóban megjelent nyilatkozatát ajánlom szíves figyelmébe, miszerint természetesen cége is pályázik majd a közhasznú társaságok által kiírt pályázatokon.

A végére hagytam azon kirohanásait, melyek kapcsán becsületsértési pert indíthatnék ön ellen — engem hazugnak nevezett —, s e pert minden bizonnyal meg is nyerném. Ezt nem teszem meg, mint ahogy bocsánatot sem kérek önöktől. A sajtószabadság durva megsértése lenne, ha egy újságíró nem közölhetné — akár szubjektív — következtetéseit az általa összegyűjtött tények alapján, amelyek döntő részét ezek szerint önök sem cáfolták. Amit én leírtam, arról beszél a fél orvostársadalom, és jó lenne, ha a Freedom House listáján jövőre legalább a félszabad kategóriában megmaradnánk, és nem csúsznánk vissza a sajtószabadság nélküli országok dicstelen mezőnyébe.

Kifogásolt cikkem első részében egy országgyűlési képviselő interpellációját ismertettem, kommentár nélkül. A második részben más lapokban közölt cikkekből szó szerinti idézeteket adtam közre. Vajon miért csak a *Magyar Nemzettől* és a *Magyarországtól* kértek helyreigazítást? Ezek szerint elfogadják a *Beszélőben* és a *Világgazdaságban* közzétetteket?

Megnyugtatom: a továbbiakban is fokozott érdeklődéssel kísérjük figyelemmel a RoliCare Rt. akcióit, s ezentúl is közzéteszünk minden nyilvánosságra került adatot, tényt.

Faggyas Katalin

Értékeket teremteni és felismerni

Interjú Kő Pál szobrászművésszel

Kő Pál (1941) szobrász mai művészeti életünk egyik legismertebb alakja, Munkácsy-díjas, érdemes művész. 1978-tól a Képzőművészeti Főiskola tanára, az elmúlt öt évben rektorhelyettese. Főbb munkái: III. Béla, Károly Róbert, Hunyadi János (köztéri szobrok); a mohácsi emlékhely sírjelei és figurái; a vatikáni magyar kápolna domborművei.

— Életrajzát olvasva különösen megragadott egy momentum: 1955-ben, tizennégy évesen stációképeket készített a jászszentandrási katolikus templom számára. Ki adta az ötletet, hogy abban az időben éppen ezt tegye?

— Akkoriban munkanélküli voltam, mivel mint deklasszált elemet nem vettek fel egyetlen középiskolába sem. Apám ugyanis dzsentricsaládból származott, s így az sem számított, hogy édesanyám zsellérlány volt. Különös fintora a sorsnak, hogy egy rendszer, amely igazán szerethette volna a zsellérgyerekeket, esetemben nem tette ezt, keverék származásom miatt. Így aztán a nyolcadik elvégzése után egy ideig otthon maradtam, de a képzőművészet iránt már akkor érdeklődtem. Színes plakátokat készítettem a hevesi filmszínház számára, olajfestményeket, ceruzarajzokat régi fényképek alapján elhunyt katonákról vagy családtagokról. Ezt a ténykedésemet igen jól megfizették, én is nagyon szerettem csinálni. Híre ment, hogy ezzel foglalkozom, s megkeresett egy kurátor, hogy a jászszentandrási templomba fessek stációsorozatot. Megfestettem kétezer forintért. Ez a munkám ma is látható. Vállalom érett fejjel is.

— Később aztán mégis gimnáziumba került...

— Végül felvettek Kálra, de két év után megszöktem, mert mindenáron képzőművész akartam lenni, s olyan iskolát kerestem, ahol kitanulhatom a mesterséget. Tanyán éltünk, a Heves megyei Perespusztán. Levelet írtam a rádióba a gyerekekkel foglalkozó *Padisák Mihálynak.* Ő hívta fel a figyelmem, hogy van egy iskola Budapesten, a Török Pál utcában, ahol képzőművészetet tanítanak. Ott érettségiztem, közben nevet változtattam...

— Erre miért volt szükség?

— Az eredeti nevem *Maczky Levente Lajos* volt, és emiatt sokat gúnyolódtak rajtam gyerekkoromban. Az ötvenes években kockázatos volt egy fiúgyereknek Levente névvel léteznie. Ráadásul 1956-ban apámat letartóztatták, igen kemény idők következtek, én pedig úgy gondoltam: ahhoz, hogy képzőművész legyek, mindenképpen nevet kell változtatnom. Erre a bevonulásom után került sor, belügyminiszteri engedéllyel. El akartam rejtőzni a világ legegyszerűbb neve mögé, ezért választottam a Kő nevet. Nem gondoltam arra, hogy ez később kapcsolódni fog a hivatásomhoz.

— Mozgalmas életet vallhat magáénak. Mi adott erőt ahhoz, hogy ne adja fel művészi ambícióit a legkilátástalanabb helyzetekben sem?

— Édesapám családjában szinte mindenki értelmiségi volt, orvosok, katonatisztek és tanárok. Egyik leghíresebb ősöm apám anyai részéről *Fáy András,* az első magyar takarékpénztár megalkotója, kiváló író. Anyai ágon pedig igazi magyar ősöktől származom, a *Pataki* család rendkívül kiterjedt família volt, s innen kaptam a táperőt, az akaraterőt, azt, hogy soha nem szabad feladni semmit, nincsenek kilátástalan helyzetek. Anyai nagyapám mindig azt mondta: fiam, a munkát el kell végezni. Ennél szebbet nem tudok elképzelni mottóul egy kreatív, alkotó ember számára.

Fotó: Tóth Tibor

— Több magyar történelmi személyiségről is készített köztéri szobrot. Minek köszönhető ez a nagyfokú érdeklődés történelem iránt?

— Ennek egyszerű a magyarázata. Az iskolában a történelemből semmire nem tanítottak, illetve abszolút hamis tényeket: a nagy Szovjetunió, Rákosi apánk, meg a legyőzhetetlen kommunizmus... Otthon apám egy teljesen más történelemről beszélt nekem, s így lassan felkeltette az érdeklődésemet. Felnőtt fejjel kezdtem tanulmányozni a magyar múltat. A sors különös kegyének köszönhetően olyan jeles emberekkel ismerkedhettem meg, mint *Szakály Ferenc, Nemeskürty István, Perjés Géza, Rázsó Gyula,* akik valósággal megihlettek, s így formáltam meg históriánk néhány kiemelkedő alakját.

— Egyes vélemények szerint a múlttal már nem érdemes foglalkozni...

— Ezt én is hallottam, de ez porhintés. Aki így gondolkozik, az hitvány ember. Nekem erről egészen más a véleményem. Aki nem becsüli a múltját, egyszerűen nem létezhet. Szomorú, hogy nálunk rögtön magyarázkodni kényszerül, aki a nemzeti értékeink ápolásának fontosságáról beszél. Más nemzeteknél, például a franciáknál vagy az olaszoknál teljesen természetes, hogy büszkék a múltjukra, értékeikre. Ennek semmi köze a nacionalizmushoz.

— Csaknem két évtizede tanít a főiskolán, az utóbbi öt évben rektorhelyettes volt. Nem veszi el a tanítás az időt a művészettől?

— Minden tevékenység elrabol valamit egy másiktól. Az ember azért igyekszik a dolgokat egyensúlyban tartani. A rektorhelyettességet mindenképpen el kellett vállalnom, mert egy nagyszerű barátom kért erre, a kiváló festőművész, *Sváby Lajos.* A másik ok, amiért végül beadtam a derekam, hogy magam is kollégista voltam annak idején, ezért mindenképpen szerettem volna létrehozni ennek az iskolának egy kollégiumot. Ez végül sikerült, így most már nyugodt szívvel búcsúzom a rektorhelyettességtől, a fő célomat elértem. Nem szégyellem ezt az öt évet, és végül a művészi munkám sem sínylette meg, legfeljebb éjszaka dolgoztam, ha nem volt időm máskor. A munkabírásom hál' istennek kifogástalan. Ifjúkoromban versenyszerűen atlétizáltam, nagy kedvvel és eredmény nélkül, de a fizikumom — ami a szobrászatnál különösen fontos — megmaradt.

— Ön igen aktívan érdeklődik a közélet iránt, több művészeti egyesület tagja. Miként ítéli meg a kultúra jelenlegi helyzetét Magyarországon?

— Ennél mélyebbre már nem is süllyedhet. Sajnos ez a kormány kultúraellenes. Pedig a kultúrát nem szabadna ennyire lepusztítani. Gondolni kellene arra, hogy könnyű valamit szétverni, de összerakni csak kínkeservesen lehet. S a politikai vezetésnek azt is látnia kellene, hogy a kultúra az, amely minden korban felemel egy nemzetet, egy népet. Gondoljunk csak az ókori görögökre vagy egyiptomiakra. Ez a nemzet különben is erkölcsi mélyponton van, a negyven évig tartó megszállás és a rablógazdálkodás teljesen tönkretett bennünket lelkileg is. Az emberek többségét jelenleg már csak a pénz érdekli. Lezüllött az oktatás is, nincs erkölcsi fogódzónk, nincs hit, ami segíthetne a kiút megtalálásában. Sajnos a többpártrendszer a családokon belül is robbanásokat okozott, és ez a szellemi élet szereplőire is rosszul hatott. Ez nem a többpártrendszer hibája, egyszerűen a vele járó konfliktusokat élik meg rosszul az emberek. Nem hajlandók elfogadni a másik véleményét. Miért nem hajlandók? Azért, mert *Ráday Mihály* — nekem Misi — SZDSZ-es, rám meg azt mondják, hogy MDF-es vagyok, mi vesszünk össze? Vagy *Konrád György* ne álljon szóba *Csoóri Sándorral?* Nem, ezen mindenképpen felül kell emelkedni. A szellemi megosztottság erős kisközösségeket bomlasztott fel, és ez tragikus. Nem uniformizált véleményekre van szükség, hanem arra, hogy a különböző felfogású emberek, tiszteletben tartva a másik véleményét, tudjanak beszélgetni egymással. Tudjanak értékeket teremteni és felismerni, ez nagyon fontos. Nem a magunk, hanem az ország érdekében. Nem egymás ellen, hanem egymásért kellene dolgoznunk. Óriási az értelmiség, a művésztársadalom felelőssége a tekintetben, hogy mivé lesz ez az elszegényedett, kiszipolyozott nemzet.

Bodnár Dániel

Kő Pál

SZUROMI Pál: Kő Pál Minotaurusa avagy: Európa elrablása.
= Szeged, 1993. 1. belső címlap és ill.

Kő Pál: Költő (terv)

Támogatóink

Royal Norwegian Ministry of Foreign Affaires-Royal Norwegian Embassy-Budapest
Service Culturelle de l'Ambassade de la France,
Első Közép- és Kelet-Európai Együttműködési Alapítvány,

Julius Meinl,

József Attila Alapítvány,
Német—Magyar Társaság,
Nemzeti Kulturális Alap,
Polgári Bank

Számunk szerzői

Kronstein Gábor (Budapest, 1934)
Lukácsy András (Budapest, 1930)
Vasy Géza (Budapest, 1942)
Toót H. Zsolt (Ózd, 1966)
Jókai Anna (Budapest, 1932)
Oláh János (Nagyberki, 1942)
Nagy Gáspár (Bérbaltavár, 1949)
Tótfalusi István (Budapest, 1936)
Masát András (Miedepöcking, 1947)
Petőcz András (Budapest, 1959)
Demeter József (Magyardellő, 1947)
Czigány György (Budapest, 1931)
Mezei András (Budapest, 1930)
Szappanos Gábor (Budapest, 1962)
Fodor András (Kaposmérő, 1929)
Páskándi Géza (Szatmárhegy, 1933—95)

A Magyar Naplót a felsorolt üzletek árusítják:

Könyvpiac a Keletinél, 1077 Budapest, Baross tér 22. Corvina Kiadó Líceum Könyvesbolt, 4026 Debrecen, Kálvin tér 2/c. Írók Boltja, Budapest VI., Andrássy út 45. Széchenyi István Könyvesbolt, 3525 Miskolc, Széchenyi utca 54. Móra Ferenc Könyvesbolt, 6720 Szeged, Kárász utca 5. Szöveg Bt., 7625 Pécs, Kiss J. u. 8. Méliusz Könyvesház, 7621 Pécs, Király u. 21. Írók Könyvesboltja, 4024 Debrecen, Piac utca 28/b. Berzsenyi Könyvesbolt, 9700 Szombathely, Mártírok tere 1. Magvető Könyvesbolt, 3300 Eger, Bajcsy-Zsilinszky utca 2. Litea Könyvesbolt, 1014 Budapest, Hess András tér 4. **A Kossuth Könyvkiadó Könyvesboltjai:** 4027 Debrecen, Darabos utca 4—6., 4400 Nyíregyháza, Rákóczi út 1/b., 5000 Szolnok, Ady Endre utca 27., 7100 Szekszárd, Garay tér 14., 7400 Kaposvár, Arany János utca 15.

Figyelem! Rendelje meg Ön is a Magyar Naplót!

MEGRENDELŐLAP

Megrendelem 199..... ..... hónaptól a Magyar Napló

☐ egy számát 58 forintért ☐ fél évre hat számot 300 forintért

☐ negyed évre 3 számot 150 ☐ egész évre 12 számot 600 forintért.

A megrendelő neve: .....

Címe: .....

.....

.....
aláírás

A megrendelőlapot a HELIR címére: 1900 Budapest XIII., Lehel út 10/a., vagy a szerkesztőségbe: 1406 Bp. Pf. 15. kérjük eljuttatni.

Tisztelt Olvasó!

Ünneprontás ilyenkor, költészet napja táján, szerkesztőségi levéllel jelentkezni, hiszen aki kezébe veszi a lapot, a művekre kíváncsi, és nem a szerkesztőség ügyes-bajos dolgaira. Mégis kénytelen vagyok a lap gondjait szűkebb nyilvánosságunk elé tárni.

A Nemzeti Kulturális Alap Folyóiratkollégiuma idén példátlan mértékben, a felénél is kevesebbre csökkentette, a Soros Alapítvány pedig következetesen megtagadja a lap támogatását. Ugyanakkor a postaköltség, a telefon díja, a papír ára egyre növekszik. Az írószövetség nem volt és nincs abban a helyzetben, hogy saját lapját anyagilag támogathassa, hiszen maga is adósságok szorításában, a létéért küzd.

A Magyar Napló az elmúlt másfél évben az egyre nehezedő körülmények ellenére megsokszorozta előfizetőinek számát, s ma az egyik legnagyobb példányszámú irodalmi havilap Magyarországon. Sajnos, a magas példányszám nem jelent nagy bevételt, inkább terheket ró a kiadóra, hiszen a jelenlegi árak mellett a forgalmi adó, a terjesztési jutalék és a postaköltség levonása után visszamaradó bevétel még a papír árát sem fedezi.

A helyzet tehát egyre tarthatatlanabb.

Nem szívesen kérünk áldozatot megint csak azoktól, akik a legtöbb hátrányt szenvedik el a humán kultúra leépítésére törekvő társadalomátalakítás következtében, de kényszerhelyzetben vagyunk.

Sajnos fel kell emelnünk a lap árát. Az egyes számok az eddigi 58 forint helyett májustól 97 forintba kerülnek.

A második félévtől az előfizetési díjak is módosulnak: egész évre 1000, fél évre 500, negyedévre 250 forintra. A már elfogadott előfizetések 1996 végéig érvényben maradnak. A külföldi előfizetések költségei a magas postai árak miatt a hazainál nagyobbak: szomszédos országokban a belföldi kétszerese, távolabbi országokban a háromszorosa.

Szakmai tiszteletpéldányainkat le kell mondanunk.

Reméljük azonban, hogy akik megszerették a lapot, rendszeres olvasóink maradnak ezután is.

Céljaink nem változtak. Igyekszünk a továbbiakban is fontos, más lapok által el nem látott feladatokat vállalni.

Tovább folytatjuk a kis népek — különösképp a szomszédos nemzetek — irodalmának rendszeres ismertetését. Eddig, mint olvasóink tapasztalhatták, szlovák, horvát, holland, belga, finn, ír, lengyel és norvég összeállítás jelezte szerkesztőségünk törekvését.

Jelen számunkban elindítottuk a határon túli magyar folyóiratok szemléjét. Így szeretnénk felhívni az anyaországi irodalombarátok figyelmét a határon túli magyar művelődés végveszélybe került szellemi műhelyeire.

A már elismert hazai szerzők közlése mellett kiemelt figyelmet fordítunk a fiatalokra.

Reméljük, olyan célokat választottunk, amelyek támogatásra méltók, hiszen ezt az évet, amely minden eddiginél nehezebbnek ígérkezik, csak úgy élhetjük túl, ha olvasóink továbbra is kitartanak mellettünk.

Orbán János

PÁSKÁNDI GÉZA

Az érték lombhullása

Ó ez az értékes őszi eső
Az érték lombhullása de úgy
Hogy hullása a lombnak is érték
Csak motyogtam hogy a szép
A halálban is szépen ismétli
Azt ami volt
Mint anyaméhben
Úgy kuporogsz szótlan a földben
Csak motyogtam egér egeret szül
A fabulák kora elporzik a régi úton
A Z É R T É K
Folytonosságot céloz megmaradást
Ami ismétlődik az az érték
Vagy amit ismételni vágyik az ember
Érték az ami tartós
Vagy aminek
Tartósítására törekszünk
Legértékesebb szóim a szinonimák
Szétbúzzák a világot — változatokra
Két szinonima között hagyd ki a helyet
Mendelejev
Meglásd ékelődik a másik
Minden gondolatom
Szinonim mása
Valami ősi gondolatomnak
Anyanyelvek — rokon tükrei a világnak
Maradjatok anyanyelvek örökkön
Úgy világ a világ ha változatos lesz
Jó sokféleségünktől szép ez a föld mint
Attól hogy benövi
Fű fa sok színes állat
(Változatosság örök igényem)
Csak növényt s állatot óvjak
S hagyjam veszni a sok emberi színt (?)
A Z É R T É K
De hát van olyan amiből
Teszem azt egy van
Az Egy nem lehet érték (?)
Lehet ámde akkor
Ő is ismétlésre törekszik
S minden ismétlés már változatot szül
Így sodródsz el
Az Egytől örökké
Alakjaidban
És mégis
Nem kívánod tartóssá tenni a ritkát (?)
Az érték lombhullása de úgy
Hogy hullása a lombnak is érték
Csak motyogom egér egeret szül
S fabulák kora elporzik a régi úton

Kő Pál: Krúdy (bronz)

játjainknak tekinthetünk. Örök probléma, számunkra azonban mindennapos gyakorlati kérdés például a színészi és a versmondói előadásmód elhatárolása. A különbségeket egyrészt tudnunk kell, másrészt a pódiumra lépve rendre érzékletessé is kell tennünk közülük néhányat. Hogy mik ezek a különbségek? Tudnunk kell, hogy a színésznek a szerep átélése, a versmondónak viszont a gondolatok közvetítése a legfőbb feladata. A színésznek érzelmileg kell azonosulnia a szövegével, a versmondónak viszont elsősorban intellektuálisan kell közelednie a költő üzenetéhez. A verset mondó színészek egy része nem is érzi igazán ezt a különbséget. Egyszerűen a vérükké válik, hogy mindent eljátsszanak. *Pedig a verset nem eljátszani kell, hanem megjeleníteni.* Egy másik lényeges különbség az, hogy a színész egy cselekvési rendszer részeként mozog a színpadon — ezzel szemben azonban a versmondó magányos, egyfajta egyedüllétbe kényszerül. Ha tehetséges, akkor feloldódik a magánya — *számára a közönség lesz a társ.*

Kő Pál: Kölcsey (plasztilin) vázlat, bronz

B. I.: Költőként, szakosztályi elnökként számos versmondó verseny zsűrijében helyet foglalhattam már, s én is jól ismerem azt az érzést, amikor a versmondók megvívják ezt a küzdelmet a pódiumon. Mindig csodáltam őket ezért az elszántságukért, és sokszor mondtam már, hogy ők az én szememben nem mások, mint *végvári vitézek*. Végvári vitézek, csak éppen a várakat már régen felrobbantotta I. Lipót, azaz a világ. Sokszor elfogott már az az érzés is, hogy a versmondók a *csendért és a csenddel* hadakoznak. Egyfelől ki kell vívniuk maguknak a terem súlyos jelentőségteljes, feszült és izgatott csendjét. Ennek a sűrű, különös csendnek a beköszöntét számtalanszor tapasztaltam magam is. Másfelől azonban szavaikkal ezt a csöndet végül le kell igázniuk, meg kell szüntetniük: hangjuk erejével be kell tölteniük, s meg kell semmisíteniük.

M. N.: *Hányan vannak ma, akik vállalkoznak erre a harcra?*

K. L.: Egyesületünknek körülbelül nyolcszáz fős a tagsága, de a rendes tagokon kívül igen tekintélyes pártoló tagságunk, szellemi holdudvarunk is van. Különösen büszkék vagyunk arra, hogy legtöbb versmondónknak már saját közönsége van. Nemrégiben egyébként a nevünket is megváltoztattuk — ma már nem *Országos*, hanem *Magyar Versmondó Egyesület* az elnevezésünk —, hogy jelezzük: a határokon túli magyar versmondó kultúrát is egyre inkább a magunkénak érezzük. Nem kis részben nekünk köszönhető, hogy nemrég életre kelt a *Vajdasági Magyar Versmondók Egyesülete*, vagy Felvidéken, az ottani színházi társaság keretei között megalakult a versmondó szekció.

M. N.: *Milyen jövőt jósolnak a vers- és prózamondásnak vagy a verséneklésnek? Érzik-e a robamosan közeledő multimédia-kor kihívásait?*

K. L.: Érezzük a kihívást, s igyekszünk helytállni az új körülmények között. Jó példa erre, hogy nemrég műsoridőt szereztünk az egyik újonnan indult non-profit rádióban, a *Civil Rádió*ban, ahol egy versmondó rovattal szolgálhatjuk a versmondás ügyét. Az új technikai környezettel kapcsolatban pedig azt szeretném megjegyezni, hogy a számítógépek irányította világban — ebben egészen biztos vagyok — minden eddiginél erősebb igény fog majd felébredni az emberekben az *élőszó közvetlensége és a civil kisközösségekben rejlő otthonmeleg* iránt. S akkor — ha nem tévedek — nem is lesz olyan nehéz újra meg újra meghódítani magunk körül a csendet.

Toót H. Zsolt

Az emlékezés kényszere

Kő Pál szobrairól

Régen mindig egy-egy plasztikai kánonra hagyatkozott a művész, és csak igen kis változtatást eszközölt saját késztetésének sugallatára. Ma minden mű létrehozása a kezdetektől indul. Sziszüphosz király ezt a sorsot büntetésként viselte. Napjaink művésze kiváltságként ragaszkodik hozzá: a változatos célok felé egyéni utak vezetnek. Bármilyen kitérő megengedett. Kő Pál makacsul a régi úton maradt, a szobrászat időtlen kihívásának próbál megfelelni. Elfogadja a tradíciót, de a dogmáktól, bár nem lázad ellenük, távol tartja magát, hol ironikus elrajzolással, hol tüntető hétköznapisággal, néha mikrorealizmussal, máskor expresszívnek ható aránytalanságok hangsúlyozásával, és mindig az élet esetlegességének, esendőségének megjelenítésével. Ez a szemlélet vonzotta a szerephez, ő lett a magyar történelem és a magyar irodalom leghűségesebb szobrásza.

Nem tévedt el az emlékezés útvesztőjében. A múltat és a jelent észrevétlenül hozta közel egymáshoz. Az akadémikus emlékműszobrászat tévedése éppen az volt, hogy a múltat másnak látta, mint a jelent, ezért formailag is meghamisította. Kő Pál elfogadta a tényt, hogy a szobrászatnak nincs időérzéke. Kölcseyt Jékely Zoltánról mintázta azt a pillanatot merevítve ki, amikor Jékely a horgászbotjával, ami a szobron karddá lényegült, elindul visszza az időbe egyenesen Szatmárcsekére.

Máskor tüntetően hétköznapi eszközökhöz nyúl, Sinka István kivirágzó bronz pásztorbotjára igazi csizmát és tarisznyát akaszt, vagy olyan szobrászatból kiűzött elemeket von vissza a megjelenítésbe, mint a történet, a fogalmak tárgyiasítása.

A József Attila dombormű töredezett fény-árny játékába nem restelli a háttérbe helyezett anyafényképpel beleszugerálni a rendet, szinte felmondva, képiesítve a sokat idézett verssort: „már egy hete csak a mamára gondolok."

Kő Pál szobrai nem műtermi álmok, hanem a mai magyar társadalom lehetséges múltszemléletével folytatott párbeszéd termékei. Közterekeken állnak, középületek falait díszítik. A közönség néha nehezen békül meg velük. A Kossuth szobrot Szolnokon meggyalázták, megcsonkították, még bombát is helyeztek el a hátán. Nem lehet tudni, pontosan, miért. Talán Kossuth esendőségét nem tudja elfogadni a város vehemens művészetkritikus közönsége? Ugyanezt a szobrot Nagypaládon, Kárpátalján szeretik az emberek. Lehet, hogy a nagypaládiak többet tudnak egyén és történelmi küldetés viszonyáról, mint a szolnokiak?

Balassitól Kölcseyn át Krúdyig, József Attiláig, Sinkáig több tucat magyar költő kapott helyet Kő Pál panoptikumában. Az irodalmi vonzalom nem külsődleges, hanem a közös indíttatás felismerésének a jele, és minden művészet emlékezéskényszere mellett tanúskodik.

Oláh János

Kő Pál: Sinka István (vázlat) bronz

Kő Pál

VILLANÓFÉNYBEN

Aranykönyv a művészetért

(MTI) A Magyar Művészetért Díj kitüntetettjei közül hetvenkét alkotó életművét, ars poeticáját összegzi az Aranykönyv – A Magyar Művészetért 2000 című album. A bibliofil kiállítású albumban valamennyi művészeti ág jeles képviselői szerepelnek az 1988 és 2000 között díjazottak közül. Összegzi hitvallását Ágh István, Csete György, Gink Károly, Kányádi Sándor, Kokas Ignác, Korniss Péter, Kő Pál, Kunkovács László, Lajkó Félix, Melocco Miklós, Sára Sándor, Szokolay Sándor, Taub János, Törőcsik Mari és Zsuráfszki Zoltán. A díszalbum könyvszerkesztője Szántó Tibor, képszerkesztője Keleti Éva fotóművész, mindketten Magyar Művészetért díjasok. A borító díszlemezét egy másik kitüntetett, Asszonyi Tamás szobrászművész tervezte a koronázási palástón található Szent István-képmás alapján.

KŐ Pál

KŐ Pál: A Fás Kör. = Hitel. V. évf. 2. sz. 1992 jan. 22. 31-33. p. ill.

Győr, Fás Kör Ziall. 1991.

um parvae estis, scribere et legere
re. Sed non solum labores domesticos
artes liberales: musicam et philoso

ut matri similis essem.! Feminae cul-
ficiunt.
ites, filia mea!
ue cano ...

lum gerebant. Sabini dolum struxerunt,
ecti ~~arcis~~ arcis Romanae forte extra
ae aquam petenti milites dixerunt:
piter Optimus Maximus tibi praemium
s in arcem immisero, dabitis mihi,
ritis. - Tarpeia enim armillas aure-
bant. Sabini annuerunt, ut puella eos
am scutis quae in bracchiis sinis
praemium meritum puella pessima ac-
quam libertas patriae.

Kő Pál

Mester Hdilò: „A szeretet a legfontosabb" (interjú)
= Magyar Napló, 4, 1992, 20. októba 2. 19 – 22. ill

Kő Pál

Hegyi Loránd: Művén és tanár [beszélgetés Kő Pállal]. = Pesti Hírlap. 1. (151.) évf. 22. sz. 1992. márc. 9. 11. p. ill

Sequar Vestigia Meorum
128.

KŐ PÁL

PETRI Lukács Ádám: Életköz,terjbel [sic!] : Évnapra Kő Pálnak. = ÉS XXXVI.évf.25.sz.1992. junius 19. 5.p.

vezetője.

5. Tapasztalatok, problémák a
kapcsolatban
Előadók: Kürti Lászlóné, az
vezetője és Karácsonyi Rózs

A megnevezetteken kivül jelen vanna
munkatársai. Meghivott vendégként:
tályának vezetője, Bánhegyi Zsolt m
Judit az MTAK Bibliográfiai Leiró é
zetője, Békefi József és Németh Ágo
bos Márta, a Kultúra főosztályvezet
lózati és Módszertani Szolgálat mun

Gerő Ágnes a Pszichológiai In
lent vendégeket, majd átadja a szót
zető igazgatójának, aki röviden is
sét és müködését.

Mokányné dr. Nagy Katalin meg
tájékoztatóját és üdvözli a jelenlé
sok a megbeszélnivaló, ezért rögtön

Elmondja, hogy a könyvtárveze

NÉPSZABADSÁG, 2004. MÁJ. 28. 21.o.

Felavatták Szent István szobrát

Szent István-szobrot avattak szombaton Budapesten, a pálos rend Gellért-hegyi sziklatemploma előtt – tájékoztatott az *MTI*. A kápolna és a hegy felé forduló, mészkőből készült szobrot *Kő Pál* Kossuth-díjas szobrászművész mintázta. Az alkotó Szent Istvánt lovával együtt, és utalva a keresztény magyar állam megalapítására, egy kisméretű templommal a karjában ábrázolja. A szobor első változata egy kisplasztika volt, amely 1973-ban került ki Kő Pál műhelyéből. A kisplasztika után tavaly elkészült a szobor mintegy kétméteres gipszváltozata, és csak ezután kezdődött a kőfaragás.

Szent István nagyméretű szobrát, amely oszlopokon nyugvó talapzaton áll, a sziklakápolna újonnan kialakított kőpárkányán helyezték el.

A több mint négy méter magas emlékművet *Paskai László* bíboros, prímás, esztergom-budapesti érsek szentelte fel. Paskai László beszédében jelezte, hogy a szobor nem az uralkodó férfit, inkább az ifjú fejedelem alakját ábrázolja. A keresztény magyar államot megalapító király életútját felidézve hangsúlyozta: István hitte, hogy ennek a népnek és országnak jövője van. A bíboros azt kívánta: a szobor emlékeztesse a fiatalokat arra, hogy az új évezredben is lehet és kell a Szent István-i örökségre felépíteni a magyar nép társadalmi, lelki és anyagi boldogulását.

Az ünnepségen jelen volt *Mádl Ferenc* köztársasági elnök és *Rockenbauer Zoltán*, a nemzeti kulturális örökség minisztere is.

KŐ PÁL

-jus 31-től
Budaörsön!

Egy ország halálos dilemmája

Jugoszláviában 33 halálraítélt reménykedik, hogy büntetésüket sosem fogják végrehajtani. Ezt táplálja, hogy lassan egy évtizede nem volt kivégzés az országban. A legutóbbit 1992 februárjában hajtották végre. Azóta nem mondtak ki halálos ítéletet. Az egyik elítélt például már 17 éve él a halál árnyékában.

Sebestyén Imre (Jugoszlávia)

Szerbiára vonatkoznak a fenti adatok. Montenegróban, a másik jugoszláv tagköztársaságban – ahol szintén érvényben van a halálbüntetés – nincs halálraítélt, s valószínűleg nem is lesz. Szerbiában viszont az alkotmánybíróság a jövő hónapban hoz döntést arról, hogy alkotmányos-e a büntető törvénykönyvnek e része.

Az országban egyébként már nagyon régen – még a régi, második Jugoszlávia idejében – megszüntették a halálos ítéletet. Akkor, amikor különleges vendégként meghívták a Európa Tanácsba, s amikor a büntetőtörvénykezés reformja a csatlakozás feltétele volt. Közbejöttek a háborúk, az ország véres felbomlása, s az a visszás helyzet alakult ki, hogy a szövetségi országban nincs halálbüntetés, de két tagországában megmaradt. Megszüntetése politikai kérdéssé vált. Az új szerb hatalom több vezetője – köztük az igazságügy-miniszter is – egy ideig, elrettentésként, megtartaná a legsúlyosabb büntetést. Pedig a választások előtt mindenki ellene emelte fel a szavát, megszüntetése a programokba is bekerült. Ma már nincs akkora egyetértés. Most kezdődik csak igazán a harc a szervezett bűnözés ellen, s az állítólag eredményesebb lehetne, ha az igazságszolgáltatásnak kemény eszközök állnának rendelkezésére. Pedig a büntetést nem a maffiózók, hanem a különös kegyetlenséggel gyilkolók ellen alkalmazzák, akik – s a szerbiai közhangulat ezt támogatja – „nem érdemlik meg, hogy életben maradjanak" –ráadásul az állam terhére. Van, aki csak azért tartaná meg, hogy a háborús bűnösök inkább a hágai törvényszéket válaszszák, mert ott nem fenyegeti őket se kivégzőosztag, se tarkón lövés.

A Kárpát-medence időjárása

A Kárpát-medence területén hétfőn folytatódik a meleg idő. A többórás napsütést követően főként az északi megyékben, valamint Kárpátalján növekszik meg időnként a felhőzet, és ott frissítő zápor, zivatar kialakulhat. A Kisalföldön megélénkül az északnyugati szél. A legmagasabb nappali hőmérséklet 24, 28 fok között alakul.
Kedden egy gyenge hidegfront érkezik. A változóan felhős ég mellett elszórtan záporok alakulnak ki, megerősödik az északnyugati szél.

Névnap

Köszöntjük **EMIL** és **CSANÁD** nevű olvasóinkat! Az **Emil** latin eredetű név, jelentése: versengő, vetélkedő. A **Csanád** magyar férfinév.

Ezen a napon történt:

A PÁRIZST GYŰRŰBE záró csapatok elfoglalták az utolsó barikádokat, s ezzel véget ért a március 18-án létrejött kommün (1871); – A 19 éves német Mathias Rust sportrepülőgépével eljutott Moszkváig, s leszállt a Vörös téren (1987).

Ezen a napon született:

JOSEPH IGNACE GUILLOTIN francia orvos. Nevét a híres kivégzőeszköz őrizte meg

Fulladnak

A növények fokozott növeked üzemanyagok elégéséből szárn séhez nélkülözhetetlen – egyr amerikai tudósok. A problémát vesebb üzemanyagot égetünk e

T U D O M Á N Y

Grimm Balázs

Egy, a Michigani Egyetem kutatója, *David Ellworth* által végzett kísérlet megmutatta, hogy az alacsony tápértékű talajon a fák a megnövelt szén-dioxid-mennyiség hatására fokozzák növekedésük mértékét, de csak akkor, ha folyamatosan tápanyagokat adagolnak a

KŐ PÁL MAGYAR NEMZET, 2001. MÁJ. 28. 15.o.

Szent István a város felett

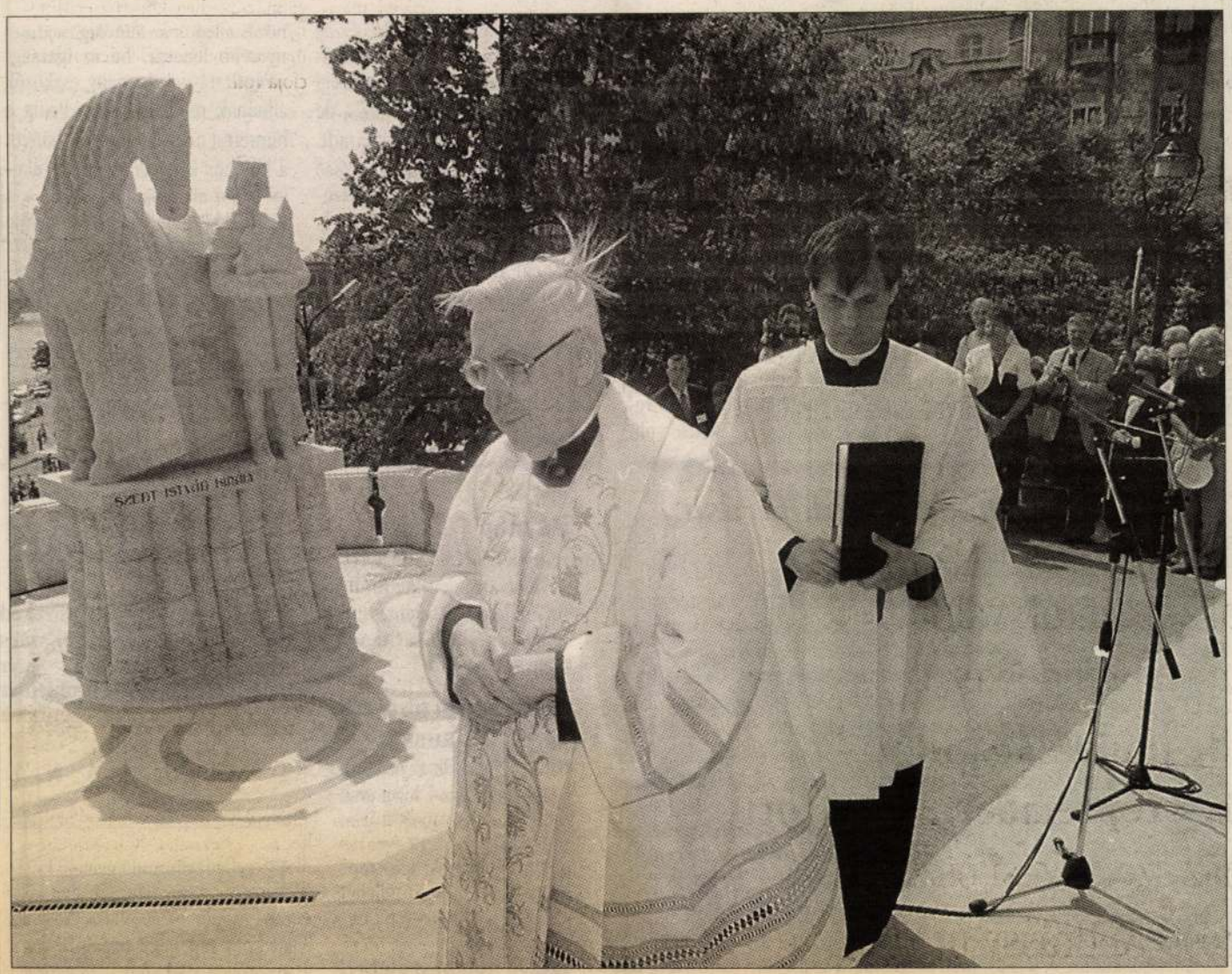

Kő Pál Kossuth-díjas szobrászművész Szent István királyt ábrázoló alkotását a hét végén avatta fel Paskai László bíboros (képünkön) a diktatúra idején bezárt gellérthegyi pálos sziklakápolna előtt

FOTÓ: MTI/KOVÁCS TAMÁS

Kő Pál

Magyar Nemzet

2001. V. 14

MÁJUS 26-ÁN a Gellért-hegyi pálos sziklakápolna előtt Szent István-szobrot avat Paskai László bíboros és Nemeskürty István író, kormánybiztos. A közel három és fél méter magas alkotást Kő Pál Kossuth-díjas szobrászművész (képünkön) mészkőből faragta. (MTI)

Kő Pál

Magyar Hírlap 37. évf. 153. sz.
2004. július 2. 14. l.

A Balatonfüredi Művészeti Fesztiválon holnap Kő Pál Kossuth-díjas szobrászművész kiállítását Zalán Tibor költő nyitja meg 19 órakor a Piros Szalonban, a Mediterrán utcában 21 órakor pedig Sebő Ferencnek Balassi Bálint születésének 450. évfordulója alkalmából összeállított műsora kezdődik. *(mh)*

phytohemagglutinine stimulated lym
have tried another compound, conc
with this lectin the anti-proliferative e
more sensitively. Etiprednol dicloace

Task No. 2: Comparison of the anti-a
vivo in OVA sensitized B

KŐ PÁL

Szent István-szobor a sziklakápolna előtt

PASKAI LÁSZLÓ Esztergom-budapesti érsek szenteli fel ma délelőtt tíz órakor Budapesten, a Gellért-hegyen lévő sziklakápolna előtt Kő Pál Szent István-szobrát. (Sz. Zs.)

MAGYAR NEMZET, 2001. MÁJ. 26. 15.o.

Kő Pál

Magyar Nemzet 2001. VI. 6

Kő Pál Párizsban

LEGSZEBB SZOBRAI, rajzai, érmei láthatók hétfő óta a Párizsi Magyar Intézetben Kő Pálnak. Elkészült a Kuncz Aladárt, a finom ízlésű irodalomtörténészt és írót ábrázoló domborműve is, amelyet Kuncz franciaországi raboskodásának helyszínén, az Atlanti-óceán egyik szigetén helyeznek el francia és magyar

Kő Pál Veszprém megyei Napló 1994. XI. 3

Auer Lipótra emlékeztek

Vonósfesztivál-megnyitó Veszprémben

A veszprémi születésű nemzetközi hírű hegedűművészre és zenepedagógusra, *Auer Lipótra* emlékeztek tegnap a megyeszékhelyen a város és a CÉH Művészeti Alkotó és Kutató Egyesület szervezésében.

Az alkalomra emléktáblát *(Kő Pál* szobrászművész alkotását) avattak fel egykori szülőházán, a Rákóczi út 4. sz. alatt, tudományos emlékülést rendeztek és megnyitották a hegedűművész nevét viselő vonósfesztivált, hagyományteremtő szándékkal. Az Auert idéző bronz domborművet *Dióssy László* polgármester avatta fel. *Auer Lipót híres tanítványok egész sorát adta a világnak, pedagógiai eredményességében máig sem sikerült őt felülmúlni* – mondta ünnepi beszédében. Utalt arra, hogy bár a művészpedagógust sorsa külföldre vitte, kapcsolatait hazájával mindvégig megtartotta, rendszeresen hangversenyezett Magyarországon is. Munkássága elismeréseként a Zeneakadémia tiszteletbeli tanárává és a Budapesti Filharmóniai Társaság tiszteletbeli tagjává választották.

Emléktáblát avattak fel Auer Lipót egykori szülőházán
Andrónyi-fotó

A megemlékezés ezután a városháza aulájában folytatódott Auer Lipót életútjának idézésével, a *Szilágyi Erzsébet Általános Iskola* tánckarának, valamint *Corpus* harsonanégyes, *Kováts Péter* hegedűművész és *Bánkó Dániel* gitárművész közreműködésével.

Az Auer Lipót vonósfesztivál megnyitása alkalmából *Wollák László* a Veszprémi Zsidó Hitközség nevében arról beszélt, hogy a magyar zsidóság mindig sokat tett a kultúráért. Auer Lipót egy volt azok közül, akikre méltán büszkék lehetünk ma is. *Bár a beköszöntők szerint Auer Lipót pusztán ürügy, hogy Veszprém város világszínvonalú zenei életét a magyar és a nemzetközi közönség elé tárja, ennek mi mindenképpen örülhetünk* – mondta végezetül.

TÉ

NAPI

VESZPRÉM MEGYE NAPILA

Feszített Balaton-pro

A környezetvédelmi bizottság tagjai aggód

Kritikusnak ítélte a Balaton helyzetét szerdán elfogadott állásfoglalásában az Országgyűlés környezetvédelmi bizottsága.

Ezért kéri a kormányt, hogy november 30-áig számoljon be a bizottságnak a Balaton vízminőségi, ökológiai, területfejlesztési, idegenforgalmi s más kérdéseiről, ismertesse, hogy jövőre milyen költségvetési, önkormányzati, alapítványi, vállalkozói és más források mozgósíthatók a Balaton helyzetének javítására. A bizottság választ vár arra is, hogy ezek a források milyen célokra fordíthatók. Ugyancsak november 30-áig kért beszámolót a kormánytól a Balaton ökológiai védelmére, a vízminőség javítására vonatkozó érvényben lévő intézkedési terv végrehajtásáról.

Kérik, hogy jövő év január 31-éig tegyen javaslatot a kormány a balatoni intézményrendszer racionalizálására, a Balatoni Regionális Tanács működésének javítására. Szükséges lenne kinevezni egy, a Balatonnal foglalkozó személyi felelőst. Jövő év január 31-éig kér

Már a kultúra sem kell?

A napokban kapták kézhez a szakszervezeti és munkahelyi művelődési intézmények azt a levelet, melyből kiderül, a kormány drasztikusan lefaragta a művelődés állami támogatására szánt összeget.

A Művészeti és Szabadművelődési Alapítványtól 70 millió forintot vontak el, így az év utolsó két hónapjára már nem kaptak támogatást az érintett intézmények. A helyzetet tovább nehezíti az a tény, hogy az 1995-ös támogatás is megkérdőjelezhető. Az alapítvány szakkuratóriumának egyik tagja a diósgyőri Vasas Művelődési Ház igazgatója, *Kovács Lajos*. Szerinte ez a döntés katasztrofális helyzetet teremt, mert mint mondta: ha ez így marad, az országban ezer embert kell elbocsátani, a művelődési házak egyharmadát pedig bezárják. Az elvonás megyénk szakszervezeti művelődési intézményeit is érinti. *(Hogyan? Erre a válaszok a 4. oldalon.)*

jelölteket?

eredményét december 12-én este hozzák majd nyilvánosságra, a pártok, illetve a jelöltet állító szervezetek azonban már 11-én éjjel hozzájuthatnak minden helyi eredményhez. A hivatalban lévő polgármesterek kötelessé-

Szabó Iván és alelnökei

Az MDF elnöksége szerdán délután titkos szavazással egyhangúlag *Szabó Iványt* választotta ügyvezető elnökévé. Az elnökség továbbá megválasztotta az alelnököket: *Lezsák Sán-*

egy-egy területért lesz felelős: Lezsák Sándor az MDF mozgalmi jellegének felélesztéséért, szélesítéséért. Boross Péter tartja a kapcsolatot a pártokkal és a szakszervezetekkel, Gémesi György az önkormányzati

Kő Pál Népszabadság 2001. Május 19

A világ emlékei Magyarországon

Sárospatak

Bach emlékművén az orgonasípok adják a stílusos hátteret FOTÓ: BÁNHALMI JÁNOS

A pataki vár felé vezető Szent Erzsébet utcát több nagy zenész szobra ékesíti. Vivaldi és Bartók mellett 1999 óta itt áll Johann Sebastian Bach (1685–1750) modern megfogalmazású, stilizált orgonasípokkal ékes emlékműve is.

A nagy német komponista és karnagy, a lipcsei Tamás-templom zenei vezetője, a szász udvar dirigense kora talán legtermékenyebb, legnagyobb hatású muzsikusa volt. Oratóriumai, zenekari művei (például a híres Brandenburgi versenyek) mellett különféle hangszerekre, mindenekelőtt zongorára és orgonára írt alkotásai beírták nevét a zenetörténet aranykönyvébe. A zeneszerzést szinte tökélyre fejlesztette, szellemiségében Luther Márton örökségét képviselve ötvözte kora egyházi és világi hagyományait. Életrajzírói nem mulasztják el megemlíteni, hogy két házasságából összesen húsz gyermeke született, közülük négyből ugyancsak jelentős muzsikus lett.

A sárospataki Bach-szobor – Kő Pál alkotása és ajándéka a városnak – nem véletlenül esik közel a Zempléni Művészeti Napok csúcsrendezvényének, a nyári koncerteknek a helyszínéhez. Immár tíz esztendeje minden augusztus végén itt, a várudvaron kerül sor az ország második legjelentősebb komolyzenei hangversenyére. Az oda vonuló művészetbarátokat köszöntik a szobrok, amelyek felállítását a város szülötte, Urbán György festőművész kezdeményezte, a sárospatakiak pedig teljes egyetértéssel támogatták a nemes gondolatot.

F. J. Gy.

lektűr azoknak készül, akiknek a látszat

pviselek FOTÓ: SOPRONYI GYULA

fontosabb, mint a tárgy, akik azt kívánják, hogy ne változzék semmi, mert minden úgy van jól, ahogyan rossz. Nálunk ilyen regények sincsenek, mert polgárok sincsenek. A regény a művelt és kíváncsi polgárság műfaja, s ebben sehol a világon nincs változás. Nálunk mára nincs, aki írja, és nincs aki olvassa.

– Következésképp megint a polgári forradalom kérdése következik.

– Nem azért kell minden egyes embernek a saját civil öntudatát megteremtenie, hogy aztán érzékeny remekműveket vagy éppen lektűröket olvashasson, hanem azért, hogy hosszú távon kiszámíthatóvá és tervezhetővé váljék az élet. Amihez a kimunkált, átlátható és árnyalatos irodalmi nyelv is hozzá tartozik.

– Mintha abszolutizálna itt valamit. Mintha egyetemes és objektív érvényességgel mindig ugyanazt csinálják. Mindig felülről jöjjön a megoldás, vagy kívülről. Valaki más oldja meg, másként. Nem én. Én nem. A polgári magatartás vezérszava azonban nem a nem, hanem az igen. Mert én tartom helyesnek, én csinálom. Különben koszos marad a város, a cipőd, a saját lábad és a saját ablakod. A polgári magatartás vezérszava nem a kereszténység, hanem a cipőpucolás és a súrolókefe. Igen.

– Milyen lehetőségei és kockázatai vannak az értelmiségi életnek?

– Lehetőséget nem sokat látok, mert van ugyan egy viszonylag széles értelmiségi réteg, de nincsen független értelmiség. Kockázata nagy. Szegénység, őrület, alkohol. A Kádár-korszak végére kevesek maradtak függetlenek, azok közül sokan elmentek pártpolitikusnak. Néhányan még mindig azzal kísérleteznek, hogy miként lehetnének pártpolitikusként függetlenek. Nevetséges. Itt van egy elöregedett népességű, alig működő ország magára hagyva. Olyan értelmiségiek nélkül, akik kizárólag szakmájuk kritériumait és hivatásuk etikáját tekintik magukra nézve kötelezőnek. Vagy ha vannak, dolgoznak is, hallgatnak. Beszélniük kell, ez az egyetlen lehetőség.

– Hogy tud együtt élni mindezzel?

– Mármint önmagammal?

– Végül is: igen.

– Köszönöm, megvagyok. Nem mindig egyformán könnyű élet, de mindennap rendesen dolgozom.

Kő Pál Magyar Hírlap 2001. V. 28.

Felavatták Szent István szobrát

Szent István-szobrot avattak szombaton Budapesten, a pálos rend Gellért-hegyi sziklatemploma előtt. A több mint négy méter magas Kő Pál Kossuth-díjas szobrászművész által mintázott emlékművet Paskai László bíboros, prímás, esztergom–budapesti érsek szentelte fel. Paskai László beszédében jelezte, hogy a szobor nem az uralkodó férfit, inkább az ifjú fejedelem alakját ábrázolja Fotó: Habik Csaba

Általános élőszavas (240 Ft/perc) 06-90-504-001

an.
gszik. A Hold 10.10-kor kel, 0.52-kor nyugszik.
úlva lesz.

Dunakanyar	30–40
Szelidi-tó	30–40
Balaton	35–45
Fertő tó	35–45
Tisza-tó	25–35
Velencei-tó	35–45

AR HÍRLAP – JÁR ÖNNEK?

li
zeti
Önnek
non:
'24
vényen,
irlap.hu
vat alatt!
ti,
ja
eti
00,
atig
LAP
ek!

Fizessen elő
32%
kedvezménnyel!

Havonta több mint
700 Ft-ot takarít meg,
ha előfizet,
s kényelmesebb is,
mint ha naponta
vásárolná meg a lapot.
Már reggel megkapja
kedvenc újságját,
ráadásul
minden negyedik laphoz
ingyen jut hozzá!

Megrendelő neve: .....
Címe: .....
Telefonszáma: .....
Fizetési mód: ☐ számla alapján átutalással ☐ csekk alapján
Dátum: .....
Megrendelő aláírása: .....
Címünk: 1141 Budapest, Szugló u. 83–85., terjesztési osztály

20.15 Híradó este
20.35 Sporthírek
20.45 Conan kapitány
Francia kalandfilm
22.55 Tudósklub
23.55 Nikodémusok órái
Éjszakai választék
1.30 Aktuális
1.55 Iskola utca
2.55 Zeneláné
3.10 Fogadóóra
3.35 Renekművek
4.20 TS – Futballhétfő

Duna Tv

5.30–8.30 INDUL A NAP – Reggeli hírmagazin
8.40 Heti Hírmondó
9.15 Egy század emlékezetes pillanatai.
9.45 MOZIDÉLELŐTT
11.25 Emlékképek
11.50 Híradó
12.00 Déli harangszó, hírek.
12.20 Dunasport, sportmagazin.
13.00 Aula – Ifjúsági Híradó.
13.35 Buszok, luzzuk, virágok – magyar ism.terjesztő film.
13.55 Gyerekek a nagyvilágból.
14.00 Dzsungeldili
14.30 Tálentum

11.55
12.30
12.55
14.45
15.55
16.15
16.45
17.15
18.00
18.30
19.00
19.50
20.30
21.30
23.20
0.05
0.15
1.05
2.05
0.10–
5.50–

Kossuth

5.00 Reggeli krónika. 8.00 és minden órakor: H rek, időjárás. 9.04 Napközben. 11.04 Szonda 11.35 Ünnepi könyvhét. 12.00 Déli Krónika Sport. 12.40 Ki nyer ma? 12.50 Törvénykönyv 13.00 Hírek, időjárás. 13.05 Vendég a házná 13.20 Pravoszláv liturgikus énekek. 13.30 Va lási műsor. 14.00 Hírek, időjárás. 14.05 Érett ségi, 2001. Az írásbeli érettségi tételei magya nyelv és irodalomból. 14.35 Beszélni nehéz 15.05 Szóljon hozzá! 16.00 Délutáni krónika 16.20 Hasznos tudnivalók. 16.25 Magyar zene művészek külföldön. Budapest Szaxofon Kva tett. 17.05 Pénz, piac, profit. Üzlet. 18.00 Est krónika. 19.00 Hírek, időjárás. 19.05 Sportvi lág. 19.30 Jó éjszakát, gyerekek! 19.40 Ünnep könyvhét. 20.00 Hírek, időjárás. 20.04 Élő nép zene. 20.30 Határok nélkül. 21.00 Hírek, időjá rás. 21.04 Műsorajánló. 21.05 Értsünk szót 21.45 Beszélni nehéz! 21.55 Szóló. Bajor Nagy Ernő írása. 22.00 Késő esti krónika. 22.30 Eti kai kódex. 23.04 Lemezmúzeum. Gustav Holst A bolygók. 23.50 Schubert: c-moll impromptu op. 90 No. 1. 0.10 Himnusz, Szózat.

Budapest

• **Bárka** (VIII., Üllői út 82. Tel.: 303-6505) **Vívóterem** Amalfi hercegnő. **Stúdió** 16.00: Filmklub. • **Budapest Bábszínház** (VI., Andrássy út 69. Tel.: 342-2702) 18.00: Mici mackó – a Kertész Utcai Iskola bemutatója. **Játszó–Tér** 15.00: Akár hiszed, akár nem... • **Budapesti Kamaraszínház a Tivoliban** (VI., Nagymező u. 8. Tel.: 351-6492) Amerikai Elektra. **Shure Stúdió** (VII., Asbóth u. 22.) 19.30: Kvartett. • **Játékszín** (VI., Teréz krt. 48. Tel.: 312-0430) Olympia. • **József Attila Színház** (XIII., Váci út 63. Tel.: 340-9428) 3:1 a szerelem javára. • **Kolibri Színház** (VI., Jókai tér 10. Tel.: 311-0870) 10.00: A farkas szempillái. **Kolibri Fészek** (VI., Andrássy út 74. Tel.: 332-3720) 10.30: Az előszobaszekrény boszorkánya. **Kolibri Pince** (VI., Andrássy út 77. Tel.: 351-3348) 20.00: Méhek. • **Lézer Színház** (Planetárium, Népliget. Tel.: 263-0871) 19.30: Mike Oldfield 3D. • **Madách Kamara Színház** (VII., Madách tér 6. Tel.:

Kő Pál

Kelet-Magyarország 1996. X. 22

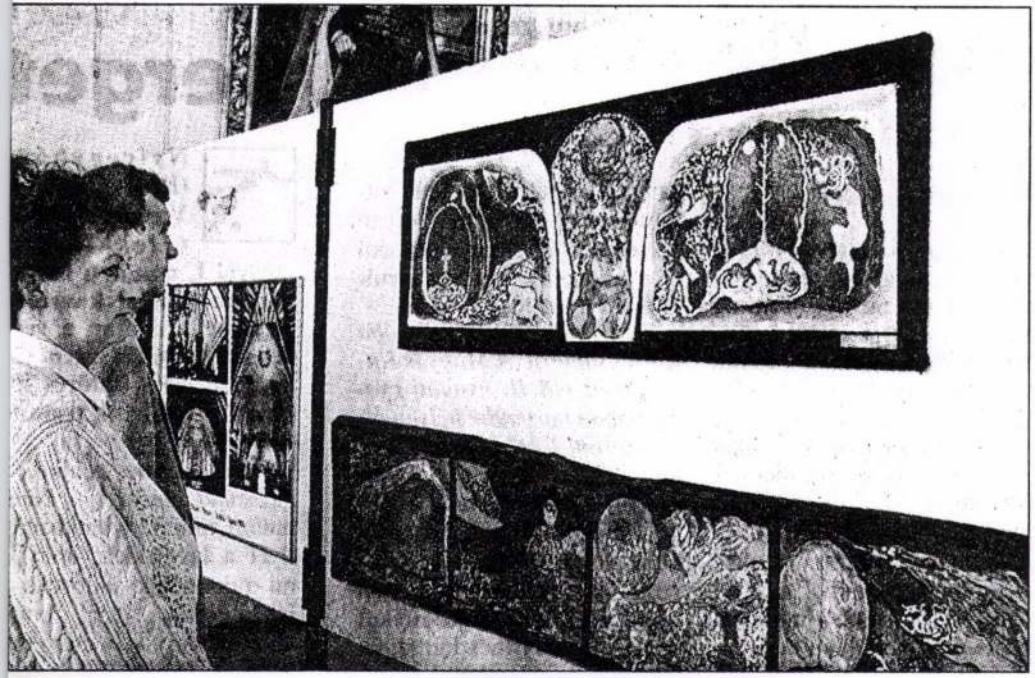

A festészet nagymesterei Vaja község és a Megyei Közgyűlés elnökének kérését elfogadva elküldték műveiket megyénkbe. Huszonöt művész harminc műve két műfajban páratlan összefogás. Gyönyörű világ, kinjai is vonzóak, hátha enyhíthet a szépség. Melocco Miklóstól a „Feszület" néz ránk, Kő Páltól a „Delila" táncol a kezén, lehajtott fejét nevetve újra felemelve. A Magyar Művészetért Vándorúton című kiállítást tegnap délután nyitották meg Nyíregyházán a megyeházán. A tárlat október 31-ig látható

Elek Emil felvétele

TADAO ANDO: PENTHOUSE, MANHATTAN, USA

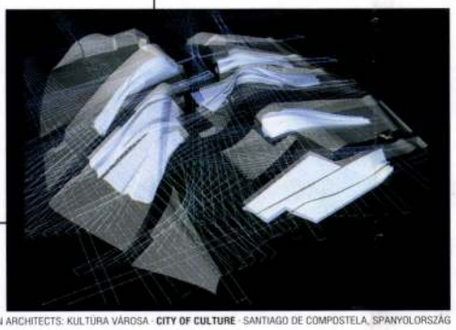

EISENMAN ARCHITECTS: KULTÚRA VÁROSA · **CITY OF CULTURE** · SANTIAGO DE COMPOSTELA, SPANYOLORSZÁG

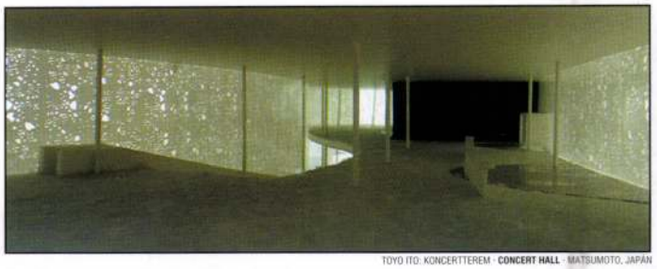

TOYO ITO: KONCERTTEREM · **CONCERT HALL** · MATSUMOTO, JAPÁN

KENGO KUMA: LAKÓHÁZ · **DWELLING HOUSE** · KÍNA

SAUERBRUCH HUTTON ARCHITECTS: SZÖVETSÉGI KÖRNYEZETVÉDELMI ÜGYNÖKSÉG · **FEDERAL AGENCY FOR THE ENVIRONMENT** · DESSAU

INGEHOVEN OVERDIEK UND PARTNER: FŐPÁLYAUDVAR · **MAIN STATION** · STUTTGART

Közlekedés Templom

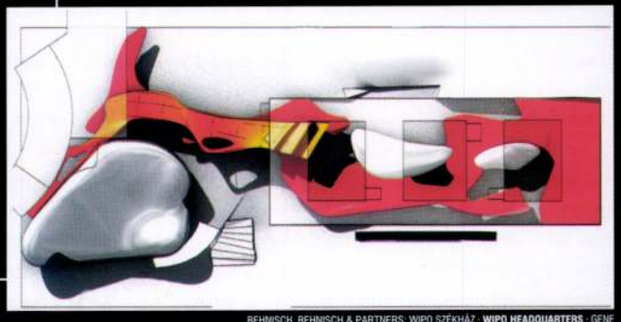

BEHNISCH, BEHNISCH & PARTNERS: WIPO SZÉKHÁZ · **WIPO HEADQUARTERS** · GENF

KERESZT a város felett

A MILLENNIUM ALKALMÁBÓL országszerte számos helyen keresztállítással emlékeztek meg a magyar államiság ezredik és a kereszténység kétezredik évfordulójáról. Kaposvár „Európa legnagyobb fából készült kettős keresztjeként" aposztrofált millenniumi emlékkeresztjét például 2001. augusztus 20-án avatták fel. A Csikós Nagy Márton szobrászművész tervezte, tizennyolc méter magas, éjszaka kivilágított kereszt a város legtöbb pontjáról jól látható.

A keresztállítások különösen fontos szerepet kaptak Győr-Moson-Sopron megye településeinek millenniumi ünnepségei sorában. A Kisalföldi Erdőgazdaság Rt. a jelentkező településeknek egy-egy fakeresztet ajánlott fel ajándékként a millenniumra. A Lebó Ferenc szobrászművész által tervezett változatokból összesen százhatvanhárom darabot állítottak fel főként a megye falvaiban, de jutott a keresztekből Veszprém és Bács-Kiskun megyébe is. A kereszt köré sok helyütt emlékparkot létesítettek, másutt a főutcán, a templom vagy a világháborús emlékmű mellett helyezték el.

A millenniumi emlékkereszt-állítás kultuszában keveredett a politikai, a vallási és a történeti tartalom, az utókor számára azonban inkább mint az európai kultúrkörben általános emlékjelforma jelennek meg. Ismerünk olyan eseteket is, amikor a keresztállítás kifejezetten valamely vallásos jellegű kezdeményezéshez vagy szakrális helyhez kapcsolódik. A budapesti Szentimrevárosi Egyesület például a millecentenárium óta minden évben fakeresztet állít valamely hazai hegység csúcsán egy-egy magyar szent emlékére.

A keresztállítások közül városképi jelentősége miatt külön kiemelendő egy budapesti akció, a gellérthegyi Sziklatemplom keresztjének 2001 augusztusában történt újrafelállítása. A lourdes-i barlang mintájára a húszas években kialakított kegyhely bejárata fölött, a sziklafal egy magas pontján eredetileg egy kivilágított fakereszt állt, amíg 1951-ben le nem döntötték. A templomot bezárták, bejáratát befalazták, a helyén karsztmegfigyelő állomást alakítottak ki, a kolostor pedig az Állami Balett Intézet kollégiuma lett. A templomot 1990-ben visszakapták a pálosok. 1992-ben robbantották fel a bejáratot évtizedekig elzáró falat. A templom bejárata mellett egy alkalmi memento látható: a betonfal maradványára elhelyezett emléktábla idézi fel a kommunista korszakot.

A helyreállítással párhuzamosan felmerült, hogy a Sziklatemplom keresztjét is visszaállítsák. 1993-ban Finta József elkészítette az ehhez szükséges tervet, a fővárosi önkormányzat azonban nem járult hozzá a kereszt felállításhoz, ennek ellenére az építmény betonalapzatát elkészítették. Finta tervében a kereszt rozsdamentes acélból készült volna. „A kereszt koracél matériája (önrozsdásodó barnásvörös színe) a legjobban idomulhat környezete mindenkori (évszakonkénti) színvilágához, magassága pedig nem haladja meg egy kifejlett fa léptékét" – olvasható a műleírásban.

A Finta-terv a millennium alkalmából került elő újra, de változatlanul nem nyerte el a Budapest Galéria bíráló bizottságának támogatását. Tekintettel a műtárgy városképi jelentőségére, a zsűri egy meghívásos pályázatot javasolt a pálos templom igazgatójának. A pályázatra Bitó János, Finta József, Török Ferenc építészek, valamint Pölöskei József ötvösművész kapott meghívást (az ő munkája a Sziklakápolna bejárati kovácsoltvas rácsozata). Tervet egyedül Pölöskei József adott be, amely azonban szintén nem nyerte el a bírálóbizottság tetszését. A zsűri kifogásolta, hogy az egyszerű latin kereszt köré nagy mennyiségű díszítőelem került, amely következtében a főmotívum látványa nehezen érvényesülne.

A pályázat eredménytelensége arra ösztönözte a megrendelőt és a közreműködő Budapest Galériát, hogy a feladatot – a szakrális funkció jelzését – közvetlen megbízással oldják meg, s a meglévő alapzatra egy egyszerű, kőből készült latin kereszt kerüljön, amely mind nappali fényben, mind kivilágítva jól látható, nem hivalkodó, és jól illeszkedik a műemléki-természetvédelmi környezetbe, amely a Gellérthegy, a Gellért Szálló és a Szabadság híd együttesével Budapest egyik legszebb, leghangulatosabb pontját alkotja. A hely szemiotikai vonatkozásában is igen találó. A pályázaton való részvételt írásban lemondó Bitó János építész szavaival „ha a Sziklakápolna természeti alakulataiba egy templom jelrendszerét érezzük bele, akkor a bejárat dunai oldalán lévő, erőteljes és függőlegesen tagolt sziklatömbhöz az oldaltorony képzete társítható, ezért a kereszt annak tetejére illik, ahogyan a kereszt-szimbólumot használó templomok esetében általában szokásos."

A megbízást a Pomsár és Társai Építész Iroda kapta, a kereszt Pomsár András terve alapján készült. A felállítást makettpróba előzte meg, amely alapján a fővárosi közgyűlés városrendezési és városképvédelmi bizottsága a már megépített alapon egy maximum hat méter magas kőkereszt elhelyezéséhez járult hozzá. A szürkés gránitlapokkal burkolt vasbeton kereszt nem az eredeti állapot rekonstrukciója, hiszen az eredeti fakereszt a templom bejárata felett magasodott. Megváltozott a tájolása is, amely megegyezik a hegyet megkoronázó Felszabadulási emlékmű tájolásával. A kereszt köré kovácsolt védőkorlát került (Pölöskei József munkája). A kereszt újrafelállítását a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma „Politikai okok miatt elbontott, megcsonkított, megrongálódott köztéri alkotások rekonstrukciója" című meghívásos pályázatán elnyert ötmillió forint támogatás tette lehetővé.

A Sziklatemplom környezetének az arculatát a visszaállított kereszt mellett jelenős mér-

FOTÓK · PICTURES · BUJNOVSZKY TAMÁS

tékben befolyásolja Kő Pál Szent István-szobra, amely a millenniumi kormánybiztos hivatala támogatásával 2001 májusában készült el a templom bejárata előtti téren. A süttői mészkőből készült kompozíció lováról leszállva ábrázolja a királyt, kezében a templommodellel, a letelepedés, a hitépítés, a kultúrateremtés jelképével. A mű eredetileg nem ide készült, hanem egy régebbi mű, egy 1973-as bronz kisplasztika felnagyítása és alkalmi adaptálása. (Kő Pál Szent Istvánja nem csupán a Gellérthegyen látható: a bronz kismodellt 2000-ben a Vas megyei Lukácsházán, a kőszobor egy másik példányát pedig nemrégiben Gyöngyös főterén állították fel.)

A művet az avatás meghívójában méltató Antall István szerint Kő Pál szobra „legalább olyan meghatározó elem, mint a csúcson álló nőalak, vagy Szent Gellért emlékműve az Erzsébet-hídnál" . A gond csak az, hogy az említett emlékművek a Gellérthegyre készültek, maximálisan figyelembe véve a helyszín adottságait, szemben a nevezett művel, amelynek a plasztikai erényei csupán a főnézetéből érvényesülnek, a kompozíció hátoldala (a ló oldala és fara) a város felől nézve hangsúlyos ugyan, de nem igazán előnyös látvány, a környezetbe nem illeszkedik harmonikusan. (A felállítás előtt felmerült, hogy a szobor esetleg a város felé nézzen, aminek viszont a Sziklatemplom felőli nézet látta volna a kárát.) Sajnálhatjuk, hogy anyagiak hiányában nem valósulhatott meg a Török Péter táj- és kertépítész eredeti elképzelésben szereplő lépcső, amely új, közvetlen kapcsolatot teremtett volna a Szent Gellért tér és a szoborterasz között, s amely az egész beruházásnak egy nagyvonalúbb építészeti keretet adhatott volna. Sajnos a környezetrendezés csupán a szobor közvetlen környezetére korlátozódott, a felvezető út ugyanolyan elhanyagolt maradt, mint volt korábban, s a tervezett díszvilágítás sem készült el mindmáig. Mindazonáltal a szobor és a kereszt új hangsúlyt ad a Sziklatemplomnak és környezetének, gazdagítva a kegyhely szimbolikáját, növelve a hely vonzerejét.

Boros Géza ■

Jegyzetek:

1 A keresztállítások adattárát lásd Medgyasszay László országgyűlési képviselő honlapján: www.medgyasszay.hu

2 A kezdeményezésről lásd: Sz. Cs.: A szentimrevárosiak ötödik keresztje. Új Ember, 2000. szeptember 24. 16. o.

3 A szobor kritikai fogadtatásához lásd: Zrinyifalvi Gábor: Kő-pocsékolás, Élet és Irodalom, 2001. június 29. 15–16. o.

*Lipót*nak dedikált hirdetőoszlopoktól a „bányagép-szörnyén" a *Valahol Európában* filmkockáin át a holdjáró kerekéig és a 6:3 bőrlabdájáig. De álljunk is meg ezen a ponton, belátván, hogy felsorolhatatlan e helyütt még egy egyszerű tartalomjegyzék is, nem is beszélve arról, hogy maga a tárlat is nyugodtan felfogható egy fel, és megbecsülhetetlen leltárként! Emeljük most tekintetünket a bevallottan a kiállítás epicentrumának és betetőzésének (nem számítva a sportot, amely stílusosan leordítja a többieket a színről) egyaránt tekinthető agorára! Itt *Széchenyi István* (műgyantából kiöntött) büsztje, a felette magasodó *Lánchíd* fémvázastüllös makettje néz farkasszemet a megfáradt kultúremberrel, ki leülvén a fehér, ellipszis alakban kiépített posztamensre, újabb táblákon összegezheti, mit is jelent nevünk a nagyvilágban (például egy kisbolygó, esetleg egy Marskráter viseli nagyjaink nevét). Ki hinné?

Az elején emlegetett pátosztól bár sikerült érintetlenül maradnunk, de itt jut eszünkbe az a bizonyos ironikus Örkényi novella a magyarni igenév univerzális jövőjéről. Mi tagadás, a tárlat még akkor is megérinti a látogatót, ha a kiállítás megformálásában éppen a sajtóanyagban oly kedvtelve használt látvány (-elem, -tároló, -daru stb.) terén érzünk némi elsietettséget, mint amikor a gombhoz gyorsan kell a kabátot odavarrni...

KÉP (1315)

A bejáratnál műveltségünkről, kulturáltságunkról tanúskodó jellegzetes szavaink első írott előfordulásuk évszámával együtt ragyognak csillagként egy fekete barlang mennyezetén. A *kép* is a 101 szó között szerepel, nem véletlenül. Mégis, mintha ez a kiállítás innentől kezdve képiségében is a Gutenberg-galaxis talaján állna. Azt, hogy egy kiállítás látványosság, sőt a 21. század küszöbén kötelezően interaktív látványosság – legyen az high tech informatikai trouvaille, avagy sem – és nem a tudomány, művészet puszta megjelenítője, senki sem vitatja, ám hogy hogyan képes egyidejűleg látvány és tudomány, látvány és történelem lenni, az már kérdés. Ebből a szempontból az *Álmok álmodói* szerencsétlenül megterhelődött több, a gyakorlati rendezést megnehezítő hendikeppel (változott a főrendező személye, az egyik felkért látványtervező csak a kivitelezést vállalta, a gyártási idő rövidsége stb.). Ennek köszönhetően lett olyan ez a kiállítás, amilyen, kevésbé az ideológiai felhangok beépítése okán. Apropó beépítés! Valószínűleg ez lehet a megközelítés kulcsa: az építészeti, térbeli koncept diktálta általános rendező elv jutott itt dűlőre az elemelést szolgáló, színházi díszlet effektekkel díszítve.

Árvai György szerint – aki végül is nem vett részt a tervezésben – az a jó színházi díszlet – ő az *Álmok álmodói*t is dramatikus rendezésként fogta volna fel –, amelyben nem lehet megrendezni már egy másik darabot. A magam részéről nem ismerve a repertoárt, de megmaradva reménykedőnek, szívesen látnék újabb tárlatokat (annál is inkább, mivel a képzőművészetet bemutató szekcióban érzékenységi felületeinket szinte semmi sem tudta mozgásba hozni), ahol teszem azt, az érzelemé és a hatáskeltő elemeké az elsőbbség. A néző szabja meg az „előadás" tartamát és intenzitását, ő dönti el, mennyi időt szán a kiállításra. De ez már tényleg egy másik „előadás" lenne.

Hangmesterek – Hangszerkészítő műhely (Kiscsarnok)

Vizuális kihívások – képző- és fotóművészet

FOTÓK: BERÉNYI ZSUZSA

Budapesti kiállítás, országos beállítás

A Millenniumi monumentumok mustrája

WEHNER TIBOR

Kő Pál: Szent István, 2001, mészkő
(Fotó: Berényi Zsuzsa)

A 2001-ES ÉV UTOLSÓ NAPJÁN nyílt meg és 2002. február 28-ig volt látható a Nyílt Társadalom Archívum által a budapesti Centrális Galériában rendezett millenniumi dokumentációs kiállítás. A tárlat – néhány eredeti tárgy, rekvizitum mellett – a 2000. január 1. és 2001. augusztus 20. között lezajlott Magyar Millennium szöveges, kép-, mozgókép- és hangdokumentumait vonultatta fel és mutatta be, a millenniumi periódus történéseinek krónikáját foglalta össze a rendezők által megfogalmazott, *„az elmúlt két évben közpénzből finanszírozott, kiemelt millenniumi eseményeket, programokat és alkotásokat"* számba vevő programja szellemében. A kiállítás szervezői természetesen nem vállalkozhattak a több síkon és szinten lebonyolított ünnepségsorozat eseményeinek és produktumainak, a központi vezérlésű és az önszerveződésre alapozott helyi aktusok teljes körű áttekintésére – a millenniumi rendezvénysorozat gazdagságára jellemző, hogy a magyar államiság ezeréves évfordulója alkalmából megjelent könyvekből, albumokból, kiadványokból januárban az Iparművészeti Múzeum átfogó, nagyszabású kollekciót mutatott be –, és mindemellett nem érvényesítettek semmiféle válogató, kiemelő koncepciót sem, s nem minősítettek, nem kritizáltak. A Centrális Galéria kiállításának megvalósítói néhány, a millenniumi történések által kijegecesedett központi tematikai körbe – mint pl. Szent Korona, Szent István, Keresztény Egyház, Magyarország, a nép művészete, hagyományőrzés – sorolva rendszerezték azokat az anyagokat és dokumentumokat – eredeti tárgyakat, szövegmásolatokat, kiadványokat, illusztrációkat, fotókat, mozgókép- és hanghordozókon rögzített felvételeket –, amelyeket felkérésükre a millenniumi eseményeket rendező központi szervek és szervezetek, intézmények az Archívum rendelkezésére bocsátottak.

A kiállítóteremben ötven monitoron futottak a játékfilmek, a televíziók által közvetített és rögzített ünnepségek, ünnepi színházi és zenei produkciók felvételei, peregtek a millenniumi tudósítások és a riportok képsorai. A tablókon plakátokat, fotósorozatokat szemlélhetett meg a látogató, aki az asztalokon és a polcokon elhelyezett könyvekbe, katalógusokba, szöveggyűjteményekbe is belelapozhatott. Megismerkedhetett a Szent István államalapításának emlékéről és a Szent Koronáról alkotott 2000. évi I. törvény szövegével, Nagy Gáspár millenniumi ünnepköszöntő versével, Nemeskürty István kormánybiztos nyilatkozataival, a millenniumi konferencia előadásaival, a szoboravató beszédekkel, a millenniumi rádiós harangjátékok programjával, a különböző szakértői véleményekkel, megszemlélhetett érmeket, bélyegeket és alaposan szemügyre vehetett egy, a sok száz átadott közül kiemelt millenniumi zászlót is. És mint a millenniumi évfordulós megemlékezésfolyam átélői és szemlélői előtt – különösebb meglepetéseket nem keltően – már az előkészületek során, és az elmúlt két évben oly mélyen tudatosulhatott, most a millenniumi kiállításon is pontosan körvonalazódott, hogy a Magyar Millennium jelentőségében legsúlyosabb hozadékává a köztéri, a masszív monumentális emlékállítás objektumai váltak. Ezt nyomatékosítják a kiállítás megrendezésével egy időben megjelent *Ünnepel az ország* című millenniumi emlékkönyvben olvasható a kormánybiztosi hivatal tevékenységét összegző tanulmány Kováts Flórián által megfogalmazott alábbi gondolatai is: *„A millenniumi kezdeményezések legjelentősebb ágát a maradandóság szándékával készülő képzőművészeti alkotások – szobrok, emléktáblák, falképek – és a restaurálások jelentik. A kezdeményező közösségek köztéri alkotások elhelyezésével, vagy meglévő értékeik megőrzésével kívántak az ezredfordulóra emlékezni, jelet hagyni. Elsősorban az állam- és egyházalapító Szent István király, a magyar szentek, királyok és az adott helység történelmét meghatározó személyiségek megörökítésére kértek támogatást. Elvünk volt, hogy csak olyan művekhez adtunk támogatást, melyek felállítását a helybéliek – saját erejük mozgósításával – kezdeményezik, és ha azt önkormányzatok támogatják".*

A millenniumi periódus derekán, a 2000-es év lezárulta után végzett futó leltár – amelyet a Népszabadság közölt – már sejttette, hogy a hatalmas anyagi áldozatvállalással óriási, több száz objektumot felölelő emlékegyüttes létrejöttét ösztönözték és segítették, ösztönzik és segítik a megemlékezések és megemlékeztetők koordinátorai. Az N.K.J. szignóval közreadott, *Több száz szobor a millenniumra* című cikk többek között beszámolt arról, hogy *„A millenniumi ünnepségsorozat országszerte felélénkítette a települések szoborállítási kedvét. ... Az állam két forrást is megnyitott a települések előtt, 1999-ben a millenniumi kormánybiztos hivatala és a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma is pályázatot írt ki a települések és közösségek számára. A kormánybiztosság pályázatán szobrok, emlékművek, festmények készíttetésére és restaurálására lehetett pénzt kapni. Mint Kováts Flórián irodavezetőtől megtudtuk, 1999-ben 65 pályázatra 566 millió forintot, tavaly 186-ra 625 millió forintot ítéltek oda, idén várhatóan 84 mű elkészültét segítik mintegy 370 millió forinttal. A pályázók közül mintegy 230-an kívántak új szobrot állítani. 2000 végéig 158 mű készült el. .... A NKÖM millenniumi pályázata 100 millió forinttal segítette az új művek létrejöttét. ... 86 hazai és 11 külföldi pályázót támogattak, így hozzájárultak számos portré, díszkút és dombormű megszületéséhez...”* Vagyis, bár a végleges, összesített számvetést még senki sem végezte el, mégis biztosan sejthető, hogy soha nem látott összegek áramlottak az emlékmű-ágazatba, rövid, másfél-két éves időszak alatt számszerűségében rendkívül nagy, még a szocialista propagandaművészet virágkorának bő termést hozó monumentum-teljesítményét is túlszárnyaló emlékműegyüttes kapott a közösségi terekben állandó nyilvánosságot biztosító helyet. A Centrális Galéria kiállításán csak a Magyar Millennium Kormánybiztos Hivatala által támogatott-állított munkák köréből volt látható dokumentációs fotóválogatás – az önerőből megvalósult, illetve a minisztériumi keretből közvetlenül finanszírozott emlékek nem szerepeltek –, de ez a „szűkített” együttes is – a szakmai kontroll teljes, esetenként részleges hiánya miatt – plasztikusan megrajzolta a millenniumi szoborállítások tipikus jellemzőit, krónikus tüneteit. Vagy talán fogalmazhatunk úgy, hogy plasztikusabban, mint a pályázati fordulókkal szabályozott, a megvalósítás folyamatában több szakzsűrifázist alkalmazó, s így is súlyos hibalehetőségeket teremtő hagyományos menetű szoborállítások esetei: a Magyar Millennium emlékmű- és szobortermése az egymástól szigorúan elválasztott központi akaratérvényesítés – kiemelt, országos jelentőségű alkotások, mint *Melocco Miklós* esztergomi, *Kő Pál* budapesti, *Szervátiusz Tibor* győri, *Marton László* budapesti művének megvalósítása – és a helyi kezdeményezések, a szabad megrendelői döntések realizálása által vezérelve született meg. A több száz darabot felölelő millenniumi emlékegyüttes így a sajátos, a szobrászati eszközökkel létrehozott köztéri objektumok összessége, Magyarország jelenkori, az ezeréves múltra, illetve a kezdetekre való visszapillantásának alapvetően alkalmazott jellegű, történeti kordokumentuma. Nincs semmi baj, ha e monumentumok körében nem művészeti aspektusok – hanem történelmi, szociológiai, szociális szempontok – érvényesítésével vizsgálódunk: a kezdeményezés nemesnek, az önkéntes részvétel felemelőnek, az aktivitás lelkesítőnek, a termés roppant gazdagnak és ezért lebilincselőnek ítélhető.

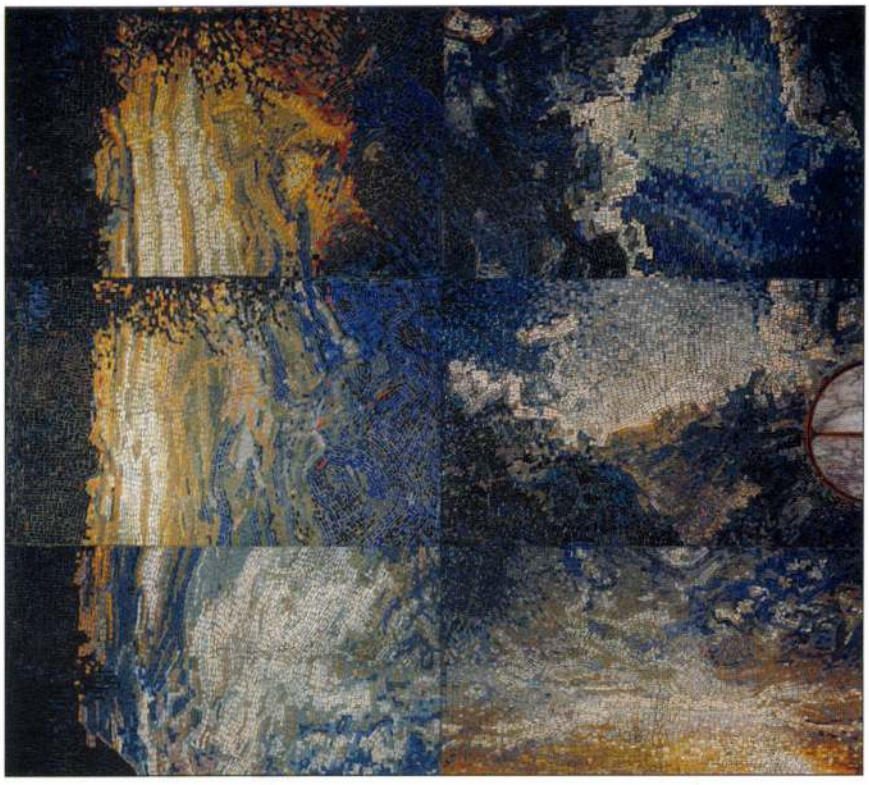

Bukta Norbert: Rákoskeresztúr – Madárdomb, Szent Pál templom, 1998, (részlet)
üvegmozaik, 620×270 cm

Azonban, ha esztétikai kérdésfelvetésekkel, minőséganalízissel, művészettörténeti szempontok alkalmazásával közeledünk a millenniumi emlékmű- és szoboráradathoz, akkor lehangoló végkövetkeztetéseket kell megfogalmaznunk: az új emlékanyag legjellemzőbb vonása a tartalmi-tematikai egyhangúság, a szimbolizációs szűkkörűség, a sekélyességbe és unalomba fulladó ismétlődés, a szellemtelenség, illetve a 19. századi emlékműállítási sablonok, konvenciók kritikátlan alkalmazása. Belátható, hogy a millenniumi emlékmű- és szoborállítások során a bőkezű anyagi lehetőségek által megteremtett tiszta helyzetben a megrendelő és a szobrász is zavarban volt (illetve egyáltalán nem volt zavarban), mert az államalapítás és jelenségköre igen csekély számú jellel, jelképpel, szimbólummá emelkedő vagy metaforikus motívummal ragadható meg a közhelyszerű műteremtés szintjein: úgymint Szent István alakjával és a Szent Koronával. Így a nagyobb bonyodalmakat és konfliktusokat elkerülendő, a millenniumi emlékmű a kitüntetett pozíciójú városi térben a posztamensre helyezett kő vagy bronz Szent István királybábu vagy koronája lett, illetve a két motívum sokszínűnek korántsem ítélhető variációja. A korona a fejen, a korona a kézben, a korona a posztamensen változatot árnyalják és dúsítják a jogarok, az országalmák, a palástok, a kardok és a keresztek. A tematika egyértelmű volt, a művek szemléletét meg természetesen az ünnepi pátosz, nemegyszer a dagályosság hatotta át, s az exponált hely megtalálásával és kijelölésével is számos esetben súlyos gondok adódtak: a jó helyek ugyanis az elmúlt másfélszáz év szoborállítási és szoborcserélgetési szorgoskodásainak eredményeként már eleve foglaltak, és a városépítészet új privilegizált színterek létrehozására képtelen. Így szükségszerűen jöttek létre olyan kusza, immár visszafordíthatatlan szituációk, mint amit a Gellérthegy-effektust megismétlő, az esztergomi Várhegy Melocco Miklós-szoborral való megkoronázása reprezentál, amely számos más probléma

Királygaléria – 18 magyar király, fejedelem és államférfi mellszobra, 2001
Ópusztaszer, Nemzeti Történeti Emlékpark

mellett egy történetileg kialakult, harmonikus városkép új, hangsúlyos elemmel való megbontásaként, szétzilálásaként minősíthető; vagy mint a budapesti sziklakápolna előtti hegyoldalba helyezett, egy nézetre komponált *Kő Pál* alkotta emlékmű abszurditásokba hajló, teljesen

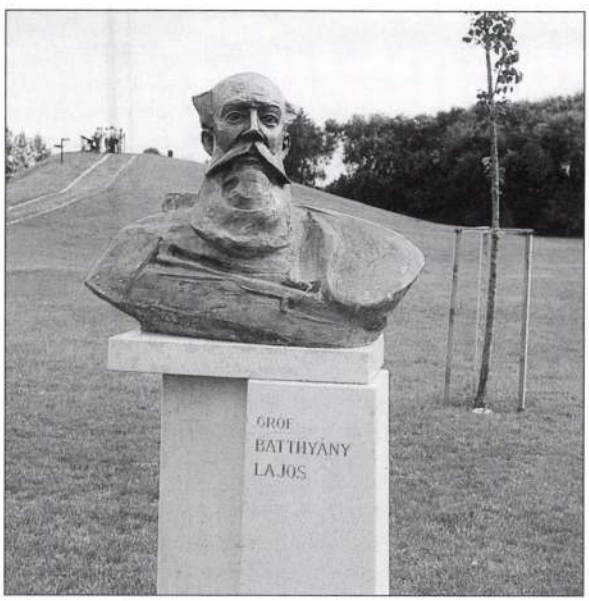

Gaál Tamás: Gróf Batthyány Lajos miniszterelnök, 2001, bronz, Ópusztaszer, Nemzeti Történeti Emlékpark

megoldatlan téri problémákat indukáló és reprezentáló közege. Az illusztráció szintű, a gondolatiságot nélkülöző, az ezredforduló valóságos szellemiségét kizáró, külsőségeiben pompázatos Szent István-portré, Szent István-mellszobor, Szent István-félalak, Szent István-egészalak ülve és állva vagy lovon, bronz, fa és kő körplasztikák és domborművek formájában – egyes művészek *(Győrfi Sándor, Győrfi Lajos)* millenniumi iparszerű tömegtermelésében – unalmas, kongón üres mestermunkákként, csupán az ezredforduló millenniumi ünnepségsorozatát idézőn sorakoznak köztereinken. Hosszú a sor *Szabolcs Péter* százhalombattai bombasztikus alakjától a *Seres János – Szórádi Zsigmond* alkotópáros zalaegerszegi, panoptikumszerű királyidézésén át *Párkányi Raab Péter* csengeri drapériazuhatagos, ijesztően anakronisztikus lovasáig (amelyet akár Stróbl Alajos egyik késői, bravúros alkotásának is vélhetnénk). Valódi műalkotás megalkotására az ünnep fellengzősségét elvető, az ünneplés díszletszerűségét kizáró, gyorsan avuló aktualitásait megkerülő, az évforduló hivatkozásainak konkrét, didaktikus elemeit elutasító, a millenniumi eszmekört az autonomitásainak rendszerével az általánosságok szintjén létrehozó szellemdús művészi szándékok formába öntésével nyílt lehetőség. Ezt tanúsítja a motívumválasztásának leleményességében meghökkentő szigetvári szobrász, *Bencsik István* és az építész *Dévényi Sándor* által alkotott, mesteri módon környezetébe illesztett – és a városi közteret évtizedekig kisajátító szovjet katonai temetőt áthelyezésre kényszerítő –, a Bencsik-életmű szerves alkotóelemeként megvalósult, tájszoborrá lényegülő, mészkőből faragott hüvelykujj-monumentum. Szigetvár mellett az értékteremtő szándékok szép valóra váltását bizonyítja a pécsi Jókai tér rehabilitációja, illetve a tér mészkő szobrokkal és plasztikus díszítőelemekkel – Bencsik Istváné mellett *Pál Zoltán* műveivel – való berendezése is. Pécs nemcsak a Jókai tér rekonstrukciója és plasztikái kapcsán keltheti fel a millenniumi műalkotásokat szemlélő, a kvalitásos munkákat kutató figyelmet: a dóm bronz díszkapuegyüttesét – a figuratív motívumokat rejtő szőlőindás-leveles plasztikus külső kaput, és a tradicionális rendszerbe illesztett, de azt szabadon megbontó belső kapudombormű-sorozatot – megalkotva *Rétfalvi Sándor* a 20. századi magyar szobrászat klasszikus eszményekhez kötődő áramlatának történeti ívét nagyszabású, különleges szépségeket teremtő és feltáró, remekművű alkotással zárta le. Mint Bencsik István és Rétfalvi Sándor munkáival, a millenniumi áttekintések mindeddig alig-alig foglalkoztak azzal a *Bukta Norbert* által tervezett és kivitelezett nagyszabású és nagyméretű, elvont fogalmazású, festőiségekben tobzódó üvegmozaikfallal is, amely a budapesti XVII. kerületben, a rákoskeresztúr-madárhegyi plébániatemplom altemplomában 2001 óta fogadja a híveket. Ugyanezen visszhangtalan körből hivatkozhatunk akár Bors István kaposvári, a városközpontban felállított millenniumi emlékére, s *Denzen Barsbold* különös, karosi kővel és kerámiával burkolt építményből és terméskő sírjelekből komponált honfoglalási-millenniumi emlékhelyére is. Méltán kapott viszont széleskörű publicitást – s keltett szakmai vitákat – az a Székesfehérvár belvárosának történelmi-műemléki környezetében felállított *Józsa Bálint* alkotta, pályázatnyertes terv alapján kivitelezett krómacél-márvány millenniumi emlék, amely a koronára és keresztre hivatkozva, de a tartalmi és formai közhelyek csapdáit elkerülve, mértéktartó és ihletett, szép kompozícióként valósult meg.

A semmitmondó és a kiemelkedő, a konvencionális és a leleményes munkák riasztó kvalitás-egyenetlenségein túllépve természetesen felfedezhetők a millenniumi emlékanyag alkotásait a minőségi szemponttól függetlenül más vonatkozások révén összefogó, általános vonások, jellemzők is. Így például az, hogy az egyedi alkotások mellett számos átfogó, nagyobb vállalkozás megvalósítására is teret és lehetőséget teremtett a millennium. Mint Egerben, ahol egy szakközépiskola kertjében Kampfl József portréiból a magyar Nobel-díjasok szoborkertje létesült, vagy Kalocsán, ahol Kő Pál és kortársainak, tanítványainak munkája eredményeként az érsekek szoborsétánya jött létre. Ópusztaszeren, a Nemzeti Történeti Emlékparkban a megyék összefogása és együttműködése révén számos kitűnő király-, illetve fejedelemportrét felvonultatva valósult meg az *Aranybulla-*

*emlékmű*vet körülvevő millenniumi szoborkoszorú.

Fontos adalék, elhanyagolhatatlan összetevő a millenniumi emlékanyagban a helyreállítások, a rekonstrukciók végrehajtása, amely a leromlott állagú és az egykor állt művészeti alkotások és történeti-politikai jellegű monumentális emlékek műcsoportját érintette. E körben talán legfontosabb a szegedi *Hősök Kapuja* Aba-Novák Vilmos freskójának újjászületése, az ugyancsak az Aba-Novák-munkásságot fémjelző pannó, a székesfehérvári hányatott sorsú *Magyar-francia kapcsolatok* című képegyüttes helyreállítása, a budapesti Klebelsberg-szobor – joggal kétségeket keltő és vitákat kavaró helyszínen történt – újraállítása, s a debreceni *Tisza István-szobor* és a nagykanizsai *Trianon-emlékmű* rekonstrukciója a legnagyobb vállalkozás, a Hősök tere *Millenniumi Emlékmű*vének újjávarázslása mellett.

A hatalmas műegyüttesben furcsa jelenségekre is felfigyelhetünk. Nem tudható, hogyan keveredhetett a millenniumi szobrok közé évekkel a szobrász halála után *Kiss Sándor* zalaegerszegi *Mindszenty József*-szobra, amelynek terve még egy, a kilencvenes évek közepén lezajlott meghívásos pályázaton szorult a helyezettek mezőnyébe. A millenniumi termés áttekintésekor derült fény a sajátságos módon megkettőzött munkákra, az etikai kérdéseket is felvető szoborazonosságokra: arra például, hogy *Szabolcs Péter* százhalombattai *Szent István*-szobrának felső részét portré gyanánt adaptálta Kókán, hogy *Lebó Ferenc* ugyanazon királyszobrot helyezte talapzatra Mosonmagyaróváron és Nagyatádon, s hogy *Mihály Gábor* a látványos külsőségek között felavatott szarvasi *Korona-emlékmű*vének másodpéldányát Balatonvilágoson is felállította. Érdekes jelenség, hogy már régen eltávozott alkotók munkái *(Götz Jánosé, Samu Gézáé, Kiss Sándoré, id. Szabó Istváné, Török Richárdé)* is fel-felbukkannak a millenniumi monumentumok sorában, amelyek természetesen mindig az eredetitől eltérő, a társalkotók, a kivitelezők által módosított kompozíciókként ölthetnek csak maradandó anyagban formát. E körben különösen kétséges minőségű és eredményű Götz János főművének, a *Legenda* című kompozíciónak zalaegerszegi köztéri elhelyezése: az eredetileg rézlemez-domborításként megvalósult kompozíciót ugyanis bronzba öntötték, s ezzel egyszersmind az eredeti művészi koncepciót és kompozíciót is megsemmisítették.

„A két évben hivatalunk támogatásával összesen 358 mű – szobor, emlékmű, festmény, restaurációs munka – készült el. Millenniumi parkok, emlékhelyek építését a két évben együtt további 210 helyen támogattunk" – írja a fentebb idézett tanulmányában a kormánybiztosi iroda vezetője. Tehát megvonható az a konklúzió, hogy a 20. század első évtizedeiben született Kossuth-szobrok, a húszas és a harmincas években létrejött első világháborús emlékművek, a szocializmus évtizedeinek szovjet hősi, felszabadulási és munkásmozgalmi monumentumai (amelyek a köztereken és a szobrászéletrajzokban a gyorsan múló idővel Tavasz-emlékművekké, Szabadság-szobrokká lényegülnek és szelídülnek) és a múlt század kilencvenes éveitől feltartóztathatatlanul gyarapodó 56-os mementók mellett megszületett a magyarországi monumentális köztéri objektumok újabb zárt egysége, amelyben – mint a korábbiakéban is – az esztétikum, a művészet, a megrendelői követelményekkel viaskodó szobrászat csak nagy ritkán s csak kivételes esetekben kap, kaphat (képletesen és a maga valójában is) szabad teret.

Centrális Galéria, 2001. XII. 31–2002. II. 28.

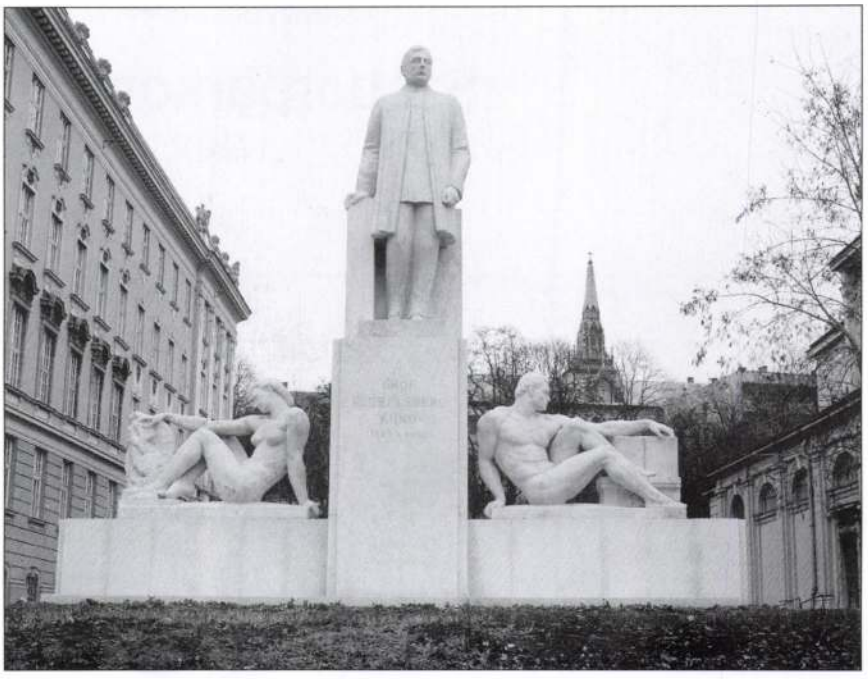

Grantner Jenő: Klebelsberg-emlékmű, 1938, mészkő, 340 cm
Rekonstrukció: Jeney Lajos – Tóth Kálmán, 2001
(FOTÓ: BERÉNYI ZSUZSA)

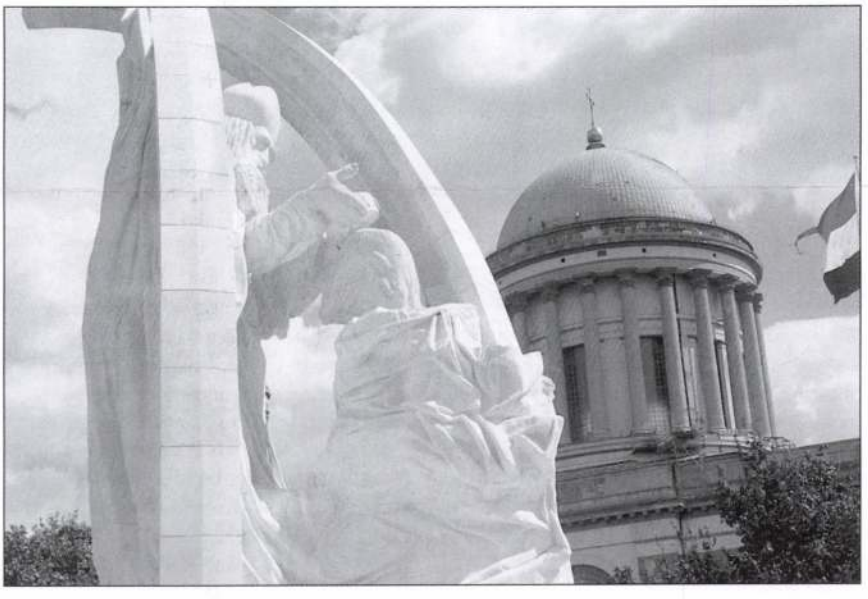

Melocco Miklós: István megkoronázása, 2001
Süttői mészkő, Esztergom, Vár

Szoborparkosítás

A MOM Park szobrai

HEMRIK LÁSZLÓ

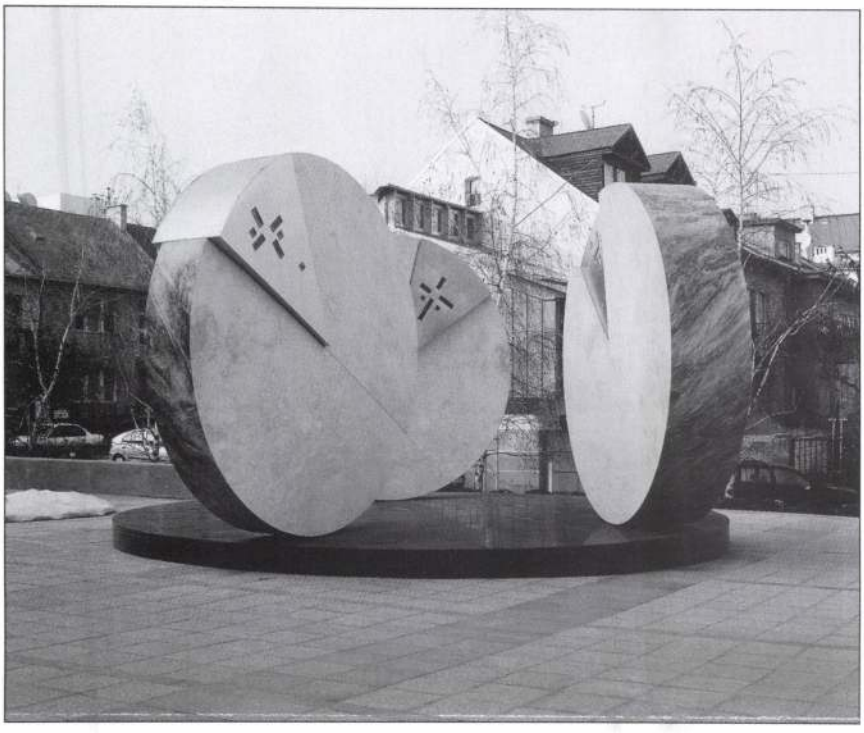

Gulyás Gyula: Üzenet a III. évezrednek, 2001

carrarai márvány, gránit, króm, színes üvegprizmák (12 szín)

A MOM PARK több réteget fed le a kollektív emlékezetben. A legfelső szinten egy negatív szenzáció található. Ez év januárjában a multiplex mozi belsőépítési munkálatai során az egyik teremben leszakadt az álmennyezet, maga alá temetve két munkást. Szerencse a szerencsétlenségben, hogy komolyabb bajuk nem esett. Az ember ilyenkor akarva akaratlan az áldozatra gondol, amelyet annyi nagy emberi építmény követelt magának az ókor csodáitól a középkori katedrálisokon át az Új Világ vasbeton és mégis sérülékeny felhőkarcolókig. Déva várának szelleme máig kísért. Aligha véletlen, hogy az építtetők *Haraszty István* munkáját az *Építők emlékére* keresztelték.

A következő szinten egy sikertörténet szerepel: német tőke (Schörghuber Vállalatcsoport, valamint a Bayerische Landesbank) és magyar tervezők (a tervek döntő része a Puhl Antal Építészeti Irodában készült) rendezésében a müncheni Arabella Park sikeres koncepciója nyomán. A cél egy „város a városban" produkció volt: egy, a városhoz szervesen illeszkedő épületegyüttes (építészetileg, infrastrukturálisan) létrehozása, mely a lehető legnagyobb kényelmet biztosítja használóinak. Mert a MOM Park több szimpla lakóövezetnél, óriási bevásárlóközpont és egy kilenctermes multiplex mozi is tartozik hozzá. Tökéletes helyválasztás, mértéktartó színfalak, a színfalak mögött luxus, eurokomfort.[1] Sőt, a komfortérzést, illetve a régió anyagi és eszmei értékét műtárgyakkal is növelték, de róluk egy kicsit később.

Az emlékezet legmélyebb szintjén egy hatalmas, nagy múltú ipari létesítmény található. Az 1876-ban alapított Magyar Optikai Művek Közép-Európa egyik legnagyobb optikai-finommechanikai cége volt, mely különféle termoanalitikai, laboratóriumi, geodéziai mérőműszereket stb. gyártott. Aztán, ahogyan az Kelet-Európában lenni szokott, a hatalmas cég tönkre ment. A telephely kiürült, s a funkció nélkül maradt területet megvásárolta a bajor befektetési csoport.

Dr. Szajlai Béla, a Schörghuber Vállalatcsoport képviselője a következőket mondta egy interjúban[2] társaságuk filozófiájáról: *„A gazdaságossági, megtérülési mutatók szerepe fontos, de nem egyetlen szempont. Ezt a csoportot mindig is a presztízsteremtő feladatok vonzották. Arra törekedett, hogy otthagyja nyomát a város képén: építkezései mindig meghatározzák, megváltoztatják egy település arculatát. Nem véletlenül mondotta München polgármestere, hogy a 16. század óta senki sem formált annyit a város képén, mint Josef Schörghuber; az idősebb, aki sajnos már nincs közöttünk..."*

A cég ötvenmillió forintot különített el műalkotások finanszírozására. Hatalmas összeg, míg az egész beruházás arányait figyelembe véve: csepp a tengerben. De ne fanyalogjunk! A pénz mellett vonzó volt a pályázati kiírás is, amely szabad kezet adott a művészeknek (csak a művészethez való viszonyukról kellett számot adni), s csupán azt kérte, hogy lehetőleg „tegyenek említést" a gyárról, melynek poraira, emlékére épült az új városrész. Ebben az ajánlásban, azt hiszem, benne van a beruházónak a hely szelleme iránt érzett őszinte tisztelete mellett az a ma igen divatos városépítészeti trend is, miszerint nem megsemmisíteni, hanem feltámasztani kell az elaggott ipari épületeket. Szép példákat találunk erre többek közt Londonban, Bécsben és immár Budapesten is. A szándék mind esztétikai, mind kulturális-morális értelemben támogatandó. (Massimiliano Fuksas a 7. Velencei Nemzetközi Építészeti Biennálét [2000] a „kevesebb esztétikát, több etikát" gondolat köré szervezte.) A MOM esetében sajnos nem történt meg, nem történhetett meg ez a különös csoda. Valljuk be, azért nem panaszkodhatunk!

Többes számot használtam az imént, egy tágabb közösségre utalva ezzel. Mert nekünk készült a multifunkcionális bevásárlóközpont, és a művészek nekünk alkották szobraikat, igaz, a luxuslakásokról és az irodahelyiségekről már nem merném ezt állítani. 2001-ben négy magántőkéből emelt kitűnő köztéri plasztikával gazdagodott Budapest. Wehner Tibor *Közterek és közhelyek* című Ócsai Károlyról írt szövegében[3] azt elemzi, hogy a „köz-" előtaggal jelzett szavaink miképp inflálódtak, avagy estek át jelentésváltozásokon az elmúlt évtizedekben. A „köz" erősítésének épp itt az ideje! A köztéren felállított szobor igen kényes helyzetben van, egyrészről megtestesíti egy nagyobb közösség, csoport művészetről, kultúráról, politikáról vallott nézeteit, ergo kiszolgál, másrészről a múzeumok riasztóval, golyóálló üveggel védett műtárgyaihoz képest kiszolgáltatott, állandó jelenlétével pedig a kiüresedés, az érdektelenség veszélye fenyegeti. A MOM Park esetében ez egy kicsit másként alakul: a szúrós tekintetű kamerák, a váratlanul mögénk kerülő biztonsági emberek társaságában egy kicsit intézményesül, feszesedik a köztér-feeling, mármár az „esztétikum templomá"-ban érezzük magunkat.

K ő P á l

szobrászművész

kiállítását

1997. június 14-én,

szombaton

17 órakor

az

egri

Ferencesek

templomában

(Eger, Kossuth Lajos utca)

dr Seregély István

egri érsek

nyitja meg

...

Az

életmű

bemutató - a tervek szerint -,

a

Ferencesek

altemplomában,

a

Tábornok házban,

és a

Gárdonyi Géza

Színház

előterében

tekinthető

meg

egész

nyáron

!

kiadta : Antall Press - Bp. Jurisich Miklós u. 12. - 1143 - telefon : 163-65-91, mobil : 06-20-555-676

Kő Pál

szobrai, kisplasztikái, érmei, rajzai
Egerben 1997 nyarán

KÖ Pál

MN 1997. VII. 18

KŐ PÁL Munkácsy-díjas szobrászművész kiállítása Egerben a tábornokházban (a piac melletti műemlék épület), illetve a ferences templom altemplomában (Kossuth L. u. 14.) augusztus 20-ig látogatható.

ÚJ IRÁS 1983./12.

inszky János
agyatékából

tos hagyatékát unokaöccse és örököse, Kovács Péter őrzi, s igyekszik esebbé tenni. Az ő kérésére fogtam hozzá az írások rendezéséhez. Itt nosság előtt is számot adjunk arról, mit ígér ennek a kézirathagyaték-

most közreadunk, egy előadás szövege. Vargha Kálmán szíves közlé- ezt az előadást Pilinszky János a budapesti Tudományegyetem böl- ghívására 1947 tavaszán tartotta. Gépelt példánya maradt meg, a költő A javított szöveget közlöm, az áthúzott szavakat, mondatokat, bekez- z egyik gépírásos lap hátoldalán egy tétova sor van az *Apokrif*ból: úgy an) kézirat 1950-ből való, ez időből maradtak ránk az *Apokrif* születé- dező töredékek, kéziratforgácsok. Az eredeti gépiratnak nincs címe. dott szöveg egy kockás blokkban maradt ránk, kéziratos formában: hol

Kő Pál - szobrász 1996. máj. 20.

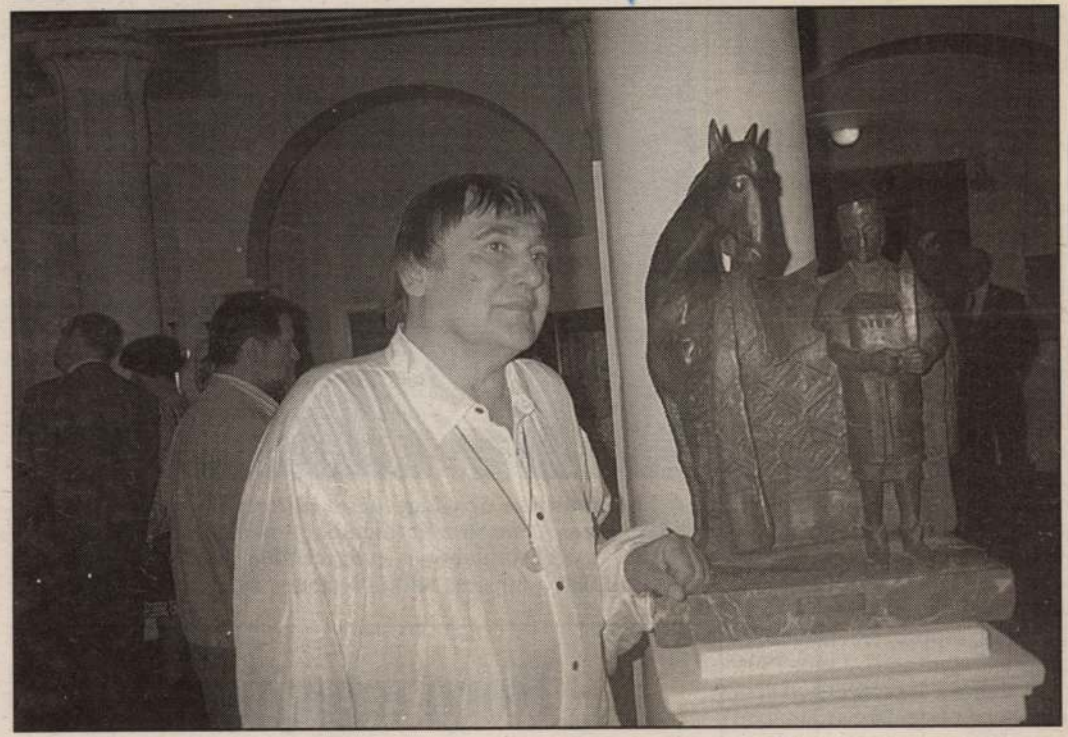

Kő Pál szobrászművész Szent István című alkotásával.

II. János Pál köszöntése

II. János Pál pápát szombat este mintegy ötvenezer fiatal köszöntötte a Ljubljana melletti Postojna sportrepülőterén. Itt hatalmas keresztet állítottak fel, s az egyházfőt 76. születésnapján a hangszórókon a krakkói templom harangjainak zúgása köszöntötte magnóról – Karol Wojtyla, a későbbi II. János Pál itt volt püspök és bíboros, mielőtt pápává választották. A születésnapi eucharisztikus ünnepen a szlovén fiatalokon kívül horvát, bosnyák, olasz, osztrák és természetesen magyar fiatalok is részt vettek: énekkel, tappsal és virágcsokrokkal fogadták II. János Pált.

II. János Pál beszédében arra emlékezett, hogy 20 éves korában nagy félelem kerítette hatalmába – ez a világháború kezdetén

A közelmúltban új világcsúcsot állított fel *Falco Traber* kötéltáncos. A merész fiatalember a németországi Baden-Baden egyik temploma és gyógyszállója között kifeszített drótkötélen biztosítás nélkül tett meg 645 métert. (MTI)

Horn interjúja: „Nincs más lehetőségünk”

Jobb Miskolctól távol

Apja fizetését lopta el

Szelíd, megnyerő arcú srác Wagner Zoltán. Mondhatni, angyalarcú. Amiről beszél, szinte el se lehet hinni. Huszonöt éve viharos múltat takar. Pszichiátriát, Tökölt. Zoltán tizennyolc éves sihedernek néz ki. Szőke, kék, ábrándos tekintetű ifjú ember, a legmenőbb cuccokban. Pedig csibész, tolvaj. A tolvajok közt is különleges státusú. Nevelőapját, öccsét lopta meg, ha az üzletekben nem sikerült az illatszer.

– Mesélj magadról. Az ábrázatod alapján mama kedvencének látlak.

– Az is voltam tizenhat éves koromig. Szófogadó, rendes gyerek. Nevelőapám pénzügyi előadó, anyu butikos, szüleim mindent megadtak. Anyám szakácsnak akart adni. Ekkor mondtam ki az első nemet. Még rosszabb pályára mentem, hét éve végeztem el a kovács szakmára képesítő szakmunkásiskolát. Miskolcon nehéz elhelyezkedni. Egy ideig tengtem-lengtem, majd beálltam a Diósgyőri Gépgyárba gépi kovácsnak. Egy hétig bírtam az ottani légkört.

– Nem sokáig...

– Fél ötkor kellett kelnem, a Digépben csak egyes részlegekben folyt a munka. Kiábrándító világvége-hangulat uralkodott. A barátaim strandélményeikkel hecceltek. Kiléptem. Apám másodállásban robotolt egy Miskolctól húsz kilométerre fekvő településen, a cégnél elintézett számomra egy munkahelyet. Velem küldte haza a fizetését. Elloptam.

– Mire kellett?

– Elittam. Mondom, tizenhat évesen úgy tört rám a rossz, mint a zuhatag. Törés állt be, felfoghatatlan zuhanás.

– Nem inkább könnyelmű, engedetlen voltál?

– De az talán. Soha semmin nem gondolkoztam, a jövő nem izgatott, mi lesz belőlem, hol kötök ki. Egy végzetes barátság elsodort az alvilágig. Megismerkedtem egy kőműves szakmunkástanulóval a korcsolyapályán, akivel egy lányba voltunk szerelmesek. Olyanok voltunk, mint a testvérek. Együtt jártunk szórakozni.

– És lopni.

– Miután elloptam öcsém adidas cipőjét, melegítőjét, és részeg veszekedés során összetörtem jó pár bútort, anyámék ajtót mutattak. Haveroknál laktam vagy a tetőtereken. Miskolcon jól lehet csövezni. Más a háztető-kiképzés, mint Pesten. Fent futnak a melegítő csőrendszerek. Mindig a magam útját akartam járni, hát jártam. Diszkóztunk, szórakoztunk. Tizehét évesen loptam először parfümöt illatszerüzletből. Aztán a kávé- és könyvlopásra álltunk át. Később kocsival Ausztriába jártunk ki ruhaneműt lopni.

– Nem voltak veszélyesek a külföldi túrák?

– Dehogynem. Az osztrákoknál nem buktunk le, de Németország, Olaszország kemény dió. Egy tengerparti olasz városkában örültünk, hogy leléphettünk a boltból.

– Mi történt?

– A csinos eladókisasszony hátrament telefonálni, amikor mi a haverral szorgalmasan kezdtük begyűrni a farmerokat az e célra előkészített sporttáskába. A signora hirtelen előjött, majd hátraszólt két nagydarab fickónak. Az egyik odarakta a pisztolyt a barátom homlokához. Pokolian ránk ijesztettek. Még azt is elszedték tőlünk, amit más üzletekben tulajdonítottunk el.

Maradt a belföldi lopogatás. Két betörés részese lett Wagner Zoli. Tökölön ült egy hónap vizsgálati fogságban. Anyja ügyvédet fogadott, kimosták. Zoli elhagyta Miskolcot, egy lányhoz költözött, aki gyereket szült neki.

– Nemhogy az apaságra, a felnőtt életvitelre is éretlen vagy...

– Igen, és nem is volt az élet a sok pia, egyéb dolgok miatt.

Zolin a pszichiátriai kezelés sem segített. A gyógyszerek nem kovácsolták össze széthullt, bűn útjára sodródott személyiségét. A kétségbeesett anya, aki háromszor fogadta vissza a tékozló fiút, egy fővárosi tartózkodása során a Kálvin téri templomban hallott prédikálni egy szenvedélybetegeket mentő papot. Hozzá fordult segítségért. Extrém helyzet, de Zoli a fővárosba jött megjavulni. Jobb Miskolctól távol.

– Mi a terved?

– Elhelyezkedni egy McDonald's étteremben. Biztatnak, sikerülni fog. Később boltvezető szeretnék lenni. az italról, a züllött életmódról le kell mondanom.

A lemondást egy befogadó, református terápikus közösség mellett elősegíti a volt barát negatív példája, aki végképp a kábítószer rabja lett, a bűn útjára lépett. Másfél millió forintot kábítószerezett el egy év alatt a miskolci aranyifjú. Akiről persze az is kiderült, nem is volt a barátsága őszinte, átverte többször Wagner Zolit, akiből egyszer talán bolti vezető is lesz.

Vajon mit fog szólni a pult túloldalán a tolvajlásokhoz?

Pardi Anna

Levelek Dalmáciából

Magyar vér a flaskókban

Amilyen kellemes élmény például a közép-dalmáciai Korcsula-sziget keleti szirtfokát elfoglaló Korcsulában, Marco Polo szülővárosában a „fehér apácák", a dominikánusok angyalszobrokkal díszített homlokzatú kolostorában beszélgetni a rendház szabadkai származású, magyarul anyanyelvi szinten tudó volt lelki anyjával, olyan jólesik hallgatni az 1700 éves Diocletianus palotájáról nevezetes Splitben *Lingli Sándort*, Horvátország önkéntes véradóbajnokát, akit a horvát elnök nemrég a Zrínyi Katalin-érdemrenddel tüntetett ki, és még 1991-ben megkapta a Szlovén Vöröskereszt legnagyobb kitüntetését is. Kis híján százötvenszer adott már vért.

– Mindig somolygom befelé a vöröskereszt helyi szervezetének tiszteletbeli örökös elnökén, aki az önkéntes véradók évi közgyűlésein rendre azzal kezdi vagy fejezi be köszöntő szavait, hogy megköszöni a drága horvát vért, amit adunk magunkból. Mosolygok magamban, mert bizony van jócskán magyar vér is a flaskókban. Írja meg mindenképpen, hogy az alig néhány száz fős spliti és környékbeli szórványmagyarság köréből tizenöten, tizenhatan is vagyunk állandó, rendszeres véradók. *Palágyi Illés* túl van már a 75. véradáson. *Bűn Imre* és *Kollár István* is hetvenen fölül tart. *Deák János* harminckétszer, *Váradi Tibor* huszonnégyszer, *Bűn Zsolt* tizenötször adott vért eddig. Külön klubot csak azért nem alakíthatunk, mert valamennyien klubtagok vagyunk valahol a városban, ki-ki a munkahelyén. Helytáll ez a húszezernyi, vagy a háborús menekültek híján ennél is kevesebbre zsugorodott horvátországi magyarság más téren is. A legjobb horvát asztaliteniszező lány, a Zentáról Zágrábba került *Boros Tamara*, május első felében a pulai sakkcsapat Európa-bajnokságon a horvát B-válogatottban játszott a szabadkai származású *Stadler Brigitta*, és a HMTMT-ben, a Horvátországi Magyar Tudományos és Művészeti Társaságban a tudományok számos doktora tömörül – meséli.

– Van-e valami felső határa ennek az önzetlen tettnek, valami abszolút csúcs, amit a leg-legek, a Guinness Rekordok Könyve is jegyez?

– Életkorban a tizennyolc és hatvanöt év közé korlátozódik a véradás. Elengedhetetlen feltétele az egészséges szervezet, de hogy milyen felső határát tartják számon, azt nem tudnám megmondani. Nem is hallottam róla, az irodalom sem érdekel. Nem a dicsőségért teszem, hanem emberbaráti, humánus kötelességemnek tartom. De könnyű kiszámítani a legalábbis nálunk maximális lehetőséget. A képlete: 65–18 = 47. Ezt néggyel (az engedélyezett évi lehetőség számával) megszorozva száznyolcvannyolcat kapunk.

– Hogyan kezdődött?

– Családi hagyomány ez nálunk. Apám is véradó volt, az öcsém is az. Nem is töltöttem még be a tizennyolcadik életévemet, amikor a katonai középiskola befejezése után, 1958-ban magam is természetesnek tartottam, hogy vért adjak. Ennek már harminckilenc éve. Az engedélyezett háromhavonkénti, kihagyás nélküli, maximális teljesítményem ez idő alatt százötvennégy lehetett volna. Pillanatnyilag a százötven közelében járok, a száznegyvennyolcnál.

– Kicsoda tulajdonképpen Lingli Sándor?

– A Vajdaságban, a Bánságban, Becskereken, az abban az időben országos hírű Proleter kosárlabdaklub közvetlen közelében, mondhatnám a kosárlabdapálya szélén nőttem fel. Mi sem természetesebb, mint hogy Splitben én is kosárlabdáztam, amikor a ljubljanai középiskolából idekerültem. Akkoriban a splitiek még a leánycsapatukkal törődtek többet. Később, amikor a férfiaknál is a játékosok testmagassága lett az alapvető követelmény, oktatói képesítést szereztem. A kölyökcsapat-iskolát vezetem a klubban. 1990 óta nyugdíjas vagyok. Egy több mint féléves kis unokának is örülhetünk már a feleségemmel.

– Valami nem mindennapi élmény?

– Általában nem tudom, hogy kinek adok vért. Mindenkinek, akinek szüksége van rá. Egyszer régen, huszonöt éve is van már, egy ismerősöm ismerőse kórházba került. Vérre volt szüksége, és az volt a gyakorlat, hogy ilyenkor valójában zsarolták a betegeket és hozzátartozóikat. Csak annyi vért adtak, amennyi feltétlenül kellett az életbentartáshoz, mindaddig, amíg nem jöttek a véradók. Mentem is mindjárt, habozás nélkül. Az illető a mai napig sem tudja, hogy tőlem is kapott vért. Ezzel nem dicsekedni kell.

– Életcélja, ars poeticája?

– Segíteni mindenkin, akinek szüksége van rá. Amíg bírom erővel egészséggel. De mihelyt elprofesszionalizálják, elkommercializálják az önkéntes véradás nemes intézményét, amint fizetni kezdenek az adott vérért, ahogyan tervezik, rögtön abbahagyom. Ez semmiképpen sem felel meg felfogásomnak, életvitelemnek.

Bencze Lajos

KUTYAMESÉK

Valahányszor rájuk gondolok, mindenféle állatok képe társul hozzájuk, és valahányszor egy kutyára nézek, ők jutnak eszembe róla, pedig kutyát nemigen tartottak, inkább más állatokkal barátkoztak. Anyámnak akváriuma volt, és kanárikat nevelt, apám galambokat és kakasokat. Előbbiek szelíd, utóbbiak mindig harcias jószágok voltak. Egy régi fényképen anyám – még a születésem előtti időkben – seprűvel szelídítgeti egyiküket, hogy be tudjon menni a baromfiudvarba.

Első kakasát apám a 14-es háború előtt kapta nagyapjától, az utolsót Mártélyon tanította kukorékolni, ahová visszavonult hatvanévesen a világ zaja elől. Mikor odahagyta a városi életet a Tisza közelségéért, bajuszt és szakállt növesztett, mint Szindbád, de a vízhez nemigen ment ki, fájós lábaival nem indult hosszabb utakra. A boltba járt csak el – anyám kis cetlikre írta a bevásárolnivalót – és a kocsmába köszönt be, ahol egy féldeci mellett meghallgatta a falu híreit. Néha Tyotyót is a hóna alá vette, úgy ballagott el otthonról. Ilyenkor megörvendeztette italbolti cimboráit a mutatvánnyal.

– Tyotyó, kukora! – szólt rá, miután letette a széttaposott csikkektől tarka padlóra. A kakas teleszívta tüdejét levegővel, és hosszan, parádésan elkukorékolta magát. Máskor az udvaron vagy a kapuban üldögélt vele, és a szomszédoknak mutatta be a produkciót, vagy látogatóba érkező unokáinak.

Tyotyón kívül csak Ricsaj, a foxi osztotta meg szüleimmel falusi magányukat, mert fogyatkozó napjaikkal az állatok is elkoptak mellőlük. Nem hemzsegtek már csirkék, libák százai az udvaron, nem mekegett feszülő nagy fehér kakassal hadakozott, és a kis Náni malacot itatta cuclisüvegből.

Apám akkortájt vette meg Vagányt, az arisztokrata külsejű, szilárd jellemű kuvaszt, és Szilajt, a vad és plebejus ösztönökkel rendelkező komondort. Sok baja volt velük. Vagány éjszakánként vándor sündisznókkal vívott reménytelen és hangos viadalokat, reggel csipesszel szedték ki vérző orrából a tüskéket, Szilaj meg rákapott anyám orpington-tenyészetének tojásaira – néha egy-egy tyúknak is elroppantotta a nyakát –, menniük kellett hát a háztól. Vagányt apám nagybátyja vette magához, Szilajt nagyapám. Mindkét kutya hosszú életű volt, gyermekkoromban, a háború utáni években gyakran találkoztam velük.

Szilajtól féltem. Mogorva és kiszámíthatatlan volt, nagyapámat szerette, engem mindig megugatott. Hétköznapjait láncra fűzve töltötte, fajkutya létére roppant méltatlanul. Nem vigasztalta, hogy azokban az időkben nemcsak kutyasors volt ez.

Szombat délben nagyapám hazajött a nyomdából. Szótlanul megebédelt, azután kiment az udvarra, és elengedte a kutyát. Ma is látom magam előtt, ahogy olcsó szivarjával szája sarkában lehajol, és a vadul ugrándozó komondorról leoldja az övet. Szilaj a boldogságtól félőrülten száguldozott egy ideig a keskeny téglajárdán a kapu és az üres kotárka között, míg ki nem fulladt, majd lefeküdt gazdája lábához. Nagyapám egy felfordított cukrosládán ült, és csendben szivarozott. Néha megvakarta a kutya fületövét. Ilyenkor Szilaj boldog morgásokba kezdett, amire hasonló hangokkal válaszolt ritkás fehér bajusza alól.

Nem szerettem ezeket a szombat délutánokat. Minden kutyától féltem, Szilajtól különösen, így aztán önkéntes szobafogságban üldögéltem az udvari szoba ablakdeszkáján, és lestem, mikor jön fel a vacsoracsillag a ház végétől jobbra, az alkonyi égen már kirajzolódó holdvilág mellé, mert akkor nagyapám felállt a ládáról, megveregette a komondor nyakát, és visszafűzte a láncra. Kis időre újra enyém lett az udvar, míg be nem sötétedett egészen.

Vagány, a kuvasz szabadon járkált Sanyi bácsi udvarában. Soha nem lépett rá semmiféle virágra vagy veteményre a Gőzmalom utcai ház elvarázsolt kertjében, ahol még az első fagyok után is lehetett találni egy-egy pirosló szemet a tüskés málnabokrok bozótjában vagy egy szál Maréchal Niel rózsát a veranda előtti miniatűr rózsakertben, ahol a magas törzsű rózsafákat alacsonyabb bokorrózsák övezték a kör és háromszög alakú gruppokban. Volt közöttük szabálytalan növésű; fodros szirmú, sötétrózsaszín virágainak édes illatát már az Iskola utca felőli sarkon megéreztem, bár összekeveredett a szemközti olajsutu napraforgó szagával.

Vagány időnként megszökött. Olyankor Sanyi bácsi naphosszat járta a várost, mindenütt a nagy fehér kuvasz után érdeklődve. Hol itt, hol ott hallott róla, mert sokfelé felbukkant többnyire helyes kutyahölgyek társaságában. Sokszor napokig, egyszer két teljes hétig csavargott, de aztán, hogy elmúlt róla a szerelmi láz, behúzott farokkal, megtépázva, csontig soványodva hazakullogott. Sanyi bácsi dús fehér bajusza alatt mosolyogva korholgatta, míg Vagány lesunyt fejjel, hátracsapott fülekkel dörzsölődött lábaihoz. Ilyen bizalmasságra máskor nem vetemedett volna, de a hazatalálás boldogságában engedett férfias szigorából.

Utoljára majd húszéves öreg kutyaként tűnt el; egészen bizonyos, hogy nem is lányok után járt már, csak nem akart otthon meghalni. Nem akarta a búcsúzás fájdalmával megterhelni ezt a két évtizedes barátságot, ami kutyaidőben mérve kitett fél évszázadot is. Vagány elment, és nem is került elő többet. Mutattak ugyan Sanyi bácsinak egy döglött kuvaszt a villanytelepnél, de az csak egy kutya volt, nem Vagány. Azért hazatolta kis targoncáján, és elásta a kerítés mellett az éppen virágzó császárszakálltövek közelében, de meg se jelölte a helyet, és még évekig járkált a városban egyre görnyedtebben, botjára támaszkodva azzal a reménnyel, hogy egyszer csak összetalálkozik Vagánnyal valamelyik utcasarkon, míg el nem tűnt végleg ő is egy szeles téli napon.

FOTÓ: TALUM ATTILA

Szilaj és Vagány után apámnak nem kellett több kutya, csak a háború utolsó hónapjaiban szegődött mellé két vizsla. Szajrét és Kurtát a vasutasszázad katonái hozták el valamelyik felvidéki állomás füstölgő romjai mellől egy légitámadás után. Reszkettek a félelemtől, és nyüszítve keresték gazdájukat. Attól kezdve a vonaton laktak apám rendelőjének peronján, és elkísérték mindenüvé, csak haza nem, mert hősi halott lett belőlük Steckenben, ahol kilőtték a szerelvény mozdonyát az egészségügyi vagonnal együtt.

Ricsaj anyám szerzeménye volt, de apám ragaszkodott hozzá jobban; a sánta kakassal együtt része és részese lett a falusi idillnek, és a komisz, elkényeztetett, gyerekes foxi az évek múltával hozzájuk öregedett. Sötét foltjaiban egyre több lett az ősz szál, éles hangja rekedtes morgássá szelídült, szomorú vén kutya lett belőle mire egyedül maradt. De erre nem szoktam gondolni. Emlékeimben egy kis gumikerekű lakókocsi ablakában ugat vidáman, mögötte elmosódott arccal anyám integet, és fehér szakállas apám a bakon ülve fogja a gyeplőt. A kocsi tetején nagyokat kukorékol Tyotyó, előttük két hosszú fülű szamár kocog a poros úton, ahogy mindig tervezte nyugdíjas éveire, s ahogy mesélte unokáinak, egyes szám harmadik személyben emlegetve önmagát:

– Egyszer, ha megöregszik, nagytata vesz két csacsit meg egy kimustrált cirkuszos lakókocsit, és világgá indul nagyanyátokkal, Tyotyóval és Ricsajjal, valami jó horgászhelyet keresni.

Jámborné Balog Tünde

Blues, rock és halászlé Pakson

A fül és a gyomor fesztiválja

Péntektől vasárnapig ismét valóságos paradicsom várja Pakson a jó zene és a magyaros ételek kedvelőit. Ekkor rendezik meg ugyanis – ötödször – a nemzetközi blues-, dzsessz-, rock- és gasztronómiai fesztivált. A háromnapos találkozón a három zenei irányzat legjobb hazai és külföldi képviselői – hogy csak a legismertebbeket említsük: *Ferenczi György* és együttese a Herfli Davidson; a *Tátrai Tibor, Tóth János Rudolf, Zsoldos Tamás* és *Solti János* alkotta Magyar Atom Blues Brothers; *Török Ádám* és zenekara, a RABB; a tradicionális blues egyik legkiválóbb képviselője, a Palermo Boogie Gang; a honi blueusélet nagy öregje vezette Deák Bill Blues Band; a bőgő Paganinijeként emlegetett *Pege Aladár* és zenekara; valamint a Tűzkerék Revival Band vendégeként fellépő *Balázs Fecó* és *Závodi János* – szórakozatja majd az egybegyűlteket a Paksi Atomerőmű Részvénytársaság ESZI Sportcsarnokában, az ESZI Parkban, valamint az paksi Új Hullám sörözőben. Már az első fesztiválon is nagy sikert aratott az örömzene program, ennek most is nagy teret adtak a szervezők. A sessionelőadásról hangfelvétel készül, melynek legjava CD-n is napvilágot lát.

A találkozó gasztronómiai részében idén a hagyományos halászléfőző-verseny mellett bográcsban, illetve szabad tűzön készült ételek kategóriájában is lehet indulni, az elkészült ínyencfalatokat szakzsűri értékeli.

(cso)

Ópusztaszeri hunniális

Aranykönyv, Illés Lajos Magyar Éneke, íjászbemutató

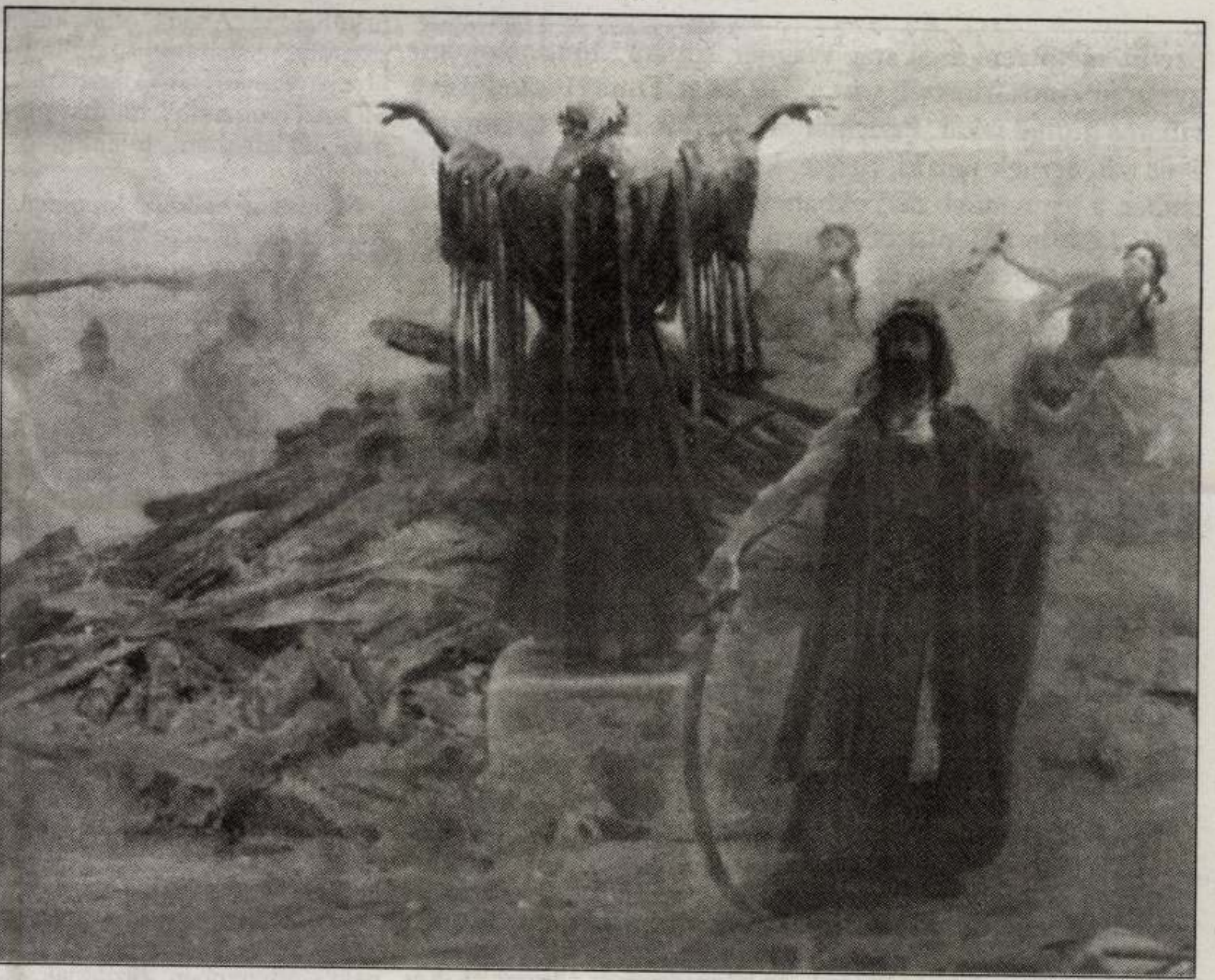

Hagyományteremtő kezdeményezés helyszíne lesz hamarosan Ópusztaszer: Hunniális címmel egésznapos „szer-tartást" rendeznek 28-án a Nemzeti Történeti Emlékparkban.

A rendezvényt 11 órakor *Lehmann István*, a megyei közgyűlés elnöke nyitja meg, majd folklóregyüttesek műsora, erőbemutató, tudományos konferencia (melyen *Trogmayer Ottó*, a Csongrád Megyei Múzeumok igazgatója eleveníti fel az ópusztaszeri ásatások történetét) következnek.

Ebédre honfoglalás kori fogásokat tálalnak az erdészházban. Délután nyitják meg az Emlékpark Aranykönyvét, alakítják meg az Emlékpark Baráti Körét, és adják át az „Emlékparkért" gyűrűt, emlékérmeket és támogatói címeket.

A nap további részében lovas és íjászbemutatót láthatnak, majd a Honvéd Együttes kalauzolásával zenés történelmi barangolásra indulhatnak a látogatók a honfoglalás előtti kortól a XIX. századig (Zene: *Sebő Ferenc, Szörényi Levente, Victor Máté, Kövesdi István és Schmidt Ferenc*). A Hunniálist *Illés Lajos* Cantus Hungaricus (Magyar Ének) című háromtételes zeneműve zárja, *Balogh Márton, Nagy Feró, Szvorák Kati* és *Varga Miklós*, valamint a Lajtha László Néptáncegyüttes és az Evangélikus Ifjúsági Kórus elő-adásában.

A Nemzeti Történeti Emlékpark Közhasznú Társaság igazgatósága úgy döntött, hogy ezúttal minden évben – június utolsó szombatján – megrendezi a hunniálist.

(cs)

Váltó – az alapítványokról

A rendszerváltozást követően – miután az állam számos területről kivonult – megteremtődött hazánkban az alapítványi élet megindulásának lehetősége. Az állam közalapítványokat hozott létre, s több ezerre tehető a magánalapítványok száma is. A Duna Televízió ma este 8 órakor kezdődő, Váltó című gazdasági magazinműsorában a közalapítványok közül az Új Kézfogással, az Illyés Közalapítvánnyal, valamint a Mozgókép Alapítvánnyal; a magánalapítványok közül pedig a Soros Alapítvánnyal, illetve egy-egy oktatási és egészségügyi intézményt működtető alapítvánnyal ismerkedhetnek meg a tévénézők.

Kelenföldi zenei minifesztivál

A Patricio Baeza Trió (latin népzene), az Irish Rovers of Budapest (az ír folkmuzsika), a Gyárfás István Trió (európai dzsessz), valamint a Mama Killed of Chicken (ezredvégi blues) közreműködésével 21-én 18 órakor kelenföldi zenei minifesztivált rendeznek a Kelenföldi Szabadidő Park Zenepavilonjában. Műsorvezető: Modroczky Krisztina.

Diáktábor a Hargitán

Dél-Erdély és Székelyföld csodálatos, vadregényes tájain, A Déli-Kárpátok és a Hargita rengetegeiben, a vidék történelmi városain: Aradon, Déván, Gyulafehérváron, Csíksomlyón, Székelyudvarhelyen keresztül vezet az az erdélyi körút, melyet hazájukat szerető 10–18 esztendős fiúk számára szervez a Regnum Marianum támogatta Csibészklub, július 15-től 25-ig. A táborozók autóbusszal utaznak a helyszínre, sátrakban (rossz idő esetén házakban) alszanak, saját bográcsokból étkeznek. A program fővárosi diákok számára kedvezményes áron, 4250 forintért vehető igénybe. Résztvevőnek jelentkezni személyesen a Regnum Marianum Ifjúsági Központjában (VII.ker., Thököly u. 7.), valamint a 321-4646-os telefonszámon lehet.

Lúdas Matyi – mesemusical

Rossa László zenéjével, Novák Péter dalszövegeivel és Novák Ferenc koreográfiájával mesemusical készült Fazekas Mihály Lúdas Matyijából. A némileg átdolgozott történetet a Honvéd Táncszínház előadásában szombaton és vasárnap délelőtt 11 órától láthatják az érdeklődők a Hadtörténeti Múzeum udvarán (I. ker., Kapisztrán tér 2–4.).

Rost Andrea zenekari áriaestje

Mozart műveiből – a Varázsfuvolából, a Figaró házasságából, a Don Giovanniból, valamint a Színigazgatóból – válogatta össze zenekari áriaestjének programját Rost Andrea operaénekesnő. A hangverseny – amelyen a Salieri Kamarazenekar (Vezényel: Pál Tamás) kíséri az énekesnőt – 23-án 19.30-tól látható és hallható a Zeneakadémia nagytermében.

Tájház Eleken

Sváb parasztbútorokkal és hagyományos helyi német használati tárgyakkal berendezett tájházat avattak Eleken. Ez a Békés megyei német kisebbség legnagyobb néprajzi bemutatóhelye. A város húsz évre adta át német polgárainak azt a régi sváb házat, amely a kommunizmus évtizedei alatt egészségügyi házként szolgált. Felújítására és berendezésére majdnem kétmillió forintot fordíthattak a különböző hazai alapítványok s a németországi segítők jóvoltából. A helybeliek 2000 óra társadalmi munkával járultak hozzá az épület rendbetételéhez.

A tájház két helyiségében a régi parasztbútorok mellett a jellegzetes helyi német parasztöltözet is látható más emlékek társaságában.

A helyi német önkormányzat és a kisebbségi egyesület kezelésébe került gazdaházban klubot és irodát is berendeztek.

A Svéd Királyi Balett vendégjátéka

A klasszikus balett kedvelőinek ígér különleges élményt a Svéd Királyi Balett szólistáiból alakult Confidencen Udvari Színház június végi magyarországi vendégjátéka. A világhírű táncművészek – a Szabad Tér Színház Kht. meghívására – Gödöllőn, Zsámbékon, illetőleg Budapesten lépnek fel.

Az érdeklődők *Philipp Emanuel Bach* Pygmalion, avagy Galathea születése című művére, valamint *Mozart* Panteleone és Colombine kompozícójára készített táncjátékot tekinthetik meg. A koreográfia *Regina Beck-Friis*, illetőleg *Ivo Cramer* munkája. *Mikael Mengarelli, Anna Rothlin, Andy Rietshcel, Per-Arthur Segerström*, valamint a két magyar származású táncos, *Catarina* és *Istvan Kisch* elsőül a gödöllői királyi kastély udvarán mutatja be a két táncjátékot, június 27-én. A vendégszereplés második helyszíne a zsámbéki Zichy-kastély. A svéd udvari színház művészei, itt is szabad téren lépnek fel, június 28-án. A Confidencen művészeinek harmadik magyarországi előadása június 29-én a Hilton Szálló dominikánus udvarában lesz látható.

Kráter-könyv Kő Pállal

Van a Kráter Műhely Egyesületnek egy lassan sorozattá terebélyesedő kiadványegyüttese, melynek összefoglaló címe: Belső tárlat. Képzőművészek teszik közzé benne gondolataikat. A *Somogyi Győzőről, Szemadám Györgyről, Schrammel Imréről* készített kötetet követően most *Kő Pál* „belső tárlata" került az olvasóhoz, mégpedig igényes kivitelezésben. Kő Pál írásai, interjúi, kiállításmegnyitói, baráti vallomásai, meditációi, köszöntői olvashatók a könyv egyik részében, megtetézve egy naplóval. A könyv másik része róla szóló írásokat gyűjt egybe, verset, kiállításnyitót, levelet, szoboravató beszédet.

Talán a könyv egyetlen „baja", hogy a legjobb és egyben legszebb írás a kiadvány elejére került. Mint minden „ikrek hava szülötte", Kő Pál is nagy érzelmi töltéssel, empátiával járja körül édesapja személyiségét. Ami költészetet szobrai sugároznak, az itt prózában is megszólal, már az írás címében is: Gyertyalobogás apám emléke előtt. Biztosan nagy szerepe van a vallomást lejegyző (így is minősítette magát) *Oláh Jánosnak*, aki bravúros munkát végzett, mégis az egész vallomásnak utolérhetetlenül Kő Pál-os atmoszférája van. Rávilágít arra a különös kettős gyökerűségére, hogy a földbirtokos származást magában hordozó atya szilajságával miként csapódik ide-oda egész életében, s ez hogyan elegyül egyszerű származású édesanyja vérével, melynek gyümölcse ő, a szintén egyéni alkatú művész, aki egyrészt narodnyik habitusával meghökkenést tud kelteni, másrészt viszont nagy fogékonyságával, tehetségével a történelemre legjobban figyelő és azt jól érző szobrászaink egyike lett. 1956-os szerepvállalása miatt édesapját 13 évi börtönre ítélték, ebből hat évet le is kellett ülnie; bizony, ez a körülmény nem könnyítette a művész ekkoriban esedékes pályaindulását. Külön drámai, ahogy felveti az apja nehéz természetéből eredő konfliktusokat s az ezekből származó őrlődéseket. Ugyancsak megrázó *Samu Géza* temetésén elmondott búcsúbeszéde és *Csikász Imre* rövid pályafutása kapcsán megfogalmazott kis írása, nagy-nagy szeretet itatja át a mesterére, Somogyi Józsefre emlékező sorait.

Két kis dolgozata arról is informál, hogy már egy ismert művész is milyen nehéz helyzetbe kerülhet szobraival. Az egyik „szociográfia" a hevesi II. világháborús emlékmű nehéz keletkezési folyamatát, a másik a szolnoki Kossuth-szobor felavatás utáni megpróbáltatásait tárja fel nagy átéléssel. Bár dicsérhető a szép megjelenítésért a kötet művészeti tervezője, *Nagy András*, ugyanakkor szóvá tehető egy-két szerkesztői hiba, mint például, hogy a nagyméretű Szondi-szarkofág alatt harsogó, A megalázott szobor cím az egészen kis méretű Kossuth-fotóra, -szoborra vonatkozik; vagy hogy nincs utalás arra, a hevesi II. világháborús emlékmű végül is mikor valósult meg; és miért nincsenek datálva az egyébként szép színes fotók, illetve az azokon látható művek; avagy avatóbeszédének szövege fölé miért nem került oda, hogy a fotón *Entz Géza* beszél; *Keszthelyi Katalin* avatóbeszéde mellett miért nem az „avatott" szobor képe látható stb. Ezek azonban nem vonnak le sokat afölötti örömünkből, hogy a kortárs magyar képzőművészettel oly keveset foglalkozó könyvkiadásunkban sikerült egy nagy művészről tartalmas könyvet kiadni. Kő Pál e könyvében elhangzó utolsó mondata így szól: „A szobor a nagyképű örökkévalóságna[illegible] készül. Olyan igénnyel állok [illegible] ki, hogy az örökkéval[illegible] gondolok. Hátha megr[illegible]

Miként ez a könyv[illegible]

F[illegible]

Képátmérő

A hetvenedik születésnap

Mindegyikünk életében vannak különös, isteni beavatkozásra utaló jelek, amikor éppen hogy csak elkerüljük a súlyos balesetet, vagy ép bőrrel kerülünk ki életveszélyes helyzetekből. Úgy is mondhatnánk, hogy mindenkinek egyformán mozgalmas az élete, de igazi csodákban csak a kivételezettek reménykedhetnek. Ilyen, kisebbfajta csodának számít, hogy a közszolgálati tévé felköszöntötte a hetvenedik születésnapját ünneplő *Sütő Andrást*.

Nem tudom, milyen sugallatra történhetett mindez, hiszen köztudott, hogy a kormánypárti média nem nagyon szívelheti a „népi ihletésű" irodalmakat; ám a Csoda négy tételben című műsorban Sütő András négy epizódot is elmesélt az életéből, négy megrázó, de szerencsésen végződő „kalandot", amelyek valamiképpen mindig meghatározták vagy új irányba terelték az életét.

Az első történetben egy 1942-beli vonatkalandról hallhattunk, amikor a Nagyenyedre induló másodikos tanítóképzős diákot román hazafiak azért hajították ki a vonatból, mert magyarul beszélt az utastársaihoz. Ebben a viharos, „ordas eszmékkel" fertőzött korban, egészen pontosan 1945-ben történt a második, talán még nagyobb csoda. A magyar egyetem sorsa miatt tüntetők tömegébe a románok belelőttek, s nem az írót, hanem az író mellett lépkedő munkást érte a halálos lövés. Ezután egy még különösebb, még megmagyarázhatatlanabb autóbalesetről, majd a mindenki előtt ismert marosvásárhelyi magyarellenes pogromról hallhattunk.

Irodalomról, írói hitvallásról kevés szó esett, de a születésnapi köszöntők nem is erről szólnak. A megrázó, egészen különös élethelyzetek már önmagukban is elárulták, hogy ez az ember sok mindent elvállalt, sok mindenre vállalkozott. Drámái, regényei nemcsak korszakot jelentenek az egyetemes magyar irodalomban, hanem mind a mai napig lámpásként világítanak egy páriasorban tartott nép előtt. A Gondviselés valószínűleg nemcsak négyszer avatkozott be életébe – hallhattunk példát arra is, amikor méreggel próbálták félreállítani az útból –, de ez a négy epizód négy újjászületés, és az ilyesmire nem sok példa akadhat.

Egy szó sem hangzott el róla, mégis tudjuk mindannyian: a legnagyobb csoda az, hogy Sütő András nem követte írótársait, s a jobb élet reményében nem települt át Magyarországra. Akik átjöttek, kényelmesebben, nyugodtabban élhetnek, s az anyaország védernyője alatt irodalmi pályájuk is háborítatlanabb. Sütő András igazi lámpásként világított. Vállalta a kínlódást, az életveszélyeket, a szekus próbálkozásokat, és elviselte a betiltás jó tízéves időszakát.

Az ünnepi műsornak tehát nem egy életpálya áttekintése, hanem egy életpálya megjelölése volt a célja. Az isteni csodák fölidézése, megerősítése, és mindenekelőtt megköszönése, hogy ezután is legyenek, hogy tovább folytatódjanak.

Majoros Sándor

Siket-vakok szobrai

Különleges kiállítás nyílt Siket-vakok szobrai címmel a Lengyel Intézet (Bp. VI. ker., Nagymező u. 15.) kiállítótermében.

Lengelországban a művelődési minisztérium siket-vakok évente két hét gondtalan alkotómunkáját támogatja. *R. S.* szobrász 1988-tól irányítja a terápiás célú alkotótáborokban folyó munkát.

A nem látó, nem halló emberekkel a kommunikáció felvétele, érdeklődésük felkeltése az anyag iránt különleges feladat – mondta *Ryszard Stryjecki*. A foglalkozások célja nem a való világ már meglévő tárgyainak leképezése, újraformálása, sokkal inkább az, hogy verbális, vizuális információk által nem befolyásolt képzeletük segítségével valami egyénit hozzanak létre.

A fantázia – tartalmak háromdimenziós megvalósítása a számukra legvalósabb nyelven: a forma nyelvén – talán ez a kiállított szobrok eredetiségének titka.

A kiállítás augusztus 22-ig naponta 10–16 óra között várja az érdeklődőket.

(cs. sz.)

Kő Pál szobrász

et avattak Tenken

el, fizetésképtelenségével.
gy az ellendrukkereknek
g sem lett igazuk, ezt a mai
bizonyítja.
A polgármester asszony név
rint is köszönetet mondott
tos József építési vállalko-

tése miatt is fontos, hogy sokoldalú, edzett ifjak hagyják el az iskola padjait. Ezután felavatták az épület falára *elhelyezett millecentenáriumi emléktáblát.*

Ezután *Kuncze Gábor* belügyminiszter üdvözölte a tenkieket. Beszédében hangsúlyozta: minden egyes vidéki ünnepségen *igazolni látja az önkormányzatok működőképességét, hiszen jó döntéseket csak azok hozhatnak, akik a települések lakói között élnek, velük együtt gondolkodnak.* Az 1200 lakosú község összefogása a fiatalok megtartása érdekében *példamutató,* s a millecentenárium évében nem is állíthattak volna szebb emléket a jövőnek.

S hogy a fiataloknak menynyire szükségük volt e fedett létesítményre, azt mi sem bizonyítja jobban, mint az a színvonalas, a hideg szél ellenére is *fegyelmezetten* végrehajtott *tornagyakorlat,* amit a

Rendkívüli ülés lesz

Tiszanána képviselő-testületét pénteken fél kettőre *rendkívüli testületi ülésre* hívják, ahol név szerinti szavazással dönteni kell arról, hogy az önkormányzat működjön, vagy újabb voksolásra hívják a lakosokat.

Kő Pál tárlata

Szombaton nyílik *Hevesen,* a régi tanácsházán *Kő Pál* szobrászművész *tárlata.* A megnyitóra délután 3 órakor kerül sor.

KÖZÜLETI

Az Egri Csillagok Szövetkezet licitálással értékesíti az Eger, Mikes Kelemen utcában lévő, 3035/36 hrsz.-ú, 738 m^2, közművesített építési telket. Érdeklődni és igényt bejelenteni 1996. szeptember 24-ig lehet Eger, Deák F. u. 64. sz. (69960)

Értesítjük Tisztelt Fogyasztóinkat, hogy Egerben az alábbi időpontban és utcákban kisfeszültségű kábelmunkálatok miatt ÁRAMSZÜNET lesz. 1996. szeptember 19-én 6.00 órától 10.00 óráig Pori sétány, Foglár út, Széchenyi út 1-től a Bródy S. útig, Bródy S. út 1. sz. Központi buszpályaudvar, Városfal út. Az áramszünettel járó kellemetlenségek miatt kérjük fogyasztóink szíves megértését. ÉMÁSZ RT. EGRI KIRENDELTSÉGE (70026)

Értesítjük Tisztelt Fogyasztóinkat, hogy Egerben az alábbi időpontokban és utcákban kisfeszültségű kábelmunkálatok miatt ÁRAMSZÜNET lesz. 1996. szeptember 20-án 8.00 órától 15.00 óráig Pacsirta út 1-től 23.

EGER
VASVILL
DISZKONT ÁRUHÁZ
Eger, Faiskola u.
Tel.: (36)310-189

AKCIÓ!
Szeptember 16-21-ig
TELEVÍZIÓ, VIDEÓ, MINI-HIFI,
RÁDIÓ MAGNÓ,
ZSEB- ÉS TÁSKARÁDIÓ, WALKMAN,
10 %
ZOMÁNCEDÉNYEK,
EDÉNYGARNITÚRÁK,
TEFLONOS SZELETSÜTŐK
15 % ENGEDMÉNNYEL
KAPHATÓK.
KEDDEN ÉS CSÜTÖRTÖKÖN
MINDEN MÁS TERMÉKRE
5 % KEDVEZMÉNY.
SPÓROL,
HA A VASVILL- nél VÁSÁROL!
(70150)

Nyitva:
hétfőtől-péntekig 8.00-17.00 óráig
szombaton 8.00-12.00 óráig

Aprilia Tuareg 125 eladó kifogástalan állapotban (36) 410-942. (70221)

Eladó DEXION állvány 2 278 cm magas, kézikocsi, nált rakodólap. Érd.: 36 611 AQUAMARIN Kft. (

Grönland 600 l-es, vala Lehel 240 és 200 l-es hűtő rények olcsón eladók. T.: 039. (

Kiadó üzlet, raktár és irod lyiségek Eger, Cifrakapu té sz. alatt. Tel: 36/320-611 személyesen a fenti c AQUAMARIN Kft. (

Kárpótlási jegyet vásár 06-60-411-962. (

MŰKÖDŐ vállalkozást szek. Telefon: 56-340-059. (

Magas áron veszek festm faliórát, ezüsttárgyat, ülőg túrát, régi bútorokat, egye róságokat. Telefon: 06-36 404, mobil: 06-20-277-755 (

Magyar tarka 1 db tehé adó. Kerecsend, Bereksori sz.

Kő Pál

Papírötvenes, isten veled!

Mától nem számít törvényes fizetőeszköznek Magyarországon az 50 forintos bankjegy. A Magyar Nemzeti Bank június 30-ával kivonja a bankót a forgalomból, az azonos címletű érme azonban továbbra is érvényes marad. Az MNB pénztáraihoz hasonlóan a Magyar Posta és a jelentősebb kereskedelmi bankok még ez év végéig elfogadják az 50 forintos bankjegyeket. A Magyar Nemzeti Bank a 10-es, és 20-as papírpénzeket közel négy éve, 1992. szeptember 30-án vonta ki a forgalomból.

Krumpliüzemű autómotorok

Belgium, ahol az egyszerű sült krumpli a kedvenc ételek közé tartozik, újabban azzal kísérletezik, hogy „visszaforgassa" és gépkocsik üzemanyagaként használja fel azt a sok ezer liter olajat, amelyet évente a krumplisütéshez elhasználnak. A flamand műszaki kutatási intézet adatai szerint Mol városában már két hete közlekedik két „chips-zsiradékkal" hajtott személyautó és egy szemeteskocsi. A metanollal dúsított növényi olajat csak dízelmotorhoz lehet használni. Az eddigi kísérletek során egyetlen negatívum mutatkozott: mindhárom jármű mögött sült krumpli jellegzetes illata lengett a levegőben...

Emlékhely a szajoli állomáson

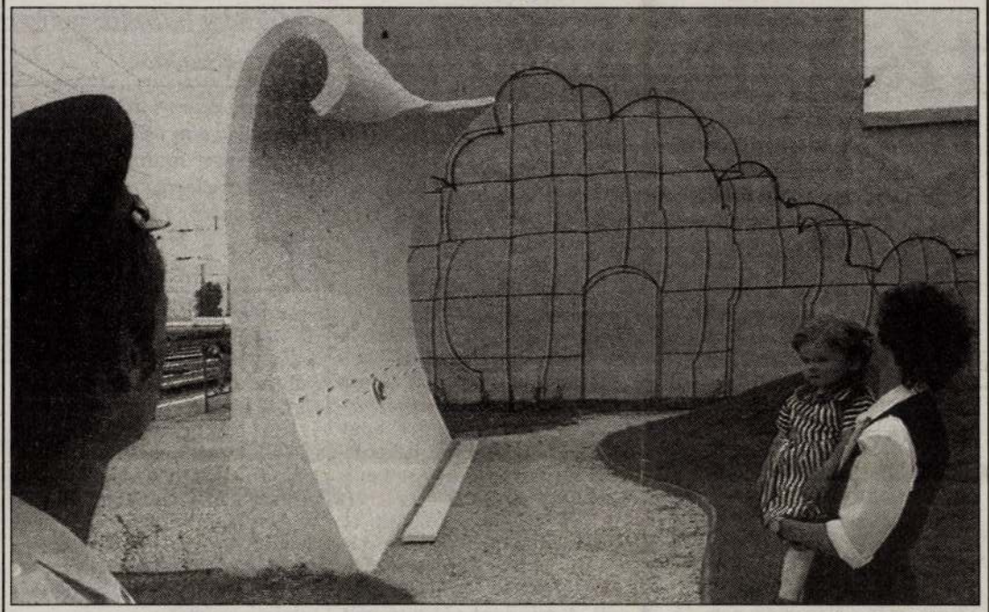

FOTÓ: H. SZABÓ SÁNDOR

Ökumenikus szertartás keretében szentelték fel szombaton Szajolban azt a kegyeleti helyet, amelyet a MÁV Rt. vezetése állíttatott az 1994. december 2-án történt vasúti katasztrófa áldozatainak emlékére. A szerencsétlenség nyomán összedőlt és azután elbontott ház helyén emelt emlékmű és a hozzátartozó park *Kő Pál* szobrászművész és *Balikó Gyula* iparművész alkotása. Az emlékmű betonból kialakított része az égbolt egy letört darabját jelképezi, a 31 áttörés az elhunytak lehullott csillagát örökíti meg. Az emlékmű vasszerkezete – a művészi elképzelések szerint – a felhőzetet szimbolizálja.

A MÁV Rt. nevében *Kálnoki Kis Sándor* elnök rövid beszédében azt hangsúlyozta, hogy a Szajolban megjelölt hely legyen mementó mindazon tragédiákért is, amelyek az elmúlt években sajnálatosan bekövetkeztek. A szertartás végén a közreműködő egyházak képviselői az alkotás egy-egy makettjét, míg a hozzátartozók egy-egy emlékplakettet kaptak a MÁV-tól.

Mint emlékezetes, a Nyíregyházáról Budapestre tartó gyorsvonat 1994. december 2-án, 16 óra 46 perckor hibás váltóállítás miatt tért le vágányáról. A mozdonyról leszakadt kocsik közül az egyik az állomásépület váróhelyiségébe, a másik az állomás területén lévő lakóházba fúródott, kettő pedig egymásba rohanva összeroncsolódott. Huszonheten a helyszínen, ketten a kórházba szállításkor, ketten pedig az ápolás során vesztették életüket. További ötvenkét személy kisebb nagyobb sérülést szenvedett.

Megtámadtak egy határőrt

Fegyverrel rendelkező román állampolgárokat keres nagy erőkkel a magyar, illetve román határőrség és rendőrség az ország délkeleti határán, Sarkad környékén, akik megtámadtak egy magyar határőrt – tájékoztatta Krisán Attila ezredes, határőrségi szóvivő az MTI-t tegnap a déli órákban.

A szóvivő elmondta: Sarkadon tegnap a kora reggeli órákban egy határőr járőr a vasútállomás közelében igazoltatott két román állampolgárt. A 25-30 év körüli férfiak csak román személyi igazolvánnyal rendelkeztek, útlevelet nem tudtak felmutatni. Ekkor az egyik határőr elment a vasútállomásra telefonálni, hogy értesítse a helyi őrsöt. A helyszínen maradt kollégáját közben a feltartóztatott személyek megtámadták, elvették tőle pisztolyát, lefújták a saját gázspray-jével és megbilincselték. Ezt követően elmenekültek a helyszínről.

Az Orosházi Határőr Igazgatóság azonnal lezárta a határt, értesítette a rendőrséget, illetve a román hatóságokat. Azóta is nagy erőkkel ellenőrzik az utakat az országhatár körzetében a rendőrség és a határőrség munkatársai.

Tb-kúrán a Gyulai Várfürdő

Betegre hideg zuhany

A hazai gyógyfürdőkre már most is az éves gyógyszer-támogatási keretnek mindössze a két százaléka jut, és a további, a rászoruló betegeket súlyosan érintő, megszorító intézkedések között az Országos Egészségbiztosítási Pénztár elképzelése szerint a jelenleg még lehetséges évi kétszeri ingyenes, szakorvosi beutalás is évi egyszerire csökken. Ez nem a gyógyulásra vágyó és anyagilag rászoruló betegeknek, hanem a pénzügyi érdekcsoportnak kedvez – mondta csütörtökön a Gyulai Várfürdő évszázados fái alatt megtartott sajtótájékoztatón *Bagossy Attila* igazgató az MTI híradása szerint. A teljes egészében önkormányzati tulajdonban lévő Gyulai Várfürdő Kft. vezetője elkeseredésében úgy fogalmazott, hogy a második központi „racionalizálással" ismét húznak egyet a gyógyfürdők nyakára tekert kötélen. A terhek egy részét ugyanis át kell hárítaniuk az amúgy is anyagi gondokkal küszködő betegekre, s ez tovább csökkenti a vízgyógyászatot igénybe vevők ötöde volt külföldi (elsősorban német és osztrák). A kezelések bevételének 47 százaléka a fizető betegektől, 53 százaléka a szakorvos által beutaltak helyett fizető társadalombiztosítástól származik. A harkányi, a szoboszlói és a büki után a negyedik leglátogatottabb vidéki gyógyfürdő, a gyulai, az idén már csak 110 millió forint bevételére számít, az egészségbiztosítási pénztár jelzett intézkedése ugyanis mintegy 28 millió forint kiesést okoz nekik. Pedig Gyulán a betegek kezelése negyedannyiba kerül, mint a járóbetegek kórházi ellátása.

Békésben pedig az országos átlagnál is kevesebben képesek erre – hangzott el a sajtótájékoztatón.

A Gyulai Várfürdőt tavaly 700 ezren keresték föl, a vízgyógyászatot igénybe vevők ötöde volt külföldi (elsősorban német és osztrák). A kezelések bevételének 47 százaléka a fizető betegektől, 53 százaléka a szakorvos által beutaltak helyett fizető társadalombiztosítástól származik. A harkányi, a szoboszlói és a büki után a negyedik leglátogatottabb vidéki gyógyfürdő, a gyulai, az idén már csak 110 millió forint bevételére számít, az egészségbiztosítási pénztár jelzett intézkedése ugyanis mintegy 28 millió forint kiesést okoz nekik. Pedig Gyulán a betegek kezelése negyedannyiba kerül, mint a járóbetegek kórházi ellátása.

Gyulán mindamellett az idén további fejlesztések várhatók: a második félévben elkészül a várfürdő szaunája, s hamarosan megkezdődik a tanuszodában a vízkezelés korszerűsítése. 1996 további gyulai újdonsága a

Torlódás a sógoroknál

Ausztriából és Ausztriába megindult szombaton a nyaralók özöne, mivel az ország keleti részén és Bécsben, ezenkívül hat német tartományban, valamint Csehországban és Szlovákiában megkezdődött az iskolai szünet. Magyarország határain tegnapi jelentés szerint [illegible] személy- illetve teh[illegible]

10. LABDARÚGÓ EURÓPA-BAJNOKSÁG, DÖNTŐ

Bierhoff jött, látott és aranyat talált

NÉMETORSZÁG–CSEHORSZÁG 2-1 (0-0, 1-1)
London, Wembley stadion, 76 ezer néző, v.: Pairetto (olasz). Gólszerző: Bierhoff (73., 95.), illetve Berger (59. – 11-esből).
Németország: Köpke – Sammer – Babbel, Strunz – Eilts (Bode, a 46.), Scholl (Bierhoff, a 69.), Helmer, Hässler, Ziege – Klinsmann, Kuntz
Csehország: Kouba – Kadlec – Hornak, Suchoparek – Poborsky (Smicer, a 86.), Bejbl, Nedved, Berger, Rada, Nemec – Kuka

Tudósítónktól:

A labdarúgó Európa-bajnokságok tizedik döntőjét örvendetes előzmények vezették be – erre a kemény profi sportágra nem mindig jellemzőek a sportszerűség megnyilvánulásai. A sérülésektől és sárga lapoktól minimális létszámra zsugorodott német küldöttség kérésének – két játékos utónevezésére – mind az UEFA, mind a cseh szövetség eleget tett.

A csehek e sportszerű döntéssel honorálták a németek hasonló értékű küzdeni tudását és áldozatkészségét az olaszokkal vívott csoportmékrőzés során, amelynek 0-0-ás eredménye biztosította Csehország továbbjutását. *Berti Vogts* szövetségi edző végül a váratlan lehetőségnek mindössze ötven százalékát használta ki, és csak egy labdarúgót, *Jens Todtot* rendelte át a szigetországba.

A „Terriernek" szerencséje volt – a brémai játékos pénteken este magával vitte a rádiótelefonját abba az olasz vendéglőbe, ahol vacsorázott. Itt érte utol Vogts hívó szava. Érkezésével jelentőségét vesztette a német csapatvezetés elővigyázatossági intézkedése: a két tartalék kapus – *Reck* és *Kahn* – részére gyors ütemben rendelt mezőnyjátékosmezek helyet kaphattak a futball ritkaságainak szertárában.

Az utolsó helyig megtelt Wembley stadionban 11 ezer német szurkoló biztatta kedvenceit. Közöttük volt *Helmut Kohl* kancellár is. *Erzsébet* angol királynő mellet *John Major* kormányfő, *Vaclav Havel* cseh államfő és *Joao Havelange* FIFA-elnök volt szemtanúja a döntőnek.

A német együttes *Jürgen Klinsmannal* kezdett, aki fájdalomcsillapító injekciók nélkül tudta vállalni a játékot. Négy szöglet jelezte a Nationalelf mezőnyfölényét, az első helyzet viszont a csehek előtt adódott: a 13. percben *Poborsky* kapáslövése ment mellé. Óvatosan játszott mindkét együttes, a cseh válogatott szorosan fogott embert, és ellenfele átadási hibáiból indította kontraakcióit. A 34. percben *Kuntz* átemelte a labdát *Kouba* hat perc. Kuntz ugrott ki a védők sorából, de az ötösön a kifutó kapusba lőtt. A másik oldalon *Eilts* hibájából *Kuka* robogott a kapu felé, és *Köpke* minden tudására szükség volt, hogy menteni tudjon.

Ezt követően *Eilts* izomszakadást szenvedett, helyét *Bode* vette át. A megtizedelt német gárda egyik legmegbízhatóbb emberét vesztette el. Az átszervezett védelem jóvoltából a cseh csapat kezdett veszélyesebben. Az 58. percben a kitörő Poborskyt *Sammer* szabálytalanul akaszotta a tizenhatoson, az olasz *Pairetto* a büntetőterületen belül látta az esetet és tizenegyest ítélt. Ezt Berger Köpke hasa alatt lőtte a hálóba (0-1).

Teltek-múltak a percek, s Vogst, más választása nem lévén, talán az egyetlen épkézláb cserejátékosát, a csatár *Bierhoffot* is a pályára küldte – a középpályás *Scholl* helyére. A hátralévő 20 percnek így három támadóval vágott neki a Nationalelf...

Meglett az eredménye: az Udinese 28 éves, bő órán át a kispadon szorongó labdarúgója négypercnyi játék után rögtön főszereplővé lépett elő. Történt, hogy *Ziege* szabadrúgást végzett el a jobb oldalon, s a labdára *Bierhoff* érkezett a legpontosabban, aki öt méterről Kouba hálójába fejelt (1-1).

Ekkor mindenki előtt felrémlett az 1976-os belgrádi Európa-bajnoki finálé, ahol Csehszlovákia és az NSZK találkozott. Akkor a rendes játékidő szintén döntetlenre végződött – 2-2 –, s 11-esekkel *Panenkáék* hódították el az aranyérmet... A németeket még egy fontos tényező foglalkoztathatta, mégpedig az, hogy reséget szenvedett Berti Vogts együttese...

Szóval, dráma volt a javából; Németország tűnt föl magabiztosabbnak: jóval aktívabban támadtak, mint ellenfelük. A cseheknél viszont nem sokkal a találkozó vége előtt pályára lépett az a *Smicer*, aki foglalkozására nézve csatár, s aki ezt bizonyítandó, belépése után jó kis lökettel ijesztette meg Köpkét. (Rossz nyelvek szerint az is doppingolhatta e kiváló labdarúgót, hogy a finálé előtt gyorsan hazautazott, s megtartotta a már hetek óta húzódó lagziját.)

Az idő vészesen fogyott, az együttesek egyre jobban fáradtak, s a vége felé „térden" közlekedve próbálták betuszmákolni a gólt. A mindent eldöntő gólt. Erre azonban nem került sor – legalábbis a 90 perc elteltével...

És jött a szokásos hosszabbítás, s adódott a kérdés: vajon most, ezen a találkozón lesz-e Arany gól, avagy Hirtelen halál? (Eddig még nem találkoztunk vele...)

Ja, ja...

A ráadás első öt percét tudtuk még csak magunk mögött, amikor az összedrótozott Klinsmann átívelte a labdát Bierhoffnak. Az egy találatot már maga mögött tudott csatár forgolódni kezdett a 16-oson belül, aztán „hirtelen", félfordulattal lövésre szánta el magát; a labda *Hornak* és Kouba kapus hathatós közreműködésével, „ernyedt" mozgással csorgott be a bal alsó sarokba.

Németország Európa-bajnok! Fennállása óta először, de ha az NSZK 1972-es és 1980-as sikerét nézzük, akkor harmadszor.

Megérdemelték...

A. A.

Ferrarik formán kívül

Hill idei hatodik győzelme a Francia Nagydíjon

Munkatársunktól:

A magny-cours-i futam és a világbajnoki cím védője, Michael Schumacher motorhiba miatt már a bemelegítő körben kiállt a versenyből, távollétében vetélytársa, a brit Damon Hill rajt-cél győzelmet aratott.

Frank Williams csapatfőnök tulajdonképpen irigylésre méltó helyzetben van: a szezon közepén az általa vezetett konstruktőrcsapat biztosan vezet a rivális Ferrari előtt, csakúgy, mint *Hill* és *Villeneuve* a pilóták mezőnyében, ennél szebben tehát aligha alakulhattak volna a dolgok. Ami az aszfalton történteket illeti, csakugyan nincs miért aggódnia, ám a pályán kívül történt egy-két apróság, ami megzavarhatja a tulaj nyugalmát.

Az egyik ugye szegény *Senna* két évvel ezelőtti imolai halála, amiért is *Maurizio Passarini*, bolognai főügyész a fejét követeli: gondatlanságból elkövetett emberöléssel vádolja Williamset az eltört kormányrúd miatt. A másik a Renault cég bejelentése, miszerint jövőre már nem szállít motorokat a Forma–1-es gépcsodákba. Hogy a pereskedésnek mi lesz a vége, nem tudni, a francia multi kiszállása miatti űrt viszont a csavaros eszű csapatfőnök igyekszik kitölteni. A hírek szerint a Hondával kezdett tárgyalásokat, amelynek csak egyetlen szépséghibája van: a japán konszern négy évvel ezelőtti kivonulásakor elkötelezte magát, hogy amennyiben visszatér, a McLarené az elsőbbség...

A tegnapi Francia Nagydíj mindenesetre megkímélte Frank Williams idegeit, a Ferrari Team viszont alighanem elátkozza Magny-Cours-t. Kezdődött azzal, hogy *Eddie Irvine*-t technikai szabálytalanság miatt csak az utolsó kockából engedték rajtolni, noha az időmérő edzésen az ötödik sorra „váltott jegyet" (az ír pilóta légterelője 15 milliméterrel magasabb volt a megengedettnél). S még mindig nem kezdődött el a verseny, jött a második csapás: *Schumachernek* a bemelegítő körben füstölni kezdett az autója, s a világbajnok, mit tehetett mást, hátat fordított a futamnak.

Maga a verseny nem hozott különösebb izgalmat. Hill már a rajtnál az élre állt, mögötte *Alesi* (Benetton-Renault), *Häkkinen* (McLaren-Mercedes), Villeneuve, *Berger* (Benetton-Renault) és *Coulthard* (McLaren-Mercedes) sorakozott föl, s hogy a Ferrari semleges szurkolóként követhesse az eseményeket, arról Irvine már az ötödik körben gondoskodott: a 19. helyről végleg kiállt a futamból. Ami nem ment a tűzpiros autóknak, az bejött a Williams-féle kék-fehéreknek, a futam végén Hill mögött – Alesi, Berger, Häkkinen és Coulthard előtt – Villeneuve haladt át másodikként a célvonalon.

Tour de France kerékpáros körverseny

Indurain még alszik

Frederic Moncassiné volt a főszer-

KŐ PÁL: MENYASSZONY

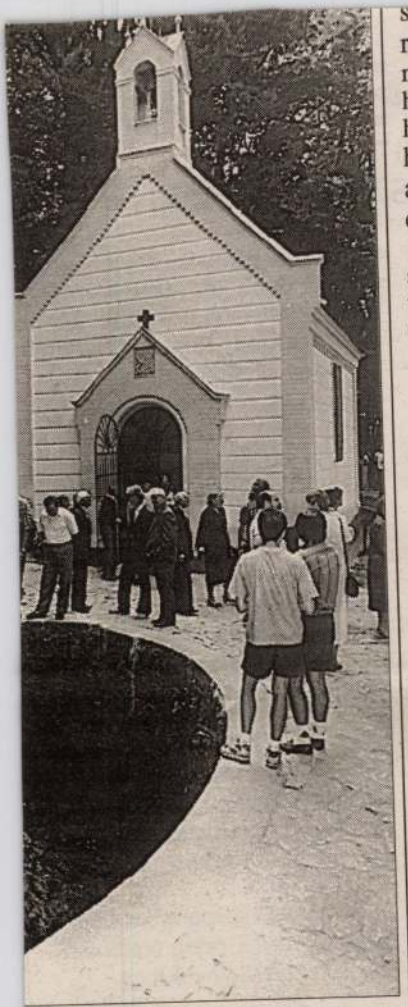

szombaton a szépszámú érdeklő-
zata és a helyi Kulturális, Sport-
ny. Reggel lövészet, tekeverseny és
le a legnagyobb számban a festői
tott Borostyánkút-kápolna és kál-
k részt (képünkön). Délután vér-
nzetlenségét, majd újabb sport- és
ták a jeles napot

Korbély

sották a vásárlók. A szakemberek ismételten felhívják a figyelmet, hogy sportcipőket nem lehet rendszeres utcai viseletre használni, mosógépben mosni, s ha a divat miatt nem fűzik be azokat rendesen, bélésük idő előtt tönkremegy.

Ugyancsak anyag- és gyártási hiba miatt sok a panasz a kötött és szövött ruházati cikkekre. Gond az is, hogy gyakran hiányzik e termékek mellől a használati útmutató, a kezelési és gondozási előírás. Előfordul, hogy a vevő nem tudja, kihez forduljon, ha a termék megszunt, s a vevő nem tudott máshová fordulni. A főfelügyelőségnek módjában áll a cégnyilvántartás alapján a jogutód felkutatása is. Nagyon fontos ezért, hogy a vásárlók minden estben őrizzék meg a számlát, amelyen az eladó cég neve, címe és a vásárlás dátuma is szerepel. Ha viszont az eladó cég jogutód nélkül szűnik meg, a főfelügyelőség sem tudja orvosolni a fogyasztó panaszát.

Nem csak Magyarországon kelendő a Titász-részvény

A Tiszántúli Áramszolgáltató Rt. (Titász) kárpótlási jegy részvénycserére felajánlott részvénycsomagjából 1,9 milliárd forintnyi részvényt jegyeztek le az előnnyel rendelkező befektetők – tájékoztatta az MTI-t a végleges eredményekről az ÁPV Rt. A 2,7 milliárd forint névértékű részvénycsomagból tehát 800 millió forintnyi részvény jut 936 egyéb, úgynevezett „kopasz" jegyzőnek, akik átlagosan 400 részvényt kapnak.

Az ÁPV Rt. tájékoztatott arról is, hogy a határon túli kárpótlásijegy-tulajdonosok élénk érdeklődést mutatnak a részvénycsere akciók iránt. A komáromi BBS Invest például arról számolt be, hogy ügyfeleinek többsége jegyezni kívánt áramszolgáltató részvényt. Nyitra járásban és a Bodrogközben már kevés kárpótlási jegy van a piacon, mivel tulajdonosaik korábban készpénzre váltották, vagy jobb árfolyamra várnak.

A Romániai Magyarok Demokratikus Szövetségének adatai szerint a román állampolgárságú kárpótlásijegy-tulajdonosok eddig 150 millió forint értékű részvényt jegyeztek, ami különösen azért tekinthető jó eredménynek, mert sokan már korábban áron alul, magyarországi rokonaikon keresztül túladtak a jegyeken.

Kárpátaljáról a legtöbb igény a városokból érkezett, de sokan átjöttek Magyarországra és maguk igényeltek részvényt az OTP-fiókokban. (MTI)

A horvát hatóságok változatlanul akadályozzák a szerb menekültek, csaknem 180 ezer ember visszatérését – jelentette ki szombaton Szarajevóban *Elisabeth Rehn*, az ENSZ emberi jogi jelentéstevője.

Rehn asszony nemcsak a Krajinából elmenekült emberek sorsa, visszatérésük mesterséges, adminisztratív módon való akadályozása miatt bírálta Zágrábot, hanem azért is, mert szerinte a horvát hatóságok hátrányosan megkülönböztetik a Horvátországban maradt szerbeket is. Számukat Rehn asszony tízezerre becsülte. (MTI)

Több száz halott Kínában

A kelet-kínai Fucsien tartományban pusztító áradások következtében az elmúlt két napban legalább 233 ember vesztette életét, és csaknem 300-an eltűntek – jelentette az Új Kína hírügynökség szombaton.

A viharos esőzések következtében a folyók kiléptek medrükből, és vagy 70 ezer házat tettek lakhatatlanná. Víz alá került 58 ezer hektárnyi mezőgazdasági terület is a hivatalos közlés szerint. (MTI)

NAPLÓ
Veszprém megye napilapja

Szerkeszti a szerkesztőbizottság:
Barták Péter, Gajdos József,
Horváth Éva, Horváthy György,
Kovács József igazgató, főszerkesztő,
Varga Domokos Péter felelős szerkesztő

Levélcímünk: Napló-szerkesztőség, Veszprém, Szabadság tér 15. Pf. 161, 8201.
Telefonszámaink: Szerkesztőségi alközpont
(ugyanitt információ a hirdetésfelvételről, panaszügyek) 88/427-444, 427-043, 427-643.
Főszerkesztő, titkárság: 422-915. Sportrovat (tel./fax): 422-871.
Kiadja a Közép-dunántúli Napló Kiadói Korlátolt Felelősségű Társaság,
Veszprém Szabadság tér 15. Pf.161, 8201.
Felelős kiadó: a kft. ügyvezető igazgatója.
Telefon: 88/422-915. Telefax: 88/422-852 Telex: 32-355.
Terjeszti a Magyar Médiaszerviz Kft., a Rábahir Rt., a Balaton-Hir Kft.
Előfizetési díj egy hónapra 460,két hónapra 920,
negyedévre 1380, fél évre 2760, egy évre 5244 forint.
Előfizethető a Magyar Médiaszerviz Kft.-nél
(Veszprém, Házgyári u. 12. Telefon: héttő–péntek 88/406-467, tel./fax: 406-468,
szombaton a 88/406-420 telefonszámon), valamint a kézbesítőknél.
A NAPLÓ reklámirodájának telefaxszámai: 88/427-077, 427-845.
Pápai szerkesztőség, hirdetésfelvétel telefon, telefax: 89/313-344 (127-es mellék).
Készül a Napló Multicom számítógépes szövegszerkesztő rendszerén.
Nyomás: West Hungary Nyomdai Centrum Bt., telefon: 06(88)406-480
Felelős vezetők: B. Nacke és B. Brinkmann
Kéziratot nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.
Index: 25-061, ISSN 0133-2104

A történelem „visszamentése” a jelenbe

Kő Pál szobrászművész alkotásaiból nyílt kiállítás Veszprémben a Csikász Galériában

Kő Pál neve nemesen cseng a megyében – hangsúlyozta megnyitóbeszédében dr. Szendi József veszprémi érsek

Fotó: Áfrány

A veszprémi Művészetek Háza a megyei önkormányzat és a veszprémi millecentenáriumi emlékbizottság támogatásával az ötvenöt éves *Kő Pál* Munkácsy-díjas szobrászművész műveiből rendezett kiállítást a Csikász Galériában. A tárlatot *dr. Szendi József* veszprémi érsek nyitotta meg szombaton.

Kő Pál neve nemesen cseng a megyében – hangsúlyozta az érsek. A művész Balatonkenesén él és alkot. S igen termékeny, mintegy 60 köztéri szobrot alkotott. Művein kimutatható Somogyi József inspirációja, de Kő Pál a maga útját járja. A témára kitartóan koncentráló két művész alaposan megküzdött szabadtéri szobraik elfogadásáért – mondta dr. Szendi József.

A szobrászművész középkori királyaink emlékét „menti visszza” a jelenbe, miközben különleges atmoszférát teremt műveivel. Olyan időkben látott a programja megvalósításához, amikor királyok és szentek megörökítése nem volt ildomos Magyarországon. Római domborműveiért *II. János Pál* pápa áldását küldte Kő Pálnak.

Az érsek kiemelte, hogy a művész a magyarság történelmi alakjainak ábrázolásában a hagyományos és modern kifejezési eszközöket ötvözi. Példaként Szent Istvánról készült, új eszmeiséget közvetítő művét említette: a királyt kard nélkül ábrázolja, aki nem lovon ül, hanem egy templom modelljét tartja a kezében. S a ló, a vándorlásban hű társ a gazdájára tekint. Dr. Szendi József szólt a tollat is mesterien forgató szobrászról, majd elismerő szavakkal illette a tárlatot gondozó *Nagy Károlyt*.

A kiállítás szeptember 12-ig, naponta 10–18 óráig (csütörtökön 20-ig) tekinthető meg.

– kellei –

TRIÁSZ KFT.
ÉPÍTKEZŐK HÁZA
8200 Veszprém, Házgyár út 1/A
Tel.: 88/406-253, fax: 88/406-254

Nyitva: hétfő–péntek 8–16, szombat 8–12 óráig

TERRANOVA LEGSZEBB A HÁZON!
Fehér dörzsölt v. 31 125 Ft/t
Belső csemperagasztó 30 Ft/kg
Fagyálló csemperagasztó 42,50 Ft/kg
SZILIKÁTVAKOLAT 194 SZÍNBEN!

UNIPOR TÉGLÁK KEDVEZŐ ÁRON!
UNIPOR 38 16 db/m² 149 Ft
UNIPOR 30 16 db/m² 112 Ft
B 30-as 45,80 Ft
10/40 válaszfal 65,80 Ft

SCHIEDEL KÉMÉNY 10%-OS KEDVEZMÉNNYEL!
8,00 m Ø 14 75 820 Ft

BAJAI ÉS SOFA NYÍLÁSZÁRÓK 12%-KAL A GYÁRI ÁR ALATT!

Üveggyapot 14 kg/10 cm 398 Ft/m²
Párazáró fólia 30 Ft/m²
Tetőfólia 130 Ft/m²
Austrotherm 4 cm vtg 470 Ft/m²
AKVA vízszigetelő 265 Ft/m²

Az ÚPMH tárlata

Kő Pál: Kondor Béla emlékére

A festő és költő *Kondor Bélát* mindahány város vagy falu magáénak tartja, ahol a hányatott sorsú művész egyáltalán munkát talált, ahol élt és dolgozott. Szentendrének némileg nyomatékosabb a Kondorhoz fűződő viszonyulása, merthiszen a nagymarosi művésztelepről a helyét nem találó festő-költő több ízben is átjárt Szentendrére *Barcsay* mesterhez, valószínű azért is, hogy a „szentendreiséget" (mármint a szentendrei művésztelepi tagságot) több alkalommal is megpályázó zseni az elutasítások miértjére és mikéntjére kérdezzen rá... Akárha a hivatalosság döntéséről a nagy mester tehetett volna! Hogy a végül is szentendrei műteremhez jutott Kondor egész alkotói habitusát miként befolyásolták a hatalom packázásai, arról már az utókornak kell vélekednie. A monográfusoknak, a Kondor-jelenségre visszanéző művészbarátok. Úgy tűnik, *Kő Pál* szobrászművész is ezt teszi, míg a „röpülni – vagy inkább zuhanni? – próbáló angyalt" megmintázta.

(Emlékeztetőül jegyezzük meg, hogy Kondor Béla „Angyal a város felett" című verseskötete halála után 15 évvel jelent meg.)

(b. sz. i.)

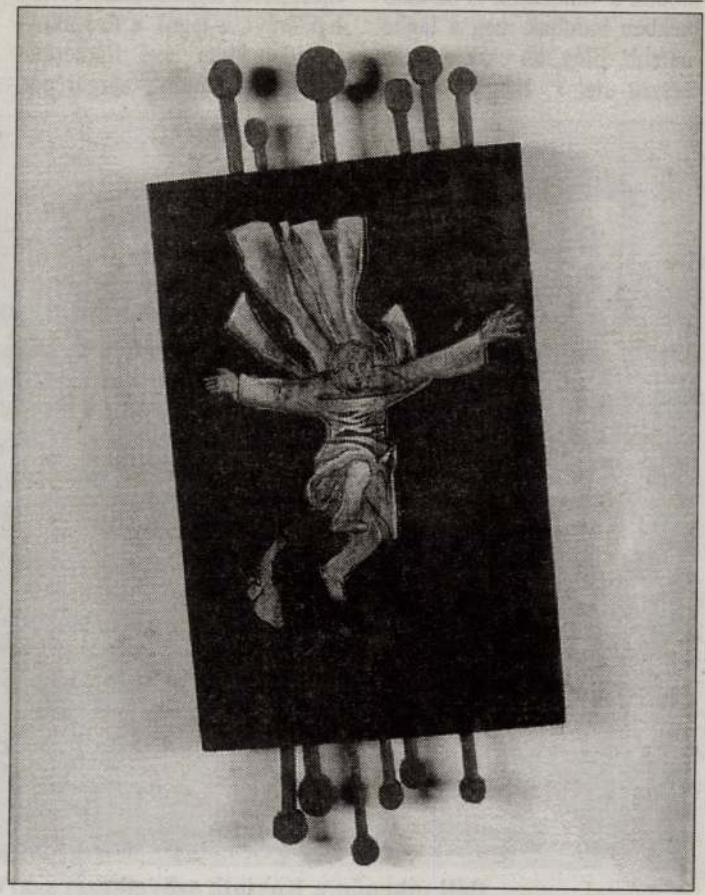

Kő Pál: Kondor Béla emlékére

Ú. Pest Megyei Hírlap 1997.05.21.
KŐ PÁL – szobrász

modon a változások is az előbbiekben indultak meg a leghamarabb. Elég, ha csak a Sasad téeszre utalok. Ennek ellenére

mesztéssel foglalkoznak. A 450 hektárnyi, a tagok a részarány-tulajdonukban lévő földterületen paradicsomot, sárgarépát,

ia szövetkezet elnöke. – A gabona hozamkiesését pótolták a magas felvásárlási árak, a kapásokból rekordmennyiséget ér-

Claas Dominátor kombájn, amit az idén szeretnénk megvásárolni, 100 vagon búzába kerül.

Az oldalt írta: **Valkó Béla**

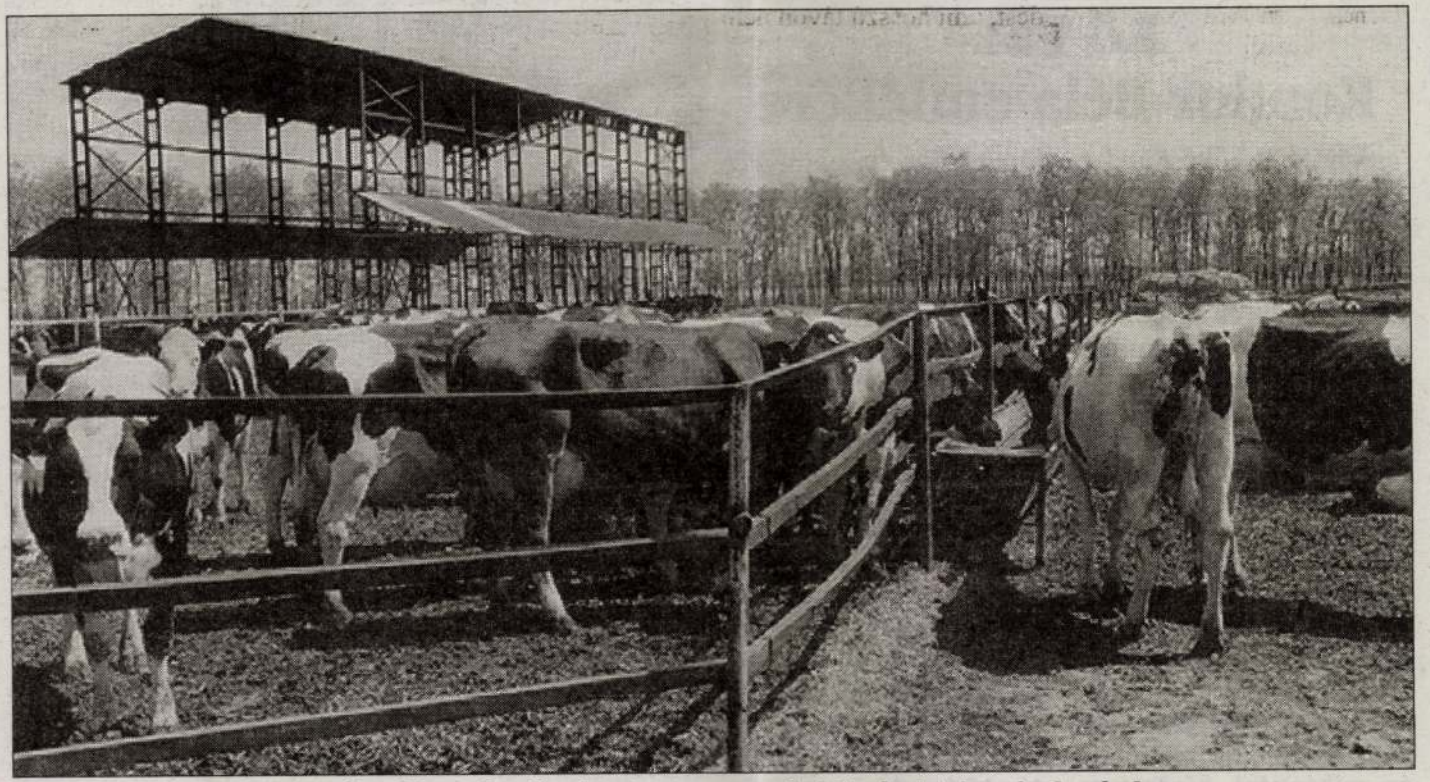

Déli pihenőn a Kossuth szövetkezet szarvasmarhatelepének tehenei a karámban

Dudás Dénes felvételei

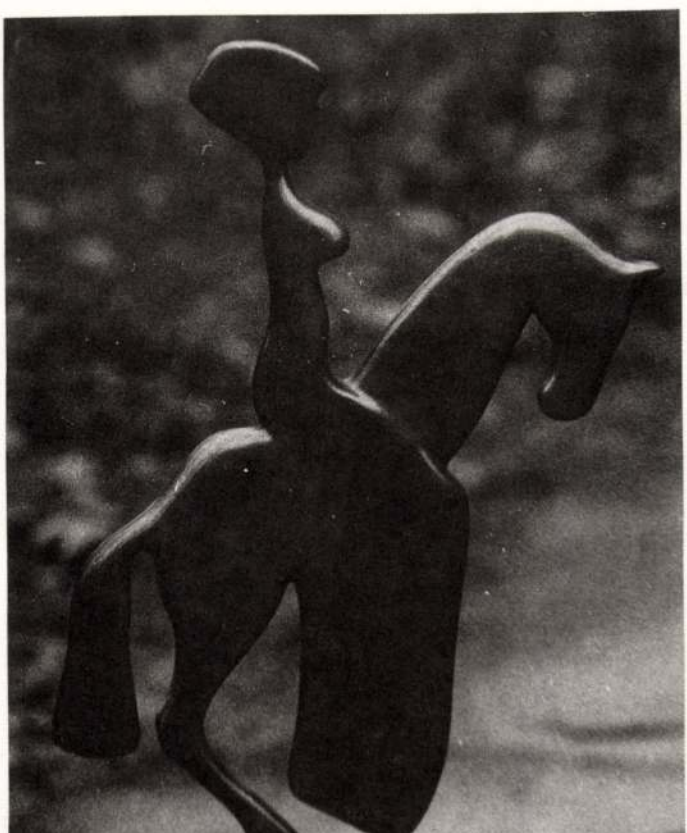

Kő Pál: Csontváry szoborterv

A bronz kisplasztikát a szerző a Magyar Napló szerkesztőségének támogatására ajándékozta.
A szobor megvásárolható a Magyar Napló szerkesztőségében.

MAGYAR NAPLÓ

A MAGYAR ÍRÓSZÖVETSÉG FOLYÓIRATA

A megrendelő neve:

.....

Kézbesítési cím: □□□□ .....

.....

Telefonszám: .....

Előfizetem ..... év ..... hónaptól

☐ a Magyar Naplót ☐ a Művelődést (Kolozsvár)

☐ a Székelyföldet (Csíkszereda)

számonként 100 Ft-os kedvezményes áron:

☐ félévre 600 Ft, szomszédos országba 1200 Ft, egyéb külföldi országba 20 USD

☐ egy évre 1200 Ft, szomszédos országba 2400 Ft, egyéb külföldi országba 40 USD

Az előfizetéshez ☐ csekket, ☐ számlát kérek.

Kérjük, a megfelelő ☐-be szíveskedjék x-jelet tenni.

.....

a megrendelő aláírása

VÁLASZ-LEVELEZŐLAP

Belföldre bérmentesítés nélkül feladható. Az esedékes díjat a címzett fizeti.

MAGYAR NAPLÓ

Budapest

Pf. 15

1406

Kő Virág festő

csökken a hazai cukorgyárak száma

kerülhetetlen az áremelés

gei a csak gében eg az k meg Cukor k igaz-

üzd a kat te-gyasz-mato-n egy

ezzel kapcsolatos vita már évek óta tart, a két fél közti árháború hátráltatja az ágazat helyzetét hosszú távon rendező cukorpiaci rendtartás és az ehhez kapcsolódó szakmaközi egyezmény megszületését.

A hazai gyárak ma több cukrot termelnek, mint amennyi a hazai piacon eladható. A feldolgozók úgy vélik, csökkenhetne a túltermelés, ha Magyarországon a jelenleginél kisebb területen foglalkoznának cukorrépa-ter-

azt az összeget, ami még pár év alatt megtérül, ezért ennek az üzemnek a jövője is bizonytalan.

A hazai fogyasztás csökkenése, a feldolgozók veszteségei, a gyárbezárások és a termelők egy részének tönkremenetele mögött szakértők szerint egy olyan üzleti lehetőség áll, mely a cukorrépa feldolgozásánál sokkal nagyobb hasznot produkál az iparágban tulajdonos multinacionális cégcsoportoknak. Világszerte egyre nagyobb részesedést

RÖVIDEN

MEGÁLLAPODÁS. A Gazdasági Minisztérium és a Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetsége (MTESZ) együttműködéséről írt alá megállapodást Chikán Attila, a tárca vezetője és Havass Miklós, a MTESZ elnöke tegnap. A megállapodás kiterjed a gazdaságstratégia, az ipar-, a kereskedelem- és az energiapolitika, a műszaki és a vállalkozásfejlesztés területére.

KÖZGYŰLÉS. A Szikra Lap-

NAPLÓ

FISCHER IVÁN karmesternek, a Budapesti Fesztiválzenekar zeneigazgatójának, személyes megbecsülése jeleként Köztársasági Elnöki Arany Emlékérem kitüntetést adott át kedden a Parlament Nándorfehérvári termében Göncz Árpád államfő.

A KORTÁRS című irodalmi és kritikai folyóirat decemberi számában – többek között – Görgey Gábor, N. Pál József, Margitai Gábor írása, Veress Miklós, Gömöri György és Bihari Sándor versei, valamint Bárdos László és

Festő lesz belőle!

Kő Virág kiállítása a Fészek Galériában

Hideg téli fények vibrálnak a vásznon, kékek, fehérek. A töredezett síkok a befagyott Balaton tábláit idézik. Vonalak feszülnek egymásnak, síkok torlódnak egymásra, mégis a csönd uralja a képet. Egyetlen képpel is így teremt világot a fiatal festő, *Kő* Virág, akinek első bemutatkozását láthatjuk Budapesten a Fészek Klubban. Alig néhány festmény, mégis ezekből is kitetszik, hogy festőjük érzékenyen kezeli a színeket, élményeit kiegyensúlyozott, harmonikus kompozíciókká tudja sűríteni. A terem közepére állított paraván két festménye a legemlékezetesebb. Ez a két kép arra figyelmeztet, hogy sokkal jobban oda kellene figyelni a most induló fiatalok első bemutatkozásaira. Márcsak azért is, mert van-e nagyobb élmény annál, ha megérezzük, látjuk, néhány kép is elegendő lehet arra, hogy kiderüljön, alkotójukból jó festő lesz. **(f. j.)**

Kő Pál – szobrász

Kő Pál szobrászművész tanítványainak a nyári alkotótáborban készült munkái december közepéig láthatók a hevesi Eötvös középiskolában. FOTÓ: NAGY JÁNOS

Heves Megyei Hírlap
1997. 12. 08.

páran...

ssal meddig autózhatunk,
nk.
súlyadó, és hogy

MAGYAR SUZUKI

éves

Kő Pál - szobrász

Heves Megyei Nap

Művészképző Hevesen

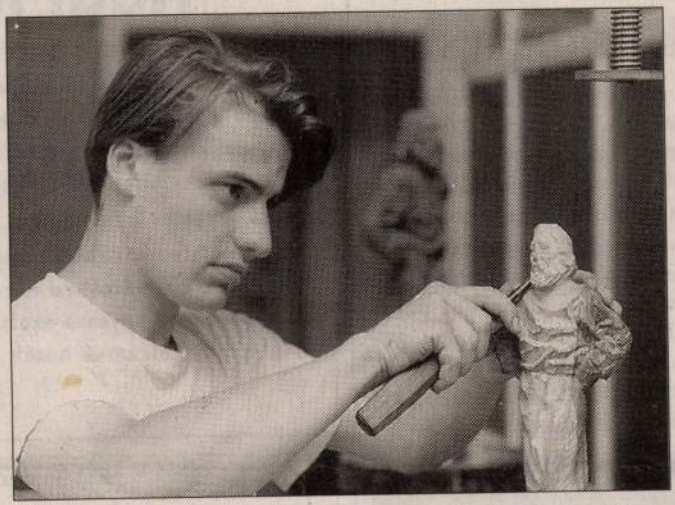

Oláh Mátyás a szobrászat mellett a restaurálás tudományát is elsajátítja

FOTÓ: JAKAB TIBOR

GOTTSCHALK

Tizenkét éve rendszeresen táboroznak a hevesi Eötvös József Középiskolában fiatal képzőművészek, akik Kő Pál szobrászművész meghívására jönnek a dél-hevesi kisvárosba, hogy nyári gyakorlaton tanuljanak a Mestertől. Az egy hónapos alkotótáborba az idén már nemcsak a Magyar Képzőművészeti Főiskola első-, másod- és harmadéves hallgatói érkeztek, hanem a Egerből és az ország más városaiból is jöttek a művészetek iránt fogékony, főiskolára készülő fiatalok. Hevest – az alkotótábornak és a hevesi születésű Kő Pálnak köszönhetően – immár több mint száz képzőművészeti alkotás gazdagítja, melyeket most az önkormányzat és a Hevesi Képzőművészeti Alapítvány támogatásával a tábor végén, az itt készült alkotásokkal egyetemben, kiadványban kívánnak bemutatni.

Az augusztus 20-ig tartó alkotótábor ideje alatt megkezdődtek a közelmúltban megvásárolt Maczky-kúria átalakítási munkálatai is. Kő Pál elmondta: rendkívül nagy segítség lesz, ha az alkotótábor a kúriában tárolhatja azokat a felszereléseket, melyek leszállítása, előkeresése most a tábor első napjait elfoglalja. Az alkotóházzal egyben egy olyan lehetőséget is teremt a város, amely révén a jövőben további képzőművészeti alkotásokkal gyarapodhat Heves.

RECEPTÖTLETEK

Ünnepi választék marhahúsból

Gyaníthatóan azért nem kerül gyakrabban asztalra nálunk marhahús egészben sütve vagy párolva, mert a háziasszonyok a kevesebb gyakorlat miatt bizonytalanok az elkészítésben. Pedig a párolással biztosra lehet menni, s a párolólébe tett zöldségekkel, fűszerekkel fantasztikusan jó ízekkel gazdagíthatjuk a húst. A jó párolásnak az előfeltétele, hogy előtte felhevített zsiradékban minden oldalán elősütjük. Ha utána fedő alatt, rövid lében, szinte csak a gőzében pároljuk, könnyebben puhul a hús. Hosszabb lében viszont gazdagabb ízeket kapunk. S még valami: egészben párolásra alkalmasak a marhacomb és lapocka vastagabb részei, de így készíthetjük el az öregebb bélszínt és hátszínt is.

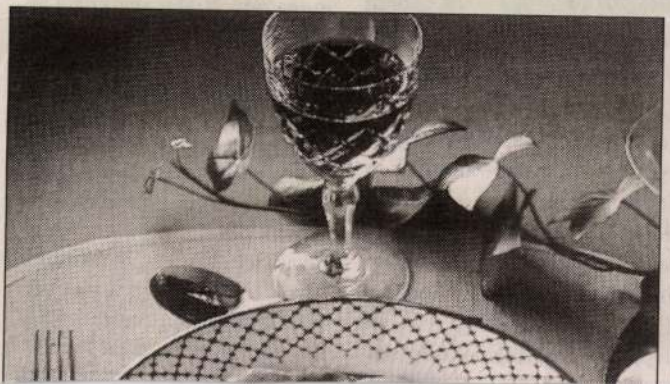

DÉRYNÉ, LOLA MONTE

Régi id

Decsy Sámuel magyar tudós a leírást Törökországról, s ben gyermeket szült a szultántól t lakószobákat kapott, egy ser gyeit kereste. A birodalom n születését, az utcákon tömeg tett, csak a fővárosban dörö A lányt szült ágyas a szultá nagyurak, helytartó basák k vel.

KISS GYÖRGY MIHÁLY

1793 karácsonyán az osztrák szár kus, Schenbach József szomorúan v sul, hogy a hőn óhajtott fiú helyett vézna, veres hajú lánya született gyógyszerész azonban nem tud bel csapásba. Gondol egyet, s a kislán öltözteti, sarkantyús csizmát csinál úgy dönt, hogy legényt farag belőle végzett tudós férfit. Korai halála me veit, a magyar színháztörténet vis gabb lett egy zseniális művésszel. A vézna lányból színésznő lett, híres

Kő Pál Népszabadság : 2000. V. 7.

István forduljon a város felé

Elvben egyetért a Gellért-hegyi sziklatemplom előtti Szent István-szobor felállításával Budapest várostervezési bizottsága, ám végleges hozzájárulásához azt kéri, hogy a szobor 1:1 arányú modelljével nézzék meg, milyen esztétikai hatást váltana ki a mű odahelyezése. *Kő Pál* millenniumi Szent István-szobra a beterjesztett terv szerint a sziklatemplom előtti terecske kiszögellésében állna, s alakjai a bejárattal szembe fordulnának, vagyis a városnak háttal állnának. A bizottság tagjai elfogadhatóbbnak tartanák, ha a szobor inkább a bejárat mellett, a sziklafal egyik karéjában kapna helyet, s a figurák arccal a város felé állnának. Ezt elfogadhatóbbnak tartanák a barlangtemplom kezelői, a pálosok is. A szobrászt nem tudtuk elérni, hogy véleményét kérjük az ötlettel kapcsolatban, de korábban Kő Pál elmondta, hogy a teraszcsúcsot tartja elfogadhatónak műve számára.

Ugyancsak teljes nagyságú modell felállítását kérte döntéséhez a bizottság a sziklatemplom fölé visszahelyezendő kilenczer hatméteres kereszt ügyében is, bár elvben támogatja annak visszaépítését. A háború előtt a templom feletti sziklán ugyanis ekkora kőkereszt volt, amely azonban az ostrom alatt megsemmisült. Most a pálosok, rendjük alapításának 750. évfordulóján, szeretnék újra felállítani. Mivel többen attól félnek, hogy az eredeti méretű kereszt konkurálni fog a szabadságszoborral, ezért azt az alternatívát is megvizsgálják, hogy esetleg a barlang bejárata fölé kerülne a kereszt, feles méretben.

Cs. L.

Kő Pál és a szobor makettjének részlete

FOTÓ: GÁRDI BALÁZS

) 9547-429-es telefonszámon, valamint a 250-1118-as telefaxon.

MEZŐGAZDASÁGI
ŐSÉG, AKCIÓS ÁRC

Április
jelentős k
vásáro
mezőgazd
nélkü
kenőolaj

AGIP ke

ezt

Keresse fel m
viszon
Az akció a

Ir
Agip Hungária
Tel.: 06-23/505-

Eni
GROU

VÖ PÁL

- író -: A grafikusjátszóteret épit

új Buda 2000 jún. 14

ban

is - legalább is jobban fel

Különben is gondoltam rá, ho

beszélünk róla. 5.

Hogy még egyszer oda té

hic salta. Ha meg akartok ta

- októberig el kell dőlnie a

kérlek, értesits mielőbb, s

közben, hogy el ne kerüljük

□ ← Nőd őnagyságának kezét

---

a pesti cimem tovább is: I.

↓

1 or)

KŐ PÁL

ANTALL ISTVÁN: K.P. PLASZTIKUS VILÁGA

ÉLETÜNK 2000/3, 252-260

1): Mr Winter /táncszínház

la estje

nák: Tricks & Tracks /tánc

y Modern Tánc Kurzusainak

Gordiusi Čomó (Cuba) /zene

kusok /zene

rty

WWW.TRAFO-HU; TRAFO@TRAFO.HU
N MINDEN NAP 17 – 20H (TEL. 215-16-00), A
OCOK VISTA (VI. PAULAY EDE U.. 7. TEL. 266-
. 269-42-31) ÉS A QUICK TICKET (V. SZENT
.

KŐ Pál

V. 6.

Millenniumi nyilatkozat

nepelnek a püspökségek

i- mánia területén lévő két – szin-
g tén Szent István alapította – püs-
n pöki székhellyel, Nagyváraddal
- és Gyulafehérvárral, amennyiben
, a közös rendezvényekhez való
- csatlakozásuk mindkét ország vi-
k lági és egyházi vezetői részéről
- támogatásra talál.

zatok által szervezett közös rendezvénysorozat felett. Támogatásukról biztosították a kezdeményezést az érintett városok polgármesterei és a püspökkari konferencia is. A leendő közös programok koordinálását a váci önkormányzat vállalta. Szep-

alról) Tóth István, Kalocsa, Latorczai János, Esztergom, Homa országgyűlési képviselője, Hámori József miniszter, valamint Imkó, Veszprém, Birkás Tivadar, Győr és Bartha László, Szeged vá-

NAGY ZOLTÁN FELVÉTELE

is A kezdeményezés Vácról indult el, *Imre* Zsolt országgyűlési képviselő nevéhez fűződik, és örömmel karolta fel a parlament millenniumi albizottsága, illetve a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma is. *Hámori* József kulturális miniszter, aki jelen volt a millenniumi nyilatkozat aláírásánál, *Paskai* László bíborossal együtt védnökséget vállalt a püspökségek és önkormány-

temberben zárulnak le azok a minisztérium által kiírt millenniumi pályázatok, amelyek a rendezvények megszervezéséhez az anyagi hátteret biztosítják. Az egyes városok egyházi programjain az összes püspökség zarándokcsoportjai is részt vesznek. A tervek szerint valamennyi város vendégül látja a többi hét püspöki székhely kulturális együtteseit. **(devich)**

is várják az ellenőrzést

lup Intézet felmérés

nek egy-

NAPLÓ

KŐ PÁL Johann Sebastian Bachot ábrázoló szobrát ma délután három órakor avatják fel Sárospatakon a várkerti művész sétányon, a Szent Erzsébet utca végén.

A FONÓ Budai Zeneház az Utolsó óra fesztivál keretében ma este nyolc órai kezdettel mutatja be a határon túli vendégeit, a Ghymes és a Délalföldi Saxsofon együttest. Május 7-én, péntek este hat órától Sebő Ferenc, a Kaláka, Dresch Mihály és Ábrahám Judit, másnap a Zurgó, az Ifjú Muzsikás, a Tükrös, Berecz András és az Ökrös együttes lép föl (Budapest XI., Sztregova u. 3.).

MESTERKURZUS címmel a magyar színpadi bábjelmez és díszlet mestereinek, Jánoskúti Mártának, Schäffer Juditnak, Vágó Nellynek, Koós Ivánnak, Csányi Árpádnak és Székely Lászlónak a munkáiból látható kiállítás május 18-ig Budapesten a Vigadó Galériában.

A JÓB LÁZADÁSA című magyar filmmel (rendezője Gyöngyössy Imre és Kabay Barna) kezdődött a strasbourgi Odyssée moziban A magyar film és az emberi jogok című vetítéssorozat április 28-án, és Kézdi-Kovács Zsolt Visszaesők című művével fejeződött be május 4-én. A nagy sikerű vetítéssorozat keretei közt bemutatták Gábor Pál Angi Vera, Mészáros Márta Napló gyermekeimnek, Bacsó Péter Te rongyos élet! és Gothár Péter A részleg című filmjét is.

VASARELY-KIÁLLÍTÁS nyílik meg ma este hat órakor Szentendrén az Erdész Galériában (Bercsényi u. 4.). A két helyszínen megtekinthető kiállítás – mintegy kétszáz mű – Victor Vasarely egyik barátjától származik.

Út kell a valódi város

Botzheim István a párbeszéd fontosságáról, a regionális

PILISVÖRÖSVÁR
WERISCHWAR (D)

A Bécsi úton, a solymári elágazást elhagyva, hirtelen kiszélesedő, különleges panorámát nyújtó medencébe, a Pilisvörösvári-árok természetföldrajzilag is jegyzett mélyedésébe jutunk. A medence nyugati oldalán fekszik az 1997. július elsejétől várossá lett Pilisvörösvár. A polgárok azonban úgy érzik, a település komfortja nem éri el a városi színvonalat, szeretnének végre valódi *városban lakni*.

Botzheim István 1990–94 között egyszer már volt polgármester. Most ismét neki szavaztak bizalmat a polgárok. A sváb származású férfi jól ismeri a település gondjait, és szeretne megoldást találni a problémákra. Legfőképpen úgy, hogy állandó *párbeszédet* folytat a lakossággal.

– Manapság igencsak embert próbáló a fővárosi közlekedés, de Pilisvörösvárra sem egyszerű eljutni. Az ide vezető 10-es főúton sokszor csak lépésben lehet haladni, s kamionok hosszú sorával találkozhatunk. Megoldódik végre ez a sok éve élő probléma?

– Egyelőre nincs megoldás. A 10-es főút 160 százalékosan túlterhelt, ezt már korábban el kellett volna mondani illetékes helyeken azoknak, akiknek ez lett volna a feladatuk. A főút túlzsúfoltsága tavaly, közvetlenül a választások után is napirendre került. Lassan tíz éve már, hogy minden választáskor megígérik az „illetékesek", hogy a ciklus végére megoldják, s mégsem történik semmi. Csak a milliárdok és a határidők változnak…

– Kinek a feladata lenne az út rekonstrukciója, az elterelő út megépítése?

– Az út mindenkori kezelője a felelős a terhelésért és a karbantartásért. Ennek a szervnek kötelessége lett volna olyan költségvetést beterjeszteni a minisztériumnak, amellyel a probléma megoldható lenne. Kissé sarkítottan fogalmazva: ha ennek a szervnek a vezetője Pilisvörösváron lakna, régen megépült volna az elkerülő út. Annyiban bonyolult a helyzet, hogy az Óbudai temetőtől Ürömig a fővárosnak kellene kiépíteni a négysávos utat. Nagy kérdés, hogy a budapesti vezetés mennyire akar „kommunikálni" Pest megyével, illetve a kormányzattal. Mindössze hét-nyolc kilométeres szakaszt kellene megépíteni. A legutóbbi határidő 2002, a számítások szerint az út 16,5 milliárd forintba kerülne.

– Milyen egyéb gondokkal küzd Pilisvörösvár?

– A legfontosabb feladatunk, hogy ebből a településből várost csináljunk. Mindaddig, amíg a városházára sáros lábbal kell bejönnie az embereknek, nem mondhatom, hogy városban élünk. Sokan egyébként úgy élik meg, hogy két éve a városi címet gúnyból ragasztották ránk. Sok olyan levelet kapok, amelyben azt írják: „Polgármester úr, mi is szeretnénk már városban lakni!" Sajnos igazuk van, sok a tennivalónk. A csatornázottságunk pillanatnyilag hatvanszázalékos, de ezt a problémát az idén megoldjuk, ha elnyerjük a megpályázott összegeket. Ennél sokkal nagyobb gondot jelent, hogy az utaknak csupán harminc százaléka szilárd burkolatú. Ezt az önkormányzat már nem tudja saját erejéből me[illegible] van a polgárokkal való együttműködésre. Korábban a lakók hozzájárulása nélkül készültek az utak, attól függően, hogy „kinek milyen kapcsolata volt". Ezen változtatni kell. Szeretném átvenni a németországi gyakorlatot: ott hosszú távú terveket készítenek, s mindenki pontosan tudja, mikor ér el hozzá az út. Ezenkívül meg

Pilisvörösvárnak pozitív a költsé[g]

kell teremteni a fejlesztés anyagi alapját, de nem vagyonfeléléssel, s nem olyan hitelek felvételével, hogy eladósodjunk. Úgy érzem, ez idáig nálunk nem történt meg a pontos helyzetfelmérés, s annak a közvélemény elé tárása.

– Hogyan áll Pilisvörösvár büdzséje?

– Éppen a múlt heti falufórumon számoltam be arról, hogy pozitív az egyenlegünk. Ezt nagyon nehéz volt elérnünk, mert az előző önkormányzat igen sok kötelezettséget hagyott ránk. Az udvariasság azt kívánta volna, hogy a döntés jogát már a következő városvezetésnek hagyja meg. A város regionális szerepe valamennyire működik, a szak[illegible]

óházban

öldszintjén továbbra is kiállítások váltogatják egymást. csoport tárlata nyitott, és az ősszel paravánra kerülnek a t (Kapolcs és szomszédjai) ábrázoló fotók is. Október el- rmészet- és állatvédő szakosztálya az állatok világnapján at és -cikkeket. Október 18–22. között október 23-ra emlé- szervezetben. A hónap végén pedig egy fiatal festőművész, ból nyílik tárlat. Novemberben a fotóriporterek és a karika- i. Továbbá: szeptember 30-án a Press & Dixie klub kezdő- pest Dixieland Band nyolc csütörtökön játszik; minden hó- vagy csütörtökén pedig könyvklub indul.

t 101-es esteknek fél-kétórás műsor- szélgetnek majd, éget is hívnak, il- legfrissebb sajtó-

ának épült, utána , később követség rú után lett az új- Az eredeti épület tetőterét egykor beépítették, így ma ormótlan lépcsősor vezet például a színházteremhez. Ráférne a felújítás az egész házra, de ehhez több tízmillió forint kellene. El is kezdték a gyűjtést. A színházterem kulturáltabbá tételéhez, a tisztasági felújításhoz azonban már sikerült előteremteni 1,5 millió forintot.

Szemere Katalin

rafó-tervek

ják el a forgatókönyveket

látható lesz a FényErő tóinstallláció, emellett heavy metal feldolgo- sellókvartett, az Apo-

n látható még Bozsik nak Egy faun délutánja amelyet a Katona József sen készített, és amelyet a műsorfüzet: „Egy elő- »vérprofi« transzveszti- z operával, sőt!..." tóberi programjának el- énye az Ambient feszti- n Szemző Tibor régi-új be, és látható lesz Hajnó- nok 2 című zenei perfor-

tős eseménye lesz a Bu- esztivál, amelynek több ramja is a Trafóban kerül Ház Társulás Az ember gozta fel, fellép még Mándy Ildikó és M. Tóth Géza, az Artus Vertigo csoport, és láthatjuk majd a Marie Chouinard kanadai táncos-koreográfus rövid szólóiból összeállított műsort is. Jelentős táncesemény lesz még októberben a Central Station, azaz a Műhely Alapítvány szervezésében lebonyolított közép-európai táncszínházi találkozó.

Novemberben három napig tart majd a fiatal koreográfusok felkutatására szervezett Inspiráció című előadássorozat, ismét színre kerül a Táp Színház előadásában a Micimackúr, és fellép az Atlantis Táncszínház. Új zenei produkcióra készül Müller Péter Sziámi és Melis László is.

Decemberben egyelőre három kiemelkedő esemény biztos: három estén át lesz látható Frenák Pál Gördeszkák című, és újabb három estén át a most készülő legújabb műsora, idén, úgy tűnik, sikerül megrendezni az Ex-Ju zenei fesztivált, és december végén zenésztársaival ismét fellép Szemző Tibor.

Pusztul az Epreskert

Az Epreskert egy elvadult eperfás ligetről kapta a nevét. 1882-től a Képzőművészeti Főiskola művészképző mesteriskolája volt, jelenleg a főiskola szobrászati műhelyeinek otthona. Itt található a régi pesti barokk kálváriakápolna – Mayerhoffer András alkotása – kerek alaprajzú épülete. Eredeti helyéről, a Kálvária térről 1893-ban Stróbl Alajos kezdeményezésére kövenként vitték át az épületet. Kő Pál szobrászművészt kérdeztük a Bajza utcai Epreskertről.

– 1963 óta járok ide, először mint diák, aztán mint fiatal tanár, majd rektorhelyettesként, most pedig ismét mint tanár. Szomorú dolog erről beszélni, mert mióta itt vagyok, folyamatosan pusztul az Epreskert. Hiába tettünk meg mindent, kevés a látszatja. 1992-ben létrehoztuk az Epreskert Szépművészeti Társaságot, sajnos nem sok eredménnyel. A főiskolának nincs rá pénze, hogy a kertet megóvja, máshonnét pedig nem várhatunk támogatást.

Meg kellene csináltatni a kerítést, ami rengeteg pénz, de elengedhetetlenül fontos, hogy védje a kertet, hiszen ez komoly munkaterület, nemcsak műemlék. Kertészre is szükség lenne, aki legalább a füvet lenyírja – de erre sincs pénz.

– A legnagyobb gondot a Kálvária megmentése jelenti – folytatja Kő Pál. – A Műemléki Felügyelőség védi az épületet, ezért csak teljes rekonstrukciót engedélyez, az általunk javasolt állagmegóvást elutasítja. Én arra gondoltam, hogy a felső párkányokat gyönyörűen le lehetne zárni rozsdamentes lemezzel, a födémet pedig megjavítani. Jelenleg a csatornák nincsenek kitisztítva, mindenütt ázik a felső szint, a víz leszivárog az alsó részbe. Hiába csináltatta meg a főiskola az alsó rész szigetelését, ha felülről továbbra is ázik az épület. Fél éve lezárattam a Kálváriát, mert életveszélyes. Pedig a növendékek közül sokan ide komponálták diplomamunkájukat, mert a belső tér nagyon szép. A Műemléki Felügyelőség rekonstrukciós terve körülbelül hatvan-százmillió forint, ezt a tárca nem képes kigazdálkodni. Legalább az állagmegóvást meg kellene oldani közös erőfeszítéssel, különben néhány év múlva nem lesz mit védeni.

Dutka Judit

Vitkovics, a pörzörg

Barátja, Szemere Pál nevezte így Vitkovics Mihályt, aki nemcsak poéta, hanem Pest egyik legkeresettebb ügyvédje volt, Deák Ferenc is nála jurátuskodott. Halálának hírét – százhetven éve, 1829. szeptember 9-én – megrendülten fogadták a magyar irodalom jelesei. Kazinczy a műveinek összegyűjtését és kiadását ígérte, Vörösmarty szép elégiát írt az emlékezetére, Döbrentei Gábor pedig így tudósította a gyászhírről Berzsenyit: „Ne menj többé, ha Pestre jössz, a Kereszt utcába (...) halottja volt a magyar nemzetnek. Tegnapelőtt temettük el onnan Vitkovics Miskát. Szegény Miskának vidámsága, magyar hazafi érzelme, szép zengésű dallása, hol van mind ez? Volt! – nincs!"

A magyar hazafit a szerb irodalom is magáénak mondhatta. Vitkovics ősei Hercegovinából vándoroltak magyar földre, és itt szerb egyházközségek lelkészei voltak. Ő maga az egri pópa fiaként született 1778-ban, és mikor apját később Budára helyezték, szülei házába költözött az akkor már Pesten törvénygyakorlatot folytató fiatalember. Íróként „két lelke" volt: meséit és epigrammáit magyar nyelven írta, szerb népdalokat fordított magyarra, de szerb verseket is szerzett, sőt elkészítette, és 1816-ban kiadta Kármán prózai remekének, a Fanni hagyományainak szerb fordítását.

Térjünk vissza azonban 1801-be, amikor Vitkovics joggyakorlatra Pestre jön. Már deákkorában „megfertőzte" a literatúra, írogatott Egerben is, ahol a bölcseleti osztályokban Pápay Sámuel professzor úr Kazinczy-idézetekkel világította meg a magyar stílus szépségeit. Poéta hajlamait csak erősítette szerelmi csalódása (Bernáth Lidit, az egri kisasszonyt, míg ő távol volt, máshoz adták férjhez), ebből az élményből született meg A költő regénye című szentimentális munkája. Az ifjú ügyvéd két „nagy öreg" hívéül szegődött. Egyikük Révai Miklós, a költő és nyelvész, a pesti egyetem magyar tanszékének professzora, másikuk a „magyar Horác", Virág Benedek.

Ám az igazi bálvány mégiscsak Kazinczy. A széphalmi vezér, aki Pestet is irodalmi központnak szánta, levelező „respublikája" tagjává avatta Vitkovicsot. Hősünk odavolt a megtiszteltetéstől: „De hogy első levelem kelleténél huzamosb ne lenne, berekesztem azzal a tiszta s barátságos kinyilatkoztatással, hogy én pelyheségem olta a Tekintetes Urat kedvellem, literaturánkban tett fő érdemeiért imádom, egy szóval szeretem. Mindenestül azon leszek, hogy viszont szeretessem a Tekintetes Úrtúl" – írta 1809. február 3-án. Kívánsága teljesült. Kazinczy olyan tanújelét adta rokonszenvének, mint Vitkovics Mihály barátomhoz intézett episztolája, a nyelvújítási harc egyik legfőbb dokumentuma.

Vitkovics rá is szolgált a szeretetre. Eljárt Kazinczy ügyeiben, könyveket és ruhákat vásárolt neki, s ami a legfontosabb, műveinek kiadásában segédkezett. Dayka Gábor verseire például – amelyeket Kazinczy szerkesztett kötetté – kétszáz előfizetőt szerzett, s kapcsolatai révén még egy csúf kellemetlenségtől is megóvta mesterét. Földije és barátja ugyanis Madarassy, a budai cenzor, aki nem egy esetben volt már „elnéző", éppen Vitkovics közbenjárására. Mármost 1814-ben az egyháztörténelem tanára, Korbély Mihály fel akarta jelenteni Trattner kiadót és Kazinczyt, mert Dayka munkái közt kiadták Goethe Prometheusának fordítását. Vitkovicsnak azzal sikerült lebeszélnie erről, hogy a följelentés a cenzort hozná bajba, azonfelül Kazinczy Ferencnek „felesége, három lyánkája pápista".

Nem egyedül Vitkovics volt Kazinczy pesti képviselője. Ő [illegible]

Széphalomra. Sz[illegible] sabb, de Vitkovic[illegible] kat" olvashatunk [illegible] rom kötetben k[illegible] amely nemcsak fe[illegible] forrásanyag, hanen[illegible] pletykagyűjtemény[illegible] Révai halála után, 1[illegible] dományú Czinke F[illegible] magyar tanszék pro[illegible] az alábbiakat jelent[illegible] fessor Úr s egy ki[illegible] Kihúllott fogai és[illegible] viszszásan ütött ki.[illegible] phusok által ő [illegible] actioban producált[illegible] hallgatni és lát[illegible] legotsmányabb, az[illegible] linkót fújt, s bújd[illegible] malatzával, effecti[illegible] boszonkodással, t[illegible] rodtam el onnan."

Kazinczy szeret[illegible] elején Pestre érkez[illegible] kozna a társasághe[illegible] április 12-i levelé[illegible] ajánlton ajánlod Tr[illegible] nyen vonakodik attó[illegible] látszik, sokat összeo[illegible] mértékben megvagy[illegible] különözés." Így aztá[illegible] merével kötött szoros[illegible]

Ugyanebben a hón[illegible] adása ügyében Berzse[illegible] látogatott. A triász a n[illegible] benne, nehezen tértek a[illegible] re a „kis kövér magyar[illegible] fölött. Szemere elborza[illegible] czynak április 27-én: Vi[illegible] ni kezde Berzsenyit[illegible] borúlván, megcsókolá[illegible] mosolygott s ezt felelé i[illegible] képpel és hanggal: »Me[illegible] pipa van a számban, n[illegible] meg!« S Vitkovics pirú[illegible] lettünk, mint akit leforr[illegible]

Meséinek és versein[illegible] ben tette közzé Vitkovic[illegible] dig is rendszeresen dolg[illegible] jába, a Hazai Tudósítás[illegible] ván az első magyar szer[illegible] szeresen díjazta a sze[illegible] meg is lepődött ezen: [illegible] mért aranyat jutalomba[illegible]

Kő Pál

Magára hagyták a hannoveri magyar pavilon díszét

A Táltos gazdát keres

A magyar pavilont mindenkinek látni kellene – lelkendezik Veres Kálmán szobrászművész, holott keserű is lehetne: Táltosa viszontagságos körülmények között került ki a hannoveri expóra, s a szobor jövője egyelőre bizonytalan.

A Gazdasági Minisztérium és az Expo 2000 Kft. 1998-ban kiírt nyilvános építészeti pályázata társművészeti alkotások, tervek bevonására is szólt. A pavilon tervezésére Vadász György Ybl- és Kossuth-díjas építőművész kapott megbízást (ő nyerte a Nemzeti külső burkára kiírt pályázatot is), a kiegészítő műalkotásokat Kő Pál szobrászművész, Lehoczki János kovácsmester és Veres Kálmán szobrászművész készíthette el. „Hivatalosan gazdasági okokra vezethető vissza, hogy a műalkotások az utolsó pillanatban készülhettek el" – mondja Veres –, ugyanis a pavilon 270 millió forinttal többe került az előirányzott 500 milliónál, a művészeti alkotások így csak szponzorok bevonásával születhettek meg. „A szponzorok megkeresésére a huszonnegyedik órán túl került sor" – véli a művész. A Táltos kivitelezésére a Mehib Rt. ötmillió forintot ajánlott fel. Veres szerzői jogdíjáról is lemondott annak érdekében, hogy a június 1-jei megnyitón már Hannoverben álljon a szobor. „A Táltos a tulajdonom maradt, lényegében kölcsönadtam az expó idejére, de szeretnék a pénzemhez jutni. Bérelt lakásban lakom, bérelt műhelyben dolgozom, a szponzorpénzen felül saját kiadásból fedeztem a Táltos kivitelezését. A talapzaton ezért olvasható több nyelven is, hogy a szobor eladó."

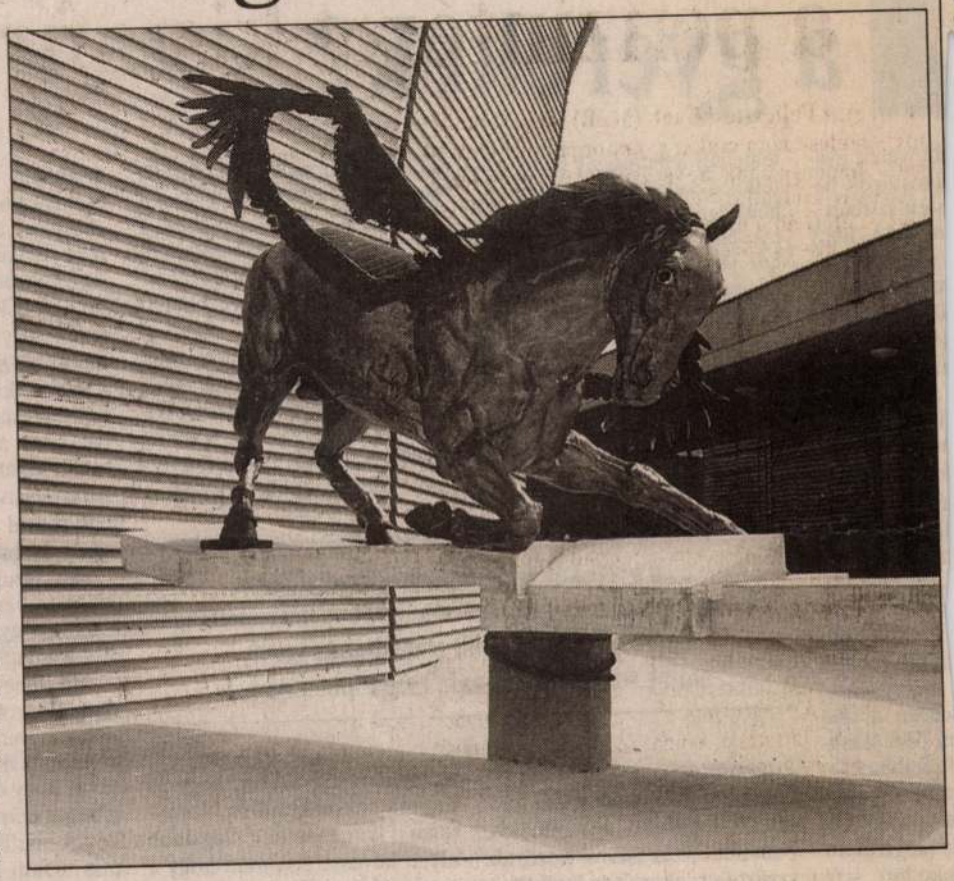

Ez a szobor eladó

A másfélszeres életnagyságú, három és fél méter hosszú, négy méter széles, nyolcszáz kilós bronz Táltos háromtonnás posztamensen áll, műteremben csak kényszerűségből tárolná az alkotó. Jelenleg a magyar pavilon külső oldalánál üdvözli féltérden, fejet hajtva a látogatókat, mint az idomított lovak. „A táltos a népmesékből ismert, mindig a legkisebb fiút segíti győzelemre" – mondja alkotásáról Veres Kálmán. Egyébként a Táltos húrokkal betétezett szárnyai felidézik a hárfát, a zenét, a harmóniát. „Azt az összhangot, amely a zenéből árad, hiányolom az országból. Talán ez a csodalény előre vetíthet egy jobb társadalmi összképet."

A szobor négy és fél hónap alatt készült el. Szárnyalni szárnyal a Táltos, de szárnyából egy nagy rész hiányzik, repülni így még inkább nem tud. Kő Pál Szerelem kapuja című kétfigurás kompozícióját az expó után az V. kerületi önkormányzat felállítja Budapesten, Lehoczki János kovácsoltvas kapuját a Dunaferr szponzorálta, a gyár előtti területen állítják ki. „Egyedül az én szobrom mostohagyerek. Nemcsak tulajdonost, gazdát keresek. Szomorú, hogy nincs lehetőség arra, hogy az ország megtartsa, és egy köztéren kiállítsa a Táltost" – mondja végezetül Veres Kálmán.

„A szerződésben csak a pavilon kivitelezésének költségeit vállaltuk, a műalkotások létrehozásánál csak a szponzorok megkeresésében segédkeztünk" – fűzte a „szoborügyhöz" Girnyi Gábor expókormánybiztos. Az előirányzott költségkeret túllépésének így semmi köze a késedelemhez, egyszerűen nehéz volt szponzorokat találni.

• Tölgyesi Gábor

§ Magyar Hírl. 2000. június 8. Kö Pál

„A HÍR SZENT, A VÉLEMÉNY SZABAD”

Herczog Mária

Mennyit érnek a gyerekek?

VÁRKON

elkövetett gyil-
ilkosságok he-
sten közben –
ni azon, hogy
gyerekek. A
elítés szerint
ink, ám ehhez
é védjük meg
inkről, akár a
szó. A nem-
incsesbányája
nyersanyagot,
kban, illenék
ékén kezelni.
t – és nálunk
an illik, sőt
, de ez a sze-
, elméleti és
k az éppen
nindig nyájas
gyerekekre.
orban a szü-
ni őket konk-
krétabban fe-
értük, nem pe-
a társadalom-
an megszokott
doskodást, szól
n a logikában
rejlik. Miköz-
gédiák és a gye-
an foglalkozó
szerint számta-
ozza, nehezíti a
mberek dolgát,
a közhelyes,
értékelések és
hogy ki, mit,
ól, és kinek –
sége a gyere-

bénító törté-
most lehetne
rra, hogy vé-
lehet és kell
erekek élete
be sem konk-
emben.
megei számá-

lementer lehetőségek mind segítették a családtagokat, hogy a lehetőségekhez képest legeredményesebben éljék az életüket. Ehhez járultak azok az ismert és elfogadott konfliktuskezelési technikák, normák és szabályok, amelyek világossá és követhetővé tették az adott közösség életét. Nem kétséges, hogy számtalan tragédia és lázadás, kudarc következett ezekből is, sok volt a feszültség és ellentmondás. De kiszámíthatók, hosszú távon érvényesek és egyértelműek voltak az elvárások, a jutalmazás, büntetés. Másrészt a közösség kontrollt gyakorolt és értékelt.

„...a gyerekek és felnőttek elszigetelődése, kiszolgáltatottsága, támasznélkülisége és becsapottsága egyre növekvő számú tragédiához vezet, amibe sokan belehalnak, még többen nem.”

Ehhez képest a gyerekek és felnőttek elszigetelődése, kiszolgáltatottsága, támasznélkülisége és becsapottsága egyre növekvő számú tragédiához vezet, amibe sokan belehalnak, még többen nem. Ennek egyik jele a kétségbeesett kiáltás, az öngyilkosság. Ugyanakkor még csak megbecsülni sem tudjuk azoknak a gyerekeknek a számát, akik csakúgy mint a felnőttek, kérnének segítséget, ha tudnák, hogyan, mit kell kérni és kitől. Számomra a társuk által hónapokon át megzsarolt gyerekek, akik inkább loptak otthon, semmint bárkinek szóltak volna a félelmetes osztálytársról, ugyanezt igazolják. Csakúgy mint a csecsemőjüket titokban kihordó és elrejtő anyák, akikről soha senki

óvjuk, szeretjük, gondozzuk, neveljük és oktatjuk a gyerekeket, akkor azok magabiztos, jó önértékelésű, egészséges, jól képzett, választani, szeretni képes, konfliktustűrő és azokat jól kezelő felnőttként élhetnek majd többnyire. Ahhoz, hogy ez sikerüljön, a gyerekek életében részt vevő felnőtteket kellően fel kell készíteni, rendszeresen támogatni és számukra a szükséges feltételrendszert is biztosítani. Az az érv, hogy ez nagyon sokba kerül és bizonytalan kimenetelű, legalább olyan kevéssé érv, mint hogy a természetet muszáj átalakítani, legyőzni, ezért nem is igen lehet megóvni.

De ma nem várható el a családoktól és a gyerekekkel foglalkozó szakemberektől, hogy maguktól tudják és fáradhatatlanul gyakorolják mindazt, ami a fentiekhez szükséges. A gyerekek gondozása, nevelése nem lehet ösztönös tevékenység egy olyan világban, ahol minden szabályozott és mesterségesen kialakított térben zajlik. Ráadásul ilyen ösztön nincs is. A gyerekkel való bánásmódot – mint ahogy bármely más viselkedési szabályt és rendet – mintakövetéssel tanuljuk meg. Ha nincs minta, ha gyorsan változó és egymásnak ellentmondó vagy rossz minták vannak, akkor az ebből következő mintakövetés is problémás lesz

eredmény rettenetes. Ma jó eséllyel szerezhet diplomát bárki és dolgozhat egy életen át bajban lévő családokkal, gyerekekkel úgy, hogy sem saját magáról nem rendelkezik ismeretekkel, sem arról, hogyan lehet és kell felismerni krízishelyzeteket, és támogatni, kísérni a bajban lévőket. Pályája során alig van esélye, hogy a felgyűlt tapasztalatokat, sikereket és kudarcokat pályatársaival, szakavatott szupervizorral megvitassa, fásultságát, kiábrándultságát feloldja. Ehhez járul a túlterheltség, az alacsony bérezés és presztízs, valamint a gyakori egzisztenciális bizonytalanság.

Ha megvizsgáljuk, hogy az óvoda, iskola milyen segítséget nyújt a gyereknek mintaadással és technikák, módszerek tanításával, hogy önérzetes, derűs, segítséget kérni, adni és elfogadni képes, konfliktuskezelésre alkalmas felnőtt legyen belőlük, hamar végezhetünk. Semmilyet. Ez nem is szerepel a célkitűzések között, pedig tanítható tantárgyi keretben és minden pillanatban, nem kell hozzá különóra. Ha azt kutatjuk, hogyan vonják be a szülőt a szakemberek a gyerekek nevelésének folyamatába, hogyan gondolkoznak és tevékenykednek együtt, hogy öröm, és ne kínlódás legyen mindenki számára a gyermekkor, ne is kezdjük el a kutakodást. Nem azt állítom, hogy nincs ilyen bölcsőde, óvoda, iskola és szakember az országban egy sem, hanem hogy ez a megközelítés nem elfogadott.

Ha egy diploma 5 év alatt évül el, ha az elmúlt 10 évben 1,5 millió ember veszítette el a munkáját és sokkal több került új munkahelyre, lakóhelyre, élethely-

Meg
ne
lan
cától megsz
gyilkosát, ö
zölögve ült
lelkű Alber
hatja a bili
Albertke r
csak lélek
zinkútnál, i
Valahog
éve bottal
mát, és vár
jelet, amel
kiismeret
eredmény
mélyi igaz
sokat szál
megkaparin
még nem ve
ség immár n
zás határidej
tán fölbukka
föl a világért
Elkeseredé
azért javul. A
hogy íme, az
A maffiavezé
egymást, kise
közepébe ke
Természetes
rendőrségnel
vendhetünk
Kaya Ibrahi
kétséget kiz
Schlecht Cs
benépesített
lelésére ugy
táridejét; ha
tárba kerül
Félreért
van, mégse
ugyan alvi
ze van ho
eltűnése
enged k

KŐ PÁL

Szobrok ötszáz év garanciával

Kő Pál szerint az ünnep, az áhítat és az irónia jól megfér egymással

P. Szabó Ernő

Sírjelek a Mohácsi Emlékparkban és finom domborművek a vatikáni magyar kápolnában, hétköznapi hősök, szituációk és történelmi jelenetek, portrék, érmek, kisplasztikák – *Kő Pál* szobrászművész több mint három évtizedes munkássága alatt a legkülönbözőbb műfajokban hozott létre kimagasló értékű alkotásokat. A millennium évében a hannoveri világkiállításra készített művével aratott sikert, s az sem rajta múlt, hogy *Szent István* szobra – majd három évtizedes álma – csak ez év tavaszán kerülhet helyére. Epreskerti műtermében éppen két új szobor mintázását kezdte el.

– Az egyik egy portré, amely az ópusztaszeri emlékparkba kerül az emlékmű körül formálódó királyok terére. Tizenkilenc megye adja tulajdonképpen az ország különböző régióihoz is kötődő királyok szobrait a nemzetnek, hevesi származásom magyarázza, hogy nekem miért éppen *Aba Sámuel* jutott. Sajnálom, hogy nem egész alakos szobrok készülnek, bár így is gazdagítják a teret. Nemrégiben a kalocsai sétálóutcára mintáztam meg hét kalocsai érsek szobrát, teljes főpapi ornátusban, alattuk az oszlop díszítő motívumai utalnak az adott korra. A teljes figurák még akkor is összetettebb élményt adnak a nézőnek, ha az az életnagyságúnál kisebb méretben készül.

– Kivétel erősíti a szabályt? Hiszen másik műve, amelybe éppen belekezdett: portré. Kuncz Aladár, A fekete kolostor írójának arcképe.

– Noirmontier-be készül, az író internálásának első világháborús helyszínére. Sok olyan társával együtt került oda, akik éppen azért tartózkodtak a háború kitörésekor Franciaországban, mert imádták a francia kultúrát. Nagyon régen olvastam a regényt, annak idején *Jékely Zoltán* adta a kezembe. Mélyen a lelkembe ivódott. Most időszerűen, ha lehet, még jobban felkavart, gondolkodtam, mi lenne az, ami a legjobban kifejezi az internáltakkal történt abszurditást. Ekkor hívtak fel a párizsi Magyar Intézetből, s elmondták, a mű olyan helyre kerül majd, ahol csak messziről látszik. El kell hagyni a részleteket, így ebben az esetben éppenséggel a portré a jó megoldás.

– Személyes érzések és tárgyilagos megrendelői kívánságok találkoznak egy-egy köztéri szobornál. Hogyan lehet feloldani az alapvető ellentétet?

– Mindig attól függ, hogy kitől jön a megrendelés. Az igazi megbízó elmondja, mit szeretne, de abba már nem szól bele, hogyan oldom meg a feladatot. Nemrégiben például második világháborús emlékművet kértek Veresegyházára. Megnéztem a helyszínt, elkészítettem a vázlatot, bemutattam. Néhány hét múlva jött a válasz, csináljam meg a művet, úgy, ahogyan elképzeltem. Nemes anyagokból, megfelelő szakmai igényességgel. Mert a köztéri szobor nem egy-két évre, egy-egy kormányzati ciklusra készül. Ötszáz év garanciát adok a munkámra – mondtam a múltkor a kőművesnek, s rákérdeztem: mennyit adna ő az övére.

– Sok új szoborral gazdagodott a millennium évében az ország. Ezekre mennyi garanciát adna?

– Főleg a tanítványaim és a barátaim munkáiról érkeztek hozzám hírek, s bátran állítom, hogy ezek is ötszáz évre készültek. És jó, hogy volt, van két olyan évünk, amikor nemcsak szeretnénk szép műveket csinálni, igényes munkát végezni, de meg is valósíthatjuk álmainkat. De gyakran a Kőműves Kelemenek munkáját végezzük, hiszen miközben új művek kerülnek a köztérre, sok olyan elpusztul, vagy méltatlan körülmények közé kerül, amely régebben készült egy-egy szállodába, más épületekbe, s az új tulajdonos nem tart rájuk igényt. Sok épületet külföldi cégek vásárolnak meg, akiket láthatóan nem ragadnak meg a magyar művészet értékei. A Fórum Szállóban művek sorát szedték le, most a Pentára került a sor. Mintha nem lenne senki, aki hivatottnak érzi magát, hogy megvédje ezeket az értékeket.

– Láthatóan a pénz végzi ezekben az esetekben azt a kontraszelekciót, amelyet évtizedeken át a politika gyakorolt. Személyes példát idézve: Kő Pál hosszú ideig hiába várt rá, hogy szűkebb pátriájában, Hevesben is kiállíthasson.

– 1968-ban végeztem, s 1970-es műcsarnoki bemutatkozásom után Hevesben is szerettem volna kiállítani. A helyi párttitkár nem engedélyezte, mert édesapámat az 1956-os forradalom után tizenhárom évre elítélték. Noha a Műcsarnok igazgatója maga is „erős ember", akkoriban minden követ megmozgatott, csak bocsánatkérő levél érkezett Hevesből, de kiállítási meghívás nem. Így három évvel ezelőtt állítottam ki először szűkebb pátriám központjában, Egerben. Az anyag egyik része a Tábornok házban, a másik a ferences templom altemplomában volt látható, *Seregély* érsek úr misét celebrált, ez volt a megnyitó.

– Fogadtatása kettősségét is kifejezi e történet, hiszen az egyik oldalon jó pontnak számított népi tematikája, míg az, hogy nyitott volt a külföldről érkező új törekvések iránt, a másik irányba billentette a mérleg nyelvét.

– Mondhatjuk akár, hogy a puszták gyermeke voltam, miközben tényleg hatott rám a pop art, a szürrealizmus. Nagyon sokat kaptam az irodalomtól is. Rengeteget olvastam, és szerettem is együtt lenni írókkal, költőkkel, akik szépen fogalmaztak, megélték a magyar nyelv szépségeit. Különös módon ez a közeg a perespusztai tanyai együttlétekre is emlékeztetett, amikor dohányfűzés, kukoricamorzsolás, krumplieltevés vagy szőlőpréselés közben együtt voltak az emberek, akik értettek mindenhez, amivel dolguk akadt. Volt világképük. Egy tanyagazda mindent tudott az évszakok változásáról. Napokig el tudtam hallgatni *Lajér Zsiga* vagy *Laboda Andris* bácsi történeteit. A másik fontos emlék a felöltözés szertartása, az ünnep átélése. Ebbe az is beletartozott, hogy sáros időben a kézben vittük a lábbelit, hogy ne mutatkozzunk sárosan az Úr színe előtt. Ez is belefért az emberi méltóságba.

– Mindezt azután megtépázták a padláslesöprők az ötvenes évek elején, azt a tragikus folyamatot indítva el, amit máig nem hevert ki az ország. Kő Pál sok művében idézi az ünnepet, az áhítat pillanatait. De nem nosztalgikusan. Sőt, gyakran ironikusan szemlélve a dolgokat.

– Nem gondolom, hogy a humor levon a mű értékéből. Szerencsére mások is így gondolkodnak: utcaseprőt ábrázoló szobromat nem sokkal elkészülte után éppen a köztisztasági vállalat vette meg – a szakszervezet és a nőbizottság erős ellenállásával mit sem törődve. De alapvetően úgy érzem, ha köztéri művet készítek – teszem vagy harminc éve –, az adott tér, méret, anyag határozza meg a teendőimet. A mohácsi sírkertbe például – amire a legbüszkébb vagyok – sírjelek kellettek a csata áldozatai emlékére. A vatikáni magyar kápolna pályázatán igazi liturgikus helynek képzeltem el a teret, nem rajtam múlt, hogy a dolgok máshogyan alakultak. Mindenesetre három szép feladatot kaptam ott is *Lékai Lászlótól:* Boldog Özséb, Szent Gellért és a Vajkot bérmáló Szent Adalbert alakjának megformálását.

– Ez volt az első szobrászi találkozása Szent Istvánnal?

– Nem. Már évekkel korábban, 1973-ban elkészítettem azt a bronz Szent Istvánt, amely lováról leszállva ábrázolja a királyt. Kezében templommodell, a letelepedés, a templomépítés, a kultúrateremtés, a hit jelképe. Ennek másfélszeres életnagyságú változatát szerettük volna felállítani tavaly a Gellérthegy sziklakápolnája előtt. Minden készen állt, csak a fővárostól nem érkezett meg az engedély. Mostanra kiderült, hogy ez a mű nem veszélyezteti a négyes metró megépítését, így valószínűleg május elején a helyére, a *Török Péter* kerttervező által kialakított térbe kerülhet az alkotás.

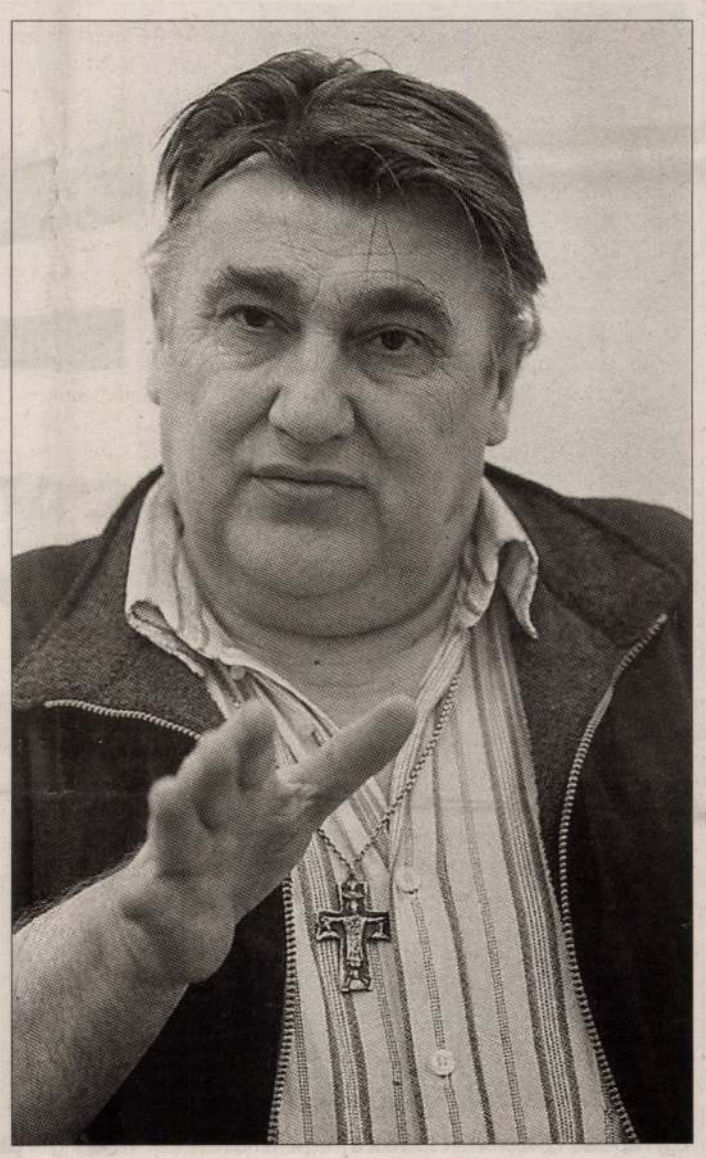

„Volt két évünk igényes munkák megvalósítására" FOTÓ: TÓTH TIBOR

– Kárpótlást jelentett a késésért a másik feladat, a szoborállítás a hannoveri magyar pavilon elé?

– Bizonyos mértékig igen, hiszen szeretek együtt dolgozni *Vadász Györggyel,* és szép feladat volt az öt méter magas Szerelemkapu elkészítése is, bár nagyon sietősen, pénzhiánnyal küzdve kellett dolgozni. Egy fiatal pár aktszobra alkotja a kaput, a fiú játékosan egy szalagot dob a lány felé. A német feministák tiltakoztak a szalag miatt, így az a lány nyakáról a csuklójára került. Egy fiatal párt úgy megragadott a mű hangulata, hogy mellette esküdtek egymásnak örök hűséget. Lehet, hogy egyszer budapesti fiatalokat is megragad a példa, a szobor végleges helye ugyanis a budapesti Hungexpo lesz.

– Apropó, fiatalok. Több mint két évtizede tanít a Képzőművészeti Főiskolán. Nem vesz el sok energiát ez a munka az alkotástól?

– Szeretek tanítani, bár igaz, hogy egy időben – ahogyan mesterem, *Somogyi József* is – túl sok mindent vállaltam, voltam tanszékvezető, sőt, öt évig rektorhelyettes is. Nem is bánom persze, mert talán nekem is volt benne némi szerepem, hogy sikerült egy jó kollégiumot szerezni a Stróbl Alajos utcában és hogy megtartottuk a tihanyi művésztelepet. Szeretném rendbehozatni az Epreskert csodálatos világát. Elakácosodott, vissza kell hozni a nemes fákat. Ugyanolyan értékmentés ez is, mint az az alapítvány, amelyet mesterem, Somogyi József emlékére hoztunk létre. Nem én vagyok egyedül, aki nagyon sokat köszönhet a művésznek, a pedagógusnak, az embernek. Korszakos mester volt, és nincs egy könyv, amely méltó módon mutatná be, amit létrehozott. Első lépésként ezt szeretnénk kiadni, s tenni valamit az ellen, hogy tovább pusztuljanak köztéren lévő művei.

Kulturális kapcsolataink Egyiptommal

Szulovszky

A hivatalos úton Egyiptomban tartózkodó *Rockenbauer Zoltán,* a nemzeti kulturális örökség minisztere szombaton tárgyalást folytatott egyiptomi vendéglátójával, *Faruk Abdel Aziz Hoszni* kulturális miniszterrel. A megbeszélésen – amely eddig az első ilyen szintű találkozó volt – egyetértettek abban, hogy megújítják az év végén lejáró magyar–egyiptomi kulturális munkatervet. Ennek aláírására előreláthatóan Budapesten kerül majd sor, amikor az egyiptomi kultusztárca vezetője viszonozza magyar kollégája látogatását. A felek megállapodtak abban, hogy a kopt művészetet bemutató kiállítást rendeznek Budapesten a Szépművészeti Múzeumban. (A tárlat érdekessége, hogy láthatók lesznek azok a tárgyak is, amelyeket az asszuáni gát építésekor leletmentő munkájuk során magyar régészek tártak fel.) Viszonzásként a magyar szecessziót reprezentálva a gödöllői művésztelep festészetének legjavát tárják az egyiptomi közönség elé. Lendületet kap a könyvtári együttműködés is: szakembereik tapasztalatcseréje mellett a közgyűjteményekben őrzött orientalista dokumentumok másolatainak a kölcsönös cseréjét is tervbe vették. Tovább folytatódik a szólisták, rendezők, művészeti együttesek látogatása. Tavaly nagy sikerrel fogadták a kairói operában A kékszakállú herceg vára magyar előadóit, a Budapesti Tavaszi Fesztiválon pedig rövidesen fellép a világhírű zongoraművész, *Ramzi Jassza.* Az egyiptomi kulturális miniszter nagy megelégedéssel szólt a hazájában jelenleg ásatásokat végző hat magyar régészexpedíció munkájáról. Ezek közül Rockenbauer Zoltán és kísérete vasárnap megtekintette *Kákosy László* akadémikus Nyugat-Thébában, a nemesek temetőjében folytatott feltárását.

A nemzeti kulturális örökség miniszterét ma délben fogadja *Atef Ebeid* egyiptomi miniszterelnök, aki átveszi a magyar delegációtól az új alexandriai könyvtár számára adott könyvajándékot. Este az operaházban Rockenbauer Zoltán nyitja meg A magyar kultúra napjai Kairóban című rendezvénysorozatot. Ennek keretében hallható lesz az Ökrös együttes koncertje, valamint kiállítást rendeznek és tudományos tanácskozást tartanak Magyar kutatók és utazók Afrikában címmel.

Mai televízió- és rádióműsor

A rádió- és a televízió-műsorok részletesen és ajánlóval a szerdánként megjelenő, színes, 32 oldalas **MŰSORÚJSÁG** című mellékletünkben olvashatók.

m1: **5.45** Agrárvilág **6.00** Ma reggel **8.30** Mindent a szerelemért **9.00** Mindent a szerelemért **9.30** Ezredforduló **9.35** Naprakész **12.01** Híradó délben **12.09** Körzeti híradók **12.18** Bank utca **12.22** Világhíradó **12.36** Lapszemle **12.40** Euro-percek **12.45** Agrárvilág-tallózó **13.00** Roma Magazin **13.25** Domovina **14.00** A mi kis családunk **14.55** A régi-új Pápa **15.50** Ezredforduló **16.00** Magyar ház **16.25** Összhang **16.35** Egyházi törvénymódosítás **16.45** Maradj velünk! **16.55** Tanuljunk Európát! **17.25** Seregszemle **17.50** Alaphangok **18.00** Híradó hatkor **18.20** Szerelmek Saint-Tropez-ban **19.15** Világhíradó **19.30** Híradó este **19.53** Sporthírek **20.00** Millenniumi Mesék **20.30** 112 magazin **21.10** MMM – Mi? Mennyi? Miért? **21.40** 112 extra **22.00** Híradó este **22.10** Aktuális **22.30** Théma **22.40** Alaphangok **22.50** Fogadóóra **23.20** TS – Bajnokok Ligája Magazin **0.10** Ezredforduló

m2: **5.45** Agrárvilág **6.00** Ma reggel **8.30** Delta **9.00** Rajongó **9.30** A Film és... **10.20** Világvédett lehetne **10.30** Tv-klinika **11.00** Alternatív Magyarország **11.30** Az Európai Parlament **12.00** Déli harangszó **12.05** Wagner **13.00** Híradó délben **14.00** Parlamenti Napló **15.00** Zenebutik – Zenehíd **15.50** Vers mindenkinek **16.00** Iskola utca **17.30** Cimbora **18.00** TS – Futballhétfő **19.40** Tévétorna Norbival **19.45** Esti mese **20.00** Világhíradó **20.15** Híradó este **20.35** Sporthírek **20.45** Vasfüggöny **21.45** Ponyvaregél **23.05** Tudósklub **0.05** Nikodémusok órái

DUNA TV: **5.30** Indul a nap **8.40** Heti Hírmondó **9.15** Elfeledett tájakon **9.15** Mozart: Figaro házassága **10.10** Egy század emlékezetes pillanatai **10.35** Az időgép **11.05** Klasszikus repülőgéptípusok **11.30** Emlékképek **11.50** Híradó **12.00** Déli harangszó **12.15** Dunasport **12.55** Tálentum **13.25** Szombathelyi Egyletek koszorúja mozgóképekben **14.05** Dzsungeldili **14.30** Mátrai múzsa **15.00** Rendhagyó történelemóra **15.40** Magyar történelmi arcképcsarnok **16.00** Kalendárium **17.50** Ezredforduló **18.00** Híradó, sport **18.30** Mese **18.55** Hej, hej, helyes beszéd! **19.00** Mozgó Kép **19.30** Capitaly **20.45** Zorán – Az elmúlt harminc év **21.00** Híradó, sport **21.35** A szellem órája **22.35** Psyché **0.20** Ezredforduló **0.25** Híradó

tv2: **5.50** Jó reggelt, Magyarország! **9.00** Csupacsupa élet **9.25** Családban marad **9.50** Party TV **10.45** Közvetlen ajánlat **11.45** Reggeli gondolatok **11.50** Magyar történelmi arcképcsarnok **11.55** Stephanie **12.55** Verseny a lejtőn **14.45** Xena **15.30** Milady **16.00** Ramona **16.45** Acapulco szépe **17.10** Fiorella **18.00** Maria Isabel **18.30** Tények **19.00** Most vagy soha! **19.45** Gyerekszáj **20.00** Vad angyal **20.30** *J. A. G.* – Becsületbeli ügyek **21.30** Forró nyomon **22.25** Jó estét, Magyarország! **23.05** Friderikusz – Az én mozim folytatódik **0.00** Veszélyes küldetés **0.50** Színkép **1.25** Napló **2.15** Vers éjfél után

RTL KLUB: **6.30** Reggeli **9.05** Receptklub **9.20** Tiltott szerelem **9.45** Titkok és szerelmek **10.35** Top-shop **11.30** Delelő **13.00** Híradó **13.20** Kavalkád **13.40** Második csók **14.05** Helen és a fiúk **14.35** Seaquest DSV – A mélység birodalma **15.25** Paula és Paulina **16.10** Joker **16.15** Terra Nostra **17.10** Joker **17.15** Híresek és gazdagok **17.40** Maria **18.30** Híradó **18.55** Legyen ön is milliomos! **19.25** Fókusz **19.55** Barátok közt **20.25** Nindzsa kölyök **22.00** Las Vegas – A bűnös város **22.45** AutoMánia **23.15** Híradó **23.30** Norm-show

KOSSUTH: **4.33** Határok nélkül **5.00** Reggeli Krónika **9.04** Napközben **11.04** Szonda **11.35** Örkény István: Egyperces novellák **12.02** Déli Krónika **12.40** Ki nyer ma? **12.50** Törvénykönyv **13.05** Vendég a háznál **13.20** Ortodox vesperások Szent József ünnepének vigiliájára a XVII. szá[zadból] **13.30** Krisztus közöttünk! **14.04** Klasszi[kus] [mindenkinek] **14.35** Tetten ért szavak

Séta és szerelés az űrben

A Föld felé tart a Mir · Március 20-ra várják becsapódását

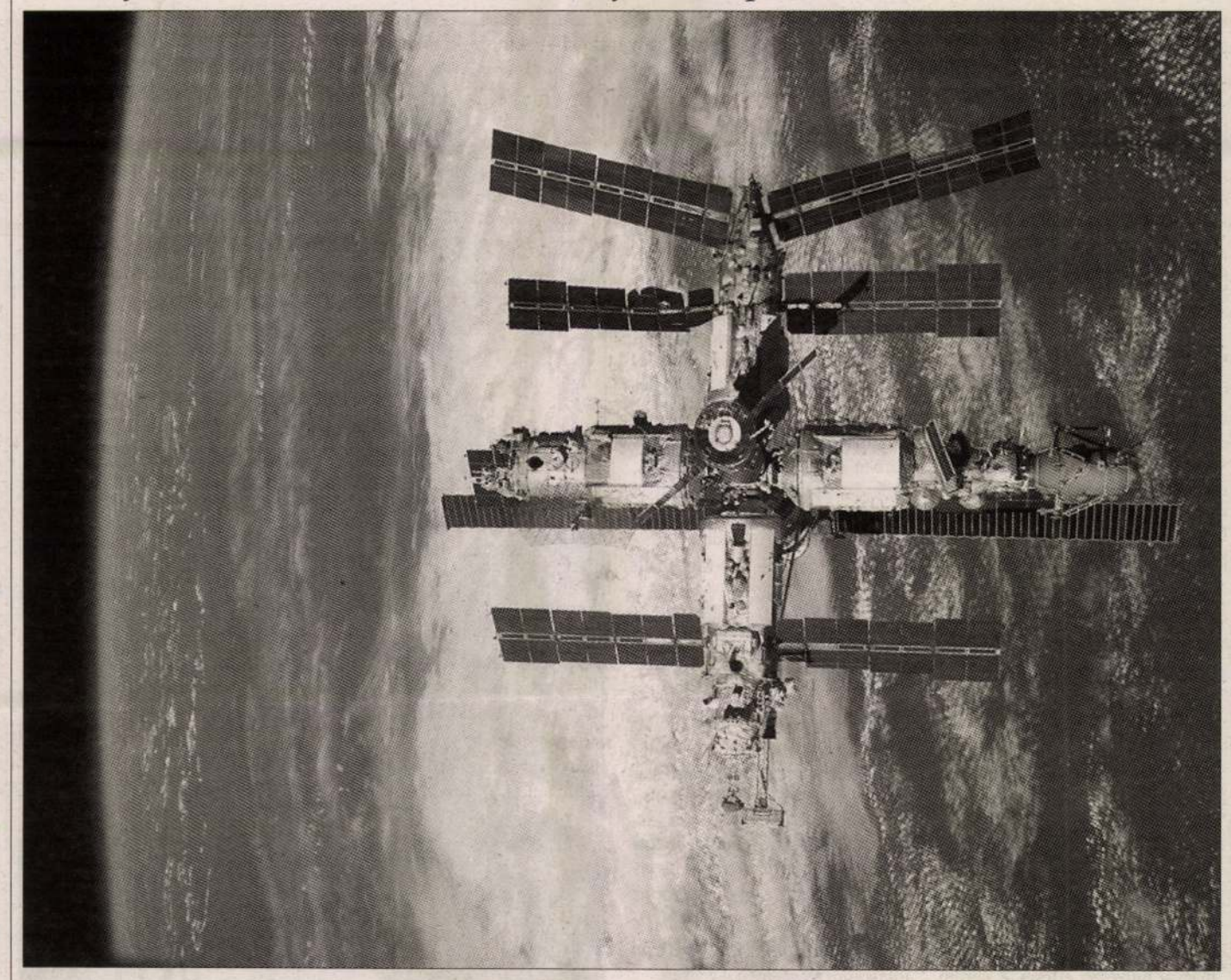

Egy nap alatt 1,8 kilométert süllyedt a megsemmisítésre ítélt Mir keringési pályája, így a Földtől 247,7 kilométeres távolságban kering FOTÓ: MTI/EPA/AFP/HO

A Discovery amerikai űrsikló két asztronautája tegnap kilépett a világűrbe, hogy szerelési munkákat végezzen a nemzetközi állomáson.

TAR ZS.–MTI

James Voss és *Susan Helms* űrsétája hat-hét óráig tartott. Olyan műszaki műveleteket hajtottak végre, amelyekkel előkészítették az olasz fejlesztésű Leonardo tehermodul hozzáillesztését az űrállomáshoz. Emellett hozzáerősítették az űrállomás törzséhez azt a szerelőállványt, amelyen egy kanadai fejlesztésű robotkar kap helyet.

Az AFP jelentése szerint a Leonardo tehermodult mára virradóra helyezték el az űrállomás Unity modulján. A hermetikusan zárt, 4,6 méter átmérőjű, 6,4 méter hosszú, 4,1 tonna súlyú, henger alakú konténerben műszereket, különböző berendezéseket és utánpótlást vittek fel. Ezeket átszállítják az űrbázis más helyiségeibe; elsősorban a Destiny amerikai kutatómodulba szánják.

A Leonardót a munka végeztével lezárják, és visszahelyezik a Discovery rakterébe, amely visszaviszi a Földre, hogy újabb szállítmányt vegyen fel az „űrteherautó".

■

Több londoni biztosítótársaság vállalta az állomás biztosítását arra az esetre, ha az orosz szakemberek mégsem tudnák sikeresen lehozni a Mirt, vagyis ha a lezuhanó, többtonnás roncsok kárt okoznának a szárazföldön – írja a Russzkaja Gazeta a Financial Timesra hivatkozva. A biztosítás értéke csaknem kétszázmillió dollár.

A Mir keringési pályája egy nap alatt 1,8 kilométert süllyedt, így a megsemmisülésre ítélt űrállomás jelenleg a Föld felszínétől 247,7 kilométerre kering – közölte vasárnap a moszkvai repülésirányító központ.

Felbocsátása óta a Mir több mint nyolcvanhatezerszer kerülte meg a Földet. Várhatóan március 20-án – plusz-mínusz két nap – éri el a kétszázhúsz kilométeres pályamagasságot, ekkor megkezdődik süllyedésének utolsó, irányított szakasza, amelynek végén a légkörben el nem égő részei a Csendes-óceán meghatározott körzetében a vízbe zuhannak.

Az ITAR-TASZSZ jelentése szerint a fokozott naptevékenység miatt az űrállomás továbbra is viszonylag gyorsan, de a megengedett határokon belül süllyed.

Megöltek egy észtországi sajtócézárt

H. LOVAS–MTI

Meggyilkolták *Vitalij Haitovot*, egy vezető észtországi orosz nyelvű lap kiadóját szombaton Tallinnban. Az ötvenhét éves férfi holttestét gépkocsijában találták meg az észt főváros külterületén, fejébe két golyót lőtt a tettes.

A rendőrség semmit nem tud az indítékról, és nincs gyanúsítottja sem. Az orosz állampolgárságú sajtócézár megölése az egyik leglátványosabb bűncselekmény a tíz éve független Észtország történetében.

Vitalij Haitov nyugalmazott haditengerészeti tiszt adta ki a félmilliós orosz ajkú észtországi kisebbség körében igen olvasott Esztonyija című napilapot, a Vesztyi Nyegyelja Pljusz című hetilapot, és voltak egyéb üzleti vállalkozásai is, egyebek mellett az ingatlanszakmában. Tavaly a vállalkozó Marian nevű, 32 éves fiát is agyonlőtték Mercedesének volánja mögött.

A rendőrség szerint alvilági leszámolással összefüggő gyilkosság történt, de senki ellen nem emeltek vádat. Az utóbbi években történt hasonló gyilkosságokat az észt hatóságok bűnözői csoportoknak a jövedelmező üzleti vállalkozásokért folytatott háborújával magyarázták.

Hasonló leszámolás Magyarországon is történt már két évvel ezelőtt. Mint ismeretes, *Fenyő János*, a VICO-birodalom egykori elnök-vezérigazgatója életének leszámolás vetett véget.

1998. február 11-én, miközben a Margit utcai piros lámpánál várakozott 600-as Mercedes autójában, az ismeretlen tettes a kocsihoz lépett, és szabályszerűen kivégezte.

Fenyő János gyilkosát a mai napig sem találta meg a rendőrség, de információink szerint új nyomok birtokában vannak. Az sem kizárt, hogy a rendőrség ismeri az elkövetőket, és rajtuk keresztül eljuthat a gyilkosság megrendelőjéhez is.

A Kárpát-medence időjárása

Névnap

KÖSZÖNTJÜK GERGELY nevű olvasóinkat névnapjuk alkalmából! A Gergely görög-latin eredetű név, jelentése: éberen őrködő.

Ezen a napon történt:

MAGYARORSZÁGRA támadt a tatár sereg fő ága, s ezzel elkezdődött egyéves uralmuk. A tör-

Hamis apa

MTI

Személycserével próbálta meghamisítani egy apasági vizsgálat eredményét Nürnbergben két testvér. Egy fiatal nő beperelte volt barátját, amiért az nem akarta vállalni közös gyermekük apaságát. A azonban fény derült az igazságra: a gyermek apja rávette hozzá megszólalásig hasonlító fivérét, hogy menjen el helyette a DNS-vizsgálatra. A második, mindkettejükre kiterjedő vizsgálat kiderítette, hogy melyikük a gyermek apja.

Az apának így nem csak a gyere-

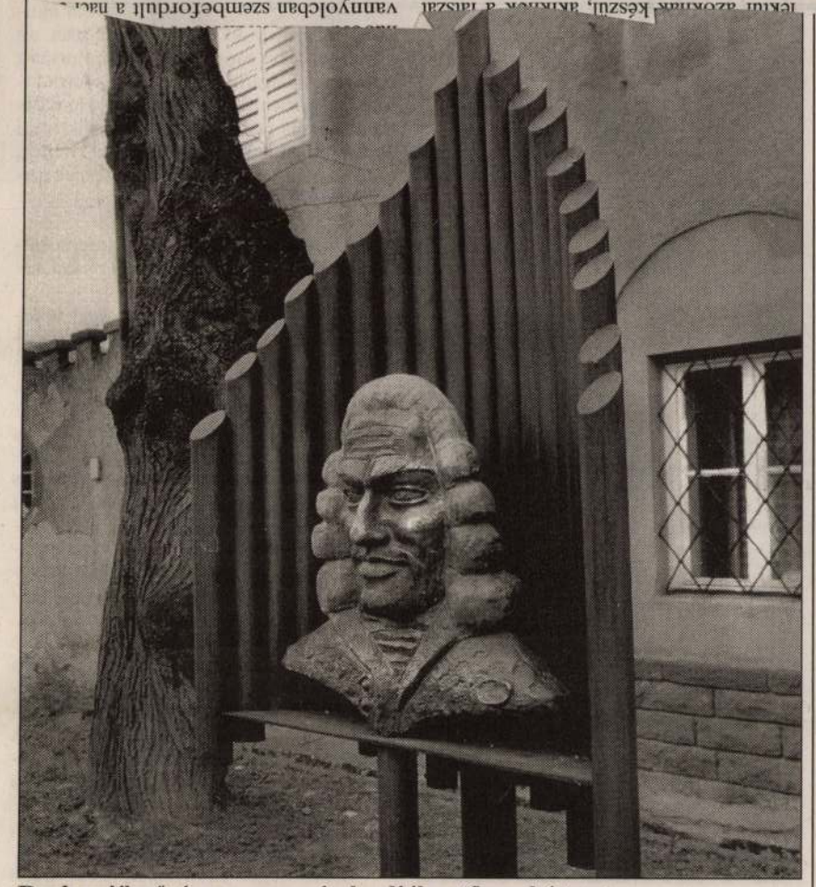

Bach emlékművén az orgonasípok adják a stílusos hátteret FOTÓ: BÁNHALMI JÁNOS

A pataki vár felé vezető Szent Erzsébet utcát több nagy zenész szobra ékesíti. Vivaldi és Bartók mellett 1999 óta itt áll Johann Sebastian Bach (1685–1750) modern megfogalmazású, stilizált orgonasípokkal ékes emlékműve is.

A nagy német komponista és karnagy, a lipcsei Tamás-templom zenei vezetője, a szász udvar dirigense kora talán legtermékenyebb, legnagyobb hatású muzsikusa volt. Oratóriumai, zenekari művei (például a híres Brandenburgi versenyek) mellett különféle hangszerekre, mindenekelőtt zongorára és orgonára írt alkotásai beírták nevét a zenetörténet aranykönyvébe. A zeneszerzést szinte tökélyre fejlesztette, szellemiségében Luther Márton örökségét képviselve ötvözte kora egyházi és világi hagyományait. Életrajzírói nem mulasztják el megemlíteni, hogy két házasságából összesen húsz gyermeke született, közülük négyből ugyancsak jelentős muzsikus lett.

A sárospataki Bach-szobor – Kő Pál alkotása és ajándéka a városnak – nem véletlenül esik közel a Zempléni Művészeti Napok csúcsrendezvényének, a nyári koncerteknek a helyszínéhez. Immár tíz esztendeje minden augusztus végén itt, a várudvaron kerül sor az ország második legjelentősebb komolyzenei hangversenyére. Az oda vonuló művészetbarátokat köszöntik a szobrok, amelyek felállítását a város szülötte, Urbán György festőművész kezdeményezte, a sárospatakiak pedig teljes egyetértéssel támogatták a nemes gondolatot.

F. J. Gy.

Kétezer december tizenharmadikán este meggyűlt a bajom egy részeg iparművésszel, aki Luca-napi egységcsomagot akart nekem eladni a szentendrei HÉV-en.

– Saját találmány – dünnyögte –, ha jól emlékszem. Mindenesetre nem veszi a kutya se. Úgyhogy biztos, hogy saját.

Fél kézzel belekotort a zsákjába, aztán az ülésre dobott mellém egy vastag zsugorfóliába tekert köteg kis deszkát. Az egységcsomagot.

– Egész nap kint ültem vele a Liszt Ferenc téren – vonogatta a vállát. – Nézd meg! Mi ezzel a baj? Nyár, nyír, cser, éger, vörösfenyő, vadcseresznye satöbbi. Kilenc elem, kilencféle fából. És ezek itt hozzá a szegek. Külön zacsiban! Huszonkét valódi, és tettem bele három pótszeget is. Mondom, egységcsomag. Két és fél kiló. Abszolúte össze lehet szerelni belőle a Luca székét. Lehetne, pontosabban, ha ugye... ha ugye az emberek... össze akarnák szerelni.

Szomorúan rázta a fejét, bár egy kis elismerő vigyorral az arcán: az emberek életrevalóságának mégiscsak örült egy kicsit. Megkínált a borából.

– Nem tudom, mennyire vagy tisztában a dolog néprajzi hátterével. Dióhéjban annyit, hogy ha meg akarod látni, ki a boszorkány, veszel tőlem egy egységcsomagot...

– Mennyiért?

– Ötezer-ötszáz. Jó, ez így egyben soknak tűnik, de ha mondjuk téged nem is érdekel, ki a boszorkány, mert, teszem azt, egy épeszű fiú vagy, akkor még mindig megveheted a feleségednek. Mondjuk ő, úgy rémlik, elég világos agyú... Tökmindegy, megveszed a csomagot, és szépen, nem sietve, mindennapra elosztva a melót, karácsonyig összeszögelgeted az elemekből a Luca székét, aztán elviszed az éjféli misére. Ott felállsz rá, jól körülnézel a templomban, és amelyik nőnek szarva van, az a boszorkány! Ez speciel ilyen egyszerű.

– És mi nem az?

– Hát, hogy mit fogok én csinálni a négy pomázi gyerekemmel meg a pomázi feleségemmel karácsonykor. Enni nem! Harminc darab Luca-napi egységcsomagot bírok a fa alá tenni. Vagy huszonkilencet, ha most te megveszel egyet...

Ijesztő jelenség akasztotta meg a beszélgetést. Ötvenes, sovány férfi ugrott fel a HÉV-re a Rómainál hátizsákokkal és vörös, allergiás foltokkal az arcán. A szakállán mintha a diszkurzus része. Ez nem tűnt azonnal, csak később. Egy pillantással fölmérte a vagont. Aztán a vékony kar kissé görcsös mozdulattal egy kisfiút rántott fel a HÉV-re hátizsákostul. Megálltak mellettünk a peronon. Első pillantásra látszott róluk, hogy a legkomolyabb túrázók. Éjszakaiak. Egy kicsi komoly és egy nagy komor.

Egyformák voltak. Fekete-fehérek. Semmi nem volt terepszínű rajtuk. A terepszín a gyengeség jele. A férfin látszott, hogy az a fajta, aki csalódottan születik, és később minden őt igazolja. Távgyalogló test. Az a bizonyos két keserű árok az arcon! Az a tekintet! Ifjúkorában valószínűleg parázslott. Megijesztette a nőket. Későn lett apa. Most két őrláng ég a szemében. De nem sportoló. A sportról is megvan a véleménye. Túlélőbakancs, túlélőnadrág, túlélőzubbony. Az övről negyvencentis túlélőkés lóg. Túlélőzsák, túlélősátor. Bádogbögre és kötél. Túlélőbalta. A fiú és felszerelése a nevetségességig ugyanez. Csak allergiás foltok, balta és sátor nélkül. Tizenkét éves a fiú. Minden mozdulata a férfié. Lesz szakálla is.

– Ábrahám és Izsák! – súgta elragadtatva a részeg. – Viszi a srácot a hegyre. De nem?!

Minket választottak. Mellénk ereszkedtek le a hátizsákokkal a hosszú ülésre. Messzelátó lógott a nyakukban, és elkezdtek némán, fél fenékkel ülni. Csillaghegyig így merengtek, én arra gondoltam, hogy mindjárt röhögni fogok a részeggel, a részeg meg arra, hogy ő velem.

– Elővehetem a térképet? – kérdezte félénken Izsák.

– Vedd elő! – nyávogta idegesen az apja. Nem ilyen hangot vártunk tőle. Nyekergő, színtelen. Ez egyáltalán nem akart megszólalni a HÉV-en! Nem szereti, ha megtudják róla, milyen vékony a hangja. Most persze ingerült. A részeg kibámult az ablakon. Nem fogjuk kibírni röhögés nélkül. Izsák közben elszontyolodott.

– Á, mégse fogunk kint aludni. Pár óra alatt átérünk Dömösre – mondta csalódottan.

– Ne becsüld alá a Pilist! – vetette oda Ábrahám, és szúrósan rám nézett. A részeg erre szintén rám, szemrehányóan, és megcsóválta a fejét: hogy jövök én ahhoz, hogy alábecsüljem a Pilist?! Nagy erőkkel készülődött benne a röhögés. Valahogy eljutottunk Budakalász állomásig.

A szúrós tekintet lassan felé fordult. A részeg a fiúra nézett.

– A Pilisbe? Most?! Meg fogtok ott fázni! Vagy cserkészek vagytok?

– Nem kérünk – mondta a férfi, és megvetően félrefordult. A részeg nem hagyta magát.

– Csak annyit kérdeztem, hova mentek? – hangoskodott. – Hadititok? Tudjátok, mit? Kitalálom! Karácsonyfát lopni! Igazam van?

A HÉV éppen állt, úgyhogy az utóbbi mondat enyhe derültséget keltett a peronon.

– Nem lehet gond! Tudok nektek egykét helyet! Például az ausztrál katonai temető. Bonyolult ezüstfenyők! Én is ott fogom beszerezni! Előttem nem kell titkolózni! Nem vagyok indiszkrét. Sőt! A földtani intézet sofőrje voltam. Tudok hallgatni.

Azok felálltak. Pomáz közeledett. A részeg sietve rátért a lényegre.

– Erről jut eszembe, hogy ma van Luca napja – hadarta. – Erről jut eszembe a néphit. A néphit pedig azt mondja: ha a nő Luca napján dolgozik, kővé válik. Egyszóval: nem akar egy szép ajándékot a kedves feleségének?

A férfi megrázta a fejét. Pomázig álltak még mellettünk összeszorított foggal, egyformán. A részeg ezalatt kérdő tekintettel nézett az arcukba: de mért?! A férfi – Ábrahám – szelíden visszanézett.

– Elváltam – szólt vissza tárgyilagosan. – Most üvölteni megyünk a szentkereszti sziklára.

És leszálltak Pomázon. És fennmaradtunk a részeg képzőművész meg én. Tűnődtünk.

– De jó nekik! – fogalmazta meg mindkettőnk véleményét. – Ha tényleg üvölteni mennek.

Aztán rácsapott a Luca-napi egységcsomagra.

– Az IKEA meg majd jövőre kihozza ugyanezt! Karácsony reggel még ki is szállnak összeszerelni! Tudom előre! Ez az én formám! – hirtelen felderült az arca. – Viszont úgy látszik, én vagyok Ikeás próféta!

Kemény István

pluralizmusába nem akartam belemenni. Még ennél is súlyosabb kérdés, hogy az értelemnek, a dialógusnak, a megértésnek és a megegyezésnek vajon tényleg olyan jelentékeny szerepe van-e a demokratikus társadalmak megszervezésében, mint ahogy korábban reméltem. Vajon a felvilágosodás alapértékei hatnak-e, magyarán a világ tényleg felfogható és irányítható-e az értelemmel, vagy a nyers egyéni érdek súgja, hogy mit kell egyáltalán értelmesnek tekinteni? Mára be kellett látnom, hogy a felvilágosodás alapelvei a nagy demokráciákban sem működnek, illetve csupán posztmodern formáikban. Ez egy író számára fontos kérdés, hiszen ha így van, akkor azt kell mondania, hogy az individualizmus nem volt más, mint a felvilágosodás illúziója, s ezek szerint az egoizmus a valódi úr a házban. Ha a szabadság, az egyenlőség és a testvériség elvei nem érvényesek, akkor persze bajban leszünk azzal a meggyőződésünkkel is, hogy érvekkel, a nézetkülönbségek alapos megvitatásával, megállapodásokkal és szerződésekkel biztonságossá és átláthatóvá tehető a közös élet. Mert akkor nincsen közös élet. Az egyéni sorsot és a történelmet valaki más rendezi. Isten. A vér szava. Pénz. A nő. A született arisztokrácia. Vagy az erősebb kutya.

Szeparáció, izoláció

– Mindamellett, hogy a felvilágosodás már-már túlságosan is bizakodó volt, a hozzá kapcsolódó eszmerendszer mai életképességéről másoknak mégiscsak kedvezőbb tapasztalatai vannak, mint önnek.

– Azon a szeparáción belül, amit az Európai Unió a diktatúrákkal szemben hozott létre, nyilván jelen vannak a felvilágosodás elvei, már csak azért is, mert onnan származnak. Sem a nyelvből, sem a deklarációk szövegéből nem hiányozhatnak. Engem azonban érdekel, hogy a közösség országai akkor is élnek-e az elveikkel, amikor Európa más történeti régióival vagy a harmadik világgal lépnek kapcsolatba. És úgy látom, hogy a régi nagy demokráciák szeparációja nem időleges. A berlini fal leomlása után sem szűnt meg, és mindenféle diplomáciai időpontoktól függetlenül nem is fog megszűnni a közeljövőben. Azoknak a nemzeteknek, amelyek a korábbi századokban nem szálltak tengerre, és nem hódították meg az Indiákat, nemcsak azzal kell számolniuk, hogy az Európai Uniót nagy koloniális hatalmak dominálják, s ezek a mai napig ülnek a világ összerablott kincsein, hanem – igazságos vagy igazságtalan – ők rendelkeznek a nagy, ott nem várható, hogy ugyanarra a napirendre a kölcsönösséget felveszik. Kölcsönösség híján demokrácia nem működik.

– A szociológus-politikus Ralf Dahrendorf egy a Népszabadságban megjelent interjújában azt mondta: diktatórikus politikai rendszert átalakítani demokratikussá, az hat hónap. Centralizált gazdaságból piacgazdaságot teremteni: hat év. A társadalom mentalitásán fordítani: hatvan év. Ehhez képest ön, számos magyar értelmiségivel együtt érthetetlenül türelmetlen.

– Szerintem az a lényegesebb kérdés, hogy volt-e Magyarországon polgári forradalom, s ha nem volt, akkor vannak-e olyan erős civil mozgalmak, amelyek a mi befejezetlen forradalmainkat helyettesíthetik. Mert ha nincsenek ilyenek, akkor meg kell őket csinálni. És miért ne lennék türelmetlen? Lord Dahrendorf tud még néhány érdekes dolgot mondani. Lord Dahrendorf hívta fel a figyelmünket, hogy Franciaország és Németország fogja megakadályozni az európai integrációt. Ha eddig ezt tették, akkor én annak nem örülök. Amit a külföldi nyilvánosság előtt erről elmondhattam, elmondtam. De azért azt is tudomásul kell venni, hogy az Európai Unió, amelybe mi a felvételünket kérjük, nem korlátolt felelősségű társaság, hanem értékközösség. Ezt sokan szeretnék elfelejteni, és úgy gondolják, hogy a nacionalizmus és a rasszizmus előnyei összekapcsolhatók azokkal az előnyökkel, amelyeket az unió gazdaságilag és pénzügyileg nyújtana. Franciaország és Németország különös érzékenységet mutat az ilyen elképzelésekkel szemben. Nem statisztikai mutatványnak gondolja az integrációt. És ha Lord Dahrendorfra hallgatok, akkor mit csináljak az elkövetkező hatvan évben? Várjam, hogy a mentalitás önmagától megváltozik? Illetve úgy is megkérdezhetem, hogy a negyvennyolcas függetlenségi eszméknek vajon van-e valami közük a személyes szabadság eszméihez. Magyarországon tíz éve mindenki a demokratikus polgári forradalom elkerülésére törekszik, de azon senki nem gondolkodik, hogy jó, de akkor miként és miből születnek majd a szabad emberek. Abból bizony sehol nem születik polgár, hogy a multinacionális cégek a bérrabszolgáikat szakszervezet nélkül, nevetséges bérekért gürcöltetik, cserébe viszont sok adót fizetnek, és ebből tízszer annyi állami sisera élősködik, mint 1930-ban, pedig már akkor is sokan voltak.

– Akárhogy is, de tény: a jó dolgok – ellentétben a rosszakkal – igen lassan történnek meg a világban.

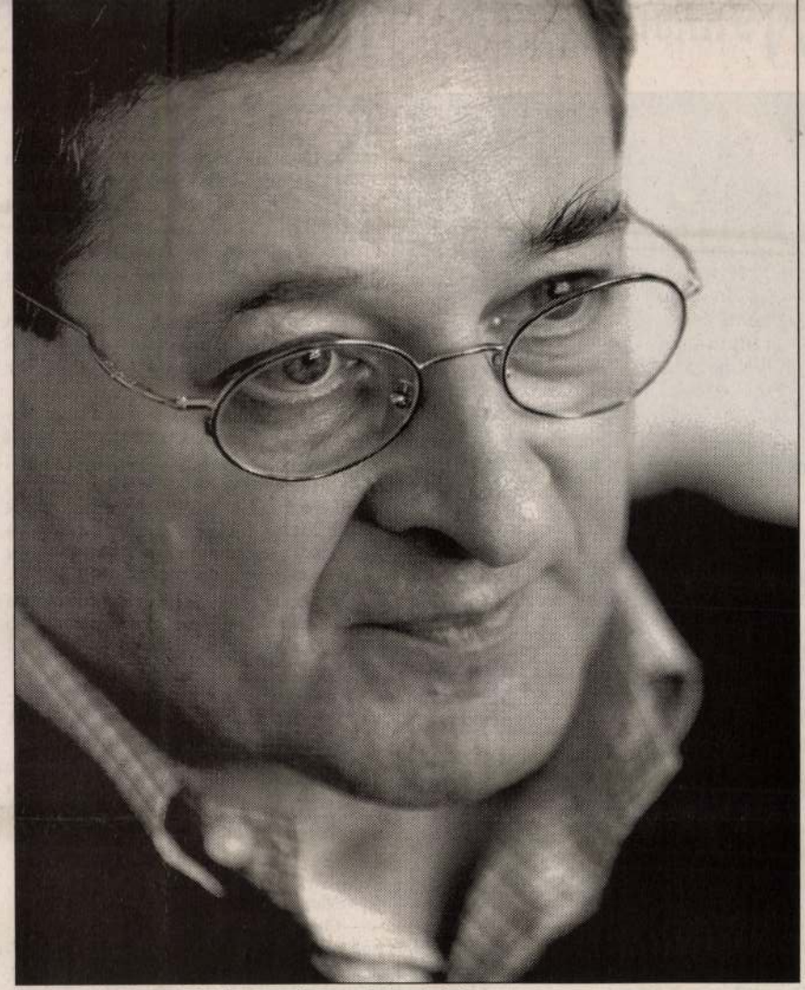

Az égvilágon senkit és semmit nem képviselek FOTÓ: SOPRONYI GYULA

szerzői panasz, nem értékítélet, csupán a tényt rögzítem. Még csak egyedül sem vagyok ezzel a kollégák között. Az egyetlen élő kivétel Esterházy Péter. Műve nemhogy a hazai diskurzus része lett, sokan az ő nyelvén beszélnek, amikor diskurálnak.

– Mivel magyarázza, hogy – mint mondja – nem vehet részt ebben a diskurzusban?

– Önmagamon kívül az égvilágon senkit és semmit nem képviselek. Munkám a természete szerint nem reprezentatív.

– Kellene valaki mást is képviselnie?

– Nekem szerintem nem kellene. A harmadik Magyar Köztársaság kikiáltása óta különben sincsenek a személyemen túlmenő dolgaim. Ha kérdeznek, válaszolok, ha nem kérdeznek, hallgatok, vagy éppen megszólalok. Mondom, fontosabb, mint a tárgy, akik azt kívánják, hogy ne változzék semmi, mert minden úgy van jól, ahogyan rossz. Nálunk ilyen regények sincsenek, mert polgárok sincsenek. A regény a művelt és kíváncsi polgárság műfaja, s ebben sehol a világon nincs változás. Nálunk mára nincs, aki írja, és nincs aki olvassa.

– Következésképp megint a polgári forradalom kérdése következik.

– Nem azért kell minden egyes embernek a saját civil öntudatát megteremtenie, hogy aztán érzékeny remekműveket vagy éppen lektűröket olvashasson, hanem azért, hogy hosszú távon kiszámíthatóvá és tervezhetővé váljék az élet. Amihez a kimunkált, átlátható és árnyalatos irodalmi nyelv is hozzá tartozik.

– Mintha abszolutizálna itt valamit. Mintha egyetemes és objektív érvényességű, munkahelyeken, az oktatásban, kommunális autonómiát teremtett, a demokráciával szó szerint átgyalogolt az intézményeken. Erről beszélek. Ez az, amit meg kell csinálnunk, hacsak vissza nem akarunk mászni a diktatúrába. Itáliában az urbanitás több ezer éves. Spanyolország rettenetes polgárháborút vívott a forradalom ellenében és érdekében, koloniális hatalomként pedig elképesztő logisztikai és esztétikai tudáson trónol a mai napig, amiből a közép-európai nemzeteknek kevés jutott.

– És ön mit csinál?

– Ülök a káosz közepén, és megpróbálok legalább a saját fejemben rendet teremteni.

– Nem reménykedik közben, hogy belépésünk az Európai Unióba segíthet megoldani a dilemmáinkat?

– Ilyesmiben azok reménykedjenek, akik szerint az újabb polgári felvilágosodás elkerülhető. Akik nem látják be, hogy civil társadalom híján az ország megmarad a beteges önismétlés rendszerében, és hol kádárista, hol horthysta regressziót hajt végre önmagán. Mintha neurotikusok laknák, akik monoton következetességgel mindig ugyanazt csinálják. Mindig felülről jöjjön a megoldás, vagy kívülről. Valaki más oldja meg, másként. Nem én. Én nem. A polgári magatartás vezérszava azonban nem a nem, hanem az igen. Mert én tartom helyesnek, én csinálom. Különben koszos marad a város, a cipőd, a saját lábad és a saját ablakod. A polgári magatartás vezérszava nem a kereszténység, hanem a cipőpucolás és a súrolókefe. Igen.

– Milyen lehetőségei és kockázatai vannak az értelmiségi életnek?

– Lehetőséget nem sokat látok, mert van ugyan egy viszonylag széles értelmiségi réteg, de nincsen független értelmiség. Kockázata nagy. Szegénység, őrület, alkohol. A Kádár-korszak végére kevesek maradtak függetlenek, azok közül sokan elmentek pártpolitikusnak. Néhányan még mindig azzal kísérleteznek, hogy miként lehetnének pártpolitikusként függetlenek. Nevetséges. Itt van egy elöregedett népességű, alig működő ország magára hagyva. Olyan értelmiségiek nélkül, akik kizárólag szakmájuk kritériumait és hivatásuk etikáját tekintik magukra nézve kötelezőnek. Vagy ha vannak, dolgoznak is, hallgatnak. Beszélniük kell, ez az egyetlen lehetőség.

– Hogy tud együtt élni mindezzel?

– Mármint önmagammal?

– Végül is: igen.

– Köszönöm, megvagyok. Nem mindig egyformán könnyű élet, de mindennap rendesen dolgozom.

azaz „pentitókat" érti ezen.

A tervezet szerint, ha a büntetőeljárás tartalma alatt az eddigi tanúvédelmi módszerek nem elégségesek, akkor akár új személyazonosító adatokkal is felruházhatják a védett személyt. A főosztályvezető-helyettes szólt arról is, hogy mindeközben gazdaságilag, szociálisan és mentálisan is segíteni akarják ezeket a tanúkat, de ha szükséges, nemcsak őket, hanem akár a veszélyhelyzetben lévő hozzátartozóikat is. Elképzelhető olyan eset is, amikor a védett tanú adatait zárolják, azaz ebben az esetben nem feltétlen identitásváltozásról van szó, hanem csak az adatkiadást blokkolják különböző szervezeteknél az érintettekre vonatkozóan.

Komoly ügyeknél az egyik megoldás az identitás végérvényes megváltoztatása lehet, azaz a személyazonosság-csere. Ezt akkor alkalmaznák, ha a tanút veszélyhelyzet miatt már nem lehet eredeti „személyazonosságába" visszahelyezni, és új emberként kell őt integrálnia a szolgálatoknak a társadalomba.

Ehhez kapcsolódóan Borai Ákos elmondta: ha Magyarországon ez az integrálás nem lehetséges, akkor nemzetközi együttműködés keretében történő kérdésekre vonatkozó anyag a tervezet legnehezebb része, amelyet a polgári jog specialistái dolgoztak ki, de a munkában segítettek német és olasz tanúvédők is. A tervezet elkészítése során olyan kérdések merültek fel, minthogy a tanúvédelemben részesített személy milyen módon rendezi az adósságait harmadik személy felé; miként teljesíti kötelezettségeit az állam irányába például az adózás és a tb-hozzájárulás terén; hogyan érvényesíti korábban szerzett jogait. A védett tanúkkal külön egység foglalkozna, de a rendőrségen belül már jelenleg is vannak ilyen specialisták.

Az új tanúvédelmi program szakemberei főleg szociális munkások lesznek, akik tulajdonképpen „menedzselik" a védett tanúkat. – Ők a kapcsolat, a kontaktpont a külvilággal, ami nem hagyományos rendőri munkát jelent – magyarázta Borai Ákos. Kifejtette: a magyar tanúvédelmi rendszer vegyes „portfóliójú" lesz, a praktikumokat, az olcsóságot a németektől, míg az olasz hasonló törvényből az identitásváltoztatás kapcsán szükséges, tehát a személyazonosság-cserével összefüggő polgárjogi kérdéseknek a lerendezését vesszük majd át. *MTI*

Marad a Moszkva tér

Rejtő Jenő nem kapott utcát Pestlőrincen

Ismét kudarcba fulladhat a Moszkva tér átkeresztelése, ha a fővárosi közgyűlés elfogadja az erről szóló előterjesztést. Korábban Antall József egykori miniszterelnökről nevezték volna el a teret, a II. kerületi önkormányzat most Szél Kálmánra változtatná a Moszkva tér nevét. Széchenyi Istvánról sem neveznek el sétányt a II. kerületben, hiába szeretné az önkormányzat. Legalábbis ez a javaslat szerepel a fővárosi közgyűlés utcanév-változtatásokról szóló előterjesztésében. A várostervezési és városképvédelmi bizottság szerint a Moszkva tér mint közlekedési csomópont, metróállomás, villamosok és buszok végállomása könnyen megjegyezhető. Budapesten pedig harminc ország nagyvárosáról neveztek el közterületet. Széchenyi István nevével az a problémája az előterjesztésnek, hogy a fővárosban jelenleg tizenhárom utca viseli Széchenyi István nevét.

A XVIII. kerületből Rejtő Jenő nevét kérvényezték hiába, a népszerű íróról a Havanna lakótelep helyett Erzsébetvárosban neveznek el utcát, mert Rejtő Jenő ott élt és ezt emléktábla is tanúsítja. Lesz viszont Búvár Kund tér, Csáth Géza utca és Reményik Sándor utca a XVIII. kerületben, ha elfogadja a javaslatot a fővárosi közgyűlés. Erzsébetvárosban pedig Kéthly Anna nevét őrizné egy tér.

Terjeszkedik viszont az Örs vezér tere, Zuglóból Kőbányára. A X. kerületi önkormányzat ugyanis azt szeretné, hogy terjesszék ki a tér nevét a Kerepesi út–Gyakorló köz–Gyakorló utca –Fehér út által határolt, azaz a HÉV-en és a Veres Péter úton túli területre. *VZ*

Felavatták Szent István szobrát

Szent István-szobrot avattak szombaton Budapesten, a pálos rend Gellért-hegyi sziklatemploma előtt. A több mint négy méter magas Kő Pál Kossuth-díjas szobrászművész által mintázott emlékművet Paskai László bíboros, prímás, esztergom–budapesti érsek szentelte fel. Paskai László beszédében jelezte, hogy a szobor nem az uralkodó férfit, inkább az ifjú fejedelem alakját ábrázolja Fotó: Habik Csaba

Halálos ütközés a 21-es főúton

(MTI) Halálos közúti baleset történt szombaton 13 órakor a 21-es főút Tar és Mátraszőlős közti szakaszán – közölte az MTI-vel a Nógrád Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság ügyeletvezetője. Pál Ferenc főtörzszászlós elmondta: egy tehergépkocsi és egy személyautó ütközött össze a főközlekedési úton. A baleset következtében a személygépkocsi vezetője a helyszínen életét vesztette. A helyszínelés még nem kezdődött meg. A szükséges mérések és adatgyűjtés után kerülhet sor arra, hogy a személygépkocsi vezetőjének holttestét a súlyosan roncsolódott autóból feszítő-vágó segítségével kiemeljék.

Végre megtudjuk, hogyan halt meg Jimmy?

(MTI) Zámbó Jimmy halála mindmáig foglalkoztatja a közvéleményt. Vágó Imréné, Csepel rendőrkapitányának hamarosan megjelenő könyvében nyilván tisztázódik minden homályos részlet, és választ ad a korábban többször feltett kérdésekre. A BRFK február 5-ei közleménye így fogalmazott: „A szakértői vélemények, a meghallgatott személyek elmondása és a helyszíni szemle eredménye alapján egyértelmű megállapítást nyert, hogy Zámbó Imre életének önkezű lövés vetett véget".

Tavaszi konferenciát tartott a Mormon Egyház

(MTI) Az Utolsó Napok Szentjeinek Jézus Krisztus Egyháza (a Mormon Egyház) több mint tíz éve működő Magyarország Misszió budapesti egyházkerülete vasárnap tartotta idei tavaszi konferenciáját – tájékoztatta a budapesti misszió az MTI-t közleményben.

A lottó nyerőszámai

(MTI) A Szerencsejáték Rt. tájékoztatása szerint a 21. héten megtartott ötöslottó- és joker számsorsoláson a következő számokat húzták: 5, 7, 46, 52, 84. Jokerszám: 515656. A hatos lottó nyerőszámai: 1, 11, 19, 34, 35, 36. Pótszám: 8.

A telefonszolgáltatás díja: 120 Ft/perc, [illegible] perc) 06-90-504-001

Ma Emil és Csanád napja van.
A Nap 4.54-kor kel, 20.29-kor nyugszik. A Hold 10.10-kor kel, 0.52-kor nyugszik.
A legközelebbi holdtölte 8 nap múlva lesz.

Szelidi-tó	30–40
Balaton	35–45
Fertő tó	35–45
Tisza-tó	25–35
Velencei-tó	35–45

MAGYAR HÍRLAP – JÁR ÖNNEK?

Ha most megrendeli lapunkat és június15-éig befizeti az előfizetési díjat, júliustól kézbesítik Önnek az újságot.

Fizessen elő telefonon:

470-4724

vagy a megrendelőszelvényen, illetve a www.magyarhirlap.hu címen, a Magunkról rovat alatt!

Lapunkat megrendelheti, és **OTP-bankkártyája** segítségével ki is fizetheti az InterTicket telefonos ügyfélszolgálatánál. Telefon: (06-1) 266-0000, hívható hétfőtől szombatig 9–20 óráig.

MAGYAR HÍRLAP
Ez a lap jár Önnek!

Fizessen elő
32%
kedvezménnyel!

Havonta több mint
700 Ft-ot takarít meg,
ha előfizet,
s kényelmesebb is,
mint ha naponta
vásárolná meg a lapot.
Már reggel megkapja
kedvenc újságját,
ráadásul
minden negyedik laphoz
ingyen jut hozzá!

MEGRENDELŐLAP

Megrendeljük önöktől a Magyar Hírlap előfizetését:

☐ 3 hónapra 4 500 Ft-ért
☐ 6 hónapra 9 000 Ft-ért
☐ 12 hónapra 18 000 Ft-ért

Megrendelő neve: .....
Címe: .....
Telefonszáma: .....
Fizetési mód: ☐ számla alapján átutalással ☐ csekk alapján
Dátum: .....
Megrendelő aláírása: .....
Címünk: 1141 Budapest, Szugló u. 83–85., terjesztési osztály

20.35 Sporthirek
20.45 Conan kapitány
Francia kalandfilm
22.55 Tudósklub
23.55 Nikodémusok órái
Éjszakai választék
1.30 Aktuális
1.55 Iskola utpá
2.55 Zenelánc
3.10 Fogadóóra
3.35 Renekművek
4.20 TS – Futballhétfő

Duna Tv

5.30–8.30 INDUL A NAP – Reggeli hírmagazin
8.40 Heti Hírmondó
9.15 Egy század emlékezetes pillanatai.
9.45 MOZIDÉLELŐTT
11.25 Emlékképek
11.50 Híradó
12.00 Déli harangszó, hírek.
12.20 Dunasport, sportmagazin.
13.00 Aula – Ifjúsági Híradó.
13.35 Buszok, luzzuk, virágok – magyar ism.terjesztő film.
13.55 Gyerekek a nagyvilágból.
14.00 Dzsungeldili
14.30 Tálentum
Magyar történelmi arcképcsarnok
11.55 Csupa-csupa élet
12:30 Brűnó és Benny
12.55 A nagyrozsdási eset Magyar vígjáték
14.45 Columbo
15.55 Marimar
16.15 Milady
16.45 Sebzett szívek
17.15 Fiorella
18.00 Acapulco szépe
18.30 Tények
19.00 Most vagy sohal – Multimilliomos
19.50 Vad angyal
20.30 Forró nyomon Közben: kenősorsolás
21.30 Apu Amerikai film
23.20 Jó estét, Magyarország!
0.05 Mobil Party Riportfilm
0.15 Veszélyes küldetés
1.05 Színkép
2.05 Vers éjfél után

Magyar ATV

0.10–5.49 Színes, képes magazin
5.50–9.00 Nap-kelte
10.30 Otthon, édes otthon. A paradicsom
11.05 Vihar, vihar, vihar
11.35 A kémkedés világa
12.02 A távközlés jövője
12.10 Amerikai Egybesült Államok. A délnyugat ízei
12.40 Hihetetlen állattörténetek
13.10 A Brit-szigetek vadvilága. A tengeri emberek
13.40 Állatfajok őrangyalai
14.15 Nagy repülők. F–100 Super Sabre
15.15 Kutatások évszázada. A világegyetem rejtélye I.
16.25 Sportolj velünk!
17.05 Szülők iskolája
17.40 Sztorivá lett bűnügyek
18.40 Állatenciklopédia. A patkány
19.15 Veszélyes tengerlakók. Találkozások a cápával
19.45 Varázslatos szigetek. Nyugat-Szamoa
20.15 Zamatos utazások. Languedoc
20.50 Légi ösvények
21.50 Ökológiai fejtörő
22.25 Emberevők. Farkasok
23.00 Az ismeretlen Dél-Afrika. Fokföld. 2.
22.30 Szemforgató
22.45 Amit tudni akarsz, de sose mered megkérdezni...
23.55 Verspercek
0.00 Szemforgató
0.10 Közvetlen ajánlat

Nap Tv

Kedden reggel is Nap-kelte 5.50 és 9.00 óra között a Magyar ATV-n stúdióbeszélgetésekkel, szolgáltatásokkal, hazai és külföldi jelentésekkel.
Műsorvezető: Mélykuti Ilona. Telefonszám az adás idején. 251-0519.
Tervezett témák. A Cim „nap" sztori vendége Giczy György, a KDNP leköszönő elnöke. Globalizáció ellen lép fel a Humanista Párt, valamint a Baloldali Front. Képviselőjük szólal meg a stúdióban. Ébredjen vidáman! Farkasházy Tivadar és Éles István jelenete. A budapesti NATO-csúcsról volt külügyminiszterek nyilatkoznak. Rejtélyes ejtőernyős-balesetek Gödöllőn. Ingyenlottó-sorsolás. Sportriporter kerestetik!

RÁDIÓMŰSOR

Kossuth

5.00 Reggeli krónika. 8.00 és minden órakor: Hírek, időjárás. 9.04 Napközben. 11.04 Szonda. 11.35 Ünnepi könyvhét. 12.00 Déli Krónika. Sport. 12.40 Ki nyer ma? 12.50 Törvénykönyv. 13.00 Hírek, időjárás. 13.05 Vendég a háznál. 13.20 Pravoszláv liturgikus énekek. 13.30 Vallási műsor. 14.00 Hírek, időjárás. 14.05 Érettségi, 2001. Az írásbeli érettségi tételei magyar nyelv és irodalomból. 14.35 Beszélni nehéz! 15.05 Szóljon hozzá! 16.00 Délutáni krónika. 16.20 Hasznos tudnivalók. 16.25 Magyar zeneművészek külföldön. Budapest Szaxofon Kvartett. 17.05 Pénz, piac, profit. Üzlet. 18.00 Esti krónika. 19.00 Hírek, időjárás. 19.05 Sportvilág. 19.30 Jó éjszakát, gyerekek! 19.40 Ünnepi könyvhét. 20.00 Hírek, időjárás. 20.04 Élő népzene. 20.30 Határok nélkül. 21.00 Hírek, időjárás. 21.04 Műsorajánló. 21.05 Értsünk szót! 21.45 Beszélni nehéz! 21.55 Szóló. Bajor Nagy Emő írása. 22.00 Késő esti krónika. 22.30 Etikai kódex. 23.04 Lemezmúzeum. Gustav Holst: A bolygók. 23.50 Schubert: c-moll impromptu op. 90 No. 1. 0.10 Himnusz, Szózat.

Petőfi

4.32 Hajnali dallamok. 6.00 Hírek 6.03 Kívánságreggel. Közben: óránként hírek, időjárás és közlekedés. 8.45 Sportreggel. 9.00 Délelőtt. Közben: óránként hírek, időjárás Kb. 9.01 Hírpercek. 9.50 Apró-cseprő. 10.03 és 11.04 Közlekedés. 10.10 Délelőtti vendég. 10.38 Kallódók. 10.50 Gordiusz plusz. 11.05 Sporthírek. 11.38 Zöld jelzés. 11.48 Korkérdés. 12.00 Jó ebédhez szól a nóta. 13.00 Verkli. Kb. 13.06 Közlekedés. Kb. 13.50 Vízállásjelentés. 14.00 A Rádió kívánságműsora. 15.00 Hírek, 15.05 és 16.00 Közlekedés. 17.00 Háztól házig. Kb. 17.04 Közlekedés. 18.01 Kölyökrádió. Újdonságok, érdekességek a nagyvilágból és itthonról. 18.30 Gordiusz-játék-tér. 19.04 Zenészportré. Villanófényben. 20.00 Váltóhang. Rockkoncertek. 21.00 Hírek 21.04 Száz év futball. Gólok, epizódok a magyar labdarúgás történetéből. 22.00 Kupé. 23.00 Hírpercek. Benne: Sporthíradó. 23.15 Ártér. 0.00–4.24 Éjfél után... Óránként: hírek, időjárás. 3.03 A legszebb filmzenékből. 4.03 Verbunkosok, csárdások.

Bartók

6.00 Hírek. 6.03 Muzsikáló reggel. Harmóniában a Matávval. 8.00 és minden páros órakor: hírek, időjárás. 8.03 Műsorismertetés. 8.06 Pódium. Svéd Sándor felvételeiből. 9.05 Világhírű előadóművészek felvételeiből. 10.05 Irodalmi Újság (ism.). 10.58 Brahms: C-dúr szonáta. 11.30 A hét zeneműve. 12.06 Hangverseny délidőben. Szendrey-Karper László-emlékhangverseny. 13.41 Mozart: D-dúr trió K. 542. 14.05 Hangrobbanás. Császár István novellájának rádióváltozata. 14.43 Zenekari muzsika. 15.36 Kóruspódium. A Vladama Kamarakórus énekel. 16.05 Muzsikáló délután. 18.05 Világjáró művészeink. Kapcsoljuk a Magyar Rádió márványtermét. Kb. 18.40 Mikrofonnál a kultuszminiszter. Rockenbauer Zoltán aktuális kérdésekről. 19.30 A XX. század remekművei. 20.28 Versek. 22.16 Barokk muzsika. 22.56 Kiszállás vízözön-ügyben. Rádiószínház. 0.00 Hírek. Szózat. 0.05 Notturno. A mikrofonnál: Péter Ferenc.

SZÍNHÁZMŰSOR

Budapest

• **Bárka** (VIII., Üllői út 82. Tel.: 303-6505) **Vívóterem** Amalfi hercegnő. **Stúdió** 16.00: Filmklub. • **Budapest Bábszínház** (VI., Andrássy út 69. Tel.: 342-2702) 18.00: Micimackó – a Kertész Utcai Iskola bemutatója. **Játszó–Tér** 15.00: Akár hiszed, akár nem... • **Budapesti Kamaraszínház a Tivoliban** (VI., Nagymező u. 8. Tel.: 351-6492) Amerikai Elektra. **Shure Stúdió** (VII., Asbóth u. 22.) 19.30: Kvartett. • **Játékszín** (VI., Teréz krt. 48. Tel.: 312-0430) Olympia. • **József Attila Színház** (XIII., Váci út 63. Tel.: 340-9428) 3:1 a szerelem javára. • **Kolibri Színház** (VI., Jókai tér 10. Tel.: 311-0870) 10.00: A farkas szempillái. **Kolibri Fészek** (VI., Andrássy út 74. Tel.: 332-3720) 10.30: Az előszobaszekrény boszorkánya. **Kolibri Pince** (VI., Andrássy út 77. Tel.: 351-3348) 20.00: Méhek. • **Lézer Színház** (Planetárium, Népliget. Tel.: 263-0871) 19.30: Mike Oldfield 3D. • **Madách Kamara Színház** (VII., Madách tér 6. Tel.: 342-3122) Mennyből az angyal. • **Magyar Színház** (VII., Hevesi Sándor tér. Tel.: 341-3849) Táncfórum – Bihari János Táncegyüttes. • **Merlin Színház** (V., Gerlóczy u. 4. Tel.: 317-9338) Mesterdetektív. **Kamaraterem** 19.30: A Piros család az orra után megy – bemutató. • **Pesti Színház** (V., Váci u. 9. Tel.: 266-5557) Cselédek. • **Thália Színház** (VI., Nagymező u. 22. Tel.: 331-0500) **Új Stúdió** 19.30: A kassai polgárok. • **Várszínház** (I., Színház u. 1–3. Tel.: 375-8649) Bánk bán. • **Vígszínház** (XIII., Szent István krt. 14. Tel.: 329-2340) Furcsa pár.

Vidék

• **Egri Gárdonyi Géza Színház** (Hatvani kapu tér 4. Tel.: 36/312-660) 15.00 és 19.00: Viktória. • **Győri Nemzeti Színház** (Czuczor Gergely u. 7. Tel.: 96/314-800) Filharmóniai hangverseny. • **Kaposvári Csiky Gergely Színház** (Rákóczi tér 2. Tel.: 82/320-833) 14.30: A négyszögletű kerek erdő. **Stúdió-előadás** 19.30: Kokainfutár. • **Kecskeméti Katona József Színház** (Katona József tér 5. Tel.: 76/483-283) St. Georgen-koncert. • **Miskolci Nemzeti Színház** (Déryné u. 1. Tel.: 46/344-711) Gálaest. • **Nyíregyházi Móricz Zsigmond Színház** (Városi Művelődési Központ Tel.: 42/310-360) **Művész Stúdió** Velük mesélek. • **Pécsi Harmadik Színház** (Hajnóczy u. 41. Tel.: 72/252-478) 15.00: Mátyás mesék. • **Szegedi Nemzeti Színház** (Deák Ferenc út 12. Tel.: 62/479-279) Indonéz est. • **Szekszárd, Német Színház** (Garay tér 4. Tel.: 74/316-533) 10.00, 13.00 és 15.00: der 35. Mai oder Konrad reitet in die Südsee. • **Tatabányai Jászai Mari Színház, Népház** (Népház u. 5. Tel.: 34/323-655) Hofi. • **Veszprémi Petőfi Színház** (Óváry Ferenc u. 2. Tel.: 88/424-235) Tí kicsi néger. • **Zalaegerszegi Hevesi Sándor Színház** (Kosztolányi Dezső tér 3. Tel.: 92/314-405) 15.00: Csongor és Tünde.
A színházi előadások kezdete 19.00 óra színházak a műsorváltozás jogát fe tartják!

IV.
Állami Művészeti Díjazottak Kiállítása
2001.

2000. szeptember 20-október 7.
OLOF PALME HÁZ
BUDAPEST, XIV. VÁROSLIGET,
OLOF PALME SÉTÁNY 1.

Millennium Szalon

EastEuroCo
EXECUTIVE SEARCH GROUP

A Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete
tisztelettel meghívja Önt és barátait
az Olof Palme Házba
(Budapest, XIV. Palme sétány 1.)

2001. szeptember 20-án 17.30 órára
a **IV. Állami Művészeti Díjazottak**
kiállításának megnyitójára

A kiállítást megnyitja:
Döbrentei Kornél
József Attila-díjas költő

A kiállítást rendezte:
Laczkó Ibolya
művészettörténész

A kiállítás támogatói:
Nemzeti Kulturális Alapprogram
Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány
EastEuroCo.

Megtekinthető:
2001. október 7-ig naponta 10-18 óra között.

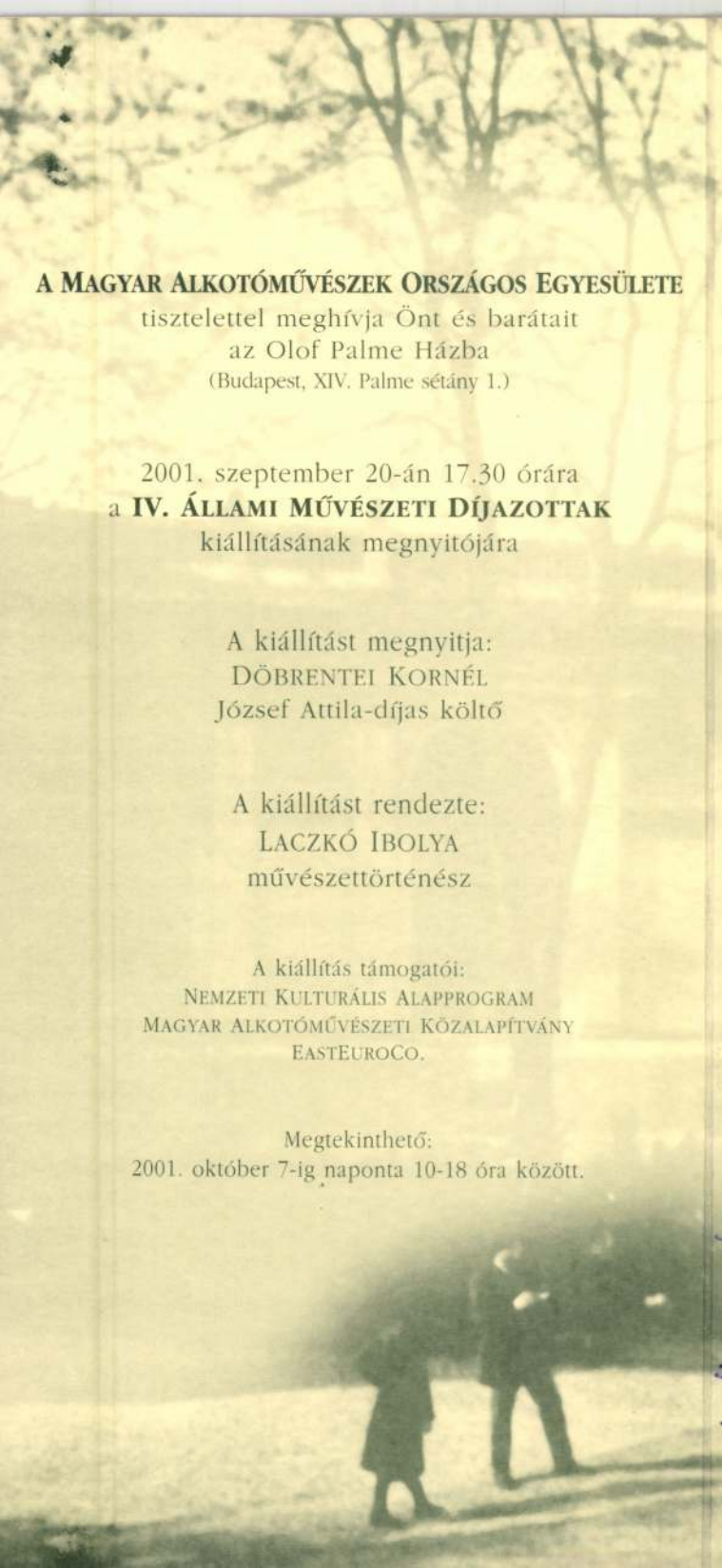

Meghívott művészek:

Kossuth-díj

Kő Pál *szobrászművész*
Nádler István *festőművész*
Szervátiusz Tibor *szobrászművész*

A Magyar Köztársaság Kiváló Művésze

Csíkszentmihályi Róbert *szobrászművész*

A Magyar Köztársaság Érdemes Művésze

Földi Péter *festőművész*

Balogh Rudolf-díj

Halas István *fotóművész*
Haris László *fotóművész*
Koncz Zsuzsa *fotóművész*

Ferenczy Noémi-díj

Dobrányi Ildikó *textilművész*
Gonzales Gábor *üvegművész*
Gyárfás Gábor *tervezőgrafikus művész*
Katona Katalin *ötvösművész*
Kádasi Éva *keramikusművész*
Máté János *ötvösművész*
Molnár Sándor *keramikusművész*
Sümegi László *ipari formatervező*
Szilasi Anna *textilművész*
Tóth Yoka Zsolt *grafikusművész*
Varga Péter *restaurátor művész*
Zobor László *belsőépítész*

Munkácsy Mihály-díj

Baksai József *festőművész*
Csörgő Attila *képzőművész*
Faa Balázs *grafikusművész*
Görbe Katalin *restaurátor művész*
Krajcsovics Éva *festőművész*
Mayer Berta *festőművész*
Móder Rezső *szobrászművész*
Németh Ilona *képzőművész*
Olajos György *grafikusművész*
Oláh György *grafikusművész*
Szemadám György *festőművész*
Tenk László *festőművész*
Várnai Gyula *szobrászművész*

KŐ PÁL

Szent István a város felett

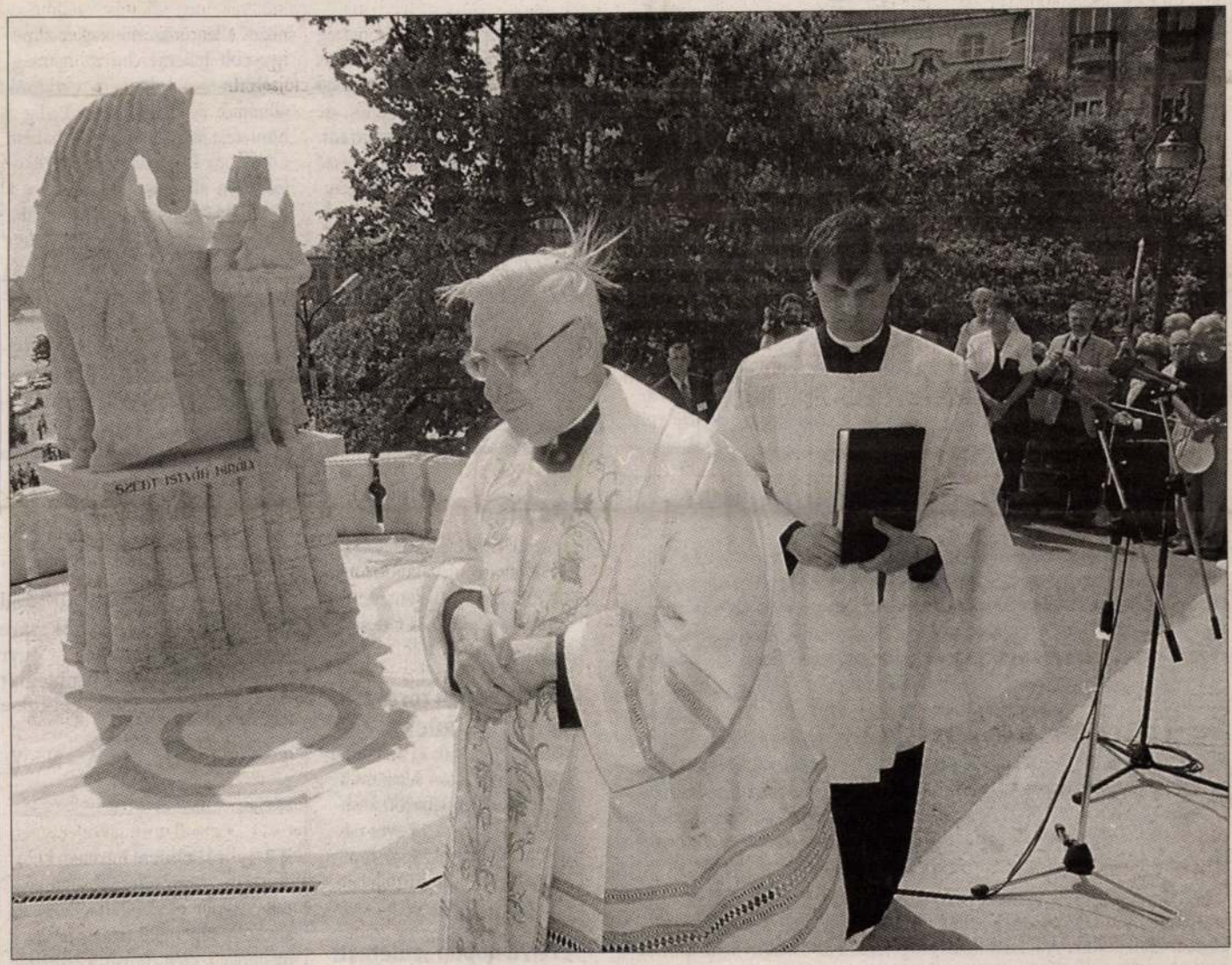

Kő Pál Kossuth-díjas szobrászművész Szent István királyt ábrázoló alkotását a hét végén avatta fel Paskai László bíboros (képünkön) a diktatúra idején bezárt gellérthegyi pálos sziklakápolna előtt

FOTÓ: MTI/KOVÁCS TAMÁS

MAGYAR NEMZET 2001 máj. 26.

Egy ország halálos dilemmája

Jugoszláviában 33 halálraítélt reménykedik, hogy büntetésüket sosem fogják végrehajtani. Ezt táplálja, hogy lassan egy évtizede nem volt kivégzés az országban. A legutóbbit 1992 februárjában hajtották végre. Azóta nem mondtak ki halálos ítéletet. Az egyik elítélt például már 17 éve él a halál árnyékában.

SEBESTYÉN IMRE (JUGOSZLÁVIA)

Szerbiára vonatkoznak a fenti adatok. Montenegróban, a másik jugoszláv tagköztársaságban – ahol szintén érvényben van a halálbüntetés – nincs halálraítélt, s valószínűleg nem is lesz. Szerbiában viszont az alkotmánybíróság a jövő hónapban hoz döntést arról, hogy alkotmányos-e a büntető törvénykönyvnek e része.

Az országban egyébként már nagyon régen – még a régi, második Jugoszlávia idejében – megszüntették a halálos ítéletet. Akkor, amikor különleges vendégként meghívták a Európa Tanácsba, s amikor a büntetőtörvénykezés reformja a csatlakozás feltétele volt. Közbejöttek a háborúk, az ország véres felbomlása, s az a visszás helyzet alakult ki, hogy a szövetségi országban nincs halálbüntetés, de két tagországában megmaradt. Megszüntetése politikai kérdéssé vált. Az új szerb hatalom több vezetője – köztük az igazságügy-miniszter is – egy ideig, elrettentésként, megtartaná a legsúlyosabb büntetést. Pedig a választások előtt mindenki ellene emelte fel a szavát, megszüntetése a programokba is bekerült. Ma már nincs akkora egyetértés. Most kezdődik csak igazán a harc a szervezett bűnözés ellen, s az állítólag eredményesebb lehetne, ha az igazságszolgáltatásnak kemény eszközök állnának rendelkezésére. Pedig a büntetést nem a maffiózók, hanem a különös kegyetlenséggel gyilkolók ellen alkalmazzák, akik – s a szerbiai közhangulat ezt támogatja – „nem érdemlik meg, hogy életben maradjanak" –ráadásul az állam terhére. Van, aki csak azért tartaná meg, hogy a háborús bűnösök inkább a hágai törvényszéket válaszszák, mert ott nem fenyegeti őket se kivégzőosztag, se tarkón lövés.

A Kárpát-medence időjárása

A Kárpát-medence területén hétfőn folytatódik a meleg idő. A többórás napsütést követően főként az északi megyékben, valamint Kárpátalján növekszik meg időnként a felhőzet, és ott frissítő zápor, zivatar kialakulhat. A Kisalföldön megélénkül az északnyugati szél. A legmagasabb nappali hőmérséklet 24, 28 fok között alakul.
Kedden egy gyenge hidegfront érkezik. A változóan felhős ég mellett elszórtan záporok alakulnak ki, megerősödik az északnyugati szél.

Névnap

Köszöntjük **EMIL** és **CSANÁD** nevű olvasóinkat! Az **Emil** latin eredetű név, jelentése: versengő, vetélkedő. A **Csanád** magyar férfinév.

Ezen a napon történt:

A PÁRIZST GYŰRŰBE záró csapatok elfoglalták az utolsó barikádokat, s ezzel véget ért a március 18-án létrejött kommün (1871); – A 19 éves német Mathias Rust sportrepülőgépével eljutott Moszkváig, s leszállt a Vörös téren (1987).

Ezen a napon született:

JOSEPH IGNACE GUILLOTIN francia orvos. Nevét a híres kivégzőeszköz őrizte meg.

Fulladnak

A növények fokozott növeked üzemanyagok elégéséből szárn séhez nélkülözhetetlen – egyr amerikai tudósok. A problémát vesebb üzemanyagot égetünk el

TUDOMÁNY

GRIMM BALÁZS

Egy, a Michigani Egyetem kutatója, *David Ellworth* által végzett kísérlet megmutatta, hogy az alacsony tápértékű talajon a fák a megnövelt szén-dioxid-mennyiség hatására fokozzák növekedésük mértékét, de csak akkor, ha folyamatosan tápanyagokat adagolnak a

KŐ PÁL

AZ EGYETLEN BETHLEN GÁBORT ÁBRÁZOLÓ ALKOTÁS BUDÁN

Új szobrot avattak a kerületben

Március 22-én délelőtt 11 órakor leplezték le a Bethlen Gábor Általános Iskola és Újreál Gimnázium előtt elhelyezett, az iskola névadóját ábrázoló bronz mellszobrot, *Majoros* István szobrászművész munkáját. A szobor a Magyar Képzőművészeti Lektorátus és a XI. kerületi Önkormányzat támogatásával készült el, és került jelenlegi helyére. A szoboravató ünnepség, melyen az iskola tanulói mellett számos meghívott vendég is jelen volt, szemerkélő esőben *Kő* Pál Kossuth-díjas szobrászművész beszédével kezdődött. Kő Pál, akinek Majoros István is tanítványa volt, elmondta, hogy a szobor hűen visszaadja a fejedelem jellemét, a részletek pedig – a zubbony veretei és a bocskai sapka – az akkori viseletet idézik.

Kiss Istvánné igazgatónő leplezte le a szobrot, majd *Szőke* László alpolgármester beszélt Bethlen Gábor történelmi szerepéről. Kiemelte, hogy az erdélyi fejedelem legfőbb törekvése Magyarország és Erdély egyesítése volt, és ennek megvalósítását csak korán bekövetkezett halála akadályozhatta meg. Uralkodása alatt Erdély aranykorát élte, palotája és udvara a valódi reneszánsz szellemet képviselte. Bethlen híres volt vallási türelmi rendeleteiről, ő maga a magyar reformáció egyik jelentős képviselője volt. Fontos reformrendelete eredményeképpen a jobbágygyermekek is tanulhattak, sőt amelyikük tanult, felszabadulhatott. Az alpolgármester megemlítette, hogy Budapesten ez az egyetlen Bethlen Gábort ábrázoló szobor – a Hősök terén lévő panteont kivéve.

Az ünnepség ezután az iskola aulájában folytatódott. Az igazgatónő felolvasta *Pokorni* Zoltán oktatási miniszter üdvözlő levelét, majd az iskola színjátszó köre villantott fel jeleneteket Bethlen Gábor életéből, udvarának hétköznapjaiból. Az igényes rendezésű és humoros darab jeleneteiből egy bölcs politikus, bátor hadvezér, szerény fejedelem személyisége bontakozott ki, kinek a nemzet sorsa a legfontosabb. A XVII. század eleji hangulatot a gyönyörű, korhű jelmezek és a jelenetek közötti élő reneszánsz zene tették teljessé.

Szekér Krisztina

Kiss Andrásné igazgató leleplezi a szobrot (F.: Zih Zsolt)

Munkáspárti hírek

A Munkáspárt XI. kerületi szervezete *minden héten hétfőtől csütörtökig 9-16 óra között* ügyeletet tart a Bartók Béla út 79. fszt. 1. szám alatti irodájában. Ugyanitt ingyenes szépirodalmi kiskönyvtár működik. Könyvtári órák: hétfőn 9-13 óráig, szerdán 13-16 óráig.

A „Kultúra tea mellett" Nyugdíjas Klub várja az érdeklődőket, a beiratkozókat minden hétfőn 13-15 óráig.

Fővárosi támogatás

A Fővárosi Közgyűlés Várostervezési és Városképvédelmi Bizottsága az épített értékek megmentése, azok felújítása, restaurálása céljából az épületek, építmények tulajdonosai és használói részére pályázatot hirdetett „Műemléki Alap 2001" jeligével. A pályázat benyújtási határideje május 15.

Pályázatot beadni nem csak védett épületek megóvásához lehet, de a megjelölt építménynek mindenképpen jelentősnek kell lenni.

A pályázathoz űrlapot nem kell kitölteni. A tartalomra vonatkozó részletes kiírás a kerület főbb útvonalai mentén álló közterületi hirdetőtáblákon olvasható, vagy a 372-4688 telefonon kérhető.

Református óvoda nyílik

Szeptember 1-jétől a kerületi Önkormányzat által felkínált lehetőséggel élve a Kelenföldi Református Gyülekezet a Fehér Kavics nevű intézményében (XI., Albert u. 1.) új óvodát nyit. Az intézmény napköziként most is üzemel. A református keresztyén szellemiségű nevelés iránt elkötelezettek munkanapokon 8-12 óra között érdeklődhetnek személyesen a fenti címen vagy a 371-1314-es telefonszámon.

van *minden kedden 16-18 óráig dr. Oláh* András Sándor ügyvéd ingyenes jogi tanácsadása.

MSZP jogsegély és hírek

Az MSZP kerületi szervezete *minden hónap első szerdáján 17 órától* ingyenes jogi tanácsadással áll az érdeklődők és rászorulók rendelkezésére a kerületi székházában (XI., Bikszádi u. 43.).

Az MSZP XI. kerületi szervezete „A szegénységről, amivel mindennap találkozunk, amitől mindennap lesütjük szemünket" címmel vitaestet rendez *április 12-én 18-kor* a párt Bikszádi u. 43. alatti székházában. Előadó: *Dr. Tausz* Katalin tanszékvezető egyetemi tanár.

Kell-e metró Dél-Budának? címmel az MSZP XI. kerületi szervezete lakossági fórumot rendez *április 18-án 17-kor* az Általános Vállalkozási Főiskolán (XI., Villányi út 11-13.) a metrót tervező, beruházó, kivitelező cégek vezetőinek és független szakértőknek a részvételével.

SZDSZ fogadóóra, jogtanácsadás

A szabaddemokraták XI. kerületi elnökségének tagjai és önkormányzati képviselői *minden kedden 17 órától 19 óráig* fogadóórát tartanak az Ecsed u. 13. szám alatti székházban.

Ugyanitt minden hónap első keddjén ingyenes jogtanácsadás *dr. Moravszki* Mónika ügyvédtől.

Liberális Klub

Április 13-án, pénteken 18 órakor Görgey Gábor író Jelentés Atlantiszról címmel tart előadást a liberális klubban (XI., Ecsed u. 13.).

Április 20-án, pénteken 18 órakor ugyanitt *Nagy* Tamás tart előadást Zöld Szalag címmel arról, van-e kiút a mezőgazdaság jelenlegi válságából.

Április 21-én, szombaton 17 órakor a Talea trió zenei estje. A műsorban európai dallamok szólalnak meg különleges hangszereken és egzotikus ritmusokban.

MDF programok

Április 5-én, csütörtökön 10-17 óráig édességek, csemegék akciós vására.

Április 12-én, csütörtökön 18 órakor dr. Csapody Miklós vendégei *Horváth* Balázs, az Antall-kormány volt belügyminisztere és *Vajthó* Gábor XI. kerületi rendőrkapitány. A beszélgetés témája a fegyver-törvény módosítása.

Április 17-én, kedden 18.15-kor Kondor Katalin beszélgető partnere *Gyurkovics* Tibor író, költő.

KDNP programok

Április 18-án, szerdán 17.30.-kor a „Magyarország a végvár" című előadássorozat folytatódik a KDNP kerületi székházában (XI., Karinthy Frigyes út 9.). Az előadás címe „Erődítéseink fejlődése, a szabadságharcok".

MIÉP előadás

Április 18-án, szerdán 18 órakor a „A MIÉP a harmadik erő" címmel *Franka* Tibor tart előadást a Magyar Igazság és Élet Pártja kerületi helyiségében (XI., Bartók Béla út 96.).

A POLGÁRMESTER VÁLASZOL

Az önkormányzati lakás cseréjéről

Tisztelt Polgármesterasszony!

Most, hogy önkormányzati bérleményünk kicsivé kezd válni családunk gyarapodása miatt, és anyagi helyzetünk is megengedi, szeretnénk valamilyen módon nagyobb lakásba költözni, ezért rendszeresen olvasom az újságok apróhirdetéseit. Az egyikben a következő hirdetést olvastam: „Budapest XI. kerületi önkormányzati lakás elcserélhető vidékire." Azt szeretném megkérdezni, hogy hogyan lehetséges ez? Milyen lehetőségei vannak egy önkormányzati bérleti joggal rendelkező polgárnak ebben a helyzetben, ha jogilag is helyesen akar eljárni. Milyen hozzájárulásokra van szükségünk, ha másik bérleti jogra szeretnénk cserélni, vagy ha saját tulajdonú lakásba szeretnénk költözni? Kérem, hogy segítsen ebben nekünk, mert nem szeretnénk szabálytalanságot elkövetni. Tisztelettel:

N. Lajos

Dr. Juhos Katalin

Tisztelt Bérlő!

Elsősorban azt javaslom, hogy ha valaki önkormányzati ingatlannal kapcsolatos ügyletet bonyolít, feltétlenül keresse meg a helyi Polgármesteri Hivatal lakásgazdálkodással foglalkozó osztályát és kérjen információt, állásfoglalást az üzlet megkötése előtt a konkrét ügyben. Az Ön által idézett apróhirdetés feladója véleményem szerint merész. Sajnos manapság többen visszaélnek mások tulajdonával, és ez alól az Önkormányzat sem kivétel. Arra is figyelnünk kell, hogy kecsegtető hirdetés útján is keresi a lakásmaffia következő áldozatát. Számunkra is fontos, hogy segítsünk azoknak, akik egy lakáscsere révén szebb, tágabb otthonhoz szeretnének jutni. Amennyiben ön bérleti joggal rendelkezik, és el kívánja cserélni lakását, ehhez az Önkormányzat hozzájárulása szükséges. A döntés előtt több szem- pontot megvizsgálunk – pl. ha a csere esetén ön a bérleti jogot tulajdonra cseréli, akkor ellenőrizzük a fennálló tulajdon- viszonyt – ennek ismeretében támogatjuk vagy utasítjuk el az üzletkötést. Azonban szeretném még egyszer felhívni a figyelmét, hogy minden eset más, ezért forduljon bizalommal a Polgármesteri Hivatal illetékeseihez. Remélem, hogy mielőbb nagyobb lakásba tudnak költözni! Üdvözlettel:

dr. Juhos Katalin
polgármester

Ismét a 4-es metróról!

A vonatkozó kormányrendelet értelmében szeptemberben biztosítottuk a lakosság számára, hogy a leendő 4-es metró I. szakaszához készült előzetes környezeti hatástanulmányt a Polgármesteri Hivatalban megtekintsék, és ezzel kapcsolatban észrevételeket tegyenek. Felhívásunkra 20 magánszemély illetve társasházi közösség nézte át a terveket, s többen írásos észrevételt is tettek.

Ez év elején elkészült az a 80 oldalas összefoglaló tanulmány, melyben a tervezők a feltett kérdésekre válaszolnak. A dokumentáció április végéig hozzáférhető. Azok számára, akik az alapul szolgáló hatástanulmányt a múlt év őszén megtekintették, biztosítjuk ismét a lehetőséget, hogy e rövid kiegészítő anyagot – helyben olvasással, a Polgármesteri Hivatalban – áttanulmányozzák. Eziránti igényüket a 372-4688 telefonon (ügyintéző: Hollósy Eszter) mielőbb jelezni szíveskedjenek.

dr. Ferenczi Tibor
jegyző

Új iskolai fogászati rendelő

A Váli utca 1. szám alatt eddig működő iskolai fogászat helyett új rendelő nyílt a Borostyán Gyógyszertár épületében (XI., Albertfalva u. 3.). A rendelő telefonszáma 208-2280.

KERÜLETÜNK CSATLAKOZOTT A PARKOLÁSI TÁRSULÁSHOZ

A zónákról és a díjakról még nincs döntés

A XI. kerületi Önkormányzat vezetői – az I., a II., és a XII., kerület képviselőivel együtt – március 20-án aláírták a Fővárosi Önkormányzatok Parkolási Társulásához való csatlakozást. A megállapodás rögzíti a bel-budai kerületek belépését a fizetős övezetbe, ahol majd automatából kell jegyet váltaniuk az autósoknak. Az Újbuda már eddig is több alkalommal foglalkozott a parkolási rendszer kiépítésével, a szerkesztőségünkbe érkezett telefonokból, levelekből az derül ki, hogy nagyon sok a téves információ, sokan félreértelmezik a rendszert, és azt gondolják, hogy az egész kerület valamennyi övezetében parkolóórák felállítására kerül sor. Erről szó nincs. Egy-egy kiemelten zsúfolt körzetben folyamatosan szűnik meg az ingyenes parkolás, a zónahatárokról, valamint a parkolási rendszerrel kapcsolatos egyéb tudnivalókról folyamatosan tájékoztatjuk az olvasóinkat.

A Terézvárosban – egy nemrégiben készült tanulmány szerint – a déli órákban lehetetlen parkolóhelyet találni, ezért a Parkolási Társulás kezdeményezi a fővárosnál, hogy differenciáltan, a napszaktól és helyszíntől függően emelkedjenek a tarifák – mondotta a pesti kerületek parkolási tapasztalatival kapcsolatban *Zettner-Kovács* Krisztián, a Társulás soros elnöke. Azokban a kerületekben, ahol már működnek a parkolóórák, rendeződött a helyzet, megszűnt a második sor autó, és többnyire egy-egy órára mindig lehet parkolóhelyet találni. Nyár elejére várható, hogy Pesten a díjköteles zóna északi határát a Dózsa György útig meghosszabbítják. A pesti és budai bővítések után mintegy húszezer parkolóban kell majd díjat fizetniük az autósoknak.

Hamarosan közzéteszik azt a pályázatot, amelynek révén a fővárosi önkormányzat a város valamennyi parkolási rendszerét átfogó számítógépes kártyaelszámoló-központot, valamint kétszázötven új parkolóautomatát szerez be. A főváros által kiírandó tender az első lépés az egységes Budapest-kártya bevezetéséhez. Ez a chipkártya az elképezelések szerint később akár alkalmassá tehető több funkcióra is, így például elektronikus bérlet lehet.

– Mi most a Társuláshoz csatlakoztunk, és akkor tudjuk megkötni a szerződést az üzemeltetővel, a Centrum Parkoló Kft.-vel, ha elkészül a kerületre vonatkozó forgalom-technikai tanulmány, amely egy sor parkolással kapcsolatos feladatra is választ ad majd – mondotta az aláírást követően az Újbudának *dr. Juhos* Katalin polgármester.

– Kijelölésre kerültek már a parkolási zónák?

– Egyelőre még a képviselő-testületnek kell döntenie a zónák kijelöléséről, hol és mennyi legyen a parkolási díj, kik és hogyan részesüljenek kedvezményben. Természetesen kedvezményt csak azok a gépkocsival rendelkező, gépkocsi súlyadójukat befizető kerületi lakosok kapnak, akiknek a lakása közvetlen közelében parkolóórákat szerelnek fel.

– A bevezetést követően az érintetteknek bizonyára egy sor kérdése lesz...

– A parkolással kapcsolatban a lakossági gondok ügyintézésének, a parkolási kártyák átvételének megkönnyítésére a Polgármesteri Hivatal ügyfélszolgálati irodájában hamarosan külön részleget létesítünk. Egyébként a budai kerületek lakosai a pótdíj és a büntetések befizetését a Társulás Moszkva téri központjában intézhetik majd el. Az érintettek a parkolási kártyát ingyen kapják, csak a nyomdai munkálatokért fizetnek egy jelképes összeget.

– Több pesti kerületben a parkolásból befolyó pénzt az utak karbantartására fordították. A XI. kerületben mire fordítják a bevételeket?

– A bevételekről is a képviselő-testület fog dönteni.

– A kerületben mikorra várható az első parkolóórák felállítása?

– Én azt szeretném, hogy az idegenforgalmi szezon kezdetére a Társulás kezdje meg működését, és akkorra az első ütem zónájában mintegy hatvan parkolási órát szereljenek fel. Természetesen a képviselő-testületnek előbb minden egyes kérdésről, több lépcsőben kell döntenie. Még nagyon sok feladat vár a képviselőkre, mert minden egyes határozatot a Társulás és a főváros rendeleteivel összhangban kell meghoznunk. A Parkolási Társulás ugyanis azonos rendszer alapján, azonos jogszabályokkal működik valamennyi érintett kerületben.

Deák Attila

ANTALL ISTVÁN

Kő Pál plasztikus világa

RÉSZLET EGY KÉSZÜLŐ MONOGRÁFIÁBÓL

A váltás

1957. A káli gimnazista *Maczky Levente*, a későbbi *Kő Pál* tudja, hogy nincs jó helyen. Disszidálását sejtető, édesanyjának írt elkeseredett levele elfojtott vágyakról, nagyra törő elképzelésekről árulkodik. ... *el kell menni, én érvényesülni akarok*... Tudja: művelődni kell, tájékozódni, világot látni. Eltűnni az igazságtalanul megbélyegzett család közvetlen környezetéből. Ez az elszánás egy végtelenül kedves, szinte naiv levelet szül. Maczky Levente a *rádiónak ír*. A kor egyik legnépszerűbb (máig működő – 1999) gyermekrádiós műsora, a *Miska bácsi levelesládája*. A gyermek és ifjúsági íróként is számontartott, ám rádiósként elhíresült *Padisák Mihály* fantasztikus pedagógiai érzékkel teremt fórumot a gyerekeknek egy olyan világban, ahol a nyilvános megnyilatkozásnak elég jelentős a kockázata. Levelező, szolgáltató műsor ez, amelyben a gyerekek megszólíthatnak valakit, aki nem tanár, és nem szülő. Egy távoli bizalmas, aki tanácsot ad és segít. (És nem csak Maczky Levente ír neki, hiszen a műsor évtizedeken át – manapság elsősorban a határon túli gyerekektől – hetente többszáz levelet kap, amit nyugdíjas pedagógusok és a munkatársak dolgoznak föl, válaszolnak meg.) A káli gimnazista a továbbtanulás lehetőségei felől érdeklődik. Festőművész szeretne lenni. Padisák Mihály nemcsak válaszol, de közbejár. A budapesti *Képző és Iparművészeti Gimnáziumot* ajánlja a vidéki fiúnak, a *Török Pál* utcában. A Gimnázium hajlandó is – különbözeti vizsgával – fogadni a gyereket. *Fogtam magam és fölbiciklitem Pestre.* Csak így. Menekülés is volt ez, nem egyszerű fölemelkedési vágy, bár sportteljesítménynek sem volt utolsó. Száztizenöt kilométert tekerni az új iskoláért, a kollégiumért, még az akkori kevésbé forgalmas utakon sem kis dolog. *Végre eltűntem a helyi hatalmasságok, a helyi pártemberek szeme elől. Legalábbis egy időre...* 1959 augusztus 29-i a bejegyzés a káli bizonyítvány végén: *Más gimnáziumba távozott.* S alatta a különbözeti vizsgák jegyei augusztus 27-ről: *rajz első osztály jó, geometria jó, betű első osztály elégséges, rajz második osztály közepes, geometria első osztály jó, népművészet második osztály elégséges, mintázás második osztály elégséges...*

De kit érdekelnek a jegyek! *Felvettük a III. B osztályba*, olvashatatlan aláírás, áll a bejegyzésben. Maczky Levente pesti diák, a Képzőművészeti Gimnázium diákja. Halálmegvető bátorság egy idegen, sokszor ellenséges közegben próbálkozni. *Lujos? Tájszólással beszélt, nagyon szegény, szerény, visszahúzódó, kedves fiú volt. Egy szájzáras magyartanárnő állandóan piszkálta,*

vállalt, és ez írásban is feltűnik nála, *Kedves John* című naplójában. Az is megkerülhetetlenül részévé válik az Oravecz könyv kontextusának, hogy szerzője a szöveg írása óta valóban visszaköltözött szülőfalujába, és azóta egyszerre éli egy városlakó és egy falusi ember életét.

8 Gróh Gáspár idézi *Az elsodort falu* 1989-es debreceni kiadásának utószavában.

9 Ugyancsak Gróh Gáspár idézi. Az igazsághoz hozzátartozik az is, hogy a regényben Szabó Dezső igen ironikusan kacagtatja ki a Nyugat körének okoskodását, életidegenségét, öncélúságát.

10 Gróh Gáspár idézi Németh László: Szabó Dezső című dolgozatából, in: Két nemzedék. Tanulmányok. Bp., 1970.

11 Az idézet forrása ugyanaz.

12 Az Alföld 1987-es nevezetes Szabó Dezső vitájához hozzászóló írásában.

13 Talán legközelebb Pomogáts Béla jár a történetileg pontos diagnózishoz, amikor Szabó Dezső hisztérikus xenophóbiáját emlegeti.

14 „Az újkor nagy zsiványa... a tőke..." – írja. (489)

15 A *Huszadik Század* 1915-ös évfolyamának második kötetében megjelent írásból (81–94) Nagy Péter idézi e részletet: *Szabó Dezső*, 2. kiadás, Budapest, 1979., 106. Itt kell megjegyeznem, hogy Nagy Péter kétségtelenül elfogult, sok helyen Szabó Dezsővel szemben kifejezetten ellenséges, és gyakran nagyon felületes marxista irodalomszemlélettel megírt monográfiája igen jól használható ma is Szabó Dezső életművének és pályájának részletkérdései vonatkozásában. Az életmű hasonló mélységű elemzését csak Gombos Gyula végezte el, igaz, hogy az ő munkája sokkal kevésbé avult el szemléletileg, mint Szabó Dezsőé – noha talán egy kicsit elfogult Szabó Dezső mellett, irodalomfelfogása pedig a főszövegben kritizált aktivista népi irodalomszemlélettel azonosítható. Gombos Gyula: Szabó Dezső, II. kiadás, München, 1969.

16 Körülbelül: „De egy nap városi emberek jöttek, akik azt mondták nekik, a tulajdon bűnös dolog. / Azt is mondták, ez a forradalom atyjának eszméje / egy baráti országban, mely hatalmas fejlődésnek indult. A neve L. volt. ... A földet elvették tőlük. Elvették kocsijaikat és állataikat is..."

17 *Gyalu.*

18 *Anyám kedvenc kapája.*

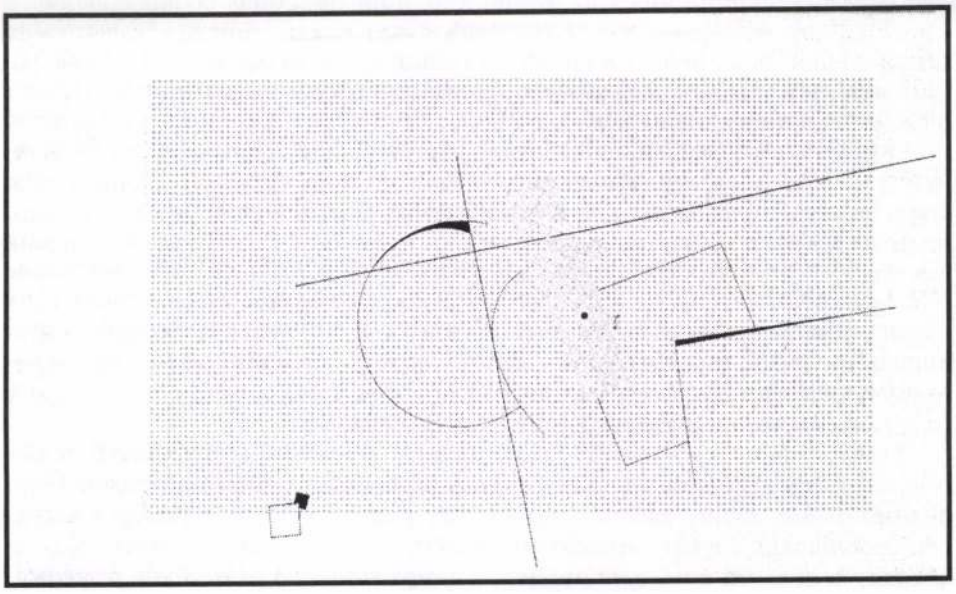

gúnyolta a beszédéért... Emlékezik az egykori osztálytárs *Oláh János*, a Kilencek költőnemzedékének tagja, író, szerkesztő. – *Tanárnő hagyja már békén, hiszen mi meg azt nem értjük, amit maga mond!* – tört föl a pimaszságig őszinte kamasz igazságérzet Oláh Jánosból.

Új hely, új név: *Lujos*. A bizonyítványt Maczky *Lajos* névre állítják ki. Fekete Imre tanár úr nyomasztó árnyéka? Ötvenhat utáni kábulat? Előrelátás? Félelem? Mindhárom elképzelhető, s ezekben az esztendőkben minden szorongás, óvatosság: indokolt. *Hondromatidisz Rigasz* az új keresztapa. A görög osztálytárs, nehezen barátkozik a Lajos névvel, az „a" hangzóval. Először csak neki *Lujos*, aztán a fővárosban már így honosodik. A közeli barátok ma is így szólítják. A próbák mégsem fogyatkoznak. A nyelvekkel, a matematikával, kémiával baj van, de a Képzőművészeti Gimnázium szabadabb szelleme segít. Itt valóban a tehetség, s a szaktárgyak fontosak. A rajzzal nincs is baj, de a később oly jelentőssé váló szemlélettel és a színekkel igen. A *Maczky gyerek giccsel!* Mi az istent csinálhatna mást, hiszen eddig zömmel ilyen élményei voltak? Giccsel. *Csebi Pogány István* nehezen viseli ezt. A kis gimnazistát „szakmai fórum" elé viszi. *Somogyi József* ekkoriban a gimnázium meghatározó tanára. Legyen ő a döntőbíró! Somogyi iskolabéli műtermében éppen egy hatalmas aktot bombáz, nyakig agyagosan. Hozzá lökdösi be a gyereket. – *Te Jóska! Én ezt a gyereket kirúgom! Miért Te? Hát mert giccsel! Nem tudok vele mit kezdeni egy festő osztályban, bármit csinálok, giccsel!* Szinte magunk elé képzelhetjük a fiatal, erőtől duzzadó Somogyit a mintázó láda tetején, vagy létrán, a mintázófává avatott hatalmas léccel, ahogyan a szobortól, a modelltől hátrafordul. – *Te kisfiam, te ugye olyan drótosan rajzolsz? Az milyen tanár úr? Hát olyan szerkezetesen, jól emlékszem? Igen... Hát, akkor te szobrász leszel! Menj oda a sarokba, találsz agyagot, és mintázz!* Először egy Szókratész fejet kell a gyereknek lemásolnia. Sikerül. Maczki Lajos (úgyis mint Levente) gimnazista marad. Járja és elvégzi a Képzőművészeti Gimnáziumot. *Tudod, én nem haragszom Csebi Pogányra. Évekkel később találkoztam vele a fővárosban az 1-es buszon. Édesanyával voltam. S nagyon kedvesen újságolta nekem, hogy képzelje Lujoskám, én is mintázok. Igen? Komolyan? Ehhez nem tudtam mit szólni. Hívott magához zsűribe, de nem tudtam elmenni. (Később láttam, egy alumínium kecskét készített. Az jó volt.) Anyám tudta kicsoda, hát ott az egyes busz közönsége előtt elkezdte mondani neki a magáét. Hogy igazán nem volt szép magától, ahogyan a kisfiammal el akart bánni. Én feszengtem, édesanya beszélt, mindenki figyelt. Nagyon kínos volt, csak bámultunk egymásra, amíg le nem szálltunk.*

A mintázás

Alapanyag, alapművelet. Kő Pál gimnáziumi éveiben, a főiskolára történő készülődés idején, és a főiskolán is a stúdiumok, a *mintázások* során hatnak a *minták*. Az anyagkezelés szabadsága elsöpri a korábbi esztendők „államosított", lenyalt, semmitmondó, veszélytelen plasztikai elvárásainak unalmát. *Pátzay Pál, Mikus Sándor* realizmus-közeli klasszicizálása, *Medgyessy Ferenc* sajátosan archaizáló, nagy erejű szemléletének megoldásai, s a *Kerényi Jenőre és Somogyi Józsefre* egyaránt jellemző szigorú szerkezet, s az ezzel együttjáró expresszív, mozgalmas felületkezelés nagyon is jelenvaló előkép a szakmában.

A keresés, a tanulás, a köri készülődések, a főiskolai feladatok közül kevés munka lelhető föl. Egy gipszben fönnmaradt páros alakon – amely ma a Képzőművészeti Főiskola archívumában található –, érződik leginkább Somogyi József közvetlen hatása. *Tudod, nem véletlen, mert azt szinte teljes egészében Jóska csinálta. Alaposan belenyúlt.* Nemcsak emiatt, de teljes joggal feltételezhető, hogy a tanulóévek mintázásaiban – ismerve Kő Pál dinamizmusát, alkotói magatartását –, mindenképpen a természetesség hatott. Ez a természetesség pedig szükségszerűen kötötte őt az emberként és pedagógusként is nagyrabecsült mester Somogyi József gesztusaihoz. Ez a hatás a könnyed, építkező, gazdag érzelmi töltésű, mozgalmas felületkezelés felé vitte a növendéket. Csakhogy Kő Pált a gimnázium után nem vették föl azonnal a főiskolára. Újabb kiesett esztendők, újabb állhatatosságot követelő évek. Kollégium után albérletek, díszítő-kőfaragó munka, temetői sírkőfelújítások, és a legendás *Dési-Huber István kör*, a várakozás és a felkészülés órái, napjai. A Körben *Laborcz Ferenc* korrigál. Az ötvenes éveinek közepén járó mester, csöndes visszahúzódó alkat, távol a közéleti csillogástól, a hangos sikerektől, kissé megbántottan, szelíd megértéssel, de korántsem érdektelenül tanít. Pedig pályája során a kort messze megelőző remekművek is kikerülnek keze alól. Megítélését mégis jelzi, hogy „csak" a Műcsarnok kamaratermében mutatják be munkáit. (Laborcz egyik legszebb, legizgalmasabb munkája *Fazola Henrik szobra Egerben a ma Szent-Györgyi Albert nevét viselő gyakorló általános iskola udvarán áll 1960.*) Az egykori tanítványok tisztelgő kiállításán 1998-ban az *Rákoshegyen az Erdős Renée* házban igazán impozáns volt a névsor. (*Péterfy Gizella, Haraszty István, Heritesz Gábor, Humenyánszky Jolán, Kiss György, a korán elhunyt Csiki Tibor...*) A divatoktól, a percemberkék ricsajos sikereitől igyekszik óvni növendékeit. Makulátlan fehér köpenye, mindig kifogástalan megjelenése is – *...a mívesség, kedves kollégák. A műgond, ez legyen a legfontosabb maguknak.* – alkotói magatartását sugallja. *Komoly, kedves ember volt, akit nagyon lehetett szeretni. Mi persze akkor úgy gondoltuk, hogy mit beszél itt nekünk ezekről a dolgokról, mi úgyis hamarosan főiskolások leszünk, s az egészen más világ!* – emlékezik Kő Pál. A fiatalok önbizalmának, életérzésének, nagyravágyásának a sikeres emberek felelnek meg. A *Csöndes szó az ifjakhoz* – Krúdy Gyula emlékezetes kötete esetében is, az ember természetéből fakadóan valószínű, hogy csak az idősebb ifjakat éri, érheti el az üzenet...

Az (elég korán) érett Kő Pál szobrászatában máig a legjellegzetesebb vonás, hogy belső kényszer szüli a feladatot. Ebből következik, hogy a *feladat szüli a megoldás módját.* Ha az alapgondolat megfogalmazódik, akkor már a megvalósulás csak az invenciót, a költészetet, a lendületet, a finom ötletekkel történő gazdagodást adhatja a műhöz. Ennek is megvan a maga jelentősége ebben a szobrászati világban, de a mintázás az agyagtól a gipszig, a bronzig, nagy fegyelmező erő. A szerkezetépítésnél minden szakmai tapasztalat a legjobb értelemben vett rutinná érett. Somogyi József bravúros térszerkezeti pontossága minden stiláris hatásnál erőteljesebben rögzült Kő Pál szobrászatában. Soha nem okozott gondot az előkészítő fázis, a vázépítés. Nála nem lehet munka közben mérlegelés kérdése a szakma. Az agyag nagyobb tömbjei az alkotás belső ritmusa szerint, szinte különösebb megfontolás nélkül, lendülettel kerülnek a helyükre. Készülhet kisplasztika léptékű vázlat, születhet előkészítő rajz, az élmény már ott dobol, lüktet az izmokban, ujjbegyekben.

Pontosabban az élményanyag annyira egységes egész, mintha Kő Pál egész életében ugyanazt a verset, regényt írná, ugyanazt a szobrot mintázná. Kikívánkozik a munka, mindenáron meg akar valósulni. S mégis a lehető legkülönbözőbb módokat választja a megszólalásnál. A finomabb részletek szinte a kezdetektől együtt épülnek a nagy formákkal. (Kizárólag a tervnél, az ötletnél a viaszmintázásnál állhat, dermedhet meg egy-egy pillanatra, vagy éppen évtizedre az elképzelés. Ilyen „várótermi" állapotban árválkodik a műterem polcán a vázlatként is lenyűgöző csillagkoronás *Szarvasfiú, az Édesapa katonaruhában* kenyérzsákkal, vagy a diplomamunkaként megsemmisült, majd faszoborként Varsóba emigrált *Van Gogh* kis patinázott gipsze. De inkább ezek a kivételt jelentő, bármikor fojtatható munkák.) Ha a mintázás ujjbegynyi finomságát említettük, akkor azonnal jeleztük, hogy gyökeresen más mintázási módot használ Kő Pál mint egykori mestere. Somogyi kalapáccsal, lécekkel, fejsze fokával nagy tömböket, agyaghurkákat hordott föl. Összefogott monumentális tömbökből dolgozott. Kő Pál viszont, ahogyan faszobrainál, a legeszköztelenebb anyagkezelést vállalja, úgy nyúl az agyaghoz is. Nincs semmi látványos „trükk", nincs technikai bravúr, nem válik „festőivé" a felszín, nem cuppan mesterségesen rusztikussá az anyag. Az arcvonások emberi bőrré simulnak, a hajtincs makacsul előbukik, vagy dús fonattá áll össze, a lágy áttetsző tüll lebegni kezd, a kutya szőre fölborzolódik, a madár megtollasodik. S hogy mindez mégsem válik naturalisztikus unalommá, nem lesz leltárszerűen realisztikus?! Erre egyetlen magyarázat akad: a munkákat ugyanaz a belső feszültség fűti, ami az alkotót. Költészetté lényegül a nedves sár. Az alakok szempillák és szemgolyó nélkül is ránk tekintenek, hinni kezdjük, hogy ezek az archaikus mosollyal közeledő hölgyek minden anatómiai bukfenc, esetleges nagyvonalú „félremintázás" ellenére is ölelni tudnak. Mozdulataikban legszebb álmaink öltenek testet, ágaskodó mellbimbójukban az élet, a termékenység ígérete feszül, az általuk érintett tárgyak megelevenednek. Pedig Kő Pál alkalmanként nem idegenkedik a kimódolt, máskor a szinte mereven zárt mozdulatoktól, miközben egy-egy gesztus akár az izületnélküliség groteszkjét sugallja, azonközben a legmeghökkentőbb részletek is egésszé hangolódnak. A keresetlenség egy pillanatra sem sérül. Kő Pál úgy archaizál mintázott kompozícióival is, hogy megidézi, újraéli és nem másolja a kort. A hangulatot, a magatartást, a korszellemet tudja új élménnyé varázsolni. Gyöngyösön álló *Károly Róbertje* gótikus szentként nyújtja előre buzogányát, országalmáját. Nem átallja megismételni ezt a mozdulatot Baján honos *III. Béláján*. (Talán leginkább itt érhető tetten Somogyival rokon mintázási, szobrászi magatartásmódja, de ez is távol esik az epigonhűségtől...) *Nyíregyházi Móricz Zsigmondja* szinte illetlenül, magáról megfeledkezve, zsebrevágott kézzel mélázik, minden fölösleges mintázási gesztus lekopott róla, ragyog az arc, ragyog a fehér ing, törékeny *Kölcseyje* pedig mozdulatlanul nyugtatja finom erezett kezét kardján, ám minden hagyományos anatómiájú előképet megcáfolva tombol az Itáliába származott (azóta újból előkerült) *Táncos leány* dinamikus figurája. Kő Pál szabad, mint a madár, és fegyelmezett, mint egy szerzetes. „Mikor mire van szükség". S mindez hogyan hat a mintázás módjára? Úgy, hogy az anyag természete, illúziója is megjelenik. Középkori díszek és minták, gyöngyök, levél- és textilnyomatok, kötelek, termések plasztikai jegyei szólalnak meg a legteljesebb harmóniában, ám sohasem illusztráció-

ként, öncélként, „díszítményként", hanem mindig a mű szükségszerűségét követve. Itt egy apró trükköt is kitalált, s alkalmaz a mester. Gipszpecsétnyomókat, gipszmintákat farag, s ezekkel hímezi ki szobrait a grafika finomságát is vállalva, egyedülálló módon egyedülálló plasztikai gazdagságot teremtve. Őrzi a bronz is e magatartás ujjlenyomat-finomságú játékosságát, a leplek természetes mozgását, és – micsoda ellentmondás! – a szinte primitivitásig puritán tartózkodást. Ugyanezt a finomságot a gipszből a hófehér carrarai márványba is átlényegíti Kő Pál. (*Léda és Diana* kandallófigurája, Budapest). De az *Aba Novák*, vagy a *Mikszáth* dombormű is igazolja a feladat kínálta változatosságot. A freskót festő, szinte éles plasztikai motívumokkal jelzett vonalszerű megoldások mellett a *Széchenyi érem* lobogása már egy egészen más alkotói karaktert mutat. S újabb szín a palettán a pókháló finomságú *Sütő András* plakett, megint más a *Berzsenyi díj* alakjának finom megoldása, a tollak stilizált plasztikai rendje. Ám azonmód ott egy újabb megoldás: *Sinka István* alakja, egyetlen szikár mozdulattal, mégis lendületes hevülettel mintázott vándorfigurája. *Hányféle* szobrász hát ez a mintázó ember? Egyféle. A feladatot ismerő, s annak minden „egyéb szempontot" alárendelő alkotó. Mindez egész egyszerűen alkotói karakter kérdése. Miközben a művészet és művelődéstörténet szinte az anekdotizálásig hangsúlyozza a személyiség fontosságát, a kriminalisztika vagy a pszichológia extremitásig fetisizálja a művész túlérzékenységét, rapszodikus összetettségét, sebezhetőségét, addig mintha szívesen megfeledkezne az alkotói karakter fontosságáról az elmélyült *esztétika, a kritika, a művészettörténet* és a társadalmi mélységű korrajz. Ilyenkor bizonyos megváltoztathatatlan személyiségjegyek alapján követhető magatartásformák, vagy az azok nyomán föllelhető felszínes stílusjegyek válnak kényszeresen beskatulyázhatóvá. Egy-egy részlet, az egészből kiragadva torz módon válhat a kritika tárgyává. Az tűnik kifogásolhatónak, ami adottság. Emígyen okkal szólhatnánk le Kő Pál teatralitását, állandó és szerteágazó plasztikai kalandosságát, szobrászi szerepváltásait, nevezhetnénk kor-szerűtlennek térben megfogalmazott közvetlen történelmi érdeklődését, csakhogy ezek a teljesség igénye nélkül fölvetett részkérdések a művészi attitűd nélkülözhetetlen alapanyagát, mi több *Kő Pál esetében a lényegét jelentik.*

Emberi ágon

A megszólalás és a művészi minták sokszínűsége nem előzmények nélkül való Kő Pál környezetében. *Édesapa 1957 elején Budapestre ment. El akart tűnni a fővárosban...* Maczky Bélának volt hova mennie. Ilu néniéknél, a *Cenkhegyen* talált ideiglenes otthonra. Idősebb Maczky Bélának, Kő Pál apai nagyapjának a felesége Mikola lány. Az ő édesapja *Mikola Károly* nagyhírű postamestere volt Hevesnek. Nemcsak a postamesteri egyesület országos elnöke, de a postahivatalnokok szakmai nevelésének irányítója is. Hatalmas házat vitt, tucatnyi embernek adott munkát, a postakocsik üzemeltetéséhez nélkülözhetetlen istállót tartott. Pecséttel jegyzett könyveiből, bekötött folyóiratainak példányaiból kitűnik, hogy *magán kölcsönkönyvtárat is „működtetett"*. Tizenkét gyermeke közül *Mikola Anna*, ahogyan már említettük Kő Pál apai nagyanyja. Az ő leánya *Mikola Ilona*, Ilu néni, akinek fiatalabb testvére *Mikola Iringó* szobrászművész lett. Férje az a tragikus sorsú *Móritz Sándor (1924–*

1966) – egy hétgyermekes celldömölki vasutascsalád tehetséges fia, ígéretes fiatal festőművész –, aki a főiskola után azonnal *Szőnyi István* tanársegédje lesz. De hiába a sikerek, a már pályakezdőként meggyőző művek, a *Karinthy Frigyes* élettörténetéből és műveiből is ismert *Olivecrona* svédországi agyműtétje, Móritz Sándorral végez az agydaganat. *Stockholm*ban éri utol a halál. De ahogyan az Édesapa ismerte a cenkhegyi műtermet, úgy ismerte, bámulta a festőt, kereste a műterem hangulatát, illatát a fiatal Maczky Levente is. (Ma ennek a háznak egy része a grafikus *Kő Boldizsár* és a festővé serdült *Kő Virág* otthona. Kő Pál és *Péterfy Gizella* közös gyermekei élnek itt családjukkal.)

Az otthon is iskola. Ahogy említettük, a falu, a mezőváros is az. A személyiségfejlődés, vagy ha jobban tetszik az iskolázás nyilván nem az iskolában kezdődik. Észrevétlen itatja át Kő Pált, az emberpalántát a hangulat, a táj, a természet, a környezet. A parasztnak túlságosan is úrifiú, a deklasszált nemesi család számára balkézről való parasztgyerek, a falusinak városi, a városinak vidéki fiú, a lehető legszínesebb műveltség környezetében cseperedett. Amíg apjától a történelemszemléletet, a föld, a gazdaság, a munka szeretetét, az állathoz, a fegyverhez méltó figyelmet, valami furcsa tizenkilencedik századi lovagiasságot, becsületességet, *az ábrázolás, a rajzolás örömét leshette el*, addig édesanyja széles mesélőkedve az *igaz történetektől* a fantázia legszínesebb világáig kalandozhatott. A kerülő *Pataki Józsefet, az anyai nagyapa* cselédkedésre beadott kisebbik leánygyermekénél, a régi és új típusú népdalok mellett szinte egymásba nőve, a táncdalok és az ócska kuplék is fölcsendülhetnek. A lényeg az ének, a lényeg a hangulat megragadása, az élmény megfogalmazása, a megnyilvánuló kedv, vagy a dalba fojtott bánat. A műfajok legelképesztőbb keveredésére – nyilván nem először – csodás alkalom teremtődött Kő Pál ötvenedik születésnapjára rendezett kiállításon *Simontornyán*. A vár udvarán az egyik legjelentősebb kortárs dzsessz muzsikus *Dresch Dudás Mihály* rögtönzött valami finom kis dallamot részfúvós hangszerén, s az improvizáció egy-egy zenei fordulatát elkapva – a hajlott korából semmit el nem áruló –, *Pataki Terike, Kő Pál édesanyja* énekelt. Rögtönzött a hangszer hangjára, gátlástalanul széles kedvvel, a jelenlévő száznál is több jó barát figyelmére fittyet hányva, teljes átéléssel, csak úgy magának. *Ez a sokat eláruló képesség a fiában is jelen van.* Egy szilveszter előtti verőfényes havas napon a felvidéki *Csermusnya* völgyi *Lucskán, Korcsmáros László* vendégszerető házában, egy végletekig kifárasztó téli túra kábulata után, a jobbra-balra eldőlt társaság álmát nem zavarva, egy szál ingben, gatyában Kő Pál behúzódva a sarokba egy kancsó borral, magában mulatni kezdett. Nem túlzás: *az a többszáz éves örökség tört felszínre, az önkifejezésnek az a természetes tulajdonsága, amely akár a költészetben, akár egyéb művészetekben oly átütő erővel mutathatja meg magát.* Terikénél is, Lujosnál is mindegy mit dalol, mindegy mit mesél, az előadás teljesen hiteles és lenyűgöző. Többek között innen táplálkozik az a *gátlástalanság, amely annyira idegen az intellektuális manipulációkkal cicomázott „művészvilágtól", az enervált mesterkedéstől, a steril csináltságtól.* A pozitív gátlástalanság, amely a nagy művészet egyik feltétele, az a keresetlenség, amely szinte az alkotó számára is meghökkentő, *tőle szinte független módon* megteremti a művet magát. Ami szerint a kifejezés vágya, a művészet erősebb nála. Ő győz a munkáiban.

A főiskola

Engem Somogyi Jóska választott ki. Én soha az életben be nem kerültem volna a Képzőművészeti Főiskolára, hiába bíztam a képességeimben. Pátzay nemcsak a munkáimat utálta, de azt is, hogy megváltam a nemesi nevemtől, a Maczky névtől és Kő Pál lettem. Szabó Iván és Mikus Sándor pedig annyira más szemléletű mesterek voltak, hogy szóba sem jöhettem náluk. Kő Pál magatartása ugyan „kifogásolható" a Képzőművészeti Gimnázium utolsó évében, rajzolásból és mintázásból jelest kap, ötös testnevelésből, négyes művészettörténetből és minden egyébből elégségest szerez. 1961-ben leérettségizik.

Milyen véletlen(!): 1963-ban kerül a Képzőművészeti Főiskola szobrász tanszékére tanítani Somogyi József. Kő Pál addig is minden esztendőben felvételizik (ekkor éppen katonaruhában). Ám még a katonaság sem kezdődhet zökkenőmentesen, hiszen a sorozás otthon, Hevesen történik. Apa pedig még ekkor is, az 1956-os forradalomban vállalt szerepéért, börtönben ül. A helyi vezetők megbízhatatlanná akarják nyilvánítani a gyanús ember gyerekét, s el akarják tanácsolni a katonaságtól is. Bármilyen furcsa mai szemmel, ez akkor egy katonaapa gyermekének a legnagyobb dráma. *A Maczky gyerek be akar vonulni!* Minden tradíció, minden érzelmi szál efelé húzza. Ráadásul ekkorra esik névváltoztatása is. A belügyminiszter 2850/1961 sz. engedélye alapján, az állandó gyanakvás és zaklatás miatt nevet változtat. A három beadott név: *Poór Zsolt, Moór Levente és Kő Pál* közül a belügyminisztérium a *Kő Pál* nevet hagyja jóvá. A botrányos sorozás után Abasárra kerül, onnan Zalaegerszegre. *Megszokhattam az új nevemet. Mást sem hallottam, csak Kő honvéd mossa föl a folyosót, Kő honvéd húzza ki magát, Kő honvéd csinálja ezt, csinálja azt...* A rendkívül igyekvő, jól sportoló, kiváló fizikai adottságú újoncot Zalaegerszegről Nagyatádra küldik tisztesiskolára. *Én tudtam, hogy figyelnek és mindent jelentenek rólam, hát mintakatona lettem.* Nagyatádon hadműveleti térképeket rajzol, ami kiváló fegyelmező gyakorlat a rajzolásban. *Szebeni György* alezredesnél vizsgázik a képzés végén, s a tisztnek megtetszik a kiskatona elszántsága, nyíltsága, magával viszi *Kaposvárra* a hadosztályhoz. Somogyországban hamar otthonra talál. Van vasutas képzőművészeti kör, rendszeresen kijárhat rajzolni, mintázni. *Ruiz György és Gerő Kázmér* szakmai irányítása mellett *Lóránt Jánossal, Bors Istvánnal, Szekeres Emillel* köt életre szóló barátságot. Itt laknak gimnáziumi osztálytársának *Swierkiewitz* Robinak a szülei, ők is befogadják. A múzeum igazgatója a kiváló költő *Takáts Gyula* egyenrangú művésztársként beszélget velük, kijárhatnak a *Római* villába a *Rippl-Rónai* képeket csodálni, megismerkednek *Martin Ferenc* friss, nyugatos szellemű munkáival. Kő honvéd kint lakhat a városban. Télen a tisztiklub színpada mögötti kis dekorációs szobában, nyáron pedig a tekepálya fedett priccsén. Még egy domborművet is készít a tisztiklub számára, táncoló leányalakokkal. S ugye az ilyen munkához modellek is kellenek... *Eléggé zsenge munka, de én nagyon szeretem, úgy tudom ma is megvan.*

Szebeni György jóvoltából mehet el felvételizni. S ekkor, két sikertelen próbálkozás után Somogyi József a saját osztályába fölveszi. *Szentirmai Zoltán, Gyurcsek Ferenc, Baksa-Soós Krisztina, Raffai Béla, Korényi Dalma, Várnagy Ildikó, Medve András, Bjelev Dimiter és Kő Pál a teljes Somogyi osztály névsora.* A szerencsében volt egy adag szerencsétlenség is. Somogyi József a

fölvételi után szinte azonnal elment egy többhónapos ösztöndíjjal Rómába. Kő Pál pedig ott maradt Pátzay Pál szakmai felügyelete alatt. Egy ilyen személyes ellenszenvvel, pedagógiai tehertétellel nem lehetett könnyű együtt élni, s még dolgozni is. Somogyi mester egyébként is az önálló munka híve volt. Legnagyobb megrendelései, köztéri, lovas-szobor pályázatai, külföldi útjai is ezekre az évekre estek. A tanítványok viszonylag rövid, ám annál meghatározóbb pillanatokra találkozhattak vele. *Egy ilyen távolléte alatt csináltam egy gyönyörű női aktot. Hetekig babráltam vele, igyekeztem a legmívesebben, a leggondosabban dolgozni. Érzékeny szép dolgot akartam csinálni, mire Jóska megjön. Amikor aztán előkerült, valóban elégedettnek mutatkozott. – Lujoskám, gyönyörű! Remek munka! Hozzányúlhatok? Gyanútlanul mondtam, hogy hát persze. Kezébe kapott egy drótot, két marokra feszítette a végükön lévő rögtönzött kis fogantyúkat, és egyik oldalon is, másik oldalon is lekapta, lehasította a szobor felét. Majd elájultam! Ő annál elégedettebb volt. No látja Lujoskám, most már szerkezetileg rendben van, folytathatja. – Na de mester! – hápogtam. Hát azt mondta, hogy gyönyörű! – Igen, azt mondtam, hogy gyönyörű, de nem azt, hogy jó. Most már szerkezetileg jó. Dolgozhat rajta. Ezután megkértem Jóskát, hogy nekem csak mondja meg mi a baja, de ne nyúljon bele a munkámba. Innentől aztán többé nem is nyúlt hozzá...* A tanulás, a feladatokra, a hivatásra és elhivatottságra való rátalálás igazi esztendei ezek. Kő Pál nem iszik, nem dohányzik, sportol és dolgozik. Az indexből még egy katonaruhás, inkább komor arc néz ránk, de az elszántság itt sem hiányzik. A szobrász-rajztanár *1963. október 1-én* iratkozik be a Főiskolára, ekkor fogadják el itt is névváltoztatását, s – szintén a papírok szerint – *1966 augusztus 15-én Szentendrén* feleségül veszi *Leelőssy Évát*, a reményteljes fiatal színésznőt. Ekkor még nem kezdte el a negyedik évet a Főiskolán. 25 éves.

A tanárok közül eddig – talán nem méltatlanul –, de fölöttébb sokat emlegettük Somogyi Józsefet. Nála mintázásból végig jeles. Két tantárgyat is vitt az élő legenda „Nyenyő bácsi", *Barcsay Jenő*, a tárgyábrázolást és az anatómiát. A művészettörténetet *Dr. Végvári Lajos*, az alakrajzot *Blaski János* tanította. A meghatározó tantárgyakból a négyese-ötöse mindig megvolt. Egy nagy csata azért még vár rá. Az alakrajz szigorlat idején *Domanovszky Endre* ráébredt, hogy a *szobrászok nem tudnak rajzolni*. Úgy döntött, hogy érzékelhető szigort kell mutatnia a főigazgatónak ez ügyben. (Ekkor még nem egyetemi rangú a főiskola, így nem volt az intézménynek rektora sem.) *Mi vonalasan erőteljesen rajzoltunk, ahogyan a szoborhoz való rajzot elképzeltük. Semmi tónus, semmi trükk, semmi háttér...* Gyurcsek és Kő növendékek az elsők, akik nem mehetnek át a vizsgán. Mindketten megbuknak, egyest kapnak. Ekkorra azonban már megjött a diákok hangja is. Bementek „Domához", és kérik, a bizonyítás lehetőségét, azt, hogy megmutathassák tudásukat. *A festő Buchmüller Évike magyarázta nekünk, hogy rajzoljuk meg szénnel a dolgot, ahogyan eddig is csináltuk, s akkor töröljük le ronggyal az egészet. Majd amikor elég lágy a látvány, monopol-gumival egy-két hatásos élfényt töröljünk bele. Át is mentünk a szigorlaton.*

A diplomamunka ötödév végén még nem volt kötelező. A képzés még jelentős hangsúlyt fektetett a rajztanárságra, a pedagógiára, hogy a végzősök ne maradjanak kenyérkereset nélkül. Kő Pál mégis, talán magának és mesterének, csinál egy életnagyságú szobrot. *Van Gogh* alakját mintázza meg és

viszi el a gipszig. A szobor kisplasztikai vázlata patinázott gipszben máig megcsodálható a műteremben. Tisztelgés a mester, a mesterek előtt. Van Gogh hátán rajzmappa, állványa csukva, nagy kalapja alól előre néz, az alak zárt, de a rajta függő tárgyak, a *felépítmény* beszédes. Akár *Varga Imre* későbbi *Egri József* szobrával rokonítható, mégis egészen más. Kevéssé hatásos, kevéssé teátrális. Az életnagyságú vázlat elpusztult. Egy későbbi lengyelországi művésztelepen, *Hajnovkában* egy hárommétéres fa változata is megszületett. *Megfaragtam, talán Varsóban van, odavitték, meg kéne keresni, melyik múzeumban helyezték el. Én azóta sem láttam...* Ez a munka szemléletmódjában a tanítvány tisztelgése Somogyi József, és az alkotó ember tisztelgése a zseni, Van Gogh előtt. Mindkét üzenet teljesen hiteles így, ebben a tenyérnyi változatában is.

A Somogyi osztályból Baksa-Soós és Medve még a tanulmányok elején elment Bécsbe tanulni *Votrubához*, az Európa-hírű mesterhez, Bjelev a bolgár osztálytárs Párizsba utazott, és filmrendező lett, Gyurcsek Feri és Kő Pál maradt a művészképzőre. A három ajándék évből azonban csak egy vékonyka esztendő maradt. *Az első év végén azt mondta Pátzay, hogy: maguk már mindent tudnak, mehetnek, menjenek. Ő volt a tanszékvezető, Somogyi Jóska meg vigasztalt minket: Jobb lesz maguknak fiúk. Szabadon dolgozhatnak. Lehet, hogy tudta, egyszer majd visszahív?*

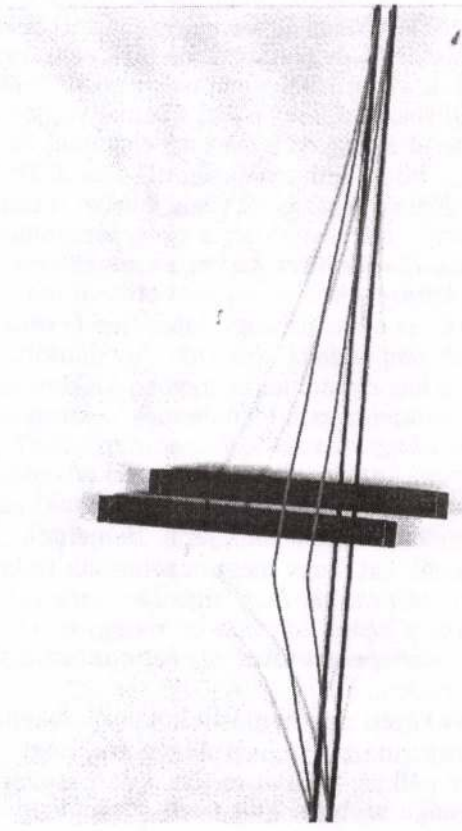

KŐNIG Frigyes

kiáll. címe: Gyermekkori monumentumok
Bp. Dorottya utcai kiállításomon

ism. VADAS József: Csak a szépre emlékszünk?
= Élet és Irodalom, 1989. január 20. 12.

XX. sz. 45 u / Mentsenek

Kő Pál

Díjbeszedőt csak ingatlannal

Szokatlan feltétellel keres munkatársakat Budapesten a Díjbeszedő Részvénytársaság. Álláskeresőknek szóló hirdetésében eleve kiköti, hogy csak azok jelentkezzenek díjbeszedőnek, akiknek van jelzáloggal terhelhető telkük, lakásuk, házuk, vagy van fedezetátvállaló hozzátartozójuk. Van-e joga a Díjbeszedő Rt.-nek ilyen feltételeket kikötni?

– A munka jellege miatt meg kell szűrnünk a jelentkezőket, erre lehetőséget ad a munka törvénykönyve – vélekedik *Kozsa Pál*, a Díjbeszedő Rt. vezérigazgatója. Szerinte nem kifogásolható az intézkedés, előfordult ugyanis, hogy volt munkatársuk egymillió forintot eljátszott a játékteremben. A vállalat kedvező bírósági ítélet birtokában sem tudta behajtani a kár összegét. Ha a díjbeszedő elsikkasztja a közüzemi számlák ellenértékét, a részvénytársaságnak saját pénzéből kell kifizetnie azt. Ötszáz díjbeszedőnk van, az utóbbi két-három évben száz embertől váltunk meg, volt, akit mi küldtünk el, mások maguktól távoztak. Tíz esetben fordult elő, hogy a beszedett pénzzel a díjbeszedő nem tudott elszámolni.

– Teljesen érthető a munkáltató szempontjából, hogy biztonságban akarja tudni a pénzét – vélekedik a Díjbeszedő Rt. munkaalkalmazási feltételeiről *dr. Bárándy György* ügyvéd. – Amíg a cég emberi méltóságot nem sért, kiköthet ilyen feltételt. A bankkölcsönt sem adják oda senkinek fedezet nélkül.

– Gyakorlattá vált, különösen a magánszférában, hogy a munkaadók vagyoni biztosítékot kérnek – mondja *dr. Sólymos Sára* ügyvéd. – Érthető, hogy védeni akarják magukat, az élet diktálja a feltételeket. Szándékos károkozás esetén a közjegyzői okiratba foglalt megállapodás és fedezetvállalás azonnal végrehajtható.

– Munkaviszonyban munkaerejét adja el az ember, és ez nem vagyoni kérdés – szögezi le *Szikinger István* alkotmányjogász, aki szerint diszkriminatív valakit csak akkor alkalmazni, ha vagyona van. – Anyagi felelősséget, biztosítékot természetesen kiköthet a munkáltató, de a vagyoni helyzettől függetlenül. Ha a díjbeszedést vállalkozók végeznék, a cég ragaszkodhatna a vagyoni fedezethez, de magánszemély esetében nem. Nem értem, hogyan képzeli a részvénytársaság, hogy a jelentkezők jelzálogbejegyzésre alkalmas ingatlannal rendelkezzenek. Hiszen jelzálogot csak követelés esetén lehet bejegyeztetni. A munka törvénykönyve úgy rendelkezik, hogy szándékos károkozás esetén a munkavállalónak a kárt meg kell térítenie. Az elv egyértelmű: vagyoni helyzet alapján nem lehet különbséget tenni a munkavállalók között.

Horváth Teréz

Iskola – demokráciából

Tanuljunk – tanítsunk demokráciát!, ez lehetne mottója a négynapos, szombatvasárnapra is elfoglaltságot jelentő táborozásnak, amelyen csepeli tanulók és tanárok igyekeztek felkészülni a kerületi diákönkormányzat választására. A tanárok szakértők vezette csoportban reggeltől estik tanulták, kinek, mire, hogyan van joga; az általános és középiskolás gyerekek pedig fiatal felnőttek irányításával foglalták rendszerbe közösen végrehajtandónak ítélt majdani feladataikat.

Kimondatlan, de erős igény teljesült a csempefalra ragasztott, nyitott, névre címzett borítékok segítségével, amelyekben gyűltek a levélkék, néha apró ajándékok a kisorsolt titkos barátoktól. Egyformán boldog örömmel várták a felnőttek és a gyerekek a szeretetet, a valakihez tartozás örömét sugárzó üzeneteket, a végén a nagy leleplezést: a már megismerhető feladókat. Az egyik éjszakába nyúló közös munka során kiderült, hogy a tanárok legtöbbje ugyanabból a középiskolából jutott a pedagóguspályára. Nem lehet meggyőzőbb bizonyítékot találni az iskola szellemiségének szemléletformáló erejére: számukra a hétvégeken is természetes, hogy a gyerekekért vannak.

G. É.

Tőmondat az államalapítóról

Jövő nyáron állítják fel Kő Pál Szent István-szobrát a Gellért-hegyen

Több mint négyméteres lesz az alkotás

GÁRDI BALÁZS FELVÉTELE

A Képzőművészeti Egyetem egyik műtermében, az Epreskertben mintázza Kő Pál a Gellért-hegyre tervezett Szent István-szobrot. Bár az alapkompozíció már 1971-ben elkészült, a részleteket újra kell gondolni, a felállítás helyéhez igazítani, a szobrász szerint ugyanis az határozza meg a mű „anyagát, méretét, micsodaságát". A Gellért-hegyi Szent István ennek megfelelően több mint négy méter magas lesz a posztamenssel együtt, és süttői mészkőből készül majd.

Kő Pál úgy gondolja, ez a szobor egyik legjelentősebb munkája, a művészetével vállalt konzekvens gondolkodás eredménye. Mindig is érdekelték őt a magyar történelem hősei, különösen az Árpád-házi királyok, akiket a hetvenes évek közepétől tanulmányozott behatóbban, hogy kiegészítse az iskolákban kapott, hiányos történelemtudását. Maga a Szent István-szobor is az apjától hallott „másik történelem" hatására készült, még 1971-ben. A mű azóta is kereste helyét, egy időben a Kékestetőn szerették volna felállítani, majd az Erzsébet teret képzelték el számára megfelelőnek. Végül a kormány, a millenniumi ünnepségekre készülődvén, úgy döntött, a Gellért-hegyi sziklakápolna előtti téren lesz a legjobb helye.

A szobor a román kor egyszerű formavilágát idézi. Kő Pál úgy fogalmaz: egy mindenki számára érthető tőmondatban szerette volna elmondani az államalapító üzenetét. Persze ez a tőmondat szobrászi tőmondat, írott szövegben lehetetlen csupán alannyal és állítmánnyal kifejezni. A királyt templommal kezében – mint a krónikák iniciáléiban – láthatjuk, a lova mellett állva. Lovas szobor és mégsem az. Benne van a megállás, az „államodás" gesztusa. A kalandozások korának már vége. A kézben tartott templom egyértelműen a kereszténység meghonosítására utal. Körülbelül ennyi az a tőmondatnyi jelentés, amely a szoborról elsőre leolvasható.

A kivitelezésben több szakember segédkezik, *Török Péter* a kápolna előtti parkot rendezi, *Fazakas Gábor* a felállítás építészeti munkáit végzi, Fáskerti István pedig a kőfaragásban működik közre. A szobor jövő augusztusban, az államalapítás ünnepén kerül a helyére.

Cs. L.

A FŐVÁROSI MOZIK MŰSORA NOVEMBER 4-TŐL 10-IG

A szövegben a gyártó országot csak kezdőbetűvel vagy rövidítve jelöljük. Egyéb rövidítések mb.: magyarul beszélő, *14 éven alul nem ajánlott; **Csak 16 éven felülieknek; ***18 éven felülieknek; K: kísérőfilm; H: híradót is játszanak. A budapesti mozikban jegyváltás az előadás kezdete előtt egy órával, aznapra és egy napra előre. Csak délután működő mozikban jegyváltás az előadás kezdete előtt másfél órával, aznapra és három napra előre.

A HÉT FILMBEMUTATÓI:

FERGETEGES FORGATÁS (Bowfinger) Színes, feliratos amerikai film* **Átrium, Cineplex Odeon, Cinema City, Corvin Filmpalota, Hollywood Multiplex Duna Plaza, Lurdy Ház.** MOCSKOS ZSARUK (The Corruptor) Színes, feliratos amerikai film** **Cineplex Odeon, Hollywood Multiplex Duna Plaza, Lurdy Ház, Kossuth.** LOTTÓZSONGLŐRÖK (Waking Ned) Színes, feliratos ír film* **Művész, Puskin.** ÁLLJ, VAGY JÖVÖK! (Blue Streak) Színes, magyarul beszélő amerikai film* **Cineplex Odeon, Cinema City, Corvin Filmpalota, Hollywood Multiplex Duna Plaza, Lurdy Ház, Hunyadi, Kossuth, Metró**

BUDAPEST FILM
SZEMÉLYES FILMINFORMÁCIÓS SZOLGÁLAT
Telefonszáma: 459-5055. Mindennap 10-20 óráig.
Személyes filminformáció!
Felvilágosítás filmekről, moziműsorról!

ALKOTÁS (XII., Alkotás út 11. Tel.: 355-5819) **A múmia** (am.)* 2. **Bigyó felügyelő** (mb. am.) 4, 6-7-én de. f11, 12 is. **Star Wars I. rész – Baljós árnyak** (mb. am.) f6. **Apafej** (mb. am.)* 8. **Mátrix** (am.)* este f10.

ÁTRIUM (II., Margit krt. 55. Tel.: 212-5398) FERGETEGES FORGATÁS (am.)* 2, 4, 6, 8, 5-6-án éjjel 10 is, 6-7-én de. 11 is.

CINEPLEX ODEON PÓLUS MOZI (XV., Szentmihályi út 131. Tel.: 419-4224/25/26/27, 410-2452/53) ÁLLJ VAGY JÖVÖK! (mb. am.)* n2, h4, 6, f9, 5-6-án éjjel h11 is, 6-7-én de. 11 is. FERGETEGES FORGATÁS (am.)* f2, 4, f7, h9, 5-6-án éjjel 11 is, 6-7-én de. n12 is. MOCSKOS ZSARUK (am.)** n3, 7, 5-6-án éjjel h12 is. **Párosban a városban** (am.)* n1, h5, f10, 6-7-én de. n11 is. **Csodás álmok jönnek** (am.)* n4. **A 13. harcos** (am.)* f3, f8, 5-6-án éjjel 12 is. **A tábornok lánya** (am.)** 12, 5, h10. **A bambanő** (am.)* 1, 6-7-én de. f11 is. **Az átok** (am.)** este 9, 5-6-án éjjel f12 is. **Tökéletes katona – A visszatérés** (am.)*** 8. **Sztárom a párom** (angol)* f6, éjjel 10. **Star Wars I. rész – Baljós árnyak** (mb. am.) h1, f4, n7, 6-7-én de. 10 is. **Bigyó felügyelő** (mb. am.) 6-7-én de. 10.

CINEMA CITY CSEPEL PLAZA (XXI., Rákóczi F. út 154-170. Tel.: 425-8111) ÁLLJ VAGY JÖVÖK! (mb. am.)* 2, 4, 6, 8, éjjel 10, 6-7-én de. 12 is. FERGETEGES FORGATÁS (am.)* f3, f5, f7, f9, éjjel f11, 6-7-én de. n1 is. **Star Wars I. rész – Baljós árnyak** (mb. am.) 2.40, 5.10, h8, éjjel 10.20, 6-7-én de. 12 is. **Apafej** (mb. am.)* 2, 4, 6, 8, éjjel 10, 6-7-én de. f12 is. **Bigyó felügyelő** (mb. am.) 2, 3.50, h6, 6-7-én de. 12 is. **A tábornok lánya** (am.)** h8, éjjel 10.20. **Sztárom a párom** (angol)* h3, h8. **Az átok** (am.)** f6, éjjel 10.20, 6-7-én de. 12 is. **A 13. harcos** (am.)* 2, 4, 6, 8, éjjel 10, 6-7-én de. 12 is.

CORVIN BUDAPEST FILMPALOTA (VIII., Corvin köz 1. Tel.: 459-5050)/www.corvin.hu> ÁLLJ VAGY JÖVÖK! (mb. am.)* 10, 12, 2, 4, 6, 8, éjjel 10, 5-6-án éjjel n1 is. FERGETEGES FORGATÁS (am.)* f11, f1, f3, f5, f7, f9, éjjel f11, 5-6-án éjjel f1 is. **Sztárom a párom** (angol)* n11, h1, n4, h6, n9, éjjel h11. **Star Wars I. rész – Baljós árnyak** (mb. am.) 10, f1, 3, f6, f9. Sztárom a párom (am.)* 1, n6, 8, éjjel n11. **Az átok** (am.)** h11, 3, n9, éjjel 10. **Tökéletes katona – A visszatérés** (am.)*** de. n11. **Apafej** (mb. am.)* de. h12. **A bambanő** (am.)* f2. **Mátrix** (am.)* f4. **A tábornok lánya** (am.)** 6, éjjel f11.

DUNA (XIII., Hollán Ernő u. 7. Tel.: 320-4947) **Sztárom a párom** (angol)* 4-5-én és 8-10-ig 11, f4, 8, 6-7-én f4, 8. **Csodás álmok jönnek** (am.)* n2, h6. **Joe, az óriásgorilla** (mb. am.) 6-án de. 11. **Rugrats mozi – Fecsegő tipegők** (mb. am. rajzfilm) 7-én de. 11.

FLÓRIÁN (III., Flórián tér 3. Tel.: 368-9250) **Star Wars I. rész – Baljós árnyak** (mb. am.) f5, 6-7-én n3 is. **Sztárom a párom** (angol)* h7, 9. **Bigyó felügyelő** (mb. am.) 6-7-én de. f11, f1.

HOLLYWOOD MULTIPLEX DUNA PLAZA (XIII., Váci út 178. Tel.: 465-1165/66/67/68) 8-án a 22.15 után kezdődő előadások elmaradnak! ÁLLJ VAGY JÖVÖK! (mb. am.)* 10, 12, 2, 4, 6, 8, éjjel n11, 5-6-án éjjel 12 is. **Sztárom a párom** (angol)* n11, h1, n4, h6, n9, éjjel h11. **Az átok** (am.)** f12, f3, 5, f8, éjjel 10, 5-6-án éjjel f1 is. **Star Wars I. rész – Baljós árnyak** (mb. am.) h10, n1, h3, n6, 8, éjjel f11. MOCSKOS ZSARUK (am.)** 10, f1, 3, f6, h8, éjjel f11. FERGETEGES FORGATÁS (am.)* 11, f2, h4, n7, f9, éjjel h11. **Apafej** (mb. am.)* f5, 6-7-én n11, n1, n3 is. **A 13. harcos** (am.)* f7, h9, 4-én és 7-10-ig éjjel 11 is, 5-6-án éjjel n12 is. **Bigyó felügyelő** (mb. am.) h5, 6-7-én h11, 1, h3 is. **A tábornok lánya** (am.)** h7, n10, 5-6-án éjjel h12 is. **Egy bogár élete** (mb. am. komputeranimációs) 6-7-én de. f11. **Párosban a városban** (am.)* h1, 3, 5, 7, 9, 4-5-én és 8-10-ig de. f11 is. **Tökéletes katona – A visszatérés** (am.)*** éjjel 11. **A bambanő** (am.)* 6-7-én de. n12, h2. **Mátrix** (am.)* n5. **Sztárral szemben** (am.)* n8, h10, 5-6-án éjjel n1 is. **Ryan közlegény megmentése** (am.)** 6-7-én de. 11. **A múmia** (am.)* 6-7-én n3. **Star Wars I. rész – Baljós árnyak** (eredeti nyelven, magyar felirattal!) 7. **Az anyósom** (fr.)* h5, f10, 5-6-án éjjel f12 is.

HOLLYWOOD MULTIPLEX LURDY HÁZ (IX., Mester utca és Könyves Kálmán körút sarok. Tel.: 456-1165) ÁLLJ VAGY JÖVÖK! (mb. am.)* 12, n3, f6, h8, éjjel 10, 5-6-án éjjel n1 is. FERGETEGES FORGATÁS (am.)* n2, f4, h6, 8, 6-7-én de. 11 is, 4-7-ig és 9-10-én éjjel n11 is. MOCSKOS ZSARUK (am.)** n1, h3, n6, h8, 4-7-ig és 9-10-én éjjel f11 is. **Bigyó felügyelő** (mb. am.) h1, 6-7-én de. f11 is. **Párosban a városban** (am.)* 3, 5, 7, 4-9-ig este 9 is, 10-én este f10 is, 5-6-án éjjel n12 is. **Szájkosaras kosaras** (mb. am.) 6-7-én de. 10. **Sztárom a párom** (angol)* n1, n4, 6, h9, 5-6-án éjjel f12 is. **A bambanő** (am.)* 4-9-ig h1, n4, h6, 10-én h1, 6-7-én de. n11 is. **A tábornok lánya** (am.)** este n9, 4-7-ig és 9-10-én éjjel h11 is. **Star Wars I. rész – Baljós árnyak** (mb. am.) f3, n6, 6-7-én de. h12 is, 4-7-ig és 9-10-én este 8 is. **Mátrix** (am.)* 4-7-ig és 9-10-én éjjel h11. **Csodás álmok jönnek** (am.)* f1, n8, 6-7-én de. n11 is. **A 13. harcos** (am.)* h3, 5, f10, 5-6-án éjjel h12 is. **Tökéletes katona – A visszatérés** (am.)*** 2, 4-9-ig 7 is, 6-7-én de. f12 is. **Az átok** (am.)** f5, n10, 5-6-án éjjel h12 is. **Apafej** (mb. am.)* f2, h4, 6, 6-7-én de. n12 is. **Sztárral szemben** (am.)* este n9, 4-7-ig és 9-10-én éjjel f11 is.

HORIZONT (VII., Erzsébet krt. 13. Tel.: 322-2499) **Star Wars I. rész – Baljós árnyak** (mb. am.) 11, n2, 5-7-ig f4 is. **A tábornok lánya** (am.)** 8, 4-én és 8-10-ig f4 is. **Az átok** (am.)** h6, éjjel 10.

HUNYADI (XIX., Üllői út 283. Tel.: 282-9510) ÁLLJ VAGY JÖVÖK! (mb. am.)* n6, n8, 9. **Egyiptom hercege** (mb. am. rajzfilm) 6-án de. n10. **Star Wars I. rész – Baljós árnyak** (mb. am.) 6-án de. 11, 7-én de. f12. **Apafej** (mb. am.)* 7-én de. f10. **Az átok** (am.)** 7-én h2. **Bigyó felügyelő** (mb. am.) 7-én h4.

KOSSUTH 4 MOZI (XIII., Váci út 14. Tel.: 349-3771) ÁLLJ, VAGY JÖVÖK! (mb. am.)* f11, f1, f3, f5, f7. MOCSKOS ZSARUK (am.)** 10, 12, 2, f9, éjjel f11. **A 13. harcos** (am.)* 10, 12, 2, n5, f7, h9, éjjel 11 (2. h. prol.). **Sztárral szemben** (am.)* 4, 6, 8, éjjel 10 (2. h. prol.). **Star Wars I. rész – Baljós árnyak** (mb. am.) 10, f1, 3, f6, 8 (8. h. prol.). **Mátrix** (am.)* éjjel f11 (14. h. prol.).

METRÓ (VI., Teréz krt. 62. Tel.: 353-4266) ÁLLJ VAGY JÖVÖK! (mb. am.)* 10, 12, 2, 4, 6, 8 éjjel 10. **Kamarateremː Sztárom a párom** (angol)* 6-7-én f11, f1, f3. **6:3, avagy játszd újra, Tuttli** (magyar) 4-5-én és 8-10-ig 3. **A nő kétszer** (ang.-am.)* 5. **Visszatérés a Paradicsomba** (am.)* 7. **A galamb számyai** (angol)* 9.

OLIMPIA (XI., Etele út 55. Tel.: 203-4642) **A bambanő** (am.)* 5, 7. **A tábornok lánya** (am.)** 9.

SOTE (IX., Nagyvárad tér 4. Tel.: 459-0351) **Mindenki a napra tör** (angol)** 6-án este f10. **Sztárom a párom** (angol)* 6-án éjjel f12, f2.

SPORT (XIV., Thököly út 56. Tel.: 343-8983) **Apafej** (mb. am.)* 4. **Csak egy kis pánik** (am.)* 6. **Mátrix** (am.)** 8.

ART MOZI HÁLÓZAT

BEM (II., Margit krt. 5/B. Tel.: 316-8708) **Egy bogár élete** (mb. am. komputeranimációs) h4. **A Suttogó** (am.)* 4-én f6. **Comic strip – Képtelen képregény** (am.)** 4-én n9. **Wild Wild West – Vadiúj Vadnyugat** (am.)* 5-én f6. **Good Will Hunting** (am.)* 5-én h8. **A Ravasz, az Agy és két füstölgő puskacső** (am.)** 6-án f6. **A nagy Lebowski** (am.)** 6-án f8. **Hét év Tibetben** (am.)* 7-én f6. **Alul semmi** (am.)* 7-én 8. **Z, a hangya** (am.) 8-án 6. **Amerikai história X** (am.)** 8-án h8. **Angyalok városa** (am.)* 9-én 6. **Emma** (am.) 9-én 8. **10 dolog, amit utálok benned** (am.)* 10-én 6. **Szép remények** (am.)* 10-én h8. **Hivatali patkányok** (am.)* 6-án éjjel 10. **Egyiptom hercege** (mb. am. rajzfilm) 6-7-én de. 10. **Szájkosaras kosaras** (mb. am.) 6-7-én 12. **Babe – Kismalac a nagyvárosban** (mb. am.) 6-7-én 2.

CIRKO-GEJZÍR (V., Balassi B. u. 15-17. Tel.: 269-1915) **Tőrökfürdő** (F. Özpetek) 7. **Tangó** (C. Saura)* 5-8-ig és 10-én 9. **Titkom virága** (P. Almodóvar)** 4-én 5. **Nőtörténelem a Fehér Házban** (dok.film) 4-én 7. **Édes2kettes** (hongk., V. Karvaj)** 5-én 5. **Éjszaka a Földön** (J. Jarmusch)* 5-én 9. **Latcho drom** (T. Gatlif) 7-én 5. **Flört** (am., H. Hartley)* 7-én 7. **Sue** (am., A. Kollek)* 8-án 5. **Gadjo Dilo** (fr., T. Gatlif)* 4-5-én 5, 8-9-én 7. **Eleven hús** (P. Almódovar)** 9-én 5. **Almodóvar: Kika** (P. Almodóvar)** 9-én 9. **Legényanya** (Garas D.) 10-én n6. **Element of crime – A bűn mélysége** (L. von Trier)** 10-én 5. **Playtime** (fr., J. Tati) 10-én 7. **Lost Highway – Útvesztőben** (D. Lynch)** 10-én 9. **Gabbeh** (iráni-fr., M. Makhmalbaf) 6-7-én f6. **Vérvörös** (mexikói-sp.-fr., A. Ripstein)*** 8-9-én 5. „Antineuralgica filmsorozat" **Aranyfej** (R. Thorpe) 9-én 9. A pesti Fekete Doboz nyilvános tv-felvétele a vendettáról 4-én 1. Hans Jürgen Syberberg filmjei 5-7-ig: **Theodor Himeis** 5-én 7; **Hitler – Egy film Németországról** 6-án f5; **Ludwig** 7-én 9. Vietnami filmek: **A harcoló Vietnam** (ifj. Schiffer P.), **Vádbeszéd** (Róna P.), **Falu a tengerparton** (dok.-film), **Hanoi dicsőséges győzelmet arat** (dok.-film), **Dezertőrök** (dok.-film), **Több dollárt, kevesebb vért** (dok.-film), **Győzhet-e Amerika Vietnamban?** (dok.-film), **Békeőrség Vietnamban** (dok.-film) 8-án 9. **Cirko-galéria: Nádas Alexandra kiállítása.**

EURÓPA (VII., Rákóczi út 82. Tel.: 322-5419) **Üzenet a palackban** (am.)* h1. **Mátrix** (am.)** 2. **Ryan közlegény megmentése** (am.)** n6. **Good Will Hunting** (am.)* 8. **Ösztön** (am.)* 5-6-án éjjel 10. **Kamarateremː Ronda ügy** (am.)*** 4-5-én és 8-10-ig h2. **Mulan** (am. rajzfilm) 6-7-én h2. **Angyalok városa** (am.)* 4-6-ig h4. **Agyament Harry** (am.)** 7-10-ig h4. **10 dolog, amit utálok benned** (am.)* 4-6-ig h6. **Truman-show** (mb. am.)* 7-10-ig h6. **Félelem és reszketés Las Vegasban** (am.)* 4-6-ig f8. **Az őrület határán** (am.)** 7-10-ig f8. **Mátrix** (am.)* 5-6-án este f10.

HUNNIA (VII., Erzsébet krt. 26. Tel.: 322-3471) **Shop-stop** (ff. am.)** 4-én és 8-án 4. **Ponyvaregény – Pulp Fiction** (am.)*** 5-én és 10-én f4. **Babe – Kismalac a nagyvárosban** (mb. am.) 6-án 4. **Vuk** (magyar rajzfilm) 7-én 4. **Az én XX. századom** (magyar)* 9-én 4. **A nő kétszer** (ang.-am.)* 4-5-én éjjel 10. **Taxi** (mb. fr.)* 6-7-én éjjel 10. **Csak egy kis pánik** (am.)* 8-án éjjel 10. **Hivatali patkányok** (am.)* 9-10-én éjjel 10. SZLOVÁK FILMHÉT: **Gyengédség** (Sulik) 4-én 6, 9-én 8; Nyitó díszelőadás + **Szökevények és nomádok** (Jakubisko) 4-én 8; **Egy régi világ képei** (Hanak) 5-én és 8-án 6; **Madarak, árvák, bolondok** (Jakubisko) 5-én 8, 7-én 6; **Csak egy nap** (Stric) 6-án 6, 11-én 8; **Szökevények és nomádok** (Jakubisko) 6-án 8; **Én szeretlek, te szeretsz** (Hanak) 7-én és 10-én 8; **Babilon folyói** (Balco) 8-án 8, 10-én 6; **Papírfejek** (Hanak) 9-én 6; Záró díszelőadás + **Papírfejek** (Hanak) 11-én 6.

MŰVÉSZ (VI., Teréz krt. 30. Tel.: 332-6726) **Macskajaj** (jug., E. Kusturica)* este 9.40, 6-7-én h2 is. **Bunuel-teremː** LOTTÓZSONGLŐRÖK (ír, K. Jones)* 4-8-ig és 10-én 4, 8.10, 9.50, 9-én 5, éjjel 10, 6-7-én 2 is. **Macskajaj** (jug., E. Kusturica)* 4-8-ig és 10-én h6. **Tarkovszkij-terem: A Ravasz, az Agy és két füstölgő puskacső** (am.)** 4-5-én 4, 6, 8, 10. **Henry Fool** (am., H. Hartley)** 6-7-én f5, 7, f10. **A boldogságtól ordítani** (am., T. Solondz)** 6-7-én 2, 8-án f5, 7, f10. **Underground** (E. Kusturica)* 9-én 5, 8. **A nagy Lebowski** (am.)** 10-én f5, 7. **A cigányok ideje** (E. Kusturica)* 10-én este n10. **Bódy-terem: A nő kétszer** (ang.-am., P. Howitt)* 4-én h4, 7-én f3. **Lost Highway – Útvesztőben** (am., D. Lynch)** 4-én h6. **Félelem és reszketés Las Vegasban** (am., T. Gilliam)* 4-én 8. **Születésnap** (T. Vinterberg)** 4-én éjjel 10.05. **Eleven hús** (P. Almodóvar)** 5-én h4. **Közel a szerelemhez** (Salamon A.)* 5-6-án és 10-én h6, h8, 7-én f7, 8-án n7, 9-én h8. **Elizabeth** (ang., S. Kapur)* 5-én este h10. **Little Voice** (ang., M. Herman)* 6-án h2. **Központi pályaudvar** (brazil, W. Salles)* 6-án h4. **Nekem lámpást adott kezembe az Úr Pesten** (Jancsó M.)* 6-án este h10, 7-én f9. **Téli vendég** (angol)* 7-én f5. **Párnakönyv** (P. Greenaway)** 8-án 4. **Hullámtörés** (L. von Trier)** 8-án n9. **Bálványrock – Velvet Goldmine** (T. Hayness)*** 9-én h4. **Trainspotting** (D. Boyle)** 9-én h6. **Henry Fool** (am., H. Hartley)** 9-én este h10. **Sekély sírhant** (D. Boyle)** 10-én h4. **A Ravasz, az Agy és két füstölgő puskacső** (am.)** 10-én este h10. **Huszárik-terem: Macskajaj** (jug., E. Kusturica)* h4, h8. LOTTÓZSONGLŐRÖK (ír, K. Jones)* 6. **Születésnap** (T. Vinterberg)** 6-án h2. **Eső előtt** (ang.-macedón)* 7-én h2. **A boldogságtól ordítani** (am., T. Solondz)** 4-5-én éjjel 10. **A Ravasz, az Agy és két füstölgő puskacső** (am.)** 6-7-én éjjel 10. **Eladó** (fr.)** 8-án éjjel 10. **Félelem és reszketés Las Vegasban** (am., T. Gilliam)* 9-én éjjel 10. **Lost Highway – Útvesztőben** (am., D. Lynch)** 10-én éjjel 10.

ŐRÖKMOZGÓ (VII., Erzsébet krt. 39. Tel.: 342-2167) **Vörös és fekete I–II.** (fr., C. Autant-Lara) 4-én f5. **Egy bűneset története** (mexikói, L. Bunuel) 4-én f9. **Vérvörös** (mexikói-sp.-fr., A. Ripstein) 5-én f7. **Kenyér, szerelem, fantázia** (olasz, L. Comencini) 6-án f5. **Tisztes úriház** (fr., J. Duvivier) 7-én f5. **Kenyér, szerelem és...** (olasz, D. Risi) 8-án f5. **Házasság olasz módra** (olasz-fr., V. de Sica) 9-én f5. **A fal leomlása I–II.** (német, W. Drescher) 9-én f7. **Till Ulenspiegel** (fr.-német, J. Ivens és G. Philipe) 10-én f5. ÚJ MEXIKÓI FILMEK: **A házasság sava-borsa** (mexikói, R. Montero) 5-én és 10-én f9; **Ki nevet a végén?** (mexikói, B. Cortés) 6-án f7; **Éjszakai gyilkosság** (mexikói, E. Lopez-Sánchez) 6-án f9; **Danzón** (mexikói, M. Novaro) 7-én f7, 8-án f9; **Édenkert** (mexikói, M. Novaro) 7-én f9; **A lázadás évei** (mexikói, G. Lara) 8-án és 10-én f7.

PUSKIN (V., Kossuth L. u. 18. Tel.: 429-6080) LOTTÓZSONGLŐRÖK (ír)* 11, 1, 3, h5, n9, éjjel 10, 4-én és 6-10-ig f7 is. **Sztárral szemben** (am.)* éjjel 10, 4-9-ig de. 11 is, 6-10-ig 2 is. **Simon mágus** (magyar)* f7, n9. **Sztárom a párom** (angol)* 11, h6, 8, éjjel 10, 6-10-ig n2 is. **Macskajaj** (jug., E. Kusturica)* n5. **Az utolsó napok** (am.)* 6-7-én 4. **Az élet szép** (olasz)* 9-10-én h4. **Oscar Wilde szerelmei** (angol)*** 4-én n3. **Csak egy kis pánik** (am.)* 4-én n2.

SZINDBÁD (XIII., Szent István krt. 16. Tel.: 349-2773) **Latinovits-terem: Tea Mussolinivel** (olasz-angol)* n5. **Az ősz meséje** (fr., E. Rohmer)* f7. **Macskajaj** (jug., E. Kusturica)* f9. **Dajka-terem: Agyament Harry** (W. Allen)** 4-én és 10-én 5. **Közel a szerelemhez** (Close to Love) (with English subtitles) 5-6-án 5. **Az ősz meséje** (E. Rohmer)* 7-én h5. **Párizsi randevúk** (E. Rohmer) 8-án h5. **A nyár meséje** (E. Rohmer)* 9-én h5. **Az élet szép** (olasz)* h7. **Simon mágus** (Enyedi I.) (with English subtitles)* h9. **Szindbád Galéria:** „Gyönyörű sóvárgások" Kósa Gergely és Tamás Amaryllis rajz- és fotókiállítása.

TABÁN (I., Krisztina krt. 87-89. Tel.: 356-8162) FILMKLUBOK: „Klasszikus filmtörténet" sorozat (Orson Welles) 4-én 6; „Nézőképző – Rossner Roberto filmklubja (F. Truffaut) 4-én 8; „Eltűnt idő nyomában" – Filmklub diákoknak 5-én 3; „Angol feliratos magyar filmtörténet" **Magasiskola** (The Falcons) (with English subtitles) 5-én 8; Örmény filmklub (1926-os némafilm zongorakísérettel) 10-én 6. **Bóbita** (Weöres Sándor gyermekverseiből) (magyar) 5-én f6, 6-án 4, 9-én n6. **Taxi** (mb. fr.)* 5-6-án f7, 7-én f9. **Budapest-retró** (Életképek a '60-as, '70-es évekből) (with English subtitles) 6-án 5, 10-én n8. **Lolita** (am., A. Lyne)*** 6-án 8. **Az idő urai** (magyar-fr. rajzfilm) 7-én n4. **Csak egy kis pánik** (am., H. Ramis)* 7-én h5, 9-én n7. **Patch Adams** (am.)* 7-én f7. **Kisszínpadon nagy színház** (Saár T.) 8-án n6. **Tébolyító zörejek a Kék villa körül** (A. Robbe-Grillet, D. de Clerq)* 8-án n7. **A Vendôme tér asszonya** (fr.)* 8-án 8. **A velencei kurtizán** (am.)** 9-én 8. **Csendes napok Clichyben** (dán)*** 10-én f9.

TOLDI (V., Bajcsy-Zsilinszky út 36-38. Tel.: 311-2809) Nagyterem: **New Rose Hotel** (am.)*** 4-9-ig f6, f8, 10-én f6. SZELLEMKUTYA (am.)** Premier előtt! 4-9-ig este f10, 10-én éjjel 10. **Hugó, a vízilló** (magyar-fr. rajzfilm) 6-7-én 4. **Gémes György-terem: Elizabeth** (angol)* 4-6-ig 5. **Szerelmes Shakespeare** (am.)* 7-10-ig 5. **Taxi** (mb. fr.)* 4-6-ig 7. **Hivatali patkányok** (am.)* 7-8-án 7. **A Ravasz, az Agy és két füstölgő puskacső** (am.)** 10-én 7. **Jackie Brown** (am.)** 4-6-ig 9. **A velencei kurtizán** (am.)** 7-8-án és 10-én 9. BBS nyilvános ülés – **Hasfelmetsző** (magy., Bernáth Zs.) 9-én 7. „Kedd fél kilenc" BBS történeti sorozat: **Kísérleti iskola V.** (Gulyás Gy.-Gulyás J.) 9-én f9.

VÖRÖSMARTY (VIII., Üllői út 4. Tel.: 317-4542) **Sztárral szemben** (am.)* f5, h7, 9. **Apafej** (mb. am.)* 6-7-én 3.

KŐ Pál

ANTALL ISTVÁN

Kortárs 1999/10.

Kő Pál plasztikus világa

Élmények

Ahogyan a kis Parágyi belovagolt a kanon – a konda legnagyobb disznaján –, a véle haragban lévők, a kötekedők elállták az útját. A kis Parágyinak a szeme se rebbent, lekanyarította nyakából a karikást, és szétvágott közöttük. Aztán peckesen továbblovagolt. Az ostor végén a csapó felől citerahúr volt fonva a bőr közé. Ahová célzott, ott repedt a bőr, vér fakadt, örök sebhely maradt. Márpedig célozni, azt tudott a kis Parágyi! A bot végére kirakott lukas kétfillérest is lecsapta. Tudod, mit lehetett kapni egy lukas kétfilléresért? Egy karamellát!

A pásztorok rangsorában a legvége, a legalja a kondás. S ahogyan lenni szokott, ezt a munkát az vállalta, aki más munkára alkalmatlannak mutatkozott. Cigányember, háborúban, baleesetben sérült vagy hibás születésű. Szükségből – alkalmanként – akár a gyerekek is. A kis Parágyi – a neve is mutatja – törpenövésű embere volt Bútéleknek, Hevesnek. Így lovagolhatta meg a legnagyobb kan disznót, kímélve magát a konda után felhőző portól is. Már a róla szóló, Kő Pál-féle történet szerint is mesebeli figura. S a mezővárosban nyilván nem ő volt az egyetlen nevezetesség. Hogy a gyermek fantáziáját örökre rabul ejtette a jelenet, azt bizonyítja, hogy az esetet őrzi a felnőtt emlékezet. Máig ható kép, hiszen Kő Pál rajzain gyakran föltűnnek a madarakon, lábasjószágokon lovagló alakok. Többszörösen is szoborrá lényegült ez az emlékezetes pillanat. A mester *Kakason lovagló fiú*ja, Madáron lovagló *Bartók*ja, páván illegő leányaktja, *Csontváry*ja édestestvére e nagyon is valóságos életképnek.

Kő Pál perespusztai indulása csak élményeiben lehet az illyési *Puszták népe* valóságával hasonlatos. Az a néhány évtized, amely a magyar klasszikus szociográfia és Kő Pál születése között eltelt, háborúval, újrakezdésekkel, lázas és drámai társadalmi átalakulással, újkori népvándorlásokkal terhes. *Innen már nem lehetett minket kitelepíteni.* Dehogynem! A Németh-tanya lakóházából mégiscsak kitelepítették a Maczky családot, az ajtajukkal szemben álló istállóba. A történelmi fintort a mai irónia sem teszi vonzóvá. Az irodalmi élmények elsápadnak az ötvenes évek nyomorúsága s az ezzel élesen szemben álló emberibb világ ígérete, hite és hazugságai mellett. Ráadásul ez a táj sötétebb esztendőkben sem az egyneműbb Pannónia. A csonkolt ország belső megosztása szerint – ha nem is a Tiszántúl kelete, mégis – a töredezett Kelet ez. Sem nem hegyvidék, sem nem alföld. A szemhatáron biztatóan áll föl a Mátra, a táj fölött mindig ott lebeg a Kékes, de hiába vet hullámot a nyugtalan föld, mégis puszta ez, sokszor a legkilátástalanabb szegénység pusztasága. Az egykori mezőváros, Heves csak nevét adhatta a megyének. Kulturális és politikai jelentőségét – s bizonyos korszakokban a gazdaságit is – a napos szekerezésre eső Eger vagy a közelebbi Gyöngyös halványította. Perespuszta, Némethtanya, Császpuszta, a császi iskola szobája – egyben időrend is. A tanyai lakhelyek felől nézve Heves – néhány emeletes épületével, szanatóriumával, iskoláival – mégis a szédítő dinamizmus, a pezsgő élet, a vásárok, piacok, boltok városa. Holott ekkoriban csak nagy falu, rangját vesztett község. Tranzitrégió – korszerűsködhetnénk ezen az átmeneti vidéken, ha a politikai

Részlet egy készülő monográfiából.

gyanakvás nem növelte volna valódi elhanyagoltsággá, magárahagyatottsággá a környezet megannyi kedvező történelmi adottságát. Heves megye amúgy is a katolicizmus, a „klerikális reakció" fészke, a „kispolgári lét melegágya" e korszak terminológiája szerint. A mezővárostól északabbra húzódó gyümölcs-, szőlő- és bortermő vidék gyanús gazdagságának földrajzi közelsége erőteljesen befolyásolja az új rendszer helyi vezetőit. Nehézkes és veszedelmes ez a „kulákvilág" a feketeföld és a legelők szélén élő, vásáros helyet is magáénak mondható településen. A hagyományos iparvidékek közé szorult nagytáj ideológiai „keresztje" a helyi társadalmakra is ránehezedett. Az értelmiségieknek, az idetelepítetteknek Heves mezőváros és környéke e magárahagyatottságban is periféria, a száműzetések színhelye. De még innen is *kijjebb* lelt otthonra a kisded család, a tanyán, a ma már nem is létező Perespusztán. Néhány gazdasági épület, istállók, ólak, a szerényebbnél is szerényebb cselédlakások. Legtöbbször csak egy szoba, s a hozzá tartozó konyhán is több család osztozik. Ez a puszta. Összezártság, a közösségteremtés esélye nélkül. Ma, ha erre téved az ember, csak a dűlőút és a sűrűn nőtt cserjések, fák, ritkán fölfedezhető épületmaradványok jelzik: egykor emberek laktak itt.

Maczky Béla méltóságos úr és Pataki Terike cselédlány gyönyörűséges, ám kívül is, belül is konfliktusos szerelme nélkülözte a tündérmesék báját. Kő Pál zabigyerekként látta meg a napvilágot, s ebben a szemérmetlen keresztségben a Pataki Lajos nevet kapta. A megesett cselédlány, a szokásjog szerint: mehetett, amerre látott. Nemcsak szolgálatának s szerelmének helyszínéről űzik el, de elűzetik az apai háztól is. Férjezett testvérnénje fogadja be áldott állapotban, majd kicsiny gyermekével is. S ez a befogadás maga a keményebbnél is keményebb robot. *Az újszülött a föld végében, a fa alatt, az árnyékban – ha futja a szerencséből: alszik, amíg az asszonynép kapál. De ha fölsír! A reménytelenség tehetetlenségével, összeszorított fogakkal, bétrét görnyedve tovább kapálva, araszolva, némán, gyermekével együtt bőg az anya. Megállni nem lehet! Magát is keményíti nénje: csak tovább, tovább, Terikém, ki kell bírni! Végig kell vinni a sort, be kell fejezni ezt a darabot. S mire az anya tejtől duzzadó emlővel odaérhet, hangyák borítják, marják a már alig nyekergő csecsemőt...*

Kő Pál csak a derűs gyermekkort ismeri. Így *akarja* látni a múltat. Férfiatlannak érzené a kései önsajnálatot. A történetet esti beszélgetés, nótázás, múltidézés közben, csak úgy mellékesen meséli édesanya. Hiába hát az édesapa tisztessége. Hiába, hogy első perctől fiának ismerte el, s magáénak tudta a gyermeket. A háború által elsodort férfi ekkor nem tud párja mellé állni. Az újdonsült rokonság pedig jobb esetben is csak megtűri a *fiatalúr* gyermekének anyját. Pedig Maczky Béla felelősséget érez a fia iránt, s ez a felelősség nem korlátozódott a létfenntartásra. Életének minden tapasztalatát, a történelmi család minden morális útravalóját igyekezett átörökíteni. A hagyományos „katonás" nevelésből az emberit, a személyiséget kibontó, klasszikus értékeket nyújtja. A természet-közeli életmód s a szegénység haláláig sem öli ki belőle az igényességet. A katonaiskolából hozott késztetésből nemcsak lóra és fegyverre, de rajzolásra, festésre, olvasásra is futja az apa erejéből. Mindehhez az érzéseket, a kedvet, a kíváncsiságot, a nyughatatlan érdeklődést, a keresetlenül vállalt indulatokat s talán még a jó értelemben vett alkalmazkodóképességet, elpusztíthatatlanságot is az édesanya adja. Az édesanya, akiben egy percre sem rendül meg a hit, aki minden sorsfordító pillanatban megátalkodottan hiszi, *hinni akarja* fia sikerét. A keserves, szegénységbe fulladó idők grimasza, hogy a rajzolgató, festegető gyermek, a kamasz érdeklődést kelt környezetében. Munkáinak közönsége támad. Alkotó ember *ilyen serdületlen korában talán még sohasem értékesített műveket.* A megélhetés kényszere és az édesanya leleményessége a legnagyobb ihlető erő. Húsz-egynéhány forintért lehetett eladni a melegház tetejéről szerzett üveglap közé simított, kátrányos szigetelőszalaggal rögzített vízfestményeket, az itatóra vonuló piros őzikéket, tavon tükröződő hattyúkat, a holdfényes tájat, amikor a termelőszövetkezeti csoportban a munkaegység nem érte el a tíz forintot! Terike máig neveti: – *Belefestettem! Belefestettem én, ha nem tartottam elég*

szépnek! Mondtam a kisfiamnak, fessél még egy felhőt rá, úgy jobb lesz. Makacs volt, azt mondta: nem. Hát megvártam, amíg elaludt, s hozzányúltam én. Meg is vették... A történettől akár fanyaloghatna is a műértő közönség. Giccselt ez az általános iskolából még ki sem kopott gyermek. Giccselt, s így talán egy falat kenyérrel több kerülhetett a családfőt a börtönből hazavárók asztalára. *Biztos van Hevesen még egy-két ilyen munkám, szívesen megnézném, miket csináltam* – mondja a legkisebb szégyenérzet nélkül a Képzőművészeti Főiskola szobrásztanára. S ez így van jól.

Hevestől csak egy jó kerékpárút a művészettörténeti tanulmányokból is ismert Jászszentandrás. A csöndes, télen sárba, nyáron porba fulladt falucska neogótikus templomában, Aba Novák Vilmos freskói „mellé" a kamasz Kő Páltól kálváriát rendelt a plébános. Húszfilléres rajzlapokon, vízfestménnyel készült el a máig megcsodálható sorozat. Gyerekes kísérlet? Az is. Miközben jól érzékelhető az eredeti elgondolás jó néhány jele. Letagadhatatlan a klasszikus képzőművészeti előképek hatása, de elemeiben fölfedezhető Kő Pál későbbi alkotói magatartásának egyik legerőteljesebb vonása, hogy az egyetemes és a magyar művészet eredményeit – stílusjegyeit akár – beemeli, újraéli, újraértelmezi, átírja arra a sajátos művészi nyelvre, amely csak az övé. Érzékelnünk kell, hogy e korai sorozat darabjaiban sokkal erőteljesebb még a megfelelni akarás, a megrendelő és a közönség kívánalmához való igazodás. Hiszen Kő Pál – ekkor még Maczky Levente – művészi élményei ehhez a közösséghez kötődnek. Ízlése csak annyiban emelkedett a település lakóinak ízlése fölé, amennyire eredeti tehetsége, olvasmányai, vidéki kispolgári, paraszti otthonok képei, az ismert templomi díszletek engedték. Aba Novák Vilmos freskói – ezeket a remekműveket egyébként születésükkor, de később sem kedvelték különösebben Jászszentandrás lakói – mindenestre magasra teszik a lécet. Egy akkor még festőnek készülő kamasz, a későbbi szobrász zsengéi a klasszikus munkák árnyékában!

Az ötvenes évek fojtott hangulata, szellemi sivársága, a társadalmi átalakulás kísérletének földközeli drámája, a vidékiség sarába fulladt, ideológiailag szigorúan ellenőrzött mindennapjai mellett fölragyognak a tisztes emberi szándékok. A kölcsönkapott könyvek, a „képzőművészeti megrendelések", a fillérekért, forintokért való vízhordás és a szegénység egymást segítő együttérzésének természetes belső diadala.

Kő Pál rajzai

Mintha a földből nőtt volna ki ez az életmű. A rajz az előbeszéddel együtt vált Kő Pál kifejezőeszközévé. Ekkor még nem a szakmai előkészület hajtja, hanem a mondandó. A paraszti lét peremvidékein, „kulturális forradalom" ide vagy oda, ekkoriban még korántsem volt természetes a papír, s a ceruza. De Maczky Béla furcsa értelmiségi-paraszti-polgári-dzsentri közegében az olvasás s a képzőművészeti tájékozódás sem volt ritka jelenség. A gyerek rajzai mégis inkább a környezet tényeit igyekeznek rögzíteni. A mesevilág mellett édesapa lova, édesanya kakasa, a ház, a táj az első. A ló, a lovas ember, az emberré lényegülő ló, a kakas, a *hajnali égre kiáltó* később is ismétlődő eleme az érett ember művészetének. Néhány előtanulmány nélkül készült portrékísérlet, ceruzarajz máig az édesanya kicsi házának falait díszíti. A nagy változást s az első válságot is a tudatosan készült stúdiumok jelentik. Előbb a Képzőművészeti Gimnáziumban, majd – a sikertelen felvételik éveiben – a képzőművészeti körökben töltött időkben s a katonaság hónapjaiban. Hallatlan kitartás kellett a meddő esztendőkhöz, elvergődni az annyira áhított főiskoláig. Ám ezek az évek sem pusztították ki Kő Pál rajzaiból az eredetiséget. Az időnként jelentkező robusztus erőt, az összegzés képességét, de a finom játékosságot, költőiséget sem.

A példaadó, a pályát befolyásoló mester, Somogyi József élete utolsó percéig végezte *ujjgyakorlatait*: hetvenen túl is minden héten modell után aktot rajzolt. A mester által választott

méret is a kezdő stúdiumok hangulatát idézte. Fél íves lapokra „krokizott", vázlatolt, vörös pitt krétával. Nem a portréhűség, a test finom karaktere érdekelte, hanem maga a *test*. Pontosabban a test térbeli mozgása, szerkezete, a mozdulatok s azok módosulásai. Ahogyan szobraiban, úgy rajzaiban is rendkívül összefogott, tömör és drámai erejű volt Somogyi. Igényes volt a modellválasztásban. A szabályos szépséget kerülte, nőalakjaiban a különlegeset, az egészben rejlő, *személyiségként megfogalmazható alakot* kereste. Lendülettel dolgozott, gyorsan, mégis figyelmesen. Fölmondta magának a leckét, és újabb feladatokat keresett és talált. Igényelte a modell aktivitását, a különlegesen szép beállásokat, üléseket, pózokat, helyzeteket. Somogyi József minden gesztusában igazi, izgalmas, vonzó, kedves férfi volt, de ezeknek a nőalakoknak semmi közük sem volt az erotikához. Az érzékenység ez esetben az egész figura megfogalmazására érvényes, jóllehet a nagyvonalúság, a lendület az elsődleges jellemzője ezen rajzoknak. *(Csak sajnálhatjuk, hogy Somogyi ezeket a munkáit soha nem tartotta publikálásra, értékesítésre érettnek. Külön albumot érdemelnének.)*

Miközben Somogyi József szobrászként és elméleti szakemberként, pedagógusként is hallatlanul fölkészült, racionális, rendszerező alkatú volt, ez soha nem pusztította ki belőle az invenciót. Hatalmas életművének létrehozása mellett is mindig volt ideje a jó szóra, a beszélgetésre, finoman tudott reagálni tanítványainak minden rezdülésére, remek pedagógus, a lélek igazi mestere volt.

Kő Pál halmozottan hátrányos indulásában a mesebeli szerencse Somogyi József: *a Mester, a kolléga, Jóska*, akire mindig számítani lehet. Mégis, tanár és tanítvány munkamódszere között aligha képzelhető el különbözőbb alkotói magatartás. Kő Pál rendszeressége a *minden pillanatban művész vagyok* létformája. Így, a már emlegetett módon, hol karakterszínész, hol daléneke, hol mesemondó, naplóíró, novellista, akinek egyik – ám kétségtelenül legfontosabb – műfaja a szobrászat. Rajzai ebből fakadóan soha nem a tanulmányok kényszeres komolyságával indulnak. Úgy születnek, ahogyan a műhelyek keményre taposott földjének lapjába könnyed, ám annál használhatóbb vázlatot rögtönzött késsel, ecsetnyéllel, fadarabbal az egykorvolt mester. A rajz a munka *eszköze*, máskor a szobor létrejöttének mozgatórugója, de mindig önálló érték, az *életben maradás* szükségszerűsége. Amilyen elszántsággal, a környezettel mit sem törődve Noé bárkaépítéshez kezdett, úgy menti át alakjait, gondolatait a plasztika világába a rajzoló szobrász. Kő Pál esetében hiányzik a csinált áhítat. A rajzolás egyszerre játékos produkció, a szabadság és a képesség felmutatása. *Meg kell mentenem az idő, az özönvíz, a feledés elől a bennem élő, eltűnő világ alakjait, hát rajzot, szobrot készítek róluk.* Ezek a vázlatok egyszerre jelentik az előkészületet és a már kész művek variációit. Természetük szerint inkább tartoznak azokhoz a munkákhoz, amelyek önálló grafikai lapként vagy éppen táblaképigénnyel élnek tovább. De elképzelhető, hogy „belső használatra" szánt jegyzetek maradnak, telefonszámokkal, címekkel, idézetekkel, ötletekkel telefirkálva, a nemes műteremhulladékok halmazát szaporítva. De ha már a följegyzéseket emlegettük: Kő Pál kalligrafikus, jellemző kézírása önálló grafikai elem, grafikai alapanyag, szervesen illeszkedik lapjaihoz. Az eddigi megállapításoknak egyáltalán nem mond ellent, hogy rajzai – bármennyire profánnak tűnik is a megállapítás – többnyire bormelléki, társalgási, társasági művek. Alkalmi ajándékok születésnapra, névnapra, a találkozás emlékeként. Esti beszélgetések „melléktermékei", maguk is inkább a szobrászi munkához tartozó elemei a Kő Pál-jelenségnek. Mégsem idegen tőlük a legfinomabb grafikusi attitűd sem. Finom – ám korántsem kimódolt –, sokszor kereső, esetleges és vállaltan esetlen gesztusokkal formálódnak ezek a rajzok. A játékba bőven belefér az időnként stílárisan szerves mívesség is. A kép kompozíciós ereje belülről sugárzik, már teret sejtet a leghalványabb utalás is. A drámai erőt gyakran áttételessé teszi valamifajta lírai, időnként melankolikus szemlélődés. Másszor mindent szétrobbant a dévaj rajzolhatnék, a vonal, a folt, a beletörlés, a széles gesztusok, az öröm maga. Ha föltűnik a térélmény, akkor Kő Pál eljátszogat

a pontokból épített plasztika illúziójával is. Különösen izgalmas ebből a vonulatból egy majdani *Veres Péter*-szoborhoz készített vázlatsor, egy-két portré vagy a *Brueghel halála*. Ez az önálló grafikai lap munkásságának egyik miniatűr csúcspontja. Később több száz példányban, nejlonszatyorra (!) nyomva lényegül át, jellegzetes Kő Pál-mű. Mindent elárul a szerzőről. Egyszerre egy izgalmas rajzi, plasztikai probléma fölvetése (fényképen is rögzült a kísérlet, ahol a mester a modell) s egy groteszk alkotói módszer ábrázolása. Egy kultúr- és művészettörténeti kaland megidézése, egy szeretetteljesen bumfordi variáció, egy tömegesített ötlet, áhítatos tisztelgés a nagy elől előtt, egy fricska a sznobériának és egy az örökkévalóságnak.

A már említett plaszticitás mellett egy ettől eltérő, szinte festői rafinéria is fölfedezhető a rajzokban. Az a varázslat, amely az odavetett ceruzarajzokat is kiugrasztja a térbe. A papír fehérje a vakító háttérfény. A testek felénk eső oldalán megjelenő, az egész teret jellemző árnyék, a kontúrközeli reflexfény alig hihető finomsága nagy rajzolóknál is ritka. Anélkül, hogy ezeket a munkákat túldimenzionálnánk, ez a szemlélet szinte a mintázó szobrász módszerét előlegezi. Itt a kusza vonalak köteggé szerveződnek, finom szálakkal kapaszkodnak a térbe. Ám beszélnünk kell a táblaképek hangulatát kereső nagyobb méretű, dekoratívabb igényű rajzokról is. Itt is mindennél fontosabb az inspiráció. Bizonyítja ezt, hogy ekkor már modell sem kell. Egy vacak alkalmi fénykép, egy újságborító élménye, egy bélyegnyi színes amatőr fénykép érvényes művé lényegül, *Herrer Cézár* vagy *Sára Sándor* vonásait, alkatát, személyiségét felmutatandó. De ebbe a vonulatba sorolhatóak a *Csilla*-rajzok, a *Csongrádi tavasz, A szobrászlány* vagy a tájak, fák variációi.

Szegény Utrillónak vedelnie kellett a képeslapokról festett párizsi utcaképek hitelességéhez, Kő Pálnak a megfogalmazás kényszere, a rajzolás öröme adja a mámort. Azt a rajzi, kifejezésbeli természetességet csodálhatjuk itt, amely nyilvánvalóan megőrződött gyermekkorának azon szakaszaiból, amikor a teljes iskolázatlanság tisztaságával, eszköztelenségével, de már művészi küldetéstudattal nyúlt az ábrázolandókhoz. Ennél a föltételezhető tétovaságnál Kő Pál tehetsége már első jelentkezésekor is sokkal robusztusabb, érdeklődése gátlástalanabb, tudása szabadabb, rajzi iskolázottsága, tragikusan zilált gyermekkori körülményei ellenére is erőteljesebb lehetett. Ez az *iskolázott iskolázatlanság* máig megmutatja magát.

Élet - iskolák

Szinte hihetetlen, milyen rossz iskolákba jártam! Szinte hihetetlen, hogy ezekben a rossz iskolákban is akadt egy-egy érzékeny, gyerekekre figyelő tanárember, aki még a művészt is megsejti a fiúban. Sőt, képet rendel tőle! Ám akad olyan is, akiből az elemi pedagógiai érzék, a mindennapi tapintat is hiányzik. A Pataki Lajos nevet talán kimondani sem tudta még Kő Pál, amikor már Maczky Leventének, Ventinek szólította, becézte minden ismerős. Az idősebb parasztasszonyok persze Bentinek. *Tudod, miért? Annak legalább van valami értelme: kinti, benti...* Még éppen csak felső tagozatos, amikor egyik tanára a történelmi csengésű keresztnevét is el akarja venni tőle. A kisdiákot felszólítja: – *Levente? Ilyen név nincsen! Mi a bérmaneved? Lajos. Jó lesz az neked. Ezt írom a naplóba.* A nyiladozó értelmű kis ember még viszonylag keveset tudhat a világ dolgairól, de a *valami nincsen rendben* bizonytalansága már beleépül zsigereibe.

Az állami népiskola értesítőjét Császon állítják ki, Maczky Leventét római katolikus vallásúnak tudják. Édesapja foglalkozásaként a *fm.t.hu.hdgy.* bejegyzés szerepel, amiből a *tartalékos huszár hadnagy* könnyen megfejthető. Hogy az *fm.* ez esetben fölmentett vagy frontszolgálat után mentesítettet jelenthetett-e, arra ma kevés a szakértelmünk és a szófejtő fantáziánk. Még egy elírás is található az első oldalon, ahol januári születésűnek vélik a júniusi gyermeket,

amikor az 1947–48-as tanévre beírják. Hogy a településközeli de mégis tanyasi iskola színvonala milyen lehetett ezekben az években, azt csak sejthetjük. A tanárok s az igazgatótanítók nevének gyakori változása sokat elárul. Az első esztendő kitűnő eredménye – nyilván a költözködések, a zaklatások miatt – megtörik. Ez a ma is kiváló énekes, akkoriban atletizáló, mozgékony, természethez, munkához szokott, jól rajzoló gyerek éppen rajzból, énekből és testnevelésből bizonyul gyengének. Hja, a szervezett rajzoktatás túlfegyelmezettségének nehéz megfelelni.

Az 1949–1950-es tanévben félévkor a hiányzások miatt nem is értékelhető, ám év végén ismét jó rendűnek minősül. Lukács Sarolta tanárnő személyisége, figyelme ismét a legjobb tanulók közé emeli Császon. Kitűnő. Ám ahogy bekerül Hevesre, Fekete Imre tanár úr keze alá, szinte mindenből ront. A már idézett keresztnévvita is Fekete tanár úrral támad. A négyes szintet még tartani tudja, de az iskolához kötődő úttörőmozgalom is konfliktushelyzetet teremt. *Valamilyen felvonulásra készültünk, fehér ingben, nyakkendősen, úttörőként én is benn álltam a sorban. Édesapa pedig kinn állt a kapunkban. Meglátott, és kihívott a sorból. Hiába mondta Fekete Imre, hogy: Béla bácsi, ne csinálja már! Apám hajthatatlan volt, velem is, vele is közölte, hogy én nem vonulok sehova, a nyakkendőt meg levetette velem.* Az 1953–1954-es tanévben történhetett mindez. Aligha kell a dátumhoz és s történethez bármit is hozzátennünk...

A régi típusú értesítő utolsó bejegyzése, hogy 1956 szeptemberében a káli gimnáziumba fölvételt nyert. Az annyira vágyott egri diákság, az egri gimnázium álma, reménye szertefoszlott. A távoli rokon Maczky Valér munkássága élő és elpusztíthatatlan, de „klerikális" hagyomány volt Egerben. Még inkább beárnyékolta a család nevét a Miskolcon tisztázatlan körülmények között meggyilkolt „ellenség", Borbély Maczky Emil többeket kellemetlenül érintő élő emléke. Ám ha ez kevés lett volna, a rendőrség által is számon tartott, többször beidézett horthysta katonatiszt apa is, finoman szólva, osztályidegen. Az akkoriban induló káli gimnázium – talán a messzi eső politikai felügyelet, a helyi ismeretségek, az apa kétségtelen tekintélye vagy más miatt – fölveszi. De előttünk vannak még 1956 legfontosabb eseményei. Október.

Beszóltak édesanyának, hogy menjen a főtérre, mert ott apám beszél a tömeghez. Indultunk is, izgatottan sitettünk, de nekem – tizenöt éves voltam –, nagyon kellemetlen volt, hogy édesanya szinte kézen fogott, mint egy gyereket, úgy vezetett. S amikor az utcán, a tér közelében, Fabókék háza előtt járhattunk, jött egy teherautó. Én ekkor hallottam először, hogy: Éljen a forradalom! „Ventikém, gyere velünk! Győzött a forradalom!" A teherautóról Pócákli, a hevesi focicsapat kapusa kiáltott. (Ha megöltök, sem tudom a rendes nevét. Pócákli és kész.) Tagbaszakadt fiú volt. A fehér ingére emlékszem, kihajtott fehér ingben volt. – Anya, én megyek! – valami ilyesmit mondhattam, s már robbantam is. – Kisfiam! – Szólni sem volt ideje édesanyának, s én már a teherautó platóján ültem. Voltunk vagy nyolcan, kilencen, többnyire a focicsapat tagjai, huszonéves srácok. Én lehettem a legfiatalabb. Fegyverre nem emlékszem senkinél. – Megyünk Bundzsákért! – Bundzsák az állami gazdaság párttitkára volt. A tanyától távolabb álltunk meg, kúszva közelítettük meg a tanyát. – Vigyázz, biztos pisztolya van! – Én távolabb leültem a fűbe, nem volt kedvem kúszni. Olyan hülye dolognak éreztem. Zörgés, világosság, s ott állt Bundzsák hálóingben. – Na, ne hülyéskedjetek, fiúk! Menjetek a fenébe... – Nem nagyon vett minket komolyan, de aztán hátracsavarták a kezét, megkötözték, s fölraktuk a teherautóra. Mentünk Arany János bácsiért. Ő volt a járási párttitkár. Én próbáltam mondogatni: „Gyerekek, ne bántsuk! Jancsi bácsi mégiscsak rendes ember." Hát kihívtuk, komótosan fölöltözködött, s vittük őt is teherautóval. Közben teli torokból énekeltük, hogy Kossuth Lajos azt üzente... meg mindent, ahogy jött, negyvennyolcas dalokat. Igen ám, de egyszer csak észrevettük, hogy énekel Bundzsák is! „Kuss!" Üvöltöttük neki, hogy kuss! „Te ne énelkeljél velünk! Te le vagy tartóztatva!" Ő meg mondta, hogy: „Már miért ne énekelnék? Hiszen én is veletek vagyok! Én is magyar vagyok!" Egymásra néztünk, aztán hagytuk őt is énekelni.

Hamar vége lett aztán a dicsőségnek. Molnár Gáboréknál, a tanácselnökéknél nekem teljesen végem volt. Ahogy bementünk az udvarukra, nekem rögtön rohannom kellett. A kertbe, a szárkúpok közé kellett húzódnom. A nagy izgalomtól, a feszültségtől elkapott a cifrafosás...

Ezeknél a meghatározó napoknál, amikor az iskola is félbeszakad, amikor a későbbi iskolázás esélyeit is befolyásolja a történelem, csak az emlékezetre támaszkodhatunk. Maczky Béla különös alakja, embersége, ötvenhat földolgozatlan történelme arra biztat bennünket, hogy egy róla szóló, későbbi helytörténeti munkában a levéltári kutatásokat is vállaljuk. Már csak azért is, mert Maczky Béla magatartása a zaklatott körülmények ellenére – vagy éppen azért – szigorúan humánus, erkölcsös és törvénykövető. S ezt várja el a település minden lakójától is. Maga a rendőrség parancsnoka adja át neki a fegyvereket, szinte megbízva a közbiztonság fönntartásával. Maczky Béla nem bosszúálló. *Tűnjél el, s helyezd biztonságba a családodat is* – tanácsolja az őt esztendőkön keresztül piszkáló rendőr századosnak. Egykor Hevesről és a település környékéről sorozott nyíregyházi huszárjai ekkor már átvették a szolgálatot.

Susán! Csak az ő nevére emlékszem. Édesapa szólította így a szolgálatvezetőjét: Susán!

Már másnap, a teherautós kaland után történhetett, hogy Nemes Pista bácsit, ő is valami pártember volt, előrángatták valahonnan, és a régi községháza mögötti parkban fel akarták akasztani. A mai gyermekkönyvtár volt a börtönépület, a főtér közelében. Apám és a huszárjai már ide kísérték a tömeg kezéből kiszabadított Nemes Pista bácsit, aki ott állt, kötéllel a nyakában. Apám pedig csak mondta, mondta: „Emberek! Itt nem lesz lincselés! Majd a független magyar bíróság eldönti, hogy ki bűnös, ki nem! Ne mocskoljátok be a kezeteket!" Addig-addig, hogy valaki hátulról jól fejen húzta apámat egy biciklipumpával. Zöld kalapja félrecsúszott, megfordult, elkapta a pumpát, lecserdített egyet az illetőnek, s beszélt tovább...

Hevesen december közepén vált nyilvánvalóvá, hogy az orosz megszállás és a kezdődő megtorlás miatt az események szereplőinek el kell tűnniük. Maczky Béla, gimnáziumba beíratott fiával együtt, a Mátrát választotta. *Csete Gyuri bácsival, aki erdész volt, és ismerte a dörgést, fölvonultunk a Mátrába. Hatalmas hó volt és valami leírhatatlan, várakozásteljes csend. Vagy három hétig lehettünk ott egy erdészházban. Aztán egy éjjel leereszkedtünk a vasúthoz, apám fölment Budapestre, hogy eltűnjön a fővárosban, vagy megpróbáljon külföldre menni. Ilu néménél húzta meg magát Budán, a Cenk-hegyen. A határokat már lezárták, bujkálni már nem lehetett, így 1957 tavaszán hazajött. Azonnal elvitték.*

1957. február 14-én készül el a Káli gimnáziumban Kő Pál, azaz Maczki (sic) Levente törzslapja. Apja foglalkozása *kisbaszonbérlő*. Hogy nem lehetett minden rendben, azazhogy semmi nem volt rendben sem az iskolában, sem a családban, sem az országban, az a bizonyítványból kiolvasható. Az 1956–1957-es csonka tanévben kettőből megbukik. Kémiából és matematikából. Magatartása kifogásolható, magyarból is csak közepes, történelemből, természetrajzból és földrajzból is csak elégséges. 1957. augusztus 27-én a pótvizsgán kémiából ismét megbukik, osztályismétlésre utasítják. Nem tudja, mit kezdjen magával. Apja börtönben, anyja erejét megfeszítve dolgozik, ő is mindent megtesz, hogy segítsen. Fuvart vállal Egerben, lovas kocsival szállítja a terméskövet, dolgozik a tanyákon, szőlőkben szakadásig, reménytelenül. Ezt a kilátástalanságot egy dátum nélküli levél is bizonyítja:

Drága jó Édesanyám! Ne tessék haragudni, hogy néha hazudtam, nem tesz semmit, el kell mennem. Lehet, hogy kimegyek Ausztriába, már megvan a személyazonosságim. Nagyon szeretlek, de el kell menni, én érvényesülni akarok és művelődni, nagyon sokat gondolok rád majd. Vigyázz magadra!! És ne szólj róla senkinek. A levelet égesd el, ha kérdeznek, mondd, hogy bennlakó vagyok. Szeretettel ölel, csókol: Venti. Isten veled!

Hány ilyen levél születhetett? Hányan vághattak neki az útnak levél és üzenet nélkül? De Kő Pál, azaz Maczky Levente marad. Ez a bensőséges anya–fiú kapcsolat tartja itthon, nem a szülői szigor, nem az állami erőszak. Marad. Az első A osztály után az első B-be iratkozik. 1959-ig jól, rosszul, de a káli gimnáziumban tanul. A káli gimnáziumban, ahol Szuromi Lajos a ma-

gyar irodalom tanára. Az 1997 elején szerveződő egri kiállítás idején, egy debreceni látogatást követő levél után Szuromi Lajos tanár úr így válaszolt, egykori tanítványára, diákjaira emlékezve. Az írásból a legfontosabb is kitűnik: a tehetség a szűkebb és a tágabb környezet számára megmutatkozott.

Debrecen, 1997. március 19. Kedves Pali! Éppen 61. születésnapomat „ünnepeltem", mikor megkaptam leveled. Nem mondom, jólesett mindaz, amit rólam irkálsz, a csoda hitte volna, hogy van még valaki egykori káli tanítvány, aki jó értelemben is emlékszik rám, ki már belesimultam a „voltak" ezerarcú kövületébe. De hát nem rám, hanem Terád jellemző ez az emlékezés, hiszen csak tettem, tettük a dolgunk, vélve, hogy jól, ahogyan Te teszed a magadét azóta, hogy megszólalt benned a lélek. Ki tudja, mikor volt ez, lehet, hogy már a bölcsődben. Mert amikor én megismertelek a többi káli diák között, néhány apróság mindjárt bevéste magát agyamba, maradós emlékként. Egyrészt szinte szűkölő, szelíd mosolyod, figyelmes pillantásod, szegényes öltözéked, ami a káli gimiben szinte egyenruhának számított. Diákpletykák hozták tudomásomra, hogy ez a gyerek rajzol, fest, nem akárhogy. Aztán vibrált az agyam: olvastam én Maczky Valér verstankönyvét az egyetemen, az egykori paptanár Bimbala (Tasi Imre) szerint őseid egyike. Hej, haj, mi lesz ebből a fiúból, „beszélő" neve, Maczky Levente mindkét elemében kihívás az ideológiában elmerült korban. Féltettelek. Téged is, Bitskeyéket is, kiknek apjuk akkor is börtönben volt még, a két fiú meg Erdőtelekről járt be szédítő szegénységtől sínylődve. Mikor volt mindez? Megmondom én Neked: 1959-ben. Én éppen elsőéves tanár voltam. Aztán mit ad isten: magyar szakkört hirdettem, ami teljesen szabad jelentkezés alapján verbuválódott, s a néhány (15-20) mazochista diák között ott látom üldögélni Maczky Leventét is, a két Bitskey fiút is, a történelmi idők kisemmizett árváit. 1959. május 29-én, tanítás után volt a szakkör zárófoglalkozása, ami nem volt más, mint versenydolgozat írása. Téma: Jeszenyin: Kékség (elemzés). A máig megmaradt szakköri jegyzőkönyv szerint Bitskey István lett az első díjas, Te a második, Bitskey Dénes meg a harmadik. A díjak könyvjutalmak. Magam is csöresz voltam, mint jóformán mindenki, ráadásul 1950-től injekciózó cukorbeteg, jövőtlen ürge. De dolgoztam, mintha örökké élnék, s imádkoztam, mintha mindjárt meghalnék. Szóval ilyen fényes körülmények között elszántam magam, hogy „rendelek" Tőled egy képet. Kérdezted: milyen legyen, Tanár úr? Mondtam: egy rendesebb olajkép. Miről szóljon? Legyen egy mátrai csendélet (sic!), *válaszoltam. Mint a komoly felnőttek (két csóró fiatal, de én már tanár!...) megegyeztünk párszáz forintban. Aztán hoztad a döbbenetesen szép képet, bekeretezve (40x60). Mivel hiányoltam az aláírást meg a dátumot, nyomban teljesítetted kérésemet: Maczky Levente, 1959. Ez volt életem első valódi szobadísze, de nem sokáig. Egy testvérem van, a húgom, Gizella, aki 1958-tól Toldi Antalné. 1959-ben neki adtam ajándékba, első gyermeke (Toldi Attila) születésére. A kép most is a húgomék lakását díszíti (Gyöngyös, Élmunkás u. 7.)*

Ezek a közvetlen emlékeim Rólad. Sejtem, hogy kemény, igen kemény fiatal éveid után ilyenek jöttek még bőven, de örült a szívem sokszor, mikor hallottam felőled a jó, egyre jobb híreket. Leveled a családi helyzeted épségéről is tájékoztat, innen nézve minden rendben. Tudjuk mindketten, micsoda küzdelem eredménye minden e létben!

Magamról pár szót: két gyermekem van: Júlia 1972-es, Endre 1974-es. A lány latin–görög szakot végzett tanárnő, újgörög felsőfokúval. Fiam ötödéves vegyész–angol szakfordító. Egyévi rossz házasság után 1967-ben nősültem másodjára. Éva német–orosz szakos tanárnő. Mindhárman robotolnak, én meg itthon aprítom a munkát. Hét éve rokkantnyugdíjasként, dolgos kriptaszőkevényként. A házból ritkán járok ki, de még őröl a malom.

Kedves Pali! Remélem, nem kerülsz el legközelebb, s ha netán írsz még öreg barátodnak, azzal a közvetlen modorral teszed, ami már nem tekint a korkülönbségre, ne magázz legközelebb, hanem tegezz, s szeress úgy a régi szeretettel, ahogyan én őrizlek szívemben, akkor is, ha netán találkozunk itt. Tudom, bizonyosan tudom, hogy szemünkben még ott a régi fény. Családoddal együtt köszöntelek a régi szeretettel. (Szuromi) Lajos.

KŐ PÁL

KŐPÁL: KISS SÁNDOR SZOBRÁSZ-MŰVÉSZ KÖSZÖNTÉSE.

ÉLETÜNK 1995, 429-430

MEGHÍVÓ

A SZENT ISTVÁN KIRÁLY MÚZEUM
SZERETETTEL MEGHÍVJA
ÖNT ÉS KEDVES CSALÁDJÁT

Fény az üvegművészetben

Bali üvegművész

KIÁLLÍTÁSÁRA
1998. NOVEMBER 20-ÁN 18^{00} ÓRAKOR

A MÚZEUM DÍSZTERMÉBE (FŐ U. 6.)

A KIÁLLÍTÁST MEGNYITJA:
BALSAY ISTVÁN
MINISZTERELNÖKI HIVATAL
POLITIKAI ÁLLAMTITKÁRA

A KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTHETŐ:
1998. NOVEMBER 20-TÓL DECEMBER 18-IG
HÉTFŐ KIVÉTELÉVEL NAPONTA 10^{00}-18^{00} ÓRÁIG.
(SZÉKESFEHÉRVÁR, FŐ U. 6.)

Herman terem

KŐ VIRÁG

festőművész

kiállítása

Megtekinthető:
december 20-ig, naponta 14-18 óráig
(szombat, vasárnap kivételével)

1
kedd este 7 órakor

ÉNEK - JÓGA

indiai est

FAIYAZ WASIFUDDIN DAGAR
ének

MOHAN SHYAN SHARMA
pakhwaj

NAFEES DAGAR
tanpura

ASHA VISHWANATH
tanpura

Az Indiai Baráti Társaság rendezésében

Kő Pál

Rózsa Gyula

A fölösleges szobor

2001 pünkösdjére felszentelték Kő Pál Szent István-szobrát a Gellért-hegyi sziklakápolna előtt. Minthogy a szomszédos budai Várhegyen, a Halászbástyán éppen kilencvenöt éve áll már egy másik Szent István-lovasszobor, a Stróbl Alajosé, a címben összefoglalt állítást bizonyítottnak, és ezzel az ügyet lezártnak tekinthetnénk. Csakhogy egy fölösleges szobrot nem lehet úgy félrerakni a polc hátulsó sorába, mint egy fölösleges könyvet, a kőszobor szem előtt marad. Továbbá mészkő emlékművet nem lehet állítani hirtelen felindulásból, szeszélyből és véletlenül – már csak financiális okok miatt sem. A jelenség tehát több figyelmet kíván.

Kő Pál Szent Istvánja a lova mellett áll, összekulcsolt kezében templommodellt tart. A modell természetesen román kori egyhajós templom kerek apszissal, ámbár ablakai nagyobbak a korhűnél, ekkora íves ablakokat inkább csak a barokkban mertek vágni Magyarországon. A makettet tartó figura a ló tömegéhez képest kicsi, a kompozíciót közeli és különböző távoli nézetekből egyaránt az állat uralja. Ezt a tömeghatást a szobrász azzal éri el, hogy a lófigura nincsen áttörve, egyetlen, földtől földig érő lepel borítja, amelyből csupán elöl az állat nyaka és feje, hátul a tompora és a farka marad szabadon. A relatíve kicsi, modelltartó királyalak, amely belesimul a ló véknyába, fiatal férfi a kamaszévek és az ifjúkor határán. Tekintete jámbor, révedező és bűntudatos, esendőségét felerősíti a hosszú orrú lovagi lábbeli, amely kétségtelenül historikus, de a talapzatról lelógó, üres csúcsaival kétségkívül bohócos groteszkséget kelt. A kompozíció historizáló utalásai egyértelműek: a modelltartó alak a középkori miniatúrafestészetből ismert templomalapító, a lólepel plasztikus mintázata stílustörténeti stúdiumokat bizonyít, a korona egyszerűbb és bizánciasabb, mint a mai.

Kő Pál a jelek szerint nem kísérletezett azzal, hogy hősének felettébb összetett, felettébb ellentmondásos és felettébb monumentális életművét és személyiségét plasztikai műbe sűrítse. Szobra egyértelműen és kizárólag egy meglehetősen egyszerűsített, hitbuzgalmi Szent István-képet reprodukál, a megkeresztelt, éjszakai ájtatosságokon gyakran részt vevő, egyházalapító szentét. Ez a lovához képest jelentéktelen, jámboran együgyű tekintetű, komikus lábú fiú nemcsak a laikus történettudat nagy uralkodójának államalapító, államszervező, külső és belső ellenséget megsemmisítő, pogányságot üldöző, kereszténységet erőszakoló szerepére volna alkalmatlan, hanem a differenciáltabb római katolikus Szent István-felfogást sem kívánja felmutatni. Radó Polikárp hatvan éve kiadott Az egyház szentjei című népkönyve – például – (Imprimi permittitur. In S. Monte Pannoniae, die 17. Februarii 1940. Chrysostomus Kelemen archiabbas) a következő vonásokat szedi fejezetekbe István jellemzésére: nagy király; nagy hadvezér; nagy térítő; nagy szent; alamizsnaosztó; vendégszerető; alázatos. A kőfiúcska, aki feltétlenül sírva fakadna vagy rosszul lenne Koppány felnégyelt testének láttán, a Benedek-rendi író hét erényéből kettőt vagy hármat tudna teljesíteni.

A számon tartandó lovasszobor-előzmények (a mai dömpingtermékekről ne most essék szó) férfiasabbak, s kivált többrétegűek. A Stróbl Alajosé, amellyel a Gellért-hegyi konkurálni kíván, hódító, fejedelmi pompájú lovagkirály, akinek csak mellékes keresztény attribútuma – igaz, igen hangsúlyos attribútuma – a koronázó abroncsglória és a hadvezéri pálcának, egyházfejedelmi pásztorbotnak egyaránt tekinthető hatalmas kettős kereszt. Stróbl a továbbiakban koronás uralkodót ábrázol hadvezéri pózban, drága öltözékkel-lószerszámmal és céltudatos tekintettel, a vallásos vonatkozást

éppúgy a két rekvizitumra bízva, mint a korhűséget Schulek Frigyes építészeti környezetére. A román kori hitelt Schulek egész Halászbástyája és romanizáló posztamense önmagában is biztosítja, Stróbl tehát úgy érezhette, hogy ő a bronzfigurában megállhat a hátasló érzékeny-naturális mintázásánál, amelyhez a lószerszám és a királyi öltözék némiképp barokkosított historizálását kell hozzáadnia. Ha így érezte, jól érezte: Stróbl emlékművét folyamatosan bírálja ugyan a későbbi szobrászatkritika, azt azonban nehéz volna elvitatni, hogy műve közösséget teremtett és korhangulatot juttatott kifejezéshez. Az a kereszténységgel modulált militáns nemzettudat, az az önfeledt és önáltató kisnagyhatalmi vízió, amely ha az igazi millennium teljes Magyarországát nem is, az igazi millennium hivatalos eszmeiségét meghatározta, a Stróbl-monumentumban az önálló mű, a többrétegű alkotás teljességével szólal meg napjainkig.

Medgyessy Szent Istvánja bonyolultabb történelem-lélektani helyzetben fejez ki bonyolultabb gondolatokat – a korlátait messze túlhaladva. A lovas figura a mindössze 178 centiméteres magasságával az örök magyar szoborsors nyomorúságának is egyik emlékműve, elhelyezése a győri félbástya előtt nem helyi alkalmatlanság miatt szerencsétlen, hanem azért, mert ekkora lovasemlékművet sehol nem lehet szerencsésen elhelyezni. (Azóta újabb kópiáit máshol is felállították.) Medgyessy műve mégis monumentális, akárcsak Ferenczy Béni Petőfije. Szigorú tekintetű, fölénytudatában nyugodt hadvezér nyújtja vezérlő jogarát előre 1940-ben, inkább magának, mint seregének mutatván a biztos utat, mint akinek nem lehetnek kétségei afelől, hogy követni fogják. A mongolos járomcsontú, „magyaros" bajuszú, hosszú hajú fejedelemről nemcsak azért írható kockázat nélkül, hogy turánias, mert Medgyessy ismeretében ez nem félreérthető, s mert tíz évvel korábban megmintázta az ugyancsak nem félreérthető Turáni lovas bronz-elődöt – hanem azért is, mert *ennyi* turáni jelleg és *ilyen* turáni reminiszcencia akkor, kilencszáznegyvenben erkölcsi és ízlésbeli jelentést rejtett magában. Medgyessy István-képe egy demokratikus értelmiség nemzetképének része, azaz korántsem általános, még kevésbé hivatalos felfogás emlékműve. Több mint népies, aminthogy Medgyessy életművét csak vad kisajátítók merészelik népies szobrászatnak nevezni; a fejedelmi lóval összeforrott fejedelem tiszta plasztikává emelkedik. Több egyrétegű történelmi megemlékezésnél, mert a téma megkövetelte kellékminimum is – sima köpeny, jelzett öv, mozdulatot meghosszabbító jogar – a szobrászi monumentalitást szolgálja, s nem fordítva. Végül függetlenül az eredeti megrendeléstől, nem vallásos szobor: a csüngők nélküli, csupasz korona csúcsán a kereszt az egyetlen (tematikailag helyénvaló) motívum, bizonyítván, hogy a kor hivatalossá vált szobrászatával ellentétben Medgyessy nem a szobrászati ideálját igazította a megbízáshoz, hanem a feladatot állította sallangtalanul modern életművének szolgálatába.

Kő Pál eddigi életművének ismeretében ez korántsem állítható a Gellért-hegyi Szent Istvánról. Ez az életmű egyenetlen ugyan, és bizonytalanságokról tanúskodik, de a legújabb munka eddig nem látott alkalmazkodást, nevezzük nevén, megalkuvást bizonyít. Hogy kivel kellett mintázása közben Kő Pálnak megalkudnia, a megrendelővel, a mai kurzusszellemmel vagy önmaga szellemi erőtlenségével, az a végeredményen nem változtat; a végeredmény pedig az előzményekből nem következik. A templomdobozt tartó szent pontosan úgy áll a nagy lova védelmében, úgy öleli imádkozó kézzel a rekvizitumát, mint egy betlehemező. Ne elmélkedjünk most már azon, illik-e a betlehemező intimitás államalapító fejedelmekhez, emlékezzünk csupán arra, hogy az eredeti téma, a betlehemes két változatban is megjelenik a szobrász pályájának elején, a hatvanas évtized legvégén. Az azonos testtartás és az azonos kellék ellenére szembe kell tűnnie, hogy azok a plebejus betlehemezők kisplasztika voltukban is merész, hegyes, égre törő toronysisakos templomocskákat szorongattak, s ezt a kihívást

a magas süvegük, a természetellenesen hosszú fejfedőjük megismételte. Kicsik, de bátrak voltak a bátortalanul alázatos fejű, játéktemplomot szorongató Istvánhoz képest. A hatvankilences faváltozat groteszk erejét csak növelte, hogy egy hozzá mérve hatalmas – harmincnégy centiméteres – bazaltkocka fülkéjébe állította a szobrász, ez a tömör, nehéz, túlsúlyos foglalat pedig nemcsak nyomatékot adott a piros-kék-arany festésű figurának, hanem a megfaragott fa és a tömbszerű kő, a kifestett szobor és a csiszolatlan bazalt meghökkentő technikai ellentéte monumentálissá fokozta, és egyszersmind védte a lírai lényeget. A ló és lovasa között nincsen ilyen termékeny feszültség: az állat kő emlékműve, amely bizonyára a magyar jelleget hivatott reprezentálni, agyonnyomja a gyámoltalan kőfigurát, aki nem kívánja, nem is tudná kőlovát megülni.

A figura modoros. A szobrász, aki pályája elején a folklorisztikus azonosulásból, a népi kézművesség anyagkezeléséből és a pop-art materiális szabadosságából teremtett groteszk kisplasztikai világot, az elkövetkező köztéri megbízásainál nehezen élte meg a méret, az arányok és a technika kötelező váltásait. Mohácsi emlékhelye Samu Géza közreműködésével még az eredeti leleményt feszítette a lehetőségek határáig, későbbi figurális köztéri szobraiban azonban valamivel mindig adós maradt. A léptékanyag- és funkciózavarokat egyre inkább az erőltetett, kimódolt bizarrság volt hivatott áthidalni, amely a figurák tréfás túlöltöztetésében (Károly Róbert), humorosan vékony lábában (Kölcsey) vált szabadalomszerűvé. Mindegy: a jelen feladatnál a szobrász már ezt az ellentétet sem merte vállalni. A kőfigura kőlova nem kontrasztál, hanem hegemón, a lifegő lábbeliben végződő láb nem esendő, hanem szenvelgő, a figura nem hitvalló *és* fejedelmi, hanem szánalmat keltő. Kő Pál föladta eddigi elképzeléseit, hogy elkészíthesse azt a Szent István királyt, amely korántsem egy római katolikus közösségnek a képzeteit, sokkal inkább e közösség legkevésbé igényes rétegének, az elsőáldozás előtti gyermekeknek és litániára járó özvegyeknek a könnyes sztereotípiáit testesíti meg.

Köztéren. Mert mindez lehetne egy vallásfelekezet belső és egy bizonytalan szobrász magánügye, ha a szobor nem a Gellért-hegy eminens pontján állna, minden valószínűség szerint közpénzből. A redundáns Szent István király emiatt és csak emiatt érdemel közfigyelmet. Ha templombelsőben, templomkertben állna, méltatlan volna vele foglalkozni.

A Gellért-hegynek egyébként sincsen szerencséje az utóbbi két évszázadban. Túlságosan látványos, és kihívóan a városközpontban van ahhoz, hogy a mindenkori erőszakoskodás megtartóztatná magát vele szemben. Haynau 1851-ben ráépíttette a Citadellát, az objektumnak nem volt már sem stratégiai, sem állambiztonsági feladata, használni soha nem használták, de kiválóan alkalmas volt fenyegetésre, erőfitogtatásra. A Szent Gellért-emlékművet hagyjuk, az legalább pompás turisztikai attrakció 1904 óta, és lokális hivatkozási alapjai vannak. Hanem a sziklakápolnát már helyrajzi indokokkal nem, csupán kurzusbuzgalommal magyarázhatjuk. A Gellért-hegyi mészkőbarlangot, amely száz éve még szegény emberek lakhelye volt, alakíthatták volna ugyan a húszas években Szent Iván-barlanggá is egy helyi legenda alapján, de ehelyett Lourdes kópiájaként Mária-kegyhellyé formálták önkényesen. 1926-tól 1934-ig faragták, robbantották és falazták az üreget, hogy a város szívében, a legjelesebb hegyen működjön egy szertartáshely, amelynek a belső hangulata elkerülhetetlenül emlékeztet a városligeti barlangvasútéra – procul esse profani. De minthogy ezt az istentiszteleti helyet Haynau centenáriumán, 1951-ben ostobán és galádul befalazták, nehéz az elhelyezését most már tárgyilagos kritika alá vonni. Időközben fölötte az újabb erőfitogtató felállíttatta Kisfaludi Strobl monumentumát 1947ben, s úgy tetszett, ennek minapi racionalizálásával érnek véget a Gellért-hegyi önmegörökítések.

Méltó folytatásuk az új szobor. Amely kilátóteraszt kapott, így kikerülhetetlenül kiugrik a hegylejtőre, (a ló) a Gellért tér minden pontjáról látszik, a kőtömeg a

pesti oldalról is, a sziklás hegyoldalt tolakodóan megzavarva. Hirdetve nem István király nagyságát és jelentőségét – ezt, mint látnivaló, több okból sem teheti –, hanem annak a csak azért is erőszakosságnak, erőfitogtató önteltségnek a jelenlétét, amely semmiben nem különbözik attól a szent elhivatottságtól, amely a megtérni nem akarót a pásztorbottal a saját érdekében fejbe veri.

A barlangból ideiglenesen rögtönzött szentélyt 1926 pünkösdjén, a sziklarobbantással kialakított alsó templomot 1931. pünkösdjén, a pálos templomot és kolostort 1934 pünkösdjén szentelték fel. 2001. pünkösd ünnepére Kő Pál műve megjelent a város felett. Nincsenek fölösleges szobrok.

Kő Pál: Szent István király. Kő, 400 cm, Budapest, Gellérthegy. Építész: **Fazakas Gábor, Török Péter.**

Almási Miklós

Megmutatva elrejteni

Mottó: „Edd a lócitromot, százmilliárd légy nem tévedhet."
(Internet-folklór)

Közhely, hogy a a televízió észrevétlenül (szép lassan) mindent felfal: nemcsak téged, a nézőt, hanem a kultúra alrendszereit is. Nem terrorral, nem politikával, hanem azzal, hogy modellszerepe van: a struktúra mozgatója a nézettség, az általa teremtett szimbolikus rangsor – mindenki ezt hajhássza Itt tiszta ügyek vannak: népszavazás dönt arról, hogy mi jó, mi nem. Ez a modell terjed: ami jó a tévében, jó lesz az irodalomban, tudományban, kultúrában is. Végül is hiperdemokratikusnak látszik az egész: itt minden este szavazás folyik, és ami jó, azt többen nézik, ha valami rossz, akkor működik a csatornaváltó, s a végén kijön az eredmény, a gyenge sorozatot (sódert, játékot) kiveszik a műsorból. Amire új értékelmélet is épül. Lényege, hogy amire a legtöbben szavaznak – többnyire a legalpáribb –, az mindig élre kerül, ezért lesz értékes, a képcsinálók és nézők hozzászoknak, standard lesz belőle. A következő forduló még alább indul. Észre se veszed, hogy az érték nem szellemi viszony, transzcendens általánosíthatóságon alapuló instancia, hanem szavazási eredmény. S mivel fel-feltűnnek nagymenő tudósok is, „a piac ítéletét a szellemi tekintély látszatával ruházzák fel", miközben persze „a könnyebben eladható termékek javára befolyásolják" a nézőt. (Örülsz, ha vannak kivételek.)

Pierre Bourdieu ennek a struktúrának nézett utána. A manipulációnak, ami személytelen: nem rossz emberek tekercselik át az agytekervényeket, hanem a szerkezet működik így. Vegyük pl. a cenzúrát. Nem valami hivatal húzza ki a műsorból (hírekből), ami kimarad, nem a politika (hatalom, telefon stb.) íratja át a képeket, hanem a gépezet: először is csak az jöhet, ami jól mutat a képernyőn. Telegén arc, balhé, játék, katasztrófa kell. Mély fejtegetés okos embertől ugrik, mert hosszú, az idő itt a legdrágább, mozgássérült gyerek kimarad, mert nem vidám a téma, de a kettős gyilkosság kap három percet, legalább egy hétig vele kezdődik az adás, akármi is van egyébként a nagypolitikában. És persze az se mindegy, milyen az arc: többet árul el, mint gondolnád, hisz a tévében az ember nem a szövegre figyel, hanem a redőkre, szemvillanásokra, gesztusokra. Ami nem ilyen, nem kerül adásba. Mert nem szereti a

Tökéletesen biztonságos, és még

kamatozik is

KAMATOZÓ KINCSTÁRJEGY

2002/11

Jegyzési időszak: 2001. október 29. – 2001. november 9.

Futamidő: 1 év

Kamat: 9,50%
A Kamatozó Kincstárjegy fix kamatozású, kamatozása a kibocsátás napján kezdődik, a lejárat után tovább nem kamatozik. A névérték és a kamat kifizetése a lejárat napjától esedékes.

Elérhető maximális hozam mértéke: 9,39% (EHM)

Jegyzési árfolyam: 2001. október 29. – 2001. november 6. között: 99,90%
2001. november 7. – 2001. november 9. között: 100,00%

Jegyzési helyek: CIB Értékpapír Rt.,
Kereskedelmi és Hitelbank Rt.,
OTP Bank Rt.,
Takarék Bróker Rt. kijelölt fiókjai, valamint
a Magyar Államkincstár fiókhálózata.

A Kamatozó Kincstárjegyet devizabelföldi természetes és jogi személyek, jogi személyiség nélküli szervezetek vásárolhatják meg. E körben a Kamatozó Kincstárjegy a futamidő alatt korlátozás nélkül átruházható.

MAGYAR ÁLLAMPAPÍR

ÁLLAMI GARANCIÁVAL

Reformra készülő vasutak

PUTSAY GÁBOR

A magyar vasútreform egyik legfontosabb célkitűzése, hogy az áru- és személyfuvarozás részaránya ne csökkenjen, sőt a közlekedési munkamegosztáson belül néhány százalékkal emelkedjen, illetve a MÁV és a GYSEV a bővülő európai piacon fel tudja venni a versenyt a nagy vasutakkal, valamint a közúti járművekkel. A személyszállításban a jövő a nagy sebességű vonatoké, az európai kereskedővasutak pedig csak abban az esetben maradnak versenyben, ha az eltérő szabványok és a bürokratikus rendszerek felszámolásával nem országhatártól országhatárig hanem logisztikai központok között haladnak a szerelvények a mainál lényegesen rövidebb menetidővel – mondta el szerdán Sopronban az Országgyűlés európai integrációs ügyek bizottságának kihelyezett ülésén *Ruppert László,* a Közlekedési és Vízügyi Minisztérium helyettes államtitkára és *Berényi János,* a Győr–Sopron–Ebenfurti Vasút Rt. elnök-vezérigazgatója.

Európában valamennyi állam hosszú évek óta küszködik a vasúti rendszerek átalakításával, aminek két alapvető oka van: a teljesítmény folyamatosan csökken – az EU-ban a vasúti áruszállítás aránya ma 14 százalék –, eközben a közutak túlterheltek, ami nemcsak gazdasági, hanem társadalmi és politikai feszültségeket is okoz. A legfőbb cél – ami tízévi próbálkozás után eddig nem sikerült –, hogy a szervezeti reformmal és az infrastruktúra fejlesztésével megteremtsék az egyensúlyt a közlekedési alágazatok rendszerében. A nemzeti vasutak több évtizede alulfinanszírozottak, az országonként eltérő szabványok és az átalakulás problémáival küszködő szervezeti egységek nem felelnek meg a piaci követelményeknek. Ma a tehervonatok átlagos sebessége Európában mindössze 18 kilométer óránként. Mint azt Ruppert László hangsúlyozta: az átalakulás hazánkban is, Európában is jelentős forrásokat igényel, ennek viszont az a feltétele, hogy piackonform és átlátható módon gazdálkodószervezeti egységek jöjjenek létre. A magyar vasúti reformmal kapcsolatban elmondta, hogy a jövőben külön gazdasági egységként működik a pályavasút, a kereskedővasúton belül a személy- és az árufuvarozás. Ez lehetőséget teremt arra, hogy megszűnjön a keresztfinanszírozás. Az árufuvarozásnak teljesen piaci körölmények között kell működnie, a személyszállítás – ami közszolgálati szerepet tölt be – egészét nem lehet nyereségessé tenni, ezért a hiányt az állam mint megrendelő pótolja a jövőben is. Berényi János elmondta, hogy jövőre már forgalomba állítják a kétáramnemű mozdonyt – a GYSEV ötöt, a MÁV tízet rendelt –, ami külföldön is használható. Ezek a járművek alapjaiban változtatják meg a kereskedővasutak lehetőségeit.

Változó légi menetrendek

HÍRÖSSZEFOGLALÓ

Eredményjavítás céljából a Malév Rt. a járatsűrűség csökkentése és bizonyos járatok ideiglenes felfüggesztése mellett döntött: november 1-jétől – a téli menetrendben átmenetileg – felfüggesztik a Budapest–München–Budapest, november 3-tól a Budapest–Szarajevó–Budapest, november 13-tól pedig a Budapest–Madrid–Budapest járatokat. A magyar légitársaság a szeptember 11-i eseményeknek a légiforgalom csökkenésére gyakorolt hatásával indokolja forgalmának csökkenését, ám megjegyzi, hogy az kisebb mértékű volt, mint általában Európában.

A British Airways téli menetrendjében változatlan járatsűrűség mellett kisebb kapacitású gépeket is üzembe helyez a Budapest– London útvonalon. A British Airways döntését a kedvezőtlen piaci körülményekkel, valamint flottastratégiájukkal magyarázta. Ennek megfelelően a légitársaság kevesebb férőhellyel rendelkező, de emelt szintű szolgáltatást nyújtó repülőgépeket állít üzembe.

Közben az EU országainak légitársaságai elégtelennek ítélik azt az uniós segélyt, amelyet a szeptember 11-i amerikai terrortámadások nyomán a bizottság ítélt meg nekik.

A szárnykészítő Kő Pál

Életműtárlat a tihanyi bencés apátságban

P. Szabó Ernő

Árpád-házi Szent Margit mészkőből formált alakja úgy jelenik meg a tihanyi bencés apátság kőtárában a román kori faragványok között, mintha maga is a középkor századai óta állna ott, ahogyan a régi templom vagy a korpusz. A pannon táj formái, épületei, régi szobrai épülnek bennük tovább, történelmi fordulatok játszódnak le újra, a magyar évszázadok jeleseivel találkozik a kortás művek nézője. Mert hát, hogy kortárs művekről van szó, egy percig sem kétséges, *Kő Pál* szobrászművész munkái olykor a neorealista olasz filmek éles képeit használva mutatják meg a második ezred végének alakjait, szituációit is.

Itt azonban, a majdnem ezeréves kövek között feloldódnak, némileg értelmüket veszítik a fogalmak, amelyek szakmai, műtörténeti kategóriákként szeretnék ide vagy oda besorolni az alkotásokat. Csak művek vannak, amelyek mérettől, anyagtól, technikától függetlenül érzékeltetik, hogyan formálódott egy nagy ívű szobrászi pálya, amióta, 1963-ban, Kő Pál először jelentkezett kiállítással. A történelmi-művészettörténeti környezet e kiállítás esetében azért is külön figyelmet érdemel, mert érzékelteti, hogy a magyar szobrászatból annyi törés, megszakítás ellenére nem hiányzik a folyamatosság. S azért is, mert nyilvánvalóvá válik: az emlékmű fogalma ma is értelmezhető a maga teljességében, nem szükségszerűen válik el a szó két alkotóeleme, az emlék és a mű, ahogyan az a XX. századi köztéri szobrászatban annyiszor megfigyelhető volt.

Alighanem az is jelkép értékű, hogy a tihanyi retrospektív kiállítás előtt Párizsban, a rue Bonaparte-ban lévő Magyar Intézet két termében kapott helyet Kő Pál huszonhét szobra, ötvenhat érme, tizennyolc rajza. Mondhatni majdnem mindaz, ami a nagyméretű alkotásokban, köztéri művekben bővelkedő életműből kiállítótermben bemutatható. Fotók is megidézhetnek persze egy-egy alkotást, de visszaadható-e a fénykép két dimenziójában például a mohácsi emlékpark huszonkilenc munkája vagy az 1980-ban fölszentelt vatikáni magyar kápolna tere, ahová három domborműve került?

Más nézőpontból tekintve azonban a dolgokat, a kiállítótermi összeállítás olyan jelenségekre is felhívhatja a figyelmet, amelyekről a köztéri mű szemlélője nem tud. Nem is tudhat, hiszen a köztéri alkotás készítője többnyire háttérben marad, s amennyire vita tárgya lehet mondjuk a mű elhelyezése, „tájolása", ahogyan az például a Gellért-hegyi sziklakápolna előtt felállított Szent István-szobor esetében történt, annyira homályban marad, hogy milyen mélyen az életműbe ágyazódik a mű. Márpedig így van, hiszen a kisplasztika még 1973-ban készült, amikor talán még a reménye sem csillant föl annak, hogy a templomépítő-országalapító *Szent Istvánnak* újabb szobrot állítanak Magyarországon.

Párizs és a pannon táj, történelmi múlt és a hétköznapok világa, a személyes kötődések sora és az irodalom, a művészet nagyságaihoz, értékeihez való kötődés – Kő Pál életművében a különböző rétegek úgy illeszkednek egymáshoz, hogy nem figyelhetők meg erőteljes fordulatok, de a hangsúlyok máshová helyeződtek a különböző időszakokban. Majdnem egy időben született a pálya elején az édesapja vonásait őrző festett, a pop-art anyaghasználatára is utaló portréja és a *Van Gogh* előtt tisztelgő bronz kisplasztika. A hatvanas-hetvenes évek fordulóján a hétköznapok figuráit különös erővel, humorral bemutató kisplasztikái keltettek érdeklődést munkái iránt, de akkor készült például Erdély című, márványból, fából, vasból komponált műve is, amely a táj, a fák formáiba sűrítve idézi meg a hely szellemét. A nyolcvanas években portrékba, metaforákba sűrítve fogalmazta meg művészeti-történelmi vonzalmait, hogy a kilencvenes évek végére eljusson az összegzés lehetőségét kínáló nagyméretű kompozíciók elkészítéséig, Szent István, *Mátyás* király alakjának újrafogalmazásáig. A kiállításon egymás mellett szerepelnek, az időrendet talán szándékosan megbontva a különböző pályaszakaszok alkotásai, például az *Antall József* emlékét idéző Történelemkönyv és az akár önarcképnek is tekinthető Szárnykészítő. Olyan természetes módon állnak össze vizuális-szellemi egységgé, ahogyan megszülettek.

Fellegvárunk: a nyelv

Az ír nemzeti színház vendégjátéka a fővárosban

FORGÓSZÍNPAD

Metz Katalin

Málló vakolat, szalmakötegek a falak tövében, s a padlón szanaszét néhány sámli, ócska asztal – íme az eldugott ír hegyi település iskolája. 1833-at írunk, a mezítlábas gyerekeket ebben a csűrben oktatja görög–latin irodalomra öreg, alkoholista tanítójuk. Igen, klasszika-filológiára, mivel akkoriban az illegalitásban működő – mert ír nyelven, katolikus szellemben nevelő – „oskolák" magas műveltségben részesítették az angol uralom alá hajtott északi nép fiait. Ez volt az egyetlen védekezőeszköze az évszázadok során földbirtokaikról rendre kiszorított ősi közösségnek, amelynek még ír anyanyelvű iskoláit is betiltották a XVIII. század végén.

A hangulat *Brian Friel* Helynevek (Translations) című darabjának első felvonásában mégis idilli. Derűs életképek sora idézi meg a falucska atmoszféráját, világát, ahol nyomasztó szegénységben ugyan, de békésen élik hétköznapjaikat a parasztok. *Ben Barnes*, az ír nemzeti színház (közkeletű nevén Abbey színház) igazgató-rendezője – aki Moszkvától Tokióig megannyi híres teátrumban is dolgozott –, a világhírű ír drámaíró, Brian Friel gyermekkori ihletésű darabját választotta európai turnéjukra. Hadd ismerkedjék a világ a kicsiny, sokat szenvedett ír nép keserű történelmével, nemzeti identitását tudatosan ápoló-mívelő kultúrájával. S bizony van mit okulni belőle, kivált a gyarmatosítást annyiszor „megtapasztalt" kisnépeknek. A Vígszínház nézőterén nem kell különösebb asszociációs készség ahhoz, hogy múltunkra ismerhessünk. Azzal a nem csekély különbséggel, hogy iskoláinkat a Monarchia idején is megőrizhettük, s nyelvünket sem veszítettük el, mint az írek a birodalmi tudat gőgjében mindenre elszánt angolok nyomására. Elképzelem, mekkorát „csattanhatott" ez a darab a Kolozsvári Magyar Színházban, ahol épp a napokban mutatták be. Nincs szomorúbb aktualitása a Helynevek című Friel-drámának Erdélyben, ahol épp mostanság zaklatják a román tanügyi hatalmasságok a háromszéki magyar iskolákat az anyaországi tankönyvek segédeszközként való használata miatt. S nem élték-e végig a kisebbségi magyarok is a darabbéli ír helynevek drasztikus angolosításának romániai mását?

Barnes színpadán, *Monica Frawley* puritán, ám sokatmondó díszletei között, a hamisítatlan – és korántsem „műparaszti" – népi élet szólal meg, a maga plasztikus realitásában. A cselekmény komótosan gördül, ahogyan egy isten háta mögötti faluban követik egymást a szürke hétköznapok. Mi tagadás, az életidegenség jegyében hihetetlenül fölgyorsult, fővárosi tempóhoz szokott néző számára túlságosan lassúnak tűnik, amíg rá nem döbben, épp ez adja meg a darab alaptónusát, amibe azután mennykőcsapásként üt be az angol katonai térképészek bevonulásával, a tragédia. A színészek természetes, minden műviséget nélkülöző játékmódja meghitt ismerőseinkké avatja a darab szereplőit, akár az idősebb nemzedék képviselőire (*Des Cave* – a sokat megélt, italozó tanító; *Brendan Conroy* – a jó humorral megáldott, ágrólszakadt öreg cimbora), akár a fiatalabbakra hivatkozunk (a tisztalelkű fiatal tanító – *Barry Barnes*; a szerelemittas hadnagy – *Hugh Lee*; a buzgó kollaboráns – *Andrew Bennett*; a kissé csalfa Maire – *Morna Regan*; a némaságával küszködő Sarah – *Fidelma Kcogh*).

A dráma második részébe csöndesen kúszik be a tragédia fuvallata. Nem tűri meg a hagyományos közösség az idegenből jött fiú tisztességes közeledését sem a szegénységből igencsak elvágyódó falusi lányhoz. Szerelmüknek a gyilkos indulatok vetnek véget. S az áldozat, paradox módon, épp az írek nyelve, szokásvilága iránt vonzalmat tápláló fiatal angol hadnagy lesz, aki maga is egy apró faluból származott el. A válasz, az angol megtorlás nem késik: a település elsöprésével fenyegetik meg a helyieket, ha az áldozat elő nem kerül, vagy a gyilkosokat kézre nem kerítik. A poetikus szerelmi jelenetek, a falusi életképek hangulatának egycsapásra végeszakad. A békés hétköznapokba beköltözik a létüket elsöprő iszonyat. Hajnalodik. Mielőtt lejárna a hadsereg ultimátuma, a két öreg *Homérosz* nyelvén idézi az antik irodalom törzsi háborúkra utaló passzusait. A világ több ezer év óta mit sem változott.

MN 2001 nov. 2. 14

KÖ Pál

Kortán LOOZ/T

talmait kevesen fedezik fel tévedhetetlenebbül Babits vagy Kosztolányi esetében, mint ő.

Ám minderről legtöbb esetben közvetve beszél. A Nyugat periódusairól vagy Balázs Béláról szólva, etika és esztétizmus viszonylatait taglalva. Az „elfelejtett regények" (Szini Gyula, Bíró Lajos, Kassák, Kádár Endre, Schöpflin művei) el nem felejtett szerzőket és folyamatokat idéznek, a *Függelék* „vallomásai" (riportjai) pedig élet és irodalom sokszor kommentált, ám kimerítően, maradéktalanul máig meg nem magyarázott összefüggéseit érintik. Kenyeres Zoltán még ez utóbbi darabokban sem válik rossz értelemben személyessé. Sorsa, életútja a magyar kultúra felelős szemlélésének függvénye. Életműve, e kötet fejezetei is ennek alakítói. Szóltak már a XX. századi magyar kultúráról megejtőbben is, hangosabban is. Elérzékenyültebben és lelkesítőbb módon is. De nála pontosabban, kisebb hibaszázalékkal és tartósabb érvényességgel aligha.

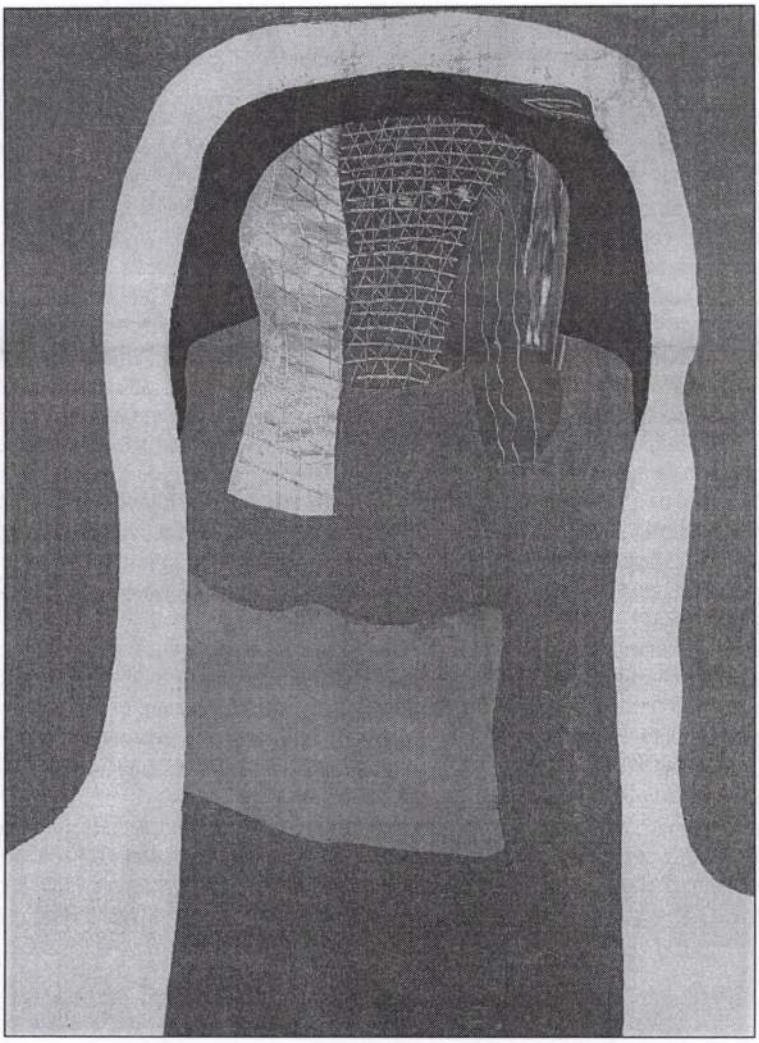

Ember (2000)

Kő Pál

Jelentés a műteremből

„A munkát el kell végezni!"
Mondotta egykor Pataki József kerülő,
aki anyai nagyapám volt.

Tisztelt Gyülekezet!
Kölcsey Ferenc tiszteletére összesereglett Barátaim!

Elég régóta írok jelentéseket a műtermi munkáról. Ezek olyan magamnak írott jegyzetek, végtelennek látszó naplóféle. Mi is történt a műhelyben, mi került ki belőle olyan, ami közérdeklődésre tarthat számot?

Képzeljük el a műtermet úgy, hogy magas falai vannak, hatalmas, harminc négyzetméteres, sokszemű üvegablakán dől be a fény, falain szerszámok sorakoznak, állványok, drótok, ládák szerteszét, az asztalon jegyzetek, fönn rajzok, plakátok, fényképek, képek.

No, az én első „műtermem" a zsebem volt. S mindjárt kettő is volt belőlük, tehát a zsebeim. 1964-től egészen 1970-ig tartott ez a zavarba ejtő bőség. Ekkor kisplasztikákat készítettem, arasznyi szobrocskákat hordtam a zsebemben, volt egy éles bicskám, néhány finom reszelőm, egy darab smirglipapírom, és semmi több. Ennyi elég a művészethez. Akkoriban még rendszerint egyedül, busszal, vonattal utazgattam, jártam az országot. Aztán amikor első kisfiam megszületett, 1969-ben ugyanígy, de már családostul. Rövid ideig a Fiatal Művészek Kollektív Műtermében, Budapesten, a Rottenbiller utca 35. szám alatt dolgoztam, de lejártam Kecskemétre, Zsennyére, ahol nagyobb munkákra is mertem vállalkozni. Így készülhetett el a *Boronás* című, rézlemezből kalapált, domborított, hegesztett szobrom. Ez a munkám egy akkori iskolaigazgató kérésére a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Levelek községébe került (manapság nálam, a terézvárosi Epreskertben vendégeskedik, hogy az idő és az oktalan emberek ütötte sebeket begyógyítsuk rajta).

Később, az állandósult otthontalanság idején mégiscsak ránk talált a szerencse. Nyertem egy lakásvásárlási jogot a főváros peremén, a XVIII. kerület akkor átadott KISZ-lakótelepén. Amikor szerét ejthettem, itt, a fürdőszobában dolgoztam. Mintázhattam, rajzolhattam, érmeket, plaketteket teremhetett ez az aprócska, szerényen fehérre csempézett tér. Miközben világra jött Virág leányom is, és csendesen aludt a család, álmokat szőttem nagyméretű köztéri szobrokról, töprenghettem a családomról és a jövőnkről.

Nem hittem az „előrelátóknak", nem vallottam azt az elvet, amit kortársaim közül sokan, hogy először egy saját műtermet kell fölépíteni, hogy azután szabadon, jó körülmények között, gondtalanul lehessen alkotni. Engem inkább az izgatott, hogy hogyan csináljak szobrot, rajzot, érmet. Az izgatott, hogy az milyen lesz. Miről beszéljen, és milyen alakban, anyagban

Elhangzott Szatmárcsekén, 2002. január 20-án.

fog a legjobban megjelenni, megszületni. Legyen ütése! Összetéveszthetetlen legyen, egyszerű és nézhető.

Az én első szobraim öreg parasztemberekről készültek, asszonyokról és férfiakról. Azok a tanyasi vagy falusi emberek voltak a modelljeim, akik többségükben a rokonaim is voltak. Vér szerint vagy emberi ágon. Pista bátyám, ángyikám, anyai nagyanyám, nagyapám, Lajer Pista bácsi, Gyurkám és így tovább. A család.

Nekem nem kellett megtanulnom, hogy a család a társadalom alappillére! Tudtam, mert benne éltem. Gyermekkoromban mindig vonzódtam az öregekhez. Az idős asszonyok és férfiak sokat jelentettek nekem. Meghallgattak, figyeltek rám, és én figyeltem rájuk. Ügyeltek rám, és nagyon sok érdekes dolgot elmondtak. Ráértek a szóra, pedig sokat dolgoztak, de sohasem voltak türelmetlenek velem. Szépséges meséket tudtak a Holdról, ahol Cicelle táncol, az égig érő fákról, meg arról, amikor Krisztus urunk a földön járt, mégpedig nem is egyedül, hanem Szent Péterrel. Beszéltek a háborúról, a hadifogságról, a szökésekről, hogy a végtelen hómezőkön hogyan gyalogoltak heteken keresztül, hogy óvták szemüket a hóvakságtól, hogyan buktak fel, fagytak meg társaik.

Mi tanyán éltünk.

Perespuszta gyönyörű volt, és mi ott lehettünk a kiscsikó, a kisborjú világrajötténél. Legeltettük az állatokat, és figyeltük a viselkedésüket. Tudtuk a felhők járását, ismertük a nap tünékeny fényeváltozását. Igyekeztünk ellesni a felnőttek mozdulatait, hallgattuk történeteiket. A tanya tele volt gyermekekkel. A szomszéd tanyán kitelepítettek, az ötvenes évek megalázottai éltek. Patay százados úr, Bóta ezredes bácsi, Hampell Mari édesapja, a repülőezredes, kinek neve már kihullott emlékezetemből. Ők már brigádvezetők voltak a hevesi, jászsági határban. Igazán hozzánk tartoztak. Édesapám szerette és tisztelte őket, órákig tudtak beszélgetni.

Mondom, a tanya tele volt gyermekekkel. A háború előtt még gyakori volt a sokgyermekes család. Így az Édesanyámék tizenketten születtek. Ő volt a legkisebb, de fölcseperedni csak hatan tudtak. Édesapámék hatan születtek, és hát bizony a háború elemésztette, kegyetlenül ritkította őket is, bár itt az arány náluk sokkal, de sokkal jobb volt. A hat gyermekből egy leányka, Annácska követte az édesanyja vallását, a katolikus családban ő református lett. Édesanyámmal egyidős, most lenne nyolcvanesztendős, ha élne. *A háborúban inkább fiúk születtek!* Édesapáméknál öt fiú és egy leány, Édesanyáméknál hét fiú és öt lány. Itt egyébként ikrek is világra jöttek. Én már, messze lemaradva tőlük, három fiú- és egy leánygyermek édesapja vagyok. Illendő itt a templomban elimádkozni a nevüket:

Boldizsár, 1969. április 29.
Virág, 1972. augusztus 25.
Benedek, 1998. augusztus 16.
Bálint, 2001. augusztus 6.
Isten éltesse őket. Ámen.

*

Kölcsey Ferenc nevét én aggódó szeretettel ejtettem ki a számon, azokban az időkben, amit talán úgy lehet meghatározni, hogy magamra találásom, eszmélésem ideje. Akkor ébredtem rá, milyen fontos, hogy egy nemzetnek legyen himnusza, amikor egy villanásnyi időre a *Himnusz* lett a legfontosabb dallam az ajkunkon. Ez 1956-ban volt, én ekkor tizenöt éves voltam, és csak távolról kísérhettem Édesapámat. Én vittem neki az események alatt valamicske élelmet, mert szinte haza sem tudott jönni a forradalom napjai alatt a községházáról. Hevesen, szülőhelyemen ennyi embert még az országos vásárokon sem lehetett látni, mint akkor, 1956. október 23-án. Lehettek vagy négyezren. Édesapámat választották meg a Forradalmi Munkás-

tanács elnökének, a község első emberének. Ő akkor ott sem volt, úgy rohantak el érte Susánék, s amikor a községháza elé értünk, ott és akkor elénekeltük a *Himnusz*t. A „...Hozz rá víg esztendőt..." abban a pillanatban olyan igaznak, reménytelinek hangzott. Hogy utána mi következett, azt talán jobb is, hogy elképzelni sem tudtam...

Kölcsey.

Most talán hihetetlennek hangzik, de kaptam egy szoborra szóló megbízást François Mitterrand-tól. Azt kérte, hogy készítsem el a *Himnusz* költőjének a szobrát. A történet még 1990-re nyúlik vissza. Ekkor a francia köztársasági elnök magyarországi körútja során meglátogatta a budapesti két tannyelvű, francia tagozatos Kölcsey Ferenc Gimnáziumot. A jó hírű iskola külső és belső felújításra szoruló épületének folyosóján egy rozoga posztamensen meglátott egy koszos gipszfejet. Ferenczy István kiváló, egész alakos, klasszicista márványszobrának nagyon rossz másolatát. Hosszan és csöndben állt a lepusztult, vonásait vesztett portré előtt, és azt mondta a mellette álló igazgatónőnek: – Tudja, kérem, én nem ilyennek képzeltem a *Himnusz* költőjét...

Dr. Bátorfy Józsefné másnap összehívta a tanári kar rendkívüli ülését, és fölvetette, hogy az idejáró gyermekek szülei közül bizonyára akad egy jámbor szobrász. Azt igencsak kívánatos lenne mielőbb előkeríteni. Mivel mindkét serdültebb gyermekem odajárt abban az időben, Boldizsár és Virág is szaladt haza a jó hírrel. – Édesapa! Holnap vár az igazgatónő.

A szobor ihlető modellje – költő a költőnek – Jékely Zoltán atyai barátom lett. Az a karcsúság és fennköltség, ami Jékelyből áradt, engem régóta Kölcseyre emlékeztetett. A töprengő, magas homlokú férfialak egy hófehér klasszicista falfülke előtt áll, az azóta régi szépségét visszanyert szecessziós iskolaépület aulájában. Akkor, 1991-ben Sváby Lajos Kossuth-díjas festőművész, a Képzőművészeti Főiskola rektora avatta fel. Alkotótársaim, mint már annyiszor, Török Péter és Fazakas Gábor építészek voltak. 1994-ben Kölcsey szülőhelye, Sződemeter polgárai kerestek meg, kérésükre készült el – a könnyen letörhető kard nélkül – szobrom másodpéldánya. Sokan voltunk kinn az avatáson Magyarországról is, szép helyre került, és szép volt maga az ünnepség is. A szobor odakerülését emlékezetem szerint többek között Muzsnay Árpád szorgalmazta. Köszönet neki érte.

Mert minden szobor mellett egy barát áll. Ágh István, Lázár Ervin, Buda Ferenc, Péterfy László, Nagy Gáspár, Kányádi Sándor, Utassy József, Gyulai Líviusz, és folytathatnám a sort...

Jelentés a műteremből, ígértem. És már a történet elején idesorakoztak gyermekkorom alakjai, rokonaim, gyermekeim, hazai és külhoni ismerőseim. Folytatnom tehát Balatonkenesén kell, ahol első saját műtermem 1977–1978-ban elkészült. Egy öreg parasztházat hoztunk rendbe. Kuti József tiszteletes úr szerint ez Kenese legrégibb vendégfogadója lehetett egykoron. A hosszúház istálló felőli végébe építettünk egy szép műtermet Péterfy Gizellával, akkori feleségemmel. A mohácsi sírjelek – a föltárt tömegsírok fölé – mégsem innen kerültek ki, hanem mind a 29 darab a Százados úti bérelt műteremből. Persze azért a Balaton partjáról is elősétált néhány szobor. A Hotel Taverna *Szárnyas lovai* vagy a Thomas Mann és József Attila találkozását ábrázoló, tíz méter hosszú festett fa dombormű, amely a századfordulótól a Nyugatig idézi a magyar szellemi élet nagyjait, vagy a bécsi Credit Bank *Kakasos fiú*ja, Kovai Lőrinc síremléke, a veszprémi *Vetési oltárkő*... A felsorolást csak azért kell berekesztenem, mert én igazán bárhol, bármilyen helyen tanyát tudtam verni. A nagy lombos olajfa tövén – akár Görögországban is, az Égei-tenger partján – reneszánsz műhelyt képzeltem, teremtettem. Itt a tengerből kifogott fából *Ipokamboszt*, tengericsikó-szobrot faragtam, amit aztán egy vacsoráért egy Thesszalonikiben élő görögnek adtam. Igaz, mi vendégül látott családként éppen kilenc főt számláltunk, voltunk elegen.

Főiskolai műtermem az Epreskertben talán a legotthonosabb, hiszen 1978 óta tanítok az intézményben. Először Somogyi József tanárom és mesterem, később igaz barátom tanárse-

gédjeként, majd a tanszékvezetői poszton szolgálva, néhány esztendeig rektorhelyettesként, de lehettem én – jóval korábban – fűtő is a műtermek környékén, amikor az igazi fűtőt, Gyuri bácsit vakbéllel megoperálták. De az még 1964-ben volt. A huszonhárom esztendő alatt szinte mindenütt dolgoztam itt, a művészetek kertjében. Nagyon fegyelmezetten kell visszagondolnom, mert egyszerűen nincs erőm összefogdosni a szétrebbenő emlékeket. A köztéri munkáknak egyébként is kell a külső, nagy, tágas tér, a természet, hogy az ember a léptéket megérezhesse. Így készült a *Menyasszony*, pontosan úgy, ahogyan mondják: „mint egy menyasszony", tizenkét esztendeig faragtam ezt az archaikus mosolyú palóc leányalakot. Carrarai márványból, bazaltkockákból épített menyasszonyi láda tetejére állítva Parádfürdőn a szanatórium parkjának lakója. Egy kis fenyves a háttér, s mögötte bővizű patak folyik. Ez Károlyi Mihály birtoka volt egykor, én pedig elképzeltem, hogy itt sétálgathatott Andrássy Katinka, a szépséges, fiatal, extravaganciára hajlamos grófnő. A másik Katalin, Keszthelyi, a lektorátus igazgatója nem sürgetett, csak jelezte: már éppen két tanácselnöknek járt le a mandátuma, s végül az első polgármesternek jutott osztályrészül, hogy a szobor avatásának örvendhessen.

Az örökkévalóság nyugvóhelyét faragtam a drégelypalánki *Szondi*-szarkofágba. Ez is készült jó pár esztendeig, éjjel és nappal. Aztán amikor már szorított a határidő, feszítettem egy hatalmas sátrat föléje. Ez a fóliasátor nem vízszintesen terpeszkedett, hanem égre tört. Vittem bele áramot, szólt a rádióm, zenélt a magnóm, és gyönyörű kevert színt csináltam éjszakára kék és sárga fényű villanykörtékből. Kívülről egy fényoszlopnak látszott a fák között, aminek az alján egy felravatalozott, tagbaszakadt vitéz feküdt: Szondi György várkapitány. Arany János balladájának ismeretében élmény volt megcsinálni ezt a nemzeti emlékhelyet. A segítőm ebben az esetben Vadász György Kossuth- és Ybl-díjas építész volt, aki azóta is a barátom. Remek érzékkel helyezte el a sírkövet, egy rom várfalmaradványait természetes környezetként megidézve. A köveken állva láthatjuk igazán a fekvő hős faragott alakját. És milyen a történelem! Az igazi Drégely várának udvarán nem állíthattam még föl akkoriban az emlékművet, mert a terület a szovjet csapatok gyakorlóteréként el volt zárva a világtól. Így a falu lakói jelölték ki a mai helyszínt, a hídfőnél. E munkám avatásakor ismerkedtem és barátkoztam össze Szakály Ferenccel, mondhatni, sírig tartóan, mert már ő is elment, pedig összekötött bennünket az, hogy a mi édesapáink együtt ültek az 1956-os forradalom miatt Vácott, a Gyűjtőben, majd ismét Vácott, bár apám a Fő utcában is megfordult közben.

Édesapám „műterme" benn volt a börtönben, a börtön legmélyén. Mikor szabadult, megkérdeztem tőle, hogy miként telt el az a hat esztendő. – Kisfiam, én erről nem szívesen beszélek – mondta ő –, és most még nem is tudok mondani semmit...

A halála után, 1979-ben kerültek elő azok a szépséges tárgyak és írások, amelyek ott benn születtek. Egészen kicsiny, temperával festett képeket hozott haza a Kozma utcából. Az elíziumi mezők kellős közepén, egy csodálatosan kék és gyors vizű patak partján hatalmas szarvasbika bőg. Tudtam, hogy Kassa környékén, még a háború előtt, katonaidejében három gyönyörű bikát lőtt ki az apám. Akkor még béke volt! És a börtönben előjött az emlék, hiszen apám igazi játékos volt, szenvedélyes és türelmes. Győzte az időt humorral, tartalommal, megtartó hittel és pátosszal, ha kellett. Rengeteg embert ismert, és a szabadság volt a lételeme. Tőle örököltem rajzkészségemet, ha van ilyen; tehetségemet és a dacos kitartást. Édesanyámtól a szorgalmat, a munkabírást, a túlélés képességét. Mindezt ennek a két gyönyörű embernek köszönhetem, a szüleimnek. Pataki Teréziának és Maczky Bélának.

A család szent dolog. A teljesség ígérete. A mi körünkben – ott, a pusztán, a faluban – a hadirokkanttól az egyetemi tanárig, a disszidenstől a repatriáltig, a hősi halott árvájától a tüdővész áldozatáig, a kondástól a királyig jelen volt mindenki. Éltünk Isten segedelmével hitben és szeretetben Magyarországon. Aki Perespusztán született, s onnan vándorolt a Koczka-tanyára, a Németh-tanyára, onnan Kenézlőre, Gávára, Vencsellőre, Tiszabőre, Bútelekre, majd Császra,

végül Hevesre, az igazán megszenvedte a háborút! A mottó, nagyapám mondata önmagában aligha adhat eligazítást, ám szellemi rokonaim elmondják hovatartozásomat és kötődésemet.

Így Illyés Gyula, Kassák Lajos, Borsos Miklós, Veres Péter, Sinka István, Radnóti Miklós is hatott rám. Az ő szellemi erejük és tevékenységük volt döntő számomra ezekben az évtizedekben. Amikor eszméltem, és olvastam a *Puszták népét*, éreztem, hogy nekem nemcsak szellemi rokonom az író, de pontosan azt a világot írta, amiben éltem, éltünk. Ez adott erőt ahhoz, hogy megbizonyosodjak arról, az én alakjaim méltók arra, hogy fába, kőbe, márványba faragjam, bronzba öntsem őket. Ácsorognak időtlenül egy város főterén. Szárnyas nénikék, kétkezi, nehéz sorsú angyalok.

Műterem. Mindig úgy megyek be oda, hogy méltó legyek nagyapám szándékához: „A munkát el kell végezni!" Úgy megyek be, hogy szüleim ne szégyenkezzenek miattam, hogy mesterem láthassa odafentről, jó tanítványa vagyok!

Illyés Gyula szavaival búcsúzom el, mert én ilyen szépet úgysem tudok mondani, pedig gyakorolgatom a diákjaim előtt szinte naponta:

Dolgozz, munkálj.
A szép, a jó, a hasznos
mihelyt elkészül, az élethez áll.
Minden jó mű egy-egy szabadságharcos,
légy hű magadhoz,
olyanokat alkoss, ne fogja a halál!

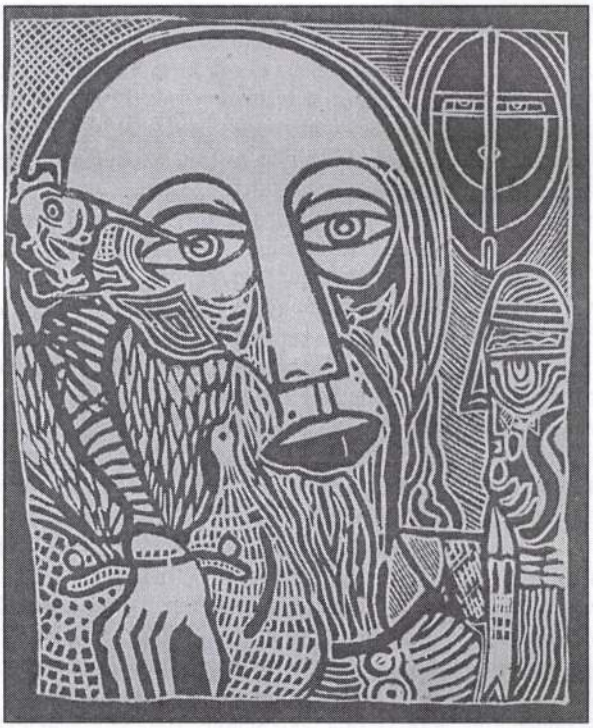

Ikon? III. (2000)

Kő Pál szám

Magyar Hírlap 2008. május 28. 13. oldal

Szívesen áldoztak Bubik István síremlékére

Hétfői lapszámunkban írtunk a Bubik István ötvenedik születésnapja alkalmából a Farkasréti temetőben felavatott síremlékről. Ezúttal Kubik Anna színművész kérésére, a szükséges pontosítások érdekében foglalkozunk ismét a témával.

Seress Zoltán színészt, a Bárka Színház igazgatóját kérdeztük arról, hogyan sikerült összegyűjteni a pénzt.

A színművész a Magyar Hírlapnak elmondta, hogy egy temetésen járt Farkasréten, és ekkor meglátogatta Bubik István sírját. Látta, hogy nincs még síremlék, ekkor támadt az az ötlete, hogy gyűjteni kellene rá. Megegyeztek Funtek Frigyessel, aki Bubiknak jó barátja volt, hogy a szűk baráti kör megszervezi a munkálatokat.

Felkérték Kő Pál szobrászművészt, hogy tervezze meg a síremléket, ő el is vállalta, és lemondott a tiszteletdíjáról. A kőfaragó mestere, Fáskerti István pedig kivitelezte a síremléket.

Eperjes Károly, Gáspár Sándor, Kubik Anna, Hirtling István, Gesztesi Károly, Nemcsák Károly, Rubold Ödön színész, Fábián László, Madaras Ádám, Martinek János öttusázó, az Opel Gombos nevében Gombos Gyula és természetesen Funtek, valamint Seress is részt vett az adakozásban. *(mh)*

lagprobléma. A hatékony megelőz
és segítségnyújtás érdekében júniu
1-jétől egész Európában egység
telefonszámon lehet bejelentést te
ni eltűnt vagy megtalált gyermeke
ügyében, a gyereksegély telefonsz
ma: 116-000.

Magyarországon évente átlagosa
több mint ötezer gyermek eltűnés
jelentik be. Keresésük, körözésük á
lamigazgatási eljárásban folyik, e
kilencven napon belül le kell zárni, d
az eltűntek adatai húsz évig a keresé
tek adattárában maradnak.

Statisztikák szerint az elszökö
gyerekeknek mintegy fele még aznap
legfeljebb másnap megkerül, de min
den negyedik több éjszakát vagy aká

Kő Pál

Új Kelet

1996. X. 1

***

Kő Pál Munkácsy-díjas szobrászművész naplóiból, följegyzéseiből, vázlataiból, visszaemlékezéseiből jelentetett meg albumot a budapesti Kráter Egyesület. (Korábban *Somogyi Győző* grafikus-festőről, *Schrammel Imre* keramikusról és *Szemadám György* festő-íróról adtak ki hasonló kötetet a Belső tárlat című sorozatban.). Az album bemutatóját *Ágh István* Kossuth-díjas költő tartotta a napokban Hevesen, a művész gyűjteményes kiállításán.

Kő Pál gyermekkorában néhány évet Szabolcs-Szatmárban élt. Leveleken áll az első köztéri alkotása, A boronás. Ő készítette *Móricz Zsigmond* szobrát, mely Nyíregyházán, a könyvtár előtt áll.

Manapság nincs biztonság

Kő PÁL

KŐ PÁL KOSSUTH-DÍJAS SZOBRÁSZMŰVÉSZ

Négygyermekes családapaként és gyakorló nagypapaként elmondhatom, hogy igen közelről érint a kérdés. Vallásosak vagyunk, ez nagy erőt ad, és szükségünk is van rá, hiszen amit a mai kormány csinál, döbbenetes: szétver, lerombol, elront mindent. Nekem mint tanárembernek nemcsak apaként lenne fontos a biztonság, hanem a tanítványaim dolgában is. Manapság nincs biztonság. A Művészeti Akadémia tagjaként számtalanszor találkozom, beszélgetek kollégákkal, és mindannyiszor ott lebeg a beszélgetések fölött a mai politika kérdése. Sokszor ki sem mondjuk, hisz borzasztó nehéz megrajzolni ezt a helyzetet; de ha nem is konkretizáljuk, nem öntjük szavakba, tudjuk: bajban van az ország. Olyan infláció van, hogy a fal adja a másikat, és ez igen-igen megnehezíti a családok életét. Hívtak külföldre, nem is egyszer, de nem megyek már el innen, én itt vagyok otthon. A szobrászvilágban is állandó változások vannak, de én továbbra is a hagyományokat tisztelve tanítok. Nekem ez a digitális, szétpolitizált pénz- és papírvilág valóságos trauma. Sokan tudjuk, érezzük, hogy tenni kéne valamit, de nem lehet, mert nem hagyják. ■

M. Hírlap 2007. dec. 24 16. old

▸ akarja kérni Azra kezét, de a lány anyja nem találja elég »komolynak« a legényt, ezért az bánatában felakasztja magát a harangkötélre. Megmentik. Bánat ellen legjobb a harmonika. Goran Bregovic stilizált népzenéje végigkíséri a történetet. Tánc a csupasz villanykörte alatt, hisz ereinkben is zene folyik. A két fiatal mégis kitart egymás mellett. Jön két filmes párhuzam. Együtt ülnek a vetítővászon előtt, mint Fellini Amarcordjának hősei. És amit néznek: a Kifulladásig. De felsejlik még A facipő fája és az Apámuram is. A villaröpítés pedig a Carrie-t idézi. A valóság és álmok függvényeként jelenik meg, akárha érvényes párhuzamos létezés lenne. A földhözragadt történéseket is lebegteti a rendező, hogy minél hitelesebb legyen az álmokkal való egy szintbe kerülésük. A vízen apró fényjelek, a folyóban barátok és idegenek fürdenek, virágkoszorúkat dobálnak a vízbe. A megtisztulás ősi szertartása játszódik le. A szerelmespár elúszik egy faládában. És ez a láda talán ugyanaz, mint amelyik a film végén szerepel, akkor már igazi koporsóként. De legalább ilyen szürrealista a két egymás felé rohanó papírdoboz, amelyekről kiderül, hogy csak a gyerekek játékai. És szükség esetén a menekülés fontos eszközei" – írta Kontra Ferenc, az eredetileg horvátországi, de Újvidéken élő, tehát egyszersmind vajdasági magyar író, az Új Symposion akkori olvasószerkesztője a lap 1988. decemberi számában.

Akkor került a mozikba Emir Kusturica Cigányok ideje című filmje, s Kontra – aki ma az újvidéki Magyar Szó főszerkesztő-helyettese – sorait azért tartottam fontosnak itt idézni, mert az elsők között mutatott rá a bosnyák rendező szürreális ábrázolásmódjára. A történetszövés kaotikussága persze nem feltétlenül függ össze a szürrealizmussal, Kusturicánál azonban egyértelműen igen.

Kusturica, a rockzenész

A bosnyák filmrendező nevét először rockzenészként ismerte meg a közönség. A szarajevói Zabranjeno Pusenje együttes, amelynek a basszusgitárosa volt, ugyancsak kifejezetten szürreális társaságként szerzett magának hírnevet az egykori Jugoszláviában. A Szarajevói Rádió második műsorán 1979-ben indult a Primus című ifjúsági műsor. Már a cím is a zenés jellegre utalt, ez volt a rövidítése a Price i muzika subotom (Történetek és zene szombaton) címen ismert műsornak. Boro Kontic szerkesztő körül 1981-re verbuválódott egy fiatal csapat, amely Szürrealista toplista címmel tizenöt perces blokkot kapott a műsorban. Anyagaikban nagyon specifikus, utánozhatatlan humorukkal az aktuális politikai és szociális kérdésekkel foglalkoztak.

Kicsúfoltak mindent, amihez hozzányúltak, maró gúnnyal beszéltek a szocialista önigazgatás vívmányairól is, és nagyon rövid idő alatt hihetetlen népszerűségre tettek szert. Álljon itt egy gyors névsorolvasás: a tizenöt perces blokk munkatársa volt Nenad Jankovic, aki később az egyértelműen vulgáris és erotikus tartalmú dr. Nele Karajlic művésznéven vált ismerté (a „karanje", „karati" kifejezés a délszláv nyelvekben sokféleképp értelmezhető, de valahogy egyik tolmácsolásából sem jön ki a „csendes esti olvasgatás otthon", vagy a „könyvtárlátogatás szülői felügyelettel"...), Zenit Djozic, Zlatko Arslanagic, Boris Siber, Drazen Ricl és Sasa Kontic. A Szürrealista toplista 1985-ig számított négyesztendei fennállása idején ebből a körből nőtte ki magát a szarajevói újprimitivizmus (vagy ahogyan ők nevezték magukat: New Primitivs) két legfontosabb zenekara, a Zabranjeno Pusenje és az Elvis J. Kurtovich and his Meteors. A New Primitivs meghatározást pedig Mirko Srdic, alias Elvis J. Kurtovich találta ki. Mellesleg az ő művészi álneve sem sokkal szalonképesebb, mint Nele Karajlicé.

„Lőj mindenre, ami mozog!"

Teljesen ismeretlen csoportként azonban, fiatal srácok együtteseként a Zabranjeno Pusenje sokkal korábban, még 1980-ban, akkor még Pseudobluz bend néven alakult meg, amikor a későbbi vezéregyéniség, Nenad Jankovic még az általános iskolai padokat koptatta. Mint oly sokan mások abban az időben a világ szinte minden táján, ők is egy pincehelyiséget alakítottak át próbateremmé.

A háború kitöréséig négy albumuk jelent meg, az utolsó 1989-ben. Habár ennek a címe fennen hirdette, hogy kis történeteket mesélnek a nagy szerelmekről (Male price o velikoj ljubavi; Piccola storia de grande amore), dalaik mégis vérbő napi politikával foglalkoztak, mint korábban a műsoraik is a Szürrealista toplistában.

Az egyik zeneszámban megénekelték a koszovói helyzetet (Straza pored Prizrena, avagy Őrségben Prizren mellett), amelyikben elhangzik a mondat a Jugoszláv Néphadsereg tisztjének szájából: „Lőj mindenre, ami mozog, fiam, ne sajnáld az irredentákat!" A Drina folyó völgyéről szóló őrült balladában (Kanjon Drine) pedig így szól a hallgatag öreg kamionsofőr, akinek alig lehet a szavát venni: „Nem lesz ennek jó vége, srácok." S valóban nem lett. Megérnének egy külön elemzést is egyszer a délszláv rockzene profetikus jövendölései is... Ebben pedig több más kiemelkedő alkotó mellett nagyon fontos szerep jutna a Szürrealista toplista gárdájának, de a Zabranjeno Pusenje együttesnek is.

A zenekar szétesett még a háború kitörése előtt. Jankovic és Kusturica Belgrádba, a többiek Zágrábba menekültek a pusztítás elől. A társaság egy része, később, miután helyreállt a béke, visszatért Szarajevóba. Így az a furcsa helyzet állt elő, hogy egyszerre két zenekar működik Zabranjeno Pusenje néven. Szürreális emberek szürreális élethelyzetekben. Fogjuk rá, hogy ez is a hallucinációkkal és őrülettel teli erős, dinari, vulkánszerű mentalitás része. Jobbat úgysem tehetünk.

A két együttes háború utáni történetét pedig újabb albumok jelzik az egykori Jugoszlávia több utódállamának fővárosában is: Belgrádtól és Zágrábtól is egy irányban – Szarajevóig. Mintha esetükben minden út oda vezetne...

SZABÓ PALÓCZ ATTILA

SZÁVÁN INNEN, DRÁVÁN TÚL...

Elfeledett magyarok nyomában

A pécsi különjárat egyetemista utasai terepgyakorlatra indultak a Dráva túloldalára, míg jómagam, a „tegnapelőtt" még százezres szlavóniai magyarságról írt kötetem forrásait reméltem szembesíteni napjaink valóságával. Szikrázó reggel, oldott hangulat. Buszunk átgördül a Dráva-hídon. A verőcei városnézés a kopottas Pejacsevich-kastélyra korlátozódik. A bejáratnál egy ómagyar nyelvemlékeket idéző tábla fogadja az utazót: „Gsok hasznaltnok vendgiknak." Mindez karnyújtásnyira a határtól, egy olyan városban, ahol néhány évtizede még százával éltek magyarok. A nyelvromlás és identitásvesztés pállott levegője egy pillanatra avatatlan diákjainkat is meglegyinti.

Utunk a Bilo-hegység mentén, az egykori határőrvidéken vezet keresztül. Itt, a határ és a Dráva közé ékelődve fekszik Zsdála, a falu, amely néhány emberöltővel ezelőtt még Somogy megyéhez csatolását kérte. Az anyaország csupán egy Julián-egyesületi iskolát állított, ám ezután különös dolog történt. Egy tetterős horvát pap érkezett a faluba. Az 1910-es népszámláláson magyarjaink már egy emberként horvátnak vallották magukat. Vajon egy évtized alatt mitől fordult ekkorát a világ itt, a Dráva mentén?

Másnap a Zrínyi/Subic család csáktornyai várának udvarán tartunk szemlét a törökverő magyar és horvát nemes urak testvéries szoborcsoportjánál, s az Európa védőpajzsa címért a környező népekkel folytatott vitát „békévé oldja az emlékezés". Nem nyitunk frontot a költő Zrínyi Miklós hovatartozásának kérdésében sem.

A következő állomás Varazsd, ahol ugyancsak kísértenek a politikai aktualitások. A barokk főtéren egy árpádsávos sátor körül horvát lokálpatrióták kampányolnak a település címeréből kiragadott pirosfehér csíkos (nem kockás!) zászló mellett. A helyzet pikantériája, hogy a millennium évében zágrábi diákok tüntetőleg elégették a magyar „gyarmatosítók" lobogóját. A szerbekkel történt drámai szakítás óta azonban a társnemzeti múlt emlékei felértékelődnek. S kötve hiszem, hogy akadna ma olyan varazsdi polgár, aki be akarná tiltani a közös hazát idéző sávos zászlót.

Nyolcszáz éves együttélésünk rosszul sikerült utolsó évszázada néha még kísért ugyan, a horvátok azonban függetlenségük kivívása – s Budapest Kalasnyikov-szállítása – óta a legderekabb szomszédnak tartják a magyarokat. Hogy legyen összehasonlításunk, vessünk egy pillantást a szerbekre, akik a múlt század elején még Horvátország népességének negyedét tették ki. A nagyszerb hegemón törekvések eszközévé lett szerb enklávékat a testvérháború végjátékában jórészt felszámolták. A szlavóniai krajinából is tömegek menekültek el. (A sors fintora, hogy sokan magyarok közé, a szelíd bácskai rónára.) Ám a háborús sebek nem hegedtek be: a Papuk-hegységben százszámra látni kiégett, bozóttal benőtt épületeket.

A helységnevek java ismerős, hiszen a bevándorolt magyarok által is lakott félezernyi településből jó néhány e vidékre esik. Látlelet felvételére persze a feszített program miatt nincs mód. Sokért nem adnám pedig, ha végigböngészhetném a temetői fejfák és sírkövek beszédes feliratait. Akaratlanul is mormolni kezdem: itt magyar iskola, amott református gyülekezet, megint máshol könyvtár, olvasókör vagy dalárda működött. Daruváron mindahány, dacára a helyi szerbek zaklatásainak. A hajdani konfliktusok lajstroma hosszú, végeredményük mégis mellbevágó: egy helybéli szerint errefelé nincsenek már magyarok. Nem úgy, mint csehek! A pljeskavicát is egy üveg cseh sörrel öblítjük le, köszönhetően az ide vetődött bohém serfőzők szívós maradékainak. A hévizes fürdőben valaki mégis anyanyelvünkön szólít, csakhogy ez távolról sem az ómagyarokat kutató Juliánusz barát s a Magna Hungaria-beli aszszony sorsszerű találkozása. Még ha a helybéli horvát férfi – Jankovichok és Pejacsevichek példájára – magyar feleséget választott is magának, a szóban forgó ara nem a szlavóniai szórványmagyarság kései „hírmondója", hanem egy dunaújvárosi menyecske.

> **A horvátok függetlenségük kivívása óta a legderekabb szomszédnak tartják a magyarokat.**

Brod Száva parti csillagerődje sem őrködött jobban másfél ezernyi magyar és egykor irigyelt MÁV-iskolájuk felett. Régiek árnyai helyett hát horvát fiatalok társaságát keressük a szálláshelyünk melletti focipályán. Az előny (4:0) ismét csak a házigazdáknál, akik a voks nélküli, közös EB-pályázat kudarcán is könnyebben teszik túl magukat a függetlenség kivívásának összenemzeti katarzisa s irigylésre méltó küzdőszellemük jóvoltából.

A lugasoktól barázdált lankákról vetünk búcsúpillantást a Balkán északi határfolyójára, s túl, a reggeli párában fürdő Boszniára. Aztán irány észak! Egy Árpád-kori impozáns várrom megtekintése után ötlik szemünkbe Orahovicán a véradólista, amelytől szaporább lesz a pulzusom, még ha a névsorban szereplők – Hollós, Szebenyi, Virág, Sebaj, Csuday, Molnár – nem is őshonosok, mint a Vuka menti mocsarak védelmében évszázadokat túlélt Eszék környéki falvak (Kórógy, Szentlászló, Rétfalu s Lacháza) lakói.

A szerémségi magyarokra (Csák, Lovas, Újlak, Erdővég, Bingula, Ürög, Nyék, Szolnok-puszta, Maradék stb.) időnkből nem telik. Leginkább Vukovár „kiesése" okoz csalódást a református iskolacentrum és az Eltz-kastély miatt. Kénytelen mód a buszban emlékezünk tehát a „horvát Srebrenicára" (amely egyúttal a szlavóniai magyar önkéntesek s a kivégzéssel fenyegetve bevetésre hajtott bácska-bánsági magyar fiúk párharca lett); s tisztelgünk a galád mód disznók elé vetett megannyi áldozat emlékének...

Hazafelé útba esik viszont a ma is aknamezőkkel övezett Szentlászló. A torzóvá lőtt gótikus templom tetőzetét és barokk tornyát az anyaország 2001-ben székely ácsok közreműködésével állíttatta helyre. Eszék nevezetességeiből csak az erődre jut kutyafuttányi idő, s a Szlavón házban szívélyesen kínált „perkelt"-re. Ezzel biztosan kihúzzuk Zuglóig.

A túloldali Baranyához közeledve, a buszban egyre élénkebb a zsongás. Amikor az unió pillanatnyi határán komoly nézésű, termetes egyenruhás ugrik fel a járműre, a zaj mit sem enyhül. Az útlevélszemlén mobil csörren, s a granicsár szigorú hangon horvátul veti oda: Ne most! A „bevizsgált" hallgató tekintete fennakad. Az éterben zeneszó, fel-felbuggyanó nevetés és különös feszültség vibrál. A határőr – kezében a pecsétnyomó, mint valami fegyver – továbblép, de látni, ahogy homlokán egyre mélyebb ráncok gyűrődnek. Amikor döngő léptekkel távozik, felsóhajtok: úgy látszik, mégis elérem az utolsó pesti gyorsot... – Ennek meg mi baja volt? – kérdezi ocsúdva a telefonálás miatt leintett fiú. Láthatólag nincs tudatában, hogy errefelé néhány dolgot komolyan vesznek. Ilyen a határ is, a nemzeti zászló, s a villarombolások óta tudjuk, a nyaralók tengerparttól számított távolsága... Tudnak azonban méltósággal élni, és élni hagyni, pökhendi nyegleség és szervilizmus nélkül. (No, nem is szokásuk a hosszabbításban tétmeccset elbukni – ó, te, árva magyar futball és diplomácia!) Az autópályahossz összevetése nélkül is sajog ez a szembesítés.

Még szerencse, hogy a járat lefékez a pécsi főpályaudvar téglaépületénél, így a további tanáros szentenciáktól megkímélem magunkat. Az élménydús körutazás végén, a sínek kattogását hallgatva, mégis óhatatlanul eszembe ötlik: Vajon mindebből mi kerül be ifjú útitársaim terepnaplójába? – Mit őriz meg a hűtlen emlékezet?

MAKKAI BÉLA

Az örök pályakezdő

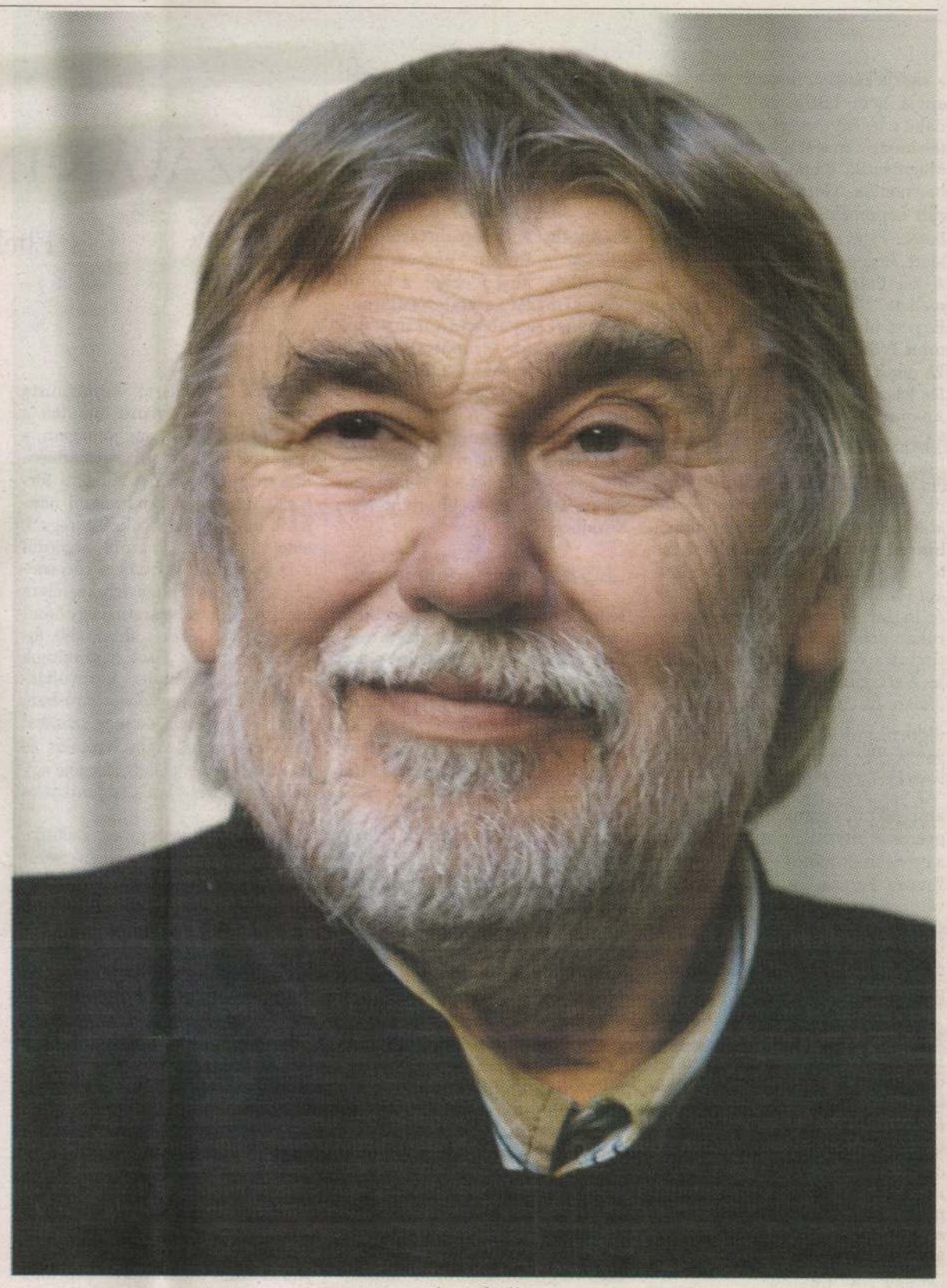

FOTÓ: HEGEDŰS MÁRTA

Embert próbáló, hosszú betegeskedésen van túl Kő Pál. A lábadozás ideje, az a három hónap, amikor éppen egy pályázati anyag elkészítésével küszködött, tulajdonképpen miről szólt?

BALÁZS SÁNDOR

– Mi adott erőt a munka folytatásához?

– Nem tudom, igazán nem tudom. Jó választ erre a kérdésre nem adhatok, nem fér ki belőlem. Úgy tudom magamat mentegetni, hogy vallásos szellemben neveltek. Hiszek Istenben, a létezésében, Isten fiában, ebben a keresztény világban, mitológiájában. Az említett feladat – Szent András vértanú apostol szobrának elkészítése – tulajdonképpen jókor, ugyanakkor nagyon rosszkor jött, mert előtte komoly műtéten estem át. Félálomban voltam, sokat feküdtem, pihentem, sétáltam, vacakoltam. Tehát nem voltam kondícióban. Egy-egy órát tudtam dolgozni. Máskor egy hasonló méretű szobrot egy hónap alatt elkészítek, most háromszor annyi időbe telt. Hiába sürgettek, azzal engem a kútba lehet kergetni.

– Határidő ide vagy oda, lehetetlenség is egy műalkotás létrejöttét sürgetni.

– Nem szeretem. Olyan a temperamentumom, a habitusom, hogy ha sürgetnek, akkor begörcsölök, leállok, otthagyom a munkát. Ráadásul a szorongásom, a félelmem a feladat, a szobor nagysága miatt is aggodalommal töltött el. Három hónapon át, fáradtan fogtam hozzá mindennap a munkához, de végül is úrrá lettem rajta. Amikor a szobor már ott állt Jászszentandráson, és láttam, milyen boldogságot jelent a helyi lakosoknak, akkor oldódtam fel kissé. Mert a saját szememmel láttam, hogy amit csináltam, az közérthető.

– A közérthetőség volna tehát szobrászati eszményének egyik sarokpontja?

– Nem hiszek másfajta művészetben. Csak azt a szobrászatot tudom tiszta szívvel, meggyőződéssel művelni és elfogadni, amely az emberrel kapcsolatos, az ember körül van, az embert célozza. Fontos, hogy a megszólítottak a kicsi gyermektől a professzorig tudhassák, hogy az micsoda. Hogy lehessen érteni, jól artikuláljon az a szobor. Mindig az volt a célom, hogy közérthető legyek, beszédes, és ne legyen unalmas szobrászatom.

– Hosszú pálya áll ön mögött. A kezdetén elsősorban kisplasztikai munkákat készített, majd egyre inkább előtérbe kerültek a nagy, közteri szobrok. A léptékváltásnak volt valami konkrét oka, vagy egyszerűen csak így alakult, mert lehetőségekhez, megbízásokhoz jutott?

– Tulajdonképpen sohasem műveltem, alakítottam tudatosan a pályámat. Mindig is az ösztönösség volt a vezetőm, így csak később tudtam rendbe rakni, hogy mit is vittem véghez. Én ezt így érzem, így látom. Már nem vagyok annyira kezdő ebben a szakmában, viszont azt próbálom-szeretném megőrizni, hogy mindig kezdő maradjak. Ennek az ellentmondásnak úgy lehet csak medret vágni, hogy mindig a következő feladatsorra gondol az ember, arra készül fel minden energiáját összegyűjtve. A váltás, amire utaltál, ha volt ilyen, mindössze azzal magyarázható, hogy olyan fölvetéseim támadtak, amelyeknek a megvalósítása igényelte a nagyobb köztéri szobrokat.

– Említette, hogy minden munka elébe úgy áll, mint egy örökös pályakezdő, mintha valami vadonatúj dologgal szembesülne. Ennek a fajta hozzáállásnak melyek a legfontosabb jellemzői a gyakorlatban?

– Ez annyit jelent, hogy igyekszem megőrizni azt a fajta naivitást, frissességet, befolyásolhatatlanságot, amely minden valamire való műalkotás születéséhez elengedhetetlen. Meg kell jegyeznem, ez nem is olyan könnyű, sőt nagyon is nehéz, ha az ember már negyven-egynéhány éve műveli ezt a szakmát. Hiszen a rutin, ez a nagy kísértő óhatatlanul belezavar az ember munkájába. Kiszűrni, nem használni, tőle távol maradni, ezek az én igazi érveim. Tehát nem akarok rutinossá vagy másképpen mondva, unalmassá válni. A rutint a maga helyén kell tartani, aztán feltartóztatni. Mert természetesen már nem úgy kezdek el egy szoborvázat megépíteni, mint egy főiskolás. De munka közben gyakran kétségbeesetten ösztönzöm magam, hogy gyerünk, gyerünk, de hogyan is fogjak hozzá, mit is kell tennem. Ezek az én igazi mozgatóim.

– Egy gyakorlott mesternek az alkotás hamvassága, frissessége, az ártatlan látásmód megőrizése mégis hogyan lehetséges?

– Például úgy, hogy mostanában erősen rákaptam a rajzolásra. Nagyon szeretem és sokat is rajzolok. A rajzolás szabadsága, amikor nem kell nagyon komolyan, keményen dolgozni mondjuk egy váz megépítésén – mert az fizikálisan is igénybe veszi ám az embert –, amikor csak ülök és gondolkodom, és jönnek a mindenféle fuvallatok... firkálás közben mindig jön valami. Az a fajta könnyedség, amelyet egy rajzi beszéd jelent, az embert is képes karbantartani.

– Persze nem csak a szobrászt, akár más alkotót is.

– De a szobrászt vagy engem feltétlenül. A mesterem, Somogyi József is sokat krokizott. Műtermében kilószámra álltak a nagyméretű, 50×70-es krokik. Meg aztán a feladat jellege is nagyon fontos, amit magam vállalok, amit én találok ki, annak én határolom be a kereteit, döntöm el, hogy milyen legyen, másrészt ott vannak a megbízások, a pályázatok. Az utóbbiakkal szembe kell nézni, néha bizony meg kell velük vívni.

– A tavalyi, 2006-os Prima Primissima Díj mennyiben segíti céljai megvalósításában?

– A díj egy időre anyagi biztonságot nyújt a családomnak. Olyan szoborábrándoknak a megvalósítását is elősegítheti, amelyekre egyébként nemigen gondolhat az ember. Úgy vélem, hogy nem érdemtelenül ért a megtiszteltetés, megdolgoztam érte, az egész életem benne van. Az elismerés ennek szólt. De hiába kaptam ezt a jelentősebb összeget, ennyiből körülbelül négy szobrot tudnék kiöntetni. Nem vagyok hazardőr, ma már nem kockáztatok, mert családom van, négy gyerekem és hét unokám. Szeretem őket.

– Milyen aktuális munkaterveket szövöget?

– Borzasztóan fontos munkaterveim is lehetnének, de becsapós a dolog. Rengeteg van, éppen ezért amikor rákérdeznek, szinte egy sem jut eszembe, mert nehéz volna rangsorolni. A közvetlen munkatervek között szerepel Egressy Béni szobrának elkészítése Mezőcsátra, egy iskolába. A témát, a személyiséget, az életművet már körül is jártam. A másik feladat a nemrég tragikus körülmények között elhunyt Bubik István síremlékének elkészítése. A harmadik: a Markazra általam tervezett Szűzanya-szobor felállítása, de ennek feltételei teljesen bizonytalanok.

– Ennek a szobornak az elkészítése régi vágya.

– Tizenöt éve dédelgetett tervem. Azt szoktam mondani, hogy egy gyenge magyar film árának a tizedéből megépülhetne. Nem tudok lemondani róla, e téren tehetetlen vagyok. Régebben úgy működött a dolog, hogy egy épített táj költségeinek két ezrelékét képzőművészeti alkotásra lehetett fordítani. Ezt mindenki elfelejtette. Csak mondjuk a magunkét, s közben elfeledkezünk olyan dolgokról, amelyek jelentős eredménynek számítottak. Pedig a magyar szobrászat nincs rossz pozícióban, mint minőség, mint érték, nem megvalósulandó vágyábránd, hanem ténylegesség, amit az asztalra letettünk. Minden túlzás nélkül állíthatom, hogy nagy szobrászata van Magyarországnak. Hogy ezt mások miképpen értékelik vagy mérik, az az ő dolguk. Attól ez még érték. Csakhogy a szobrászat nem kurrens cikk manapság. Ezt Hevesen is tapasztalom. Odaadok egy domborművet egy iskolának – ingyen adom, nem várok érte még köszönetet sem, mert szívesen csinálom, ez a szakmám. Ha ezeket mind ki kellene fizetni... A pénz mozgatja jelenleg a világot, ezzel lehet manipulálni az embereket. Hova menjünk nyaralni? Én Balatonfüredre vagy Tiszafüredre, oda megyek szívesebben. Mert itthon érzem jól magam. Ha mentem, mindig kelet felé mentem, egész Ulánbátorig. Soha nem vágytam például Amerikába, pedig felajánlottak egy állást Washingtonban, hogy ott tanítsak, de egy porcikám sem kívánta. Nem is megyek. A magyarországi török nagykövet úr szintén tett egy ajánlatott: tanítsak Ankarában. Azt sem vállaltam el, viszont beajánlottam egyik kollégámat. Tehát nem könnyen hagyom én el a portámat, a hazámat. Mert itt van dolgom. ■

Kő Pál

Szent Istvántól a tudomány hajójáig

Kő Pál szobrászművész a millenniumi művekről, a bírálatokról, a tervekről és az új alkotásokról

Mozgalmas időszakként élte meg az ezredforduló éveit Kő Pál szobrászművész. Azon túl ugyanis, hogy alkotóként vagy szakértőként részt vett a millenniumi szoborállításban, tanári munkáját is végezte a Magyar Képzőművészeti Főiskolán s jelentős szerepe volt abban is, hogy elkészüljön az egykori mestere, Somogyi József munkásságát földolgozó kötet. Saját cikkeit, tanulmányait is mostanában rendezi kötetbe, de vannak olyan írásai is, amelyek épp mostanában születtek.

P. Szabó Ernő

Ilyen friss írás például az a nyílt levél, amellyel a Gellért-hegy oldalában fölállított Szent István-szobráról szóló – levél vagy újságcikk formájában megfogalmazott –észrevételekre reagált. Bírálva például az elhelyezést, azt, hogy a város felé „hátulját mutatja" a szobor.

– Ennek bírálata – idézi föl a művész a nyílt levélben is leírtakat – már csak azért sem állja meg a helyét, mert a szobor, ha az antik műveket is nézi az ember, „hátulról kezdődik". Ha belépek a Medici kápolnába Firenzében, élvezettel nézem, hogy vannak befejezve hátulról a plasztikák. Ez nagyon-nagyon izgalmas dolog. Azok közé a kérdések közé tartozik, amelyek már kamaszkoromban is érdekeltek. 1968-ban végeztem a Képzőművészeti Főiskolán, de már a gimnáziumban is szobrászattal foglalkoztam. A szobrászi cselekvés felkavaró, nagyon igénybe veszi az embert minden szempontból. Hihetetlenül bonyolult feladatsort jelent már magának az anyagnak, a méretnek, a léptéknek a megválasztása. Az már az első lépéseknél eldől, szobor lesz-e a szobor egyáltalán. Vagy, hogy *Medgyessy Ferenc* híres mondását idézzük, nem lesz szobor, hanem „megmarad lúnak". A jó lovas szobor a plasztikai művészet csúcsai közé számít, mégis – noha a műfaj a szobrászat alapműfajai közé tartozik – nagyon kevés van belőle. Éppen ezért kell rehabilitálnunk például *Pátzay Pál* székesfehérvári lovas szobrát. Világviszonylatban is kiemelkedő alkotás, ráadásul a tér olyan pontján van elhelyezve, hogy úgy hat nézőjére, mint egy sortűz. A másik csúcsteljesítmény Marcus Aurelius római szobra, de nem marad el tőle a *Kolozsvári Márton* és *György* alkotta mű sem, amely a magyar művészetben első igazi közplasztikának tekinthető. Vannak további csodálatos előzmények a közvetlen múltban is, például *Somogyi József* „robbanó" lovai, a horvát *Ivan Mestrovics* nyilazó indiánjai, vagy éppen *Marino Marini* munkái, amelyek egyenesen megújították a lovas szobor műfaját.

– Hogyan került önhöz ilyen közel ez a műfaj?

– Nagyon sokat foglalkoztam lovakkal, de nemcsak művészként, hanem közvetlen közelségben is éltem a lovakkal gyermekkoromban, amikor nem tanulhattam tovább és kocsisként szolgáltam. És elmondhatom, hogy akkor tud valaki jó lovas szobrot csinálni, amikor minden porcikáját ismeri. Temettem is lovat. Meszet hoztunk le Erdőhegyről s elkapott bennünket a vihar. Az egyik ló elesett, elpusztult. *Váci Lajos* volt a gazdám akkoriban, ő volt az, aki később azt mondta: itt van ez a szép nagy világos terasz, vegyél festéket, fessél, ne legyél te kocsis. Így is történt, és később fel is vettek a budapesti képzőművészeti gimnáziumba.

– Alig másfél évtizeddel később kezdődött a később a Gellért-hegy oldalában fölállított szobor története. Mikor rendezték azt a tatai pályázatot, amelyre a mű első változata elkészült?

– Ez a pályázat 1973-ban volt, az utolsó fordulóig bent maradtam, azután a pályázatot eredménytelennek nyilvánították. Szent István pedig várta a sorsát, egészen a millenniumig. Elhelyezését az motiválta, hogy a Gellért-hegy keleti kapuja nincs megoldva, ott van a Sziklakápolna, de az előtte lévő tér „zavaros". *Finta József, Török Péter* építészekkel sokat beszélgettünk erről, egy olyan lépcsősort terveztünk, amelyen a város felől érkezve szemben találjuk magunkat a ló mellett álló királlyal. Ez a terv sajnos nem valósulhatott meg, így helyeződött a hangsúly elsősorban Szent István és a kápolna kapcsolatára, amely a szakralitás és a világi hatalom kapcsolatát foglalja magában. A szobor befordításának ez volt az értelme, így jött létre a bensőséges kapcsolat a mű és a közönsége között. Az azonban bizonyos, hogy a műről távolról, lentről nézve is leolvasható, hogy lovas szobor. Gondoltunk arra a kérdésre is, hogy sziluettje hogyan jelenik meg egészen messziről nézve, *Herrer Cézár* építésszel mértük az arányokat – így lett éppen négy méter magas.

– Mű és közönség kapcsolatát említette. Általában mit jelentettek ebből a szempontból nézve a millenniumi szoborállítások?

– A millenniumi évek számomra fantasztikus tettet jelentenek, és csak fölsőfokú jelzőkkel tudok róluk beszélni, *Nemeskürty István* mintaszerűen vezette le az eseményeket. Nagyon sok helyen voltam zsűrorként és „szenvedő" alanyként is néhány településen, ahol az én művemet állították föl. A szobrok sokasága született meg, ilyen két éve még nem volt a magyar szobrászatnak. Csak az egyes művészek tehetségén múlt, hogy mennyire voltak képesek megfelelni a kihívásnak. A közterek minősége javult, olyan dolgok fejeződtek be, mint a Vigadó tér (ahol hosszabb ideje keresték a jó megoldást), rendbe jöttek a Hősök terének szobrai, Ópusztaszeren elkészült az Árpád-emlékmű körül a tizenkilenc megye történelmi szoborparkja.

– A sorozatot Tóth Sándor Géza fejedelme indítja, ön a Heves megyéhez kötődött Aba Sámuel szobrát készítette el. Kalocsán viszont nemcsak szobrászként dolgozott. Mi volt a feladata az érseki városban?

– A kalocsai Érsekek sétánya megtervezésére kértek föl, illetve arra, hogy más alkotók bevonásával a sétányra kerülő szobrokat elkészítsük. Meghívtam két jeles erdélyi alkotót, *Hunyadi Lászlót* Marosvásárhelyről, *Bocskay Vincét* pedig Szovátáról s egy kiváló hazai mestert, *Benedek Györgyöt*. És olyan fiatalokat, akiket részben én neveltem: *Halasi Csillát, Szikó Gábort* és *N. S. Nagy Sándort*. Az építész Herrer Cézár volt. Nagyon büszke vagyok az *Asztrik, Csák Ugrin, Batthyány József, Patachich Ádám, Kunszt József, Haynald Lajos, Grósz József* érsekek szobraiból álló együttesre, és hogy Millenniumi Aranyérmet kaptam ezért a munkáért.

– Jó néhány szobrásznak viszont afféle „citrom-díj" járt volna ki, mert kis tehetséggel szobrok tucatjait készítette a millenniumon. Családi kasszája rendbejött, a közös ügy azonban csorbát szenvedett…

– Erről nem a millennium tehet. Az emberi természetből következik, hogy vannak, akik nem ismernek mértéket s a saját képességeikkel sincsenek tisztában. Kétségtelen, hogy ez nagyon ártott az ügynek. Lehet, hogy voltak hibák a szoborállítás mechanizmusában is. Mindenesetre a két év alatt nagyon sok minden történt. Az értékeket és a kudarcokat egyszerre számon tartva kell megvonnunk a mérleget.

– Új korszak kezdődött az ön pályáján, de talán a kortárs szobrászat történetében is. És nemcsak azért, mert a millenniumi évek véget értek. Érezni lehet a politikai változásokat?

– Azért nehéz erről beszélni, mert úgy vélem, hogy maguk a gyakori kormányváltások sem tesznek jót az örök dolgoknak, amelyekkel a köztéri szobrászat foglalkozik. A napi politika gyorsan fordul, már elindult folyamatokat tör ketté. Személyes gondjaim nincsenek ebből következően, elmondhatom, hogy a gyöngyösi Királyok tere kialakítása nem áll meg. Ennek a munkának az előzményei még 1984-ig nyúlnak vissza, akkor készítettem oda egy Károly Róbert-szobrot.

– Akkoriban nem volt divat, hogy magyar királyok szobra kerüljön közterekre…

– Ez igaz, de Gyöngyös tőle kapta a városi rangot és *Sereg József* történelemtanár, aki ezt kikutatta, a szoborállítást is kihajtotta. Tizenöt évvel később sétálóutcává alakították a főutcát, a szobrot a Szent Orbán-templom előtt állították föl. Ekkor kért föl a polgármester engem és *Vadász György* építészt, hogy gondoljuk végig a téralakítás egészét. Néhány hete volt a zsűri, amely dicsérettel elfogadta elképzeléseinket. Középre kerül Szent István lovas szobra, amelynek léptékét kifejezetten a hely határozza meg, ezt a művet, a Gellért-hegyi szobor édestestvérét augusztus 20-án avatjuk. Néhány év múlva pedig az utolsó magyar király, IV. Károly és felesége, Zita királyné szobrával lesz teljes az együttes.

– Kiderült, hogy őket is szoros kapcsolatok fűzik Gyöngyöshöz?

– Ők voltak az elsők, akik a nagy gyöngyösi tűzvész után, 1917-ben az első adományt hozták a városnak. A legnagyobb érdemük azonban az volt, hogy – más európai uralkodók segítségét is megszerezve – elősegítették, hogy a katasztrófa után a város fejlődése fölgyorsuljon. Abban, hogy ez a három királyszobor így egymás mellé kerülhessen Gyöngyösön, az kellett, hogy a napi politika ne szóljon bele a köztéri szobrászat dolgaiba s hogy a várost nagyszerű emberek vezessék.

– A műterem falán hosszú lista mutatja az új évezred első éveiben elvégzendő munkákat. Hol tart most a tervek megvalósításában?

– Két éve dolgozom azon a Westend elé kerülő munkán, amelynek létrehozására *Demján Sándor* és Finta József kértek föl, s amely részben azért inspirál, mert a hatalmas fedett városrész igazi, nagyvárosi léptéket kínál, részben pedig azért, mert a magyarság, a magyar tudomány nagyjainak kell emlékművet állítanom. A tudósok listáját *Pungor Ernő* és *Nemeskürty István* állította össze, ma is bővül, szélesedik a névsor, ennek megfelelően a terv is módosul. Kezdetben toronyban, a magyar tudomány tornyában gondolkodtam, azután kialakult előttem egy organikus forma, amely egyszerre idézi a badacsonyi bazaltoszlopokat, a polcon sorakozó könyvek gerincét és a hajó formáját. A magyar tudomány hajója lesz ez, süttői mészkőből. Öt méter magas, tíz méternél hosszabb lesz az alakzat, hogy a részletek olyanok lesznek, mint amilyennek terveztem őket, arra a *Balogh Miklós* vezette Reneszánsz Rt. munkatársainak tudása a garancia. A tervek készen vannak, a faragás hamarosan megkezdődik Süttőn.

– Az elfogadás stádiumában van Antall József néhai miniszterelnök mellszobra, amely a balatoni szívkórház parkjába kerül majd, más művek félig vagy majdnem készen vannak. Két fotó mutatja, hogy jelenleg a városvédő Ráday Mihály portréján dolgozik. Ez mikorra készül el?

– Hamarosan, hiszen ajándék lesz *Ráday Mihály* hatvanadik születésnapjára. A születésnapi ünnepség már megvolt, küldtem is neki egy gratuláló táviratot báró *Podmaniczky Frigyes* nevében. Közös harcok fűznek össze bennünket, hiszen hét évig jártunk hivatalról hivatalra, hogy felállíthassuk a *Balikó Gyula* iparművésszel közösen készített szobrot Budapest vőlegénye, Podmaniczky báró emlékére, akinek elévülhetetlen érdemei vannak a főváros fejlődésében.

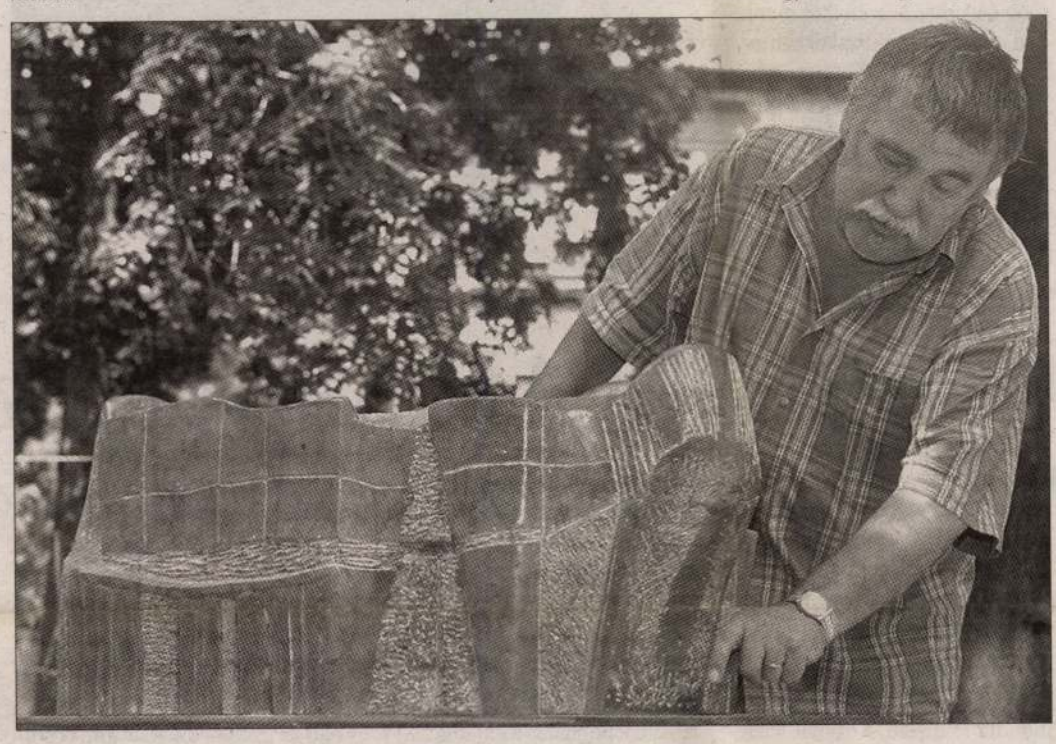

„Vannak, akik nem ismernek mértéket s a saját képességeikkel sincsenek tisztában" FOTÓ: BURGER ZSOLT

Még nyílt a verseny Karlovy Varyban

Szentiványi Katalin

A cannes-i filmfesztivál után, a Velencei előtt most Karlovy Varyban vetélkedik a Kristály Glóbusz-díjért Európa filmtermésének 18 friss darabja, köztük *Gulyás Gyula* Fény hull az arcodra című alkotása.

A nyugati és a kelet-közép-európai filmeket egyaránt nagy számban bemutató filmszemlén összesen hat film szerepel a keleti régióból, de képviselteti magát a francia, a német, az olasz, a spanyol, az izlandi filmművészet is, sőt a versenyprogramban távol- és közel-keleti, valamint észak-amerikai filmek is szerepelnek. *Almási Tamás* Sejtjeink című alkotásával a dokumentumfilmes szekcióban versenyez. A fiatal európai alkotókat bemutató válogatásban *Miklauzic Bence* Ébrenjárók című filmjét vetítik. A Karlovy Vary filmfesztivál nyitóprogramjában, versenyen kívül *Szabó István* Szembesítés című filmjét láthatta a közönség. A filmes seregszemle zsűrijének idei elnöke *Jean-Marc Barr*, akit *Luc Besson* A nagy kékség című filmjének főszerepében ismerhettünk meg, tavaly pedig a Dogma-trilógia egyik darabjának rendezőjeként mutatkozott be a cseh történelmi városka közönségének. A zsűri további tagjai: *Roger Ebert* Pulitzer-díjas chicagói filmkritikus, *Assumpta Serna* spanyol színésznő, *Fekete Ibolya*, a tavaly számos filmes díjat nyert Chico rendezője. A mozgóképes versengéshez kapcsolódóan Eurowood címmel nemzetközi konferenciát rendeznek, melynek témája azt kikutatni, mi lehet az oka annak, hogy míg 2001 óta az amerikai filmek nézettsége a kelet-európai mozikban csökken, addig a helyi filmalkotások nézettsége nő. A Variety című szaklap nemzetközi számának hátsó oldalán megjelent hirdetés azt a kérdést teszi fel: mit jelent ez a hír a londoni, a prágai, a párizsi, a bukaresti producereknek? Sajnálatos, hogy a budapesti producereket a hirdetők nem szerepeltetik a sorban. Csak találgathatjuk, mi lehet ennek az oka. Amiben viszont már most is biztosak lehetünk, az, hogy az életműdíjat idén a záró gálaesten *Sean Connery* veheti át.

Turnén a Filharmóniai Társaság zenekara

Németországi, majd itáliai vendégfellépésre utazott a Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekara. A Bad Kissingeni Fesztiválon a hét végén Ana Maria Martinez és Vladimir Csernov operaénekesek gálaján működött közre az együttes. Július 14-én, a dél-olaszországi Salerno közelében lévő Ravello üdülőhelyen, egy nappal később pedig Rómában lépnek a közönség elé a magyar muzsikusok. A műsorban Händel Xerxés című operájából a Largo, Respighitől Az alkony, valamint Fekete Gyula Erkel Ferenc-díjas fiatal magyar zeneszerző Római láz című kamaradalműve szerepel. A koncert szólistája Marton Éva és Csavlek Etelka lesz. A zenekart valamennyi fellépésén Pál Tamás vezényli. (K. Gy.)

Orosz György vér nélküli vadászatai

Vér nélküli vadászatok címmel nyílik kiállítás Orosz György neves fényképész természetfotóiból július 9-én, kedden 17 órától a Kicsi @ Világ Teaházban (Budapest VII., Madách I. út 11.). A vadon élő állatok életébe bepillantást engedő tárlat augusztus 10-ig tekinthető meg. (M. N.)

Temesi Ferenc publicisztikai díja

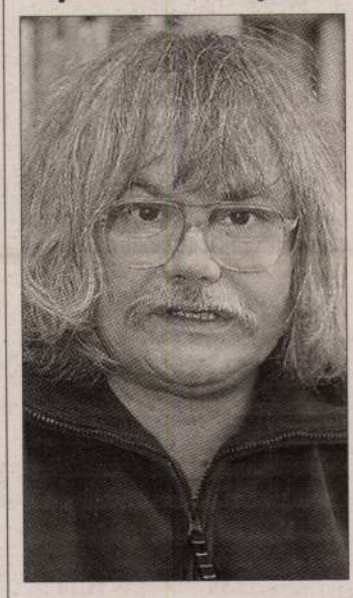

A Magyar Alkotóművészek Országos Egyesületének (MAOE) irodalmi tagozata irodalmi publicisztika kategóriában Pro Literatura-díjjal jutalmazza lapunk főmunkatársát, Temesi Ferenc írót. A díjat ebben a kategóriában 1999 óta nem adta ki a kuratórium. A díjátadásra a MAOE székházában (V. ker., Báthory u. 10.) ma 14 órakor kerül sor. (H. N.)

Müllerék lemondtak

Lemondott a Miskolci Operafesztivál Kht. teljes vezetése. Müller Péter Sziámi a város közgyűlése által megbízott új színházi direktort és az általa kijelölt új művészeti vezetést nem fogadja el partnernek a jövő évre tervezett Bartók+Mozart Miskolci Nemzetközi Operafesztivál megszervezéséhez. A város közgyűlésének szeptemberben új pályázatot ír ki a Miskolci Nemzeti Színház igazgató-főrendezői posztjára. A polgármester szintén őszre pályázat kiírását javasolja a közgyűlésnek az operafesztivál vezetésére, ám Müller Péter Sziámi csak akkor hajlandó pályázni a fesztiválvezetői posztra, ha már tudja, hogy ki lesz a Miskolci Nemzeti Színház új, véglegesen kinevezett direktora. A vezetők megválasztásáig Lovas Károly eddigi programigazgatót bízták meg a Miskolci Operafesztivál Kht. irányításával. (MTI)

Mai televízió- és rádióműsor

A rádió- és a televízió-műsorok részletesen és ajánlóval a keddenként megjelenő, színes, 32 oldalas **MŰSORÚJSÁG** című mellékletünkben olvashatók.

m1: **5.42** Hajnali gondolatok **5.45** Agrárvilág **6.00** Ma reggel **9.05** Kutya legyek... **9.30** Pillangósziget **10.00** Rosszcsont kalandjai **10.30** Gyalogbéka **11.05** Szeretni kell **12.01** Híradó **13.00** És mégis mozog a Föld **14.00** Srpski ekran **14.30** Unser Bildschirm **15.00** Betűvető **15.30** Több mint doktor **16.15** Kisokos **16.40** Kíváncsi Fáncsi kalandjai **16.50** Családfa **17.20** Katolikus krónika **17.50** Körzeti híradók **18.00** Híradó hatkor **18.10** Dempsey és Makepeace **19.00** Forrás **19.30** Híradó **19.53** Sporthírek **20.05** „Ugye, hogy nem felejtesz el?" **21.00** Don Matteo **21.55** Panoráma **22.25** Aktuális **22.45** Híradó **22.50** Théma **23.05** Kultúrpercek **23.10** Viharos idők

m2: **5.42** Hajnali gondolatok **5.45** Agrárvilág **6.00** Ma reggel **9.00** Delta **9.30** Közvetítés a parlament üléséről **20.05** Híradó este **20.25** Sporthírek **20.35** Kajak-kenu Eb előtt **20.45** XX. századi történetek **21.35** Beszéljünk a jövőnkről **21.50** Köszönök mindent **23.15** Záróra

Duna TV: **5.10** Vatikáni Rádió **5.30** Indul a nap **8.40** Nyári matiné **9.50** Fekete Péter **11.15** Határok fölött **11.50** Híradó **12.10** Gazdakör **12.25** Ugrásváltás **12.55** Mozgó kép **13.25** Heuréka! Megtaláltam! **14.00** Miért sípolt a macskakő? **14.45** Zénó és a léggömb **14.50** Várostörténetek **15.20** Utazás szent helyekre **16.10** Isten áldja a tisztes ipart! **16.25** Neptunusz zászlaja alatt **17.00** Halló, halló! **17.35** Az ember tragédiája **17.40** Magyar várak legendái – Kékkő vára **17.50** Hej, hej, helyes beszéd! **18.00** Híradó, sport **18.30** Mese **18.45** Szívtipró gimi **19.30** Égtájak **20.00** A csodacsatár **21.30** Költői percek **21.45** Híradó, sport **22.10** Tálentum **22.55** A szerelem filozófiája

RTL Klub: **6.30** Reggeli **9.00** Receptklub **9.10** Minimax-rajzfilmek **9.40** Teleparti **10.05** Top Shop **10.40** Teleparti **11.05** Top Shop **11.35** Delelő **13.10** Teleparti **13.55** Klipklub **14.15** Milagros **14.40** Csak egy szavadba kerül! **14.45** Melrose Place **15.35** Receptklub **15.45** Csak egy szavadba kerül! **15.50** Hegylakó **16.45** Vad szenvedélyek **17.35** Kell egy csapat! **18.30** Híradó **18.55** Fókusz **19.20** Fókusz ráadás **19.25** Nash Bridges – Trükkös hekus **20.25** Barátok közt **20.55** Légvonalban közelebb **22.40** Híradó **23.00** Nyár esti találkozások **23.05** Sztepp

tv2: **5.45** Faluvilág **6.00** Magellán **6.30** Jó reggelt, Magyarország **9.00** Barátok és szerelmek **9.30** Szeretni beindulásig **10.00** Rosalinda **10.30** Sonadoras **11.10** Közvetlen ajánlat **11.50** Claudia **12.40** Bajnokakadémia **13.15** Excalibur-kölyök **14.50** Kapcsoltam **15.20** Ifjú Indiana Jones kalandjai **16.15** Helen szemei **17.15** Yago **18.00** Aktív **18.30** Tények **19.05** Jó barátok **19.30** Elveszett ereklyék fosztogatói **20.30** Tények röviden **20.35** A modern Robinson család **22.40** A hálózat csapdájában **23.35** Jó estét, Magyarország!

Kossuth: **4.34** Határok nélkül **5.40** Falurádió **8.04** A BBC londoni világhíradója **8.19** Mindennapi tudomány **8.47** Gyógyír **9.04** Napközben **11.35** Rádiószínház **12.40** Ki nyer ma? **12.50** Törvénykönyv **13.05** Vendég a háznál **13.30** A római katolikus egyház félórája **14.04** Társalgó **15.05** Szóljon hozzá! **16.20** Magyarországról jövök... **17.05** Európa-klub **17.45** Kék bolygó **19.05** Határok nélkül **19.30** Sportvilág **19.50** Mese **20.04** Aranyemberek **20.35** Kiszáradt az ön örömem zöld fája **21.05** Mesélő krónikák **21.35** Népdalok, népdalfeldolgozások **22.30** Tér-idő **23.00** Kenó **23.04** Pászthy Júlia és Gáti István énekel **0.10** Himnusz

Petőfi: **4.32** Hajnali dallamok **6.03** Kívánságreggel **8.45** Sportreggel **9.00** Délelőtt **12.00** Jó ebédhez szól a nóta **13.00** Verkli **14.00** Csúcsforgalom **17.00** Háztól házig **18.01** Kölyökrádió **18.30** Gordiusz-játék-tér **19.04** Sportpercek **19.15** Unikum **20.00** Váltóhang **21.04** Szent Jakab hava 2002 **22.00** Tangó Faragó Judittal **22.25** Moziklub **23.00** Hírpercek **23.15** Tele-stúdió **0.00** Éjfél után...

Bartók: **8.06** Pódium **9.25** Fiorenza Cossotto operafelvételeiből **10.05** Odysseus és a szirének **10.34** Liszt magyar rapszódiáiból **11.05** A régi zene kedvelőinek **11.40** Népdalaink foglalatban **13.33** Aranykoporsó **14.05** Rádiószínház **14.42** Verdi: Négy áhítatos ének **15.30** Kyotótól Nagycenkig **18.05** Hangadó **18.55** Zajok, zörejek zsűrizése **19.05** Nyári operabérlet **20.27** Teleobjektív **21.33** Bécsi muzsika **22.16** Hangverseny-különlegességek **0.00** Szózat **0.05** Notturno

Hiába volt a németek figyelmeztetése

Nekiirányították a Tu–154-est a Boeingnek · Végtisztesség Baskíria fővárosában, Ufában

Hazavitték szülőföldjére a Németország déli légterében múlt héten szerencsétlenül járt orosz repülőgép utasainak első csoportját: a 33 holttestet szállító, Il–76-os típusú orosz repülőgép tegnap kora reggel szállt le a Baskír Köztársaság fővárosában, Ufában. Eközben a svájci légibiztonsági szolgálatról újabb rossz hírek láttak napvilágot.

HÍRÖSSZEFOGLALÓ

Ellentmondásos parancsokat kapott a Zürich–kloteni irányítóközpontból a baskír Tu–154-es pilótája. Negyven másodperccel a DHL Boeingjével történt ütközés előtt érzékelte a Tu pilótája a veszélyt, komputere emelkedést parancsolt neki, de a földről egy másodperccel később azt az utasítást kapta a légiirányítótól, hogy süllyedjen – adta tudtul tegnap este a braunschweigi légikatasztrófákat vizsgáló intézet. A Tu követte a parancsot, a Boeing pedig, követve saját komputerrendszerének ajánlatát, szintén lefelé vette az irányt. Így az ütközés elkerülhetetlen volt. Végső soron a kapitány dönt – kommentált *Georg Fongern,* a Cockpit nevű pilótaegyesület vezetője. Hozzátette: a légiirányítás pusztán „javaslat jellegű iránymutatást ad".

A hét végén kiderült az is, hogy a németországi Karlsruhe légiirányítói két perccel a katasztrófa előtt hiába próbálták telefonon figyelmeztetni a Zürich–kloteni kollegáikat. A Skyguide egyetlen vonala foglalt volt – erősítette meg a ZDF-híradó hét végi információját a német légibiztonsági szervezet szóvivője. A karlsruhei radarrendszer érzékelte a veszélyt. Amikor azonban telefonálni akartak, a vonal foglalt volt. Korábban kiderült, hogy a Zürich–kloteni radarrendszert karbantartás miatt leállították, ráadásul az egyik légiirányító ekkor – szabályellenesen – távozott a kontrollhelyiségből.

A tragédia nyomán a zürichi légiirányítás növelte a nappali műszakonként beosztott irányítók számát. Mint *Alain Rossier* igazgató közölte, több ügyeletes lesz ezentúl munkában az éjszakai műszakokban is – írta a Neue Zürcher Zeitung on-line. *Moritz Leuenberger* svájci közlekedési miniszter arra hívta fel a figyelmet, hogy a Skyguide a katasztrófa után ellentmondásokba keveredett, és többször helyre kellett igazítania kiadott információit.

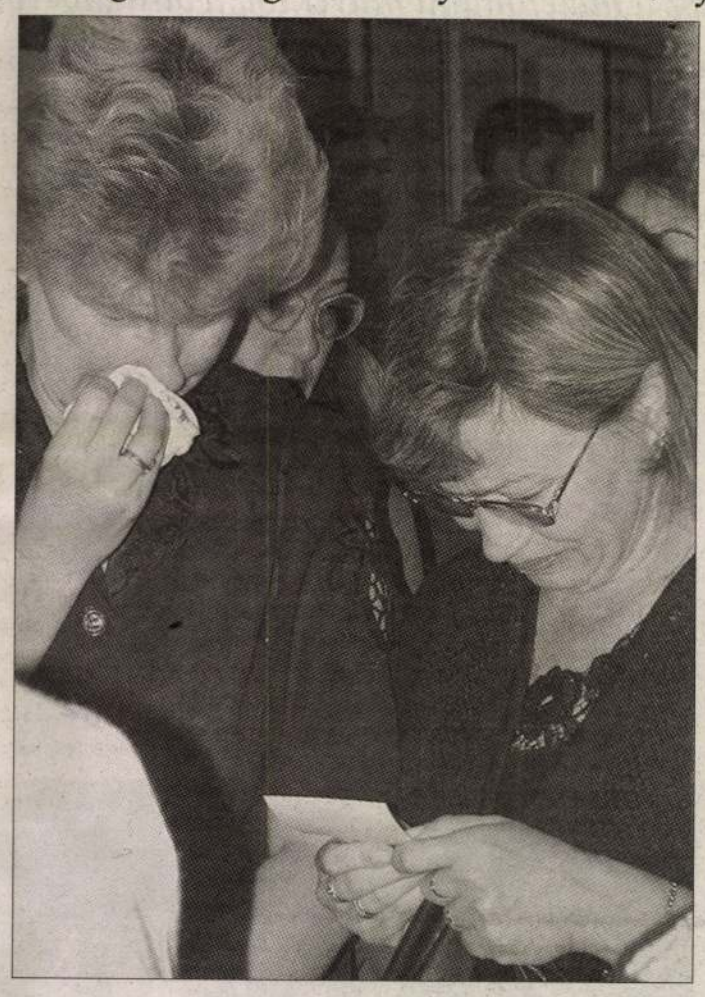

Baskíria gyászol

FOTÓ: REUTERS/ADLAN KHASANOV

Az orosz televíziós hírműsorokban bemutatott, az ütközés pillanatait szimuláló felvételekből kitűnt, hogy a repülők egymás mellé érve oldalról ütköztek. A Boeing bal oldalról közeledett a Tu–154-es felé, ám a legénység jobb oldalra számított, ugyanis a svájci légiirányító jobb oldalt mondott a bal helyett.

A német hatóságok a teljes bizonyossággal azonosított áldozatok holttestét – huszonkét utasét és a legénység tizenegy tagját – engedték hazaszállítani. A hozzátartozók Ufa repülőterén várták a Friedrichshafenből érkező Il–76-ost, majd a koporsókat a város főterén ravatalozták fel, ahol gyászszertartást tartottak. A szertartás után rögtön el is temették az áldozatokat Ufa déli temetőjében.

A baskír légitársaság Tu–154-es személyszállítója és a DHL amerikai szállítmányozó vállalat Boeing–757-es repülője a múlt hét hétfőjének éjjelén Németország déli légterében, a Bóden-tó partja felett ütközött egymásnak csaknem 11 ezer méteres magasságban. A Moszkvából Spanyolországba tartó Tupoljeven 69-en utaztak: 57 utas (közülük 45 baskír gyermek és négy felnőtt kísérőjük) és 12 fős személyzet. A Boeingen csak két pilóta tartózkodott.

Sirályok támadják Róma városát

MUNKATÁRSUNKTÓL

Sirályok szállták meg Rómát – írják az olasz lapok. Az állatok ellepték az Örök Városban a háztetőket, a belvárost, és még külső kerületekbe is jutottak belőlük. *Fulvio Fraticelli* ornitológus azzal magyarázta a jelenséget, hogy a madarak tengerparti, folyami fészkelőhelyeik környékén nem találnak elég eleséget. Ezzel szemben az olasz főváros meglehetősen piszkos, tele van szemétel, sok a sztrájk, és a napi piacok hordalékát sem viszik el lelkiismeretesen a szemetesek – folytatódik a szakértői elemzés.

Az alkalmi madárlátogatás kevésbé lenne zavaró, de egyre inkább megfigyelhető, hogy mind több állat rak fészket Rómában – mondta Fraticelli. A római háztetők erre nagyon alkalmasak. Ráadásul a sirályok erőszakosabban védik házuk táját, mint a megszokott galambok. Érkeztek már bejelentések arról, hogy olyan polgárokat támadtak meg a madarak, akik el akarták távolítani a nem kívánt fészkeket.

Új AIDS-gyógyszer

Megakadályozza, hogy a gyilkos vírus beépüljön a sejtekbe

MTI

Teljesen új típusú gyógyszert hoznak egy éven belül forgalomba a szerzett immunhiányos betegség, az AIDS legyőzésére – jelentették be tegnap a kutatók a XIV. nemzetközi AIDS-értekezleten, Barcelonában. Az egyelőre T20-nak elnevezett hatóanyag – egy hosszú proteinlánc – megakadályozza, hogy az AIDS vírusa bekerüljön a sejtekbe. Az eddigi 16 különféle AIDS-ellenes gyógyszer csak azután fejtette ki hatását, hogy a vírus már bejutott az immunrendszer sejtjeibe. Az anyagot a svájci Roche Holding és az amerikai Trimeris biotechnológiai cég fejlesztette ki közösen. Várhatólag 2003 első negyedévében kerül piacra Európában és Észak-Amerikában. Tervezett árát még nem közölték, de a Roche egyik illetékese annyit már elárult, hogy drágább lesz, mint a többi, amúgy sem olcsó AIDS-gyógyszer.

A konferencián közzétett klinikai vizsgálatok azt mutatják, hogy a T20-as kezelés után kétszer annyi páciens vérében süllyedt észlelhetetlen szintre a vírusok száma, mint a hagyományos gyógyszerek alkalmazása esetében. A teszteket több mint ezer olyan betegen végezték Észak-Amerikában, Brazíliában, Európában és Ausztráliában, akik már nem voltak kezelhetők hagyományos módszerekkel. A barcelonai Germans Trias i Pujol kórház AIDS-részlegének vezetője, *Bonaventura Clotet* professzor egyenesen csodálatosnak minősítette az elért eredményt – jelentették a hírügynökségek.

A Kárpát-medence időjárása

A hét második feléig egyre melegebb időre számíthatunk. Délnyugat felől egyelőre száraz, meleg levegő érkezik a Kárpát-medence fölé. Ezért sok napsütés, kevés felhő várható, eső kedden nem valószínű. A mérsékelt délkeleti szél csak kissé élénkül meg. A legmagasabb nappali hőmérséklet szinte mindenütt 30 fok felett lesz.

Vízhőmérséklet				Városok időjárása	
Duna	22 °C	Északi-ten.	13-16 °C	Budapest	32 °C
Tisza	24 °C	Balti-ten.	14-16 °C	Bécs	32 °C
Rába	22 °C	Atlanti-óc.	14-21 °C	Pozsony	30 °C
Balaton	22 °C	Adriai-ten.	25-26 °C	Kassa	29 °C
Velencei-tó	22 °C	Fekete-ten.	23-25 °C	Ungvár	31 °C
Tisza-tó	25 °C	Égei-ten.	23-24 °C	Kolozsvár	29 °C
Fertő-tó	21 °C	Földközi-t.	20-29 °C	Temesvár	33 °C
Szelidi-tó	23 °C	Vörös-ten.	24 °C	Zágráb	31 °C

Orvosmeteorológia: Fronthatás nem várható.

Készítette: OMSZ www.met.hu

Légnyomás: alig változik.

Hőmérsékleti szélsőértékek Magyarországon:

Min: 6.4 °C Szeged 1993
Max 37.8 °C Szeged 1927

Csillagászati adatok

Napkelte	4.56
Napnyugta	20.42
Holdkelte	3.36
Holdnyugta	20.14

Névnap

A mai napon **LUKRÉCIA** nevű olvasóinkat köszöntjük névnapjuk alkalmából. A **Lukrécia** a római Lucretius nemzetség (nyereség) női tagjainak neve, jelentése: megnyerő, vonzó.

Ezen a napon történt:

Lerakták a prágai Károly-híd alapkövét (1357). – Az Országgyűlés Tocsik-albizottsága nyilvánosságra hozta jelentéstervezetét. Az ellenzéki képviselők javasolták a parlament elé terjesztést is, de ezt a Horn– Kuncze-koalíció elvetette (1997).

Ezen a napon született:

Siménfalvy Sándor színész (1892); – Bálint György író (1906); – Szász Béla író (1910); – Peter Ludwig német gyáros és mecénás (1925); – Krencsey Marianne színésznő (1931); – Elem Klimov orosz filmrendező (1933); – Fa Nándor vitorlázó (1953).

Ezen a napon halt meg:

Bugát Pál orvos (1865); – Carl Friedrich von Siemens német iparmágnás (1941); – Erdős Renee író (1956); – Vészi Endre író (1987); – Terták Elemér műkorcsolyázó (1999).

FORRÁS: MTI–SAB

Harmincöt ukrán bányász halt meg

MTI

Vitalij Hajduk tüzelőanyag- és energiaügyi miniszternek vállalnia kell a politikai felelősséget a Donyeck megyei Ukrajina bányában történt tragédiáért, és automatikusan be kell nyújtania lemondását – vélte *Anatolij Hricenko* neves politológus, a Razumkov ukrán gazdasági és politikai kutatóintézet (UCEPI) elnöke. A kelet-ukrajnai Ukrajinszk városban található bányában vasárnap hajnalban tűz ütött ki, amely – hétfő reggeli adatok szerint – harmincöt halálos áldozatot követelt.

Az Interfax-Ukraina hírügynökségnek nyilatkozó szakértő szerint Ukrajnában „olyan rendszernek kell kialakulnia, amelyben az emberélet többet számít, mint a szén tonnái". Nem nyugodhatunk bele ebbe a helyzetbe, hogy évről évre nő a szénért feláldozott emberéletek száma. Az újonnan kinevezett miniszternek tudnia kell, hogy az emberi élet elsődleges – mutatott rá Hricenko. A szakértő emlékeztetett, hogy minden hasonló baleset után létrehozzák a soron következő bizottságot, a tüzelőanyag- és energiaügyi miniszter a helyszínre utazik, de minden papíron ér véget. A minisztériumnak, amely az ágazatot irányítja, és megállapítja az országos munkavédelmi előírásokat, politikai felelőssége van – hangsúlyozta a szakértő, aki szerint szükség esetén az ágazatot felügyelő miniszterelnök-helyettesnek is távoznia kellene posztjáról.

A vasárnapi bányaszerencsétlenség ügyében tárcaközi bizottságot állítottak fel Oleh Dubina miniszterelnök-helyettes vezetésével. *Anatolij Kinah* kormányfő kedden a szerencsétlenség színhelyére látogat. Donyeck megyében keddre gyásznapot rendeltek el az áldozatok emlékére. A Donyeck megyei főügyészség kizárta a terrorcselekmény eshetőségét. *Natalja Zajcev,* a sajtóosztály vezetője közölte, hogy a munkavédelmi előírások halálos kimenetelű megsértése miatt indítottak büntetőeljárást a bányatűz ügyében. Az előzetes vizsgálat eredményei szerint a tüzet a szállítószalag fejrészén felhalmozódott szénporszemcsék kigyulladása okozta.

LX'C VIRÁG

A székesfehérvári Szent István Király Múzeum és
a **móri Képző-és Iparművészeti Szabadiskola Alapítvány**
szeretettel meghívja Önt és barátait

a tíz éves Móri Művésztelep kiállítása megnyitására

2004. október 16-án , fél tizenkettőre
a múzeum Országzászló tér 3. számú épületébe.

A vendégeket köszönti dr. Fülöp Gyula régész,
a Szent István Király Múzeum igazgatója
és Nagy Benedek szobrász, a Szabadiskola Alapítvány
kuratóriumának elnöke,

megnyitja Szele István

A kiállítás megtekinthető:
2004. december 10 ig,
hétfő kivételével naponta 14-18 óráig.

Kiállító művészek

Acsa Szűcs Imre
Baksa Soós Krisztina
Barabás Márton
Bauer István
Boka Gábor
Böszörményi István
Bukta Imre
Büki Zsuzsanna
Gallusz Gyöngyi
Nancy Callahan
Dus László
Ecsedi Mária
Gálhidy Péter
Haász Ágnes
Charles Haesley
Hegedűs 2 László
Hegyeshalmi László
Hernádi Paula
Horváth János
Kárpáti-Rácz Judit
Kelecsényi Csilla
Kiss Ervin Gábor
Kiss Ilona
Korompai Péter
Kotormán Norbert
Kovách Gergő
Kovács Árpád
Kovács László
Kő Virág
Brig Laugier
László Bandy
Lengyel Károly
Lévai Nóra
Lévay Jenő
Majoros Gyula
Mayer Berta
Medve András
Mészáros Imre
Miklós János
Nagy Benedek
Nagy Edit
Olajos György
Orbán Sándor
Pinke Miklós
Pintér Balázs
Pinviczki Judit
Revák István
Rigó István
Rohonczi István
Hanna-Leena Ruottinen
Robbin Ami Silverberg
Solti Gizella
Sóváradi Valéria
Szalai Kata
Székelyi Kati
Szentes Ottokár
Tenk László
Tornay Endre András
Tóth Adrien
Ujházi Péter
Varga Gábor Farkas
Várnagy Ildikó
Várnai Gyula
Végh András
Végvári Beatrix
Zocskár Andrea
Zsemlye Ildikó

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1974 JAN 18

Magyar Ifjúság

Kő Zsuzsa

1021

KŐ ZSUZSA — FEJTANULMÁNY

jat és kortársaik e
tével befogható k
történeiméből m
kalandfilmjük tárg
előzőeknél különfél
rekkel megtörtént
mozaikokat kellett
kotói képzeletnek
hatóan és hiteles
nően egységes kép
szonylag kevés
köré szerkesztenie.
JÁNOS és SEMSE
számára most azon
re alkalom nyílt,
képernyő kereteibe
valóságos számú s
vel játszódó egys
hiteles történetet
televízióra. Ők meg
gedtek az eredeti
tel. Szakítani merte
gebbi televíziós gy
tal és a rendelk
bocsátott dokum
kat, az annak ideje
gatra küldött hírsz
ma is köztünk élő
személyes visszaem
seit nem feszítette

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

MAGYAR IFJÚSÁG

Kő Zsuzsa

1973 MÁJ 18

10211

KŐ ZSUZSA RAJZA

FORRÁS

itt mutatta be elő
tainak, és a közönségnek. Először találkozott azzal a furcsa érzéssel, hogy a hozzáértő fiatalok pillanatok alatt reagálnak, kifejezik tetszésüket vagy nemtetszésüket. A kapcsolat kialakítása a közönséggel — azóta is izgalmas kérdés számára.

1972-ben következett a nagy erőpróba: Ki mit tud? Jelentkezett. A kerületi döntő után először *Gonda János* gratulált: jól szerepelt. Következett az országos: a konkurrencia az akkori *Orfeo* (ma *Vízöntő*) és a

titették a
önkritikus

Jugoszlá
zást nyert
vást kapc
gödöllői
táborban.
dalokat ad
csal, a Ki
tűnt jódliz
kerrel.

Szabad i
írói szenv
Barátjával
sal, a Ger
tagjával –
ként isme
tékot írt,
műsorra t

Köber Márton.

festő XVI. sz.

Báthory István len-
gyel király arcképe.
Életnagyságu olajf.
Szinesen repr.

Szád Békes G.

90 l. után

Az eredeti festmény
a missionáriusok kra-
kói kolostorában

Köber Márton
festő

Báthory István
arck.

Repr.

Szilágyi: Magy. nemzet
tört. V. 659. l.

Ás. Képs. 192–206.

. feléből:

(Lukács 2. r. 16.).

llóban, fejjel balra, teljesen meztelenül fek-
nt József, a Madonna, az innenső ol-
angyal térdel és imádkozik, mig hátul
ulról térdelő angyalok középsője mondat-
inexcelsis deo. Fölötte másik mondatsza-
it adorauit. A gerendán, hol kakas is ül, egy,
öt galamb látható. A háttérben térdelve
rzi nyáját, kit a Megváltó felé mutató
lra figyelnek. József feje kopaszodik;
egyült; palástja piros és felhuzott caputi-
ja vállaira omlik, szük ujjú ruhája vi-
csfény veszi körül.

(Observatio)

Dankovich-gyűjteménytől — Dep. új. 22. a) 5. és
l Átvétetett 1898; ~~IX.~~ 30-án. (281/98 No 6.).
September

egy. 6.–

Dankovics (Observ.)

MDK

Köberl Lajos, vésnök

MÁVAG

Férfifej, gipsz

Ifjusági Képzőm. és Iparm. kiáll. N.Szel. 1950. jun. 11.1.

MDK

Köberling
nyomdáz

művezető a milánói kiállításon
ezüst érmet kapott

÷ A zékesfővárosi házi nyomdát
Grafikai Szemle 1906 évf. 12 z. 279 l.

Köbányai [illegible] János

Képek

Valóság 1985/9

KÖBLI ATTILA ÚJKELET 1994. X. 13

Profi vagy amatőr?

Igazán nagy élményben volt részem, amikor *Köbli Attila* festőművészt meglátogattam a műtermében. Az erdőszélen épülő félig kész gyönyörű családi házból leghamarabb a műterem készült el. Ez érthető is, hiszen az alkotókedvvel teli 38 éves művészt egy percig sem hagyja nyugodni az elképzelt téma, amit minél előbb szeretne vászonra vinni.

— Megkérhetem, hogy mutassa be magát az Új Kelet olvasóinak?

— Eredetileg nyíregyházi vagyok. Már általános iskolás koromban érdekelt a rajz, jártam is rajzszakkörre. A gimnázium után a Tanárképző Főiskolán földrajz-rajz szakon szereztem diplomát. Egy ideig tanítottam, voltam dekorációs, de a festészet iránt mindig megmaradt az érdeklődésem.

— Nézegetve a kész alkotásait, igazán kifejezőek a figurális ábrázolásai és a tájképek...

— Leginkább olajjal szeretek dolgozni, és a tájképfestészetet kedvelem, vallom a régiekkel: „magyar táj magyar ecsettel". Szeretem még az életképeket és figurális, realista ábrázolásmódot. Rám is *Munkácsy Mihály* volt a legnagyobb hatással, és ezenkívül *Pál László* és *Mészöly Géza* tájképfestészete.

— Úgy tudom, a festészetből él és tartja el a családját is.

— Profi festőnek tartom magam, mivel ebből élek, de nem vagyok tagja semmilyen képzőművészeti körnek. Kialakulóban van a vevőköröm, és megvan a módszer a képek árusítására is.

— Kiállításokon szokott szerepelni?

— Több kiállításon is voltam már a képeimmel, például itt Máriapócson, Baktalórántházán, Csengerben, de megyén kívül Hódmezővásárhelyen is. Több lehetőségem is volna, csak nem mindig van együtt egy kiállításra való anyag. Mint említettem, a képeim eladók, ebből tartom el a családom.

— A témáit általában honnan meríti?

— Minden, ami a környezetemben van, érdekel. Kedvelem a nyírségi tájakat is, de igazából a szatmár-beregi vidék a kedvenc témám. Ezenkívül Erdélyben is gyakran járok, és onnan is hozok nagyon sok élményt.

— Nem sajnál megválni egy-egy festménytől?

— Nem. Bár van ami nagyon kedves számomra, de ha megfizetik, akkor vigyék.

— Mégis milyen ára van a képeinek?

— Azt mindig a fizetőképes partner dönti el, hogy mennyiért kerül forgalomba. Egyébként a zsűrizett képek árai elszakadnak a realitástól. Nekem az a véleményem, hogy a művészetet és a megélhetést nem lehet különválasztani.

— Ön hogy látja ezt a profi-amatőrkérdést?

— A múlt rendszerben éles megkülönböztetés volt. Aki nem a festészetből élt, de alaptag volt, azt művésznek hívták, vagy annak hitte magát, és profinak számított, aki meg nem volt alaptag, azt amatőrnek nevezték, még akkor is, ha esetleg abból élt.

– Fu –

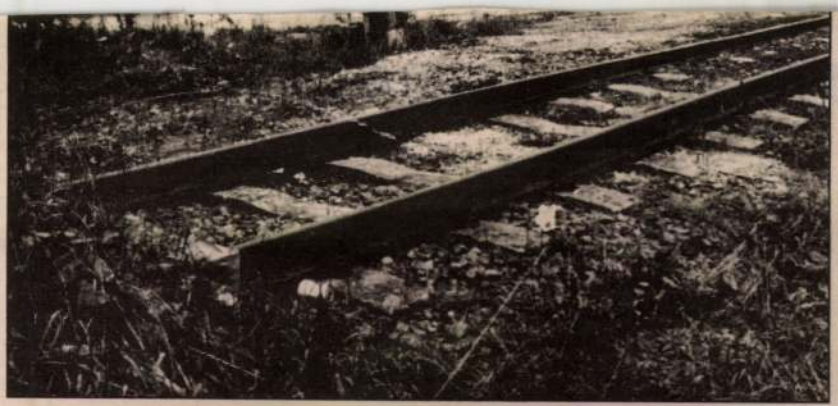

Ahol az iparvágány véget ér, ott lett volna a tároló
(Fotó: Pénzes László)

Gyíkavató a gimiben

Az ibrányi Móricz Zsigmond Gimnázium és Szakközépiskolában október 7-én tartották az évente megrendezett „gyíkavatót", melyen az első évfolyamos hallgatók mutatkoztak be. Az iskolai rendezvényen a gyíkok — eskütételük után — humoros műsorral szórakoztatták az intézmény diákjait és a tanári kart. Ezt követően tréfás vetélkedőn mérhették össze erejüket az elsősök a felsőbb évesek ellenében. Különféle nyeremények is gazdára találtak. A jó hangulatú gyíkavató buli fénypontja a műsort záró diszkó volt. **T. M.**

Idősek napja Bercelen

Az idősek világnapja alkalmából október 1-jén nagyszabású ünnepséget rendezett a tiszaberceli önkormányzat, melyre 529 helybéli nyugdíjas kapott meghívót. A rendezvényre a község általános iskolájának tornatermében került sor, ahol 400 ember jelent meg.

Az ünnepélyen *Hajnal András* polgármester mondott beszédet. Köszöntötte az időseket, és méltatta a falu érdekében végzett munkájukat. Az általános iskola énekkara *Gencsiné Kató Irén*, míg az irodalmi színpad *Stefánné Kiss Erzsébet* vezetésével lépett fel a műsorban. Előbbiek énekkel, az utóbbiak pedig a Ludas Matyi című darab előadásával tették le névjegyüket a nagyérdemű előtt. Az önkormányzat a település minden nyugdíjasának 2000 forint egyszeri támogatást adott, és jó egészséget kívánt az életük őszén járó megjelenteknek.

Az idős emberek írásban köszönték meg a képviselő-testületnek, hogy gondoskodnak róluk, szívükön viselik sorsukat, és hogy kiemelt figyelmet szenteltek nekik ezen a napon. Jóleső érzés volt látni az öregek arcán a mosolyt és a derűs tekinteteket az előadás alatt. Ezen a szombat délelőttön úgy érezték, hogy könnyebben elviselhető számukra az a tény, hogy lassan eljár felettük az idő, és sokuk tétlenségre van kárhoztatva.

Tóth Mihály

Köbl. festész Pestről

Egy művész életképe. ezi mű feituréuje kávalt állítva a pesti műkiállításon. 1847 ben

---

Pesti Divátlap 1847. 923. l.

Köbl Sámuel

hrs festménye

Jelenet Pest bombázásából.

Rexa: 101 Kép a régi Pest-Budáról

Helikon 1959

124.

Köbling Sámos lőcsei polgár

1742. május 19. Lőcse – Köbling Sámos lőcsei polgár levele a városi tanácshoz, amelyben előadja, hogy Viczay úr számára egy Strecius (Sámos György) által rosszul lépített pokorumulát másoltal együtt helyrehozott, s répletesi erre vonatkozó kiadásait és követelését.

Magyarországi reneszánsz és barokk
Akadémiai Kiadó Bp.1975.

442 old.

MDK

Köbling János

lőcsei szobrász.

Köbling szobrász 1742 V.19-én a lőcsei város tanácsánál panaszkodik a kellemetlenségekről, melyeket Strecius János György neki okozott és a megboldogult~~á~~ művének minőségét is keményen birálja.

1742-ben ő az egyedüli szobrászmester Lőcsén. 210.o.

226.o. 28. jegyz.

BARANYAI BÉLÁNÉ: A nyirbátori minorita-templom berendezése.
Müv.Ért.1960.IX.évf.3.sz.196-229.l.

Köbling Sebestyén

festő és aranyozó

Lőcsén. 1787-ben nyírja aranyozta a Lőcse közelében lévő "máriahegyi" kápolna életnagyságú gótikus Mária szobrát.

Kompanyik Coelestin:

A sz. Jakabról címzett lőcsei plébániai templom rövid leírása. Lőcse, 1891. 88. l.

A fenti napra összehívott közgyűlést határozatlanképtelenség esetén

június hó 26-án, délután 6 órakor

a camponai ásatások bemutatásával *Nagytétényben tartjuk meg. Erre külön meghívót nem küldünk.*

Találkozás a Szent Gellért-téri HÉV. állomáson. Indulás pont 5 órakor. A közgyűlés színhelye a nagytétényi állami iskola. Az ásatásokat, részben helyszíni bemutatással ***Paulovics István*** tagtársunk ismerteti.

Az ásatások megtekintése után a nagytétényi halászcsárdában társasvacsora.

Az Elnök

MDK

Köbling Sebestyén

K.N.: A Szepesség ujabbkori festői és szobrászai. Szepesi művészek. N. Szalon 1937. márc.

Köbling Sebestyén, festő

A Lőcsén müködő festőművészek egyike a XVII.-XVIII. századból. 159.o.

Rózsa György: Alauda Keresztély lőcsei festő. 159.o.

Folia Archaeologica. XV. 1963. Bpest. Képzőmüv. Alap Kiadóváll. Bp.

M. D. K.

KÖBLING Sebestyén festő

Garas XVIII. h. 227. l.

Színes világok lenyomatai

Köblitz Birgit és Szilcz Mariann üvegszobrai

Két olyan céhbeli és vérbeli művész, *Köblitz Birgit* és *Szilcz Mariann*, mutatja be alkotásait ezen a kiállításon, akiknek talán már a bölcsőjük is üvegből volt. Elismert művészek (mesterek és tanítók), akik több évtizedes munkásságukban az üveget választották alkotótársuknak.

Az üveg önmagában való látványossága, csinossága, megjelenésének artisztikuma válik spirituálissá kezükben, feltöltődve a lélek melegségével, gazdagodva a mesterség fogásaival, az alkotószellem szabadságával és játékosságával.

Akinek birtokába kerül egy ilyen spirituális tárgy, kincshez jut, nem csak anyagi értelemben, az érzelem, a felfedezés, a kinyilatkozás olyan találmánya lesz az övé, amellyel személyes, bensőséges párbeszédet folytathat, sugárzó energiáit magába olvaszthatja, saját szellemi energiáit pedig megsokszorozhatja.

Ha közel vagyok *Köblitz Birgit* munkáihoz, jól érzem magam. Átérzem azt az intimitást, és a kölcsönhatást, amelyben ő van a szobraival. Győzöm érdeklődéssel és értem azoknak a szellemi mozgatóerőknek irányait, amelyek gondolkodását befolyásolják.

Az üvegművésznek, üvegszobrásznak színekkel, fényekkel és az üveg matériájának egymásra hatásával van dolga. Kapcsolatokat alakít ki a fénnyel, megformálja azt, minden munkájában másként és másképp.

Köblitz Birgit tud bánni a fénnyel.

Köblitz Birgit: Sziklaőr / Birgit Köblitz: Guard of the Rock
2003, rogyasztott, festett üveg, kő, 50x25x10 cm

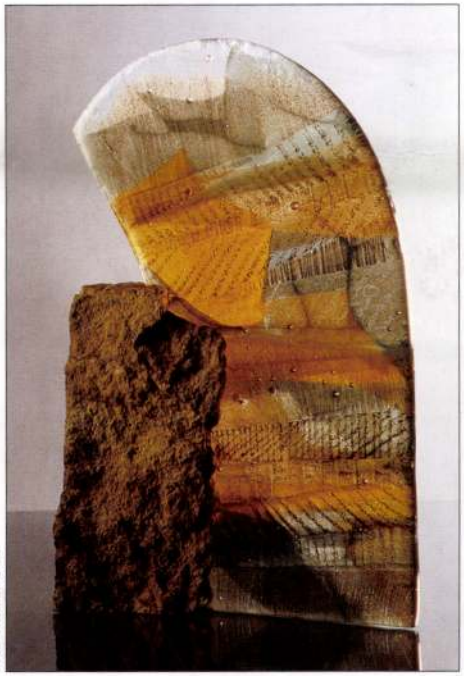

Fotó: Molnár Géza

Köblitz Birgit: Nem tudok repülni / Birgit Köblitz: I Can't Fly
2003, rogyasztott, festett üveg, kő, 32x32x10 cm

Fotó: Molnár Géza

Fotó: Molnár Géza

Köblitz Birgit: Tisztás / Birgit Köblitz: Clearing
2004, rogyasztott, festett üveg, ø45 cm, vastagság 7 cm

Képes átültetni egy olyan dimenzióba, ahol a felfoghatatlan fénysebesség lelassul, tömörödik, formába kényszerül, maga alakul formává.

És ez még nem elég, mert jönnek a színek: emberi írásjelek hatását keltve a gesztusok erőteljes lendületével átszövik, átjárják szobrait és sugárzóvá teszik önmagukat. A fény statikus, a szín szétáradó és beszédes, személyesen hozzánk szóló lesz.

Köblitz Birgitnél az alkotás szellemi kemény magja mindig szem előtt lebeg, a formát belülről érzi, annak metamorfózisa, átalakulása a kemence tüzében, vagy bármely más munkafolyamatban szigorú keretek között marad.

Mégis úgy születnek és kapnak végső formát szobrai, ahogy a természet teremti a köveket, vizek sodrában lesimítva, tüzek poklában ne-

üveg-beton kombinációival e munkák nem csak reliefek, plasztikák-szobrok, komoly építészeti, „murális" lehetőségek csíráit is magukban hordozzák.

A csoport tagjainak munkáit *Transzflexió* címmel a Gödör Klubban rendezett kiállításon mutatták be, példaadó módon meghíva barátaikat, mestereiket. Az egyes hatások, illetve éppen a hatások hiánya így tetten érhető volt, egyes technikai megoldások, anyagkombinációk, mint például az „üvegbeton" *Z. Gács György* (1914–1978), *Fekete Zsuzsanna*, Baróthy Anna és Horváth Zsófia munkáiban nyertek egészen más alapú és más eredményű megközelítést.

A kiállítás így – a Gödör Klub adottságainak, különösen a szökőkút vizén átszűrt, fentről áradó fénynek köszönhetően is – igen színvonalas, a magyar kortárs üvegművészet egyes irányait magas szinten bemutató, de teljességre nem törekvő tárlat volt. Az üveg hideg plasztikus alakítását a klasszikusok, *Bohus Zoltán–Lugossy Mária*, *Lukácsi László*, *Gonzales Gábor*, a melegen formált „vonalszobrot" *Czebe István* munkái demonstrálták, testesítették meg.

A kiállításhoz rendezvény, konferenciasorozat társult, kiemelném ebből az építészeti üvegről, az üvegtervezés oktatásáról, illetve a kortárs művészet egyes és általános tedenciáiról folytatott beszélgetéseket, előadásokat.

E fiatalok választott területe: az üveg plasztikai alakítása sok megoldatlan problémát hordoz, az út nehéz és „nem mindig egyenes". A FÜ viszont egyenesen nő, az eddigiekből kitetszően gyorsan, felfelé. Ugyanakkor nem bántóan, teret hagyva másoknak is. Legyen és maradjon ez így, a művész – „képző-, ipar- és építőművész" – szakma segítségével.

E rendezvénysorozat: kiindulópontként kiállítás, az „irányított", tematikus beszélgetések, az üveg, a formálás, az „üveges formálás", az oktatás módjain, a más műfajokkal létrehozott kapcsolatról való elmélkedés mind a fentiekben ismertetett elképzelések megvalósítását szolgálták.

VARGA VERA
művészettörténész

(Transzflexió. Üveg, transzparencia, reflexió. Gödör Klub, Budapest, 2004. április 1–17.)

Fotó: Antal Szabolcs

Transzflexió című kiállítás (részletek) / Transflexion. Details of the exhibition
Gödör Klub, Budapest, 2004

Fotó: Antal Szabolcs

mesítve, vagy magas hegyekről lezúdulva szilánkokra törve.

Munkái találkozásokról, elvárásokról, az összeütközések ellentmondásairól, a külsőségek falait sokszor áttörő indulatokról szólnak. És szólnak a szeretetről, mesékről, megbékélésekről, belenyugvásokról és kiegyezésekről is.

Vannak, amelyek egy ágaskodó vertikális formába sűrűsödve, égig érő jelként mozdulatlanul állnak előttünk, de vannak olyanok is, amelyek átveszik a fény irányt mutató lendületét, mozgásérzeteket keltenek, szétszóródnak a vízszintes térben, egészen a látóhatárig, a továbblépés horizonton túli, szerteágazó lehetőségeit sejtetve.

Köblitz Birgit fáradhatatlanul úton van.

Képzelete visszatér azokra a helyekre, ahol járt, vagy ahol talán megfordult gyerekkorában. Más kultúrák esszenciáit, örök üzeneteit, más környezetek, tájak, magatartásformák és más művészetek varázsait hozza haza saját mai környezetébe.

A tárgyak, az élmények emlékképeit fokozatosan megtisztítja a helyi vonatkozásoktól, saját világot épít belőlük, olyan világokat, amelyek az üveghez kapcsolódva, elüvegesedve lépnek ki a lineáris időből, és kapnak új, örök szellemi tartalmakat.

Ez a szellemi tartalom hosszú időn keresztül „belül", a szívben fejlődik ki, rendeződik, formálódik és összeadódik mindennel, ami a hétköznapok végtelenül hosszú, várakozásterhes, de mégis pillanatként tovatűnő jelenéből ránk ragad.

Ezernyi részek rakódnak össze, hatják át egymást és alakulnak pillanatba sűrítve, önmagát mutató saját törvényei szerint ható új egésszé.

Köblitz Birgit munkái az emberi szellem által nemesített, színes kézjegyeket viselő egyéniségek, spirituális kristálytömbök, amelyek a természettel való kiegyezés elkerülhetetlenségét sugározzák. Ebben rejlik előrelátást tükröző szent tartalmuk. Szobrainak lelke van – amelyek megtették az első lépéseket, egyenlővé váltak a természettel.

Kövessük őket!

A művészeknek van egy kötelességük, el kell menniük időnként az emberek közé és vallomást kell tenniük. Túl kell lépni a kitárulkozás szorongásos, ellentmondásos állapotán. Az érdeklődő, a befogadó ítélőszéke elé kell állniuk örömeikkel és bánataikkal, színes és színtelen, zavaros és tragikus, bölcs és szenvedélyes, hívő és gyarló gondolataikkal és megnyilvánulásaikkal. Mi, nézők szeretjük látni a napsugarakat, de az elementárisan szétáradó viharokat is.

*Szilcz Mariann*ál minden együtt van. A szépség, a harmónia és a fenség, de a kétségbeesés, az aggodalom és a disszonáns ütközés is.

Köblitz Birgit: Kelim / Birgit Köblitz: Kilim
2003, rogyasztott, festett üveg, 42x42 cm

Fotó: Molnár Géza

Köblitz Birgit: A szőnyeges háza / Birgit Köblitz: The Carpet Maker's House
2003, rogyasztott, festett üveg, 42x42 cm

Fotó: Molnár Géza

Szilcz Mariann: Madár / Mariann Szilcz: Bird
2003, rogyasztott üveg, bronz, 20x20x25 cm

Fotó: Horváth Balázs

Ez maga az élet.

Ebből teremtődik bennünk, a befogadókban, a tárgyak leendő birtokosaiban egy olyan atmoszféra, amely talán a művész szándéka szerint gondolkodásunkat, cselekedeteinket jobb irányba viszi.

Szilcz Mariann munkái erős lelki tettek, amelyek poétikájának lényegét megfogalmazni nem könnyű. Egyszer olyan úton halad, és ez nekem személyesen nagyon szimpatikus, ahol elveszi a tárgyak funkcióit, használati értékeit, egyéniséget ad nekik, a harmónia, a szépség, a dekorativitás kap hangsúlyt.

Lehelet-halk opálos csipkézetek, visszafogott érintések, fénytitkok, a befelé fordulás, önmaga megismerésének nagyon személyes, suttogó, messziről csak a szellőkkel közlekedő varázslatai ezek. Elmélyült, a végtelen időkben létező örömök kristályosodnak, fénylenek fel, halkulnak és érnek partot merengő, kisimuló hullámokba csendesedve. Egyidejűleg torlódik össze a gondolat, a kéz intelligenciája a lélek megtisztulásával és lesz igaz most és mindörökké.

Fotó: Horváth Balázs

Szilcz Mariann: Madár / Mariann Szilcz: Bird
2003, rogyasztott üveg, bronz, márvány, 16x27 cm

Egyszer olyan úton halad, ami kissé megrémít és talán nevetséges is, de… és ez a lényeg, komoly dolog.

Madarak parttalan eklektikaként vannak jelen munkáiban, játékosak, kedvesek, de végtelenül szomorúak és elesettek is. Ott vannak felelőtlennek tűnő fantáziálásként a társművészetek specifikus jegyeinek használatában rejlő ellentmondásokkal. Minden számomra negatívumot azonban átértelmez egy mélyen érzelmi, filozófiai elemekkel átszőtt, a felelősség terheit viselő és vállaló magatartás.

Mi maradt meg a természetből?
Mi maradt meg az emberségünkből?
Mi maradt meg a felelősségvállalásainkból?
Kérdések ezek?

Szilcz Mariann: Szárnyas kelyhek / Mariann Szilcz: Winged Goblets
2004, fúvott üveg, bronz, ø17 cm, magasság 17 cm és ø18 cm, magasság 19 cm

Fotó: Horváth Balázs

Szilcz Mariann nem válaszol kérdésekre, árad belőle féktelenül a kinyilatkoztatás, demonstrációs táblákat felmutatva.

„Higgyetek nekem, vagy nevessetek", erre szántam minden munkámat. Mert a fojtó hallgatásnál nincs rosszabb.

Ugyanígy áraszt el mindent az anyagok sokféleségével, festészeti és szobrászati hatásmechanizmusok tanult, ideák, rögzült szokások egymásra hatásának fonákságaival, de közben gyűjti a fényt és árnyékos helyekre világít. Képzelete egyszerre vonz, és kételyeket ébreszt.

Szilcz Mariann: Várom a vendégeket / Mariann Szilcz: Waiting for the Guests
2003–2004, rogyasztott üveg, bronz, márvány, papír, 20x20x25 cm

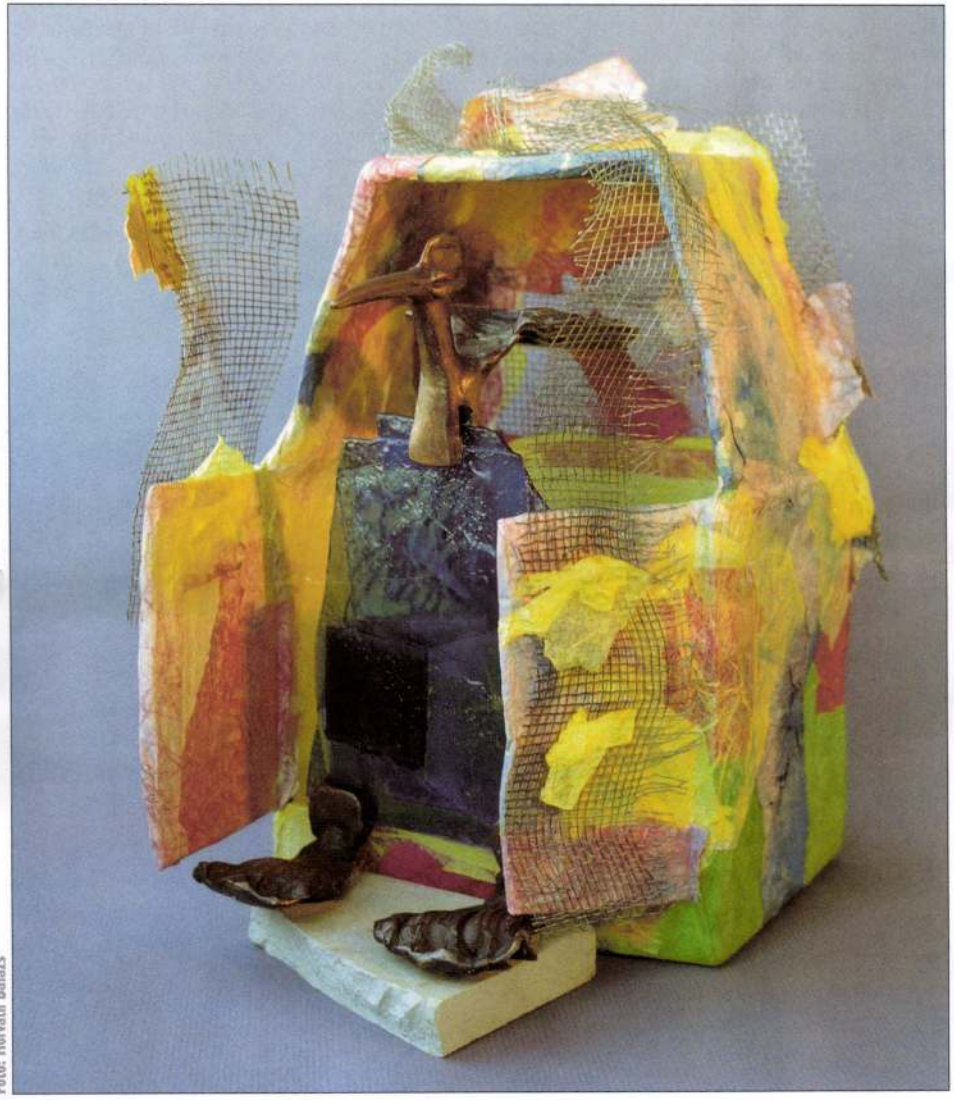

Fotó: Horváth Balázs

Fotó: Horváth Balázs

Szilcz Mariann: Madár az őszi erdőben / Mariann Szilcz: Bird in the Autumn Forest
2003–2004, rogyasztott üveg, bronz, márvány, papír, 18x12x28 cm

Totális kitárulkozás ez. Ami azonban úgy felül van írva szeretettel, áradó érzelemmel, játékossággal, keresetlen bájjal, a kreativitás mindent elsöprő sodrásával, hogy nem is vitás művészeti értékük, egyediségük, fontosságuk, és nekünk valóságok.

Azért, mert mai életünkről szólnak, tükröt tartva elénk.

(Köblitz Birgit és Szilcz Mariann Színes világok lenyomatai című kiállítása. Üvegpiramis Galéria, Budapest, 2004. március 13–április 30.)

HEFTER LÁSZLÓ
üvegművész

Elhangzott a kiállítás megnyitóján.

Iparművészet bélyegblokkokon

Az Iparművészeti Múzeum és a Magyar Posta bélyegkiadásáért felelős irodája korábbi jó együttműködésének folytatásaként, 2003 őszén vettük tervbe, hogy a működésének 150 éves évfordulóját ünneplő Zsolnay-gyár tevékenységéről megemlékező bélyeg kiadása, az első napi bélyegzés kapcsolódjék össze a múzeum jubileumi Zsolnay-kiállításának megnyitásával. 2004. április 20. lett a kiválasztott nap.

A bélyegek és a kisív grafikai kiegészítő ábráinak témájára a Magyar Posta javaslatokat kért, a Zsolnay Porcelánmanufaktúra Rt. és az Iparművészeti Múzeum munkatársaitól egyaránt. A novembertől február végéig tartó, előzetes téma-előkészítő és grafikai elő-tervező munka végeredményeként – minden közreműködő és illetékes harmonikus egyetértésével – készült el a végső grafikai terv, elindulhatott végre az igényes és kényes nyomdai kivitelezés. Az egész folyamat néhány izgalmas részletét (alkalmi, külső munkatársként) szerencsés módon megláthattam. Az első napi bélyegzés és az ünnepi eseményt kísérő bélyegkiállítások sikere Pécsett és az Iparművészeti Múzeumban számomra azt is bizonyította, hogy a bélyegtervezés és -kiadás – különösen akkor, ha az iparművészet köréből veszi témáját – nem csupán az „alkalmazott művészetek" körébe tartozik, hanem az alkalmazkodás művészete is. De annyi érdek gondos számbavételével ismét sikerült a „közös értékeket" kifejeznie, szolgálnia!

CSENKEY ÉVA
művészettörténész

Domé Eszter: Porcelánművészet – Herend, bélyegblokk / Eszter Domé: Porcelain art–Herend. Stamp block
2003, 7x13,8 cm

Köchel János György

harangöntő

Odenburgban 1796 ban

öntötte a pálai (Sopron

m.) templom egyik ha-

rangját. Ferzulet és

szt. József

Képeivel

erőd

Egyházi Múzeum

1908. 67. l.

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191 .... é

tésénél .....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbizt

Kelt ..... , 191 ....

.....

tanu.

.....

tanu.

Köchel János

ourtette Sopronban 1781-
ben a paesai (zala
m) rk. templom harangjait

Gorecze. A mnemtekel

1037 l

Johann Georg Köchel

Sopronba 1776 ban ön-
tötte a türjei (zala m)
vk. templom egyi/harangjáts

Gerecze. A ummenstehel
1043 l

Köchel János György

1773-ban Sopronban öntötte, a balfi gyógyfürdő kápolnájának harangját.

MOB 859/1917. sz. akta.

Köchel, Johann Georg

1777-ben Sopronban öntötte át a Lócsi (Sopron vm) rk. templom harangját.

Vallás- és Közokt. Minisztérium 8416/1917 eln.

1781-ben Kőszegen öntötte a pereszlyei (Sopron vm) rk. templom harangját.

1772. öntötte u. o. a nagyhöflányi (Sopron m) rk. templom harangját

u. o.

Köghel János György Sopron
(Köchel, Kochel) ban

öntötte a kov. harangokat.

keszthelyi fötemplom bold. Sinz tüzteletére nevelt harangját 1802.

egregyi harangláb harangját 1802

szücsi templom harangjai
Johan Georg Rochel 1807, 1808

Rómer Flóris hagy
XLIX. s.

Orsz. Bizottsága

Kochel János Pesten

Öntötte a kön. harangokat:
vörösbereinyi ref. egyház 1801.
nem azonos a soproni Köghel-kl.
??

keszthelyi pusztatorony harangja
Johann Kochel Goss mich in
Oedenburg 1802
enyingi ref. egyház harangja
Goss mich Johann Kohll
Pest 1800.
vörösbereinyi templom egyik harangja
Johann Köchl in Pest 1806?

Rómer Flóris hagy
XLIX s.

Köchel János György
harangöntő Sopron-ban
Csatsopronkörnyék
18.24.58.l.

1784-ben öntötte a hegy-köi (Sopron m.) rk. templom harangját.
Ma már sem a templom, sem a harang nincs meg.

1777-ben öntötte a hidegségi (Sopron m.) rk. templom harangját-meg ma is meg van.

1773-ban öntötte a Kóp-házai rk. templom harang-ját, Belolvasztottak.
u. o. 58. l

Köchel János György

soproni harangöntő
1791-ben öntötte a sopron-
kövesdi templom egyik
harangját. Világh. beolv.

írod

Csatkai Endre dr.

Sopron vármegye
műemlékei. II sor.
Sopron 1935. 102. l.

BUDAPEST
1985-JUL.26-E 9

Köchel János György

soproni harangöntő

1779

l.

Schoen Rókuskáj

10-l.

Római Rules VI. 162

Köchel Görög

harangöntő

d' Bán Sopron

381. l.

V.

1909.

ilis 28-án.

5.

egy plaquette előlapján
és csaknem teljes arczélben van
övid, bajusza kipödrött, arcza
lló gallérú ing, csomóra
gallérú hajtókás kabát. A párkány
képez diszt. Felirata a kép alatt:

NRIK.
ZET
NEK
NYAI

8.5:16.8 cm.
-án a művésztől 28 K-ért. (1812-909).--
sz. nyugtára.-- Elszámoltatott 1909:

283

1782

Köblitz Birgit

V. Nemzetközi üveg szimpozion

1995 aug. 20-27. Bordudvarnok

OTP Bank Galéria

1995 szept. 7-21.

Köbölkuti faharang-
~~torony~~ liab.

1857-ből.

Cinterem kapu 1881-ből
kettő

Alap- és vhereti
várlattab -

Debreczeni l. 1928.

251. l.

Müeul

KÖBRICH Andreas, Pálffy herceg kertésze

K., Fürst Pálffyscher Hofgärtner, a Pálffy-kertből növényeket kínál eladásra. Hirdetés (1817, 534, 549, 565 l)

—

Andreas K, stb. spárga-gyökereket ajánl vételre. Hirdetés. (1817, 1047, 1060, 1072 l)

—

U. ez, azonos tartalmu hirdetés. (1819, 163, 181, 198 l)

—

Preßburger Zeitung
(Genthon)

Köchel György harangöntő M.D.K

Osli, r. k. templom harangja.

Genth. hüeml. 1959 I. 231

Köchel György, harangöntö

Kimutatható 1786-ig, hogy harangot öntött Sopronban. Hidegségre és Türjére is rendelnek töle.

/Römer Flóris és Csatkai gyüjtése/.

Csatkai Endre: Müpártolás, mügyüjtés Sopronban. Magyar Müvészet.-1928. 7.sz. 577-587.l.

MDK

Köchel Jánoa György harangöntő

1796-ban öntötte Sopronban a páli templom 111 1/2 font sulyu harangját. Feszület és Szt.József képei vannak rajta. Csináltatta Páli község.

Felber János: A pálii templom és plébánia története. Győr, 1908, 11 l.

zl. Ny. – 30

MJK

Köchel János György harangöntő

1796-ban önti Sopronban a pálii templom 111½ font súlyú harangját. Feszület és ut József képei vannak rajta. Csináltatta Páli község.

Felber János: A pálii templom és plébánia története

Győr, 1908. 11. lap.

Köchel Joh. G.

sopron hgöntö

Türje prem. tpl.
Zala vm. 1776.

Pacsa rk. tpl.
2 harang 1781
Zala vm

Jml

…et igen gondosan gyártják s egyenkint

18. ábra. Mahler-féle javított szikragyujtó

hanem annak vezető alkotórészeit képezik, lag magasabb az ellenállásuk mint a veze az az előnye, hogy a lövések elsütése el zárt vezetékkörbe gyengébb áramot b mely a gyujtókat izzásba nem hozza s leg feldurrantást sem okozhat, de a bek vanoszkop segítségével megállapítható, ho ték megszakítva nincsen s hogy a gyujt vannak. Megjegyzendő azonban, hogy a ve zárása szintén a galvanoszkop tűjének kitér minélfogva e műszernek különös fontosság tanunk nem szabad. — Ügyelni kell tehá rövidzárások ne keletkezzenek, amit legk akként érhetünk el, ha a vezetéknek két ág zések mellőzésével, külön-külön fektetjük le

A jégrobbantásokhoz leginkább a *Dyn részvénytársaság* tökéletesbítette s a dörzsö mosság elve szerint szerkesztett *Mahler-* (18 *A*, *B* ábra) használják, mert nagyobb történt gyujtásoknál, nedves időben is jól

Háromféle typusban gyártják és hozzák

Fő alkotórészei: Három kemény gumm korong *(k)*, melyeknek síma felszinéhez külö *(p)* prémes pamacsok dörzsölődnek. A gerjesz mosságot a *(k)* gummikondenzátor *(c)* szív szik fel.

Köchel János György
harangöntő Sopronban.
Lásd Köghel alatt
is
öntötte a türjei templom
egyik harangját 1776-
ben

Rómer Fl. jegyzők
1. 7. 1861. 60. l.

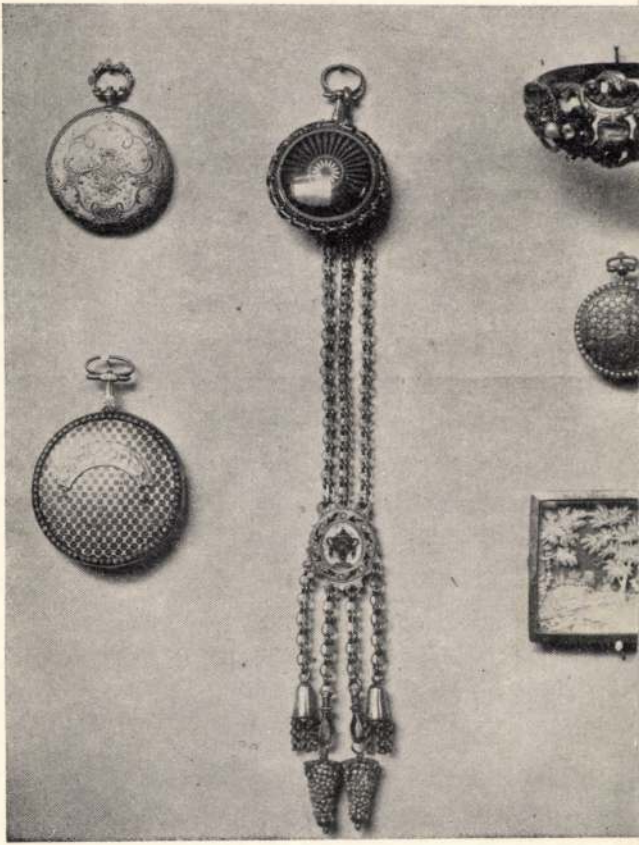

1500/58
1500/60

1500/55

1500 5
1500/5
1500/6

Köchel János György

Soproni harangöntő

1779 -

cód

Csaskai Endre dr

Soproni harangöntők

nincsi a budapesti

Rókus kápolnában.

Soproni Szemle

1938. 318. l.

Szignálva jobbra lent görög betűkkel. „Joannes Baptista de Rositis Foroliviensis pinxit theo toco — in luogo di Dei Genitrice." Tőle balra: 1507.

A Bertinelli gyűjteményből

E mesternek mindössze még két képe ismeretes a Forlii Városi Képtárban és a Velletri-i Spirito Santo-templomban.

Maszlaghy II., 84. szám. — Venturi: Storia dell'arte italiana. VII. kötet, II. rész, Milano, 1913., 92. l. — Gerevich: Az Újság, 1916. júl. 20, 3. lap. — Gerevich: A primási képtár külföldi mesterei. Vasárnapi Újság, 1916., 825. l. (Képe 826. l.) — Gerevich PA, 233—234. l. (Képe 233. l.) — Décsei: Könyvismertetés. MM, V., 1929., 173. l. — Rónay, Maria: Die Schätze des Christlichen Museums in Esztergom. A Műgyüjtő. V., 1931., 6. l. — Berti Toesca 958. l.

SANO DI PIETRO (sienai festő, 1406—1481)

Madonna Sz Jeromos és sienai Sz Bernardin között

Fa, tempera, 55·5×35 cm.

Sienából. A kölni Ramboux és az Ipolyi gyüjteményből.

Trostspiegel in den Widerwärtigkeiten des Lebens. Dreissig Marienbilder . . . aus der Privatsammlung . . . J. A. Ramboux, Köln, é. n. 15. kép. — Ramboux, 133. szám. — Lepold—Homor 97. l. — Van Marle, IX., 1927., 528. l. (Sano di Pietro.) — Gerevich PA, 225. l. (Képe 224 l.) (Sano di Pietro.) — Décsei: Könyvismertetés. MM, V., 1929., 172. l. — Őszi kiállítás 1930., Ipolyi, 73.

Köchel János György

harangöntő

XVIII. sz

lásd okv.

Csatsoprharang

10. l.

11. l.

12. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Martin, oder wenn die obigen Indizien nur ein Spiel des Zufalls sein sollten, d
Meister des Ofener St. Georgreliefs? Das venezianische Vorbild und überhau
der Einfluss der venezianischen Plastik ist nicht strittig, das Steinmaterial spric
für die Entstehung in Ungarn, die gotischen Derivate für heimische Traditione
die Anbringung des Stückes in einem spitzbogigen Tympanon, der ausgesproche
bauplastische Charakter lassen eine ausländische Bestellung oder Import nahe
ausgeschlossen erscheinen. Die Eigenschaft eines königlichen Bildhauers lass
auf eine unmittelbare Bestellung durch Ludwig II. schliessen. Das Thema lag sozusag
in der Luft. Nach den spätgotischen, schon wesentlich bürgerlichen Lebensforme
folgt um 1500 fast plötzlich eine Zeit der grossen, ausserhalb Italiens etwas romantis
wirkenden Gesten, in Leben, Politik und Kunst. Äusserliches Pathos und dramatisc
Stimmung sind die Hauptkriterien dieses neuen Lebenstiles, zu dessen Ausdru
sich kaum ein geeigneteres Paradigma finden liesse, als eben der Drachenkam
des heiligen Georg. Im Norden reifte noch unter dem Einflusse der gotischen Übe
lieferungen eine äusserste, dekorativ überwucherte Lösung heran, in riesenhaft
Hauptwerke des lübischen Bernt Notke in der Skt. Nikolauskirche (Storkyrka
zu Stockholm. Im Süden, vornehmlich in den habsburgischen und den damit benac
barten Gebieten, suchte man eben bei der organischeren Beziehungen zu der Kun
Italiens, den Ausdruck der Monumentalität nicht mehr in den aussergewöhnlich
Grössenverhältnissen. Die Ritter Georgs-Darstellungen treten hier immer häufig
auf, in einzelnen Fällen mit unmissverständlichen Hinweisen auf die Türkengefal
Am ehesten taucht diese Metapher in Kreise Kaiser Maximilians auf, der ja seine

es Verfassers zuschreiben wollten, wo es sich doch nur um, durch Druck oder ündliche Überlieferung bekannte Nachrichten handelt, die hier in bunter Reihe id in mitunter starker Voreingenommenheit gegen das Ungartum vorgetragen erden. Den Krieg gegen die Türken scheinen offenbar auch die Zeitgenossen in eser Szene verdichtet gesehen zu haben. Als somit die in der Glanzzeit des ungarischen iperiums erbaute Ofener St. Georgskirche Anfang- des XVI. Jahrhunderts einen uen Tympanonschmuck erhielt, mag die dargestellte Szene schon bei ihrer Ent- ehung als ernsthaftes Memento gewirkt haben.

Die Arbeit kann stil- und waffengeschichtlich, sowie auf Grund der historischen dizien nur in die Zeitspanne zwischen 1507 und 1526 angesetzt werden, ja muss s eines der charakteristischsten und schönsten ungarländischen Denkmäler dieser it angesprochen werden. Das italienische Vorbild ist zwar evident, doch beschränkt ch der Meister durchaus nicht auf sklavische Nachahmung, sondern verfährt emlich souverän damit, indem er die Wirkung mit eigenen Mitteln erheblich steigert hat. Das Zurückdrängen der landschaftlichen und architektorischen ements dient der Eindrücklichkeit der dramatischen Wirkung. Die Steinplatte von ausserordentlicher Spannung erfüllt und wirkt trotz den bescheidenen Massen rhaft monumental. Die Einordnung von Reiter und Drachen innerhalb des durch n halben Tympanon gegebenen Rahmens war besser kaum zu lösen. Die energische d zugleich elastische Körperhaltung des heiligen Ritters erweckt die Suggestion ier überzeugenden Angriffskraft. Das stolze Symbol einer ereignisreichen und heilschwangeren Zeit. Während Pferd, Reiter, Lanze und Drachenleib in hohem

Köchel János György

Harangöntő

C.

Csat Kaisoprom műemb.

III. 155, 191. l.

KÖVÁGÁSZÖLLŐS
938 SEP.-7-8
10
MAGYAR·KIR·POSTA
10f
MAGYAR·KIR·POSTA
BUDAPEST
938 SEP.-8.-1
Sa 62 Sa
BUDAPEST
938 SEP.-8.-8
741

Köchel János György

harangöntő

l.

Csatkai Sopr. körny

18, 24, 58. l.

A Magyarországi

PROHÁSZKA KÖRÖK

alakuló ülése 1935. október 2-án, (szerdán) délután 1/25 órakor a SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT díszteremében. (Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28. szám.)

Felelős kiadó: Kézai Béla. Stephaneum r. t. Budapest.

Köchel J. György

harangöntő

l.

Csatkai sopromnüemi

II. 102. l.

A Magyarországi

PROHÁSZKA KÖRÖK

alakuló ülése 1935. október 2-án, (szerdán) délután 1/2 5 órakor a SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT díszteremében. (Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28. szám.)

Felelős kiadó: Kézai Béla. Stephaneum r. t. Budapest.

Käghel, János György

soproni harangöntő,

a keszthelyi templom

nagyobb harangja 1802

Feszület, alatta Mária

Rómer F. jegyzőkönyve 1.

1861. 32. l.

Kás Köchel alatt

is

(Porto)

VÁC 46 VIII. 221. 1

Dr Dercsényi Dezsőné honőr.
polg. isk. tanár

60 74

628

Budapest

IX. Iparmüvészeti megye.

Muzeum.

Hivatalból.

Egyházkormányzati ügyben, portóköteles.
(P. R. T. 3.917/1926)

Köchel János György

Narangöntö

l.

Csatkaisoprházak

31. l.

ELMI R.-T.
BUDAPEST, VI., JÁSZ-U. 42.
SZÁLLIT MINDENNEMŰ
ÉPITÉSI ANYAGOT

Ő

csatornázásra, esö-, szennyvíz levezetésére, szellőztetésére stb.
Nem rozsdásodik, könnyű, vizet nem ereszti át, olcsó.
Eternit művek, Hatschek Lajos
Budapest, VI., Andrássy-út 33.

. és Nyomdai R.-T., Budapest — Felelős vezető: Magyary István

Köcher G.

d. Gerecreajtár
239. h.

Fischer J.

L. Spezereien
Esp. L.

MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG
SOCIETÀ ITALO-UNGHERESE
BUDAPEST, IX. RÁKOS-U. 10

NYOMTATVÁNY

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

úrnak
úrhölgynek

BUDAPEST,

ifj. Kellner E. Bpest.

LA SOCIETÀ ITALO-UNGHERESE

invita la S. V. Illma ad intervenire alle

CONFERENZE

che

il Rev.

P. VITTORINO FACCHINETTI

Professore dell'Università del Sacro Cuore di Milano

terrà

sabato, 27 aprile alle ore 18
nella Sala del Museo d'Arte Decorativa
(IX., Üllői-út 33—37.) sul tema:

DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA

(con proiezioni); e

lunedì, 29 aprile alle ore 18
nella Sala della TESz (V., Falk Miksa-utca 1) sul tema:

LA RADIO IN VOLO

LA PRESIDENZA

Gli ospiti sono graditi.

Köchel János

Harangöntő 1784

l.

Soproni Hemle

1942. 150. l.

emelkedett, sőt csökkent.Hovatovább
ulturális feladatot képező műem-
okozni.Tisztelettel kérem tehát
sok szervezéséről, illetve a je-
lehetővé a hatályos műemlékvédelmet.

Rendelkezésre áll:
ztviselők.

havi 250 pengő
egy VI.f.o.állás a Nemzeti Muzeum
státusában
egy VII.f.o.állás a Nemzeti Muzeum
státusában

KÖCHEL JÁNOS GYÖRGY, harangöntő

Köechel halálát követően/1808-1816/Sopronban csak átme
netileg volt harangöntőműhely./Mahr Ferenc/182.old
99.jegy

PATAY PÁL: Vasi harangok 169.old

SAVARIA, A Vas megyei Múzeumok értesitője,1966-1970.
4.sz. Szombathely, 1972

JOHANN GEORG KÖCHEL, harangöntő

Nagygerezsd. evangelikusok 1. harangja. "Iohann Georg Köchel goss mich in Oedenburg 1788. Merül de el nem merül az Eklésia. Horváth Samuel Prédikátor 1788". 272 font. Ara 181 frt. 48 kr. Junius 15-én hoztak meg, 20-an tették fel a haranglabra. Elrekviráltak 1916-ban. 53. jegy. 175. old.

PATAY PÁL: Vasi harangok, kézirat 169. old.

SAVARIA. A Vas Megyei Múzeumok Értesitője, 1966-1970 4. sz. Szombathely, 1972

KÖCHEL JANOS GYORGY, harangöntő

Ha PFISTERMEISTER FERENc fel is vette a versenyi most togaapjanak soproni mühelyével/eredetileg apja mühelye volt/és piacat a Kőszeg közelében lévő Sopron megyei községekre is kiterjesztette, mostohaapjának, Köchelnek soproni termékeit Vas megyéből nem tudta kiszoritani. 181.old.

PATAY PAL: Vasi harangok 169.old

SAVARIA, A Vas Megyei Múzeumok Értesitője, 1966-1970
4.sz. Szombathely, 1972

IOHAN GEORG KÖCHEL, harangöntő

Szergény. Az evangelikusoknak a türelmi rendelet után beszerzett első harangjuk:1.harang:"Iohan Georg Köchel 1786 hat mich gegossen in Oedenburg".150 font. Ara az egykori számla szerint36 frt.40 kr.és 25 frt.40 d. 80.jegy, 178.old

PATAY PAL: Vasi harangok 169.old

SAVARIA.A Vas Megyei Múzeumok Értesitője,1866-1970
4.sz. Szombathely, 1972

SZERGÉNY

IOHANN GEORG KOCHEL, harangöntő

Nagygeresd. Evangelikusok 2.harangja."Iochan Georg Köch el goss mich in Oedenburg 1788.Non pretio sed amore Deum Lutheranus adorat". 149 font.Ara 100 frt.23 kr.Július 1-én hoztak meg és aug 20-an huztak fel a helyére.Atöntették 1822-ben./V.ö. 3.harang. 53.jegy. 175.old

PATAY PAL: Vasi harangok 169.old

SAVARIA.A Vas Megyei Múzeumok Értesitője,1966-1970
4.sz. Szombathely, 1972

IOHAN GEORG KÖCHEL, harangöntő

Nagysimonyi. Az evangelikusok harangjai a türelmi rendelet óta. 1.harang."Iohan Georg Köchel goss mich in Oedenburg 1787.Simonyi aug.conf.levő gyülekezet tsinaltatta Sopron".443 és 1/2 font.Feltehetőleg 1883-ban atöntették./v.ö.4-6 harangokat/. 55.jegy. 176.old

PATAY PÁL: Vasi harangok 169.old

SAVARIA.A Vas Megyei Múzeumok Értesitője,1966-1970
4.sz. Szombathely, 1972

GEORG KÖCHEL, harangöntő

CELLDÖMÖLK/NEMESDÖMÖLK/. Ioh. Georg Köchel hat mich gegos
sen in Oedenburg 1799. A.N. dömölki ev. aug. conf. levő gyü-
lekezet szolgálatjára..."-Ao 1799 renováltatott...megna-
gyobbitatott. 379. font. -1917. IX. 14-én elrekviráltak
/211 kg./. 13. jegyz. 170. old. 3 harang

PATAY PAL: Vasi harangok 169. old

SAVARIA, A Vas Megyei Múzeumok Értesitője, 1966-1970
4. sz. Szombathely, 1972

KÖCHEL JANOS GYÖRGY, harangöntő

Soproni mester,Pfistermeister József műhelyét vette á
Vas megyében harangjai elég tekintélyes számban va nnak
képviselve. Szergény 1780,Nagysimonyi 1787,Nagygeresd
2 darab 1788,Kemenesszentmárton 1794,Celldömölk 1799,
Kemenesmagasi 1802 és 1803, 181.old.

PATAY PÁL: Vasi harangok 169.old

SAVARIA,A Vas Megyei Múzeumok Értesitője,1966-1970.
4.sz. Szombathely,1972

KÖCHEL JANOS GYÖRGY, harangöntő

Pfistermeister József fia Ferenc Kőszegen nyitott harangöntő műhelyt, 1785-ben, mert apja műhelyét Sopronban Köchel birtokolta, azon a cimen, hogy apja özvegyét ő vette feleségül. 181.old. 95.jegyz

PATAY PÁL: Vasi harangok 169.old

SAVARIA, A Vas Megyei Múzeumok Értesitője, 1966-1970. 4.sz. Szombathely, 1972

JOHAN GEORG KÖCHEL, harangöntő

KEMENESSZENTMÁRTON.1.harang."johan georg köchel goss JOHAN GEORG KÖCHEL GOSS MICH IN OEDENBURG 1794 SZENT MÁRTONI EVANGELIKUSOKÉ". 97 font. Ø 50 cm. Ma is megvá 36.jegyz. 173.old.

PATAY PAL: Vasi harangok 169.old

SAVARIA, A Vas Megyei Múzeumok Értesitője,1966-1970. 4.sz. Szaombathely, 1972

JOHAN GEORG KÜCKEL, harangöntő

JOHAN GEORG KÖCHEL, harangöntő

KEHIDAKUSTÁNY/Nemesmagasi/. 2.harang."iohan Georg Köchel goss mich in Oedenburg 1803.Nemes magasi lutheranusok tsinaltatták".135.font.1868-ban átöntötték 31.jegyz. 172.old.

PATAY PÁL: Vasi harangok 169.old

SAVARIA, A Vas megyei múzeumok Értesítője,1966-1970. 4.sz. Szombathely, 1972

GEORG KÜCHEL, harangöntő

KEMENESMAGASI/Nemesmagasi/. 2. harang "JOHANN GEORG KÜCHEL GOSS MICH IN OEDENBURG ANNO 1802 TSINÁLTATTAK A NEMESMAGASIAK". 316 font. ⌀ 66 cm. 1925-ben eladták a r.k. egyháznak, 1959-ben még megvolt. 31. jegyz. 172. old

PATAY PÁL: Vasi harangok 189. old

SAVARIA, A Vas megyei Múzeumok Értesítője, 1966-1970. 4. sz. Szombathely, 1972

Johann Georg Höchel

soproni harangöntő 1722-ben öntötte
a Grosshöflein-i plébániatemplom ha-
rangját.

Allgemeine Landestopographie des Burgen-
landes, Eisenstadt, 1963.

II/a kötet 609p

Johann Georg Köchel

soproni harangöntő" 1792-ben öntötte a Mörbisch templom harangját.

Allgemeine Landestopographie des Burgenlandes, Eisenstadt, 1963.

II/b kötet

7391

Köchel János
harangöntő
XVIII. sz.

1.

Vasi Szemle
1937. 97. l.

KELET
év, hó nap

Hivat-
kozás

TÉTEL

% kamat

LEJÁRAT			Kamat nap	Kamatszám	ÖSSZEG	
év,	hó	nap			P	f.

Köchel János György

harangöntő

szül. Nürnbergben. 1772-
tól sopróni polgár. Ebben az
évben vette feleségül Pfister-
meister József (-l. o.) sopróni
harangöntő özvegyét, s a
maga nevén folytatja az üze-
met. 1775. felesége meghalt
s vagyonát K-re hagyta. 1777.
telket kap a bécsi kapun ki-
vül, melyre házat épittet
s a város-torony melletti la-
házából oda költözik. 1784.
2 rézgyertyatartót önt a vá-
rosnak. 1791. ujra önti a
sopróni Szt Mihály templom
egyik harangját. 1808. vég-
rendelkezik. 1809. Köchel
özvegye átadja bécsi kapu
előtti házát Maar Ferenc-
nek és nejének.

Csatkozl

Köchel Jan v. Georg

roth- stück- und
glockengiesser
Sopron
1772. maj. 22.
polg. eskü
Hári

Mainzi római-germán Központi múzeum

III. 164, 165.

KOECHEL János harangöntő

Sopron, 1770

Szilágyi István, 1990 157. p.

három legenda őrzi. A legkorábbi,
7. körül iródhatott, szerzője nem
a már az 1083-as kanonizáció táján
is névtelenségben maradt. Hartvik
fölhasználta a legterjedelmesebb
lynek keletkezési ideje a XI. szá-
ő. Ezeken kivül számos más, lényege-
is tartalmaz Szent Istvánról fontos

ismertetésénél azzal illene kez-

KÖCHEL János György harangöntő

1776, Sopron

Szilágyi István 1990 152.p. sZZ.

ommal kényszerült gyors, határozott,
erdélyi Gyula, anyai nagybátyja
dig Marosvár központtal olyan tar-
tre, ami a nemzet fönnmaradását
ositást veszélyeztette. Amikor
ula ellen, sikerült a vérontást el-
fegyveres ellenállást tanúsitott
t el" loo8-ban. Utána két évtized
ogy az egykor általa uralt vidék
zerves része legyen. István, amint
rgalmas volt, úgy a legyőzött Aj-
nak mutatkozott. Ez nemcsak egy, a
et királyának, hanem a többszáz év
uralkodóinak is diszére vált volna

Köck Antal, kőfaragómester

A keszthelyi Festetics kastély építkezéseihez, 1883-1887 között a fertőrákosi hatalmas kőtönböket szállította át és irta alá a bécsi Steinmetzgeschäft der allgemeinen Österreichischen Baugesellschaft megbizásából. 373.old

Géczely Piroska: Fertőrákosi kő szerepe a keszthelyi Festetics kastély építésében 373.old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XIV. évf. 1960. Sopron

KÖCK Anton Veszprém

(1883-87)

KOPPÁNY Tibor: A Balaton környékének műemlékei. Bp. OMvH, 1993 170.

Kelemen László 1923
Kelemen Tamás Anna 2321
Kelényi Béla 2322
Kelényi György 1049, 1129, 1213
Kelényi István 63, 2578
Keleti, Magda 1130, 1131
Kelle Sándor 2323
Keller, Ulrich 1414
Kemendi Ágnes 734
Keméndy Jenő1523
Kemény Éva 2622
Kemény Zoltán 2324
Kenessei András 436, 773, 1135, 1198, 1422, 1499, 1549, 1593, 1594, 1607, 1631, 1751, 1774, 1819, 1820, 1857, 1861,1991, 2051, 2151,2204, 2223, 2237, 2288, 2434, 2516, 2537, 2631, 2672, 2679
Kerecsényi Edit 597
Kerék Imre 2160
Kerekes László 2325
Kerékgyártó István 2524
Kerényi József 623, 2326
Kereskényi Miklós 1050
Keresztes Dóra 2523
Keresztúri Józsefl 682
Keresztúry Dezső 959, 1438, 2139, 2553
Keresztyén Balázs 1571
Kéri Imre 2327
Kéri László 2328
Kernács Gabriella 2458
Kerner Gábor 496
Kernstok Károly 533
Kerny Terézia, 379, 489, 702, 819, 820, 886,1075, 1562
Kertai Klára 1563
Kertész Pál 868, 1714

Nők Etelka
divattervező

Modell ruhák.

—: Bemutatóra láttuk.
Nők Lapja, 1976. ápr. 10–16 oldal

MDK

Köck Etelka

V. Orsz. Iparm. kiáll. Műcs. 1965

Köck Etelka
divatterverő

Húzott szolnya, blúz, mellény
tervét készítette Köck Etelka.

S.N.A.: Hunzett, fodros, virágos nyári ruhák.
Nők Szapja, 1978. július 1 – 18. lap.

Köck, Leopold

1806

filiaris mester

Kolozsvári asztalosok

3. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Köck Vencel

laid

Rch 15.l.

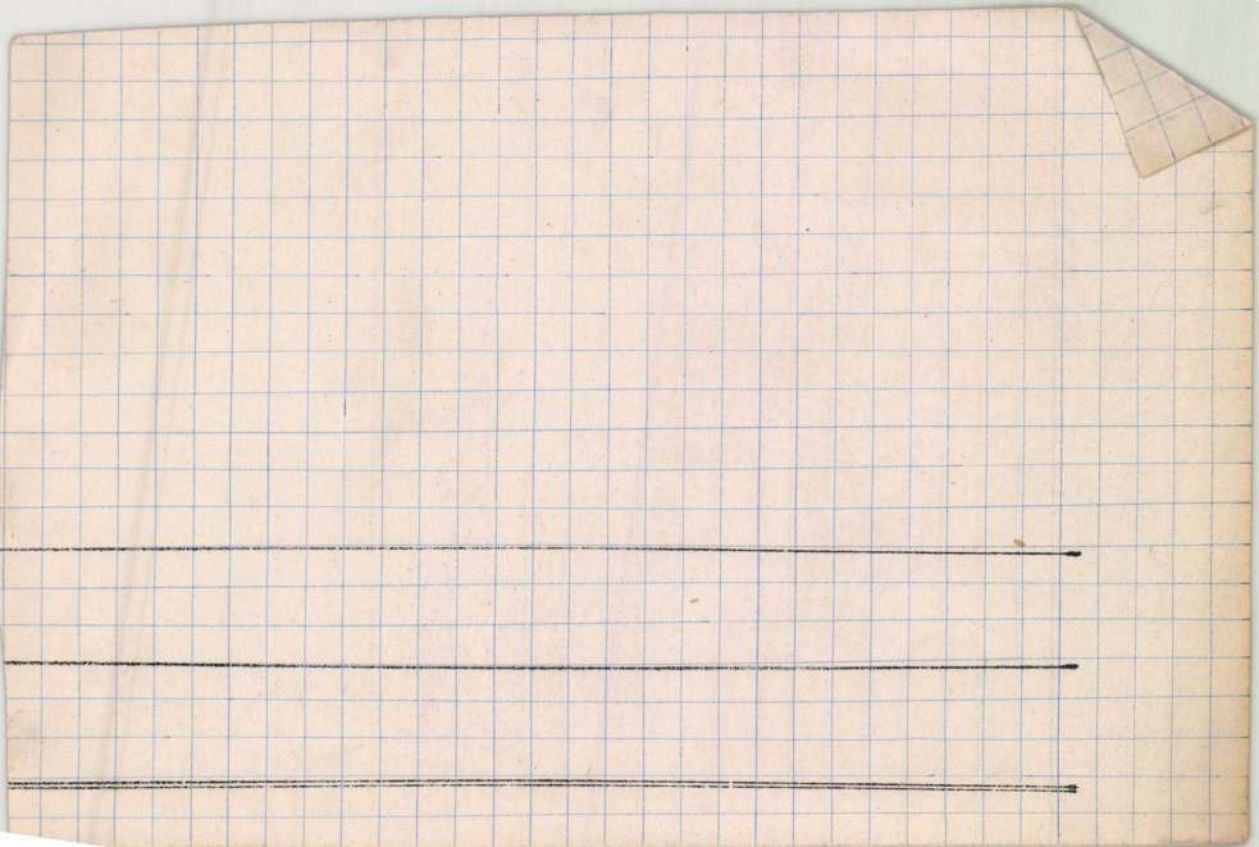

M.D.K

KŐFALVI Gyula szobrász

A kör szervezője (1950)

Jelenleg is ő a vezető, kiszáros

Mihály festővel.

S.N. : Az I. kerületi képzőművészeti kör kiállitása

MagyarNemzet 1962. junius 27. 4,1,

Köfalvi Gyula, szobrász

MDK

Meghiszták újabb pályázatra.

— : Pályázatismétlés a Madách-szoborra

10.

NÉPSZABADSÁG Bu. 1965. dec. 21.

le. D. K.

KŐFALVI Gyula szobrász

meghiváik a Marx Engels-szobor

pályázatára

Magyar Nemzet 1960. (XVI.) 135. n. 3. l.

(g. i.) Új szobrok Budapesten

MDK

Kőfalvy (?) Gyula, nobrák.

Gorkij Gipsz.

„Magy. Szovjet Barátság." – 1952 – Képzőm. kiáll. Kat. 6. l.

/. ?

MDK

Kőfalvi (?) Gyula, mobrúz

Pavlov, Gipsz.

„Magy. Szovjet Barátság." - 1952 - Képző m. kiáll. -

Kat. 6. l.

(A kat. 2 felekép írja a vezetéknevet.
Egy és ugyanaz a személy?)

Köfalvi Gyula, szobrász MDK.

E

1

A pályázaton 3. díjat nyert és meghívták nőhebb körű pályázatra.

–: Kisztották a Mart és Engels szoborpályázat díjait

Népszabadság Bp. 1960. ápr. 10. 12.l

Kőfalvi Gyula
rajzai

M.D.K.

Az I. kerületi Hazafias Népfront
rendezett kiállítást műveiből.

— : Klíma
Művészet, 1962. július – 38 lap

M.D.K.

Képfalvi Gyula
grafikus tanár

A 12 évvel ezelőtt alakult I. kerületi
képzőművészeti körök első tanára volt

Artner Tivadar: Egy grafikai kiállítás tanulságai
Élet és Irodalom, 1962. július 7 — 8 lap.

Kőfalvi Gyula MDK

Marika, terrakotta

Mücsarnok 1944. márc-ápr.
Tavaszi Tárlat

mdk

Köfalvi Gyula szobrász művész

műveiből kiállítást rendez a Budapesti
Történeti Múzeum Pesterzsebeti Múzeuma

Mozaik.
Népszava 91 évf 124. sz 1963 máj. 30. 4. L

MDK

Kőfalvi Gyula

6ooo.-ft. jutalmat kapott a Felszabadulás-térre szánt Marx-Engels szobrok pályázatán.

A Marx-Engels szoborpályázat folytatására ujabb feltételeket dolgoznak ki. Népszava 196o.márc.2o.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Kőfalvi Gyula

ESTI HIRLAP

1963 APR 11

□ KOFALVY GYULA szobrászművész Marx-szobrát felállítják a Bartók-iskolán. Ez lesz az első budapesti Marx-szobor.

Kőfalvi Gyula, szobrász M Dh

Az Ernst Múzeumban dec. 10-én nyílik meg a Dolgozó emberek között c. kiállítás. A gyűjtemény egyik darabja: Kőfalvi Gyula leány portréja. (Repr)

A művész modellje: Szentgáli Erzsébet a Belsiannisz-gyár dolgozója. (fényképe)

— (szöveg — fényképek) 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1961. dec. 9.

Kőfalvi Gyula, szobrász MDk

Megnyerte a Marx-szobor pályázatát. Művét az elkészült két s félméteres gipszminta nyomán faragják kőbe.

A szobor helyét hamarosan kijelölik.

— : Készül Marx Károly budapesti szobra 2.

ESTI HIRLAP Dn. 1961. dec. 2.

Köpalni Gyula, szobrász. MDK

A pesterszébeti múzeum-ban Balázs József festőművésszel közös tárlata nyílt meg.

~: Hír 10.

NÉPSZABADSÁG, bp. 1963. jún. 1.

M.D.K.

KŐFALVI Gyula szobrász

kiállítása a Hazafias Néfront

I. ker. bez. kiállító termében

Magyar Nemzet 1961. december 20. 4. l.

Köfalvi Gyula, szobrász MDh

Dec. 20-án. kiállítása nyílt az I. ker. Hazafias Népfront kiállító termében.

—: Hír 10.l

NÉPSZABADSÁG bp. 1961. dec. 21.

10

MDK

Kőfalvi Gyula, szobrász

Kőfalvi Gyula kompozíciója állít emléket Virág Benedeknek.

– : Új művészi síremlékek ...

12

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1967. jún. 18.

MDK

Kőfalvi Gyula

Palántázó, terr.

Dolgozó emberek között kiáll. Ernst Muz.

1964.máj.

MDK

Kőfalvi Gyula

2ooo frt-os munkajutalmat kapott.

A Dózsa György szoborpályázat eredménye.

Magyar Nemzet, 1953. jul. 1o.

mdk

Köfalvi Gyula

Szobrai a kiállításon
(„Biró Mihály" képzőművészkör, Kovlájgyai.)

Láncz Sándor: Három kiállítás
Népművelés, 1956 év 9. sz 54 l

Köpalvi Gyula, szobrász M Dk

Békeszobra érdeklődést kelt.

Artner Tivadar: Építjük, védjük szép hazánkat 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1962. szept. 29

Kőfalvi Gyula, nobrász MD4

„Álló lány" c. kisplasztikája

nincsen altalan. (Csók Galéria —

kisplasztikai kiállítás.)

Cs. M.: Kerényi, Pátzay, Mikus 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1964. febr. 1.

Kőfalvi Gyula szobrász M.D.K.

kiállitása pesterzsébeti muzeu ban

Ülő kat, Martinász.

Marx -portré

Bartók -szobor,

Vedres Márk arcmása.

Falántázó nő.,Aját fonó.,Ludas Matyi., Furulyázó Sárvári M. :Balász J... és K.Gy. ....kiállitása
Magyar Nemzet 1963. junius 13. 4.1.

Kőfalvi Gyula

Szobrászművészet. Az I. kat. Tanács képzőművészet körének vezető tanára.

Népművelés, 1963. 12. szám, 30. lap.

Kőfalvi Gyula

műfordi dipsitik a XX Gubacsi lakótelep

házait.

Bersa László, Bernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973. 1335

3921

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

NÉPSZABADSÁG
1971 AUG 8

Köfalvi Gyula szobrászművész

1021

BALATONLELLE:

Felavatták idős Kapoli Antal mellszobrát

A balatonlellei művelődési otthon parkjában szombaton ünnepélyes külsőségek között avatták fel *idős Kapoli Antal* Kossuth-díjas faragó népművész, a népművészet mestere bronz mellszobrát. Köfalvi Gyula szobrászművész alkotását.

A népi faragások nagy művészének 1957 tavaszán bekövetkezett halála után *Kapoli-vándordíjat* alapítottak; ezt a faragó népművészek kétévenként Balatonlellén megrendezésre kerülő kiállításán és találkozóján nyújtják át a legkiemelkedőbb munkát végző faragónak. Az ünnepélyes szoboravatással egy időben a művelődési otthonban idős Kapoli Antal munkáiból *bemutatót* is rendeztek.

megrendeléseknek?

lem tudják idejében b
műszaki dokumentáci

siet

ézműipar

házati

na

Budapest II., Zilah u. 7.
Telefon: 152–907.

MŰSZAKI ADATSZOLGÁLTATÁS

SZERZI BE

Kőfalvi Gyula, szobrász

A Balaton mellett felállított bronzszobor alkotója.

—: felavatták idős Kapoli Antal mellszobrát

9.

Népszabadság, Bp. 1971 aug 8.

Kőfalvi Gyula

Szerepelt a "Mai magyar kisplasztika" c. tárlaton.

"Álló lány"

Cs.M. :Kerényi,Pátzay , Mikus. Kisplasztika-bemutató a Csók Galériában.
ESTI HIRLAP 1964 febr. 1.

Kőfalvi Gyula MDK

szobrász

Szerepelt a Budapesti Történeti Muzeum Pesterzsébeti Muzeumában rendezett kiállitáson.

Vedres Márk portréja

--: Pesterzsébeti képzőművészek III. kiállitása.

ROKKA 1964 okt. 20.

Kőfalvi Gyula
alkohását idős Kapoli Antal Kossuth-dijas farago népművész, a népművészet mesterének bronz mellszobrát, a balatonlellei művelődési otthon parkjában szombaton délelőtt avatták fel.

Magyar Hírlap 1971/219 13 old.

Kőfalvi Gyula
szobrász

Kőfalvi Gyula szobrászművész
szakkörében képezte magát Szent-
irmai Zoltán.

Horváth Béla: Szentirmai Zoltán.
Művészet, 1974.december - 22.oldal.

MDK

Kófalvi Gyula

Pavlov. Gipsz.

"Magyar-Szovjet Barátság" képzőművészeti kiállítás katalogusa. 1952. 6.l.

mak

Köfalvi Gyula szobrászm. pedagogus

Kiállítása Pesterzsébeten. Marx emlékmüvét felállították a közelmultban.

H. L.: Két képzőművész kiállítása Pesterzsébeten.
Népszava 91. évf 135. sz 1963 jun 12. z. l

Köfalvi Gyula, szobrász

MIDh

Máj. 31-én Pesterzsébeten nyitják meg Balázs József festőművészel közös tárlatát.

— : Kis híradó

2

ESTI HIRLAP, Bu. 1963. máj. 30.

09

Köfalvi Gyula, szobrász MDK

Virág Benedekje, Vedres Márk arcmása, Fidel Castro portréja, Bartók-emlék-mű terve s a Pártfőiskola kertjében felállított Marx-szobra igazolják tehetséget.

(artner): Szép kiállítás Pesterzsébeten 2

ESTI HIRLAP

Dp. 1963. jún. 6.

Kőfalvi Gyula

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1960 JÚL 27.

NÉPSZAVA

Döntés a Marx—Engels-szobrok szűkebbkörű pályázatáról

A fővárosi tanács tavasszal szűkebbkörű pályázatra hívta meg *Farkas Aladár, Kiss István, Kőfalvi Gyula és Tar István* szobrászművészeket az V., Felszabadulás téren felállítandó *Marx és Engels szobrok* mintáinak megalkotására.

A meghívásos pályázaton — amelynek határideje *1960 július 20 volt* — a meghívott négy művész (Farkas Aladár kivételével, akit betegsége akadályozott) részt vett és pályaműveit beküldte. A bíráló bizottság a beküldött munkák közül Kiss István Engels szobortervét és Kőfalvi Gyula egyik Marx szobortervét ítéli olyannak, amely *továbbfejlesztve, alkalmas lehet Budapesten vagy vidéken való felállításra.*

A bíráló bizottság javasolja, a fővárosi tanács és a Művelődésügyi Minisztérium adjon lehetőséget, hogy *még több művész foglalkozhassék behatóbban a Marx és Engels szobor elkészítésével.* A pályázat anyaga a Budapesti Történelmi Múzeum újkori osztályán július 29-ig megtekinthető. (j)

Budapest, V.,
Báthory utca 10. V. em.

Azonnali belépésre GYAKORLOTT PÉNZTÁROST felveszünk

Fizetés:
megegyezés szerint.

Jelentkezés:

É. M. Építőgépszerelő és Kölcsönző Vállalat
Epest, XX. (Soroksár), Marx Károly út 251.
345—500/186.

Elérhető 23-as és 66-os autóbusszal átszállással, vagy a Közvágóhídtól a HÉV-vel.

VILL
SZER
keres
PESTER
PAPI
Buda
XX., Dóz
u.

FELVE
AZONNALI
GYAK
bérels
asz
szakmun
Jelen
Főváros
Építőipari
Bu

Kőfalvi Gyula

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ESTI HIRLAP

1962 DEC 6

1021

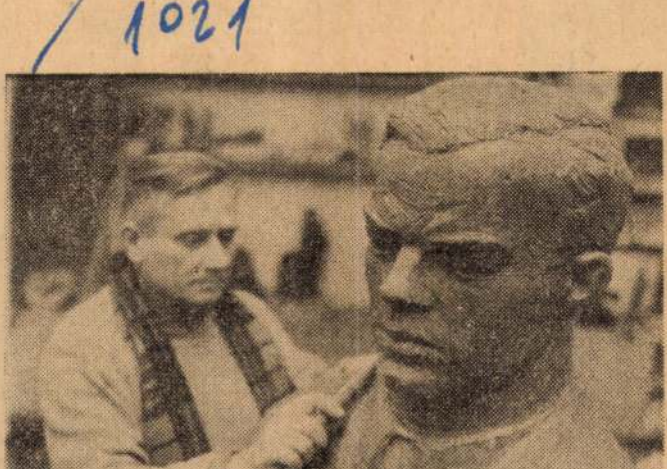

A magyar sajtó napja alkalmából Kőfalvi Gyula szobrászművész műtermében elkészült Rózsa Ferenc, a Szabad Nép első szerkesztőjének mellszobra. Képünkön: a művész és alkotása.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Kőfalvi Gyula

NÉPSZAVA
1963 SZEP - 4.

Megnyílt a Szaktanács központi iskolája

102/

Kedden délelőtt ünnepélyes keretek között nyitották meg a Szakszervezetek Országos Tanácsa központi iskolájának 1963—1964. évi tanfolyamait. Az ünnepségen megjelent *Kisházi Ödön*, az Elnöki Tanács elnökhelyettese, *Bugár Jánosné*, a Szaktanács titkára, valamint a Szaktanács elnökségének több tagja.

Rácz János, az iskola igazgatója üdvözölte a hallgatókat, majd *Karakas László*, a Szaktanács titkára mondott megnyitó beszédet. A tanévnyitó ünnepség után leleplezték Marx Károlynak az iskolán felállított szobrát, *Kőfalvi Gyula* szobrászművész alkotását.

1963. szeptember 4

1 1

a [illegible]
sokat árt

Ismer
hiánya i
kocsipark
őszi csúc
soknak, l
a tavaly
napokba
terméke

ből és gyümölcsből 30 százalékkal [illegible]
mennyiség, mint 1962-ben. Ezek a feladatok különösen nagy felelősséget rónak minden egyes vasutasra.

KÉTSZER AD, aki gyorsan ad — tartja a közmondás. Sokszorosan ad az, aki *időben készíti el a gépeket, a műtrágyát, aki gyorsan szállít és időben juttatja el a szükséges eszközöket a falvaknak.* Ugyanilyen gyorsan, megkétszereződött mennyiségben kapja majd vissza a falvaktól ennek ellenértékét mezőgazdasági termékekben.

Lendvai Vera

Kőfalvi Gyula

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296 188-307

1963 SZEP

SZOC. MŰVÉSZETÉRT

1021

Kőfalvi Gyula: Lúdas Matyi

szakszervezetek nem támogatják tet. Ott van a maga raktárába művészektől az a sok izé, szines mérdek pénzünk benne hever. össze belőlük egy kollekciót. Ma Maga ért hozzá. Egy volt sekrest hez ért. Nem? Csak pénzt ne üdülő, jegyezze meg, Stampedli kultúrintézmény. Egy vasat sem

Stuller-Stampedli körülnézett a és valóban megtalálta a műnyom kat. Volt vagy tíz mázsával. Mé jegyzék is a csomagokkal volt. Tyúkpiac (5 kg), Nagy Ferenc: R kg), Nagy Ferenc: Nagyerdő (1 Ferenc: Kiserdő (2 kg), Veres Gé tés (25 kg), Józsa János: Férfi Gyermek fej, Leányka fej (á 5 k hály: Itt csak a művész járha Holló László: Hetek-havak a toc (20 kg), Bíró Lajos: Homok (25 k József: Ez is a Deákné vászna Zoltán: Friss jeget tessék! (15 kg László: Műbútorasztalos (20 Stampedli elgondolkodva nézege érték! Mennyi megyei érték! Eze bad itt hevertetni.

Máris küldönccel üzent Kopács az üdülő műhelyébe. Kopácsi koc desen. Füle mögött plajbász, köp collstok. Valódi asztalos volt, a kombinát minden megreccsent széklábát lassan, de szakszerűen totta. A főgondnok mutatta, me tes gondban fő a feje. És így b taloshoz.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Kőfalvy Gyula
TURBÓ

1964 JUN 10.

A képzőművész és mecénásai

A gyár klubjában rendezett képzőművészeti kiállítás merőben új és nagyszerű kezdeményezés volt. Négy héttel ezelőtt „A szobrászművész gyári belépője" című cikkünkben megírtuk, hogy műveinek kiállításával Kőfalvy Gyula állandó gyári belépőt kért. Itt akar témát keresni és dolgozni közöttünk. A kiállítás — mint írtuk is —, nagyon tetszett és igen sokan látogatták.

A művész törekvése, hogy közelebb kerüljön a mi dolgozóinkhoz, viszonzásra talált. A szerszámgyár II. Rákóczi Ferenc nevét viselő marós brigádja a kiállítás megtekintése után felkérte, jöjjön közéjük, legyen a címért küzdő kulturális patrónusa. Kőfalvy Gyula elvtárs szívesen fogadta a meghívást, annál is inkább, mert felesége a gyár, s egyben a szerszámgyár régi dolgozója. A kölcsönös megismerkedés után már családtagként látogatott el a brigád munkahelyére.

S tart, és mélyül a barátság.

A brigád közös tárlatlátogatást tervezett, néhányan megnézték a „Dolgozó emberek között" című kiállítást az Ernst Múzeumban. Volt, aki feleségét is magával hozta. A tárlatvezető ez alkalommal már Kőfalvy elvtárs volt.

Nem volt könnyű a helyzete, mert mi tagadás, a dolgozó emberek nem voltak túlságosan elragadtatva a róluk mintázott, nekik készített műalkotásoktól. Alig néhány nyerte meg tetszésüket.

• Elégedetlenek voltak patronósuk kiállított munkájával is. Meg is mondták őszintén: „Ennél sokkal, de sokkal jobbat láttunk a gyári kiállításon."

Mindamellett akadt néhány kép, szobor, amely mint mondták, megérte a délelőttöt.

A „kiértékelés" egy pohár sör, fekete mellett történt, és nagyon hasznosnak bizonyult a látottak megvitatása. A munkások bepillantást nyertek a műalkotás titkaiba, a művész pedig szemtől-szembe hallgatta a dolgozó emberek, vagy ahogy ő' mondta: „mecénásai" véleményét.

1021

IIKA VILLAMOSSÁG

könnyítő
ek

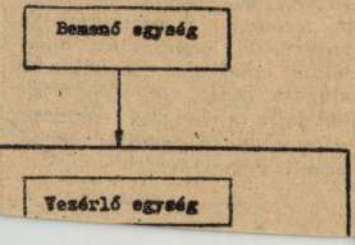

hetősen csökkenti az előkészítési munkát és a hibalehetőséget. Ebben az esetben a programot nem kell átírni betükről számokra, hanem ezt a gép automatikusan elvégzi.

Algol-nyelv. Az előzőekhez viszonyítva általánosabb, több programozási fogást enged meg, és nincs alávetve egyedi számítógépek működési adottságainak. Ez azt jelenti, hogy ugyanazokat a programokat le lehet futtatni különböző számítógépeken. Az Algol-nyelv szószerkezete megadott jelek, szimbólumok kombinációjából alkotott szavakból áll. Jelenleg ez a legkorszerűbb formulanyelv.

A gyakorlati alkalmazás lehetősége

Az elektronikus számítógépek felhasználási területét négy csoportba lehet sorolni:

Számítástechnikai feladatok.

Ezek olyan számítások, amelyeknél kevés adatból sok számítással kapunk aránylag sok eredményt. Ilyen jellegű számításaink már voltak, pl. az aszinkron gépek ellenőrző számításának kidolgozása, lö-

feldolgozási munkának az előkészítése a Ganz Villamossági Művekben is megindult.

Termelési és komplex automatizálási feladatok.

Ezen a területen még hazai viszonylatban nincsenek eredmények, de irodalomból ismeretes, hogy a számítógép erre a területre is felhasználható. Az ilyen gépekkel programozhatatlan változók pl. szerszámkopás, hőfokváltozás, anyag-

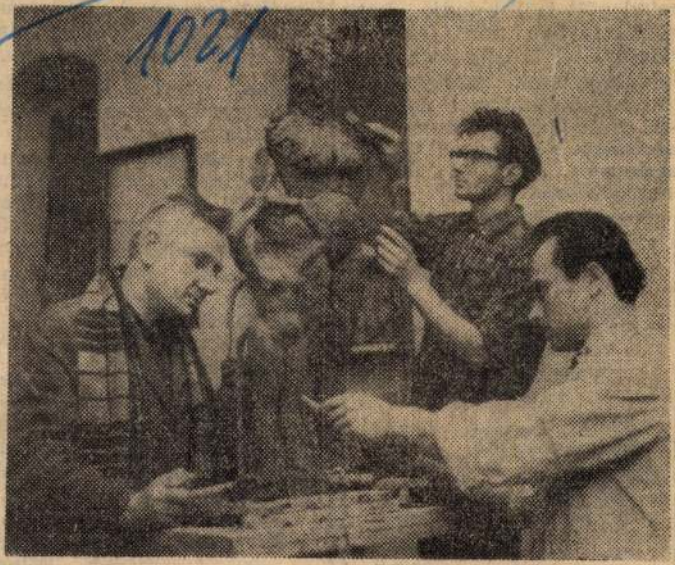

Kétszáz pesti fiatal vesz részt az I. Kerületi Tanács Képzőművész Körének munkájában, melyet »Kiváló kör« címmel tüntetett ki a Művelődésügyi Minisztérium. Képünkön: A szobrászok Kófalvi Gyula tanár vezetésével aktmodellt mintáznak.

...volni. Dolgozni mindenütt k... tudja, hogy ...rá Taranyba... Édesapjától ... lajdonságot, ...tött egy huza... léri grófi bir... zárásakor Fü... asszonyok k... munkaegység...

keny termet. Deresedő haja tekintélyt parancsol. Hallomás... ...ala... ...em. ...tés. ...sen ...akik már kinőttek a családi ház falai közül. Szakmával indultak az életbe. A lánya Kaposváron, a fia pedig Pesten dolgozik. De azért most is gyakran kopognak a somogygeszti szülőház ajtaján. Fényképeket rak az asztalra. A fiáról beszél, aki már katonasorba érett. S ha az idén nem is, de jövőre bevonul. Szavaiból érződik, hogy féltő gonddal kíséri családja távollevő tagjainak sorsát. Látom, hogy az ő életének meghatározója a családi sors.

Fordítok a szón. Mondom, hogy hallottam a zárszámadó közgyűlésről. Fölnevet. Most látom, hogy a törékeny termet milyen temperamentumot rejt.

Az ÉM 22. sz. Állami Építőipari Vállalat

azonnali belépéssel alkalmaz

VILLANYSZERELŐ, VASSZERKEZETI LAKATOS,

ív- és lánghegesztő, központifűtés-szerelő, vízvezeték-szerelő szakmunkásokat, valamint betanított segédmunkásokat balatonfűzfői, bánhidai, nyergesújfalui, peremartoni építkezéseire. Alkalmas dolgozóknak útiköltséget térítünk. Jelentkezés a vállalat központjában, Budapest, V., Irányi u. 17. sz. (1241)

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Kőfaragó Gyula

PESTMEGYEI HIRLAP
1965 MÁJ. 1

DOMBORMŰVES EMLÉKTÁBLÁK

A várbeli Tóth Árpád sétányon ünnepélyesen elhelyezik a névadó vörös márványból készült, domborműves emléktábláját — Kőfalvi Gyula szobrászművész alkotását. A közelben levő Babits Mihály sétányra pedig Szabó Iván szobrászművész készít haraszti mészkőből domborműves emléket.

Gyakran vitáznak, [illegible] szekednek, mégsem ellenségek.

Bodor is teljes erejével verte össze tisztára mosott tenyerét, amikor Varga János mellére feltűzték a kiváló dolgozó jelvényt. Mert a normásnak ezt hozta május el-

M. D. K.

KÔFALVI Gyula szobrász

Marika (1944.)

A M. N. Galéria állagjegyzéle I./a r.

Bu. 1959. 281. l.

Köfalvi Gyula
szobrász

M.D.K.

A Marx-Engels szoborpályázaton harmadik díjjal jutalmazták és Zárthőrű pályázatra hívták meg.

Pályázatok.
Művészet, 1960. szeptember.

M. D. K.

KŐFALVI Gyula szobrász

Herman Ottó domborszeve (Bp. Herman Ottó út

Magyar Nemzet 1960. (XVI.) dec. 17. 7. l.

Kőfalvi Gyula

Nobrain

Pesthidegkút

Garda u. 1/b.

MKSz 1947

Kőfalvi Gyula
szobrász

M.D.K

Kisplasztikai művekvel
vett a tárlaton részt.

Lengyel Géza: Pesterzsébeti művészek
Művészet, 1965. julius – 44 lap.

Kőfalvi Imre

Kőszobrász restaurátor. Résztvett a pannonhalmi főapátság helyreállításában

Gergelyffy András: Tájékoztató

Műemlékvédelem 1962. 2 m. 120 l.

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

n: . . . . . .

. . . . . .

Kőfalvi Imre

Kőszobrász – restaurátor 1961-ben kezdett hozzá a pannonhalmi Porta Speciosa felületi tisztításához.

H. Gyürky Katalin
~~Gergelyffy András~~: A pannonhalmi kerengő és kolostorudvar helyreállítása
Arrabona - 1963 121. l.

Kőfalvi Imre

kőnobrász – restaurátor, a pannonhalmi főapátság restaurátora

Gergelyffy András: Tájékoztató

Műemlékvédelem 1962 2 sz. 120. l.

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Milyen kitüntetéseket kapott: . . . . .

. . . . . .

Mikor és hol volt külföldi tanulmányut

. . . . . .

M.D.K.

Kőfalvi János kerámikus

herendi szobra :

A tudás hatalom — férfi és nő

É.M. Árjegyzék. Herendi porcelán szobrok és dombormüvek. Bp. 1959. 33. old.

MDK

Kófalvy Gyula

Gorkij. Gipsz.

"Magyar-Szovjet Barátság" Képzőművészeti kiállítás katalogusa. 1952. 6.l.

MDK

Köfalvy Gyula, szobrászm.

Marika. Terrakotta.

v. Ernst Muz. -A Szocdem.Párt Képzöm.-nek Társas. és meghivott müvészek kiáll.-a . 1945. okt.13.-28. Kat.

Kőfalvy Gyula

MDK

Tanulmányfej, terrakotta

Műcsarnok 1944 VII. Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

Kőfalvi Gyula MDK

Önarckép

Mücsarnok 1944 VII.Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

MDK

Köfalvy Gyula, szobrász

Marika. Terracotta.

Föv.Kpt.-MKSzSz.-II.Sza bad Nemz.Kiáll. márc.16-ápr.6.
1947. Kat. 13.1.

M.IK.

KŐFALVY Gyula szobrász

Két esztendeje foglalkozik plasztikai

művészettel

„Bakugrók" (kisplasztika) „Baktis"

Derkovits-szobra, Marx-Engels portré

S. M. Kőfalvy Gy. szobrászművész kiállítás

Magyar Nemzet 1962. január 20. 4. e.

MDK

Kőfalvi Gyula

Türr István szobráról

Magyar Nemzet 1968 jan 29.

Kőfalvi Gyula
nobrán

Közel két évtizeden át vezette
a Ferenczy István Képzőművész
Kör nobrántagozatát.

Perekázy Kázdy Kőfalvi Gyula
Ön és vészet, 1970. február - 32 lap.

Kőfalvi Gyula

nobrass

Tamás est aghent is nerepelt,
fogláchozott körzetének ügyes
bajos dolgaival.

Perelvázy Károly: Kőfalvi Gyula
Műveszet, 1970. felmér - 32 lap.

Kőfalvi Gyula
szobrász

Tevékeny részt vállalt a Nép-
művelési Állandó Bizottság mun-
kájából és ha betegsége engedte
napi 14-16 óriát dolgozott.

Perehazy Károly: Kőfalvi Gyula
Műveszet, 1970. februar - 32 lap.

Kőfalvi Gyula

nobrán

Marx
Fidel Castro
Vedres Mark

} repro

Perehuány Károly: Kőfalvi Gyula
Művészet, 1970. február – 32 lap

Kőfalvi Gyula
nobrán

1964-ben az Ernst Múzeumban
rendezett „Dolgozó emberek között"
kiállításon „Palántáró" terrakot-
táját állította ki.

Perchaig Károly: Kőfalvi Gyula
Művészet, 1970. februári - 32 kgs

Köfalvi Gyula

Nobrán

1969-ben a Műcsarnokban
„Hogy alkotkasson az ember",
kiállításon „Jusanovics Millos
örnagy portréját mutatta be.

Pereszlényi Károly: Köfalvi Gyula
Művészet, 1970. február - 32 lap

Kőfalvi Gyula
szobrász

1969-ben a Múcsarnokban
„Hogy alkothasson az ember"
kiállitáson bemutatta az „Ol-
vasókatona" figurájat és Pap
József vezérőrnagy portréjat.

Perehány Károly: Kőfalvi Gyula
Műrészet, 1970. február - 32 lap

Kőfalvi Gyula
szobrász

A Furulyázófiú c. szobra szug-
gesztív erejű. A Napfogyatkozás
kisplasztikája áttetsző konstruk-
ciónak hat.

Perchaly Károly: Kőfalvi Gyula
Műészet, 1970. Elmúr - 32 lap

Kőfalvi Gyula
nobrász

A kisplasztika szeretétet Lux Elek-
től tanulta, az erem művésze-
tét Rumányi József plánt'alta
Kőfalviba.

Perehány Károly: Kőfalvi Gyula
Művészet, 1970. február - 32 lap

Kőfalvi Gyula
szobrász

1964. júliusában a Budapesti
Történeti Múzeum pesterzsébeti mú-
zeumában volt kiállítása Balázs
József festőművésszel együtt.

Perehodny Károly Kőfalvi Gyula
Művészet, 1970 februári - 32 lap

Kőfalvi Gyula
nobrász

A Csepel Kultúrházat „Mattos Flóra
terrakotta portréja díszíti. A Kis abbé
Museum előtt „Derkovits" bronz portré-
ja áll.

Perlmáry Kázoly: Kőfalvi Gyula
Művészet, 1970. február – 32 kap.

Kőfalvi Gyula
szobász

Az Országos Vízügyi Főigazgatóságot
„Tivcz István" bronz portréja díszíti.
A Kerepesi temetőben „Krág Benedek"
hő sírcsoportot helyezték el.

Perelhány Károly: Kőfalvi Gyula
Műveszet, 1970 felmai - 32 lap.

Kőfalvi Gyula

szobrász

A Rákóczi úton a régi Nemzeti Szinház helyén „Emlékhő" az ő műve hátódik. Az I. ker Tanács előtt álló ólom figura „~~[illegible]~~ fáltörő munkás az ő műve.

Perbáry Károly: Kőfalvi Gyula

Művészet, 1970. február - 32 lap

Kőfalvi Gyula
szobrász

A Tiszti klub előtt álló gipsz figura
a „Határőr kutyával" az ő műve.

Perházy Károly: Kőfalvi Gyula
Művészet, 1970 február - 32 lap

Kőfalvi Gyula
szobrász

Sokszorosításra készült munkája az 1953-ban készült „Gorkij" mellszobor, az 1953-as „Két hozvéd" és az ugyanebben az évben készült „Tanulók"

Perkáry Károly: Kőfalvi Gyula
Művészet, 1970. február - 32 kep.

Kőfalvi Gyula
nobrán

Solmonositásra került műve az
1958-as „Ettorio kislány és fiú"
az 1961-ben készült „Adló hen-
dős kislány". [illegible] - 32 kap.

Perkáry Károly: Kőfalvi Gyula.
Művészet, 1970. felmáz - 32 kap.

Kőfalvi Gyula
szobrász

Sokszorosításra került műve az 1961-ben készült „Álarcos akt", ugyanezen termék a „Tükrös akt", a „Tér deplő akt".

Perehovány Károly: Kőfalvi Gyula
Művészet, 1970. február - 32 lap.

Köfalvi Gyula
szobrász

Sokszorosítása a készült mint az
1961-ben készült „Álló akt", a
„Galambos akt" és a „Fekvő ór"

Perehovzy Károly: Köfalvi Gyula
Művészet, 1970. Lelmar – 32 lap

Kőfalvi Gyula
szobrász

1943-ban jelentkezett először négy alkotásával: az „Önportré", a „Telségem", a „Tekáts A. portré"-ja és a „Korsós nő" álló figurájával.

Perchány Károly: Kőfalvi Gyula
Elhivészet, 1970. felmér – 32 lap.

Kőfalvi Gyula

szobrász

1944-ben ismét felvetkezett kiállításán Mariha portréjával. 1946-ban a Károlyi palotában szerepelt „Nói portréjával".

Perchány Károly: Kőfalvi Gyula
Műbészet, 1970. február – 32 lap.

Kőfalvi Gyula
szobrász

1952-ben jelentkezik az Ernst Museum-ban Gorkij álló figurájával és Pavlov portréval. 1954-ben a Műcsarnokban bemutatta Dózsa álló figuráját.

Perehány Károly: Kőfalvi Gyula
Művészet, 1970. február – 32 kep.

Köfalvi Gyula
nobrán

1960-ban „A felszabadult Budapest Művészete" kiállításon a Nemzeti galériában a „Játszó gyermekek", az „Őrihek", „Herman Ottó" c. műveivel szerepel.

Perekáry Károly: Köfalvi Gyula
Művészet, 1970. február – 32 lap.

Kőfalvi Gyula
szobrán

A Fegyveres Testületek kiállításán
Papp József vezérőrnagy portréját
mutatta be.

Perehány Kárdy: Kőfalvi Gyula
Művészet, 1970 felmár - 32 kap.

Kőfalvi Gyula
szobrász

1961-ben az Ernst Múzeumban
Martinian, álló figurájat, Sz. A.
támpontú ellenőr, portréjával
szerepel.

Perepházy Kázdy: Kőfalvi Gyula
Művészet, 1970. felszám - 32 kap.

Kőfalvi Gyula
rajzai

Portréniak sorába tartozik: Marx,
Engels, Derkovits, Vedres Iván,
Rózsa Ferenc, Fidel Castro, Virág
Benedek, Judas Mátyás stb. arcmásai.

Pereházy Károly: Kőfalvi Gyula
Művészet, 1970. február - 32 kép

Kőfalvi Gyula
szobrász

1962-ben az I. ker Népfront helyiségében rendezett kamara kiállítást. Három'ev anyagát összegyűjtve mutatta be munkáit (42 db. szobor).

Perehazy Károly: Kőfalvi Gyula
Művészet, 1970 február - 32 kép

Kőfalvi Gyula
szobrász

1962-ben a IX. Magyar Képző-
művészeti Kiállításon Marx
Károly álló figuráját mutatta
be.

Kőfalvi Gyula
szobrász

1964 áprilisában a Ganz
Villamossági Művekben
rendezett magyarikerű
kiállítást.

Pesekány Károly: Kőfalvi Gyula
Művészet, 1970 fennál - 32 lap.

Kőfalvi Gyula
nobrán

1966 májusában Komlóra a Műve-
lődési ház emeleti kiállító termé-
ben mutatta be 37 db. vól álló
gyűjteményét.

Pesekány Károly: Kőfalvi Gyula
Műveszet, 1970. felszám - 32 lap.

Kőfabi Gyula
szobrász

1939 nyarán behavangolta Olaszországot, Majd Bécsbe, utána Münchenbe ritte ítja. A háború végett vetette. európai kalandozásainak. Majd a 60-as években újra Európa járó művész lett.

Peselvány Károly: Kőfabi Gyula
Művészet, 1970. február - 32 lap.

Kőfalvi Gyula
szobrász

A Fehérvári bölcsődét „Játszó gyermekek" terrakotta domborműve díszíti. A Tóth Árpád sétányon a költő vörösmarvány reliefje van elhelyezve.

Pécsekány Károly: Kőfalvi Gyula
Művészet, 1970. február - 32 lap

Kőfalvi Gyula
szobrász

A Pártfőiskolán van „Marx" álló
bronz figurája elhelyezve. 1963-beli
mű, A. Gubacsi úti lakóklepen az
„Őzikék" terrakotta domborműve díszlik.

Perelhány Károly: Kőfalvi Gyula
Művészet, 1970. felszám - 32 lap

Kőfalvi Gyula
szobrai

A Rácz fürdő előtt áll az „Eszperantó emlék kő" – ve 1966-ból való mű. Balatonlelén, id. Skapoli Ottal" portréja 1967-ből való terracotta.

Deseházy Károly: Kőfalvi Gyula
Művészet, 1970. február – 32 kap

Kőfalvi Gyula
szobrász

Szimontornyán aluminium, kütfigurája van elhelyezve, Ajkán „Bródy Imre" köportréja. A Mezőgazdasági Múzeum előtt: id. Domanovszky Sándor terrazotta portréja áll.

Peschány Károly: Kőfalvi Gyula
Művészet, 1970. február - 32 kap

Kőfalvi Gyula
szobrász

1942 őszén behívták katonának,
mögd félesztendő elmultával beteg-
ségére való tekintettel leszerelték.
Korházban sem tétlenhedett, műveiből
csinos gyűjtemény herehedett.

Pesehány Károly: Kőfalvi Gyula
Műhészet, 1970. február - 32 lap.

Kőfalvi Gyula
nőtran

Pesterzsébeten 1920. június 24-én
született. Apja fanatikán volt, mihai
körülmények között élt és nevelte
fiát.

Pesthány Károly: Kőfalvi Gyula
Műbészet, 1970. február - 32 lap.

Kőfalvi Gyula
nohán

Egy évi vegyipaři középiskola utáni az Ipazzájiskola növendéke. Első mesterei: Fülöp Elemér, Tóth Gyula, Ohmann Béla voltak.

Perchány Károly: Kőfalvi Gyula
Művészet, 1970. február - 32 lap

Kőfalvi Gyula
szobrász

Több pályázaton nyert vagy
munkája pitalomba részesült,
alkotásai számos városunkat
díszíti erkölcsi elismerésben ahogy
volt része.

Perehány Károly: Kőfalvi Gyula
Művészet, 1970. felmár - 32 kep.

Kőfalvi Gyula
szobrász

Művészete már gyermekkorában
bontogatta szárnyait. Apja egye-
kerett fiát a művész pályától tá-
vol tartani. Fiát egyipari közép
iskolába vratta.

Peschály Károly: Kőfalvi Gyula
Művészet, 1970. felszám - 32 lap

M.D.K.

Kőfalvi Gyula, orobrás

Marx Károly budapesti orobrát őrli!

BUDAPEST, 1967. Bp. V. évf. 11. sz. 46. old.

MDK.

Kőfalvy Gyula

Készülő dombormüvét emliti a

Magyar Nemzet 1965. márc.24-i száma.

lap -

Kófalvy Gyula

Szobrászművész, az I. ker. Tanács képző-
művészeti körének tanára.

Kiváló képzőművészeti körök.

Népművelés, 1964. január, XI. évf. 1. szám. 36. lap

Kőfalvy Gyula MDK

Kutról, terrakotta

Mücsarnok 1944 VII.Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

BUDAPEST
Kőfalvi Gyula

1971 NOV

1021

ISMERI-E BUDAPESTET?

Nemrégen ünnepeltük Marx Károly Tőke című korszakalkotó műve megjelenésének századik évfordulóját. Ebből az alkalomból közöljük Marx Károly budapesti szobrát (Kőfalvi Gyula műve — *Zaránd Gyula felvétele)*

Kérdésünk: hol látható a szobor?

Az elmúlt évben emlékezett meg az ország a XVI. század nagy magyar énekmondójának, regősének: Tinódi Lantos Sebestyén halálának 400. évfordulójáról. Szobra a Blaha Lujza téren állott. Most nem messze a szobor helyétől, az egyik jelentős fővárosi útvonal épületén látható egy Tinódi Lantos Sebestyént ábrázoló freskó. *Melyik ez az út?*

Harmadik képünkön az egyik fővárosi tér látható, őszi hangulatban. *Melyik ez a tér?* A nehéz feladat könnyítésére közöljük, hogy a képen ködösen látható szobor a kiegyezés korának jelentős publicistáját és közéleti férfiúját ábrázolja. *(Marosi László felvételei)*

Az V. évfolyam 8. számában levő képrejtvényünk helyes megfejtése:

1. *A Bajcsy-Zsilinszky út és a József Attila utca kereszteződése.*

2. *A Felszabadulás tér a Ferencesek templomával.*

3. *A Párizsi udvar.*

Könyvjutalmat nyertek: *Losonczi Sándorné*, Budapest, IX. Szamuely utca 27., *Hoffmann János*, Budapest, IV. Erzsébet utca 40., *Zágon József*, Budapest, IX. Vendel utca 24., *Kovács Ferenc*, Budapest, XX. Pesterzsébet, Nefelejts utca 28/b., *Gáspár Antal*, Budapest, XIV. Amerikai út 68/a., *Szekeres Ágnes*, Budapest, V. Városház utca 9/11. *Kovács Rita*, Budapest, XII. Agancs út 18., *Süveges László*, Budapest, XVI. Rákosszentmihály, Békés Imre út 78., *Mészáros Hubáné*, Budapest, VI. Aradi u. 66., *Pandur József*, Pécs, Tettye utca 3.

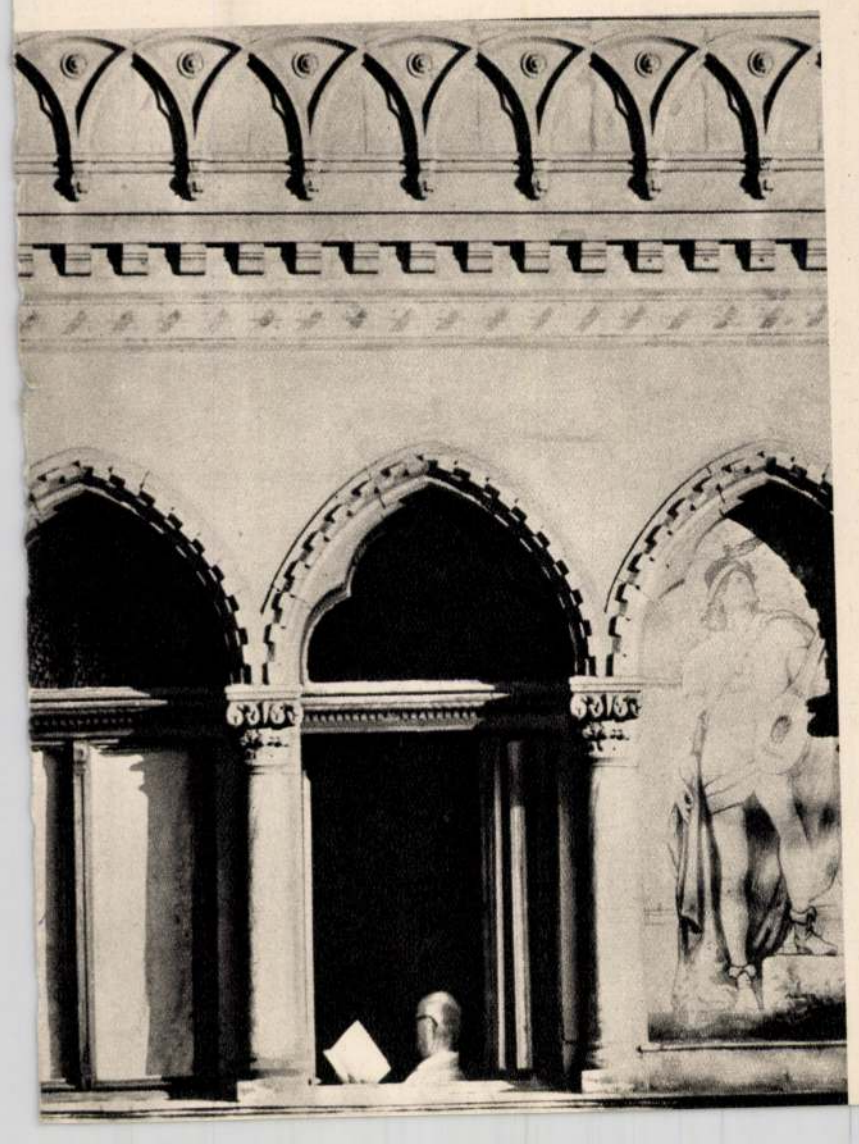

BUDÁN...

Budai
Villany- és
Rádiószerelők KTSZ
II. Frankel Leó út 21—23.

PESTEN...

RÁdió és
VIllamossági
SZolgálat KSZ
IX. Bokréta u. 19.

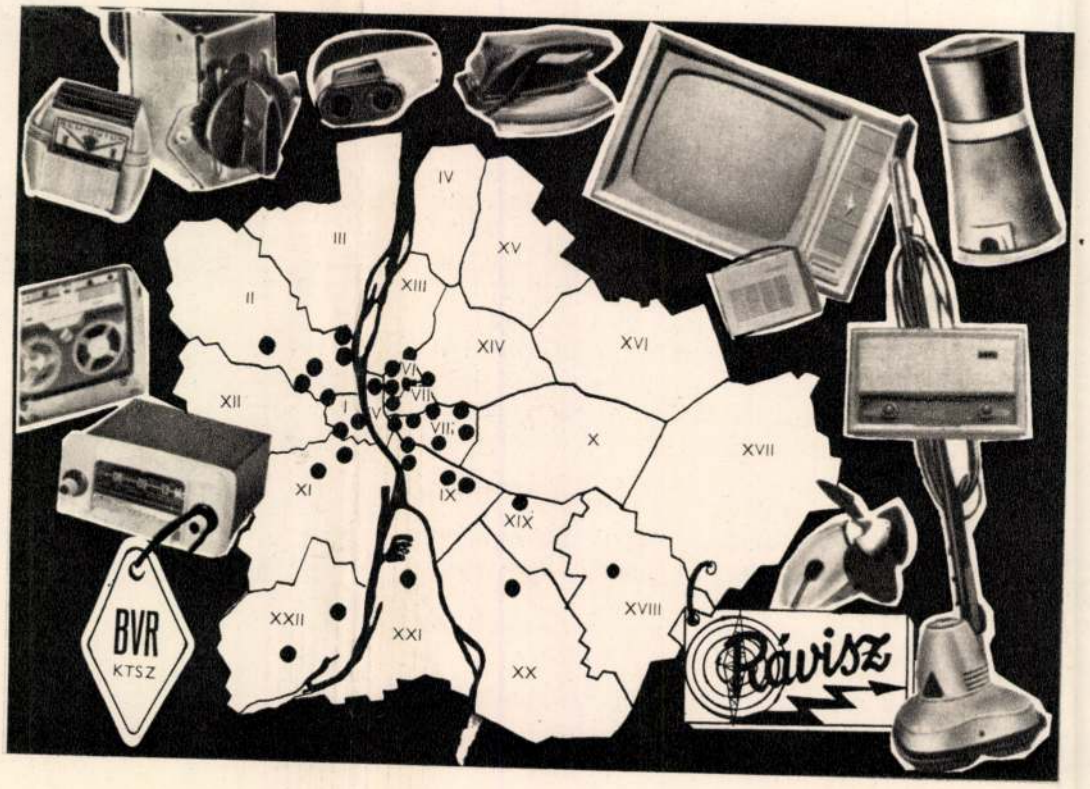

Forduljon bizalommal alábbi fiókjainkhoz:

BUDÁN

BVR KTSZ

313-313
munkanapokon ½ 8—19 óráig,
vasárnap 9—13 óráig **ügyeletet tart**

I. Krisztina krt. 24.	Tel: 350-931	Autórádió
I. Fő u. 25.	355-940	Villany
I. Vérmező u. 4.	156-675	Felvevő
II. Mártírok útja 48.	158-094	Televízió
II. Lajos u 37.	689-743	Televízió
II. Mártírok útja 58.	158-092	Felvevő
II. Retek u. 35.	Háztartási gép	
II. Szilágyi E. fasor 3.	350-796	Felvevő
II. Hidász u. 1.	364-116	Rádió
II. Frankel Leó u. 21.	154-883	Felvevő
XI. Bartók B. út 44.	458-577	Felvevő
XI. Fehérvári út 27.	459-931	Felvevő
XXII. Rózsa F. u. 50.	254-443	Felvevő
XXII. Nagytétényi u. 297.	—	Felvevő

PESTEN

Rávisz

313-313
munkanapokon ½ 8—19 óráig, vasárnap 9—13 óráig **ügyeletet tart**

I. szerviz	V. Szép u. 5.	183-289	**Hűtőgép szerviz és porszívó átalakítás**
II. szerviz	VI. Rudas L. u. 18.	127-997	**Rádió, magnó, lemezjátszó jav.**
III. szerviz	IX. Ferenc tér 12.	340-320	**Motortekercselés és javítás**
IV. szerviz	IX. Ferenc tér 4.	337-514	**Háztartási kisgép jav.**
V. szerviz	IX. Ráday u. 29.	383-521	**Televízió, rádió, magnó és lemezjátszó jav.**
VI. szerviz	VIII. Baross u. 124.	340-271	»
VII. szerviz	XIV. Thököly út 30.	224-275	**Porszívó, padlókefélő- és mosógép jav.**
1. sz. fiók	VI. Bajcsy-Zs. út 19/a	117-809	**Felvevőhely**
2. sz. fiók	VIII. Múzeum krt. 10.	143-770	**Hangszóró és rádió jav.**
3. sz. fiók	VI. Lenin krt. 94.	311-129	**Tranzisztoros készülék jav.**
4. sz. fiók	VIII. Vas u. 12.	337-770	**Felvevőhely, lakossági villanyszerelés**
5. sz. fiók	VI. Jókai u. 2.	—	**Felvevőhely**
6. sz. fiók	VIII. Népszínház u. 27.	343-140	**Rádió, magnó, lemezjátszó jav. Lakossági villanyszerelés**
7. sz. fiók	VI. Nagymező u. 29.	323-794	**Autórádió, rádió jav. Lakossági villanyszerelés**
8. sz. fiók	IX. Ferenc krt. 43.	139-220	**Hangerősítő berendezés, javítás és szerelés**
10. sz. fiók	XVIII. Vöröshadsereg u. 151.	280-395	**Televízió, rádió, magnó, lemezjátszó, háztartási kisgép jav. Lakossági villanyszerelés**
11. sz. fiók	VIII. József krt. 38.	141-216	**Villanyborotva, hajszárító javítás, trafó tekercselés**
12. sz. fiók	Csepel XXI. Rákóczi út 94.	479-100 220-as mell.	**Televízió, rádió, magnó, lemezjátszó, házt. kisgép jav. Lakossági villanyszerelés**
13. sz. fiók	IX. Üllői út 91/b	340-760	**Rádió, magnó, lemezjátszó javítás**
14. sz. fiók	XIX. Hungária út 2.	475-731	**Televízió, rádió, magnó, lemezjátszó és háztartási kisgép jav.**
16. sz. fiók	Pesterzsébet XX. Csarnok tér 16.	274-556	**Televízió, rádió jav.**

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

TOLNA MEGYEI NÉPUJSÁG

Kőfalvy Gyula

1967 NOV 12.

1967. november 12.

Szobor a gyárudvaron

1021

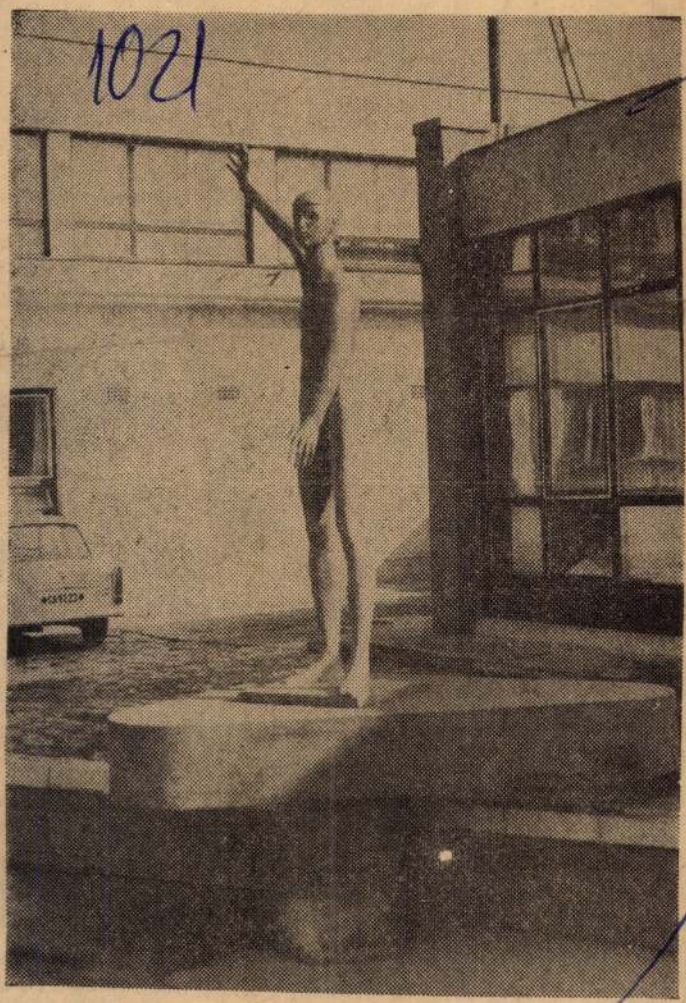

A Simontornyai Bőrgyár főbejáratát díszíti ez az alumíniumból készült szobor, Kőfalvy Gyula alkotása, az Álló fiú. A nyáron készült el a hozzá tartozó díszmedencével együtt.

SZLÁN KÖK

T: SARLÓS ENDRE •

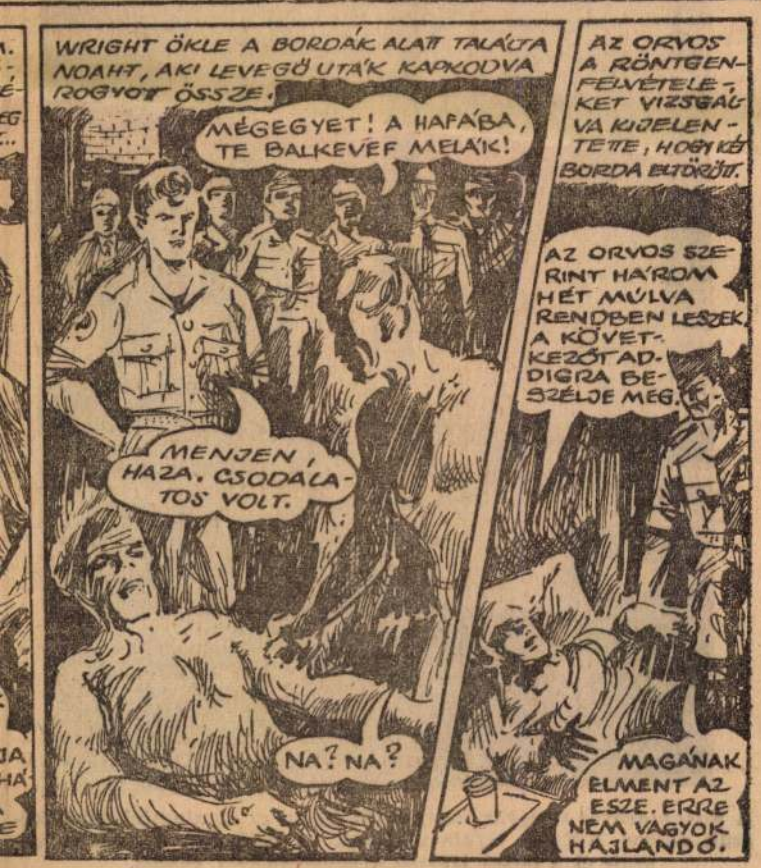

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068. 337-748, 340-726

ZALAI HÍRLAP

1971 AUG 8

Felavatták idős Kapoli Antal mellszobrát

Kőfalvi Gyula

A Balatonlellei Művelődési Otthon parkjában szombaton délelőtt ünnepélyes külsőségek között avatták fel idős Kapoli Antal Kossuth-díjas faragó népművész, a népművészet mestere bronz mellszobrát, Kőfalvi Gyula szobrászművész alkotását. A Népi Iparművészeti Tanács, Somogy megye Tanácsa, az ÁFÉSZ-ek Somogy megyei Szövetsége és Balatonlelle község Tanácsa állított méltó emléket a népi faragások kiemelkedő alakjának. Dr. Dravéczky Balázs a Somogy megyei Múzeumok igazgatóhelyettese szép számú hazai és külföldi vendég jelenlétében elhangzott ünnepi beszédében méltatta Somogy szülötte, a juhászcsaládból származó és már 12 éves korában nagyszerűen farago idős Kapoli Antal életútját, művészetét érdemeit.

1957 tavaszán bekövetkezett halála után Kapoli vándordíjat alapítottak, amelyet azóta két évenként a Balatonlellén megrendezésre kerülő faragó népművészek kiállításán és találkozóján adnak ki a legtermékenyebb és legkiemelkedőbb munkát végző faragóknak. Az ünnepélyes szoboravatással egyidőben a művelődési otthonban idős Kapoli Antal munkáiból bemutatót is rendeztek. (MTI)

rank a testa
— Talán
felfoghatjuk
sítést — ka
getésbe Bog
tén a fogy
könyvelője
tuk a me
(Nagy G

Hogyan használjuk a hűtőszekrényt nyáron?

Szakemberek tanácsai

Kánikulában a háztartás egyik legjobban igénybe vett felszerelési tárgya a hűtőszekrény. Helyes használatára az alábbiakat javasolják a közegészségügyi szakemberek.

Elsősorban is tudni kell, hogy a hűtőszekrény nem a készételek tárolására való. A

a párolgás okozta lehűlést, amely a hűtőszekrény működésének is az alapja. A behűteni kívánt üveget csavarjuk be ritka szövésű vászonba, helyezzük egy félig vízzel telt lábasba. A textilanyag vízből kiálló része gyorsan felszívja a vizet és a nedves vá

Felavatták idős Kapoli Antal mellszobrát

A balatonlellei művelődési otthon parkjában szombaton délelőtt ünnepélyes külsőségek között avatták fel idős Kapoli Antal Kossuth-díjas faragó népművész, a népművészet mestere bronz mellszobrát, Kőfalvi Gyula szobrászművész alkotását. Dr. Draveczky Balázs, a Somogy megyei Múzeumok igazgatóhelyettese szép számú hazai és külföldi vendég jelenlétében elhangzott ünnepi beszédében méltatta Somogy szülötte, a juhász családból származó és már 12 éves korában nagyszerűen faragó idős Kapoli Antal életútját, művészetét, érdemeit.

1957 tavaszán bekövetkezett halála után Kapoli vándordíjat alapitottak, amelyet azóta évenként a Balatonlellén megrendezésre kerülő faragó népművészek kiállításán és találkozóján adnak ki a legtermékenyebb és legkiemelkedőbb munkát végző faragónak. Az ünnepélyes szoboravatással egyidőben a művelődési otthonban idős Kapoli Antal munkáiból bemutatót is rendeztek.

pen nem hatott Pepsi

Hazánkban három helyen gyártanak Pepsi Colát ványüvegeket – ame márkajegyet letörö ráégetik – Orosh ják. Budapesten, a F vány- és Szikvízip margitszigeti üzem ként 12 ezer palac állítja elő az üd dacsonytomaji EF 6 ezres kapacitá gozik, A Pécsi az előző kettő nebb berende Seitz gyártmá 15 ezer palac sivel, de az már kétmüsz

Ma még van a gép hatja a t termelést

technológiai sorokat, s néhány szociális létesítményt építenek. négy forrásból biztosít- ...ját erőből,

Kárfalvi Szpula

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

1974 AUG 81

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

SZÖVETKEZETI HÍRLAP

Kőfalvy Gyula szobrászművész

1971 AUG 24

1971. AUGUSZTUS 24.

1021

Kapoli Antal szobrának avatása

A balatonlellei művelődési otthon parkjában augusztus 7-én ünnepélyes külsőségek között felavatták *idős Kapoli Antal* Kossuth-díjas faragó népművész, a népművészet mesterének bronz mellszobrát, *Kőfalvy Gyula* szobrászművész alkotását.

Az avató beszédet *dr. Draveczky Balázs*, a Somogy megyei Múzeumok igazgatóhelyettese tartotta. Elmondotta, hogy az idős mester 88 esztendős korában kapta meg a Kossuth-díjat, melyet élete legnagyobb elismeréseként emlegetett. A pásztorok művészetét élethivatásának tekintő Kapoli Antal tevékenysége mintegy negyedszázaddal ezelőtt — a felszabadulás után — került az érdeklődés homlokterébe. Ma már *nemcsak Magyarországon, hanem külföldön is* ismerik munkáit.

Az állam elismerését mutatja, hogy a népi faragások művészének 1957-ben bekövetkezett halála után, emlékének őrzésére, *Kapoli-vándordíjat* alapítottak. Ezt a faragó népművészek kétévenkénti balatonlellei találkozóján és kiállításán nyújtják át a legkiemelkedőbb munkát végző faragóknak.

A Kis Jankó Bori himzőpályázat

A híres matyó hímzőasszony, *Kis Jankó Bori* emlékére immár kilencedik alkalommal hirdettek pályázatot. A Népi Iparművészeti Tanács, a Borsod megyei Tanács művelődési osztálya, a HISZÖV, a Népművelési Intézet, a Mezőkövesdi Járási Hivatal, valamint a Matyó HISZ által rendezett díjkiosztó ünnepséget augusztus 14-én tartották *Mezőkövesden*. A járási művelődési központ színháztermében összegyűlt meghívottakat és érdeklődőket *dr. Szilágyi János*, a járási hivatal vezetője köszöntötte. Az ünnepi beszédet *Bíró Vera*, a Művelődésügyi Minisztérium főosztályvezetője tartotta, majd *dr. Pillis Pálné*, a HISZÖV elnöke kiosztotta a díjakat.

A Kis Jankó Bori pályázatra mintegy félezer hímzés érkezett, s a zsüri a sok szép alkotás közül választotta ki a legszebbeket. A Kis Jankó Bori emlékérmet és az ezzel járó ötezer forintot három népművész kapta: *Kertész Imréné, Fazekasné Horváth Sarolta és Koltai Lászlóné*. A bíráló bizottság ezenkívül két első, hat második és hat harmadik, valamint negyvennégy munkajutalmat ítélt oda.

NAPPALI VILÁGOSSÁG LESZ...!

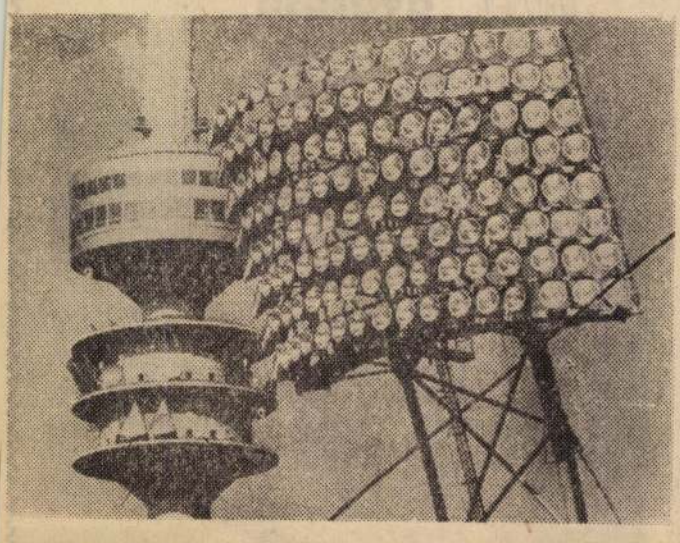

A müncheni olimpiai stadiont 550 halogén-fémgőzlámpa világítja meg a sportesemények idején. A nappali megvilágítást a nézők és a fényképészek egyaránt örömmel üdvözlik majd, s általa kedvezőek lesznek a tv-közvetítések is.

Alkotmány-kupa lengyel és magyar sikerrel

Az OKISZ sportosztálya évek óta nagyszabású nemzetközi röplabda-tornát rendez alkotmányünnepünk tiszteletére. Az idén a lengyel és csehszlovák csapatok vették fel a küzdelmet a Bp. Spartacus férfi- és női csapata, valamint az EMTK és a szövetkezeti ifjúsági válogatott ellen.

A férfiak tornáját az Újpesti Dózsa játékosaival megerősített Bp. Spartacus nyerte, a nőknél pedig a Start Lódz csapata bizonyult a legjobbnak. Kár, hogy a női döntőn kialakult ideges hangulat megzavarta az egyébként jól rendezett barátságos viadal légkörét.

Komplett, zárt láncú, ipari televíziós berendezéseket, rádió-, valamint fekete-fehér és színes televízió vizsgáló műszereket, minden igény kielégítésére gyárt a

HÍRADÁSTECHNIKA SZÖVETKEZET

Központ: Budapest VII., Csengery utca 28.
Telefon: 225–216 elnökség,
222–074 értékesítés,
424–115 anyagbeszerzés.

Az öt világrész minden országába szakszerű exportcsomagolást vállal a

GYORSSZOLGÁLAT KTSZ

Központ: Budapest VI., Révay utca 4.

Exportcsomagoló iroda:
VI., Bajcsy-Zsilinszky út 15/b.
Telefon: 118–203, 317–177.

MDK

Kőfalvi Gyula, szobrász

Síremléket tervez.

—: Újabb síremlékek nagy halottaink sírjain 13

Népszabadság. Bp. 1967. dec. 2. [Vidéki]

Kőfalvi Gyula

mintárra meg Virág Benedek

síremlékét.

Magyar Nemzet, 1967. X. 21. 4. o. hasáb

Kőfalvy Gyula szobrász M.D.K.

Résztvett a pályázaton

s.m.: Vilt Tibor nyerte a Madách-szobro pályázatot

Magyar Nemzet 1966. ápr. 21. 4.l.

M.I.K.

MDK

Kőfalvi Gyula

Marx, gipsz

IX. Magyar Képzőm. Kiáll. kat. pótlás. Műcs. 1962.

MDK

Kőfalvy Gyula

Önarckép

7.nemzeti képzőm. kiáll. 1944. jun. Műcs.

MDK

Kőfalvy Gyula

Tanulmányfej, terr.

7.nemzeti képzőm.kiáll. 1944. jun. Műcs.

MDK

Kőfalvy Gyula

Kutról, terr.

7.nemzeti képzőm.kiáll. 1944.jun. Műcs.

Földes László, 1965.

P á p a i S á n

a Néprajzi Muzeumnak

alatt beleltározott

Z a l k o

MDK

Kófalvy Gyula

Önarckép. Mgt.
Tanulmanyfej. Terrakotta.

VII.Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.Kat.
Műcsarnok.1944.Jun.1-18-ig. 14.l.

MDK

Kőfalvy Gyula

Kútról. Terrakotta.

VII.Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.Kat.
Műcsarnok.1944.Jun.1-18-ig. 8.1.

Köfalvy Gyula, szobrász MDG

Marx-szobrát felállítják a Pártfőiskolán

— : Kis híradó 2.

ESTI HIRLAP. Bp. 1963. ápr. 11.

MDK

Kőfalvi Gyula

Játszó gyerekek, terr.

Herman Ottó utcajelzőtábla, br.

Őzikék, kerámia

Felszabadult Bp művészete V.Szal. 1960

Kőfalvi Gyula

Játszó gyerekek, terrakotta, 150 x 130 cm,
Fehér út

Hermann Ottó utcajelzőtábla, 1960, bronz

Özikék, terrámia, 125 x 128 cm, Gubacs út lt.

A felszabadult Budapest művészete.

Budapest, 1960. 21 l

Kiállítás-katalógus.

Magyar Hírdető
SAJTÓFIGYELŐ
Bp. V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Kőfalvi Gyula

NAPLÓ (VESZPRÉM)

1967 DEC 7

1021

A világon elsőnek Bródy Imre fizikus eljárása alapján építették Ajkacsingerben azt a kripton-üzemet (1937-ben), amely a levegőből olcsón, nagyüzemi szinten állította elő a kripton-égőkhöz szükséges gázt. A német fasiszták által elhurcolt és meggyilkolt Bródy Imre nevét vette fel a felszabadulás után az ajkai gimnázium. Az ajkai diákok most avatták fel névadójuk szobrát a gimnázium udvarában. A képünkön is látható mellszobrot Kőfalvi Gyula mintázta.

(Foto: Péterfay)

NAPLÓ

ort

odarúgó bajnokság ort, 28 csapattal

yezett semleges pályán dönti el jnoki címet és a feljutás sorsát

egkérdeztük, mi indokolta | patok a járási I. osztályban

MDK

Kőfalvi Gyula

Martinász, gipsz

Sz.G.támponti ellenőr, terr.

Dolgozó emberek között kiáll. Ernst Múz.1961.

MDK

Kőfalvi Gyula

Marika, terr.

Szoc.Dem. párt képzőművészeinek társ. és meghiv. művészek kiáll. Ernst Muz. 1945. okt.

Dobos Ilona
1966. szept.

Kőfalvy Gyula szobrász M.D.K.

Dombormü a Tóth Árpád sétányra

Sárvári Márta: Szobrok gazdája
Dolgozik a Fővárosi Emlékmü Felügyelőség

Magyar Nemzet 1965. március 25. 7. l.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726
1977 JUN 27
BUDAPESTER RUNDSCHAU

Gyula Kőfalvi

26/1977 1021 KULTUR

Geschenk des Staates für die Gewerkschaft

Improvisierte Ausstellung der 100jährigen Metallarbeiter-Gewerkschaft

Die 650 000 Mitglieder zählende ungarische Eisen- und Metallarbeiter-Gewerkschaft ist anläßlich ihres Zentenariums nicht nur auf die kämpferische Vergangenheit stolz. Das Andenken jener Metallarbeiter, die nicht neben dem Hochofen oder im drückend heißen Walzwerk den Kampf um das tägliche Leben austrugen, sondern ihre Werke aus Stein, Bronze oder auf Leinwand der Unsterblichkeit anvertrauten, wurde schon immer in Ehren gehalten. Unter den Metallarbeitern gab es immer Künstler. So ist es kein Zufall, daß auf der Ehrentafel der einstigen Gewerkschaftsmitglieder neben dem Haupteingang zur Eisen- und Metallarbeiter-Gewerkschaft auch solche Namen, wie der des heute zur klassischen ungarischen Malerei gehörenden István Dési Huber stehen. Als nun der Staat der Gewerkschaft anläßlich ihrer Zentenariumsfeier die Werke von 81 bekannten Malern und Bildhauern schenkte, wunderte sich folglich niemand über diese Geste.

Das Zentenarium wurde dem Ereignis entsprechend im ganzen Land gefeiert. Zu der Feier der 100jährigen Eisen- und Metallarbeiter-Gewerkschaft waren selbstverständlich auch János Kádár, Erster Sekretär der USAP, und eine ganze Reihe Politbüromitglieder erschienen. Und genauso selbstverständlich wurde zu Ehren der Gewerkschaftsmitglieder im Nationaltheater eine Festvorstellung veranstaltet. Als dann der stellvertretende Kulturminister Dr. Sándor Boros das Geschenk des Staates, die 81 Kunstwerke, „übergab", wurde dieses gebührend, als einzigartig schöne Geste gewürdigt.

„Selbstverständlich erfüllte uns alle ein Gefühl der Freude, als der stellvertretende Kulturminister das Geschenk des Staates Lajos Méhes, unserem Generalsekretär, überreichte", sagte der stellvertretende Leiter der Kulturabteilung der Gewerkschaft, József Recski.

Wo waren die Werke vorher?

„Der Staat erwarb sie in den letzten zwei Jahrzehnten, stellte sie zeitweilig auf Ausstellungen zur Schau. Einige befinden sich auch gegenwärtig auf Ausstellungen und werden erst später zu uns gelangen. Ihr Wert steigt in die Millionen. Unsere Absicht: sofort eine improvisierte Ausstellung, hier, in der Gewerkschaftszentrale."

Und das weitere Schicksal dieser Werke?

„Nie wieder zurück in irgendwelche Lagerräume! Zu unserer improvisierten Ausstellung luden wir die Gewerkschaftssekretäre der 27 größten Eisenwerke, die Direktoren unserer Kulturhäuser, Erholungsheime und Facharbeiterschulen ein. Wir forderten sie auf, sich für die von ihnen geleiteten Institutionen Kunstwerke auszusuchen, damit alle unsere Gewerkschaftsmitglieder diese Gemälde und Skulpturen kennenlernen können."

Und was sagen die Künstler dazu?

„Wir informierten sie über die neuen 'Besitzer' ihrer Werke. Die meisten suchten uns auf und stimmten unserem Entschluß zu. So werden die Bilder und Skulpturen dem großen Publikum ständig vor Augen bleiben. Sie werden die Fabriken und Kulturhäuser bestimmt aufsuchen und auf Verlangen auch Ausstellungen ihrer repräsentativen Werke zusammenstellen."

Interessieren sich die Arbeiter für diese Kunstwerke?

„Heute ist der Besuch einer Ausstellung nicht mehr ein ausschließlich intellektueller Genuß", erklärt der Direktor des Künstlerensembles und Jugendhauses der Eisen- und Metallarbeiter-Gewerkschaft, Lajos Gödöllői, „und zwar sage ich das nicht von ungefähr, sondern aufgrund konkreter Daten. Oft organisieren wir unsere Ausstellungen direkt in einer Werkstatt, zwischen den Maschinen. Ständig werden Vorträge mit Dia-Vorführungen veranstaltet. Immer haben wir damit Erfolg und dieser Erfolg vervielfacht sich mit der Zeit. Den Beweis erbringt dafür das Kassenbuch der Kunstgalerien, die Kunstwerke in Umlauf bringen. Heute gehören die Arbeiter zu den Käufern von Kunstwerken."

Gibt es direkten Kontakt zwischen Künstler und Arbeiter?

„Selbstverständlich, der Budapester Arbeiter-Künstler-Klub 'Márton Rátkai' ist eines der Foren dieser Kontaktaufnahme. Die bekanntesten Künstler lehren im Klub die Arbeiter sehen, zeichnen und malen — natürlich nicht um aus ihnen Künstler, sondern Kunstfreunde zu machen. Es handelt sich um eine florierende Arbeiter-Amateurbewegung. Seit 1974 gibt es ein organisiertes Forum: Verträge zwischen Betriebskollektiven und Künstlern. Der Künstler wird z.B. zum Ehrenmitglied der Arbeiterbrigade gewählt und verbringt dann viele Stunden — Stunden, in denen über die Lebensweise, Geschmack usw. diskutiert wird — im Kreise seiner neuen Freunde. Anfangs glaubte ich selbst, daß sich alles auf die formale Ebene beschränken werde. Ich hatte jedoch Gelegenheit, mich vom Gegenteil zu überzeugen, es handelt sich um gegenseitige Beziehungen, die sowohl von Arbeitern als auch von Künstlern begrüßt werden. Natürlich weist jede Neuerung auch negative Begleiterscheinungen auf. Dort, wo jedoch Arbeiter und Künstler die gleiche Wellenlänge gefunden haben, kann auch der Künstler mit seinem ständigen Publikum, das ihm vielleicht grob, aber aufrichtig die Meinung sagt und für alles Schöne empfänglich ist, rechnen."

(firon)

Gyula Kőfalvi: Frau mit Maske, Blei

ISCHE

Woche

NINFORMATIONEN DER BR

Bummel durch Ungarn

Rent-a-car – Geldwechsel – Heilbad – Martonvásár

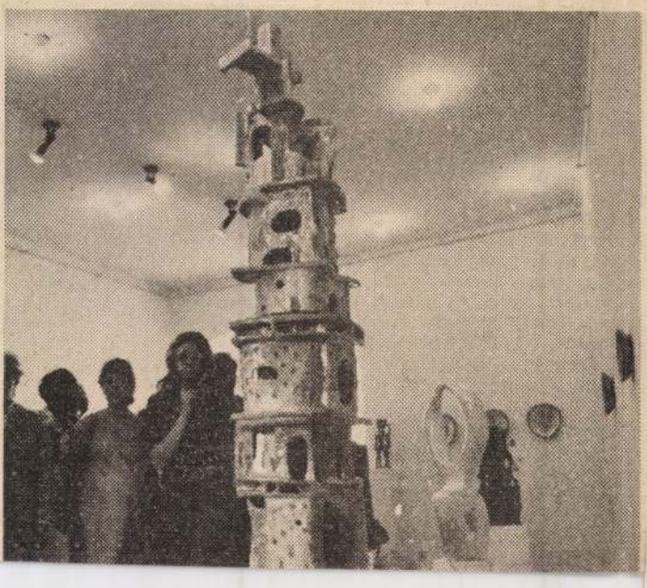

Unterkunft, Verke

Wo Sie in[illegible]

AUSKUNFT:
In Budapest: Auf West-, Ost- und Südbahnhof, auf Flughafen Ferihegy, der internationalen Schiffsstation (Vigadó tér) und in den Reisebüros, die sich gleichzeitig mit der Unterbringung von ausländischen Touristen, Veranstaltungen, Stadtrundfahrten, Landestouren, Ausflügen, kulturellen und sonstigen Programmen — unter Mitwirkung von Fremdenführern — befassen.
IBUSZ (Hauptstelle: V, Felszabadulás tér 5)
EXPRESS (Jugendreisebüro, V. Szabadság tér 17)
MALÉV (Luftverkehr, V. Váci utca 1)
VOLÁNTOURIST (Autobusverkehr, V. Oktober 6. u. 13)
COOPTOURIST (Reisebüro, V. Kossuth tér 13)
BUDAPESTTOURIST (V. Roosevelt tér 5)
SIÓTOUR (Balaton-Reisebüro, VII, Wesselényi u.26)
WAGGONS-LITS (COOK — Internationale Schlafwagen- und Fremdenverkehrsgesellschaft, V. Pilvax köz 1—3)
In der Provinz: Auf den Bahnhöfen, den Zweigstellen der Fremdenverkehrsbüros, in Hotels, bestimmten Campings, bei größeren Veranstaltungen (Sommeruniversität, Festwochen, und -spiele, Festivals, wissenschaftliche Beratungen usw.) an Ort und Stelle, an wichtigen Grenzübergangstellen bei den Angestellten der Reisebüros.

UNTERKUNFT:

Hotelreservierung: Hungarhotels, (V. Petőfi S. u. 14 und VII, Lenin krt. 49).
Pannonia Service (V, Kígyó u. 4—6),
Danubius Service (V, Martinelli tér 8),
Privatquartier: Zimmernachweis, BUDAPESTTOURIST, (V, Roosevelt tér 5, VI, Bajcsy-Zs. út 55, VIII, Baross tér 3),
Camping: VI, Tanács krt. 3c, V, Kossuth tér 13—15, Felszabadulás tér 5

PREISE:

Hotelpreise: nach Klassen, sie gehören in die freie Preiskategorie C, deshalb nicht einheitlich
Kategorie I.: 370—720 Ft.; A II.: 280—500 Ft.; Kategorie B: 220—350 Ft.; C I.: 60—190 Ft.
In Urlaubsorten und Budapest gibt es in der ersten, der Vor- und der Nachsaison gewöhnlich Preisermäßigungen zwischen 20—60%.

Zimmernachweis: I. Klasse pro Person 80 Ft. Bei den Privatzimmern, die bei den Reisebüros und Fremdenverkehrsstellen reserviert werden können, müssen Badezimmer, Fernseher- und Telefonbenutzung extra bezahlt werden.
Camping: In den Luxus-Campings werden Preise frei festgelegt, in den anderen muß pro Person und pro Tag ein Reservierungspreis gezahlt werden. Auch die meisten Bungalows stehen auf Campingplätzen, Luxusbungalows kosten täglich pro Person 70—150.— Ft., die übrigen je nach Lage und Niveau der Dienstleistungen 20—50 Ft.

GELDWECHSEL:

In den Banken und Zweigstellen, Hotels, den Budapester, Provinz- und Grenzzweigstellen der Reisebüros.
Valutakurs vom 21. März 1977.
100 Mark 484.— Ft.
100 DM 857,47 Ft.
100 öSch 120,70 Ft.

VERKEHR:

Von Budapest:
Eisenbahn: Von den Zentralbahnhöfen Ost, West und Süd sowie Kelenföld
Autobus: Abfahrt der internationalen und Fernbusse: V, Engels tér
Flugverkehr: Flughafen Ferihegy.
Schiff: Hafen für inländische und internationale Flußfahrten am Donauufer, V, Vigadó tér

Stadtverkehr in Budapest: Mit Autobus oder Zahnradbahn: blaue Fahrscheine für 1,50 Ft. Straßenbahn, Trolleybus und Untergrundbahn: gelbe Scheine für 1,— Ft.

(Erhältlich in Trafiks und an den Kassen der Verkehrsknotenpunkte. Die Verkehrsmittel fahren ohne Schaffner, weshalb die Karten in den Fahrzeugen an den angebrachten Apparaten gelocht werden müssen, Passagiere ohne gültigen Fahrschein zahlen Strafe.) Neue Metro: Einwurf eines Forintstückes.

Für Fahrten mit der Pioniereisenbahn, der Vorortbahn HÉV und den Donaufähren sind Karten an den Kassen zu lösen. Der Preis für Karte mit Ausflugsschiffen wechselt nach Saison
Taxi: Startpreis 6,— Forint, weiterhin 1 Forint pro 350 m
Zur Beachtung für Autofahrer: Der Ungarische Autoclub sowie der Camping- und Caravanning-Club unterhalten Stra-

KÖFALVI IMRE

A toponári rokokó Madonna c . cikke

Müemlékvédelem, 1975. 2. sz. 103-106. l.

Kőfalvi Imre, kőfarago,

A soproni Orsolya tér képe a közeli múltban teljesebb lett, mert az Orsz. Műemléki Felügyelőség kőfaragói Kőfalvi Imre vezetésével helyreállították a tér templom háborúban megrongálódott homlakzatát. (emlitve)-

Imre Béla: A soproni Orsolya tér építője.
Kisalföld, 1977. aug. 20.

Kőfalvi Imre kőszobrászmester M.D.K.

A visegrádi lakótorony helyreállitásánál dolgozott

Az Anjou-kut helyreállitásánál Szakál Ernő és

Birkmayer János munkatársa

Műemlékvédelem 1966/1. 27. l.

Kőfalvi Imre kőszobrászmester M.D.K.

Pápóc Rk kapolna müemléki helyr állitása

Müemlékvédlem 1966/ 1. 52.l.

Kőfalvi Imre

és Szakál Ernő szobrászművészek állították össze és restaurálták a kisnánai vár kutlapját.

Deresényi Dezső, Entz Géza, Havassy Pál, Merényi Ferenc; Magyar műemlékvédelem V. (1967–68) Budapest 1970. 313 l.

M.D.K.

Kőfalvi Imre kőszobrász-mester

Vác, Szt. Háromság-szobor restaurátori munkái

Műemlékvédelem 1 66/1. 52.1.

Kőfalvy Imre, szobrász

A soproni Fabricius házban lévő kiállitásra 1963-ban a gotikus pincében a nagy római szobrok felállitásában részt vett Birkmayer János és Szakáll Ernővel együtt. 276.old

A múzeum vezetősége: A soproni Liszt Ferenc Múzeum 1963-ban. 271.old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XVIII. 1964. Sopron

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György út 41.

Köfalvi Imre

készitette Szakál Imre vezetésével a mátraverebélyi r. k. templom helyreállitásához /1963-64/ a kőszobrázs munkákat az egri épitésvezetőség kőfaragóival.

Czeglédi Ilona - Koppány Tibor: A mátraverebélyi r. k. templom. Magyar Müemlékvédelem 1963-1966. Bp. 1969. Akadémiai k., 289 l., 369 kép, 31-53 l., Német resumé.

31. l.

Köfalvi Imre

cikke: Néhány gondolat a kőfaragványok védelmében. - Műemlékvédelem, 1966. 10. évf. 3. sz., 156-160 l.

Az 1966. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 1969. 3.sz. 243-284. l./ 252. l.

Kőfalvi Imre kőszobrász restaurátor M.D.K.

Közreműködi a kőszegi vár helyreállitásánál

Épitész: Sedlmayr János

Pogány Frigyes: a kőszegi vár helyreállitása

Magyar Épitőművészet 1966/3. 58-64.l.

M.D.K.

Köfalvi Imre

Eger, minorita templom köszobfász-restaurátora,
munkatársai: Szakál Ernö, Birkmayer J.

Rövid hirek

Müemlékvédelem, 1964/3. 189. l.

KŐFALVI GYULA szobrász
Pesterzsébet, 1920

Művészeti tanulmányait 1938-42-ben az Iparművészeti Iskolában végezte Ohmann Béla irányitásával. Több európai országban járt tanulmányuton. 1943 óta kiállitó művész, néhány kisebb bemutató után 1964-ben jelentkezett gyüjteményes tárlattal a Pesterzsébeti Muzeumban. - A szobrászat számos műfajában tevékenykedő alkotó, skálája az éremtől a köztéri emlékműig, az épületplasztikáig terjed. Realista felfogásu alkotásainak a mintázás dinamikus, a tömeg- és formaritmust kiaknázó voltával ad korszerü karaktert. Kisplasztikáinak körét főleg aktok, zsánerek és mozgásábrázolások teszik ki, portréiban a modell belső világának feltárására vállalkozik. Több monumentális és dekorativ munkája került köztéri felállitásra.

Művész életrajzok 1975

Kőfalvi Ignác kőfaragó kőművesmester

T. Szabó Ernő: „Érzi a kő történetét...

A műemlékvédelem kőfaragó gárdája úgy alakult ki, hogy néhány kitűnő győri kőművesmesternek – Birkmayer Jánosnak, Kőfalvi Ignácnak – fel kellett adniok az önállóságukat. Nélkülük a rekonstrukciós álmokból soha sem lett volna valóság... – mondja Szakál Ernő szobrászművész, kőrestaurátor.

Budapest folyóirat, 1984. 7. 42-old.

Kőfalvi Imre [nobrás ?]

SOPRONI EMBEREK

Európa-díj és társadalmi munka

Sopron városát egy esztendeje az európai építészeti örökségek megőrzésében kifejtett kiemelkedő tevékenységéért nemzetközi díjjal, a Műemlékvédelmi Európa Aranyéremmel tüntették ki. A díj nagy elismerés, hiszen a kontinensen sok híres műemlék város található. Államunk jelentős összegeket áldoz műemlékeink feltárására és védelmére, de mégsem mondható, hogy csupán a pénznek köszönhető e rangos elismerés. A városért lelkesedő emberek is kellettek hozzá.

Az öreg kövek vallatója

Kőfalvi Imre, az Országos Műemlékvédelmi Felügyelőség szoborrestaurátori részlegének vezetője tulajdonképpen győri, de huszonöt éve jár Sopronba. A városban működik a kőszobrok restaurátori részlege. Az épületeken fellelhető szobrokat, értékes faragványokat hozzák rendbe, így hattagú brigádjával jól ismeri a város valamennyi barokk és gótikus épületét. A sokszor megcsodált Szentháromság-szobor helyreállítása, a Fabricius-ház külső ablakainak rendbehozatala, a római kőtár kialakítása, a feltárt szobrok rekonstrukciója, az Orsolya téri Mária-kút, a Szent György-templom restaurálása mind-mind az ő kezük munkáját dicséri.

Kőfalvi Imrének szobrász és kőfaragó a szakmája. Alig akad néhány ilyen képesítés a szakma területén. Azt mondja, szívesen dolgozik Sopronban, mert itt hivatása minden szépségét megtalálja.

— Legjobban a középkori műemlékek foglalkoztatnak — mondja. — Minden szobortöredék vagy kődarab rejteget valami titkot. Ha a helyi építésvezetőség munkája során feltár valamit, azonnal szólnak, s én megnézem, ha kell, kiegészítjük a leleteket.

A város 700. évfordulójára készülve rendbe hozzák az Orsolya-templom szélfogóját, helyreállítják a bencés templom XIII. századi kapuzatát, valamint a zsinagóga tórafülkéjét. Társadalmi munkában rendbe hozzák a városszéli sétálóhely úgynevezett piheNőkeresztjét. Minden igyekezetük, hogy mind szebbé és korhűbbé tegyék a belvárost.

Nógrádi bányászból soproni patrióta

Tóth Imre 52 éves. 1950-ben került át Nógrádból Sopronba. A volt bányászfiú itt eresztett gyökeret. Jelenleg az Építőipari Gépgyár soproni üzemében a lakatoscsoport vezetője. Szocialista brigádját nyolcszor tüntették ki, ő pedig ötször kapott kiváló dolgozó jelvényt. Az állami kitüntetésekhez másfajta is járult: a városi tanácstól társadalmi munkájáért aranyjelvényt, tizenegy tagú brigádja oklevelet kapott.

— Ez a város szeretettel, szívesen fogadja a látogatót, de az idegent igazán csak úgy fogadja be, ha az tesz is érte valamit — mondja Tóth Imre. — Gyorsan megszoktam itt, szívesen dolgozom a városért. Brigádunk tagjai százötven-százhetven óra társadalmi munkát végeztek. Annak idején a fertőrákosi barlangszínház központi fűtésének szerelését is mi végeztük. Munkaidő után, kettőtől este 8—9 óráig dolgoztunk két nyáron át. Megfigyeltük, hogy a soproni ünnepi heteken farudakra akasztják fel a zászlókat. Összefogtunk, s kapott nyersanyagból ötven zászlótartó rudat csináltunk, és szereltünk fel a városban. Máskor meg óvodák udvarán építettünk játékokat a gyerekeknek. Az évfordulóra a helyrehozott pihenőkereszthez állítunk fel vaskerítést.

Az idén már fejenként 30 órát dolgoztak a városért, de a továbbiakban sem marad el a munka, ha a tanács vagy a városszépítő egyesület kéri. A csoportvezető azt mondja, hogy valamennyi brigádtag jó szívvel, önzetlenül dolgozik, s ha valahol dicsérik a várost, örömmel tölti el mindanynyiukat, hogy az ő munkájuk is hozzájárult ehhez.

Az Ybl-díjas tervező

Volt egyszer egy régi terv új városrész építésére. Akadt viszont néhány lelkes fiatal tervező, akik elhatározták, hogy az öregecske tervet kissé felfrissítik. Társadalmi munkában újat dolgoztak ki, az új előírásokhoz igazodva. A tervezői munka értéke meghaladta a 100 ezer forintot. Azóta az átdolgozott terv alapján épül az északnyugati városrész.

Az ötlet szülőatyja *Tolnay Lajos* Ybl-díjas tervező, a Győr megyei Tervező Vállalat soproni irodájának dolgozója. Ő is csak „bevándorló", hiszen mindössze négy és fél éve él a városban. Nagyon megszerette.

— Annak idején örömmel fogadtam el a megbízatást — emlékezik vissza —, hiszen izgalmas feladat az építésznek egy várost kézbe kapni. Már régebben is foglalkoztam soproni témákkal, de benne élni egészen más.

A 42 éves ember olyan alkotásokat vallhat magáénak, mint a keszthelyi Helikon Szálló, a fővárosban, a Hungária körúton épülő Metalimpex—Konsumex-székház vagy a miskolci Egyetemi Könyvtár (ezért kapta az Ybl-díjat) Sopronban réhány beépítési terv mellett az ő elképzelései alapján épül az új fedett uszoda is. A 700. évfordulóra készülő város egyik központi helyére most — ugyancsak társadalmi munkában — szökőkutat tervez és szívesen segít mindenben, amire a város vezetői kérik. Azt mondja, igényt tart arra, hogy foglalkoztassák, feladatokat kapjon. Szeretné hivatalos megbízatásokkal is és társadalmi munkával is segíteni Sopron szépítését.

*

Csupán három társadalmi munkást mutattunk be azok közül, akik tehetségük szerint hozzájárultak az Európa-díj elnyeréséhez, a város szépítéséhez, s akiket a tanács társadalmi kitüntetésben részesített. Rajtuk kívül sok-sok, városát szerető emberről lehetne hasonló portrét készíteni. Ötvenről? Százról? Jellemzésül elég csak annyi: a város üzemeinek valamennyi szocialista brigádja csatlakozott a „700 percet a 700 éves városért" társadalmimunka-mozgalomhoz.

Kapalyag Imre

AZ ÉLELMI

unk és élelmiszer-
s bruttó termelési
megközelíti a 250
t. Gazdálkodásunk
nösen pedig a bel-
ra és exportunkra
atása annak, hogy
rmelés szerkezeté-
val és termékeinek
iként tud igazodni
asztói, másrészt a
igényekhez. Az
hogy az élelmiszer-
t esetben milyen
lja *befolyásolni* a
yát és összetételét
álkozás követelmé-
lelően.

gények

rmelésünk szerke-
n *a hazai igények*
g, hiszen az előállí-
tott élelmiszerek 75—80 százalékát belföldön használjuk fel, 20—25 százalékát exportáljuk. A termelést tehát — kedvező adottságainkra alapozva — úgy kell fejleszteni, hogy elsősorban a hazai fogyasztási igényeknek feleljen meg, de ezenfelül minél több termék jusson *exportra*. Egyidejűleg figyelembe kell venni azokat *a követelményeket is*, amelyek a gazdaságosabb termelési szerkezet kialakítását célozzák.

Ennek a többirányú célnak az elérése meglehetősen nehéz feladat, mert az igények igen eltérőek. A hazai fogyasztók például teljesen jogosan várják el, hogy a legfontosabb és az úgynevezett olcsó cikkekből a keresletnek megfelelő legyen az ellátás, de egyidejűleg elégítsük ki folyamatosan az ízlésesen és korszerűen csomagolt, tartósított, jó minőségű termékek iránti igényeket is. Külkereskedelmünk pedig azt várja, hogy a minden piacon jól értékesíthető termékekből állítsunk elő minél többet.

Minden szándékunk és törekvésünk ezen igények folyamatos és egyenletes kielégítésére irányul. Ez azonban az esetek egy részében nem elég. A mezőgazdasági termelés fejlesztése ugyanis rendkívül eszközigényes, tehát *csak mérsékelt előrehaladás* lehetséges, különösen némelyik alap-

zett értékek
környezetvédelmi törvény visszhangjáról, végrehajtásának menetéről. A természetvédelmi hivatal elnöke elmondta, hogy a törvény életbe lépése óta nagyobb figyelmet fordítanak a természetvédelmi munkára. A tömegszervezetek vállalták az értékes ter-

világ madarszállásai
a többi között az 500 fészekből álló gémtelepet. A körút befejezéseként bemutatták Kolontó mellett az ornitológusok, biológusok átmeneti otthonát, az erre a célra megmentett és felújított kiskunsági tanyát.

Aczél György látogatása Szabolcsban

Aczél György, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Minisztertanács elnökhelyettese kedden és szerdán látogatást tett Szabolcs-Szatmár megyében. A vendéget Nyíregyházán, a pártbizottság székházában a megye párt- és állami vezetői fogadták, s *dr. Tar Imre*, a megyei pártbizottság első titkára tájékoztatta Szabolcs-Szatmár gazdasági, társadalmi, kulturális helyzetéről. Ezt követően a Minisztertanács elnökhelyettese felkereste az új, korszerű rendszerben működő nyíregyházi Móricz Zsigmond könyvtárat, s tájékozódott sokoldalú közművelődési tevékenységéről.

Aczél György szerdán Nyíregyházán, a pártbizottság székházában rendezett pártaktíván tartott tájékoztatót az időszerű ideológiai, közművelődési és oktatási kérdésekről. Ezután Tiszalökre látogatott, ahol találkozott és elbeszélgetett a nagyközség párt- és állami vezetőivel, megtekintette a közelmúltban átadott új rendelőintézetet, továbbá a Szabadság Mezőgazdasági Termelőszövetkezet korszerű, 600 férőhelyes szakosított szarvasmarhatelepét. Végül a falu határában dolgozó szövetkezeti kombájnosokat kereste fel.

A magyar—finn barátsági hét eseményei itthon és Finnországban

Urho Kekkonen fogadta

Löfalvi Imre

és Szakál Ernő állitották helyre a nyírbátori templom szobrászati műveit.

Merényi F: L'ultimo quarto di Secolo della Tutela dei Monumenti in Ungheria. Acta Historiae Artium, Budapest, 1972 1-2 sz.

451

Dőfalvi Imre

és Szakál Ernő állitották helyre a pannonhalmi apátság belső részének szobrászati műveit.

Merényi F.: L'ultimo quarto di Secolo della Tutela dei Monumenti in Ungheria. Acta Historiae Artium. Budapest, 1972. 1-2 sz.

461

Kőfalvi Imre

Szakál Ernő munkatársaként készítette a siklósi belső vár gótikus zárterkényének helyreállítási tervét.

Deresényi Dezső, Entz Géza, Havassy Pál, Merényi Ferenc: Magyar műemlékvédelem 1969-70. Budapest, 1970. 3781

Kőfalvi Imre

Készítette a mátraverebélyi rk. templom kőszobrászati munkálatait 1963-64.

Deposényi Dezső, Entz Géza. stb.: Magyar műemlékvédelem 1963-66. Budapest, 1969.

311

Kőfalvi Kati, fazekas

L.: Kántor Sándor

– : Rekordforgalom ... 8.

Esti Hirlap, Bp. 1978 dec. 18.

Kőfalvine Lubeck Katalin

keramikus

Népi motivummal komponált kerámiái, gyertyái bensőségesen egyszerűek.

Pesehány Károly: Kőfalvi Gyula

Művészet, 1970. február - 32 lap.

MDK

Kőfaragó Benedek, szobrász

Kolozsvár, Farkas-utcai templom szószéke, 1646.
Talapzatrészlet./foto/

A magyarországi művészet története I. 351.1.
Bpest, 1961. II. kiadás.

M.IK.

KŐFARAGÓ Benedek

Kolozsvár, Farkas utcai volt minorita Templom faragattkó szószéke (1644)

Rados Jenő: Magyar épitészettörténet Bp. 1961. 110.

Kőfaragó Benedek, kőfaragó

M.D.K.

kolozsvári, Farkas-utcai ref. templom szószékének talapzatáról közöl a szerző egy részletet (1646) a budai várpalotában talált terrakotta friser renaszánsz díszítményeinek egybevetésére.

Balogh Jolán: A művészet Mátyás király udvarában Bp. 1966. 2 köt.

2. köt. 52-53. old.,
64. á

Dr. D. K.

KŐFARAGÓ Benedek

Kolozsvár, Farkas utcai ref. templom
faragott virágos szószéke Nicolai Illésszel
1646.

Agghány: Barokk szokrászat... Bp. 1959.
II. 145. l.

Kőfaragó Benedek

Részlet a kolozsvári belvárosi ref. templom szószékéről. 1646.

érod Repr.

Vásárhelyi Miklós: Városunk műemlékei – Pásztortúz. 1936. 491. l. 492. l.

A VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI M. KI

191 0 évi 16792 számv. sz.

.....ügyosztály.

A válaszban a megkeresés számának és évének pontos feljegyzése kéretik.

Méltóságos

br. Forster

a műemlékek orsz. bizott

F. é. augustus hó

szerencsém Méltóságodat ti

Takács-bástya helyreállít

Kőfaragó Benedek szobrász

Kolozsvár

Tér és Forma, 1936 IX. 33

Kőfaragó Benedek

Kolozsvár 1646

l.

Entz Géza: A

Farkas-utcai lem-

ulom. Cluj. 1948.

20. 21. l.

22. l.

45. l.

r. pénzügyminiszter úr a szükséges össze-
avi hiteligénylés alkalmával rendelkezé-
ekként rendelkezésre bocsátott többle-
utolsó hónapjaira vonatkozó hiteligény-
zni, amikorára már teljes mérvben érvé-
l való fűtéssel járó megtakaritások.
elkezésére álló adatok szerint ugyanis
kitásával járó kiadások, a hazai ter-
llett várható megtakaritásokból már
ljes mérvben megtérülnek.
október hó 26-án.

A miniszter rendeletéből:

Rónay

miniszteri tanácsos.

Kőfaragó Benedek

kőfaragó

~ Nicolai Illés és Régeni János műre a kolozsvári Farkas utcai templom reneszánsz szóméhe.

Repr.

Radó Jenő: Magyar építészettörténet 113.
Műszaki Kiadó 1971. 1208-kép

Kőfaragó Benedek
szobrán

Szónéka Kolozsvári Farkas utcai ref. templomban repr.

cf magyarországi műv. tört. II. Kép szám 375, 376
Corvina 1970

MDK

Kőfaragó Benedek

a kolozsvári Farkas utcai szószék (1646) alsó lapján lévő um. "Akanthus-virág".

17.o.
repr. 18.o.6.kép.

A szószék talpazata (részlet) repr.
16.o. után 3. kép.

Balogh Jolán: Kolozsvári renaissance láda 1776-ból.
KolozsmEml. 9-23.o.

Kőfaragó Benedek

Laid

Benedek

Nobrán

MDK

Kőfaragó Gáspár,

1640-44-ig Nagybányán a Pénzverő utcában lakott

Valószinüleg azonos Kömüves Gáspárral, aki a Szt István templom szószékét faragta.
575.o.

Szász Károly: Adatok a nagybányai Képirók, kő- és fafaragók történetéhez.
KelemenEml. 566-576.o.

Kőfaragó Gergely

XVI. 2r

l.

Bierbéptort

137. l.

verschiedener Mythen, schmückten aus, ergänzten: so ist ein grosser Teil der Liederedda, so die Snorraedda entstanden.

Sind unsere Märchen von solchen Umgestaltungen verschont geblieben?

In einer Reihe von Märchen glauben wir wohl mit Recht den Niederschlag alter Mythen zu finden. Es mag eine Zeit gegeben haben, da in Märchenform einzelne Mythen als abgerundetes Ganzes im Volksmunde lebten. Aber nicht lange. Der Glaube, das einzige Band, das ein solches Ganzes straff hätte zusammenhalten können, war ja geschwunden. So musste geschehen, was die Einzel- und Völkerpsychologie lehrt: Werden die Vorstellungen des Bewusstseins nicht vom Willen in bestimmter Richtung festgehalten, so bewegen sie sich frei und zwar nach den Gesetzen der Assoziation. Ähnliche Züge aus verschiedenen Märchen werden zusammengeworfen oder es schliesst sich in einem Märchen ein Zug an, der ursprünglich nicht darin war, in einem andern Märchen jedoch in ähnlicher Verbindung stand. Haben wir in dem einen die Vorstellungsreihe a b c . . . . und in andern öfters die Verbindung a^1 m n . . . so wird sich leicht auch im ersten Märchen m n an a anschliessen und wir erhalten die Reihe a m n b c. Das Endergebnis ist dann, dass schliesslich eine Reihe von Märchen in der

KŐFARAGÓ GYÖRGY, építész

A budai, visegrádi és a váci építkezések után nagyobb erők, egy műhely részei kerülhettek a nyírbátori építkezésekhez. 1493-ban még befejezetlen a nyírbátori ref. templom. János barát és Kőfaragó György voltak Mátyás király és Báthori István erdélyi vajda építészei.
Szöveg: 44. old. 4. jegyz. 52. old

MAGYAR KÁLMÁN: A nyírbátori Báthori-várkastély története és regeszeti kutatása 43. old

Szabolcs-Szatmár Szemle, 1975. X,.3.sz.

Köfaragó György,

özvegyének, Magdolnának 1531-i végrendelete bőséges adományt juttat a ferencesekhez;ezért valószinü hogy György mester a ferences templom és kolostor épitkezésénél is dolgozott.

256.o.

Entz Géza: Művészek és mesterek az erdélyi gótikában.

Kelemenkal. 249-264.o.

Kőfaragó György

1668-ban Sátoraljaujhelyen és Cékén kőfaragó tevékenységet folytatott.

H. Takács Marianna: Magyarországi udvarházak és kastélyok, Budapest, 1970.

1211

Kőfaragó György
építén

Kolozsvárt is ért, dolgozott. Valóménűleg János barátta is dolgozott együtt.

A magyarországi műv. tört I. A1
Corvina 1970.

M.D.K.

Köfaragó Márton

Lásd :Márton mester

Dötsky: Sárospatak... 82. l.

Magyar Műemlékvédelem 1961 -1962. Bp. 1964.

Kőfaragó Péter

Kőfaragó

Pozsonyban élt a XV. század
második felében. 1472-ben
egy véprendeletben hára em-
lítletik a Sz. Mihály utcában.
(peter Stainmetz.)

Ortvay T. Pozsony város
története. Pozsony 1895. II K.
I r. 42. lap.

Kőfaragó János

Nagy Lajos kedvelt épi-
tőmestere Budán, akit
szolgálatáért kuriális le-
lekkel, a rajta levő házak-
kal, tartozékokkal ajándé-
kozott meg a hajdani 2 sídó
negyedben, a később királyi palota
helyén.

Miskolczy István:
Magyarországar Anjouk
Korában. Bp. 1923.

135. l.

Kőfaragó János

l

Kemkassaumenel

34. l.

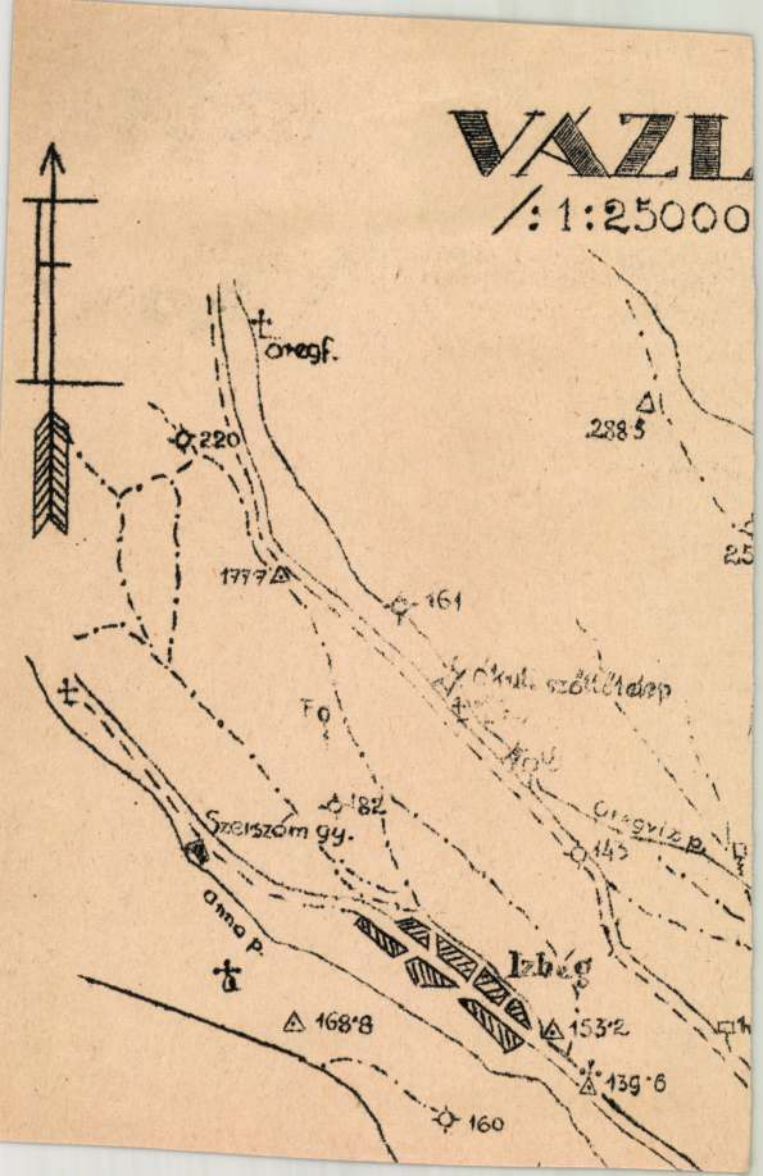
VÁZL
/: 1:25000
öregf.
220
288·5
177·7
161
Fo
182
Szerszám gy.
Anna p.
Izbég
168·8
153·2
139·6
160

Kőfaragó János

XIV szárad.

Erdő

erdl. lásd is.

Pór Antal. Nagy Lajos kiráj építőmester. Századok. 1908. 753. l.

..... *mühely.*

főnökség!

..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

m.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Kőfarajó János

Kassán 1649 (épitom)
1651–53
1655
1657
1663–65
} lehnes-tes

Épitette az 1663 ban felszentelt ref. templomot Kassán

+ K + 82. l.

Tört. tár. 1899. 169–171.

őreálliskola igazgatóságától.

esitő.

..... *osztályu tanuló a*

.....

.....

l elégtelen előmenetelt tanusitott.

.....

..... *hó* .....

osztályfő.

Kőfarago Tanós

XVII vt Kassa

lásd

Tört Fár 1899-

169 sköv

Lapok

Kufarajó János (: Johannes Lapicida. Lásd ott.:) Nagy Lajos király építőmestere. 1365 ben egy házat kapa királytól Budán.

Az egyszerű kápolnán oroz. lev. tára. Litera variorum Capsa 6. f 4. no. 17.

Pór Antal. Nagy Lajos kir. építőmestere. Szánadok 1908 cáf. 753. l.

Kőfaragó

K. 2. *János*, építőmester Kassán a XVII. sz. 1649—65. csaknem állandóan ő volt a kassai kőmívescéh céhmestere. K. építette az 1663. felszentelt kassai ref. templomot.

K. Gy. I. 590

114

1904.

Cantosban 1598 november 7-én. Madridban 1662-ben.

czal részben letakart jászol előtt
ma. Kissé előre hajlik és az ölében
alkezével átkarolt bal emlőjéből
tató- és középső ujja-közé szorított
ára támaszkodva nézi a gyermeket.
dzött haja, szemöldöke és szeme bar-
tja kék, ruhája piros. A szőke gyermeket
fehér ruhát világos rózsaszinü szalag
hosszu haja, bajusza és szakálla, sze-
ge pedig sárgás-barna. A háttérben
adba nyerünk kilátást. Jelzése a já-
f. 1659.

96.7 cm.
án a 49474 sz. rendelettel F. Kleinber-
- Kifiz

04: XII. 31 (990/914)

KŐFARAGÓ 1. *János (Johannes Lapicida)*, Nagy Lajos király építőmestere. 1365. egy házat kapott a királytól Budán.

E. gy. I. 5901

113

Let ábrázol. 1904.

3-án.

644 október ~~[illegible]~~ ugyanott 1711-ben.

és erdős

t hegyes vidék előterében, ~~[illegible]~~
rfi és ~~egy~~ nő beszélget, a kik mellett
ad el~~[illegible]~~ rudra ~~[illegible]~~ akasztott fáköteg-
áll, mig balról két pásztor őrzi a reájuk
rok egyike hátrafordulva alszik, mási-
lapját a földre ~~[illegible]~~ tette. A patak ~~[illegible]~~ tul-
, a melyben ~~egy~~ ülő nő beszélget a leha-
bolt felhős.

Ül.

57.7 cm.
n a 49474 sz. leirattal Pfeffer Ignácz
47-904.)- Elszámoltatott az első részlet

Kőfaragó János

Kassa, dóm ,1651

Tört. Tár, 1899 , 151

K. D. K.

KŐFARAGÓ HÁNCZ János kőfaragó 1727-1745 között. Kolozsvárott vá-rosi számadáskönyvekben szerepel

Agghány: Barokk szerepel... Bp. 1959.
I. 227. l. XI.

Kőfaragó /Lápicida/ János MDK
/Johannes Lapicida/
Nagy Lajos épitőmestere

1365 febr. 4 én kelt királyi oklevél
Budán telket ajándékoz neki.

38.o.

**F.Mihály-Lócsy-Holl: A középkori Buda és Pest.
BP. 1955.**

MDK

Köfaragó János, mester

Nagy Lajos király adott adománylevele tanuskodik, hogy közázak tervezésében és épitésében kiváló volt. - A mester bécsi tevékenységét is ki lehet mutatni.

Budán szabályszerü háziur. Megszünt a mesterek szabad vándorlása.

Horváth Henrik: Budai köfaragók és köfaragójelek. Bp. 1935. 100 l. 102 l.

Kőfaragó György mester

1668-ban a Zemplén-i váron dolgozott kőfaragóként.

St. Takács Marianna: Magyarországi udvarházak és kastélyok, Budapest, 1970.

2491

MDK

Köfaragó János, ép.mester

1649.,1651-53., 1655., 1657., 1663-65 években céhmester,épitette az 1663-ban felszentelt ref.templomot,mely ma az Orsolya-rendü apácák tulajdona.

Kenény Lajos: Kassai épitőmesterek. Barokk és rokokó-korszak. MMM Közl. 1901 évf. 82.l. 28. kötet 3. füz.

Kőfaragó György

XV – XVI. sz

lásd okv.

Nagy Zoltán cikkét

Építészet

1944. 10-14 l.

A Magyarországi Olasz Kultúrintézet tisztelettel meghívja prof. Adriano Prandi, a római Kir. Egyetemen a művészettörténet megbízott előadójának

Barokk építészet Rómában

címmel július hó 29-én d. u. 5 órai kezdettel a budapesti Olasz Fascio székházában (VII., Damjanich-utca 12.) tartandó filmbemutatóval kísért előadására.

Dr. Remigio Pian.

Kőfarapó György

lásd

=

Rupp Jakab. Magyarország
helyrajzi tört. III. 217,
218. l.

ií.

zigorúan tudományos munka meg-
nértékben támogatni kívánjuk, ezen-
életrajzi adatait a mellékelt íven fel-
borítékban a szerkesztőség czímére

később ..... évi 1908 DEC. 1 hó ....-ig.
ó semmiféle előfizetési kötelezettséggel
művészeti irodalom érdekében is kérve,

ló tisztelettel
8 június hó.

KÉPZŐMŰVÉSZETI
AZGATÓSÁGA

OR, BUDAPEST.

Kőfaragó György

kolozsvári építész
XV–XVI. sz

Janus barátfal való
együttműködésére vonat-
kozolag lásd

Dr Vitéz Nagy Zoltán:

A ferencesek neged-
alsóvárosi temploma.
Magyar Építőművészet
1944. 92–93. l.
Nepekkel.

És most jöjjetek, győztesek
Üdvözlet a győzőnek.

ADY ENDRE

és betemettek a mocsári, a kövek magúktól ugrálták egymásra palotáfor-
mára, a buza felszökött a földből mint a nyíl, a szőllő kanyarogva eredt neki, mint egy kigyó. Valahogy így volt a magyar forradalommal is. Minden magától ment, szinte anélkül, hogy az emberek akarták vagy csinálták volna, a földben, a kövekben, a levegőben volt benn az erő, a történelem gépezete működött itt tovább, mely akkora lendületet kapott a világháborúban, hogy most a saját lendülete hajtja, s ha emberi kéz próbálja forgatni, elragadja azt a kezet a saját irányába, vagy letépi. Pusztán emberi szempontból nézve a magyar forradalom valóságos csoda volt. És most, hogy ez a csoda megtörtént, a kételkedő ész szinte értelmetlenül áll vele szemben és keresi azt, ami minden emberi tüneménynek hordozója, ami ennek is továbbhordozója lehessen: az akaratot. És csupa belső ellenmondásra talál. A forradalom kétségtelenül egy és egységes, és mégis más képet ölt minden akaratban, más-más nyelvet beszél minden lélekben, mint pünköstkor az apostolok. Micsoda forradalom ez? Polgári forradalom? Negyvennyolcas szabadságforradalom? Nacionálista? Vagy antinacioná-

Kőfaragó György

kőműves

Kolozsvár

Erdélyi Múzeum

Herepei János: Schola-
beli állapotok Apáczai
Kolozsvárra jövetele
előtt. Erdélyi Múzeum
1943. 346. l.

Kőfaragó György

XVI. sz.

l.

Szépmüvèszet
1944. 217. és kv.
ll.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Kőfaragó György

lásd György kőfaragó alatt is -

lásd okv

Szépmüvèszet

1974. 179-191. l.

kejichtel

TÓTH FERENC
HIRLAPÍRUS
PÁRTIÁNY

TÓTH FERE

HIRLAPÍRUS
PÁRTIÁNY

BUDAPEST
41 XII. 10. 1
Ta 62 Ta

Kozaragó György

Kolozsvár

l.

Balogh Erdélyiren

I. 75/67, 108/10, 111/18.
160/37, 185. l.

PÁLLIK BÉLA. Merino.

Köfaragó Tamás, épitőmester M.D.K.

1649 és 1665 között több izben a kassai épitőcéh mestere, épitette az 1663-ban felszentelt református templomot, mely később az Erzsébet-rendiek apácáé tulajdona lett.

Kemény Lajos: Kassai épitőmesterek.

A Magyar Mérnök- és Épitész-Egylet Közlönye, Bp. 1904. 38.köt. 82. old.

Kőfalvi Imre

Az Országos Műemléki Felügyelőség kőszobrá szcsoportjának vezetője Szakál Ernő, tagjai: Birkmayer János, Kőfalvi Imre, Tauber Vince, Molnár János, Kovács János, Nagy Miklós, Balázs Árpád. - Munkásságukról - elsősorban Szakál Ernőéről - szól Entz Géza alábbi cikka /fotók: Király György, Dobos Lajos/

Entz Géza: Az utolsó negyedszázad kőszobrászati helyreállító tevékenysége.

44-45.l.

Magyar Építőművészet, 1972.2.sz.